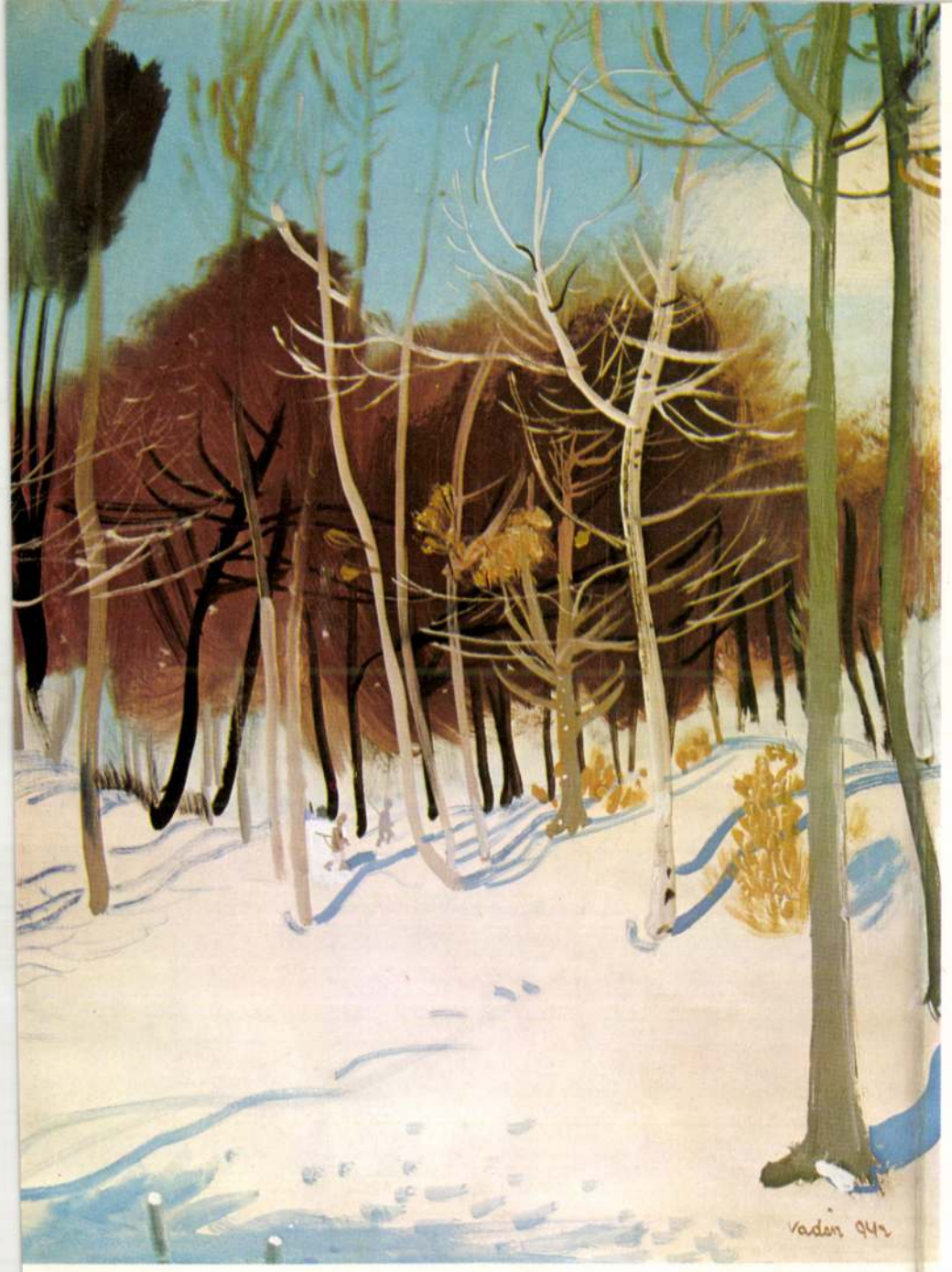

Vadász Endre
1901–1944

A kiállítást rendezte:

ASZALÓS ENDRE
SZ. KÜRTI KATALIN

A katalógust írta, szerkesztette:

SZ. KÜRTI KATALIN

A fekete-fehér fotókat készítette:

F. MOLNÁR ERZSÉBET

A címlapon: Svájci téli táj, 1942.
(Tempera, fotó: Hapák József)

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA, BUDAPEST

DÉRI MÚZEUM, DEBRECEN

Vadász Endre 1901–1944
emlékkiállítás

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA, 1982. OKTÓBER–NOVEMBER

Élete és művészete

A modern magyar rézkarcolásnak Európa határain túl ismert egyénisége *Vadász Endre*, aki egyúttal a két világháború közti magyar festészet figyelemre méltó művésze. Állandó résztvevője volt a Munkácsy Céh, a Szinyei Társaság, az Ernst Múzeum kiállításainak, de részt vett a velencei biennálékon, a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete európai és amerikai csoporttárlatain Oslótól Chicagóig, Londontól Clevelandig. Olaj- és temperaképei, akvarelljei, finom vonalú rézkarcai, folthatásokra épített metszetei egyre több lakás falára, majd közgyűjteményekbe kerültek. Grafikai lapjai, ex librisei eljutottak a világ minden tájára a harmincas, negyvenes években. Mindezek alapján bátran mondhatjuk, hogy sikeres, ismert és elismert alkotó volt. Korai tragikus halála után azonban életműve feledésbe merült. Emléke felidézésére elsőként a szegedi Móra Ferenc Múzeum vállalkozott 1971-es emlékkiállításával. Ezt követte az 1976/77-es debreceni Déri múzeumbeli tárlat, majd a Magyar Televízió 1977-ben forgatott és sugárzott portréfilmje. A figyelem újabb jele a Magyar Nemzeti Galéria 1982-es emlékkiállítása, amelyen a Nemzeti Galéria és a Déri Múzeum tulajdonában lévő művek szerepelnek. (A Déri Múzeum több mint ötven festményét, kétszáz grafikáját, négyszáz kisgrafikáját gyűjtötte össze 1972–82 között.)

Vadász 1901. február 28-án született Szegeden, polgári családból. Már kisgyermek korában rajzolt, tizenhét éves korában pedig a háború viszonylag derűs perceiről és tanárairól készített karikatúraalbumot. A szegedi reálgimnáziumban érettségizett. 1918–19-ben *Heller Ödön*nél, a szegedi képzőművészeti szabadiskolában tanult. A Tanácsköztársaság bukása után megölt Heller – akinek *Móra Ferenc* több művében állított emléket – adta azt a bátorítást, hogy képzőművészeti pályára induljon a fiatal Vadász. Édesapja gyakorlati szemléletű és szigorú ember volt; nem ellenezte ugyan fia művészi tanulmányait, de ragaszkodott ahhoz, hogy iparos szakmát is szerezzen. Így Vadász Endre fényképésztanulónak szerződött Budapestre 1921 őszén, három évre. 1923-ban mesteroklevelet szerzett. Később, festői munkája segédleteként igen nagy hasznát vette fényképészi tudásának.

Keményen meg kellett dolgoznia tehát, hogy megkezdhesse, majd folytathassa képzőművészeti tanulmányait. *Fischer Marcell* és *Neu Ernő* bankár személyében pártfogókat szerzett, akik beajánlották az Athenaeum Nyomdába, a „Borsszem Jankó" élclaphoz. A fiatal művészjelölt mindent megtett, hogy anyagilag függetlenítse magát, illetve szüleit tehermentesítse. 1922 őszén – több száz jelentkező közül – huszadmagával nyert felvételt a Képzőművészeti Főiskolára. Tanárai: grafikai szakon *Olgyai Viktor*, majd *Zádor István*, festő szakon *Fényes Adolf*, majd II. évtől *Glatz Oszkár*.

3 / 1922-től 1927-ig szerepelt rendszeresen a főiskolai növendékkiállítá-

sokon. A régi Műcsarnokban rendezett 1924-es növendékkiállításra már tizenegy alkotással hívták meg.
1925-ben a Szépművészeti Múzeum vásárolt rézkarcaiból. Ettől kezdve kiállítója a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonjának, a Munkácsy Céhnek. 1925-ben megkapta a Szinyei Társaság kitüntető elismerését, a Fruchter-díjat, az állami díjat, 1927-ben pedig a Wolfner-népéletképdíjat. 1924-ben és 1927-ben Firenzében, 1928-ban Párizsban járt.
1926 és 1927 nyarán *Glatz Oszkár* rábízta a mohácsi főiskolai művésztelep vezetését. A vízivilág, a színes népviselet, a néprajzilag és tájilag egyaránt érdekes vidék döntő hatással volt festészete alakulására. Itt ismerkedett meg *Valentin Györgyi*vel, akihez, akiért egyre gyakrabban járt Mohácsra, majd Bajára, Györgyi rokonaihoz. 1928 nyarán kötött házasságuk még szorosabbá, egy életre szólóvá tette a két Duna menti városhoz: Mohácshoz és Bajához fűződő kapcsolatát.
1927 nyarán szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskolán, kitűnő eredménnyel. Ez évben hívta meg tagjai sorába a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete, amelynek ettől kezdve állandó kiállítója itthon és külföldön. 1928 áprilisában a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonján *Rézi* című olajképe kitüntető elismerésben részesült.
1928 nyarán költöztek Debrecenbe. Vadász az Izraelita Gimnáziumban vállalt tanári állást. A következő év sikerekben gazdag volt: grafikái részt vettek és bronzérmet nyertek a barcelonai világkiállításon. Megkapta a Nemes Marcell utazási díjat, a Szinyei Társaság grafikai kitüntetését. Ősszel *Lázár Béla* hívta meg az Ernst Múzeum 105. csoporttárlatára. Budapesti kiállításán legfrissebb termését: külföldi útjainak élményét feldolgozó rézkarcait és mohácsi, folklór ihletésű fametszeteit mutatta be. 1930-ban grafikáival részt vett a Velencei Biennálén, a monzai kiállításon, 1930–31-ben a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete amerikai kiállítássorozatán. Az Ernst Múzeum 123. csoporttárlatán rézkarcsorozatát mutatta be; ezt a kollekcióját jutalmazta a Szinyei Társaság a legmagasabb grafikai kitüntetéssel: a Zichy-díjjal.
A debreceni képzőművészeti szervezeti életben egyre fontosabb szerepet töltött be a harmincas években. Már 1929-ben részt vett a Műpártoló Egyesület csoporttárlatain, majd 1930-tól az Ady Társaság képzőművészeti osztályának kiállításain. Cikkekkel, elemzésekkel népszerűsítette Debrecenben a művészetet. Debreceni egyéni kiállításait az Ady Társaság támogatta s a debreceni művészeti élet haladó, vezető egyéniségei méltatták: pl. *Békés István, Soó Rezső, Gáborjáni Szabó Kálmán.* Hatalmas erkölcsi és anyagi sikereket ért el a harmincas években, ami igen nagy dolog volt. Mint *Békés István* írta: *„Ez az ízig-vérig modern piktúra és grafika az emberek százait változtatta érdeklődővé és vevőket faragott a Pénznélküli Zseb nagy korszakában."* 1933-ban Debrecenben jelent meg első grafikai albuma: *Békés István:* Vihar az erdőn című költeményét illusztrálta hét linómetszettel. Ezt követte 1935-ben, ugyancsak *Békés István* kiadásában „Tíz réz-

karc ex libris"-e, amely a „Debreceni Officina" kiadó első albuma. Közben egyre gyakrabban kapott megrendelést könyvjegyekre, alkalmi grafikákra budapesti, szegedi, debreceni gyűjtőktől. 1935-ben *Soó Rezső, Nagy József, Gáborjáni Szabó Kálmán* társaságában művészmunkatársa lett a Magyar Exlibris című lapnak, s alapító tagja a debreceni Ajtósi Dürer Céhnek.

Budapesti és debreceni évei alatt is megőrizte szegedi kapcsolatait. 1926-os, 1927-es szegedi egyéni kiállításai után 1934-ben *Gáborjáni Szabó Kálmán*nal és *Félegyházi László*val közös kiállítása volt a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma rendezésében, 1936-ban pedig *Buday György*gyel együtt állított ki. 1936-ban a Szegedi Grafikabarátok Köre adta ki „Haláltánc" című – tíz rézkarcát tartalmazó – albumát.

1932–1937 között a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete valamennyi külföldi tárlatán, tekintélyes kollekcióval szerepelt. (Hága, Amszterdam, Rotterdam, Koppenhága, Lemberg – ill. Chicago, Los Angeles stb.) *Öböl* című rézkarcát megvette és 300 példányban tagdíjul készíttette el a chicagói rézkarcgyűjtők egyesülete. Holland kiállításain ismerhette meg műveit egy gazdag holland gyűjtő és üzletember, *Wim van der Kuylen,* aki már 1935-ben felkereste Debrecenben. Ettől kezdve elszakíthatatlan barát lett Wim és Ans Kuylen, Vadász Endre és Györgyi. Kuylen új utakat, lehetőségeket nyitott meg Vadász Endre előtt, segítette művei külföldi eladatását, a megrendeléseket, évenkénti külföldi útjait, kiállításait. Valószínűleg Kuylen és a Tamás Galéria ösztönzésére döntött úgy Vadász Endre 1936-ban, hogy Budapestre költözik.

1936–40 között nagy európai utakat tett, jórészt Kuylenék társaságában. Többször járt Hollandiában, Franciaországban, Ausztriában. 1938 nyarán – Kuylenékkel együtt – kéthónapos olasz körútra ment, s ebből egy hónapig *Gianni Mantero* világhírű építész, kisgrafikagyűjtő vendégei voltak Comóban.

Valószínűleg Kuylennek köszönhető az amszterdami AKOS teremben rendezett kiállítása 1938-ban. Kuylen mint szakíró is segítette, népszerűsítette Vadász művészetét. Kapcsolatuk 1940 után megszakadt.

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete londoni csoporttárlata (1937) után csökkentek Vadász külföldi szereplései. Utoljára az 1939-es velencei biennálén szerepelt. Itthon 1937 után nem rendezett önálló bemutatót, a Műcsarnok, Nemzeti Szalon stb. nagy csoporttárlatain azonban még 1943-ban is részt vett (a „Magyar művészetért" akció III. pályázata, a „Magyar művészek olasz tárgyú képei" című kiállítás). Ötven művével szerepelt a debreceni Déri Múzeum 1943-as „Debreceni Képzőművészek és Műpártolók Egyesülete" országos grafikai kiállításán.

A gondtalan éveket súlyos, félelemmel teljes időszak követte. A kezdődő, majd egyre fokozódó zsidóüldözés egyre félénkebbé tette Vadászt és feleségét is, aki pedig határozottabb és jó gyakorlati érzékű volt.

Amilyen biztonsággal állt Vadász mellett házasságuk tizenhat éve alatt, olyan egyértelműen követte a halálba is. Amikor 1943-ban Szajolba, munkatáborba vitték Vadász Endrét, már megegyeztek: ha valamelyikőjük nem bírná a tábort, a gettót, a másik is követi. A vég 1944 júniusában következett be: ekkor Vadász már Gödöllőn volt. Györgyinek gettóba kellett volna mennie. Egymásnak üzenve, egymástól távol lettek öngyilkosok mindketten 1944 június elején.

A rövid, alig két évtizedes életművet nagyon nehéz korszakokra bontani. A katalógusok, reprodukciók, kritikák arról tanúskodnak, hogy Vadász gyorsan dolgozó, termékeny művész volt. 300–400-ra becsüljük festményei számát, amelyből eddig alig százat kutathattunk fel. Grafikáinak száma kb. 600–800, amelyből jelenleg háromszázat ismerünk. Viszonylag teljes és katalogizált kisgrafikai életműve, amely kb. 400 darabos, variánsokkal, fejlesztési fázisokkal majdnem ezer.

Első korszakában (1922–1929) a sokszorosító grafikai tevékenység uralkodott. Karcain a fény-árnyék ellentét, a megvilágítás kérdése izgatta, lapjain festői folthatásokra, misztikusságra törekedett *(Fagylaltos, Borozók, Háry János)*. Olasz tárgyú műveit *(Savonarola cellája, Kolostor)* még 1929 körül is ebben a modorban készítette, de itthoni tájélményből fakadó figurális tájképein már 1927-ben átváltott a második korszakra oly jellemző vonalasságra. 1927-es tápéi ihletésű rézkarcain finom, hajszálvékony vonalakkal írta körül palántázó, hajladozó, szántó-vető alakjait, a táji részleteket. Egyre inkább érvényesítette a modern rézkarcolás jellegzetességét: a japánoktól átvett tiszta kontúrrajzolást, a kalligráfia hatását. Bár mellőzte a folthatást, képes volt a tónusok érzékeltetésére. 1929 körül kezdett linó- és fametszéssel foglalkozni. Kezdetben külsődleges népművészeti ornamensekkel telítette lapjait. Rövidesen azonban szociális mondanivaló kifejtésére használta a fehér-fekete ellentétet. Kevés e korból ismert olajképén ugyancsak nagy kontrasztokra törekedett: sötét, mélybarna háttérből bontotta ki alakjait *(Fehérgalléros önarckép, Templombelső)*. Főiskolás korában készült festményei *Rudnay Gyula* hatását őrzik: galéria tónusban festette misztikus hatású jeleneteit *(Beszélgetők, Dombtetőn)*. Amikor 1927-ben Glatz Oszkár rábízta a mohácsi művésztelep vezetését, jelentős változás állt be tájfestészetében. Nagy hatást tett rá a vízivilág atmoszferikus szépsége, a színes népviselet, a tájilag és néprajzilag egyaránt érdekes és archaikus környezet. Egyre gyakrabban jelentek meg művein a Duna-parti bárkák, csónakok, halászokkal, a vízimalmok molnáraival és őrletőivel, a kompon átkelő sokácokkal.

Ha hazalátogatott Szegedre, a vízi életet örökítette meg, majd a tápéi tisztaszobákat dagadó fehér párnáikkal, színes csupraikkal.

1929 után szinte teljesen eltűnt grafikáiról a folthatás, csak a tiszta vonalasság érvényesült. Mint *Lázár Béla* jellemezte: *„Japános könnyedséggel, a tiszta vonal puritán egyszerűségével írta le formáit. Nem tónushatásokra tört, hanem éles és csalhatatlan formaigazságokra."*

1931-től egymás után születtek gyöngyházszínekre hangolt, ún. fehér

képei, többnyire téli tájai, amelyeken alföldi és Nagybánya környéki pusztákat, falusi utcákat jelenített meg. Ezeken a kissé *Brueghel*re emlékeztető festményeken magas nézőpontból láttatta a tájat, nagy távlatokat fogott át. A tempera használata lehetőséget adott a tónusgazdagságra, a nagy foltokban való fogalmazásra és ugyanakkor részletező rajzosságra, vonaljátékra. A véletlennek ható, festékcsorgatásra emlékeztető képrészletek egyesültek művein a kalligráfiával, s mint rajzain, karcain, itt is a japános könnyedség figyelhető meg.

Finom, fehér-szürke-kék színvilágát módosította 1933-as és 1935-ös nagybányai útja, majd egy olasz tanulmányút. Erőteljes kékek, vörösek, rózsaszínek tűnnek fel a mediterrán élmények hatására. Ekkor készült fa- és linómetszetein – szemben 1930 körüli alkotásaival – a vonal a meghatározó és a fehér szín a domináns.

Ex libriseinek száma 1939-re már meghaladta a 250-et.

1940 után kevesebbet dolgozott megrendelésre s ex librisein, alkalmi grafikáin egyre érzékenyebben reagált a környező világban jelentkező veszélyre, a háborútól való félelmének hangot adva. Már 1936-os „Haláltánc" albumában jelentkezett egyfajta szorongásélmény, de az előérzet és a halál gondolatával való groteszk játék együttesében az utóbbi dominált. 1940 körül azonban sokkal konkrétabb élményei voltak, s sokkal nagyobb félelemérzéssel fogta fel és érzékeltette a közeledő veszélyt. Mintha Radnóti-sorokat idézne újévi köszöntőkártyáin.

Pár bajai temperaképét leszámítva, alig van a negyvenes évekből olaj- vagy temperaképe. Nagyméretű akvarelljein, illetve gouache-ain végtelen tájban elkódlő, álomszerű figurákat jelenít meg, nemegyszer önmagát és feleségét. A természetben felolvadó panteisztikus szemlélet jelentkezik e művekben. Ám ez az álomvilág nem kibúvó, hanem menedék volt, és egyre inkább azzá vált. Ahogy körülötte zorddá vált a világ, még több melegséget igyekezett árasztani, s egyre inkább kimutatta szeretetre, békességre való vágyát. 1943-as gyors iramú szajoli „jegyzetei" kevés, elmosódó, szinte álomszerű figurát sejtetnek ólmosszürke ég alatt. E művei annak a Vadásznak naplójegyzetei, aki pislákoló önbizalommal töltötte napjait a szajoli, majd 1944-ben a gödöllői munkatáborban s finom, érzékeny idegrendszerével egyre biztosabban érezte meg a végső veszélyt, amellyel nem volt bátorsága szembenézni.

Ha két évtizedes életművét téma és műfaj szerint tekintjük át, a tájképeket kell kiemelnünk. A szegedi származású művész tájszeretete Tisza-parti élményeiből fakadt. Több száz grafikája, festményeinek több mint fele tájkép és veduta. Egész sorozatban örökítette meg a Tisza-partot, a mohácsi, bajai és zebegényi Dunát, a Balatont, az Alföldet, olasz, francia és svájci tájélményeit. Olasz útjainak élményét számtalan olaj-, temperakép, karc és metszet őrzi. Képzeletét Róma, Firenze, Velence hídjai, a kolostorok misztikussága, az ódon utcák, terek hangulata mozgatta meg leginkább. A Ponte Vecchióról, a vízen halászókról, a Fra Angelico műveivel borított San Marco kolostorról, a dómról,

a hidakról, a trattoriákról számtalan képet festett, karcot készített. Olasz vedutáin elmerül az epizódokban, áradó, mesélő kedvvel jeleníti meg a kisemberek világát. Svájci tájképein (1940 körül) a hatalmas, behavazott hegyek szépségét, a szálfákból álló erdő monumentalitását ragadta meg. Franciaországban a régi utcákat, műemlékeket, elsősorban a Notre-Dame szobrait és a chartres-i katedrális gazdag sziluettjét érezte megjelenítésre méltónak. Temperaképeinek tárgya a mentoni, marseille-i tengerpart, a villák sora, a nizzai virágpiac.

Mohácson, Baján a tájszépség mellett az archaikus életforma, a letűnőben lévő világ érdekelte. Egész sorozatot készített a vízimalmokról, lakóbárkákról, köszörűsökről, hálójavítókról, s ezzel olyan epikus és néprajzilag is hiteles képet adott a századelő nyugodt vízi életéről, amely már megőrző jellege miatt is figyelemre méltó. Vízparti jelenetein magas nézőpontból, mintegy rálátással mutatja be a hajóvontatókat, a vízimalmokat, a befagyott folyón korcsolyázókat, átkelőket. Hajszálvékony vonalakkal összefogott csoportképein, a karcok kis felületén hatalmas tájakat fog át s tömegeket jelenít meg. Merített Vadász a németalföldiek hatásából, de grafikáit a korabeli magyar élet színeivel, hangulataival telítette, saját ízlése, egyénisége szerint interpretálta.

Jellegzetes, kedvelt témája a cirkuszosok, mutatványosok élete. Az álarc, a függöny mögé kandikált s elszomorodott, elszomorított. A lakókocsi ajtaján kinéző artistanő vagy a levetett álarcot tartó bohóc alakjával a társadalom perifériáján élők kiszolgáltatottságát, védtelenségét hangsúlyozta, a pár perces varázslat, a szereplés után beálló hétköznapi élet sivárságát érzékeltette. A melankólia mégis e karcoknál vegyül a legtöbb fanyar humorral, groteszk hajlammal.

Alföldi ihletésű lapjainak, festményeinek főszereplője az útőr, a szántó-vető paraszt, a széllel, téllel viaskodó vadász és munkás. Míg a tápéi határt ábrázoló művein elsősorban a táj lelkét, karakterét kutatta, addig az 1927–29 közti „Pihenő"-sorozatán már az ember lett a középpont. E művei az ady társaságbeli művészek hatását árulják el: *Gáborjáni*tól tanulhatta a paraszti élet realista értékelését, de hallgatta *Veres Péter, Németh László* előadásait is.

Egy embertelen kor áldozata lett; ma is élhetne, most lenne 81 éves. Művei: érzékeny, finom grafikái, szellemes, de súlyos, értékelő tartalmakat hordozó festményei és a barátok, pályatársak szeretete őrzik emlékét.

The Life and Art of Endre Vadász

(Summary)

He was a well-known figure of the modern Hungarian etching not only in Europe but all over the world. His mimeographic drawings and ex-libris were got to the exhibitions in Venice and Barcelone ant to public collections and private collectors in Chicago, Cleveland, Oslo and Hague. His oil- and water-colour paintings, which were exhibited four times in Ernst Museum (Budapest) and once in the Déri Museum, were very popular in Hungary.

He finished the School of Art in 1927 as the pupil of Viktor Olgyay and Oszkár Glatz. Then he was living in Debrecen for 8 years and in 1936 he moved to Budapest. He committed suicide in the working camp of Szajol in 1944.

At first he made his paintings based on the effects of spottiness. Learning the Japanese prints on his study-tour in France he began to make pure line drawings from about 1929. His works of this period showed the characteristic features of modern etching (outline drawing). Neglecting the effect of spottiness he could bring out tonality in his pictures. In the thirties he painted more and more. He made his ,,white pictures'' at that time. He used mostly tempera in these pictures. We can see the richness of tonality and the detailed drawings at the same time.

He made about 400 ex-libris. Wim van der Kuylen, Rezső Soó, Gianni Mantero, Marco Birnholz had him make these.

A great number of works of his can be found in the National Gallery in Budapest. The major part of his works are in the collection of the Déri Museum in Debrecen. These two museums organize his commemorational exhibition in 1982.

Irodalomjegyzék

Lengyel Vilma: Két kiállítás a Kass-ban – Dél-Magyarország, 1926. ápr. 4.
L. V.: Vadász Endre tárlata – Dél-Magyarország, 1927. szept. 25.
Lázár Béla: Katalógusbevezető az Ernst Múzeum 105. csoportkiállításához – Budapest, 1929.
Vadász Endre: A Képzőművészek Új Társasága három világhírű tagjának reprezentatív kiállítása a Kereskedelmi Társulat dísztermében – Debreceni Független Újság (a továbbiakban: DFU), 1929. nov. 10.
Vadász Endre: Káplár Miklós, a magyar Gauguin kiállítása – DFU, 1930. jan. 28.
Vadász Endre: Maghy Zoltán kiállítása Debrecenben – DFU, 1930. ápr. 30.
Toroczkay Oszwald: Vadász Endre kiállítása – DFU, 1930. ápr. 13.
Műbarát: Képkiállítás a Kereskedelmi Társulat dísztermében – Debrecen, 1930. ápr. 13.
Adler Miklós: Vadász Endre – Debreczen, 1930. ápr. 17.
Rabinovszky Máriusz: A debreceni Ady Társaság képzőművészei – Katalógusbevezető, 1931.
B. I. (Békés István): Vadász Endre kiállítása – DFU, 1932. márc. 20.
Lázár Béla: A Szinyei Társaság díjazottai – Magyar Művészet, 1932. 1–2. sz. 52. l.
Rosner Károly: A magyar fametszet új mesterei – Magyar Iparművészet, 1932. 161–200. l.
Conrad Gyula: Vadász Endre – Magyar Grafika, 1932. 37. l.
Rabinovszky Máriusz: A debreceni Ady Társaság képzőművészeti kiállítása – Nyugat, 1933. 380–81. l.
–s. –s.: Vadász Endre képei – Debreczen, 1933. ápr. 9.
Lázár Béla: Katalógusbevezető az Ernst Múzeum 1933-as csoportkiállításához
NN.: Tavaszi tárlatok – Dél-Magyarország, 1934. ápr. 1.
D. S. (Devich Sándor): Félegyházi László–Gáborjáni Szabó Kálmán és Vadász Endre kiállítása – Szegedi Új Nemzedék, 1934. ápr. 1.
Wessel Imre: Rendkívüli sikert ígér Vadász Endre képkiállítása a Déri Múzeumban – DFU, 1934. jan. 14.
–ista (Békés István): Egy kiállítás margójára – Tiszántúl, 1934. jan. 25.
Műbarát: Vadász Endre képei – Debrecen, 1934. jan. 14.
Vadász Endre: A mélynyomásról – Magyar Ex Libris, 1935. 1. sz. 3–4. l.
Berei Soó Rezső: A mai debreceni grafika – Önállóan: Debrecen, 1935. és Debreceni Szemle, 1936. 97–104. l. és 191–205. l.
Berei Soó Rezső magyar, *Kardos László* német, *Renato Fleri* olasz nyelvű előszava a „Tíz rézkarc ex libris" című albumhoz (Debrecen, 1935.)

Berei Soó Rezső: Debrecen ex libris művészei – Magyar Ex Libris, 1935. I. évf. 1. sz. 8–12. l.
NN.: Vadász Endre kiállítása – Dél-Magyarország, 1936. ápr. 5.
Kardos László magyar, *R. Freiher v. Hoschneck–Mühlhaimb* német nyelvű előszava a „Haláltánc" című albumhoz (Szeged, 1936.)
Varga Nándor Lajos: A rézkarc – Budapest, 1935.
Varga Nándor Lajos: Adattár a magyar művészi grafikához – Rézkarcolók 1900–1936. (Pest, 1937.) II. kötet – Budapest, 1945.
Elek Artúr: Az újabb magyar grafikusművészet – Magyar Művészet, 1937. 201–228. l.
Rezső von Soó: Das Exlibris in Ungarn (Österreich Jahrbuch für Exlibris und Getrauchsgrafik, 1938.)
Tóth Ervin: Vadász Endre – Kisgrafika, 1938. 1. sz. 3–4. l.
Rosner Károly: Magyar grafikusművészet – Budapest, 1938.
Wim van der Kuylen: Il pittore ungherese Vadász Endre – Emporium (az olasz grafikai egyesület folyóirata, Bergamo), 1939. november, 239–246. l.
Rosner Károly: Ungarische Buchkunst – Budapest, 1940.
Berei Soó Rezső: Vadász Endre emlékezete (1901–1944) – Vándortűz, 1947. 6. sz. 85–87. l.
Kónya József: Az Ady Társaság képzőművészei – Vándortűz, 1947. 6. sz. 89–91. l.
Rezső von Soó: Endre Vadász – Exlibriskunst und Gebrauchsgraphik – 1956-os évkönyv
Menyhárt József: Adatok Debrecen grafikai művészetéhez – A Déri Múzeum Évkönyve, 1957. 163–166. l.
Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti múltjából. Emlékezés Gáborjáni Szabó Kálmánra és Vadász Endrére – Élet és Művelődés, 1959. (május), 41–42. l.
Szegi Pálné: Vadász Endre (1901–1944) – Művészet, 1961. 3. sz. 12–14. l.
Tóth Ervin: Fejezetek Debrecen grafikai művészetéből – Grafikai élet Debrecenben – A képzőművészetek Debrecenben – A Debrecen 1961. c. könyv részlete, 63–86. l.
Tóth Ervin: Debreceni művészeti mozaik – Jegyzetek és visszaemlékezések Vadász Endréről – Alföld, 1962. 2. sz. 63–65. l.
Szíj Rezső: A debreceni bibliofília 1920–1944 között – A Déri Múzeum Évkönyve, 1965. 329–362. l.
Galambos Ferenc: Vadász Endre (1901–1944). A Kisgrafikabarátok Köre jubileumi Évkönyve 1959–1969. (Bp. 1969.) 104–109. l.
Akácz László: Vadász Endre emlékkiállítása – Dél-Magyarország, 1971. jún. 13.
Szelesi Zoltán: Emlékezés Vadász Endrére – Dél-Magyarország, 1971. febr. 28.
Szelesi Zoltán: Katalógusbevezető a szegedi emlékkiállításhoz (Szeged, 1971.)
Tóth Ervin: Vadász Endre 1904–1944 – Kisgrafika, 1974. 3. sz. 9–11. l.

Tóth Ervin: A robot romantikája – Emlékezés Vadász Endrére – Hajdú-bihari Napló, 1974. (a továbbiakban: HB-i Napló)
Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei – Alföld, 1974. 1. sz. 61–68. l.
Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei – A Déri Múzeum Évkönyve, 1974. 751–778. l.
Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre emlékezete – HB-i Napló, 1975. jún. 11.
Sz. Kürti Katalin: Emlékezés Vadász Endrére – HB-i Napló, 1976. febr. 22.
Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre emlékezete – Dél-Magyarország, 1976. febr. 29.
Sz. Kürti Katalin: Katalógusbevezető a debreceni emlékkiállításhoz (Debrecen, 1976.)
Sz. Kürti Katalin: Szakanyag-ismertetés a Magyar Televízió Vadász Endre-portréfilmjéhez (kézirat, 1976.)
Sz. E.: „Vérbeli grafikus volt" – Emlékek, vélemények Vadász Endréről – HB-i Napló, 1976. dec. 29.
Szabó Ernő: A vonal szerelmese – Vadász Endre emlékkiállításáról – Alföld, 1977. XXVIII. évf. 2. sz. 91–94. l.
Békés István: Vadász Endre emlékkiállítása – Kritika, 1977. 4. sz. 25–26. l.
Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre-emlékkiállítás – Kelet-Magyarország, 1980. aug. 24.
Apró Ferenc: Vadász Endre emlékezete – Dél-Magyarország, 1981. márc. 1.
Sz. Kürti Katalin: A finom tónusok mestere – Új Tükör, 1981. 38. sz. szept. 20. 22. l.

Illusztrációi, albumai

Békés István–Vadász Endre: Vihar az erdőn – Elbeszélő költemény és hét fametszet (valójában linómetszet). Debrecen, 1933.
Vadász Endre: Tíz rézkarc ex libris dr. Berei Soó Rezső, Renato Fleri, dr. Kardos László bevezetőivel. – A Debreceni Officina kiadása. Debrecen, 1935.
Vadász Endre: Haláltánc – tíz rézkarc ex libris dr. Kardos László, dr. Hoschek–Mühlhaimb bevezetésével. – A Szegedi Grafikabarátok kiadása. Budapest, 1936.
BUDAPEST – Vadász Endre kilenc rézkarcával. – A Tamás Galéria kiadása. Budapest, 1937.
Vadász Endre hat színezett rajza „Az Úrfiú, aki a paradicsomban járt" című mesekönyvhöz – Officina, Budapest, 1938. (A Magyar Exlibrisgyűjtők és Kisgrafikabarátok Egyesülete kiadványa – VI.)
Némedy Gyula: Emberek, én már olyan régen repülök – versgyűjtemény-illusztrálás hét linómetszettel. – Officina, Budapest, 1938.
CHRISTMASCARDS – A Tamás Galéria leporellója Vadász Endre karácsonyi rézkarcairól. – Budapest, kb. 1938.
Karácsonyi mesesorozat – A Tamás Galéria képeslapjai Vadász műveiből
HAZATÉRŐK – Vadász Endre tíz fametszete dr. Patai József előszavával. A kísérőszöveget írta: Schnabel József. – Budapest, 1938.

A Magyar Nemzeti Galéria és a Déri Múzeum tulajdonában lévő művek jegyzéke

I. Festmények

RÉZI, 1928 körül / olaj-vászon, 128 ×100 cm /
DM. lt. sz.: II. 81. 197. 4.

BORÚS TÁJ, 1930 körül / tempera-falemez, 25 ×35 cm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 8.

OLASZ VÁROS, 1930. / tempera-falemez, 60 ×70 cm /
DM. lt. sz.: II. 81. 197. 5.

TÁJKÉP (BEFAGYOTT FOLYÓ), 1932. / olaj-fa, 60 ×70 cm
MNG. lt. sz.: F. K. 2588

HALÁSZBÁRKÁK / tempera-papír, 48,7 ×59,5 cm
MNG. lt. sz.: F. K. 6033

MOHÁCSI USZODA / tempera-fa, 40 ×50 cm
MNG. lt. sz.: 66. 24 T

BAJAI HALPIAC, 1931. / tempera-falemez, 40 ×49 cm /
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 7.

TÉLI TÁJ, 1931 körül / tempera-falemez, 39 ×50 cm /
DM. lt. sz.: II. 76. 4. 1.

NAGYBÁNYA, 1933. / tempera-fa, 60 ×60 cm
MNG. lt. sz.: 66. 25 T

NAGYBÁNYAI VÁSÁR, 1933. / tempera-fa, 59 ×69 cm
DM. lt. sz.: Gy. 76. 5.

FALU TÉLEN, 1934. / olaj-vászon, 72 ×62 cm
DM. lt. sz.: II. 1/1933.

VÁSÁR, 1934. / tempera-falemez, 39 ×49 cm
DM. lt. sz.: II. 73. 2. 2.

VÁROSRÉSZLET / tempera-papír, 39 ×50 cm
DM. lt. sz.: II. 76. 46. 1.

TÉLI TÁJ, 1935. / tempera-falemez, 50 ×60 cm /
DM. lt. sz.: II. 81. 15. 72.

PIRÁNÓI RÉSZLET, 1935. / tempera-falemez, 50 ×60 cm /
DM. lt. sz.: II. 81. 197. 6.

OLASZ VÁROSKA, 1935. / tempera-falemez, 60 ×69 cm
DM. lt. sz.: II. 73. 2. 1.

TÉLI MESE, 1940. / tempera-fa, 60 ×50 cm /
DM. lt. sz.: II. 82.

SVÁJCI TÉLI TÁJ, 1942. / tempera-karton, 61 ×51 cm /
DM. lt. sz.: II. 81. 197. 7.

II. Rajzok, aquarellek, pasztellek

OLASZ VÁROS / papír-pasztell, 60 ×49,5 cm
MNG. lt. sz.: 7991

VÁZLAT („MAGAS ÉGGEL"), 1923. / papír-lavírozott tus, 205 ×330 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 4.

BUDAI LÁTKÉP / papír-ceruza-aquarell, 188 ×240 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4782

A FESTŐ / papír-ceruza, 192 ×245 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4783

BETLEHEMESEK / papír-ceruza, 202 ×336 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4784

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" / pauszpapír-ceruza-aquarell, 99 ×99 mm
MNG. lt. sz.: F. 72. 23/1

„BOLDOG HÚSVÉTOT KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból „FELICITAS" / pauszpapír-ceruza-aquarell, 104 ×91 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/2

„BOLDOG HÚSVÉTOT KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból „DÉRY ILONKA MESEKÖNYVE" / pauszpapír-ceruza-aquarell, 160 ×70 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/3

„BOLDOG HÚSVÉTOT KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból „DR. SZÁNTÓ LÁSZLÓ KÖNYVE" / pauszpapír-ceruza-aquarell, 78 ×100 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/4

„BOLDOG HÚSVÉTOT KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból / pauszpapír-ceruza-aquarell, 127 ×80 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/5

„BOLDOG HÚSVÉTOT KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból „KARÁCSONYI ÜDVÖZLET" / pauszpapír-ceruza-aquarell, 139 ×92 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/6

VÍZPARTI VÁROS / papír-pasztell, 32 ×50 cm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 9.

VÁZLAT-TANYACSOPORT / papír-színes kréta-pasztell, 328 ×505 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 3.

FALU / papír-tus-színes ceruza, 230 ×305 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 2.

VÁZLAT A TISZAPART-HOZ, é. n. papír-tusrajz, 228 ×150 mm
DM. lt. sz.: II. 77. 11. 1.

VÁZLAT-VÁROSI TÉR / papír-pasztell, 250 ×365 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 7.

VÁZLAT / papír-színes kréta, 240 ×380 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 6.

TANULMÁNY / papír-pasztell, 50 ×32 cm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 10.

TÁJ / papír-pasztell, 236 ×320 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 34.

„ÚJÉVI ÜDVÖZLET" 1930. / pauszpapír-ceruza-aquarell, 60 ×44 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/7

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból LEVELEZŐLAP-TERV, 1939. / papír-toll-aquarell, 111 ×70 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/8

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból „MA LETTEM HAT ÉVES", 1939. / papír-ceruza-aquarell, 88 ×69 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/12

CIRKUSZSÁTOR / papír-gouache, 41 ×51 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 197. 3.

MARSEILLEI VÁROSKÉP / papír-ceruza-aquarell, 128 ×195 mm
DM. lt. sz.: II. 82.

OLASZ VÁROS, 1942. / papír-pasztell, 60 ×50 cm
DM. lt. sz.: II. 82.

TÁJKÉP-TANULMÁNY, 1942. / papír-gouache, 495 ×595 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 12.

OLASZ VÁROS, 1942. / papír-pasztell, 60 ×50 cm
DM. lt. sz.: II. 82.

RIVIÉRA, 1942. / barna papír-pasztell, 50 ×60 cm
DM. lt. sz.: II. 81. 197. 2.

TANULMÁNY-RÁLÁTÁS / papír-aquarell, 265 ×340 mm
DM. lt. sz.: II. 77. 1. 1.

ESERNYŐK / papír-aquarell, 340 ×278 mm
DM. lt. sz.: II. 77. 1. 2.

TÁJKÉP-TANULMÁNY-HORTOBÁGY / papír-aquarell, 495 ×595 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 11.

SZAJOLI RÉSZLET, 1943 körül / papír-gouache, 39 ×49 cm
DM. lt. sz.: II. 81. 197. 1.

SZAJOLI TÁJ, 1943. / papír-aquarell, 280 ×330 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 1.

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból
EMLÉKLAP, 1940. / papír-ceruza-aquarell, 102 ×90 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/10

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból
HÚSVÉTI ÜDVÖZLŐ KÁRTYA, 1940. / papír-ceruza-aquarell, 77 ×72 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/14

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból
ILLUSZTRÁCIÓ / papír-ceruza-aquarell, 110 ×103 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/13

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból
EMLÉKLAP, 1941. / karton-tus-fedőfehér, 102 ×100 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/9

„BOLDOG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁN DÉRY ILONKA" sorozatból
„PAX 1941." / papír-ceruza-aquarell, 147 ×113 mm
MNG. lt. sz.: 72. 23/11

III. Grafikák

TÉL (HAVAS ÚT), 1920. / rézkarc, 150 ×182 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 1.
MNG. lt. sz.: 1953–4064

TÉL-3. / rézkarc, 121 ×168 mm
DM. lt. sz. II. 81. 156. 8.

ÉPÍTKEZÉS, 1922. / színes rézkarc, 92 ×102 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 9.

ESTE, 1922. / rézkarc, 102 ×135 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 4. 1.

KÚTNÁL, 1922 körül / rézkarc, 107 ×125 mm
DM. lt. sz.: II. 82. 2. 2.

FEJTANULMÁNY / rézkarc, 130 ×92 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4077

GYEREKEK-FAGYLALTOS, 1923. / rézkarc, 70 ×87 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 11.

BORONÁLÁS, 1924. / rézkarc, 158 ×200 mm
DM. lt. sz.: II. 82. 2. 5.
MNG. lt. sz.: 1929–2124

VIHAROS ÉG, 1924 körül / rézkarc, 168 ×198 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 9.

VÍZHORDÓ, 1924. / cinkkarc, 120 ×185 mm
MNG. lt. sz.: 1925–1607

KERTEK / rézkarc, 123 ×127 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 12.

HÁZAK, 1924. / rézkarc, 156 ×167 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4079

FALUSI MUTATVÁNYOS, 1925. / rézkarc, 150 ×200 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 17.

PIHENŐ / linómetszet, 160 ×273 mm
DM. lt. sz.: II. 58. 5. 3.

SÍKSÁG (TÁJKÉP DOMBBAL) / rézkarc, 180 ×300 mm
DM. lt. sz.: II. 68. 39. 1.
MNG. lt. sz.: 1953–4082

ESTI PIHENŐ / rézkarc, 230 ×231 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 10.
MNG. lt. sz.: G. 66. 314

KUKORICATÖRŐK, 1923. / rézkarc, 175 ×175 mm
DM. lt. sz.:
MNG. lt. sz.: 1953–4078

NŐ KOSÁRRAL (MOSÓNŐ), 1924. / rézkarc, 148 ×125 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 22.

AKT, 1924 körül / rézkarc, 187 ×176 mm
DM. lt. sz.: II. 82. 2. 1.
II. 81. 156. 17. (színes változat)

BORULÁS, 1924 körül / rézkarc, 256 ×253 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 4. 3.

HEGYES TÁJ (FALU DOMBOLDALON), 1924 körül / rézkarc, 196 × 165 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 4. 5.
MNG. lt. sz.: G. 66. 315

KISVÁROSI TÉR, 1924 körül / rézkarc, 178 ×148 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 14.

VÍZHORDÓ, 1925. / rézkarc, 165 ×175 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 11.

KERTÉSZET, 1926. / rézkarc, 215 ×312 mm
DM. lt. sz.: II. 77. 1. 3.

TUTAJOK, 1926. / rézkarc, 200 ×280 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 16. 4.
MNG. lt. sz.: G. 66. 331

HALÁSZBÁRKA, 1927. / rézkarc, 150×215 mm
MNG. lt. sz.: 1929–2126

KANYARODÓ, 1926. / rézkarc, 210×265 mm
DM. lt. sz.: II. 82. 2. 8. és II. 75. 16. 1.

VÍZHORDÓ, 1926. / rézkarc, 110×175 mm
DM. lt. sz.: II. 82. 2. 3.

DUNAPARTON (MALOM), 1927. / rézkarc, 142×252 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 18.

PUSZTA GÉMESKÚTTAL, 1927. / rézkarc, 160×186 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 19.

SZÉLMALOM / linómetszet, 180×230 mm
DM. lt. sz.: II. 1933/3.

ALFÖLD, 1927. / rézkarc, 185×290 mm
MNG. lt. sz.: G. 68. 386.

PONTE VECCHIO I. 1927. / színes rézkarc, 265×320 mm
DM. lt. sz.: II. 34/1943.
MNG. lt. sz.: G. 66. 325

PONTE VECCHIO II. 1927. / rézkarc, 263×339 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 5. és II. 76. 4. 4.
MNG. lt. sz.: G. 66. 326

PONTE VECCHIO III. / rézkarc, 270×320 mm
MNG. lt. sz.: G. 68. 389.

FIRENZE (LÁBÁT MOSÓ ANGYAL), 1927. / rézkarc, 265×340 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 31.
MNG. lt. sz.: G. 66. 327

SAVONAROLA CELLÁJA, 1927. / rézkarc, 224×300 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 6.
MNG. lt. sz.: 1953–4071

SZÁNTÓFÖLDEK, 1927. / rézkarc, 158×270 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 317

FÉRFI TEHENEKKEL („PIHENŐ"), 1928. / rézkarc, 135×194 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 5.

RÓMAI RÉSZLET, 1928. / rézkarc, 246×320 mm
DM. lt. sz.: II. 58. 5. 1.

HÁRY JÁNOS, 1928. / rézkarc, 145×184 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 3.

KISBORJÚ, 1928. / rézkarc, 137×173 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 13. és II. 75. 16. 3.

TENGERPART / rézkarc, 146×200 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 16.

„CIRCUS" / színes rézkarc, 198×258 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 21.

HALÁSZBÁRKÁK, 1928. / rézkarc, 210×246 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 320

HALÁSZBÁRKA / rézkarc, 150×215 mm
MNG. lt. sz.: G. 1948–3209

CIRKUSZ, 1928. / rézkarc, 220×300 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 27.
MNG. lt. sz.: 1953–4066

KOLOSTOR, 1928. / rézkarc, 160 ×260 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 4.

VÍZIMALOM A DUNÁN, 1928. / rézkarc, 160 ×203 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 21.

A DÓM, 1928. / rézkarc, 360 ×270 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 4. 7.

VÉGIG A PARTON, 1929. / rézkarc, 203 ×285 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 26.
MNG. lt. sz.: 1929–2125

VELENCE, RIALTÓ, 1929. / rézkarc, 265 ×350 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 32.

PÁRIZSI UTCA – „HOTEL DES 2 LION", 1929. / rézkarc, 225 ×260 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 15.

PÁRIZSI MÚZEUMBAN, 1929. / rézkarc, 230 ×265 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 33.
MNG. lt. sz.: G. 66. 324

HALÁSZBÁRKÁK, 1929. / rézkarc, 231 ×282 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 321

MUTATVÁNYOSOK, 1929. / rézkarc, 230 ×283 mm
DM. lt. sz.:
MNG. lt. sz.: G. 66. 323

MONTMARTRE, 1929. / rézkarc, 225 ×255 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 328

A NOTRE DAME TERASZÁN, 1929. / rézkarc, 245 ×320 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 14.

FIRENZE, 1929. / rézkarc, 168 ×235 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 6. és II. 76. 18. 13.

KÖSZÖRÜS HALÁSZOKKAL, 1929. / rézkarc, 195 ×265 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 25.
MNG. lt. sz.: G. 66. 330

HALÁSZOK, 1929. / rézkarc, 235 ×325 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 28.

MŰTEREM, 1930. / rézkarc, 250 ×320 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 20.

FATELEP / rézkarc, 210 ×303 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 5.
MNG. lt. sz.: 1953–4065

PÁRIZSI SÍNEK / rézkarc, 260 ×325 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4067

VADÁSZAT, 1930. / rézkarc, 212 ×300 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 43. 1.
MNG. lt. sz.: G. 66. 318

ÁTKELÉS A DUNÁN, 1930 körül / rézkarc, 160 ×265 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 6.

VÁSÁR / színes rézkarc, 207 ×256 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 20.
MNG. lt. sz.: 1953–4073

LADIKBAN – A CSÓNAK, 1930. / rézkarc, 140 ×303 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 4.

FALUVÉGE / rézkarc, 240 ×180 mm
DM. lt. sz.: II. 33/1943.

PALÁNTÁZÁS, 1930. / rézkarc, 225 ×325 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4070

HOLDAS ESTE A PUSZTÁN, 1930. / linómetszet, 150 ×210 mm
DM. lt. sz.:
MNG. lt. sz.: 1953–4075

FESTŐ A DUNA-PARTON, 1930. / rézkarc, 170 ×287 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 332

CIRKUSZ / rézkarc, 195 ×255 mm
DM. lt. sz.: II. 58. 5. 2.

FALU VÉGE, 1931. / rézkarc, 190 ×248 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 16. 7.

KÖSZÖRŰS A DUNA-PARTON, 1931. / rézkarc, 235 ×294 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 329.

VASÚTI TÖLTÉS, 1931. / rézkarc, 170 ×210 mm
DM. lt. sz.: II. 82. 2. 7.
MNG. lt. sz.: 1955–4342

HALÁSZBÓDÉK, 1931. / rézkarc, 220 ×330 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 4. 2. és II. 1935/43.
MNG. lt. sz.: 1933–2234

KERTÉSZ, 1931. / rézkarc, 138 ×198 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 16. 2.

ESŐS TÁJ HAJÓVONTATÓKKAL (VONTATÓK), 1931. / rézkarc, 180 ×295 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 13.
MNG. lt. sz.: 1953–4080

TÁVÍRÓ PÓZNÁK, 1931. / rézkarc, 170 ×236 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 16. 5.
MNG. lt. sz.: 1953–4068

BOLGÁR KERTÉSZET, 1931. / rézkarc, 200 ×303 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4076

CSENDES TÁJ / rézkarc, 128 ×295 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 316

NYARALÁS, 1931. / rézkarc, 208 ×268 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 4.

„A SZÉL, A SÁR . . .", 1931. / rézkarc, 200 ×260 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 10.

DEBRECENI KERTÉSZET (ÜVEGHÁZAK), 1932. / rézkarc, 145 ×250 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 3.
MNG. lt. sz.: 1933–2233

KARÁCSONYI JELENET / rézkarc, 233 ×300 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4083

VADÁSZOK, 1931. / rézkarc, 206 ×266 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 333

TÉLI TÁJ, 1931. / rézkarc, 180 ×247 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4063

ALFÖLDI TÁJ, 1932. / fametszet, 153 ×214 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 17.

HALÁSZBÁRKÁK, 1932. / fametszet, 150 ×240 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 18.

SÜRGÖNYPÓZNÁK, 1931. / rézkarc, 140 ×240 mm
MNG. lt. sz.: G. 68. 387.

KÁNIKULA BAJÁN, 1932. / rézkarc, 153 ×215 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 2.
MNG. lt. sz.: 1953–4062

AKLOK, KUKORICA-GÓRÉK, 1932. / rézkarc, 194 ×281 mm
DM. lt. sz.: II. 82. 2. 6.
MNG. lt. sz.: 1953–4069

CIRKUSZ, 1932. / rézkarc, 176 ×204 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 11. 2.
MNG. lt. sz.: 1938–2580

ALFÖLD, 1933. / rézkarc, 164 ×202 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 16. 6.

TISZA-PART, 1933. / rézkarc, 245 ×155 mm
MNG. lt. sz.: 1935–2505

TÁJ – ALFÖLD, 1933. / rézkarc, 142 ×210 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 7.

HALÁSZOK, 1933. / rézkarc, 212 ×300 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 43. 2.

BÁRKAORR, 1933. / rézkarc, 223 ×287 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 319.

BÉCSI KAPU TÉR / színes rézkarc, 160 ×235 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4072

PIRANO / színes fametszet, 200 ×260 mm
DM. lt. sz.: II. 36/1943.

ZEBEGÉNYI CIRKUSZ, 1933. / rézkarc, 186 ×250 mm
MNG. lt. sz.: G. 66. 322

SZABAD CIRKUSZ – ZEBEGÉNYI CIRKUSZ, 1934. / rézkarc, 210 ×255 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 24.
MNG. lt. sz.: 1935–2506

NYOMORTANYA, 1935. / fametszet, 107 ×210 mm
DM. lt. sz.: II. 58. 5. 4.

BALATON, 1937. / rézkarc, 165 ×207 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 8.

TÓ FÜRDŐHÁZAKKAL, 1937. / rézkarc, 167 ×203 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 9.

TÉLI TÁJ KORCSOLYÁZÓKKAL, 1937 körül / rézkarc, 195 ×250 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 7.

OLASZ VÁROS HÍDDAL (HEGYI VÁROS) / fametszet, 200 ×260 mm
DM. lt. sz.: II. 75. 13. 15. és II. 81. 156. 2. (színes változat)

TÓPART / rézkarc, 150 ×153 mm
DM. lt. sz.: II. 77. 1. 4.

VIRÁGPIAC / színes rézkarc, 199 ×255 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 22.

A HARMADIK OSZTÁLY – DAUMIER UTÁN / fametszet, 260 ×200 mm
DM. lt. sz.: II. 1943/37.

ORSZÁGÚT (Rubens után), 1937 körül / színes rézkarc, 187 ×275 mm
MNG. lt. sz.: 1953–4084

„APRÉS PISSARO" / színes rézkarc, 195 ×250 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 6. 1.

TÓPARTON, 1937 körül / színes rézkarc, 160 ×202 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 8.

„KORCSOLYÁZÓK" – BREUGHEL után / színes rézkarc, 190 ×260 mm
DM. lt. sz.: II. 1943/35

MOCSARAS TÁJ – VAN GOGH után, 1937 után / színes rézkarc, 190 ×275 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 11.

TÉLI FALU, 1937 körül / színes rézkarc, 187 ×256 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 23.

AKT – „APRÉS RENOIR", 1937 körül / színes rézkarc, 232 ×190 mm
DM. lt. sz.: II. 76. 18. 12.
MNG. lt. sz.: 1953–4074

ÚJÉVI ÜDVÖZLET, 1936. / színes rézkarc, 80 ×80 mm
MNG. lt. sz.: 1948–3202

VÍZPART, 1938. / rézkarc, 133 ×196 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 10.

ÚJÉVI ÜDVÖZLET, 1938. / színes rézkarc, 103 ×85 mm
MNG. lt. sz.: 1948–3201.

ÚJÉVI ÜDVÖZLET, 1939. / színes rézkarc, 50 ×52 mm
MNG. lt. sz.: 1948–3215

HUSZT, 1939. / rézkarc, 192 ×212 mm
DM. lt. sz.: II. 81. 156. 15.

FIRENZE, 1943 / fametszet, 203 ×260 mm
DM. lt. sz.: II. 38/1943. és II. 82. 2. 4.

IV. Ex librisek

EX LIBRIS NAGY JÓZSEF I–III., 1934. / rézkarc, 133 ×177 mm
MNG. lt. sz.: G. 68. 474., 475., 476.

EX LIBRIS REISINGER JENŐ / rézkarc, 75 ×105 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/1.

EX LIBRIS DÉRY ERNŐNÉ / rézkarc, 108 ×72 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/2

EX LIBRIS ARADY KÁLMÁN / rézkarc, 86 ×72 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/3

EX LIBRIS SCHAFFER ANDOR / rézkarc, 88 ×72 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/4

EX LIBRIS MEZEY FERENC / rézkarc, 79 ×76 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/5

EX LIBRIS DR. LUSTIG ISTVÁN / rézkarc, 68 ×93 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/6

EX LIBRIS BENKŐ FERENC / rézkarc, 89 ×88 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/7

EX LIBRIS WEISZ IMRE / rézkarc, 70 ×93 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/8

EX LIBRIS DR. NÉMEDY GYULA / rézkarc, 86 ×87 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/9

EX LIBRIS DR. BEREI SOÓ REZSŐ / rézkarc, 76 ×102 mm
MNG. lt. sz.: G. 73. 278/10

A Déri Múzeum képzőművészeti adattárából:
GIANNI MANTERO,
MARCO BIRNHOLZ,
WIM VAN DER KUYLEN,
BÉKÉS ISTVÁN, ITALA, RITA, BANDI,
TAMÁS HENRIK,
FRICSAY FERENC,
VÍGH JUTKA,
VADÁSZ ENDRE ÉS GYÖRGYI számára készített könyvjegyei, alkalmi grafikái, szignettjei (rézkarcok, fa- és linómetszetek).
TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS,
HALÁLTÁNC albuma.
Az Iparművészeti Múzeum és a Déri Múzeum Vadász Endre összes kisgrafikáját (339 db és annak fázisváltozatai) őrzi.
A kisgrafika oeuvre-katalógus megtalálható a Déri Múzeum 1978-as évkönyvében, a 319–351. lapokon. Kiállításunkon csak a Magyar Nemzeti Galéria és a Déri Múzeum tulajdonában lévő kisgrafikák és ex librisek töredéke szerepel.

Képek ▶

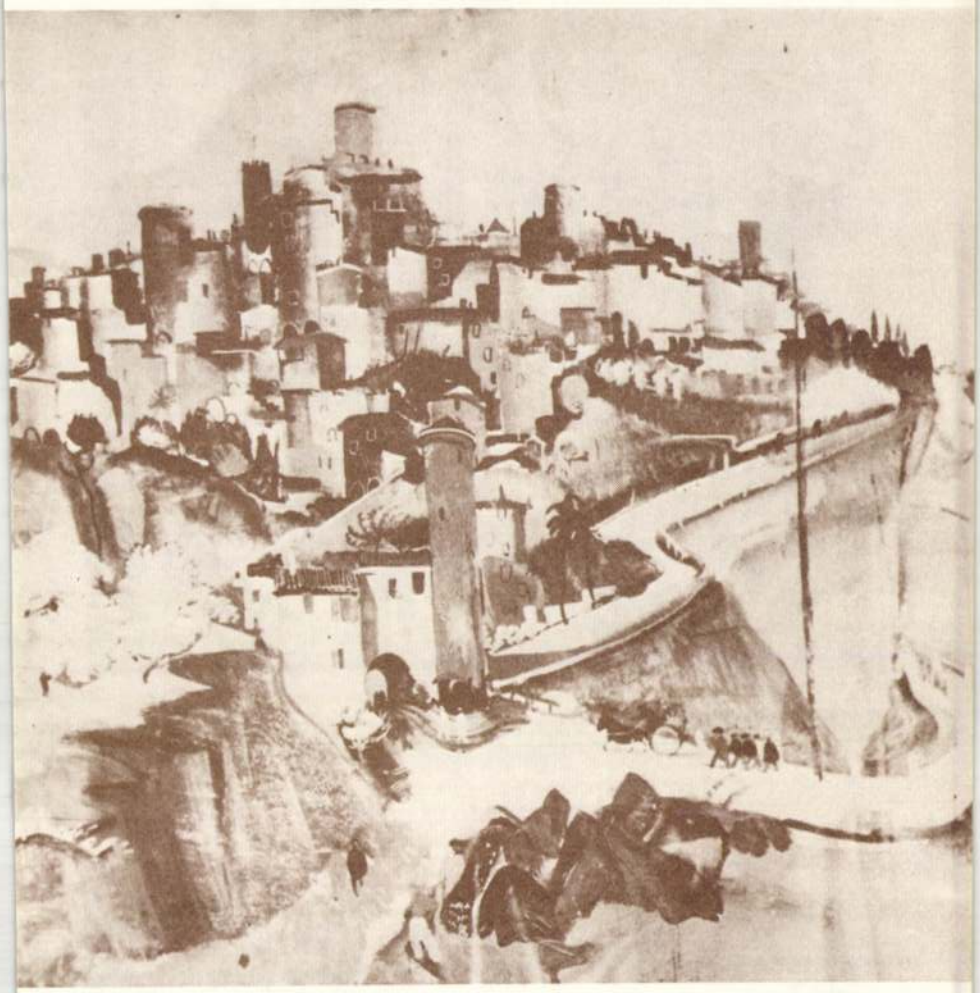

5 / Olasz város, 1930

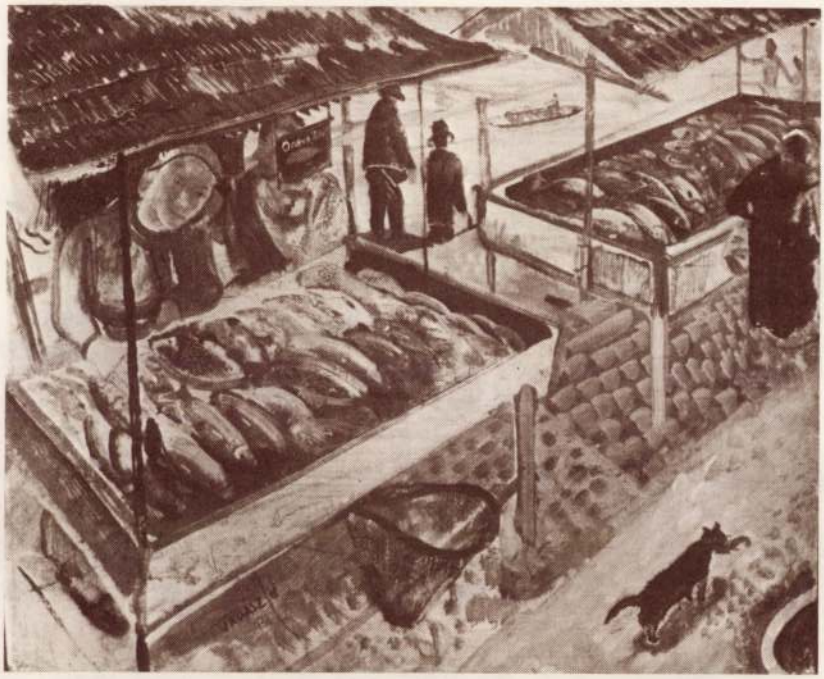

Bajai halpiac, 1931

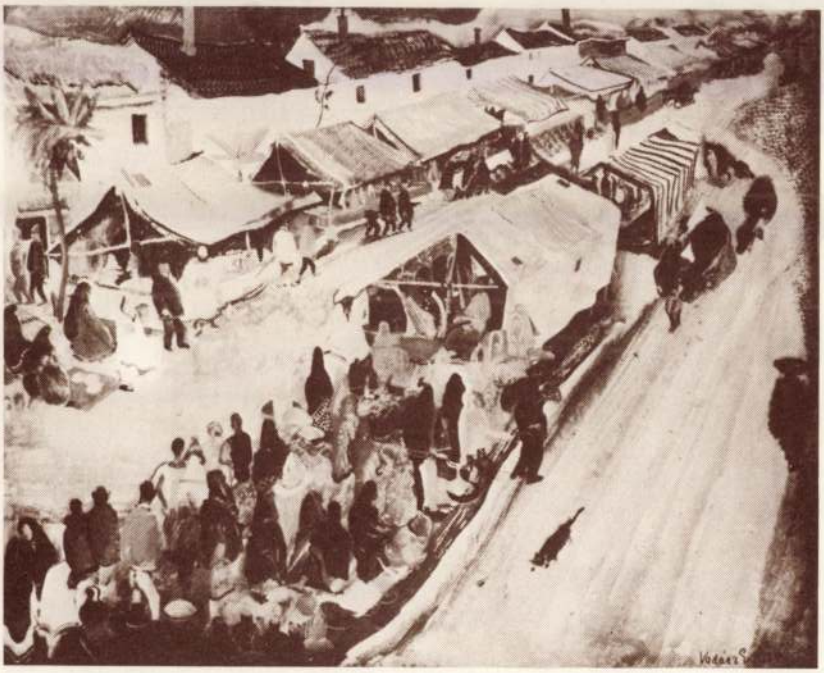

Vásár, 1934

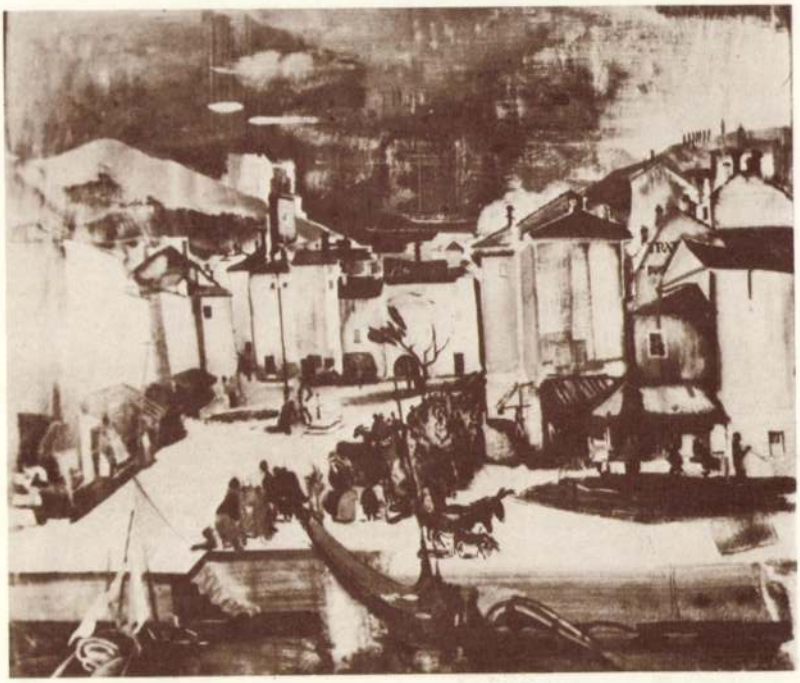

Olasz városka, 1935



Falu télen, 1934

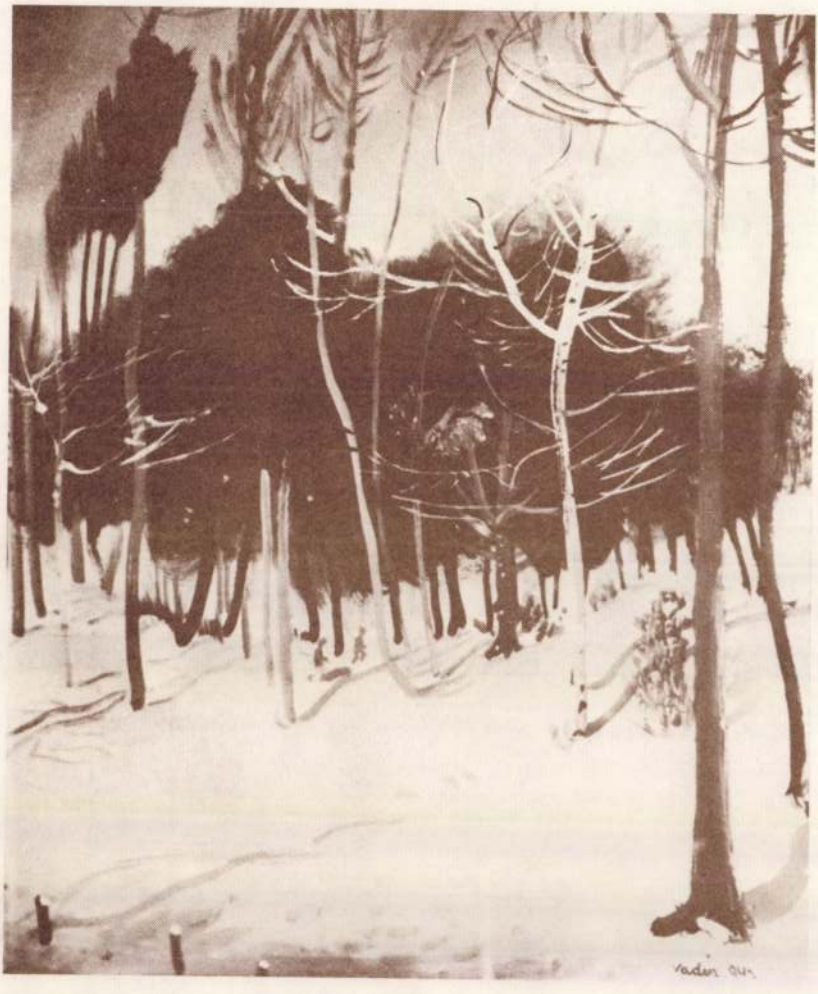

Svájci téli táj, 1942

/6

Halászbárka



Firenze, 1929



1 / Mosónő, 1924



Kukoricatörők, 1923

/ 3



Vízhordó, 1926



Háry János, 1928

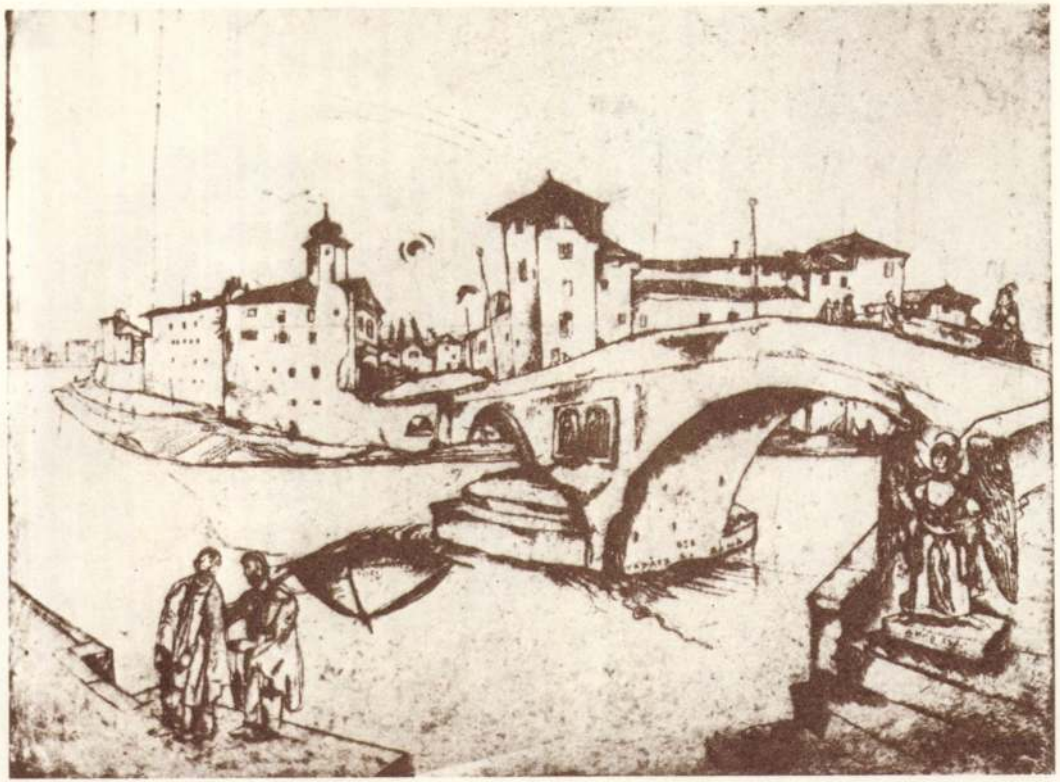

Római részlet, 1928

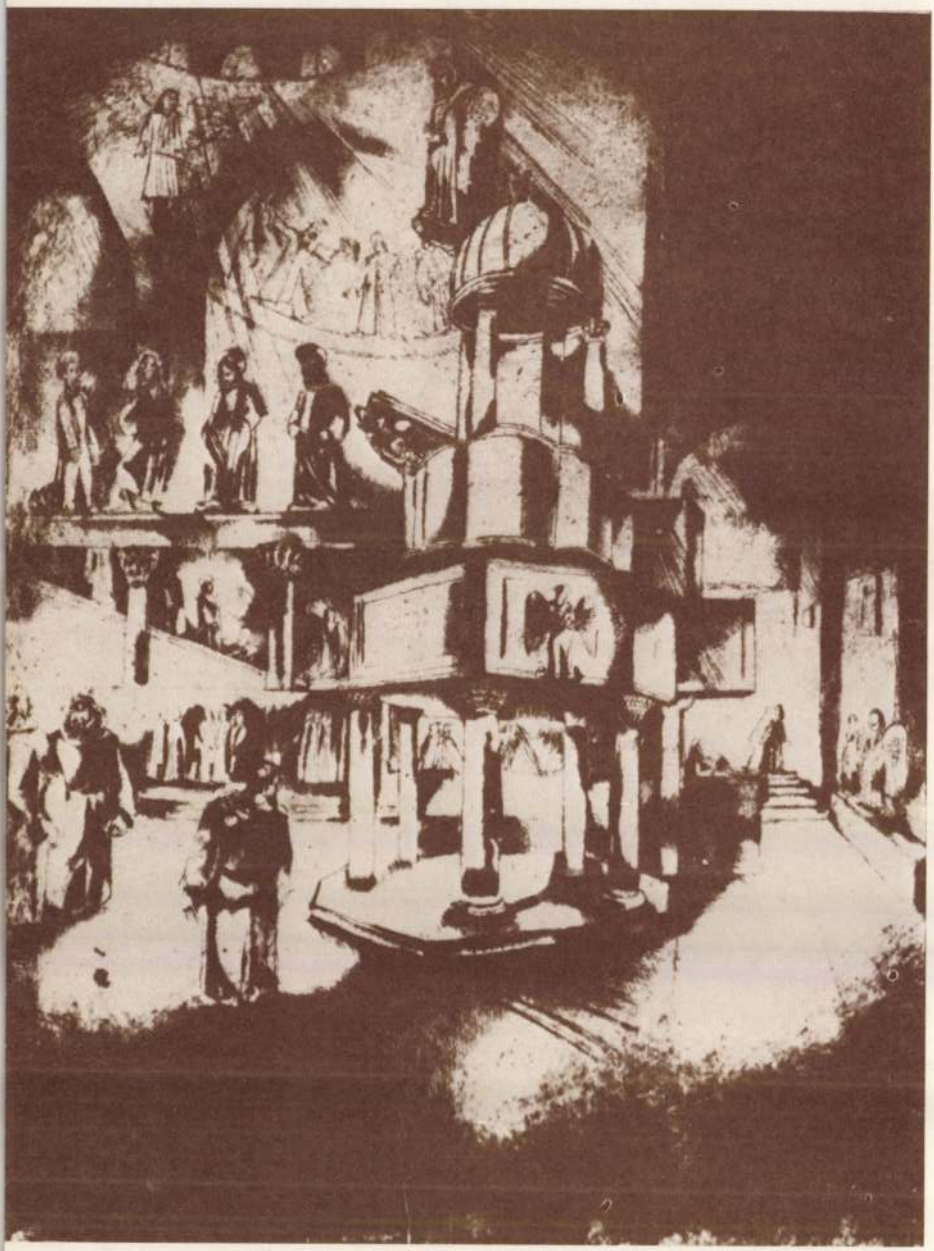

A dóm, 1928

/

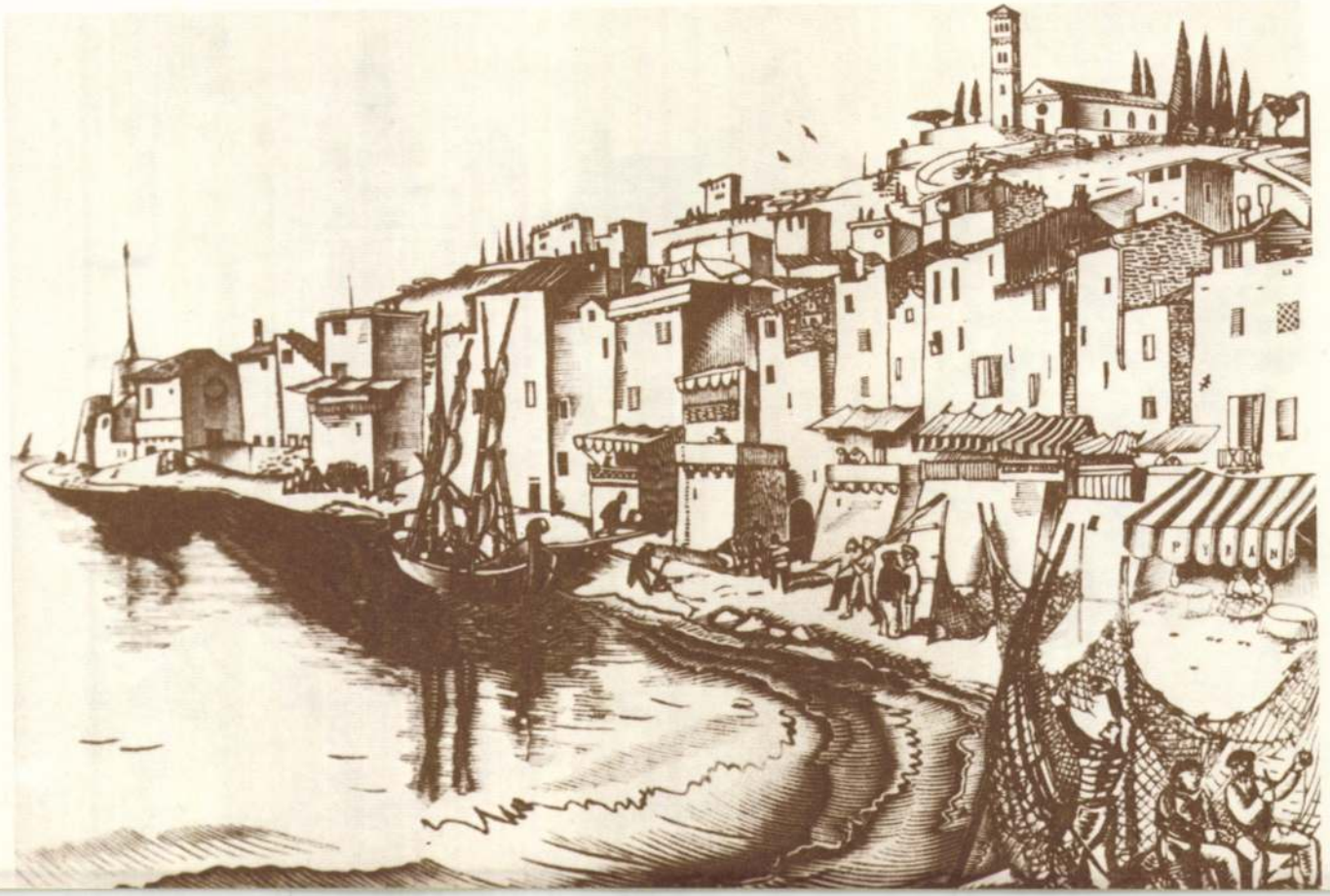

Piranó

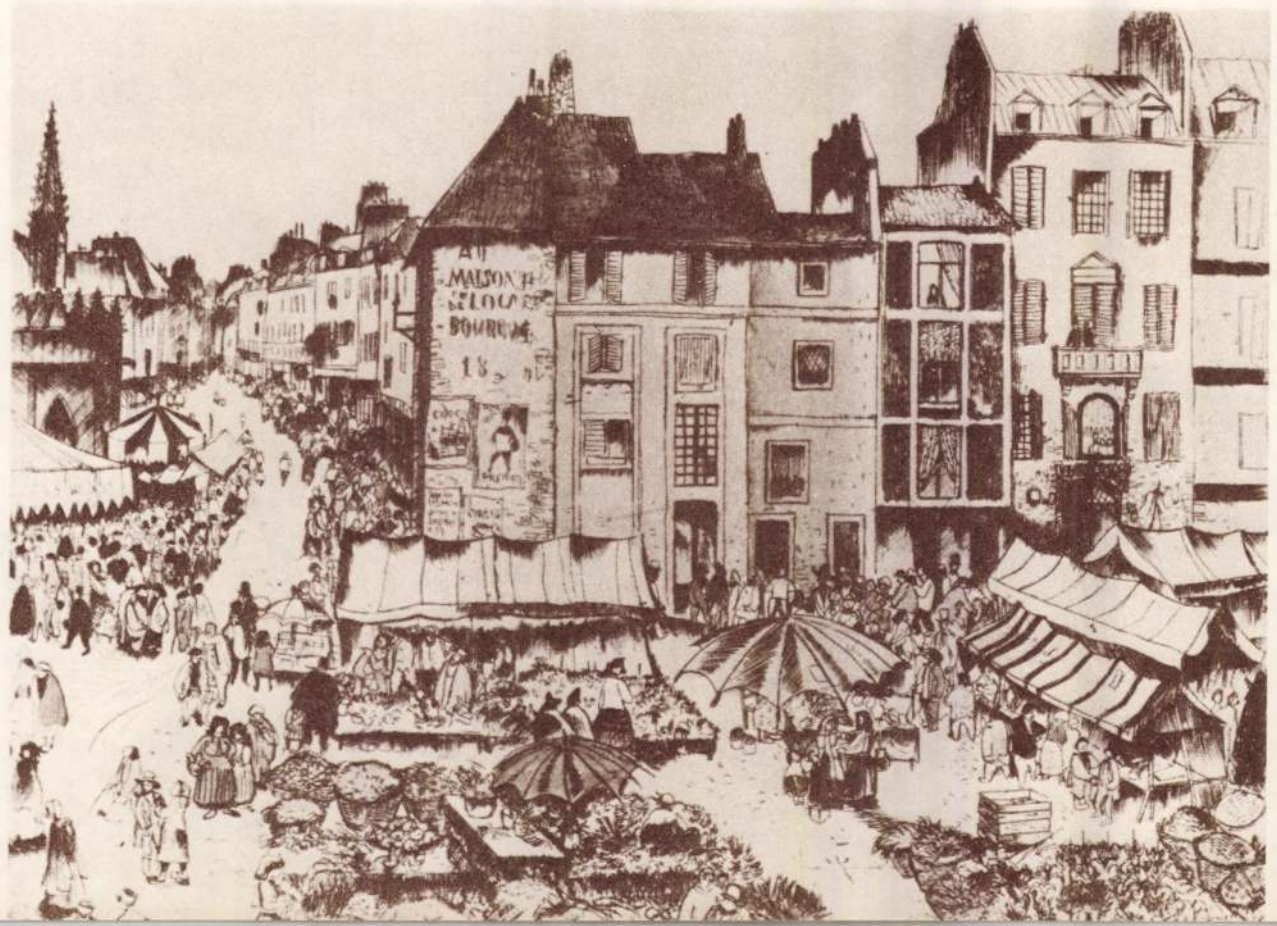

Virágpiac

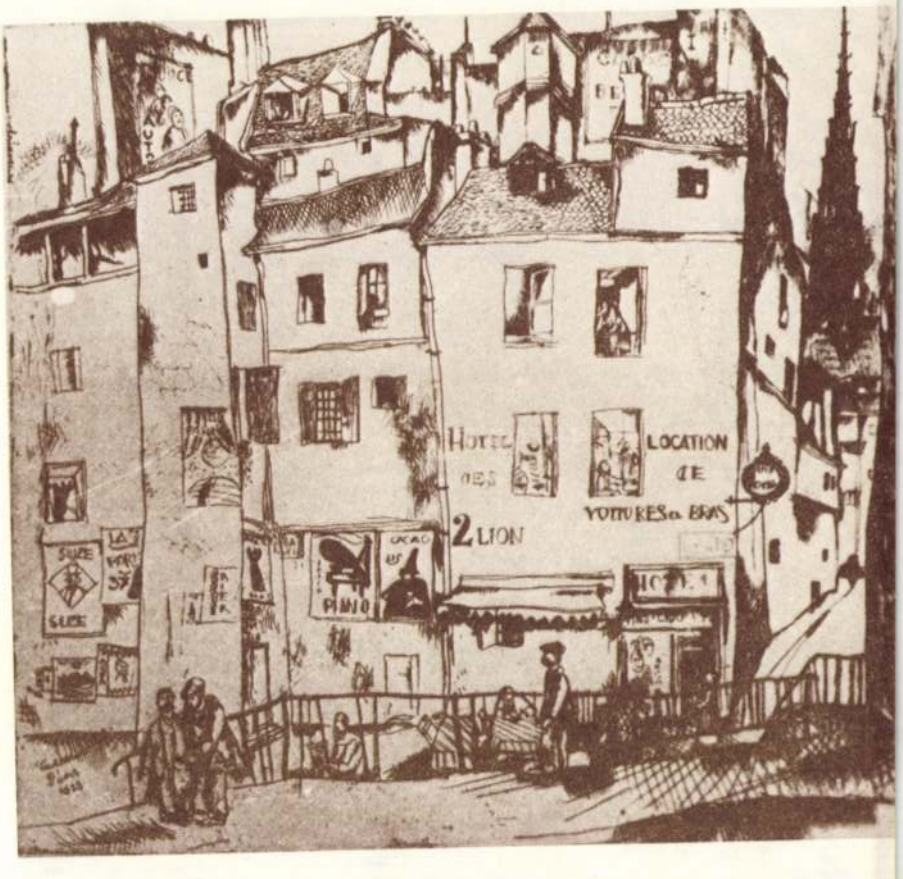

Párizsi utca, 1929



Cirkusz



Bajai vásár

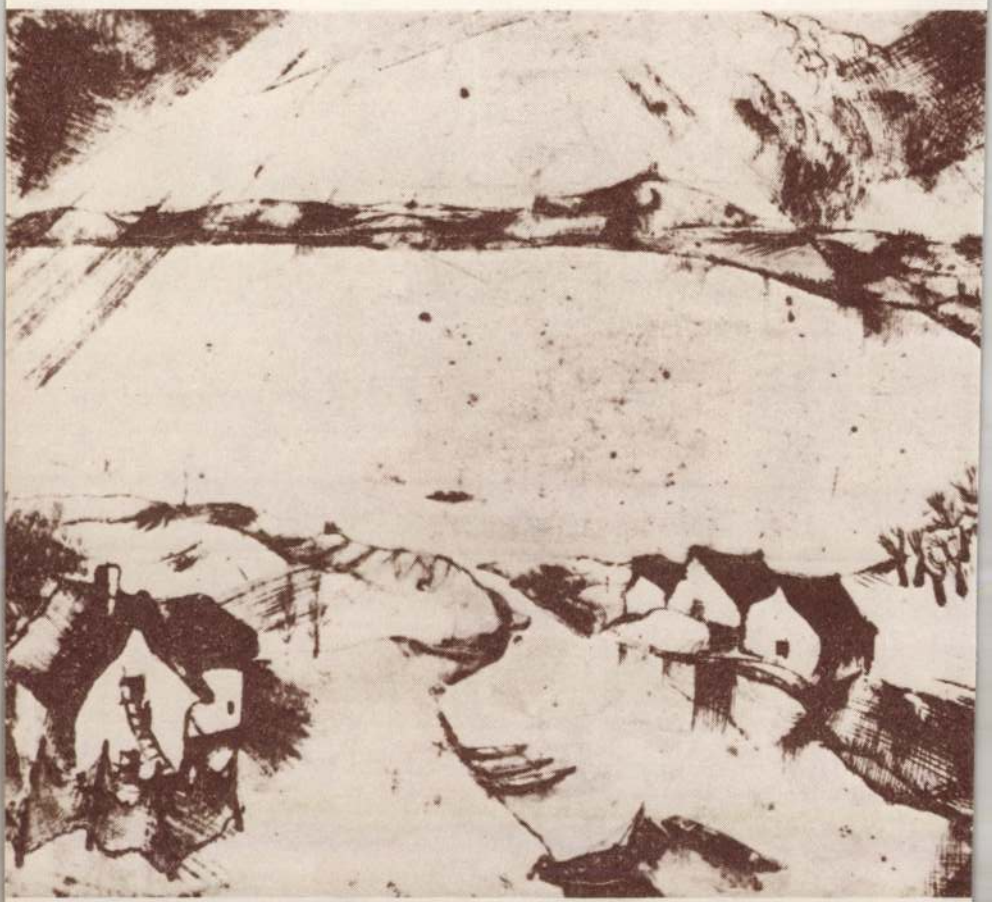

Tóparton

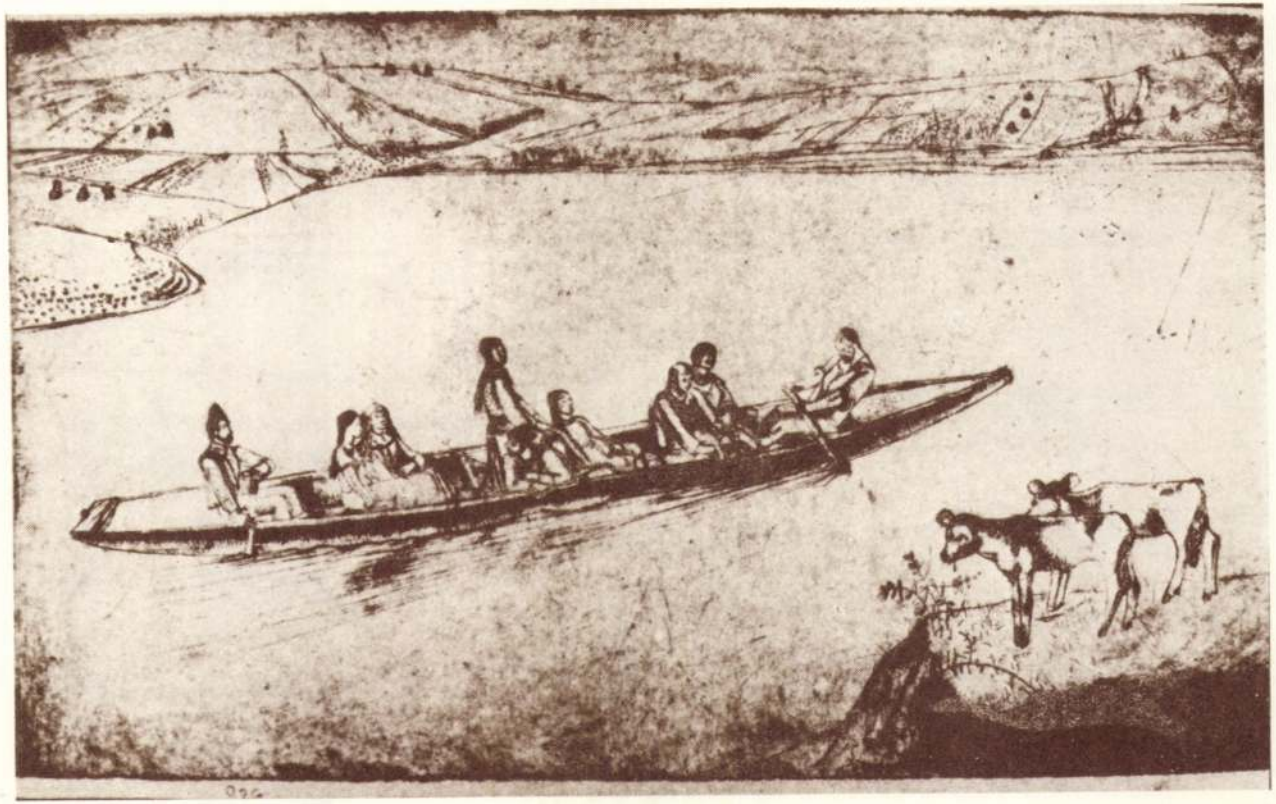

Átkelés a Dunán

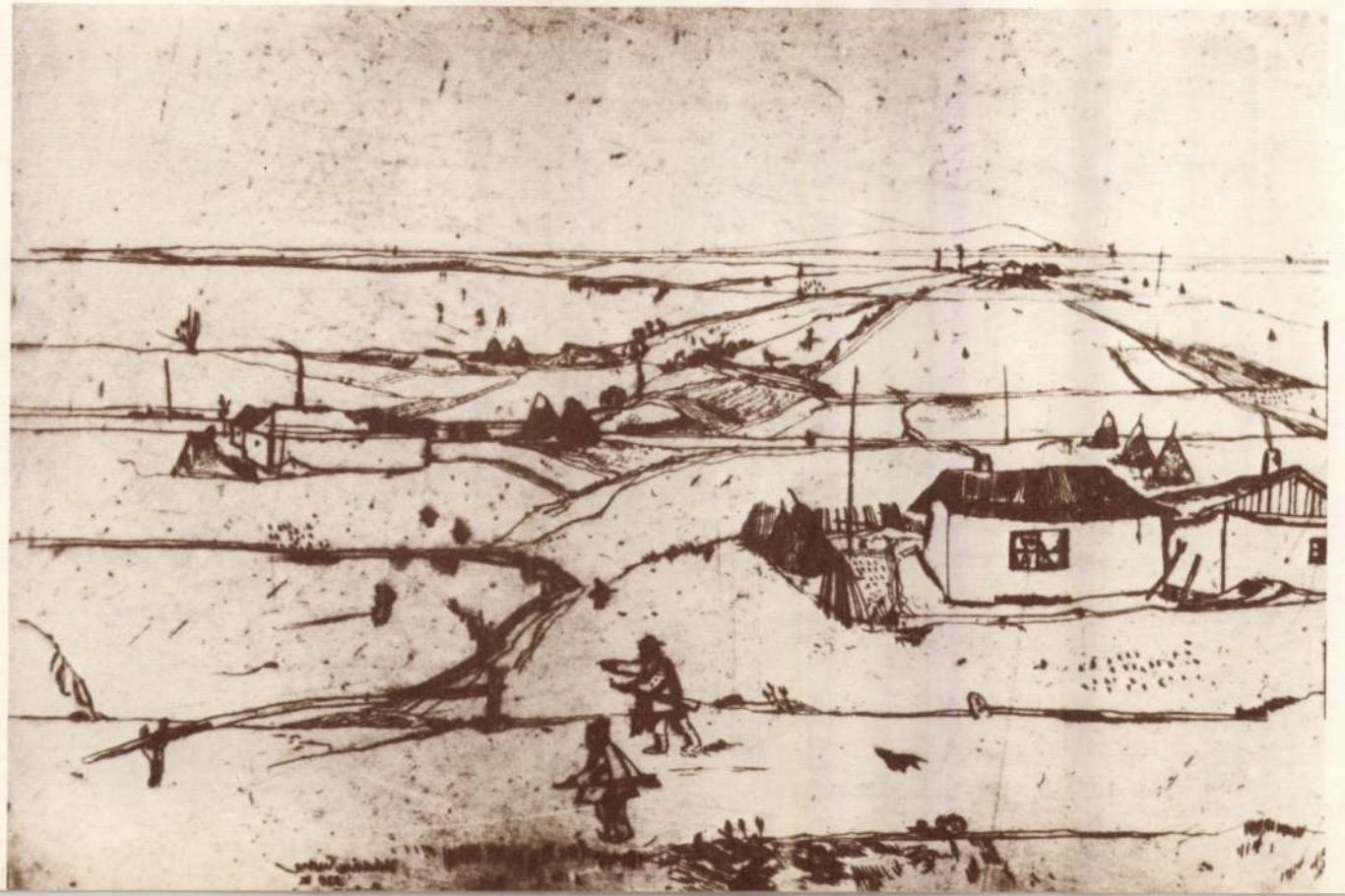

Vadászat, 1930

NYARALÁS, 1931.

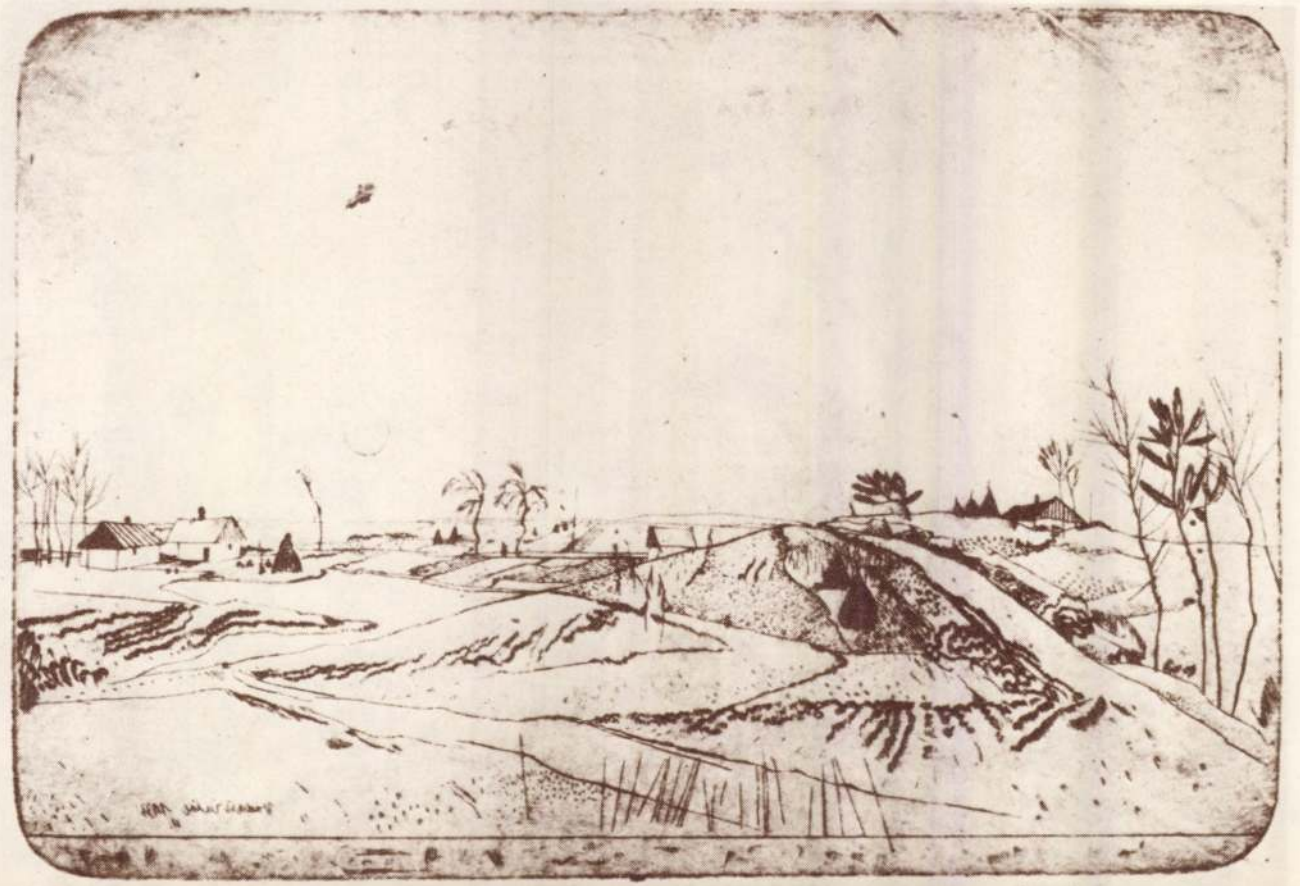

Alföld, 1933

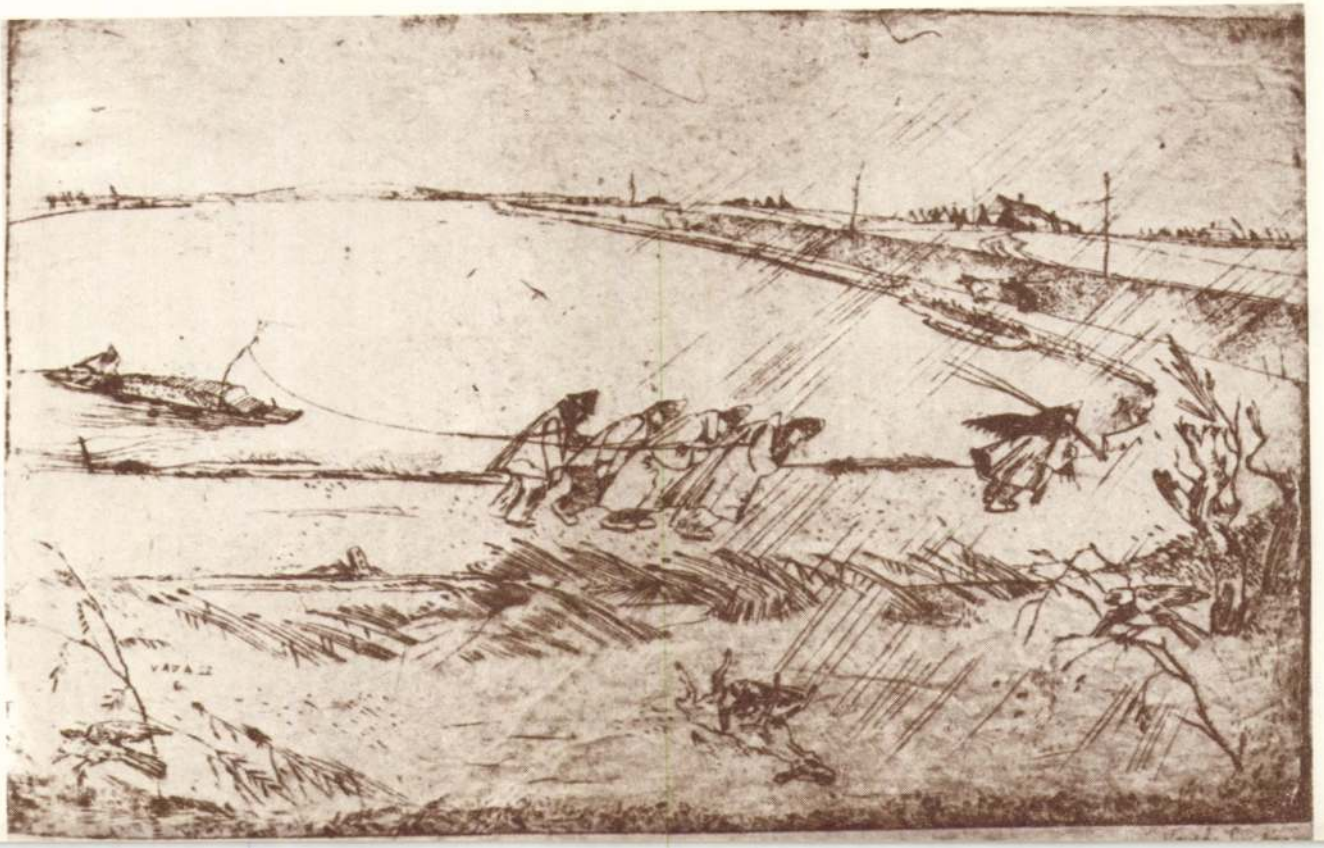

Esős táj
hajóvontatókkal,
1931

Felelős kiadó: dr. Dankó Imre
Felelős vezető: Benkő István
Alföldi Nyomda, Debrecen
82.8437.66-42

KÜLÖNLENYOMAT A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE
1984/85—1. ÉVI KÖTETÉBŐL

SZ. KÜRTI KATALIN

Vadász Endre szegedi kapcsolatai

Szeged
1986

VADÁSZ ENDRE SZEGEDI KAPCSOLATAI

SZ. KÜRTI KATALIN
(Debrecen, Déri Múzeum)

A modern magyar rézkarcolásnak Európa határain túl ismert egyénisége *Vadász Endre*, aki egyúttal a két világháború közötti magyar festészet figyelemreméltó művésze.[1] Állandó résztvevője volt a Munkácsy-céh, a Szinyei Társaság, az Ernst Múzeum kiállításainak, de részt vett a velencei biennálékon, a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete európai és amerikai csoporttárlatain Oslótól Chicagóig, Londontól Clevelandig. Olaj- és temperaképei, akvarelljei, finomvonalú rézkarcai, folthatásokra épített metszetei egyre több lakás falára, majd közgyűjteményekbe kerültek. Grafikai lapjai, exlibrisei eljutottak a világ minden tájára a harmincas, negyvenes években. Mindezek alapján bátran mondhatjuk, hogy sikeres, ismert és elismert alkotó volt. Korai tragikus halála után azonban életműve feledésbe merült. Emléke felidézésére elsőként a szegedi Móra Ferenc Múzeum vállalkozott 1971-es emlékkiállításával.[2] Ezt követte az 1976/77-es debreceni tárlat, majd a Magyar Televízió 1977-ben sugárzott portréfilmje.[3] A figyelem újabb jele a Magyar Nemzeti Galéria 1982-es emlékkiállítása, amelyen a Nemzeti Galéria és a Déri Múzeum tulajdonában lévő művek szerepeltek.[4]

1901. február 28-án született Szegeden, polgári családból. Édesanyja *Kohn Ilona*, édesapja *Vadász Simon Sándor* terménykereskedő. A szegedi Ipar u. 14. sz. majd a Zoltán u. 8. sz. alatti házban laktak. Három fiúk közül Endre volt a középső, aki már kisgyermek korában rajzolt, tizenhétéves korában pedig a háború viszonylag derűs perceiről és tanárairól készített karikatúraalbumot.[5] A szegedi reálgimnáziumban érettségizett. 1918—19-ben *Heller Ödön*nél, a szegedi képzőművészeti szabad-

[1] Legfontosabb irodalom: Conrad Gyula: Vadász Endre (Magyar grafika, 1932. 37), Berei Soó Rezső: A mai debreceni grafika (Debrecen, 1935), Uő: Vadász Endre emlékezete (Vándortűz, 1947. 6. 85—87.), Szegi Pálné: Vadász Endre (Művészet, 1961. 3. 12—14.), Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre kisgrafikái (Déri Múzeum évkönyve 1978 — Debrecen, 1979. Szerk.: Dankó Imre — 319—352.)

[2] A katalógust írta, a kiállítást rendezte: Szelesi Zoltán. Ugyancsak ő foglalta össze Vadász szegedi tevékenységét Szeged képzőművészete című könyvében (Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972).

[3] A kiállítást rendezte, a katalógust és a TV film szakismertetését írta: Sz. Kürti Katalin. A Vadász Endre 1901—1944 című filmet 1977. szeptember 20-án sugározta a Magyar Televízió. Szerk.: Ézsiás Anikó, operatőr: Németh Attila.

[4] A kiállítást Aszalós Endre és Sz. Kürti Katalin rendezte. A katalógust írta: Sz. Kürti Katalin. Ismertetések: NN: Egy emlékkiállítás (Magyarország, 1982. 42. 26), P. Szűcs Julianna: Rézkarcleletek a huszadik századból (Népszabadság, 1982. dec. 15.), Székelyhidi Ágoston: Vadász Endre föltámadása (Hajdú-Bihari Napló, 1982. nov. 13). (ró-) Rózsa Gyula: Vadász Endre emlékkiállítása = Kritika, 1983. 1. sz. 38.

[5] A dokumentumok és a karikatúra album a Déri Múzeum Képzőművészeti Adattárában (továbbiakban: DMKA) találhatók.

iskolában tanult. A Tanácsköztársaság bukása után likvidált Heller — akinek Móra Ferenc több művében állított emléket — adta azt a bátorítást, hogy képzőművészeti pályára induljon a fiatal Vadász. Édesapja gyakorlati szemléletű és szigorú ember volt: nem ellenezte ugyan fia művészi tanulmányait, de ragaszkodott ahhoz, hogy iparos szakmát is szerezzen. Így Vadász Endre fényképész-tanulónak szerződött Budapestre 1921 őszén, három évre. 1923-ban mesteroklevelet szerzett. Később, festői munkája segédleteként igen nagy hasznát vette fényképészi tudásának.

Keményen meg kellett dolgoznia tehát, hogy megkezdhesse és majd folytathassa képzőművészeti tanulmányait. *Fischer Marcell* és *Neu Ernő* bankár személyében pártfogókat szerzett, akik beajánlották az Athenaeum Nyomdába, a „Borsszem Jankó" élclaphoz. A fiatal művészjelölt mindent megtett, hogy anyagilag függetlenítse magát, illetve szüleit tehermentesítse. 1922 őszén — többszáz jelentkező közül — huszadmagával nyert felvételt a Képzőművészeti főiskolára. Tanárai: grafikai szakon *Olgyai Viktor*, majd *Zádor István*, festő szakon *Fényes Adolf*, majd II. évtől *Glatz Oszkár*. Kimagasló tehetsége alapján már az első hetekben kiemelt támogatást kapott: külön modellje volt, a diákönkormányzat főtitkára lett. Keményen helytállt, megfeszített tempóban, reggeltől késő estig dolgozott a főiskolán (I—II. évben, párhuzamosan, a fényképészműteremben is). Mint B. Lilinek, ifjúkori szerelmének írta: *„90 napja nem láttam a szegedi eget... a legszebb kolostori életet élem. 8—13-ig festek, 2—4-ig folytatom, utána elmélet hétig"*. S közben éjszakákba nyúló rézkarcolás, kedvelt időtöltése következik, néha nagy séták az alakuló Millenium téren, Budán, egy-egy koncert, színházi előadás („Bánk bán„ „Tartuffe„) s állandó olvasás (Flaubert, Goethe, Lev Tolsztoj, főként a „Háború és béke„).[6]

1922-től 1927-ig rendszeresen szerepelt a főiskolai növendékkiállításokon. Tanárai: *Glatz Oszkár, Vaszary János, Csók István* elismeréssel szólnak munkájáról, szorgalmáról. Glatz pl. 1923-ban meghíyta parádsasvári alkotóházába. A régi Műcsarnokban rendezendő 1924-es növendékkiállításra már tizenegy alkotással hívták meg. Ilyen sikerek közepette írta Lilinek: *„ha így folytatom, nagyon sokat hagyok magam mögött"... „22 éves vagyok. Te szeretsz... az anyámék körülöttem vannak... Sokan olyan jók hozzám, hogy nem is érdemlem meg. Gyönyörű képek élnek bennem, megvalósításra várva. Nem vagyok genie, de tehetségem van. Elöl fogok járni — úgy hiszem! Inkább elismernek, mint elnyomnak. Előttem az élet és a remény... tudom, hogy nem sima az utam, eddig sem féltem a göröngyöktől és talán pihenőt is találok majd. Sok is már magamról..."* Másik levelében portréi készítéséről, érzékenységéről nyilatkozott meg Lili előtt. *„Tegnap festettem egy fejet, azt hiszem, nagyon jót... Egészen régi a kosztüm, a haj vöröses, a fülre lóg, a száj is kicsit puhább. A kifejezés és a szem én vagyok, de olyan mintha 500 évvel hamarébb készült volna." „Nekem hinnem kell, mert ha egy nagy csalódás összetör, nem fogok tudni portrét festeni, csak bábokat."*

1922. január 16-án írta — útban Szegedről Pestre —, szinte gondolatilag megfogalmazva későbbi fehér képei festői programját: *„Láttam a telet születni. Mikor elindultam, még sütött a nap, azután hidegebb lett a levegő. A sárga napfoltok farsangi fehér fátyolt kaptak és mire a hold egy útjába akadt bodor felhő közül kidugta kopasz fejét, a legszebb télben jártunk. Nehezen tudom a vibráló fehér hó szépségét leírni az árnyalatok, a színek százai, ecsetemnek is nehéz munkát adnának... ujjongva keltek táncra a fehérgalléros fák és a baliruhás házak... szemeim boldogan lesték a néma táncot, míg láthatatlan kéz csodás művészettel, fantasztikus jégvirágfüggönyt vont az üvegre..."*[7]

[6] Vadász ifjúkorára vonatkozóan Bartos Lili szolgáltatott adatokat. Tanulmányozásra átengedte Vadász ifjúkori naplóját és leveleit. Ezúton is megköszönjük segítségét.

[7] Részletek a Bartos Lilinél lévő naplóból.

1925-ben a Szépművészeti Múzeum vásárolt rézkarcaiból. Ettől kezdve kiállítója a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonjának, a Munkácsy-Céhnek. 1925-ben megkapta a Szinyei Társaság kitüntető elismerését, a Fruchter-díjat, az állami díjat, 1927-ben pedig a Wolfner népéletkép díjat. Az ösztöndíjak, pályázatok összegét külföldi tanulmányutakra fordította, 1924-ben és 1927-ben Firenzében, 1928-ban Párizsban járt.

1926 és 1927 nyarán *Glatz Oszkár* rábízta a mohácsi főiskolai művésztelep vezetését. A vízivilág, a szines népviselet, a néprajzilag és tájilag egyaránt érdekes vidék döntő hatással volt festészete alakulására. itt ismerkedett meg *Valentin Györgyi*-vel, akihez, akiért egyre gyakrabban járt Mohácsra, majd Bajára, Györgyi rokonaihoz. 1928 nyarán kötött házasságuk még szorosabbá, egy életre szólóvá tette a két Duma menti városhoz: Mohácshoz és Bajához fűződő kapcsolatát.

1927 nyarán szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskolán, kitűnő eredménnyel.[8] Ez évben hívta meg tagjai sorába a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete, amelynek ettől kezdve állandó kiállítója itthon és külföldön. 1928 áprilisában a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonján *Rézi* c. olajképe kitüntető elismerésben részesült.

1928 nyarán költöztek Debrecenbe. Vadász az Izraelita Gimnáziumban vállalt tanári állást. Tanártársai, tanítványai és a debreceni művészeti közélet képviselői rövidesen felfigyelnek munkájára. Nem kis része volt ebben megnyerő egyéniségének és országosan, majd nemzetközileg elismert művészetének. Az 1929-es év sikerekben gazdag volt: grafikái részt vettek és bronzérmet nyertek a barcelonai világkiállításon. Megkapta a Nemes Marcell utazási díjat, a Szinyei Társaság grafikai kitüntetését. Ősszel *Lázár Béla* hívta meg az Ernst Múzeum 105. csoporttártatára. Budapesti kiállításán legfrissebb termését: külföldi útjainak élményét feldolgozó rézkarcait és mohácsi, folklór ihletésű fametszeteit mutatta be. 1930-ban grafikáival részt vett a Velencei Biennálén, a monzai kiállításon, 1930—31-ben a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete amerikai kiállítás sorozatában. 1931-ben ismét az Ernst Múzeum ban állított ki, többek között *Czóbel Béláv*al. A 123. csoport tárlaton rézkarc sorozatát mutatta be. Ezt a kollekcióját jutalmazta a Szinyei Társaság a legmagasabb grafikai kitüntetéssel: a Zichy-díjjal. 1933-ban és 1936-ban újabb nagysikerű kiállításokat rendezett az Ernst Múzeumban. A 138. csoport tárlaton temperaképeit, a 158. kollektív kiállításon főként olasz tárgyú festményeit mutatta be.[9]

A debreceni képzőművészeti szervezeti életben egyre fontosabb szerepet töltött be a harmincas években.[10] Cikkekkel, elemzésekkel népszerűsítette Debrecenben a kortárs művészetet, ő köszöntötte pl. a Képzőművészek Új Társasága 1929-es debreceni szereplését. 1935-ben Soó Rezső, *Nagy József, Gáborjáni Szabó Kálmán* társaságában művészmunkatársa lett a Magyar Exlibris című lapnak, s alapító tagja a debreceni Ajtósi Dürer Céhnek. Igazat kell adnunk az egykori barátnak, Békés Istvánnak, aki szerint *„Vadász Endre sokfelé gyökerező képzőművészegyénisége ebben a városban törzsökösödött, lombosodott és borult virágba. A környezet, a légkör, amely körülvette, nemcsak serkentette képességei kibontakozását, hanem az is tény, hogy tragikusan rövid alkotópályának a legnemesebb termését józerint a debreceni hét év alatt érlelte és takarította be... Az Ady Társaság képzőművészei sorában... Vadász sajátos szigetet alkotott... de plebejus tematikája semmiképp sem véletlen".*[11] Békés István így írta le Vadász debreceni környezetét: *„Legélesebben Arany János*

[8] Házassági anyakönyvi kivonata, főiskolai oklevele a DMKA-ban.

[9] A kiállítási katalógusok a Szépművészeti Múzeum könyvtárában, az egyes művekre vonatkozó adatok, cikkek az MTA Művészettörténeti Kutatócsoport Szentiványi adattárában találhatók.

[10] Vadász debreceni működésével kapcsolatban ld. Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre kisgrafikái című tanulmányát és az ott közölt irodalmat!

[11] Részlet Békés István 1976-os debreceni megnyitójából (DMKA)

utcai otthonára emlékszem, hátul, egy régi ház udvarának a végén, a keresztépületben, ahol a könnyed-karcsú művész és törékeny kedves asszonykája rézmetsző-műhelyt és és festő-ateliét is magába foglaló, aprócska fészket rendezett be... Munkáján kívül mindenben tartózkodó volt és mérsékletes. Inkább élces, mint harcos vitapartner." Hasonlóan vélekedett róla *Fáy Árpád* is: *„Szerény, szinte félszeg mosolygós, ironikus és öniironikus, a tréfát értő és kedvelő, társaságban vidám, de alapjában véve zárkózott és tartózkodó. Gyűlölte a fontoskodást, a nagyképűséget, egyszerű volt, póztalan, ha egyszer-egyszer új műveit mutatta barátainak, szinte lekicsinylően mosolygott, mint aki felnőtt fejjel gyermeki játékaival foglalatoskodik... Kedvenc olvasmánya volt ezidőtájt* (1936 körül) *a Svejk. Heteken, hónapokon át szórakoztatta barátait a könyvből felolvasott részletekkel. Ez is olyan jellemző volt rá: ellenállását a rendszerrel, a vaskalaposséggal, a militarizmussal és fokozódó fenyegetettségükkel szemben, többek között így, ilyen ironikusan is kifejezte."*[12]

Budapesti és debreceni évei alatt is megőrizte szegedi kapcsolatait. Családjához rendszeresen járt haza, nyarai jó részét a Tisza-parton töltötte. Különösen szerette a vízi sportokat és a csendes vízivilág figyelését. 1926 áprilisában és 1927 szeptemberében (még mint főiskolás) a Kass-szállóban rendezett kiállítást.[13] 1934-ben a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma meghívására — a Tisza-szálló halljában volt a Debrecenben élő, de ifjúkorát Szegeden töltő *Félegyházi László*val és *Gáborjáni Szabó Kálmán*nak közös tárlata, 1936 áprilisában a Hungária-szállóban Buday Györggyel.[14] Tevékenységét különösen figyelemmel kísérte *Lusztig István, Déry Ernőné* és gyermekkori barátja, *Bartos László* nyomdatulajdonos, majd a Szegedi Grafikabarátok Köre. Ez a csoport adta ki 1936-ban „Haláltánc" című albumát. Nincs konkrét bizonyítékunk arra, hogy Vadász és Radnóti Miklós ismerte egymást, feltételezhető azonban, hogy 1930—1935 között (Radnóti szegedi egyetemi évei alatt) találkozhattak, vagy legalábbis ismerték egymást. Erre utal műveik egy részének hangulati és tematikai azonossága.

1932—1937 között a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete valamennyi külföldi tárlatán, tekintélyes kollekcióval szerepelt. (Hága, Amszterdam, Rotterdam, Koppenhága, Lemberg — ill. Chicágó, Los Angeles, stb.) Öböl című rézkarcát megvette és 300 példányban tagdíjul készíttette el a chicágói rézkarcgyűjtők egyesülete. Holland kiállításain ismerhette meg műveit egy gazdag holland gyűjtő és üzletember, Wim van der Kuylen, aki már 1935-ben felkereste Debrecenben. Ettől kezdve elszakíthatatlan barát lett Wim és Ans Kuylen, Vadász Endre és Györgyi. Kuylen új utakat, lehetőségeket nyitott meg Vadász Endre előtt, segítette művei külföldi eladását, a megrendeléseket, évenkénti külföldi útjait, kiállításait. Valószínűleg Kuylen és a Tamás Galéria ösztönzésére döntött úgy Vadász Endre 1936-ban, hogy Budapestre költözik. Kedves költözési értesítő tudósított az új budapesti címről: Visegrádi utca 21. Kapcsolata erősödött a Magyar Exlibris és Kisgrafikagyűjtők Egyesületével: ezt bizonyítja a MEGE tagságának műtermében tett látogatása és „Az úrifiú, aki a paradicsomban járt„ című album kiadása 1937 karácsonyán. 1937 telén kiállítása nyílt a Tamás Galériában, majd megjelent „Budapest" albuma, amelynek lapjaiból különféle variánsokat árusított levelezőlapként a Tamás Galéria.

1936—40 között nagy európai utakat tett, jórészt Kuylenék társaságában. Többször járt Hollandiában, Franciaországban, Ausztriában. 1937-ben pl. *Marco Birnholz* bécsi gyógyszerész, kisgrafikagyűjtő látta vendégül 1938 nyarán — Kuylenékkel

[12] Fáy Árpád Sz. Kürti Katalinhoz írt levele (DMKA).

[13] Ld. Szelesi Zoltán i. m. vonatkozó irodalmát!

[14] D. S. (Devich Sándor): Félegyházi László—Gáborjáni Szabó Kálmán és Vadász Endre kiállítása — Szegedi Új Nemzedék, 1934. ápr. 1.

együtt — kéthónapos olasz körútra ment, s ebből egy hónapig *Gianni Mantero* világhírű építész, kisgrafikagyűjtő vendégei voltak Comóban. Kedves lapok őrzik e látogatások emlékét, s számtalan alkalmi grafika és könyvjegy a köszönet a vendéglátásokért.[15]

Valószínűleg Kuylennek köszönhető az amszterdami AKOS teremben rendezett kiállítása 1938-ban. Kuylen, mint szakíró is segítette, népszerűsítette Vadász művészetét.[16] Kapcsolatuk 1940 után megszakadt.

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete londoni csoporttárlata (1937) után csökkentek Vadász külföldi szereplései. Utoljára az 1939-es velencei biennálén szerepelt. Itthon 1937 után nem rendezett önálló bemutatót, a Műcsarnok, Nemzeti Szalon stb. nagy csoporttárlatain azonban még 1943-ban is részt vett („Magyar művészetért" akció III. pályázata, a „Magyar művészek olasz tárgyú képei" című kiállítás). Ötven művével szerepelt a debreceni Déri Múzeum 1943-as „Debreceni Képzőművészek és Műpártolók Egyesülete" országos grafikai kiállításán.

A gondtalan éveket súlyos, félelemmel teljes időszak követte. A kezdődő, majd egyre fokozódó zsidóüldözés egyre félénkebbé tette Vadászt és feleségét is, aki pedig határozottabb és jó gyakorlati érzékű volt. Amilyen biztonsággal állt Vadász mellett házasságuk tizenhat éve alatt, olyan egyértelműen követte a halálba is. Amikor 1943-ban Szajolba, munkatáborba vitték Vadász Endrét, már megegyeztek: ha valamelyikőjük nem bírná a tábort, a gettót, a másik is követi. A vég 1944 júniusában következett be: ekkor Vadász már Gödöllőn volt. Györgyinek gettóba kellett volna mennie. Egymásnak üzenve, egymástól távol lettek öngyilkosok mindketten 1944 június elején.[17]

A rövid, alig két évtizedes életművet nagyon nehéz korszakokra bontani. A katalógusok, reprodukciók, kritikák arról tanúskodnak, hogy Vadász gyorsan dolgozó, termékeny művész volt. 300—400-ra becsüljük festményei számát, amelyből eddig alig százat kutathattunk fel. Grafikáinak száma kb. 600—800, amelyből jelenleg háromszázat ismerünk. Viszonylag teljes és katalogizált kisgrafikai életműve, amely kb. négyszáz darabos, variánsokkal, fejlesztési fázisokkal majdnem ezer.

Első korszakában (1922—1929) a sokszorosító grafikai tevékenység uralkodott. Karcain a fény-árnyék ellentét, a megvilágítás kérdése izgatta, lapjain festői folthatásokra, misztikusságra törekedett, *(Fagylaltos, Borozók, Háry János)*. Olasz tárgyú műveit *(Savonarola cellája, Kolostor)* még 1929 körül is ebben a modorban készítette, de itthoni tájélményből fakadó figurális tájképein már 1927-ben átváltott a második korszakra oly jellemző vonalasságra. 1927-es tápéi ihletésű rézkarcain finom, hajszálvékony vonalakkal írta körül palántázó, hajladozó, szántó-vető alakjait, a táji részleteket. Egyre inkább érvényesítette a modern rézkarcolás jellegzetességét: a japánoktól átvett tiszta kontúrrajzolást, a kalligráfia hatását. Bár mellőzte a folthatást, képes volt a tónusok érzékeltetésére. 1929 körül kezdett lino- és fametszéssel foglalkozni. Kezdetben külsődleges népművészeti ornamensekkel telítette lapjait. Rövidesen azonban szociális mondanivaló kifejtésére használta a fehér-fekete ellentétet. Kevés e korból ismert olajképén ugyancsak nagy kontrasztokra törekedett: sötét, mélybarna háttérből bontotta ki alakjait *(Fehérgalléros önarckép, Templombelső)*. Főiskolás korában készült festményei Rudnay Gyula hatását őrzik: galéria tó-

[15] Vadász külföldi megrendelőiről részletesen írt, a kisgrafikák adatait közölte Sz. Kürti Katalin i. m.

[16] Wim van der Kuylen: Il pittore ungherese Vadász Endre—Emporium (Bergamo) 1939. nov. 239—246.

[17] Vadász haláláról — szemtanúk elbeszélése alapján — Szegi Pálné ír, i. m. Felesége búcsúlevele a DMKA-ban.

nusban festette misztikus hatású jeleneteit (*Beszélgetők, Dombtetőn*). Amikor 1927-ben Glatz Oszkár rábízta a mohácsi művésztelep vezetését, jelentős változás állt be tájfestészetében. Nagy hatást tett rá a vízivilág atmoszférikus szépsége, a színes népviselet, a tájilag és néprajzilag egyaránt érdekes és archaikus környezet. Egyre gyakrabban jelentek meg művein a Duna-parti bárkák, csónakok, halászokkal, a vízimalmok molnáraival és őrletőivel, a kompon átkelő sokácokkal. Állandó modellje volt Rézi, a színes népviseletbe öltözött sváb szolgálólány.

Ha hazalátogatott Szegedre, a vízi életet örökítette meg, majd a tápéi tisztaszobákat dagadó fehér párnáikkal, színes csupraikkal.

1929 után szinte teljesen eltűnt grafikáiról a folthatás, csak a tiszta vonalasság érvényesült. Mint Lázár Béla jellemezte: „*Japános könnyedséggel, a tiszta vonal puritán egyszerűségével írta le formáit. Nem tónushatásokra tört, hanem éles és csalhatatlan formaigazságokra*".[18] 1931-től egymás után születtek gyöngyházszínekre hangolt, ún. fehér képei, többnyire téli tájai, amelyeken alföldi és Nagybánya környéki pusztákat, falusi utcákat jelenített meg. Ezeken a kissé Brueghelre emlékeztető festményeken magas nézőpontból láttatta a tájat, nagy távlatokat fogott át. A tempera használata lehetőséget adott a tónusgazdagságra, a nagy foltokban való fogalmazásra és ugyanakkor részletező rajzosságra, vonaljátékra. A véletlennek ható, festékcsorgatásra emlékeztető képrészletek egyesültek művein a kalligráfiával, s mint rajzain, karcain, itt is a japános könnyedség figyelhető meg.

Finom, fehér-szürke-kék színvilágát módosította 1933-as és 1935-ös nagybányai útja, majd egy olasz tanulmányút. Erőteljes kékek, vörösek, rózsaszínek tünnek fel a mediterrán élmények hatására. Ezekről Lázár Béla így vélekedett az 1936-os kiállítás láttán: „*A szürke színek színfóniájába most élénkebb és határozottabb szinek vegyülnek... még nem olvadtak bele a régi japánosan finom összhangba, kemények és önállóak. De finom grafikai látása bizonyára látja a kihívót és azon lesz, hogy azokat is összhangba olvassza*„[19]. 1936—40 közti korszakára a további szinesedés jellemző (Tamás Galéria lapjai, „après" sorozat). A magyar megrendelők, de külföldi mecénásai is egyre inkább ragaszkodnak a kolorált metszetekhez, karcokhoz. Ekkor készült fa- és linómetszetein — szemben 1930 körüli alkotásaival, de a fametszet magyar képviselőinek: *Gáborjáni Szabó Kálmán*nak és *Buday György*nek műveivel — a vonal a meghatározó és a fehér szín a domináns (pl. *Olasz táj híddal, Firenze*).

Ex libriseinek száma 1939-re már meghaladta a 250-et. Több művének megrendelője a Tamás Galéria, *Soó Rezső, Reisinger Jenő, Nagy József, Luzstig István*. Külföldi mecénásai *Marco Birnholz, Fritz Träber, Giovanni Montero*, de főként *Vim van der Kuylen* voltak.

Első megrendelői között három szegedi gyűjtőt találni: dr. Lusztig Istvánt, Déry Ernőnét, Kolozs Lajost. *Kolozs Lajos*nak, a szegedi Ládagyár tulajdonosának 1926-tól 1942-ig dolgozott: kisgrafikáin favágók, fadöntők jelennek meg (op. 7, 8, 13, 14). Gyakori a szegedi Tisza-part a vízen úszó tutajokkal (op. 117, 118).

Dr. Lusztig István szegedi ügyvéddel 1924-től haláláig kapcsolatban állt Vadász Endre.[20] A kb. harmincöt darabos kisgrafikai anyag egy része szegedi (op. 19 és 78), bécsi (op. 178) városképpel díszített, foglalkozására (op. 20, 21, 67, 81) és gyűjtőszenvedélyére (op. 260) utaló ex libris és alkalmi grafika. Kiemelkedő darab az 1924-es „Vízhordó" rézkarc felhasználásával készült op. 2-es könyvjegy, költözési értesítője (op. 78), valamint a „Tíz rézkarc ex libris" albumban megjelent „hamelni patkány-

[18] Lázár Béla katalógusbevezetője az Ernst Múzeum 1929-es, 105. számú csoporttárlatához.
[19] Katalógusbevezető az Ernst Múzeum 158-as csoporttárlatához.
[20] Lusztig István (1903—1944?) szegedi ügyvéd, gyűjtő művészetpártolását, műgyűjteményét méltatja Galambos Ferenc (Kisgrafika, 1973. 2. 6—11.)



1. Kolozs Lajosék könyvjegye, 1936 (rézkarc)



2. Újévi lap Kolozs Lajoséknak 1942-re (rézkarc)



3. Vízhordó, Lustig ex librise, 1926 (rézkarc)



4. Újévi lap Lustigéknak az 1938-as évre (rézkarc)



5. Újévi lap Lustigéknak 1936-ra (rézkarc)



6. Déry Ernőné könyvjegye (rézkarc)



7. Alkalmi grafika Déryéknek, 1938 (rézkarc)

fogó" mondát idéző jelenet: paragrafusok tánca. Legmegrendítőbb karácsonyi, újévi lapjai ugyancsak Lusztig Istvánnak és Lilinek készültek 1940—1943 között. Lusztig és Vadász barátságára utal a kisgrafikák meleg, közvetlen hangja, a Lusztig-hagyatékban levő temperaképek magas színvonala. Lusztig nemcsak mecénása — az oeuvre lista és a „Haláltánc" kezdeményező kiadója —, hanem barátja is volt a Debrecenben, majd Budapesten élő Vadász Endrének. Soó Rezsővel együtt nagy szerepe volt abban, hogy Vadász művei eljutottak a világ minden jelentős gyűjtőjéhez.

*Déry Ernőné*nek egy 1925-ben készített művét alakította át ex librissé.[21] Az op. 5-ös rézkarc egy szép, kicsinyített alföldi tájkép. Az ezt követő kisgrafikák már telivér rézkarc és kisgrafikai stílusú művek. A harmincas évek végén Déry Ernőné mellett Déry Ilona és Déry Pál (majd Déry Zsuzsanna is, egy távolabbi rokon) is komoly, igényes megrendelője lett Vadásznak. Talán a Déry családnak készítette a legváltozatosabb rendeltetésű lapokat Vadász: a kisgrafikák a gyűjtőszenvedélyre utalnak

[21] Déry Ernőné Ilona gyűjtőtevékenységét ism. Galambos Ferenc (Kisgrafika Értesítő, 1970. aug. 705—708). Ugyanitt Déry Ilona vallomása olvasható (702—704.)

(op. 30, ill. 73), házassági évfordulóról (op. 189) emlékeznek meg. A számtalan vizitkártya, meghívó, szignett mellett kiemelkedőek a népművészeti ihletésű húsvéti lapok (op. 241, 242, 278, 279), a békevágyról tanúskodó újévi üdvözletek (op. 319, 331). Déry Pál sportkönyveiben sporttárgyú ex librisek jelezték tulajdonosukat (op. 176 és 195), de zenei könyveiben, kottáiban is Vadász Endre készítette kis szignettek álltak.

Dr. Némedy Gyula ügyvéddel 1935-től mélyült el Vadász kapcsolata. Az ex librisek, alkalmi grafikák, valamint az „Emberek, én már oly régen repülök" c. verseskönyvben közölt illusztrációk jó része Némedy meghalt leányának, Annának emlékét idézik. Legszebb a „Jelenetek egy apa életéből" című triptichon (op. 58, 59), valamint a 90. sz. finom vonalrajzú rézkarc.[22]



8. dr. Némedy könyvjegye, 1935 (rézkarc)

A szegedi gyűjtőknek készített kisgrafikák — ha kerülő úton is — közgyűjteménybe kerültek. Némedy özvegyétől a szegedi múzeum, a Déry családtól a Déri Múzeum vásárolta meg a hagyatékot, Lusztignétól Soó Rezső.

Igen nagy terjedelmet kívánna, ha külön írnánk Vadász karácsonyi és újévi lapjairól, utazási értesítőiről, cirkusz-, haláltánctémájú alkotásairól. Ezért csak egy csoportot, a haláltémájú alkotásait tekintem át, mert az önálló haláltánc lapokkal rokon újévi és cirkusz témájú kisgrafikáinak egy része is. 1936-ban jelent meg a tíz

[22] dr. Némedy Gyula (1881—1949) szegedi ügyvéd, amatőr író, műgyűjtő, Közel ötezer ex librise volt, valamint kb. 150 festménye. Több irodalmi és képzőművészeti írása van. 1938-ban ő írta a Csongrád Megye című kötet Szeged képzőművészete című fejezetét. (Dr. Apró Ferenc adatszolgáltatása).

rézkarcot tartalmazó „Haláltánc" album. (az oeuvre listában 131—140. számú lapokkal egyenlő). A haláltéma azonban már jóval előbb, 1922 körül izgatta a fiatal művészjelöltet, 1936 után pedig egyre gyakrabban jelentkezett, ha más témákban rejtve is. Áttekintve az idevágó grafikákat, fontos adalékokat kapunk Vadász hangulatára, életérzésére, de ezen túl egy tragédiákkal teli korra vonatkozóan is.

1922-ből négy lap tanúsítja: a fiatal művésznövendék képzeletét élénken foglalkoztatta az élet-halál kérdése. Érdeklődését bizonyára művészeti előzmények és e téma újbóli feléledése irányította. Az 1. számú, Fischer Marcell bankárnak készített ex libris zongorázó Beethoven-alakot ábrázol, mögötte megjelenő csontvázzal. Diákkori szegedi szerelmének, Bartos Lilinek három könyvjegyet tervezett. Bár a művek nem maradtak fenn, leírásból, naplójegyzetből rekonstruálhatjuk, hogy az elsőn „morcos, kiszáradt fa a dombtetőn, alatta nőalak olvas, kezében gyermekláncfű, erre a halál ráfúj", másikon „nőalak kút vizében képét nézi", harmadikon „bekötött szemű fiatal lányt a halál vezet".[23] E hármas terv első variánsa a „Haláltánc" sorozat részét képező (Lusztig) Lili ex librisével rokon.

Hosszú szünet után 1935-ben bukkan fel ismét a halál gondolata dr. Némedy már említett ex librisein („Jelenetek egy apa életéből", falusi temető). Nem tudni pontosan, ki, vagy mi adta az ösztönzést a „Haláltánc" sorozat elkészítéséhez: lehet, hogy az 1935-ös debreceni nemzetközi kiállításon látott modern haláltánc lapok, vagy a Szegedi Grafikabarátok Köre (közelebbről Lusztig) biztatása: vállalja a kiadást. Tény, hogy 1936-ban megjelent az album, Vadász legizgalmasabb sorozata.[24] Vajda Béláné és Lusztig haláltánc könyvjegyén olasz városban, utcai énekesként, illetve tengerparton, halászként, Lili könyvjegyén napraforgók alatt, Déryné lapján fészket rabolva jelenik meg a lopakodó halál. Soó Rezső ex librisén a hegymászó, dr. Némedy lapján a vándorló, dr. Ilyés S. László könyvjegyén a kötéltáncos halála. „Ex musicis" felirat áll Réthy István és Weisz Imre haláltánc lapján. Az utóbbin (op. 134) a flótázó, az előbbin (op. 140) nagydobot verő csontváz jelenik meg a cirkuszban, függöny mögött. Ugyancsak cirkuszban, de nem a háttérben tűnik fel a csontváz dr. Ilyés S László könyvjegyén (op. 136): Duna-parti szabad cirkuszban végzi mutatványát az ámuló közönség felett, drótkötélen. Ez az apró remekmű nagy téri tömörítéssel és drámai sűrítőerővel utal az élet-halál kérdésre, éppúgy, mint dr. Arady Kálmánnak szánt 139. számú lapja, amelyen marionettfiguraként táncoltatja az embereket a halál csontkeze. E sorozatot látva rendelte meg Kuylen 1937-ben a maga haláltánc lapját: ezen, éppúgy mint a fentieken: az élet nagy szinterén, a földgömbön táncolnak cirkuszi lovasként az emberek, de nyakukon már a halál ül.

1943-as firenzei lapján kaszás halál sétál át az Arno-hídon, szajoli jegyzetein, akvarelljein a közelgő vég ólmos fájdalma leng át. A halállal való játék, ahogy Kardos László jellemezte az 1936-os Haláltánc-ot bevezetőjében — már rég megszűnt játék lenni a harmincas évek végén: súlyos, valóságos élmények és félelemérzet kifejezője lett.

1940 után kevesebbet dolgozott megrendelésre, s ex librisein, alkalmi grafikáin egyre érzékenyebben reagált a környező világban jelentkező veszélyre, a háborútól való félelmének hangot adva. Már 1936-os „Haláltánc,, albumában jelentkezett egyfajta szorongásélmény, de az előérzet és a halál gondolatával való groteszk játék együttesében az utóbbi dominált. 1940 körül azonban sokkal konkrétabb élményei voltak, s sokkal nagyobb félelemérzéssel fogta fel és éreztette a közeledő veszélyt.

[23] Vadász fiatalkori naplójában vázlatok és leírások találhatók a korai, haláltémájú ex librisekről (Bartos Lili tulajdona).

[24] HALÁLTÁNC — tíz rézkarc ex libris — Kardos László magyar, R. Freiherr v. Hoscheck-Mühlhaimb német bevezetésével. A Szegedi Grafikabarátok kiadása, 1936.



9. HALÁLTÁNC sorozat egy lapja dr. Némedynek, 1936 (rézkarc)

Mintha Radnóti-sorokat idézne újévi köszöntőkártyáin. Az 1940-es kisgrafikán szögesdrót keríti be a szántóföldeket. A drótkerítésen elárvult madár, alatt sarló, lekaszált virág. Lusztig 1941-es újévi üdvözletén fehér galambra lecsapó fekete sas utal hallatlan finomsággal, de nagy erővel az igazságtalanságra, a jót fenyegető gonoszra. Ugyanezt a gondolatot már 1940-ben megfogalmazta *G. Wees* ex librisén: hét gonosz szigonnyal támad az árva nyulacskára.

Angyalalakok hordozzák e lapokon a békevágyat, képviselik a jót a gonoszokkal szemben. Angyal repül át a térképen, a háborús rémületben dermedt városon, de angyalt tapos a háborút jelképező zsoldosra is. A békeangyal azonban csigaháton érkezik, mert nehezen várják a háborútól kimerült, meggyalázott emberek, akiknek sorsát ugyancsak jelképesen fejezi ki Vadász egy 1942-es rézkarcán: ketrecbe zárt angyalt öklüket rázó, csúfolódó gonoszok vesznek körül. A béke és az alapvető emberi jogok kerültek veszélybe az öt évig tartó háború és a harmincas évektől már jelenlévő zsidóüldözés során. Így Vadász angyala rémülten kapaszkodik a tengeren hányódó hajó rúdjába. („Pax Déry Ilonka 1941„ és „BÚÉK 1942-Vadász„.) S a vitorla felirata, éppúgy mint a 40—44 között készült lapok jó részén, itt is PAX.

Pár bajai temperaképét leszámítva, alig van a negyvenes évekből olaj- vagy temperaképe. Bajai tájképein hattyúnyakú bárkák simulnak egymáshoz a csendes öbölben, szép ritmusú képletet adva. Nagyméretű akvarell-, illetve gouache-képein végtelen tájban elködlő, álomszerű figurákat jelenít meg, nemegyszer önmagát és



10. BUÉK dr. Lustig Istvánék, 1942 (linómetszet)

feleségét. A természetben felolvadó panteisztikus szemlélet jelentkezik e művekben. Ám ez az álomvilág nem kibúvó, hanem menedék volt, és egyre inkább azzá vált. Ahogy körülötte zorddá vált a világ, még több melegséget igyekezett árasztani, s egyre inkább kimutatta szeretetre, békességre való vágyát. 1943-as gyors iramú szajoli „jegyzetei„ kevés, elmosódó, szinte álomszerű figurát sejtetnek ólmosszürke ég alatt. E művei annak a Vadásznak naplójegyzetei, aki pislákoló önbizalommal, életkedvvel töltötte napjait a szajoli, majd 1944-ben a gödöllői munkatáborban, s finom, érzékeny idegrendszerével egyre biztosabban érezte meg a végső veszélyt, amellyel nem volt bátorsága szembenézni.

Ha két évtizedes életművét téma és műfaj szerint tekintjük át, a tájképeket kell kiemelnünk.

A szegedi származású művész tájszeretete Tisza-parti élményeiből fakadt. Több száz grafikája, s festményeinek több mint fele tájkép és veduta. Egész sorozatban örökítette meg a Tisza-partot, a mohácsi, bajai és zebegényi Dunát, a Balatont, az Alföldet, olasz, francia és svájci tájélményeit. Vízparti jelenetein magas nézőpontból, mintegy rálátással mutatja be a hajóvontatókat, a vízimalmokat, a befagyott folyón korcsolyázókat, átkelőket. Hajszálvékony vonalakkal összefogott csoportképein, a karcok kis felületén hatalmas tájakat fog át, s tömegeket jelenít meg, némelyiket ezért érezzük Breughel-osnak. Merített Vadász a németalföldiek hatásából, de



11. Újévi lap Déryné Ilonkának, 1941-re (rézkarc)

grafikáit a korabeli magyar élet színeivel, hangulataival telítette, saját ízlése, egyénisége szerint interpretálta.

Ha hazalátogatott Szegedre, Tápéra ment: több festménye megörökítette a tápéi tisztaszobákat dagadó fehér párnáival, színes csupraival. Szegeden a Tisza-partot, a vízi életet örökítette meg soha ki nem fogyó szeretettel, változatossággal. Később a mohácsi, bajai Duna-part, illetve Sugovica, a Balaton és Zebegény, Nagybánya környéke, majd az alföldi síkság ragadta meg.

Mohácsi, bajai képein a tájszépség mellett az archaikus életforma, a hallatlan érdekes, de már akkor is letűnőben lévő világ érdekelte. Egész sorozatot készített a vízimalmokról, lakóbárkákról, köszörűsökről, hálójavítókról, s ezzel olyan epikus és néprajzilag is hiteles képet adott a századelő nyugodt vízi életéről, amely már néprajzi, megőrző jellege miatt is figyelemre méltó. Mi, a rohanó kor emberei, vele együtt éljük át a mohácsi part csendesen mozgalmas életét, a köszörűs és festő mellett, körül ácsorgó bámészkodók, a szabadcirkusz szegényes kellékeire, sivár világára rácsodálkozók életét. Átéljük csodálkozásukat, örömüket, mert Vadász bevon egy puha világba, a groteszken kedves szemléletmódjával.

Jellegzetes, kedvelt témája a cirkuszosok, mutatványosok élete. A szegedi, a debreceni, a zebegényi vásáron, piacon szeretettel és gyakran figyelte a megérkező,



12. Nagybánya környéki táj, Mezey exlibrise (rézkarc)

kirámoló, ponyvát feszítő cirkuszosokat, s az őket figyelő, bámuló embereket. Festményein elsősorban a közönség és sátor színes tömege fogta meg, grafikáin sokkal összetettebb élményvilágot közvetített. A színes külső mögött észrevette és észrevétette a sivárságot, a szegénységet. Az álarc, a függöny mögé kandikált, s elszomorodott, elszomorított. A lakókocsi ajtaján kinéző artistanő, vagy a levetett álarcot tartó bohóc alakjával a társadalom perifériáján élők kiszolgáltatottságát, védtelenségét hangsúlyozta, a pár perces varázslat, a szereplés után beálló hétköznapi élet sivárságát érzékeltette. Hasonlót fejeztek ki művei, mint Gulyás Pál „Cirkusz-művészet" című verse:

„Itt egy-két mágikus nagyítás,
Egy két bűvöskorong-hajítás.
Bár lettem volna fák moha,
s ne tettem volna ezt soha!
Minek ez a cirkusz művészet,
minek születni itt bűvésznek?
Ha vége van a mutatványnak,
a versek gyorsan messze szállnak,
őszi szél fú a fák között,
s csak a csörgősapka csörög."

A melankólia mégis e karcoknál vegyül legtöbb fanyar humorral, groteszk hajlammal. A nézők úgy bámulják az erőművészt, a mutatványost, mintha az valóban a „világot jelentő deszkán" állna, a „szabad" (csak vászonnal körülkerített, nyitott)



13. Szegedi vásár, 1932 (rézkarc)

cirkusz vásznát áhítattal emlegetik a gyerekek. Így — bár sejteti Vadász a sivárságot — mindent bevon a látvány, a vízió, a költészet aranyával. Mindent átleng, megszépít egy álomszerű, különleges hangulat, egy csak rá jellemző kifejezésmód.

A kisemberekkel mindenütt közvetlen kapcsolatba került. A toszkán trattóriákban ivók, a piranói bárkák mellett dolgozók, vagy a bajai, mohácsi halászok jó ismerősei, kedves figurái lettek. De otthon volt a nagybányai vásárban, a zebegényi szabad cirkuszban, a debreceni vásáron, a párizsi kína-negyedben. Kezdetben kíváncsi megfigyelője volt a kisemberek életének, munkás hétköznapjainak és harsány ünnepeiknek. Korai mohácsi képei (amelyek gyakori szereplője Rézi), épp ezért külsődlegesen népiesek, jól illik rájuk *Senyei Oláh István* kifejezése: „bávatag népies" művek.[25] Később, környezete pozitív hatására, a nép igazi sorsának ismerője és feltárója lett.

Alföldi ihletésű lapjainak, festményeinek főszereplője az útőr, a szántó-vető paraszt, a széllel, téllel viaskodó vadász és munkás. Míg a tápéi határt ábrázoló művein elsősorban a táj lelkét, karakterét kutatta, addig az 1927—29 közti „Pihenő" sorozatán már az ember lett a középpont. Közel plánba, szinte premier plánba hozza egyelő,

[25] Senyei Oláh István: A képzőművészetek Debrecenben (Debrecen sz. kir. város és Hajdú vármegye monográfia, — szerk. Csobán Endre — 305.)



14. Holdfény-Alföldi táj, 1932 (linometszet)

hajladozó parasztalakjait, s az elernyedt, roskadt testtartással, az arcok gyötörtségével már a kifulladást is érzékelteti. Debreceni ábrázolásain a város „érdes részét" mutatja be fáradt favágóival, a széntelepek munkásaival. Tanyai képein úgy jeleníti meg a széllel birkózó, hóviharba került kucsmás parasztokat, hogy érezni, nemcsak a természettel, a sorssal is birkóznak. E művei az Ady Társaság-beli művészek hatását árulják el: Gáborjánitól tanulhatta a paraszti élet realista értékelését, de hallgatta Veres Péter, Németh László előadásait is. [26] Sajnálatos, hogy 1936-ban kilépett az intenzív társadalmi tevékenységet folytató debreceni Ady Társaságból, s ezzel bizonyos mértékig szakított realista, néhol a kritikai realista tendenciákat érvényesítő, expresszív jellegű stílusával.

Nem lett megalkuvó, csak a társadalmi problémáktól került távolabb művészete átmenetileg, 1937—40 között, amikor — *Békés István* szavaival élve — *„ha nem is nőtt fölébe debreceni önmagának, de nem is maradt alatta. Amíg metszeni, karcolni, festeni hagyták, a kor bilincseiben verve is alkotott".*[27] Egy embertelen kor áldozata lett, még ha ki is bírta, túl is élte volna a borzalmakat, még ha nem is megölték, hanem öngyilkosságba kergették is.

Ma is élhetne, most lenne 84 éves. Művei: érzékeny, finom grafikái, szellemes, de súlyos, értékelő tartalmakat hordozó festményei és a barátok, pályatársak szeretet őrzik emlékét.

[26] Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei (Déri Múzeum évkönyve, 1974. 751—778.)

[27] Békés István kiállításmegnyitója (Debrecen, 1976) DMKA.

Vadász Endre szegedi vonatkozású kisgrafikáinak jegyzéke[28]

1921—22

Sz. n.: Ex libris Buday Baba (oszlopcsarnok apró alakkal) R. 50× 43 mm
Sz. n.: Ex libris Bartos Lilly (zongorázó lány, mögötte figurákkal díszített üvegablak) R. 77× 45 mm

1924

op. 2. Név nélkül (vízhordó, hegyes táj előterében) 1926-tól Ex libris dr. Lustig István R. 115×180 mm

1925

op. 5. Név nélkül (tanya, fák) később Ex libris Déry Ernőné R. 68×118 mm
op. 7. Ex libris Kolozs Lajos (fadöntők) azonos a 13. sz. alattival R. 89×110 mm
op. 8. Ex libris Kolozs Lajos (favágók) azonos a 14. sz. alattival R. 89×115 mm

1927

op. 9. Ex libris dr. Lusztig István (ópiumszívó) (klisében is) R. 75× 90 mm
op. 10. Ex libris dr. Lusztig István (Bábeltornya) K. 118× 80 mm

1932

op. 13. Ex libris Kolozs Lajos a 7. sz. levonata! R. 89×110 mm
op. 14. Ex libris Kolozs Lajos a 8. sz. levonata! R. 89×115 mm

1933

op. 15. Ex libris dr. Lustig István (halász, paragrafussal hálójában) L. 98×78 mm
Sz. n.: Kucses Évike (játszó kislány) K. 66× 60 mm

1934

op. 19. dr. Lustig István — Szeged — könyve (város a Tisza-parton) R. 100×150 mm
op. 20. Ex libris dr. Lustig István (kakasharc és §) R. 55×100 mm
op. 21. Ex libris dr. Lustig István (repülő könyvön ülő férfi) L. 90× 76 mm
op. 30. Ex libris Déry Ernőné (fészekre grafikákat hordó madár) R. 124×108 mm

1935

op. 58. Ex libris Némedy Gyula (jelenetek egy apa életéből) R. 115× 75 mm
op. 59. Ex libris Némedy Gyula (azonos az 58. sz.-val!)
op. 69. D. E. szignett (asszony vízparton) H. 34× 30 mm
op. 75. Dr. NGY. (monogram a napraforgó virágjában) H. 33× 30 mm
op. 78. Dr. Lustig István — Széchenyi tér 17 Szegedi panoráma költözködő műgyűjtővel R. 70×120 mm
op. 85. Ex libtis dr. Lustig István (§-ok sora flótázó §-sal) TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS R. 65× 90 mm
op. 89. Ex libris Déry Ernőné (nő erdőben) TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS R. 116× 86 mm
op. 90. Ex libris dr. Némedy Gyula (falusi temető) TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS R. 90× 90 mm
op. 92. BUÉK — 1936 — dr. Lustig István és felesége (kéményseprő) R. 110× 75 mm
op. 93. Ex libris dr. Lustig István (vonuló madarak, fölül héber szövegsor) R. 75×108 mm
op. 94. Dr. Markovits Lajos könyve (Pegazus) H. 78×102 mm
op. 105. MSZ. (leány csónakban, amelyet halak vontatnak) H. 35× 45 mm
op. 117. Ex libris Kolozs Lajos (fafeldolgozó üzem) H. 76× 94 mm
op. 118. Kolozs Lajos és felesége (P és F betűs kártyát vivő galambok) R. 94× 82 mm
op. 131. Ex libris Déry Ernőné (halál a fa alatt) HALÁLTÁNC R. 86× 118 mm

[28] Vadász első kisgrafikai oeuvre-katalógusát Soó Rezső közölte 1935-ben (i.m.), a másodikat dr. Lusztig István adta ki német nyelven. Ezt is figyelembe vette és korrigálta Soó Rezső 1936-ban (Magyar Exlibris, 1936. II. 4. 56—66.). 1939-ben jelenik meg Lusztig újabb német nyevű katalógusa, amely 1922—39 közt időrendi sorrendbe állítja Vadász 250 kisgrafikáját. Az azonosításhoz nélkülözhetetlen ez a lista, mert Vadász csak 1937-től alkalmazza rendszeresen a műveken az opus jelölést, a számozást. Mindezek, valamint Varga Nándor Lajos: Adattár (Bp. 1945) című listája alapján készült el Sz. Kürti Katalin már említett kisgrafikai oeuvre katalógusa. Rövidítések: R = Radier ung (rézkarc), H = Holzschnitt (fametszet), L = lino, K = klisé.

op. 132. Ex libris dr. Lustig István (olasz táj, a hegyen halálfej) R. 85×112 mm
op. 133. Lili könyve (nő mellett napraforgó és kaszás halál) R. 115× 80 mm
op. 135. Ex libris Némedy Gyula (alvó halál mellett három angyal) R. 94×100 mm
op. 141. BÚÉK — dr. Némedy Gyula (két angyal, felette „Angyalszárnyon vigyed azt tovább" szöveg) H. 90×120 mm
op. 144. 1937 — BUÉK — dr. Lustig Istvánék (a számokban figurák, béke-angyal) R. 78× 96 mm
op. 147. Ex libris dr. Némedy Gyula (vándorló halál) R. 117× 80 mm
op. 154. dr. N. (bórus táj kaszással) H. 65× 45 mm

1937

op. 159. Erinnerungsblatt Piets Besuch in Szeged 1937 Április (Kuylen autóval) R. 95×145 mm
op. 165. 1938 — BÚÉK — dr. Lustig Istvánék (csónakázó pár, napkorongban 1938-as szám) R. 96× 93 mm
op. 116/a Ex libris familiae dr. Telbisz — „Lopták dr. Telbiszéktől (Szeged)" (futó, könyveket hullató betörő) H. 100×110 mm

1938

op. 173. Déry Ilona könyveiből (szíveket szóró lányalak) R. 106× 86 mm
op. 176. Déry Pál sportkönyveiből (kajakozó férfi) R. 110× 90 mm
op. 189. Húsz év — egy szív, egy gondolat. Déry Ernő és Ilonka. Szeged. 1938. VI. 29. (szárnyas oltár) R. 130×100 mm
op. 190. A jókívánságokat szívesen köszönik. Fricsay Ferenc és neje (vitorlás hajó angyalokkal, hangjegyekkel) R. 122×107 mm
op. 195. D. P. (futballista) K. 28× 17 mm
op. 196. D. I. (nő gyümölcskosárral) Azonos a 206. sz.-val! R. 28× 17 mm
op. 205. BÚÉK — 1939 — dr. Lustig István (vető férfi) R. 78× 92 mm
op. 206. Hálás köszönettel Déry Ilonka (nő gyömülcskosárral) azonos a 196. sz.-val! R. 90× 80 mm



15. Könyvjegy a Telbisz családnak (fametszet)

A DEBRECENI KOSSUTH LAJOS TUDOMÁNYEGYETEM
KÖNYVTÁRÁNAK KÖZLEMÉNYEI

152

SZ. KÜRTI KATALIN

VADÁSZ ENDRE (1901–1944) DEBRECENI ÉVEI ÉS KÖNYVJEGYEI

ENDRE VADÁSZ'S (1901–1944) YEARS IN DEBRECEN AND HIS EX-LIBRIS

Debrecen, 1987

Különlenyomat a Könyv és Könyvtár XV. kötetéből

ISSN 0415 – 1305
ISBN 963 471 531 1

SZ. KÜRTI KATALIN

VADÁSZ ENDRE (1901–1944) DEBRECENI ÉVEI ÉS KÖNYVJEGYEI

Vadász Endre életművének népszerűsítése nagy feladata művészettörténet-írásunknak. Az 1971-es szegedi, az 1976-os debreceni, az 1982-es budapesti kiállítások, a Magyar Televízió 1977-ben sugárzott portréfilmje sokat tett megismertetése terén.[1] Hiányzik azonban egy átfogó monográfia, amely festészeti és grafikai oeuvre-katalógust is tartalmazna. Viszonylag feldolgozott kisgrafikai tevékenysége: több, a harmincas években publikált exlibris katalógus után e tanulmány szerzője közölte 1978-ban Vadász alkalmi grafikáinak és könyvjegyeinek jegyzékét, s egyúttal összefoglalást adott életútjáról, életművéről is.[2] Ebben a tanulmányban Vadász Endre debreceni éveit tekintjük át az újabb kutatások alapján és közöljük az 1928–1936 között Debrecenben, debreceni megrendelőknek készített könyvjegyeinek adatait.

A szegedi származású Vadász Endre a Képzőművészeti Főiskola elvégzése után, 1928 nyarán költözött Debrecenbe. A zsidó gimnázium rajztanára volt 1933-ig. Ezt követően kizárólag művészetének és művészetéből élt. 1936-ban Budapestre költözött. Munkatáborban halt meg 1944 nyarán.

I. Debreceni évei

Már ideérkezésekor ismert és elismert grafikus volt.[3] 1927-től, mint a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete tagja résztvett a külföldi csoporttárlatokon (Hága, Amszterdam, Oslo, Chicago, Los Angeles). 1929-ben bronzérmet nyert a barcelonai világkiállításon, 1930-tól rendszeresen szerepelt a velencei biennálékon. Több országos egyesület tagja volt s több alkalommal nyerte el a Szinyei Társaság elismerését. 1931-ben megkapta a legjobb grafikusokat megillető Zichy-díjat. 1929–1936 között öt alkalommal vett részt az Ernst Múzeum tárlatain 30–50 darabos kollekciókkal.

Érthető, hogy a debreceni közönség és művésztársadalom szeretettel és lelkesedéssel fogadta be a fiatal festőművészt, grafikust, aki ráadásul megnyerő külsejű, művelt és igényes ember volt. Emberi portréját két, egykori debreceni barátja rajzolta meg legszemléletesebben. Békés István például így jellemezte, leírva Vadász debreceni környezetét is: *„Legélesebben Arany János utcai otthonára emlékszem, hátul, egy régi ház udvarának a végén, a kereszt-*

épületben, ahol a könnyed-karcsú művész és törékeny kedves asszonykája rézmetsző-műhelyt és festő-ateliét is magába foglaló, aprócska fészket rendezett be. . . Munkáján kívül mindenben tartózkodó volt és mérsékletes. Inkább élces, mint harcos vitapartner."[4] Hasonlóan vélekedett róla *Fáy Árpád* is: *„Szerény, szinte félszeg mosolygós, ironikus és önironikus, a tréfát értő és kedvelő, társaságban vidám, de alapjában véve zárkózott és tartózkodó. Gyűlölte a fontoskodást, a nagyképűséget, egyszerű volt, póztalan, ha egyszer-egyszer új műveit mutatta barátainak, szinte lekicsinylően mosolygott, mint aki felnőtt fejjel gyermeki játékaival foglalatoskodik. . . Kedvenc olvasmánya volt ez idő tájt* (1936 körül) *a Svejk. Heteken, hónapokon át szórakoztatta barátait a könyvből felolvasott részletekkel. Ez is olyan jellemző volt rá: ellenállását a rendszerrel, a vaskalapossággal, a militarizmussal és fokozódó fenyegetettségünkkel szemben, többek között így, ilyen ironikusan is kifejezte."*[5]

1929-ben jelentkezett először Debrecenben a nyilvánosság előtt. Részt vett a Műpártoló Egyesület csoporttárlatán s tagjául hívta meg az Ady Társaság képzőművészeti osztálya. 1929 novemberében ő mutatta be a Debreceni Független Ujság hasábjain a Képzőművészek Uj Társasága debreceni kiállítását[6] s ezzel hitet tett a modern magyar képzőművészet mellett. Örömét fejezte ki afelett, hogy végre igazi művészetet is lehet látni a képgyárosok termékei után. Az elkövetkező években még több ízben ragadott tollat, 1930-ban például Magi Zoltán és Káplár Miklós kiállítását ismertette, 1931-ben pedig zseniális lényeglátással jellemezte idős Kovács János munkásságát.[7]

Szoros kapcsolat fűzte Ady Társaság-beli művésztársaihoz: Félegyházi Lászlóhoz és Gáborjáni Szabó Kálmánhoz, akiknek festészetét tárlatvezetésekkel népszerűsítette. Velük együtt rendezett kiállítást Szegeden, a Tisza szállóban,[8] s bizonyára neki is köszönhető a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma és a debreceni Ady Társaság kapcsolatfelvétele. Ennek keretében zajlott le a szegedi kiállítás s annak debreceni viszonzása: Buday György debreceni kiállítása és Ortutay Gyula előadása 1934 őszén.[9] Vonzódott Káplár Miklóshoz, Medgyessy Ferenchez, Juhász Gézához, de a Műpártoló Egyesület keretein kívül dolgozó grafikusokhoz, festőkhöz is. Művészkollégái is megtisztelték kiállításait, amelyeket 1930-ban a Kereskedő Társulat díszterében, 1932, 1933, 1934, 1936-ban pedig a Déri Múzeumban rendezett, többnyire az előzőleg Ernst Múzeumban kiállított anyagából. Az egyéni kiállításokat az Ady Társaság támogatta, s a debreceni művészeti élet haladó, vezető egyéniségei méltatták: pl.: Békés István, Soó Rezső, Gáborjáni Szabó Kálmán. Hatalmas erkölcsi és anyagi sikereket ért el a harmincas években, ami igen nagy dolog volt. Mint *Békés István* írta: *„ez az ízig-vérig modern piktúra és grafika*

az emberek százait változtatta érdeklődővé és vevőket faragott a Pénznélküli Zseb nagy korszakában".[10] 1933-ban Debrecenben jelent meg az első grafikai albuma: Békés István: Vihar az erdőn című költeményét illusztrálta hét linómetszettel.[11] Ezt követte 1935-ben, ugyancsak *Békés István* kiadásában „Tíz rézkarc ex libris"-e, amely a „Debreceni Officina" kiadó első albuma.[12] Közben egyre gyakrabban kapott megrendelést könyvjegyekre, alkalmi grafikákra budapesti, szegedi, debreceni gyűjtőktől. 1935-ben Soó Rezső, Nagy József, Gáborjáni Szabó Kálmán társaságában művészmunkatársa lett a Magyar Exlibris című lapnak, s alapítótagja a debreceni Ajtósi Dürer Célnek. Igazat kell adnunk az egykori barátnak, Békés Istvánnak, aki szerint *„Vadász Endre sokfelé gyökerező képzőművész egyénisége ebben a városban törzsökösödött, lombosodott és borult virágba. A környezet, a légkör, amely körülvette, nemcsak serkentette képességei kibontását, hanem az is tény, hogy tragikusan rövid alkotópályának a legnemesebb termését jószerint a debreceni hét év alatt érlelte és takarította be. . . Az Ady Társaság képzőművészei sorában. . . Vadász sajátos szigetet alkotott. . . de plebejus tematikája semmiképp sem véletlen."*[13] Miben alkotott Debrecenben, a debreceni művésztársadalomban sajátos szigetet Vadász Endre? Kétségtelenül sokat utazó, sok hatást felvevő művészegyéniség volt. Olasz útjai során a kora-reneszanszot csodálta meg, francia tanulmányútján a japán művészetet, annak kalligráfiáját. Legjobban talán Brueghel hatott rá: magas nézőpontból láttatta a tájat, nagy távlatokat, tömegeket fogott át rézkarcain, metszetein, festményein. Annyiban rokon a debreceni alkotókkal, az alföldi festőkkel, hogy sajátos helyi színekkel, hangulatokkal töltötte meg vásznait s egyre érzékenyebben reagált a társadalmi gondokra. Kezdetben kíváncsi megfigyelője volt a kisemberek életének, munkás hétköznapjainak, harsány ünnepeinek. Korai tápéi és mohácsi képein elmerült a ruhák, a bútorok néprajzian hiteles megfestésében s egyfajta ál-naiv, népieskedő hatásra törekedett. Igaza volt Senyei Oláh Istvánnak, amikor ezeket az 1927–28-ban festett műveket „bávatag népies" jelzővel illette.[14] Később, debreceni hatásra, a nép sorsának igazi ismerője és feltárója lett. Alföldi ihletésű lapjainak, festményeinek főszereplője az útőr, a szántóvető paraszt, a széllel-téllel viaskodó favágó és vadász. Ha debreceni, urbánus témát dolgozott fel, akkor is a város „érdes részén" kereste és találta meg modelljeit: a szén- és fatelep munkásait, a fáradt robotolókat. Jellegzetesen városi és a többi debreceni művész körében is kedvelt téma volt a cirkuszosok, mutatványosok életének megjelenítése. Hrabéczy Ernő, Holló László, s főként Senyei Oláh István, Dobi Oláh István egész sorozat rajzot, festményt, metszetet szántak a társadalom perifériáján élő kisemberek életének. Vadász – hozzájuk hasonlóan – észrevette, észrevetette a színes külső mö-

gött húzódó sivárságot, szegénységet. A cirkusz függönye, a bohóc álarca mögé kandikált, elszomorodott, elszomorított és a művész sorsára is általánosított. Ezt tette Gulyás Pál, Ady Társaság-beli művésztársa is, aki így írt „Cirkusz-művészet" című versében a párperces varázslat és az utána következő hétköznapi sivárság, kilátástalanság viszonyáról, ellentétéről:

„Itt egy-két mágikus nagyítás,
Egy két bűvöskorong-hajítás.
Bár lettem volna fák moha,
s ne tettem volna ezt soha!
Minek ez a cirkusz művészet,
minek születni itt bűvésznek?
Ha vége van a mutatványnak,
a versek gyorsan messze szállnak,
őszi szél fú a fák között,
s csak a csörgősapka csörög".

Mindketten tudták, hogy a művész sorsa hasonló a bűvészek, mutatványosok kiszolgáltatott életéhez. Mégis küzdöttek, hittek s a melankóliát fanyar humorral, groteszk vonásokkal vegyítették.

Vadász debreceni éveinek legjava termése a fehér képek sorozata. Ezeken a temperával festett műveken a tél, a hó a főszereplő, s a hóval, téllel, sorssal birkózó parasztember. Ugyanők a modelljei rézkarcainak, könnyed rajzainak is. E művei is arról tanúskodnak, hogy azonosult Ady Társaság-beli művésztársaival: Gáborjánitól tanulta a paraszti élet drámai megjelenítését, de hallgatta Veres Péter, Németh László és Móricz Zsigmond előadásait is. Nem véletlen, hogy cikket írt a Hortobágy festőjéről, Káplár Miklósról és őt magyar Gauguinnek nevezte. A szemtanúk szerint napokon át látogatta Káplár kiállításait s maga is több hortobágyi tájképet festett, amelyen Káplárhoz, Tornyaihoz hasonlóan a „nagy sömmit": a két nagy őselemnek: az égnek és földnek a monumentális szépségét jelenítette, festette meg. Sajnálatos, hogy kilépett az intenzíven politizáló Ady Társaságból. Igaz, hogy nem 1936-ban, Budapestre költözése után, hanem 1938-ban, amikor jobbratolódás volt tapasztalható. Kilépését azzal indokolta, hogy „csak az eredeti, szabadságtisztelő szellemben" tudná munkásságát folytatni.[16] Debrecenből távozása azt jelentette, hogy eltávolodott az alföldi festőkkel rokon törekvésű társaságtól. Realista, néhol kritikai realista hangot is megütő, expresszív jellegű művészete 1938 körül más okokból is lezárult. A közelgő háború, a fokozódó zsidóüldözés hatására egy álomvilágba menekült, amely nem kibúvó, de menedék volt számára. Amilyen zorddá vált körülötte a világ, ő olyan melegséggel igyekezett védekezni. Erre adnak példát gyöngyház színekre hangolt kései

temperái és karácsonyi, újévi köszöntő lapjai. A múltba is menekült: „après" sorozatán a régi festők: Brueghel, Rembrandt, Rubens műveit idézte. Nem lett megalkuvó, csak a társadalmi gondoktól került távolabb művészete 1938 után, amikor – Békés István szavait idézve – *„ha nem is nőtt fölébe debreceni önmagának, de nem is maradt alatta. Amíg metszeni, karcolni, festeni hagyták, a kor bilincseibe verve is alkotott."* [17].

II. Kisgrafikáinak debreceni megrendelői

Festészeti, grafikai tevékenységén belül kisgrafikai munkásságát, s ebből is könyvjegy művészetét emeljük ki. Természetesen utalnunk kell könyvilluszt-ráló és alkalmi grafikai munkásságára is, amelyet részben önállóan, részben az Ajtósi Dürer Céh-, ill. a Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete (a MEGE) keretében végzett.

Leszámítva ifjúkori próbálkozásait, első kisgrafikáit 1922–23-ban készítette. 1922–23 között mindössze 18–20 darabot metszett, karcolt, az 1935-ös évben ennek háromszorosát. Nyilvánvaló a kisgrafikagyűjtés szervezetté válásában (az említett MEGE 1932-ben, a Szegedi Grafikabarátok Egyesülete 1934-ben, a debreceni Ajtósi Dürer Céh 1935-ben alakult), az élénkülő mecénási tevékenységben kell ennek okát keresnünk.

Kik voltak debreceni megrendelői, művészbarátai, akiknek ajándékba, vagy kérésre, üzletszerűen készítette könyvjegyeit, alkalmi grafikáit? Többnyire művelt kereskedők, tanárok, ügyvédek, művésztársak, akikkel gyakran cserélt képeket, grafikákat. *Reisinger Jenő*nek, a MEGE és az Ajtósi Dürer Céh tagjának, a művelt ügyvédnek gyűjtőszenvedélyére utal a 17-es és 61-es számú kisgrafika,[18] a 60. számú lap mohácsi részletet, a 3-as pedig pécsi városképet idéz. Mindkettő útikönyveit díszíthette, „őrizhette", s talán a harmadik, a 82-es számú is, amely a „Tíz rézkarc exlibris" című kötet egy szép darabja.

Berei Soó Rezső, a debreceni egyetem növénytani tanszékének fiatal professzora és Vadász barátsága 1930 körül mélyült el. Együtt dolgoztak az Ajtósi Dürer Céh alapításán, a Magyar Exlibris című lap szerkesztésében, az 1935-ös nemzetközi exlibris kiállítás rendezésében.[19] Vadász első kisgrafikai oeuvre listáját Soó Rezső készítette el 1935-ben, ugyancsak ő írta a „Tíz rézkarc exlibris" magyar nyelvű előszavát, valamint Vadász művészetét elsőként értékelő tanulmányát 1935-ben. Nem ismerjük pontosan annak a két szép rézkarc könyvjegynek a készítési idejét, amelyen egy-egy előző, 1925-ben és

1928-ban karcolt tájképet használt fel alapul Vadász. A 6-os számú lapon az alföldi táj, a 11-es számún pedig firenzei veduta, az ún. „Lábmosó angyal" című rézkarc változata jelent meg. Vérbeli, telivér fametszet stílusú az 1935-ben készült költözési értesítő (op. 100), amely a költözés forgatagában, azzal mit sem törődve ábrázolja az újonnan érkezett kisgrafikákban gyönyörködő, megszállott gyűjtőt. A gyűjtő foglalkozására utal a „Tíz rézkarc exlibris" egyik lapja (botanikus erdőben) és bizonyos mértékig a „Haláltánc" kötet egyik darabja (op. 137-es: a hegymászó botanikus halála).

Meglepő, hogy a debreceni grafikagyűjtés nesztorának, *Nagy Józsefnek*[20] csak három rézkarcú exlibrist készített a művész. Ez a három mű kötődik leginkább Debrecenhez és szűkebb környékéhez. Debreceni vedutája, konkrétan, egy-egy részlethez kötődő műve ugyanis alig van Vadásznak. A 27-es számú exlibris a Nagytemplom-Kollégium együttesét ábrázolja a Csokonai szoborral, a 28-as a hortobágyi csárdát és a kilenclyukú hidat, a 29-es alföldi síkságot. Ez a két tájkép, ill. a veduta igen népszerű lehetett 1934 körül Debrecenben, mert 1936-ban Soó Rezső és Reisinger nevére is készített egyet-egyet a művész. (op. 122. és 123.)

A Kisgrafikabarátok Köre mai titkára, a Kisgrafika Értesítő szerkesztője, *Réthy István* ügyvéd, a két világháború közt Debrecenben élt, s aktív szerepet vállalt az Ajtósi Dürer Céhben is. Foglalkozására és gyűjtőszenvedélyére utal a 66-os lap. Réthynek a „Haláltánc", Reisingernek a „Tíz rézkarc exlibris" egy lapját, Berei Soó Rezsőnek pedig mindenikben egy-egy remekművet szentelt Vadász Endre.[21]

Békés István íróval a harmincas évek elején került kapcsolatba. 1933-ban *„Vihar az erdőn"* című könyv illusztrálását vállalva kezdett elsőként linómetszéssel foglalkozni. A témaválasztás egyikőjük részéről sem volt véletlen: Békés István mesejátéka és az erőteljes illusztrációk mindennapi hősöket: a természettel viaskodó favágókat jelenítettek meg egyfajta plebejus érzékenységgel. Békés István, mint egyszemélyes kiadó, *Debreceni Officina* néven jelentette meg 1935-ben a „Tíz rézkarc exlibris" című albumot. A 43-as számú könyvjegy igen szellemesen utal Békés István szigorú szerkesztői erényeire (könyvet „üldöző" olló). Ugyanakkor ajándékkal kedveskedik Békés gyermekeinek: Bandinak (op. 44), Italának (op. 45) és Ritukának (op. 46). További barátságuk, közös piránói nyaruk emlékét idézi a „Ricordo d' Italia" feliratú, 124-es számú lap. Vadász Budapestre költözése után elvált útjuk, de Békés István a hetvenes években is sokat tett Vadász Endre kultusza ápolásában.[22]

Vadász ugyan 1933-ban elhagyta az Izraelita Gimnáziumot, de egykori iskolája megkeresésére még 1935-ben is készített könyvjegyeket a tanári könyvtárnak, kottatárnak (ex musicus... feliratú, 71-es sz. lap, op. 70 és 79), zsidó

gimnázium-beli barátainak, igazgatójának: *Vág Sándor*nak (op. 53), *Fazekas Lajos*nak (op. 55). Ezenkívül *Fáy Árpád* zenetörténésznek, esztétának (op. 56, 57), *Benkő Ferenc* derecskei gyógyszerésznek, (op. 47, 88), Weisz Imrének (op. 25, 41, 42, 74, 84) készített több ex librist. Ki kell emelnünk *Weisz Imré*nek készített lapjait, amelyek egyike bizonyára zsidótárgyú könyveinek, másika kottáinak, harmadika sakkról szóló könyveinek őre lehetett. A 42-es számú lap apró mohácsi tájkép vízimolnárokkal. Hasonlít ez a könyvjegy a már említett pécsi, alföldi, debreceni lapokhoz már technikai megoldásában is: hajszálfinom, rizspapírra nyomott rézkarc. A 25-ös számú ex libris linómetszet. Folytatása a négy évvel későbbi „Hazatérők" című albuma.[23]
Benkő Ferenc ex librise (op. 88) bizonyára gyógyszerészeti szakkönyveit őrizte, jelölte, de utalt műgyűjteményére is. Ódon patikabelsőben ábrázolja a gyógyszerészt falusi betegei között, de ennek a falképekkel díszített helyiségnek a hangulata a firenzei kolostorok celláit idézi. Egy-egy ex libris készült *Mezey Ferenc* (op. 80) és *Mező Ármin* fakereskedő (op. 22), *Palotás Mihály* grafikus (op. 52), *Körösi János* (op. 37) és *Markovits Lajos* (op. 94) ügyvéd részére. Ez az utóbbi egyik legszebb fametszetű könyvjegye Vadásznak: paragrafusok gyeplőjébe fogott Pegazust ábrázol.

Nem ex libris, de könyvhöz kötődik az az üzleti grafika, amely *Lehotai Pál* művészetpártoló nyomdász újévi jókívánsága 1936-ra (op. 95). Ugyancsak alkalmi grafika az a kis lap, amelyen Vadász hírül adja debreceni barátainak, hogy „Felköltöztünk Budapestre" (op. 128). Nem a debreceni évek alatt, hanem 1942 körül készülhetett a debreceni műkritikus, *Tóth Ervin* könyvjegye, amely aktokat néző kiállításlátogató kritikust ábrázol.

III. A debreceni vonatkozású könyvjegyek katalógusa

Vadász Endre 1935-ig készült kisgrafikáinak katalógusát Soó Rezső tette közzé a Magyar Exlibris című debreceni folyóirat hasábjain.[24] Ezt követte Lusztig István szegedi ügyvéd, műgyűjtő németnyelvű listája 1936-ban, amely támaszkodott Vadász Endre számozására. Vadász ugyanis ekkor már op. (opus) jelzéssel és számokkal látta el alkalmi, üzleti grafikáit, ex libriseit. Lusztig listáját tökéletesítette 1936-ban Soó Rezső, de nem időrendi, hanem technikai, műfaji csoportosítást alkalmazott.[25] 1939-ben Budapesten jelent meg egy újabb oeuvre-katalógus Lusztig segítségével, német nyelven, 1-től 250 grafikáig sorolva fel a műveket.[26] Az 1939–44 között készült kisgrafikák időrendbe szedése nehéz, mert másfajta számozást alkalmazott Varga Nándor Lajos „Adattár"-a.[27] Az előző magyar és német nyelvű listák alapján

készítette el e tanulmány szerzője a teljes grafikai anyag katalógusát. Hibák itt is lehetnek, mivel ma sincs minden alkalmi és könyvjegy a birtokunkban, az adatok viszont eltérőek (pl. 60 számnyi eltérés van a Vadász által alkalmazott opus jelzések és Varga Nándor Lajos számozása között). A téma iránt érdeklődő kutatók az Iparművészeti Múzeumban találhatnak legtöbb Vadász Endre könyvjegyet: Soó Rezső, a világ egyik legnagyobb ex libris gyűjtőjének kb. 70 000 darabos kisgrafika hagyatéka ugyanis oda került, s ebben 700-ra tehető a Vadász kisgrafika-variációk száma.[28] Jelentős anyag található a Déri Múzeumban és magángyűjtőknél is. A rézkarcra R., a linóra L., a fametszetre H., a klisére K. jelű rövidítést alkalmaztunk.[29] A számozás Vadász Endre jelölését igyekszik követni.

1934-ig készült debreceni vonatkozású munkák:

3. Név nélkül (hegyi város), 1924
később *Ex libris Reisinger Jenő* R. 164x 158 mm
Sz. n.: *Ex libris dr. Gergely Jenő MDMXXIV* (Holbein portré másolat)
K. 130 x 100 mm
Sz. n.: *dr. Gergely Jenő könyve* (antik oszlopok előtt Justitia szobra)
L. 90 x 60 mm
6. Név nélkül (magyar falu részlete), 1925
később *Ex libris prof. de Soó* R. 118 x 124 mm
11. Név nélkül (Arno part), 1928
később *Ex libris prof. de Soó* R. 78 x 136 mm
16. *Reisinger Jenő* – vizitkártya (madarak), 1933 H. 60 x 75 mm
17. *Ex libris Reisinger Jenő* (figura monogramból), 1933 L. 45 x 130 mm

1934-ben készült könyvjegyek:

22. *Ex libris Mező Ármin* (fűrészelők) L. 75 x 95 mm
24. *Vadász Endre* (festő a tónál) L. 65 x 70 mm
24/a. *Ex libris Vadász Endre* (ugyanaz)
25. *Ex libris Weisz Imre* (keleti táj szántó paraszttal) L 72 x 108 mm
2. levonata 78 x 118 mm-es
26. *V. E.* (fánál olvasó férfi) R. 25 x 23 mm
27. *Nagy József könyve* (debreceni Nagytemplom) R. 150 x 180 mm

28. *Nagy József könyve* (kilenclyukú híd, felirat:
„Be szép vagy, be szép vagy édes Hortobágyom,
nincs teneked párod hetedhét országon") R. 130 x 180 mm
29. *Nagy József könyve* (alföldi táj, felirat:
„Aranykalásszal ékes rónaság, melynek fölötte
lenge délibáb enyelegve űz tündér játékokat") R. 137 x 180 mm
40. *Ex libris Vadász Endre* (festő a dunai tájban) X.4. 117x 95 mm
40/a. Ugyanez kolorálva!
41. *Ex libris Weisz Imre* (sakktábla „harcoló" huszárral) R. 100 x 150 mm

1935-ben készült munkák:

42. *Ex libris Weis Imre* (vízimalom molnárral) R. 92 x 130 mm
43. *Ex · libris · Békés · István* (könyv után futó olló) R. 70 x 125 mm
44. *Ex libris Békés Bandi* (fiú papírsárkánnyal) R. 80 x 132 mm
45. *Itala könyve* (emlékkönyvön balerina) R. 102 x 88 mm
46. *Rituka könyve* (leány a korcsolyapályán) R. 80 x 113 mm
47. *Ex libris Benkő Ferenc* (falu a hegyen) R. 110 x 130 mm
52. *Palotás Mihály könyve* (parasztpár, férfi vállán puska) H. 81 x 98 mm
53. *Ex libris dr. Vág Sándor* (oázis) H. 88 x 88 mm
54. *Vadászék könyve* (vadász) H. 85 x 100 mm
55 *Ex libris Fazekas Lajos* (gyík, héber felirat) H. 50 x 96 mm
56. *Ex libris Fáy Árpád* (monogram, zenélő férfi) H. 78 x 62 mm
57. *Ex libris Fáy Árpád* (férfi a zongoránál) H. 85 x 61 mm
60. *Ex libris Reisinger Jenő* (rév, falurészlet) R. 115 x 142 mm
61. *Reisinger Jenő könyve* (férfi kiállításon) R. 88 x 92 mm
66. *Ex libris Réthy István*
(bélyeg, ex libris és paragrafusjel tánca) R. 90 x 120 mm
68. *V. E.* szignett (rajzoló) H. 41 x 38 mm
70. *A Debreceni Izraelita Polgári Leányiskola Segítő Egyesülete*
(madár, könyv, szív) H. 60 x 80 mm
71. *Ex musicis Debreceni Izraelita Polgári Leányiskola*
(fészek éneklő madarakkal) H. 75 x 75 mm
74. *W. I.* szignett
(monogram hangjegyekkel, sakkfigurával) H. 30 x 28 mm
79. *Debreceni . Izraelita . Polgári . Leányiskola Ifjúsági Könyvtár*
(olvasó leányok) K. 80 x 68 mm

Sz. n.: *A debreceni Izraelita Polgári Leányiskola Tanári Könyvtára*
(hétkarú gyertyatartó és könyv) H. 80 x 68 mm

80. *Mezey Ferenc könyve* (erdélyi táj fahíddal) R. 78 x 84 mm

82. *Ex libris Reisinger Jenő* (cserkész)
TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS R. 75 x 102 mm

84. *Exlibris Weisz Imre* (távírópóznák kottával)
TÍZ RÉZKARC EXLIBRIS R. 60 x 83 mm

86. *Exlibris Mezey Ferenc* (tájkép favágóval)
TÍZ RÉZKARC EXLIBRIS R. 76 x 82 mm

88. *Exlibris Benkő Ferenc* (patikabelső)
TÍZ RÉZKARC EXLIBRIS R. 88 x 88 mm

91. *Exlibris dr. Berei Soó Rezső* (botanikus virágerdőben)
TÍZ RÉZKARC EXLIBRIS R. 75 x 98 mm

94. *Dr. Markovits Lajos könyve* (Pegazus) H. 78 x 102 mm

95. *BUÉK – 1936 – Lehotai Pál könyvnyomdája*
(könyvön évszám és kétfejű sas) H. 90 x 48 mm

96. *1936 – BUÉK – Vadász Endre*
(műterem a táncoló művésszel és Györgyivel) R. 82 x 82 mm

100. *Prof · R · de Soó Ab · 1 · XI · 1935 · Debrecen Simonffy u. 7.*
(költözik a gyűjtő) R. 96 x 120 mm

1936-ban készült könyvjegyek:

103. *Exlibris Elek Lajos* (fényképész és modellje) H. 112 x 85 mm

104. *Exlibris Elek Lajos* (laboratórium) H. 84 x 110 mm

112. *Exlibris dr. Weisz Dezső*
(héber és magyar nyelvű könyvek) H. 82 x 63 mm

113. *Exlibris Almási István* (pihenő cserkész) H. 83 x 69 mm

115. *Reisinger Jenő könyve* (szarvasok) H. 78 x 100 mm

116. *Exlibris Stark Jenő* (erdő favágókkal) H. 95 x 78 mm

Sz. n.: *Meghívó Vadász Endre festőművésznek a Déri Múzeumban rendezendő* (azonos a 116. számúval)

122. *dr. Berei Soó Rezső könyve* (Hortobágy)
Azonos a 28. sz. grafikával! R. 130 x 180 mm

123. *Reisinger Jenő könyve* (Debreceni Nagytemplom)
Azonos a 27. sz. grafikával! R. 150 x 170 mm

124. *Exlibris Békés István* (olasz táj, két angyal
„Ricordo d'Italia" feliratú szalagot tart) R. 110 x 152 mm

134. *Ex musicis Weisz Imre* (flótázó halál) *„Haláltánc"* R. 98 x 78 mm
137. *Ex libris dr. Berei Soó Rezső* (a hegymászó halála – *„Haláltánc"* R. 122 x 78 mm
140. *Ex musicis Réthy István* (három bohóc a porondon, függöny mögött dobot verő halál) *„Haláltánc"* R. 88 x 82 mm
145. *Reisinger Jenő könyve* (fánál olvasó férfi) H. 66 x 78 mm
Sz. n.: *Tóth Ervin könyve* (aktokat néző kritikus), 1943 R. 108 x 82 mm

JEGYZETEK

1. A Móra Ferenc Múzeumban rendezett kiállítást Szelesi Zoltán, a Déri Múzeum-belit Sz. Kürti Katalin rendezte. Debrecenben megnyitót Békés István, Vadász barátja mondott 1976. december 21-én. A Magyar Nemzeti Galériában 1982 októbere–1983 februárja között állt Vadász Endre emlékkiállítása, amelyet Sz. Kürti Katalin és Aszalós Endre rendezett. A Magyar Televízió 1977. szeptember 20-án sugározta „Vadász Endre 1901–1944" című portréfilmjét. Rendező és operatőr Németh Attila, szerkesztő Ézsiás Anikó, szakanyagíró Sz. Kürti Katalin volt.
2. Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre (1901–1944) kisgrafikái-Déri Múzeum 1978-as évkönyve, 319–352. Ujabb összefoglalás, katalógus és irodalomjegyzék a Magyar Nemzeti Galéria 1982-es kiállításának katalógusában (48 o. és 26 kép).
3. A Szépművészeti Múzeum már főiskolás rézkarcaiból vásárolt 1925-ben. 1924-, 1925-, 1927-ben utazási ösztöndíjat kapott a Szinyei Társaságtól.
4. Részlet Békés István kiállításnyitójából (kézirat, Déri Múzeum képzőművészeti adattára, a továbbiakban: DMKA).
5. Fáy Árpád levele Sz. Kürti Katalinnak (DMKA).
6. Vadász Endre: A képzőművészek Uj Társasága három világhírű tagjának reprezentatív kiállítása a Kereskedő Társulat dísztermében – Debreceni Független Ujság (Továbbiakban: DFU), 1929. november 10.
7. Cikkei: a) Káplár Miklós, a magyar Gauguin kiállítása – DFU. 1930. jan. 28. b) Maghy Zoltán kiállítása Debrecenben – DFU, 1930. ápr. 30. c) Két festő a Déri Múzeumban: idősb és ifjabb Kovács János képkiállítása – DFU. 1931. jan. 20.
8. D. S. (Devich Sándor): Félegyházi László–Gáborjáni Szabó Kálmán és Vadász Endre kiállítása – Szegedi Uj Nemzedék, 1934. ápr. 1.
9. Hír a DFU 1934. okt. 19–20. számaiban.
10. Részlet Békés István cikkéből – DFU. 1932. márc. 20.
11. Békés István–Vadász Endre: Vihar az erdőn – elbeszélő költemény és hét fametszet. Debrecen, 1933. Békés István elmondta, hogy a linómetszeteket fametszetként kényszerültek feltüntetni, mert a közönség idegenkedett a linótól.
12. Vadász Endre: Tíz rézkarc ex libris dr. Berei Soó Rezső, Renato Fleri, dr. Kardos László bevezetőivel. Debreceni Officina. Debrecen, 1935.
13. Részlet Békés István megnyitójából (DMKA). Ld. még Békés István: Vadász Endre emlékkiállítása című cikkét – Kritika, 1977. 4. 25–26.
14. Senyei Oláh István: A képzőművészet Debrecenben – Debrecen sz. kir. város és Hajdú vármegye (szerk.: Csobán Endre). Bp. 1940. 303.
15. Gulyás Pál: Cirkusz-művészet című verse megjelent a Világító álom című kötetben (Bp. 1982. 57.)
16. Vadász Endre 1938. IV. 9-én kelt levele a debreceni Irodalmi Múzeumban található X. 77. 61. 1. sz. alatt.
17. Részlet az említett megnyitóból (DMKA)
18. A továbbiakban azt a számozást alkalmazzuk, amelyet Soó Rezső, Lusztig István, Varga Nándor Lajos oeuvre katalógusát figyelembevéve Sz. Kürti Katalin alkalmazott a már említett kisgrafikai oeuvre katalógusban (Déri Múzeum 1978-as évkönyve, 344–352.) Op. = opus.
19. Soó Rezső 1929-ben lett a Tisza István Tudományegyetem növénytani tanszékének professzora. A debreceni grafikai életben két vonatkozásban játszott nagy szerepet: ő volt a nemzetközi kapcsolatok fellendítője (szakmai kapcsolatai, nyelvtudása miatt) és ő volt a legtermékenyebb grafikai szakíró. Vadász Endre, Békés István, Reisinger Jenő és mások közreműködésével rendezte az Ajtósi Dürer Céh nemzetközi grafikai és ex libris kiállítását 1935 karácsonyán a Déri Múzeumban. Ugyancsak ő ismertette ezt a Magyar Exlibris 1936. II. évf. 1. számában, 1–8. Ugyanott látható a kiállítás katalógusa.
20. Nagy József (1879–1962) tanár, műgyűjtő már 1908 körül készíttetett magának könyvjegyeket. 1918-ban tanulmányt írt a debreceni könyvjegy művészetéről (Debreceni Képes Kalendáriom, 1918. 18. 62–65.). Ő vetette meg a debreceni Városi Múzeum kisgrafikai gyűjteményét 1928-ban történt ajándékával.

21. A Haláltánc című grafikai albumot a Szegedi Grafikabarátok Köre adta ki 1936-ban. Ebben részben szegedi, részben debreceni gyűjtőknek készült egy-egy rézkarcú lap.
22. Békés István a debreceni megnyitóban mondta el közös piránói nyaraiknak emlékét. A debreceni megnyitón túl kisebb cikkekkel népszerűsítette Vadász művészetét és a Corvina kiadónál kismonográfiát tervezett. Halála miatt a könyv nem készült el.
23. Vadász Endre: Hazatérők – tíz fametszet, dr. Patai József előszavával. Felelős kiadó. Fazakas Lajos Bp. 1937.
24. Soó Rezső: Debrecen ex libris művészei I. – Magyar Exlibris, 1935. I. 1. 10–11.
25. Uő: Debrecen ex libris művészei II. – Magyar Exlibris, 1936. II. 4. 58–59.
26. Oeuvre liste Vadász Endre (Budapest) V. Visegrádi u. 21. sz. – Exlibris und Gelegenheitsgraphik (6 lap)
27. Varga Nándor Lajos: Adattár – a magyar művészi grafikához – Rézkarcolók 1900– 1936 (Pest, 1937). Ennek II. kötete 1945-ben jelent meg Budapesten.
28. A Soó Rezső gyűjteményt ismerteti: Szij Rezső (Művészet, 1963. IV. 3. 22–24.). Galambos Ferenc (Kisgrafikai Értesítő, 1970. 645) Weiner Mihályné (Művészettörténeti értesítő, 1974. 1. 71–79.) Helyesbítő adatokat közöl ezekhez Soó Rezső lektori jelentése, amelyet Sz. Kürti Katalin évkönyv tanulmányához írt (DMKA).
29. R = Radierung, L = lino, H = Holzschnitt, K = klise, Sz. n. = szám nélküli grafika. Az aláhúzott szöveg betűhű ismétlése a grafikákon lévő feliratnak. A zárójelben a képek rövid leírása szerepel. Méret: 1. szám a magasság, 2. szám a szélesség jelzője.

KATALIN SZ. KÜRTI

Endre Vadász's (1901–1944) Years In Debrecen and His Ex-libris

Endre Vadász lived in Debrecen from 1928 to 1936. He was a member of the Ady Society, Ajtósi Dürer Guild, the Hungarian Etchers' Company, and the Society of Hungarian Ex-librists and Friends of Graphics (MEGE). His etchings and woodcuts were shown at Graphic Exhibitations in Venice, Chicago, the Hague, London, and Warsaw. He made occasional drawings and ex-libris between 1922 and 1943. Among his customers we can find Gianni Mantero and Marco Birnholz, the world-famous collectors. We pick out in this study one part of his graphic lifework that contains 400 pieces (nearly 1000 pieces together with all the versions): We deal with his ex-libris having connection with Debrecen. He made most of his drawings in Debrecen for the collectors and specialists Rezső Soó and József Nagy. But he also made etched and woodcut little drawings enough for a collection for other members of MEGE in Debrecen: Jenő Reisinger, István Réthy, Ferenc Benkő and others. His ex-libris represent scenery, inner parts of studios and exhibition-halls, and work-portrayal referring to the customer's profession, his collection interest, and the role an ex-libris has "to play". (The ex-libris "guard" guide-books, music-books, and albums of colletions.) Many of Vadász's ex-libris are parts of the albums entitled "Ten Etched Ex-libris." published in Debrecen and "Dance of Death." putlished in Szeged.







1–3. ábra Vadász Endre: Nagy József könyvjegyei





4. ábra Vadász Endre: Benkő Ferenc könyvjegye
5. ábra Vadász Endre: Soó Rezső könyvjegye

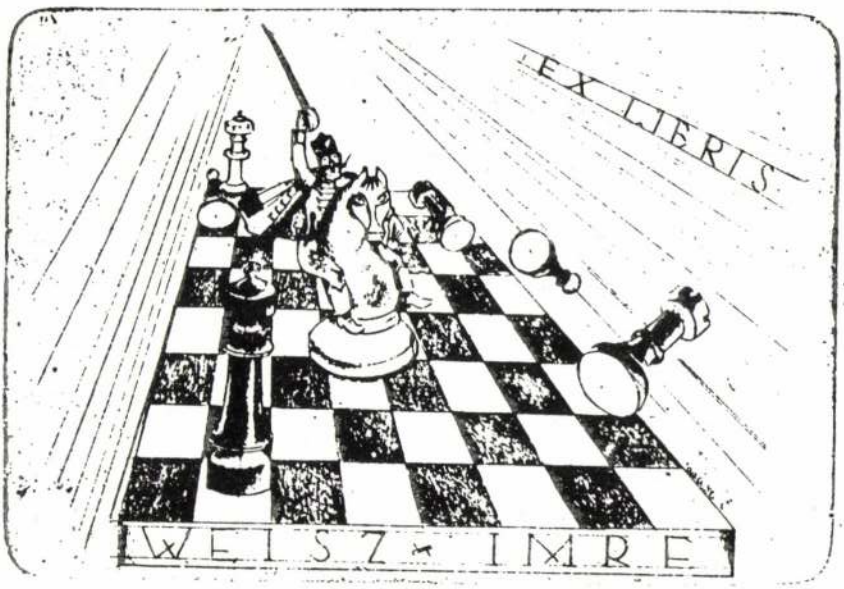

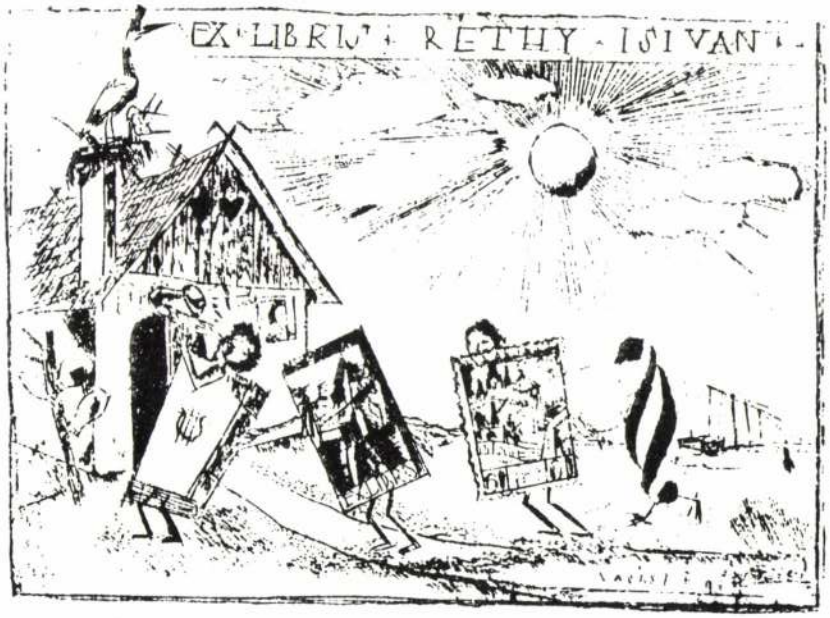

6. ábra Vadász Endre: Weisz Imre könyvjegye
7. ábra Vadász Endre: Réthy István könyvjegye

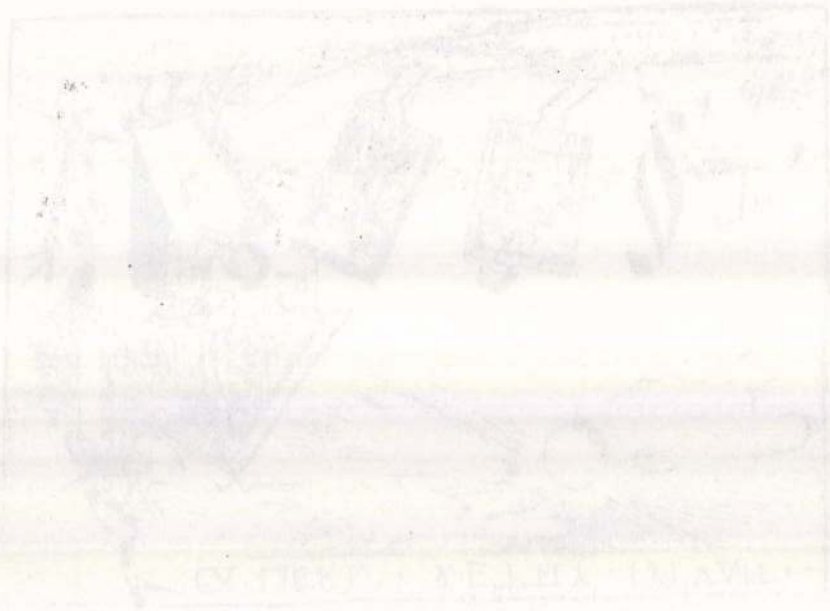

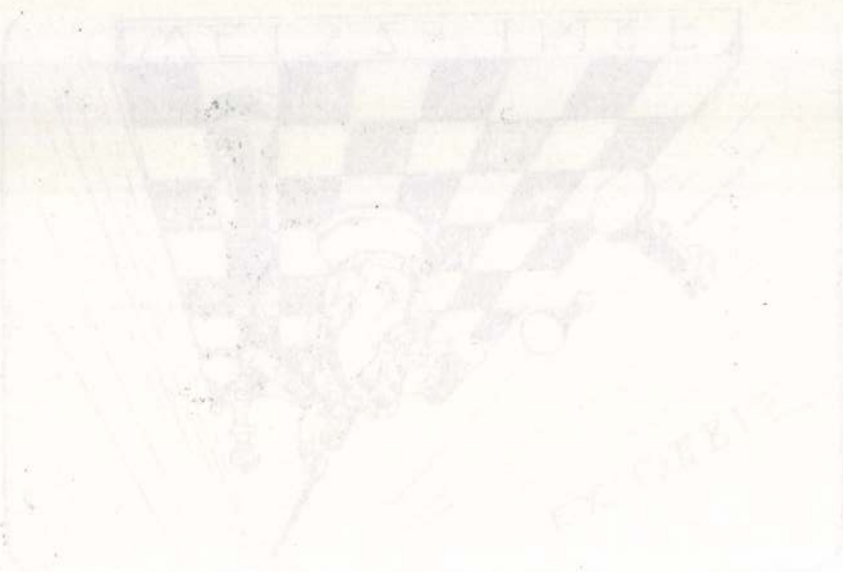

Váczi András

1945-ben jelent meg a Szabad Nép - rézkarc Bp.1962.
295x390 mm. 110.-Ft.

" " " rézkarc. Bp.1962.
213x308 mm. 100.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 244.l.

Váczi András 2.

Munkásörök kulturmusora - rézkarc Bp. 1962.
245x290 mm 100.-Ft.

Vörös Ujság - rézkarc Bp.1962.
295x390 mm 115.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 244.l.

VÁCI ANDRÁS, festő

--

A Nyiregyházi Képzőművészeti Szabadiskolaról nem mindenki jutott el a Képzőmüv.Főiskolaig,de többségük országos hírű festőművész lett.Néhány név:Berecz András,-Daniel Reinhold,Huszár István,CS.Nagy András,Óvári László,Pál Gyula,Palics József,Tóth László,Váci András,festők és Nagy Sándor szobrász. 63.old

KOROKNAY GYULA: Számadás a ,egyei képzőművészetről
61.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 1.sz.

VÁCI ANDRÁS, festő

Az elszármazottakkal a szülőföld kapcsolata szinte tel
jesen megszakadt. A kiállításoktól a palvázatokig a sz
lak megerősítésére meg volt a szándék, mégis Váci Andrá
s némileg Vincze Lajos kivételével művészetük ismeret
len maradt a megyében. 63.old

KOROKNAY GYULA: Számadás a megyei képzőművészetről
61.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 1.sz.

VÁCI ANDRÁS, festő

Pintér Éva gobelinművész erős lirasággal tudja megtölteni munkáit. Hazai és külföldi kiállításokon szerepel. Önálló kiállításai: Gádor Magda szobrászművésszel vagy férjével Váci Mihállyal együtt rendezte Bpesten 1967-ben Leninvárosban 1970-ben, Veszprémben 1973-ban, Bpesten 1974-ben. Művei az Iparművészeti Múzeumban, az ország több intézményében láthatók. 78.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói művésztelep 1975 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz.

VÁCI ANDRÁS, festő

Művészi útja a portrén, tájképen keresztül jutott a kompozicióhoz. A művi megmunkálást előbbre helyezi, de szeretik a lazán, biztos kézzel, poétikus vázlatszerű dolgait. Sós tán jói meg tudta fogni a Tiszapart, a nyirségi homok dombok hangulatát. 79.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói művésztelep 1975 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz

Váci András

Zászlóvivőket ábrázoló müvének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. ápr. 4.
XIV. évf. 14. sz. 5. lap

VÁCI ANDRÁS, festő

Vaci András, festő, grafikus Nyiregyházán született 1928-ban. Az itteni szabadiskolán tanult rajzolni, majd a Képzőmüv. Főiskolán 1947-52 közt. Mesterei Bencze László, Szőnyi István és Pór Bertalan voltak. A diploma megszerzése óta rendszeresen állit ki. 79.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói müvésztelep 1975 74.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975.X. 4.sz

VÁCI ANDRÁS, festő

Első önálló kiállitása 1955.Nyiregyháza.-Az 1962-es Ern
Ernst Múz-beli kiállitását 1963-ban rendezte Nyiregyházá
1971 .Nyirpáztor,Vaja,Nyiregyháza,-1973.Kisvárda,1974.Tok
A megyebeli grafikai sorozatok mindegyikében közreműköd
dött,helyi vonatozású lapjaival. 79.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói művésztelep 1975 74.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975.X. 4.sz

Váczi András, festő

1959-ben a Művelődésügyi Miniszterium 15 festményt vásárolt meg, főleg helyi művészektől, a Pécsi Modern Magyar Képtár számára. Váczitól ~~egy~~ két művet. 222-23.old

Romváry Ferenc: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1967, Pécs, 1968.

Váci András

Szakmailag megoldatlan munkástárgyú

Lépe emlétve

Aradi Nóra: A IX. Ziállítás zsűrizésének munkájáról
(Művészet 1962/5)

Kritikát és Lépet 1976 Bp. Corvina

254. old.

VÁCI András festő

Páll Géza: A másik Váci. [interjú]
in: Szülőhelyül szabadon - Szatmár. Szerk. Kopka János
Nyíregyháza: Sz.-Sz. M. Tos, 1985 498-503

Váci András

kiállítása. Óbudai Frankel Leó Kultúrotthon.
Dom. Kelényi György, Művészet, 1966. 7. évf. 9. sz. 46. o.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l./

269. l.

~~Rxsx~~ Váci András MDK

sz. 1928

Résztvett az 1950.évi Első Magyar Képzőművészeti Kiállitáson/ a felszabadulás után felnőtt művésznövendékek között emlitve/

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.67.l.

Váci András

grafikái az alanti mű terjedelmének kötöttsége következtében nem szerepelnek abban.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972. 22 l. 10 l.

Váci András, festő- és grafikusművész

Diószegi Balázs és Berki Nándor nyíregyházi szabadiskolájukba sok képzős tanítványuk került, így Berecz András és Váci András.

T.P.: Beszélgetés Diószegi Balázsal a nyíregyházi évekről.
Kelet-Magyarország, 1982. nov. 27.

Váci András, festő- és grafikusművész

Diósnegi Balázst a művészi nyugtalanság az irodalom felé is vezette, műfordításokkal is foglalkozott, de elsősorban a festészetnek és a tanításnak élt. Növendékei között olyan neves emberekre találhat rámon, mint Váci András festő-grafikus, Csíme Mihály író.

Gál Gyula: Ezek a népek olyanok, mint a népdalok.
Petőfi Népe, 1981. júl. 19.

Váczi András, grafikus

L. Mátis K.

Goór J.: Művésztelep ... 75-89

Forrás, Kecskemét, 1980. marc. XII/3.

Váczi András

Műve szerepel a Magyar Grafika 1978.

c.kiállitáson

Magyar Nemzeti Galéria,1979.február

- katalógus a könyvtárban-

Váci András

Méltatás

Korokmay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 19. oldal.

Váci András

A művész Budapesten él és
felesége Pintér Éva gobelin-
művésznő.

Gyula
Koroknay ~~Lajos~~: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Váci András

Váci András az a művész, aki a szülőföld szeretetét érzi. Gyakran hazalátogat, szinte sohasse szakadt el szülővárosától.

Koroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Váci Andrias

Váci vázlatai frissek. A legnép-
szerűbb dolgai kiáé tartoznak,
bátyjának Váci Mihálynak művei-
hez készített grafikái.

Koroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Váci András

A művész széles vonásokkal dolgozik, tompított, összefogott színekkel. Szeret tájat, munkajelenetet festeni, de más műfajjal is foglalkozik.

Koroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Váci András

Művészetének alapállása,
hogy a valóságba vetett bi-
zalma sokase rendült meg.

Koroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet,1977.szeptember - 18.oldal.

Váci András festő- és grafikusművész

Takajban, dec. 11.- én nyitotta meg Csahány Kálmán grafikusművész kiállítását.

Északmagyarország, 1976. dec. 10.

Vári András festő

Kiállítása nyílt a leninvárosi
művelődési központban

Szakmagyarország 1970 X. 31

VÁCI ANDRÁS, festő

A hatodik művésztelepre, 1975.szept.1-én csak Váci András,,Csiki Tibor és Szatmari Agnes ,Szatmárnémeti ből érkeztek meg. 73.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói művésztelep 1975 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz

VÁCI ANDRÁS, festő

Nag pozitivuma volt a művésztelepnek,hogy az idén 1
minden meghivott vendég eljött,külföldről,belföldről 1
egyaránt,de leghűségesebb elszármazott,nyíregyházáról t
Váci András vett részt,testvérvárosi viszonylatban pedi
dig Szatmári Ágnes. 73.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói művésztelep 1975 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz

VÁCI ANDRÁS, festő

Pintér Éva gobelinművész Kispesten született 1932-ben. Az Iparmüv.Főiskolán Ferenczy Noémi kezе alatt végzett 1955-ben.Bpesten lakik,Váci andrás felesége.Az a művészе amit üz,a finomszövésü gobelin,idő-és munkaigényes mü vészet. 78.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói művésztelep 1973 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz

Váci András

Emlétve

Oelmacher Anna: A zsüssimentes
létmilliós kiállítás
Magyar Nemzet, Bp. 1970. aug. 23.

Váci András

Vitarban a festményét (emlj)
az áham megvette

Oelmacher Anna: A zsúrimentes,
két milliós kiállítás

Magyar Hemret 1970 VIII. 23 13 old.

Váci András
szobrász

„Bánat"
(Ἔρως)

Telepy Katalin: Váci András és Pintár Éva
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 40.oldal

VÁCI ANDRÁS, festő

VÁCI ANDRÁS: " Dohánytörés", cimü müve.-Sóstói müvésztelep. 1975.-Fekete repr. 74.old

KOROKNAY GYULA: Sóstói müvésztelep 1975. 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz

Váci András

Metszetének repr.-ját bemutatja a lap.
A kép felirata: "Segitsetek uj életet kezdeni"
A mü az árvizkárosultak érdekében készült.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. juni. 27.
XIV. évf. 26. sz. 5. lap

Váczi András

Kiállítása (Nyíregyházi utcakép)

Magyar Hírlap 1970.11.10. 4.l.

Váci András

Harmonikás repr.

6. Miskolci Országos Grafikai
Biennálé 171

Váci András
festő

„Viharban" (szept)

K.Gy.: Pintér Éva és Váci András kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 44.lap

Váci András
grafikus

Rajz Repr.

Új Írás, Bp. 1968. I. ~~58. [illegible]~~. 56 - 57.

Váci András

Közölt műve, fehete-fehér reprodukció:
„Ex libris."

Kovács Gyula: Nemzetközi kisgrafika és ex libris kiállítás: „Művészet" folyóirat, Bp. 1968. febr. 2. sz.

35 l.

M.D.4

Váczi András

Grafikus

„Krumpliszedő" (repro)

Pogány Ö. Gábor: „Dolgozó emberek között"
Művészet, 1968. május - 33 lap

MDK

Váczi András

Krumpliszedő c. képe

Müvészet 1968 máj.p35.

Váci András festő

Repr.: Dinnyeevő
Almaszedés
Belvárosi este

Kovács Gyula: Váci András művészete

Művészet 1966/3

VÁCI ANDRÁS, festő

Váci Andras: " Kapta Béla",cimü müve.-/1919-es vörös katona/.- Fekete repr. 94.old

---

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969. IV. 2.sz.

VÁCI ANDRÁS, festő

Váci Andras: "Lakatos Lajos".-/A Tanacsköztarsasag mátészalkai martirja/.-rekete repr. 84.old

---

Szabolcs-Szatmari Szemle, 1969. IV. 1.sz

Váczi Imre

Pártszékház, Tamási /Váczi Imre építész/. - Ism: Máté Pál, Müszaki Tervezés, 1968.12.sz.28-29.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

156. l.

H.D.K.

Váci András
grafikus

Rajzai

Élet és Irodalom, 1960. febr. 5 – 6 lap.

M.D.K.

Váci András
grafikus

Várpalotai bánya
(repro)

Hortairs, 1960 ~~február~~ április hó, 488 lap

Váci András
grafikus

M.D.K.

Rajza (illusztráció)

Csák Gyula: Álmodott szégenység
Élet és Irodalom, 1961. jan. 27. – 4 l.

Váci András
grafikus

M.D.V.

Rajz (illusztráció)

Varhonyi Mihály: Pathószög — 9 l.
Élet és Irodalom, 1961. február. 17.

M.D.K.

Váci András
festő

Illusztráció-ja

1.

Élet és Irodalom, 1960. jun. 10 - 24 szám

MDK

Váci András
grafikus

„Rajz"-a

Élet és Irodalom, 1960. máj. 27 — 22 arám.

M.D.K.

Vàci András: Munkás fej.

(vers)

Élet és Irodalom, 1960. ~~febr.~~ márc. 11.

M.D.K.

M.D.K.

Váci Mihály
grafikus

Prága.

Élet és Irodalom, 1960. szeptember 16. – 6 lap.

Váci András
grafikus

M.D.K.

Rajz.

Élet és Irodalom, 1960. ~~szept.~~ aug. ~~11.~~ 19. — 9 lap.

M.D.K.

Váci András
grafikus

Raje.

Hidas Antal: Játék
Élet és Irodalom, 1960. okt 21 — 43 sz. — 4 l.

Vácitudósítás
grafikus

MDK

Illusztráció

Kathó István: Az asszony előtt
Élet és Irodalom, 1961. április 7. – 4 l.

M.D.K.

Vaci András
grafikus

A Duna (repro)

Élt és Hodalom, 1961. augusztus 5.

Vári István
grafikus

Illusztráció (rajz)

Gergely Miklós: Tavel Mácsi Gyulának a „Bükhalja" termelő-
Élet és Irodalom, 1961. febr. 24. — 2 l. szövetkezet elnökének

Vàci András
Grafikus

M.D.K.

1919. március 21
(rajz)

Élet és Irodalom 1961. március 17 – 3 l.

M.D.K.

Váci András
grafikus

Darúépítők (repro)

Élet és Irodalom, 1962. június 23 – 1 lap

M.D.K.

Váci András
festő-grafikus

Koratavasz" (rézkarc) (rejmo)
"Az Ernst Museumban grafikai
műveit mutatta be.

A.T.: Három kiállítás
Élet és Irodalom, 1962. november 10-11 lap

MDK

Váci András
grafikus

Illusztráció

F.V.: Ünnepi Könyvhét 1962
Élet és Irodalom, 1962. május 26 – 31.

Váci András

MDK

Rajza (nő és férfi)

Kortárs. 1967. 7. sz. júl. 1075. l.

Váci András

MDK

Rajza (leány könyvvel)

Kortárs. 1962. 9. sz. szept. 1382. l.

Váci András

Rajz /szepró/

Kortárs 1963 J.n. 642 old.

M.D.K.

Vácsi András
festő

Behavazott táj (repro)

Fóthy János: Kiállítási krónika
Művészet, 1963. február – 43 lap

Váci András

Metszet (szepró)

Kortárs 1964 I. n. 85 old.

Váci András
grafikus

M.D.K.

„Pályaudvar"

Élet és Irodalom, 1965. szept. 25 – 5 lap.

Vécsi András
grafikus

M.D.K.

„Város" (repró)

Művészet, 1965. december - 46 lap

Vám András

Rajz szepró

Kortárs 1965 VII. n. 1049 old.

M.D.Y

Váci András
festő

Almanedők
(repro)

Élet és Irodalom, 1965. nov. 20 - 7 lap

Váci András

Váci Mihály arcképe.

Rajz, reprodukció.

Új Ifj, 1965. 3. sz. - 327. l.

M.D.K.

Váci András
grafikus

Krumpliszedő

Élet és Irodalom, 1966. nov. 19. - 4 lap.

M.D.4

Váci András
Grafikus

„Kevéhpározó"

Élt és Szocialony 1966. aug 6. – 8 kap

M.D.

Váci András
Grafikus

„Ülő nő"

Élet és Irodalom, 1967. febr. 4 – 4 lap

M.D.K

Váci András
grafikus

„Kovács"

Élet és Irodalom, 1967. jún. 3. 3 lap

Váci András
grafikus

M.D.K.

„Április 4"

Élet és Irodalom, 1967. április 1 – 1 kép

Váci András

Grafikái (repr.)

Magvető-almanach, 1967/1. 221-2. l.

VÁC21 András

Erdélyi Magyarság 1991/2. 33.[illegible]

ül a „lágy stílussal" és az „internacionális
ievezés. Vitatott eredete, de tartalma is. Az
alakult ki. Nem hiányoznak olyan teóriák,
et (a fiatal Parler-utódok: a „Junker von Prag"
Madonnák mesterének önmagukban is vitatott
. Mindenesetre már az e jelenségkörbe tartozó
iszati ábrázolások) széles körű elterjedése is
' jelzőt 1400 körül és után sűrűn használják, de
nyos kultuszképek (mindenelőtt Madonna-
körű elterjedése inkább mondható vallástörté-
éseitől függetlenül a „szép stílus" tekinthető az
rt éppen e jelenségkörbe tartozó típusok és
bi folyamán. Nem véletlen, hogy ez utóélet
oltak.
s fázis, a jellegzetes formavilága és hangulati
észet és a soron következő fejlődési szakasz
a 15. század második harmadának művészetét
l", „eckiger Stil" nyomán), elsősorban a
lágától való eltéréseire utalnak. Nyilvánvaló,
n és ornamentikában is, a mindeddig – a 14.

VÁCI ANDRÁS, festő

A díjkiosztásko[illegible] az első díjat Váci András kapta, a második díjat Szatmári Ágnesnek ítélték oda. Minden művész megkapta a művésztelep emléktérmét. 80.old.

KOROKNAY GYULA: Sóstói művésztelep, 1975 73.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 4.sz.

VÁCI ANDRÁS, festő

--

Vaján Molnár Mátyás Váci András festőművész segítségével tekintélyes modern magyar művészeti anyagot gyűjtött össze, s ez a vajai múzeum egyénisségének egyik vonása. 67.old

KOROKNAY GYULA: Számadás a megyei képzőművészetről
61. old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 1.sz.

VÁCI ANDRÁS

Múrei kiállítva Vaján, majd Nyírbátorban (feleségével, Pintér Évával közös kiállítás)
1962-ben volt már Nyíregyházán gyűjteményes kiállítása.
„Vihar" c. képe (eml).
Váci Mihály kötetéhez készült metszetsorozat (eml).

Koroknay Gyula: A nyíregyházi képzőművészet 1971 első felében.

SZABOLCS SZATMÁRI SZEMLE, 1971. 3. sz. 97. l.

Váci András

Bemutatott művei: „Váci Mihály „Száz-húszat verő szív" c. versekötetéhez I-XXI., linómetszet, 1970; reprodukció.

Katona László: VI. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1971

Váci András

A miskolci grafikai biennálén szerepel Váci Mihály „Százhuszat verő szív" című kötetéhez készített linómetszetei (emlétve)

Kontha Sándor: A tízéves miskolci Grafikai Biennálén.

Társadalmi Szemle, 1972. márc. 103. old.

Váci András
grafikus

Méltatás.

Borbély László: A VI. miskolci országos grafikai..
Művészet, 1972. junius - 45 oldal

Váci András
festő

Kiállításán bemutatta a „Pacsetta égresiárnyalása"-t, a „Parasztlegendá"-t, a „Lámpagyrytás"-t, a „Bodza" c. művet két változatban. Legutóbbi képe a „Bánat".

Telepy Katalin: Váczi András és Pintér Éva.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 40.oldal

Váci András
festő

Váci András nagyobb lapjai leg-
sölbnyire vízparti tájakat idéznek.
Szereti a víz csillogását és a benne
tükröződő világot.

Telepy Katalin: Váci András és Pintér Éva
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 40.oldal

Váci András
festő-

Kiállításán festményeit és linómetszeteit állította ki. Olajkép kevés volt, a kiállításon a metszetek, amelyek a festő verseskötetéit illusztrálták (Váci Mihály) domináltak.

Telepy Katalin: Váci András és Pintér Éva
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 40.oldal

Váci András
festő

Váci András mesterei Szőnyi István
és Pór Bertalan voltak, az ő tanítása
nyomán indult a művészi pályán.

Telepy Katalin: Váci András és Pintér Éva
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 40.oldal

Váci András

festő –

Műveit liszta szerkezet, egyszerű téma tartózkodó szinkasználat és puritan fogalmazás jellemzi. A „Vihar ban" című mű a Nemzeti Galéria tulajdona.

Telepy Katalin: Váczi András és Pintér Éva.

MŰVÉSZET? 1972.augusztus – 40.oldal

Váci András

1. Dózsa emlékére rézkarc

30×30

VII. Országos Grafikai Biennálé
Miskolc 1973.

Vaci András

Dósa emlékére repr.

VIII. Országos Grafikai Biennálé
Keszthely 1973.

Váci András festő

Művet adományozott a

Vajai Vay Ádám Múzeumnak

– említve

Nápszava 1973 április 27

4. old.

Váci András, grafikus

A Láng Műv. központban grafikai kiállítása nyílt meg és az Izod. Szinpad előadásához

↓

— : A díszletet tervezte: Váci András

2,

ESTI HIRLAP, Bp 1973. nov. 10.

Vaci András, grafikus

szerepel a VII. miskolci grafikai biennálén.

P. Kiss Julianna: Új lehetőségek, új utak

7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 4.

Vácz András
festőművész, a költő öccse, a nyír-
egyházi szabadiskola növendéke
volt.

Koroknay Gyula: Szabolcs-Szatmár
képzőművészete.

Alföld 1973/10 67 old.

Veszi Dudás

Részt vett a VII. Miskolci Országos Grafikai Biennálén

Bereczky Loránd ismertetése

Látóhatár 74 ápr 193 old.

Váci András

Nyíregyházán 1974. máj. végén rendezett Harmincöt a szocializmus útján c. kiállításon részt vett.

Népszava, 1974. május 31. 102elf. 125n. 4p.

Váci András

Művei szerepelnek a VII. miskolci grafikai országos biennálén.

P. Szűcs Julianna: Új lehetőségek, új utak. Népszabadság, 1974. jan. 4.

Váci András

Műve szerepel a VII. Országos Grafikai

Biennálén Miskolcon

Napjaink 1974 február 12.old.

Váci András festő

Nyíregyházán a Jósa András Múzeumban megnyílt a „Harminc év a szocializmus útjáú" c. kiállítás, melyen festményei szerepelnek.

Tamádi Attila: Nyíregyházi őrjáraton.
Népszava, 1974. máj. 31.

Váci András grafikus
a VII. országos grafikai biennálén
-1973-as — szerepelnek művei.

Bereczky Lóránd: a VII. Országos Grafikai Biennale.
Napjainkért, 1974. febr.

Váci András

Tokajban a művelődési otthonban, még áll Váci András és Pintér Éva kiállítása.

Tóth Sándor: Tokaji tavasz 1975.

Keletmagyarország, 1975. máj. 6.

Váci András, Jestő

A nyíregyházi múzeumnak ajándékozta Váci Mihály költeményeihez készített linóleumsorozatát

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1971. júl. 18.

Váci András

Nyíregyházán született.
Rézkarcaiból kiállítása nyílik
Vaján, hátészalkán és Nyíregyházán

N. N.: Pintér Éva és Váci András
kiállítása

Keletmagyarország 1971 V. 21

Váci András festőművész.

A nyírbátori műremekben Pintér Éva gobelinművésszel közösen rendezték tárlatot.

Magyar Hírlap, 1971. jún. 4.

Váczi András

Kiállítása nyílik nyáron
Nyíregyházán

Farkas Pál: Opera, sláger, beat

Keletmagyarország 1974 V. 19

Váci András

1. Váci Mikály „Szárkúszat vező szív"
c. versesköteténez I – XXI.
licinómetszet

6. Miskolci Országos Grafikai
Biennálé '71

Váci András

festőművész munkait tárták a nézők elé a nyírbátori múzeumban.

Korüstalálkozók, tárlatok, kiállítások.

Magyar Hírlap 1971/157 6 old.

Váci András
festő.

A „Vízharban" című olajkepe
a festő szülőföldje a szabolcsi
tájkarakterét elevenítő fel.

K.Gy.: Pintér Éva és Váci András kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 44.lap

Váci András
festő-

Kiállításán bemutatta a „Favágó"
a „Fűrészelők", „Bicikleta", „Tésla-
vágó" cimii olajfestményeit

K.Gy.: Pintér Éva és Váci András kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 44.lap

Váci András
festő

Tölb képet készített már a kovács mesterségről és ezt mindig egy sze-mély ábrázolásával próbálja meg-fogalmazni

K.Gy.: Pintér Éva és Váci András kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 44.lap

Váci András
festő.

Váci András Pintér Éva-val közös
kiállításukon Lenin városban bemu-
tatta festményeit

K.Gy.: Pintér Éva és Váci András kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 44.lap

Váci András
festő -

Évek óta foglalkoztatja a munkás
portré ábrázolás, úgy hogy a mester-
ség portréjál fogalmazza meg a
művész festményen.

K.Gy.: Pintér Éva és Váci András kiállitása.
Müvészet, 1971.február - 44.lap

Váci András
festő

"Betakarítás" c. képével szerepel a tárlaton.

Telupy Katalin: Mezőgazdaság a képzőművészetben.
Művészet, 1971.január - 26.lap

Váczi András Váci

Váczi Mihály műveiről s a vele kapcsolatos irodalomról elkészült az első teljes bibliográfia a nyíregyházi megyei könyvtárban. A bibliográfiát, a közlő leírásait Váci András festőművész illusztrációi díszítik.

Magyar Hírlap 1971/174 10 old.

Váci András
festményeiből nyílt legnap
hallat Nyíregyházán a Jósa And-
rás Múzeumban.

Magyar Hírlap 1971/177 13old.

Váczi András
linoleummetszete Váci Mihály: Száz-
huszat verő szív ciuni kötetéből. (Mag-
vető)

Magyar Hirlap 1971/197 IV old.

VÁCI ANDRÁS, festő

--

A vajai várkastélyban, a Vay Ádám Múzeumban rendezett "Mai magyar képzőművészet", című kiállitast 1971. aug gusztus 20-án nyitották meg. A kiállitás keretében bemutatják az ő alkotásait is. 84.old

SÁNTA JÁNOS: Mai magyar képzőművészeti kiállitás 82.old

Szabolcs -Szatmari Szemle, 1971. VI. 4.sz

VÁCI ANDRÁS, festő, grafikus

Ujabban több idot szentel a grafikának és kitünő ered ménnyel. Batyjanak, Váci Mihalynak két kötetéhez készült metszetsorozata. Nagyon szép a poszthumus kötet első réz karc-variansa. Más metszetein tökéletesen tudja érzékel tetni a vizparti csendet. Az uj metszetek tartalmilag, formailag, müvészileg is teljes érettségről tanuskodnak 97. old

KOROKNAY GYULA: A nyiregyházi képzőmüvészeti élet 1971 első felében 93. old

Szabolcs-Szatmári Szemle. 1971. VI. [illegible].sz.

VÁCI ANDRÁS, festő

Az egyszerű emberek sorsa, a plasztikus térformálás, és a színekkel való kísérletezés érdekli. Mégis a szinben visszatartott jegenyék, melyet a déli temetőben festett s a kissé barokkos "VIHAR", című képe tünnek ki erejükkel. 97.old

KOROKNAY GYULA: A nyíregyházi képzőművészeti élet 1971 első felében 93.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1971. VI. 3.sz.

VÁCI ANDRÁS, festo

Már volt Nyiregyhazán gyüjteményes kiallitasa.1962-ben. Sohasem szakadt el szülöföldjétől,rendszeresen részt vesz a különböző képzömüvészeti megnyilvanulasokon.A latogató most arra volt kivancsi,hogy jelenleg hol tart 97.old

KOROKNAY GYULA: A nyiregyházi képzőmüvészeti élet 1971 első felében 97.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1971. VI. 5.sz.

VÁCI ANDRÁS, festő

A muzeum harmadik kiallitasa a Nyiregyhazi Nyar keretén belül, jun. utolsó napjaiban nyilt, s ez a Pintér Éva-Váci András hazaspar közös kiallitasa volt. Anyagukat először vajan, majd Mátészalka helyett Nyirbatoron mar bemuattak. 96. old

KOROKNAY GYULA: A nyiregyházi képzőművészeti élet 1971 első felében 93. old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1971. VI. 3.sz.

MDK.

Váczi András

Kiállitási kritika

Szocialista Müvészetért 1965 juli.lap -

Váczi András M.D.K.

Grafikáj a kiállitáson

Oelmacher Anna: A X. Magya r Képzőművészeti Kiállitás grafikái

Magyar N emzet 1965. október 10. 13. 1.

MDK.

Váczi András

Lágymányosi müvésztevékenységéről

Kábel 1965 juni.3.

Váczi András grafikus

Szerepel a X. hagy. Kép. hiv.
kiállításon

Kostárs 1965 XII. n. 2004 old.

Váczi András MDK

Galambok, rézkarc

Város, rézkarc

Almaszedők, rézkarc

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Váci András

Szerepelt a III. miskolci biennálén.

Borsodi Szle 1965. 4.

Kocogh Ákos cikke.

Váczy

Plakátja:
Festék, zománc, végezze el házilag... a földmüves szövetkezeti szaküzletből vásárolt festékekkel.
Gyula, 1962. 41x22 cm.
Ábrázolás: Festőecset és festékek.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metsze - tek. /összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965. 121.l.

MDK

Váci András

Vasut, rk.

Kertészlány, rk.

3. Miskolci O. Grafikai biennale,

Bemz. Színház 1965.

Váci Sudrái festő

Bemutatták képeit az Óbudai Irodalmi ~~Pressróban~~ Pressróban

Nagyvarsa 1966 ápr. 24. 10 old

Váci András

grafikus nevezel az Ernst Kiszemi-
ban a Dolgozó emberek közöte a
kiállításon.

Oelmacher Anna: Dolgozó emberek közöte
Magyar Nemzet 1965. jan. 30. 4.o.

Váci András

Állványozók

tempera 120×160

Dolgozó emberek körött képzőművész.
Kiáll. Ernst múzeum 1968. jan.

Váci András

Állványozók temp.
120x160

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Váci András

Pihenő kovács vízkarc
Kompliszedők —"—
35x50

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

MDK

Váci András

Állványozók, temp.

Dolgozó emberek között, képzőm. kiáll.

Ernst Muz. 1968. jan.

MDK

Váci András

Pihenő kovács, rk.

Krumpliszedők, rk.

Dolgozó emberek között, képzőm. kiáll.

Ernst Mus. 1968. jan.

Váci András

Rézkarcokkal nerepel
á „Dolgozó emberek között"
c. kiállításon

Kovács Gyula: Dolgozó emberek
között

Kortárs 1968 II. 992 old.

Vári András

Állványozók c. képe
szerepel a „Dolgozó emberek körött"
c. kiállításon az Ernst Muzeumban

Szabó György: Dolgozó emberek körött

Kritika 1968 III. 51 old.

Váci András

Pibenő kovács rézkarc 35 × 50

Krumpliszedők rézkarc 35 × 50

Dolgozó emberek között kiáll.

Orust muzeum 1968. ján.

Váci András

Bemutatott műve:

„Váci Mihály verseihez, illusztrációk – I–VIII.,

rézkarc.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti

kiállítás, Budapest, 1968.

111

Vári András

kisgrafikáival szerepelt a kiállításon.

Kovács Gyula: Nemzetközi kisgrafika és ex libris kiállítás. „Művészet" folyóirat, Bpest, 1968. febr. 2. p.

36 l.

MDK

Váci András

Váci Mihály verseihez ill. I-VIII., rk.

Ll. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Vide Addenda

Vide MILDLY verbatim (III. 1-VIII., x.

. . . . . .

MDK

Váci Andáás

Kiálllitási kritika

Kritika 1968 márc.p.54.

Váci András
grafikus

M.D.K.

Reikancia a tárlaton képviselik
a művészt.

Pogány Ö. Gábor: Dolgozó emberek között
Művészet, 1968. május – 33 lap

Váci Andrés

festő

M.D.L.

Olvasó lány olajtempera képe
mellett míg öt verkarca is
szerepel a vajai karikaton.

Kovács Gyula: Mai magyar képzőművészet...
Művészet, 1966. október – 41 lap.

MDK.

Váci András

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 okt.

M.D.K

Váci András
festő

A táblafestés és a grafika műfajában egyfajta racionalizmus érzékeltetésére törekszik. A rézkarc műfajában új technikai eljárásokra törekszik.

Kovács Gyula: Váci András művészete
Művészet, 1966. május - 30 lap.

M.D.V.
1

Váci András
festő

„Dinnyeevő" c. sajzában a
„magyar népművészet raciona
lizmusára ismerhetünk, „Paraszt
szekér" cimű képe végebben készült.

Kovács Gyula: Váci András művészete
Művészet, 1966. március - 30. lap

Váci András
festő

M.D.K.

Racionalizmusa a „Bicikliző parasztt"-
cimű képében a legeredményesebb.
1952-ben végezte a Főiskolát Pór Bertalan
osztályán. 1962-ben volt önálló gyűj-
teményes kiállítása az Ernst Museumba.

Ikovács Gyula: Váci András művészete
Művészet, 1966. március – 20 kap

Váci András

festő

M.D.K

A kiállításán bemutatta a „Kerékgyártó"-t, a „Szövőnő"-t a „Belvaros" cimi festinényeit.

Kelenyi György: Váci András kiállitása

Művészet, 1966. szeptember – 46 lap

M.D.K

Váci András
festő

Kiállításán bemutatta a „Város", a „Párizsi jegyzetek", két „Illusztráció" grafikai ciklusát.

Keserü György: Váci András kiállítása
Művészet, 1966. szeptember - 46 lap

Váci András

Kovács Gyula: Váci András művészete. – Művével 1966. 7. évf. 3. sz. 30-31. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l./

256. l.

Váci András

„Forradalomról forradalomra – képek a Magyar Tanácsköztársaság életéből" c. kiállítás megnyílt a Csok Galériában melyen szerepel műve: az orosházi véres május elseje drámai jelenetét vetette papírra. (emlitve)

Horváth György: Forradalmi grafika

Magyar Nemzet, 1969. márc. 5.

Váci András
festő

M.D.!

Dunyeerő
Almaszedés
Belvarosi este
} repro

Kovács Gyula: Váci András művészete
Művészet, 1966. március – 30 lap.

Váci András

festő

M.D.V.

Az óbudai Frankel Léo kultúr-
otthonban rendezett kiállítást.
„Bicikliző parasztt" (repro)

Kelényi György: Váci András kiállítása
Művészet, 1966. szeptember - 46 lap

Váci András

az oroshází vörös május elseje
jelenetét veti papírra.

– Forradalmi grafika kiállítása a Csók Galériában –

Magyar Nemzet
1969 márc. 5

Váci András

festő

A Bessenyei György Népművelési Főiskolor növendéke volt.

Telepy Katalin: Szabolcs-Szatmár megye
Művészet, 1969. október - 95 kap

Váci András

Szerepel az alábbi tárlaton
Nyíregyházán

Ds. Telepy Katalin: Benczúr tól
napjainkig

Kelet Magyarország 1969 V-9.

Vácz. András

Megbízták 2 veterán postrájának elkészítésével

b. e.: Veteránok postrája

Kelet - Magyarország 1969 II. 16.

Váczi András

217. Vízparton		rézkarc	29,5 × 15,7
218. Vízpart		"	33,7 × 21

5. Miskolci Országos Grafikai Biennale. Miskolci Galéria 1968. Kiáll. kat. Bev.: B. Supka Magdolna

Váczi András

Bemutatott Müvei :

217. sz. Vizparton	rézkarc	29.5 x 19.7 cm
218.sz. Vipart	rézkarc	33.7 x 21 cm

Katona László: V. Miskolci országos grafikai biennálé, Miskolc, 1969

Váci András

Szerepel az alábbi tárlaton

N.N.: Szabolcsi képzőmüvészek
tárlata Ungváron

Keletmagyarország 1970 IV. 4

VÁCZI ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ. PINTÉR ÉVA GOBELINMŰVÉSSZEL KÖZÖS KIÁLLITÁSA NYILT A LENINVÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN.

ÉSZAKMAGYARORSZÁG, 1970. OKT.

Váci András

Kiállít Dunaújvárosban

Kiállítási Bizalom
Szocialista művészetért 1970. nov.

Váci András

Emlitve

Páll Géza: Romatól Nyiregyházáig
Keletmagyarország, 1970. aug. 30.
8. l.

mdk

Vári András festőművész

kiállítása az Ernst Múzeumban
megnyílt.

Mozaik.

Népszava 90. évf. 253. sz. 1962. okt 28. 6. l.

VÁCI András festő M.D.K.

10 éve végezte a főiskolát.

Grafikák, rézkarcok, illusztrációk, tájakvarellek, kompoziciók.
Alföldi szekér,
Szénahordás,
Szövőnő,
Ifjusági park,
Daruépitők,

„utka Mária: Váci András bemutatkozó kiállitása

Magyar Nemzet 1962. november 2. 4.l.

Váczi András, festő MDK

Okt. 27-én kiállítása nyílik az Ernst Múzeumban.

–: Ma hallottuk 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. okt. 25.

MDK

Váci András, festő

Okt. 27-én nyílt meg első fővárosi kiállítása az Ernst Múzeumban.

Ifjúsági park c. kompozíciója túlméretezett, Szörnő-je poetikus, Darnépítés-ét merészen, konstruktíven oldotta meg.

Artner Tivadar: Az első önálló tárlat 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. okt. 27

Váci András, [ ] MDk

Augusztusban kiállításon mutatkozik be a fiatal művész.

–: A képzőművészeti kiállítások őszi és téli terve 8. l.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. júl. 19.

Váczi András MDK

Szigetelőmunkások, temp.

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képsőn. Kiáll.

MDK

Váczi András

Szigetelőmunkások, temp.

IX. Magyar Képzőm.Kiáll.kat. Mücs. 1962. 17.l.

Vàci András
grafikus

M.D.H.

Municipiumphét

Élet és Irodalom, 1963. június 1—2 lap

Váci András

Lőn a vihar rézkarc 10,5 x 19,3

II. Miskolci Orsz. Grafikai Biennale, Miskolc 1963.
Herman Otto Múzeum. kiáh. kat. Bev.: Kocsoph
Ákos

MDK

Váci András

Jön a vihar, rk.

II.Miskolci orsz.grafikai biennale

Herman O. Muz. 1963.

Váci András M.D.K

festő

Az Ernst Museumban volt kiállítása.
„Este", „Táj", „Dunamál", „Viharos esti táj"
„Szigetelőmunkások", „Darnépitők", c.
művei szerepelnek tölbek között a
kiállításon.

Fotky János: Kiállítási krónika
Művészet, 1963 február – 43 lap

VÁCI ANDRÁS /

Jön a vihar vászon 10.5 x 19.3

II. Miskolci országos grafikai biennálé Kat. bev. Kocsogh Ákos Miskolc, 1963.

Váci András
festő

MDK.

A nyíregyháza muzeumban
rendezett tárlatot.

–: Hírek
Művészet, 1964. junius – 47 kep

NÉPSZABADSÁG, Bu. 1964. márc. 21.

MDK

Váci András

Dohányos lány, rk.

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Múz.

1964.máj.

EA.....ltsz. Gyűjtés he

Váci András

MDK

szerepelt akiállitáson.

"Duna"

Sipkay Barna: Nem hü tükör a Nyirségi Képzőművészeti kiállitás.
Keletmagyarország 1964 jan. 19.

Vácsi András, festő

MDK

Kiállítása nyílt az Ernst Múzeumban. Megnyitót Pór Bertalan mondott.

– : Kulturális hírek

8. l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. okt. 28.

MDK

Vaci András
grafikus

illusztrálta: Kovai Lőrinc Földönfutók c. Könyvét (Kossuth)

÷ Az 1957 évi Könyvművészeti versenyen
(részt vett)

Magyar Grafika 1957, 1-sö évf 9-10 sz 26 l

M.D.K.

Vácsi András

festő

Miltiades

Pór Bertalan: Fiatal barátaimhoz
Magyar Ifjúság / 1958. nov. 8 - 45. szám

MDK

Váczi András

Pór Bertalan: Fiatal barátaimhoz c.irása
78.szül.napja alkalmából.

Magyar Ifjuság, 1958.nov.8.

Váczi András

MDK

Este, temp.

Alföldi szekér, temp.

Tanácsköztársasági pályázat freskóterv szinvázlat

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Váczi András MDK

Körhinta, rézkarc

Mücsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Váczi András
festő

M.D.Y.

„Este" c. műve.

Artur Tivadar: Fiatal festők a Műcsarnokban.
Magyar Sfjúság, 1959. ápr. 4

Váczi András, festő MDK.

A fiatal művész, és vele mások „rangot szívtak ki magukuak a kiállításon bemutatott műveikkel."
„A témanélküliségtől való elfordulás és a szocialista útkeresés jellemzi őket."

Herczegh János: A VII. Magyar Képzőművészeti kiállítás

Népszabadság, Sp. 1959. ápr. 19. 7. l

Váczi András MDK

Alföldi szekér, temp.

Este, temp.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Váci Rudrás (Szül. 1928.)

Alföldi szekér. Tempera,
235 × 335 mm. Rmüvész tul.

Mezőgazdaság a képzőművészetben.
Alkat. bev.: Matolcsi János.
Bp. 1959

29.

Vácsi András

M.D.K.

A kecskeméti művésztelep kiállításán mutatkozott be.

Magyar Nemzet, 1959. febr. 1.
d. m.: A kecskeméti művésztelep kiállításai. gl

Váci András

MDK

Az Ernst muzeumban a kecskeméti telep anyaga köztük fenti müvész munkái.

/alföldi szekér/

Esti Hirlap 22 sz. 1959. jan. 27 2 old.

MDK

Váczi András

Péter I.: A kecskeméti művésztelep kiáll. az Ernst Muzeumban. Népszabadság 1959. febr. 1o.

Váczi András, festő MDK.

A kecskeméti művésztelepen dolgozó fiatalok egyike.
Témái: a Kecskemét környéki csuberek és táj.
Tanulmányait, várlatait frissesség, közvetlenség jellemzi.

Péter Imre: A kecskeméti művésztelep kiállítása az Ernst Múzeumban.

Népszabadság, 1959. febr. 10. 4 lap

MDK

Váczi András

Tiszalöki erőmü, rk.

VIII. M.Képzőmüv. Kiáll. Műcs. 1960. ápr.

MDK

Váczi András

Körhinta, rézk.

A Pákozdi csata, rézk.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG 1960.
30 l.

Váczi András

Felszabadulásunk 15. évfordulója c.sorozatból

Tiszalöki erőmű, rézkarc

Műcsarnok 1960. VIII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vóczi András

(1928)

Lágymányosi i fjusági park építése, 1960.
Tempera, vászon, 100 x 110 cm

A felszabadult Budapest művészete.
Budapest, 1960. kiállítás katalógus. 32 l.

MDK

Váczi András

Lágymányosi Ifjusági Park épitése, temp.

Felszabadult Bp. művészete II.Szal. 1966.

MDK

Váci András
grafikus

Részt vett a kiállításon

Csch Miklós: A fiatal képzőművészek stúdiója harmadik kiállításán
Magyar Ifjúság, 1961. ~~június~~ 10.

MDK

Váci András, Bp.

A Duna a Gellértnél, temp.

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O.Muz.
1960.

Váci András
festő

M.D.K.

„A Duna a Gellértnél" c. képe

Ecsery Elemér: Országos tárlat Miskolcon.
Művészet, 1961. március – 37 l.

MDK

Vaci András [festő]

Dunai tájképe érdeklődést kelt.

ls. M.: Országos Képzőművészeti Kiállítás Miskolcon 2. l

ESTI HIRLAP, bp. 1960. dec. 10.

H.D.V.

Váczi András
Grafikus

Furmanov: Csapajev c. regényéhez készített illusztrációival második díjat nyerte el.

Művészeti életünk
Művészet, 1961. április - 401.

MDK

Váczi András

Taps, rk.

1. Miskolci O. Grafikai Biennale 1961.

MDK

Vácni Andrée

Tapa, ~ TK.

I. Miskolci O. Gyakl. Mennyi 1961.

VÁCZI ANDRÁS /

Tapsi jelenet 10 x 15

Miskolci országos grafikai biennálé I. /Kat. bev.: D. Fehér Zsuzsa / Miskolc, 1961.

Váczi András, festő

Tron

A miskolci tárlaton szereplő fővárosi művész

LVI.

Péter Imre: A Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás 8.e

Népszabadság, Bp. 1961-január 7.

MDK.

Váczi András

Kiállitási kritika

Népszabadság 1961.I.7.lap 8.

Váci András
jesző

Méltatás.

Aradi Nóra: A IX. kiállítás zsűrizésének munkájáról.
Művészet, 1962. május — 6 l.

Váci András, festő (2) MDK

Kiállított művei körül megemlítve:
a Szörőnő (1962), [a festmény is és vázlata is!],
Szigetelőmunkások, Állványozók, Darnápítők,
c. nagyobb Kompozíciói, Hajléktalanok (1962),
továbbá: Ifjúsági park (1960) és Esti fények (1961)
c. művei.

Murányi – Kovács Endre: Kisérősorok egy első kiállítás-
hoz 8. l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. nov. 6.

Váci András, festő (1.) 7Dk

Első gyűjteményes kiállítása nyílt meg az Ernst Múzeumban. Váci András tíz esztendeje végezte a Képzőművészeti főiskolát. Azóta a fiatalok Stúdiójának tagjaként több országos kiállításon s egy nyíregyházi egyéni kiállításon szerepelt.

Az Ernst Múzeumban grafikai műveiből, olajfestményeiből s temperáiból állít ki.

Murányi-Kovács Endre: Kísérősorok egy első kiállításhoz 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. nov. 6.

VÁCI András festő M.D.K.

Kiállitása az Ernst Muzeumban

Napló

Magyar Nemzet 1962. október 28. 9.l.

VÁCI András festő M.D.K.

Kiállitása az Ernst Muzeumban

Napló
Magyar Nemzet 1962. október 25. 4.1.

Váci András festő

[Vácsi:]

Kiállítása nyílik okt. 27-én az Ernst Múzeumban.

MDk.

-:Kulturális hírek

9.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. okt. 24.

MDK

Váci András festő

Paprikaszedés, gouache

Alföldi táj szekérrel,"

Itatás, akv. —

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDA

Váci András festő

Kallói vasutállomás, of.

Sörkert, vázl., of.

Váci A. kiáll. Ernst Mus. 1962.

MDK

Váci András festő

Alföldi táj, temp.

Feleségem, "

Szérüskert, "

Vásár /vázl./ "

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDK

Váci András festő

Szövőnő, temp.

Táj, temp.

Tanácsközt. freskó pályaterve, temp.

Tokaj, temp.

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDK

Váci András festő

Ifjusági perk, temp.

Szigetelőmunkások, temp.

Daruépitők, temp.

Szénahordás, temp.

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDK

Váci András festő

Dunánál, temp.

Alföldi szekér, temp.

Este, temp.

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDK

Váci András festő

Kert, akv.

Borjuk, "

Tanya, "

Táj, "

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDK

Váci András festő

Alföldi tanya, rk.

Dunántuli tájak I-VIII. rk.

Téj, rk.

Alföldi tájak, L-V., rk.

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDK

Váci András festő

Illusztr. Osztrovszkij Az aszélt megedzik c.
regényhez, I-IV. toll

Tanyaudvar, rk.

Behavazott tanya, rk.

Váci A. kiáll. Ernst Muz. 1962.

MDK

Váci András festő

Nyirségi tájak I-VI., rk.

Pákozdi csata, rk.

Váci A. kiáll. Ernst Múz. 1962.

MDK

Váci András festő

Napozó nő, tus

Illusztrációk I-IV. toll

Parkban, rk.

A kommunista sajtó c. sorozatból, rk.

Váci A. kiáll. Ernst Múz. 1962.

MDK

Váci András festő

Illusztrációk Furmanov: Csapajev c. regé-
nyéhez, monotypia
A felszabadulási sorozathól I-II. rk.
Tanulmányfej I-IV. toll.

Váci A. kiáll. Ernst Múz. 1962.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK MEGHÍVJA ÖNT

VÁCI ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1962 OKTÓBER 27-ÉN (SZOMBATON) DÉLI 12 ÓRAKOR

MEGNYITJA:

PÓR BERTALAN

KOSSUTH-DÍJAS KIVÁLÓ MŰVÉSZ

ERNST MÚZEUM, BUDAPEST VI, NAGYMEZŐ UTCA 8

3245 fnyv 1

MDK

Váci András, festö

Tárlatvezetés a Szovjet kiállitáson. Olf.

Műcsarnok.-I.M.Képsöm.Kiáll. 1950. Kat.7.1.

Váci András

[redacted]

"Tárlatvezetés a szovjet kiállitáson"

Végvári Lajos: I. Magyar Képzőművészeti Kiállitás.
Festőnaset IV.
Magyar Nemzet. 1950. VIII. 26.

Váci András

MDK

"Tárlatvezetés a szovjet kiállitáson"

Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás. I.
Szabad Nép. 1950. VIII. 27. 11. 1.

MDK

Váci András

Tárlatvezetés a szovjet kiállitáson

Pogány Ö.G: 1. Nagy. Képzőműv. kiáll.
Szabad Nép, 1950. aug. 27. 11 l.

MDK

Váci András

Tárlatvezetés a szovjet kiállitáson of.

I.M.Képzőm. Kiáll. Műcs. 1950. aug. 7 l.

Váci András MDK

Tárlatvezetés a szovjet kiállitáson, olf.

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Vácsi András

festő

Szabad Művészet
1950.9.n. 332.1

~~Peterd h. n. II. 127~~

Váci András MDK

Békekölcsönjegyzés a Képzőművészeti Főiskolán, olf.

Műcsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

VÁCI ANDRÁS

Békekölcsönjegyzés a Képzőművészeti Főiskolán.
Olaj 296x22o.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc

Fénykép

Milegné

Képzőművészeti Főiskola: 178 Ltz.

Váczi András: Békekölcsönjegyzés a főiskolán.

Diplomamunka: 1951/52

Festmény.

Negatív nincs.

MDK

Váci András, festö

Békekölcsönjegyzés a Képzömüvészeti Föiskolán. O laj

/Műcsarnok?/.-III.Képzőműv. kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat. 1o.l.

M.D.K.

VÁCi András

1952)
Művért. Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás 128.l.

128.

MDK

Váci András

Inotai öreg malom - Inotai u. 1954 rézkarc
2 db. Művész tul.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke. 17.1.

MDK

Váci András, graf.

Házak a Boglyason.	Rézkarc.
Inotai öreg malom, inotai utca.	"

Műcs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan.Kat. 24.l.

Váci András

MDK

Házak a Boglyason, rézkarc

Inotai öreg malom, inotai utca, rézkarc

Műcsarnok 1954.V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Váci András MDK

Inotai öreg malom - Inotai u. 1954. rézkarc

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

VÁCZI ANDRÁS

Traktor erőmű olaj

Fiatal képzőművészek és iparművészek
kiáll. 1955

MDK.

Váci András festő

"Nyirségi táj" /olaj/
"Kállói vasutállomás" /olaj/

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1955. 22. l.

Váczi András

Inotai erőmü, olaj

Fiatal Képzőművészek és Iparmüvészek kiállitása

Ernst Muzeum, 1955. 2o l.

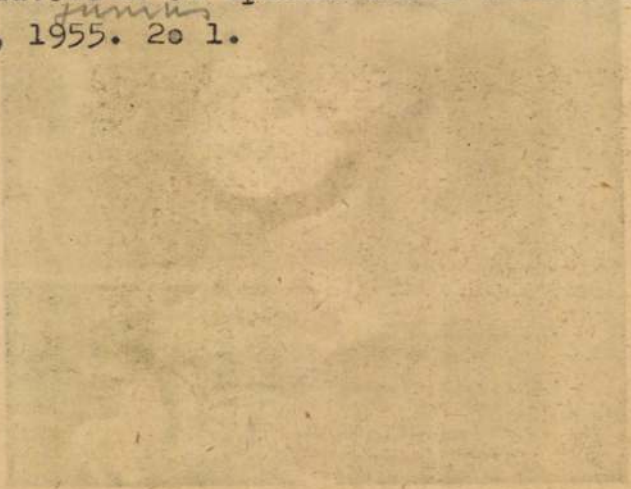

GENTILESCHI, ORAZIO (római festő, 1565—1640)

Allegorikus jelenet (78. kép)



78. kép. *Gentileschi, Orazio: Allegorikus jelenet.*

MDK.

Váczi András grafikus

"Faluvége" /rézkarc/
"Nyirségi táj L.,II." / rézkarc/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 58.1.

MDK

Váci András

Nyirségi táj. Olajf. 40x60
Kallói vasútállomás. Olajf. 80x100

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 22.1.

Váczi András

[illegible]

Faluvége, rézkarc

Nyirségi táj I-II., rézkarc

[illegible]

Váci András

MDK

Nyirségi táj, olf.

Kállói vasutállomás, olf.

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Váczi András

Faluvége	rézkarc	16x14
Nyirségi táj I.,II.,	"	12x16

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 38.l.

MDK

Váci András

Wellisch J: Tájképek a VI. M.Képzm.Kiállitáson.
Szabad Művészet. 1956. 4.sz. 189 l.

MDK

Váczi András

Pallay I: Beszámoló a Fiatalok kiáll-ról.
Uj Hang, 1956. 2.sz. 37-38 l.

MDK

Váci András

" Kállói vasutállomás"

Diószegi Balázs: Képek a VI. magyar képzőművészeti kiállitás anyagából a Jósa András muzeumban.
Szabolcs- Szatmári Néplap. Nyiregyháza. 1956.jun.5.

Váczi András MDK

nyiregyházi származásu festő

"Kállai vasutállomás"

Diósnegi Balázs: Látogatás a VI. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson.

SZABOLCS-SZATMÁRI NÉPLAP, Nyiregyháza.1956.jan.15.

Váci András, grafikus Boh

Kovai könyvének kötéstervét
s' illusztrációit rajzolta.

Paku Imre: Kovai Lőrinc: Földönfutók 37.l

Bp. 1957. december VII/7.

KÖNYVBARÁT

Váci "ndrás MDK

Dunántuli táj, rézkarc

Inotai tanyaudvar, rézkarc

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Váci András

kiállított grafikái:

Dunántúli táj, rézkarc, 16x22 cm.

Justai tanyaudvar, — " —, 32x26 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

16. l.

Váci András

kiállított festménye:

Olvasó lány, tempera, 50x60 cm

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

13. l.

MDK

Váci András, grafikus.

Dunántuli táj. Rézkarc.
Inotai tanyaudvar. "

Műcsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat. 16.1.

MDK

Váci András,festö

Olvasó lány. Tempera.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat. 13.1.

Váci András MDK

Olvasó lány, temp.

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Váci András

Olvasó lány, temp., 50×60 cm

Budapest Műcsarnok kiállítása 1957
Kat. szerk. kisdéjiné Kizimi Irén.
13.

Váci szürszabók

1756 – 1834 ig

96 szürszabó

névleg felemlítve

← Duray 166 – 1681.

nem írtam ki őket,
mert csak a kiválók-
nak ismerteket kör-
lőm, s főleg azokat,
a kiknek művészi
szempontból említés-
re méltó munkai vala-
mely közgyűjtemény ben
vannak

MOB kst. 2042. sz.

XVIII.N.

Váczi

Tervezte a szekszárdi volt megyeháza helyreállítását

Műemlékvédelem 1963. 4 sz. 254. l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

on: . . . . . .

. . . . . .

Váci asztalosok

1770-ben vesztik át céhlevelüket a budaiaktól, melyet Migazzi Kristóf gróf váci püspök erősített meg. Helybeli és vidéki mestereik száma 1743 – 1871 ig 101. Valamennyit névleg közli az alábbi mű. Egyet sem vettem át, mert mű ködésükről nincs szó.

Duray. 163–166 l.

IRODALOM

-Erdélyi müv.kiáll.katal.
1941,9.1. Kolozsvár.

JEGYZET

Váci céhek

Dunay Kálmán

A váci céhek

Vác, 1912.

MOB kvt. 2042.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Váci molnárok

1772–1869
önzesen 194 név

Egyet sem ismerek. A faragó molnárokat csak akkor közlöm, ha valami univerzi jellegű mun-kával kapcsolatban van róluk adat.

Duray 108–173 p.

N.D.K.

Váchter Fános, ötvösmester

a késmárki ötvöscéh tagja

a 18. sz. második felében.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
261. old.

M.D.K.

Vachold Pál, keramikus

1827-ben ő a körmöcbányai kőedénygyár igazgatója.
"Est Director Fabricae Vasorum Fictilium salariatus"
Az ő gyáruk a harmadik"Classis"-u Körmöcbányán.
197.o.

Mihalik Sándor: A körmöcbányai Kőedénygyár kezdő korszaka. 189.o.

Folia Archaeologica.A.1958.Bp.Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.1958

VACHOT I. grafikus

Vachot: "Bánk bán és Gertrudis", című metszete Vachot Tháliájából.-Fekete repr. 10.old

MOLNÁR AURÉL: Az Alföld szépsége 3.old.

Művész, Múzeumi Magazin, 1972. 1. sz. Bp.

Vachot Mátyás

1800-ban a körmöcbányai keményeserépgyár alapítója Karl Henrikkel együtt.

P. Brestyánszky Ilona: A kerámia és a porcelán története
Bp. 1966.

103...

Vachot Mályás

Körmöcbányai Kemény cserép-
gyárat 1800-ban alapította
Karl Henrik-kel együtt. Vésnök.

P. Breslyánszky Ilona,
Ismerd meg a kerámiát, Bp. 1966,
103 l.

MDK

Vachter Antal Bp.

Uj tagok a M. Ipm. Társ. Magyar Iparmüvészet, 1901. 291. l.

Váchartyáni rk.
(azelőtt Váckisharthyán)
templom

(Pest vm)
A kőszegmek
(Várhegy nevű dombján
váracs romjai.

Temploma kőfallal
kerítve már az Árpádok
idejében állott.
Ennek köveiből épitették
a mostani templomot,
mely 1700-ban már állott.
1718-ban restaurálták. Ke-
resztelőkutja igen régi.
Legrégiebb harangja 1696-ból.
Ugyanitt Ref. templom is.

Chobotvác 134. l.

Váchartyán

Gosztonyi-
Rudnay
Kastély

írod

Rados Jenő dr.-
Magyar Kastélyok
127. l.

állítólag Canevale
rúnve, de Rados
ezt nem ismeri el.

Edény, kis hasas, fehér fémből. Mag. 6 cm.
Török, XIX. század.

Váchartyáni

rk. templom.

(Pest vm)

Ősi kis templom,

A plébánia 1718-tól

áll fenn.

Bar Bpestbalp

65. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váchartyáni

ref. templom

(Pest vm.)

Ép. 1785.

Bor Breitkalp.

65. t.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váchartyáni

Rudnay-kastély

(Rest vm)

Ep. 1802

Bar Bpesthalys

65. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Váchartyáni Gosztonyi-Rudnyánszky kuria kerti homlokzata – XVIII. sz

Repr. copf-stil

Imrényi-Szabó Imre

Öveg udvarházak

Bp. 1944. 96. l.

28-án.

⊥ és gyermekektől körülvett

ról.

ő keresztények egy

lemből menekül, kik közül asz-
énekelve haladnak jobbra. Felet-
vel, a mely fölött ostya ragyog.
zorit magához. Oldalt balról pedig
az alma galyat tartó hivogát. A
rata: Einzeln abgedruckt aus dem
Die Zerstörung Jerusalems nach W.v.
hen.- Gedr.v.J. Wilhelm, München és
erium des Innern.
Magy. Képt.286.- Dep.régi 20.-

I keresztes

72. junius 18-án. — Szaina az Orsz. Kép-

Váchartyán

Gosztonyi Mihály
kuriája 1802

Repr.

Imrényi Szabó Imre:

Öreg udvarházak

Bp. 1944. 13. l.

Thököly Imre a börtönben:

A kétszárnyú vasajt
földhöz láncolt Thököly zs
csiny, szakálla leberetvált.
Jobbra láncz és kötél, szem
ket. A háttérben a vasrác
ta fölül két sorban:

LAMENTO CHE FA
per esser stato im

salól: Si vendono d'Arno
alla salita di S.

Rézmetszet, méretei a v

941

Vácharty án

Kastély

Épült 1802.

Rados Jenő dr.

Magyar Kastélyok

12. l.

Vöchartyán

(Pest vm)

Gosztonyi - Rudnai -

Kastély 208. l.

Zádor - Rados

VÁCHA R.

Interieur. Vizf. 35x26.

Árverési Közlöny 1940.okt.4.rendk.sz. 37.oldal
95.aukció

Vácvátóti rk. templom

(Pest vm),

1293-ban már állott.

Temploma és plébániája a török hódoltság alatt elpusztult. Jelenleg, a Szentháromság tiszteletére szentelt templomat Mágócsy János építtette 1746 körül. Ugyanesek a Mágócsy-család építtette a Szent Mihály tiszteletére ajándott kápolnát. A kiajósi szőlők között a Szent Ezerst tiszteletére ajándott kápolnát építtetett 1820-ban Mágsai János püspöki juhász.

Chobotvác 133. l.

Vácrátoti gr. Vigyázó-

kastély

(Pest vm)

Bar Bpestbalp

64. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Vácrátóti rk.

templom

(Pest vm)

Ep 1746.

Bar Bpestbalp

64. P.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

eladásának szüksége nem fordult elő.

székes főváros közigazgatási bizottsá
s hó 8-án tartott üléséből.

Ráth Károly *s. k.,*
főpolgármester elnök.

E tekintetben különösebb észreve

érintő ügyekre vonatkozólag a követ
jelenteni.

A törvényhatóság területén a ny
alakult egyesületek nem helyi működ
mindannyian országos jellegűek.

A mezőgazdasági célok előmozd
város területén fennálló hitelszövetke
hanem országos működést fejtenek k

E kérdésre a közig. bizottság m
nem nyilatkozhatik.

Gazdasági vándortanitók a fővár

Mezőgazdasági bizottságok a mú
indokoknál fogva nem alakittattak.

VACHTER János latén

Csáfordi, 1842

MÉrt 1997/3-4. 167.

VACH GÁBOR

KÉT ISMERT LINOMETSZETE SZEREPEL AZ ALÁBBI TÁRLATON.

AMBRUS TIBOR: VASÁRNAPELYI ŐSZI TÁRLAT.

'FI RÁDIÓ, 1970. OKT. 18.

VÁCHA R.

Interieur. Vizf. 35x26.

Ernst Muzeum aukciói.XXXIV. 41.oldal

VACHLER János asztalos

VARGA Gyula: Adatok a debreceni asztalos céh és a népi butor történetéhez.=A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve 1988 (1990) 134

Vácbottyán rk.

templom

(azelőtt Bottyán)

Pest vm.

Régi, fából épült templo-
ma helyére a pálosok
1764-ben szilárd anyagból
építtették a mostani
templomot Szent Péter és
Pál tiszteletére. Harang-
jait 1762 és 1791-ben ön-
tötték.

Chobotvác 135. l.

Vaccarius, Andr.

La vera descritione della antiqua citta di Strigonia (1595)
Apponyi - féle metszet-gyűjtemény, Nemzeti Múzeum
Repr.

Magyary-Kossa Gyula dr

Magyar orvosi emlékek.
III. k. Bpest, 1931. 17. l.

G. Brent György – M 14

514, 516

Vácdukai rk. templom

(Pest vm.)

A XIII. században már állott.

A török hódoltság alatt a község mindenestül elpusztult.

Uj benépesítése után Rudnyánszky József földesúr templomot építtetett Szent Anna tiszteletére.

Chobotvác B5. l.

Váci cékek

Írta
Duray Kálmán

A váci cékek. Váci Könyvek V. Vác, 1912 8-r 173 l.

DEÁKI

templom.

A pannonhalmi ősrégi templom... VV 1875/284

Váci nékesegyház

főoltárképe

Agyrácíapáts 90 l.

Paténa vésett dextera dominivel. Átm. 12·5 cm. XV. század.

Ipolyi

A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lájstroma. Bp. 1884, második terem, 146 l.

Vacsi Lukács

ötvös, Debrecen

1557

l.

Zoltötv Debr. 38. l

Sárospatak, vár

V

Váci székesegyház

és a mellette állott szent Miklós kápolna Báthori III. Miklós váci püspök (1474–1506) idejében (a kápolna pontosan 1485-ben) épült. A jelenlegi székesegyház renaissance stidű szentélyvácsozat a szent Miklós kápolnából vagy.

Nevtára „A váci ~~[illegible]~~ egyházmegye törkúeti –. Vác, 1917. II. 516. l.

TARTALOM:

Történelem	1 old.	Orvosi	25 old.
Irodalomtörténet	9 „	Politika	26 „
Budapest	14 „	Sport	28 „
Bölcsészet	15 „	Természettudomány	28 „
Egyház	16 „	Vegyes	29 „
Földrajz	20 „	Francia	31 „
Iskola	22 „	Kodex	32 „
Jog	23 „	Magyar ősnyomtatványok	32 „
Müvészet	24 „		

1938 május 1-től IV., Muzeum-krt. 29 szám alá költözködünk.

Vácz

l.

Ec. G II. 561 l

szében a borok királyának elismert

„T O K A J I“,

rint alkalomszerüleg, kellemes társa-
ett hangulatban fogyasztva, sohasem
atását.

rendelményeit kérve, vagyok

kiváló tisztelettel :

TOKAJI MINTAPINCE

Fuchs László bortermelő

Nicola Pi

épitész.

A XIII-ik századnak volt jeles épitő mester
A hagyomány szerint a velenczei
San-Giovanni e Paolo, e tágas,
remek templom, mely voltaképen Ve-
lencze Pantheonjának volna nevhe-
tő — épitője.

E templom homlokzatát nem
fejezték be, mi annál sajnosabb,
hogy ha megfelelő irlésben készült
volna el, mint a minőben a főbe
járat remek csúcsives kapuján
gyönyörködhetünk, egy igen becses és
jelentékeny épitészeti műremekkel
volna Velencze gazdagabb. —

Vác műemlékei.

Püspökségét szt István alapította román stúlű székesegyházát I. Géza építtette, ezt a tatárok 1241. feldulták, IV. Béla újból felépíttette. A XV. sz. végen renaissance részletekkel bővült, a török megszállás alatt (1544–95.) ~~csaknem~~ csaknem teljesen elpusztult. ~~Egyedül emlékeze az épségben maradt szentélykorlát~~ A jelenlegi székesegyházat ~~1756–77~~. Migazzi Kristóf gróf püspök 1756–77. Canevall tervei szerint építtette (benne a régi székesegyház épségben fennmaradt szentélykorlátja és Maulbertsch renaissance freskói nevezetesek). Említésre méltók még a Mária Terézia Catapulásának emlékére 1764 emelt diadalkapu és a püspöki palota.

A FŐVÁROSI KÖZM

3171. szám.

A Műemlékek Bizo

Hivatalból

Vác, Szent Miklós

templom.

Althann M. Károly váci püspök épittette XVIII. sz.

Nevtára, A váci egyházmegye történeti —. Vác, 1917. II 622. l.

Ezt a templomot bontatta le Migazzi?

Vác

Vas. Ujs. 1865.

48. 7.

Keppel

n. o. 622. l.

n. o. 631. l.

munkatársak :

Nánási Sándor

Oberschall Magda

Pálinkás László

Pigler Andor

Polgár Julia

Rados Jenő

Révhegyi Réh Elemér

Schoen Arnold

Supka Ervin

Voit Pál

Zádor Anna

Vác

Vas. Gyó

1861. 425-
426 l.

Képpel.

Váci spěkes ogyhází

Vas. Ujs

1857. 445 l.

Vác művészete

Fraknói Ignác: Vác művészete a középkorban.

16°, 0K, 56L, Vác, 1929.

Vác utcái, terei

Trager Ignác: Vác utcái és terei.

8°, 0K, 112L, Vác, 1918.

Fragor Ignác: Vác vára és képei

Vác vára

4°, 42 L, 189 L, Vác, 1906.

Váci székesegyház

Kocz József: A váci székesegyház kincstárának útmutatója.

16°, OK, 82 L, Kác, 1910.

Vác uniemlékei

Roka, Johann: Alt und neu Waitzen

4°, 1K, 82L, Pozsony-Kassa, 1777

Vác műemlékei és műveszei.

Trager Ignác: Vác műemlékei és művészei.

Trager 4°, 73K, 156L, Vác, 1930.

Kéniné, Wallon Emma: Vác művészete a XVIII. században.

8°, 17K, 104L, Bp. 1935.

Vác művészete

Vác

Lásd

Tragor Ignác:

1) Vác utcái és terei.
Vác lakossága a
XVIII. század elején
(1921)

2) Vác érdekességei
(1923).

Vác.

Szent Miklóshoz címzett
alsóvárosi plébánia.

XIV – XVI. század.
A törökök mecsetté alakították. Gróf Althan
M. Károly váci püspök
a XVIII. században újraépítette, 1748-ban Szent
Miklós nyugati püspök
tiszteletére felszentelte.
1785-1885-ig magtárul
szolgált. Lebontták 1885-
ben új iskolát építettek
helyére.

63921. — Révai

Chobotvác

116, 117. l.

A MOZGALOM NEVÉBEN:

dr. vitéz Fraknóy József
Budapesti tankerületi királyi főigazgató

dr. Horony-Pálfi Aurél
Budapest székesfőváros tanácsnoka

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET NEVÉBEN:

gróf Zichy János v. b. t. t.

Hubay Cebrian Andor

Ez a meghivó a megnyitás napján 2 személy részére belépőjegyül szolgál

A kiállítás megtekinthető:

1941 január 31-től február 9-ig, mindennap 10-től 4-ig

Vác

Szent Mihályról nevezett (német) felsővárosi plébánia.

IV. Béla király idejében épült a mostani Constantin-téren. A török uralom alatt katolikus templom volt. Bocskay István 1605-ben a kálvinistáknak adta. Kéry János püspök 1684-ben vissza vette ő és utódja Dvornikovich Mihály püspök restaurálta. A XVIII. században lebontották. A templom további sorsa zavarosan van leírva.

Chobotvác 118, 119. l.

NEMZETI
S ZALON
MŰVÉSZETI
EGYESÜLET

BUDAPEST V,
ERZSÉBET-TÉR

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak - úrnőnek

Vác

M. kir. fegyintézetben lévő
lelkészség és kápolnája.
Épult 1777?
Angol-gót stílű kápolna
a B. szűz tisztelétére.

Chobotvác. 120. l.

Magyar Könyvszemle 1940. I. füzet.

műfaját ismerte ugyan, de florilegiumnak, anthológiának nevezte; nem fordul elő a XVIII. századbeli magyar könyvek címeiben sem. Annál gyakoribb a XIX. században: Album des Balaton (1854), Losonci-album (1852), Nagy-enyedi A. (1851), Szépirodalmi A. (1856), Szigeti A. (1860), A. von Vissegrad (1847), Album (a Pesti Napló mult félévi előfizetőinek, 1858) stb.

A XIX. század végén és a XX. század elején az újságok karácsonyi albumokkal kedveskedtek előfizetőiknek: Pesti Napló karácsonyi albuma, Zichy-Album, Shakespeare-Album stb.

Ezek az újkori albumok nagy negyedrét, vagy ívrét-alakú, színes illusztrációkkal díszített képeskönyvek voltak, népszerűek, nagyközönség számára valók, tarka-barka, domborműnyomásos bekötési táblákkal, olykor keretezett lapokkal, színes papiroson; édeskések voltak, mint a csokoládécsomagok védőpapirosai. Népszerűek voltak. Még a háború előtt minden úri, vagy jobb polgári család szalon, vendégszoba, elegánsabb orvosi várószoba, minisztériumi előszoba asztalán ott ékeskedtek, szimmetrikus rendben egymás mellett, vagy csillag-alakban egymásra rakva. A lakás modernizálásával, racionalizálásával az albumok eltűntek a modern lakások asztalairól szekrény tete-

Vác nevezetességei és művészei

Tragor Ignác: Vác nevezetességei és művészei. Vác, 1930, 4-r 156 l 73 Rép

Ism.

Genthon István

Századok 1932. 354. l.

Vácszentlászlói rk.
plébánia templom
(Pest vm)

1744-46. épült. 1912-
ben teljesen újjá épi-
tettek.

Egyébként lásd
210.
Chobotvác 211. l.

Sarto

Andrea del Sarto után: Madonna.

Vászon, olaj, 143 × 103 cm.

Rómából

Mauzlagy II. 109. szám

Körösy László: Esztergom. Esztergom 1887. 235 l.

Váldváry Antal: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII – 1876, 760 l.

Váci cédulák

Lásd

Duray Kálmán. A váci cséhek.
Vác. 1912. 173 lap.

Váci ferencrendi

templom és társhar

l.

Chobotrác

407, 408. l.

TLVANOS ÜLÉST

RT.

OR AZ EGYETEMI TEMPLOMBAN
NTMISE ELŐZI MEG.

ÁRGYAI:

YETEMI ÉNEKKAROK.
NIFICUS BESZÁMOLÓJA.
NIFICUS SZÉKFOGLALÓ BESZÉDE.
YKARI PRODÉKÁN TANÉVMEGNYITÓJA.
KAROK.

Váci irgalmasrend

kápolnája és

Kórháza

Épült 1785-ben.

l.

Chobotvác

410. l.

Budapest székesfőv

702 szám
1938-ban

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi bo

Váci piarista templom
és rendház
Épült 1744–45 ben

l.

Chobotvác

400, 401. l.

Váci székesegyhár

l. — ~~75~~ —

Chobotvác 114–116 l.

Lásd Trani Jakab

Canevale és

Osvald Gáspár

VI.

csomagjában ~~Nagyméltóságú Vallás- és~~

~~Minister Ú~~

A székes főváros közigazgatásán

szóló ministerelnök úr ő nagyméltósá

nács ugyan elrendelte, hogy a tan-
évi márczius hó 15-én a népössze-
natositassék; a törvényhatósági köz-
szeirást, mint czélra nem vezető s
felmerülő költségekkel arányban nem

a tankötelesek összeirása ettől füg-
tositandó, de időközben Nagyméltó-
ottság útján közölt egyik rendeletével
gy ez összeirás további intézkedésig

t alapján a tanács az összeirás foga-
kedéseket meg is tette, annak foganat-
ber hó 15-ére tűzvén ki; ez összeirás
lel meg a ministeri rendeletnek, a

Váci Gombás-pasak
hidja, 1753.

Képe repr.

Építészet. 1942. 2. f.
45. l.

D I, H O L L A N D
I D K É P E K

OLLAND FESTŐ, XVIII. század
ájkép tengeri kikötővel
ászon, olaj, 104×139 cm. (39. szoba.)
Maszlaghy II., 431. szám.

OLLAND FESTŐ, XVIII. század
dvarlás

dvarlás
ászon, olaj, egyenkint 46×36 cm. (44. szoba.)
brünni Volavy gyüjteményből.
Maszlaghy II., 370. és 371. szám.

OLLAND FESTŐ, XVIII. század
nélő gyermekek

ıdáló fiú
, olaj, egyenkint 36×30 cm. (44. szoba.)
Maszlaghy II., 309. és 310. szám.

OLLAND FESTŐ, XVIII. század
anypénzeket mérő férfi
ászon, olaj, 85×104 cm. (43. szoba.)
alábbinak pária.

Vác

Karcsú Árpád

Vác város története.

Petrik 1886-1900

is beoszthatja, de olyképen, hogy e miatt az ügykezelés semminemü késedelmet, fennakadást vagy hátrányt ne szenvedjen.

3. §.

Az Országos Tanács és Országos Főfelügyelőség kinevezett tisztviselői, amennyiben a szolgálat érdekei megengedik, évenként hat-hat hétből álló rendes szünidőre tarthatnak igényt. A szabadságidő beosztására az előadó illetékes. A tisztviselőknek a rendes szabadságidőre vonatkozó s kellőképen felbélyegzett folyamodványai a Főfelügyelőség útján a vallás- és közokt. m. kir. minisztériumhoz terjesztetnek fel.

A titkárnak s tollnoknak 3 napig terjedhető rendkivüli szabadságidőt az előadó, ugyanezeknek s az előadónak 8 napig terjedhetőt az orsz. főfelügyelő vagy helyettese, minden azon túl terjedő rendkivüli szabadságidőt pedig, az illetők által benyujtandó kérvény alapján, az Országos Főfelügyelőség felterjesztésére a vallás- és közokt. m. kir. miniszter engedélyez.

Az alkalmazottakat rendes szabadságidő

Vác

Freysinger L.

Adatok a váci lövészegylet száz éves multjából.

Pest 1886-1900

Vác

Kisparti János:

A váci Theresianum története. Vác 1914.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

.....

.....

BUDAPEST,

.....

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedi, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....*árnak*
.....*árhölgynek*

.....

BUDAPEST, _____

.....

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Vác

Piadalkapu 208. l
Ludovíceum 222. l.
Piarista kollégium
254. l.
Székesegyház
19, 208, 308, 324. l,
1. sz. kép

Zádor – Rados

Váci ötvöstéh

ritualéjának cím-
lapja 1423.
Orsz. Széchenyi könyvtár
Repr.

Magyarvelődtől
II. 323. l.
654. l.

Kézitette János a váci
püspök illuminátora 1423.
nálam Váci János
alatt szerepel ???

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Váci ötvös céh

szerkönyve

1423

l.

Magyar Könyvszemle

1927. 16. l.

lásd a mellékletet.

Vači székesegyház

ty freskója

l.

Szépmüvészet

1944. 193 ci

kv. Cl.

képekkel.

POSTAGE

Váci székesegyhaz

szentélykorlátja

Repr.

Horv Mátyáskori

141. l.

l'Europa danubiana e in generale dell'Europa centrale nel dopoguerra. Essa, infatti, non ebbe mai, neppure alle origini, una ragion d'essere assolutamente autonoma ; non fu l'espressione di un'esigenza nazionale valevole per sé, che trovasse in sé stessa il proprio fondamento e la propria giustificazione. La questione dell'Ungheria Occidentale trae, in realtà, origine dall'estinzione della compagine dualistica austro-ungarica, ma non nel senso che questo fatto determini la condizione necessaria e sufficiente perché possa farsi liberamente valere, in quanto ad esso preesistente allo stato di potenza. La questione dell'Ungheria Occidentale sorge piuttosto in dipendenza delle diverse e contrapposte volontà di ricostruzione dell'Europa danubiana, che si palesano e cercano di prendere il sopravvento dopo il crollo dell'Impero ; e si sviluppa e acquista peso e valore in funzione costante di quella diversità e contrapposizione.

Già la qualificazione geografica tradisce l'inesistenza o almeno la indeterminatezza di un contenuto specifico della questione. Ungheria Occidentale (Nyugatmagyarország) è una indica-

Váci nékesegyház

Kincstára

Koncz József
könyvének ism.

lásd

Arch. Ért. 1913.
387. l.

Megmutatóban

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.



Budapest, V.,

Visegrádi utca 36

Váci ötvös céh

szerkönyvét 1423-ban

János, a váci püs-
pök miniátora ké-
szítette. A címlapon
szent Egyed képe, betűt
festett ornamentika.

Horv Zsigmond

144. l

az 1940. évi Soproni Nyári Egyetemnek, hanem amelyről bátran

nem soproni hallgatóságának jelentékeny emelkedése: a tavalyi 328 résztvevővel szemben 558 (a tavalyi 37% helyett 52%). Ez a fejlődés Nyári Egyetemünk szempontjából különösen azért igen örvendetes, mert Nyári Egyetemünknek már kezdettől fogva az volt egyik fontos célkitűzése, hogy élénk tudományos összeköttetést létesítsünk a magyar kultúra nyugati végvára: Sopron és az ország többi részei között.

Külön kell kiemelnünk a budapesti résztvevők nagy számát (ezidén 332, a tavalyi 246 helyett; emelkedés 28%-ról 31 százalékra). A budapesti résztvevőknek ezt a nagy számát elsősorban is Budapest Székesfőváros vezetőségének köszönhetjük, amely különösen a székesfővárosi üzemek tisztviselői közül, úgy mint az előző években, ezidén is igen nagy számban küldött Nyári Egyetemünkre igen előkelő hallgatóságot.

Ha a Nyári Egyetem eddigi teljes ötéves (1937—1941) ciklusát vesszük figyelembe, úgy azt látjuk, hogy öt év alatt a hallgatóság létszáma megkétszereződött, dacára annak, hogy a Nyári Egyetem első évei még a béke idejére estek. Még jelentékenyebb ötéves átlagban a nem soproni résztvevők arányszámának rohamos emelkedése 19%-ról 52%-ra (96-ról 558-ra).

< Váci nekrológiák >

Dercsényi Dezső: A

< >

Epitéset

1944. 54–59. l.

képekkel

n. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

553/1939. szám.



A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,

IX. Hőgyes Endre-utca 10.

Hivatalból.

zszolgálati ügyben.

Váci nékesegyház

kepe repr.

Magy Verecke

III. 131. l.

Váci kegyesrendi

templom

köpe repr.

Kiss Sikl kath. Magy

310. l.

Váci hid

kepe repr.

Ezer év Pest Vármegye földjén. II. és e. n. (1942?) 94-l – 164-l.

Épitette Oracsch Ignác Komarai épitömester 1753-ban.

Váci diadalív

265. l.

Váci kőhíd

263. l

Technika

1944.



Vác. látképe

a XVII. században

Repr.

Ferenczi Zoltán

Rímay János

(1573 – 1631)

Magy. Tört. Élet.

Bp. 1911. 85. l.

Én .....

esküszöm a mindentudó és mindenh
annak alkotmányához és Magyarc
Magyarország törvényeit és törvénye
kormány rendeleteit megtartom, hiva
a hivatali titkot megőrzöm, hivatali
ismeretesen teljesítem, nemzet- és
nem vagyok és nem leszek, minde
Múzeum és a magyar tudomány dís
fordítandom, a netalán fenyegető
tehetségem szerint törekedni fogok
kormányzatát mindenkor tiszteletbe

Vác vára

kepei repr.

Ezer év Pest Vármegye földjén. H. és é. n. (1942?) 62, 63, 72, 73. l. 78. l. 82, 83. l.

* * *

FRITZ KNAPP

rische Kultur des Abendlandes

der Kunst und der künstlerischen Weltanschauungen
seit dem Untergang der alten Welt.

e und zugleich billigste große Kunstgeschichte dar, die von einem
isch persönlichem Standpunkte aus geschrieben wurde.

nden, mit über 1000 Seiten Text und über 1000 zum großen
n Abbildungen auf Kunstdruckpapier. G.-Z. 45.—.

* * *

Sonderprospekte versendet auf Wunsch kostenfrei

ER · VERLAG · BONN UND LEIPZIG

Váci vizescsyhár

kepe

repr.

Kisstikl kath. Magy

755. l.

Váci szeresegyház

(Pest vm)

l.

Bar Bpestbalp

82, 83, l.

Keppel

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váci Szentháromság

szobor

1755.

l.

Bar Bpestbalp

83. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Váci török

épitineti emlékek

l.

Gemttörökmineml

Zig. l.

Erdély VIII. 1.42.

Váci szekesegyház

szentségkorlátja

homokkő XV. sz.

Repr. -

Dívald Magyarmuvcsul

177. b.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Váci püspöki
palota

l.

Bar Bpestbalp
82, 83. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váci Pogányvár

Pogányvár, váczi VII. 164.

Muz-Kat-Ést

Váci kegyesrendiek

temploma

Ep. 1745

l.

Bar Bpestbalp

83. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Váci kisprépostság

épülete

Építette Oswald

Gáspár

Bor Brentbalp

84. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váci könyv

Szerkesztette Tragor Ignác
dr.

Ism. Farkasfalvi Imre

Arch. Ért

1908. 282-283. l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szállítam szem
mely a mai veszedelmes külpolitikai h
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a kép
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább ki
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gaz

Én tehát felveszem a harcot, a
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Váci Mária Terézia

diadalkapu

(Pest vm)

Bar Bpest balp

81. l.

Keppel

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Váci kégyfép

a szentkuti hét kápolnában

Repr.

Schaefer kegyh.

106, 107. l.

Váci János

a váci přespoř. mini-
atorse 1423

l.

Péter I. 169. l.

Keppel, 170. l.

székesfőváros polgárn

Országos Bizottsá

IX/8

Központi borítékok 15. sz. mintája 1940 — 6705

Váci kálvária

templom

Ep. 1718-80 (?)

Bartbpestbalp

84. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váci Ferencrendiek

Kolostora
és temploma

Ép. 1719 után

Barbierbalp

84. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váci diadalkapu.

l.

Bar Bpost balp

81. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Váci domonkosrendi
templom és kolostor

Szarka Gyula =

Váci domonkos
konvent története.

Bp. 1912.

fol.

< Váci vára és képei >

Dr. Tragor Ignác:

< > ism. id.
Farkasfalvi Imre.
(Egy ábrával.)
Arch. Ért. 1907.
179–181. l.

kben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le=
klós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép=
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
hez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat=
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
ért, küzdöttem a panamák ellen és segítettem
tehát a főváros közönségétől, hogy segítsen

és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki=**
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
epel.
orsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Váci barok hid

Ép. 1753

Nobrai 1759

Bar Bpestbalp

84. P

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Vác műemlékei

Tragor Ignác dr.

Vác. Ismeretlen
kalauz. Vác, 1903.

175

...ünchenben 1840 – 1860 kört

...ki)

...nes.

...is ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ képen azt a jelenetet látjuk,
...k ölben és vállon előkelő hölgyet és urat szállí-
...nakból. Balra a pantmenteń, hol a kikötő
...kövek levernek, három egy árboczú vitorlás kötött
...egynek kivan feszítve s kettőnek be van vonva a
...ptérben ~~[illegible]~~ resztegel az a csónak, a melyben az urasá
...Benne ~~egy~~ a hajós áll s csákanyával dolgozik s
...igazgatja a hajót. Elől egy edzett tengerész ölbe
...z őt átkaroló fiatal asszonyt, ki~~[illegible]~~ virágos
...visel, melynek fátolyát a jobbról fuvó szél
...llának gallérja s kezelője fodros, nyak és váll-
...fodros ruhája rózsafszinű s czipője kivágott. Uta-
...ivaroró férjet, hogy ~~[illegible]~~ annak ~~[illegible]~~
...neglehetősen). Fején kalap van, bársony gallérós ka-
...nadrágja kocskás. Jobbra a sziklánál kikötő s a
...ó vitorlája tűnik szemünkbe. Fönt a magasban két
...a felhőzött égbolt beborul. Jelzése alól balra: „J. Hayer"

...méretei 28·7 : 35·5 cm.
~~...hagy. 1871. II : 24.~~
~~...fr.~~
~~...t. 247. Ly. 175~~
~~...3.~~

135

Vaál Valéria

Ohios

Resit vett a tarkaton

P.Brestyánszky Ilona: A modern ékszer paradoxona.

Művészet,1971.május - 28.oldal

MDK.

Vaál Valéria

Rövid említés iparmüvészi tevékenységéről

Magyar Nemzet 1965.márc.28. 13. lap.

Vaál Valéria, iparművész

Ötvösmunkái kerestetek.

MDK

-: Iparművészeti ajándékcsomagok a világ minden tájára 11. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. dec. 8.

Vaál Valéria

Éknezekkel nézgel a hagyás
Iparmüvészeti Kiállításon

Négmüvelés, 1966 2 n. 37 old.

mdk

Vaal Valéria ötvösmüvész

alkotásai az Sparm. V. bemutatótermében
|Kossuth L. utca.|

Vasárnapi Mozaik. Sparmüvészeti ajándékok
Külföldre

Bp. Népszava 1963 dec 8

b. l

Vaàl Valèria ipatnüvèsz

Szöveg emliti tèszvèlelèt /modern èkszerek-
kel / az Ipatnüvèszeti Kiàllitàson

M. Keil Olga: Magyar
Ipatnüvèszeti Kiàllitàs

1966. Sep. 6. Wèpnüvelès

Vaál Valéria

Szerepel az „Ékszer 70" kiállatom a Csók galériában

N.T.: szabadidő

Magyar Ifjúság 1970 XII.4

VTO mesterjegyű

komáromi (?) ötvös

l.

Mihályi falucgyhm

46 l.

V. R

R

mesterjeg XVI. –
XVII. n. arany-
boglaron (Csenger)

l.

Arch. Ert. 1934.
103 l. 104. l.
keppel. 105. l.

Csonthajtü, római VIII. 134.

V. S. mesterjegy

lőcsei bélyeg

Kehely a pöprádi
rk. pléb. templomban.

Div Felsőm

323. l.

vitis vinifera

szőlő

V.K.?,épitész

A szegedi Kiss Dávid-házmotivumai számtalan helyen szerepelnek még,anélkül azonban,hogy a Kiss Dávid-házzal teljesen egyező házakat is ismernénk.Tömegszervezésében az ebben a korban csak a legnagyobbakra jellemző tudatosság és nagyvonalu logika nyilvánul meg. 253.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

V.K. ? épitész

A szegedi Kiss Dávid-ház épitőjeként szerepel az 1960-as "Müemlékjegyzékben. Állitólag bécsi épitészre bizta palotája épitését. 1872-ben már készen volt. A magyarországi eklektikától, de a szegedi eklektika egyik legremekebb, egyedien izes és elegáns alkotása. Magasabbra értékelendő, mint a jelenlegi "városképi jelentőségü müemlék". besorolása. 250.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65. 1. Szeged, 1966

V.K.? épitész

A szegedi Kiss Dávid-ház épitőjeként szerepel az 1960-as "Müemlékjegyzékben".1872-ben már állott.Állitólag bécsi épitész épitette.A korabeli magyar épitészek munkájától eléggé különbözik.Nem soerolható be abba az áramlatba,amelyet az Ybl nyomán már ez időben kitaposott uton haladó épitészek járnak neoreneszánsz alkotásaikkal. 250.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi ekelektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65. 1. Szeged, 1966

V.K.? épitész

A szegedi Kiss Dávid-ház épitőjeként szerepel az 1960-as "Müemlékjegyzék"-ben. 1872-ben már állott.-5.kép. Részlet a kiss dávid-ház homlokzatáról. Fénykép, Fekete repr. 239.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1.Szeged, 1966

V.K.?,épitész

A szegedi Kiss Dávid-ház formanyelve nem tekinthető a neohellenizmus maradéktalan megjelenésének. A magyar izlés nem kedvezett e stilus teljességének, legfeljebb olyan mértékben fogadta el. mint a Kiss Dávid-ház tömegkomponálása, homlokzatainak szerkezeti felépitése.
x 252.old

TÖRÖK LÁSZTÓ: A szegedi eklektika 227.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

M.D.K.

VKG névbetűs ötvös

1881-es évszámot viselő jegy látható az egri főszérés-egyházi kincstár Diana-fejes kelyhén.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Derdsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 416. old.

V.K.G. névbetüs ötvös. Az egri főszékesegyházi kincstár Diana-fejes kelyhének jegye 1881-es évszámmal /Voit kézirat 1958./.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

„V.K.G."

mesterjele 1881-ből az egri főszékesegyház kolyhén. Reprodukció.

Voit Pál dr. : Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII.

Budapest 1972.

4361

MDK

Vaacka, A. Pozsony

Tárogató, jávorfa. Jelezve:"A Vaacka Presburg" Magyar, XIX.sz. első fele.

Váci András, festő MDK

Nyíregyházán, kiállítása alkalmából, márc. 20-án művészeti ankétot rendeztek.

⌐ : Hír 10.

NÉPSZABADSÁG, Bu. 1964. márc. 21.

M-D.K.

Váci András
grafikus

Részt vett a tárlaton.

Delmacker Anna: Dolgozó emberek körében
Művészet, 1964. augusztus – 42 kép.

MDK

Vaacka, A hangszerkészitő Pozsony

Fuvola, fa. Jelezve: A.Vaacka, Presburg
Magyar. XIX.sz. első fele.

Almásy-Teleki III.1940. 75.l.

APRÓHIRDETÉS

ADÁSVÉTEL

Használt fűnyíró gépért 17 ezer Ft értékű kárpótlási jegyet adok vagy hasznosért cserélek, vagy eladom. Tel.: 261-3878 (J-26-7197)

Használt, de jó állapotú műszereket (füstgázelemző, lakatfogó, mobil adatgyűjtő, léghőmérséklet-mérő, pH-mérő, megvilágításmérő, kapcsolóóra, füstgáz hőmérsékletmérő) vennék. Tel.: (06-22)-320-909 (F-23-8024)

Könyvtáramból eladom: Gárdonyi G.: Göre Gábor-sorozat mind a 10 kötetét; Zsigray J.: Szüts Mara házassága, Utolsó farsang, Marci, Erzsébet királyné, Féltékenység, Májusi eső; Erdős R.: Szemünk fénye, Egy asszony, aki ölt. Felszeghy Sándor, 1072 Bp., Kisdiófa u.11. Tel.: 322-1244 (F-24-8087)

Kék csengettyűs 1–2 méteres harangvirág 20 Ft; fáklyaliliom, madonnaliliom, hortenzia 80 Ft; tiszafa, rozmaring 120 Ft; konténeres fehér tulipánfa 300 Ft. Virágaim árjegyzékét megküldöm válaszbélyegért. Gazdag Gerencné, Kadarkút, Latinca u. 1/A. (F-24-8092)

Yamaha PSR 19 szintetizátor (100 hangszín, 5 oktáv, normál billentyűzet, sztereó, visszhang stb.) újszerű állapotban, olcsón eladó. Tel.: az esti órákban 271-4632. (F-25-8117)

25 db krumplihagymából 300 db nagy, ízletes, biztosan elálló étkezési vöröshagymája lesz: 12 Ft/db. Évelő virágaim árjegyzékét válaszbélyegért küldöm. Gazdag Ferencné, 7530 Kadarkút, Latinca u. 1/A. (F-25-8111)

Eladó: Roland JX10 (88 billentyűs, Midi Masterkeyboard + szintetizátor) – 100 ezer Ft; Yamaha DX7 (az összes kártyával) – 80 ezer Ft; Juno 106 – 60 ezer Ft. Mind fakofferrel. Tel.: Győri, 283-0148. (M-1-8231)

FIAT 127 (1973)-hez: original olasz karosszéria elemek, jobb és bal oldali első sárvédők, homloklemez és alkatrészek eladók! Tel.: (06-46)-372-803 (M-1-8225)

Lakókocsi, négyszemélyes, elkülönített hálórésszel, mosdófülke, WC, gáz, hűtőgép, 1996-ig műszakival, jó állapotban eladó Balatonlellén. Irányár: 320 ezer Ft. Tel.: 137-2308 (M-1-8204)

15–31 microfarados Ducati kondenzátorok, 400 V-os üzemi, 5–10–15 atm. nyomású permetezőadapter szívó- és állítható szórófejjel: 60 l-es hűtő, tartalékbetéttel, villanyborotvák eladók. Tel.: 258-0796. 1172 Budapest, XII. u. 14. (M-1-8211)

Weltausstellung Wien 1873-ban J. Wopaterni által gyártott, Linzben 1883–1887 között négyszeres aranyérmes, fekete, rövid zongora faragásos díszítéssel és intarziabetéttel, ma is üzemelő állapotban eladó. Tel.: 258-0796. 1172 Bp., XII. u. 14. (M-1-8212)

Alábbi számítógépeim eladom eredeti gyári programokkal és tartozékokkal: MSX 64, C64, ZX 48 microdrivvel és microctridgekkel, interface I. és II-vel CPC 464-es beépített magnóval és monitorral, bejátszó magnók, cartridgek minden géphez. Tel.: 258-0796. 1172 Budapest, XII. u. 14. (M-1-8213)

Gyermekheverő újszerű állapotban 3800 Ft-ért eladó. Tel.: 202-4337 (M-1-8214)

Vendégház Londonban, közel a centrumhoz, kedvező áron. Magyarul is beszélünk. Bővebb információt a 0044-81-9033285, 0044-81-4290743 számon adunk. (M-1-8223)

Szentföldről hozott legyezőpálmák, 80–140 cm-esek, 600 Ft-ért, és csodálatos színekben midi ciklámenek 180 Ft-ért, egyéb futó és zöld szobanövények termelői áron kertészetben válogatható. Róvó Ferenc, 1223 Bp. Rózsakert u. 47. Tel.: 227-3132 (M-1-8226)

Képes levelezőlapok 1908–1909 és 1910-es évekből, 18 darab. Egyben és darabonként is. Március 5-ig, a legtöbbet ígérőnek. Tel.: (06-96)-322-385, naponta 16 órától. (M-1-8228)

ALBÉRLET

Zuglói, komfortos, 52 nm-es, 1,5 szobás lakás igényesnek hosszú távra kiadó. Érd.: 8-15 óra között, 212-5009, Szőnyi. (F-15-7785)

ÁLLÁS

Műszakiakat keresek (gépész, vegyész) fűtési rendszereknél alkalmazható energiamegtakarítást és lyukadások csökkenését eredményező technológia képviseleti munkáira. Feltétel gépkocsi és telefon. Érd.: 168-6706 (F-27-8153)

Otthon végezhető munkát vállalok pl. golyóstoll-összerakás, játékkészítés. Precíz, megbízható! Tel.: 227-3138, 290-9074 (F-27-8188)

Két barátnő, nyugdíjas, Balatonon jól fizető munkát keres. Könyvelés, ellenőrzés, egyéb felszolgálás. Szállás szükséges. Jogosítvány van. Tel.: 114-2141, dr. Szőnyiné. (M-1-8203)

ÁLLAT

Erdélyi kopókölykökre előjegyzést veszek fel. Vásárlásával segítse az ősi magyar fajta elterjesztését és nagy anyagi áldozatokat kívánó tenyészetem fennmaradását. Irányár: 13–15 ezer Ft. Mészáros Zsófia, Edelény, Katona József utca 10. (M-1-8217)

Erdélyi kopókölykök eladók, előjegyezhetők HCH, HPJ, 5xCAC, CACIB, HFGY, GYOGY apától, hat győztes szukától. Irányár: 13–15 ezer Ft. Érd.: Edelény, Katona u. 10. Mészáros Zsófia. (M-1-8221)

INGATLAN

Háromszintes, 6 szobás, 2 fürdőszoba, amerikai stílusú nappali 3 garázzsal, gázfűtéses, tehermentesen, sürgősen, áron alul eladó. Érdeklődni: hétvégeken, tel.: 06-30-442-558 (219749/1K)

Eladó Nagymaros, Mihályhegyen 700 nm-es, körpanorámás telek, 36 nm-es faházzal, 16 db termő gyümölcsfával, díszfákkal, betonút, víz, villany van. Ára 2 millió forint, vagy budai kis lakásra cserélhető. Tel.: 135-4809 (F-9-7645)

III. ker., Csúcs-hegy, Vadóc utcában 200 négyszögöles szőlő-gyümölcsösömet, régi kis alápincézett nyaralóval, kertészkedéshez értő, gépkocsival rendelkező házaspárnak művelésre, karbantartásért kiadom vagy eladom. Tel.: 112-2161, 06-60-332-517 (F-3-7496)

Balatonnál vagy Sopronban életjáradékra nyaralót vennék. Készpénz plusz havi törlesztés. Komoly szándék, megbízhatóság! Tel.: 161-2118 (F-23-8065)

Balkányban eladó egy építési telek, fizetési könnyítéssel vagy részletfizetésre, megegyezés szerint. Részletes információt levélben küldök. Érd.: Siklósi László, 1581 Bp., Pf. 62 (F-23-8066)

Balatonakarattyán 200 négyszögöles telken 11x72, m alapterületű, kétszintes nyaraló, rendezett telken, pompás panorámával eladó! Tel.: 215-4847,nappal; 121-6617, este. (F-25-8143)

Bp. XVII. ker., Pesti úton 200 nm-es telek, hétvégi házzal eladó. Tel.: 166-2925 (F-24-8099)

Ady-ligeten 4 szobás, dupla garázsos, 12 éve épült, kis kertes, gázfűtéses ikerház 17 millió Ft-os irányáron eladó. Cím: II/A ker., Feketerigó u. 30/B. (F-25-8138)

Horányban, komfortos, tégla, telefonos nyaraló 150 négyszögöl gyümölcsfás telken eladó. Érd.: 129-1051, 17 óra után. (F-25-8137)

Börzsönyligeten, a Börzsöny tetején, 1085 nm üdülőtelek faházzal, felszereléssel eladó. A telek betonoszlopos kerítéssel körülzárt. Villany van. Irányár: 1,1 m Ft. Tel.: 121-3671 (F-25-8142)

Eladó Völcsejen – Kőszeg, Bük, Sopron közelében – egy 120 nm-es családi ház 5400 nm-es telken. Gazdasági épületekkel. Gazdálkodásra, vállalkozásra alkalmas. Tel.: (06-99)-369-505 (F-25-8147)

Hegyvidéki, szép, tehermentes parasztházamat, ami 3 szobás és Romhányban található, falusi házra, vadászházra, vagy kisvárosi lakásra cserélem, simán. A paraszthház lakatlan, és komfortosításra vár! Pusztai, 1063 Budapest, Bajnok u. 15. III. 25. (F-27-8192)

3 szobás hegyvidéki, (Romhány) komfortosításra váró, parasztházamat olcsón, 950 ezer Ft-ért eladom! Sürgős! Pusztai, 1063 Budapest, Bajnok u. 15. III. 25. (F-27-8193)

Mendén 1198 nm ingatlan, másfél szobás, komfort nélküli lakással és megkezdett családiház-építés folytatásának lehetőségével, gyümölcsfákkal, rendezett környezetben eladó. Vételár megegyezés szerint. 2235 Mende, Arany J. u. 9. (M-1-8209)

Budapesttől 40 km-re, a Pilisben, Klastrompusztán 78 nm lakóterületű, kétszintes + tetőtér-beépítéses, téliesített nyaraló bekerített, erdős, parkosított telken eladó. Irányár: 2,5 M Ft. Érd.: Csépányi, 133-1420, üzenetrögzítő is! (M-1-8210)

Eladó Gyömrő központjában 3 szobás, komfortos családi ház, melléképületekkel, 400 négyszögöles kerttel. Cím: Gyömrő, Jókai utca 4. Tel.: 188-3985 (M-1-8216)

XII. kerületi reprezentatív villalakást keresünk garázzsal. Tel.: 156-6477 (M-1-8227)

Budakeszin 100 nm-es, 3 szobás, felújításra szoruló családi ház műhelyként kiadó. Vállalkozás telephelyeként is elképzelhető. Tel.: 176-6210, 17–18 óráig. (M-1-8207)

JÁRMŰ

Törött, totálkáros autót vennék 84-estől. Tel.: 06-30-440-110 (216423/2K)

Samarát vagy kocka Ladát vásárolnék. Tel.: 271-6447 (217561/30K)

Törött, totálkáros autót vennék 1984-estől. Tel.: 06-30-440-110 (219243/1K)

Autómentés, fényezés, karosszériajavítás, teljes körű biztosítási ügyintézés, helyszíni kárfelvétel. Tel.: 06-20-354-311, 06-30-428-973, 06-30-413-583, 160-3531 WSV Kft. 2131 Göd, Nemeskéri-Kiss Miklós út 1. (F-21-7948)

Vladár villamosmérnök műhelyében riasztók, autórádiók, központi zárak, motoros ablakemelők, GSM 900 telefon kihangosítás szerelése kiváló minőségben, garanciával. 1022 Bp., Fillér u. 93. Tel.: 136-8707 (F-9-7617)

Eladó: Ford Escort 1,6 L, 83-as, metálkék, napfénytetős, ötajtós, rádiómagnóval, friss műszakival 280 ezer Ft-ért. Tel.: 140-7864 (M-1-8229)

KÖZLEMÉNY

Kárpótlási jegyek, részvények vétele és eladása, tőzsdei megbízások, adótőkeszámla, diszkont kincstárjegy. Budapest, Régiposta u. 5. Tel.: 118-1916, 118-5766, 118-5791 (215452/17H)

Kedvezményes szociális vásár (ruha, cipő). 1995. március 8-tól, amíg a készlet tart. *Naponta:* 10-18 óráig. *Árusítás helye:* VIII. ker. Vöröskereszt Rákóczi tér 2. I. em.

Kriya Jóga 1995. március 10–13-ig az Eötvös Gimnáziumban! (Budapest V., Reáltanoda utca 7. III. em.) Március 10-én este fél 8-kor az első nap előadása díjtalan. Bővebb információ: 262-4057 vagy 132-6207. (M-1-8232)

LAKÁS

Buda központjában, Margit híd budai hídfőjénél 116 nm-es, három és fél szobás, I. emeleti, rendelőnek, irodának is alkalmas lakás eladó. Tel.: 115-6571 (F-10-7681)

Rózsadombon és környékén 50–60 nm-es öröklakást vásárolnék. Tel.: 115-6644, 168-9048 (F-9-7634)

XXII. kerület, Nagytétényben kétszobás, telefonos, első emeleti lakás 2,6 millió forintért eladó. Telefon: 228-0217 (F-23-8046)

Eladó a XIII. kerületben (Váci út és Csanády u. sarok) egy 119 nm-es, 3+1/2 szobás, kamrás, összkomfortos, távfűtéses IV. emeleti lakás, 2 liftes házban. Tel.: 115-0458 (9–15 óráig)

II. Varsányi Irén utcában 44 négyzetméteres, 1 szobás, komfortos, irodának is alkalmas lakás 3,1 millió Ft-os irányáron eladó. Tel.: 266-8955

III., Remetehegyi úton 80 négyzetméteres, 2+2 félszobás, panorámás, zöldövezeti lakás eladó. Irányár: 7 500 000 Ft. Tel.: 266-8955

V., Falk Miksa utcában 2 szoba + hallos, 95 négyzetméteres, felújított irodának is kiválóan alkalmas lakás eladó. Irányár: 9,5 millió Ft. Tel.: 266-8955

Mátyásföldön, autóbusz és HÉV-megállónál, magasföldszinti, 100 nm lakás, felújításra szoruló villában, nagy pincével eladó, vagy értékegyeztetéssel kisebb lakásra cserélhető. Bármilyen vállalkozásra alkalmas. Tel.: 271-7906 (F-21-7950)

Eladó a XI. kerületben, a Gellért Szálló mellett, IV. emeleti (lift nincs), 38 nm-es, összkomfortos, telefonos lakás, 120 nm hasznos alapterületű, saját tulajdonú, beépíthető tetőtérrel. Irányár: 4,4 millió Ft. Tel.: 185-8336 (F-25-8129)

Beköltözhető szép családi ház, felújítás alatt, Budapesttől 50 km-re, a 6-os főút mentén, Adony nagyközség központjában, két utcára nyíló, 366 négyszögöles telken, eladó. Érd.: 155-4287 (F-27-8151)

Teréz körúti (Béke szállónál) felújított, telefonos, négyszobás, 103 nm lakás (III. em.) eladó, esetleg két lakásnak is átalakítható. Tel.: 131-9335, 18 órától 131-0829. (F-27-8150)

Oktogonon, Andrássy útra néző I. emeleti, 140 nm-es, két bejáratú, napfényes, erkélyes, galériás, telefonos, kábeltévés öröklakás eladó. Irodának, rendelőnek is alkalmas. Tel.: 153-4492, 17 órától. (M-1-8208)

OKTATÁS

Német szakos negyedéves egyetemista bécsi tanulmányok után némettanítást vállal. Tel. esti órákban: 271-4632. (F-25-8123)

Jogi egyetemre készülő diák történelemből korrepetálást vállal, középiskolások részére. 250 Ft/60 perc. Tel.: 111-2142, az esti órákban hívható. (F-27-8157)

Kémiából, fizikából, biológiából felvételire felkészítés, korrepetálás. Tel.: 156-2652 (F-23-8020)

SZOLGÁLTATÁS

Duguláselhárítás! Tel.: 284-5483 (219497/1K)

Mérnök, biztosítási szakértő – 12 éves gyakorlattal – főleg jogi személyek, vállalkozások biztosítási szerződéseit véleményezné, új szerződések megkötésében segítséget nyújtana, díjazás nélkül. Telefon: (06-29)-352-687, inkább délután és hétvégeken. (F-15-7780)

Betegápolást háznál vállalok egész napra, lehetőleg a XVI., XVII., kerületben. Iván Péterné, Bp. XVII., Pesti út 32. IV. 12. Tel.: 256-6244 (F-23-8003)

Parkettalerakás, -átrakás, -csiszolás, -lakkozás, szőnyegpadló-lerakás, PVC-burkolás közületeknek és magánszemélyeknek garanciával. Tasnádi, tel.: 173-8104, (06-24)-379-366. (F-25-8107)

Lakberendezést vállalok. Kivitelezéssel, vagy anélkül is. Megfizethető áron. Tel.: 221-3243 (M-1-8201)

Favágást, kerti munkát vállalok. Leitner Sándor, 1191 Bp., József A. u. 64. 5 ajtó. (M-1-8230)

TÁRSKERESÉS

Jogosan igényes, diplomás, sokoldalú férfi kimondottan csinos, családcentrikus, sport-, színházkedvelő, harmincnégy évnél fiatalabb hölgy fényképes bemutatkozó levelét várja, kölcsönös szimpátia esetén házasság céljából. 1555 Bp. Pf. 49 (F-27-8152)

TELEK

Kisvárda, Nap u. 13. szám alatt 350 négyszögöl telek kis házzal eladó. Gáz, víz, villany van. Irányár: 1,3 millió Ft. Érd.: Tóth Istvánné, Kisvárda Szent László u. 48. (M-1-8219)

Érd-Parkváros-ban 714 nm területű építési telek eladó. Víz, villany a telek előtt. Tel.: 182-7100 (M-1-8227)

Rákoscsaba külterületi 400 négyszögöl telket cserélnék kicsi, forgalmas helyen levő üzlethelyiségre, Budapesten vagy nagyobb városban levőre. Tel.: 114-2141, Szönyiné. (M-1-8202)

ÜDÜLÉS

Balatonszemesen vízközeli kertes nyaraló 4–6 személy részére olcsón kiadó. A ház áll: nappali (tévével), 2 hálószoba, fürdőszoba, konyha (mikrohullámú sütő, hűtő) és terasz. A kert gondozott, melyben hintaágy, szalonnasütő-hely, gyermekeknek fürdőmedencével, homokozóval (benne játékokkal). Május 15-től igénybe vehető – akár okt. 15-ig. Érdeklődni lehet: 156-0625-ös lakástelefonon, napközben üzenetrögzítő! (F-18-7903)

Tiszacsegén – Tiszához, termálfürdőhöz közeli – nyaraló, telek, horgásztanya, paraszthház eladó. Tel.: (06-46)-372-803 (M-1-8224)

Zalakarosi Napfényben március 29. és április 11. között 2–3 fő részére eladó üdülési lehetőség, aparmanban. Tel.: 115-8589 (F-27-8174)

VÁLLALKOZÁS

Andrássy út közelében (Vörösmarty u.) telefonos, 3 szobás (103 nm), I. emeleti lakás hosszabb távra irodának és utcai alagsori helyiség (57 nm), együtt is kiadó. Tel.: 131-9335, 18 óra után: 131-0829. (F-25-8108)

VEGYES

Kárpótlási jegyet, részvényeket napi árfolyamon készpénzért vásárolok. V., Kálvin tér. 4. I/6. Tel.: 138-3834, 117-9525 (217554/54K)

Idegenvezetést, tolmácsolást, fordítást vállalok. Tel.: 165-4228 (M-1-8215)

Jedlik Ányos Pályázat találmányok és ötletek megvalósítására. A H. B. Westminster Rt. pályázatot hirdet magyar találmányok, szabadalmak és műszaki ötletek hasznosítására. A pályázatban maximum 4 oldalon le kell írni az elképzelés lényegét, a remélt hasznosítást, a pályázó nevét és címét. Első díj: 50 000 Ft, második díj: 30 000 Ft, harmadik díj: 20 000 Ft. A díjazott és/vagy perspektivikusnak ítélt tém. fejlesztését vagy prototípus gyártását a B. Westminster szerződéses alapon támogatni kívánja, melyről a pályázót levélb értesíti. A többi pályázatot megsemmi tik. A pályázatokat postán H. B. We minster Rt., 1055 Budapest, Balassi Bálin u. 9–11., félem. 1 címre, „Jedlik Ányos pályázat" felirattal 1995. március 31-ig kérik beküldeni. (219463/1K)

Ahhoz, hogy rászokjon a dohányzásra, hozzájárult a környezete. A leszokásban már nem segítenek. Én segítek önnek. Utánvéttel küldöm a leszoktatási programot! A nyomtatvány ára: 465 forint. Cím: Németh Andrásné, 5232 Tiszabő, Kossuth u. 3. (F-24-8075)

Magyarnóta-zeneszerzőket keresek, szerzőtársnak. Egyezerötszázharmincnégy dalszövegemből választhatnak. Érdeklődő énekművészeinket kilencszázkilencvennégy, különböző címsorú kottám várja. Egyszáztizenhat kiváló zeneszerző munkája. Magyarnótakottákat gyűjtőknek, megcímzett, felbélyegzett, válaszborítékjába, fenti kottáimból küldök. Cserébe, csupán elküldött kottám, egyetlen, XEROX-szal sokszorosított, példányát kérem, pótlásként! Pászti József György, nyugdíjas MÁV-főfelügyelő, magyarnótaszövegíró. Tel.: 221-2041. Levélcím: 1399 Budapest, Pf. 609 (F-27-8199)

Keresem nagyapámat, Holczhauser János szakaszvezetőt (1910. február 13. Lovas, anyja neve: Rüll Vilma), aki 1942. december 30-án adta magáról az utolsó életjelet Stari-Oszkol térségéből. Nagyapám a II. világháború alatt a nagykanizsai 9. könnyű hadosztályon belül teljesített szolgálatot, utolsó tábori postaszáma: 219/67. Bármilyen információt hálásan köszönök, értesítést az alábbi postacímen várok: Pintér Kornél, 8228 Lovas, Petőfi u. 9. Tel.: (06-87)-347-121 (F-27-8168)

Lottózó kollektívák! 90 szám variációja, 415 szelvényen. Minimálisan a húzásonkénti 10 kettes garantált! 1000 Ft + postaköltség. Nagy Lajos, 4135 Körösszegapáti, Arany J. u. 28. (M-1-8206)

Próba apróban!

Magánszemélyek hirdetését 25 szóig ingyen megjelentetjük!

Ha feladja levélben, a mellékelt szelvénnyel.

Új MAGYARORSZÁG
Budapest, Pf.: 199. 1410
Próba apróban!



De személyesen is átadhatja szerkesztőségünkben. (Bp. VIII., Blaha Lujza tér 3. III. em.)

Jeligés hirdetést ingyen nem veszünk fel!



KIVÁNCSI A JÖVŐJÉRE?
Hiteles horoszkóp Laár Andrástól

Hívja a 06/90 310-

telefonszámot, utána saját csillagképének számát:

ÉJJEL-NAPPAL HÍVHATÓ!

STUDIO 10" 1399 Bp. Pf. 701/251 Belföldi hívás 77 Ft+ÁFA/perc

281 KOS
282 BIKA
283 IKREK
284 RÁK
285 OROSZLÁN
286 SZŰZ
287 MÉRLEG
288 SKORPIÓ
289 NYILAS
290 BAK
291 VÍZÖNTŐ
292 HALAK



AMIT A SZEXRŐL TUDNI ILLIK

BEDE ZSUZSANNA

Telefonos szexuálpszichológiai tanácsadása

Frigiditás?!	06/90-310-531	Unalom az ágyban	06/90-310-534
Impotencia	06/90-310-532	Szex ABC	06/90-310-535
Titkos üzenetek	06/90-310-533	Hangpostafiók	06/90-310-420

Vágja ki!

STUDIO 10" Bp. Pf. 701/251 Belföldi hívás 77 Ft+ÁFA/perc

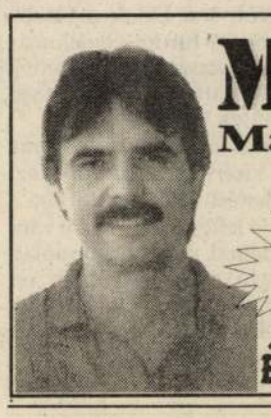

MAKSA HÍRADÓ
Maksa Zoltán humorvonala

ÚJ!

1.kiadás	06/90 310 611
2.kiadás	06/90 310 612
3.kiadás	06/90 310 613
4.kiadás	06/90 310 614
5.kiadás	06/90 310 615

ÉJJEL-NAPPAL HÍVHATÓ! STUDIO 10" 1399 Bp. Pf. 701/251 Belföldi hívás 77 Ft+ÁFA/perc Vágja ki!



A VISEGRÁDI GYÓGYÍTÓ VONALA
Energiasugárzás az egészségért

Gyógyító energia	06/90-311-961
Hittel a daganatok ellen	06/90-311-962
Ízületi fájdalmakra	06/90-311-963

Vágja ki!

STUDIO 10" Bp. Pf. 701/251 Belföldi hívás 77 Ft+ÁFA/perc

KÖZELKÉP

Utolsó útjára kísérték Magyarország leghíresebb könyvkötőművészét

Aki megnyitotta az emberi szíveket



FOTÓ: CSER ISTVÁN

Váci György: „Hat évig dolgoztam az angol királynőnek"

A leghíresebb magyar könyvkötőművészt, Váci Györgyöt kedden temették el a váci ferences templom kriptájában. Hetvenöt éves volt. Eredetileg Czirbolya Györgynek hívták, szerzetesként pedig Frater Amideusnak. Munkáit messze földön ismerték. Középkori misekönyvek, Corvinák, igen értékes kódexek megszépülve kerültek ki a keze közül. Utánozhatatlan díszkönyveket készített, miközben nevelt és oktatott. A saját maga által elképzelt világban élt Vácott, s a mosoly soha nem hervadt le az arcáról. Boldog ember volt. Nem erre a világra való. Az alábbi interjúrészlet tíz évvel ezelőtt, a Magyar Televízióban készült vele.

– Váci mester, meséljen arról, hogyan is indult a szakmája.

– Érdekes módon, egész kis gyermekkoromba nyúlik vissza. Kun gyerek vagyok, kiskunhalasi. Egyszer kaptam az óvónénitől, egyedül én egy kis képeskönyvecskét, azért, mert jó voltam. Annyira meglepett, annyira jó érzés hatott át, hogy rohantam haza édesanyámhoz, és mondtam neki, hogy csak én kaptam, tehát jó voltam. Ez az öröm szerettette meg velem egész életre a könyveket. Kaptam persze másoktól is könyveket, babusgattam, csókoltam, védtem őket. Ha kellett, kicsit ragasztgattam. Egyszer azonban elárulták, van a városban egy bácsi, aki nálam is jobban szereti a könyvet. Ez megint felpiszkált. Először csak az ajtajában álltam meg. Azt mondták, nemcsak papírokba csomagolja a könyveket, hanem táblákat is csinál rá, annyira szereti. Vannak hozzá gépei. Jóba lettünk. Gyakran elküldött a patikába, a postára, szaladj ide, szaladj oda – mondta. Adott anyagot, segített és tanított. A legboldogabb gyerek voltam Kiskunhalason kisiskolás koromban. Később, 1935-ben Vácra kerültem. Volt itt egy nagy nyomda, amelyik az egész országnak dolgozott. A Kapisztrán Nyomda nekem is adott munkát. Éjszakánként leszökdöstem a műhelybe, s amit nappal nem fejeztem be, amit megálmodtam magamban, azt az éj leple alatt megcsináltam. Szorultam érte, kikaptam miatta, de ellenállhatatlan vágyat éreztem a szép iránt. Hát így estem bele ebbe a gyönyörű, ősrégi szakmába, amely több mint 2000 éves. A magyar ősök is megtanulták a könyvkötészetet, átvették, amit kellett, az olasz mesterektől, s azóta Magyarországon is komoly rangra emelkedett a szakma. Persze Anglia és Hollandia mellett. A baj csak az, hogy mint minden országban, itt is kihalnak ezek a sok türelmet igénylő díszítő eljárások. De én szeretném most megmenteni, s ezért teljes erőből a fiatalságra „vetettem magam". Tanulják meg ennek a gyönyörű mesterségnek a titkait.

– Térjünk vissza oda, hogy ide került Vácra. Hallottam, hogy utána sokat vándorolt a világban.

– Igen, a tanulni vágyás vonzott. Végiglátogattam a magyar műhelyeket, majd kikerültem külföldre is: Lengyelországba, Csehországba, aztán Ausztriába. Eljutottam egészen Hollandiáig.

– A magyar könyvkötészet milyen helyet foglal el a világban?

– Szerintem, és ennek igen örülök, nagyon jó helyen vagyunk. Nagyszombat, Debrecen, Arad, Buda könyvkötői nagyon értékes dolgokat produkáltak, nemcsak *Mátyás* királynak, hanem általában az akkori igénylőknek. A cél most a régi magyar művészmunkák megmentése, restaurálása. Annak idején a „rövid életű" emberek csodálatos dolgokat produkáltak. Ezt szeretném megmenteni. Most, amikor már mindenünk van, gáz, villany stb., szerszámok, nem tudunk olyat csinálni, mint amit ők előállítottak. Tehát legalább meg kell menteni az értékeket.

– Ez a világhírű váci műhely honnan kapja a megbízásokat?

– Huszonöt éve vagyok az Országház könyvkötője, ugyanakkor a hazánkba érkező vendégek számára díszmunkákat is készítünk. Felfigyeltek a munkámra a minisztériumok is. Mindjárt itt helyben, Vácott két kisiparos tanítványom is van a közelben. Felsőgödön is van egy, tehát a megye el van látva. Pest megye. És én szabad vagyok, tehát foglalkozhatom csak ezekkel a díszmunkákkal, az ajándékokkal.

– Mire a legbüszkébb?

– Hat évig dolgoztam az angol királynőnek. *John Wilson* nagykövet Budapesten élt, hordtavitte a könyveket. De más nagykövetségeknek is dolgozom, most nemrégen volt itt a japán nagykövet a feleségével. Rajtuk kívül a svájci, a kanadai, a spanyol, a finn nagykövet is járt itt és még sokan mások.

– Melyik században készítették a legszebb könyveket?

– Mindjárt 1500-tól 1700 végéig. Aztán a dinasztiák, a vándor mesterlegények folytatták a művészetet. Ahogy én is próbáltam külföldön többször is, hiszen átmentem hol ide, hol oda, előre bejelentve. És hajlandó voltam ingyen is dolgozni nekik, csak a szívük megnyíljon, mindent megmutassanak. És sikerült minden.

– És mi a szép ebben a szakmában?

– Az egész. Úgy, ahogyan van. Persze addig, míg egy díszmű elkészül, és csillog, ragyog az aranytól, piszkosabb munkák is vannak vele. De most már rátettem a hátralevő életemet, szeretném megszerettetni az ifjúsággal ezt a gyönyörűséges szakmát. Mert meg kell mentenünk a remekbe szabott könyveket! Egy *Madách* vagy egy *Gárdonyi* mind-mind más. Most már nincsen hiány, elég sok jelentkező van, de a fiatalok még nem művészek. Szeretnék egy pár művészt Magyarországon kinevelni. Ezért lelkesedem 65 évesen is, nyugdíjról szó sem lehet.

– A könyvkötő számára mi jelenti a legnagyobb örömet?

– Amikor egy nagyon rossz állapotban lévő könyvet behoznak, és aztán azt úgy próbáljuk megcsinálni, ahogy a kedves megrendelő elképzeli. Na most, ez többféleképpen szokott történni. Van, amikor a megrendelő elmeséli, hogyan képzeli a megvalósítását, illetve a könyv újjávarázsolását, vagy pedig úgy, hogy ránk bízza, és hát mi adjuk oda úgy, hogy nem ismer rá a könyvére. Jön érte a kedves megrendelő, és azt mondja, hogy hát ez nem az ő könyve. Ilyen esetek is voltak.

Pásztory János

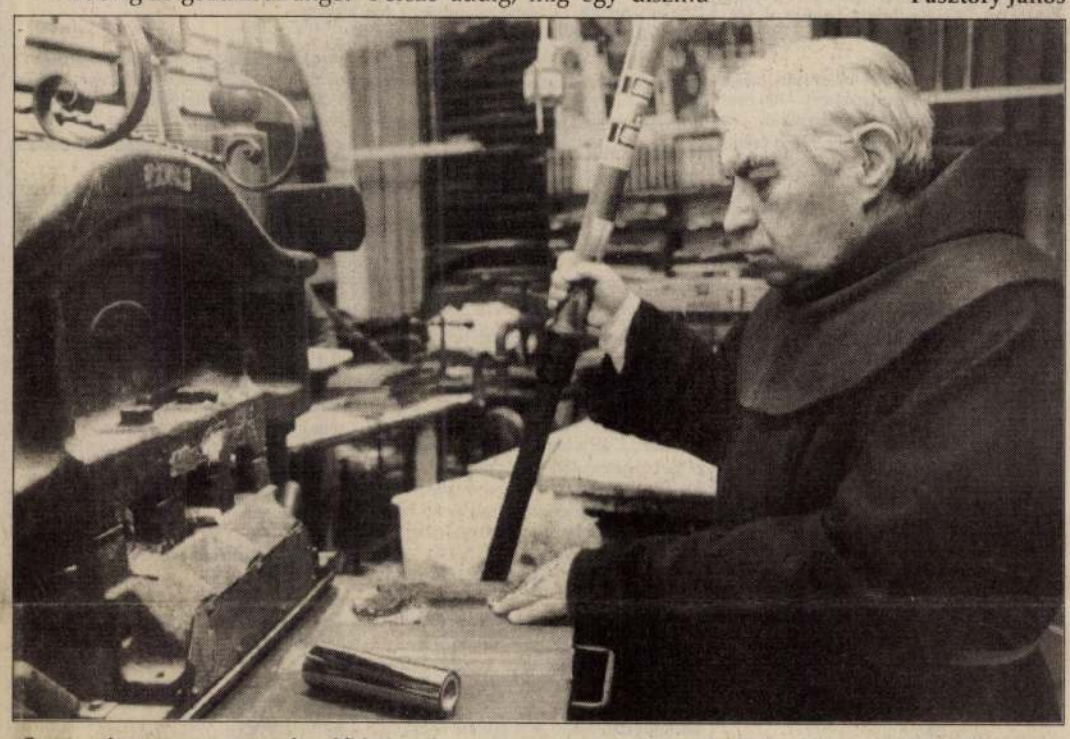

„Szeretném megszerettetni az ifjúsággal ezt a gyönyörűséges szakmát" FOTÓ: ASZTALOS ZSOLT/MTI

Közlekedési születésnapok

A fővárosi tömegközlekedés több évfordulót ünnepel. Az autóbusz-közlekedés 80, az 56-os villamos 95, a kisföldalatti 100 éves, és március 5-én lezárják, hogy felújítsák. Ebből az alkalomból készítettük összeállításunkat.

Buszok az Andrássy úton

A motorgyártás korszerűsödésével és természetesen az ipari és kereskedelmi tevékenység fejlődésével a kontinens nagy városaiban egyre sürgetőbb igénnyel lép fel a tömegközlekedés megszervezése. A lófogatú társasgépkocsikat, az omnibuszokat egyre-másra váltják fel a motoros járművek. Európában először Londonban létesítettek autóbuszüzemet 1903-ban, ezt később a berlini (1905), majd a párizsi (1906) követte. Erre az időszakra tehetőek az első budapesti próbálkozások is. A *Phönix Automobil Rt.* szervezésében a *Szabadság-hegy* és a *János-hegy útvonalon* indultak ugyan próbajáratok, de szervezett közlekedésről ekkor még nem beszélhettünk.

A felkészülés és kísérletezés évei után, 80 évvel ezelőtt, *1915. március 1-jén* az akkor alakult *Székesfővárosi Közlekedési Rt.* elindította első járatát az *Andrássy út* teljes hosszában. Az autóbuszok negyedóránként követték egymást. Megállókat nem jelöltek ki, a felszállni kívánók pedig egyszerűen leintették a buszt.

Kezdetben két típus közlekedett: egy egyszintes és egy emeletes. Az utóbbi egy Ausztro-Daimler gyártmányú kocsi volt, karosszériáját egy aradi mérnök tervei alapján az Aradi Gép- és Vagongyárban készítették. Ezzel kapcsolatban hadd említsünk egy érdekességet: a típust később az angolok is megvásárolták, s a szigetlakók olyannyira megkedvelték, hogy míg idehaza pár évvel később kivonták őket a forgalomból, a konzervatív angolok ma is ilyen típusú emeletes gépjárműveken közlekednek a legszívesebben. Mint *Ady Endre* írja 1906-ban, párizsi útját követően: a párizsiakat felbőszítette a járat hosszú neve – az automobil-omnibusz –, ezért pályázatot írtak ki a lerövidítésére. „Egész Páris versenyzett a kitalálásban, s pár nap múlva megszületett az autóbusz név" – írja Ady. Az új elnevezés a francia automobil első részének és az omnibusz utolsó szótagjának az összevonásával keletkezett.

(pati)

A hűvösvölgyi villamos

Buda központjából 1900. február 28-án indult el első ízben Hűvösvölgy felé az 56-os villamos a Széll Kálmán tértől a Balázs vendéglőig. Ha felszállunk rá, a Szilágyi Erzsébet fasorhoz érve már érezzük a budai erdők illatát. Az ablakon kitekintve Budagyöngyét elhagyva az Apáthy-sziklában gyönyörködhetünk. Dombok között kanyarodva érkezünk Hűvösvölgybe, majd villamosunk megkerüli a műemlék indítóházat, melyben galéria működik, hogy aztán folytassa útját a város felé.

Schimmer Erzsébettől, a BKV forgalomfejlesztési osztályának vezetőjétől az évforduló kapcsán az 56-os villamos jelenéről és jövőjéről érdeklődtünk.

– A mai vilamos-végállomás mögött elhanyagolt kis erdő van, mely ha ápolt lenne, kellemes sétára csábíthatná az arra járókat. Tervezik ennek rendbehozását?

– Ma a Hűvösvölgyi térség közlekedési képe elég rendezetlen viszonyokat mutat. Itt két autóbusz-végállomásunk és az 56-os villamos végállomása van, ezek viszonylag messze esnek egymástól. Azt szeretnénk, ha a villamos és az autóbuszjáratok célszerűen egy helyről, közös végállomásról indulnának. Ezzel kapcsolatban a Fővárosi Önkormányzat segítségével tanulmányterv készült. E szerint az ön által említett, a Pilisi Parkerdőgazdaság használatában levő erdős területen az értékes fák megmaradnának.

– Egy korábbi terv szerint Hűvösvölgyben egy Budagyöngyéhez hasonló jellegű terület alakulna ki.

– A II. kerületi önkormányzat rendezési elképzeléseiben itt bevásárlóközpont és étterem létesítése szerepel. Parkolókat alakítanának ki, hogy aki a környező településekről érkezik, járművét otthagyva tömegközlekedési eszközökön folytathassa útját. Hogy ez a megoldás ne jelentsen időhátrányt az autósoknak, szeretnénk az 56-os villamost gyorsítottan közlekedtetni. Az átalakítás azonban gazdasági nehézségekbe ütközik. A BKV ma ugyanakkora összeget kap támogatásként a Fővárosi Önkormányzattól, mint 1991-ben. Bár az 56-os vonalán a Szép Ilona kocsiszínt felújítottuk, még további műemléképületek várnak rekonstrukcióra.

(till)

Villanymotoros földalatti

Mikor az első budapesti autóbuszjárat megindult az Andrássy úton, a felszín alatt már két évtizede surrogtak a földalatti vasút kerekei. Az, hogy a földalattit villanymotor hajtja, ma már nyilvánvaló, a millènniumra készülő közlekedési eszköz születése idején azonban még nem volt természetes. Londonban akkoriban még gőzmozdony vontatta a földalatti szerelvényt, s hogy az utasok meg ne fulladjanak a füsttől, az égéstermeket a gőzös víztartályába vezették. Elképzelhető, hogy ez milyen körülményes és csöppet sem biztonságos megoldás volt. Nem beszélve arról, hogy az utasok akár halláskárosodást is szenvedhettek a föld mélyén, zárt térben dohogó-sistergő masina hangjától. A magyar fővárosban elsőként alkalmazták a villamos áramot, ezt a tiszta és csendes meghajtást a kontinens első metróján, amely ráadásul forgóvázas motorkocsikból állt, s nem különálló mozdony vontatta. Bizony, a millenniumra készülő Magyarország még mert álmodni s alkotni olyan dolgokat, amelyek a jövőbe mutattak. Hol volt még akkor a ma mindent átható mintakövető szemlélet? Persze akkor is sokan bírálták az építkezést, túlzott fényűzésnek, az ország anyagi helyzetében szükségtelen hóbortnak nevezve, de mielőtt profán analógiába állítanám ezt, és egy száz évvel későbbre tervezett, de lemondott rendezvényt, sietve megjegyzem: magyar rebellió ide vagy oda, Ferenc József császár és király maga is tevékenyen részt vett a millenniumi ünnepségeken. Tiszteletére Ferenc József Földalatti Villamosvasút névre keresztelték az 1970 óta millenniuminak nevezett földalattit.

A földalatti építését főleg a kiállítások városligeti helyszíne és a városközpont közötti, az omnibusznál jobb közlekedés igénye indokolta. Mivel az Andrássy úton hatóságilag nem engedélyezték sem lóvasút, sem villamosvasút megépítését, más választás nemigen adódott, mint a földalatti, melyet végül is a Siemens és Halske cég 21 hónap alatt meg is épített. Már századunk 30-as éveiben megfogalmazódott, hogy a jobb kihasználtság érdekében célszerű lenne meghosszabbítani az útvonalát, de erre csak az 1973-as rekonstrukció alkalmával került sor. Ekkor a Hősök tere és a Széchenyi fürdői végállomás közötti felszíni szakaszt megszüntették és a pályát a föld alatt a Mexikói úti végállomásig építették tovább.

A szerelvények és az állomások ma leginkább egy kísértetvasútra emlékeztetnek. Megjelenésüket nem annyira a tisztes polgári jó ízlés, mint inkább vandál kezek gazdáinak primitív gondolatvilága határozza meg. Az újabb rekonstrukció során a megállók újjáépítésekor műemlékvédelmi szempontokat is figyelembe vesznek.

(bertók)

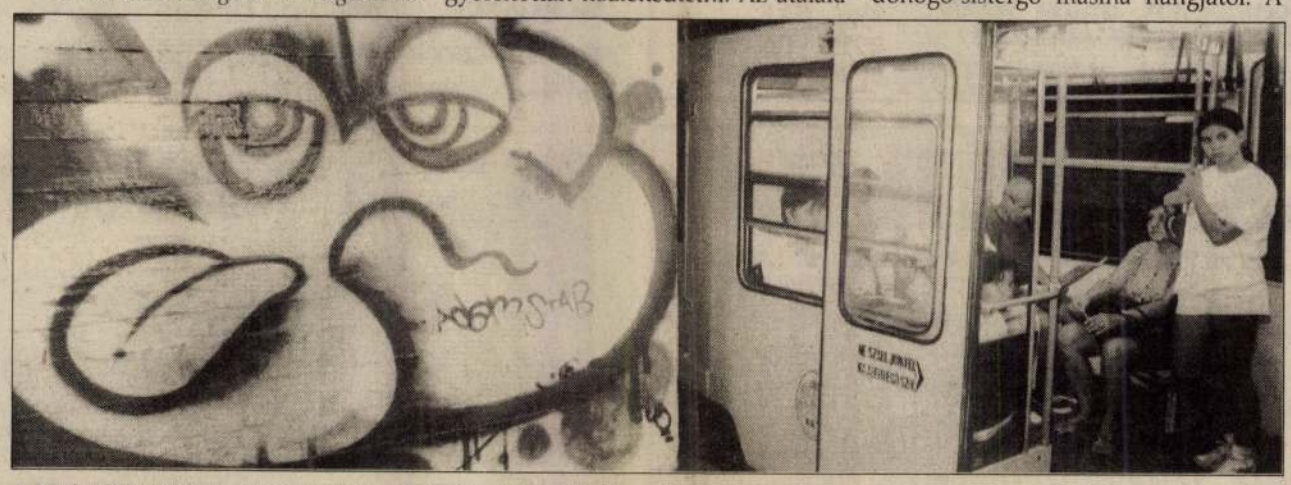

A kisföldalattit nem a hagyományos képzőművészet jellemzi FOTÓ: NAGY BÉLA

Winan testvérek által épitett, s a befejeztetéséhez közel álló gőzös. — Ez egészen uj modorban lesz készitve, s ha sikerül, a hajóépitésben nagy változást idézend elé. Különbözik az minden eddig ismert gőzösöktől és hajóktól, nincs annak sem orra, sem fara, kötélzete, árbocza, sem fedélzete. Leginkább hasonlit az egy óriási szivarhoz, mellynek mindkét vége hegyes.

E szivaralaku gőzös közepe körül forog gyürűként egy kerék, lapátokkal, mellyek ugy vannak fölverve, hogy midőn a vizre esnek, azt hátrahajtják s igy a hajót előretolják. E kereket négy gőzgép igen gyorsan hajtja a hajó körül.

A fedélzetet, a hajótestnek csak egy kis belapitott része képezi, mellyet karzat s padok vesznek körül. A hajó mindkét vége felé ásó alaku kormányrud van alkalmazva.

Ez uj gőzös 180 láb hosszu, és épitői erősen meggyőződvék, miszerint avval négy nap alatt Amerikából Európába eveznek. Terviratukban többek közt azt mondják, miszerint e hajót azért épitik, hogy a két világrész közti utat biztosabbá, olcsóbbá és gyorsabbá tegyék. Miután az egész hajó vasból épül, tűztől nem lehet félteni, sem elmerüléstől, mert a szobák mindegyike külön vizhatlan, sőt ezek közől több is megtelhetik vizzel, anélkül, hogy emiatt az egész veszélyben forogna. — Továbbá a hajó alakja azt erősebbé teszi, s a szél és hullámzat nem ragadhatja ugy meg, mint a többi hajót, tehát ezek ellen is nagyobb biztosságot nyujt. Ezen fölül a hajótest igen könnyü; 200 tonna szénen fölül 200 utast, a levélpostát s egyéb értékes tárgyakat, mint pénzt stb. szállithat, s Amerikából négy nap alatt ér Angliába. E gyorsaság következtében a szállitásbér tetemesen olcsóbb leend.

Vajha beteljesülne a vállalkozók számitása. Rajzunk e hajót ugy mutatja, mint mikor az elkészülten a tenger hullámait szelni fogja.

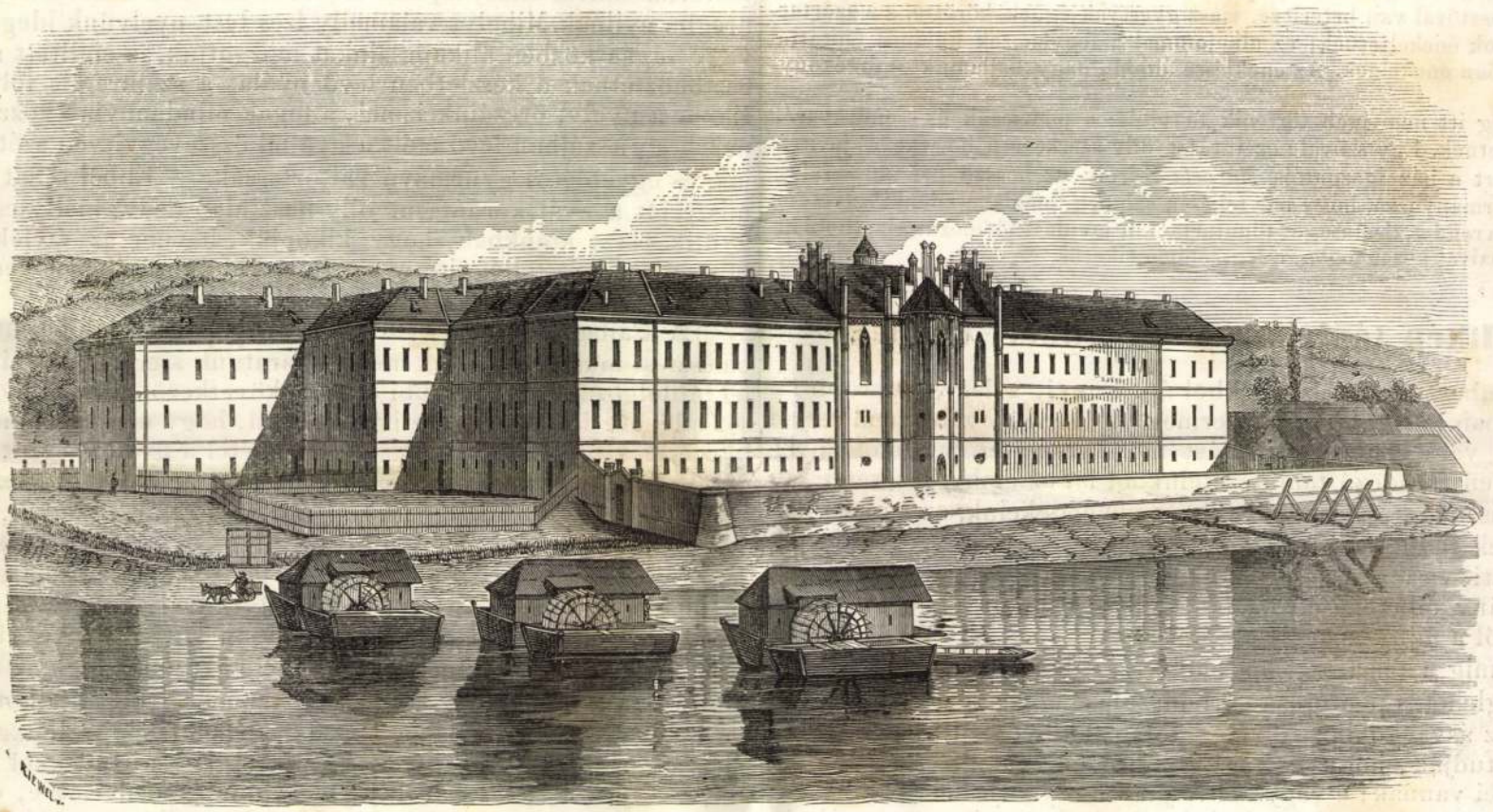

A váczi uj fegyház.

A váczi uj fegyház.

Ugy véljük, sok olvasót érdekelni fognak némi részletességek ez ujabbkori intézetről, mellyet noha a „javitó“ czimet nélkülözi s csak „fegyháznak“ neveztetik, közelebbi megismerkedés után annak szervezetével, inkább javitó, mint fegyintézetnek fog kiki nevezni.

Ez intézet is egyik hangos hirdetője a kor humanus szellemének, mellynélfogva a társadalom nem taszitja ki eltévedt tagját martalékaul önveszte s kárhozatának, hanem föladataul tekinti ismét visszaadni azt rendeltetésének, uj embert alkotni a romlott emberből, időt, alkalmat eszközt, s bőséges segélyforrást adván neki, hogy megjavulhasson, hogy az emberi társaságnak ismét hasznos tagjává legyen.

Az épület, mellyen meglepetéssel pihen a gőzösön utazó szeme, midőn Vácz mellett elhalad, 1755 óta áll, midőn boldogult Mária Terézia királyné nemes ifjak növeldéjeül kezdé épittetni. Ezen eredeti rendeltetése az épületnek nem teljesülhetett, s befejezetlenül meredtek a nagyszerü alapfalak az égnek, egész a legközelebbi időkig, midőn a magas kormány rendeletéből a mult években felépittetvén, a nagyszerü épület, mint cs. k. fegyház fogadja magába a törvény által elitélt bünösöket.

Hivatalos személyzete az intézetnek : maga az intézeti főnök, egy ellenőr, három irnok s egy ügyvezető, ki a munka kiosztását eszközli. Van saját lelkésze, orvosa s egy tanitója, ki naponkint előadást tart a fegyenczeknek. — A 900-at meghaladó fegyenczek napirendje következő : reggeli 6 órakor fölkelnek; megmosdván, ágyaikat megvetik s magukat tökéletesen rendbeszedvén, dolgozó termeikbe vezettetnek. Itt a reggeli imát áhitattal végezvén, napi munkájokhoz fognak, melly varrásból áll, t. i. a cs. k. katonaság számára egyenruhákat készitnek, mellyek közől különösen feltünő az atilla, és magyarnadrág varrása és zsinórozása, ezeket a legszabályosabban készitik el.

A varrásért minden darab munkától megszabott dijt kapnak, mellynek egy harmadát bent az igazgatóság által vezetett takarékpénztárban kell hagyniok, két harmadát pedig engedményezett külön élelmezésre fordithatják. Azonban a takarékosak megelégedvén rendes élelmezésükkel, egészen bennhagyják, s szabadulásukkor az egész összeg minden hiány nélkül pontosan kezükbe adatik.

Ez által a könnyelmü takarékosságot tanul, a szegény uti költséget szerez, hogy övéihez, a házi családhoz visszamehessen.

A rest pedig vérszemet kap, s a munkának adja magát, mellynek következése az, hogy a dolgot megszokja s munkás ember válik belőle.

Reggeli $7\frac{1}{2}$ órakor a r. katholikusok ritka izlésü s valóban gyönyörü imaházukba seregelvén, áhitatos éneklés mellett hallgatják a sz. misét. A templom, mondom, ritka szerkezetü : négy osztályból áll, két földszinti s két karzatból egyenlő nagyságban, fokozatosan padokkal, ugy hogy a miséző, vagy a szónokló lelkészt mindegyik láthatja, mert az oltárhoz 10 lépcső vezet föl. Magasan diszeleg az; a főoltárkép a szeplőtlen Szűz Anya képét ábrázolja, két két oldalról egyegy angyallal.

A diszes templomi öltözékek Bécsben készültek, s csak nem rég érkeztek meg; van 8 változéku orgona, menyezet s zászlók sem hiányzanak.

A templom hajójában csak néhány pad van, a hivatalnokok számára.

A más vallásuak szintén rendesen részesülnek egyházi oktatásban.

A fegyenczek egy éven fölül egész 10 évig vannak ide itélve, s közőlök 23 éves korig mindegyik tanköteles, habár bölcsészeti osztályokat végzett is.

A fegyház iskolájában naponkint 80-an nyernek oktatást. A tanitási órák fel vannak osztva : hétfőn magyar olvasást, irást; kedden számtant; szerdán német olvasást, irást; csütörtökön magyar olvasást, irást, délután egyházi éneket; pénteken mezei s kerti gazdaságtant; szombaton német olvasást s irást és számtant tanulnak. Az iskola egy külön teremből áll, egy asztal és szekrénynyel a tanitó számára, hol az iratok, könyvek s kézi táblák tartatnak. A tanonczok hoszszu keskeny asztalok mellett ülnek karos székeken, mindenkinek van egy kis fiókja, hol iróeszközét tartja. Van egy nagy számtábla, s az olvasáshoz magyar-német hangoztató táblácskák.

Délelőtti órákban a fegyenczek a belső udvarba egy órai sétára mennek, hogy egyedül az eget látva és saját lakásukat, jusson eszükbe bünösvoltuk s az ég igazságos itélete. Séta után a munka folytatására mennek. Déli $11\frac{1}{2}$ órakor a munka ideje megszünik, minden osztályban egy-egy fegyencz hangosan elmondja az „Ur angyalát,“ melly imát fölállva mindnyájan a legnagyobb áhitattal s összetett kezekkel utánmondják. Ekkor átmennek hálószobáikba, s az étkezést kezdik meg. Étkezés után egy órai szünetük van, szünet után a munka folytatására mennek dolgozó termeikbe, de az egy órai séta délutáni órákban is megtörténik.

Estve felé hálótermeikbe vonulnak, hol a 7 órai harangszó imára ser-

Vas. Ujs. 1859.

kenti őket, imádság után magukra hagyatva, beszélgetés után lenyugosznak. Ágyaik két kis állványon létező deszkázat, egészen szédszedhető, el van látva jól töltött szalmazsák és párnával; nyáron könnyü, télen kettős pokrócz a takarójok.

Öltözékük egyenlő; ez áll ing, gatya, vászon sapka, mellény, felöltöny és nadrágból, harisnya és katonabakkancsból.

A fegyenczek erkölcsösbjei kiválasztvák; vannak közöttük házi dolgosok s mosók is. A házi dolgosok a folyosókat és szobákat tisztázzák, naponként kétszer söprik és egyszer hetenként surolják. A mosók mosnak vagy mángorolják a fehérnemüt.

Van e fegyháznak egy sok hasznu, gőzre alkalmazott gépezete, melly a konyhában főz, a mosás és fürdésre meleg vizet ad, ruhát szárit bámulatos gyorsasággal és vizet szivattyuz.

Van hidegfürdő is a Dunán, de az épületben is vannak kád- és zuhanyfürdők.

Az étkezésre nézve a kiszolgáltatást egy benn lakó vendéglős teljesiti. — Kenyerük igen jó, naponként főtt ételt kapnak, levest és főzeléket; csütörtökön és vasárnap pedig hust is kapnak. — A betegek eledele kitünő, panaszt soha sem emelhetnek. Ezek öt teremben vannak, egészen elkülönitve, s a leggondosabban ápoltatnak.

Meleg étket napjában háromszor kapnak, s igen nagy tisztaság és szolgálatban részesülnek. Az orvos órákat tölt közöttük mindennap, sőt házi gyógyszertáruk is van, hogy rögtönesetekben segélyükre lehessen.

A viz mindenüvé a Dunából átszűrve kavicson keresztül a föld alatt vezettetik, van azonban a közép udvarban két szivattyus kut is.

A temetkezés egész ünnepélylyel történik, gyász szertartással. A ravatal fekete posztóval van beteritve, viasz gyertyák égnek körötte, s a szertartásos zsoltárok énekeltetnek; ez alkalommal a fegyenczek különös áhitattal és szivrehatóan énekelnek. Az éneklésre általán nagy hajlamuk és fogékonyságuk van.

Testileg itt nem igen történik fenyités; a makacsok és csendzavarók bebörtönöztetnek. Egy szóval: ez intézet olly szerkezetü, hogykevés javitást igényel, mert a ház igazgatója *Margets* Károly ur hosszu évi tapasztalása után ugy kormányozza, hogy bár teljesen szigoru, mégis mindenki szeretetét birja, s igy a rendet, tisztaságot fönntartani, a javulást előmozditnia, többi hivatalnoktársaival kezet fogva, a legszebben sikerül. *F. A.*

Mikép táplálkozik az emberi test?

Az ember testből és lélekből áll. Ennyit a legegyszerübb falusi iskolában is megtanul a gyermek; de ennél tovább nem terjed önmagáról való ismerete. Bizvást mondhatni, hogy tudományos kiképezésben fáradozó tanintézeteinkből is, az emberismeret tanából, alig visznek ki magukkal többet növendékeink, az emberi test külrészeinek felületes ismereténél; de már ezeknek szerkezetéről, egymásközti viszonyáról, és működéséről alig van valami fogalmuk. E hiány mindenesetre a tanrendszernek felrovandó. Ugyanis egy oldalról a milly nevetséges, másrészről épen olly fonák eljárás az, hogy mig a természet három országából a növények szemes részeit meglehetős pontossággal bonczolják növendékeink, és belőlük még az ásványokból is válogatott példányokkal birnak; az állattanból tudják, hogy e vagy ama nemnek milly légző s étkező szervei vannak; e vagy ama fajnak millyenek lábai s körmei: addig saját testük szerkezetéről és életéről annyit sem tanultak, miszerint tájékozni tudnák magukat a tüdők, gyomor, máj, lép stb. fekvéséről. Ezen okból, a közéletben épen nem ujság, tudományos, mivelt emberektől illyféléket hallani: „a vizgégémbe ment az étel, majd megfultam," nem tudván azt, hogy az embernél sürü s folyadékféle ételnemüek, a vizzel együtt, ugyanazon csatornán jutnak a gyomorba. Nem ujság látni s hallani egyéneket közhelyen szónokolni, kik a sziv tájékára, ez érzemények gyupontjára akarván mutatni, a gyomor tájékán áll meg kezök, nem tudván azt, hogy a sziv a mell bal oldalának középtáján, a gyomor pedig, a hol a mellcsont végződik, a hasüreg legfelső részét foglalja el. Illyfélékkel a közéletben gyakran találkozunk. Ugyanazért, ha az eddigelé divatozó tanrendszerből a közéletbe is által vitt hiányokon, mi orvosok, az ember-élettanból közlendő némelly népszerü ismertetéssel valamit segiteni akarunk, azt hiszszük, nem untató, hanem mulattató olvasmányt fogunk nyujtani e népszerü lap olvasóinak.

E lapok m. é. 27-ik számában röviden közölve volt az emberi test főbb részeinek, és ezek működésének ismertetése. Szükségtelen is nemorvosoknak az emberi test külön részeit együl-egyig látni s egymással összeköttetésök és működésökben ismerni, mert ehez szaktudás kivántatván, nékik ahoz sem idejök sem alkalmuk nincs. Ámde az emberi test főbb részeit, épen ugy a kivül láthatókat, mint belül fekvőket helyzetökre, de különösen működésökre nézve ismerni minden embernek nemcsak szükséges, de gyönyörködtető is; nemcsak hasznos, de emberhez, mint Istennek legfönségesebb teremtményéhez illő is, hogy ő, kit minden állat és földi lény urává tön, magát ismerni tanulva, ha csak kicsiben is, átlássa s meggyőződjék róla, miszerint ő a nagyvilág képmása s utánnyomata, s nem létezik a nagyvilágban olly elem vagy parány, mi az ő testében, kicsi részben föltalálható nem volna, és ezáltal a valódi vallásosság, erkölcsiség magasztos voltának érzésére s terjesztésére ébresztessék.

Az imént előadott okoknál fogva, az *emberi test táplálkozásának folyamát* akarom lehető népszerüen leirni, vagyis azt, hogy az *élvezett ételek emésztése, miként történik? az ételekből készült tápany mikép változik vérré? és a vérből, miként táplálkozik az emberi test minden legkisebb része?*

Mielőtt az első ponthoz fognék, szükség megemlitnem, hogy testünk minden részecskéje a vérből veszi táplálékát és azon anyagot, melly a neki kimért müködés elkezdése s bevégzéséhez szükséges, mert e nélkül élettelen állapotban levén, nem müködhetnének.

Az emberi test fenntartására szolgáló *ételek emésztésének első szaka a szájüregben történik*, hol számtalan, nyálat szivárogtató más mirigyeken kivül, a fülek mellett két nagyszerü nyálmirigy van, mellyek a vérből folyvást elegendő nyálat választanak el. Ezek csatornácskával ellátvák, mik orczáink izmain keresztül hatva a szájüregbe nyilnak. Mihelyt valamelly izes test, nyelvünk idegeit érinti, vagy rágás közben állkapcsainkat mozgatjuk, az emlitett mirigyek ösztönöztetnek a készletben levő nyálat a szájüregbe folyasztani. Ekkor a nyelv, orczáink izmai, a fogak mindannyian közreműködnek, hogy a szájban levő ételt a nyállal összevegyitvén szétmorzsolják, és egyenletes gyurmává változtassák. — Ebből tehát láthatni, miszerint a nyál korántsem olly hasztalan nedv; melly csak azért gyülik össze szánkban, hogy kiköpjük, hanem az ételek, különböző részeinek föllágyitása s péppé kidolgozásához elkerülhetlen tényező.

A szájban igy összegyurt darabos pép a nyelcsőbe jut, és ezen emésztési müködés utolsó, melly akaratunk szerint történik az ételek átdolgozásában. A többi ezután következő akaratunkon kivül, sőt ellenére is véghez vitetik, a nélkül, hogy akarva is megakadályozhatnók. — Mihelyest egy harapás étel a nyelcsőbe jut, innen a garatba, vagyis a szájüregből a gyomorig vezető csőbe lefelé nyomatik, e cső izmainak természeti alkotása által, a nélkül, hogy az étel saját sulyánál fogva oda lejuthatna.

Nemorvosnak is érdekes tudni, hogy az ember fejére állva is megihatik egy pohár vizet, és mihelyt nyel, a korty épen olly könnyen eljut a gyomorba, mintha lábon állva tesz kisérletet; pedig első esetben saját sulyánál fogva ellenkezőnek kellene történni. Ennek oka abban rejlik, hogy a cső izmai ollyképen alkotvák, miszerint a falatokat csodálatos módon lejebb-lejebb tolják. — Belső hártyája pedig bizonyos nedvet szivárogtató mirigyekkel bővelkedik, mellyek a falatokat utjokban mindig nedvesitve, ezáltal a gyomorba sietö darabos pép higulása s összébb vegyülése előmozdittatik. E csőből, melly a mellüregben hátul a légzőcső megett nyulik lefelé, és azon erős hártyás izmot (ezt rekesz-izomnak hivjuk,) keresztül furja, melly a hasüreget a mellüregtől elválasztja, — az étel a gyomorba jut.

A gyomort, — mi a mellcsont alatt baltól jobbra fekszik, — ugy nézhetni, mintegy bő, husos tömlöt, mellynek üregében az étel mindaddig marad, mig ott egészen felolvasztva, mintegy összeörölve, valóságos hig péppé nincs feldolgozva.

De miként? ez a kérdés.

Az emésztés második szakát a gyomor végezi; részint a szervezetében rejlő természeti erő, részint az üregben létező vegyi nedvek által, a nélkül, hogy erről az ember valamit tudna, vagy akarata, — mint a szájban történő vágásnál, — tettleges részt venne abban.

A gyomor nedve legfőbb tényező arra, hogy az étel annak különféle vegyi részei által felolvasztatva egyenlő vegyületet nyerjen és hig péppé dolgoztassék föl.

Legujabb fölfedezés szerint a gyomor nedvében levő emészteny (pepsin) azon hatalmas anyag, melly az étel emésztéséhez föltétlenül szükséges. Ez azon anyag, melly a rosz emésztő gyomor helyrehozására csaknem minden hirlap végén ajánltatik.

A gyomor természeti ereje az által nyilvánul, hogy izomrostjai ollyképen vannak alkotva, miszerint falait folytonos összehuzódás

De őt is megszerették mindenfelé, amerre műveiből kiállítást rendezett. Mert ez az ember nem magának él. Nemcsak magunknak születünk – írta volt annak idején Szenci Molnár Albert, a nagy könyvbarát, író és kiadó. Ez a jelszava, élete jeligéje Váci Györgynek is. Amikor Kiskunhalason, szülővárosában bemutatta művészetét, nem elégedett meg az elért sikerrel. Azzal, hogy százak és százak találkozhattak a művészi könyvkötéssel. Bemutatta anyagát Martonvásáron, az Akadémiai Kiadó helybéli könyvkötészetének munkáival közösen (nem ismeri a szakmai féltékenységet sem az irígységet). Esztergomban, Kiskőrösön, Akasztón, Szombathelyen láthatta az értők tábora, mi a könyvkötés művészete viszonyaink között. A Szombathelyi Tanárképző Főiskolában rendezett kiállításán kötései, restaurált könyvei annyira megtetszettek dr. Gonda György megyi tanácselnöknek, hogy azóta is vele javíttatja könyvtárának rongált példányait.

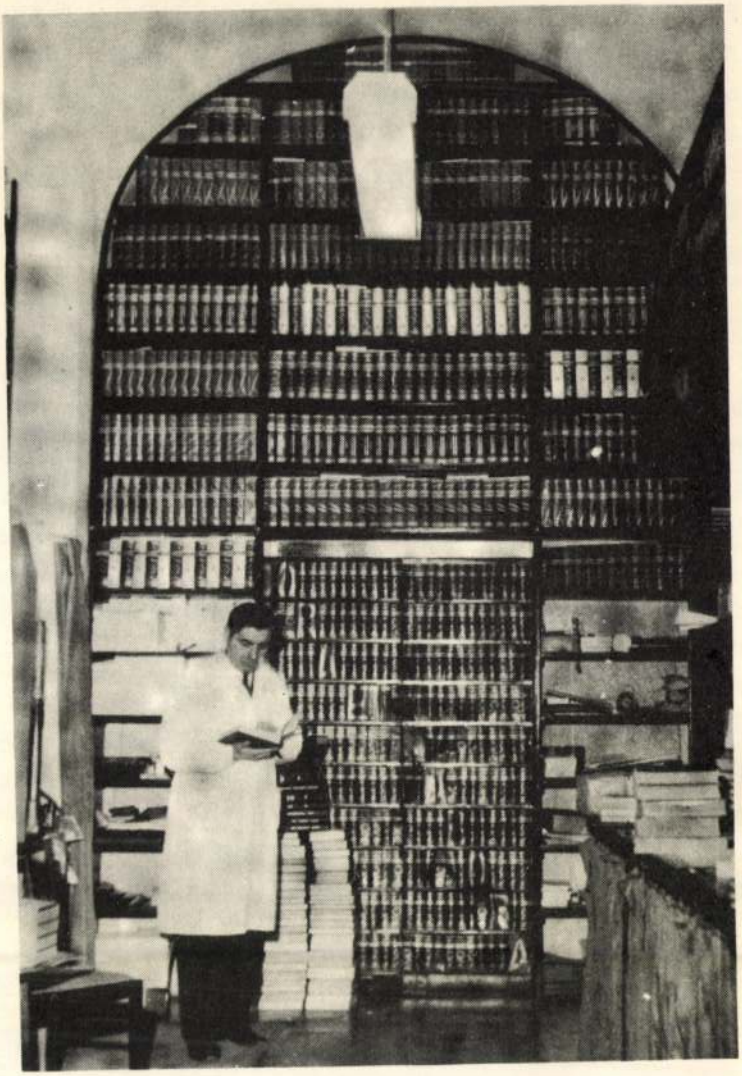

Váci György könyvkötészete. Részlet

Restaurált korvinát, ősnyomtatványt. régi misekönyvet, megrongálódott újabbkori első kiadásokat – ki győzné fölsorolni majdnem öt évtized szívvel, lélekkel, hozzáértéssel és ízléssel végzett munkáit? Sőt „szeretettel" végzett munkájának szépséges gyümölcseit.

Mert ez az ember egész életében azt vallotta, hogy csak akkor jó, értékes és szép a munka, ha azt – szívet-lelket beleadva – szeretettel végezzük.

Élete legnagyobb boldogsága, ha szakmáját ismertetheti, szépségeit mások előtt is föltárhatja. S mindezt betetőzi majd, ha kellő megértésre talál óhaja, hogy értékes kötéseivel, életművével és gazdag könyvgyűjteményével Vác múzeumait egy újabbal gyarapíthassa.

koztak vele, hogy szakmai szempontból minél jobban fölkészülhessen. Ő pedig sokszor késő éjszakáig bent maradt a műhelyben, újabb és újabb módokat gondolt ki, hogy gyakorolja tudását, kipróbálja az egyes módszereket. Az eredmény nem is maradt el: mind a szakvizsgát, mint a mestervizsgát kitűnő eredménnyel tette le.

Szerelme lett a könyvkötészet. Annyira, hogy ha a 2. vh. alatt valamelyik városban hosszabb ideig tartózkodott, szabadidejében meglátogatta a könyvkötőket, hogy tanuljon tőlük, s hogy közben segítsen is nekik.

Igy lett azzá, ami mai is: a szakma megszállotja, a szakmai tisztesség és megbízhatóság mintaképe. Itt maradt őslény, a Paradicsomból, úgyis mint „maszek", úgyis mint művész, úgyis mint ember.

Sokszor elgondolom: mit szólnának a nagy elődök, ha látnák a kései utódot, az utolsó mohikánt, a Huszár Gálok, Méliusz Juhász Péterek, a Heltai Gáspárok, a Sylvester Jánosok, a Szenci Kertész Ábrahámok, a Szenci Molnár Albertek, a Misztótfalusi Kis Miklósok, az olyan könyvesztéták, mint Kazinczy Ferenc, Nádai Pál, vagy a kései „kompaktorok" közül Jaschik Álmos, vagy a debreceni Dávidházy Kálmán? Milyen áhítattal vennék kezükbe szépen aranyozott, díszített, mintázott különböző anyagú kötéseit, amiket készített az Elnöki Tanácsnak, a Minisztertanácsnak, a magyar ENSZ Bizottságnak, az Országház hivatalának, a kormány titkárságának, a Tájékoztató Hivatalnak, a Magyar Távirati Irodának, a Magyar Tudományos Akadémiának, az Országos Ügyvédi Tanácsnak, a különböző minisztériumoknak, követségeknek stb. stb. Munkái ma már ott vannak a világ szinte minden táján, Észak-Amerikában éppúgy, mint Vietnamban, Japánban csakúgy, mint a Szovjetunióban, Kínában, Finnországban az afrikai földrészeken stb.stb. – maga sem tudja már számontartani, hogy hány helyén a világnak.

Mindez Vácról intézve. Mert a várost, amikor 1935-ben először pillantotta meg sok tornyával, füstölgő gyárkéményeivel, régi patinás házaival, kedves hangulatával, egyszerre úgy megszerette, hogy családi nevét is Váci-ra változtatta.



Váci György könyvkötészete. Részlet

Valamikor a nyomdász és a könyvkötő egy személyben egyesült, sőt a nyomdász egyben kiadó és terjesztő is volt. Még ha segédekkel dolgozott is, akkor is az ő ízlése érvényesült. Ő mondta meg, hogy milyen tartalmú könyvhöz milyen kötés illik. Ha értette a mesterségét, amely régen a művészi elemet és kívánalmat is magába egyesítette, akkor össze tudta hangolni a könyve egyes elemeit: a tartalomhoz illő méretet, a betűtípust, ennek fokozatát, a sor és szóközöket, a jól olvashatóság követelményeinek megfelelően, a szegély arányait, a papíros minőségét és színét, az előzéklapot, a kötés anyagát és annak diszítő elemeit.

Mindez ma már a múlté.

A könyvkötő készen kapja a máshol nyomtatott könyvet. Ő pedig a rendelő ízlésének – ha van neki – megfelelően beköti olyan anyagba, amilyennel éppen rendelkezik. Én még diák koromban mondhattam Szily János pápai könyvkötőnek: itt van ez a verses könyv, szeretném ha kecskebőrbe kötné, amely idővel szépen megbarnul. – Semmi akadálya uram – mondta a mester a szegény diáknak, mert azért tekintélye volt a szegény diáknak is, ha fagylalt helyett könyvre költött és azt kecskebőrbe köttette.

Ma nálunk a Magyar Helikon kiadó sem kap bőrt. S amikor kapott, abban sem volt sok köszönet, a rossz kidolgozás, a hitvány anyag miatt. Mert neki is csak a selejtje jutott. Hát inkább maradt a vászonnál, bár abban sincs választék, meg a selyemnél, abban még kevésbé, s rátért a nyl kötésre, mert azt drágábban adhatja és senki sem tudhatja, tartós-e, vagy sem.

Váci György még emlékszik egyre és másra, anélkül, hogy a D.T. ezévi első kötetének 4. oldalán megjelent Ady verset kellene idéznünk az emlékezetébe. Dehát ki is ez a **Váci György?**

Amikor Kiskunhalason 1919. dec. 8-án megszületett, még a Czibolya névre hallgatott, s utána is még jóideig. Apja Czibolya György virágkertész volt, anyja Dudás Julianna – nyolcgyermekes családanya. Képzeljük el, ha ma is ennyi gyerek volna legalább minden harmadik családban, hova emelkedne az életszínvonal? Váci György visszaemlékezéseiben írja, hogy apja, sőt nagyapja is, a kertészkedés mellett gyűjtötték a régi leveleket és bélyegeket.

Váci György, még mint Czibolya György, óvodás korában, 5 éves korában kapta az első könyvet. A képei miatt szerette meg. Annyira, hogy mind szebb és szebb papírosba csomagolta, annyira féltette. Több sem kellett a szülőknek, látva, hogy fiuknak jópajtása a könyv, nem tép, nem szaggatja szét, más könyveket is megvettek neki. Később visszapillantva ezekre az első könyvélményekre, úgy látta, hogy ettől kezdve erősödött vonzalma a könyvhöz, tisztelete a könyv iránt, óvása, védése, úgyis mondhatnám dédelgetése minden ártó szándékkal szemben.

Ma is ez jellemzi, különben nem is juthatott volna el a megböcsülésnek arra fokára, amelyről majd alább szólunk.

Vác nem igen tudja, milyen hű fia szerzi neki szép csöndben a dicsőséget.

1935-ben, be sem töltve a 16. életévét, került Vácra, az akkor már országos hírnek örvendő Kapisztrán nyomdába, amely a magyar ferences rend tulajdona volt. A szakmabeliek nem nagyon szerették ezt a nyomdát, mert olcsó áraival nem tudtak versenyezni. Ugyanakkor egyre többen keresték föl megrendeléseikkel. A nyomda művészi tekintetben meg sem közelítette a gyomai Kner nyomda munkáinak színvonalát, sem a budapesti Globusét, a békéscsabai Tevanét, hogy csak néhány példára utaljak, de azért tisztességes színvonalat képviselt s még a **Kalevala** hatalmas ünnepi kiadványát is elő tudta állítani, még hozzá eredeti finn papíroson és többszínnyomással! Ebbe az üzembe került Czibolya György is, alig hogy betöltötte 15. évét. S mert nemcsak tömegkötések készültek a nyomdában, hanem egyediek is, módja nyílt tudását ilyen vonatkozásban is elmélyíteni. Ugyanettől az időtől kezdve foglalkoztatta a rongált könyvek fölújítása is. Az idősebb szaktársak látva szorgalmát, érdeklődését, szívesen foglal-

SZÍJ REZSŐ

VÁCI GYÖRGYRŐL ÉS MŰVÉSZETÉRŐL

Kner Izidor, a gyomai nyomda nagytehetségű megalapítója, fiatal éveiben könyvkötő segédként tartotta el magát, könyvkötészetből-kötészetbe vándorolva. Ennek során úgy megútálta a kötészetet, hogy egyenesen hitvány mesterségnek tartotta. Később, amikor nyomdatulajdonos és kiadó lett, amikor tehát a kötészet színvonala nagyrészben tőle függött, azon igyekezett, hogy legalább saját nevében megböcsülést szerezzen a szakmának. Nem is eredménytelenül. Nemcsak a könyv belső fölépítésében és diszítésében hagyott föl az eklektika zűrzavaros „stílusával", a szecesszió új eszközeit is ízléssel, mértéktartással alkalmazta s legtöbb a stílusban készült könyvét mai is jóleső érzéssel nézegethetjük.

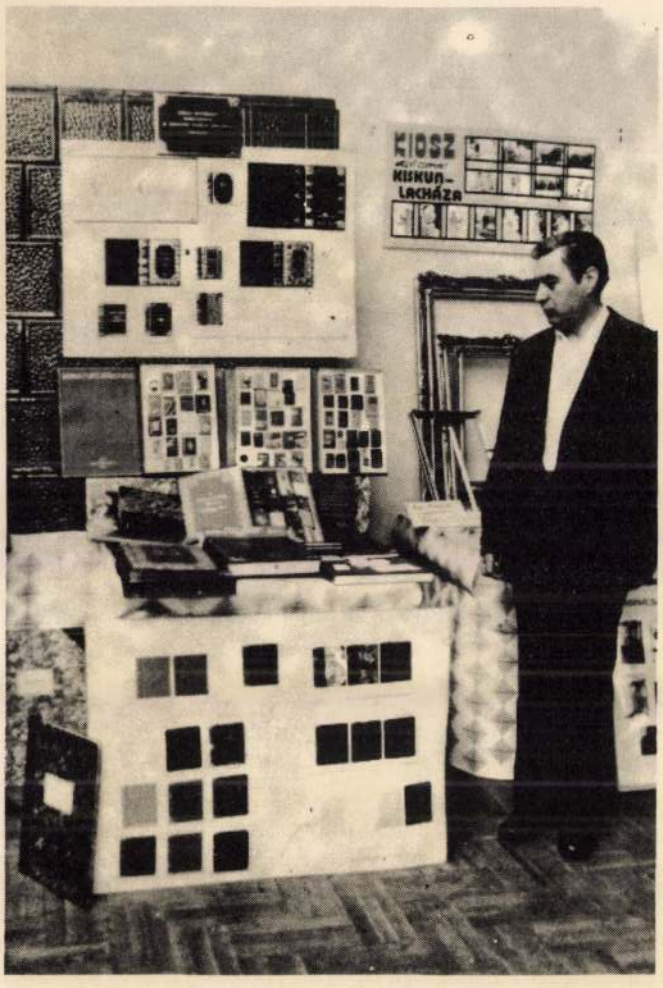

Váci György és a kiállítás egy részlete

1920 után a Kner nyomda kötései leegyszerűsödtek, egy új klasszicista szellemiségnek megfelelően kívül-belül puritán, a majdnem teljesen dísztelen könyvek és kötések jellemzik a Kner műhely kiadványait.

Akárcsak mai könyveink kötéseit is, egészen ritka kivételtől eltekintve. Amit ma általában, mint kötést, szépnek találunk, az semmiféle esztétikai értéket nem hordoz. Egy-két vízszintes vonal a gerincen, legyen az akár bőrkötésen, még nem művészet. Ha a mai magyar könyvkötőművészetre kíváncsiak vagyunk, akkor egyedi kötések után kell nyomoznunk.

Illetve nem is nagyon kell, mert ha kimegyünk Vácra, ott akár „nagyban" is találkozhatunk a könyvkötés művészetével. A **Váci Könyvkötészet** a Géza király tér 12. alatt működik, tulajdonosa, vezetője **Váci György**. Ő még tudja, mi a művészet a kötésen, tudja, hogy anyag, ízlés, alkotó képzelet és kitűnő mesterségi tudás hozhat létre művészi színvonalú egyedi kötést.

Mint ilyen, valóban „unikum" azaz egyetlen példány a Dunakanyarban, de művészete alapján azt is mondhatnám, hogy az egész országban.

SZÍJ REZSŐ

VÁCI GYÖRGY

különlenyomat a
DUNAKANYAR TÁJÉKOZTATÓ
1977/2.sz.-ból

CLEAN DAY

VÁCI NAPLÓ
A PEST MEGYEI HÍRLAP KÜLÖNKIADÁSA

Helyszeretetből – névváltoztatás

A szakma kiváló mestere

Addig is, amíg megnyitják a múzeumot...

Sötétbarna bőrbe kötött, vastag katalógus az íróasztalomon. A könyv kötése a mesterség remeke. Érthető, hiszen egy könyvkötészeti kiállítás katalógusa, olyan kiállításé, amely megjárta *Ozdot, Szegedet, Szombathelyt, Esztergomot, Martonvásárt, Nagykőrös*t, *Kiskunhalast*, csak éppen városunkban nem láttuk még. Egy váci kisiparos, a szakma kiváló mestere, *Váci György* készítette, művészettörténészek, könyvtári szakemberek rendezték anyagát, alapja egy könyvkötészeti múzeumnak, mely — ha az engedély megérkezik — Vác érdekessége lesz. Tudomásunk szerint Közép-Európában nem található ilyen múzeum.

Az ókortól napjainkig

A kiállítás bemutatja a könyvkötészet múltját, jelenét, az ókori diotichonoktól, napjaink gyári kötéséig. Színes eredeti, vagy másolati példányokban, tárlókon láthatók a bőrrel, bársonnyal, fémmel, csonttal, mozaikkal, kövekkel porcelánnal ékesített kötések, a könyvkötészet legrégibb és legújabb szerszámai, aranyozó gépei. Láthatunk egy teljes könyvkötő műhelyt, fényképen - mesterfogásokkal.

A tárlókban olyan könyvritkaságok, mint *II. Rákóczi Ferenc* emlékiratainak 1739. évi kiadása, *Nagy Péter* cár emlékiratainak korabeli, amszterdami kiadása, 1810-ből a *Code Napoleon*, 1558-ból *Bocaccio* Dekameronja és 1488-ból *Thuróczi János* Chronica Hungaróruma. Természetesen kötési ritkaságuk folytán kerültek a gyűjteménybe.

Mindenki megcsodálja egymás mellett a világ legnagyobb könyvét, melynek kötéséhez egy tehén bőrét használták fel és a világ legkisebb könyvét, melyet nagyítóval lehet csak olvasni.

Tárgyi emlékek

A könyvkötészeti múzeum (előkészítése még éveket vehet igénybe) tárgyi emlékei sem kisebb értékűek. Azokat is Váci György gyűjtötte össze, sokat hulladékból szedett fel, sokat több tízezer forintért vásárolt meg.

Amint mondja, sok régi könyvkötő műhelyét megvette. Legértékesebbnek az 1960-ban vásárolt hódmezővásárhelyi műhelyt tartja. Érdekesek a céhbeli szerszámok, érdekes a 110 éves, tíz mázsás aranyozógép, a kétféle vágógép, a sajtó.

Művészi fokon

— *Mi a célja a kiállítás megteremtésével és a muzeális anyag gyűjtésével?* — kérdeztem a neves kisiparost, aki 1930 óta, könyvkötőmesterként dolgozik a városban és annyira megszerette ezt a helyet, hogy családi nevét is — *Czibolya* volt — Vácira változtatta.

— Műhelyemben meg lehet tanulni a könyvkötészet mesterségét, — felelte —, de én többre vágyom. Ahogyan minden mesterséget művészi fokon is lehet művelni, a könyvkötészet szintén lehet művészet. Mivel gyermekem nincs, felhívom erre a fiatalok figyelmét, hátha a kiállítás, vagy a múzeum látogatói közül kerül ki az utódom, az, aki a könyvkötést éppen olyan alkotásnak tekinti, mint a festményt, a szobrot, vagy a költeményt.

★

Váci György könyvkötő kiállítását már a fél ország ismeri, csak — mint említettük — éppen Vácott nem mutatták be. Addig is, amíg a levéltárban megnyitják a múzeumot, jó lenne a főtéri kiállítóteremben vagy a művelődési házban bemutatni anyagát.

Mészáros Gyula

Kisiparos Újság

A művészettörténész bemutat egy iparost

Könyvkötőt. A művészi szép kedvelőinek érdemes azt a Váczi Györgyöt bemutatni, akiről a mi előfizetőink már többször olvashattak e hasábokon.

A DUNAKANYAR TÁJÉKOZTATÓ január elsején megjelent számában dr. Szíjj Rezső művészettörténész, a folyóirat felelős szerkesztője négyoldalas, fényképekkel illusztrált cikkben mutatja be Váczi Györgyöt. A többszörösen kitüntetett könyvkötő-kisiparos mester Vácott él és dolgozik.

Munkáit az ismertetés a Kner nyomda híres könyvborítóival hasonlítja össze. Azt írja, Váczi György még tudja, mi a művészet a kötésen, tudja, hogy anyag, ízlés, alkotó képzelet és kitűnő mesterségi tudás hozhat létre művészi színvonalú, egyedi kötést.

A váci kisiparos nemcsak a lakosságot látja el — dolgozik az Elnöki Tanácsnak, a Minisztertanácsnak, a Magyar ENSZ-bizottságnak, az Országház intézményeinek, a Tájékoztatási Hivatalnak is.

A méltatás parádés helyen jelent meg: A Dunakanyar Tájékoztató — a Dunakanyar Intézőbizottság két és félszáz oldalas, magas színvonalú folyóirata — időközönként beszámol Észak-Pest megye életéről, a folyó két oldalán található helységek érdekes eseményeiről, nevezetesebb lakóiról.

Papp Rezső

Kiváló művészek egész sorát mondhatja magáénak a Dunakanyar; a folyóirat e száma megemlékezik a világhírű *Kovács Margitról*, (1902—1977), a népi-nemzeti kerámia mesteréről; a főként 19-es plakátjairól ismert *Berény Róbertről* (1887—1953). Külön színfolt a máig saját műhelyében munkálkodó és régi könyveket restauráló, egyedi kötéseket is tervező *Váci György* portréja.

MAGYAR MŰVEK KÜLFÖLDÖN

Szinte jelképes, hogy *Ady Endre* francia nyelvű válogatott verseskötete éppen az ünnepi könyvhéten hagyta el a nyomdát. Az elkészült példányokat a Kultúra Vállalat folyamatosan szállítja a Corvina alkalmi partnerének, a párizsi Seghers kiadónak, amelynek híres *Poètes d'Aujourd'hui* (Mai költők) sorozatát gyarapítja majd a legjelesebb francia költők fordította Ady-könyv. A nemrég megjelent Illyés-válogatás után ez a sorozat második magyar kötete.

Különben is „ünnepi könyvheteket" élünk, ami hazai irodalmunk külföldi publikációit illeti: éppen most jelent meg *Lengyel József* német nyelvű válogatott novellás-kötete a hamburgi Rowohlt, *Fejes Endre* „Mocorgó"-ja pedig a müncheni Hauser kiadónál. Ugyancsak a hetekben jelent meg *Illyés Gyula* válogatott versgyűjteménye *lengyelül.* Illyés nagy költői tekintélyét és európai népszerűségét bizonyítja egyébként, hogy költeményeinek francia és lengyel nyelvű válogatása után jelenleg egy harmadik Illyés-válogatás is sajtó alatt van: az *olasz.* Ez a könyv a közeli hetekben hagyja el a nyomdát.

A Valecchi cég, az olasz Illyés-kötet kiadója, más magyar művek iránt is érdeklődik. Legközelebb egy nagy novella-antológiát szándékozik kiadni; ez előreláthatólag 1970-ben jelenik majd meg. Hasonló terv foglalkoztatja az angol Secker and Warburg kiadót is. Előrehaladott tárgyalások folynak a New York-i Twayne céggel, amely a magyar irodalom teljes kaleidoszkópját adná ki: olyan szöveggyűjteményt, amelyben líra és próza egyaránt helyet kapna. A stockholmi Bonnier kiadónál viszont igen igényes magyar versantológia van előkészületben: *József Attila, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor, Illyés Gyula, Nagy László és Juhász Ferenc versei szerepelnek majd benne,* a legjelesebb svéd költők (köztük *Lundkvist!)* fordításában. S még egy magyar antológia készül: Zágrábban a nyár folyamán lát napvilágot a magyar próza legszebb darabjaiból készített kétkötetes válogatás.

Ennél közelebbi időpontban — már a napokban — jelenik meg *Fekete Gyula* „Az orvos halá mű regénye *cseh* nyelven. szintén napok kérdése, hogy *Tibor* német nyelvű „Hideg pok"-ja elhagyja a nyomdát met Demokratikus Köztársas Kiadója, a Volk und Welt e iránt *Bóka László* „Nandu"-j megjelenteti a jövő évben. másik NDK-kiadónál, a Union Verlagnál most van sz déskötés alatt *Thurzó Gábo* szent" című nagy sikerű reg ezt már a stuttgarti Henry verts Verlag is lekötötte. Egy sik nyugatnémet kiadó, a tek lyes Luchterhand *Sánta F* „Húsz óra"-ja iránt érdekl Ez pedig csakugyan könyvheti egy nyugatnémet és egy bolgá adó szinte egyszerre jelentette hogy válogatást szándékozik ni *Déry Tibornak* az ünnepi kö héten megjelent új novelláskö ből.

A külföldön megjelenő ma művek számának növekedése örvendetes. Még inkább örven hetnénk azonban, ha fokozottab élnénk azzal a támogatással, a lyet az UNESCO a kis hatósug nyelvek irodalmának terjesztő fordít. Az elmúlt két évtizedl pontosabban 1948 — az UNES szóban forgó programjának éle lépése — óta *mindössze négy magyar mű külföldi kiadását segít UNESCO-szubvenció* (s ezek kö sem mindegyikért a magyar folyamodott). E négy mű — a f sen megjelent 1966-os UNESC katalógus tanúsága szerint — következő: *Nouvelles hongro* (Magyar novellák, Seghers-Co na); a föntebb említett Ady-kö továbbá Lengyel József regén nek, a „Prenn Ferenc hánya életé"-nek angol kiadása (Pe Owen); és a *Panorama of Hun rian Literature* (Körkép a mag irodalomról, Corvina, előkészü ben).

A közeljövőben a Magyar UN CO Bizottság, a Magyar Pen C és a Corvina kiadó közösen vi ja meg, milyen további mag irodalmi művek külföldi megjel tetéséhez volna szükség a — méljük, valamivel fokozottabb UNESCO-támogatásra.

T. GY.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

ÉLET ÉS IRODALOM

1967 JÚN 3.

1021



Váci András: Kovács

VI Mári r
sipítozó, éhe
Juli néni
engve vett
A méregdrá
nek az ára
ekben, mert
llenőrzés al
fagylaltos.

uhás szép leányok, akik az erdőgazdaság-
ál napszámban keresik meg a csodálatos
olmik árát. A gyerekek: csupa Julikához
asonló, agyonöltöztetett baba. A kis Sanyi-
zára is lakkcipőt, finom szövetruhát húzott
z anyja. Az idősebb, kerek főkötős, ráncolt
zoknyás asszonyok nevetve biztatták egy-
nást, hogy nekik is meg kellene már kós-
olni egyszer a fagylaltot.

— Én még nem ettem soha — nézte gya-
akodva a vaniliaillatú jeges csemegét a
ógor.

— Na, akkor maga ingyen kap, bácsikám
— nevette a fagylaltos és kezébe nyomott
z öregnek egy tölcsérrel.

A sógor elővette a bicskáját, kanyarított
előle egy kicsit és halálosan komoly kép-
el, mintha bort kóstolna, azt mondta: —
nem rossz.

A szép vasárnap délután emlékével elé-
gedetten huppant a szekérbe Juli néni, a
kedves élete párja, meg a kis unoka. Nagy
rokoni csókolódzások közepette végre elvál-
tak.

— Mert tudja gyángyikám, azt ígértük,
fejésre otthon leszünk — integetett a leál-
dozó napba Juli néni.

S mikor a szekér kigördült az udvarból,
Márika száját biggyesztve nézett utánuk:

— Még hogy ennek az ura a magáéból
adja a szövetkezetnek a szalmát! Még hogy
ez nem lop! Sz' meg se tudná állani!

meg csak mo
resztül:

— Én emb
köszönheted.
padjába ülhe
toztál. Negyv
tetőled?

Menyus arc
csart citrom.
bébe kapott s
kat a feleségé

— Tedd el,
kem külön kas
még a mellény
meg téged a s
tudom, mit csi

Öreg Mári
össze a pénzt.
ember.

— De ha
menni a búcsú
dani, hogy Má
ven esztendőt,
az egész szöve
páltam, megé
Miért mentél

Menyus kihú
lássék az assz
dozna egy nap
neki:

— Mert mo
tem, Mári!

1 —

Váci András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM
1960 MÁR 11

117

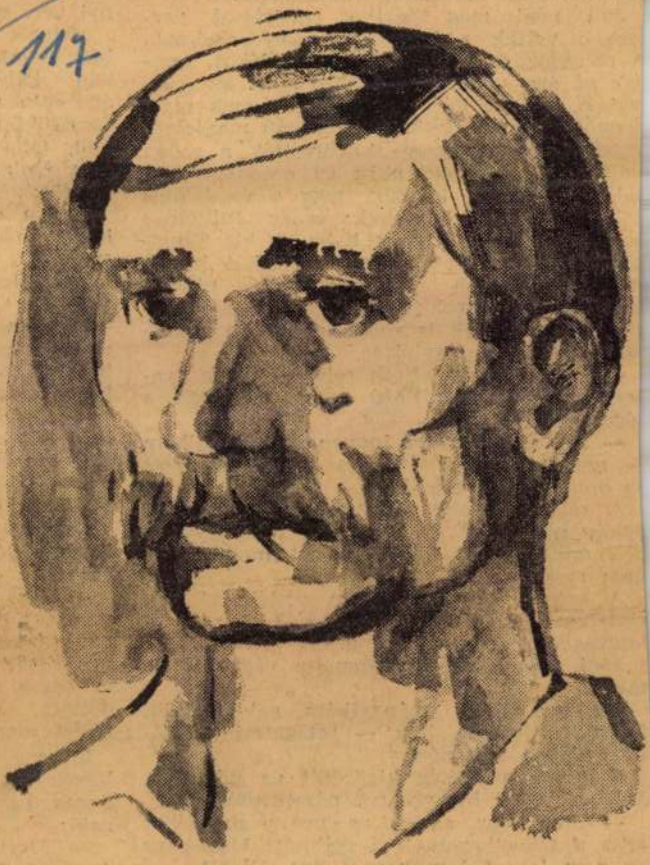

Váci András: Munkásfej

11

TÖRTÉNELMI OSZTÁLY — I

(Folytatás az 1. oldalról.)

cializmus tudatos építőivé. 1956 sem volt ebből a szempontból csekély tanulság, az sem „akart" ellenforradalom lenni. És ami utána jött: a konszolidáció és rend óhajából hogyan robbant ki a forradalom új lendülete, egyebek közt épp ott, ahol korábban alig mozdultunk előre, a faluban.

Azt hiszem, a polarizáció mindmáig alapvető tendenciája korunknak, még akkor is, ha mindenütt másként és másként érvényesül, és ha különféle tényezők néhol ezt a folyamatot erősen lassítják. (Még ott is, ahol legkevésbé látványos a politikai válság, és ahol a legszilárdabbnak mutatkozik a centrum, Angliában: a két, egymáshoz hasonult pártnak húsz év óta szinte már rituális váltakozása — figyelemreméltó előjel.) A folyamatot módosító és lassító tényezők helyenként változóak és mind külön elemzést érdemelnének. Én itt csak egyet említek, nekünk ez a fontos: a forradalmi munkásmozgalom múltbeli hibáit, s olykor mai következetlenségeit.

Külföldi kollégákkal vitatkoztam, pár nappal a választások után. Kétségbe vonták, hogy „egypárti" szavazással a közvélemény felmérhető volna. Szerettem volna megértetni velük, hogy ez másodrendű kérdés; lehetne itt valóban több párt, azt az osztályszövetséget, amelyet a Népfront foglal magában, kifejezhetnék pártok is. Talán szembetűnőbb politikai felhanggal, mint azok a szervezetek, amelyek a különféle osztályokat és egyes rétegeket nálunk képviselik. De akárhány párt volna is, program itt csak kettő lehetne. Bebizonyult elég világosan már 1945-ben. Pedig több párt volt. Ezek a mat: ha ismernek ilyen „ellenz ki" embereket, mint állítják, és közeli jó barátságban vann velük, kérdezzék meg bizalmas hogyan szavaztak. Ki fog derül igennel. Mégpedig nem konform musból. És ma már biztos, h nem félelemből. De nem is zömbösségből vagy abból a m gondolásból, hogy „hiszen az szavazat úgysem sokat számít". nem a legtöbben mégiscsak az mert nem fasiszták; és mert pasztalták, tudják: mit jelent bármely, a lényeget érintő pol kai változás minálunk. Ők te szívesen kihagynák az átmenet zós korszakát (nb. én is), de al vető változást nem akarnak, a félnek. Leszavaznak igennel, utána morognak tovább. És celnek is. Jól teszik. A mi dolgu hogy értsük a morgást és érts a viccet!

A munkásosztály vezette szöv ség több vonásában is különbö attól a nemzeti összefogástól, an lyet a XVIII. században s még hányszor a XIX. században is polgárságnak sikerült létrehozn A polgárság rövid időre maga n gé tudta állítani a parasztságot, igen számottevő maradt az az e amellyel szemben állott. Mi 19 ben is, és — az ellenünk ható rülmények, sőt saját hibáink el nére — a Népfrontban is arányl gyorsan igen kis körre tudtuk szűkíteni az ellenséget. Ha egy nesen megyünk tovább az 1944 48-as (pontosabban: 1936—48-a úton, ha az „éleződés-elmél nem gyártja szinte mesterséges az ellenséget, nehéz dolga lett v na, aki ezt a szövetséget bomlas tani akarja. Hiszen még így is: t datos és aktív ellenforradalm nem olyan sok szerepelt 1956-b A polgárság a parasztsággal cs rövid időre köthetett szövetsé

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Váci András
1967 APR 1

1021

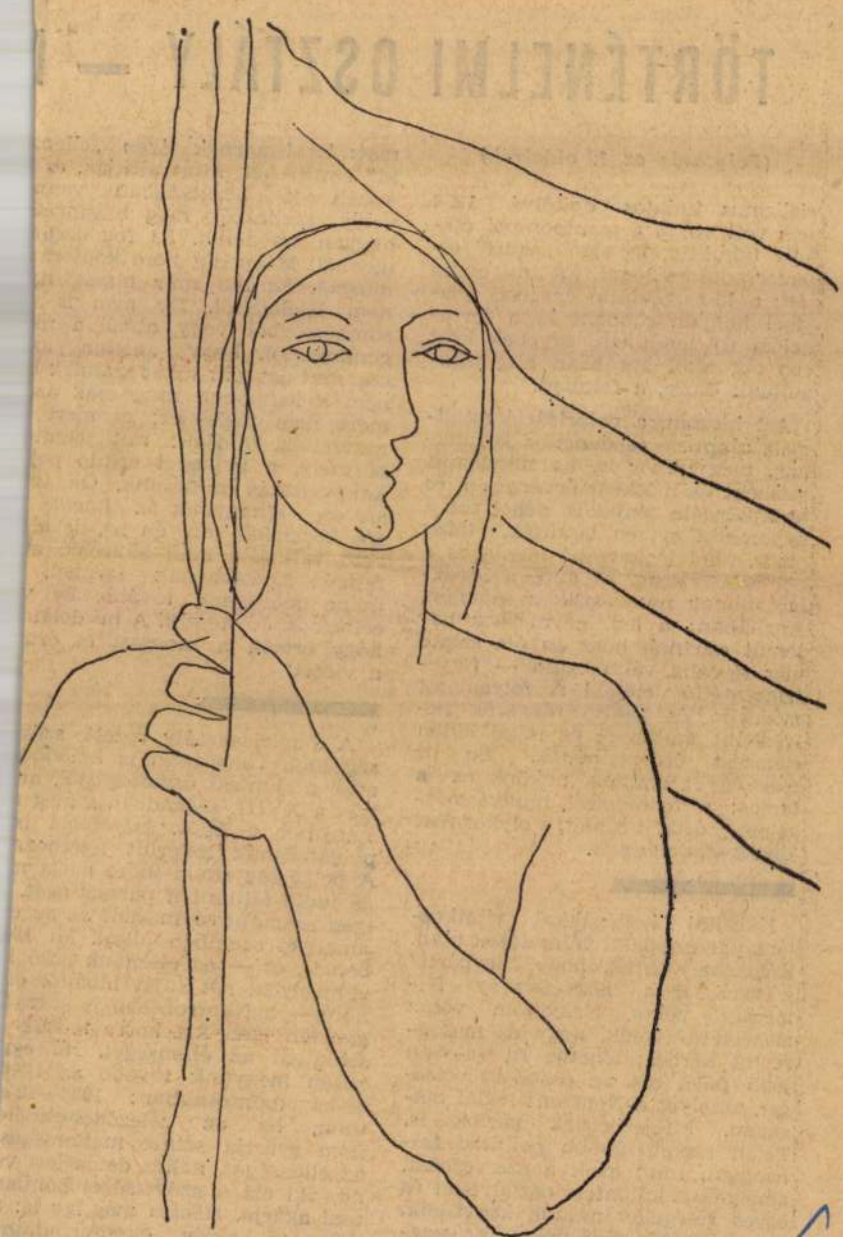

Váci András Április 4.

harmincméteres átlábolható [illegible]
Tihanynál. Elöntötte az árteret, elborította a na
mei emelkednek ki és az egykori bulgárkertés
, de ahogy a hullámok nekicsapódnak, me
kolata nagy darabokban. A víz homályos
nincs sötét, még minden felismerhető, d
perccel a teremtés kezdete előtt, mikor az Ist
gosságot a sötétségtől.

Mire visszaértem a faluba, szálláshelyeme
már mindenki aludt, csak az ügyeletesi szoba aj
Még nem volt kedvem lefeküdni, bekopogtam, Kliment, a fiatal technikus
lámpa mellett — melybe úgy vettem észre, hogy a szokásosnál erősebb körtét
csavart, talán százwattosat — és tűhegyesre kifaragott ceruzával apró betűket
írt egy bélyegnagyságú papírlapra. Néha fellapozott egy pirosfedelű szótárt és
keresgetett benne, eltűnődve a hajába nyúlt, növekvő homlokán kékes foltokat
hagyott a tintaceruza. Kliment sört vett ki az íróasztal rekeszéből, magasról töl-
tött, hogy egy üvegből kiteljen kétszer két pohár.

— Mit rajzol?

— Mennek a galambjaim Rómába. 1960-ban voltak először kint az olimpián,
azóta minden évben kiviszik őket. Legtöbbször a nagyhéten, húsvét előtt. Biztos
találkoznak majd a harangokkal, azok is ilyenkor szoktak Rómába repülni.

A papírra mutat.

— A galambokkal küldöm.

— Kér valamit?

— Az anyám kér. Húsvéti pápai áldást.

Kitesz még egy pontot, aztán félretolja a cédulát.

— Na, majd befejezem, hosszú még reggelig.

Forgatom a szótárt.

— Tud olaszul?

— Un poco signore per divertirmi. Inkább csak szórakozásból egy kicsit. De
toutes un peu. Mindenből egy keveset.

— És a saját szakmájából?

— Nézze. Io sono technico. Mi lehetek még? Mérnök. Hogy lehetek mérnök?
Beiratkozok az egyetemre levelezni. Hat évig minden estém rámenne.

— Nappali tagozat?

— Ahhoz orvos-szülő kellene.

— Szóval nem is gondol rá, hogy tanuljon?

— Csak akkor, ha olyan nőt veszek el, aki szintén tanulni akar. Vele én is
megpróbálnám.

— Most mivel tölti az idejét?

Váci

KORTÁRS

1962 JUL

1021



VÁCI ANDRÁS *rajza*

AGYARORSZÁG

HIRDETÉSEK

ÁLLÁS

Az ÉM Betonelemgyártó Vállalat Szentendrei Betonárugyár, betonelemgyártási munkakörbe férfi segédmunkásokat azonnali belépésre felvesz. Tanácsi igazolás szükséges. Munkásszállás van. Jelentkezni lehet a gyáregység munkaügyi osztályán Szentendre, Dózsa György út 34. szám alatt.

Keresek kis háztartásba diétás főzéshez is értő, lehetőleg magános, intelligens nőt. Jelentkezés délután. Hámoryné, Botond utca 17., földszint. 7528.

Az ÉM Betonelemgyártó Vállalat Miskolci Betonárugyára azonnali belépéssel felvesz lakatosokat. Jelentkezés a személyzeti osztályon. Miskolc, József A. u. 23—27. alatt. 1874.

Gyakorlott, vizsgázott kazánfűtőt azonnal alkalmaz a Miskolci Mélyépítő Vállalat. Jelentkezni lehet: Miskolc, Partizán u. 2. sz.

ADÁS—VÉTEL

Kisipari kombináltszekrény igényesnek eladó. Botond utca 19.

Az IBUSZ az utazó közönség szolgálatában

Menetjegyváltás, teljesáru vasútijegyek, kedvezményes vasúti jegyek. Csoportok, sportolók, tanulók, úttörők részére. Szakszervezeti tagok fizetett szabadsága idejére, balatoni és velencei tavi állomásokra, üdülőhelyekre, repülőjegyek, távolsági autóbuszjegyek. Külföldi vasúti jegyek. Belföldi társasutazások. IBUSZ—TIT országjárás, sportbuszok. Tanulók autóbuszos kirándulásai. Kollektív kirándulások bérelt autóbusszal. Városnéző körséták. Hegyvidéki autóbusztúrák. Fizetővendégés üdülőszolgálat. Rendezvények szervezése. Külföldi társas utazások. Valuták kiadása. Külföldi szobafoglalások és szolgáltatások. Részletes és díjmentes

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1965 NOV 11 B.

1021

A III. Miskolci Országos Grafikai Biennale anyagából

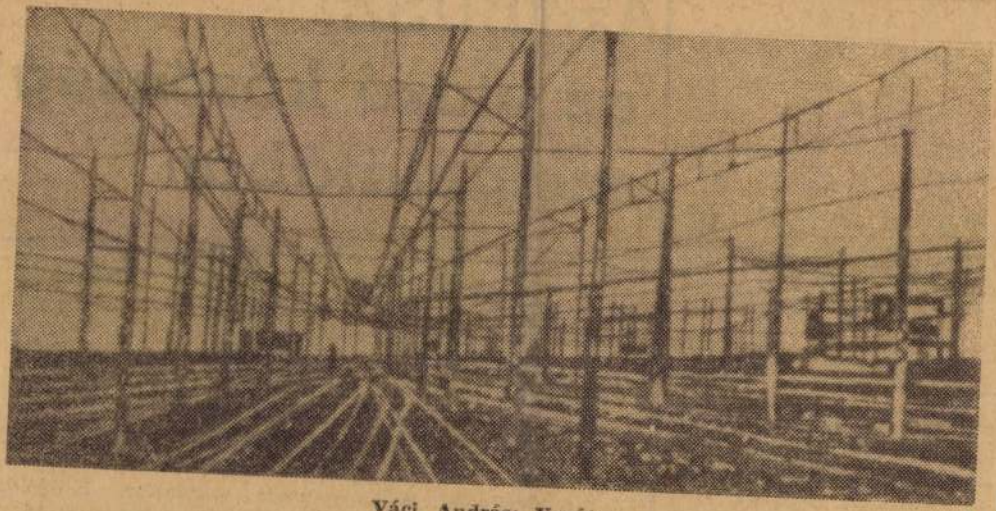

Váci András: Vasút.

S A NYUGAT

ben hasonló témát dolgozott fel a Székelyfonóban. Bizonyára jobban csinálta meg, mint ahogy én tudtam volna.

Ezzel abba is maradt az egész.

Bartók-emlékeim közé tartozik az a cikk is, mely még 1929-ben jelent meg a Nyugatban. Nagy Endre írt arról, mennyire nem méltó Móricz Zsigmondhoz, mikor olyan olcsó színpadi dolgot ír, mint a Szépasszony kocsisa. Nagy Endre többek közt elmesélte

való ennivalója van még. Mindene megvan, ami a szimfónia-alkotáshoz szükséges.

S A TIZENKILENC ÉVES Bartóktól most előre az ötven évesig. Mert anyagi gondjai bizony még akkor is jócskán voltak.

A gazdasági világválság idején történt, hogy végignéztem a Nyugat tiszteletpéldányosainak címszalagjait s meglepődtem, hogy Bartók címszalagját nem találtam köztük. A kiadóhivatalnak arra a kérdésére, hogy mióta nem kapja a Nyugat[illegible]ert pótolni sze-



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Váci András
ÉLET ÉS IRODALOM
1965 SZEP 2 5.
1021

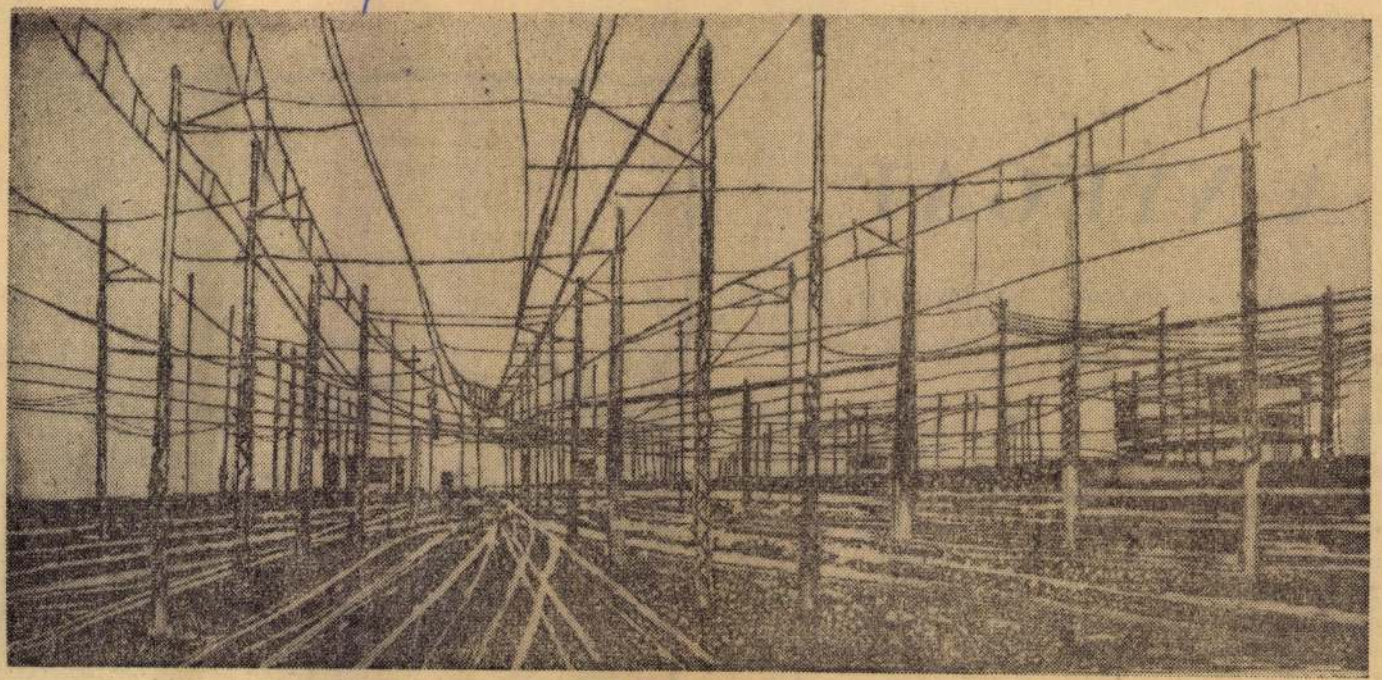

Váci András: Pályaudvar

akiknek
tű. Babits emezek köze
— akárcsak Széchenyi. A magyar
történelem, a magyar szellemi élet
tájai közül Babits helyét a Széche-
nyiéhez közel jelölhetnők meg, ha
mégoly különböző lehetőségeik
nyíltak is a cselekvésre és a nagy-
ságra. Egy-egy nagy ember maga-
tartása, cselekvése, gondolkodása
sokak számára marad érvényes az
utókorban.

Babits életművében a fenyegetett
örökség — méghozzá nem is *egy*
fenyegetett örökség! — óvása, vé-
dése, látszik a legfontosabbnak. A
Halálfiai írója nemcsak egy osz-
tályt, egy életformát érez fenyege-
tettnek. Az *Örökkék ég a felhők*
mögött egy kulturális és erkölcsi
örökséget is véd, melyet nem csu-
pán a fasizmus fenyeget, hanem a
huszadik század atomizálódó és el-
gépiesedő civilizációja is. Ez a vé-
delem egyszersmind: tanítás is. Ba-
bits és sok nagy kortársa mély
meggyőződéssel hiszi, hogy mindez,
amit az emberi kultúra a görög
filozófusoktól és drámaíróktól
kezdve, Ágostonon, Dantén, Sha-
kespearen át a modern költészet-
ig létrehozott: az ember menekvé-
sének tanítása is. Ez a tanítás épp
a halálát megelőző két évtizedben
jelentett igen sokat, és ha tartalmában, eszmerendszerében gyökeresen különbözött is az ember menekvésének forradalmi tanától: a közös veszély, a közös ellenség ellenében azt támogatta.

Keserű, de keserűségében milyen nagy és teljes költészet! Nyoma sincs benne nagy lírikusaink spontán ömlésének, fakadó költőiségének. Valamikor az ihlettelenségét éreztem a legjellemzőbbnek, s azt hiszem, Babits csak élete végén találta meg a módját, hogy a lelkében élő erkölcsi parancsot és felelősséget konkrét költészetté for-

valamely korabeli
a költészetet és tudományt még kö-
zel tudta egymáshoz. De Babits ko-
rának költészete, az ő korának tu-
dománya már nehezen viselte e
egymás közelségét.

Babits életét, költészetét vala
mely kitartó, makacsul jelentkez
aggodalom kifejezésének érezhe
jük. Az aggódás nem mindig ke
vez az ihletnek. Az aggódás ihle
líraiatlanabb, mint a fájdalom
Az esztergomi Babitsot nem éré
zük rokonnak az *Őszikék* Aranyval, mert az aggódás a mélabút s
tűri meg. A mélabúban ott re
lágyság a megbékélés, a kiegyer
tődés ígéretét is magában hord
za. Volt-e oka aggódásra? N
több, mint bármelyik kortársán
De az ő aggódása az erkölcs l
nemesebb rétegeiből, a felelőss
érzet mélyéből fakadt. Babits ko
költészete olyan érzékenységről
sebezhetőségről vall, mely n
maradhat fenn soká lényeges m
danivalóként. Nagy költővé ak
vált, amikor erkölcsi, világné
alapot is teremtett érzékenysé
nek és sebezhetőségének. Az ő f
mai kimunkáltsága is erkölcsi
lekedet.

Babits már jókorán egy kész,
alakult eszmevilágban él, de
ez az eszmevilág akadályozza n
abban, hogy olyasvalamihez ker
jön közel, amire a művészetnek
költészetnek leginkább szüks
lehet. Az a közelség, amelyben
és Krúdy, Móricz és Kosztol
élnek a maguk világával, ez az
tenzív és fájdalmas

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1966. AUG. 6.
1021



Váci András

Váci András: Kerékpározó

Gábor, Tarnavölgyi András nyíregyházi, Hetey Tiborné Lerkeszi, Katona Mária csengeri, Mészáros Józsefné gávai, Szabó Béla kömörői, Kása János nyírbátori és Eszényi Irma záhonyi kedves rejtvényfejtőink.

A nyereménykönyveket postán elküldtük.

lesz a következő játék

Példák: ceruza (meg
zi és ír vele), toll (lec
ja a tetejét és ír
könyv (lapoz), karóra
csatolja és megnézi az

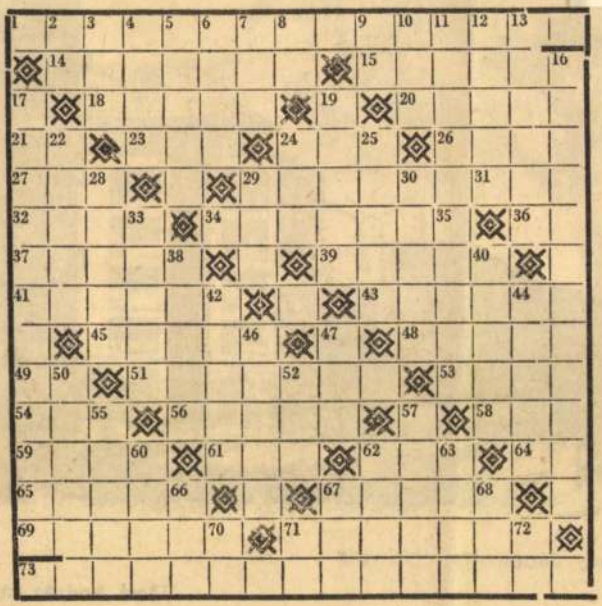

Ez így rendjen van, mert ezekhez lehet a legkönnyebben hozzájutni és ha valaki megvásárolja a „KIS BÉLYEGGYŰJTŐ" című készletet, amely 1945-től kezdődően albumot, valamint nagyítót, fogazatmérőt és bélyegcsipeszt tartalmaz, máris tudja, hogyan kell a bélyeget elrendezni.

Akadnak olyanok, akik csak bizonyos motívum — bélyegeket gyűjtenek, és ezekből az egész világon forgalomban lévő bélyegeket megszerzik. Ilyenek például az állat- vagy virágmotívumosok. Mások csak a sporteseményekről ki[illegible]tt bélyegek megszerzésére törekednek, s vannak — különösen az utóbbi időben növekedet

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Váci Kurír
KELET-MAGYAR-
ORSZÁG
1965 SZEP 26.
1021



Arany János utcai építkezés

Váczi András rajza

ZSARUSZTORI

Futnak a rendőrök

Gyakoriak a kilakoltatások Debrecen belvárosában. Ilyenkor két rendőr fedezi a polgármesteri hivatal kilakoltatóbiztosát, aki megpróbálja gyorsan, „balhémentesen" kiüríttetni a lakást, amelyet jogcím nélkül foglaltak el.

Nemrégiben két markos rendőr állt jót a hivatalos személyért, ám a kilakoltatandó „A devla verjen meg!" kiáltással egy baltát kapott elő, s feje fölé lendítette. A hivatalos civil természetesen megugrott a kijárat felé, ám utána mozdult a vékonyabb, frissebb rendőr is. A kövérebb zsaru hátra maradt, ám ő is elkövetett mindent testi épségéért, ezért futásnak eredt.

A külső szemlélők csak egy lendülő baltát, egy civil öltönyt, két „fakabátot" és némi lobogó gumibotot, bilincset, pisztolyt láttak. Menekülni.

AZ OLVASÓ ÍRTA

Egy a nyolcezer becsapottból

A Bűn–tény március 10-i számában adtunk hírt Csalós bűnügyi statisztikák címmel arról a szélhámossági ügyről, amelyben 8000 hiszékeny hajdú-bihari ember is áldozat lett. Egy munka nélküli olvasónk (neve és címe a szerkesztőségben) az alábbiak közlésére kérte meg a Hajdú-bihari Naplót.

„Bár én a cikkben szereplő úrtól kaptam a címeket, én is beleestem a süllyesztőbe. Én is elküldtem a dollárokat, 2x45-öt. Először 1992. március 2-án, utána 1992. szeptember 24-én. Közben megcsináltam öt pár üveggyöngy fülbevalót. Novemberben kaptam Amerikából (San Rafael) egy magyar nyelvű levelet. Várnom kellett harminc napot. Ez idő alatt ez az amerikai cég irodát nyit Budapesten, és onnan értesítenek – ígérték. Nem történt meg. De a pesti címet megtaláltam a Népszava hasábjain, így én kerestem meg őket. Hat hete írtam két levelet, és volt tíz telefonom! A levelekre választ nem kaptam, s telefonon csak az üzenetrögzítővel „tudtam beszélni".

Ígérték az üzenetrögzítőn, hogy szombatonként 10-től du. 2-ig személyesen várnak, de hosszanti csöngetés után senki sem veszi fel a telefont. A károm lassan 10 ezer forint fölé emelkedik. Sok sorstársam van, akikkel – a Népszavában írt cikkem során – felvettem a kapcsolatot. Pénzt még én sem kaptam. Sőt, a várakozási harminc nap már több mint százhúsz!"

MEGYÉN KÍVÜL

Felfüggesztett rendőrök

Szeged (MTI) – A Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság vezetője azonnali hatállyal felfüggesztett állásából három tiszthelyettest. A rendőrök – a Romániából hazánkba érkező turisták bejelentése, majd tanúvallomása szerint – szabálytalanul bírságolták Makó térségében az autóbusszal közlekedő külföldi utasokat.

Már korábban híre ment annak, hogy a Dél-Alföldön valami nincs rendjén a Romániából hazánkba érkező turisták Nagylak és Makó közötti vámolásánál. E szakaszon ugyanis az elmúlt év végén a rendőrök rendszeresen leállították az autóbuszokat, és 50-100 márkát kértek az utasoktól vámtarifa címen. Ez azonban csak plusz volt a 20 ezer forintos továbbutazási alapdíj fölött. A rendszerüktől megfosztott és gyanakvó utasok bejelentést tettek a makói rendőrkapitányságon. A bejelentést követően a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság vizsgálatot indított, majd a szembesítések alapján a főkapitányság vezetője felfüggesztette állásából a három rendőrt. Az ügyben a nyomozást a Szegedi Ügyészség Nyomozó Hivatala folytat.

AZ OLDALT SZERKESZTETTE:
BARNA ATTILA

„Már sikerült százszázalékos rajzot készítenem"

Vannak, akik hallomás alapján is el tudják készíteni egy ember pontos portréját

NAGY MIHÁLY

Debrecen (HBN) **Aki próbálta, tudja. Nagyon nehéz egy ember arcát élethűen papírra vetni. De hogyan lehet egy olyan ember portréját megalkotni, akit soha életünkben nem láttunk? Vannak, akik erre is képesek, s nem is akármilyen szinten. Váczi Lajos, a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság grafikusa – tanúk elmondása alapján – akár 90 százalékos hasonlósággal is meg tudja rajzolni egy körözött személy arcát.**

Három hónapig feküdt egy halott a pincében. Amikor megtalálták a felismerhetetlen tetemet, lehetetlen volt megállapítni a személyazonosságát. Egyetlen árulkodó nyom, egyetlen halvány szál sem volt, amelyen elindulhattak volna a rendőrök.

A grafikus munkához látott, és néhány óra múlva elkészült az áldozat portréja. Az újságokban megjelenő rajz alapján többen is felismerték...

Váci Lajos 15 éve dolgozik a rendőrségnek. Eredeti szakmája nyomdai grafikus. Tíz éven át szemléltetőeszközöket rajzolt az orvostudományi egyetemen a medikusoknak. Ma is vallja, az anatómiai ismeretek nélkül kevésbé lenne sikeres mai szakmájában.



Készül a bűnöző portréja — Fotó: F. Szilágyi Imre

Nyugdíjas tanárnő ül a „vallatószékben". Fényes nappal megtámadták, kirabolták. A három fiatal suhanc egyike rúgással terítette le a szerencsétlen asszonnyt. Egy pillanatig – csak egy pillanatig – szemtől szemben álltak, farkasszemet néztek egymással. Az aszony jól emlékszik támadója arcára, élethű leírást adhat róla. A Tanár úr – így nevezik Váci Lajost a kollégái – pedig rajzol.

– A haja? Milyen volt a haja?

– Csapzott, zsíros, a szemébe lógott. Csontos, vékony, keskeny arca volt. Tizenöt-tizenhét év közötti, vékony testalkatú kamasz.

– Csak az arcára koncentráljon kérem! Az érdekel bennünket. Viselt bajuszt? Milyen volt az orra? Tessék megnézni ezeket az orrtípusokat. Melyikhez hasonlított a leginkább? (Több mint kétszáz fejformából választhat a tanú; természetesen valamennyit Váczi Lajos rajzolta.)

– Bokszolóorra volt. Széles, lapos.

– És a szája? Keskeny, széles, érzéki, kicsi vagy nagy? – Záporoznak a kérdések, bizonytalanok a válaszok, alakul a rajz milliméterről milliméterre.

Tessék megnézni! Ilyen volt? – teszi a hölgy elé a rajzot „Tanár úr". Rágyújt egy cigarettára, az dozat csodálkozik. Igen. Szin tökéletes.

– Nem mindig sikerül így el nekifutásra – mondja Váci Laj Nagyon sok múlik azon, menny tud visszaemlékezni a szemtar Ha hetvenszázalékos a rajz, m elégedettek lehetünk. Nem szab elfelejteni, hogy az esetek töb ségében csak néhány pillanatig rendkívüli helyzetben látják tanúk a körözött személyt. Enn ellenére gyakran igen jó szemé leírást adnak. Akkor van gond, többen, többféleképpen mondj el a látottakat. Ilyenkor annyi r zot készítek, ahány tanú va A végén megbeszéljük, és add alakítok a skicceken, amíg mi denki szerint hasonlít a keres személyhez. Egyszer sikerült m százszázalékos rajzot készítene A letartóztatott bűnöző fotója a tanúk vallomása alapján készü rajz tökéletesen megegyezett.

Váci Lajos szerint nincs titk annak, amit csinál. Szerinte olyan szakma, amelyet nem leh megtanulni, „csak ráérezni". Ne elég hozzá a rajztehetség, ne elég hozzá a rutin. Minden es más, minden alkalommal számta lan körülményt kell figyelemb venni ahhoz, hogy a rajz jól sik rüljön. Mindössze hat hivatáso rajzoló áll a rendőrség alakalma zásában. Váci Lajos az egyik.

A kacsavér sem segített

Debrecen/Pocsaj (HBN – F. J.) – **Nyereségvágyból elkövetett emberölés bűntette miatt áll majd a megyei bíróság elé három pocsaji fiatalember: a húszéves Seres Attila, a huszonnégy éves Simon Attila és a tizenkilenc esztendős Rézműves Zoltán.**

A három fiatalember tavaly szeptember 2-án az esti órákban úgy döntött, hogy pénzszerzési célból az éjszaka folyamán betörnek az idős C. Mihályhoz, akiről tudták, hogy egyedül él.

Este nyolc óráig várakoztak, majd elszánták magukat. Rézműves szétosztotta társai között a magával hozott kesztyűket, és harisnyából álarcot csináltak, úgy másztak be a nyolcvanhárom éves ember portájára.

Az udvaron magukra öltötték az álarcot, felhúzták a kesztyűt, majd az ablakhoz léptek, amelyen keresztül látták, hogy C. Mihály még nem tért nyugovóra. Nem akartak tovább várakozni, ezért úgy döntöttek, az idős férfi fejére egy nadrágot húznak, hogy ne ismerje meg őket. Megosztották maguk között a feladatokat, és berontottak a házba... Mire az idős férfi feleszmélt, Simon és Rézműves megragadta a kezét és a földre rántotta, Seres pedig egy nadrágot húzott a férfi fejére. Összekötözték kezét, lábát, majd felszólították, ha megmondja, hol van a pénz, nem bántják. C. Mihály azonban nem válaszolt a kérdésre, hanem segítségért kiabált. Seres ekkor lehajolt és ököllel többször fejen vágta az idős férfit, Rézműves pedig megrugdosta. Seres ezután egy rongyot tömött a szájába. Az áldozat elnémítását követően mindhárman zsákmány után kutattak.

Rézműves a konyhaszekrényben talált kétszáz forintot, amelyet zsebrevágott, gondolván, ez magánjövedelem. Később a kamrahelyiségben több liter meggyborra bukkant, amelyet kannákba próbált önteni, hogy majd távozáskor magukkal vigyék. Simon három, régebbi kiadású könyvet lelt, s magához is vette azokat. Később megpróbálták a pincét is kinyitni, de mivel a lakatot nem tudták lefeszíteni, a kulcsot kezdték el keresni. Ekkor egyikőjük észrevette, hogy keze és ruhája véres lett, ezért a konyhában lévő kis kacsák közül háromnak „letekerték" a nyakát, és az idős férfi nadrágjába dugták, hogy a kacsa és az áldozat vére összekeveredjen. Ezt követően Simonnak támadt az az ötlete, hogy nézzék meg az idős ember zsebében a kulcsot. Csak hétezer-ötszáz forintra bukkantak. Ekkor vették észre, hogy az idős férfi nem él, ezért elmenekültek.

Baltával verte agyon nővérét

Önként jelentkezett a testvérgyilkos

Hajdúdorog (HBN – F. J.) – **Tavaly szeptember 28-án Hajdúdorogon, a Fürdő utca 59. számú ház szomszédságában lakók arra lettek figyelmesek, hogy a 65 éves V. Béláné aznap még nem adott életjelt magáról, pedig más napokon ilyenkor már többen is találkoztak vele.**

A nő öccsét sem látták, ezért úgy döntöttek, megnézik, mi történt. Amikor a szomszédok beléptek a házba, megdöbbenve látták, hogy vértócsában fekszik V.-né. Az orvosszakértő megállapította, hogy az idős asszonyt a helyszínen talált fejszével ütötték agyon.

A nyomozóknak a szomszédok beszéltek az idős nő öccséről, Szojka Mihály 63 éves férfiról, aki néhány héttel korábban költözött V.-néhez. Jól megértették egymást, hiszen az elhunyt és Szojka is szerette az italt. A helyszíni szemlét végzők előtt egyre világosabban rajzolódott ki a testvérgyilkosság körvonala, a rendőrség hamarosan elrendelte Szojka Mihály országos körözését. Szeptember 30-án Budapesten önként jelentkezett a férfi. Kihallgatásakor elmondta: 1992 nyarán költözött nővéréhez hogy segítsen az állattartásban Szeptember 27-én Szojka alkal mi munkát végzett, amiér fizetségképpen bort kapott amelynek nagy részét megitta a maradékot pedig eldugta Este nyolc órakor érkezett haza V.-né, megtalálta az italt, és el is fogyasztotta az utolsó kortyig.

Másnap reggel hat órakor keltek fel, s Mihály az üvegért nyúlt, amely üres volt. Ezen összeszólalkoztak, mire V.-né elzavarta a lakásból öccsét. Szó szót követett, s a veszekedés hevében Szojka felkapta a baltát...

A gyilkosságot követően Szojka Budapestre utazott, ahol olvasta, hogy a rendőrség őt gyanúsítja a bűncselekmény elkövetésével.

A megyei főügyészség különös egyetlenséggel elkövetett emberölés bűntettével vádolta meg Szojka Mihályt.

A „végtelen történet" tovább folytatódik...

Senki nem tudja pontosan, hány bűncselekmény van a gyerekcsapat rovásán

HORVÁTH ÁRPÁD

Debrecen (HBN) – **A látszat néha csal – ez a közhely különösen illik arra a nyolc-tíz ártatlan tekintetű gyermekre, akik még a legdörzsöltebb belvárosi zsaruknak is tudnak meglepetést okozni. A többnyire kedvesen mosolygó fiatalokról egyébként csak annyit: az ügyükkel foglalkozó nyomozók kizárólag napokon át tartó, megfeszített munkával tudnák összeszámolni, hogy most éppen hány bűncselekmény miatt folyik eljárás ellenük. A szám ugyanis naponta növekszik.**

A történet másfél esztendővel ezelőtt kezdődött. Akkortájt a nagyjából tízfős társaságban a legidősebb srác is csak alig múlt tizenhat éves, de volt közöttük tizenkét esztendős fiúcska is. A debreceni belvárosi rendőrállomás nyomozói akkor találkoztak először a gyerekekkel, amikor a csemeték egy üzlet elől loptak biciklit. Nagy dolog! – mondhatnánk – soha ne kövessenek el súlyosabb bűncselekményt a megesett gyermekek. Csakhogy nem így történt. Annak ellenére, hogy mindjárt a pályafutásuk legelején „bebuktak", tovább folytatták üzelmeiket.

A kerékpárlopást követte az első újságospavilon feltörése, aztán a második, a harmadik... Ekkor még csak kisebb bűncselekményeket követtek el, ám nem sokkal később új vizekre eveztek. Talán a sikertől kaptak vérszemet, talán az elhúzódó vizsgálat miatt egyre késlekedő büntetés bátorította őket, az első rendőrségi látogatásuk után néhány hónappal már besurranásos lopásokat is elkövettek; nem tudtak ellenállni a Szepességi utcán és környékén a nyári hőségben tárva-nyitva álló ablakok hívogatásának. Videokészülék, rádiós magnó és más könnyen mozdítható holmi lett a zsákmány, ami a több ezer forintos kárértékével már a legkevésbé sem tekinthető gyerekes csínytevésnek. Aztán jöttek a pincefeltörések. Előfordult, hogy miután sikerült behatolniuk egy társasház pincéjébe, egyetlen ajtó sem maradt épen utánuk. A pincéket követték az óvodai „látogatások", de jártak bölcsődében is – természetesen éjnek évadján.

A belvárosi rendőrállomáson nincs olyan nyomozó, akinek ne jutott volna a társaság bűncselekményeiből. Amikor néhány hónappal ezelőtt érdeklődtünk, hogy vajon hány bűntett sorakozik a rovásukon, ötvenkettő volt a válasz, de kérték, ne írjuk le ezt az adatot, mert éppen bent vannak a „srácok" a kapitányságon egy újabb sorozat miatt. Akkor tizenkilenc gépkocsifeltöréssel gazdagodott a bűnlajstromuk. Ám néhány órával a kihallgatásuk után, aznap éjszaka megint „bebuktak". Aztán megint...

Hogy ebben a pillanatban hány bűncselekmény miatt folyik eljárás ellenük, azt senki sem tudja. Körülbelül 120-150 a szám, nem kizárt, hogy sokkal több Ilyen esetekben óhatatlanul fö vetődik a kérdés, vajon miért ne tartóztatják le a gyerekeket? H szen számtalanszor bebizonyító ták, hogy amíg szabadlábon va nak, gátlástalanul folytatják üze meiket. Ám a rendőrség hiába te indítványt a letartóztatásra, a b róság aligha vállalja annak fel lősségét, hogy gyerekeket dugjo rács mögé.

Így nem tehetünk egyebet, mi hogy jól bezárjuk az ajtót, a pin cére erősebb lakatot teszünk, biztosítást kötünk az autónkr Ugyanis a jelek szerint a történ tovább folytatódik...

***

Lapzárta előtt kaptuk a hírt: bíróság hozzájárult a csoportho tartozó két legidősebb fiú előzete letartóztatásához, mivel időköz ben több mint tíz újabb bűncse lekményt követtek el.

INGATLAN

HÁZ – KÍNÁLAT

Debrecen

50 NM-ES sarki családi ház a Csapókert központjában eladó. Kétszintes, két fürdőszobás, külön szeparálható, 25.000 Ft/nm. Telefon, garázs megoldható. Érdeklődni: 44-295, a hét folyamán. *245550/ 1K*

ERTES családi ház tetőtér-beépítéssel, majdnem kész állapotban a Nagy Lajos u. 9. alatt eladó. Érdeklődni a 45-614-es telefonon. *245775/2K*

MÁSFÉL szobás ház 620 négyszögöles telekkel eladó. Józsa, Rózsavölgy u. 69. *246045/2K*

ÉTSZOBÁS kiskertes ház eladó. Gáz az utcában. Tegez u. 62. *246226/1K*

SALÁDI ház eladó, Wesselényi u. 1. *246319/2K*

ÉT családnak, kft.-nek alkalmas gázfűtéses kertes családi ház eladó. Érdeklődni 18-tól 20 óráig: (52) 19-827, Huszár Gál 32. *246686/1K*

Vidék

UDAPEST–ZUGLÓI 6 szobás, kétszintes, két telefonvonalas családi ház eladó. Irányár: 19 millió. „Debrecen 244890" jeligére a kiadóba. *244890/2K*

IKEPÉRCSI 2,5 szobás családi ház sürgősen eladó. Érdeklődni: Mikepércs, Zsák u. 2., Kosztinék. *245202/2K*

LADÓ másfél szobás komfortos kis parasztház építési lehetőséggel. Ár: 680.000 Ft. Érdeklődni a hirdetés napján: Sáránd, Kossuth u. 56. *246297/2K*

IKEPÉRCS, Orosz I. u. 15. alatti családi ház 870.000-ért eladó. *246552/1K*

LADOM vagy elcserélem tiszacsegei öt szobás, telefonos, központi fűtéses, emeletes, üdülőövezeti házamat 500 négyszögöles telekkel debreceni kétszobás családi házra értékkülönbözettel. Tiszacsege, Bocskai u. 1. Telefon: 73-044. *246591/1K*

LAKÁS – KÍNÁLAT

Debrecen

3 NÉGYZETMÉTERES lakás fizetéskönnyítéssel eladó. Sárvári Pál u. 102. II/1., Tócó völgye. *245239/2K*

8 NM-ES, három+fél szobás földszinti szövetkezeti lakás eladó. Érdeklődni mindennap délután 4-től 6 óráig: Böszörményi út 75. fszt. 2. *245733/1K*

AGYERDEI körúton 86 nm-es háromszobás lakás garázzsal eladó. Érdeklődni: 22-615-ös telefonszámon 19-től 21 óráig. *246118/2K*

LADOM Hatvan utcai OTP fölötti 35 négyzetméteres egyszobás lakásomat. „Összkomfortos 246194" jeligére a kiadóba. *246194/2K*

ÁSFÉL szobás lakás őszi költözéssel eladó. Érdeklődni 16 után: István út 129. VI. 19. *246656/1K*

IGÉNYES kivitelű 2 éves, 91 nm-es, nagy udvaros III. emeleti társasházi lakás garázzsal eladó. Érdeklődni munkaidőben a 46-406-os telefonon mindennap: Debrecen, Kassai út 85., Mártáék. *246230/2K*

2 SZOBÁS lakás eladó. Egyetem sugárút 52. II. 7. *246272/1K*

NAGYERDŐN kettőszobás gázetázsfűtésű lakás garázzsal eladó. Telefon: 45-939. *246493/1K*

Vidék

KABÁN, lakótelepen lévő 67 négyzetméteres lakásomat garázzsal eladom vagy debrecenire, hajdúszoboszlóira cserélem. Telefon: 62-346/244. *246452/2K*

BERETTYÓÚJFALU központjában kétszobás lakótelepi lakás eladó (1.200.000 Ft). Érdeklődni: Berettyóújfalu, József A. ltp. A épület, II. lépcsőház, III. 12., egész nap. *246469/2K*

HAJDÚSZOBOSZLÓ üdülőövezetében kétlakásos társasház melléképülettel eladó. Üdülőnek is alkalmas. Érdeklődni: szombaton, vasárnap 13 órától, Klapka Gy. 5. *246570/1K*

NYÍREGYHÁZÁN, Sóstói út 7/F III/14. egyszobás, távfűtéses lakás készpénzért eladó. Érdeklődni hétköznapokon 18 óra után, hét végén egész nap. Telefon: (42) 19-986. *246616/1K*

LAKÁS – KERESLET

Debrecen

1+2 FÉL-TŐL 3 szobásig önkormányzati lakás bérleti jogát átvenném. „Jogi garanciával 246706" jeligére a kiadóba. *246706/1K*

ALBÉRLET

Debrecen

NŐNEK különálló szoba április 1-jétől albérletbe kiadó. István út 121. III. 10. Telefon: 40-241. *246005/1K*

FŐBÉRLŐ nélküli albérletben egy nagy szoba kiadó. Domokos L. 15. VIII. 33. *246618/1K*

BÚTOROZOTT szoba kiadó. Cívis u. 8. VI/54. *246619/1K*

MÁSFÉL szobás lakást bérelnék egyetemhez közel. „Azonnal 246623" jeligére a kiadóba. *246623/1K*

2–3 SZOBÁS, telefonos, bútorozott albérletet keresek közel az egyetemhez: 43-069. Érdeklődni csak szerdán, szombaton egész nap. *246626/1K*

FŐBÉRLŐ nélküli 1,5 szobás lakásban a nagy szoba bérlőtárs nőnek bútorozva kiadó. Érdeklődni: Mata János 15. fszt. 1., 16 óra után. *246683/1K*

HÁZ- ÉS LAKÁSCSERE

TÓCÓSKERTI OTP-társasházban 1+2 feles, 54 négyzetméteres lakás sürgősen eladó, esetleg tanácsi bérlakásra cserélhető, ráfizetéssel. Irányár: 1.300.000 Ft. Érdeklődni 18 óra után: Debrecen, Derék u. 16. VI. 49. *246590/1K*

ELCSERÉLEM 83 négyzetméteres, derecskei, telefonos önkormányzati lakásomat debreceni 35 négyzetméteresre. „Csere simán 246611" jeligére a kiadóba. *246611/1K*

MÁSFÉL szobás házfelügyelői lakást elcserélem hasonló főbérletire. Érdeklődni: Debrecen, Dózsa Gy. u. 21. fszt. 1. *246659/1K*

TANÁCSI 1+feles lakást cserélek házfelügyelőire. Telefon: 28-896. *246663/1K*

VEGYES INGATLAN

ÉPÍTÉSI telek lakható házzal Türr István utcán eladó. Érdeklődni: Epreskert u. 8., Fészek presszó. *245182/2K*

ELADÓ jó helyen lévő kert buszmegállótól 200 m-re. Víz, villany, szerszámoskamra van. Érdeklődni az esti órákban a 29-357-es telefonon. *245754/2K*

BODASZŐLŐN 300 négyszögöles kert eladó. Kőház, villany, víz van. Fényes udvar 11. VII. 27. *245863/1K*

ELADÓ 800 négyszögöles területen 2 szoba, konyha, nyári konyha, sok melléképülettel családi ház. Tamásipuszta, Viczmándi u. 17. Érdeklődni mindennap. *245995/1K*

250 NÉGYSZÖGÖLES kert bekerítve, kúttal, villannyal, gyümölcsfákkal a Sámsonikert bejáratánál buszközelben eladó. Telefon: (52) 48-341, 17 órától vagy (52) 47-455/684. Érdeklődni a hirdetés napjától. *246106/1K*

TANYA 500 négyszögöles, 1 szoba, konyha+melléképületekkel, szőlővel és gyümölcsfákkal betelepítve eladó. Sipos Sándor, Hajdúsámson, Liget-tanya 26. *246141/2K*

SÁMSONKERTBEN 980 négyzetméter gyümölcsös olcsón eladó. Debrecen, István út 61. VII. 56. *246212/1K*

ELADÓ beépíthető 412 négyszögöles házas ingatlan. Telefon: (52) 26-418, 16 órától. *246240/1K*

BODASZŐLŐN 740 négyszögöles vegyes gyümölcsös kőépülettel, megosztva is eladó. Kút, villany van. Érdeklődni: Komlóssy u. 86. III. 3. *246257/2K*

ELADÓ Dombostanyán 200 négyszögöles kert víz, villany, kisház. Érdeklődni: Debrecen, Jerikó u. 15. III. 18., 16 órától. *246288/1K*

MEGYERI-DŰLŐBEN akác, nyár, részben vágásérett, kertre nyúló 1/2 hold erdő joga eladó. Kórház u. 6. 1-es ajtó. *246308/

BANKON kert alápincézett kis téglaházzal elfogadható áron eladó. Érdeklődni napközben 10-677/379, este 11-893. *246323/1K*

KERT bérbe kiadó. Debrecen, Mikepércsi út 106., belső csengő. *246390/1K*

DIÓSZEGI ÚTON 300 négyszögöles föld eladó. Érdeklődni: 12-795. *246582/1K*

HAJDÚSÁMSON, Pokolikertben 230 négyszögöles nagyon szép fiatal gyümölcsös 150.000 Ft-ért eladó. Érdeklődni: 76-626-os telefonon. Ugyanitt újszerű, amerikai motoros rotációs kapa eladó. *246586/1K*

SÁMSONKERTBEN kert eladó. Ára: 115.000 Ft. Érdeklődni: 28-564. *246596/

KARTÁCS utca környékén építési telek összközművel eladó. 100 négyszögöl: (52) 18-073. *246640/1K*

APAFÁN 400 négyszögöles vegyes gyümölcsös eladó. Telefon: 21-796. *246653/1K*

LÉTAI úti zártkertben 200 négyszögöles kert kis kőházzal eladó. Vincellér u. 4. III. 30. *246662/1K*

BOCSKAIKERTBEN Németh László utcán telek eladó. Érdeklődni: 25-863. *246674/1K*

PALLAGON zártkert felépítménnyel eladó. Érdeklődni a 14-774-es telefonon lehet. *246858/1K*

ADÁSVÉTEL

ÉRTÉKPAPÍR

Kárpótlási jegy

KÁRPÓTLÁSI jegyet veszek. Érdeklődni a 47-988/50-es telefonon. *246154/2K*

BÚTOR

MINDENFÉLE szép bútor vétele, eladása részletre, ELŐLEG BEFIZETÉSE NÉLKÜL IS. Arany J. u. 13. Telefon/fax: 20-019. *235542/51K*

MASSZÍV fából üzleti berendezés eladó. Érdeklődni: Bányai Júlia u. 14. alatt. *246984/1K*

MODERN és antik bútorok készpénzes felvásárlása, eladása, OTP-re is. Pásti u. 8. Telefon: 16-555. *239896/21K*

SZEKRÉNYSOROK, ÜLŐGARNITÚRÁK VÉTELE-ELADÁSA. Külső vásártér 12. Telefon: 24-800. *240915/11K*

ÚJ bútoráruház 730 négyzetméteren Debrecenben, a Szoboszlói út és Déli sor között, a kenyérgyár mellett a Bán u. 28. alatt! Szekrénysorok, kárpitozott garnitúrák, hálószobák nagy választékban. Félkoloniál és kiegészítői reklámáron megrendelhetők március 31-ig. Vásárlás hitelre is! Tel.: 18-682. *241400/6H*

SZÉP bútorok vétele, eladása Erzsébet 9. Telefon: 45-281, MÁV-rendelőnél. *243556/15K*

KÁRPITOZOTT bútorok kedvező áron szövetválasztással kaphatók. Füredi út 68. *244155/8K*

PÓLÓ, PÓLÓ...

KERESKEDŐKNEK

színes pólók 120 Ft-tól,
gyermek- és férfialsó 50 Ft-tól,
gyermekpóló 110 Ft-tól.

(Áraink áfásak!)

Delta–Fitt Kft., Debrecen, Eötvös u. 26. | Tel.: (52) 40-425

246664/1K

VENDÉG 6 személyes étkezőgarnitúrák eladók. Nyulas u. 13. bútorbolt. *246052/

ÖSSZECSUKHATÓ asztal eladó 6 székkel (15.000 Ft). Telefon: 20-502. *246651/

HÁZTARTÁSI GÉP

160 l-es LEHEL hűtőszekrény eladó. Kondoros u. 13. *246110/1K*

MIKROHULLÁMÚ sütő eladó: 21-164-es telefonon, este. *246676/1K*

FIGYELEM! Garanciális Hajdu automata mosógép, 80, 120 literes forróvíz-tároló, centrifuga kedvező áron eladó. Debrecen, Hadházi út 127., 43-408. *246831/1K*

GÉP, SZERSZÁM

ÉRTÉKESÍTJÜK az alábbi eszközöket: 1 db K–701 erőgép ekével, kombinátorral, tárcsás lazítóval; 1 db Bizon Record kombájn; 1 db Bizon Record kombájn, bontott; 1 db takarmánykiosztó pótkocsi; 1 db Lajta vetőgép; 1 db rendfelszedő pótkocsi Hamster; 1 db rendsodró; 1 db Uaz szgk. ponyvás; 1 db hegesztődinamó; valamint 200 db anyajuhot 60 db báránnyal. Érdeklődni lehet levélben: Okto–Mobil Kft., Polgár, Gárdonyi út 2. szám. Munkaidőben személyesen: Polgár, Homokimajor. Munkaidőn kívül: 06 (52) 91-068. *245524/2K*

LEMEZMEGMUNKÁLÓ (bádogos-) gépeket keresek megvételre. Telefon: (52) 49-998. *245592/3K*

ETZ–250-es, 6 éves, megkímélt állapotban sürgősen eladó. Érdeklődni: Hajdúhadház, Kereszt 20., 16 után, hét végén egész nap. *246318/1K*

5 kW-OS, háromfázisú áramfejlesztő eladó. Érdeklődni: Téglási István, Vámospércs, Acsádi út 4. *246671/1K*

ÁLLAT

SZÉCHENYI-KERTBŐL elveszett 1 másfél éves rottweiler kan. Füle tetovált. Megtaláló 10.000 Ft jutalmat kap. Telefon: 12-015. *247051/1K*

PERZSELT bőrű hasított fél sertések eladók. Érdeklődni: Sólyom u. 31. *245118/2K*

PENTEZUGI legelőre juhok legeltetését vállalom. Érdeklődni: Hajdúszoboszló, Mező u. 18. *245644/2K*

SZÁNHÚZÓ alaszkai, valamint kiskutyák eladók többszörösen CAC, CACIB, illetve Interchampion vérvonalból. Ugyanitt fekete-fehér kan kedvező áron fedez. Telefon: 12-710, reggel és este. *245693/1K*

PIT BULLTERRIER kölyökkutyák oltva eladók. Debrecen, Gyepűsor u. 6. *245985/ 2K*

PIROS PEJ sodrott ellős ló eladó. Zilahi Sándor, Nyíracsád, Szatmári út 73. *246594/1K*

90–120 KG-IG hússertések eladók, a helyszínen levághatók. Debrecen, Irén u. 7. *246621/1K*

ELVESZETT egy kaukázusi kan kutya 1993. március 3-án. Megtalálója 5000 Ft pénzjutalomban részesül. Villás István, Vámospércs, Deák F. u. 3. *246842/1K*

VEGYES ELADÁS

ÉPÍTŐK, figyelem! Bontásból minden méretű faanyag, tégla, pala, léc, deszka olcsón eladó. Hajdúszoboszló, Állami Gazdaság sertéstelepén. *246328/2K*

ELADÓ gyári és egyedi nyúlketrec, Simson Schwalbe segédmotor. (52) 74-286. *246563/1K*

OLCSÓN eladók: kiságy, kinőtt gyermekholmik, férfiöltönyök, -ingek, 36-os méretű női ruhák, asztalra szerelhető etetőszék, Kenguru bébihordozó. Gyergyó u. 5. IV. 26. *246576/1K*

GERENDÁK, szarufák, deszka, gáztűzhely, garázsajtó, kétszárnyú pinceajtó, lapradiátor, szováti cserép, kétszárnyú nagy kapu és egy kis kapu eladó. Sámsoni út 30. *246707/1K*

VEGYES VÉTEL

ÖNTÖZŐCSÖVET keresek 110–130 mm közötti méretben 200 fm-t. Értesítés telefonon: 06 (77) 81-673, egész nap. Bárkányi István, 6120 Kiskunmajsa, Fő u. 51. *246638/1K*

DEBRECENI Béke Tsz-ből részaránytulajdont vennék sürgősen. 86-075-ös számon 16-tól. *246661/1K*

JÁRMŰ

AUTÓ – ÚJ

AUTÓKERESKEDÉS és autósbolt nyílt Derecske, Köztársaság u. 52. szám alatt. Foglalkozunk mindenféle autó vételével és eladásával készpénzzel bizományosan lízingeléssel. Személy- és teherautóalkatrészek, erőgépek alkatrész-árusításával. *246737/1K*

FŐTENGELY-KÖSZÖRÜLÉS, HENGERFÚRÁS, HENGERFEJFELÚJÍTÁS Polvolny 15. Telefon: 47-274 (Mikepércsi út 80-nál). *242653/20K*

AUTÓ – HASZNÁLT

KÉSZPÉNZÉRT veszek Daciát, Ladát, Samarát. TIPP AUTÓKERESKEDÉS. Telefon: (52) 46-358. *242745/4H*

A LIMUZIN Kft. az alábbi szolgáltatásokkal várja önt: használt személy-, tehergépkocsik bizományba vétele tárolási díj nélkül, ezek adásvétele, IFA-alkatrész-, akkumulátorárusítás, gépjárművek felértékelése, árverések bonyolítása. Tel./fax: (52) 11-934, 47-es út mellett a Hosszúpályi elágazással szemben. *244556/2K*

LADÁT, Samarát négyütemű Wartburgot, Trabantot vennék. Telefon: 10-431. *245806/1K*

KOCKA Lada 1500-as motorral műszakira felkészítve, olcsón eladó. 45-939. *246494/ 1K*

DACIÁT, Ladát veszek nyolc évnél fiatalabbat, készpénzért. Sámsoni út 140. *246558/2K*

120-AS SKODA egyben vagy bontva eladó. Érdeklődni az (52) 82-115-ös telefonon. *246585/1K*

SZEREZZEN EGY ÚJ ELŐFIZETŐT A NAPLÓNAK...

...ÉS EGY KIS SZERENCSÉVEL PÁRIZSBA UTAZHAT.



● Az új előfizetésnek legalább három hónapra kell szólnia.

Sorsolásunk résztvevői:

● Régi előfizetőink, ha a Napló számára egy új előfizetőt nyernek meg.
● Valamennyi új előfizetőnk.
● Sorsolás május elején.

A nyeremény:

● 10 egyhetes, kétszemélyes párizsi társasutazás.
● Oda- és visszautazás kényelmes hálókocsival.
● Szállodai elhelyezés teljes ellátással.
● Városnézés, kirándulások a Louvre-ba, a Montmartre-ra és Versailles-ba idegenvezetővel, és szabadprogram.
● Költőpénz 5000 Ft értékben.

A részvételhez vágja ki és küldje, vagy hozza be kitöltve szerkesztőségünkbe (Debrecen, Dósa nádor tér 10.; 4001 Debrecen, Pf.:72) ezt a szelvényt:

☑ Igen, sikerült a Napló számára a következő időszakra egy új előfizetőt találnom:

❑ március–május ❑ április–június ❑ május–július

Nevem: .....
Címem: .....
.....
.....

Az új előfizető neve: .....
Címe: .....
.....
.....

SAJTÓF
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 JUN 2 1
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

KAI NAPLÓJA

LD-NAP ÉS RRADALOM"

megfertőzi őket az ipari szennyvíz. A levegő a nagyvárosokban légszomjat okoz, annyira telítődik a gépkocsik kipufogó gázaival. A természet megváltoztatja arculatát, az erdőket kiírtják, az énekes madarak és a mókusok kipusztulnak a rovarirtóktól, peszticidáktól és más dédétéktől.

A vietnami háború elleni feliratokat és meneteket, a faji egyenjogúsági harc tábláit és dühös *graffiti*-jeit vártam, de e helyett egy másfajta, szelidebb harc képei fogadtak. Április 21-én érkeztem és 22-e *Earth Day*, a „föld napja" volt. És barátaim mindjárt megmagyarázták, hogy a földet mindkét értelemben gondolják: a vegyi behatásokra és a szemetelésre megváltozó anyaföldet és a nagy kezdőbetűs Földet, bolygónkat, amelynek éghajlatát, személyiségét megváltoztatja az iparosodás, ahogyan a legdivatosabb amerikai tudomány, az *ekológia* tanítja. Mindjárt elcipeltek, az első napon, amikor támolyogtam az álmosságtól, mert biológiai órá...

kapkodva, kinyújtott karral, segítségért kiált. A felirás: „Nagybátyám meséli, hogy ő még fürdött a Hudson folyóban". Egy másik rajzon gázálarcos gyerekek baseballoznak. A felirás: *Fight pollushon*, harcolj a szennyeződés ellen, ami gondolatnak kiváló, angol helyesírásnak kevésbé. Végighallgattam a fiúkat és a lányokat, elismertem, hogy igazuk van, azután megkockáztattam a kérdést: Nem eszképizmus ez? Nem menekülés az égetőbb és politikaibb megmozdulások elől? Nem lehetséges, hogy kapóra jött ez a kampány a rendszernek is, az ifjúsági szervezeteknek és szerkezeteknek is, főképpen a kifulladt moratórium, a behirdetett és megadással fogadott nixoni vietnamizáció után? Nem megfutamodás ez a komolykodó hadjárat a *silent majority*-nek, a néma többségnek, egyáltalán nem néma... és a fekete párd... lése okozta ré... ...am", fe...

e...
ez...
mon...
forrad...
ötéves ...
radalmát, a Magyar Tanácsköztársaságot, a Horthy-ellenforradalmat, láttam Hitlert Bécsbe bevonulni, részt vettem az ellenállásban és így tovább. Meg is jegyeztem, amikor a bevezetőt megköszöntem, hogy ez volt a legrészletesebb nekrológ, amelyet önmagamról hallottam. A húszéves fiúk és lányok szemében minden ősz hajú ember nagyon öreg, főképpen, ha ezek a gyerekek amerikaiak, akik nem tudják, mi a háború. Csak ezzel magyarázhatom, hogy vita közben fölkelt egy fiatalember — egy pillanat, le kell írnom a külsejét, sőt a *fölkelt*-et is pontosabban kell megfogalmaznom: fölkelt a padlóról, mert mind ott ültek, és konzervesdobozból itták a sört, amit papírládában hoztak magukkal, a háziasszony csak ropogtatós süteményecskékkel kínálta őket. Fölkelt a földről, és ekkor láttam, hogy farmernadrágját, *blue jeans*-ét térdben levágta és így sortosította, de nem szegte be, mert a divat a rojtos rövidnadrág. Térde fölött még egy lyuk is tátongott, de ez is a *bon ton* jele, főképpen azoknál a diákoknál, akik autón járnak. E szemináriumon huszonnégy diák vett részt: huszonkét kocsival ér-

MOLNÁR ZOLTÁN:

Körös-vidék, június 17–20

1

Minden árvíz más.

Az ötvenhatos dunai árvízre emlékszem legélesebben; olyan volt a folyó Baja felett, akár az óceán valahol a sarkvidék felé; éjszaka mentünk rohamcsónakkal a zajló jégtáblák között, s mint a jéghegyek, néhol fölénk is magasodtak, a part semerre se látszott.

Vagy egy másik, öt éve, nyáron. A látszólag békés faluban egyszercsak egy fal tövében elkezdett bugyogni a víz.

És ez az idei. Bizony ilyen se volt még: az egész Tiszántúl valósággal mint egy hadműveleti terület, szélességben és mélységben tagolt; van első vonal; van második; van tartalék és van hadtáp; hadi gépek tömege. Korszerű háború.

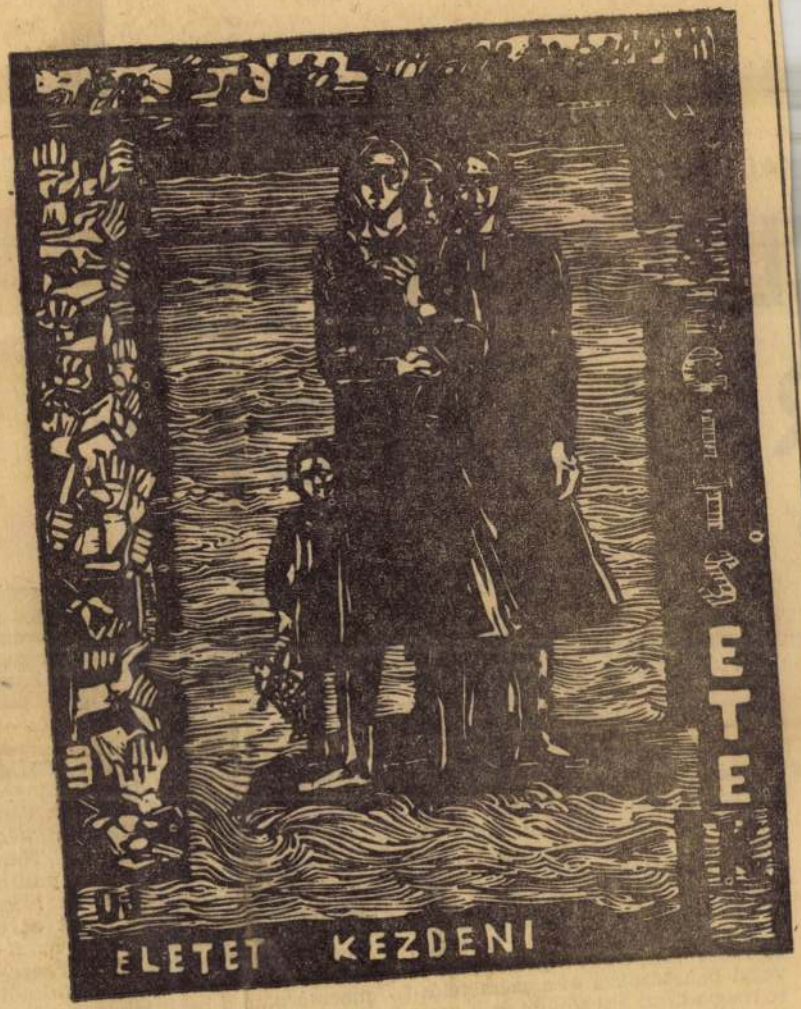

Váci András metszete

HORVÁTH PÉTER ELBESZÉLÉSE:

SZÍNHÁZ A M

A pap —

A pap hetvenéves volt, atlétatermetű, világos szemű, komoly ember. Fehér ingben, sötét öltönyben bámészkodott a pincében összezsúfolt selejtes díszletek között, amikor a színpadmester rátalált.

— Hát maga mit keres itt?

A pap kihúzta magát, feje szinte súrolta a pince menyezetét. Barátságosan rámosolygott a színpadmesterre:

— Közelebb kerültem istenhez.

— Mindannyian — bólintott rezignáltan a színpadmester. — Ez nem újság.

— Drámát készülök írni Lutherről — mondta a pap.

— Gondoltam — mondta erre a színpadmester, és körbetekintett a dohos kulisszákon, amelyek tövében patkányok surrantak.

— Mindannyian isten gyermekei vagyunk — mondta a pap. — Bár van, akit tévedésből teremtett az úr.

— Nem hiszem, hogy csak a patkányokkal fogott melléé — mondta erre a színpadmester, és végigmérte a papot. Az állta a pökhendi tekintetet, mosolya szélesebb és nyugodtabb lett.

— Kivezetne innen? — kérdezte, és közelebb lépett. — Azt hiszem, eltévedtem.

— Ki az isten maga? — A színpadmester nyugtalannak látszott, mint soha különben.

— Cser Imre — mondta a pap, és kezet nyújtott. Kidolgozott markú, erős keze volt. — Evangélikus lelkész voltam, amíg nyugdíjba nem küldtek.

— Örvendek — mondta erre a színpadmester

— Eg
— Ige
— Tis
evangéliku
szerényebl
A méhek
— A
őket.
— Ne
A mél
gyűjtögetn
tárkendőv
— Eg
vészek fel
— Me
valyás! —
A tisz
ütés. Láth
nyerén ki
tett.
— Ma
mozdulatt
ja lesz, d
Káró
gyorsaság
húsosabb,
négeré. A
Náhá

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1982 SEP 10
ÉLET ÉS IRODALOM
P 101
Váci Dezső

1021

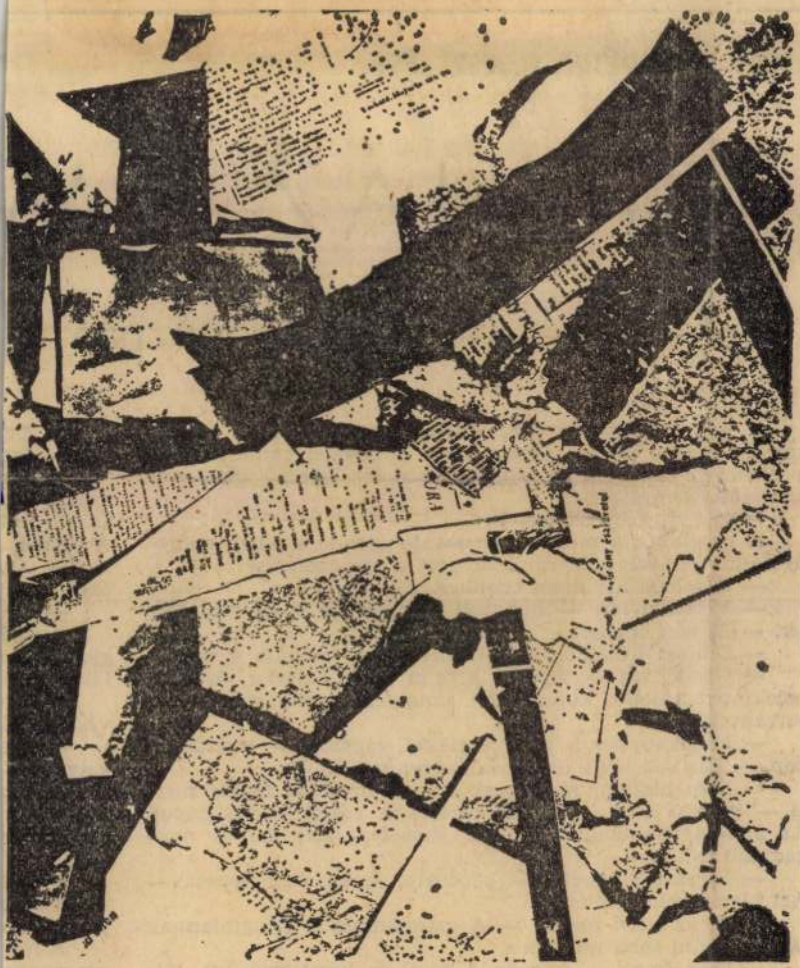

Váci Dezső: Padlószemét

amelyet akkor még alig néhányan látt
sában kellett megjelennie, a kétrészes

Írónak nagy megkönnyebbedés, ha
ben különösképp: az *Áruló* hőse, Görg
lád valamennyi darabom közül a legl
gépig. Hogy egy színházi ember, aki
baráti közvélemény indulatain: mind a kettőt jó, előadható darabnak tartotta, s mint rendező a számbajöhetők közül épp ezekhez ragaszkodott: mintha egy abroncsot pattintott volna le a megjelenés előtt összeszoruló szerzői szívről. Viszonzásul én is mondhattam olyasmit, hogy magam is szívesen adnám egy lelkes vidéki együttesnek a darabom, s ha kedve van hozzá, a jövő év messze még, tegyünk próbát, én egy kis bukástól nem ijedek meg.

Félesztendőn át egy mukkot sem hallottam a vendégemről, nem emlegette útitársa sem, akivel többször találkoztam. Én magam közben nemcsak a téli emléktől, de az egész színházi világtól csillagtávolba kerültem, Gandhi drámám már úgy adtam ki, hogy a bemutatására sem ennek, sem más darabomnak nem vállalkozom. Menynyire meglepett hát, amikor két hónap külföldi út törődésével a csontjaimban, szezon elején egyszer csak azt hallom, hogy egy újsághír szerint a veszprémi színház a *Nagy családot* műsorra tűzte. Előbb azzal vigasztaltam magam, hogy tán ez is csak olyan bérleti hirdetés lesz; nyár elején Pesten is ott szokott lógni a nevem plakátokon, melyeket premier nem követ. De a patronáló kritikus is megerősítette: a *Nagy család* a második bemutató, a díszleteit ki is adták már tervezésre. — De hát hogyan? Én nekem egy szót sem szóltak azóta. Holott Te is hallottad nem egyszer, hogy több bemutatónak nem megyek neki. — Csakhogy ez már megbeszélt dolog volt! — Szerződést sem küldtek! Más vidéki színházak már tavasszal jelentkeznek. — Ők azt gon-

* *A Veszprémi Művész Klub számára küldött s ott a Nagy család-vita bevezetéseként felolvasott előadás.*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

KORTÁRS

1964 JAN

1021



VÁCI ANDRÁS RAJZA

...melyei már megmutatták, hogy ez a hatalmas ország növekvő ütemben halad előre. Még nagyobb jelentőségű és az egész világ számára minden várakozást felülmúló volt — beleértve a szocialista világot is! — *a szocialista átalakulás történelmi győzelme* Kína falvaiban: a kínai mezőgazdaság kollektivizálása 1956-ban lényegében teljessé vált. Az ország erőforrásait e győzelem még jobban megnövelte, s a fejlődés üteme meggyorsult.

És 1958-ban új nagy sikerek híre érkezett Kínából. A szocialista fejlődés a falvakban a *termelőszövetkezetek egyesüléséhez* vezetett. A szocialista falu eme új egyesüléseit — melyben az egyesült termelőszövetkezetek gazdasági vezetése és a helyi közigazgatási testületek összeolvadtak — a kommunizmusért való harc jegyében, *kommunáknak nevezték el.* A kommunákban egyesült termelőszövetkezetek hatalmas termelési győzelmet arattak: 1958-ban soha nem látott rekordtermést értek el, és új rekordért indultak harcba. Az egy főre eső növényi élelmiszer az 1957. évi 270 kg-ról több mint 500 kg-ra emelkedett, s 1959-ben már a 750 kg-os átlagot akarják elérni. Olyan eredmény ez és olyan feladat, amire csak a nagy célok által lelkesített, egy akaratban egyesült, s a nagytekintélyű kommunista párt által tömörített és vezetett néptömegek képesek.

Az 1958-as új győzelmek híre nemcsak a kínai falvakból érkezett, hanem a gyorsan fejlődő városokból, az iparból is. A kínai sárkány itt is ugrást hajtott végre. A kínai párt még 1958 elején kiadta a jelszót: *utolérni Angliát* az ipari termelés összmennyisége tekintetében 15 év alatt.

Anglia volt az első imperialista hatalom, amely Kínát leigázta és kiszipolyozta. Anglia vívta dés bámulatra méltó, s a tempó még tovább növekszik. 1959-re már 18 millió tonna termelését irányozták elő: 7 millió tonna növekedést egy évben! Ez azt jelenti, hogy a Kínai Népköztársaság az acéltermelés növekedésének a *tempója* tekintetében is, és *az évi abszolút növekedés* terén is *első helyre került a világon!* Bizonyos, hogy Kínának legfeljebb még másfél-kettő évre van szüksége, hogy utolérje Angliát az acéltermelésben is. Ez pedig az egész ipar hatalmas további előretörését teszi lehetővé!

A nagy előretörés kibontakozása idején részesültünk abban a megtiszteltetésben és szerencsében, hogy kínai barátaink meghívására a magyar újságíróküldöttség öthetes utazást tehetett a szocialista világ e legnépesebb, hatalmas országában. Mikor útnak indultunk, a nagy és különleges élmények nehezen leírható előérzete töltött el bennünket.

Messzi az út a Dunától a Csendes-óceánig — *földrajzilag.* De országainkat a TU—104-es repülőgép járata köti össze, s a tízezer kilométeres távolság megtétele már nem követel hosszú időt: a repülési idő összesen 10 óra. Ám függetlenül a légiközlekedés nagyszerű fejlődésétől, földrajban ahol a világszerte megcsodá kínai selyemképeket szövik.

Jártunk kommunákban Kanto környékén, Vuhán környékén más vidékeken. Láttuk a hihete lenül gondos talajművelést, n vényápolást, s láttunk néhá „szputnyik-parcellát" valóban cs dálatos termelési eredményeikke Jártunk a kommunák fejlődő ipa ri műhelyeiben. Jártunk kommu nában született gépgyárban, ah kézműves eszközökkel előbb szer számgépeket, egyszerű eszterga padokat, fúrógépeket stb. készítet tek, s most — e szerszámgépe segítségével különböző mezőgaz dasági felszereléseket, szivattyú kat, 40 meg 60 lóerős gázmotoro kat gyártanak, s készülnek új, a elsőknél fejlettebb szerszámgépe is gyáruk továbbfejlesztésére. 7 szakmunkás tanít itt mesterségr 500 tanoncot, s az emberek együ

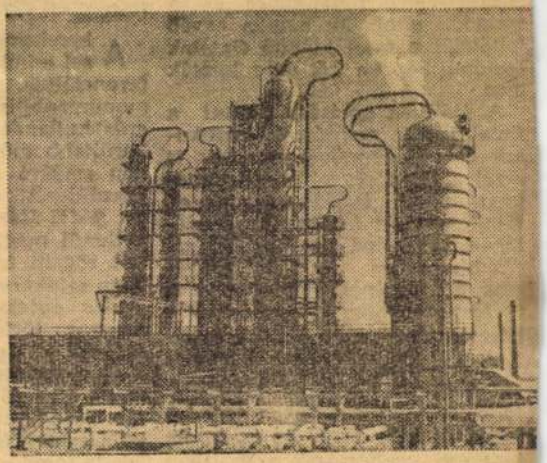

Kína első modern olajfinomító üzemét építik Az építés első részét most fejezték be. 1956-ban építkezést és a most befejezett üzemrész m 1959-re tervezték. Ezt a határidőt sikerült az hozni. Az olajfinomító külső látké

Váczi András

A kecskeméti művésztelep kiállítása az Ernst Múzeumban

Az Ernst Múzeum termeiben tizennégy fiatal művész számol be több mint egyesztendős munkásságáról, valamint arról az örvendetes tényről, hogy ismét virágzásnak indult a magyar művészet egyik nagymúltú, haladó szellemű központja, a kecskeméti művésztelep. A telepet 1912-ben *Kada* polgármester kezdeményezésére Kecskemét város népe nagy anyagi áldozattal építtette fel a magyar művészet fejlesztésére. A telepen kiváló mesterek éltek és dolgoztak hosszabb-rövidebb ideig, például *Iványi Grünwald Béla*, *Tornyai János*, *Koszta József*, *Uitz Béla* és később *Révész Imre*, a Panem festője.

A telep újjáépített műteremházában levő műtermeket és a nyugodt, elmélyült munka egyéb feltételét a most kiállító fiatalok ösztöndíjképpen két évre kapták meg.

A kiállítás tanúsága szerint a fiatal festők, szobrászok, grafikusok és gobelinművészek éltek is ezzel a lehetőséggel és számottevő művészi fejlődést értek el. Mindenekelőtt feltűnik a szemlélőnek a művészi megjelenítőkészség biztonsága. A fiatal művészek fejlődésének alapja; a rajz- és festéstechnika kiforrottsága; e készség elmélyítése a főiskola elhagyása utáni esztendők szívós és következetes munkáját igényli. A fiatal művészek életében ezek a legkritikusabb évek. Az ekkor jelentkező nehézségek a múltban nem egy fiatal művészt állítottak meg fejlődésében. Művelődési kormányzatunk már sokat tett azért, hogy hozzásegítse a fiatal művészeket ezeknek a nehézségeknek a leküzdéséhez. Ennek egyik bizonysága most ez a kiállítás.

Feltűnő, hogy a különböző temperamentumú művészek egyazon érdeklődéssel fordulnak a Kecskemét környéki táj és a benne élő emberek felé. Ez adta számukra azt a tanulmányi anyagot, amelyyel az iskolai stúdiumokat tovább szélesítették és elmélyítették. Ilyen jellegű tanulmányaikat, vázlataikat frisseség és közvetlenség jellemzi. (Különösen kitűnnek köztük *Váczi András* munkái.) A huzamos ideig egymás mellett dolgozó művészek között itt Kecskeméten is kezd olyan egységes szellem kialakulni, amely a múltban a magyar művészet különböző iskoláit, telepeit sajátos művészeti egységekké forrasztotta.

A kecskeméti fiatalok törekvései mindazonáltal erősen differenciáltak. *Batári Ferenc*, a monumentális táj iránt mutat erős hajlandóságot. Egyik legsikerültebb műve a homokbuckákon sorjázó szőlőtőkék tavaszi pezsdülését érzékelteti. Felesége, *Sédai Mária* a vidéki élet közvetlenül megfigyelt intim jeleneteit rögzíti frissen, a pasztell finom színharmóniáival. *Veszprémi Endre* érdeklődését elsősorban a magyar történelem forradalmi alakjai és eseményei kötik le. Ezeket igyekszik tiszta és érett festői eszközökkel a művészet síkján közelhozni a mához. Munkáin erősen érződik a nagybányai iskola tanulmányozása. *Szabó Lajos* figyelmét viszont a munkásság mai élete köti le elsősorban. Elgondolásaiban kétségkívül sok az erő és a drámaiság, megoldás tekintetében azonban még darabosak és nehézkesek. *Koncz Bélát* főleg a város életmegnyilvánulásai, (például a piac színes forgataga) érdeklik. *Kemény Zsigmond* sok kitérővel és kereséssel igyekszik megtalálni sajátos hangját. Festői fantáziáját elsősorban az alkotó emberi tevékenység foglalkoztatja. (*Atomkutatók.*)

Az alkotóproblémák ellentétességéből sok egészséges kölcsönhatás fakad a telepen dolgozó fiatalok között. A grafikusok (*Palicz József* és *Antal Ilona*) ébrentartják a festők érdeklődését a grafika és a rézkarc iránt. Őket viszont a festők a színek világához hozzák közel, erről szép színes monotípiáik tanúskodnak. *Varga Miklós* a telep egyetlen szobrásza. Szép és gondosan megmunkált kisplasztikákat állít ki, munkáján azonban érződik, hogy nincs Kecskeméten versenytársa, akivel nemes vetélkedésben dolgozna. A telepen dolgozó gobelinművészek nagyobb munkái még mesterük, a kiváló Ferenczy Noémi szuggesztiv hatását tükrözik. Kisebb terveiken, vázlataikon és *Nagy Margit* faliszőnyegén azonban már önálló kezdeményezések is mutatkoznak. *Kordovány János* szőnyegművész szép torontáli szőnyegterveket mutat be, kár hogy egyet sem láttunk ezek között kivitelezve.

A kecskeméti művésztelep fiataljainak kiállítása azt bizonyítja; helyes a törekvés, hogy a főiskola elvégzése után, minél több fiatal művész vidéki művésztelepeken, kulturális központokban szerezze meg az önálló művészi munkásséghoz szükséges élményanyagot és gyakorlatot.

Péter Imre

Népszabadság 1959. II. 10

...l a szívnek szanunk!

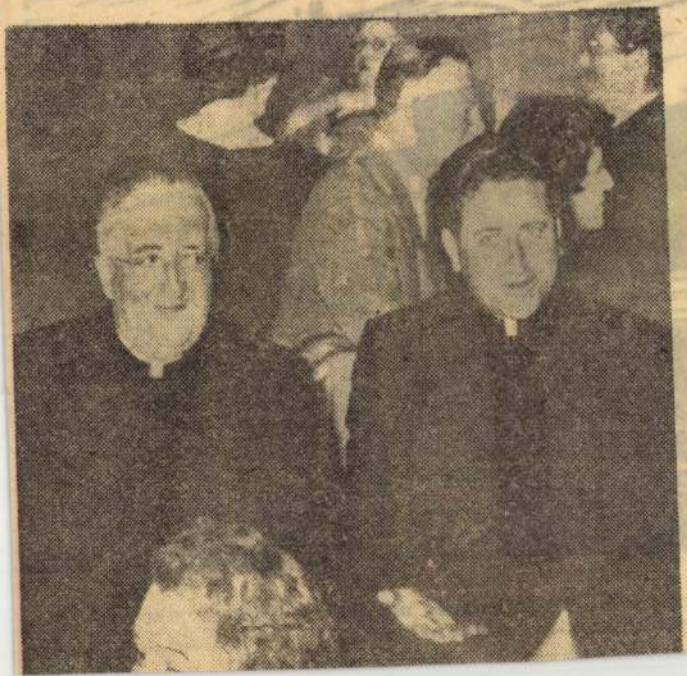

Valachi nagy vallomásában, amely a „Cosa nostra" és a „Gyilkos részvénytársaság" titkait feltárta, erről is szó esett.)

A legfiatalabb Anastasiofivér könnyeket hullajt — és ami rosszabb, könnyeket igyekszik hullajtatni — azért az emberért, aki azzal kezdte amerikai pályafutását, hogy — 15 éves volt akkor — megölte és kirabolta házigazdáját. Enyhén szólva, furcsa ez Don Salvatoretól és még furcsább az emlékezéseket gátlástalanul közlő „Oggi"-tól.

A volt brooklyni plébános „szenzációs" írását olvasva, eszünkbe jut nem egy amerikai és olasz plébános, akik — igazán nem a krisztusi szeretetet és a XXIII. János pápa által képviselt szellem értelmében — „banditák"-nak, „latrok"-nak nevezik hazájuk

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KELET M
Váci hírlap
1965 SZEP 5.

1021



A Nyíregyházi Dohányfermentáló (Váczi András munkája a Húsz év alkotásai című képzőművészeti gyűjteményből).

1983 MÁJ 2 1
KELET-MAGYARORSZÁG
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
SAJTÓFIGYELŐ

VÁLTOZÓ

Elfelejtet

Láttál-e már szekeret, kisfiam? Olyat, a

— Persze, hogy láttam. Amikor a koc
közvetítették a tévében. Tudod, amelyiken
ceg is díjat nyert.

— Hát a lámpagyújtás tudod-e mit jelent

— Amikor a partvis nyelével felkapcso
a fürdőszobában.

Rég elfelejtett szavak után kutatok. Amik talán már semmit nem jelentenek a ma gyermekének. Lőcs — mondja mezítlábaskori pajtásom, akivel legalább huszonöt éve nem találkoztam, — istráng — mondom én. És a farhám mire kellett? — Azzal fékezte a ló a szekeret, ha egyedül volt. — Bizony, mert a kétlovas szekérnél ott volt fékezésre a rúdlánc. Azt hogy is hívták? — Látod, már én sem tudom. — Mit kellett csinálni a maradék vízzel, amit a ló a vödörben hagyott?

— Rá kellett önteni a kerékagyra, hogy ki ne száradjon.

A nyitott ablakon behallatszik egy rendetlenül járó motor asztmás hörgése, majd pukkan egy nagyot, s elhallgat. A szomszéd szereli a kocsiját. Mi itt bent már egy másik világban élünk, döcög velünk a régi szekér a macskaköves Tokaji úton, a Királytelki szőlők felé, Jóska bácsi ül elöl a bakon, s mi a kasfarban dinnyét majszo-

szekrény tetejéről, a múltkor sikerült ötös belet szerezni, s petróleum is van itthon, motormosáshoz. Meggyújtom a kis lángot, lehúzom, ráteszem az üveget, s valami régen, nagyon régen látott meleg fény önti el a szobát.

— Büdös — mondja a kisfiam, és duzzogva kotorászik játékai között. Tudom, hogy a Petrocellire gondol, amit ma nem tudunk megnézni. Feleségem a mosógép miatt zsörtölődik, hogy ott a sok ruha a vízben, s mégjobban beleázik a piszok.

— Hej te cseh vitéz, te cseh vitéz, aki Toldi vasmarkába adtad a kezed! Hová tűntél az időben?

●

Falura mentünk a múltkor, feleségem szüleihez, mint a kirándulók. Két napja állt el az eső, s a Tisza ártéri öntéstalaj minden lépésnél leszedte gyerekeim lábáról a divatos félcipőt, s a fűzött sarut. Gumicsizma kell ilyenkor ide, de ki tart ma már vázsi lakó-

tálló üres. „Piros", a hajdanvolt kezes tehén „lakta" valamikor, most lomtár, régi szerszámok rozsdásodnak benne, s egy lóhoz való eke. A faluban korszerű „tejkombinát" van, gumitömlőkön megy a fejőgéptől a tej, s felül a mestergerenda alatt, karvastag üvegcsőben bugyborog tovább. Gyerekeim ámulva nézik.

— Így készül a tej? — Készül? — gondolom én, mert még emlékszem Pirosra, „akire" itt egyetlen tehén sem hasonlít. Egyformán szomorúak — majdnem azt írtam, hogy szótlanok. Fülükben műanyaglap libeg, rajta számok.

Evőgépek — mondja a kisfiam —, és közben adják a tejet.

●

Kiscsirkék kelnek a tojásból. Mozog, billeg a szalmán a tojás, majd egy belülről jövő csőrütéstől hálósan megrepedezik. Állunk a születés nagy misztériuma előtt, s nincs egy szavunk se. Most már egy másik is mozog, fi-

1021

A Kelet-Magyarország tárlata

Váci András alkotásaiból



Nyírségi tanya



Tiszai komp

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

NÉPSZABADSÁG

1964 MÁR 2 1.

evforduloja alkalmabol.

— **Váci András** festőművész kiállítása alkalmából péntek délután művészeti ankétot rendeznek a Fiatalok Házában a Jósa András Múzeumban.

1021

— **42 afrikai állam oktatási szak-**

segíts

asszonyoknak!

problémáiról Barczi Gyulánéval,

n igazgatójával

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

KELETMAGYARORSZÁG

1964 MÁR 6.

1021

VÁCI ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA NYÍREGYHÁZÁN

Március nyolcadikán, vasárnap délelőtt 11 órakor nyitják meg Nyíregyházán, a Jósa András Múzeum Felszabadulás útja 6. szám alatti helyiségében *Váci András* festőművész kiállítását. Budapesti bemutatkozása után ezuttal szülővárosában mutatja be az utóbbi tíz év termését a fiatal művész. A kiállításon 21 olaj- és tempera festményt, hatvan rézkarcot, rajzot és vízfestményt láthat a közönség.

A kiállítást *Gulyás Emilné dr.* a megyei tanács vb elnökhelyettese nyitja meg.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

1964 MAR 20

KELETMAGYARORSZÁG

1021

Művészeti ankétot rendez Váci András festőművész kiállításával kapcsolatosan a megyei tanács művelődési osztálya március 20-án 16 órakor a Nyíregyházi Jósa András Múzeum kiállítási termében. Az ankétot Váci András vezeti.

értelmiségi, önnyugdíjas
keres
hozzá
gész-
letvi-
életű,
élyé-
thelyi
Lap-
zabad-
erem.

vezé-
i ér-
anya-
zzáll
keresi
jánla-
re a
eléhez



: November 7. erőmű

asok,

figyelem !

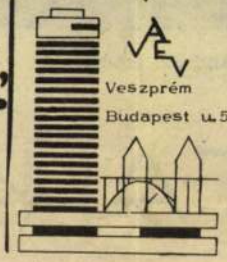

Péti Nitrogénművek vállalati óvodájába

képesítéssel rendelkező óvónőt keres

Jelentkezés:
Személyzeti és Oktatási Főosztályán.

Levélcím:
8105 Várpalota II. Pf. 50. (780)

tőssegédi, munkakörbe. vételt hirdet konyhalányi é munkakör beti állások azonn tők. Jelentkez lyesen a kórh zeti osztályán.

A Magyar Á Földgáz Kísérle vételre keres technikusokat. zés a személyzeti osztályon. Cím: Veszprém, József A. u. 34.

A veszprémi Ingatlankezelő Vállalat felvételre keres lépcsőházi takarítónőket, asztalosokat, üvegeseket, lakatosokat hegesztő vizsgával, vízvezetékszerelőket, segédmunkásokat, kubikosokat, továbbá kazángépészeket. Jelentkezni lehet: Veszprém, Ibolya u. 8. sz. alatt a munkaügyi osztályon.

A Balaton Bútorgyár felvételre keres közgazdasági szakközépiskolai végzettséggel rendelkező könyvelőket. Jelentkezni lehet a vállalat személyzeti osztályán.

konyhalányt, takarítónőt. Jelentkezni lehet a Mecseki Ércbányászati Vállalat balatonfüredi üdülőjében az üdülő vezetőjénél, Balatonfüred, Gyógytér 3. (8-tól 16 óráig).

A Nagyvázsonyi ÁFÉSZ az 1. sz. „Vázsony" vendéglőjébe vezetőt és helyettest keres. Jelentkezés: ÁFÉSZ Központ Nagyvázsony.

A Veszprém megyei Állami Építőipari Vállalat felvesz Tátra, ZIL, Panter autódarukra gépkocsivezetőt és darukezelőt, Tátra mixer gépkocsira különleges gépjárművezetőt. Jelentkezés a szállítási főüzemnél, Veszprém, Házgyár u. 1. szám alatt.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 AUG 27
NAPLÓ /VESZPRÉM/

Váci András
Szelestey

1021

INOTAI KÉPEK

Érdekes kiállítással lepte meg Várpalota lakóit és vendégeit a munkásváros inotai negyedének Béke művelődési háza. A bemutatott 42 festmény és grafika Inota üzemeit, munkásait, lakásait, tájait ábrázolja. Vagyis a kerület ihletében fogant képeket láthatnak az érdeklődők augusztus végéig. Olyan művészek alkotásait, akik szorosan kötődnek ide. *Szelestey László* például várpalotai lakos, *Váci András* az erőműben ösztöndíjasként dolgozott, *Sáfár Pál Gábor* a nemrégiben meghirdetett pályázatra küldte el alkotásait...

A tárlatnak nemcsak művészeti ismeretterjesztő jelentősége figyelemre méltó. A kiállító kilenc művész munkájának zöme hely- és iparörténeti szempontból is jelentős. A képek a palotai gyűjtemény, több helyi intézmény és magángyűjtő birtokából származnak.

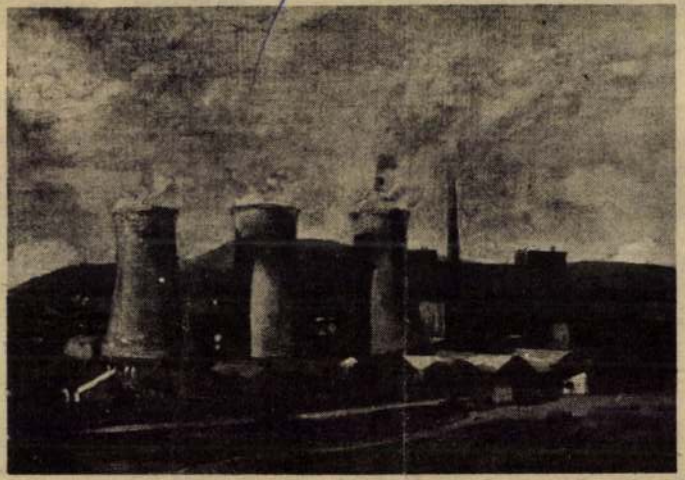

Váci András: Erőmű



Szelestey László

Váci András

Tél II.,

Koroknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

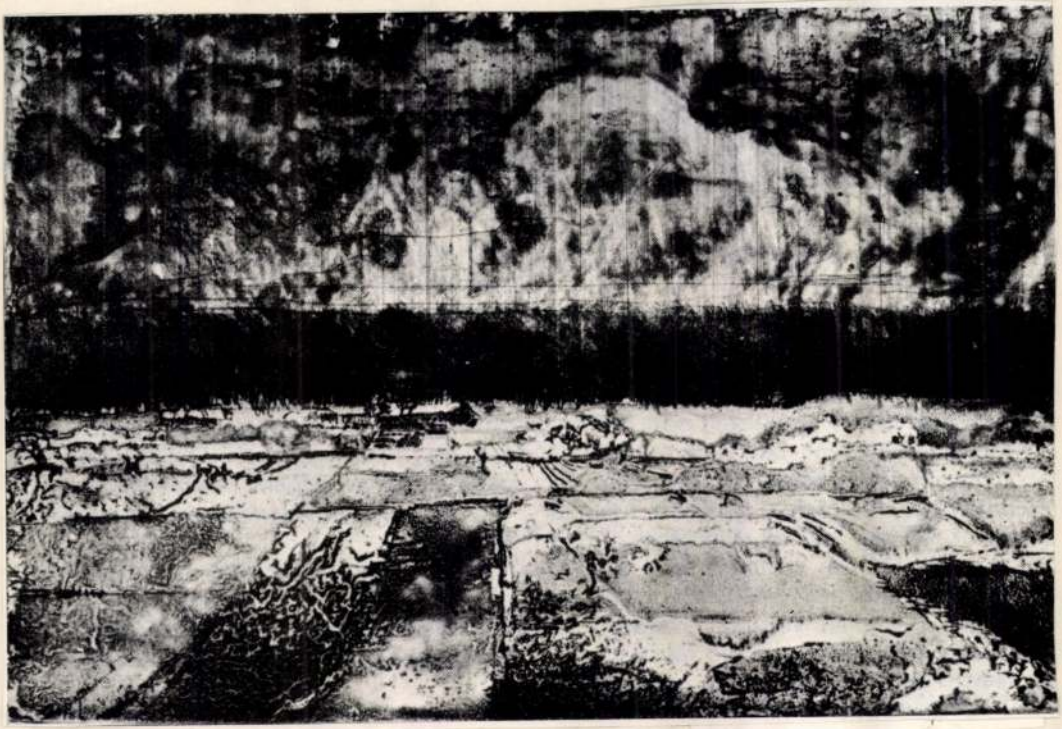



fiatalabb, *Szikora Tamás* festőművész Nyíregyházáról indult.

Végezetül meg kell azt is említeni, hogy ez a vidék nemcsak az országnak adott jeles művészeket, jutott belőlük külföldnek is. *Fiedler Ferenc* 1922-ben született Kassán. Szarvasszigeten, Nyíregyházán nőtt fel, Párizs mellett Montereau-ban él. A nonfiguratív ábrázolás különböző fázisain ment át. Művészete jól tükrözi a legújabb nyugati áramlatok eléggé változó állomásait. *Irinyi Gábor* Nyíregyházán született, ő is a Kossuth gimnáziumban érettségizett, a Képzőművészeti Főiskolán végzett. Svájcban él, legismertebbek monumentális murális művei New-Yorkban, Brazíliában stb. *Osváth Imre* szobrászművészről keveset tudunk. Apja épületszobrász volt (ő készítette a múzeumépület szobrászi díszeit). Diplomamunkájaként Benczúr képének, a *Budavár visszavételének* a kuruc lovasát mintázta meg. A mintázó készségével mindig is kitűnt. *Szabó Endre* festőművész 1923-ban Zajtán született, Brüsszelben él. *Tar László* festőművész Székelyben 1921-ben született, pedagógus családban. Szőnyi tanársegédje volt, az Egyesült Államokban, Philadelphiában él.

A sok adatot talán terhes olvasni, de kockáiból kirakódik egy mozaikkép. A következtetések levonását, a tanulságokat pedig az olvasóra bízzuk, elég nyilvánvalóak.

KOROKNAY GYULA

Csiky Tibor: Kisplasztika, acél, 25 cm, 1975 (fotók Somfai)

Szabolcs-Szatmár

Váci András.

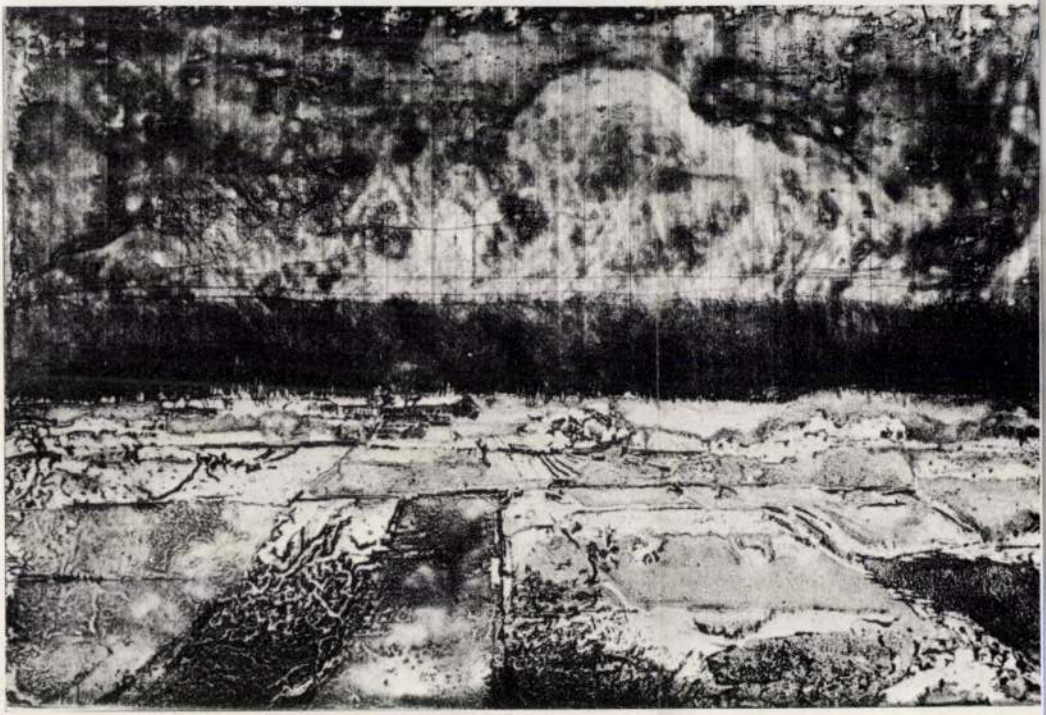

Váci András: Tél II., rézkarc, 19,5x30 cm, 1973 (fotó Tahin)

Művészet, 1977. 9.

képzőn részvevők tankönyveit.

És vajon mennyibe kerül a tanulás egy-egy embernek?

— Tizennégy forintba, azaz a füzetekkel tizenhétbe... — válaszolnak kórusban.

P. G.

Mérlegképes könyvelői képesítéssel

belső ellenőrt felveszünk. Több éves kereskedelmi gyakorlattal rendelkezők előnyben. Jelentkezés: Iparcikk Kiskereskedelmi Vállalt Irodaház II. emelet 239 sz.

FÉRFIAKNAK:

Férfi zakók több színbe

Férfi nadrágok pasztell

Férfi félcipő szürke, csa

Férfi félcipő olasz fazon

GYERMEKEKNEK:

Leányka szövetruha több színben, minden nagyságban (13-as) **185,— Ft.**

Bakfis ballonkabátok (15-ös) **370,— Ft.**

Fiú sportzakók **190,— Ft-tól 360,— Ft-ig.**

Gyermek félcipők (lakkcipő) 23—34-es számig **122,— Ft.**

Gyermek szandálok zárt és nyitott fazonban (20—38-as számig) **37,— Ft-tól 122,— Ft-ig.**

Gyermek félcipők drapp és csau színben bőr vagy pórotalppal (35—38-as számig) **160,— Ft-tól 168,20 Ft-ig**

NAGY ÁRUHÁZ — NAGY VÁLASZTÉK

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

KELETMAGYARORSZÁG

~~1964 MÁJ 29~~

1021

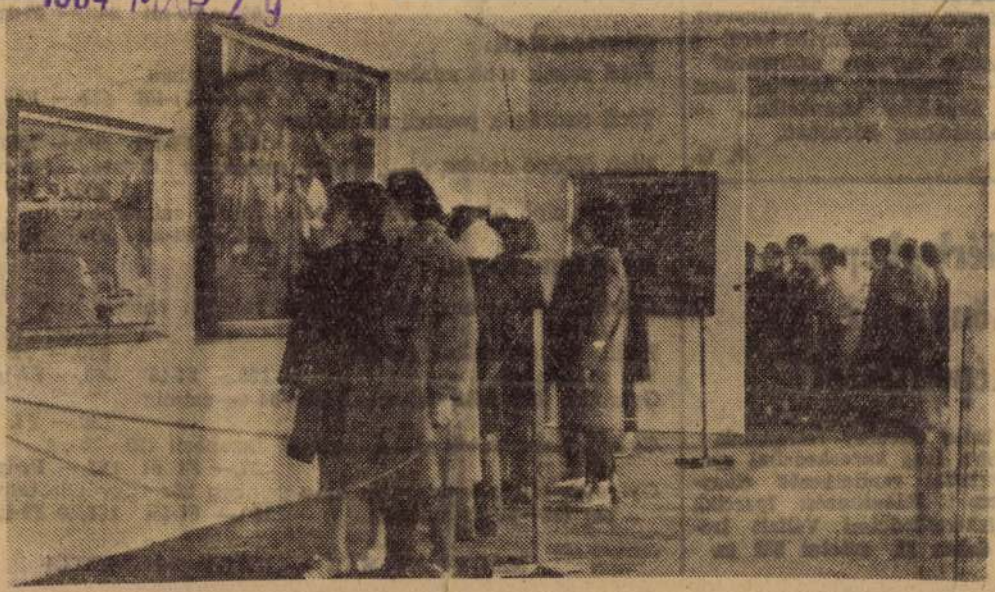

Képünk Váci András nyíregyházi kiállításáról készült.
Foto: Hammel József

nek mottója a fasizmus
verése után. Ő, aki Grisájában megalkotta az első világháború egyszerű orosz katonának alakját, és a két háború közötti orosz- és szovjetellenes gyűlölet légkörében adta a német olvasó kezébe Grisa őrmester történetét, a második világháború után szeretettel fordul Grisa utódai, a felszabadító Vörös Hadsereg katonái, a szovjet nép felé, mert most viszont ezekben az öntudatossá vált, kései Grisa Poprotkinokban és államhatalmukban érzi a hazájával szomszédos Nyugat-Németországban szervezkedő új-fasizmus legszilárdabb gátját.

E napokban ünnepeljük Arnold Zweig hetvenötödik születésnapját. Írói életműve humanista eszményeinek szüntelen fejlődését tükrözi. Ugyanakkor Németország XX. századi történelmének örök irodalmi emléke. Lion Feuchtwanger mondta róla: „Ha minden könyv elpusztulna, csak Arnold Zweig regényei maradnának fenn, ezekből magukból történelmi hitelességgel fel lehetne idézni a német nép életét, a századfordulótól napjainkig."

FÁY ÁRPÁD

Kövér gyű
Vastag boto.
Most jön egy
Az építéstől. Overallja csupa mész, csupa festék.
Sapkáját leteszi. Az asztalhoz ragad.
Búcsúzáskor alig tudja letépni...
Kövér hölgy. A gyerekek szamárköhögésben.
Taplólelkű a férj. Nem érti meg.
Folyton félbeszakítom az írást! Hol a boltba,
Hol főzni kell rohannom. Mindent magam egyedül,
Háztartási alkalmazott nélkül...
Most egy férfi. Szurokfekete szemében
Lázas lobogás.
Így kezdi: „Kérem, nevezzen ki engem
A Szovjetunió írójának".
Elmebeteg...
Tovább tart a tolongás. Mindenki verseket ír.
Ír az egész világ!
Csalódtam az emberekben.
Már mindenkire gyanakszom:
Mit csinál a tröszt igazgatója,
Ha egyedül marad
A dolgozószobáját magára zárja?
S a rendőr a követség előtt?
Jönnek a szerzők. S gyűlnek tonnaszámra a versek.
Szavak, mik összeragadnak, mint zacskóban a savanyúcukor.
Bennük gyengécske a méreg,
De nagy mennyiségben — életveszélyes.
Átjár lassan a méreg.
Olyan vagyok már, mint a túltelített oldat.
Még egy ici-pici adag és megindul a kristályosodás.
A költészet romboidokban, oktaéderekben
Csapódik ki bennem.
A költészetet vadul
Egész életemre megútálnám,
De egyszercsak rábukkanok egy sorra...

KÉPES GÉZA *fordítása.*

A technika mind tökéletesebb — a műsor egyre ostobább lesz

Angol lap a Telstar műsoráról

A *New Statesman* című angol hetilap szerint az Atlanti-

téneteket. A Telstar is előbb-utóbb az egész világnak, sőt

Az Írószövetség hírei

A műfordítói szakosztály november 16-án, fél 5 órakor, a szövetség klubjában műsoros délutánon emlékezik meg *Áprily Lajos* és *Franyó Zol-*

Váci András



Váci András: Koratavasz (rézkarc)

Váci András

festészetünknek ahhoz az ágához kapcsolódik, amely Nagybánya hagyományát őrzi. Ecsetjén Bernáth Aurél hatása érződik, csakhogy a fiatal művész derűs harmóniára váltotta mesterének tartózkodó színvilágát. Élénk foltokkal elevenítve meg a hazai tájak szépségét és a népi élet egyszerű jeleneteit; munkaábrázolásaiban azonban már másfajta, a valóság képét átalakító, konstruktív szerkesztésmóddal próbálkozik. A hasonló törekvések jónéhány fiatal művésznél a részletek elnagyolásával és a kompozíció sematizmusával szoktak együttjárni. Váci András a hamis sommázás veszélyétől eleve megóvja kiváló rajztudása, amely kellő biztonsággal vértezi fel a fontos részletek hangsúlyos felnagyítására illetve a mellékesek elhagyására. Az Ernst Múzeum kiállításán egy teremre való grafikát mutatott be, amelyek a rajzművészet klasszikus mestereinek elmélyedt tanulmányozásáról tanúskodnak.

KÖZÉLET

MSZMP Központi gának meghívásá- ıs 14 és 18-a kö- goszláv pártmun- döttség tartózko- zánkban Milorad kinek, a Macedón nisták Szövetsége ıksége végrehajtó ak vezetésével. A éget fogadta Ha- renc, a Központi g titkára.

ken elutazott Bu- l Jurij Szemjono- jajev professzor, a szocialista világ- i intézetének ja, aki előadáso- onzultációkat tar- olitikai főiskolán, a Magyar Köz- i Társaságban. A fogadta Havasi az MSZMP KB

agyar Szocialista párt Központi Bi- nak meghívásá- s 15—18-a között lentschellel, a KB is osztályának helyettes vezetőjével az élén látogatást tett hazánkban a Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának pártmunkás küldöttsége. A küldöttséget fogadta Kornidesz Mihály, a KB tudományos, közoktatási és kulturális osztályának vezetője.

A Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának meghívására május 14—18 között látogatást tett Bulgáriában a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának pártmunkás küldöttsége Fodor Lászlóval, a KB agitációs és propaganda osztályának helyettes vezetőjével az élen. A küldöttséget fogadta Sztojan Mihajlov, a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának titkára.

Pénteken hazaérkezett az MSZMP KB pártküldöttsége, amely Karakas Lászlóval, a Központi

Aszfalt-

Háromsz

gy

A motorizác éljük: az 1970-e *robbanásszerű* szemtanúi lehett néhány adat: közlekedés — sz kocsikkal és m párokkal — eg alatt *3,5-szerese* kedett. Ma már közutakon k száma — figyele az autóbuszoka *meghaladja a 7, dot.* S az idén mint *600 millió* jut el rendeltet re teherautókka nokkal.

A közúti legfontosabb al *az út.* Pénteken mentben *Gyarm* elnökletével ta az országgyűlés közlekedési *Pullai Árpád* k és postaügyi mi jékoztatójában lyozta: a korm

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁJ 19

NÉPSZAVA

Váci András, festő- és grafikusművész

1021 NÉPSZAVA

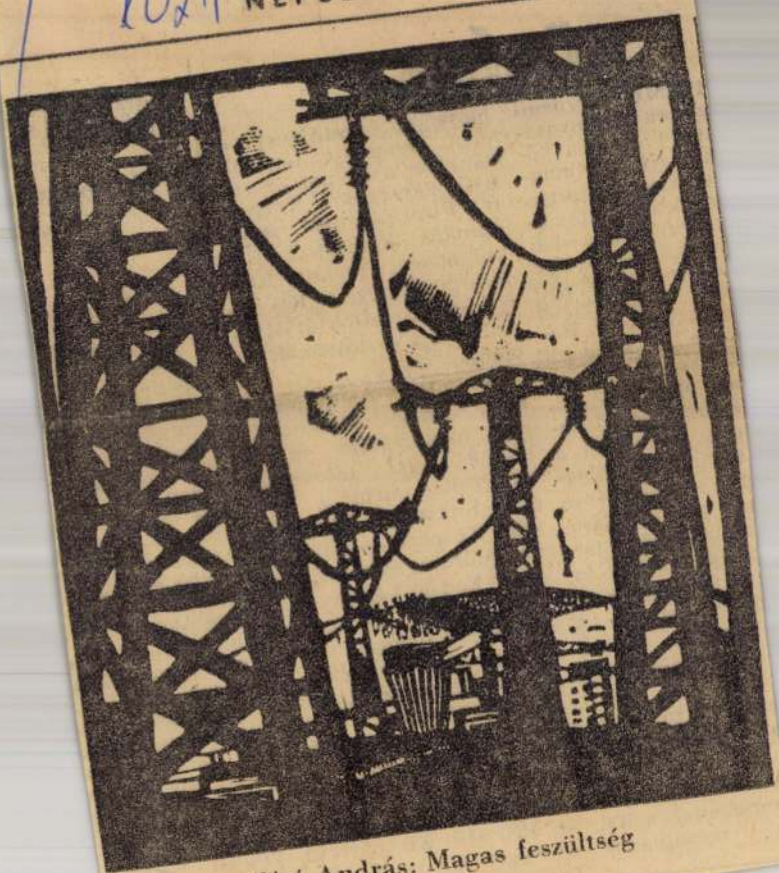

Váci András: Magas feszültség

A szénbányászat jubileuma

A magyar szénbányászat 225 éves jubileuma alkalmából ünnepséget rendeztek tegnap az egykori bányásztelepülésen, *Brennbergbányán*, ahol az első magyarországi szénbánya működött. Az ünnepi nagygyűlést *Seregi János*, a Magyar Szénbányászati Tröszt vezérigazgatója nyitotta meg, majd *Kapolyi László* nehézipari miniszterhelyettes mondott beszédet.

Az ünnepi programon *emlékművet* avattak — *Órsi András* alkotását —, és átadták a *szabadtéri geológiai múzeumot*, amelyet a helyi természetbarátok hoztak létre.

A település lakóinak aprajanagyja részt vett az ünnepségen, és sok százan jöttek el az ország különböző bányavidékeiről. Bányászkórusok és -zenekarok szórakoztatták őket, és bemutatták az egykori bányásztelepülésről szóló filmeket is. A 225 éves ju-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Váci András

1021

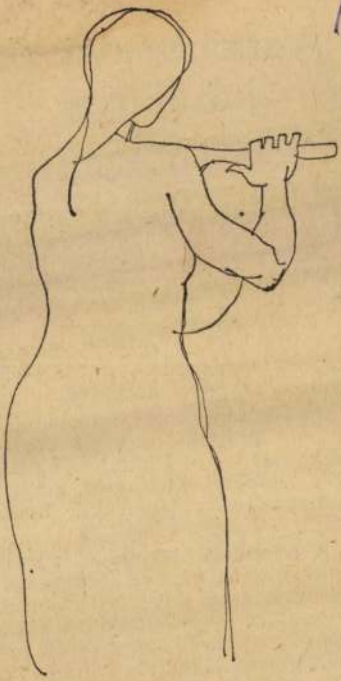

Váci András rajza

zúg terebély töl

HÓES

Nincs vége-hossza e g
fenyegetőn fát-szenet fölemészt,
küld a nyakunkra — megfúltok-gebedtek! —
eszeveszett, példátlan hóesést.

Visszazuhan Pest szánalmas csudának,
vad korokba, — látjátok, feleim:
kényes kocsik kaján múltban zihálnak,
homokpuszták bakhátas dülein.

Váci András
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1963
KORTÁRS 5

1021

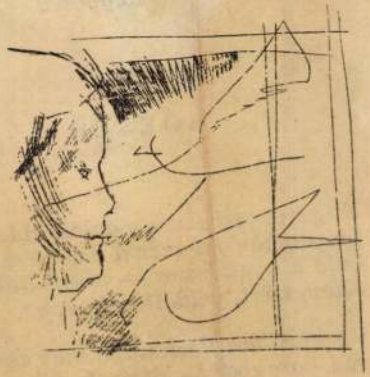

VÁCI ANDRÁS *rajza*

AZ ÍRÓSZÖ

(Folytatás a 3. oldalról)

cialista realizmus esetében megvalósítani. Nem könnyű először azért, mert az irodalmi élet, a gyakorlati politika állandó mozgékonyságának a hatása alatt, nem enged elegendő időt a művek megérésére és megírására; s másodszor nem könnyű azért, mert minél jobban előnti irodalmi életünket a kritikai működés, annál homályosabbá válik az írók előtt, hogy valójában mi is az a szocialista realizmus. Legjobb lesz tehát, ha minden író úgy segít magán, ahogyan éppen tud. Így tettem én is, amikor a magam számára megfogalmaztam a szocialista realizmus lényegét, ami így szól: a jelen eseményei közé ültesd el a jövőt, mely csak szocialista lehet.

Természetesen, a jelen eseményeit csak a magam elvének könnyű világosságáért mondtam; de magán a meghatározáson semmit sem módosít, ha a jelen eseményei helyett a közelmúlt, vagy a múlt eseményeit mondom. Ilyen esetben is létrejöhet szocialista realista mű; író számára izgatóbb azonban, ha a kor eseményeiről szólhat.

S most, amikor a kor eseményeit állítom előtérbe, már meg is érkeztem a harmadik kérdéshez, melyet

korszerűség és modernség

cím alatt jelezhetnék. Tudom, mert olvastam, hogy ez a kérdés ma nagyon eleven. Nem is csodálom. Negyvenötben korváltás történt, mely az egész földi világra kiterjedt; s nálunk a korváltással együtt új világ is kezdődött. Ilyen esetekben az irodalom mindig befejez valamit, és ami fontosabb: elkezd valami újat. Ebben a lázban történt talán, hogy én negyvenöt óta — hivatalos segédlettel persze — már harmadszor kezdem el, hogy író lehessek valahogy. S bár sokan vannak, akik biztatnak (olvasók, persze), mégis lehetséges, hogy éppen a korszerűség és a modernség dolgába bukom bele. Nem azért, mintha idegenkednem, vagy éppen riadnék ezektől; hanem azért inkább, mert nincs népszerű véleményem ebben a kérdésben. Sokan azt mondják ugyanis, hogy a modernség semmi egyéb, mint a korszerűség. Én nem gondolom ezt, sőt, olyan fogalmaknak tartom, amelyek — ha úgy tetszik nekik — nem is érintkeznek egymással. A korszerűség ugyanis általános jellegű bélyeg mindazokon, akik ugyanabban a korban élnek. A tehetséges író, éppen mert korának világa iránt érzékeny, nagyon jól tudja, hogy bármit ír, azon az íráson a kor bélyege rajta lesz. A modernség dolga azonban már írói vagy művészi alkat kérdése. Úgy az egyik, mint a másik jelleg nagyszerű műveknek lehet az alapja; de a kettő együtt, úgy hiszem, csak a legnagyobb alkotóknál találkozik.

Ha már ígértem néhány megjegyzést is, akkor elsőnek

a felelősség

dolgát említem meg. Az írói felelősséget: először önmagában véve, mely azt jelenti, hogy itt nemcsak élned és halnod kell, hanem még írnod is, lehetőleg igazat. Másodszor megemlítem a politikai gyakorlattal párhuzamban, ami azt akarja mondani, hogy nemcsak a politikus felelős a maga vezető helyén, hanem az író is a maga szellemi őrhelyén. A politikus a népnek; az író pedig a nemzetnek.

A második megjegyzésem az irodalmi élet gondozóihoz szól, tisztelettel szorgalmazván őket, hogy a legnagyobb figyelmet a művekre fordítsák, mert sok minden múlik és változik, de a művek maradnak. S ez a megjegyzésem szól a kritikusokhoz is, azzal a kívánsággal, hogy vajha kritikusi működésük közben a művek ne zavarnák őket.

S végül szeretném magamat is figyelmeztetni valamire. Nem arra, hogy az irodalmi életben az egység létrejöjjön, mert én eddig is egységben voltam; s talán nem is arra, hogy az író közéleti és társadalmi szerepét hiányoljam, mert ha az efféle megbecsülést hiányolnám, valami bölcs és rejtelmes érdekből akkor sem nyerhetnők el. Marad az a megjegyzésem, mely apránok és nagynak egyaránt szól: s amely arról tesz vallomást, hogy csak művelt, jellemes és emberséges emberből lehet jó szocialista. Az ilyen emberek nevelésében pedig az a legjobb iskola, melynek a homlokára ez van írva: Irodalom.

HEGEDÜS GÉZA:

A formai színvonal emelkedése

A magyar költészettel kapcsolatban nyugodtan elmondhatjuk, hogy ha csodákban nem is szoktunk hinni, de a csodálatos dolgokban kénytelenek vagyunk hinni, mert olyanok vannak. Ilyen a magyar költészet, hiszen sem népünk létszáma, sem nemzetünk elmúlt évszázadainak sorsa nem indokolja azt a világviszonylatban is magas színvonalat, amely a XVIII. század végétől mindmáig a magyar költészetnek jellemző sajátossága. Ilyen talpazatról, ilyen múltról tovább lendülni is könnyebb.

A mai magyar költészet

rendkívül sokat hordoz nemcsak a közvetlen előzmények magas színvonalából, hanem évszázadok magas színvonalából is.

Költészetünk nagyon jó az ötvenes évek elején, gyengébb verseket írtak, ma formailag jobb verseket írnak.

Ezután Hegedüs Géza kifejtette, hogy véleménye szerint korunkra nem a kisregények a jellemzők, hanem a nagy koncepciók: „a legfontosabb feladatok egyike azt a változást ábrázolni, amely a mi nemzedékünkben, vagy a nálunk idősebb vagy fiatalabb nemzedékek tudatában zajlik le. A gondolkodás változása csakis nagy regénykoncepciókban valósítható meg akkor is, ha ez a jelent ábrázolja, de akkor is, ha valamilyen analóg formában a múltat idézve a jelenre utal".

Hozzászólt a modernizmus problémájához is: A modernizmus lényegében formakeresés — mondta. — Nem az fogja eldönteni egy mű értékét, hogy milyen formában próbálja kifejezni magát az író, ha-

Váci András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1962 MÁJ 26

1021

Ünnepi Könyvhét, 1962.



A könyv

Volt idő, amikor azért ünnepelték, hogy végre ne csak ünnepeljék, hanem vegyék és olvassák is. Most már veszik. Tavaly hatszázmillió forintot költöttek rá, s ez családonként legalább is tíz könyvet jelent. Bizonyára olvassák is, különben nem iratkozott volna félmillió ember a budapesti könyvtárakba. Veszik és olvassák. Olyannyira hétköznapi dolog ez immár, hogy érdemes egy hétig ünnepelni.

Előlép hát a könyv — a lapok kulturális rovatából — az első oldalra. A vezércikk és a Souvanna Phouma legújabb nyilatkozata mellé. Látható lesz a hiradóban. A vetítés sorrendjében megelőzi majd a Vasas—Fiorentina találkozóról készített izgalmas filmriportot. Szólnak róla a rádióban. Nemcsak a Gondolat című folyóirat keretei között, hanem a Népszerű operettmelódiák című állandó műsorfolyam szüneteiben is. Kivonul az utcára. Sátrak alól csábítgatja a felajzott járókelőket, háromszázféle választékban és kétmillió példányban. Kalandos vállalkozásokra indítja az írót. Odaültetti a „stand"-ra: őstermelő a prímőrök gazdag piacán. Író—olvasó találkozók pulpitusára emeli — nyolcvan fővárosi író rajzik szét az országban —, hadd bámulják meg azok is, akik eleven írót sohasem láttak: „Hogy tud ez a jelentéktelen külsejű ember olyan szép könyveket írni?" Ha nem vigyáz, meg is táncoltatják — a tiszai sétahajón könyvbál lesz —, s a csongrádi lányok kajánul lesnek majd a modern költői törekvések bajnokára: korszerűen járja-e a csa-csa-csát?

Egyszóval: vidám lesz a könyv ünnepi hete.

Évek óta ilyen már, most még ilyenebbnek igérkezik: több lesz a könyv, a sátor, az előadás, a kiállítás, a találkozó és — a bankett. Záhonytól Szentgotthárdig ünnepel az ország, s ha elmúlik a mámoros hét, megkönnyebbülten lát végre az ünnepelt könyvek olvasásához.

Záhonytól Szentgotthárdig. F. V.



Váci András rajza

A PÉCSI BALETT ÚJ MŰSO

A Pécsi Nemzeti Színház olyan műhelyt alakított ki, melynek néhány produkciója már eddig is feltűnést keltett. Igaz, a műhely atmoszféráját, a művészi munka izgalmát, a keresés lázát néha eltakarja az a furcsa körülmény, hogy ennek a vállalkozásnak már-már két arca van: az egyik Pestről nézve rajzolódik ki, s vonásait a snob divat és a „valami másért" — bármiért — lelkesedő avantgardizmus is színezi, no meg egy kis „ellendrukk" a pesti balett-stílussal szemben; Pécsett mindez fiatalosabb és puritánabb, erényeivel és hibáival együtt rokonszenvesebb: színház.

Eck Imre, ennek a balettnek művészi formázója a hagyományokból és az újból, a pantomimből és mozdulatművészetből, modern jazzből és klasszikus elemekből próbál művészi egységet teremteni, eddig még nem látott, új tánc és mozdulatírát kialakítani, ami ugyanakkor mégis a bartóki táncjáték eszmény folytatása kíván lenni. Az első évek nagy kiugrását még az új koncepció születése hevítette, az elmúlt évad a továbbkeresés jegyében telt el, talán egy kicsit sápadtabban, fáradtabban. A látványosság és víziószerűség, az akrobatikából és extravaganciából szerkesztett táncképek, mozdulatritmusok kissé modorossá is tették az együttes stílusát. Most, talán a külföldi szereplések tapasztalatai, talán a bartóki muzsika behatóbb elemzése érlelte meg azt a szándékot, hogy visszatérjenek a tánc belső maiságához, közelebb férkőzzenek zenei anyagban rejlő színpadi lehetőségekhez.

A mostani Bartók-est tisztult formanyelvével, egyszerűbb mégis elmélyültebb szimbolikával, és főként drámai erejével pett meg. *A fából faragott király*ban a mesevezetés tiszta logi és a *játék bája* ragadott meg inkább. *(Tóth Sándor, Csifó renc*, de főként *Árva Eszter* j táról.)

A legtöbb izgalmat az est n dik produkciója, a *Concer* komponált, szokatlan szerkes balettfantázia keltette. Jólleh a produkció a legkidolgozot mégis felveti azt az alapvető lémát: vajon a tánc-vízió sí lehet-e vetíteni ezt a zene komponált művet, melyben ne *mindent* elmond, mel nincs „kihagyva" a színi kép sőbb kitöltendő „mozgásszöv Gondoljunk arra, hogy az els

KÉRY LÁSZLÓ SZÍNHÁZI LEVELE:

Ötlet, színvonal, kabaré

Nagy híve vagyok a kabarénak. Szeretem vidám és tiszteletlen légkörét, rosszmájúan kiélezett dialógusait, hirtelen elvillanó jeleneteit, műsorról műsorra visszatérő tipikus alakjait. S vallom, hogy a politikai kabaré fontos közéleti tényező lehet. Kinevetteti velünk azokat a hibákat, amelyekért szívesen kárhoztatjuk a személytelen hivatalt, az államot, a rendszert, nyílvánossá teszi félig-meddig titkolt elégedetlenségeinket, s ha kabaré a talpán, arra is rádöbbent, hogy a ját a jelenlegi viszonyok köz például a valamikor oly kitűn *Misoga László*. A színészekről á talában nem lehet elmondan hogy urai lennének a fürge repl kákon gördülő, fölényesen köny nyed játékstílusnak.

Egyetlen gyengébben sikerül műsorból talán túlzás lenne a ka baré általános válságára követ keztetni. De nem kétséges: nag megújulásra volna szükség. A vicctől el kellene jutni az igénye sebb komikumhoz és szatíráho a humoros jellemtanulmányok

Váci András
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 NOV 20

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

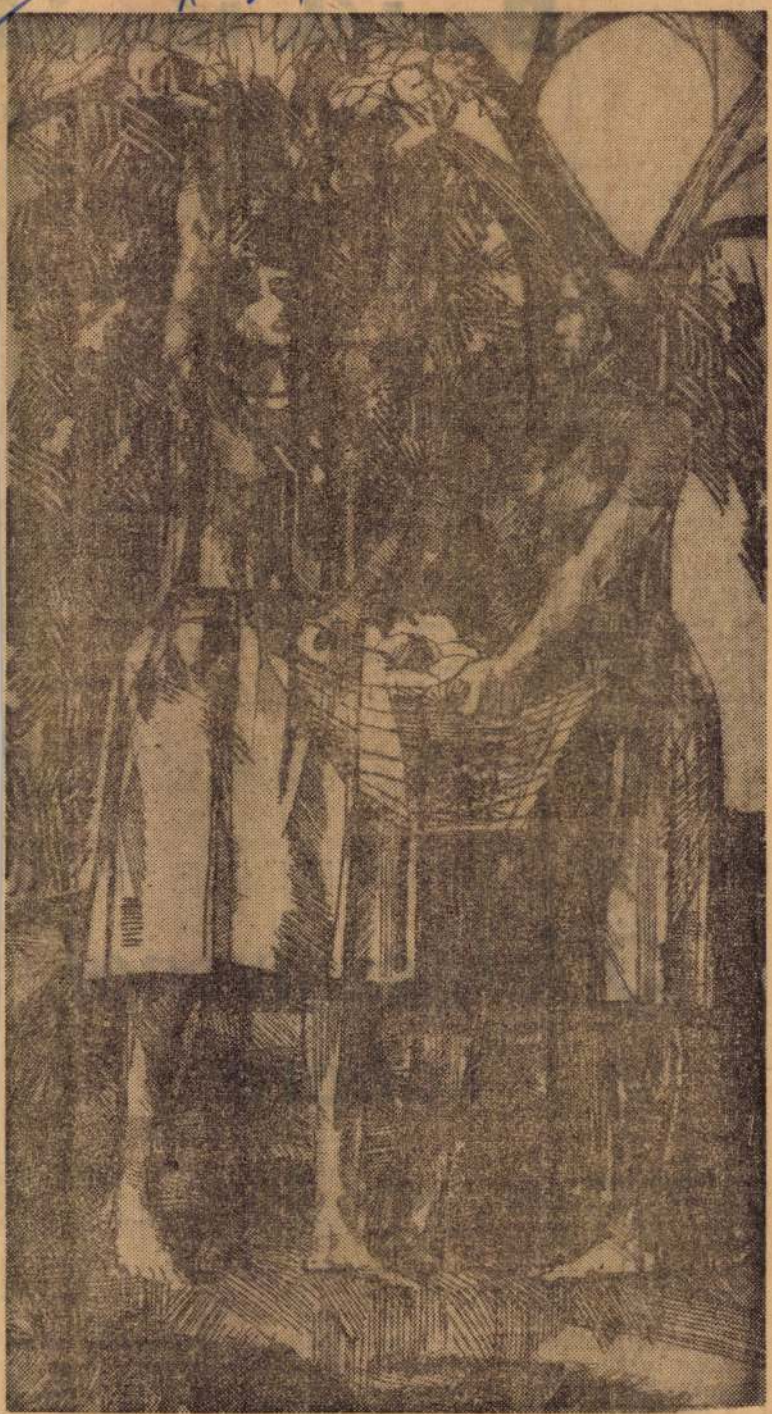

Váci András: Almaszedők

Váci András

Felvonulók

Népszava, 1976. julius 24.
8. oldal



Váci András: Felvonulók

Váczi András
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR HÍRLAP
Budapest

Két évszázadig az iparról álmodott (III.)

1021

A jelen és a jövő acélszerkezete

A csupasz akácok között nyargaló őszi szelek ágyúdörgést hoztak Rahó felől. A tirpák ember megállt a pitvarajtóban és a tanyavilág sajátos keveréknyelvén csak annyit mondott befelé, a családnak:

— *To je fő!*

Ez a fő — vagyis ez a leglényegesebb. Azután befogott a szekérbe, hogy behozza a letört tengerit. Holnap pedig szántani akar.

Október utolsó napján megérkeztek a nyargaló kozákok, a tankok, a szürke köpenyes gyalogosok és a város küldöttsége, közöttük *Fazekas János* 1919-es direktóriumi tag, munkás, *Henzsel András*, a szegényparasztok kommunista prédikátora és mások november 1-én fogadták a városháza előtti Kossuth téren *Malinovszkij marsallt*, a 2. ukrán front főparancsnokát. November 9-én megjelent a nyíregyházi *Magyar Nép* első száma. Rózsaszínű csomagolópapíron kiáltották a betűk: *„Nyíregyháza felszabadult! Mindenki kezdje el a munkát."*

A *munkát*. Könnyebben, mert a város volt ura és nyomorgatói mind egy szálig elhordták az irhájukat. Még az utolsó percben haraptak, martak, mint a veszett kutyák. A gestapósokkal együtt keresték a munkásmozgalmi vezetőket, de azokat nem találták. Börtönbe vetették hát feleségeiket és gyermekeiket, *Fazekas Jánosnét, Czinkovszki Mártonnét, Kapás Józsefnét és a lányát, Pintér Andrásnét*, egy teljes hétig kínozták őket, hogy megvallják a férfiak búvóhelyeit.

A munkát kellett elkezdeni, de úgyszólván mindent elölről. A gabonaraktárt, a dohánygyárat a németek felgyújtották, a villanytelepet felrobbantották, még a vastraverzeket is elégették lángszóróikkal. A munkásság, a tirpákság, a tanítóság — mert ez volt Nyíregyháza egyetlen jelentős értelmiségi rétege — egyhangú akaratából Fazekas János lett a polgármester. *Tizenegy pengőt talált a város kasszájában.* Megalakult a kommunisták pártszervezete és az épület homlokára vörös betűs nagy szalagfelirat került: *„Ipart Nyíregyházának!"*

Ez a jelszó egy város két évszázados álmát, legjobbjai küzdelmeinek eszenciáját fogalmazta meg egyszerűen, de mindent elmondóan, azzal a reménységgel, hogy talán most eljön az ipar a mocsarak, a szökőhomok helyére épült város falai közé, és az emberek, a szegények segítségére siet.

Új társadalmi struktúra

Murczkó Károly, aki a nyomdában a Magyar Nép első számának gépmestere volt, most a városi pártbizottság első titkára, teljesen megőszült. Az akkori vezetők, *Pálfi Ernő, Pintér András, Palicz Mihály, Dankó* és a többiek már nyugdíjban vannak. Sokan meghaltak. Mint a szárnyasbajszú tirpák ember, *Kapás András* is. Eltelt az idő. De lám, éppen ez az idő nem engedi meg a merengést, magával ragadja az embert, a jelenre oda kell figyelni.

Bíró László, a városi tanács vb-elnöke, korát tekintve a középnemzedék vonulatába tartozóan, de hivatali tisztségénél fogva is a jelen gondjainak embere, lelkendező kommentár nélkül vázolja fel néhány mondattal Nyíregyháza jelen állapotát.

— Ipar és közművesítés nélküli város volt. A kis üzemek, műhelyek mindössze háromezer ipari munkást foglalkoztattak, sokukat csak *idényjelleggel*. Jelentős parlag gond nélküli ez a gyors fejlődés. *Pedig nyakig vagyunk a gondban: belvárosunk elavult. Új városközpont-építéshez kezdünk a régi helyén. Merész vállalkozás. Rossz a közlekedés...* De hát — most lett igazán város Nyíregyháza. Vonzó ipari központ. 1900-ban 33 000 volt a lakosa, 1930-ban 51 354. Lakosainak számát tekintve, a magyar városok rangsorában a 12. helyet foglalta el. 1970. január 1-én már 71 ezer embert számláltak a városunkban, és a *kilencedik* helyre rukkoltunk elő.



Nyíregyházi utcakép (Váczi András linómetszete)

Mit mond Ocsenás János?

Dr. Ördögh János, a tanácselnök helyettese körútra invitál. Mindent persze nem lehet bejárni egy nap alatt. A gumigyár felé indulunk. Keresztül a városon, a *hajdani Friedman-telep* felé, a terméketlen sziket kiparcellázó hajdani telekspekuláció színhelyére. De már nincsenek itt az első világháborús fabarakkok, amelyekben a legszegényebbek nyomorogtak, irgalmatlanul összezsúfolva. Eltűntek a cigányviskók. Mintha varázskastély szökne hirtelen a látóhatár szürke téli függönyére, *egy gyár mutatja meg magát*. A *gumigyár*. Mellette egy másik, az *üveggyár*. Ezután új házak. Beton, vas, üveg, és a hangok is újak. Gépek moraja, amely ezelőtt itt ismeretlen volt.

Bent a gumigyárban megszólítok egy munkást. Tudakolózom kiléte, hogyléte felől.

— *Hogy hívják?*
— Ocsenás János.
— *Hány éves?*
— Negyvenkettő.
— *Hol lakik?*
— Kint a tanyán még.
— *Szóval paraszti munkát végzett azelőtt?*
— Persze.

Mutatok körbe és az intésem jelentése kiszalad a műhelyajtón, az egész városra gondolok, és régi szavak bukkannak elő bennem.

— *Taki velki kiadás!*

Vagyis: ez nagy kiadás.

Ocsenás elmosolyodik, és a szélcsípte arcán, amelyik olyan piros, mint amikor még szántott a bokortanyán, áhítat énekel.

— Nagy kiadás, de kellett nagyon.
— *Jól érzi magát a gyárban?*
— Nagy dolog ez.

Elfordul, nyúl a gép felé, hogy igazítson rajta, és már nem is akar többet mondani.

Gergely Ferenc, a gyár igazgatója. Ez a fiatalember úgy jött Budapestről, mintha Mongóliába készült volna. Azután ne-

A jövő jelképe

Átmegyünk a másik gyárba, ahol *orvosi eszközöket* készítenek lobogó gázlángokban puhítva az üveget, az iparral szintén most szerződött emberek. A főmérnök *Koi László*. Harminc éves lehet. Itt volt munkás, azután művezető és közben elvégezte a veszprémi egyetemet. Most arra szervezi a városban élő fiatal mérnöktársakat, hogy szerezzék meg a *közgazdasági diplomát is*. „Hogyan lehet manapság egy mérnököt közgazdasági képzettség nélkül elképzelni?" — kérdezi.

Hát persze. Hogy is? Igaza van. Hiszen nemcsak a jelenről van szó, itt már a *jövő acélszerkezetét hegesztik a város mostani lakói*. Benne már Nyíregyháza infrastruktúrája is városi lesz, kulturáltan modern.

Megállok a város határában, a Dózsa Termelőszövetkezet bulgárágyai mellett és visszanézek. A fakó szürkületben a városalapító atyafiak által épített *evangélikus templom tornya* hegyesedik. De a képzelet már mellé rajzolta a *huszonvalahány emeletes Kossuth téri magasházat* — Nyíregyháza új jelképét.

Soltész István

...abb kezdeményezése ...g megoldásáért

...s üzenetet küldött Vientianéba

tani a Laoszi Királysággal, a békés együttélés elve alapján.

A VDK kormánya fenntartás nélkül támogatja a laoszi nép törvényes jogát az önvédelemre és melegen üdvözli azokat a nagy győzelmeket, amelyeket a felszabadított országrész védelmében, az amerikai agresszorok és ügynökeik gyengülő erejű támadásaira mért hatékony csapásokkal arattak. Fenntartás nélkül támogatja a Laoszi Hazafias Front Központi Bizottságának március 6-án kelt nyilatkozatát a laoszi probléma politikai rendezéséről, követeli, hogy az amerikai kormány hajtsa végre az 1962-es genfi egyezményt, vessen véget laoszi intervenciójának és agressziójának, és nem használja fel Laosz területét *Vietnam ellen* folytatott agresszív háborúja céljaira.

Célunk a lengyel—magyar barátság erősítése

Stefan Jedrychowski és Péter János pohárköszöntője

(Folytatás az 1. oldalról)

A magyar és a lengyel külügyminiszter a nemzetközi politikai helyzetről, *elsősorban az európai biztonság és az összeurópai értekezlet kérdéseiről tanácskozott hétfőn délután.*

Este Stefan Jedrychowski vacsorát adott Péter János és kísérete tiszteletére.

Stefan Jedrychowski lengyel külügyminiszter a vacsorán mondott pohárköszöntőjében egyebek között hangoztatta:

— Tárgyalásaink célja a kétoldalú együttműködés további elmélyítése és a már évszázados hagyományokkal rendelkező magyar—lengyel barátság továbbfejlesztése. Országaink és népeink testvéri, baráti kapcsolatai nem új keletűek Gazdag történelmi tapasztalataink igazolják a szoros kapcsolatok, az egységes tevékenység, a kipróbált szövetség, a testvériségen és kölcsönös előnyökön nyugvó segítségnyújtás és szoros együttműködés vitathatatlan szükségességét és hasznosságát.

A külügyminiszter a továbbiakban az összeurópai biztonság megteremtésének jelentőségét hangsúlyozta. Kiemelte, hogy az európai kormányokkal eddig folytatott kétoldalú konzultációk és tárgyalások alapján megállapítható: számos európai állam és nép határozottan támogatja a biztonsági konferencia összehívásának gondolatát. A helyzet alakulása igazolta a szocialista országok kezdeményezésének időszerűségét.

— Népeink békében kívánnak élni és biztonságban akarják folytatni szocialista építőmunkájukat — folytatta Jedrychowski. — A nemzetközi helyzet azonban nem ad okot az elégedettségre. A világ sok részén nyílt konfliktusok és tűzfészkek vannak. Pártjaink, népeink, kormányaink látják és felmérik, hogy mekkora veszélyt jelentenek a világbékére nézve az amerikai imperializmus vietnami agressziója, valamint azok a politikai és katonai provokációk, amelyeknek Izrael vezetői immár a szakértőivé váltak. Csak az izraeli csapatoknak a megszállt arab területekről történő kivonása nyithatja meg az utat a politikai kapcsolatok békés rendezése előtt a Közel-Keleten.

A lengyel külügyminiszter végül megállapította: nem kell külön bizonyítanunk, hogy mély elismeréssel és rokonszenvvel viseltetünk a baráti Magyarország eredményei és erőfeszítései iránt. Ezek még nagyobb lehetőséget adnak együttműködésünk fejlesztéséhez. E területen már sokat tettünk, de még igen nagyok a lehetőségeink. Szükség van tehát az együttműködés továbbfejlesztésére, főleg gazdasági téren a termelési kooperáció és a szakosítás, a tudományos kutatások és a kulturális kapcsolatok terén.

Péter János válaszában megköszönte a szívélyes, baráti fogadtatást, majd így folytatta:

— Teljesen egyetértek Jedrychowski elvtársnak a kétoldalú kapcsolatokról és a nemzetközi helyzetről adott értékelésével. Szeretném megköszönni a hivatalos baráti látogatásra szóló meghívást. Ma délután megkezdett tárgyalásaink igen hasznosak voltak és nagy várakozással nézünk folytatásuk elé.

Külügyminiszterünk ezután tolmácsolta a Központi Bizottság és a kormány üdvözletét és jókívánságait, majd kijelentette:

— Rendkívül örülünk annak, hogy küldöttségünk látogatására most került sor. Egyetértünk ugyanis azzal, amit Jedrychowski elvtárs a nemzetközi helyzetről mondott. A világot valóban számos válsággóc terheli. Az Egyesült Államok és más imperialista körök fokozzák fegyveres provokációikat. Az amerikaiak a vietnami háború új formáit keresik, s Vietnam és Laosz határán új háborús tűzfészket alakítanak ki. A Közel-Keleten Izrael fokozta háborús agresszivitását. Az imperialisták a világ más térségeiben is igyekeznek új feszültségi gócokat létrehozni. Viszont az is igaz, hogy az imperialistákat az utóbbi időben több komoly vereség érte. Éppen ennek következményeként bizonyos mértékben javult a nemzetközi helyzet. Erről tanúskodik, hogy a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság között tárgyalások folynak, hogy a Német Szövetségi Köztársaság egyszerre három szocialista országgal kezdett eszmecserét, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok különböző lényeges kérdésekről tanácskozik. Ebben a helyzetben a Lengyel Népköztársaság és a Magyar Népköztársaság külügyminisztereinek eszmecseréje számottevő szerepet játszhat a nemzetközi légkör további javításában.

— Kétoldalú kapcsolatainkban az utóbbi időben számos olyan delegáció cseréjére és látogatására került és kerül sor, amelyek új lendületet adtak és adnak politikai, gazdasági és kulturális kapcsolataink fejlődésének — folytatta a magyar külügyminiszter. — Kapcsolataink intenzitására jellemző, hogy csupán ma egyetlen repülőgépen öt magyar küldöttség érkezett hivatalos lengyelországi látogatásra. Pártunk Központi Bizottsága és kormányunk örül a fejlődésnek és elégedett az eredményekkel. Nagy érdeklődéssel és elismeréssel figyeli a népi Lengyelország építőmunkáját. Megértjük a szocializmus építésének lengyelországi sajátosságait.

Péter János végezetül kiemelte:

— Kapcsolataink mostani fejlesztése nemcsak a két országot, hanem a Varsói Szerződés szervezetét is erősíti, hozzájárul a KGST-ben kifejtett együttműködés elmélyítéséhez és ahhoz, hogy fokozzuk együttműködésünket a Szovjetunió nemzetközi kezdeményezéseinek valóra váltásában. Mostani tárgyalásaink elé éppen ezért tekintünk nagy várakozással.

Csütörtökön folytatják a berlini eszmecserét

(MTI) Hétfőn folytatódtak Berlinben a két német állam kormányfőinek tanácskozását előkészítő tárgyalások *dr. Ulrich Sahm*, az NSZK és *dr. Gerhard Schüssler*, az NDK képviselője között. Dr. Sahm és kísérete délelőtt háromnegyed 11-kor jött át *Nyugat-Berlinből* a nyugatnémet állampolgárok számára fenntartott határátlépési pontnál az NDK fővárosába.

A nyugatnémet küldöttség hétfőn a kora délutáni órákban visszatért Nyugat-Berlinbe. Sahm azt mondta, hogy közös megegyezéssel *csütörtökre halasztották az eszmecsere folytatását.* Kijelentette, hogy *a hétfői megbeszélés során sem a kormányfői találkozó időpontjában, sem programjában nem tudtak megegyezni.*

Az NDK kormányának közleménye

Győrffy Tibor, az MTI tudósítója jelenti:

A két német állam kormányfőinek tanácskozását előkészítő hétfői berlini megbeszélésen *dr. Gerhard Schüssler*, az NDK képviselője felolvasta és átadta a nyugatnémet fél képviselőjének, *dr. Ulrich Sahmnak*, a Német Demokratikus Köztársaság kormányának a technikai megbeszélések eddigi állásával foglalkozó közleményét.

Az NDK minisztertanácsának sajtóhivatala hétfőn este nyilvánosságra hozta a közleményt, s bevezetőben rámutatott, hogy *a nyugatnémet kormányszóvivők egymásnak ellentmondó állásfoglalásait, valamint nyugatnémet lapoknak a találkozó ellen indított célzatos kampányát*

szó egyenjogú alapokon folytatott tárgyalásokról, ha mindkét fél kölcsönösen a nemzetközi jog alanyának ismeri el egymást. *Nyugat-Berlin nem tartozott és nem is tartozik a szövetségi köztársasághoz* — állapítja meg a kormánynyilatkozat. — A város önálló politikai egység, ahol — mint ismeretes — a közeljövőben négyhatalmi megbeszélésekre kerül sor a feszültség enyhítése érdekében. Az NDK álláspontja: Brandt kancellár nyugatberlini látogatásával ne terhelje és ne zavarja a négyhatalmi megbeszéléseket.

„Brandt kancellár nyugat-berlini látogatása olyan provokáció lenne, amelybe nem tudunk és nem is akarunk belemenni" — hangoztatja az állásfoglalás.

Az NDK kormányának nyilatkozata megállapítja, hogy a nyugat-berlini probléma nem tartozik a két ország egyenjogú kapcsolatainak megteremtésével foglalkozó tárgyalások témakörébe. Nyugat-Berlin státusának eltérő NDK-, illetve NSZK-beli megítélésére utalva az állásfoglalás emlékeztet Willy Brandt kancellár Stoph miniszterelnökhöz intézett levelének egyik kitételére, amely szerint *háttérbe kell szorítani minden elválasztó tényezőt, s azt kell keresni, ami összekapcsoló jellegű.* Ennek megfelelően felszólítja Brandt kancellárt, hogy mondjon le minden, az NDK elleni politikai demonstrációnak tekinthető lépésről.

Az egyenjogúság elve megköveteli, hogy a kancellár tiszteletben tartsa mind az NDK szuverenitását, mind pedig — utazásánál — az NDK felségjogait — mutat rá a továbbiakban a nyilatkozat. Ezzel összefüggésben kiemeli: egészen természetes, hogy ha tárgyalásra kerül sor a két állam kormányai között, akkor *a szokások szerint az adott ország fővárosának pályaudvarára, illetve repülőterére kell érkeznie és onnan is kell elutaznia a kancellárnak.*

Az állásfoglalás végezetül hangsúlyozza: az NDK megbízottja, dr. Schüssler felhatalmazást kapott, hogy ebben az értelemben *sikerre vigye* a megbeszéléseket a kormányfők tervezett találkozójának megvalósítása érdekében.

...ág helyesli ...ezlet gondolatát

...ata nemzetközi kérdésekről

májával. Hangoztatta: az amerikai út után sem ebben a kérdésben — sem a többi külpolitikai kérdésben —, nem változott meg Franciaország álláspontja. *Franciaország mindig kedvezően fogadta egy ilyen értekezlet gondolatát, azzal a feltétellel, hogy az valóban az enyhülést és nem a status quo puszta szentesítését szolgálja.* Ismét hangsúlyozta, hogy Franciaország ellenzi az egymással szembenálló tömbök létezését és olyan összeurópai értekezletre gondol, amelyen egyaránt részt vehetnek a tömbökhöz tartozó és a tömbökön kívül álló országok, valamint olyan, az európai politikában érdekelt országok is, mint az *Egyesült Államok* és *Kanada.* A francia külügyminiszter azt is fontosnak mondotta, hogy az értekezleten minden állam szabadon kifejthesse a maga álláspontját.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1962 OKT 27

ESTI HÍRLAP

Váci András

1021

Az első önálló tárlat

Váci András kiállítása az Ernst Múzeumban

Ma délben nyílt meg az Ernst Múzeumban Váci András első fővárosi kiállítása. Művészünk a poétikus nyírségi tájak felől jött, s talán ez a magyarázata annak, hogy olyan eleven színekkel tud vallani szűkebb pátriájának a természeti világáról. Melegszürke, rózsa, mélykék és élénk-sárga kompozícióiban a napfényittas szolnoki festészet tanulságai is felélednek. Tokaji látképe, a dús zöldek közé ágyazott piros háztetőkkel: ritka tömör portréja a vidéki városaink egyik legszebbjének. Sokszor szinte játékosan eleven, dekoratív stílusa kiválóan érvényesül a nagyvárosi utcaképek, az ipari létesítményekkel szegélyezett Dunapart ábrázolásánál is, s legfeljebb olyankor hat idegenül, ha bonyolultabb fényhatásokat akar túlméretezett kompozícióba szorítani (*Ifjúsági park*). A bensőséges asszony-portrék, friss ecsetű akvarellek, ligetes tájak, tanyák és állatképek jóságának a titka: a művész ragaszkodása a látványhoz. Talán éppen a serkentő élmény hiánya okozza, hogy munkaábrázolásai — az ilyen témák mindig sokkal kevésbé „festőiek" — néha mereveknek, túl „komponáltnak" hatnak. Hasonló tárgyú munkáiból magasan kiemelkedik a szigorúan megszerkesztett, mégis poétikus *Szövőnő*. Váci András érzi stílusának határait a munkaábrázolást illetően; — *Daruépítés*-ét már konstruktívebben, merészebb megoldással festette meg.

Realista, részletező gonddal megformált grafikái között tájakat, életképeket, illusztrációkat és történeti kompozíciókat egyaránt találunk. Itt is, miként a festészetben, jó tanítóként választott. Fejei: Rembrandt tanulmányozására vallanak, csoportkompozíciói pedig Goya fényárnyékos és Aba Novák, ízesen elbeszélő stílusát idézik, akiknek rajzművészetét egyéni módon idomítja a mondanivalójához, alakítja maivá.

Artner Tivadar

VII. évfolyam, 253. szám Ára 60 fillér

Esti Hí

POLITIKAI NAP

Hruscsov és K
válasza U T
újabb üzen

Utas

Kubát is b

sara kellően elkészítve. Abban súlyos tornaszerek voltak, melyek jelenléte miatt, a teremben röplabda-mérkőzést megtartani életveszélyes lett volna. Edzőnk azonban közölte, hogy mire a termet rendbehozzák, ki tud állni a csapat. A mérkőzés játékvezetője mereven ragaszkodott a kitűzött kezdési időponthoz, s a mérkőzés eredményét a Kölcsey Gimnázium javára írta. Később, amikor a terem már úgyahogy rendben volt, a Petőfi női csapata már rendelkezett hat játékossal, a Kölcsey azonban ekkor már nem volt hajlandó kiállni ellenük, mondva, hogy játék nélkül megnyerte a mérkőzést.

Mit mond a szövetség elnöke

— Ilyen körülmények között a Petőfi csapatának edzője közölte, a röplabda szövetség helyszínen lévő elnökével, hogy a terembajnokságban nem hajlandó tovább szerepelni a Petőfi női csapata. Ezek után nem volt szükség kizárni az együttest, mert a rendezés hibái miatt a csapat már korábban visszalépett.

kezdési időpor
telessége is
percnyi ponto
beosztva egymá
kőzések, s a
boríthatta fel.

Góltotó pályázato
indít

Lapunk sportrovata, a tavaszi labdarúgó bajnoki idényben góltotó pályázatot rendez. Góltotónkat azon a négy vasárnapon rendezzük meg melyeken az NB I B-s Nyíregyházi Spartacus és az NB II-es Nyíregyházi Munkás kettős mérkőzést játszik a stadionban. E kettős mérkőzés mellett, minden alkalommal egy-egy NB III-as szabolcsi csapat mérkőzése is szerepelni fog, helyi „totószelvényünkön". Ily módon tehát minden alakalommal három mérkőzés szerepel a sportrovatban megjelenő szelvényen. A „totózóknak" a mérkőzésre be kell írni a tippelt végeredményt, s a név és lakcím feltüntetésével, a szelvényt kivágva kell eljuttatni sportrovatunkhoz. A telitalálatot elért beküldők között, minden alkalommal tizszer öt darab totószelvényt sorsolunk ki.

Első heti góltotónkon, az alábbi mérkőzések fognak szerepelni. **Március 22-én:** Nyíregyházi Munkás—Miskolci Bányász, Nyíregyházi Spartacus—Budafoki MTE, és egy NB III-as mérkőzés. **Második hét, április 19-én:** Nyíregyházi Munkás—Gyulai MEDOSZ, Nyíregyházi Spartacus—Ganz-MÁVAG és egy NB III-as mérkőzés. **Harmadik hét, május 17-én:** Nyíregyházi Munkás—Budapesti Spartacus, Nyíregyházi Spartacus—Borsodi Bányász és

Tokió és az alvilág

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Váczi András
KELETMAGYARORSZÁG
1961 MÁR - 8

A fiatalabb Váczi lírája — képekben

Egy külvárosi utcából indult el útjára a két Váczi fiú. Onnan, ahol már aprók a házak, ahol már nem város a város, de még tartózkodó, hogy beolvadjon a tanyák rengetegébe.

Az idősebb testvérről, Váczi Mihályról sokat hallottak a nyíregyháziak. Költeményeiben legtöbbször ott ízzik a szülőváros iránti szeretet. Öccséről, Váczi Andrásról kevesebbet tudnak az itthonmaradtak. Most festményeivel érkezett haza, hogy két hétig újra a város gyermeke legyen, mint húsz évvel ezelőtt.

Körülményes vállalkozás egy festő arcképvázlatát papírra vetni, különösen, ha olyan „alanyról" van szó, mint Váczi András. Önmaga és életútja helyett az emberről vall, egyszerűen és mégis elgondolkoztatóan, csakúgy, mint képeivel. Az emberről, aki megtanul uralkodni a dolgokon, aki állandó küzdelemben él a külvilággal és önmagával...

Nem más, nem különb, vagy különlegesebb a festő sem — mondja. Nem. Azonban a festőnek is meg kell tanulnia sallangok nélkül kezelni az ecsetet, az élet fényes és árnyékos oldalát úgy vinni vászonra, hogy az ember akaratát, elszántságát öltse formába. Váczi András, a nyíregyházi vasúti fékező fia a ma élő festőnemzedék legjobbjai közé küzdötte fel magát. Festményei nem a színek és vonalak pompáját, hanem a gondolatok mélységét emberi tisztaságát tárják a néző elé.

Gondolta-e egykor a ma már nyugdíjas vasutas, az édesapa, hogy egy költőt és egy festőt melenget a Kisteleki utcai házban? S ő, akinek a munka neheze jutott egy életen át, bevonul a festmények „szereplőinek" világába. A mamát nem tudta megörökíteni, ahhoz még túl sokat tesz-vesz, hogy modell legyen.

Gyöngéden beszél róluk Váczi András, melynél csak képeinek finom tónusa, megkapó emberi rajza mond többet. Nyíregyházi élmények viharzanak fel benne, külvárosi barangolások, iskolaévek, majd egy felkínált tanítói hely, később festőiskola, tanulmányok a főiskolán, Budapest, az első „ős-kiállítása" Nyíregyházán, ötvenötben. Hatvankettőben a budapesti bemutatkozása. Szüntelen barangolás, véget nem érő beszélgetések, megfigyelés, vázlatok...

Képei? Önmaga arcképvázlata.

Derkovits, Dési—Huber és a hozzájuk hasonló emberi, társadalmi problémákat kutató és azokon segíteni akaró nagy művészek a mintaképei. Akiket soha nem tudott elbódítani a festőállvány lidérce, mindig az ember oldalán álltak.

Befutott festő, akinek pesti kiállításáról elismeréssel szóltak a festészet ismerői. Hogyan és miért is jött egy pesti kiállítás után Nyíregyházára?

„Meg szeretném mutatni a barátoknak, ismerősöknek, hogy mit csináltam, mióta elmentem. Húsz év telt el azóta. Egyesek házakat építettek, gépet szereltek, búzát nemesítettek. Én ezt csináltam..." — mutat képeire. Szabolcsi tájak, emberek, sok ismerős figura elevenedik meg vásznán. Azok, akiknek megfestette most szemtől-szembe láthatják a műveket.

A nemhivatalos beszélgetés véget is ér, sietve rendezgeti tovább a képeket, hogy a nyitásra készen álljanak. Aztán kerékpárra ül, hogy megpihenjen a városszéli házban. Ahol még egy kerékpár pihen, a feleségé.

MAGYAR NEMZET

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 12.
Telefon: 188-296, 188-307

Péntek, 1962.

Az év végére elkészül Budapest telekleltára

Megakadályozzák a f
a falusias építkez
lebontatják az engedély nélkül

Három fontos közérdekű bejelentést tett a fővárosi tanács csütörtök délutáni sajtóértekezletén *Bondor* József, a tanács vb-elnökhelyettese. *December végéig elkészül a főváros telekleltára,* s ezzel egyszer s mindenkorra felszámolják az ezzel kapcsolatos *zűrzavart és spekulációs lehetőségeket.* Ezzel egy időben *megakadályozzák a főváros további »vidékiesedését«;* a tanács felülvizsgálja Budapest építési övezeteit és biztosítja, hogy a főútvonalak mentén, a forgalmasabb helyeken, a külső területeken is a fővároshoz illő *emeletes házak épüljenek az elszórt, földszintes családi házak helyett.* Ezzel párhuzamosan még szigorúbban megakadályozzák a sok helyütt folyó engedélynélküli építkezéseket és *kivétel nélkül lebontatnak minden engedély nélkül újonnan épülő házat.*

Megszűnik a telek-dzsungel

Másfél esztendős munkával *210 ezer budapesti telek* adatait vizsgálta meg a fővárosi tanács, s így *elkészül Budapest egységes, világos teleknyilvántartása.*

A fővárosi telkek jelentős hányadának nagysága, tulajdonjoga esztendőkön keresztül *tisztázatlan volt.* Ez akadályozta a főváros tervszerű fejlesztését, és ugyanakkor gazdag lehetőséget adott a telekspekulációkra, ami sok kisembernek okozott érzékeny anyagi veszteséget, mert mezőgazdasági, ipari területen levő telkeket vásároltak, ahol nem építkezhettek, vagy ha építettek is, azt az érvényes rendelkezések ellenében tették, s ezért *súlyos anyagi károkat szenvedtek.*

A kartotékrendszerre épített teleknyilvántartás világos képet ad a főváros telkeinek műszaki és tulajdonjogi adatairól. Így ennek a nyilvántartásnak a segítségével *mindenki könnyen megállapíthatja, milyen területen — ipari mezőgazdasági vagy beépíthető körzetben — fekszik a birtokában levő vagy megvásárolandó telek.* A főváros a munka befejezésével nagyobb távlatokban is ki tudja dolgozni a fejlesztési, közművesítési kommunális, kislakás- és lakótelep építési terveit.

A fővárosi tanács ezzel összefüggésben *megfelelő intézkedéseket dolgozott ki* arra, hogy ha magánosok vagy intézmények tulajdonában levő telkek olyan területeken vannak, ahol lakótelepek építését tervezik, a tulajdonosoknak *megfelelő cseretelket vagy kártalanitást* biztosítsanak.

Magános házak helyett sorház vagy társasház

Az adatok *komoly veszélyre* figyelmeztetnek. Budapesten évenként a lakásoknak mintegy negyede magánerőből épül, s ezek jelentős hányada drágább pénzért *kultúrá-*[illegible] *állami lakások-*társasházakból kialakított környékeké.

A cél: *egész Budapesten a városképhez illő házak épüljenek, amelyek gazdaságosak is, szépek is.* Ezért a közeljövőben újból felülvizsgálják a főváros építési övezeteit. Biztosítani kívánják, hogy Budapest külső területein is emeletes házak épüljenek a fontosabb helyeken és pontosan megszabják azt is, hol lehet földszintes — *de Budapest világvárosi jellegéhez méltó* — kisebb családi házakat építeni.

A fővárosi tanács elsősorban *sorház és társasház építésekre* törekszik, hiszen míg egy hektár területen 10—15 családi ház, addig 25—52 sorház vagy társasház épülhet. Ezért felülvizsgálják a társasházak építési terveit — igen nagy építkezési kedv van ma Budapesten — s a legszebbekből és leggazdaságosabbakból *típusterveket* alakítanak ki. Ezeket a terveket *a kerületekben kiállításokon mutatják be,* ahol szakemberek tanácsokkal is ellátják az építkezni szándékozókat. Az ilyen építkezéseket a *főváros a legmesszebbmenőkig támogatja és az OTP is megfelelő összeget biztosít építési kölcsönökre.*

Szigorúság az engedély nélküli építkezéseknél

A fővárosi tanács az idén *szigorú intézkedéseket* hozott az igen gyakori engedély nél-[illegible]

Váci András

1021

Péntek, 1962. november 2.

VÁCI ANDRÁS BEMUTATKOZÓ KIÁLLÍTÁSA

Fiatal festő művei töltik be az Ernst Múzeum termeit; *Váci* Andrásnak ez az első önálló tárlata Budapesten. Anyaga, amit bemutatkozására elhozott, többrétű. A meghitt tájélményeket biztos grafikai érzékkel előadó rézkarcoktól, jellemeket, helyzeteket teremtő illusztrációktól munkássága egészséges látást, szemléletet árasztó tájakvarelleken ível át a nagyméretű kompozíciókig. Váci Andrásnak van mondanivalója bőven és ha ma még, a főiskola elvégzése után is

kat vívódik a tartalomnak megfelelő formai kifejezésekkel — az éppen elhivatottsága mellett szól.

Kiállított munkái között van több vizuálisan igaz, dekoratív színfoltokkal, választékosan megoldott, az optikai benyomás frisseségét közvetlenséggel visszaadó festmény, mint az *Alföldi szekér*, a *Szénahordás*, ami dicséretére válik a fiatal festőnek. De nézzük akár a *Szövőnő* című nagy kompozícióját, ahol a szerkezet biztos felépítése, a színek meleg líraisága a gobelin-szövőnő művészi munkájának jellegét emeli ki, a koncentrációt, az elmélyedést. Itt a formai törekvés nem szorítja háttérbe a tartalmat, bizonyára azért, mert a festő személyes élményből indult ki. És Vácinak nemcsak jó szeme van, hanem művészi érzékenysége is. Érzi a dunántúli lankák formáit és nagyszerűen láttatja szűkebb hazájának, a Nyírségnek színvilágát ugyanúgy, mint portréinak jellemét. De a fiatal művész tovább akar jutni, talán azért, mert úgy érzi, hogy a reális formákon, a látványon át fokozatosan kell elérnie a valóság átalakításának bizonyos fokát. Erre a törekvésére utal néhány nagyobb temperafestménye, az *Este*, az *Ifjúsági park*, melyekben egyelőre mintha a formai kísérlet, s a felület túlságos megmunkálása kilúgozná a mondanivaló erejét. Váci művészi alkatában nagy szerepet játszik az érzelmesség, ami nem hiba. A mesterségbeli tökéletesedés miatt nem kell önmagát megtagadnia; az egyéniség megfékezése, az érzelmek elhallgattatása túlságos áldozat lenne a korszerűség oltárán. A mi társadalmunk nem elegánsan előadott formai bravúrokat vár a művészettől, pillanatokra megtévesztő, frappáns optikai látványosságot. *Daruépítés* című kompozíciójára — ami a szerkezet kétdimenziós konstruktív felépítését, a színek tompa összehangolását illeti —, ráillene a korszerű jelző, csak éppen Váci egyénisége hiányzik belőle, annak a bizonyos emóciónak művészi kifejezése, ami a festmény igazi tartalma lehetett volna. Nem vehetjük azonban rosszneven, ha Váci András kísérletezései közben egyszer s másszor olyan utat is megpróbál, ahol a formai feladat megoldása az elsődleges.

Ha végignézzük szép grafikai gyűjteményét, a gazdagon részletező, mégis egységes kezdeti rézkarcoktól kezdve a legutóbbi, Párizsban készült kötetlenebb rajzokig, Váci kibontakozását figyelhetjük meg, mozgékony rajzi készségének lassú, tudatos fejlesztését.

Egy fejlődő, érlelődő, önmagával szemben nagy igényeket támasztó fiatal művésszel találkoztunk az Ernst Múzeum kiállításán. Ha ma még kísérletei közben hangja nem szól elég tisztán, s ha a mondanivaló és a formai megoldás egyensúlya olykor billeg is, tiszta szándékú erőfeszítéseinek vannak részleteredményei mind a szerkesztésben, mind színkészletének finomításában, s ezek gazdagították művészi fegyvertárát.

Dutka Mária

Véget ért a múzeumi hónap

Október 31-ével bezárult a múzeumi hónap. Budapesten 23 múzeumban hatvanöt kiállítást rendeztek ezalatt. Nagy figyelmet keltett az Iparművészeti Múzeum fennállásának 90. évfordulója alkalmából bemutatott keleti szőnyegtárlat. A Nemzeti Múzeumban 14 nap alatt több mint harmincötezren tekintették meg a fejedelmi aranykincsek kiállításait.

A Nemzeti Múzeumban a magyar nép történetének egy-egy érdekes leletét, ritka régészeti hagyatékait és a legújabb ásatások eredményeit nézhették meg a látogatók. A Természettudományi Múzeumban az ásvány- és növénytani, valamint a fejlődéstörténeti kiállítások keltették fel leginkább az érdeklődést. A Kiscelli Múzeum új szerzeményeit mutatta be.

ánnyos és műszaki ködés a KGST-ben

A gyakorlat az elmúlt két évben két különböző formáját alakította ki ezeknek a kétoldalú tárgyalásoknak. Az egyik ilyen forma: *a kétoldalú tudományos és műszaki együttműködési bizottságok ülésszakai, amelyek megvitatják két ország ilyen irányú kapcsolatainak egészét* (pl. Lengyelország és a Szovjetunió, Lengyelország és az NDK). A másik forma a fő reszortok, ipari üzemek, tudományos intézetek és tervező irodák közvetlen együttműködése. Ez az utóbbi forma igen pozitív eredményeket hozott például Lengyelország és Csehszlovákia együttműködésében.

Dokumentáció és szakembercsere

A két fél javaslatainak operatív megvalósítása révén *(sürgős esetekben a megvalósítás nem egyszer két hét alatt végbement!)* jelentősen megélénkült tudományos és műszaki együttműködésünk az *NDK-val, Csehszlovákiával és Magyarországgal.* Megnövekedett az említett országokból kapott, illetve azoknak Lengyelországból küldött dokumentáció mennyisége. A külföldi gyakorlatra küldött szakemberek száma is jelentősen emelkedett.

Míg 1960-ban összesen 2067 lengyel szakember utazott külföldi gyakorlatra, vagy tudományos műszaki konzultációra, s ezekből 509 Csehszlovákiába, 394 az NDK-ba és 182 *Magyarországra,* 1961-ben az összesen kiutazó 3171 lengyel szakember közül már 1061 utazott Csehszlovákiába, 960 az NDK-ba és 220 *Magyarországra.* Jelentősen megnövekedett az említett országokból Lengyelországba érkező szakemberek száma is. 1961-ben Csehszlovákiából 562, az NDK-ból 647, Magyarországról 230 szakember utazott Lengyelországba.

Egyre nagyobb számban irányítanak külföldi gyakorlatra szakembereket, technológusokat, laboratóriumvezetőket, vagyis a termeléssel kapcsolatban álló szakembereket. Külföldi tartózkodásuk eredményei gyakran meghaladják a várakozást. A nowahutai Lenin Vasmű igen értékes tapasztalatokat szerzett ezen a téren.

A Lenin Vasműben már régóta befejeződött az építés szakasza és a vasmű immár normálisan dolgozik. A lengyel szakemberek megismerkedtek a szovjet hengerdék munkájával és hasonló berendezéseket létesítettek a Lenin Vasműnél is, ami igen nagy eredményt hozott. Havi viszonylatban kb. 15 millió z.otyval emelkedett a termelés értéke a szovjet tapasztalatok bevezetése alapján.

E cikk keretében még a címeit sem lehet felsorolni azoknak a tudományos munkáknak, dokumentációknak, gyakorlati és konzultációs témáknak, amelyek a lengyel—szovjet tudományos együttműködési bizottság munkájának tárgyát képezték az utóbbi időben. Megemlítjük azonban, hogy ez év első nyolc hónapja folyamán 134 dokumentációt kaptunk a Szovjetuniótól és 113-at adtunk. 450 lengyel szakember utazott a Szovjetunióba gyakorlatra.

A lengyel—szovjet bizottság mellett eredményesen dolgozott a lengyel—román, lengyel—bolgár és lengyel—magyar tudományos és műszaki együttműködési bizottság is; az utóbbi ugyan újabban megszűnt, mivel az 1962 februári határozat értelmében a két ország hat fő reszortja közvetlen tudományos és műszaki együttműködésbe kezdett.

A közvetlen együttműködés: újabb lépés előre

Újabb országokra terjed tehát ki a reszortok, tudományos intézetek, tervező irodák és nagyüzemek közvetlen együttműködésének rendszere, amely azelőtt csak Lengyelország és Csehszlovákia, illetve Lengyelország és az NDK között volt használatos. Az együttműködésnek ez a formája még eredményesebb, mivel a gyakori és közvetlen kapcsolatok kiküszöbölik a közvetítő apparátus elbürokratizálódását és viszonylagosan alacsonyabb hozzáértését a részletkérdésekhez.

Az 1961-es adatok szerint a KGST-országok hasonló intézményeivel közvetlenül együttműködő tudományos intézeteink, tervező irodáink és nagyüzemeink száma összesen 160 volt, ezek közül a Szovjetunióval 28, Csehszlovákiával 27, az NDK-val 51, Magyarországgal 43, Romániával 11 működött együtt.

Minden jel arra mutat, hogy a KGST tagállamai közötti tudományos és műszaki együttműködés iránya: a közvetlen együttműködés kifejlesztése, a tervezési és kutatási tervek összehangolása, a fokozott szakosítás, és ezzel együtt a talaj előkészítése a megfelelő nemzetközi szakosításhoz és munkamegosztáshoz a termelés terén.

Alicja Gloska

Személyzet nélküli televízió-adóállomás

Svájcban a San Salvadore-hegyen két televízió-adóállomást szereltek fel, melyek közül az egyik működik, a másik pedig melegtartalékként állandóan készenlétben áll. Az állomást a Monte Cebetoso nagyadóból távvezérléssel működtetik. A képadók 1,5 KW, a hangadók 0,3 KW teljesítményűek. Hét hónap alatt összesen négyszer volt átkapcsolásra szükség a működő adóról a tartalék adóra. Az átkapcsolás két percen belül megtörténik.

Kerítés a fényszórók ellen

Nagy forgalmú, osztott pályás közutakon a szembe jövő gépkocsik fényszórójának sokszor balesetet okozó vakító hatását az osztósávon felállított kerítéssel csökkentik. Az 1,2 m magas kerítés alumínium hálóból készül. Festésre, karbantartásra nem szorul, könnyen szerelhető és szállítható. Élettartamát negyven évre becsülik.

Az alagsorban hozzáfogtak a központi épület nagy ruhatárának felállításához.

Az ÉKME nyugdíjasainak találkozója



Pillanatkép az ÉKME nemrégiben rendezett nyugdíjas találkozójáról

HUMOR

KIFELÉ!

És hangzik a vezényszó imigyen:

... kérem a kedves kollégákat, hogy őrizzék meg emberi mivoltukat távozás közben, inkább öt perccel előbb fejezem be az...

Biztos, előadást akart mondani az öreg, de a keletkező harci zaj elnyomja szavát.

A tél csak megkeseríti az ember életét, kabátért kell most küzdenünk.

Jámboran indulok felöltőm felé, de mielőtt elérhetném, rohanó alakok kedélyesen félrerúgnak az útból, üdvözlő szavakat mormolva. Én is imámba fogok, mikor valaki hátbavág, hogy szálljak le a sáljáról. Többen eltűnt kesztyűjüket keresgélik rajtam stb., stb. Szóval zajlik itt az élet!

A kabátom még elérhetetlen messzeségben rejtőzik, sok-sok társától befedve a fogason. A csata megkezdődik. Lassan elönt a harci idegesség.

Vadul kinyúlok arra, amerre zakómat sejtem. A próba gyászos eredménnyel jár, kb. 5—6 kabát csügg szeretett ancúgomon. Várni kell. Most a változatosság kedvéért valaki leüti elit barétomat. Lehajolni érte kész őrültség volna. Lelki szemeim előtt elvonul a bré rövid földi pályafutása.

Ah, ritkul a nép. Előre! Kabátomon nincs többé teher, de ő sincs a fogason. Hová az ördögbe tűnhetett? Ó, persze a nehézségi erő! A földön van.

Piszkos, gyűrött, de most már csak az enyém. Magamhoz ölelem a kedves ruhadarabot, felszedem barétom földi maradványait, magamra rángatom rongyaimat és kirohanok.

Az utcán kényelmesen közlekedem, részegen friss levegőt szívok, és az élet naposabb oldalaira gondolok. Optimista módon egyre inkább elfojtom fejemben a kis kobold hangját, amely egyre azt dalolja: „Holnap újra kezdődik, holnap újra kezdődik."

— Orosz Iván —

EJNYE BEJNYE

MAGYAR NEMZET (dec. 1.). „A Fehér Ház nyomatékosan aláhúzta, hogy a berlini kérdésről egyáltalán nem volt szó."

Nyomatékos hangsúlyozásról már hallottunk, bár nyelvi szempontból nem tekintettük különösebben szerencsésnek. A nyomatékos aláhúzást azonban egyszerűen megdöbbentőnek tartjuk.

★

TV-KÖZVETÍTÉS a Vasas—Feienoord labdarúgó-mérkőzésről. Két részlet a riportból:

1. A bíró megítéli az első 11-est a Vasas javára; 1:0 „Nem is tiltakoznak a holland játékosok. Kruvier is int nekik: gyertek csak, gyertek, hagyjátok a játékvezetőt!"

2. „Mint a vércse vetődött rá a kapus a labdára."

Fejet csóválni csak annak van joga, aki még nem látott volna vetődő vércsét.

★

A JÖVŐ MÉRNÖKE (dec. 3.) Válasz.

„Távozásuk után elolvastam a szellemesnek indult, de meglepő gyorsasággal csökkenő színvonalú bírálatukat, melyben a felvetett problémákra szeretnék röviden válaszolni."

Vagyis a megbírált szerző is magában a bírálatban akar válaszolni. Véleményünk szerint ennyire gyengén azért nem állunk papírban.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
Váci András
JÖVŐ MÉRNÖKE

1962 DEC 10
1021

NYILVÁNOS INTERJÚ

Moldova György íróval és Váci András képzőművésszel

December 2-án, vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta szerkesztőségünk az első NYILVÁNOS INTERJUT. És mivel arra a korábban feltett kérdésünkre, hogy KIT HÍVJUNK MEG? — válaszként a legtöbben *Moldova György* fiatal író és az ugyancsak fiatal *Váci András* nevét küldték el hozzánk — így ők voltak első vendégeink. Nem ankétot tartottunk, de barátként beszélgettünk, és felszólalások helyett vallomásokat hallottunk.

De mit lehet mindebből visszaadni az olvasónak, annak, aki nem volt ott? Hogyan lehetne egy tudósításban hangulatot, helyzeteket, olykor a szavaknál is fontosabb mozdulatokat kifejezni? És mit lehet leírni újságcikkben egy olyan vitázó-beszélgetésből, amely 11-től délután 2 óráig tartott? És az igazsághoz még az is hozzátartozik, hogy mi is „elfelejtettünk" jegyzetelni. Szerencsére később találtunk egy hallgató kislányt, aki lejegyzett néhány mondatot. (Nem mindig pontosan, de azért a lényegen nem változtatott.) Az alábbiakban az ő jegyzetéből közlünk részleteket.

„Moldova György az Elátkozott hivatal című novelláját olvasta fel. Nagyon teszett. Ezután Váci András rajzait nézegettük, és az Ernst Múzeumban bemutatott képeiről beszélgettünk. Később kitértünk a fiatal képzőművészek helyzetére, sőt a szovjet fiatal képzőművészek vitáira is. Váci szerint az irodalomban ugyan nagyobb mozgás tapasztalható, mint a képzőművészetben, de azért újabban a festészetben is meggyorsult a fejlődés.



Váci András festőművész

EGY ÉPÍTÉSZHALLGATÓ: — Mi a különbség az „öreg" és a „fiatal" művészek között, és e különbségnek milyen látható jelei vannak a képzőművészetben?

VÁCI: — Gyakran csak magatartásbeli különbség, amit a képek nem fejeznek ki. Ma is fék a képzőművészetben: a formalizmus. A formalisták első útjukat megjárták a század végén. Eljutottak a semmibe, de ezt képtelenek belátni, ehelyett többször megjárják újra és újra ugyanazt az utat, noha bebizonyosodott, hogy a mundenáron való újítás már lehetetlen. Ma előtérbe került a tartalom, sőt a művész emberi magatartása, hogy miért csinál valamit. Ez nem az öregek és fiatalok kérdése, hanem speciálisan a XX. századé. Csak egy lehetőség van: magatartásban, tartalomban, emberségben keresni az újat. Döntő téma a képzőművészetben: a kivívott formák segítségével új tartalmat teremteni. S olykor nem szabad félni a régi forma felhasználásától sem. Derkovits lényegében ugyanazokkal a formai eszközökkel dolgozott, mint sok kortársa, de őt az új tartalom mégis felemelte.

EGY SZEMÜVEGES HALLGATÓ: — A képzőművészetben és az irodalomban tapasztalható új törekvések hogyan viszonyulnak a szocializmushoz? Konzervatívok ugyanis gyakran állítják, hogy a fiatalokkal szemben ők védik a szocializmust.

VÁCI: — Ez nehéz kérdés. Mindenesetre, aki konzervatív, az nem védi, nem is védheti.

MOLDOVA: — Aki eszmei dolgokkal jön, az gyakran karriert akar csinálni. Nincs más, mint az anyaggal való birkózás. Az pedig természetes, hogy aki a XX. században él, az nem írhat a XVI. századi emberekről, eseményekről úgy, mintha akkor élt volna. De ennek a dolognak kézműves jellege van. Ez örökké „kisipar" marad, ezt nem lehet gépesíteni, nagyiparosítani. Az alkotó mindig egyedül áll az anyaggal szemben, ez aligha változik. A formákról: Camus Pestise teljesen a régi krónikák stílusában készült, és mégis azt mondják rá, hogy modern.

EGY ÚJABB HALLGATÓ: — És mi a véleményetek a különböző nemzedékekről?

VÁCI: — Felnőtt az az új nemzedék, amelynek joga és kötelessége kifejezni ezt a kort. Az öregebb, a régebbi nemzedékeknek inkább polgári élménye, az újabb nemzedékeknek maibb, valóságosabb élményük van. Minden művész igyekszik más lenni, mint a többi. Csak az a baj, hogy ha valakinek sikerül valami egyénit létrehoznia, akkor a kritikusok, sőt olykor a közvélemény is, gyorsan kikiáltja, hogy ez az egyetlen jó és ezt kell követni mindenkinek. Vagyis erőszakkal akarják elterjeszteni azt, amit jónak tartanak. Pedig ez teljesen lehetetlen, hiszen mindenkinek más-más élménye van, s ezek az élmények döntően befolyásolják ízlésüket.

MOLDOVA: — Még egy mondat a modernségről: Hogy valójában ki a modern, az semmi mással nem mérhető, mint az anyaggal való birkózás eredményével. Rengeteg ember forog a művészet körül, sokan élnek belőle, s ezek, hogy igazolják létüket, gyakran azt mondják magukról, hogy ők a Modernek.



Moldova György író

Ezután különböző egyéniségekről és művészeti csoportokról beszélgettek.

MOLDOVA: — Csupán a nagy mesterek indítékai alapján elindulva nem lehet nagyot alkotni. Ez még nem biztosíték arra, hogy jó mű születik.

VÁCI: — Ha valaki alkot, akkor ne határozza meg, hogy én ide vagy oda tartozom, határozzák meg ezt mások, de méginkább a mű. Azok, akik az anyagi termeléssel vannak közvetlen kapcsolatban, többnyire jó ízlésűek. Aki nehezen él, annak az ízlésében mindig lehet valami jóra számítani.

EGY HALLGATÓ: — Mi a véleményük a tehetségről és a mesterségbeli tudásról? Melyiket helyezik előtérbe?

VÁCI: — Aki tehetséges, az megszerzi magának azokat a kifejezési eszközöket, amelyekkel elérhetí célját. Megteremti az alkotáshoz szükséges körülményeket. A tehetség minden gátat leküzd.

MOLDOVA: — Nem lehet tudni, hogy melyik a tehetség döntő tényezője. Nem tudni, hogy hol kezdődik és hol a vége, olyan mintha a markomban vizet szorítanák. Sok tehetséges ember van, de kevésből lesz valami.

ÚJSÁGÍRÓ: — Min dolgoznak, mik a terveik? Miből élnek?

VÁCI: — Hosszú idő után végre csináltam egy kiállítást, amely bizonyos mértékig összegezi az elmúlt évek munkáját. Azokat a problémákat akarom most kiteljesíteni, amelyeket ez a kiállítás felvetett. Miből élek? A festészethez a grafikából szerzem a pénzt, vagyis a grafikából tartom el a festészetet.

MOLDOVA: — Januárban, februárban kötetem jelenik meg, nyolc-kilenc év munkája. Pénz? A Nemzetinek írok darabot. Ebben az évben lesz a premierje. Prózából, novellából nem lehet megélni, filmmel, színházzal keresek pénzt a novellához. Most jó évem volt. Filmmel többet nem foglalkozom.

Hét órakor eljöttünk az egyetemről, éhesek voltunk valamennyien és mégis gyalog mentünk (és persze tovább vitatkoztunk) egészen a Margit-hídig. Nagyszerű délelőttöm volt."



SZÖVŐNŐ (Váci András műve)

★

A Jövő Mérnöke szerkesztősége a legközelebbi nyilvános interjút 1963 január 6-án, vasárnap délelőtt 11 órakor az ÉKME KISZ-klubjában tartja. (K. II. 66.)

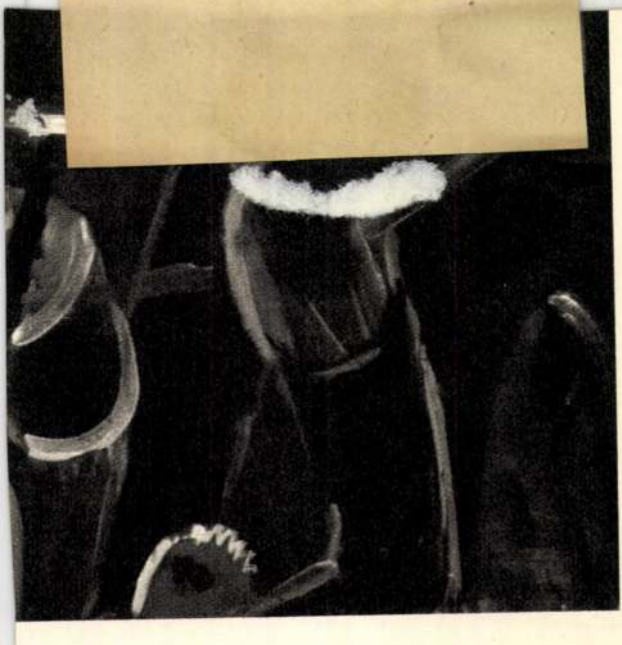



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MŰVÉSZET
Váci András
1966 SZEP

Láncz Sándor

Váci András kiállítása

1021

Váci András kilenc festményét és alig valamivel több, mint kéttucat grafikáját láthattuk az óbudai Frankel Leó kultúrotthonban rendezett kiállításán.

A művész festményei egységes stílusban készültek, csak a színvilág különböző az egyes képeken. Formái egyszerűek, redukáltak, többnyire sík lapokból tevődnek össze. Minden részletezést kerül, elhagyja az esetlegest, az egyedit. Az így kialakított geometrikus felületeket lehetőleg egy-egy színnel tölti ki, s színösszeállítása messzemenően a dekorativitást szolgálja. Mint ahogy formálása, színezése is eltávolodik a fotografikus valósághűségtől, de nem fordít hátat a valóságnak. Az elmondottak jól megfigyelhetők „Kerékgyártó" című képén, amely zöld és sárga színlapjaival, síkszerűségével, kissé merev emberalakjával egy dekoratív, magasabbrendű absztrahálás szülötte.

A „Szövőnő" című művén érdekes kettősség figyelhető meg: A nőalakot még erősen a tradicionális festésmód szerint festette meg a művész, míg a szövőszék ábrázolásával egy attól eltérő hangsúlyos geometriai konstruktivitást ér el.

Váci András festésmódjának és az ábrázolás tárgyának legszerencsésebb találkozása, s a bemutatott művek talán legjobb darabja a „Belváros". Az egymásratorlódó, zsúfolt színfelületekként felfogott formák, a merész, változatos színösszeállítás maradéktalanul felidézi a magas házak közé szorított szűk belvárosi utcát.

A kiállított grafikaanyag többféle technikával, különféle stílusokban készült. A rézkarcok tájábrázolása eleinte rendkívül aprólékos, részletező, majd később az ábrázolás nagyvonalúbb, összefogottabb lesz. A „Város" ezt a felszabadultabb, lényegretörőbb stílust képviseli és oldja meg sikeresen. A legszebb lapok közé tartoznak a „Párizsi jegyzetek" és a két „Illusztráció", melyek néhány odavetett, könnyed vonallal, klaszszikus formaszépséget modern szemlélettel ötvöző rajzai Váci András nagy felkészültségét, tehetségét tanúsítják. Egészében véve a grafikák magasabb kvalitásúak mint a festmények, problémafelvetésük súlyosabb, megoldásuk sikeresebb.

A kiállítás megrendezése sikerrel járult hozzá ahhoz, hogy a művelődési ház közönsége alaposabban megismerhesse mai képzőművészetünk egyik rokonszenves alakját.

Kelényi György

Gergely

PRÓBA

tott. Nem mert lőni, tudta, hogy ilyen közelről átfutna a golyó a patkányon, s megsebezné a kutyát is, de dühében elhatározta, ha kézbe kapja a makacs, engedetlen dögöt, kegyetlenül megveri. Sosem szokta megverni. Már nem érdekelte sem a patkány, sem az érte várható lódíj, semmi, csak hogy kegyetlenül megverhesse Bettyt. Újra és újra kiáltott, ott feküdt dühében elfúlva, s már maga sem tudta, hogy a következő percben nem lő-e mégis be a csőbe. S ekkor valahonnan a halastó töltéséről az egyfolytában visítozó patkánynak hasonló hang felelt, de már mint egy közeledő mentőautó szirénája. Felugrott, lőtt, hibázott, s mielőtt még újra tölthetett volna, a másik patkány a kutya oldalán bevágódott a csőbe, s neki a megfordulni képtelen foxi hátuljának. A kutya most kényszerű és rossz fogással elkapta az előtte acsarkodó patkányt, s nem törődve azzal, hogy az a torkába csimpaszkodik, míg hátul a másik a hasán lóg, megkezdte a lassú, kínlódó kifele nyomulást. Hosszú-hosszú percek teltek el. Végre kilökte maga előtt az akkor már k'múlt első patkányt, majd hátrafordult, elkapta a másodikat, a hasába akaszkodót, s egyetlen kegyetlen rázással végzett vele. Dani tisztán hallotta, amint megroppan a több kilós patkány nyakcsigolyája. Máig sem értette, hogy volt ehhez akkor még ereje, hiszen dőlt belőle a vér, s a hasán és nyakán cafatokban lógott a bőr. A karjában vitte be az állatorvoshoz, a XII-es tóhoz jó hat kilométer, s mire a főutcára ért, már ő maga is olyan volt, mint egy hentes. Kilenc helyen kellett összevarrni a kutyát, s több mint egy hétig feküdt moccanástalanul igen magas seblázzal, s azóta Dani még sokkal büszkébb volt rá. Számtalanszor elmesélte a kalandot, s megmutogatta Bettyn a soha el nem múló hegeket. És dehogy akarta már megverni, soha többé még csak eszébe se jutott.

— Feküdj! — előrenyúlt, s a kutya buksiját átölelve, egyszerre kezdte mindkét füle tövét cirógatni. Betty elnyúlt, megelégedetten szuszogott.

— Itt, a jobb füle alatt, még mindig tisztán érezni a varrat helyét.

— Tessék? — Tibor mintha félálomból riadt volna, pedig nagyon is éber volt. Bőszítette ez a kutyázás, de küzdött ellene. Pedig alapjában véve szerette az állatokat, a kutyák ellen sem volt semmi kifogása, szívesen beszélt is volna róluk. Általában. Hogy, mondjuk, egy bernáthegyi, a konyakos hordócskával nyakában, hogyan kutatja fel, ássa ki, nyalja életre a hóba temetett embert, hogy az agárversenyek hősei gyorsabbak-e, mint az angol telivérek, és hogy mily csodálatos, hogy egy rendőrkutya, mondjuk, egy dobermann, huszonnégy vagy még több órás gyönge szimat után tucatnyi ember közül kiválasztja a tettest. De ezzel a Bettyzéssel torkig volt, emiatt volt Daninak egy külön világa, a halastavak, a szárcsázás, a vadnyomozás, az erdő, a rókavárakból felhangzó titokzatos dobogások, morgások, kaffogások, élet-halál küzdelmek neszei és csendjei, a titkos és tilos fácánozások éjjel a füzesben, ahol zsombékról zsombékra kell lépni, mert különben derékig beszakadhat az ember a jeges vízbe, s ahol ez a Betty, mint az árnyék, egyetlen vakkantás nélkül hozza lábhoz a lepuffantott fácánkakast, melyet fenn a lombtalan fákon az égre kirajzolódó árnyképe után Dani nagyon is jól meg tud különböztetni a tyúkoktól. Egy világ, melyből ő ki van rekesztve, úgy is lehetne mondani, magamagát rekesztette ki belőle, de visszavonhatatlanul. Mert mehetett volna, Dani hányszor hívta, de a rókavárak feletti kuporgásokhoz, izzadságot csorgató félnapos ásásokhoz kedve nem volt, az orvfácánozáshoz meg mersze, jól el tudta képzelni, mily mély a sötétség ott lenn a berekben, s mily félelmesen villognak fenn a dombon a kastély ablakai. Utálta Bettyt. Tudta, elismerte, hogy messze környék legjobb kutyája, s így már-már szinte gyűlölte. Ő is szerezhetett volna kutyát, akárhányat, de nem szerzett, nem kellett neki. Már maga a gondolat is, hogy az ő kutyája kevésbé jó kutya lenne! Nem kellett neki kutya. Gyűlölte Daninak ezt az — úgy érezte — közéjük ékelődő külön világát, s még csak nem is beszélhetett róla, mert tudta, ez a világ Daninak nagyon fontos. Nagyon szerette Danit, nem tudta elképzelni, hogy valaha még egy ilyen barátja akadjon, s néha, mikor nagy szavakat mondtak egymásnak, hogy barátságukért odaadnák fél karukat meg ilyesmi, ő nem is érezte egyáltalán nagy szavaknak a nagy szavakat, bármire képes lett volna érte. S a legkülönösebb, néha-néha homályosan beleérzett, tán nem is ragaszkodott volna ennyire Danihoz és barátságukhoz, ha annak nincs ez a külön világa, a gyűlölt világ, mely enélkül a dög nélkül minden bizonnyal létre sem jöhetett volna. Minden értelmet és logikát felbillentő gondolati felvillanások voltak ezek, s csak még mélyebb, dühítő sötétség maradt utánuk.

— Azt mondtam — mondta Dani —, hogy a varrat itt a jobb füle alatt még mindig érezhető.

Valami ilyesmit akart mondani Tibor: „Jól van." „Ahá." Vagy: „Szegény!" De mégis ezt mondta: — És akkor mi van?

Dani felkönyökölt, Tibor felé fordult. — Mi bajod van? — kérdezte.

— Semmi. De a világon nemcsak berek van, rókalyuk, csatorna és rühes patkányok.

— Nem — mondta Dani. — Még sok más minden is van. Tudom. Például irigység.

Tibor felugrott. — Tévedsz — mondta —, nem vagyok irigy. Egyszerűen csak féltelek, hogy be fogsz dilizni ezzel a kutyával. — Fel-alá kezdett mászkálni, hosszú kezével sebesen, izgatottan gesztikulált. — Az egész gondolatvilágodat más se tölti be. Gyerekes vagy, végtelenül gyerekes. Ez a dög a vesszőparipád. Én pedig már unom. Érted? Torkig vagyok vele!

— Értem — mondta zavarodottan Dani. Nem tudta, miért, de valamiféle bűntudatot érzett Tiborral szemben. — De miért *dög*? Bántott téged valaha?

Tibor látszólag oda se figyelt, kiabálva folytatta: — És nem vagyok irigy. Ha az lennék, már régen lehetne kutyám. Ha akarnám, tíz kutyám is lehetne. Farkaskutyám is lehetne! Te is kínáltad kétszer is ennek a kölykeit. Nem kínáltad?

Dani hallgatott, tényleg kínálta a kölyköket Tibornak, szabadon választhatott volna belőlük, egyiknek a hátán éppen két olyan folt volt, mint Bettyn.

— Dögnek pedig azért dög, mert te hőssé magasztosítod, szinte gondolkodó lénnyé teszed meg .. holott egy az ösztöne által irányított vérszomjas kis dög, aki, ha úgy fordulna, kéjjel harapná át akár a te torkodat is.

— Hülve — mondta Dani. — Te „úgy fordulna" hülye! Ha saját kezemmel verném agyon, akkor se bántana.

Tibor hirtelen megállt, lehajolt Danihoz. — Honnan tudod? — kérdezte. Az arca, a szeme egészen merev volt. — Mi?! Honnan tudod? Hisz eddig egyebet se tettél, mint bolháztad, cirógattad, etetted? Te magad mondtad, hogy soha nem ütötted meg. Egy vérszopó hárpia is a kezedet nyalná, ha naponta háromszor cuclisüvegben adod neki a vért. Nagy vicc!

— Hülye vagy — mondta Dani, verítékező arccal.

Tibor még közelebb hajolt:

— Óvodás gyerekek érvelése: hülye vagy, hülye vagy, hülye vagy... Mondok valamit: csípj bele a fülébe!

Dani feltérdelt, keményen elkapta a kutya fülét. Betty a hirtelen néma mozdulattól s a beléhasító fájdalomtól megijedt, hátraugrott.

— Haha!

Már nem sajnálta a kutyát Dani. A mozdulat kezdetekor még sajnálta, nem is akart nagyot belecsípni, de hogy ezzel a hátraugrásával is cserbenhagyta, már nem sajnálta. Ráüvöltött: — Ide! Ide jössz!

A kutya tétovázva, egész testében remegve kúszott feléje. Hogy a közelébe ért, megragadta a nyakán a bőrt, felemelte, s keményen megverte, a fenekét, a hátát, a pofáját. Kiabált: — Nem értetted, mit mondtam? Nem értesz?! Itt maradsz! És fekszel! — Érezte tenyerén a kutya csontjait. Nagyon erős fiú volt Dani, alacsonyabb, mint Tibor, de jóval erősebb. Ez már barátságuk legelején tisztázódott, az ismerkedő játékbirkózások közben. Ez a plusz erő is Dani külön világába számított, a gyűlölt és szeretett külön világba.

A kutya semmit nem értő rémülettel lapult előtte, s akkor ő rátérdelt az állatra, s jobb hüvelykujját belemélyesztette a kutya füle hegyébe. Teljes erővel.

— Tessék! — mondta. — Nézd! — A körmén végigfolyt a kutya vére.

A kutya halkan nyüszített.

— Nézd! — még jobban szorította. Bal kezét ütésre készen tartotta, ha a kutya mozdulna, mozdulni próbálna.

És akkor a foxi hirtelen megemelte a fejét, talán vicsorított is, talán valóban harapni is akart, tisztázatlan körülmény marad örökké. Mert Dani bal keze még ugyanabban a pillanatban lecsapott a kutya pofájára, s szerencsétlenül éppen bele a kutya szemfogába. Vér öntötte el tenyerét.

— Na, ugye! — kiáltott fel Tibor, de nem volt öröm a hangjában, csak valami visszavonhatatlantól való rettegés.

Daniba egészen a válláig beletépett a fájdalom, mintha acélkarót vertek volna a karjába, de ugyanakkor el is múlt, ahogy jött, az egész őrület. Felállt, s miközben magában sebesen mondogatta: „Nem szabad megütnöm, nem szabad megütnöm, mi megfogadtuk, hogy soha egymást meg nem ütjük, nem szabad, nem szabad, nem szabad!", elfehérült arccal halkan és gyorsan mondta: — Menj innen! Menj innen a fenébe! — Aztán levágta magát a földre, és magához ölelte a még mindig reszkető kutyát.

Hallatszott, amint valaki végigmegy a kerti úton, majd nyikordult a kapu.

Arcra borulva feküdt Dani a málnabokrok négyszögében. Óriási volt a csend körülötte. Mintha bogarak se lettek volna, lebbenő levelek, semmi.



Szabó Gábor: Vietnami szövőnő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 JAN 11
Népszava

Váci András festő-grafikus

A SZÉP SZÓ GALÉRIÁJA

1021

Váci András

Váci András 1928-ban született Nyíregyházán. 1945-ben kezdett művészettel foglalkozni, midőn a Diószegi Balázs kezdeményezésére létesített Bessenyei György Képzőművészeti Népfőiskolára sikerült bejutnia. Innen került a Képzőművészeti Főiskolára Budapestre, ahol egy-egy félévet Szőnyi Istvánnál és Bencze Lászlónál töltött, fakultatíve pedig Koffán Károly grafikai osztályát látogatta. Utolsó három évében Pór Bertalan tanítványa volt, s festőként, freskószakon végzett. Minthogy sok reménye nem volt freskóra, jegyezte el magát a táblaképpel, s minthogy e területen szép és gyors haladást ért el, figurális képpel már harmadéves korában szerepelhetett az első országos tárlaton.

Diplomamunkája egy nagy, öt négyzetméteres kép volt, tizenegy egész alakot feltüntető kompozíció, ülő, álló férfi és női figurával, az akkori idők realizmusának szellemében, amely nélkül politikus témát alig lehetett elképzelni, még kevésbé elfogadtatni. Mestere tekintély volt, s érthető, ha a tanítvány képén visszatükröződnek mindazon sajátságok, amelyek Pór akkori felfogását és piktúráját jellemzik. Plasztikus képzés, jó kirajzoltság, kevés, lefokozott n, minden ponton szájbarágós közérthetőség, majdnemhogy fotografikus hűség. A képen úgyszólván minden előírásszerű: férfiak, nők, típusok, környezet. Váci Andrásnak a *Békeív aláírásában* az akkori kánon szerint nyújtott teljesítményét mégsem szabad lebecsülnünk. Akadémikus értelemben is jó tanulói teljesítmény volt. Ami kifogásolható a munkán, az nem egy kész festőnek is sajátja volt. A fiatal művész a realizmus útján indult, s ha időközben sokat változott is (Pór Bertalantól Dési Huber Istvánig elfejlődőben, majd még tovább), ez elhatározó lett egész további fejlődésére. Fő alkotói problémája ma is az, mint volt indulásakor: *miként lehetne a teljes tartalmat a klasszikusokig visszanyúlva, de azért mégis mai formanyelven tolmácsolni.* Haladni az absztrakció felé, de csak bizonyos határig, addig, amíg a valóságos forma és formarend még világosan felismerhető. Az absztrahálás útján a művészi realitást bizonyos fokon túl nem tudja elképzelni.



Váci András: Versillusztráció

Festett tájat, csendéletet, figurális kompozíciót, az utóbbi hat-nyolc évben azonban inkább már csak alakos képek megoldásával foglalkozik. Úgy találta ugyanis, hogy a figurális kompozíción a tájélmény véletlenszerűségei kizártabbak, a formák egymás mellé feszegetése biztonságosabb. Ekkor már jobban ismerte az életet, a vidéki élet témaköre, melyből fejlődése szempontjából oly jelentős munkák emelkednek ki, mint az *Alföldi szekér*, a *Viharos alföldi táj*, a *Biciklista*, a *Betakarítás*, a *Viharban*, bővült a városi ember s a munkásélet jeleneteivel: *Aranyvasárnap*, *Kovácsműhely*, *Daruépítők*, *Szövőnő*, *Szigetelő munkások*.



Váci András: Cimbalmos

Időközben, persze, megnőttek más irányú tapasztalásai is. Ráébredt egyfelől, hogy a dolgoknak van egy *belső igazsága* is, másfelől, hogy mind a belső, mind a külső igazság egy bizonyos *rendet* feltételez. Nála ez a rend formailag a kép egyre szilárdabb megépítettségében és a képi elemek egyre racionálisabb felhasználásában jelentkezik. Ilyenformán áttekinthetőség, tisztaság, világosság jellemzi munkáit. Ha lazább megoldásban is, erre törekedett már diplomamunkájában, erre a már világosan struktív jegyeket tartalmazó *Almaszedők*ben, még inkább az *Aranyvasárnap*ban, amely mindenfajta lazaság, oldottság nélkül, a formaelemek egységes kezelésével, szilárd összekovácsolásával, tömörítésével, szervezett megépítettségével festői törekvéseinek betetőzését jelenti.

A festés mellett állandóan *grafikázott* is. Előbb inkább tájtanulmányokat készített gyermekkora vidékéről, a Nyírségről, aztán a Dunántúlról, tanyai és tájhangulatokat rögzítve, majd illusztrálásba fogott, s itt bontakoztatta ki a legteljesebben grafikai s egyáltalán művészi képességeit. Bátyja, Váci Mihály verseihez készített előbb kilenc illusztrációt *(Eső a homokon)*, ezek rézkarcok voltak, majd a költőbáty halála után a *Százhúszat verő szívhez* húsz linómetszetet, ezek témáit azonban rézkarcban is feldolgozta. A sok-sok egyéb grafikai alkotás mellett — miközben technikailag állandóan kísérletezett, új eljárásokkal gazdagítva művészetét — ezekben az illusztrációkban hozta létre a rá legjellemzőbb s legkifejezőbb alkotásokat. Jó megépítettségük, tömör előadásuk, megragadó egyszerűségük, gyakran nagy dinamikai és expresszív erejük kitűnő tolmácsolói az illusztrált versek mondanivalóinak.

Horváth Béla

A 124/D/1952-ES HATÁROZAT érvénybe lépése alkalmat adott Figura János, levéltári tisztviselőnek, hogy nyugdíjazása előtt álló főnökét klerikális reakció vádjával eltávolíttassa állásából. Miután ez megtörtént, átvette az így felszabadult munkakört, mely, ha sokkal több fizetéssel nem is, de nagyobb esélyekkel kecsegtette egy magasabb pozíció elfoglalására.

A hivatalban mindenki ismerte előlépésének körülményeit és ez behódolásszerű tiszteletet fakasztott körülötte, bár a volt kolléga személye ellen korábban senkinek sem volt kifogása. Feleségének nem részletezte az ügyet, mert kezdődő gyomorsav-túltengése miatt kímélni akarta az izgalomtól. Csak a kész hírt újságolta el, miután az első nap eltelt új íróasztalánál.

Hosszú idő után először, étterembe mentek vacsorázni, majd átsétáltak a Pilvax szalónjába, ahol tojáslikőr mellett hallgatták a műsort. A likőr nagyon ízlett mindkettőjüknek, mert édes volt és szokatlanul sűrű, s bár csekély alkoholtartalommal bírt, a negyedik pohárka felpezsdítette őket. A férfi állán végigfolyt egy csepp a sárga, ragadós italból, míg a hivatal perspektíváiról beszélt. Az asszony kisséráncolt homlokkal figyelt, s időnként hátravetve a fejét, gyöngyözve felkacagott. Nem sokkal éjfél után távoztak a helyiségből és a Petőfi Sándor utcán kifordulva jobb kéz felé tartottak.

Nyolc évi házasság után még nem volt gyerekük és ezt úgy igyekeztek pótolni, hogy ha egyedül voltak, felváltva játszották a kislányt, illetve a kisfiút.

— *Apu* — kérdezte az asszony elnyújtottan, affektálva — *sok pénzt költöttél?*

— *Bizony sokat* — válaszolt a férfi, gondterhelt arccal

— *Mennyi pénzt költöttél, apu?*

— *Kilencvenöt forintot. Borravaló nem volt.*

— *Akkor neked sok pénzed van, ugye?*

— *Nincs, kicsikém, de majd lesz.*

— *Ha megcsinálod a karriered, apu, akkor?*

— *Ejnye, miket is tudsz!*

Két sarkot haladtak így, mikor az asszony megállt egy kirakat előtt és rábökött az üvegre:

— *Akkor vedd meg nekem ezt a kesztyűt.*

— *Ne rángass, kislányom. Van neked szép, kötött kesztyűd. Gyere.*

Az asszony toppantott a sarkával:

— *Az nekem nem kell, nem akarom. Nem akarooom!*

— *De most be van zárva, nem látod?*

— *Akkor holnap, jó? Milyen tér ez, apu?*

— *Szervita tér.*

— *Miért szervita?*

— *Mert itt van a szervita templom.*

A férfi keze, mellyel a toronyra mutatott, vállmagasságban megállt, arca és szája elfehéredett. Zavarosan buggyantak fel belőle a szavak:

— *És bent... bent a tábla, a falon... a családi tábla!*

— *Ne bolondulj, János* — kiáltott rá a felesége hirtelen felnőtt hangon — *jaj, az arcod, akár a kréta! Csak nem valami mérgezés?!* Szerencsére volt, kaptak egy taxit. Otthon a férfi kissé összeszedte magát, de ez az elrontott estén már nem segített.

1944 NOVEMBERÉBEN, egy szombati napon Figura János, apjával, anyjával és két húgával, látogatóból hazafelé, a Margit-híd budai hídfőjénél villamosra akart szállni. Fiatalabbik húgával már fel is kapaszkodott, de a többiek visszaintették őket, mert a zsúfolt kocsira nem férték volna fel mindnyájan. Miközben várták a következő hatost, egy igen erős robaj kíséretében, a híd eltűnt a láthatárról, s rajta a villamos, mintha utánozni akarta volna a sirályok zuhanórepülését.

Még aznap vésettek egy un. hálatáblát és akkori szokás szerint, felerősítették a szervita templomának falára. A szöveg megfogalmazása körüli vitában az anya kijelentette, hogy elég lesz annyi: *„Hálából, a hídért, Figura-család"*, mert ez csak huszonhat betű. Végül összeadták a pénzt és abban maradtak, hogy mindenkinek rajta legyen a teljes neve. Az azóta eltelt évek alatt Figura János színte teljesen megfeledkezett a tábláról. Csak most döbbent rá, miféle veszélyt rejteget számára az, hogy a neve ott díszlik egy templomban és bárki szeme megakadhat rajta. (Volt főnöke maga is bevallotta, hogy templomjáró ember.) Érezte, haladéktalanul cselekednie kell, de egyhamar nem talált konkrét ötletet a megoldásra.

Az álmatlan éjszaka után szorongással telt a nap. Lopva fürkészte az arcokat, sejtenek-e valamit. Némileg megnyugtatólag hatott rá beosztottjainak hanghordozása, mely — ha őhozzá beszéltek — hasonlított egy félszeg nikotinistáéhoz, aki kénytelen az utcán tüzet kérni. Ezen a téren nem is talált rendellenességet, de belső idegessége csak percekre enyhült.

Négy órakor elsőnek pattant felt az asztaltól és sietett a buszhoz. A József nádor téren

Szentgallay Géza:

Tábla

leszállt, onnan gyalogolt a templomig, mely előtt egy pillanatra megtorpant, de nem mert bemenni. Megkerülte az épülettömböt és újra a bejárat elé érve, erőt vett magán, hirtelen besurrant. Kevesen voltak bent. A hátsó benyílóban, ahol a feszület és a szent Teréz-szobor volt felállítva, körbe, két méter magasságig téglanagyságú márványtáblák borították a falat.

Egy darabig könnyen ment a keresés, mert az egyszerű, „Hálából" felírású táblák voltak túlnyomó többségben, de fölül megjelent egy francia névaláírású tábla, ezzel a szöveggel: *„Merci"*. Utána sok hasonló következett, későbbi dátummal: *Merci: Juliska; Merci: Lajos*, majd ugyanez ismétlődött a *„Danke"* felírattal is. Közben gyakran találkozott egyéni specialitásokkal: *„Mária, hozd vissza Annát"*; *„Pétert szabadítsd meg vesebajától és örökké hálás leszek"*; *„Láss szívedben örök medencéül"* satöbbi.

Majd az összeset végigsillabizálta, mire megtalálta azt, amelyet keresett. Ott volt a helyén, egy átlagnövésű ember fejmagasságában, csak az aranyozott betűk lettek rajta sötétebbek az időtől, meg a tömjénfüsttől. Jól megjegyezte a többiekhez viszonyított helyét, hogy majd ne kelljen keresnie.

Késő éjjelig töprengett az ágyban hánykolódva, hogyan tüntethetné el az áruló jelet. Papoknak, vagy sekrestyésnek nem szólhat, ha a legnagyobb óvatossággal akar eljárni. A csavarhúzó és véső gondolatát is elvetette, mert zajos szerszámok. Végül eszébe jutott, hogy a kamrában évek óta hever vagy öt kiló gipsz, amely megmaradt a lakás festésekor. Elhatározta, hogy a vésett betűket egy alkalmas pillanatban eltömi gipsszel és elsímítja, ahogyan a piktorok a repedéseket.

Nagyon kimerült volt, de csak két tabletta szevenállal tudott elaludni.

MÁSNAP, SÖTÉTEDÉS UTÁN végrehajtotta a tervét. Bádogdobozban kevés gipszet vitt magával, egy közeli presszó mosdójában vízzel kikeverte és néhány perc múlva eltűnt az írás. A doboz aljával lesímította, úgy, hogy a márványfelület is bekenődjék a masszával.

Már nagyjából visszanyerte az egyensúlyát, mikor, körülbelül egy hét múlva újból nyugtalankodni kezdett és feltette magában, hogy megnézi, vajon a száradt gipsz nem fehérlik-e túl feltűnően?

Gyanúja beigazolódott. A tábla valóban fehérebb volt, mint a többi, de nem a gipsztől, mert annak nyoma sem volt már, s az aranyozott betűk majdnem olyan frissen csillogtak, mint újkorukban.

Figura János látta a nevét és tökéletesen megzavarodva rohant ki. A sarkon nekiment a személyzeti osztály vezetőjének, aki a városháza felé tartott. Nocsak, Figura elvtárs, érzi a tavaszt, érzi? — kérdezte csődörösen hunyorgatva, míg ő csak állt vele szemközt, hang nélkül mozgott a szája. Valami olyasmit bökött ki végül, hogy épp a feleségével találkozik, és ész-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

JÖVŐ MÉRNÖKE

1962 NOV 19

1021

A két Váci

Egyetemünkkön is sokan szeretik Váci Mihály verseit, aki éppen a legutóbbi könyvnapon nyújtott újabb élményt, örömet a verskedvelőknek. „Mindenütt otthon" című kötetét gyakran láthatjuk hallgatóink kezében. Most egy másik Vácival, Váci Mihály testvéröccsével: Váci Andrással ismerkedik a szélesebb közvélemény, — mert a szűkebb szakmai közönség már őrá is régebben felfigyelt! — az Ernst Múzeumban rendezett tárlatát nemcsak megnézik, de igen sokan vitatkoznak, beszélgetnek is az ott bemutatott alkotásairól.

Váci Mihály:

Százhúszat verő szív

Szolgált a szerelem — szolgáltam én
alázattal a szerelmet,
s voltam olyan fagyokba vetett,
mint a küszöbre rakott zabi gyermek.
— Öleltem, mint az utolsó görcs a szivet,
szinte már könyörögve,
és ugatott a szívem a magány ólja előtt,
kúszva hiába-kapart küszöbökre.

Jónást a cet: — magábazárt a test,
ez az esetlen állat,
átúszta velem a tiszta óceánokat,
itatott velem pocsolyákat;
éhei jászlaihoz négylábra alázott — de a sors
meredekjén ő emelt szakadásig,
kínjaitól üvöltve a földbe haraptam,
s önkívületben ittam gyönyöre muzsikáit.

Dolgoztam — mint az akác-törzs a homokon —
égre emelve a munka termő ágát,
s fejem alá vetettem a lustaság
felhőkön úszó szénaágyát.
Mások bajainak gerendáiból ácsolt
tutajon örvénybe eveztem,
s az én nyomorúságaim kis gyufaszálaival
tüzet adni siettem.

Meneteltem hűen a sorban, hadakoztam az élen,
soha nem menekültem,
de a pázsitokon fegyvereim ledobáltam,
s meztelenül heverésztem a fűben.
Csillagokért magasodtam — s a földre hajoltam
madarak lábanyomát imádni,
fölöttem rakéták szálltak, — kezem fejéről meg
verseim piros katicabogárkái.

Ó, minden voltam én, amire
a lélek fényes!
és engedelmesen letérdeltem a test
minden ítéletéhez.

Mindenre felragyogtam, ami fókuszaimat
pásztázva kereste,
a sejtések szétszórt sugarait tűzzé
lobbantottam, én — a tiszta lencse.

Ugy éltem, mint a százhuszat verő szív,
úgy gyűlöltem és szerettem:
mindenhez úgy fogtam, kívánva,
hogy az legyen a vesztem!
Ugy éltem én, ahogy itt élni kell,
ahogy érdemes élni!
Egy emberöltőt éltem — de a sorsom
történelem és ezerévnyi!

Váci András első önálló kiállításáról

Váci fiatal, tehetséges festő. Tele van kísérletező kedvvel és energiával, s ez a friss kedv és energia nyilvánvalóan megmutatkozik első, önálló, gyűjteményes kiállításának anyagában is.

Tíz esztendővel ezelőtt végzett a Képzőművészeti Főiskolán. Ez a tíz esztendő korántsem volt sima és töretlen út művészi pályájában. Sokat küzdött és küzd ma is — a lehető legjobb, számára legmegfelelőbb kifejezési módokkal, eszközökkel, magyarán: egészséges és biztató, de sok vivódást jelentő kísérleteket folytat a világ, s a benne munkálkodó ember hű ábrázolása érdekében.

Váci András, mint a *Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tagja*, már igen sok esetben — országos és stúdió-kiállításon — bizonyította be egyes művekkel, hogy „rangos" és ígéretes tehetség. A közönség, amely komolyan érdeklődik képzőművészeti életünk minden jó hajtása iránt — most első ízben találkozhat a fiatal művész tíz termő esztendejének gyűjteményes anyagával az Ernst múzeum kiállító helyiségeiben. Most első ízben van igazán alkalom arra, hogy művészetéről ne egyes alkotások kapcsán, hanem egy meglehetősen hosszú és küzdelmes időszak termésének együttlátása után mondhasson véleményt, ha úgy tetszik „ítéletet" — az érdeklődő és műértő.

A kísérletezés, a lehetséges és járható utak keresése, a feltétlenül jószándékú és jó irányú tapogatózás jellemzi Váci első kiállítását. A bemutatott anyag igen sokrétű és arról tesz tanúbizonyságot, hogy *Váci András* a festőművészet mesterségbeli vonatkozásaival is tökéletesen tisztában van. Kiállított munkái között igen sok olyan van, amely dekoratív színfoltjaival, a közvetlen személyes élmény friss megragadásával, a színek líraiságával vonzza a szemet (*Alföldi szekér*, *Szénahordás*). Ezekben az esetekben a művész szubjektív élménye, a tartalom és az ábrázolás, a megfogalmazás módja tökéletes harmóniában olvad egységes egésszé. Ilyen alkotás a *Szövőnő* című nagy kompozíció is, amely szerkezetben és színhangban egyaránt kifogástalan mű.

Ugyanez a „*kifogástalanság*" jelzi grafikai munkásságát is. Rézkarcai, vázlatai, illusztrációi fejlett és biztos rajzkészségről árulkodnak. (Különösen legutóbb, párizsi tanulmányútja során készített rajzai szépek.)

A fiatal festőművész — mint azt már jeleztük — rendkívül sokat küzd a tartalom és a hozzá megfelelő, legkifejezőbb forma egységének megvalósításáért. Ez a küzdelem nem jár minden esetben pozitív eredménnyel, néhol kisebb-nagyobb szakadék támad a szándék és a megoldás között (mint például a nagyméretű Daruépítés című kompozíciónál), de egy bizonyos: Váci András erőfeszítései nem hiábavalók. A fiatalság, a tehetség és a kísérletező kedv — amelyre életünk minden területén igen nagy szükség van — megannyi biztosítéka annak, hogy *Váci András* egyik méltó képviselője lesz egyre fejlődő képzőművészetünknek.

B. T.

ségűek a sárgásteher, tompán [illegible] foltok, a tehenek. Jobbra a pásztoruk a földön hasal, unottan hátatfordítva a szemlélőnek, kicsit békaperspektívában, talpait mutatva. Kár, hogy a fekvő figura még egyszer visszatér s már laposabb (ezért?) az Újfalusi pásztor, és érdektelen is egyben. Az alak beállítása és a középső teret teljesen elfoglaló erős kék színfolt hatásában kölcsönösen megsemmisíti egymást.

Érdekes motívum a szintén többször feltűnő rendkívül karakterisztikus öregasszonyfej, amely legkorábbi megfogalmazásában (Szeretetházban, 1936) nyújt a legtöbbet. Az öreg, keserűség-, fájdalom-, beletörődés szántotta arc éles, szögletes vonásai egy elmúlt nehéz munkás életről tanúskodnak. A szürkésbarna harmóniát a szoba szegényes berendezését jelölő tompa-piros fazék egészíti ki és jobboldalt egy kopott fekvőhely. A Meditáció ugyanezt a figurát mutatja, de most a környezet magyarázó szerepét feleslegessé teszi az arcon tükröződő lelkiállapot. A magáramaradt, fáradt ember kérges tenyerébe temetkezik, összekuporodó, összehúzott vállai hangsúlyozzák a magábazártságot. A Falusi golgota (1955) két asszonyfeje az előzőket ismételi és többet vagy mást nem ad. Megoldatlannak és frázisszerűnek tűnik Az öregasszony című, 1962-ben keletkezett képe, a két összekulcsolt, felfelé emelt kéz az ég felé mutat, mint a mellette levő templom tornya.

Soproni tartózkodásának emlékei a Soproni utca, a Fertőrákosi kőfejtő, az Ablakom Sopronban stb. Mozgalmas, célzatos a megyei tanács tulajdonában levő Vásár c. képe.

A problematikus, érdekes kiállítás Győr és Kapuvár után a jövő évben Budapesten is bemutatásra kerül. *Szatmári Gizella*

Váci András

Az Ernst Múzeum egy fiatal nyíregyházi festőművészt fémjelezett, amikor előkelő múltú termeiben helyet adott Váci András budapesti bemutatkozásának. Kellemes megismerkedés volt ez egy harmincas évei elején járó festő munkáival, amelyeken — az üres és hiú „titánkodás" mai világában — kivételesen rokonszenves szerénységgel, szűkszavúsággal és őszinteséggel szólal meg egy művészpályáján éppen csak elinduló festői egyéniség hangja. A kiállítás Váci Andrást festői és grafikusi minőségben mutatja be: a mérleg serpenyője egyenlőre még a fiatal művész grafikusi tehetségének javára billen. Festményeinek sorában is, amelyek főként temperák, találunk egy-egy igen figyelemre méltó munkát (Este, Táj, Dunánál, Viharos esti táj), amelyen elsősorban az lep meg, hogy a fiatal művész előadásának közvetlenségével és eszközeinek ökonómiájával is mennyire erőteljes festői hatásokat tud elérni. Viszont ennek épp az ellenkezőjét látjuk munkaábrázoló festményein, amelyek túlságosan is „szándékoltak" és vagy mereven sematikusak, mint pl. a „Szigetelőmunkások", vagy bántóan fellazultak formában, kompozícióban (Daruépítők). Annál egységesebb összhatást adnak grafikái, elsősorban rézkarcai, amelyek Rembrandt bűvöletében és technikájának szinte mikroszkopikus pontosságú tanulmányozásával születhettek. Az alföldi és nyírségi tájakat ábrázoló rézkarcok sokszor egészen virtuóz kisgrafikai remekművek, amelyek azonban minden technikai csillogásuk mellett is a lényegeset mondják el a művész élményéről.

Művelés 1963 febr 43.

Váci András

Telefonok

Népszava, 1976. szeptember 11.
7. oldal



Váci András: Telefonok

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
KELET-MAGYARORSZÁG

Salgótarján az igaz... Döntetlent szeretne elérni a Munkás

Vélemények a mai labdarúgó találkozók előtt

A mai nappal meginduló labdarúgó gépezet egyik, számunkra sok kérdést rejtegető része, az NB I-B-s bajnokság rajtja. A sportközvélemény felfokozott kíváncsisággal várja a Nyíregyházi Spartacus bemutatkozását.

Az előzmények ismertek: a csapat a Hajdúszoboszlón megtartott alapozás után, végső soron minden különösebb formábahozás nélkül áll ki első bajnoki mérkőzésére.

A Salgótarjáni Bányász együttese mindenként komolyabb felkészüléssel várja — hazai pályán! — a bajnoki rajtot. Edzője, Grosics Gyula, a közelmúltban így nyilatkozott: „...nagyon szeretnénk jól szerepelni az idei bajnokságban, ennek érdekében a rajtot is sikerrel akarjuk venni..."

Rosszul sikerült főpróba

Ezek után a mai mérkőzés előtt nem várhatunk túl sok jót. Ezt a véleményt támasztja alá a csapat egy héttel korábbi főpróbája, amikor simán kikapott 3:1-re az NB III-as Nagykállói MEDOSZ-tól. Igaz, hogy erre a mérkőzésre sokan azt mondták: a nyíregyházi fiúk nem vették túlzottan komolyan a dolgot, más lesz a helyzet ka, Papp, Tóbiás, Kovacsics, Széles, Harcsa, Pongó, Pilcsuk, Kaskötő.

A győztes csapat lép ismét pályára

Az NB II-es Nyíregyházi Munkás ugyancsak tegnap délutáni gyorssal utazott el Budapestre, ahol ma délelőtt a Bp. Előre együttesével mérkőzik.

A találkozón minden valószínűség szerint a múlt heti győztes csapat — Bus, — Varga, Fodor, Papp, — Gajdos, Szász — Balogh, Gelics, Boros, Eszenyi, Szilágyi — lép pályára. Az együttessel tartalékként Rácz és Miczi is elutazott.

A bajnoki rajtot sikerrel vevő Munkás játékosai és vezetői bizakodással tekintenek a találkozó elé. Jó szereplést, szép játékot várnak a csapattól. A Bp. Előre az elmúlt vasárnapon idegenben 2:1 arányú vereséget szenvedett a Szolnoki MÁV-tól. A kritika azonban megjegyezte a fővárosiakról, hogy a vereség ellenére is igen jól játszottak. Várható, hogy hazai pályán ugyancsak jó teljesítményt fognak nyújtani.

Bézi László.

Győr—Csepel 1:0 (1:0)

Nem kedvezett az időjárás szombaton délután a 62. magyar labdarúgó-bajnokság rajtjának. Hűvös, reggel óta tartó esős idő fogadta a csepeli stadionban az első mérkőzés két részvevőjét a Csepel és a Győr együttesét.

A hazaiak kezdtek nagyobb lendülettel, de a Győr védelme jól rombolt. Percekig a pálya közepén folyt az elég tervszerűtlen, csapkodó játék. A csepelieknek több helyzetük akadt, de sokszor lesre futottak a csatárok.

A 32 percben esett a szezon első gólja. Keglovich elfutott a szélen. Éles beadását Povázsai kapásból 5 méterről a bal alsó sarokba lőtte (1:0). Ezután változatos lett a játék, de az eredmény már nem változott.

A Győr egy árnyalattal jobbnak tűnt, de a játék képe alapján a döntetlen eredmény igazságosabb lett volna.

'-pályázat

I.

...foki MTE végeredmény: ...:...

...ei Bányász végeredmény ...:...

...i MEDOSZ végeredmény ...:...

.....

.....

...március 22-én sorra kerülő ...n olvasóink, akik részt kívánfenti szelvényt kitöltve küld... telitalálatot elérők között tízsorsolunk ki. A szelvények ...ius 21-én, déli 12 óra. A borí-

...egyei II. osztályú ... létszámát

...tt a sorsolás

...tatása következtében a korábban elkészített sorsolás érvénytelenné vált. Az újból elkészített sorsolást a Megyei Labdarúgó Szövetség technikai okok miatt nem tudja időben eljuttatni minden együtteshez, ezért felhívja a csapatok figyelmét, hogy március 22-i bajnoki mérkőzéseiket a lapunk sportrovatában közölt sorsolás szerint bonyolítsák le.

1964 MÁR 15.

1021

Gondolatok Váci András kiállításán

Egy férfi kerékpározik az akácos úton. Aktatáskája a kormányon himbálózik, ahogy a keményre járt gyalogúton a gépe egyet-egyet döccen. Elszórva balra, jobbra egy-egy ház vakító faldarabja villan meg a nyári lombok között. A kerékpáros férfi kissé hunyorítva megnézi őket, megfestett, vagy részbemetszett képek hangulatemlékei zsonganak fel benne, s hajt tovább. A látóhatár kiszélesedik. Előtte egy végtelennek tűnő térség széleinél alig tudják keretbe tartani kékes párával tompított facsoportok. A réten virágos partú víz folyik keresztül, s valahol távolabb nyárfatörzsek során, gémeskút, s közelében piros tehenek legelnek. Ősi, *időtlen idők hangulatát tükrözi a táj*, s a legelő zöld végtelenje fölött, egy másik, egy kék végtelenségben felhők vándorolnak.

„Felhő, felhő szétszórt álom.

Száll a tűnő láthatáron" — ahogy bátyja, a költő írta.

A táskából kiveszi a mappát, festékkészletet és dolgozni kezd. Elfeledi Pestet, saját gondjait, párizsi, moszkvai, itáliai útjait, most itthon van, most *megfogta az a föld, melyből lett*, mely táplálta, nevelte. Most saját példájával illusztrálja azt, amit költő bátyja írt:

„Hazám édes gravitációja,
Csak vonzásod adhat súlyt nekem"

S mire panteisztikus rémületéből magához tér, háromnégy akvarellje már készen is van.

A nyaranta festett képek egy része most visszakerült Nyíregyházára, s talán egyik legvonzóbb része Váci András kiállításának. Rendkívül *frissek és meggyőzőek*. Erejükön kívül nekünk különösen azért lehetnek kedvesek, mert *a mi városunk környéke él rajtuk:* borbányai háza, a csárdapart, a császárszállási legelő gémeskútja, Oros erdőszélei és dombhullámai. — Mindegyikük ismeretlen hétköznapok és ünnepek névtelen színhelyei.

Ezek a nyíregyházi képek *érdekesen világítják meg Váci látásmódját*, más hasonló dolgaival összehasonlítva, az tűnik ki, hogy a nyíregyházi festő *az ország más tájaiban is azt látta meg*, ami szülőföldjére emlékeztette, más ég alatt is, Kecskemét és Inota környékén, hol huzamosabban tartózkodott, Szabolcs színét, fényét és levegőjének ízét kereste.

Szülőföldjéhez való viszonyulását talán az a gesztusa összegezi legjobban, hogy *pesti kiállítását hazahozta* bemutatni, holott — ezt hangsúlyozni kívánjuk — erre neki sem anyagilag, sem erkölcsileg semmi szüksége nem volt. Ugyanakkor azt se feledjük el, hogy rajtakívül ezt egyetlen Szabolcsból elszakadt fiatal művészünk sem kísérelte megtenni. Vácinak ezt a megható ragaszkodását kétségtelen *jóleső érzéssel kell fogadni* és kellően meg kell becsülnünk.

Kiállításának anyaga jó keresztmetszetben adja a művész eddigi működését, s talán csak az inotai évek vannak kevésbé képviselve. Belőle kitűnően meg lehet ismerni *művészetének jellegzetes* sajátságait.

Első nézésre szembetűnik, hogy Váci *sokoldalú* művész. Témái változatosak: zsáner, portré, enteriőr, táj, illusztráció, csendélet. Ugyanilyen változatosságot mutatnak műfajai is. Legszívesebben temperával dolgozik, vagy rézlapra karcol, de az olaj, akvarell, toll sem idegen tőle. Technikája *tradicionális*, kiforrott, sajátos foltokban szerkeszt és olykor szinte játékosan egy-egy grafikai elemmel gazdagítja képét.

Szenvedélyesen ragaszkodik a mai élethez. Megragadják az *építés nagy motívumai*, csak úgy, mint egy vers vagy táj hangulata vagy egy *ember belső világa*. Képein uralkodnak a lírai elemek és ennél a pontnál önkéntelen tolul tudatunkba a költővel való összehasonlítás. *Mindkét testvér vérbeli lírikus:* egy természet — két kifejezési eszközzel, egyik szavakban, versben a másik színben, vonalban találja meg magát és a világot.

A kiállítás gyűjteményes jellege, nemcsak a művész eddigi munkásságának a foglalata, hanem némileg ki tudjuk olvasni belőle Váci András *fejlődésének az irányát is.* Magától érthetődik, hogy az utóbbi évek munkái elmélyültebbek, érettebbek. *Egyre mélyebben száll le* a művész, nemcsak a látott világ, hanem saját egyéniségének mélységeibe is, egyre inkább felfedezi saját magát. Megfigyelhető az is, hogy a grafikában *kifejezési módja* sokkal *kötetlenebb*, ami érthető, mivel ez a változásokra sokkal érzékenyebben reagáló festészeti ágazat. Talán nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy kis idő múlva ilyen kötetlen lesz a festészete is.

Csodálatos kis remekműve *a Petróleumlámpás kislány* még más irányú hajlamára is rámutat. Az ábrázolás nagyszerűségén kívül *fel tudott emelkedni a szimbólum magaslataig.* Hogy is mondja *Váci Mihály „A lámpagyújtás ihleté"-ben?* „Szabadság kell és fény! Emberibb élet, s értelem kell! Gerinc és éles szem, emelt fő, merész tekintettel!"

Koroknai Gyula

A kapupénz és következménye

9 NOV 1987

NÉPSZABADSÁG

Magyar Hírlapkiadó
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Pesti Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

El egy család a Németvölgyi út 76/b-ben. Kis villa ez, négy család lakik benne. A szóban forgó családdal — Gácsékkal — nem állnak szóba a ház lakói. „Kibirhatatlanok, összeférhetetlenek" — mondja róluk a házfelügyelő. „Rosszra nevelik a gyermekeiket" — állítja az egyik lakó. „Piszkosak, betegséget terjesztenek és éjszaka titkos ipart űznek" — így a másik. „Ilyen embereknek a Cséri-telepen lenne a helyük" — mondja a lesújtó véleményt a házfelügyelőné...

Kik hát ezek a Gácsék, akiket szinte kiközösítenek a villából a lakók? Kíváncsian csöngettem be hozzájuk, arra számítván, hogy szeméthegy állja majd utamat a lakásban. S meglepődve kellett tapasztalnom...

— Az enyhe kifejezés, hogy kellemetlenkedők a lakók — mondja Gács József mérnök. — Tessék körülnézni. Piszkos a lakás?

— Nem, nem — állapítom meg.

— Legutóbb mégis feljelentettek bennünket a kerületi tanács egészségügyi osztályán, hogy tele vagyunk poloskával, piszkos a lakásunk és betegséget terjesztünk... Szerencsére az egészségügyi osztály, miután a helyszínen megvizsgálta a lakásunkat, nem kereste mindenáron, hol köthet belénk, mint az igazgatási osztályon teszik már évek óta...

Gács József mérnök elővesz három vaskos dossziét — tömve felszólításokkal, vizsgálati jegyzőkönyvekkel, szabálysértési határozatokkal, büntetésekkel...

— Akkor kezdődött ellenünk a hajsza, amikor négy évvel ezelőtt Szabóék idekerültek házmesternek, s mi nem akartunk két forintnál több kapupénzt fizetni... Az ellenségeskedés gyökerei azonban mélyebbek. Tizenöt évre nyúlnak vissza. Akkor költöztünk ide, ebbe a „jobb napokat látott" környezetbe. Lakótársaink kinéztek bennünket. Aztán jöttek ezek a Szabóék, s a ház lakói szövetségesre találtak bennük.

Gács József elmondja, hogy feljelentették őket „titkos iparűzésért" is. Újabb vizsgálat, semmit sem tudtak megállapítani, mert nem is volt alapja a feljelentésnek. Viszont 400 forint pénzbírsággal sújtotta a tanács szabálysértési előadója őket, mert „a tanúk vallották, hogy Gácsék meg nem engedett időben rázzák a porrongyot és rosszra nevelik gyermekeiket".

— Tessék megnézni, porszívónk van! A két fiúról pedig tessék érdeklődni az iskolában, más tanút mi nem tudunk hívni a rágalmakkal szemben.

— Kik voltak a tanúk?

— A házmesterék, egy lakó a házból, aki most az IKV-nál dolgozik és a házmesterné barátnője a szomszéd házból: Juhász Tóthné...

Megbüntették Gács Józsefet szabálysértés címén azért is, mert „a tanúk elmondása szerint este a lépcsőházban többször eloltotta a villanyt, hogy bosszantsa a házfelügyelőt". Újabb négyszáz forint.

— Hogyan bizonyítsam, hogy nem igaz? Gyereknek néz engem? Egyszerűen összefogtak ellenünk...

Az iratokból kitűnik, hogy a kerületi tanács szabálysértési előadója szigorú őre a szocialista együttélés szabályainak, s menten lecsap Gácsékra, ha bejelentés érkezik ellenük. Ebb[illegible] éppen elég.

— A múltkor 200 f[illegible] tetett, mondván, megi[illegible] erkélyt. Valóban lesza[illegible] darab az erkélyből, nos[illegible] is Szabóné és Juhász T[illegible] lenteni: Gácsék rongáljá[illegible] dalmi tulajdont. Kijött [illegible] tés, mielőtt megvizsgálta[illegible] az okát, miért szakadt l[illegible] kély. Szakértőbizottságo[illegible] hozatnom, amely megállapította, hogy avulás miatt történt.

Gácsék dolgozó emberek. A „jó szomszédok" ezen az úton is megpróbálkoztak a feketítéssel. „Nem élnek kommunistához méltó módon" — jelentette *személyesen* Gács Józsefné párttitkárának Szabóné és Juhász Tóthné.

— Nevetséges volt a vádaskodás, a párttitkár hamar kiadta az útjukat — mondja Gácsné.

— Az enyém is — teszi hozzá Gács.

Befizetik időben a lakbért, mégis egymás után jönnek a felszólítások a házkezelőségtől, hogy felmondanak nekik, mert — nem fizetnek. Újabb utánajárás, bizonygatás, kellemetlenség...

— S ez így megy négy éve. Pokol az életünk, utálunk hazajönni, mert biztosak vagyunk benne, hogy megint valami keserű újság vár bennünket.

Különös helyzet. De kik ezek a Szabóék? Elmentem a régi lakhelyükre. „Ó, hát itt is kiszemeltek egy családot, akiket folyton feljelentgettek" — mondták róluk. És mit mondanak ők maguk?

— Házfelügyelői kötelességünk, hogy védjük a ház rendjét és a szocialista együttélés szabályait. A lakók nyugalma... csupán [illegible] Pálné, a tanács szabálysértési előadója, a szocialista együttélési szabályok szigorú őre ezúttal a Németvölgyi út 76/b-ben nem tapasztalt szabálysértést... Igaz is, ez nem porrongy...

Roppant nehéz kikutatni a sokféle összefonódást, amelynek eredményeként Gácsék élete kibírhatatlanná lett. Hányszor és hányszor tapasztalja az ember, hogy komoly rendbontók dolgaiba nem szól bele az illetékes hivatalnok, más esetekben — mint például Gácséknál — viszont következetesen asszisztál alaptalan rágalmakhoz! Túlzott szubjektivitásból? Barátj alapon? Nem tudni. Mindenesetre hatalom van a kezében, s ha ezzel visszaél, súlyos következményei lehetnek. De más következtetés is levonható ebből az ügyből. Halmozódnak az akták, mert csak papírokból döntenek, s egy család továbbra is szenvedheti rosszakaratú emberek feljelentgetéseinek a meghurcolással határos következményeit. Nem lehetne alkalmasint azok ellen is eljárni, akik folyton csak feljelentgetnek, rágalmaznak? Kedvüket lehetne már egyszer szegni, hogy „állampolgári jogaikkal" ne szórakozzanak!

Szabó László

Kísérősorok egy első kiállításhoz

TÍZ ESZTENDEJE végezte el *Váci András* a Képzőművészeti Főiskolát. Azóta egy nyíregyházi egyéni kiállításon, majd a Fiatalok Stúdiójának tagjaként országos kiállításokon mutatta be egyes műveit. Első gyűjteményes kiállítására most került sor az Ernst Múzeum termeiben, és így ad alkalmat rá, hogy műveinek sorozata láttán felmérjük tehetségét, eddig megtett útját és jövő kilátásait.

De vajon valóban ad-e lehetőséget minderre ez az első jelentősebb mértékű bemutatkozás?

Mert ha a műveket szemlélve kétségen kívül fel is ismerjük a fiatal festő- és grafikusművész képességeit, rokonszenves tehetségét, az első pillantásra is gazdag anyag mind tematika, mind stílusfelfogás tekintetében megnyilvánuló sokféleségében valójában csak a művész több irányú érdeklődéséről tanúskodik. Természetesen egy fiatal művésznek egyáltalán nem rójuk fel hibájául kereséseit, kísérletezéseit, tapogatózásait, és nem is kívánjuk tőle, hogy csakis kész, teljes értékű műveket mutasson be. A kísérletezés nemcsak a fiatal, de minden művésznél várakozásra késztet, még akkor is, ha nem látjuk világosan a kísérletezés irányát, indítékait és eredményeit. Hiszen az *új* mindig tiszteletet is ébreszt, amennyiben a művészetben arra irányul, hogy az avultat, a konvencionálisat elvesse, és elősegítse a művész egyéniségének formálását, bizonyítván a társadalom haladásával együtt előretörésre késztető teremtő akaratot.

VÁCI ANDRÁS KIÁLLITÁSÁN azonban a megmutatkozó stílusirányzatok különfélesége mellett észre kell vennünk azt is, hogy túlságosan sok a *tanultak* alapján létrejött mű. Természetesnek tartjuk, hogy egy fiatal művésznél jellegzetesen megmutatkozik adott vagy választott mestereinek közvetlen vagy közvetett hatása. A következtetést azonban le kell vonni abból a körülményből, hogy ennél a fiatal művésznél úgyszólván egyedül azok a művek hatnak befejezetteknek, amelyek a mesterek erős egyéniségének, kidolgozott stílusának hatása alatt jöttek létre. A következtetést azonban helytelen lenne elsietni. Még ha nagyban és egészben éppen a jelzett jelenséget kell is megállapítanunk ezen az első kiállításon. Mind a metszeteknél és egyéb grafikai lapoknál, mind az olaj- vagy temperafestményeknél. Kétségtelenül, vannak ezek között az alkotások között nemcsak szemrevalók, de valóban értékesek is, ahol a mondanivaló s a kifejezés mikéntje szép harmóniára talált. Azoknál a műveknél azonban, amelyeknél nyilvánvalóan érződik a művésznek arra irányuló akarata, hogy elszakadjék a tanultaktól, sokkal erősebbek a zaklatottság, a nyugtalanság, a kiegyensúlyozatlanság és a befejezetlenség jelei.

A nyugtalanságot még dicséretesnek is találnók, ha nem ütköznék ellentmondásokba. Ilyen ellentmondásra bukkanunk például, ha összehasonlítjuk az 1962-es évvel jelzett *Szövőnő* című festményt a vázlatával. Mert ha a kész festményben meg is mutatkozik a művésznek a dolgozó modellel való együttérzése, iránta érzett gyengédsége, észre kell vennünk, hogy ez a festmény síkbaállítottan jóval merevebb, mint a közvetlen élményt tükröző színvázlat. És ha a *Szigetelőmunkások* vagy az *Állványozók* nagyobb, három-három alakos kompozícióját nézzük, ugyanezt a szándékolt merevséget kell észrevennünk. Ezért kell feltennünk a kérdést: vajon a festői látásmód, a szerkesztés célja torzítja-e merevvé, vagy pedig így kívánja leplezni a művész kétségtelen érzékenységét? Az ugyancsak ebben az esztendőben festettnek jelzett *Daruépítőkre* — a kiállítás legnagyobb igényű alkotására — viszont már az említett zaklatottság a jellemző. Lehetséges, hogy ez a festmény az előbbieknél később készült el és így jelzi valamelyest Váci András törekvéseinek irányát: vagyis feloldozni az imént jelzett merevséget, de egyúttal azt a simaságot, lekerekítettséget is, amelynek legjelentősebb darabjai az *Ifjúsági park* (1960), *Esti fények* (1961). Ezeknél ugyanis a mondanivaló szinte eltűnt beleolvadván a színek és fények gazdag játékának, a konstrukció harmóniájának a gyönyörében.

MEG KELL MONDANUNK, hogy a *Daruépítőket* nem érezzük tematikájában megoldott, befejezett alkotásnak sem. Nem a látvány mozgalmasságában hökkent meg bizonyos elsietettség, elnagyoltság, hanem a festmény kidolgozatlanságában, amely e nagy munkaábrázolásnak különös ellentmondásaként, a dekoratív elemeit kísérli kiemelni, nem pedig emberekben tükröződő dinamikáját.

Hasonlóképpen ellentmondásosnak érezzük a *Hajléktalanok* (1962) ugyancsak nagyigényű kompozícióját, amelyben a mellékesebb, dekoratív elemek, a háttér és a környezet fény- és színjátéka hat kidolgozottnak, az emberi alakok pedig merevségükben vázlatosaknak. Holott a művész jól megtalálta a témát a komor embercsoport és a villanó fények kontrasztjában. Az utóbbiak azonban elragadták és az érdekes arabeszkű embercsoportot nem tudta elevenné teremteni.

E megjegyzésekben kell hogy legyen némi sutaság, hiszen megkísérlik egy fiatal festőművész alkotásait úgy vizsgálni, hogy nem hallgatják el a tapogatózások és kísérletezések során azokat a vonásokat, amelyek nem szükségképpen, nem törvényszerűen lettek eredménytelenek, hanem a művészi alkotás folyamatában. Talán némi elsietettség, talán egy téves elképzelés eredményeként. Mégis kiválóan tanúsítják — miként a kiállítás egészéből —, hogy egy tehetséges művész nagyigényű alkotásairól volt szó. Ez az igényesség természetesen nem mutatkozik meg a kiállított anyag minden részletében. Hanem a már elért festői eredmények és a rézkarcok egész sorában fellelhető ízlés, művészi ökonómia a jelzett igényesség tekintetbe vétele mellett is feljogosítanak rá, hogy várakozással nézzünk Váci András további munkássága elé.

Murányi-Kovács Endre

zirmay Endre

Az élet igazsága

Gyergy

Le kellett hajolnod a tükröződő
mikor üdítő forrásból akartál inn
a tudományt kellett vallatóra fo
ha az éltető szépséget akartad hinni.
Mikor meghal egy okos öregember,
borzong a vigyázó jegenyék kopasz ága;
csönd ezüstözi az idők tüskés tornyát,
hogy tisztán ragyogjon az élet igazsága.

Bencze József

Szívüket jóra mozdítom...

Szívüket jóra mozdítom,
nyugtalan becsületükre nem gyanítok,
nem gyámolítanak hazúg mentséget,
nem bátorítanak támolygó kudarcot
Szivemet fáradságukért emésztem
türelmetlen lázadásukért hevülök.
Gyanakvó magányban nem gyötrődnek
ziháló gondot nem biztatnak,
vaserő-hűségük szerszám-toporgású
hideglelt, sovány erőben nem rogynak
SZÍVÜKET JÓRA MOZDÍTOM,
VETÉSÜK KUDARCÁT NEM GYANÍTOM.



Korhadt fa. Ferenczy Noémi gob

ÚJ KÖNYVEKRŐL

A pozsonyi Madách Könyv- és Lapkiadó immár harmadszor ad ki antológiát *Műhely* címmel. A most megjelent jóval szerényebb terjedelmű, mint elődei. Szerkesztője, *Fónod Zoltán* szemelvényeket ad nemcsak a kiadó könyvterméséből (a már megjelent s a készülőkből), hanem a csehszlovákiai magyar kulturális sajtóból is. *Rácz Olivér, Forbáth Imre, Győry Dezső, Berkó Sándor, Vozári Dezső, Ozsvald Árpád* képviseltik a lírát, *Zalabai Zsigmond, Csanda Sándor, Varga Imre, Tőzsér Árpád* a tanulmány, kritika, esszé műfaját. Feljövőben van a csehszlovákiai magyar próza is: új vagy eddig kevésbé ismert nevekkel találkozhatunk. Ezek az írások sok reményre jogosítanak. *Mács József* új, Szélfúvás című regényéből olvashatunk részleteket, s a pár oldal arra enged sejtetni, hogy jelentős mű született.

Hámor Vilmos

Fekete kendők

A hang, melyet a postás mögötti ajtócsapódás lopott be, rég szétfolyt a lakásban. Az asszony csak állt, keze ölmagasan, gyűrte volna a levelet...

Órákat állhatott így, majd leült. Térdén a papíros. Újságból olvasta, igaz-e.

Igaz: szívkatéterezésre kell utaznia Budapestre.

Csak ült; keze az ölében. Katéterezésre, szívkatéterezésre, azonnal. „Mikor azonnal? Ma? Holnap reggel? Tegnap?"

Gyűrte volna a levelet...

(Első férje negyvenötben tűnt el, alig voltak néhány hónapos házasok. Akkor veszítette el anyját is, apját korábban. Második férjétől hét éve özvegyült. A bányában érte el... Nagyobbik lánya már dolgozik, a két kisebb iskolás.)

„Szívkatéterezésre azonnal!"

Megint össze akarta gyűrni...

„Velük mi lesz?"

(A nagyobbik tanítani akart, de nem vették föl. Egy évre dolgozni ment, a következő felvételit meg se próbálta. A pénz! Tizenkilenc éves.)

A gáz felé indult.

„Minek tudják meg?"

Kékes láng nyelte a levelet. A gáztűzhely gombját jobbra fordította, majd hirtelen vissza. Az ablakhoz lépett, becsukta. Aztán vissza a sistergéshez. Nézte, hallgatta...

Elzárta gyorsan. Az ablakhoz!

Sarkig tárta.



MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Váci András festő- és grafikusművész
SOMOGYI NÉPLAP
1981 JUL 12
1021

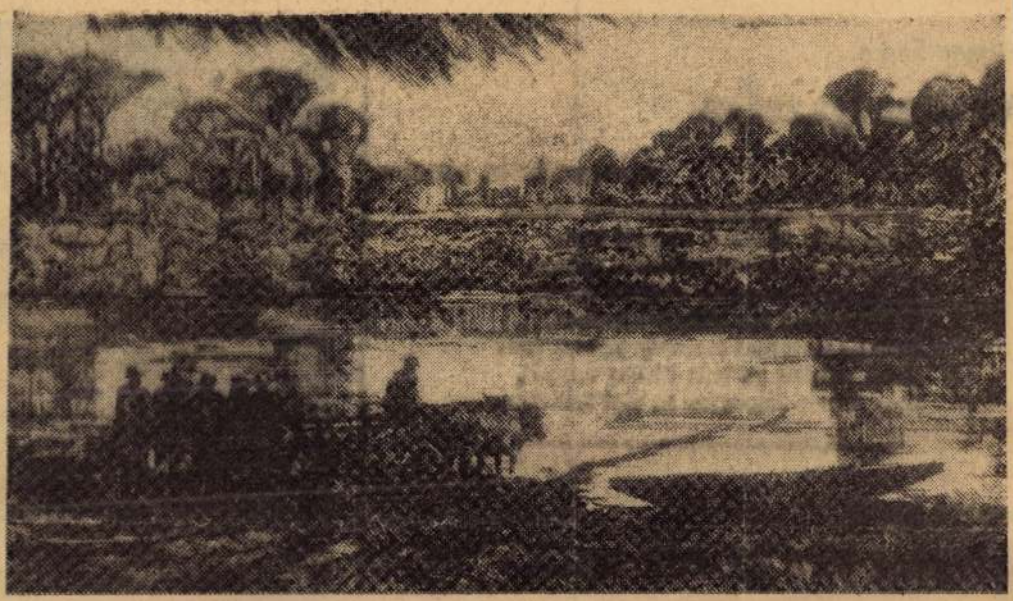

Váci András: Tiszai komp

Képek és versek

Kiállítás és előadóest Marcaliban

Egy szegedi kamarakórus — tagjai a helyi amatőrtábor résztvevői — rövid, hangulatos műsora vezette be péntek délután annak a kiállításnak megnyitását, amelyet egy művészházaspár alkotásaiból rendeztek a marcali Helytörténeti és Munkásmozgalmi Múzeum képtárában. *Némethné Kapcár Róza* múzeumigazgató köszöntő szavai után *Keres Emil* Kossuth-díjas színművész, a budapesti Radnóti Miklós Színpad igazgatója vállalkozott arra, hogy *Pintér Éva* gobelinművész és *Váci András* festőművész munkáit bemutassa a szép számú közönségnek. Nem a művészettörténész szakismeretével, méltató szavaival közeledett az alkotásokhoz, hanem egy másik művészpek és a nézők között, így is irányítva az élményt adó, értő befogadást. Kassák Lajos, József Attila, Radnóti Miklós és a testvér, Váci Mihály verssoraival segített föltárni a képek művészi értékeit.

Váci András 16 festményt és 34 grafikát mutatott be, Közülük a Nyírségi reggel és a Hegyes táj kazlakkal, illetve a Tiszai komp és a Fák vízparton című rézkarc fejezte ki legtömörebben az alkotó és a táj, a szülőföld bensőséges, elmélyült kapcsolatát. A bemutatott illusztrációk jó példái az irodalmi művek átélésének és képzőművészeti újrafogalmazásának.

Pintér Éva alkotásai közül mindenekelőtt a Baba ragadta meg a figyelmet

val váltja ki a nézőben az azonosulást. Tiszta víz című műve játékos mozgalmasságával vonzza vissza, újra meg újra, tekintetünket.

A művészházaspár a főváros rangos kiállítótermein — Fényes Adolf terem, Ernst Múzeum — kívül az ország több városában bemutatkozott, a festmények, grafikák és a gobelinek eljutottak külföldi tárlatokra is. Marcaliban augusztus végéig ismerkedhetnek műveikkel az érdeklődők.

A kiállítás megnyitásához egy Váci Mihály-est is kapcsolódott, a rendezők szándéka szerint ezzel foglalva egységbe a képzőművészet, a költészet, illetve az élő szó egymást kiegészítő, egymást erősítő hatását.

Pánh I. dísz.

Asszonyok. (Mohácsi Regős Ferenc rajza.)

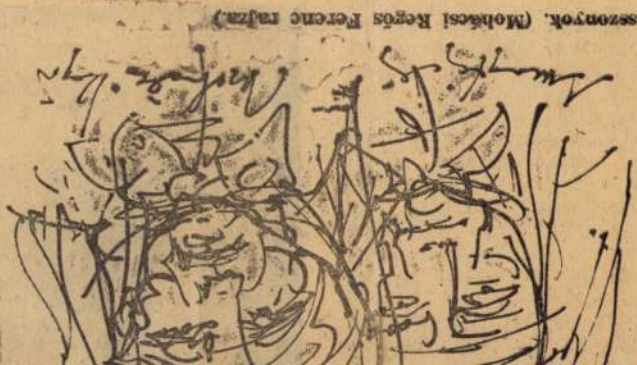

Orajara pillantott. „Mindjárt hazaérnek." Jártkelt.

„Szívkatétereresztyka-tetterezésresztyka-tetterezés" a homlokában.

Be a szobába! Kitárta a szekrény ajtaját. A vasalt ruhák alá lemelt egy bőrtokot. Pénz! Ha baj adódna.

Magára vette a kabátját. Indult a buszhoz, mintha mi sem...

Nőban lehet csak elkezdeni erőt

Táblázatok

NB I.

1. Vasas	8	5	3	—	16: 7	13
2. Honvéd	8	6	1	1	13: 7	13
3. Ferencváros	8	5	2	1	16: 6	12
4. U. Dózsa	8	4	3	1	21: 8	11
5. Győr	8	4	2	2	8: 7	10
6. Tatabánya	8	4	1	3	12: 7	9
7. Pécs	8	1	6	1	7: 6	8
8. Csepel	8	3	1	4	8: 9	7
9. MTK	8	2	3	3	7:11	7
10. Dunaújváros	8	2	2	4	9:16	6
11. Ózd	8	2	1	5	8:17	5
12. Dorog	8	1	2	5	7:14	4
13. DVTK	8	1	2	5	6:13	4
14. SBTC	8	—	3	5	2:12	3

NB I. B.

1. BVSC	8	4	3	1	14: 9	11
2. Eger	8	5	1	2	14:13	11
3. DVSC	8	4	2	2	15: 9	10
G-MÁVAG	8	4	2	2	10: 6	10
5. Oroszlány	8	2	4	2	8: 6	8
6. Komló	8	3	2	3	17:13	8
7. Szombath.	8	2	4	2	13:11	8
8. Budafok	8	3	2	3	11:11	8
9. Egyetértés	8	2	4	2	9:10	8
MVSC	8	1	6	1	9:10	8
11. Nyíregyh.	8	3	2	3	9:11	8
12. Székesfv.	8	3	1	4	10: 9	7
13. Szállítók	8	1	5	2	5:10	7
14. Kap. Honv.	8	2	2	4	6:16	6
15. MÁV DAC	8	1	3	4	10:11	5
16. Szeged	8	2	1	5	7:12	5

NB III.

1. Ormosbánya	8	6	2	—	23: 5	14
2. Rudabánya	8	4	3	1	7: 4	11
3. Mátészalka	8	4	2	2	14:15	10
4. Debr. Kinizsi	8	5	—	3	12:13	10
5. Debr. EAC	8	4	1	3	18: 7	9
6. Miskolci H.	8	3	3	2	11: 5	9
7. Somsálybánya	8	4	1	3	13:11	9
8. Hatvani MÁV	8	4	1	3	13:16	9
9. Debr. Elektr.	8	3	2	3	11: 7	8
10. Kisvárda	8	3	2	3	8:12	8
11. Egercsehi	8	3	1	4	6: 8	7
12. Kazincbarc.	8	2	3	3	7:11	7
13. Debr. Honvéd	8	2	2	4	9:14	6
14. Edelény	8	1	3	4	7:11	5
15. Misk., ÉMTE	8	1	3	4	7:12	5
16. Nyíregyháza	8	—	1	7	3:18	1

MEGYEI I. OSZTÁLY

1. Nagykálló	7	6	1	—	8: 1	13
2. Nyírb. D.	8	6	1	1	22: 8	13
3. Nagyhalász	8	6	1	1	24: 8	13
4. Rakamaz	8	6	1	1	12: 7	13
5. Záhonyi VSC	7	5	1	1	12: 3	11
6. Nyh. Kinizsi	8	4	2	2	7: 4	10
7. Balkány	8	4	1	3	13: 8	9
8. Tiszalök	8	4	1	3	6: 6	9
9. Nyh. H.	7	2	2	3	15: 8	6
10. Nyh. D.	7	2	2	3	7: 6	6
11. Nyírbogdány	7	3	—	4	6: 8	6
12. Bihária	7	1	2	4	6:10	4
13. Nyírmada	8	1	2	5	5:11	4
14. Nyírb. Spart.	7	2	—	5	6:16	4
15. Ibrány	8	1	1	6	4:19	3
16. Fehérgyarmat	7	1	—	6	4:12	2
17. Vnamény	8	1	—	7	7:31	2
18. Nyh. Sp. II.	8	3	2	2	15:13	8

Mit fizet a totó?

1. Miskolc—Szeged	1	2:1
2. Székesf.—Szombath.	1	2:1
3. Nyíregyh.—Szállítók	1	2:0
4. Budafok—Oroszlány	1	1:0
5. MÁV DAC—Egyetértés	x	0:0
6. Kaposv. Honv.—Komló	2	1:5
7. Dombóvár—Gy. Dózsa	1	3:1
8. Sopron—Autóbusz	2	0:1
9. Veszprém—Budai Sp.	x	1:1
10. Zalaeg. TE—PVSK	1	3:0
11. Catania—Atalanta	x	0:0
12. Roma—Fiorentina	2	0:2
13. Varese—Foggia	x	0:0
13+1		
14. Bp. Spart.—Jászberény	1	4:2

Tizenhárom találatot hat pályázó ért el, nyereményük szelvényenként a nyereményilleték levonása után, 73 609 forint.

A tizenhárom találatosak közül öt pályázó a plusz egy mérkőzést is eltalálta, nyereményük, a jutalommal együtt, a nyereményilleték levonása után 180 007 forint.

Tizenkét találatot 91 pályázó ért el, nyereményük szelvényenként a nyereményilleték levonása után 3236 forint.

Tizenegy találatos szelvények száma 1338 darab, nyeremény szelvényenként a nyereményilleték levonása után 220 forint.

Tíztalálatos szelvények száma 9260 darab, nyeremény szelvényenként, a nyereményilleték levonása után 48 forint.

Az ezer forinton aluli nyeremények kifizetésére május 7-től, az ezer forinton felülieknek május 12-től kerül sor.

Ökölvívás:

Honvéd—Cegléd 13:7

Szombaton délután került sor a Nyíregyházi Honvéd—Ceglédi VSC felnőtt területi csapatbajnoki mérkőzésre. A mérkőzésen a nyíregyháziak már a kezdés előtt két pont előnyhöz jutottak, mert a vendégek csak kilenc emberrel álltak ki. A jó formában lévő nyíregyházi versenyzők a találkozót végeredményben megérdemelten nyerték meg 13:7 arányban.

Megérdemelt győzelmet aratott a Spartacus

Jelentések labdarúgó-mérkőzésekről

A labdarúgó NB I-ben a szombati mérkőzések után vasárnap csak a Csepel—DVTK találkozót bonyolították le. A Csepelen megrendezett mérkőzésen közepes játék után Kalmár és Sebestyén góljával 2:1-re győzött a fővárosi csapat. A vidékiek gólját Hajas szerezte.

Az NB I. B-ben kellemes vasárnapot könyvelhettek el a nyíregyházi szurkolók, hiszen a Nyíregyházi Spartacus lelkes és jó játékkal biztosan győzte le a Szállítókat. A forduló során a Komlói Bányász szereplése számít — a DVSC idegenbeli győzelme után — legnagyobb meglepetésnek, hiszen idegenben nagy gólaránnyal fektette kétvállra a Kaposvári Honvéd csapatát. A Szegedi EAC ezúttal Miskolcon szenvedett vereséget, s ugyancsak nem kis meglepetésre a bajnoki táblázat utolsó helyére került.

NB III-as csapataink közül a hazai pályán szereplő Mátészalka okozott kellemes meglepetést. Hiszen a jó képességű D. Elektromos legyőzése után a bajnoki táblázat harmadik helyére került. A Kisvárdai Vasas Hatvanban súlyos kapushibák miatt kapott ki, s ugyancsak vereséget szenvedett Edelényben a Nyíregyházi VSC is.

A megyei I. osztályú bajnokság táblázata igen érdekesen alakult a vasárnapi bajnoki mérkőzések után. A tabella első négy helyén azonos pontszámmal rendelkeznek a csapatok, s közöttük mindössze a gólarány dönt.

Nyíregyházi Spartacus—Szállítók 2:0 (1:0)

Nyíregyháza, 3500 néző, vezette: Orosz.

Spartacus: Hargitai — Divinyi, Siska, Kaskötő, Csürke, Pongó, Harcsa, Kovacsics, Eszenyi, Papp, Aranyi. Edző: Móré János.

Szállítók: Janák — Németh, Koch, Kántor, Kemerle, Cserháti, Alapi, Kaszás, Polgár, Magyarosi, Kuszenda. Edző: Palicskó Tibor.

27. perc: Harcsa jól húzott el a jobbszélen, Eszenyihez továbbított, aki szépen ugratta ki Pappot, s ő egy finom csel után a hálóba bombázott, 1:0.

53. perc: Nyíregyházi szabadrúgás végén meleg helyzet alakult ki a Szállítók kapuja előtt. A labda az egyik védő lábáról leperdült, Eszenyi rácsapott, s élesen egyből meglőtt labdája a bal alsó sarokba vágódott, 2:0.

A ragyogó tavaszi idő eleve sok szurkolónak csinált kedvet, hogy megnézze a mérkőzést. S a stadion eseményei is kellemesen egészítették ki a nagyszerű idő okozta jó hangulatot. Már az NB II-es előmérkőzés, a D. GÖCS—Kecskeméti Dózsa találkozó is érdekes eseményt hozott, s 1:1-es végeredményt. Utána a nyíregyházi csapat jó játéka okozott örömet. A Spartacus ezen a vasárnapon harcos szellemben, szellemesen futballozott. Külön megelégedésünkre szolgál, hogy ezúttal az annyiszor joggal bírált csatárjáték is kielégíthette az igényeket. A mérkőzésen a hazai védelem hiba nélkül, a támadósor pedig ellenállhatatlanul játszott. Ezek után a hazaiak győzelme nem is volt vitás. Ez alkalommal a csapatban nem volt olyan játékos, akinek teljesítményével ne lehettünk volna elégedettek. Azonban Kovacsics lendületes, s mindvégig sportszerű játéka így is kitűnt, a mezőny legjobbjának bizonyult ezen a találkozón. Rajta kívül Harcsa, Divinyi, Csürke és Kaskötő teljesítménye is külön dicséretet érdemel. A vendégek közül Janák, Koch és Cserháti nyújtottak jó játékot. Orosz játékvezető Bacsó és Losonczy közreműködésével hibátlanul vezette a végig sportszerű találkozót.

NB I. B-s eredmények: Miskolci VSC—Szegedi EAC 2:1, MÁV DAC—Egyetértés 0:0, Székesfehérvár—Szombathely 2:1, Budafok—Oroszlány 1:0, Komlói Bányász—Kaposvári Honvéd 5:1.

Az NB II. eredményei

Keleti-csoport: SZVSE—Békéscsaba 2:0, Előre—Pénzügyőrök 0:0, Borsodi Bányász—Cegléd 2:2, KISTEXT—Miskolci Bányász 1:1, Bp. Spartacus—Jászberény 4:2, SKSE—Nagybátony 0:0, Szolnoki MÁV—Gyula 2:0, Kiskunfélegyháza—Szolnoki MTE 3:0.

Nyugati-csoport: Autóbusz—Sopron 1:0, Pápa—Z. Dózsa 1:1, Dombóvár—Győri Dózsa 3:1, Veszprém—Budai Spartacus 1:1, Kaposvári Kinizsi—Mosonmagyaróvár 4:2, Pécsi Bányász—Vasas Izzó 2:1, Várpalota—III. ker. TTVE 2:2, Esztergom—Székesfehérvári MÁV 0:0, ZTE—Pécsi VSK 3:0.

Mátészalka—D. Elektromos 3:2 (3:1)

Mátészalka, 1200 néző, vezette: Németh III.

Mátészalka: Radványi — Bede, Rózsa, Vékony — Huszti, Lengyel — Gálffy, Sustyák, Litva I., Jakab, Litva II.

2. perc: Kavarodás támadt a debreceni kapu előtt, melynek végén Litva I. lőtt a hálóba, 1:0.

10. perc: Gyors debreceni támadás végén az Elektromos jobbösszekötője a 16-osról lőtt a hazai kapu jobb sarkába, 1:1.

25. perc: Balszélen futó szalkai támadás végén Jakab előtt hátráltak a vendégcsapat védői, s a szalkai játékos 18 méterről a bal sarokba lőtt, 2:1.

40. perc: Hazai támadás végén újabb kavarodás támadt a vendégek kapuja előtt, melynek végén Litva I. lövése kötött ki a hálóban, 3:1.

75. perc: Rózsa szabálytalanul szerelt a 16-oson belül, de a büntetőt a debreceniek kihagyták.

85. perc: Gyors támadást vezettek a debreceniek, s a pillanatra megtorpanó hazai védők mellett szépített az Elektromos, 3:2.

A Mátészalkai MEDOSZ első félidőbeli jobb játéka révén rászolgált a győzelemre. Az együttesből Radványi, Huszti, Sustyák és Bede játéka érdemel külön dicséretet.

Hatvan—Kisvárdai Vasas 4:1 (0:0)

Hatvan, 600 néző, vezette: Berényi.

Kisvárda: Hajóka — Kozma, Bákai, Sum — Péter, Perényi — Juhász, Herczegh, Farkas, Marczi, Mudri.

48. perc: Egy 30 méteres szabadrúgásnál Hajóka elnézte a labdát, 1:0.

58. perc: Juhász labdáját Farkas közelről lőtte a hálóba, 1:1.

58. perc: A gól utáni középkezdéskor az előrevágott labdát az egyik hatvani játékos távolról ellőtte, s a Vasas kapusa csak nézte, hogy jut hálóba a labda, 2:1.

69. perc: Egy 14 méterről leadott lövést Hajóka a kapufára nyomott. A lepattanó labdát ismét rálőtték, s ekkor a Vasas hálójába vágódott a labda, 3:1.

86. perc: Egy lapos lövést lábbal akart hárítani a kisvárdai kapus, de lába alatt hálóba jutott a labda, 4:1.

A kisvárdai együttes a vereség ellenére sem játszott rosszul, kár, hogy a csapat kapuvédője ez alkalommal gyenge napot fogott ki.

További NB III-as eredmények: Edelényi Bányász—Nyíregyházi VSC 3:0, D. Honvéd—MÉMTE 3:3, Ormosbánya—Somsály 2:0, DEAC—Kazincbarcika 4:0, D. Kinizsi—Egercsehi 2:1.

Vásárosnamény megszerezte első győzelmét

A megyei I. osztályú bajnokságban a Vásárosnaményi Vörös Meteor megszerezte első győzelmét a bajnokságban, döntetlen eredményt ért el Nagykálló Ibrányban, idegenben győzött Nagyhalász és a Záhonyi VSC.

Eredmények: Nyírbogdány—Nagyhalász 0:1, Rakamaz—Nyíregyházi Dózsa 1:0, Nyírbátori Dózsa—Nyíregyházi Honvéd 2:1, Ibrány—Nagykálló 0:0, Vásárosnamény—Baktalórántháza 3:1, Balkány—Nyírbátori Spartacus 5:0, Nyíregyházi Spartacus II—Fehérgyarmat 4:0, Nyírmada—Záhony 0:1.

A 17. lengyel—magyar válogatott labdarúgó-mérkőzés előtt

966—1966, ez a két évszám látható ma mindenütt Lengyelországban. Milleneumot ünnepel az ország, s ennek keretébe jól illeszkedik bele a sport, közte a 17. Lengyelország—Magyarország válogatott labdarúgó-mérkőzés.

A két ország válogatottja először 1921-ben találkozott egymással és azután még 15-ször. Ezeknek a mérkőzéseknek mérlege magyar szempontból 16 mérkőzés, 15 győzelem, 0 döntetlen, egy vereség, 66:15-ös gólarány. A lengyelek egyetlen győzelmüket a második világháború „árnyékában" 1939 augusztus 27-én aratták 4:2 arányban.

A magyar együttes hétfőn délelőtt a Katowicetól hat kilométerre lévő chorzowi stadionban edzést tartott. A játékosok frissek, jókedvűek voltak, meg sem kolytyant nekik a hatvanperces gyakorlás.

Baróti Lajosnak ez a véleménye a magyar válogatott 415. mérkőzéséről:

— Számunkra ez a találkozó szervesen beleilleszkedik a VB-előkészületekbe. Éppen ezért a lengyelek vannak előnyben, mivel nekik csak erre a találkozóra kell összpontosítaniok. Várom azonban, hogy a csapat tovább folytatja a jó játékot, bár Albert kiesése komoly hátrány és ez nagyban befolyásolhatja az eredmény alakulását. Jó iramú, szép küzdelmet várok, döntetlen körüli eredménnyel.

A Lengyelország—Magyarország válogatott mérkőzés kedden 19 órakor kezdődik, svéd játékvezetői hármas közreműködésével. A vezetőbíró, Bertil Leöv, a két határbíró: Lundel és Bekström.

A válogatott várható összeállítása: Szentmihályi — Káposzta, Mészöly, Dunai, Sóvári — Mathesz, Nagy I. — Bene, Göröcs, Farkas, Fenyvesi dr.

Csak a mérkőzés előtt állítják össze a Fiorentina ellen szereplő Budapest válogatottat

A világbajnokságra készülő magyar labdarúgó-válogatott keret tagjai közül a „pirosak" szerdán este a Népstadionban az olasz Fiorentina csapatával játszanak edzőmérkőzést.

— Egyelőre még teljesen bizonytalan, hogy milyen összeállításban lép pályára Budapest válogatottja — mondotta Volentik Béla edző. — Bakos és Fister sérüléssel bajlódik és szó lehet arról is, hogy a lengyelek elleni tartalékok — ha kedden nem játszanak — pályára lépnek. Ez csak szerda délután válik véglegessé, amikor Chorzowból hazaérkezik a válogatott.

Az edző elmondta, ha mégsem játszanak a „chorzowiak" akkor a következő csapat jön számításba:

Rapp — Bakos, (Kiss), Orbán, Máté, Juhos — Solymosi, Fister (Komora), — Nagy A., Puskás, Tichy, Korsós.

Kézilabda:

Kettős vereség hazai pályán

A kézilabda NB II-ben a Nyíregyházi Kinizsi női és férficsapata a Debreceni Dózsa csapatát fogadta. A mérkőzés mindkét nyíregyházi csapat számára balszerencsés vereséget hozott.

D. Dózsa—Nyh. Kinizsi 9:7 (5:2).

A mérkőzés első félidejében a vendégek főleg taktikailag múltak felül hazai ellenfelüket. Szünet után a nyíregyházi játékosok már megfogadták edzőjük taktikai utasítását, s hosszú indításokkal kísérleteztek. S a pontos labdákkal indított Szalai góljaival 8:7-re alakult az eredmény. Sőt az egyenlítés is a levegőben lógott, amikor Kocsis szükségtelen alsókezes cselezgetés után pontosan egy kiugró Dózsa játékos kezébe játszotta a labdát, s így egyenlítés helyett 9:7 lett az eredmény.

Első félidei jobb játékával a Dózsa rászolgált a győzelemre. A hazaiak közepes teljesítményt nyújtottak. Góldobó: Szalai 4, G. Nagy I, G. Nagy II. és Nógrádi 1—1.

D. Dózsa—Nyh. Kinizsi 24:23 (11:10).

Férfimérkőzés. Eléggé idegesen kezdett a nyíregyházi csapat, s játékosai a kapu előtt nem tudtak kibontakozni. Félidőig fej-fej mellett estek a gólok. Szünet után a játékvezető néhány tévedésének jóvoltából négy góllal megugrott a debreceni együttes, s ezt már csak szépíteni tudta a Kinizsi.

Bár szünet után a játékvezető többször tévedett, a hazai csapat vereségét elsősorban a két kapus közötti különbség magyarázza. S ezt a tényt figyelembe véve a Dózsa ezen a találkozón jobb volt egy góllal. Még annak ellenére is, hogy a vereség balszerencsés és „megspórolható" volt.

A hazaiak góljait Szabó I. 7, Szabó II. 5, Babolcsi 4, Félegyházi 3, Ujhelyi 2, Olmann és Kercsó 1—1 lőtték.

Röplabda:

Egy győzelem — egy vereség

A Nyíregyházi Spartacus NB II-es férfi és női röplabdacsapata az elmúlt hét végén egyaránt hazai pályán vívta bajnoki mérkőzését. A forduló a férficsapat számára hozott sikert. A nyíregyházi fiúk ugyanis szombat délután biztosan győzték le 3:1 (15:3, 3:15, 15:10, 15:8) arányban a Bp. Pénzügyőrök csapatát.

A Spartacus női együttesének már kevésbé ment vasárnap a játék, s tartalékosan kiállva 3:1 (15:10, 9,15, 15:10, 15:7) arányú vereséget szenvedett a végig jobban és lelkesebben játszó Szegedi Spartacus csapatától.

Sporthírek

A Gulyás, Szikszay összetételű magyar teniszcsapat a szombati 2:1-es vezetés után az egyéniben is folytatta jó szereplését, s Gulyás és Szikszay egy-egy győzelme után 4:1 arányban legyőzte Görögország csapatát. Ezzel továbbjutott a teniszezők Davis Kupájában, s következő mérkőzését Anglia válogatottja ellen vívja.

Budapesten, az első ízben megrendezett kardcsapatok Európa-bajnokságán a döntőben az alábbi eredmény született: Bp. Honvéd—Vasas 9:6. A kardcsapatok Európa Kupájának győztese: Bp. Honvéd (Bakonyi, Pézsa Lotz, Torday, Kálmán, Szilvay), 2. Bp. Vasas, 3. Dinamo Moszkva, 4. Club di Scherma, Torino, 5. Legia Varsó, 6. OFC Bonn.

Udinében megkezdődtek a női kosárlabda Európa-bajnokság selejtező mérkőzései. A magyar csapat Svájc ellen játszott, s jó játékkal 71:45 (30:16) arányban győzött. A magyar együttes már e győzelmével bejutott az EB döntőjébe.

Vasárnap az NSZK-beli Schwäbisch Gmündben befejeződött a Magyarország—NSZK női tornászverseny. A győzelmet a magyar csapat szerezte meg 368,30:360,70 arányban. Az egyéni verseny végeredménye: 1. Ducza Anikó (magyar) 75,45, 2. Tressel Márta (magyar) 75,35, 3. Huth (NSZK) 74,25, 4. Müller (magyar) 73,50, 5. Hupka (magyar) és Klein (NSZK) 73, ... 20. Bánfai (magyar) 70,80 ponttal.

Jugoszláviában, Eszéken rendezték meg a Bp. Honvéd—Szlavonija, női atlétaviadalt, melyen a magyar csapat 68:49 arányú győzelmet aratott. Egyénileg Tóthné Kovács Annamária érte el a legjobb eredményt. 100 méteren 11,8-as egyéni rekorddal győzte le a jugoszlávok igen jó hírű vágtázónőjét, Petniaricsot.

KELETMAGYARORSZÁG

1960 MÁJ. 3

1021

Tízezrek ünnepeltek megyeszerte

Megyénk községei is zászlódíszbe öltöztek május elsején. A járási székhelyeken, de a kisebb községekben is több helyen zenés ébresztővel köszöntötték a munka ünnepét. Felvonulásokat, ünnepi nagygyűléseket szerveztek, s csaknem minden helységben színes kulturális és sportprogrammal ünnepeltek a dolgozók. Tiszadada Kálvin-tanya lakóinak is emlékezetes lesz ez a nap: először gyúlt ki náluk a villany, május elsején tartották itt a fényünnepélyt.

A vidéki ünnepségek, nagygyűlések egyik legjelentősebbjét Vásárosnaményban tartották. Már a reggeli órákban emberek százai gyülekeztek az utcákon, indultak a nagygyűlés színhelyére. Az ünnepség kezdetére több, mint kétezerötszázan gyültek össze, s vonultak a Hősök terére, ahol *Varga István*, a községi tanács vb. elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd *Horn Dezső* elvtárs, az MSZMP Központi Bizottságának póttagja, közlekedés- és postaügyi miniszterhelyettes mondott ünnepi beszédet. Részt vett az ünnepségen *Kállai Sándor* elvtárs, a megyei pártbizottság titkára, *Hegedüs Sándor*, a járási pártbizottság első titkára, valamint *Spisák András*, a járási tanács vb. elnöke is.

Tiszalökön impozáns felvonulás volt, amelynek kétezer résztvevője a járási pártbizottság előtti parkban ünnepelt: *Kis Lászlónak*, a községi pártbizottság titkárának megnyitója után *Bálint József* elvtárs, az MSZMP Központi Bizottsága osztályvezető-helyettese méltatta a munkásosztály nagy, nemzetközi ünnepét. Tiszavasváriban ötezer dolgozó előtt *Maczkó Gábor* országgyűlési képviselő mondott ünnepi beszédet.

Nagykálló ugyancsak jelentős ünnepség színhelye volt. Közel három és fél ezren vonultak a nagygyűlés színhelyére, a községi sportpályára. *Belicza István*, községi tanács vb-elnök nyitotta meg az ünnepséget, majd *Gombás Sándor* elvtárs, a megyei pártbizottság titkára köszöntötte a nagygyűlés résztvevőit, s mondott beszédet, amelyben méltatta a munka ünnepét. Délután a Móricz Zsigmond művelődési ház kultúrcsoportjai adtak műsort.

Baktalórántházán több, mint ezren vettek részt a nagygyűlésen, melynek előadója *Koncz Károly*, a Hazafias Népfront megyei titkára volt. Nagyecseden az új kultúrházban tartották meg a nagygyűlést, amelyen *dr. P. Szabó Gyula*, a megyei tanács vb. elnökhelyettese mondott ünnepi beszédet.

Jánkmajtison és a környékbeli községekben kora reggel zenés ébresztővel köszöntötte a lakosságot a pátyodi fúvószenekar. A nagygyűlés kezdetére a környező nyolc községből mintegy két és fél ezren gyültek össze a jánkmajtisi kastély parkjába, hogy meghallgassák *dr. Fábián Lajos*, a megyei tanács vb. titkárának ünnepi beszédét. A délutáni órákban a sportpályán sport- és kultúrműsoron vettek részt a dolgozók.

Kisvárdán már szombaton este megtartották az ünnepi nagygyűlést, vasárnap, május elsején pedig nagyszabású ifjúsági demonstrációra került sor: több, mint négyezer fiatal vonult a várkertbe, ahol *Bessenyei József* járási úttörőtitkár megnyitója után *Varga András*, járási KISZ-titkár mondott ünnepi beszédet. Ezt követően kultúr- és sportműsor tette színesebbé a kisvárdai fiatalok majálisát.

A nyírbátori ünnepi felvonuláson hatezren vettek részt. Az ünneplő résztvevőket, felvonulókat a község vezetői köszöntötték.

A nemzetközi munkásmozgalom májusi ünnepe jegyében nyitották meg Tiszacsécse új művelődési otthonát és a Móricz Zsigmond emlékházat május elsején. Az ünnepségen jelen volt *Markovics Miklós*, a megyei pártbizottság osztályvezetője, *Gulyás Emilné dr.*, a megyei tanács vb. elnökhelyettese, *dr. Ménes János*, a budapesti V. kerület pártbizottságának képviselője, *dr Lakatos László*, a Petőfi irodalmi múzeum főgazgatója, *Móricz Virág* írónő, *Szabó Pál Kossuth-díjas író*, a megyei és a járási pártbizottság, valamint a megyei, járási és községi tanács több munkatársa.

Gyulai Gáspár, a községi tanács vb. elnöke megnyitója után *Gulyás Emilné dr.*, a megyei tanács vb. elnökhelyettese avatta fel az új művelődési otthont.

Ezt követően *dr. Czine Mihály* kandidátus, egyetemi docens, József Attila-díjas irodalomtörténész mondott beszédet.

A Móricz Zsigmond emlékház ünnepélyes megnyitása alkalmából *dr. Margócsy József* főiskolai docens emlékezett meg megyénk nagy írószülötte életéről és munkásságáról, s átadta az emlékházat a községnek. *Novák István* általános iskola igazgató, a községi tanács vb. elnökhelyettese Tiszacsécse lakossága nevében átvette az emlékházat. Az ünnepség végén a ház falán lévő emléktáblán koszorút helyeztek el a párt-, a tanács- és a tömegszervezetek képviselői, valamint a környező községek iskoláinak küldöttei.

A kora délutáni órákban Móricz Zsigmond irodalmi délutánt tartottak a községben *Molnár Elemér* járási népművelési felügyelő bevezető szavai után a fehérgyarmati Móricz Zsigmond járási művelődési ház és a tunyogmatolcsi művelődési ház öntevékeny művészeti csoportjai adtak műsort.

Képzőművészeti kiállítást nyitottak a vajai Kuruc Vay Ádám múzeumban a mai magyar képzőművészek alkotásaiból május 1-én.

Az ünnepélyes megnyitón *Helmeczi Miklós*, a községi tanács vb. elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd *Horváth Gabriella*, a megyei pártbizottság munkatársa mondott megnyitó beszédet. Tárlatvezetést *Váci András* festőművész tartott.

Harminckét képzőművész — köztük nyolc Szabolcs megyei születésű festő és szobrász — mintegy félszáz alkotását mutatja be a kiállítás. A tárlaton részt vevő olaj, akvarell, tempera festményeket, tusrajzokat, rézkarcokat és szobrokat alkotóik a vajai múzeumnak ajándékozták.

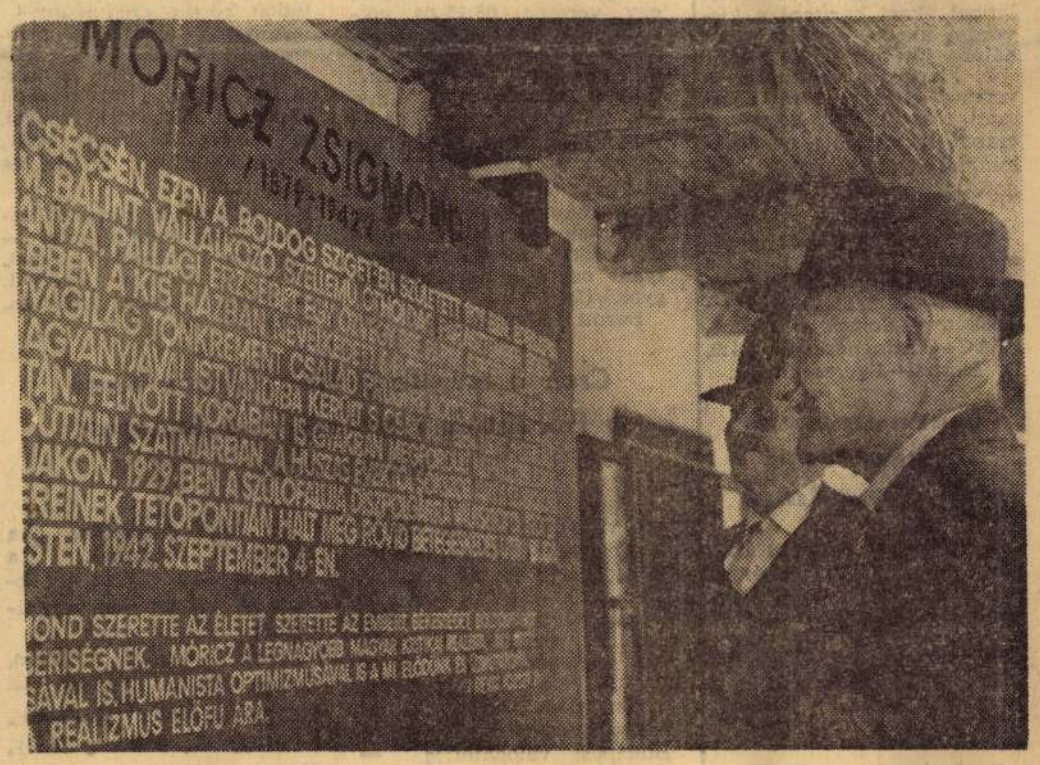

Érdeklődéssel olvassák Móricz Zsigmond felújított szülőházán elhelyezett emléktábát.



Az ünnepi műsorban fellépett a Móricz Zsigmond művelődési ház táncegyüttese is.



Séta az árnyas fák alatt.



A tiszacsécsei új művelődési ház

Telt ház volt Sóstón

Rekordforgalom — Nem volt panasz az ellátásra

Vasárnap nyitotta meg kapuit a nyíregyháziak kedvenc kiránduló, szórakozó helye, a Sóstó. Bár a hivatalos megnyitásra délelőtt tíz órakor került sor, de a villamosok és motoros szerelvények a kora reggeli órákban is százával szállították ki az embereket. Az első nap igen jól sikerült, melyben sok szerepe van a rendkívül kedvező időjárásnak. A vasárnapihoz hasonló május elsejei forgalomra az utóbbi években nem volt példa.

Tavaly május elsején például mindössze 169 vendég fürdött a meleg strandon. Most vasárnap 829 belépőjegyet adtak el. Hasonlóan igen sokan keresték fel a csónakázót is. A múlt évi 819 csónakázóval szemben most este hat óráig 1250-en vették igénybe a csónakokat. Tekintve, hogy a csónakázó este hat óra után is üzemelt, így körülbelül másfél ezerre tehető a vendégek száma. A kádfürdő a szokásos vasárnapi forgalmat bonyolította le.

A vendéglátóipar is alaposan felkészült a várható nagy forgalomra. Tízezer vendégre számítottak, s az erőket ennek megfelelően koncentrálták. Több, mint harminc mozgóárus végezte az étel- és italféleségek árusítását. Szükség is volt rájuk, hiszen a kora délutáni órákban a kirándulók ezrei valósággal megszállták a Sóstó különböző helyein felállított alkalmi büféket, falatozókat, kerthelyiségeket.

Délután öt órától a népszerű Mester zenekar szórakoztatta a nagyszámú vendégsereget. Becslések szerint a május elsejét mintegy tízezer ember töltötte a Sóstón.

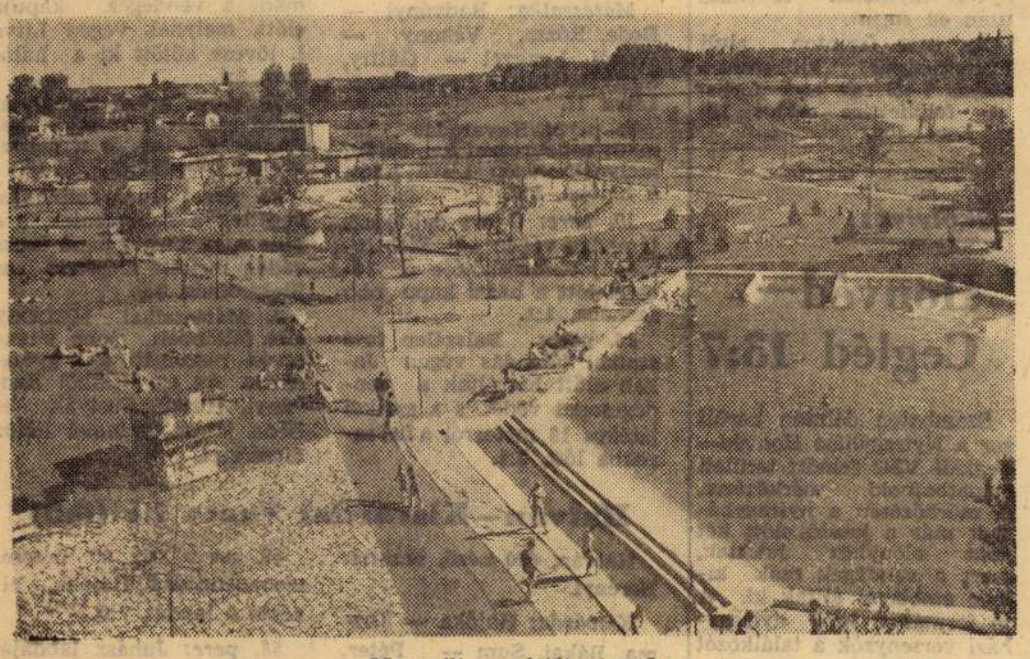

Megnyílt a sóstói strand.

Hammel József felvételei.



toszú *A Balti tenger a béke tengere* címet viselő nagy vászna. Ezek a megoldások még a régi szólamokra emlékeztetnek s nem a művész mélyről fakadó festői mondanivalójának őszinte revelációi.

Guram Gelovani *Kolhozparaszt arcképe* jól példázza, mit várunk e kompozícióktól : A művész festői eszközökkel jellemzi alakját — a napsütötte táj okkeres reflexei térnek vissza a kolhozparaszt ezerráncú arcán — a kép nyomán valóban elhisszük, hogy ez a paraszt egybeforrott a földdel, melyen él és amelyen dolgozik. Mint ahogy nem hisszük el Leonid Kabacseknek, hogy emberei *A holnapról* (nagy H-val) és nem a tegnapi mozielőadásról beszélgetnek — mert ennek csupán címe adja a jellegét s nem kompozíciója.

Talán a példák elegendően illusztrálják : mit tartunk előremutatónak s mit illusztrációnak a bemutatott anyagban. A személyi kultusz éveiben óhatatlanul eltorzult a festészet is : most lehetősége van arra,

közölt reprodukciókhak és hírekhek minni lehet, bizonyos eredményeket felmutat már a szovjet festészet is ; ezekből azonban e kiállítás még aránylag keveset tükröz. Pedig azt vártuk, hogy ezúttal megláthatjuk majd azokat a szovjet alkotásokat is, melyek már nem csupán a peredvizsnyik hagyományt, hanem a régi orosz és a forradalom előtti festészet jó hagyományait is magukba olvasztották és e jegyekkel megújhodva, új szocialista képzőművészetként jelennek meg. Nem ez történt : a kiállított képek többsége még mindig a dogmatizmus naturalisztikus jegyeit viseli magán. Ennek okát talán a művész alkotó egyénisége háttérbeszorulásában találhatjuk ; pedig a festészetben is — mint minden művészetben — alapvető az alkotó egyéniség megjelenése : a közös elveken túlmutatóan az egyén képzeletvilágának jelentkezése. A szovjet szocialista valóság természetszerűleg határoz meg bizonyos gondolatokat és életérzéseket minden szovjet ember

Művészet 1963 febr
41-lap

Váczi András

Váczi András: Behavazott táj – Paysage sous neige – Заснеженный пейзаж



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

Váczi András

1962 OKT 28

— *VÁCZI ANDRÁS FESTŐMŰVÉSZ kiállítása az Ernst Múzeumban megnyílt. Pór Bertalan Kossuth-díjas kiváló művész méltatta a fiatal művész alkotásait.*

Vác és Romhány kapcsolata

A *váci Híradástechnikai Anyagok Gyára* régebben is, most is arról nevezetes, hogy ápolja az irodalmi hagyományokat, a könyv szeretetét. Ennek jegyében tartottak *Vácott* és a könyvnap alkalmából a *romhányi gyáregységben* kiállítást *Váci András* grafikáiból. E rajzok méltó módon illusztrálják testvére, *Váci Mihály* társadalmunkat formáló verseit, melyek eszmélésünkben, tettvágyunkban élnek tovább. E linóleummetszetek ökrös szekereket, napkorongot, robusztus parasztokat, a tenger hullámait, kerekes kutakat, nyitott tenyereket, házépítőket, bodzafát, harmonikást, ledöntött jegenyét kísérnek, Váci Mihály oly fontos költészetének állomásait. Ebben a testvéri, baráti szolgálatban Váci András rajzai is fontos művekké válnak, mert *párhuzamosak* Váci Mihály verseivel. Párhuzamosak hangvételben, meggyőződésben, művészi erőben. Vonzó, hogy erre az alkalomra a váci Híradástechnikai Anyagok gyára *szép könyvnaplót* adott ki *Kármán István* szerkesztésében, az anyaggyűjtésben az a *Petővári Gyula* működött közre, aki az üzem kulturális életének termő indítványozója, fáradhatatlan szervezője és motorja.

Vácí András, grafikus

Posonci Miklós: Vác és Romhány kapcsolata
Pest Megyei Hírlap, 1977. jún. 3.

EÖRSI GYULA

1922–1992

1969 tavasza volt, ültünk Szegeden, a Virág cukrászda teraszán, a híres, nagy tekintélyű jogtudós és a harmadéves egyetemista. A beszélgetés számomra váratlan fordulattal a jogi kérdésekről „az" íróra és „a" novellára, *Thomas Mannra* és a Tonio Krögerre kanyarodott. Németül idézte a novella első mondatait. Akkor még nem tudtam, nem tudhattam, hogy mit jelentett számára ez az írás és a Thomas Mann-i életmű többi darabja. Egy ízben elmesélte, hogy pszichológusnak készült, de közbeszólt a háború, így lett jogász. A Tonio Kröger alakjában megírt kettősség egész életét végigkísérte.

Sok évvel később írt egy könyvet a jogrendszer tagozódásának problémáiról, amely meglehetősen visszhangtalan maradt, míg meg nem jelent egy kíméletlenül éles, de intellektuálisan a szerzőhöz méltó kritika, egy addig ismeretlen jogász tollából. Eörsi Gyula válasza hasonló módon és színvonalon, a szokásos udvarias formák mellőzésével íródott. Nem értettük ki a helyzetet, nem tudtuk ki a kritikus. Amikor megkérdeztem Tőle, azt mondta: „Nem emlékszel? Fordítsd csak le magyarra Tonio Kröger nevét." Máig őrzöm a kritika és a válasz különlenyomatát, rajta az ajánlás, amit – hogy a két aláírás ne legyen egyforma – „Korsós Antal" bal kézzel írt.

Ha azt mondom, hogy nagyon nagy tudós volt, egyike a legnagyobb magyar magánjogászoknak, méltó a nagy elődökhöz, akkor ez a szakmabeliek számára közhely, miközben a nem jogászok feltehetően nem tudnak a kijelentéssel mit kezdeni. Pedig valóban az volt, tudós és tanár. Jogásznemzedékek nőttek fel a keze alatt, hallgatták előadásait az egyetemen és csak később értették meg, mit jelentett számukra az a tudás, amit tőle kaptak. Nemcsak tárgyi értelemben, hanem szemléletben is, abban, hogy léteznek másfajta jogrendszerek, más megoldások, más ideológiák, amelyeket saját véleményünk fenntartása mellett is ismerni és tisztelni kell, abban, hogy a tolerancia kötelező, abban, hogy ki kell tekinteni a világba, hogy nem lehet többé elzárkózni.

Akik olyan szerencsések voltunk, hogy mellette dolgozhattunk az Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetében, úgy szólítottuk: Főnök. Így beszéltünk róla akkor is, ha éppen nem volt ott és így említjük ma is, amikor már végképp nincs közöttünk. Az ő munkatársának lenni kitüntetés volt és naponta új kihívás, mert számára csak a teljesítmény számított. Ha elkészült egy munka, az volt a fontos, mit mond róla, mert mindent elolvasott, a kezdő első recenzióját éppen úgy, mint a nagynevű kolléga új könyvét. A „csapat", mert az intézetben a hatvanas-hetvenes években volt körülötte egy csapat, mára szétszóródott, ki nagykövet lett, ki egyetemi tanár, ki alkotmánybíró, de az irányítása mellett eltöltött idő, az intellektuális műhely, amit egyéniségével és tudásával teremtett, és amit nemcsak a múló idő szépít meg, mindnyájunk életútját meghatározta.

Pályája során – méltán – sok elismerést kapott. Állami Díjat és akadémiai Aranyérmet, volt az ELTE rektora és az Akadémia osztályelnöke. Mégis, a legbüszkébb talán arra volt, hogy 1980-ban egy ENSZ-konferencia, amely végső formájába öntötte a nemzetközi kereskedelmi jog mindmáig valószínűleg legfontosabb egyezményét, szakmai tekintélyét elismerve, őt választotta elnökéül. És miközben keményen dolgozva tudásának és képességeinek maximumát nyújtotta, hogy végre sikerüljön elérni azt, amit közel ötven évig nem lehetett megvalósítani, írt angol nyelven egy, saját magát, az elnököt sem kímélő, gyilkos szatírájú színdarabot (egy szonggal), a jog egységesítéséről. A színdarab, amelyet testvéröccse, *Eörsi István* fordított utóbb magyarra, a legrangosabb amerikai jog-összehasonlító folyóiratban jelent meg. Egyszer azt mondta – félig tréfásan, félig komolyan – „ez a legfontosabb művem".

Mit mondhatnék még róla, hiszen a gyász perceiben a szavak olyan sután, talán azt, hogy minél több befolyás adatott neki az évek során, annál szerényebb lett. Talán azt, hogy bölcs volt és mély humorú. Talán azt, hogy egyetemes műveltsége volt és már akkor is Európában gondolkodott, amikor ez még nem volt divat.

A sors kegyetlen tréfája, hogy a szörnyű betegség először a jogot felejtette el vele. Azután mind több fal emelkedett köré, amelyeket egyre kevésbé lehetett áttörni. Az utolsó időben jóformán már beszélni sem tudott. 1992. április 20-án, hetvenéves korában halt meg. A többi, most már valóban és véglegesen, néma csend.

Ma temetjük.

Sándor Tamás



Éjszaka a Hangárban

A Gyöngyösi utcai metrómegállótól fiatal csapat indul a Duna-part felé, kérdeznem sem kell az utat, láthatólag ők is Pest egyik új éjszakai kávéháza felé tartanak. Hangoskodnak, nevetgélnek, kergetőznek. Tehetik. Autó nem jár a Meder utca macskakövén, kétoldalt is csak elárvult gyártelepek, roncsok, hulladékok és meredező daruk. Gyárak, valamit gyártottak, most jobb jövőjükre, privatizációjukra várnak.

Az utca végében, a Népszigetre átvivő gyalogoshíd magas korlátján felirat: *Hangár*. Ide jöttünk.

A híd tövében partra vetett rozsdás hajómaradványok, az öbölben jégre váró jégtörők és a Duna sötétje.

Ganz-Mávag Kajak-Kenu Szakosztály – függ a volt csónakházon a majd' lerohadó tábla. A szélesre nyitott ajtó előtt nem áll izomagyú beengedő, hogy „levegyen belépőre", és a söröket is akadálytalanul hozzák-viszik a térre. Biztató jelek.

A fehérre meszelt falakon és tövükben négy ifjú képzőművész munkái. *Baranyai Levente* vakolatvastagságú festékkel fölrakott képei (A kis dög, Jegyeket, bérleteket...!), *Csoma Gábor* festményei és élénk színekkel festett papírszobrai, ősállatai, kék lovon ülő kopott aranyfüstlemezzel borított kis figurája (*Vácz András* lovasszobra). Ők ketten és *Fuchs Tamás* főiskolások, negyedikük, *Korodi János* a Casus művészeti menedzserképző hallgatója, és egyben a Hangár szervezője, ideiglenes disc jockeyja is. Úgy tervezi, kéthetente friss tárlatot tud ide szervezni. Később talán a bemutatkozók egy-egy alkotásából gyűjteményt hozhat létre, hogy a jelenlegi huszonéves generáció tevékenységét dokumentálja.

Hátul, a büfében húszért üdítőt, ötvenért sört kínálnak, és a káposztás rétes, amit egy nagymama sütött, isteni.

A pult mögött fiatal lányok, a Hangár szervezői, üzemeltetői. Iparművészetisek, kiállításrendezők, alkotók maguk is. Így, öten, együtt jártak középiskolába, és azóta is gyakran dolgoztak csapatban. Novemberben a Műcsarnok *Tatarozás* című rendezvényén ők tervezték és kivitelezték a nagy sikerű tetőkávéházat. Akkor született az ötlet, ami itt áprilisban megvalósult. Egy „galéria-kávéház", ahol mindenki úgy szórakozik és viselkedik, ahogy tud.

Összejöttek az itteni szakosztály edzőivel, akiket elhagyott korábbi támogatójuk. Ők maradtak, hogy „társadalmi munkában" életben tartsák félszáz sportolóért a nagy múltú sportklubot. Azóta vállalkoznak, kempinget nyitottak a Népszigeten, és bérlik a Hangárt a Ganz utódjától, hogy a befolyó pénzekből élni, edzeni és versenyezni tudjanak.

– Támogatás helyett csak a szorongás maradt, hogy bármikor eladhatják fejünk felől az épületeket, amelyeket még a gyár dolgozói építettek a századelőn – mondja a telep idős gondnoka.

Nekik nagyon tetszenek a fiatalok elgondolásai. Igaz, a nyitás második hetében máris megkísértették őket a belvárosi hiénák, hogy tőkét, százezreket hoznának ide, ha átvehetnék a már beindult „üzletet" – de ők ellenálltak a kísértésnek. Végiggondolták, a befektetéssel együtt jönnek a kidobófiúk, a játékgépek, a taxik és a súlyos belépők, később talán a maffia gázsprayei és cirkuszai. Ezzel odavesznének terveik egy angyalföldi kulturális és sportcentrumról. Non profit vállalkozásuk a rögösebb utat választotta. Egyesületalapítás, pályázatok benyújtása, ahová csak lehet – talán akad támogató a fennmaradáshoz és a fejlesztéshez.

Bíznak benne, hogy lesz együttműködés a két csapat – a tervezett alkotótáborok résztvevői, a kiállítók és a sportolók – között. Hogy ne csak kocsma legyen itt, hanem több annál.

A kezdet ígéretes – meséli lelkesen *Irmai István*, edző és „vállalkozó". Hisz abban, hogy nevelő jellege lesz ennek az egésznek. A „saját" fiai közül az egyik még a kiállítás megnyitása előtt Korodi János *Önarcképét* nézegette. Értetlenkedett, mit akart ezzel a felismerhetetlen puzzle-lal, aki csinálta. Bemutatták neki Jánost, aki felhívta a figyelmét az itt-ott kivehető arcrészletekre, ami azután lett ilyen, hogy arcképét egy puzzle-ra fölragasztotta, kivágta darabonként és véletlenszerűen rendeződött el a kompozíció. – Ez baromi jó ötlet! – lelkendezett az evezős, majd még órákig beszélgettek.

A „főállásban" képzőművészeti szakközépiskolásokból álló, *Ness* együttes, hirtelen elnémul. Kiment az egyik erősítő. Míg másik érkezik, addig tanáruk, *Barnás Ferenc*, aki fuvolán kísérte feszes rockzenéjüket, félórás improvizációt ad egy dobossal és egy basszusgitárossal. Közben sokan elszállingóznak. A sziget reflektorai szabdalják a Duna vizét. A parton már – vagy még? – ott gubbasztanak a horgászok. A matrózok viszik hajójukra „úti söreiket". Egyébként mindenkit magába fogad az éjszakai 182-es.

Sós B. Péter

Tévés hírműsorok amerikai magyaroknak?

– avagy egy sajátosan magyar kultúrkapcsolat anatómiája

Meglehetősen furcsa históriának tűnik az amerikai Scola televíziós kábelhálózat magyarországi ügye, amelyről a közelmúltban a Rádió 168 óra című műsora számolt be.

A tengerentúli társaság ajánlatot tett, hogy szívesen közvetítene Amerikában – ingyen! – Magyarországon készülő, magyar nyelvű hírműsorokat az ott élő magyar származású nézőknek, ugyanúgy, ahogy a világ negyven országából érkező tudósításokat forgalmazza. Az ajánlattal társaság megbízottja több mint egy éve jutott el hazánkba, közelebbről – eléggé meglepő módon – a Magyar Demokrata Fórum központjába. Ott tárgyalás és levélváltás kezdődött az ügyről, melyben az MDF „felajánlotta" a Magyar Televízió Híradó és A Hét című műsorát, de a kezdeti ajánlattájtáshoz pénzt kért az amerikai féltől – természetesen dollárban. A társaság azonban közölte, nem áll módjában erre áldozni, hiszen a sugárzást ingyen vállalja, és a többi partner is gondoskodik a szóban forgó költségekről.

A 168 órában nyilatkozott az MDF külügyi osztályának vezetője, az MTV Híradó és A Hét főszerkesztője is (utóbbi nem emlékezett a megkeresésre). Munkatársunk megkérdezte az ügyben *Hankiss Elemér* tévéelnököt, mert a rádiós híradásban úgy szerepelt, ő szignálta volna ki *Pálffy G. István* nevére a Scola-ajánlattal kapcsolatos levelet. Az elnök – meglepetésünkre – semmit sem tudott az ügyről, ámbár más, hasonló megkereséssel foglalkozik. Megígérte, újabb tíznapos amerikai tartózkodása során (a stanfordi egyetemen tanít) tisztázza a Scola révén kínálkozó lehetőségeket.

Ezután kereste meg washingtoni tudósítónk *Szabó Csabát*, a magyar nagykövetség kulturális tanácsosát, aki – mint kiderült – idén március óta foglalkozik a Scola tévével. Méghozzá nem kérésre vagy utasításra, hanem magánelkesedésből, egy véletlen jóvoltából.

Ugyanis – mint washingtoni tudósítónknak elmondta – márciusban az Indianai Egyetemen járva hallott valakitől a Scola létezéséről, és az illető mutatóba lejátszott neki az általa videóra vett magyar nyelvű műsorokból. Szabó Csaba úgy látta, régi, esetlegesen kapott, gyenge, giccses dolgai voltak a Scolának. Nagy kár, mert tapasztalatból tudja: óriási itt a szomjúság a hazai képi információra. Kinyomozta hát, kik és hol csinálják a Scolát, s megkérdezte, miben lehetne nekik segíteni. A Scolánál nagyon megörültek a magyar nagykövetségről jött érdeklődésnek. Elmondották Szabó tanácsosnak, hogy ők maguk többször is keresték a kapcsolatot különböző magyarországi szervekkel, de azok nemigen kaptak a lehetőségen, vagy pedig horribilis összeget kértek azért, hogy rendszeresen időszerű magyar nyelvű felvételeket küldjenek.

Szabó Csaba ezek után két dolgot tett. Egyrészt részletes leírást kért a Scoláról és idegen nyelvű adásáról, másrészt az E-Mail számítógépes beszélgetőlevelező rendszeren keresztül további adatokat és nézői véleményeket szerzett be róla. Most már együtt az egész paksaméta, amit – a saját javaslatát tartalmazó feljegyzéssel együtt – az első diplomáciai futárral elküld a Külügyminisztériumba. Véleménye: ezt a páratlan anyanyelvi tájékoztatási lehetőséget nem szabad veszni hagyni. A dolog természeténél fogva a Magyar Televízió nélkül nehezen képzelhető el a megoldás.

S. P.–V. Gy.

Csőd és mozi

Hogyan lehet ma Magyarországon filmet csinálni? Nem jó a kérdés. Hogyan *nem lehet* ma Magyarországon filmet csinálni? Nos, végy egy fordulatos, kedves, bohókás történetet, keress hozzá népszerű szereplőket, és fordulj a leginkább rentábilisnak vélt hazai iparvállalatokhoz. Ajánld föl nekik a biztos siker nyújtotta reklám előnyeit – anyagi támogatás fejében. Vagyis: keress szponzorokat. Bízzál, hogy nem fogsz találni. Legalábbis nem eleget. De azért kezdd el a filmet, bízva a hazai gazdasági föllendülésben.

Nagyjából ilyen kondíciókkal kezdi el a Hunnia Filmstúdióban a színész *Koltai Róbert* és az író *Nógrádi Gábor* a stílszerűen *Sose halunk meg* című vígjáték forgatását (míg a forgatókönyvet mindketten jegyzik, a költségkímélés okán a színész nemcsak a főszerepet játssza, hanem rendez is).



Koltai Róbert egy korábbi filmszerepben

filmbarátok, akiknek momentán volt egy-két milliócskájuk

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!





Vegyen a tortánkból egy nagy szelet Mitsubishit.

Egy éve a Mitsubishi haszongépjárművek hivatalos forgalmazója a Duna Interservice

VÁCI Anchán

Az első kiállítás fordulópont a fiatal művészek életében, művészi munkásságukban. A főiskola elvégzése után minden művész nagy hévvel lát neki az alkotó munkának, hogy művekkel is igazolja elhivatottságát és rátermettségét. Az első néhány esztendő a tapasztalatszerzés, a forrongás időszaka; a formai kísérletezések, a mondanivaló közlésének heves vágyából következő nehézségek legyőzésének évei. Ez idő alatt kiérlelt, jelentős alkotások ritkán születnek — a fiatal művészt sok minden befolyásolja még: a főiskolán tanultak, a mesterek és az évfolyamtársak hatása egyaránt. A visszatekintés ez időszak végén, a szerteszóródott művek összegyűjtése és kiállítása egyértelmű valami katharsissal; felmérés és megméretés egyszerre: mi lett a fiatalkori álmaikból — s ugyanakkor: hogyan tovább?

Váci András kiállítása láttán is ilyen érzés fog el bennünket. A nyíregyházai fiatal művésznek alig van még élettörténete: 1952-ben végezte el a Főiskolát, Szőnyi István, Bencze László és Pór Bertalan voltak a mesterei. Három évre rá kis kiállítással szerepelt szűkebb pátriájában, Nyíregyházán. Azóta sokat dolgozott, tanult — járt tanulmányúton a Szovjetunióban, Párizsban; a Fiatalok Studiójának tagjaként rendszeresen résztvett a pesti és miskolci országos tárlatokon — s most önálló kiállítással mutatkozik be a főváros közönségének. A főiskola után az első években festett, majd elhagyta a palettát a rézkarc kedvéért, mert vonzotta őt ez az ősi technika: több sorozatot karcolt rézlemezre, gazdagítva ezzel kifejezési lehetőségeit. Később visszatért az ecsethez, de többé nem hagyja el a karcolótűt sem.

Miről beszél művészete? Festészetében és grafikáiban egyaránt vissza-visszacseng a Nyírség dombos-lankás vidékének élete, a homoki táj távlata és kedves szépsége: a fiatalság első élményei, újrajelentkező emlékei. Később egyre inkább előtérbe jut a nagyvárosba került ifjú új élményvilága: a gyár, az építkezés, az utca, a park — majd mintegy összefoglalásként a Szövőnő, aki zárókapocskként jelenik meg a művész és az őt körülvevő világ, a külső egyetemesség és a belső én között. A vidéki tájak széles távlatai, a daruépítőket körüllengő hatalmas tér, a hömpölygő folyó nagy térségei vonzzák; lehet, hogy ez okozza a nagy méretekhez való ragaszkodást is művészetében. Festésmódja is ehhez alkalmazkodik: a képfelületen visszatérő színritmusokkal épít és jellemez. Ott is a végtelenség vonzását érezzük, ahol kisebbek a méretek: az alföldi, a dunántúli vagy a nyírségi tájakról készült rézkarcain. Ha nem térben, akkor időben ragadja meg a nagyságot: A felszabadulásról készített sorozata, vagy a kommunista sajtóról szóló lapja csak úgy, mint a Munkásőrlap, vagy illusztrációi, melyek „Az acélt megedzik"-hez vagy Csapajev életregényéhez készültek, az emberi helytállás egy-egy kimagasló példáját hozza közelebb a szemlélőhöz.

Palettájának színeivel és karcolótűjének vonásaival egyaránt életünk gazdagságát, hagyományainkat mutatja be. Művészetét gyengéd lírai hangvétel jellemzi: még a drámaiságra alkalmat adó témákban is, mint például a Hajléktalanok, vagy szerkesztettségre törekvő jelenetein, tájain is inkább az elgondolkodtató, érzelmes indulatokat kiváltó megoldást választja, mint a kemény ellentétek harsogását. A témaválasztás változatossága sokrétűvé, megoldásainak módja színessé teszi művészetét. Kiállításán egy vonzó művészi egyéniséggel ismerkedhetünk meg — ez biztosítja a bemutatkozás sikerét.

LÁNCZ SÁNDOR



A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE:
LÁNCZ SÁNDOR

FOTÓ:
KÓNYA KÁLMÁN

MŰVEK JEGYZÉKE

FESTMÉNYEK

DUNÁNÁL	tempera	80×100
ALFÖLDI SZEKÉR	tempera	60×70
ESTE	tempera	70×85
IFJÚSÁGI PARK	tempera	100×110
SZIGETELŐMUNKÁSOK	tempera	120×140
DARUÉPÍTŐK	tempera	275×175
SZÉNAHORDÁS	tempera	30×40
SZÖVŐNŐ	tempera	110×90
TÁJ	tempera	40×50
TANÁCSKÖZTÁRSASÁGI FRESKÓ PÁLYATERVE	tempera	41×120
TOKAJ	tempera	60×50
ALFÖLDI TÁJ	tempera	55×70
FELESÉGEM	tempera	50×60
SZERŰSKERT	tempera	60×80
VÁSÁR (vázlat)	tempera	40×50
KÁLLÓI VASÚTÁLLOMÁS	olaj	21×25
SÖRKERT (vázlat)	olaj	30×24

GRAFIKA

PAPRIKASZEDÉS	gouache	
ALFÖLDI TÁJ, SZEKÉRREL	gouache	18×28
ITATÁS	akvarell	20×30
KERT	akvarell	20×30
BORJÚK	akvarell	20×30
TANYA	akvarell	20×30
TÁJ	akvarell	19×29
ILLUSZTRÁCIÓK, Osztrovszkij: Az acélt megedzik c. regényhez, I—IV.	tollrajz	13×10
TANYAUDVAR	rézkarc	23×28
BEHAVAZOTT TANYA	rézkarc	11×17
ALFÖLDI TANYA	rézkarc	23,5×31
DUNÁNTÚLI TÁJAK I—VIII.	rézkarc	
TÁJ	rézkarc	
ALFÖLDI TÁJAK I—V.	rézkarc	
NYÍRSÉGI TÁJAK I—VI.	rézkarc	
PÁKOZDI CSATA	rézkarc	25×35
ILLUSZTRÁCIÓK, Furmanov: Csapajev c. regényhez	monotypia	10,5×16
A FELSZABADULÁSI SOROZATBÓL I—II.	rézkarc	
TANULMÁNYFEJ I—IV.		
NAPOZÓ NŐ	tus	40×27
ILLUSZTRÁCIÓK I—IV.	tollrajz	
PARKBAN	rézkarc	
A KOMMUNISTA SAJTÓ c. sorozatból	rézkarc	

Híd a Dunánál

626697 Pátria nyomda, Bp. F. v.: Földi V. Felelős kiadó: dr. Rozványi Márta

VÁCI ANDRÁS

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA AZ ERNST MÚZEUMBAN — 1962



SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 227-748, 340-726

1975 SEP 2

Keletmagyarország

Váci András

1021

Ma: Nyit a sóstói művésztelep

A sóstói erdő árnyas fái alatt, az ihletet adó környezetben ezuttal hatodik alkalommal fogadja vendégeit a nemzetközi művésztelep.

A szeptember 2-án este 6-kor rendezendő ünnepélyes megnyitóra a Szovjetunióból két, Bulgáriából, Csehszlovákiából, Lengyelországból, az NDK-ból és Romániából egy-egy képzőművészt várnak. *Váci András* és felesége, *Pintér Éva*, valamint *Csiki Tibor* képviselik a hazai festő- és szobrászművészeket. A szabolcs-szatmári művészek közül *Lakatos József* festőművész vesz részt az egyhónapos alkotótábor munkájában, aki egyuttal a művésztelep vezetője is. A hagyományokhoz híven a vendégek az alkotómunka szüneteiben megyénk nevezetességeivel is megismerkednek.

Szeptember végén pedig — szintén hagyományosan — kiállításon mutatják be a Sóstón készült műveket. A vendégek egy-egy művet ismét a megyének ajándékoznak az itt készült alkotásokból.

VÁCI ANDRÁS festő, grafikus
Nyiregyháza, 1928

1947-52-ben fejezte be főiskolai tanulmányait Bencze László, Szőnyi István és Pór Bertalan növendékeként. 1953 óta kiállító művész, csoportos kiállitások, vidéki bemutatók mellett 1962-ben rendezett gyüjteményes kiállitást müveiből az Ernst Muze-

umban. - Változatos témái mögött nagyobbrészt vizuális élmények, szülőföldjének meghitt tájai és megszokott emberei, kisebb részben gondolati-érzelmi inditékok huzódnak meg, de az utóbbiakban is inkább a realitásba süritett tudatositás, mint az absztraháló tendenciák játszanak szerepet. Ujabban az ipari táj, városi környezetének monumentalitásai vonzzák. Kifejezőeszközei egyszerüek, áttekinthetőek. Könyvillusztrációiban az embernek az igazságba vetett hitéről vall.

Művészéletrajzok 19

hoz, s azóta
napra, évről é
gyobb eredmé
zunk.

A fejlődés
tikai képzéssel
változással ké
ben nagy szer
párttagoknak,
nek. A munka
brigádokba pá
tottak be, a legfőbb párt-
megbízatásuk a példamuta-
tás, a ter elés elősegítése
volt. A belső erjesztés si-
kerrel járt, mind több szo-
cialista brigád alakult, erő-
södött meg, s lett a munka
hajtóereje.

— Az én ajtóm mindig
nyitva áll a dolgozók előtt
— mondja Matura Ferenc.
— A nehéz körülmények, a
gondok, a bajok vezettek rá:
mennyi erő van a szocialis-
ta brigádmozgalomban, az
üzemi demokráciában. Elő-
ször nehéz volt. Ösztönözni
szükség volt.

— Egy út, egy lehetőség
volt előttünk — mondja
Kaderják Gyula egységvezető —, ha a dolgozókkal meg-
osztjuk a gondjainkat, ha
bevonjuk őket a döntésbe, a
felelősségbe. Ma nálunk már
hagyomány, hogy a vezetők
nem egymás közt vitatnak
meg ügyeket, hanem a nagy-
közösség bevonásával, kön-
törfalazás nélkül beszélünk a
gondokról, a feladatokról.

Érdekes ösztönzési rend-
szert dolgoztak ki. Lényege:
külön honorálják a pontos.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 APR 18

Északmagyarország

Váci András festőművész

1021

A „Tokaji tavasz" művészeti eseményei

Tokaj igényes művészeti programmal köszönti az idei tavaszt. A Zilahy György Művészetbarátok Köre ez alkalommal a közvetlen szomszéd, Szabolcs-Szatmár megye érdemes szülötteinek életművére, illetve a ma ott élő képzőművészek alkotásaira nyit ablakot. Április 19-én, szombaton este a tokaji művelődési otthonban Váci Mihály-emlékest vezeti be a szabolcs-szatmári napokat. Czine Mihály irodalomtörténész tart előadást Váci Mihály költészetéről. Az emlékest műsorában közreműködik a Nyíri Kisszínpad.

Ugyaneznap nyílik meg a művelődési otthonban Váci András festőművész és Pintér Éva textilművész kiállítása. A művészházaspár tárlatán Csohány Kálmán grafikusművész mond megnyitó beszédet.

A rendezvénysorozat keretében április végén Szabolcs-Szatmár műemlékeit diaképekről ismerteti Lakatos József festőművész, akinek tárlata is nyílik a Tokaji Helytörténeti Múzeumban. A kiállítást Székelyhidi Ágoston művészeti író nyitja meg, s a megnyitóünnepség műsorában bemutatkozik a Szabolcs-Szatmár megyei művelődési központ kórusa is.

Váci András
festőművész

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

1971

9

VÁCI ANDRÁS festőművész a nyíregyházi múzeumnak ajándékozta testvérének, Váci Mihálynak költeményeihez készített linóleum-sorozatát.

az új árucikkek
szűk boltokban a vevőkne
rendszerint nincs módju
tájékozódó szemlélődésr
napokban a szí

SAJTÓFIGYELŐ

KÖZPONTI HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 136-068. 337-748. 340-726

Kállai András

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1970 OKT 18

KIÁLLÍTÁS LENINVÁROSBAN

1021

A leninvárosi Derkovits Gyula Művelődési Központban október 21-én este 7 órakor nyílik meg Váci András festőművész és Pintér Éva iparművész közös kiállítása. A megnyitáskor közreműködik Keres Emil Kossuth-díjas színművész, továbbá Hegymegi Ernő hegedűművész és H. Légrádi Katalin zongoraművész.

Őrkö

Kariofilli vezérezre

Moszkva, (TASZSZ):

A tüzérség napja alkalmából, amelyet a Szovjetunióban november 18-án ünnepelnek, Georgij Kariofilli tüzérségi vezérezredes interjút adott a TASZSZ tudósítójának. Többek közt kijelentette:

„kolosszális sebességű és szupermagas röppályájú rakétáink bármilyen meteorológiai viszonyok közepette képesek lesújtani és atom-, valamint termonukleáris töltetükkel a föld bármely pontján — szárazon, vízen és levegőben — megsemmisíteni az ellenséget.

A rakétafegyver megbízható és hozzáértő kezekben van. A szovjet rakétások és tüzérek kötelességtudó, nagy műveltségű és önfeláldozó hazafiak".

A vezérezredes elmondotta a TASZSZ tudósítójának, hogy nemrég még a 20 kilométer magasságban repülő gép lelövése lehetetlennek tünt.

Ma viszont a szovjet rakétakezelők elháríthatatlan lövedékűket jóval magasabbra tudják röpíteni, mint amilyen magasan szállt annak idején a Szovjetunió légiterébe behatolt amerikai U—2 kémrepülőgép.

A vezérezredes hangsúlyozta: a nyugati hatalmak katonai köreinek azon reményei,

---

Választás

Váczi András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELET M

NOV 17

1021

Hozzák el Nyíregyházára is...!

Noha Váczi András nyíregyházi származású festőművész, mégis elég keveset tudunk róla. 1954-ben a művésznek szinte pálya kezdetén volt egy bemutatkozó kiállítása Nyíregyházán, de azóta vajmi keveset hallottunk róla. Pedig az évek teltével Váczi kiforrott egyéni hangú, élvonalbeli művész lett. Bernáth Aurél kitűnő iskolájának elegáns felfogását töltötte meg egyéniségével, s ezzel a felkészültséggel látnak napvilágot alkotásai. Az elmúlt időszakban Váczi András Párizst is megjárta.

Budapesten az Ernst Múzeumban nemrég nyílt meg önálló kiállítása. Képei alapos felkészültségről és művészi látásmódról adnak számot. Témáinak többsége a szülőföldről szól. Nyíregyháza és a nyírségi, szabolcsi élet elevenedik meg ecsetje nyomán. És nem csupán műveiben jár haza, hanem a valóságban is. Évenként néhány hetet mindig itthon tölt s élményeket gyűjt új műveihez.

Az Ernst Múzeumban megnyílt kiállításának megtekintése után önkéntelenül is erre gondol az ember: miért nem hívják meg Váczi Andrást megyénkbe is?

Kiállítást rendező szerveinken múlik, hogy Váczi Andrást itthon, szűkebb hazájában is megismerjék. Ne halogassuk!

(Vinczc)

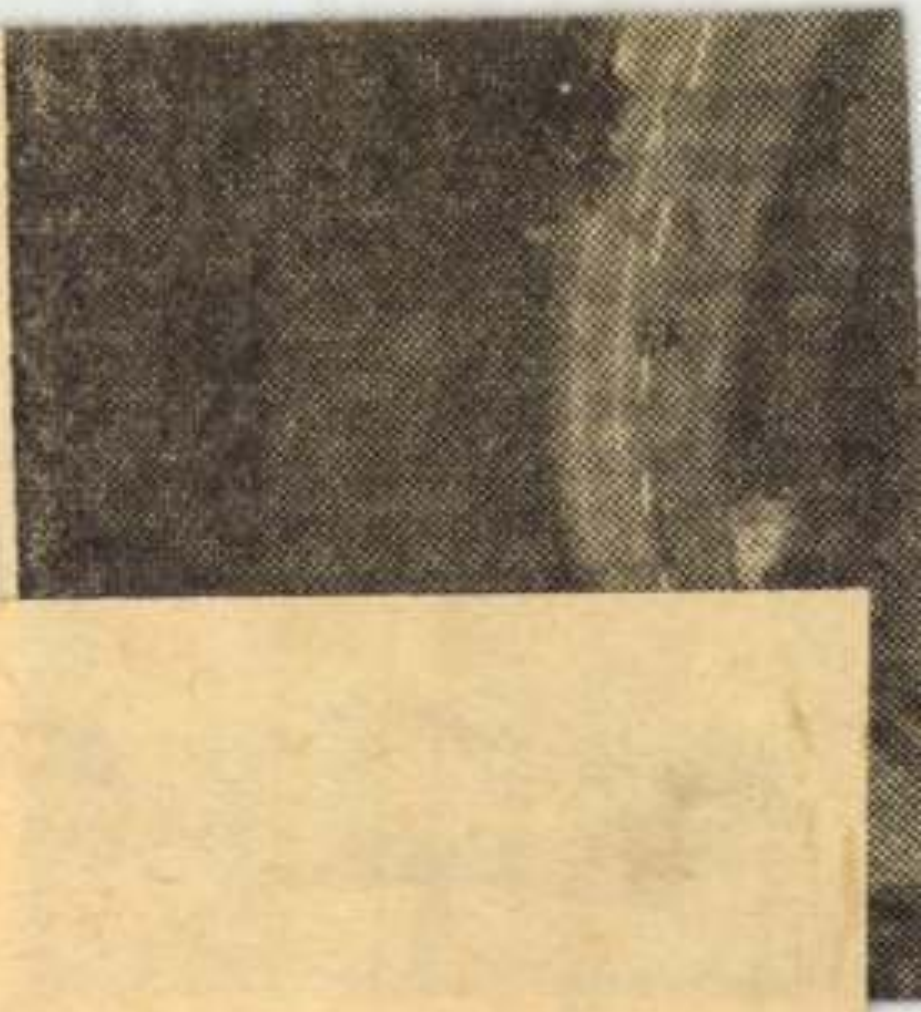

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KELET M
Váczi András
1965 AUG 11

1021

Az első vendég a vajai alkotóházban

Rövidesen megnyílik a vajai várkastélyban berendezett vendégszoba, melyet alkotóház jelleggel képzőművészek, írók, költők vehetik igénybe. Az első vendég Váczi András Nyíregyházáról elszármazott festőművész lesz, aki szabolcsi tájakat, embereket akar megismerni és festményeiben ábrázolni.

keresetet, közegészségügyi
ellenőr.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 MÁR

KELETMAGYARORSZÁG 4.

Kiállítás Váci András műveiből

Vasárnap, március 7-én délelőtt 11 órakor a Józsa András Múzeum kiállító helyiségében Váci András nyíregyházi születésű festőművész alkotásaiból kiállítás nyílik. A megnyitó beszédet Gulyás Emilné dr., a megyei tanács vb. elnökhelyettese tartja.

pp. 28. /a hazafias...folyt./e

jelentős a népfront bizottságoknak az a tevékenysége is, amelyet az őrségi és cseri földek, ezenkivül a mintegy 70 000 katasztrális hold rét és legelő megjavitása érdekében végeznek.

tájékoztatta az előadó a küldöttértekezletet a népfront bizottságok békemozgalmi, kulturális munkájáról, s a tanácsokkal való kapcsolatáról is.

a népfront munka egészére kiterjedő referátumot élénk vita követte, majd megválasztották a hazafias népfront vas megyei bizottságának 111 tagját, s az országos népfront kongresszus 21 küldöttét. elnöknek ismét dr.zsigmond lászlót, titkárrá pedig madló istvánt választották. /mti/

-..-

Váczi András

1021

bb. 26. váczi andrás festőművész kiállitása nyiregyházán

vid/tné/e

1964. március 8.

vasárnap ünnepélyes keretek között képzőművészeti kiállitás nyilt nyiregyházán, a jósa andrás muzeum helyiségeiben, váczi andrás festőművész alkotásaiból. a kiállitáson 21 olaj és tempera festményben, 60 rézkarcban és vizfestményben gyönyörködhet a közönség.

a kiállitáson gulyás emilné dr., a megyei tanács vb. elnökhelyettese mondott megnyitó beszédet. /mti/

FÉLÉVI TERVJELENTÉS

A befejezett termelési terv: 104,9, az exportterv: 101,3 százalék

A tervfőosztályon kapott tájékoztatás szerint gyárunk 104,9 százalékra teljesítette első félévi befejezett termelési tervét, ez az egész évinek 44,8 százaléka; 8,2 százalékkal több, mint az elmúlt év hasonló időszakában.

Az exporttervet 101,3 százalékra teljesítettük, 35,5 százalékkal több árut adtunk át a külkereskedelemnek, mint 1963. első hat hónapjában. A teljes termelési tervről végleges adatok még nincsenek, előreláthatólag az 1964. évi teljes termelési tervnek több mint 45 százalékát sikerült teljesíteni az első félévben.

LEVÉL A BUDAVOXTÓL

Köszönet és elismerés a K-gyáregységnek

T. Hervanek Ferenc gyáregységvezető elvtárs!

Örömmel és megelégedéssel állapítottuk meg, hogy a K-gyáregység első féléves szovjet specifikus kötelezettségeinek — a korábbi nehézségeket leküzdve — maradéktalanul eleget tett, olyan időpontban, hogy lehetővé vált a berendezések határon túlra való szállítása is, és így a szerződéses exportkötelezettségek teljesítése.

A gyáregység erőfeszítései az előzetes szállításokat is lehetővé tették, de elsősorban az aktuális exportkötelezettségek teljesítését eredményezték, melyért köszönetünket fejezzük ki. Ezzel a gyáregység kollektívája követésre méltó példát mutatott az exportszempontok messzemenő figyelembevételére.

Kérjük, tegyenek meg mindent a jövőben is annak érdekében, hogy — a jelenlegihez hasonlóan — a külkereskedelem a későbbi negyedévekben is maradéktalanul teljesíthesse exportkötelezettségeit.

A BUDAVOX vezetősége

Szeretne-e többet aludni?

Tízezer adat alapján: fáradásvizsgálat a 44-esben

A K-gyáregység 44-es műhelyében tíz napra megszano- *lógiai elváltozásokat okozhat* *a szervezetben az* *munka,* *dási* nta nk el- ük éz ísi a ő- a- a k é- s t i t , - -

A végleges vizsgálati eredményekre várni kell, tízezer adat feldolgozása időt igényel. Annyit azonban így is megállapíthatunk, hogy *a kezdeményezők és segítőtársaik dicséretet érdemelnek,* hiszen a vizsgálatsorozat a munkások, s ezen keresztül a gyár érdekeit szolgálja.

Bakos Erzsébet

A mérnök és a kapuőr

Július 1. reggel. Hét óra múlt néhány perccel. A műhelyek felől két munkás tart a 6-os porta kapuja felé — ki akarnak menni. Az idős portás nem engedi őket.

— Sajnos, itt nincs szeszélyforgalom.

A két ember összenéz, visszafordul. A 6-os festő sarkán egy mérnök állítja meg őket: „Menjenek csak ki, ne hallgassanak arra a vén hülyére!"

A két ember megfogadva a „jótanácsot", ismét a kapunak irányozza lépteit. Újból lejátszódik az előbbi jelenet, csak most ingerültebb hangnemben és jóval hangosabban. A munkások erőszakoskodnak, a kapuőr nem enged. Az egyik ott-tartózkodó gépkocsivezető erélyes közbeszólására is szükség van, hogy végre sarkonforduljanak és visszamenjenek munkahelyükre.

Eddig a történet. S ami a nyilvánosságot követeli, az az, hogy nem egyedülálló eset. *Mi is történt valójában?* Egy mérnök lehülyézett egy idős embert, aki a kötelességét teljesítette. Sőt, ezen túlmenően, a két munkást is meggyőzte, az a helyes, amit ők akarnak.

Az öregek iránti tisztelet mindenkire nézve kötelező, még akkor is, ha az egyik mérnök, a másik — csak?! — kapuőr.

Sokan mondják, hogy az intelligencia összefügg az iskolai

Váci András
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MEGAFON
1964 JÚL 10.
1021

A szocialista brigádokról

Szakmai továbbképzés

Brigádtagjuk: egy festőművész — Megkérték az üzemtechnikust — Vita könyvekről

A 7-es műhelyben dolgozó Puskás Tivadar szocialista brigád naplójából idézünk:

...„Váci András festőművészt brigádunk tiszteletbeli tagjává választottuk, megtekintettük kiállítását és műtermét. Több ízben folytattunk vele művészeti tárgyú megbeszéléseket."

Persze nem lehet minden szocialista brigádnak tagja egy-egy író, vagy művész. De legtöbb író, illetve művész szívesen tesz eleget az üzemből érkező meghívásoknak. Szívesen vállalkozik műveinek, alkotásainak és alkotó módszereinek ismertetésére, művészeti, irodalmi előadás megtartására, vagy egyszerű, közvetlen, baráti beszélgetésre. *Az ilyen kapcsolat a brigádtagokat hozzásegíti az élet, a művészet jobb megismerésére. Szocialista brigádjaink éljenek ezzel a lehetőséggel is.*

Ha helyettesíteni kell

Szakmai jellegű felajánlást csaknem minden szocialista címért küzdő és címet nyert brigád tesz. A legnagyobb gondot — eddigi tapasztalataink szerint — a szakmai továbbképzésre fordítják a brigádtagok.

A szakképzéssel kapcsolatos feladat mindenütt a műhely igényei és lehetőségei szerint jelentkezik. Szükséges is, hogy a brigádok befolyásolják tagjaikat: e kérdésben legyenek figyelemmel a vállalati szükségletekre. A brigádokon belül számtalan lehetősége van annak, hogy a dolgozók átadják egymásnak szakmai tapasztalataikat, jó munkamódszereiket. *Egy-egy kisebb ésszerűsítés, apróbb szakmai fogás így az egész brigád közkincsévé válhat.*

Helyes az olyan törekvés, hogy minden brigádtag megismerje a munkaterületükön előforduló valamennyi munkafolyamatot. Ennek többek között az a haszna, hogy bármikor helyettesíteni tudják egymást.

Kik segíthetnek?

A szakmai tudás fejlesztéséhez sok segítséget nyújthatnak a művezetők, technikusok, mérnökök. Ezt a segítséget egyes brigádok igénylik is. Így például a Táncsics Mihály-brigád (45-ös műhely) vállalásában ezt írja: *„A brigád szakmai fejlődése érdekében szakmai oktatáson veszünk részt, amelynek megtartására az üzemtechnikust kértük meg."*

A műszaki dolgozók segítséget nyújthatnak a brigádoknak, úgy, hogy belépnek egy-egy fizikai brigádba, vagy ha nem is lesznek brigádtagok, vállalják egy-egy brigád patronálását. Ebből a szempontból sokat tehetnek a művezetők, akikhez mind szakmai, mind egyéb kérdéssel bizalommal fordulnak a munkások, és akik ismerik az emberek problémáit, gondjait, felkészültségét.

Meg kell azonban jegyezni, hogy ott, *ahol több brigád dolgozik egy művezető irányításával, ne törekedjenek arra, hogy az tagja legyen valamelyik brigádnak, ez részrehajláshoz vezethet, amit joggal sérelmesnek tarthatnak a többiek.* Ilyen esetben az a művezető feladata, hogy szaktudásával egyformán segítse a hozzátartozó összes brigádokat.

Olvasás – részletekben

A szakmai továbbképzésben nagyon hasznos, ha kézbeveszik és olvassák a brigádok a műszaki könyveket. *A műszaki könyvek tanulmányozása választ ad egyes termelési problémák megoldására és segítséget nyújthat egyes újítások megvalósításához.* Egy-egy olyan szakkönyv áttanulmányozása, amely nem kizárólag mérnököknek íródott, értékes felajánlása lehet bármelyik brigádtagnak. Ilyen esetben a vállalást határozzák meg, hogy milyen részletekben olvassák el a könyvet és részletenként, fejezetenként brigádértekezlet keretében vitassák meg az olvasottakat. *A vita vezetésére a brigádtagok felkérhetik valamelyik mérnököt, vagy művezetőt. E viták nyomán minden bizonnyal gondolkodni kezdenek majd arról, hogy mit használhatnak fel konkrétan az olvasottakból.* A könyvek kiválasztásánál a műszaki könyvtáros segítségét is igénybe lehet venni.

A szocialista brigádok életéről, munkájáról, eredményeiről nap mint nap cikkek jelennek meg a napilapokban, folyóiratokban. A mozgalom részvevői érdeklődéssel olvassák e cikkeket, leírásokat. *Nem egy hasznos gondolatot, módszert ismerhetnek meg ez úton is.* Érdemes volna brigádértekezleten egy-egy alkalommal megbeszélni e hírlapi cikket, megvitatni, hogy mi az, amit azok a brigádok, amelyekről e tudósítások szólnak, jól vagy rosszul csinálnak, amit érdemes megtanulni tőlük.

bb 38. /országszerte ... 1. folyt./ m

dunaujvárosban a párt, a tanács és a népfront közös rendezésében tartott ünnepségen emlékeztek meg a tanácsköztársaság kikiáltásának 45. évfordulójáról. az ünnepség elnökségében régi mozgalmi harcosok, kommunista veteránok is helyet foglaltak. /mti/

17.20/- n

-..-

/ 1021

Váci András

bb 39. művészeti ankét nyiregyházán

vid tk vm 1964. március 20.

váci andrás festőművész kiállitása alkalmából pénteken délután művészeti ankétot rendeztek nyiregyházán, a jósa andrás muzeumban. a nagyszámu érdeklődő közönség részvételével a képzőművészet kérdéseit vitatták meg. a feltett kérdésekre váci andrás festőművész válaszolt./mti/

[redacted]

Váci András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 16.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1962 OKT 25

Váci András festőművész kiállítását Pór Bertalan Kossuth-díjas kiváló művész nyitja meg szombaton az Ernst Múzeumban.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

MAGYAR NEMZET

Varsóban, 1962. október 28.-

1021

NAPL

Váci András fiatal festőművész kiállítását szombaton az Ernst Múzeumban Pór Bertalan Kossuth-díjas kiváló művész nyitotta meg.

—Vasárnap, 1962. október 28.

ngot-ról

.: tára a 601. oldalán pedig így
- ismerteti: redingote (e: re-
a dingot, redengot, redengo) fr.:

Váczi András

(Pór Be[illegible] [illegible]írta 78.
szül. napja alt. ból)

Magyarfjúlsalg 1958 nov. 8.

1

A dolgozó nép jelöltjei

Újságokban, plakátokon napvilágot látott a lista, rajtą a Hazafias Népfront képviselőjelöltjei. Azoknak az embereknek a névsora, akik választó ezrek, százezrek és milliók bizalmából kerültek a listákra. Ott vannak államunk vezetői, tudósok, művészek és munkások, parasztok egyaránt.

A szem ilyenkor gyakran nem is a nevekre téved, noha a nyomdász azt szedte vastag betűkkel ,de azokat a rövid szavakat olvassa, amelyek sokkal vékonyabb betűből szedve, a nevek alatt állnak. És milyen sokat mondanak. Olvassuk: bőripari munkás, vasipari munkás, textilipari munkás, orvos, földműves, igazgató, technikus, pedagógus és nyugdíjas kubikos.

És érthető az is, ha az olyan ember, aki úgy érzi, köze van a mi ifjúsági szövetségünkhöz, hamar rátalál az ismerős nevekre, azokra, akik szövetségünk tagjai, vezetői közül kerültek a képviselőjelöltek listájára. Ezek között találjuk például a baranya megyei listán *Molnár Istvánt*, a mi ifjúsági szövetségünk lassan veterán harcosát és a pótlistán ott áll egy fiatal KISZ-titkár neve is: *ifjú Futács Kálmán*, bányászból lett technikusé És lássuk a többi megyét: Békés: *Gonda József* sütőipari munkás, a Kommunista Ifjúsági Szövetség megyei titkára. Borsod: *Pataki László* vasipari munkás, a KISZ megyei titkára. Csongrád: a jelöltlista második helyén *Komócsin Zoltán* elvtárs, a KISZ Központi Bizottságának első titkára. Vas megye dolgozói pedig ismét jelölték az őket hosszú esztendők óta képviselő *Gosztonyi János* elvtársat, a KISZ Központi Bizottságának titkárát.

Jó olvasni a sok név között az ő neveiket. És jó olvasni, az egész listát annak, aki arról akar megbizonyosodni, hogy a Hazafias Népfront jelöltjei valóban a nép jelöltjei, valóban a nép legszélesebb rétegeit képviselni hivatott emberek.

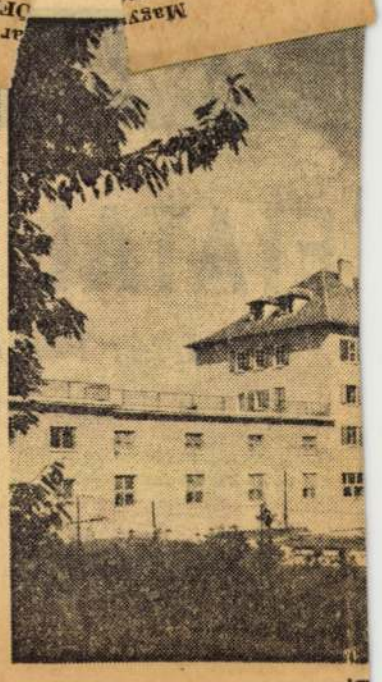

SZANATÓRIUM A LŐVEREKBEN

Nemrég adták át rendeltetésének a Sopron melletti Lövérekben ezt a gyönyörű, új szanatóriumot.

KIVESZŐ SZOKÁSOK

Semmi esetre sem akarom azok számát szaporítani, akik kutatják, s alapos, tudományos munkával elemzik egy-egy ősi népszokás kihalásának körülményeit, okait. Nem pályázok valamiféle babérokra; egyáltalán — csupán azért említem a néprajzkutatókat, hogy kellő fordulatot találjak mondanivalómhoz. Ugyanis azok a népszokások, melyekre alább hívom fel a figyelmet, nem a sajnált, s különösebben kutatottak közé tartoznak.

S talán nem is szokások.

De hogy ne beszéljek függöny mögött, egy régi viccel magyarázom, illusztrálom, mire gondolok:

A fiúk észreveszik, hogy Kerekes Pista már harmadnapja szódásüveggel a kezében sétál az utcán. Csodálkoznak.

— *De sok szódavizet isztok mostanában!*

Pista zavartan válaszol:

— *Nem iszunk mi egy cseppet sem.*

— *Hát akkor?*

— *Tudjátok, azért jövök le szódásüveggel, mert nincs télikabátom. Így meg azt hiszik a lányok, hogy csak a boltba indultam.*

Kicsit talán fanyar humor ez. Mindenesetre Angyalföldön — ahol először hallottam — azelőtt nem nagyon nevettek rajta. Ma már inkább.

Mi köze ennek a kiveszőszokásokhoz? A szódásüvegcsel tudtommal nem terjedt tovább, tehát nem is veszett ki. De a télikabáthiány eléggé országos jelenség volt. Ez viszont azt hiszem kihalt.

Erről van tehát szó. Megszoktunk dolgokat, s észre sem vesszük, amikor elhagyjuk azokat. Ne tessék gúnyosan mosolyogni: ezer tanút tudok hozni, hogy a hideget is megszokja az ember. Persze különbség van prémes bundában vagy vékony zakóban vitatkozni a mínusz fokkal. Mondják, hogy ezek a szokások összefüggtek az osztályhelyzettel is; a legritkább esetben halt meg például bankár fagyás következtében. Lehet, nem néztem utána.

S ha már az öltözködésről van szó, hadd mondjam meg, nem sajnálom a fehér gombos smicisapkát és a bokában csatolós nadrágot sem. Ez is apróság, nem terjedt el úgy, mint a fentebb említett télikabát szokás. Ezek a sapkák a fővárosban közismertek voltak. *A külterki „srácok" hordták leginkább.* A kerületet jelentette a gomb színe, a képzelt vagányságot a felhajtott simléder és az anyagi lehetőséget az, hogy már a fején volt, nem az üzletben.

Eltűntek ezek a sapkák. Jött helyette a kalap; normál, *cowboy*, vadászkalap — *ízlés* szerint, s hozzá nyakkendő, egysoros, kétsoros zakó, mi egyéb. Kérem, nehogy azt mondják most: változott a divat. Változhatott azelőtt a külterki munkásfiúktól nyugodtan, a sapka és a briccsesz tartotta magát, mert ez volt a legolcsóbb. Nem mulaszthatom el, hogy ne tegyek egy oldalvágást a jampecek felé. A

csak az ízlés kedvéért sem említek.)

Nos, a pléhdóznit csak itt-ott látni, a pakli dohány sem fogy úgy, mint egykoron. Igaz, a havannai vagy aranygyűrűs bőrszivar sem. *Ellenben a Terv, a Kossuth, a Szimfónia* — bár nem győzzük eleget szidni — *ma már népszokás.*

Érdekes, minél jobban belemerül az ember, annál nagyobb kedvet kap a kutatáshoz. Miért van például az, hogy az újságok kedves, szívetmelegítő epizódokat írnak ilyen tartalommal: A kisfiú karonfogta a vak néniket és átvezette az úton. Miért nem arról adnak hírt, hogy a kisfiú a tízóraira kapott nyolcmat, mégis hadd beszéljek nagybátyámról. Az utóbbi tizenhárom esztendő alatt mindannyiunk osztatlan örömére teljesen megbarátkozott a villamossal. Igaz, szidja, szidja most is, de felül rá. Azelőtt? Minden reggel és este gyalog sétálta le Újpest és a Nyugatipályaudvar közötti távolságot. Nem ellenőriztem, ő azt mondja, hogy másfél órai út. Fia már nem volt ilyen konzervatív, az ütközőn járt iskolába.

S ennél az esetnél kénytelen vagyok ismételni. Legalább olyan elterjedt volt ez, mint a télikabátot mellőzők szektája. S legalább olyan *kevés bankárról hallottam, hogy ilyen*

1958 NOV 8

színház | művészet

FIATAL BARÁTAIMHOZ

610

Írta: Pór Bertalan Kossuth-díjas festőművész, a Magyar Népköztársaság kiváló művésze

Megyek az utcán, s rám köszönnek régi tanítványaim. Belépek az osztályterembe, ahol várnak az én mai gyermekeim. Nézem őket: valamennyien viruló fiatalok...

Ilyenkor érzi meg az ember az idő múlását; no, meg akkor, amikor november 4-én, kedden újra túlesett egy születésnapon: a hetvennyolcadikon!

Ilyenkor úgy érzem, írni kell a mai ifjú képzőművészeknek a mi hajdani fiatalságunkról: a küzdelmekről, megpróbáltatásokról, keserves sorsról. Ám, a különbség leírhatatlan: akkora! Régen, a mi főiskolánk hallgatóinak csak 2—3 százaléka származott munkás- vagy földművescsaládból. S ma? A Képzőművészeti Főiskola hallgatóinak több mint a fele a népből jött: egyszerű, dolgos család sarja.

Talán azért óriási a különbség e két szám között, mert régen nem szült a dolgozó nép tehetségeket? Szó sincs erről, barátaim! A tehetség világra jött — de kinek jutott eszébe, melyik munkáscsalád, vagy parasztcsalád gondolhatott arra, hogy gyermekét művészeti iskolába írassa?! Azt sem nagyon tudták, hogy ilyen létezik.

Az én édesapám is szegényember volt; álmában sem gondolhatott arra, hogy művészt nevel a fiából. Zólyomban laktunk, s én hét éves voltam, amikor a fáskamrában kutatva festékre bukkantam. Egy öreg bácsié volt. Tőle kértem el, s naphosszat mázolgattam.



Így kezdődött az én festői pályafutásom. Nagyon nehéz anyagi körülmények között sikerült csak letennem az érettségit és sok nehézség után végre is beiratkoztam a festőakadémiára. Senki nem segített; csak saját magamra lehettem utalva. A Dorottya utcában volt egy Fixler nevű műkereskedő, neki festettem képecskéket, 1 forintért, 1 forint 50 krajcárért.

Együtt laktunk, négyen, diákok, a Dob utca 11. számú ház földszinti szobájában. Olyan sötét lyuk volt ez, hogy a vásznat, amelyre festeni akartam, az ablak sarkába kellett tennem, mert csak így láttam. S mégis mindig utána kellett igazítanom, mert amikor kivittem a képet a napfényre, akkor láttam, hogy milyen sárga az egész...

Valahogyan a „mi akkori egész életünket „utána kellett igazítani". Sötétségben éltünk...

A mi mostani, ifjú művészeink egészen más világba — új világba — léptek. Egy öreg ember él Nyíregyházán, a vasútállomás portása; fiából művész lett, én tanítottam: Váczi András ma a kecskeméti művésztelepen dolgozik. Szabó Lajos, régi tanítványom, szintén vasúti munkás fia. Vati József meg Miskolcon él s dolgozik: Derkovits-díjas!

Sorolhatnám tovább a kibontakozó tehetségek neveit... Ma összeállnak néhányan, munkaközösségekben dolgoznak, s nagyon jól boldogulnak. Régen ez sem létezett. Éheztünk — külön-külön! Ma a növendékeim legtöbbje már férj vagy asszony. Régen örültünk, ha egy szál magunknak valahogyan biztosítani tudtuk a mindennapi betévő falatot, nemhogy családalapításra gondolhattunk volna!

Eddig a múltbeli nehéz körülményekről, s ifjú művészeink mai élet- és munkalehetőségeiről írtam. De ami legalább ennyire lényeges: az alkotói munka mai szabadsága. A festők ma a nép életét eleveníthetik meg vásznaikon, a munka szépségét formálhatják képekbe. S talán nem is gondolnak arra, hogy ez — ami ma oly természetes, s oly megtisztelő kötelesség —, valaha, a múltban, harc volt, küzdelem az úri osztályok ízlésével, a kizsákmányolással, az elnyomással. Így szabadult fel hazánkban is az alkotó fantázia.

Friss és mai ez az új nemzedék. Fiatal! Olyan, mint a szűzföld, amelyet feltörtünk, felszínre hoztuk értékeit, s most teremni kezd...



145. — VÁCHARTYÁN: Gosztonyi—Rudnay-kúria, kerti középrész
Gartenrisalit — Partie saillante, côté jardin — Frontage facing garden
(1802.)

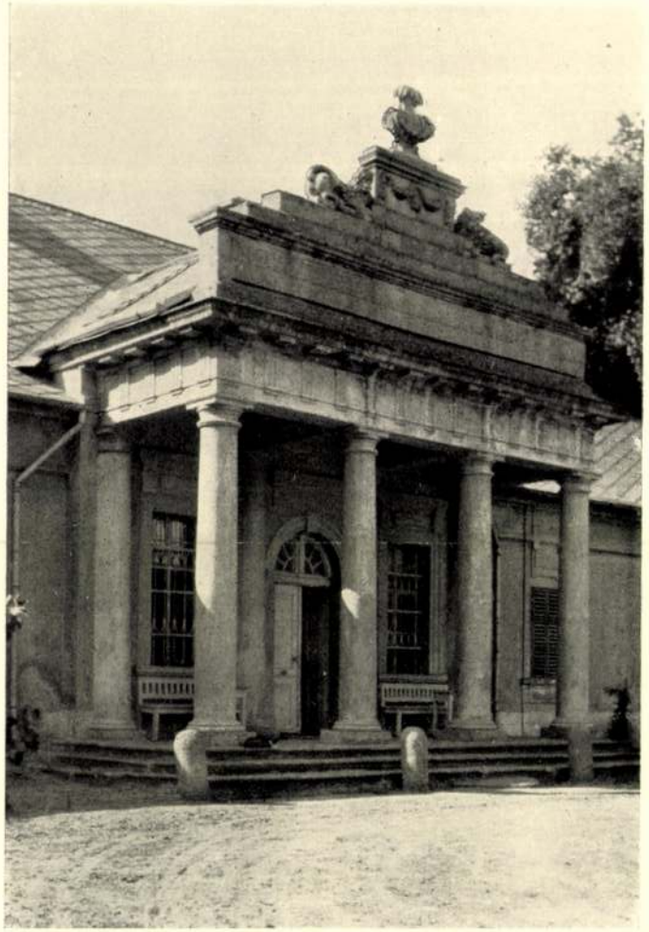

146. — VÁCHARTYÁN: Gosztonyi—Rudnay-kúria, udvari bejárat
Hofeingang — Entrée de la cour — Entrance to the courtyard
(1802.)

Váchartyán.

Gosztonyi-Rudnay
Kastély



A fascisták szimbólumul hatalmas kőszáli sast ajándékoztak Mussolininak.

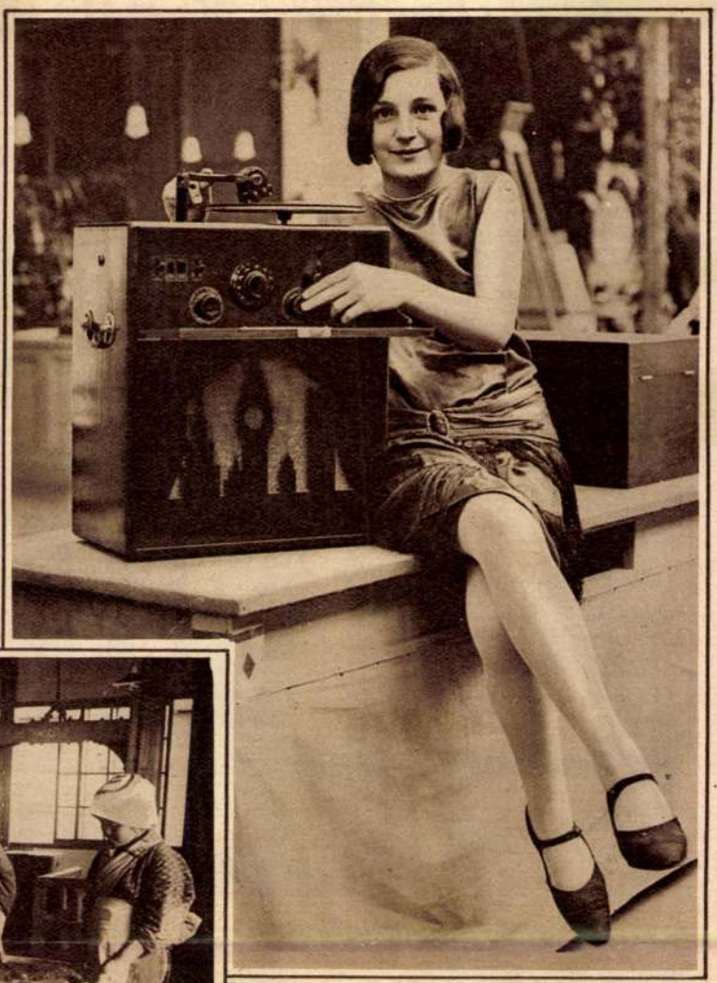

Ujitás a rádió terén: grammofonnal kombinált rádió.



Japán teanagykereskedés: Munkásnők szortirozzák a teát.



Amerikai cirkuszokban produkálja magát ez a jólfejlett elefánt, amely a grammofon hangjára divatos táncokat lejt.



A newyorki kutyakiállitás egyik győztese a kis terrier, abban a serlegben, amelyet dijul kapott.

A váchartyáni kastély öreg emlékei

(Tudósitás a Magyarság mai számába.)



A váchartyáni Rudnay-kastély udvari része. (Az asztal mellett a feketeruhás női alak Rudnayné nagyasszony.)

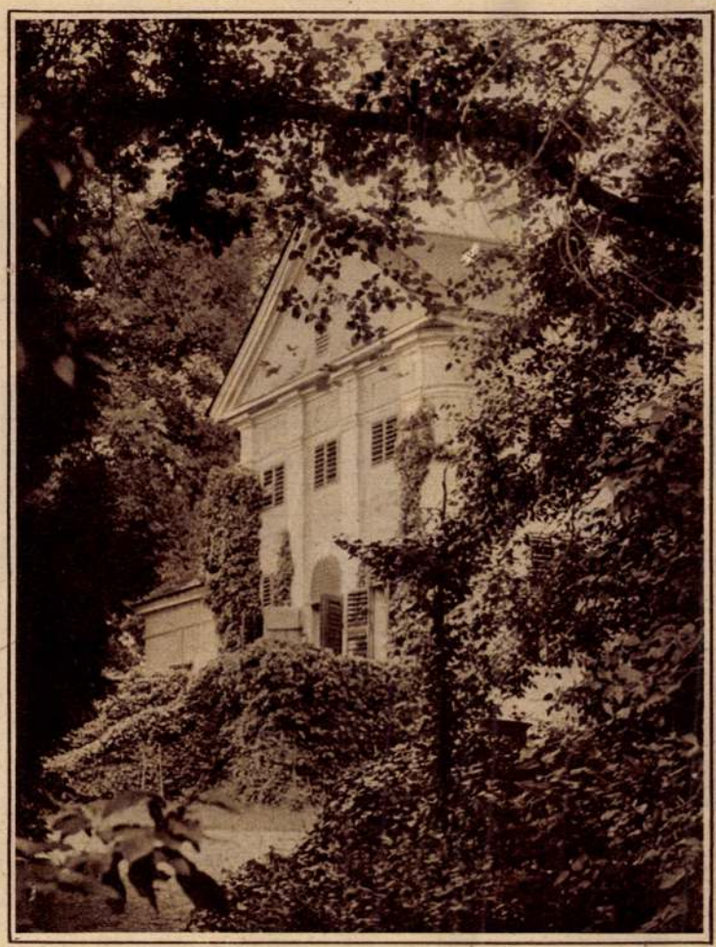

A kastély parkfelőli főhomlokzata.

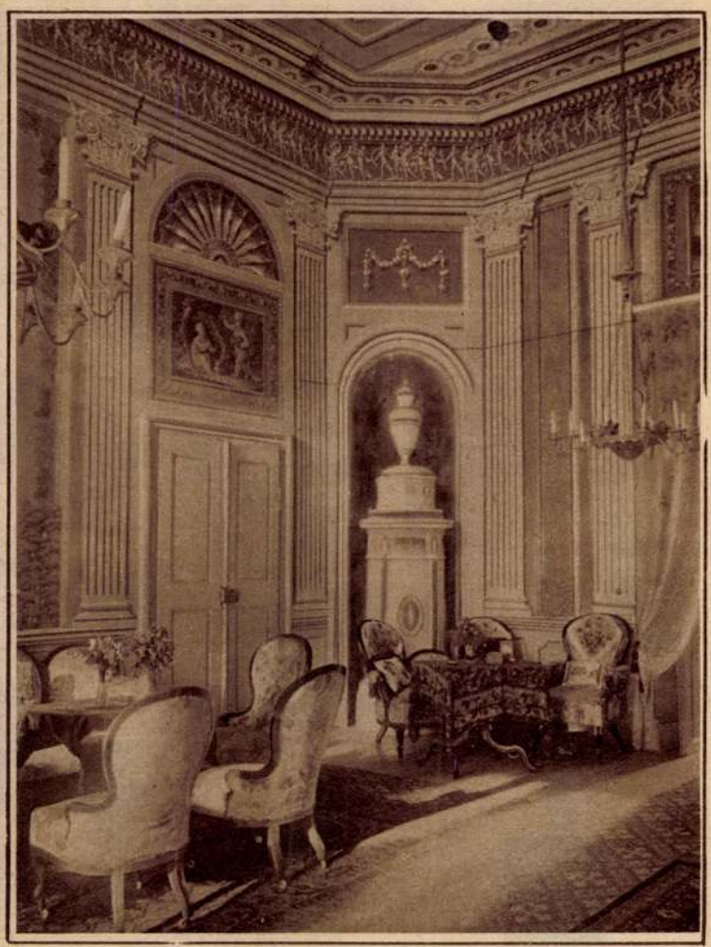

Részlet a kastély nagy szalónjából.

Vas. Ujs. 1865.

kor a lap szünetelt; jul. 17-kén ismét megjelent Glatz Eduard alatt és nov. 13-kán hivatalos organummá emeltetett.

Megjelent hetenkint négyszer, egész rétben egy iven, 1848. juliustól (vasárnapot kivéve) naponkint, nyomatott a kiadók nyomdájában. Előfizetési ára félévre 5 forint, póstán 6 forint p. p.; 1848-ki juliustól hatszor küldve 8 ft., kevesebbszer 7 ft. 12 kr., helyben házhoz küldve 6 ft. 12 kr. p. p. — 1848 végén szétküldetett belőle 2811 példány.

(Közlöny. 1848. II. 819., 1849. I. 63. 83. — Pesti Hirlap. 1848. I. 540. — Kossuth Hirlapja. 1848. 537. — Pressburger Zeitung. 1849. I. 88., 109, 467., 532., 568. II. 774., 798., 1026., 1046., 1310. — Scenen und Bilder aus dem ung. Revolutionskriege. Pest, 1850. 179., 187. — Levitschnigg: Kossuth und seine Bannerschaft. II. 297., 331. — Honi irod. Hirdető. 1848. 7. l.)

„*Der Spiegel*, für Kunst, Eleganz und Mode", szépirodalmi divatlap, 1828-ban keletkezett; 1848-ban kiadó-tulajdonos: Wiesen özvegye, társkiadó és szerkesztő: Rosenthal Sámuel, ez a szerkesztést s kiadási jogot 1848. okt. 1-én Saphir Zsigmondra ruházta, ki azt 1849-ben is (jan. 1—19-ig kivéve, midőn a lap szünetelt) szerkesztette april 22-ig, ekkor Saphir Pestről megugrott, s magyarellenes irányu lapja a 78. számmal ez évben megszünt. „Tükröt mutat — irta a Pesti Hirlap 1848-ban — s nem látja saját iszonyatos arczát. Lucus a non lucendo." Melléklapja: „*Der Schmetterling*," szinházi és literaturai kiegészitő lap; és „*Pester Handlungs-Zeitung*," kereskedés és iparmutató. 1849-ben Levitschnigg volt a „Spiegel" főmunkatársa.

Megjelentek Budán nagy 4-rétben, a főlapból hetenkint két szám fél-fél iven, a P. H.-ból havonkint 6 vagy 8 szám, a Schmetterling-ből 2 vagy 3 szám divatképek s más műmellékletekkel. 1848. oktobertől fogva a melléklapok nem adattak ki, a főlap pedig mint a „*Der wahre Ungar*" melléklapja jelent meg. 1849-ben a „Spiegel" ivrét alakban naponkint egy-egy iven adatott ki, politikai tartalommal és szépirodalmi tárczával, divat s műmellékletekkel, s ekkor Lukács és társánál nyomatott Pesten. Előfizetési ára félévre 1848-ban helyben 4 ft., póstán 5 ft., 1849-ben 5 ft., illetőleg 6 ft. 40 kr. volt p. p.

(Pesti Hirlap. 1848. I. 540. — Pressburger Zeitung. 1847. II. 868., 1849. I. 87., 88., 95, 320., 640. — Honi irod. Hirdető. 1848. 8. l. — Scenen und Bilder aus dem ungar. Revolutionskriege. 181., 187. l.)

„*Siebenbürger Wochenblatt*," 1837-ben keletkezett politikai hirlap; melléklapjai: „*Satellit*", ez és a főlap hetenkint kétszer jelentek meg 4-rétben. — „*Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde*," ez 1843-tól jelent meg és minden szombaton 4-rét féliv adatott belőle a főlaphoz; „*Stundenblumen der Gegenwart*," havonkint egy 32-rét 4 ivnyi füzetben adattak ki. — Kiadószerkesztők: Gött János nyomdász, és Németh Vilmos könyvárus Brassóban; félévi ára a három melléklettel együtt 4 ft. p. p. — A S. W. czimét 1849. márcz. 26-kán „Kronstädter Zeitung"-ra változtatta és Moltke Miksa szerkesztése alatt, az igaz ügy érdekében hatályosan működött tovább.

(Közlöny 1849. I. 293. — Kováry: Erdély története 1848—49-ben. 163 l. — Pressburger Zeitung. 1849. I. 301. II. 1146. — Credner: Bibliotheca transilvanica. 2-dik kiadás. Prága, 1865. 44. l.)

„*Temeswarer Wochenblatt*, für nützliche Unterhaltung und heimatliche Interessen," 1840-ben keletkezett vegyes tartalmu hirlap; szerkeszté 1848-ban Stockinger Mór, utána Wachtel Dániel tr., 1849-ben Herschfeld Károly; megszünt jul. 27-kén a 26-dik számmal.

Kiadta Beichel József nyomdász; hetenkint fél-, olykor egész iven 4-rétben jelent meg; ára félévre 3 ft. 36 kr. p. p. A lap magyar szellemben iratott.

(Pesti Divatlap. 1848. I. 191. — Honi irod. Hirdető. 1848. 8. l.)

„*Der Ungar*. Zeitschriftliches Organ für politisches Interesse, Kunst, Eleganz, Literatur, Theater und Mode." 1842-ben alapitva Klein Hermann által Pesten, ki e lapot politikai, müvészeti s vegyes tartalommal 1848. szept. utoljáig czerkeszté, mikor lapját megszüntette. Az Ungar a márcziusi napok előtt is magyar szellemü volt, elveihez mindig következetes maradt. Főmunkatársai voltak dr. Saphir Zsigmond és Diósy.

Megjelent, hétfőt kivéve, naponkint egy iv 4-rétben, divat- s arczképekkel; nyomtatta 1848. első felében Beimel József; juliustól Eisenfels Rudolf Pesten; félévi ára helyben 5 ft. 30 kr., naponkint póstán küldve 7 ft. 48 kr. p. p.

(Pesti Hirlap. 1848. I. 519. — Kossuth Hirlapja. 1848. II. 288. — Pressburger Zeitung. 1847. II. 884. — Scenen und Bilder aus dem ungarischen Revolutionskriege. Pest, 1850. 182. l. — Janotyck-Adlerstein: Die letzten zwei Jahre Ungarns. II. 99. l.) (Folyt. köv.)

Szinnyei József.

Vácz város.

(Vége.)

A szent Ferencz-rendüek zárdája szerfelett erős épitmény, s hihető, hogy az egykoron vár volt, a mint ez közönségen állittatik. Ezen épületben csupán öt misés egyén, s ezek szolgái laknak; élelmöket és ellátásukat leginkább gróf Koháry István alapitványának kamatja, s a közvidéken összeszedett alamizsnából tartják fenn. A sanyaruságos idők beálltával nagyban csökkent a buzgólkodók adakozási készsége is, miszerint nehány év óta mind borban, mind pedig más — ezelőtt kikerült — kedvezményekben korlátozás alá szorultak; mondhatni szegények csak tengődnek. — A zárdához ragasztott egyház elég nagy, és mind a mellett vasárnap és ünnepnapokon zsufolva van, főleg bőjti szent beszédek alkalmával; a főoltár igen nagyszerü fa-alkotmány, oszlopok, szobrok, és sokféle czifrázatu faragványokból álló, ezenkivül létezik még hasonló szerkezetü tiz kisebb oltár; még a szószék is meg van rakva kifaragott tárgyakkal, melyek a tizennyolczadik század izlését állitják elönkbe. Az orgona csinos és nem kis szerkezetü; különben az egész tisztán tartásra mutat.

Ezeken kivül a görögök is külön egyházzal birnak, de ezen vallásfelekezetüek száma annyira leapadt, hogy most már a papon kivül — kinek ellátására alapitvány van téve — csupán egy család van még; s igy hihető, hogy nem sok idő mulva a folyvást szaporodó evangelikusok jutányos áron fognak ezen csinos kis imaházhoz jutni, ha t. i. ez az alapitvány-szabályokkal összeférhet.

A református hivek Kis-Váczon, szintén birnak külön egyházzal, mely felnyuló csinos toronynyal és órával van ellátva, az ajtatoskodók számához képest a templom elég nagy.

Mult évben az izraeliták is készittettek egy csinos kis zsinagógát; mely annyiból nevezetes, hogy az egész munka belső szerkezetével együtt nehány hó alatt tökéletesen elkészült.

A városon kivül Pest felé kellemes fekvésü kiterjedt dombon van a már emlitett hétkápolna: kis templom a bold. szűz tiszteletére emelve. Szintén a városon kivül a vasuti indóház közelében is van egy kápolna szent Rókus tiszteletére szentelve, hol az 1840-ik évi döghalál megszüntekor fogadott népünnep, minden évben nagy szertartásu áhitattal megujittatik. A kosdi vám felé eső kalvária, hova a buzgólkodók a bőjti szent napok alatt nagy számmal járnak imádkozni — szintén érdemel megemlitést.

Még egy elhagyott kath. templom is van — az ugynevezett — Miklós-téren, melyről közönségesen állitják, hogy a mult században még ez volt a székesegyház, s a környékén levő nagyobb épületek a kononokok lakásaiul szolgáltak; püspöki lak lett légyen a mostani hattyu korcsma. Ezen elhagyott épület jelenleg magtárul használtatik.

Az érintetteken kivül Vácznak nevezetesebb épületei: a) A püspöki lak, mely ámbár nem kicsiny, de a tervezett nagyszerü egésznek csak egy harmadát teszi. b) A növendék papság laka, — seminarium — melyhez a várost illető nemzeti iskolák is ragasztvák. c) Siketnémák intézete, melyben jelenleg 50 fi- és 31 leánynövendék 5 tanitó szorgalmas fáradozása mellett nyer kiképezést; nevezetesen az ország alapitványából 26 fi- és 17 leány; magánalapitv. 15 fi- és 7 leány, — 126 o. é. ft. évi fizetés mellett pedig 9 fiu- és 7 leánynövendék. Ezen közhasznu intézet életrevalóságának folytonos jelét adja. A szerencsétlen siketnéma növendék olvasás-, irás- és számadásban többnyire jól kiképezve — lép ki innen a szabad életbe; sőt rajzolásban is nyernek oktatást, nem csak, hanem a fiuk általuk választott kézmüvek megtanulására a városbeli mesterekhez annak idejében kijárhatnak, a leánynövendékek pedig, a számukra rendelt rendes felügyelőnő által különféle kézi-munkákra tanittatnak. A valóban sükerdús működésről évenkint két izben tartatik nyilvános próbatét. d) Az irgalmas szerzet ápoldája, mely ezelőtt az itt megforduló betegek elfogadására nem levén elégséges, nehány év előtt egy ujonnan fölszerelt betegszobával megbővittetett; évenkint középszámmal 300 beteg nyer benne kellő ápolást; hét ágyra van alapitvány téve, és öt az intézet részéről tartatik folytonos használat alatt, mely a körülményekhez képest nem ritkán szaporittatik is. A ház és gazdaság vezetését a zárdafőnök — prior — a betegek gyógyitását és ápolását egy fő- és alorvos, a jó hirben álló gyógyszertárt szintén egy fő- és algyógyszerész végzi. — Van ezen kivül az ugynevezett papok épületében is, egy a város pártfogása, és több nagylelkü alapitó ajánlata után tőkésitett összeg kamatjaiból fennálló kóroda, melyről a számvitel az alsó plébános tiszti köréhez tartozik. e) A régi Theresianum, mely 1856. évben egészen átalakitva, és uj épitkezésekkel megbővitve *fegyenczházzá* alkalmaztatott. Miután ezen közintézet már többször volt érintve nyilvános lapokban, (a Vas. Ujságban is megjelent ismertetése), nem is tartom szükségesnek terjedelmes leirását, csupán egyes részleteket kivánok megemlitni. — A fegyenczek létszáma folytonosan változik, jelenleg áll 826 személyből, ezek nagyobb része különféle kézmüvekben nyer oktatást, vagy ha már kiképzettek kerülnek ide, azok oktatják a többieket, s mellette elegendő foglalkozást kapnak; minden munkáért bizonyos megszabott mérsékelt dij jár, melynek $^3/_4$-részét rendesen kikapják, s azzal szabadon rendelkezhetnek, $^1/_4$-rész azonban tartalék tőkeül marad azon időre, midőn a fogságból kiszabadulnak; és ez igen czélszerü intézkedés, miután ez által megóvatnak azon kényszertől, hogy azonnal koldulni, vagy a mi még ennél roszabb, lopniok kellene. — Szellemi müveltetésükre is elég gond fordittatik, a rendes kath. lelkészen kivül — kinek évi dija 600 ft. — minden más felekezetbeli saját vallásu papjától nyer oktatást, sőt még olvasás- és irásra is külön tanitó által képeztetnek. Élelmezésük is türhető, naponkint $1^1/_2$ font kenyér, egy nagymeszely leves, ugyanannyi főzelék, s kétszer egy hétben hus; a bérlőnek jár ezért minden egyén után 30 kr., s ezen fölül a kézmüvek után nyert haszon; melyből azonban, azoktól, kik dolgoznak, naponkint, nyáron 5, télen pedig 3 kr. jön levonásba. — Betegek részére van külön kóroda, hol rendes gyógyitás- és ápolásban részesülnek. Az igazgató személyzet áll öt egyénből, egy igazgató 1200 ft., ellenőr 900 ft., első irnok 500 ft., és még kettő 300 ft. évi járulékkal; rendes őrök száma 70, őrtálló rendes katona van 30, egy kibérlett szomszéd épületben elhelyezve.

A fegyház közelében van azon tömör épitésü diadalmi kapu, melyet 1764-ben gr. Migazzi Kristóf váczi püspök, az itt megjelent fejedelmi család tiszteletére, s örök emlékül épittetett, ezen felirással: *Aeterno Domui!*

A leirtakon kivüli nagyobbszerü épületek: a nagyprépost és kanonokok lakházai, a városház, az urad. kormányzó lakása, nehány magánépület, s a vendégfogadók; melyek közül nevezetesebbek: „arany csillag," „kuria," „arany szarvas," „fehér hajó," „korona" és „tigris"; a többit közönségesen csak korcsmáknak, vagy borméró házaknak nevezik. A város nagy sörháza is érdemel megemlitést.

Halottas-intézet, vagy inkább: temetkezésitársulat van a városban 15, melyeknek nagyobb része 500 tagból áll; ezek kötelesek minden tagnak kimulása esetében a temetési költségek fedezésére tiz uj krajczárt lefizetni, melyből a megholtnak maradékai 40 o. é. forintban részesülnek; ott hol a társulat több tagot számit, a befizetés ugyanannyi, de a tagok számához mért arányban, a dijazás nagyobb. — Még egy beteggyámolitó-intézet is létezik, a segélylő-egyletnek mintegy 45 tagból álló egyéneiből, kik a társulati pénztárba hetenkint rendesen befizetnek tiz krajczárt, s a midőn valamelyik a tagok közül fekvő beteg lesz, és ebbeli állapota a kebeléből kiküldött választmány által igazoltnak találtatik, ápolási költsége és családjának fenntarthatására naponkint két forintot kap mind addig, még sulyosabb nyavalyájából felüdül, vagy — ha Isten ugy akarja — a jobb életre átszenderül.

Váczon van két gyógyszertár, egy a már érintett irgalmasoké, másik az ugynevezett városi gyógyszertár, Reichenhaller Lajos tulajdona.

Könyvnyomda is van egy, m. év óta Robonyi János tulajdona.

Orvostudor van 3, ezek közt a kitűnő hasonszenvi orvos Argenti Döme. Ezeken kivül rendes orvos 8 és 3 állatorvos. — Hites ügyvéd van összesen 11.

Árvay J.

*

A magyar tud. akademia legujabb ünnepe.

A magyar akademia holnap, hétfőn ujra nagy ünnepet ül. Fölsereglik az ország értelmiségének nagy része, tolongani fog a néptömeg, s bámulva tekint a tudomány templomára, mely büszke emléke nemcsak nemzeti lelkesülésünk teremtő erejének, hanem annak is, hogy a négy folyam mentén nem csak a jobbak fényüzése már az eszme, a tudomány, hanem oly szükség, mely nélkül nincsen élet, csak halál vagy tengödés.

Harmadik diadalünnep ez, melyet a magyar müvelödés jövöjének záloga, képviselője, ül.

Midön gr. Széchenyi István, kinek elméje jéghegy, szive vulkán volt, szent lelkesültséggel eldobta a megalakulás magvát, megindította a szelet, hogy vihart arasson, a nemzet történetének ez egyik nagy napján, 1830-ban volt az első, a legnagyobb örömünnep.

Régen élt már a nemesebbek érzületében azon öntudat, hogy a nemzetiség nyilatkozatának, a nyelvnek, bajnoka, védője az irodalom. Ez mondja el az emberiség haladásának mozzanatait, ez vet világot a nemzet jellemére, ez teszi a világ büszke családainak méltó tagjává a magyart.

A magyar akademia a magyar tudományok és szépirodalom érdekében alakult meg.

Nagy volt tehát az öröm, hogy végre született egy társaság, mely nemzetünket Európához, a világhoz szorosabb lánczokkal csatolja. Nagy volt az öröm és nagy az eredmény!

A mit a mult századok az örökös zivatar közepette, a harczok miatt, mely életünkért szakadatlan kétségbeeséssel folyt, kénytelenek voltak elmulasztani, azt pár évtized lelkesedése, az összesitett erők buzgalma gyorsan igyekezett helyrehozni.

De jöttek sötét napok, midön a letiprott nemzet fájdalmát növelendök, felgyujtották az oázt, felszakgatták a sebeket s a haladás folyóját kiszáritották. A hová az üldözött lelkesülés, a halálra itélt öntudat menekült volna, az egyetlen menhely, a tudomány temploma előtt ott állott az erőszak, hogy visszariaszsza öket.

Tiz évig volt megszünve a magyar akademia létele.

1858-ban ismét ütött a feltámadás órája. És a tudomány második örömünnepét ülte. Az elhullott jelesek helyébe uj erők léptek, s Ő Felségének magasztos elhatározása következtében a csöndes csarnokok ismét megzendültek a tudomány hangjától. A lelkes honfiak ismét tettre buzdultak, az intézet megnyilása egyszersmind ujjáalakulás is lön.

E percztől kezdve mindenki mélyen érezte, hogy az elkezdett uton megállani nem lehet; az akademia bérelt házban nem lakhatik, s a köz-lelkesedés, anyagi állapotaink daczára is oly fényes eredményeket mutatott fel, hogy immár nemcsak pompás palota emelkedett a Dunaparton, hanem bérház is, mely folytonos jövedelmet hajt.

A buzgalom nagyságára nézve elég bizonyságul szolgál az a tény, hogy maguk a „Vasárnapi Ujság“ derék előfizetői s olvasói közel 17,000 forinttal járultak az alaptőkéhez. Mi büszkék vagyunk reájuk, s e nagy napokban ujra kifejezzük köszönetünket mindannyiának. Lesz tán utókor, mely egy virágzó, boldog magyar hazában lakván, annélkül, hogy magától vonná meg, nagyobb összegeket vihet a haza oltárához. De ezek nem fognak elfeledkezni rólunk, kik legtöbbet adtunk, mert mindenünket áldoztuk.



A m. tud. akademia könyvtára. — (*Haske* rajza után.)

A „Vasárnapi Ujság“-ban több izben volt már szó a magyar akademiáról. A palota rajzát is régen közöltük, az alapszabályok is ismeretesek olvasóink előtt. Nem mulatunk tehát tovább e mindnyájunk előtt kedves tárgynál, hanem bucsut veszünk a jövő hétig, midön a harmadik diadalünnep történetéről beszélhetünk.

Adja az ég, hogy a boldogság napjai vegyék itt kezdetüket, adja az ég, hogy a mit századokon keresztül hasztalan kerestünk, azt mielőbb megtaláljuk. Imádkozzunk igazságos reményeink teljesüléseért!

30-ik szám. Tizenötödik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, julius 26-án 1868.

Előfizetési föltételek: a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok együtt:** Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri gtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij külön minden igtatás után 30 ujkrajczár.

A váczi honvéd-emlék.

Az $184^{8}/_{9}$-diki országgyülés adósságot vállalt a szabadságharcz hősei iránt. Diadalok egész sorától elragadtatva, meghajolva a hősiség csodás példái előtt, kimondták a haza atyjai, hogy a honvédeknek a haza elismeréssel és jutalommal tartozik. — A ragyogó kor elmult, de e határzata teljesitendő kötelességül maradt fenn, s miután a nemzet két évtizedig „nem lelé honját e hazában," most a legelső szabadabb lélegzetet arra használja, hogy adósságát fizetgesse.

Nem fizeti szellemtelen betüben, mely gyakran hazudni is szokott, nem érdemjelben, melynek értékét gyakran szállitják alá méltatlanok; nem is fizetheti pénzben, melylyel egyébiránt zsarnokok is szoktak becstelen zsoldot fizetni, — hanem fizeti a megemlékezés és elismerés néma s mégis oly ékesen szóló jelvényeiben, minőket minden nagy és szabad nemzet szokott állitani hőseinek, nagyjainak, kő- és ércz-szobrokban, melyeket sirokon, téreken, harczmezőkön emel, hogy hirdessenek bátorságot, hazafiságot, lelkesedést, áldozatkészséget, szabadságszeretetet.

Ezt hirdeti a debreczeni sebzett oroszlán, ezt a zsolczai és csornai honvéd-emlékek, ezt hirdeti jul. 19-dike óta a váczi piramis.

Vácz várostól délre pár száz ölnyire az utolsó házaktól, kellemes halmos-völgyes helyen, az u. n. Hétkápolna és a temető közt emelkedik e piramis. A ki oda igyekszik, a hires fazekas-utcza mellett kell elhaladnia, hol sok száz muszka esett el, menekülés közben is hősileg harczoló honvédeink s a lelkesedésben versenyző váczi polgárok fegyverei alatt. Tovább azon fát találjuk, mely mellől egy vörös sipkás Götz osztrák tábornokot lelötte. Aztán egy köhid következik négy szent szoborral, melyek maig is viselik a harcz nyomait, egynek karját, másnak lábát stb. törte le az ágyugolyó. Ezentúl a lövölde fekszik s mellette a temető, mindkettő kellemes árnynyal kinálkozó, amaz a pezsgő vidámság, ez a gyászoló kegyelet tanyája. A temetővel átellenben az ugynevezett Hétkápolna fekszik, a történelmi emlékekben gazdag Vácz egyik érdekes pontja. Nem messze a komoly Duna folydogál, előttünk a pesti országut kanyarog, kissé oldalt pedig a Csöreg-hegy emelkedik, melynek képe holtig be van vésve azon honvédek emlékezetébe, kik onnan a muszka lovasságot lezúdulni látták.

E csinos helyen emelkedik a váczi honvéd emlékszobor, méltóságos piramis, két öl magas, négyszögü mesterséges dombon, melyre széles falépcsökön menni fel.

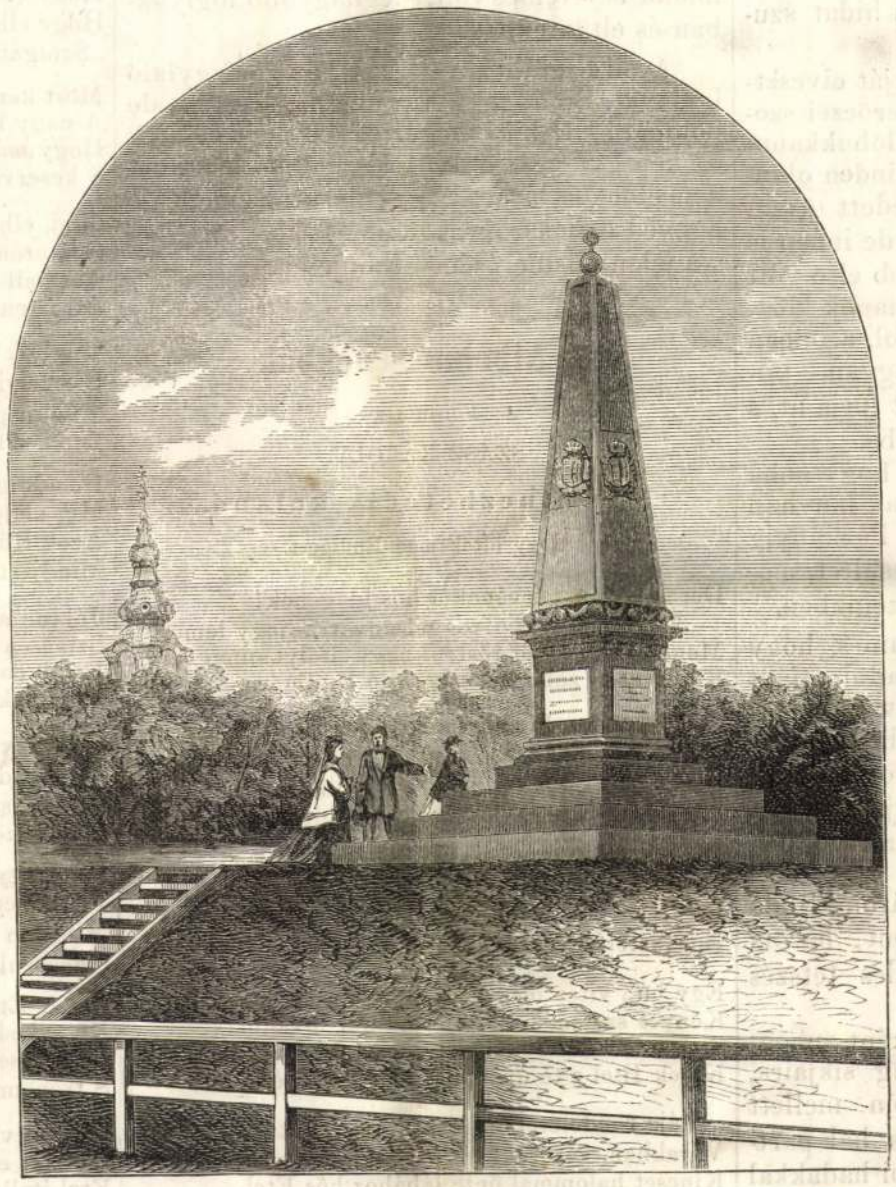

Váczi honvéd-emlék.

A szobor talapzatához a domb felszinéről három lépcső vezet. Mind négy oldalán nemzeti czimer látható, tetején pedig gránátgolyó magaslik ki. Másfél öles talapzata oldalain, arany betükből, a következő feliratok vannak vésve:

A keleti oldalon:

„Vándor megállj; tekints szét e mezőn,
Honvédeink itt küzdtek a jogért,
Itt nyugszanak, kik vért és életet
Áldoztak a honért!'

A délin:

„Ha a szabadság napját élvezed,
Áldd érte Istent s e szent hamvakat:
Honvédeink véréből nőtt a fa,
Mely vész s viharban enyhe nyugtot ad!"

Az északin:

„Ha a zsarnok lába nyomja e hazát,
Ne csüggedj el; hisz ők csak nyugszanak;
Széttörni békót, szolga-lánczokat,
Felkelnek ujra ők, a hős fiak!"

A nyugatin:

„MDCCCXLIX.
Aprilis X.
Julius XV. és XVII."

A szobor bronzozott vasból van, golyó-, korona- és koszoru-diszitéssel. Heinczelman, Gömörmegye-csiznawodai gyárában öntötték. 3600 frtba került, mely összeg legtöbbnyire maga Vácz és környékének szabadságszerető derék lakóitól telt ki. Az eszmét Krenedics Ferencz honvédegyleti jegyző és Kocsári adták, a kivitel Zambelly alezredes és Degré százados elnöklete alatti váczi honvédegylet érdeme.

E diszes emlékszobor leleplezésének részleteit a „Polit. Ujdonságok" legutóbbi számában már megismertettük olvasóinkkal. E helyen csak annyit jegyzünk meg, hogy az ünnepélyt vezető Degré Alajos tapintata kellemessé, méltósá-

gossá, mindeneket kielégitővé tette azt, emelte továbbá a vácziak és váczvidékiek tömeges részvéte, a pesti, budai, esztergomi, honti, nógrádi és jászkun-kerületi honvédegyletek küldöttsége, a tolnamegyeiek táviratilag kifejezett megemlékezése, s egy igen diszes nőkoszoru jelenléte. Azt sem hagyjuk emlitetlenül, hogy a városban derék polgárok, egyszerüségében is megható diadalivet emeltek lomb-koszoruból: „A szabadságharczban elesett honvédek emlékére.“

A váczi honvéd-emlék nem diadal diszemléke, noha april 10-dike bátran számitható a honvédsereg fényes diadalai közé, és nem vereség gyászemléke, noha julius 17-ért nincs miért szégyenelni magunkat; egyszerüen elesett honvédeink emlékezetére emeltetett az, kik ama két csatában életöket áldozták a hazáért. Mindamellett is legyen szabad ama csatákra e helyen visszatekintenünk, hadd tudjuk meg: minő alkalommal szállott a hivek ama véráldozata ég felé, hadd lássunk parányi keretben pár képet szabadságharczunk világra szóló eseményei közül.

A kápolnai, bicskei, isaszegi diadaloktól ittasultan vonult Görgei két hadteste april 10-kén Damjanics és Klapka vezérlete alatt Vácz alá, hol az osztrák hadseregnek Götz tábornok alatt 7 zászlóalj gyalog, 8 század lovas és 27 ágyuból álló szintén két hadteste a várostól délre a Gombás patak vonalát s a Hétkápolna körüli hépehupákat tartá elfoglalva.

Damjanics reggeli 9 órakor érkezett lőtávolba és szokott tüzével vetette magát az ellenségre. Legélénkebb volt a csata a Gombás hidja körül, hol az osztrák kartácsok oly sikeresen dolgoztak, hogy eleinte a derék Wázák, a hős veres sipkások és vitézségben velök versenyző 3-dik zászlóalj saját ütegeink oltalmába vonultak. Az utóbbinak vezére azonban, a hires Földváry Károly, miután alóla két lovat kilőttek, megragadja a zászlót, gyalog vitézei elibe áll, s halál megvetésével Visoczky hires hadosztályát: a 3-ik és 9-ik zászlóaljat uj erőre tüzelvén, a honvédek kartácszápor közt a hidat szuronynyal beveszik.

Az ellenség, legerősebb pontját elvesztvén, s egyszersmind a kosdi és verőczei szorosok felől Klapka hadtestét is előbukkanni látván, nehogy bekerittessék, minden oldalon gyorsan meghátrál s elkeseredett utczai harczot kezd Vácz déli részein, de innen is kiüzetik. Götz tábornok mint előbb első volt az előre, most utolsó a hátrarohanók közt, rettenthetlenül vezényel és harczol, azonban egy ürgolyó darabja fejét éri, s ugyan e pillanatban egy golyó vitéz mellét furja át, s haldokolva esik honvédeink kezébe.

A vereség oly világos volt, hogy noha fáradt sergeink az osztrákokat csak lanyhán üldözhették, az még azon éjen Párkányig futott, 343 halottat, számos sebesültet, marodeurt és hadiszert hagyván kezeinkben.

E csata után mondta Damjanics, hogy Földvárynak nem kell paripát adni; „igás lovat neki! ugyis mindjárt kilöveti magaalól.“ Görgei dandárt akart kezébe adni, de „a legvitézebb honvéd“, mint ekkor elnevezték, kikérte magának, hogy hagyják meg öt 3-ik zászlóaljánál, mi – bár alezredessé nevezték, — ugy is történt.

Vácz után Nagy-Sarló, Komárom, Buda következett, — három diadalpont, három pont, melyben egy uj Archimedes tetszés szerint megvethette volna lábát.

A muszka seregek hógomolyként zuhogtag a Kárpátokról Magyarország sikjaira, halmaira, s Görgeinek Komárom mellett táborozó 3 vitéz hadteste a Duna bal partján lefelé indittatott, hogy a többi hadakkal egyesüljön, mielőtt utja elvágatnék.

Nagy Sándor jul. 15-én érkezett Váczra, s előőrseit egészen a dukai hegyekig előre tolta. Rüdiger előhada ugyan ez előőrsöket csakhamar leüzte a hegyekről, de erre Nagy Sándor azonnal előnyomult és csatát kezdett. A csata szerencsével folyt. Az időközben érkezett Leiningen az ellenség jobb oldalába furakodott pár zászlóaljával, Nagy Sándor pedig balszárnyát verte vissza, a mint az egy nagy lovassági rohamot kisérlett meg. Lovasok özöne visszanyomta ugyan huszárainkat, de ütegeinktől oldalba fogatván, tetemes veszteséggel visszavonulni kényszerült.

A győzelem világos volt, mindamellett is Görgei jónak látta az orosz sereg zömét be nem várva, seregét a sötétség oltalma alatt Losoncz felé hátráltatni. E hátrálásra nézve végzetes volt a sereggel jött menekültek, különösen az ezerekre menő társzekerek okozta zürzavar, melynek az lön következése, hogy a hajnalban berobogó kozákság Nagy Sándort még Váczon találta, s mindjárt eleinte négy ágyut hatalmába ejtett. Leirhatlan a zavar, mely ezt követte. Jajveszéklő nők, káromkodó kocsisok, tomboló lovak, zörgő szekerek, parancsoló katonatisztek és feleselő polgárok, — iszonyu zürzavar volt az, méltó bevezetése a rákövetkezett hosszu hátrálás és a kétségbeejtő fegyverletételnek. Kocsisok, szekerenülők egymás hátán igyekeztek a kozák láncsa elől menekülni, s lehetlenné tették egymásnak a menekülést, a honvédeknek pedig az oltalmazást. Végre Görgei Armin némi rendet hoz a zürzavarba, s az oroszokat megtámadja, Leiningen is benyomul, az ellenséget kiüzi, hármat az elfoglalt négy ágyuból visszafoglal, a Gombás hidján erős állást vesz, s midőn az oroszok egész serge reá tör, folyvást harczolva vonul Rétságig, a hegyek közé menekült sereg után.

Veszteségünk száma sehol sincs kimutatva, de minthogy az oroszok is 450 emberre teszik a magokét, valószinü, hogy a mienk is tetemes volt, s legnagyobb foglyokban és eltüntekben.

A mi ezután következett, az vérfagyaló iszonyat. Boldogok a kik meg nem érték; de boldogok, a kik megérték és nem vesztek el két gyászos évtized küzdelmei közt, hanem élnek és látják az egymásután emelkedő honvéd emlékszobrokat, az egykori dicsőség s a jelen elismerésének tanujeleit. *K—i.*

A Nibelung-énekből.

Forditotta

SZÁSZ KÁROLY.

Harminczhetedik kaland.

Hogy ölték meg Rüdigert.

Derék munkát tevének a hős idegenek!
— A Gotlind férje reggel udvarra hogy lemegy:
Meglátja mindkét részről hogy elfolyt annyi vér...
Keservesen zokogni kezd a jó Rüdigér.

„Oh jaj nekem!“ a hős mond, „mért is születtem én?
Ily gyászt megorvosolni, bekötni nincs remény!
Békét sürgessek én bár, nem hajlik Etele,
Mert keble kín- s boszútól csordultig van tele!“

Detréhez küld azonban jó Rüdiger lovag:
Hogy még a hős királylyal békitve szóljanak.
De Detre azt üzente: „Jaj, ellent már ki áll?
Engesztelésre többé nem hajlik a király!“

Egy hún vitéz meglátá, mit többször láthatott,
Könyes szemekkel állni Rüdiger lovagot;
S mondá a királynénak: „Nézd, tétlenül hogy áll,
Kinek Etel s te úrnőm oly tisztességet adál;

„Alája rendelétek népet, földet sokat;
Várakban, városokban kedvére válogat.
Kincset halommal önte lábához hős Etel,
S ő még e szörnyü harczban kardját se kötte fel!

„Akármi ér. ugy látszik, nem is gondol vele,
Kamrája, kincses tára csak honn legyen tele!
Pedig ugyan vitéznek s bátornak hirlelék;
Próbáját e veszélyben bizony nem adta még!“

Hallá; s szomoru érzés tölté a hű szivet,
És haragos pillantást a hún vitézre vet.
Mondá: „Megbánod ezt még, hogy gyávának szidál!
Rágalmazó beszéded mindjárt vesztedre vál'.“

Kezét ökölbe fogta s a húnra rárohan,
És homlokon sujtotta őt oly iszonyuan,
Hogy szörnyet halva dobbant elébe földre le . . .
Etele veszteségét csak növelé vele.

„Eredj, rágalmazó gaz!“ kiált Rüdger vitéz.
„Nem volt-e búm s keservem a nélkül is nehéz?
Hogy kardot nem kötöttem: vádolni mersz-e még?
Gyülölnöm e vendéget, okom van ám elég,

„Tudnék reájok én is fegyvert emelni, — de
Hajh én hozám be őket vendég gyanánt ide,
Uramnak országába őket én vezetém:
Boldogtalan kezemmel, hogy bántsam őket *én?*“

Jó őrgrófhoz emigy szólt Etele dús király:
„No Rüdiger, segitni nekünk csak igy birál?
Nem volt-e országomban már is elég halott,
Kevesled tán a számát, hogy még te pótolod?“

Szólt a nemes levente: „Fölbosszantott nagyon;
Becsületem' becsmérlé s mi birtokom vagyon,
Hogy azt kegyes kezedből oly gazdagon nyerém,
Torkára forrt a gaznak most e hazug merény!“

Etele oldalánál Krimhilda fenn-üle.
Látá: a húnt a bajnok mikép ütötte le.
Siratta nagy felszóval s sürűn könyezni kezd
S igy szóla Rüdigerhez: „Hogy érdemeltük ezt,

„Hogy búnkat, a királynak s nekem, még növeled!
A mit mindég igértél, nem hittem hogy feledd:
Értünk becsületet s vért volnál áldozni kész . . .
Előttem bátor hősként magasztalt sok vitéz.

„Eszedbe juttatom hát mit eskél esküvel,
Mikor Etel földére hivtál hogy jőjjek el:
Hogy holtomig hűn szolgálsz; most van leróni mód:
Ily nagy szükségem arra szegény fejemnek sohse' volt!“

„Igaz, hogy megesküdtem, nagy királyné, neked;
Áldozni életet, vért, ha kell becsületet.
De *lelkem' elveszitni*, azt nem esküdtem én!
S ez urakat vendégül hozzátok én vezetém.“

Szólt az: „Gondold meg Rüdger mit eskkel fogadál:
Hogy bármi sérvem lenne, karod hű bosszut áll,
Hogy ellenségim ellen segitségemre lészsz . . .“
„Szolgáltam is hűséggel“ — felelt a hű vitéz.

Most kérni kezdi szépen a hőst a dús Etel;
A nagy király s királynő esennen esdekel,
Hogy már a jó őrgrófnak meglágyul a szive
S keserves bánatában ilyen vallást teve:

„Jaj, elhagyott az isten, hogy értem e napot!
Oda erény, becsület! Siralmas állapot!
Azt kell-e tennem hát, mi árnyat nevemre vet?
Jaj istenem, hogy inkább meghalnom nem lehet!

„Melyik szavam' szegjem meg, betöltni másikát?
Bármelyikét: az isten tudom meg nem bocsát;
S ha megszegem mindkettőt: egész világ elitél!
Isten, világosits meg, ki ez élethez kötél!“

De addig-addig kérte a dús király s neje,
Mig majd sok jó vitéznek lön veszte ő-vele;
Azok Rüdger kezétől, ő tőlök elesék . . .
Mindjárt meg is halljátok e szörnyü gyász-mesét!

Jól tudta, hogy csak szégyent és gyászt arathat ott;
Szivesen föl is mondta voln' a szolgálatot,
Királynak, királynénak; félt, hős vendégiből,
Világnak csúfja lenne, ha egyet is megöl.

Most igy szólt a királyhoz a jó öreg vitéz:
„Szolgád, uram, mit adtál mind visszaadni kész;
Vedd vissza földed', várad', vedd vissza aranyod'!
Kiköltözöm hazámból koldus módon, gyalog . . .

„Itt hagyom néked inkább örököm', birtokom',
Feleségem', leányom' inkább kézen fogom,
Mintsem hogy ily gyalázat árán tartsam meg itt!
Gonoszul szerzett kincsben az isten sem segit!“

Felelt Etel király rá: „Hát rajtam ki segit?
De neked adom, Rüdger, országom seregit,
És kincset, várat, embert, csak értem bosszut állj,
S trónomra is helyezlek, légy mellettem király!“

Megint viszonza Rüdger: „Rájok hogy törjek én?
Ki őket en-házamba meghivám, vezetém;
Étel-itallal láttam, feküdtek ágyamon,
Elvették ajándékim' — s én üssem most agyon?



STURMANN MÁRTON.

ilyen, több híres követi utasítást is szerkesztett. Ebből az időből származik *Sturmann* Mártonnal kötött s mind szorosabbá vált barátsága.

A két lelkes hazafi napokat töltött együtt, hol Rozsnyón, hol Vizesréten, s ilyenkor rendesen emberbaráti eszméiket s a közjó előmozdítására vonatkozó terveiket vitatták meg. Még próba-szónoklatokat is tartottak a vizesréti kastély nagy ebédlőjében, vagy fölolvasták egymásnak egyes dolgozataikat, melyeket emberbaráti intézmények létesítése tárgyában fogalmaztak. Az ilyen előadások és felolvasások hallgatója kizárólag csak Sembery Anna Mária, Sturmann Mártonné volt, mert, míg teljesen meg nem rostálták terveiket, addig soha sem avattak bele idegent.

A nagy, karos gyertyatartókban tiszta lánggal égtek a vastag viasz-gyertyák. Fényüket visszaverték a tojásdad-alakú, ébenfa-keretű, sasos tükrök, míg a tigriskörmű, virágos bársonyszékben ült a Marie Antoinette frizurájú háziasszony, figyelve és itt-ott jegyezgetve is a férfiak beszédéből. Mert Sembery Anna Mária volt a reform-eszmékkel tépelődők íródiákja. Azonfelül, hogy propagandát csináljon, széleskörű, lelkes levelezést folytatott barátnőivel, ismerőseivel, biztatva őket, hogy férjeiket, fivéreiket igyekezzenek megnyerni egyik vagy másik nemes ügynek.

A kilenczvenes évek vége felé már egyre jobban buzgólkodott Chászár kedvencz eszméje, a siketnémák oktatása érdekében. S midőn neje, Sembery Terézia 1799 márczius 31-én meghalt, nem volt többé maradása rozsnyói otthonában. «Elmegyek Bécsbe, — írja ezidőtájt Sturmann Mártonné sógorasszonyának — hogy saját magam megtapasztalva a siketnémák oktatásának mibenlétét, a mások nyomorúságának enyhítésével felejthessem a magamét. Marczi nagy tekintetére a palatinusnál, és egyebekben is ő reá fölötte szükségem lészen...»

Chászár valóban el is utazott Bécsbe, és onnan, 1799 szeptember 20-iki kelettel így ir a «*Magyar Kurir*» czímű lap szerkesztőjének:

«A csetneki paedagogium egyik tanítója, tiszteletes és tudós Magda Pál úr, nemes érzékenységek által lelkesítve, a magyar- és erdélyországi efféle boldogtalanoknak oktatását örömmel elvállalta. Én ezen tanítónak itt Bécsben leendő taníttatására a szükséges költséget megadom, a rozsnyai házamat az institutumnak örökösen által adom, sőt a tanulóknak mind mulatságukra, mind gyakoroltatásukra



CHÁSZÁR ANDRÁS.



STURMANN MÁRTONNÉ SEMBERY ANNA MÁRIA.

egy közel lévő kertemet is hasonló jussal oda engedem, vagy ezek helyett a már ezelőtt a tanulóknak számokra szánt 1000 Rh frtot (ha más helyen állítatna fel ezen institutum) ajánlom. De hol a többi? Tőlem ezek is nehezen telhetnek ki. Reménylem: találkoznak a két Nemes Hazában, a kik velem együtt éreznek s embertársainkban magokat nézik: az efféle boldogtalanoknak boldogításokra velem kezet fognak. Tegyen az Ur kérem próbát és hirdesse ki ezen intézetemet a két Hazának. Ha elégséges ajánlások leendenek; a bécsi institutumnak rendén azonnal elkezdődhetik a munka azzal a különbséggel, hogy a magyar institutumban a magyar nyelv és a bevett vallások taníttatnának. Végtére, észrevévén egy tizenötesztendős fiam ez tárgy iránt való gondoskodásomat, azokból az 52 forintokból, a melyeket egytől-mástól kisded korában ajándékúl nyert, a leírt czélra ezen nálam lévő pénzéből 20, Gömörvármegyei hámoros Bartó András úr pedig 100 frtokat ajánlottak.»

Ez a levél az első adat ahhoz az országos akcióhoz, melyet *Chászár* kérésére a «*Magyar Kurir*» megindított, s mely nem maradt eredmény nélkül.

Mikor ugyanazon év őszén *Chászár* Bécsből haza jött, azonnal Vizesrétre ment Sturmann Mártonhoz, a kivel együtt nagyobb tervezetet dolgozott ki. Az ügyet 1799 év végén Gömörmegye közgyülése elé vitték, hol *Sturmann* hatalmas beszédet mondott a siketnémák oktatását érdeklőleg, Chászár pedig még ebből a gyülésből memorandumot nyujtott be a pesti



A SIKETNÉMA-INTÉZET VÁCZON.

volt korának, hanem a tollat is úgy forgatta, mint akkor egy hölgye sem a magasabb társaságnak.

Hogy céljukat elérjék, Beniczkyné a legszélesebb körű levelezést kezdte meg s a magasabb nőnevelés iránt mindinkább fölkeltette főrangú társaságunk figyelmét. József nádor nejének, Mária Dorothea főherczegnőnek is nagyon tetszett a megindúlt mozgalom, s így Beniczkyné és Brunswick Teréz a legszebb sikert remélhették.

Az 1831-iki koleravész azonban megakadályozott minden társadalmi és közművelődési munkát. Maga a lelkes Beniczkyné is áldozatúl esett az országos járványnak. Ekkor pangásnak indúlt az oly szép reményekkel kecsegtetett eszme.

Évekig szünetelt a mozgalom, mig végre a negyvenes években Brunswick Teréz egy magasabb czélú leánynevelő-intézetet nyitott, a melynek élére unokahugát, Teleki Blanka grófnőt állította s ugyanez időben Teleki Blanka egyik barátnője, Karacs Teréz, Takács Éva leánya, állított fel Miskolczon ily intézetet. Az 1848/49-iki események vihara azonban megszüntette mindkét hazafias, nemes irányú nevelőházat. A tanárok, köztük a híres Vasvári Pál, ki Teleki Blanka intézetében a történetet tanította, a harcztérre siettek, a nők tépést csináltak, beteget ápoltak vagy a csüggedőket lelkesítették.

Az ötvenes évek elején, miután Teleki Blankát elfogták és a nemzetet nagy mértékű csüggedés fogta el, belátta Brunswick Teréz, hogy nőnevelésünk ügyét ily körülmények között nem viheti előbbre.

A magyar nőnevelés erősebb föllendülése csak Brunswick Teréz halála után történhetett meg, midőn *Veres Pálné* Beniczky Hermina, leánya annak a Beniczky Pálnénak, a kit már a huszas években láttunk buzgólkodni ezen a téren, vette kezébe rendkívüli buzgalommal és tehetséggel az ügyet. Beniczky Hermin, ki édes anyját zsenge korában elvesztette, magán is tapasztalta, mennyire elhanyagolták nevelését. Mint ősrégi nemes család sarját, az bántotta leginkább, hogy hazája nyelvét sem beszélte kellően, és már felnőtt leány volt, midőn annak alapos megtanulásához hozzáfoghatott. Kiválóan fejlődött elméje, tudásvágya csakhamar kipótolt minden hiányt, különösen miután férjhez menetele által rendkívül kedvező környezetbe is jutott.

Férje, farádi Veres Pál minden hazafias és művelődési eszmének meleg támogatója volt, s olyan kiváló férfiak körében élt, mint Madách Imre, Szontagh Pál, Gönczy Pál és még számosan.

Veres Pálné, midőn kitünően nevelt, egyetlen leányát, Szilárdát Rudnay Józsefhez férjhez adta, akkor fogott teljes erővel magasabb nőnevelésünk fejlesztésének munkájához. 1867-ben kezdte meg ez ügyben működését, kezet fogva a főnemesség egy kitünő hölgyével, gr. Teleki Sándornéval, ki ma is teljes erővel működik e téren. Az ő törhetlen buzgalmuknak volt köszönhető, hogy 1869 okt. 17-én már megnyilt a nők magasabb kiképzését czélzó intézet, a mai nőképző egylet iskolája.

Két kis szobában, alig néhány növendékkel kezdte meg működését a nőképző-egyesület, melynek ma palotája van.

A magas, szellős tantermek, a szabadban való mozgásra és játszásra szánt tér, a főzőiskola, a női gimnázium, az a mintaszerű kórház, melyet gróf Vigyázó Sándorné, Podmaniczky Zsuzsánna bárónő költségén rendeztek be, párosúlva a kitünő szellemi- és testi nevelési rendszerrel, olyan tanintézetté tették a nőképző-egyesület iskoláját, a mely a külföld e nemű intézeteivel is kiállja a versenyt. .

Veresné Beniczky Hermin elhunyta után mint elnök gr. Teleki Sándorné s mint alelnök, az alapító leánya, Rudnay Józsefné állt a nőképző-egyesület élére, ki elnöktársai, Csiky Kálmánné és Emich Gusztávné úrnőkkel páratlan lelkesedéssel és ügybuzgalommal vezeti az egyesület ügyeit.

A gyermekvédő-kongresszus tagjai programmjukba vették ennek a kitünő intézetnek a meglátogatását is, — s midőn végignézik czélszerű berendezését, bizonyára a legnagyobb elismeréssel adózva a jelennek, mély tisztelettel hajolnak meg az *uttörők* s első sorban Brunswick Teréz grófnő és Veres Pálné Beniczky Hermin emlékezete előtt. *V—k.*



BENICZKY PÁLNÉ, STURMANN KAROLINA GYERMEKKORÁBAN.



Ellinger fényképe után.

VERES PÁLNÉ, BENICZKY HERMINA.

Vayk.

A VÁCZI SIKETNÉMA-INTÉZET ALAPÍTÓI.

Emberek becsülője-nek nevezte magát *II. József* császár, és ez a név méltán meg is illette őt. A korát minden tekintetben megelőzött, lángelméjű uralkodó egyike volt a legnagyobb emberbarátoknak, s többek közt neki köszönhető, hogy a siketnémák oktatása egész Európában elterjedt.

Az első, a ki e szerencsétlenek oktatásáról elmélkedett, Juan Pablo *Bonnes*, az arragoniai király connetableja volt. Elmélkedéseit egy nagyobb munkába foglalva, közzé is tette. Első követői *Vallis* János és *Holder* angol tanárok voltak. Ez úttörők munkája azonban csak *elméleti kisérletezés* volt.

De l'Epée Károly Mihály oktatott és nevelt először gyakorlatilag is siketnémákat, sőt miután tetemes vagyonhoz jutott, egy *siketnéma-iskolát* is állított föl Párisban.

II. József császár Párisban jártakor ismerte meg De l'Epée-nek siketnémákat oktató iskoláját, s az ott tapasztaltak annyira meglepték, hogy haza térve, Bécsből azonnal két embert, egy papot és egy tanítót küldött Párisba az ügy tanulmányozása végett; később pedig, mikor trónra lépett, Magyarországon is meg akarta honosítani az üdvös intézményt. Régi okiratokból, magánlevelekből olvassuk, hogy II. József a később oly szomorú nevezetességre jutott *Uj-épület*-et szánta *minden emberi nyomorúságok* orvosló helyéül. Egy Niczky Kristóf grófhoz intézett Handbillet mutatja ugyanis, hogy «*a városon kívül való nagy épületbe börtönt, kórházat, tébolydát, siketnémák és vakok — oskoláját*» czélozta a fejedelem.

A XVIII. század emberbaráti eszméi a nyolczvanas években már nálunk is mindinkább kezdtek tért hódítani. Különösen egyesek foglalkoztak mindinkább az elnyomott nép sorsával, nevelésügygyel; így a siketnémák oktatása is talált apostolokra.

A «Merkur von Ungarn» czimű lap 1786-iki évfolyamának V. füzetében egy Németh István nevű pestmegyei tanítóról tesz említést, a ki Jánoshidán egy siketnéma leánykát minden emberi képzeletet fölülmúló türelemmel meg tanított beszélni. Ilyen eset akkor még csak szórványosan fordúlt elő.

Az első, rendszeres siketnéma-oktatást a váczi intézetben kezdték meg, melynek keletkezése körül különösen nagy érdeme van jólészi *Császár* András, meg ózdi és zádorházai *Sturmann* Márton gömörmegyei uraknak.

Különböző életsorsban születtek, különböző volt életük folyása is, de lángoló hazafiságuk, emberbaráti eszmékért való rajongásuk egyesítette őket.

Sturmann Márton nemzetsége Svédországból eredt. Egyik őse nagy marsallja volt Gusztáv Adolfnak; elődei a harminczéves háború alatt katonai vitéz tettekért sok kitüntetést és javadalmazást kaptak. Az egyik ág e háborús időkben Magyarországra szakadt, s itt Gömörben telepedett meg. Sturmann Márton már kastélyok s nagy birtokok ura volt Vizesréten, Zádorfalván és Erdőfalván. Ugyancsak az ő ágazata, mint magyar család, már régebbtől fogva az *ózdi* előnevet is viselte. A múlt század nyolczvanas éveiben megnősült; az ősrégi felsőszudi Sembery-családból vett feleséget, Sembery Márton leányát, a nagy műveltségű Anna Máriát. Ettől kezdve Vizesrét országszerte kedvelt és hirneves gyülőhelye lett a liberális elvek köré csoportosulóknak. Általános műveltséggel párosult, igazi magyar hazafiság lakott a háziúr keblében, a ki, mint Berzeviczy Gergely is, teljes joggal mondható Széchenyi István szellemi elődjének.

Azok az eszmék és tervek, melyeket később Széchenyi zászlójára irt, már mind ott éltek Sturmann Márton lelkében. *Népnevelés, iparfejlesztés, munka* ezek voltak jelszavai, s mikor még nemesi körökben szó sem igen esett az *emberi jogokról*, ő már hangoztatta a jobbágyság megszüntetését, a gyáraknak, bányáknak társulások által való emelését és azt, hogy elhagyatott magányos, vagy özvegy asszonyoknak mód adassék kenyerüknek becsületes úton való megkeresésére.

Mi természetesebb, minthogy a siketnémák ügye is a legnagyobb mértékben fölkeltette érdeklődését, mely ügyre különösen *Császár* András tette figyelmessé.

Császár e nemes, de szegény ágostai evangelikus vallású szülőktől származott férfiú sok küzdés és szenvedés közt élte át úgy gyermek-, mint ifjúkorát. Azonban szorgalmát semmi sem törte meg. 1762-ben Késmárkra ment tanúlni, a hol a nagytudományú Karlovszky filozófiatanárt hallgatta. Úgy ott, mint később Eperjesen, a hol iskoláit folytatta, leczkeadással igyekezett könnyíteni nehéz sorsán. Gyakorlati tanúlmányait folytatandó, Pozsonyba ment, onnan pedig Győrbe, a hol Tisztapataky István ügyészhez állt be patvaristának. Majd az ország fővárosában igyekezett állást keresni és sikerült is Parnitzky hirneves ügyvéd irodájába bejutni. 1773-ban Rozsnyón telepedett meg, a hol csakhamar nagy hírnévre kapott ügyvédi irodát nyitott. Hévvel folytatta ügyvédi dolgait s oly népszerűvé lett, hogy csakhamar valósággal elhalmozták munkával; előbb négy, később már hat patvaristával dolgozott. Jövedelme is szaporodott, mert a legelőkelőbb családok választották ügyvédjökül, de azért a szegényeket sem utasította el, sőt minden ügyüket oly hévvel, lelkesedéssel vitte, akár a legjövedelmezőbb pörét. Neve oly jóhangzású lett, hogy 1790-ben Gömörvármegye főjegyzőjévé választotta. Mint

Ballagi Mór, *Greguss* Ágost, a finom szellemű eszthetikus, *Domanovszky* Endre, a tudós filozofiai iró, stb.

A jubileum ünnepét október 15-én tartották lelkes kegyelettel, az intézet számos volt tanítványának részvételével. Az evangelikus templomban kezdődött az ünnep, melyen *Veres* József esperes, országgyűlési képviselő mondott beszédet. A templomból az intézet tornacsarnokába vonúltak az ünneplők, a hol *Haviár* Dániel főgimnáziumi felügyelő tartott beszédet, *Benka* Gyula, a főgimnázium érdemes igazgatója az intézet történetét vázolta, majd az intézet több volt és jelenlegi tanítványának alkalmi költeményét szavalták, közte *Szabolcska* Mihályét, melynek befejező része így szól:

Eszményt becsülni, hont szeretni,
Sohse tanuljon hőbben senki:
Mint a mi szívünk egykor itt!
— Édes tanárink, édes álmot!
Sírotokban is legyen áldott
Még a haló porotok is.

— És te virúlj, szép Alma Máter,
Töltsd méltó ünnepűl a mát el,
S holnap munkára fel megint!
Munkára az Isten nevében,
S a hazaszeretet nevében,
Az *eddigi* nyomok szerint!



Révész Sándor amateur fényképe.

Ferencz császár szobra a váczi siketnéma intézet kertjében.



Mogyoróssy István amateur fényképe.

Jólészi Cházár András szobra a váczi siketnéma intézet kertjében.

A FEJFÁJÁSRÓL.

Ha mérlegre lehetne tenni az összes emberi fájdalmakat és pedig az egyik serpenyőbe a fejfájdalmakat s a másikba a többi összes gyötrelmeket, a fejfájással megterhelt serpenyő mélyet esnék. Mert a fej gyötrelmei messze túlhaladják a többi bajokat s ritka az a halandó, a ki sohse fájlalta ezt a legnemesebb testrészét. Az emberiségnek ez a gyötrő szelleme könyörtelen; gyermeket és aggot, műveltet és műveletlent, szegényt és gazdagot egyaránt sújt. S ép ezért a gyógyszerek, melyekkel ellene küzdeni törekszünk, töméntelenek s még egyre, újabb, meg újabb csodaszerekkel szaporodnak. De ha első használatra beválik is egyikmásik, csakhamar hozzászokik a szervezet, jobban mondva a betegség s a gyötrelmek újra kezdődnek. Maguk az orvosok is bizonyos segítségről lemondó közönnyel beszélnek gyakran a fejfájásról s különösen *migrén* név alatt ismert válfajáról, melyet átöröklődőnek s a testi elfajúlás tünetének tartanak, a minek aztán az az eredménye, hogy a fejfájásba, mint elháríthatatlan bajba, már kezdünk beletörődni. Legfeljebb múló enyhítése lehetséges; s ép ezért, sokan hűvös, sötét szobába zárkóznak, miként a beteg vad a legsűrűbb rengetegbe bújik, mások izgató vagy altató szerek tömeges fogyasztásával tompítják el egész idegrendszerüket, csakhogy a fejfájást ne érezzék. Hogy ez az utóbbi módszer mire vezet, azt a neki hódoló Maupassant, a ki dicsősége tetőpontjáról a tébolydába s aztán a sírba hanyatlott, eléggé elrettentően mutatja.

Pedig ha az orvostudomány nem tudta is még kiirtani, az egyszerű okosság, a józan ész nagy mértékben gyéríthetné ez a bajt. A józan ész ebben az esetben az okos életmódra int. Mert, hiszen mi rendszerint a fejfájások keletkezése? Hogy keletkezik a «Katzenjammer» név alatt ismeretes betegség, melynek főalkatrésze a fejfájás? Egy diák vidám társaságban egész éjszaka iszik. Részeg lesz, s otthon tompa álomba merül, melyből az említett betegség gyötrelmei közt ébred. Ennek a kínos állapotának magyarázata kettős: a szervezet alkohollal való megmérgezése és álom-hiány. Az alvás tudvalevőleg a testi működések napközben összekuszálódott szövevényének szabályozója. A mi vegyi, illetve élettani hulladékot napi munkája közben — mint valami gép a salakot — összegyűjt magában a test, az idézi elő az agyvelő álomnak nevezett elbódúlását. Ekkor aztán, alvás közben az izmok és a kifáradt agyvelő szép lassan megszabadítják magukat ettől a salaktól. A jóságos álom ellát megint azzal, a mit napközben elpazaroltunk s így fölébredve, új erővel kezdhetjük az életet. S ép ezért, a ki az alvásra szánt időt könnyelműn elmulatja, a másnapját teszi tönkre. Ha pedig épen megmérgezetten, mámorosan dől rövid álomba, biztos, hogy betegen, fejfájással ébred.

Eme gyakori példán a fejfájás egyik legfőbb és leggyakoribb okát tapasztalhatjuk. A szervezet megmérgezése ez az ok; akár oly mérgekkel, melyeket mint pl. az iszákos az alkoholt, önkéntes könnyelműséggel készen viszünk be a testbe, akár olyanokkal, melyeket az oktalan életmód folytán maga a test állít elő, az eredmény egyaránt káros. Oktalan életmód! Nem lehet elégszer mondani, hogy az embernek maga magánál nagyobb ellensége nincs. A fejfájás se egy önmagában álló betegség: legtöbbször életmódunk következménye Möbius, a hires lipcsei idegorvos és tanár, a ki maga is a migrén áldozatai közé tartozik, így panaszkodik a betegségről: «Előadást tartani veszély nélkül tudok, ha azonban elmélyedő, önálló munkát hosszú ideig folytatok, másnap föltétlenül migrénnel fizetek érte.» Ime, egy példa, mikor maga az idegorvos is bevallja, hogy saját maga idézi elő a betegséget. Mert nyilvánvaló, hogy ebben az esetben a túlzott szellemi munka, az agyvelő megerőltetése a migrén oka.

Szomorú ez ismert igazság, hogy már fiatal korunkban túlterheljük az agyvelőnket. A fejfájásban szenvedő iskolásgyermek gyakori eset. Hogy pedig az egészség sokkal fontosabb dolog, mint az a kétes értékü szellemi fejlettség, melyre némely szülő olyan sokat ad s melyet ép ezért gyermekénél valósággal kierőszakol, ez igazán nyilvánvaló. S mégis a nevelés elég oktalanúl nem egyszer a szó szoros értelmében kifejleszti a gyermekekben a fejfájást.

Nagyon gyakran a túl bő húsfogyasztás a fejfájás oka s így a hústáplálék mennyiségének csökkentése, megszabadíthat ettől a gyötrelemtől. Mások viszont a dohányzás túlzása miatt lesznek fejfájósakká s eme élvezetük mérséklésével szabadulnak meg tőle. Nem egyszer az idegorvos nem tud rájönni a makacs idegesség okára, mivel a beteg elhallgatja előtte, mint valami jelentéktelen dolgot, hogy naponkint igen sok erős szivart szív el.

A legtöbb fejfájás-szerző azonban a gyors,



Mogyoróssy István amateur fényképe.

Az új intézeti épület felavatása.

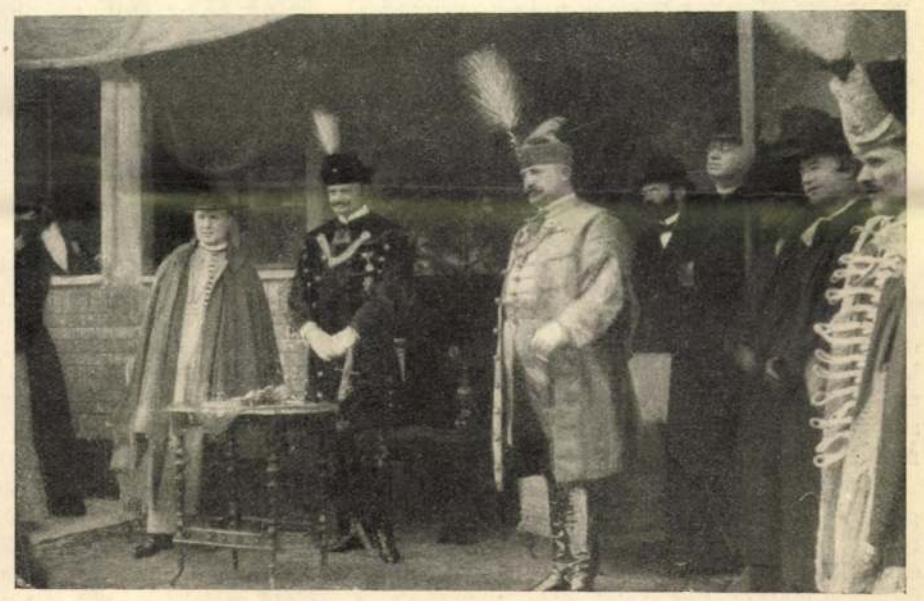

Révész Sándor amateur fényképe.

Wlassics közoktatásügyi miniszter gróf Csáky Károly váczi püspökkel és Gajári Géza orsz. képviselővel a szobor leleplezésnél.

A VÁCZI SIKETNÉMA INTÉZET JUBILEUMÁRÓL.

hajszaszerü munkásság. Nagy tevékenység azért igenis elképzelhető ilyen veszélyes következmények nélkül is, mert a fejfájás csak a lázas, nyugtalan, mértéktelen munkásság következménye. Ez a magyarázata annak, hogy a szellemi foglalkozások közül a hivatalnokok, a birák, a kik bizonyos nyugodt, sietésre nem zaklató munkásságot fejtenek ki, legkevésbbé fejfájósak: ellenben a hirlapiró, a ki lázas gyorsasággal ir egy, sőt több czikket, a szinész, a ki hirtelen tanúl be egész hosszú szerepeket, az jó, megfelelő üveg kiméli, működését megkönnyebbíti. Az igaz, hogy a haladó korral az üvegeket is föl kell újakkal cserélni, csak hogy ez nem a szem természetellenes megrosszulásának, hanem csupán a vénüléssel járó változó fénytörő képességének a jele. Ellenben a ki csökönyösen irtózik a szemüvegviseléstől: a szemizmait s a szem alkalmazkodási-készülékét terheli túl s szerez ekkép magának szédüléseket, káprázásokat s végül heves főfájásokat.

Mikép a szem, ép úgy az orr állapota is összeorvos, az ügyvéd, a kit százféle szétágazó tevékenység egyszerre sok helyen tesz szükségessé a kereskedő, a vállalkozó, a kinek a sok, gyorsan elvégzendő munkától állandóan fő a feje, mind, mind a fejfájás rendes áldozatai.

Amerikai orvosok érdeme, hogy a szem gyöngülései és a fejfájás közti összefüggést fölismerték. S valóban a fejfájás tudományának ez is egyik igen fontos fejezete. Sokan azért kapnak fejfájást, mert gyönge szemüket, — nem akarván szemüveget viselni, — túlerőltetik. Azt hiszik ugyanis, hogy a ki egyszer szemüveghez folyamodott, egyre erősebb üvegeket kell használnia. Pedig ellenkezőleg, a gyönge szemet a függésben van a fejfájások jelentkezésével. Legtöbbször az orron át való megzavart lélekzés a baj okozója, némelykor pedig az orrüreg megbetegedése.

Túlságosan sokáig tartana, ha a fejfájás összes okait fel akarnók sorolni. Az orvosnak gyakran legnehezebb feladata, hogy ennek a kegyetlen betegségnek igazi gyökerét megtalálja s ha lehet, kiirtsa. Minden esetben azonban szem előtt tartandó az, a mit már mondtunk, hogy ugyanis a bajnak gyakran fő, majdnem mindig pedig mellék oka a rendetlen életmód. S ép ezért igaz, hogy ha a híres Kant-féle s azóta a szocziálisták által kivánt napirendhez, a nyolcz óra munka, nyolcz óra szórakozás, nyolcz óra alvás elvéhez tartanók magunkat, a fejfájás sokkal ritkább volna, mint ma.

EGYVELEG.

* **Hatezer nőorvos** működik ez idő szerint az Egyesült-Államokban és New-York összes női kórházaiban csakis nő orvosok vannak alkalmazva. Amerikában az első nő 1849-ben tette le az orvostudori szigorlatot.



Szabó- és varróiskola.



Fiúk játszó-szobája.



Lányok játszó-szobája.

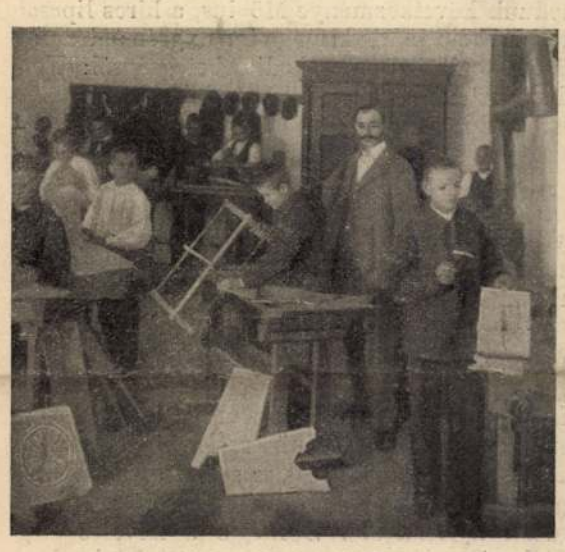

Asztalos műhely.

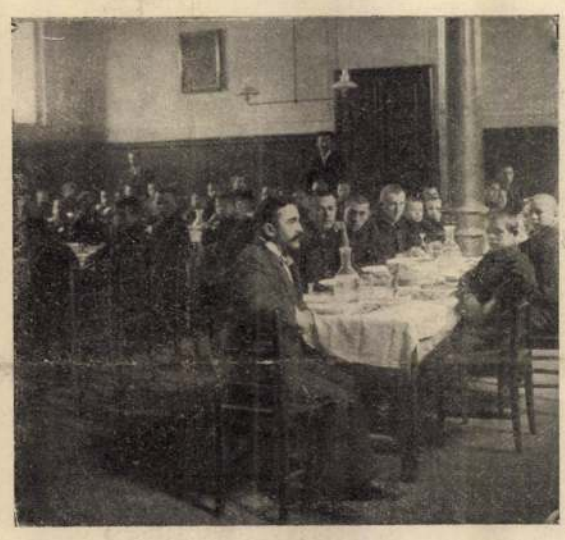

Ebédlő.



Foglalkoztató műhely.



Rajzterem.

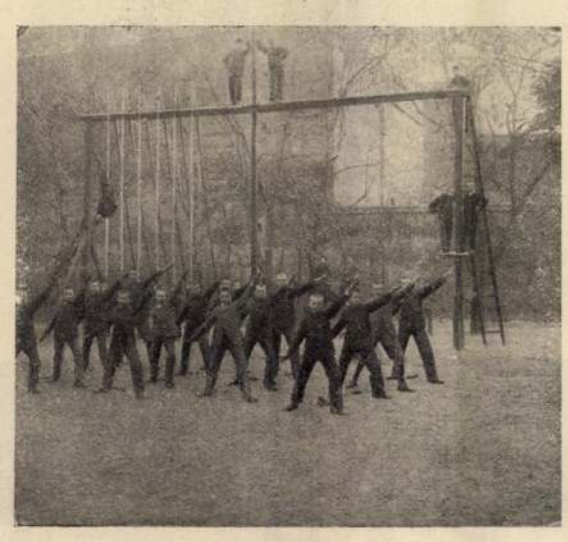

Torna-gyakorlat.



Fafaragó műhely.

A VÁCZI ORSZÁGOS SIKETNÉMA-INTÉZETBŐL — Erdélyi fényképei után.

* **Porfirio Diaz tábornok,** a mexikói köztársaság elnöke ellen hivataloskodása alatt tizenhét merényletet követtek el, a nélkül, hogy csak egyszer is megsebesült volna. Párthívei ötször egymásután választották meg elnöknek.

* **Az amerikai milliomosok.** Az amerikai Egyesült-Államokban jelenleg 4800 milliomos ember van. Ezek közül New-Yorkban 1045 lakik. A milliardosok, vagyis olyanok, kik legalább ezer millióval birnak — szám szerint nyolczan — szintén New-Yorkban laknak.

* **Japánban a szállodatulajdonosok** távozó vendégeik számára emlékül a ház képét mutató selyem legyezőket ajándékoznak, melyen Konfuczius irataiból egy-egy mondat olvasható.



Halácsy fényképe után.

RUTTKAYNÉ KOSSUTH LUJZA.

lelkes férfiú sokat tanácskozott együtt a közjó előmozditását czélzó s emberbaráti tervek, főkép a siketnémák ügye felett,

Végre annyira megért az eszme, hogy Chászár Bécsbe utazott a siketnémák oktatásának tanulmányozása végett. Ez 1799-ben történt, midőn a «Magyar Kurir» szerkesztőjének is irt, hogy saját rozsnyói házát a felállitandó intézet számára örökösen átadja, valamint egy kertjét is, vagy ha az intézetet nem Rozsnyón fogják felállitani, akkor ezek helyett 1000 rénes forintot. De még ez természetesen kevés lévén, felszólítja a «Magyar Kurir» szerkesztőjét, hogy indítson meg a nemes czélra gyűjtést. A lelkes felhivásnak lett is némi eredménye.

Még ezen évben haza jövén Chászár Bécsből, legelébb is Sturmannt kereste fel, a kivel egy nagyobb tervezetet dolgozott ki, melyet Gömörmegye közgyűlése elé terjesztettek, majd pedig a pesti egyetemhez fordultak. A dolog Ferencz császárnak is tudomására jutott, a ki 5000 forintot adott a felállitandó intézet czéljaira. Ezen példán a két derék emberbarát még jobban felbuzdúlva, rendkívüli tevékenységet fejtettek ki országszerte adományok gyűjtésére, a minek az lett az eredménye, hogy 1802 végére már 50,000 forintnál több összegyűlt.

Ezzel az intézetet már meg lehetett alapitani. És meg is nyitották még abban az esztendőben. Simon Antal győrmegyei áldozópapot már előzőleg felküldötték Bécsbe, ki ott a siketnémák tanitásának módját elsajátitván, hazatért s első igazgatója lett az intézetnek. Az új intézet 24 növendékkel és az igazgatón kívül három tanárral 1802 augusztus 15-ikén nyilt meg a váczi püspökök hajdani székházában, melyet e czélra átalakitottak.

Később aztán egyre jobban fejlődött az intézet, mely ma Európa e nemű legkiválóbb intézetei közt foglal helyet.

Az intézet száz éves fennállásának ünnepe alkalmából díszes «Emlék-könyv»-et is szerkesztett az intézet mostani igazgatója, *Borbély* Sándor, melyben hű képét nyújtja az intézet történetének, működésének, az alapitástól kezdve a mostani időig.

Látjuk e gondosan megszerkesztett könyvből, hogy a lefolyt száz év alatt 1410 növendéket vett fel az intézet, kik közül 882 fiú, 525 pedig lány volt s ezek közül csak 283-nak kiképzését nem lehetett taníthatatlanság, betegség vagy halál miatt teljesen befejezni, a többit sikerült megtanitani arra, hogy az emberekkel megértesse magát s hasznos tagjává lehessen a társadalomnak.

Az intézet épülete, a kisebb-nagyobb belső átalakitásokkal, alapjában egészen 1876-ig változatlanúl állott; ekkor azonban szükségessé vált annak kibővitése. Jobb szárnyához toldalékot épitettek. De már 1881-ben ismét szüknek bizonyúlt az épület, a mennyiben nem volt torna-, női kézimunka- és rajzterme. A már megkezdett szárnyat tovább épitették tehát s a következő évben a szükséges helyiségek rendelkezésre állottak. 1892 után azonban oly igen megszaporodtak az intézet növendékei, hogy ismét csak újabb épitéssel vált lehetővé azoknak befogadása és tanitása. Körülbelől a jobb szárnynak megfelelő terjedelemben, 1893-ban kiépitették az épület balszárnyát is. Ezek az átalakitások még mindig nem voltak elegendők s ezért a vallás- és közoktatásügyi miniszterium az 1901. évi költségvetésbe vett fel százezer koronát e czélra s ez összegen épült 1901 szeptemberétől kezdve 1902 nyaráig az intézet területén az a pompás palota, mely tágasságánál és czélszerű berendezésénél fogva bizonyára hosszú ideig nélkülözhetővé teszi az intézet további bővitését.

AZ AMERIKAI ZÁSZLÓ-ÜNNEP.

Nemcsak nagyszerű, hanem jelentőségteljes ünnepély is volt az, melylyel Amerikába szakadt honfitársaink, a «Magyar Nemzeti Szövetség» által ajándékozott, közadakozásból készült pompás nemzeti zászlót fogadták. A new-yorki lapokat is megragadta a magyarság lelkesültsége s áradozó hangon irtak a szép ünnepélyről.

Különben népesebb díszmenetet nem sokat látott még New-York sem, mint a milyenben a magyarok s a hozzájuk csatlakozott amerikaiak hatvan utczán végig vitték a zászlót, melyen kívül még vagy negyedfélszáz más zászló lengett a végtelennek tetsző, éljenző, ujjongó tömegben.

Majdnem minden nagyobb magyar-egylet saját zenekarával vonúlt ki, sokan lóháton, díszruhában, vagy csikósnak öltözve jelentek meg s a gyalogosokon kívül több száz hintó is követte a szingazdag menetet, melyet az amerikai lapok mozgó szivárványhoz hasonlitottak. De legnagyobb feltűnést okozott a sok szép leány, a kik magyarosan öltözve élénkitették a felvonulást.

Hogy milyen mozgalmas és lelkesedéstől áthatott lehetett ez a díszfelvonulás, némi fogalmat nyújthat róla Amerikából kapott képünk, a melyet most bemutatunk.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ámon Ottó: Leányszemek. *Budapest, 1902.* Ügyesen verselő, dalos kedvű s nyilván egészen fiatal ember mutatkozik be ebben a 60 lapos kis versfüzetben. Szerelemről dalol, de nem mély, az egész lelket elfoglaló érzésről, hanem csak múló hangulatokról. Ez az oka, hogy a dalok se tesznek mélyebb, maradandó hatást. Játszi enyelgés, tréfás kötődés az uralkodó hang bennük, annyira, hogy a füzet végén már-már egyhangúnak is találjuk. Verselésében csak ügyesség nyilvánúl, nem művészet, nyelve sima, itt-ott fordulatos, de kevés a színe, egyéni zamatja s könnyen válhatik modorossá. A füzet még csak biztató igéret a jövőre, nem kész tehetség munkája. A füzet 2 korona 40 fillérért megrendelhető a szerzőnél (Budapest, VI. Váczi-körút 17.) Mutatványúl a következő kis verset közöljük belőle:

Annuska esküszik...

Bimbófakasztó enyhe napsugárban,
Fürödve kéjes, égi illatárban,
Mirtusvirággal, talpig hófehérbe',
Örülve félve, édes lázban égve:
Annuska esküszik.

Az esküvel egy szép világ bezárúl,
S nyomán a szfinksz-szerű jövő kitárúl.
A múltból kisért az emlékek árja,
Ám itt szerelmes, hű lovagja várja:
S Annuska — esküszik.

A Budapesti Szemle októberi kötetében a közlemények sorát *Becker F.* Ágost nagyobb tanulmánya nyitja meg «A spanyol irodalom a középkorban» czímen. *Viszota* Gyula «Gróf Széchenyi István és Sopron vármegye» czím alatt kiegészíti Széchenyinek Zichy Antal által kiadott naplójegyzeteit, melyek a legnagyobb magyarnak szülőmegyéjével való érintkezéséről csak keveset szólnak. Sopronmegye jegyzőkönyveit és levéltárát kikutatva, 1826-tól 1861-ig terjedőleg sok érdekes adattal számol be Viszota a Sopronmegye és Széchenyi közti érintkezésből, közöl számos levelet is, melyek bizonyítják, hogy Széchenyi megyéjében is sokat tett s a megye büszke volt rá. A kötet további tartalma: «*Utolsó gyónás*» czímen egy nagyobb elbeszélés első közleménye; szerzője az angol *Hall* Caine s angolból fordította F. L. *Lévay* Józseftől a «Tátrai kép» czímű szép költemény s Michel Angelo három sonettjének fordítása *Meller* Simontól. *Stromp* László ismerteti Wildenbruch Ernő német irónak «Erasmus leánya» drámáját, a német modern irodalom egyik feltünő művét, mely míg a német birodalomban diadalmasan vonúlt végig a szinpadokon, Bécsben és az osztrák tartományokban eltiltották. Wildenbruch drámája a reformáczió nagy történelmi forduló pontján az ó-világ eszmekörét képviselő humanizmus és a megújuló társadalmi elv harczát dramatizálja s ezt Erasmus és Luther személyében állítja egymás elé. *Mahler* Ede «Egyiptomi régiségek Magyarországon» czímű czikke a magyarországi múzeumokban s magánosoknál levő, körülbelől 1700 darabra menő őskori egyiptomi tárgyakkal foglalkozik. *Kégl* Sándor a jeles angol irónak, Rudyard Kiplingnek «Kim» czímű regényéről ir ismertetést. Az «Értesítő» rovat bővebben foglalkozik *Szemere* Györgynek, a széptehetségű fiatal irónak két regényével, a «Dobay-ház»-zal és a lapunkban megjelent «A halász regénye»-



KÖRMENET NEW-YORKBAN A MAGYAR ZÁSZLÓVAL.

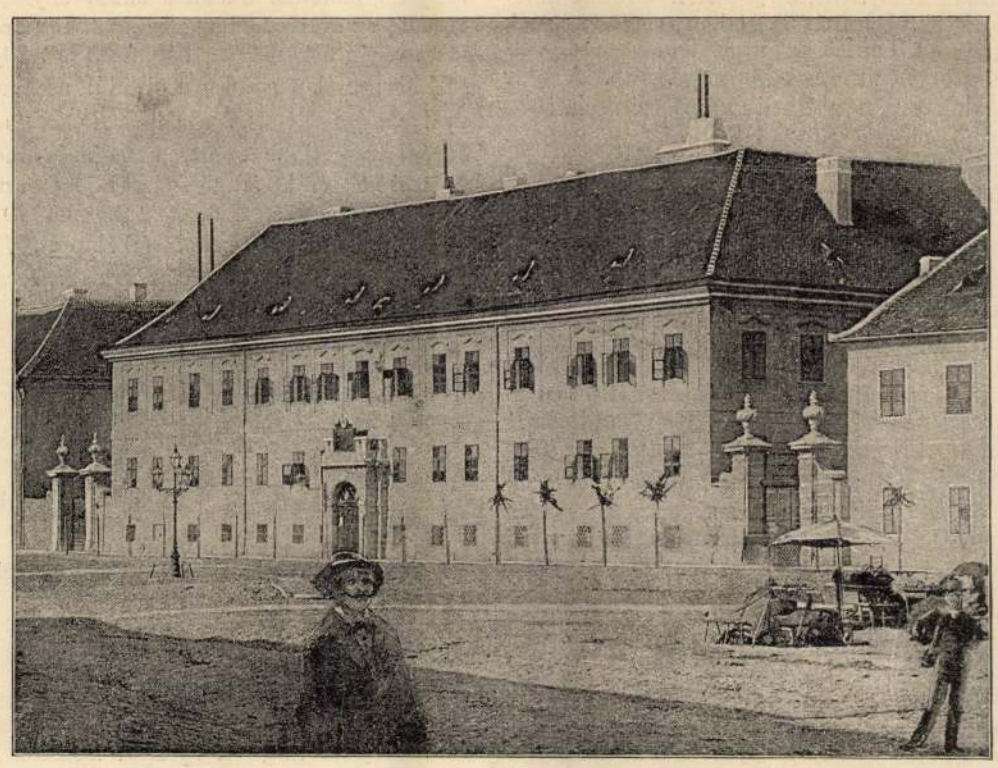

A VÁCZI SIKETNÉMA INTÉZET RÉGI ÉPÜLETE.

vel. A birálat irója méltatja a két regényben nyilatkozó irói képességet és erőt, kiemeli mindkettő jó tulajdonai között, hogy szerencsés megfigyelések, zamatos magyar kifejezések váltakoznak bennök, «A halász regényé»-ről azt is, hogy «cselekménye gazdag és változatos» s hogy erős törekvés mutatkozik az irónál a magyar sajátságok feltűntetésére. A magyar parasztot — irja a biráló — gyakran jellemzik regényiróink: de többnyire csak adomaszerűen. Szemere a magyar paraszt lelki világát: erkölcsi jelességeit, komolyságát, természetszerűségét, naivitását, szilajságát, egyszerűségét, szabadság- és vendégszeretetét, vallásosságát szerető elmélyedéssel iparkodik feltűntetni. A magyar paraszt, a magyar nemes erkölcsi élete a magyar regényirók számára még eléggé ki nem kutatott kincseket rejt. Szeretnők, ha Szemere György mindinkább erősbödő megfigyelő tehetséggel ezeket keresné.» A «Budapesti Szemle», mely Gyulai Pál szerkesztésében jelenik meg a Franklin-Társulat kiadásában, félévre 12 koronával rendelhető meg.

A filozófia története. Összeállította *Pekár* Károly. A filozófiai irodalom terén buzgó és sikeres munkásságáról ismert szerző e munkájában világos és könnyen áttekinthető kézikönyvet akart adni a bölcsészeti eszmék iránt érdeklődő közönség s az egyetemi ifjúság kezébe, hogy ezzel is előmozdítsa szellemi életünkben a filozófiai eszmék terjedését. Könnyed, egyszerű stílusban, a filozófiai íróknál gyakori nehézkességet és homályt gondosan kerülve állította össze az emberi gondolkodás fejlődésében fontossággal biró irányokat és rendszereket; e tekintetben könyve nagyon megkönnyíti a filozófia tanulmányozását. Áttekinthetőségét nagyban növeli az anyag helyes beosztása s a végén nyujtott részletes név és tárgymutató s a kik e munka áttanulmányozása után behatóbb és részletesebb tanulmányokra kapnak kedvet, jó hasznát veszik a gazdag és megbizható bibliografiának, melyet a szerző számukra összeállított. A könyv *Semsey* Andornak, tudományos törekvéseink bőkezű pártfogójának van ajánlva. Az Athenaeum adta ki csinos kiállításban. Ára hat korona.

Hunyadi Mátyás király az igazságos czímmel emlékfüzetet szerkesztettek *Kovács* Dezső és *Szabó* Samu. Közérthető módon, régi krónikák és jeles történetirók után közölnek benne Mátyás és atyja életéből számos jelenetet, jeles költőinknek a Hunyadiakat dicsőitő verseit, krónikás anekdotákat stb. A füzetet Kolozsvár városa adta ki, emlékül a nemzetnek a nagy király szobrának leleplezése alkalmából.

Jelentés a kolozsvári Mátyás-szoborról. G. *Nagy* Lajos tanár, a kolozsvári Mátyás-szoboralap pénztárnoka, kiadta a jelentést a kolozsvári Mátyás-szoborról. Elmondja a szobor történetét, ismerteti a gyűjtés folyását, adatait és beszámol az eredményről. E szerint a szoborra begyűlt adományok összege a kamatokkal együtt idáig *280,909 korona*, a mi a költség teljes fedezésére még nem elegendő. Remélhetőleg azonban újabb adományok pótolni fogják, a mi még hiányzik.

Röpirat. «Királyunk és tanácsosai» czímmel politikai röpirat jelent meg *Csávolszky* Lajos függetlenségi párti képviselőtől. Ára két korona.

Jövő Magyarország. Ezen czím alatt társadalompolitikai tanúlmányokat tett közzé *Tonelli* Sándor; könyve Nagy-Kőrösön jelent meg.

Krisztus temetése. Feszty Arpádnak bibliai hármas képét, «*Krisztus temetését*» a «Könyves Kálmán» műkiadó társaság kétféle művészeti másolatban adta közre, heliogravurban és színes fénynyomatban. Maga a művész ügyelt föl a sokszorítás hűségére, s minden útmutatása szerint készült. A műlapok valóban szépek és az eredetinek hű másai; a színes lapok a kép színeit is visszaadják. Hogy a legdíszesebb teremben is helyet foglaljanak, a keretről a magyar műipar gondoskodott, *Horti* Pál tervezetei után. A kép ára a keretben vidékre bérmentes szállítással 130 korona, de hét koronás havi részletekre is megrendelhető a kiadónál. A *Könyves Kálmán* ilyen művészies reprodukciók kiadásával sokat tehet a Németországból behurczolt olajnyomatok kiszorítására és terjeszti a művészetet, az ízlést és magyarságot.

A kuruczok Párisban. Berczik Árpádnak «A kuruczok Párisban» czímű háromfölvonásos vígjátékából, mely a Nemzeti Szinház jövő heti újdonsága lesz, nagyban folynak a próbák. A szinház a darabot új, díszes kiállítással hozza színre; a díszletek és jelmezek stilszerűek lesznek, nevezetesen a Rátki-huszárok egyenruhái korhű képek és párisi minták szerint készűlnek.

Népszinház. Október 11-ikén jó fogadtatásban részesült egy eredeti operette, «*Casanova*», melynek szövegét *Faragó* Jenő írta, zenéjét *Barna* Izsó szerezte. Faragó Jenő Casanovának, a XVIII-dik század kalandorának ismert pikáns történeteit vette alapúl. A színpad és a könnyű természetű operettek hatását eléggé ismerve dolgozott ki egy estére való és zene mellé szánt szöveget nem bő elmésséggel, vagy szellemmel, de formát tartott benne. Casanova lovaghoz oda képzelte azonban Don Juan és Fauszt komorvégű legendáját és a vidám, léha szerelmeskedő tragikusan enyészik el az operettet néző közönség szeme elől. *Barna* Izsó zenéje megtetszett az első hallás után, s a közönség estenkint egészen megtölti a szinházat. *Küry* Klára nagy vidámsággal játszsza a hármas női szerepet. Tetszett a czímszerepben *Nyárai* is, a szinház új tagja, hangban, játékban jóravaló erő.

Blaha Lujza búcsúföllépteti a Népszinházban. *Blaha* Lujza most tartja utolsó föllépteit a Népszinházban legjobb népszinműi szerepeiben. A Nemzeti Szinház mint örökös tagot szerződtette nagy művészetének elismeréseül s Blaha Lujza most visszavonúl a Népszinháztól, melynek legfényesebb estéi és sikerei megnyílta óta az ő nevével vannak összekötve. Búcsúföllépteinél a közönség folyton ünnepli, tapsolja, éljenzi és koszorúzza.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 13-iki ülésén, *Pauler* Gyula elnöklésével *Wertheimer* Ede tartott felolvasást Napoleon fiáról, a reichstadti herczegről, «A reichstadti herczeg politikai állása» czímen. Új, kiadatlan források alapján, leginkább a bécsi levéltárakból irta meg dolgozatát Napoleon fiáról, kit Bécsben neveltek és őriztek. Wertheimer a felolvasott részben egykorú politikusok iratait idézi, hogy mikép vélekedtek az ifjú herczegről, annak jövőjéről és a politikai állapotokról. Ha megjelenhetett volna Francziaországban, trónra emelik. Ausztria azonban, bár érdekei nem tiltakoztak ellene, nem akarta trónra emelni, s az ifjú herczeg is betegeskedni kezdett. 1832 májusában Metternich a következőket írja a párisi követnek, Apponyinak Párisba: «A herczeget már halottnak tekintem. Az a tüdőbaj lepte meg, a mely nem kiméli ugyan az embert az élet egyetlen korszakában sem, de a huszonegy éves korban föltétlenül megöli.» És II. Napoleon nemsokára, a dicsőség küszöbén talán, a messzi idegenben, számüzetésben meghalt s halálával egy időre nagyon könnyített a politikusok gondjain.

A Kárpát-egyesület új dísztagja. A magyarországi Kárpát-egyesület dr. *Darányi* Ignácz földmívelésügyi minisztert dísztagjává választotta. A miniszternek a megválasztásról szóló oklevelet a képviselőházban e hó 15-ikén délelőtt küldöttség adta át, melynek szónoka *Münnich* Aurél országgyűlési képviselő volt.

A miniszter megköszönte a kitüntetést és azt mondta: mindig arra törekedett, hogy a *Tátra déli lejtője magyar kézben maradjon;* oly sok fontos érdek van ahoz fűzve, hogy azt bővebben magyarázni nem szükséges. Csendesen, de folytonosan haladunk ebben az irányban, talán nem is múlik el fél esztendő, hogy valami ebben a tekintetben ne történnék. De még csak a dolog kezdetén vagyunk, ezt nemzedékről-nemzedékre kell folytatni. Miután most már maholnap a kincstár, legalább a déli lejtőn egyike a legelső birtokosoknak, ebből folyik az a kötelesség is, hogy a kincstár vezető és irányító szerepet játsszék és reméli, hogy ebben az irányban sokat fogunk tehetni és számít az egyesület hazafias támogatására. A miniszter szavait nagy tetszéssel fogadták.

A Néprajzi Társaság október 15-ki ülésén *Vikár* Béla tett jelentést a nyáron folytatott népköltési és etnografiai gyűjtéséről s néhány székely ballada s néhány szövegtelen nóta melódiáját is bemutatta fonográfon. A nyáron gyűjtött Nyitrában, Barsban, Nógrádban, Tolnamegyében, legtovább és leggazdagabb eredménynyel pedig a székelyek között. A Székelyföldön másfél hónapot töltött Vikár s összegyűjtött mintegy *háromszáz*, jobbára ismeretlen melódiát, *négyszáznál* több vers-szöveget, köztük egy eddig ismeretlen népballadát, száznál több lirai verset, köztük menyegző-dalokat s mintegy harmincz darab szövegtelen figurás nótát, a melyet behegedültek vagy beklárinétoztak a fonográfba. Vikár után *Gönczi* Ferencz olvasott föl a számok jelentéséről a göcseji néphagyományban.

MI UJSÁG?

A kolozsvári ünnepek. Kolozsvár fényes ünnepélyeiről czikkekben és képekben adunk ismertetést, és társlapunk, a «Politikai Ujdonságok» is bő részletességgel szólt a történtekről. Az ünnepnapok gazdag és lelkesedéstől áthatott eseményeiből fölemlítünk itt még némely részletet.

Az ünnepélyek már e hó 11-ikén kezdődtek a vendégek érkezésével, a miniszterek, az országgyűlés tagjainak, este pedig József Ágost főherczegnek fogadásával. Az ünnep első mozzanata volt az *Erdélyi Irodalmi Társulat* díszgyűlése. Jókai Mórt, a ki feleségével együtt érkezett Kolozsvárra, küldöttség hívta meg a gyűlésre. Ott volt Hegedüs Sándor, Zichy Jenő gróf és számos budapesti vendég. Bartha Miklós országos képviselő tartott emlékbeszédet Mátyás királyról s Mátyást mint hadvezért, diplomatát és nemzeti királyt méltatta. Azután Szabolcska Mihály szavalta el alkalmi költeményét, majd Jankó Abigél (néhai Jankó János festőművész leánya) Jókainak azt a versét, a melyet a költő annak idején maga szavalt el Mátyás király emléktáblájánál. Este a várost kivilágították. Október 12-ikén délelőtt 10 órakor kezdődött maga az *ünnepély*. Midőn a szoborról lehúllt a lepel, nehány pillanatig néma csendben nézte mindenki Mátyás király hatalmas alakját. Egyszerre fölviharzott a tetszés, harsogott az éljen. *József Ágost* főherczeg bemutattatá magának a szobor alkotóját, *Fadrusz* Jánost s a művész társaságában járta körül a szobrot.

A szobor ünnepe után következett Mátyás király szülőházában az Erdélyi Kárpát-Egylet *néprajzi*

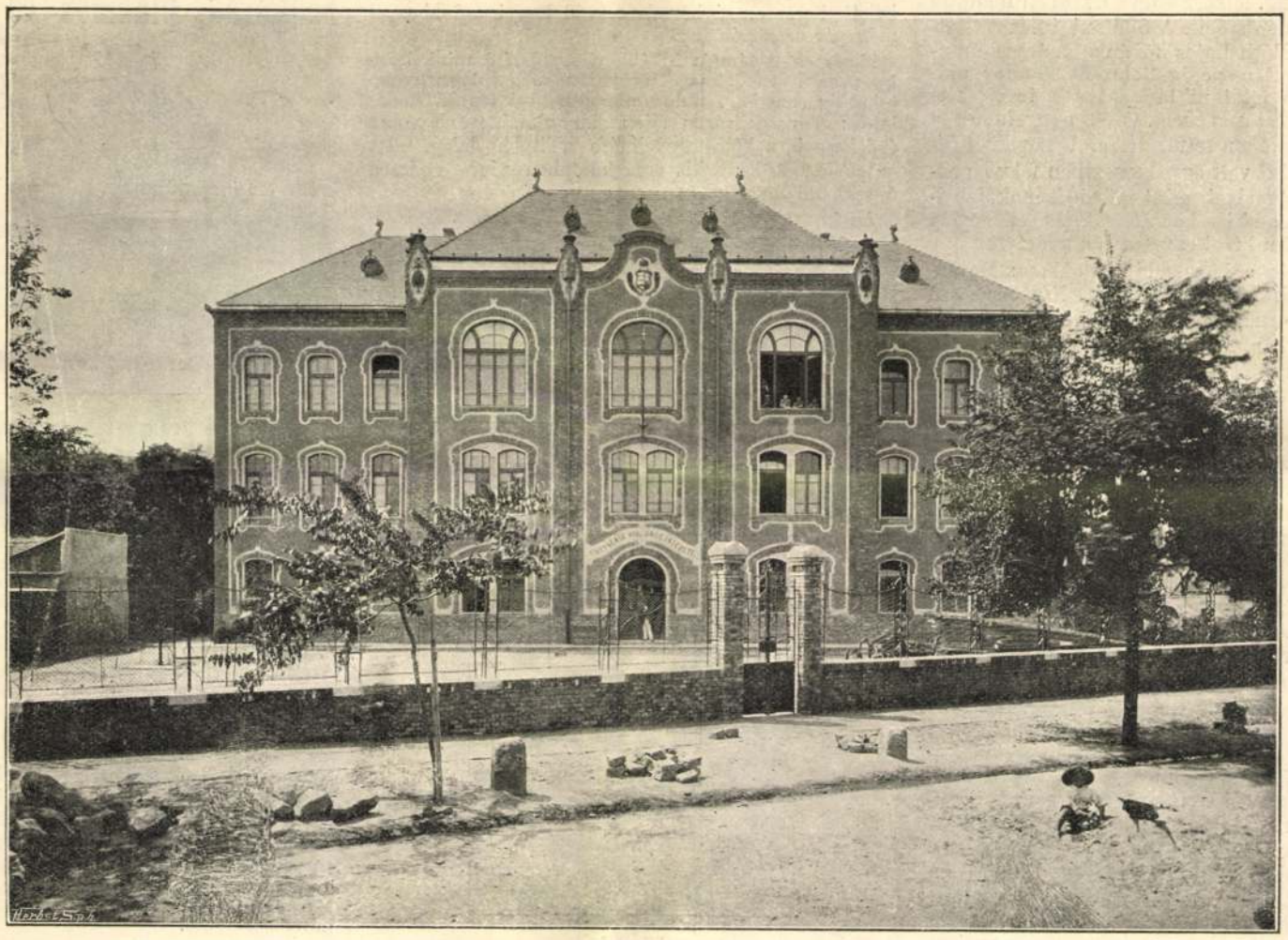

A SIKETNÉMÁK VÁCZI ORSZÁGOS INTÉZETÉNEK ÚJ ÉPÜLETE.

múzeumának megnyitása és *az egylet Erzsébet-lobogójának fölszentelése*. Báró Feilitzsch Artur képviselő, az egylet elnöke üdvözölte itt a főherczeget, ki mellett báró Wesselényi Istvánné foglalt helyet, mint a zászlóanya, Auguszta főherczegnő helyettesítője. A zászló megáldása után a szokásos szögbeverések következtek, ezután pedig a főherczeg a múzeum gyűjteményeit szemlélte meg. Délután három órakor nyílt meg a szépművészeti társaság *műkiállítása* a sétatéren levő korcsolyacsarnokban. A megnyitásra megjelent főherczeget *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter köszöntötte. A kiállítás gazdag és érdekes, a festmények, szobrok hét termet foglalnak el. A főherczeg délután még az országgyűlés két házának tisztelgését fogadta és este 11 órakor utazott el Kolozsvárról; *Széll* miniszterelnök is ekkor utazott el. Október 13-ikára maradt az egyetemi új épületek és igazságügyi palota fölavatása.

A kolozsvári *Nemzeti Szinház* e hó 12-iki díszelőadását Jókainak ez alkalomra írt prológja nyitotta meg, melyet Tóvölgyi Margit szavalt el. A költemény végén szép csoportozatban Mátyás alakja tünt fel. Előadták még Kisfaludy Károlynak a Mátyás életéből vett «*A hűség próbája*» czímű kis vígjátékát és Mosonyi Mihály «Szép Ilonka» operájának egy felvonását.

A *budapesti szinházak* is megülték Mátyás király emlékét e hó 12-ikén. A *Nemzeti Szinházban* a délutáni népies előadáson Balog Istvánnak egykor oly kedvelt «Mátyás diák» színművét játszották el. Este volt a díszelőadás. Jókai «Apotheozisét» szavalta el Fáy Szeréna s aztán színre került Szigligetinek «Mátyás király lesz» czímű történeti drámája. Az előadást hétfőn ismételték.

Fadrusz János Kolozsvártt. A Mátyás-szobor alkotóját, *Fadrusz* Jánost, ki még az ünnepélyek után is Kolozsvártt maradt, a társadalom minden körében ünnepelték. Ritka egyértelműséggel üdvözölték sikeréért mindenütt. Fáklyásmenettel is meg akarták tisztelni a művészt, de alkalmasabbnak találják az elismerés kifejezésére, hogy a város legközelebbi közgyűlésén díszpolgárrá választására tegyenek javaslatot.

A Vörösmarty-szobor. A nagy költőnek emelendő szobor bizottsága október 14-ikén *Rákosi* Jenő elnöklésével ülést tartott, a ki bejelentette a szobor-pályázat eredményét, és hogy a beérkezett szobormintákat szétosztották egyletek iskolák és vidéki muzeumok számára. A biráló bizottság határozata alapján a szobor-bizottság elhatározta, hogy szükebb pályázat legyen *Kallós* Ede, *Ligeti* Miklós, *Róna* József, *Telcs* Ede és *Tóth* István között. A pályázat 1903 január 31-én délután négy órakor jár le. A pályaművek legkevesebb egy hétig lesznek kiállítva és ez idő alatt dönt is a bizottság, a mely, a mennyiben a pályázók közül valakinek megbizást ad, a megbizást nyert pályaművet nem díjazza. Az esetleges pályaterven túl, mint a mely nem kap díjat, a bizottság a következőképen díjazza a pályaműveket: az elsőt 3000 koronával, a másodikat 2000 koronával, a többit 1000—1000 koronával.

A Szögyény-család jótékonysága. Székesfejérvárról írják: *Szögyény Marich* László berlini nagykövet és családja, a kik tudvalevőleg az év egy részét csóri birtokukon töltik, minden évben, mikor az idő hűvösre változik, gondoskodnak a csóri szegény iskolásgyermekekről. A minap is, felruházó-ünnep volt a csóri iskolában. A nagykövet leányai maguk osztottak ki kétszázötven gyermeknek téli ruhát; azonkívül könyvet, irószert, sőt még süteményt is adtak a szegény gyermekeknek. A tanítók is értékes ajándékot kaptak. A Szögyény-család jótékonyságát Janky József főtanító köszönte meg.

Szent István király budavári emlékszobra. A budavári koronázó Mátyás-templom környékének rendezésével egyidejűleg kiépítették a régi, úgynevezett Halász-bástyát, s annak közepére jön Szent István király lovas érczemléke, melyet Strobl készített. A szobor talapzatának fölállítását már megkezdték. Az egész haraszti kőből készül, négy sarkán négy hatalmas kőoroszlánnal. Négy oldalfalán pedig karrarai márványból faragott domborművek a nagy király életének főbb mozzanatait tüntetik föl életnagyságú alakokkal. Ezek között van a templomalapítás, a várépítés és Bécs hódolása. E talapzatra jön Szent István szobra, mely az első királyt a koronázási palástban, fején a koronával és kezében a királyi lándsával örökíti meg. Lován gazdag bizanczi stílű szerszám. A lovas szobor bronzból készül, de érdekes kisérletképen egyes részeit arany- és zománczdiszítéssel látják el.

Jókai Nagy-Váradon. *Jókai* Mór nejével a kolozsvári ünnepek után Nagy-Váradra utazott, a hová e hó 13-ikán délután érkeztek. A vasútnál nagy sokaság üdvözölte és *Rimler* Károly polgármester mondta a köszöntő szavakat. A város díszhintaján hajtattak be a városba, hol este a szinházban díszelőadás volt, az előadás után lakoma, melyet a Szigligeti nevét viselő irodalmi társaság rendezett. A társaság elnöke *Rádl* Odön köszöntötte fel a Jókai-párt. *Jókai* Nagy-Várad közönségére emelte poharát; érdekes beszédéből a következő részt közöljük:

«A mit tisztelt barátom és az irodalomban vezértársam, a «Szigligeti Társaság» elnöke elmondott, abban egész életem munkásságának jutalma van. O, legkiválóbb esztétikusunk, meggyőzött arról, hogy nem hiába küzdöttem az ideálizmus terén. Az életet én is ép úgy ismerem, mint a veristák. Tudom az ország és a világ társadalmának szennyét. De tagadom, hogy a mi az Istentől való munkához méltó, hogy az nem igaz. Hogy nem igaz a honszeretet, a női erény és a férfibecsület. Én pedig azt mondom, hogy ez az igaz, ezek a regulák; a rút csak kivétel. Ezt én így tanúltam hosszú pályámon, ez az én meggyőződésem.»

Egészségtani muzeumok. Dr. Liebermann Leo egyetemi tanár felhivást intézett az ország nagyobb városainak tanácsához egészségtani muzeumok felállítása érdekében. A muzeumok czélja az volna, hogy a lakosság megismerje egészségének és életének ellenségeit s a védekezés eszközeit s hogy az egészségtani ismeretek szemlélhető módon terjesztessenek a nép között. A muzeumot egyszerű eszközökkel egy tágas s könnyen hozzáférhető helyen kellene berendezni s felszerelni az ivóvíz tisztántartására szolgáló különböző rendszerű eszközökkel, kutak és vízvezetéki berendezések rajzaival, mintáival, szellőztető készülékek, építő anyagok, szobafestékek, fűtésberendezések, világítási eszközök, lakások, bútorok, ruhaneműek fertőtlenítésére szolgáló eszközök mintáival, a miket az ilyen eszközök készítésével foglalkozó gyárak saját érdekükben minden költség nélkül bocsátanának a muzeum rendelkezésére. Ezeket a tárgyakat az orvosok időnkint bizonyára szivesen ismertetnék s a muzeumok így igen hasznos szolgálatot tehetnének a közegészség ügyének.

Az ősz hajzat eredeti szinének visszanyerése czéljából nagyon ajánlatos a «*Stella*» hajvizet használni, melynek rendkivüli előnye, hogy nem mint festék hat, de a haj eredeti szinét állitja vissza. E szer készitője Zoltán Béla, budapesti gyógyszerész, ő cs. és kir. fensége József főherczeg udvari szállitója.

HALÁLOZÁSOK.

Pethő Gyula, a m. kir. földtani intézet főgeologusa elhunyt Budapesten e hó 14-ikén 54 éves korában. Avatott művelője volt a természettudományi irodalomnak, sok ideig társszerkesztője a «Természettudományi Közlöny»-nek, másodtitkára a Természettudományi Társulatnak. S úgy e társulatnak, mint a földtani társulatoknak egyik legbuzgóbb tagja volt. Temetése e hó 16-ikán délután a földtani intézetből történt. A díszes ravatalt a tanácskozó-teremben állitották föl. Az egyetem és műegyetem tanárai, a természettudományi társulat vezetői, a Nemzeti Muzeum ásványtani osztályának tisztviselői közül többen voltak jelen, a földtani in-

tézet tisztikara Böck miniszteri tanácsos főgeologus vezetése alatt s nagyszámú közönség; a rokonok közt Szily Kálmán, az akadémia főtitkára. Horváth Sándor evang. lelkész szép beszédben méltatta az elhunyt tudós érdemeit. A földtani intézet tisztviselői nevében Róth Lajos főbányatanácsos mondott beszédet, azután pedig Schmidt Sándor műegyetemi tanár, a földtani társulat s a természettudományi társulat nevében. Örök nyugalomra a kerepesi-úti temetőben tették sírba. A koporsót díszítő koszorúk közt volt egy keresztben fekvő geologus-kalapács, a melyet, mint működésének jelvényét, vele együtt a sírba bocsátottak. Az elhunytat barátain, tisztelőin kívül egyetlen fia gyászolja.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Borosjenői és szentendrei Muslay Sándor, Nógrádmegye több ízben volt országgyűlési képviselője, 88-ik évében Rád községben. — Prohászka Nándor nyug. pénzügyi tanácsos és 48-as honvédfőhadnagy 75 éves korában Budapesten. — Liteczky János, a szabadságharczban a Cornides-féle guerilla vadászszázlóalj vitéze, 82 éves korában, Szepesváraljan. — Mabkovics Vincze, 48-as honvédhuszár-százados 77 éves korában Budapesten. — Kovács Ferencz volt 48-as honvéd és a kalocsai takarékpénztár igazgatója. — Adler Móricz, akadémiai festő, 76 éves korában Budapesten; temetésén a Képzőművészeti Társulat és Nemzeti Szalon testületileg vett részt. — Mohn Lajos, a budapesti belváros egykori tekintélyes kereskedője, 72 éves korában. — Derrade Moroda Gyula író és hírlapíró Pozsonyban. Német nyelven írt hazafias szellemben. — Birmann Ede Ferencz, a svájczi konzulátus titkára, Haggenmacher Henrik gőzmalmának irodafőnöke, a hol 31 évig szolgált, 59 éves korában Budapesten. — Pádár Kálmán földbirtokos 69 éves korában Kenderesen. — Ifj. Kaszap Kálmán, Csepel község jegyzője. — Dr. Csapkay István, 32 éves korában Fiumében. — Sarkady Kálmán, 30 éves korában Budapesten. — Mezey Béla gyógyszerész-gyakornok Bihar-Nagy-Bajomban 20 éves korában. — Bakody Lajos, öreg zongoraművész és zeneíró, ki három évtized előtt kedvelt művész volt, több zeneművet írt s ezek közt «Zrinyi» czímű zenekari művet. Az elhunyt dr. Bakody Tivadar egyetemi tanár testvéröcscse volt. — Dr. Kutják Ágoston, volt biharmegyei főorvos, városi bizottsági tag 78 éves korában Nagyváradon. — Almássi Glevitzky Sándor volt negyvennyolczas honvédszázados, volt kassai tanitóképző-intézeti tanár s a kispataki községi iskolaszék elnöke, nyug. biztositó-intézeti főtisztviselő 75 éves korában Sárospatakon. — Garay Rezső, cs. és kir. százados számvivő, életének 50-ik évében, Kisbéren.

Szigethy Béláné szül. Madarassy Klotild írónő Budapesten. A hatvanas és a hetvenes években buzgó munkása volt a magyar szépirodalomnak. — Csontosi Jánosné, szül. György Erzsébet, Csontosi János tankerületi kir. főigazgatósági tollnok s az akadémia levelező tagjának felesége 64 éves korában; a temetésen jelen volt a Magyar Tud. Akadémi több tagja, a Nemzeti Múzeum több tisztviselője is. Az elhunytat férjén és 84 éves anyján kivül nagyszámú rokonság gyászolja. — Salkovits Károlyné, szül. Erényi Emilia, Salkovits Károly miniszteri főmérnök neje 38 éves korában Dunakeszen. — Dr. Matisz Dezsőné, szül. Koraffy Jolán, dr. Matisz Dezső kir. közjegyző felesége Körmöczbányán. — Krausz Ernőné, szül. bethlenfalvi T. Nagy Karolina 23 éves korában Székely-Udvarhelyen.

Szerkesztői üzenetek.

Táska-Buzsák, H. Gy. A török távoli rokonságban áll a magyarral, s a két nemzet egymás nyelvét nem érti meg. Csak egyes szavaik azonosok, mint pl. árpa, kapu, alma, bicsak, stb. Az egész török birodalom népessége körülbelől 40 millióra tehető, ennek azonban csak kisebb fele valódi török, vagyis ozmánli, a többi arab, görög, mór, szláv, kurd, albán és más kisebb-nagyobb néptöredékből áll. Az ozmanlik legnagyobbrészt Kis-Ázsia belsejében laknak. Török fajú törzsek laknak még Dél-Oroszországban, Közép- és Kelet-Ázsiában, de ezek bár hajdan igen hatalmasok voltak, most orosz, perzsa, vagy khinai fenhatóság alatt élnek. Törökül beszéltek a régi kunok is, a kiknek ivadékai ma tiszta magyarok.

H. E. Az Amerikában mutatkozó aranypénz hiánynak oka az, hogy a dél-afrikai háború miatt Transzválban szünetelt az aranytermelés s az arany hiányát eddig nagy részben Amerikának kellett pótolni. Azt hiszik, hogy mihelyt az afrikai bányákban a munka újból teljes erővel megkezdődik, az aranyhiány is magától meg fog szünni.

A. M. A robbanó lövegek nagyot tökéletesedtek az utóbbi évtizedekben. Míg az 1870—71-iki franczia-német háborúban egy közönséges gránát csak 19—30 darabra robbant szét, mostanában már 240—250 szilánkra törik. Egy piroxilinnel töltött 70 fontos bomba 1200 darabra szakad s így valamely tömegben álló csapattest közepébe esve 2—300 embert egyszerre megölhet.

Gondolatok. Nagyobbrészt nem újak már, az mi új van pedig köztük, nincs olyan formába öntve, hogy közölhető volna.

Vadász. A jávorszarvas épen úgy kiveszőfélben van már, mint a bölény. Régen hazánk területén is tenyészett e pompás állat, sőt a szomszéd Galicziában még 1760-ban is lőttek egyet. Ma már csak keleti Poroszországban és a svéd hegyi erdőkben él még pár száz példány.

Kisértés. A témája inkább visszataszító, mint érdekes; az ilyen kényes tárgyakat még a legnagyobb tehetség sem igen tudná elfogadhatóvá tenni. Csodálatos: a nagy város éjjeli hangulatában ne volna érdekesebb, a költő figyelmére méltóbb dolog, mint az efféle? Pedig a kis vers különben nincs egészen ügyetlenül megírva.

Az én tavaszom. Ipoly partján. Várromon. Az elsőnek csinos nyelve elég hangzatos, bár még kissé kezdetleges verselése mintha némi tehetséget sejtetne. A jó véleményt azonban alaposan lerontja a másik kettő. Az «Ipoly partján» csupa banális népszinműi poézis, a vége meg épen lapos próza. A drégelyi vers még ennél is kevesebbet ér. Micsoda vers az, a melynek egy harmadrészét — szerző itélete szerint — ha tetszik, ki is lehet hagyni?

SAKKJÁTÉK

2297. számu feladvány. Fuss O.-tól.

SÖTÉT.

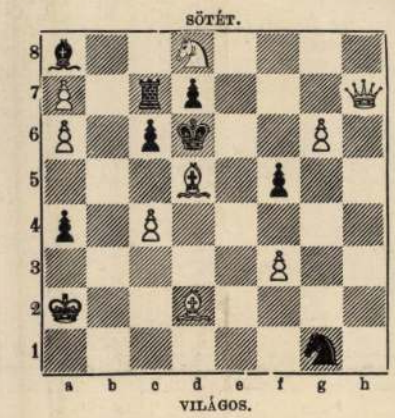

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2280. számu feladvány megfejtése Pradignat E.-től

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. f5—f6	d6—d5 (a)	1.		Ke4—d5 (b)
2. Ff1—d3 †	Ke4—d3:	2. Vg2—e2		t. sz.
3. Hf3—e5: mat.		3. Ve2—c4 mat.		

b.		*c.*	
1.	H t. sz. (c)	1.	Ke4—f5
2. Vg2—e2 †	K t. sz.	2. Vg2—g5 † stb.	
3. V mat.			

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Beniczky Sándor. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvárott:* Hoffbauer A. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.



A «Vasárnapi Ujság» 39. számában megjelent képtalány megfejtése: *Toldi szerelme.*

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás

Salvator kitünő sikerrel használtatik

vese-, húgyhólyag-, húgydara- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.

Diuretikus (viz. hajtó) hatású.

Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!

Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.

Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Alapittatott 1865-ben.

A legjobb bel- és külföldi

zongorák, pianinók és harmoniumok



legolcsóbban kaphatók

Heckenast Gusztáv

zongoratermében

Budapest, IV., Gizella-tér 2

(Váczi-utcza sarkán).

Ehrbar udvari zongoragyár
Schiedmayer és fiai stuttgarti udvari zongoragyár magyarországi egyedüli képviselete. Valódi amerikai harmoniumok. 9720

Nagy kölcsönző-intézet. Árjegyzék ingyen.

A mozdonyvezető tréfája.

Harmat Miki mozdonyvezető azt a felfedezést tette, hogy az ő jobb keze, már mint fütője Bélés Jankó, egészen helyén való legény lenne a talpán, ha a feje is helyén való volna. A fütőnek elég nagy volt az ő feje, de még nagyobb volt az az impertinenczia, a mi kisugárzott belőle, legkivált ha szesz honolt a káputban. — Ezen segiteni kell, gondolta a masiniszta, és amugy titokban **dr. Brok**-féle port kevert a Jancsi literjébe. A kura használt és Jancsi alább hagyott a házsártoskodással, meg a literezéssel is, mert hát a **dr. Brok** (angol tanár) **pora** kisegiti még a legrakonczátlanabb agyvelőt is. A **dr. Brok** pora **meggyógyit** indulatosságból, megerőltetéstől, hüléstől, melegtől, vérszegénységtől, migréntől, sőt más bajoktól támadt makacs **fejfájást** is. (1 por 20 kr., 11 por 1 frt 50 kr.) Dr. Brok pora csupán ártalmatlan növényi szereket tartalmaz, szivre nem hat, ment minden utóhatástól — **jótállás mellett.** Kinek **Brok**-féle porra van szüksége, forduljon csak a **«Diana» gyógyszertárhoz Budapest, Károly-körut 5,** a honnan postán is szállitják a világ minden részébe. 9356

Használjon

Kerpel-féle kézfinomitó folyadékot, a kezet **3** nap alatt bársony simára és hófehérré teszi. Egy üveg 70 fillér. Postai szétküldés: Kerpel gyógytár, Budapest, Lipót-körut 28. Négy üveg rendelésnél bérmentve. 9689

Burmester a világhirü hegedü-művész húrjait **Reményi Mihály** műhangszerkészitőnél, a m. kir. zene-akadémia szállitójánál szerzi be.

Specialista hegedü-javitásokban, melyek a legművésziesebben készittetnek jótállás mellett.

A hangfokozó gerenda feltalálója, mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.

Budapest, VI. kerület, Király-utcza 44/o.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. 9482



BRÜLL IRMA

Budapest, IV., Zsibárus-utcza 1. 9717

Van szerencsém az előkelő hölgyvilággal és nagyrabecsült vevőimmel tudatni, hogy szokásos párisi és bécsi bevásárlásaimból visszaérkezve, üzletemet **az őszi és téli divat legelegánsabb ujdonságaival** láttam el, melynek megtekintésére tisztelettel felhivom becses figyelmét. Tapasztalt visszaélések elkerülése végett kényszeritve vagyok szives tudomására hozni, hogy **23 év óta fennálló elsőrangu női kalapüzletem** úgy mint eddig, **most is kizárólag Zsibárus-utcza 1. szám alatt** létezik, semmiféle fióküzletem nincsen és igy nem tévesztendő össze egy **hasonló nevü** üzlettel, melylyel **semminemü** összeköttetésben nem állok.

Vidékre készséggel küld 5—6 kalapot választékul.

Gyermekpadok



1 és 2 üléses, minden nagyságra szabályozható, valamint felnőtteknek is. Meggátolja a rövidlátást, a hát elgörbülését, s buzditják a gyermeket rendre és szorgalomra.

Ar: 30—60 koronáig.

Árlapokkal gyermekpadokról, tornaszerekről és iskola butorokról dijmentesen szolgálunk.

Feiwel Lipót utódai 9719

Budapest, IX. ker., Ipar-utcza 4. szám.

Ismét megszólalt a XVIII. század

Folytatódik a váci kripta leleteinek feldolgozása



SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Jellemző volt a színes öltözet

Lapunkban már beszéltünk arról a több mint két éve megkezdett feltárásról, amelynek során a váci felsővárosi plébániatemplom – a Fehérek-temploma – kriptájából, Európában is ritkaságnak számító leletegyüttes került a felszínre. A kriptában a különleges véletlennek köszönhetően olyan speciális – leginkább a barlangi klímához hasonló – körülmények alakultak ki, amelyek hatására a XVIII. századi leletek nem pusztultak el. A tetemek természetes úton mumifikálódtak és a ruhák, olvasók, ereklyék és feszületek is épségben megmaradtak.

A leletek 1731 és 1841 között kerültek a kriptába, a szakértők több mint száz éven keresztül követhetik végig a korabeli polgárság szokásait, életmódját, kultúráját és változását.

– Aki azonban úgy gondolja, hogy a feltárt anyagot lesöprögetjük, és már tehetjük is a vitrinbe, nagyot téved. Ha egy ilyen érzékeny anyag kerül a kezünkbe, nem a kiállítás az alapfeladatunk, hanem a feltárás, mentés, majd javítás, raktározás – mondja Ráduly Emil, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum munkatársa. Ez a munka folyik jelenleg is, a koporsók és a koporsókból előkerült ruhák, különböző tárgyak tisztítása, restaurálása, az ismeretlen anyagfajták meghatározása és az állagvédelmet szem előtt tartva, a raktározása.

Egyre gyűlnek a váci Tragor Ignác Múzeum raktárában azok a „tepsik", amelyek mindegyike egy-egy koporsóból előkerült temetkezési öltözetet rejt. Körülöttük plafonig állnak a számozott dobozok, mindegyikben egy kis darabka történelem, egy feszület, egy lánc vagy egy mandzsettagomb. Olyan ez, mint egy kirakós játék. Minden egyes tárgy más-más információval szolgál az adott korról.

– A feltárás előtt a szakemberek a korabeli polgárság tényleges tárgyi kultúrájáról, esztétikai igényeiről csak felszínes ismeretekkel rendelkeztek. Most egyszerre rengeteg lett az információ, amit fel kell dolgozni. Vannak már eredmények, de még több a megválaszolatlan kérdés.

A munka felgyorsítására a váci muzeológusok felvették a kapcsolatot egy szakértővel, aki azóta a helyszínen segít saját tapasztalataival. A közeljövőben pedig a restauráló csoport tagjai Bécsbe készülnek, hogy utána nézzenek annak a leletegyüttesnek, amelyet 50 éve találtak Bécsben és amely a váci leletekkel azonos korú. A magyar szakemberek sokat várnak ettől a találkozástól.

Az azonban már eddig is egyértelművé vált, hogy a település lakói sokkal előbbre jártak a polgárosodás útján, mint eddig feltételezhettük egy akkori kis városról. A korabeli Vác ugyanis nem tartozott a fejlettebb városok közé, de az alföldi mezővárosok kategóriájába sem lehet sorolni. A régészek parasztiasnak képzelték annak az időnek váci polgárait. Ezzel szemben a mesteremberek és az értelmiségiek inkább a korabeli bécsi polgársághoz hasonlíthatók.

Meglepően fejlett iparuk volt. Szinte egyáltalán nem találtak háziszőttest. A színes, nyomott mintás, gépi szövésű és kötésű textíliák, a cégjelzéssel ellátott gyári szegélyű vászon mind-mind tömegtermelésre utal. Az emberek már szabónál rendelték ruháikat, kereskedőktől vásároltak. Korabeli mesterek árlistái után kutatva a helyi levéltárban, már elő is került néhány használható adat.

A XVIII. és a még korábbi évszázadokból kevés viseleti tárgy maradt fenn, főleg felsőruházati darabok, és nem köznapokra készültek. A váci polgárok meglepően fejlett viseletkultúrájára derítettek fényt a leletek. Sok anyag elpusztult, de így is csaknem 80 esetben volt mód teljes viseletegyüttes tanulmányozására. A vizsgálatok alapján a polgári öltözet két típusát lehet megkülönböztetni. A mesteremberekénél, főleg az 1740-es évektől megfigyelhető a hosszú, lefelé bővülő, legalább térd alá érő felsőruha, amely nyakban gombbal vagy fémkapoccsal záródott. A másik típus az értelmiségiek viselete volt, amely a nemesi divatot követte inkább, fő eleme volt a bársonyból vagy bőrből készült térdnadrág. Fontos öltözetkiegészítő volt a selyem nyakkendő. A feltárásban részt vevő szakemberek többféle kötési móddal találkoztak.

A női viseletek változatosabb képet mutattak. Az elhunytak életkora, családi állapotuk, társadalmi helyzetük, illetve a származás szerinti hagyományok és az egykori divatirányzatok egyaránt megnyilvánultak a leletekben.

Jellemző volt a színes öltözet, csak a kötény volt mindig fehér. Nagyon elterjedt volt a csipkerátét, amelyet a ruha nyakára férceltek fel. A XVIII. századi női cipők mindegyike magassarkú volt, a cipősarkak fából készültek, általában ívelten voltak és a talpközép alá nyúltak.

Különösen érdekes az a felfedezés, ami a gyerekek viseletére vonatkozik. Ebben a kérdésben eddig főleg találgatásokra kényszerültek a szakértők. Most kiderült, hogy a gyerekruha kicsinyített mása volt a felnőtt ruházatnak. Ugyanazzal a technológiával, szabással készültek a ruhák és a lábbelik is.

Legutóbb a csoport a Nemzetközi Kulturális Alaptól pályázott meg anyagi támogatást a restaurálási munkák folytatására és a kész anyagokat bemutató kiállítás megrendezésére. Ez olyan lehetőség, ami évente egyszer adatik meg a múzeumok számára.

Tavaly 800 ezer forintot nyertek el ezen a pályázaton, az idén pedig egymillió 600 ezret kaptak volna. Ám egy adminisztrációs hiba miatt a mai napig sincs a kezükben a pénz.

– Értetlenül állunk az eset előtt – mondja keserűen Újvári Mária, a Tragor Ignác Múzeum restaurátora. A csoport nem tudja, mivel pótolják a kiesett összeget. A városi önkormányzattól kaptak egy kiállítóhelyiségnek alkalmas pincét, a kiállítandó anyag kész, tehát a munka folytatása attól függ, hogy mi lesz az említett összegek sorsa, megkapják-e a szükséges pénzt.

Mészáros Réka

Hatóanyaggyár birkában, kecskében, szarvasmarhában

Piacképes termékek négy-öt év múlva

Jó néhány betegséget ismer az orvostudomány, amelyeknek legtökéletesebb gyógyszerei az egészséges élő szervezetben képződött szerves vegyületek. Sokuknál megoldható a felderített szerkezet mesterséges előállítása lombikban, de mennél bonyolultabb az áhított hatóanyag, annál nagyobb akadályokkal találja szemben magát a természet utánzója. Az sem egyszerű, hogy magából az élő – növényi, állati – szövetből jussunk hozzá, méghozzá lehetőség szerint sértetlenül, tiszta formában, az ott „előre gyártott" hatásos szerhez. Még inkább áll ez olyankor, amikor a kérdéses anyag szerkezetét nem is ismerjük, létezése csupán a hatása alapján igazolható. Gyógycélú felhasználáskor ráadásul a laboratóriumi tisztaság, biztonság és a hatásosság feltételeit nagyüzemi méretekben kell megteremteni. (Egy-egy beteg gyógyítása a szervezetéből hiányzó molekula élethosszig tartó pótlásával, vagy új gyógymód bevezetése ilyen anyagok felhasználásával, kórházi méretben már kilogrammnyi mennyiségeket igényel.)

Igazi áttörést hozott e téren a genetika ipari alkalmazása, amelynek kapcsán eddig többnyire baktériumokról, egysejtű gombákról, sejt- vagy szövettenyészetekről hallottunk. Újabban röppentették fel a hírt, hogy emlősöket, juhot, kecskét, szarvasmarhát kívánnak a jövőben alkalmazni. A gyártásra kiszemelt hatóanyagok között veleszületett hiánybetegségeket gyógyító enzimek, hormonok, a véralvadás, a sebgyógyulás faktorai szerepelnek.

Dr. Ott István a Gyógyszerkutató Intézetben hasonló témán dolgozik munkatársaival. A véralvadásgátló hirudint („piócaméreg") állítják elő élesztőgombák segítségével. Az örökletes anyag céltudatos átalakításával a természet által „kitalált" termelési technológiát igyekeznek – a végtermék utánzása vagy kinyerése helyett – az irányításuk alá vonni, a kívánságuk szerinti késztermék előállítására bírni.

mozni olyan sejteket, amelyek a forrásul szolgáló élőlénynél szaporábbak, olcsóbbak, fenntartásuk kevésbé körülményes. Az sem mellékes, hogy „jövevény gén" utasítására keletkezett fehérjék immunológiai sajátságai a származási (donor), nem pedig a befogadó (recipiens) fajéval azonosak. Ami a beoltás módját illeti: hordozóként jól beváltak az élesztősejtek sajátságos, a sejtosztódástól független szaporodásra is képes nukleinsavrészletei. Az emlőssejtek tenyészeteinél pedig a „természetes génmanipulációt", a vírusfertőzést utánozzák, illetve használják fel. Ezek a természetben előforduló legprimitívebb élősdiek ugyanis mindössze az önmagukra vonatkozó információkat (géneket) tartalmazó nukleinsavmolekulából állnak, amelyet a fertőzéskor a megbetegített sejt nukleinsavához építenek.

Ilyen, választott tulajdonsággal felruházott sejtekkel termeltetnek hormonokat, oltóanyagokat, a daganatgyógyászatban és a szklerózis multiplex egyes eseteinél használatos interferonokat, de a kísérleti vagy diagnosztikus munkához szükséges nagyhatású szöveti fehérjéket is.

Kolumbusz tojásának látszik a megoldás, hogy hasonló elvek szerint működtessék az ember által legrégebben ismert és használt fehérjetermelő nagyüzemet: a tejet adó emlősállatokat. A nyolcvanas évek eleje óta folynak a kísérletek a transzgenikusnak nevezett állati kimérákkal, amelyek a saját fajukra jellegzetes örökletes sajátosságok mellett idegen fajból beléjük oltott tulajdonsággal is rendelkeznek, amelyet utódaikra tovább örökítenek. A jelen esetben olyan hibrid előállításáról van szó, amelynek tejelválasztó mirigysejtjei rendelkeznek a kívánt génnel, így a tejben immár valóban literszámra áll rendelkezésre az illető hatóanyag.

Ott István szerint a megoldás csak első látásra egyszerű. Már a sikeres manipulációhoz – éppúgy, mint az egy-

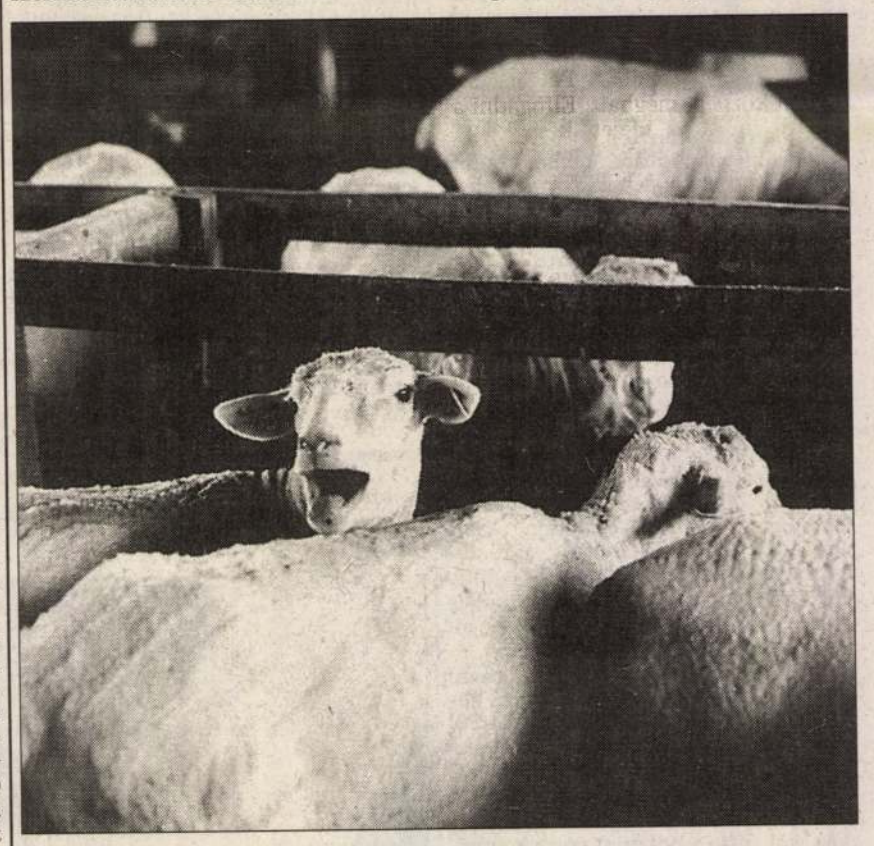

Hatóanyaggyár

Az egész szervezet számára fontos, nagy hatású molekulák szintézisét az élő organizmus speciálisan képzett sejtjei végzik. A sejtmagjuk DNS-ében találhatók azok a molekulaszakaszok (gének), amelyek az előállítás folyamatát vezérlik. Kísérleti körülmények között ezek a sejtek tenyészthetők és szaporíthatók, ilyenkor produktumuk a tápoldatba kerül és onnan kinyerhető. Magasabb rendű élőlények ilyen, különleges adottságokkal rendelkező sejtjeinek a tenyészetei azonban igen kényesek, ezért az eljárás bonyolult, és ennek megfelelően – a keletkező csekély anyagmennyiséghez viszonyítva – rendkívül költséges. Nagyipari méretekben is tenyészthetők viszont az egysejtű gombák, baktériumok és egyes, magasabbrendűekből származó, kevésbé igényes sejtfélesége. A géntechnológiai eljárásokban főként ezeket használják.

A nagy tömegben tenyészthető sejtféleség örökletes anyagába beültetik a speciálisan képzett sejt a kiszemelt tulajdonságot hordozó génjét. Az eljárás azon alapszik, hogy az egyes tulajdonságokért, például meghatározott fehérjék termeléséért felelős DNS-szakaszok felderíthetők, kihasíthatók, a sejtekből kivonhatók, sőt, lombikban tovább szaporíthatók. Így tiszta formában áll rendelkezésre a részletes termelési utasítás, amellyel be lehet programozni a sejtüeken – hosszadalmas előkísérletekre, aprólékos, körültekintő vizsgálatokra van szükség. A létrehozott új állatfajták tenyésztési tulajdonságainak kiismerése, majd tartásuk, az esetleg felmerülő állat-egészségügyi problémák további gondos kutatásokat igényelnek. Arról pedig, hogyan lehet majd kivonni és gyógyászati felhasználásra alkalmassá tenni a tejben levő hatóanyagot, egyelőre az új alkalmazásról beszámoló tudósoknak is csak elképzelései vannak. A késő tavasszal tartott tájékoztatókon mindenesetre az illetékesek azt ígérték, hogy négy-öt év múlva megjelennek az első piacképes termékek.

A genetikai apparátus befolyásolhatóságáról, a génsebészeti eljárásokról és különösen a visszaélések, véletlen balesetek lehetséges következményeiről számos fantasztikus hiresztelés, ijesztő jövendölés kapott már szárnyra, és nem teljesen alap nélkül. A kétélű fegyvernek már a birtoklása is – hát még a bevetése! – óriási felelősséggel jár. Mielőbb meg kell születniük a biztosítékoknak, hogy a tudomány fejlődése valóban az emberiség javát, és ne a haszonlesést, a rövid távú, önző érdekek korlátlan érvényesülését szolgálja. Így volt azonban eddig is minden korszakalkotó felfedezéssel.

Dr. Gábor Zsuzsa

Vigyázat, a mágnes kiömölhet

Kobalt-palládium ötvözetből készül, űrhajóban is kipróbálják

Hétköznapi fogalmaink között a mágnes egy rúd vagy patkó alakú fémdarab. Német kutatók ezt a hétköznapi fogalmat változtatták meg azzal, hogy folyadékmágnest állítottak elő kobalt-palládium ötvözetből. A különleges állapot kulcsa a mágneses átmeneti hőmérséklet és az olvadáspont eltérése. Egy kristályos anyagban az atomok szabályos térbeli szerkezet szerint rendeződtek el. Az egyes atomok magjai körül elektronfelhő található, amely gyorsan mozgó elektronok által létrehozott burok. Mivel az elektronok egyben elektromosan töltött részecskék is, az elektronfelhő a mag körül keringő elektromos áramnak felel meg, ami a természet törvényei szerint mágneses teret kelt. Ezeknek a mikromágneseknek az iránya azonban tetszőleges lehet, közönséges anyagban kiegyenlítik egymást, ezért az anyag nem mágneses. Van azonban néhány fém, illetve ötvözet, amelyben még néhány száz Celsius-fokon is azonos az atomok mágneses irányultsága, vagyis a belső erő egy irányba rendezi a kis mágneseket (ezek a mágneses anyagok). Ahogy azonban a hőmérséklet emelkedik, az atomok hőmozgása egyre inkább legyőzi a rendező erőt, és az úgynevezett Curie-hőmérsékleten az anyag elveszti mágneses tulajdonságait.

Eddigi ismereteink alapján a Curie-hőmérséklet mindig alacsonyabb, mint az adott fémötvözet olvadáspontja. Ettől a szabálytól nem tér el az újonnan felfedezett ötvözet sem, egy trükkel mindamellett el lehet érni, hogy folyékony állapotban is mágneses maradjon. A módszer a túlhűtés. Az olvadékokat óvatosan hűtve elérhető, hogy fagyás-, illetve olvadáspontjuk alatt is folyadékállapotban maradjanak, sőt néhány anyag több száz Celsius-fokkal is „túlhűthető". Ha sikerül az ötvözetet Curie-hőmérséklete alá hűteni, akkor folyadékállapotban is mágnesessé válhat.

A kísérlet során egy kobalt-palládium ötvözetet 1300 Celsius-fokra hevítettek, majd mintegy 300 Celsius-fokkal túlhűtötték. Amikor a hűtés során hőmérséklete a Curie-szint alá került, mágnesessé vált annak ellenére, hogy még folyadék állapotú volt. A kísérletet jövőre meg fogják ismételni a világűrben is a Space Shuttle egyik útján. A kutatók arra törekszenek, hogy a lehető legkisebb túlhűtés hatására és lehetőség szerint szobahőmérsékleten tudják létrehozni a folyadékmágnest.

Szakemberek széles körű felhasználási lehetőséget látnak, főleg az elektronikában, a szenzoroknál, számítógépalkatrészek körében, illetve elektromágneses árnyékolásoknál. Egy folyadékmágnes csupán az „öntőforma" kialakításával tetszőleges alakú lehet. Másik előnye, hogy pólusváltás során nincs akkora hőveszteség, mint a szilárd mágnesek esetén.

K. Z. P.

VÁC

Koszovói kínok és „kínzások könyve”

A szerb rendőrség minden albánt ellenségnek tart – mondja Adam Demaci, a Szaharov-díjas emberjogi aktivista

A betonlábakon álló két szalagház közötti keramitkockás utat üvegtetővel fedték be. A kitartóan szitáló esőben az eresztékeken szivárog a víz, összegyűlik alul a járda vályújában, néha erőlködve odébbtessékel egy összenyomott műanyag poharat, gyűrött papírtálcát, üres cigarettásdobozt. Fantasztikus filmbe illő képek Pristina belvárosában.

Az oszlopok, kirakatok között szökdécselünk át a tócsákon, dacolva a nyakunkba csorgó vízzel haladunk egy eldugott kis kávézó felé. A bárpulton az indiai vadkender realista ábrázolása, s nehogy pálmának nézze a rajzot a felületes szemlélő, szépen megformált betűkkel ott az eligazító felirat is: cannabis. Kábítószerrel egyébként nem találkoztam Szerbiának ebben a déli, csaknem kizárólag albánok lakta csücskében.

A kis kávézóban fontos találkozónk van. A svéd Olof Palme Nemzetközi Központ küldött ide, Koszovóba tényfeltáró delegációt, nyilvánvalóan a szerb hivatalos hatóságok csekély örömére. Néhányan már a cseppnyi bárba vezető úton konspirációt emlegetnek.

Hogy konspirációra mi szükség lett volna, vagy volt – ha volt vendéglátóink jóvoltából –, azt nem tudom felmérni. Annyi biztos, hogy a terület kevés szerb lakta településeinek egyikében, a történelmi Rigómezőt idéző Koszovó Poljéban volt éjjeli szállásunk, egy eldugott motelban. A pristinai Grand Hotelt Zseljko Razsnatovics, azaz Arkan kapitány és legényei szállták meg éppen. A csetnik szabadcsapatok vezére ez idő tájt úgy ítélte meg, hogy a nagy szerb hazának éppen itt van rá a legnagyobb szüksége, itt kell védelmezni az ősi földet, egy nemzetközi delegáció meg mégsem törekedhetett a martalócvezérrel egy fedél alá.

(Jó egy évvel ezelőtt Arkan jellemző módon még a Vajdaságban „keresztezte utamat”, ahol Kelet-Szlavónia védelmére toborzott – látnivalóan a hatóságok csendes közreműködésével – hazafias érzelmű regrutákat. A nemzetközi közösség nyomása azonban ezt a tervét keresztülhúzta.)

Másnap megtudtuk: hiába döntöttünk volna a belvárosi szálloda mellett, Arkan kapitány aznap éppen a boszniai Banja Lukában lelkesítette szerb testvéreit. Nyomukat sem láttuk a harcias szerbeknek, éjjel fél háromkor éppen csak eldördült egy lövés – talán rövid sorozat, álmából riadva nehezen tudja ezt pontosan megállapítani az ember –, inkább a riporteri szerencse, mintsem igazi veszélyek jelzéseként.

De térjünk vissza a sűrűn befüstölt kis kávézóba, ahol Luleta Pula-Beqiri, a helyi szociáldemokrata párt nagy tekintélyű elnök asszonya tájékoztat bennünket. A sűrű fekete hajú, fekete nadrágba és bőrdzsekibe öltözött asszonyt vonzónak találná a legtöbb férfi, amig meg nem érezné a belőle áradó, kérlelhetetlen, irányításra, sőt uralkodásra összpontosuló energiát.

Azzal kezdi, hogy elégedetlen azzal a móddal, ahogyan a nemzetközi közösség a koszovói helyzetet kezeli. Túl korai volt Jugoszlávia nemzetközi elismerése, amely legalizálta a boszniai erőszakot és az országon belül tartotta a koszovói válságot, gyakorlatilag tudomásul vette a boszniai szerb köztársaság létezését, vagyis azt üzente: aki erős, erővel érvényre tudja juttatni akaratát.

– Az 1974-es alkotmány alapján a koszovói autonómia még ugyanazokat a jogokat élvezte, mint az azóta függetlenné vált egykori köztársaságok. A bomlásnak két vesztese van, mi és a Vajdaság; utóbbiról azonban nem mondható el, hogy egyetlen, tömbben élő nemzetiség otthona lenne. Koszovónak vannak határai, parlamentje, kormánya, 1968-ban esélye lett volna, hogy köztársasággá váljék, de akkori vezetőinek hibájából nem lett azzá – mondja.

Tények és magyarázataik váltogatják egymást a továbbiakban. A koszovói kérdés nem nemzetiségi, nem kisebbségi kérdés, halljuk, hiszen kétmillió albán él itt egy tömbben, s még soha nem volt módjuk önrendelkezni. Az autonómia nem megoldás, csak a radikális erők befolyása nőne általa, minden helyi politikai erő a függetlenségre törekszik, bár tudja, hogy a nemzetközi közösség nem támogatja ezt. Az emberek ma úgy teszik fel a kérdést: miért nem harcolunk mi is, mint mások, hogy elérjük a céljainkat? Demokráciát csak a függetlenség kivívása után tudnak elképzelni, első a függetlenség. S ha Szerbia azt akarja, ők is el tudnak kezdeni a boszniaihoz hasonló háborút, de nem ez a céljuk.

Egy hat nappal korábbi újvidéki beszélgetés visszhangzik a fülemben. Ősi szerb földként minősítették a Vajdaságot és méltatták Szerbiához csatolásának jelentőségét. Jó száz év múlva, gondolom, amikor a koszovói albánság ünnepli majd az albán ügy koszovói győzelmét, az akkori szerbek nagyon jól meg fogják érteni a mai magyarok mostani érzelmeit.

Külön síkokban közlekedik ma arrafelé a népek történelme.

– A Westminster Pubot még lefotózom – mondja Vanessa, és mutatja a sarki bodegát, kirakatán Big Ben és Big Band felirattal. Idáig is követhetetlen utakon jutottunk el, mintha házigazdáink valóban a fejükbe vették volna, hogy sohasem szabad megtudnunk, merre is járunk éppen. Én ez idő alatt Pristina egymásra rakódott rétegeit próbálom betuszkolni az objektív mögötti prizmán át a keresőbe: málló falú földszintes viskók, vakolatlan gyárépületek, vascsövek hihetetlenül kusza összevisszasága, a titói idők korszerűnek hitt, néhol egyedire formált külsejű panelépületeinek előterében. S hozzá szemétrakás, döngölt, salakos földút, feltört aszfalt, kibelezett vagy sokadszor összedrótozott, lábra állított teherkocsi, csühögő személyjárgány.

Hajrullah Gorani szelíd tekintetű és szelíd beszédű konzervatív öregúr benyomását kelti, meglepő, hogy ő a koszovói független szakszervezetek elnöke. Igaz, 54 ezer tagjuk van 21 ágazatban, tenni viszont keveset tudnak, nem akarnak politikai párttá válni, gazdasági eszközeik meg alig vannak. Néhány év alatt 145 ezer ember vesztette el a munkáját etnikai megfontolásokból, sokan nyugatra menekültek, mások éppen csak tengődnek. Tagdíjbevételük szinte nincs, a sztrájkok után még többen vesztették el a munkájukat, a munkanélküli meg hiába sztrájkolna. A rendőrség eddig harminckétszer verte szét az irodájukat, tizenkét számítógépet gyűjtöttek be, meg ahány írógépet találtak.

Norvég kolléganőm arról érdeklődik: igaz lehet-e, hogy Nisben és Trepcsában srebrenicai muzulmán férfiakat dolgoztatnak rabként? Náluk ugyanis megjelentek mindenféle ügynökök és több ezer márkát követeltek a kimenekült családoktól az ismeretlen sorsú férj, fiú vagy fivér kiszabadításáért.

Megtudjuk, volt erről szóbeszéd, bizonyíték nincs. Majd egy másik találkozón pontos listát kapunk azzal a határozott kitétellel: nincs rá bizonyíték, hogy a felsorolt tucatnyi muzulmán nem önként, tehát kényszer hatására dolgozna a bányákban és a nagyvállalatnál. Valaki megint jól akart járni a más nyomorúságán.

A kísérő hölgy – aki gépkocsijával mindeddig mutatta az utat autóbuszunknak – előre figyelmeztet: vagy adjam le neki a fotóstáskámat, vagy ki se nyissam, ahová most megyünk, ott tilos a fényképezés. A korszerű magasépület a legnagyobb helyi bank központja, belépővel, fémdetektorral, biztonsági ellenőrzéssel és kőkorszaki liftekkel. Itt többek között Besim Boksival, a másik szociáldemokrata párt elnökével és Ramos Marricivel, az alelnökkel találkozunk.

A pártnak képviselete van a helyi, betiltott albán parlamentben, néhány bizottságot a képviselői vezetnek. Ők a polgárosult társadalom megteremtését tűzték ki célul. Állítják, nem a Rugova-féle hatalompárt fiókintézménye az övék, előbb léteztek, mint Pula-Beqiri asszony ma második legnagyobbnak mondott, tízezres taglétszámú pártja. Ők ugyanis örömmel vették az energikus hölgy csatlakozását, elnökké választották, s csak az új vezető radikalizmusa és hatalmi ambíciói miatt szakítottak vele. Amikor azonban Luleta Pula-Beqiri kilépett, magával vitte a nevet és a bázis nagy részét. Úgy vélik, a jövő tavasszal esedékes (a szerb hatalomtól független) helyi parlamenti választások majd megmutatják, kinek milyen a támogatottsága.

A szerbiai választások őket sem érdeklik. Koszovóban több mint egymillió választó él, de különböző formai okok miatt a fele sem szavazhat – mondják, és megerősítik: nem fognak részt venni a jugoszláv választásokon mindaddig, amig Koszovó nemzetközileg garantált függetlensége meg nem valósul. Hasonlóan a többi helyi párthoz, ők is az 1991-es népszavazás eredményéből (a függetlenség igenléséből) indulnak ki, az övék azonban olyan politikai erő – mondják –, amely hajlandó elfogadni a fokozatosságot, de soha nem mond le a függetlenségről mint célról.

Az albánok itt nem nevezhetők kisebbségnek, mondják, s a helyzet paradoxona, hogy akként kezelik őket. Fájlalják, hogy hoztak ide menekülteket Jugoszlávia más vidékeiről, s közben Törökországba telepítettek ki muzulmán albánokat; a különféle Jugoszláviák létezése idején számításaik szerint összesen 350 ezer ember hagyta el közülük Koszovót. Az etnikai arányok erőszakos megváltoztatásától itt is nagyon tartanak.

A helyiség, ahol beszélgetünk, a Koha (Idő) című független albán hetilap szerkesztőségi szobája. Dukagjin Gorani szerkesztő ismerteti a kiadványt, céljait, munkásságát, történetét. Aztán egy friss hír kerül szóba. Rugova, a koszovói albánok vezetője és Milosevics szerb elnök éppen most egyezett meg, hogy hatévi ellenállás után a koszovói diákok visszatérhetnek az állami iskolákba.

A történet lényege az, hogy miután a koszovói albánok nem voltak hajlandók elfogadni a szerb tanrendet meg a szerb iskolaigazgatókat, kivonultak az állami iskolákból, és házaknál, illegális formában szervezték meg az alternatív oktatást.

– Rövid távon Rugova nyert, hosszú távon azonban veszített – mondja elnökéről Gorani. – Belgrád és Milosevics most bebizonyíthatja, hogy a koszovói elnyomás nem abszolút, s modernizálhatja azt. Pedig a világnak meg kell értenie, hogy ez itt: elfoglalt és gyarmatosított ország.

Jól áll neki, mondhatnánk pestiesen, mert való igaz, a házak, az épületek, az utak nagy része itt egyszerűen nem létezne Tito Jugoszláviájának építő tevékenysége nélkül.

A város albán „Rózsadombján” egy tekintélyes villába kalauzolnak bennünket. Belül még sok minden hiányzik, a lépcső borítása, a korlát, helyenként a festés, a mázolás, a burkolás. Csakhogy ez nem lakóház, hanem albán közösségi iskola, elektronikai és villamosipari technikum. A szobák osztálytermeknek vannak berendezve, ebédszünet után majd folytatják a tanítást, a diákok egy része már gyülekezik odakint.

– Hiába született megállapodás, hogy visszatérhetünk az iskolákba. Az épületek fűtésére, üzemeltetésére ugyanúgy nem kaptunk pénzt, mint a tanárok fizetésére vagy a taneszközökre. Amíg ezt a vitát nem rendezi a pristinai kormány a központi költségvetéssel, mi maradunk a megszokott formánál, ebben az épületben, a helyi közösség és a szülők pénzén – mondja az igazgató, miközben körbevezet bennünket.

– A koszovói ipart azóta tönkretették. Trepcsa a bánya- és vasipar központja volt, akkumulátorokat, lengéscsillapítókat, gumiköpenyeket, vegyipari cikkeket gyártottak itt. Koszovó Szerbia gyarmata.

Mindezt a helyi emberi jogok és szabadságjogok tanácsában hallottuk a szervezet elnökétől, a Szaharov-díjas Adam Demacitól, aki „nacionalista izgatásért” Tito börtönét is megjárta. Itt is azzal kezdik, hogy sokszor háborgatta őket a rendőrség, elvittek videokazettákat, iratokat, fotókat, amelyek a jogsértéseket bizonyították. Gyakori az aktivisták bántalmazása, nem ritka a kiadós verés.

Előtte nap Novi Pazarban, a Szandzsák székhelyén hallottunk emberrablásokról, 36 gyilkosságról, összesen 2200 esetről. Sevko Alimerovics, az ottani helsinki bizottság vezetője hangsúlyozta: ilyen súlyos jogsértések még Koszovóban sem történtek. Pristinában az a benyomásunk, hogy nincs értelme a Szandzsák és Koszovó közötti versenynek, melyik szenved jobban. Az azonban nyilvánvalónak látszik, hogy a szandzsákiak inkább akarják a jugoszláv politikai rendszernek a megváltoztatását, a koszovóiakat már nem ez érdekli.

Demaci elmondja, hogy az orvosi látleletek, a családtagok és más szemtanúk vallomásai, a fotók, a video- és magnetofonfelvételek képezik az általuk gyűjtött bizonyító anyagot, s azzal szörnyű albumot tesz le elénk. Zúzott, horzsolt, égett sérülések, amolyan huszadik századi „kínzások könyve”. Igen élénk fantáziával is csak nagyon kevésre lehetne ráfogni, hogy háztartási balesetek nyomán keletkezett sérülés. Állítólag a rejtegetett fegyverek felkutatását használják ürügyül a falusiak megkínzására a rendőrök. Sokszor a gyereket, a feleséget tartják tűszként fogva, hogy a férfi adja elő fegyverét.

– A szerb rendőrség minden albánt ellenségnek tart. Félő, hogy az itteni albánok elkeseredése erőszakba, lázadásba torkollik. 1990. július 5-én szerb kommandósok elfoglalták a helyi rádió és televízió épületét, minden albánt eltávolítottak a szerkesztőségekből – mondja Adam Demaci.

Pristinát elhagyva északnak tartunk. Az egyik, mellesleg a házak formájából, az előre kiugró felső szintekből ítélve színtiszta albán falu a kilenc szerb Jugovics fivér nevét viseli. A legenda szerint mind elestek Rigómezőn, a törökök elleni harcban.

– Thorvald Stoltenberg, a mi volt külügyminiszterünk és a boszniai béke egyik angyala egyszer azt mondta: a szerb nők feketében járnak, mert még ma is gyászolják a koszovói vereséget – mondja Tulla, a norvég békeaktivista. Hát ennyit arról, mit ért a külvilág az itteni viszonyokból.

Egyébként valóban: hagyományból, divatból és mai friss gyászból is feketében járnak – nemzetiségüktől függetlenül – errefelé a nők. Fekete ország, egyelőre – fekete távlatokkal.

Pristina, 1996. szeptember

M. Lengyel László



Pristina a villamosipari középiskola

A SZERZŐ FELVÉTELEI

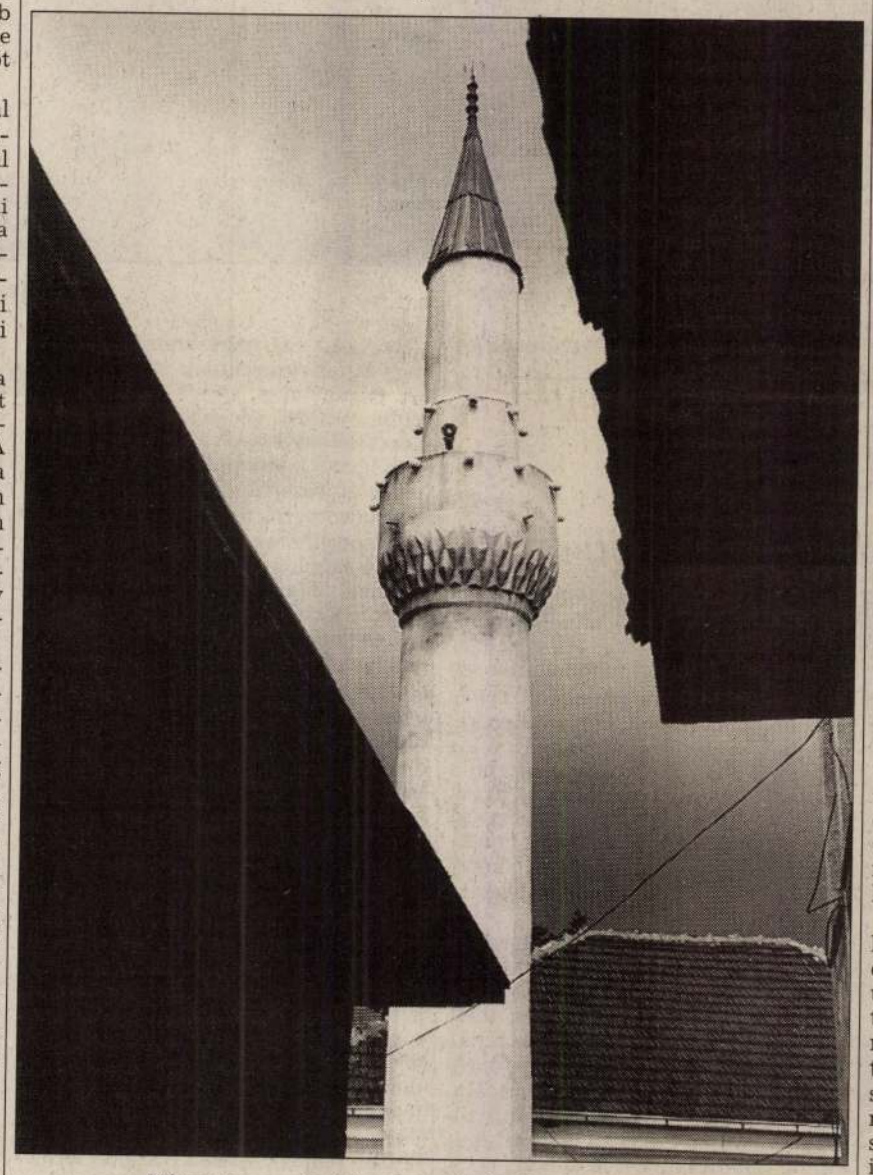

Minaret az emberi jogok tanácsának udvaráról nézve

„Petőfi a tenyerébe csapott dédapámnak"

Kastélybérlet egy árva lejért

147 éve még gyanútlanul nyílottak Koltón, a Teleki-kastély melletti park virágai, nem sejtvén, hogy rövidesen bevonulnak a magyar irodalomba. A nászutas Petrovics házaspárról már sokan tudták, hogy ők Petőfiék, s hogy most a barátjuk, Sándor gróf kastélyában töltik szeptember tizedike óta nászútjukat. A történelem különös meglepetésekkel készülődött a következő esztendőre, de ekkor, 147 éve még minden csöndes volt. Erről az utolsó néhány boldog pillanatról, egy felejthetetlen költő s egy elfeledett ország utolsó csöndes perceiről azóta is minden évben megemlékeznek a ma Colteau-Koltó nevet viselő, Romániához tartozó településen. Az utóbbi években már részt vehet a megemlékezéseken Teleki gróf leszármazottja is. A csepeli ügyvéd ebben az évben is ott volt a megemlékezésen, beszédében egy kelet-európai Svájcról is szólt.

✧ Petőfi házasságkötése után megkérte dédapámat, hogy mindenkit küldjön el a kastélyból, s azt engedje át nekik néhány hétre – meséli *Teleki János*, akit Erdély-szerte a mai napig grófnak titulálnak, nem személyének, de családjának szóló tiszteletadásból. – Nos, a „vad gróf" teljesítette is poéta barátjának kérését, de két alkalmazottját, nevezetesen a szakács házaspárt a kastélyban hagyta, mondván, hogy „enni akkor is kell".

✧ Egyébként a megismerkedésüktől fogva jó barátok voltak. Mikor az élő és döglött grófról szóló nevezetes szópárbaj után a költő belecsapott dédapám tenyerébe, életre szóló barátság vette kezdetét. Ami már kevéssé köztudott, később is összetalálkoztak. A szabadságharc ideje alatt ugyanis Teleki Sándor Bem tábornok főintendánsa volt. Még az utolsó csatamezőn is együtt harcoltak: Segesvárnál Teleki a balszárny utóvédeként vett részt.

✧ A kastély parkjában álló somfa, ami alatt a Szeptember végént írta a költő, már akkor híres fa volt: Teleki Ádám, Rákóczi generálisa hozta el az önodi országgyűlés helyszínéről és ültette a kastély kertjébe.

✧ Szeptember első vasárnapja már a századelőn népünnepély volt Koltón, ez később megtelt politikai tartalommal. A Ceausescu-rezsimben az ünneplést így, ebben a formában betiltották, így más néven: kalákaünnepnek, őszünnepnek, aratási mulatságnak nevezve, de továbbra is megemlékeztek róla. Fehéregyháza egy indifferens hely, a magyar kormányküldöttség elhelyezte évről évre a koszorúkat, aztán saját szememmel láttam, ahogy másnap az összeset elhordták a román hatóságok teherautón. De Koltó, amit Tőkés László nemzeti kegyhellyé nyilvánított, s a szabadságharc igazi arculata, amikor már nem lehet a szabadságharc ellen, Habsburg-érdekekért küzdő román költőt, Avram Iancut Petőfi mellé erőltetni – ez kellemetlen volt a diktatúrának.

✧ A két egybeépült, színmagyar települést, Katalinát és Koltót 17 román település veszi körül. Koltó és a többi falu egy közigazgatási egység, egy tanácsot alkotnak. A tanács polgármestere alig beszél magyarul, de egyáltalán nem zárkózik el a falu hagyományai elől: ő nyitja meg az évente tartott megemlékezéseket beszédével. Ismeri a magyar kultúrát, történelmet, azokat a történelmi nagyságokat, akik innen, Nagybánya közeléből indultak el. A székely megyéken kívül egyedül Koltó az a település, melynek határában hatalmas kétnyelvű helyiségtábla fogadja a látogatót. A román megyei tanács hozzájárult a Petőfi-ünnepségek alkalmából a bekötőút betonozásához, külön buszjáratok indításához.

✧ Beszédemben épp erre tértem ki: hogy a helyi román elöljáróság hozzájárul egy olyan ünnepléshez, mely a magyar kultúra hagyományait ápolja. Miért teszik ezt? Azért, mert tudják, hogy az itteni magyarok, akik egyben román állampolgárok is, ha zavartalanul gyakorolhatják kultúrájuk ápolását, ha az itteni magyarság megkapja autonómiáját, amit Európa is vár, akkor az itteni magyar olyan román hazafi lesz, aki a hazájának érzi és tudja Romániát. S akkor az, hogy mikor melyik nép jött Erdélybe, a történészek vitája marad.

✧ A mai napig itt található a történelmi Magyarország legnagyobb Petőfi-emlékmúzeuma, a Teleki-kastélyban. *Bod Péter Ákos* támogatásával több százezer forinttal járult hozzá néhány éve az anyaország a múzeum további berendezéséhez, a Petőfi Irodalmi múzeum is egy hatalmas mennyiségű anyagot juttatott el a költő hagyatékából, természetesen szerződéssel megerősítve, hogy ez továbbra is a magyar állam tulajdona.

✧ A minden évben megtartott ünnepségre az utóbbi években rengeteg vendég érkezik: Nagybányáról, Nagyenyedről, Kolozsvárról, Székelyföldről. Tekintettel arra, hogy ez évben volt Petőfi halálának 145. évfordulója, Markó Bélával az élen megjelent az RMDSZ teljes vezérkara, s a magyarországiak közül a sárospataki kollégium tánckara, Dévai Nagy Kamilla, persze a Magyarok Világszövetsége is képviseltette magát.

✧ Hogy az életem tulajdonképpen melyik országban kezdődött, az kételyes marad. Szüleim megismerkedése, élete kalandosnak mondható: 1936-ban édesapám átszökött Erdélybe édesanyám után, és közelharcban lelőtt két román határőrt. 1940-ben visszakaptuk a kastélyt, amire természetesen nem emlékszem, mert mindössze néhány éves voltam. Jómagam 1972-ben mentem először Koltóra, ahol nem mondtam meg a nevemet, de valami mégis kitudódhatott, mert az egész falu a Himnuszt énekelte a következő vasárnap. Mivel a templomban, egyházi dalként énekelték, megúszták fejenként 2–3 ezer lej bírsággal.

✧ A Teleki-családban mindig a legidősebb fiú örökölte a kastélyt, mely édesapám után az én tulajdonom lett. De én még csak kisfiú voltam, mikor apám a második világháborúban katonatisztként életét vesztette, s mire felnőttem, a kastély környékére sem volt szabad mennem, se nekem, se a család tagjainak. Most a román kárpótlási törvény szerint, mint nem román műemléket, értékesítenem kellett a kastélyt. A helyi református egyházközség önálló jogi személynek számít, nekik adtam bérbe az épületet évi egy lejért. Lehet, hogy az infláció miatt ezt az összeget két lejre fogom emelni.

Udvardy Zoltán

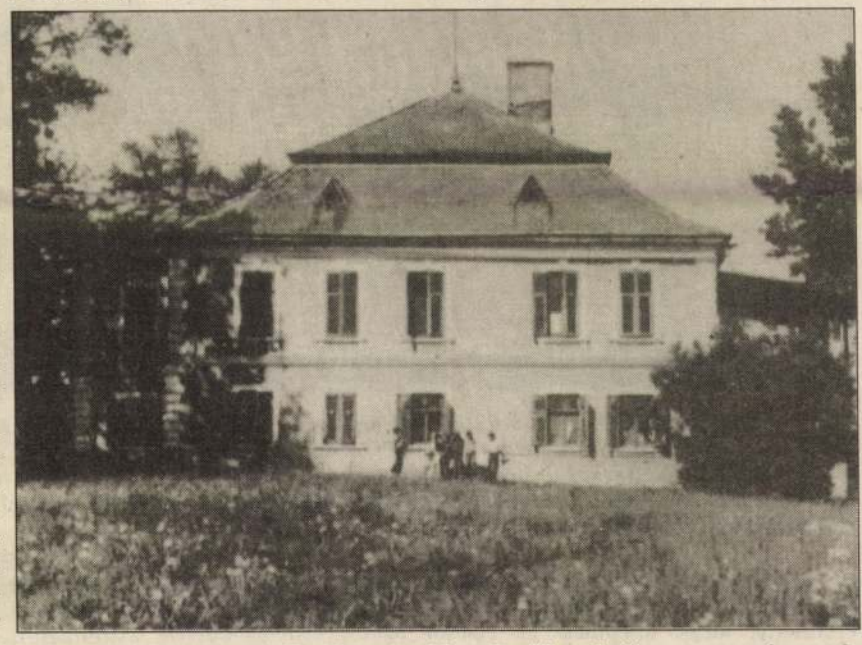

A kastély (az emeleten jobbról a második a „Petőfi-szoba") FOTÓ: ARCHÍV

Szaporodnak a vajdasági hetilapok

Újvidéki tudósítónktól:

Bármennyire is tűnjön ez furcsának, a vajdasági magyarság pluralizálódásának, vagyis a VMDK utáni második magyar érdekszervezet, a VMSZ megalakulásának váratlanul pozitív vetületei is támadtak a tájékoztatás területén. Természetesen itt nem a hónapok óta tartó kíméletlen sárdobálásra gondolunk, amely jórészt épp a sajtó hasábjain keresztül bonyolódik, hanem a hetilapok szaporodására.

A VMDK-ban beállt törés és a VMSZ megalakulása járult hozzá ugyanis ahhoz, hogy a délvidéki magyarság az eddig három helyett most már négy, a nagyon közeli jövőben pedig öt hetilapból tájékozódhat. Hosszú ideig ez a szerep két, állami befolyás alatt álló hetilapra hárult, a tartomány által alapított 7 *Napra* és a szakszervezet magyar nyelvű hetilapjára, a *Dolgozókra*. 1990 tavaszán kapnak a független

Nem így történt, mi több, ezek a VMDK-sok abba a csoportba kerültek, akik vereséget szenvedtek a szervezet márciusi tisztújító közgyűlésén és azt követően már a VMSZ megalakulása körül ügyködtek. Az új szervezet népszerűsítésére kiváló eszköz volt a kezükben levő hetilap, amelynek tulajdonosa nem befolyásolta a szerkesztéspolitikát, arról azonban már hallani sem akart, hogy a szerkesztőség követelésére az Új 7 Napot részvénytársasággá alakítsák. Amikor ez nem ment, máról holnapra testületileg elhagyták az újságot és *Szabad 7 Nap* néven új hetilapot alapítottak, amelynek főszerkesztője ismét Dudás Károly lett. A lapban a VMSZ befolyása tagadhatatlan.

Ugyanakkor – noha gyakorlatilag szerkesztőség nélkül maradt –, Gerlovics Szilveszter sem ült ölbe tett kézzel, hanem, csakúgy, mint hét hónappal korábban az Új 7 Nap beindításakor

Egyenrangúként élni a szülőhazában

Az autonómia (réme) Erdélyben

Az autonómia szó, illetve annak különböző formái gyakran hangzanak el mostanában az RMDSZ különböző szintű találkozóin, tanácskozásain, és hosszúhosszú tétovázás, passzivitás után úgy tűnik, hogy a romániai magyarok érdekképviseletének csúcsszervei végre eldöntötték, vagy legalábbis szeretnék leszögezni: az erdélyi tömbmagyarság jövőjét csakis a nemzeti közösségek belső önrendelkezésének gyakorlatával, ennek a gyakorlatnak a törvényes szavatolásával képzelik el.

Ugyanakkor az is igaz, hogy már az autonómia kifejezés is nagy ellenállásba ütközik a román hatalom, illetve annak szélsőséges nacionalista csatlósai részéről. Sőt, a haladó szelleműnek, európainak mondott demokratikus román ellenzék sem fogadja el a romániai magyarság autonómiatörekvéseit. A területi autonómia fogalma pedig mint egy égő kanóc, általános robbanáshelyzetbe hozza a többségi román nemzet szószólóit, akik rögtön az egységes román nemzetállam szuverenitását, az ország kinyilvánította, hogy nemzeti közösség. Kinyilvánította, közös akarattal, legitim képviselete útján, hogy a magyar nemzet része. Kinyilatkoztatta azt, hogy jogi alany Erdélyben és Romániában, és itt államalkotó tényezőnek tekinti magát. És ez azt jelenti, hogy ez a kétmilliónyi magyar közösség egyenlő jogú partnernek tekinti magát a többségi nemzettel. És a magyarság belső önrendelkezése, amit az RMDSZ megfogalmazott, éppen ezen az elven alapszik. Egyrészt vállalja az identitását, azt, hogy a magyar nemzethez tartozik, másrészt vállalja azt, hogy nem kisebbségi jelzőként, hanem ma már megfogalmazottan nemzeti közösségként kíván együtt élni a többségi román nemzettel. Hiszen csak számbelileg vagyunk kisebbségben, semmi másban nem. A politikai alany jelleg pedig azt jelenti, hogy ez a kétmilliónyi magyar a saját érdekében is határoz. S ez a kétmilliónyi magyar törvényes keretek között igenis rendezni akarja a dolgait. Itt van az értelme az autonómiának. Az autonómiák az eszközei annak, hogy a belső önrendelkezés alapján

közösségünk számára. Holott az európai jog és demokrácia országaiban, az európai közösségek országaiban, az Európai Unióban alkotmányos garanciák léteznek arra vonatkozóan, hogy az állam a lehető legtöbb hatáskört ruházzon át a (nemzeti) közösségekre, amelyek érdekeltek ebben. Európa Tanácsbeli határozat van erre, és Románia tagja az Európa Tanácsnak! Az autonómia nem a szuverenitásnak, hanem a helyi hatalomnak az átruházása – mindez továbbra is ugyanazon államban, államrendszerben. Nagyon szükségszerű az autonómiák működési elveit hangoztatni, bizonyítani és elfogadtatni, elsősorban önmagunkkal, utána – vagy ezzel párhuzamosan – pedig a politikai élettel. És itt nem teszek különbséget a politikai erők között, hiszen a román ellenzék is visszautasította az autonóm közösségek minősítését, s a közösségi jogok fogalmát sem fogadták el. Márpedig ebben a környezetben fel kell hívni a figyelmet, a magunk számára és a részükre is, hogy igenis van olyan önkormányzat, amely nemzetiségre, illetve számbeli kisebbségre vonatkozik. Az erdélyi ma-

Meg akarják őrizni a város lelkét

A leendő önkormányzattól is elvárható, hogy védje Vác értékeit



Vác önkormányzatának képviselő-testülete az országban az elsők közt alkotott két éve rendeletet az építészeti és a természeti értékek helyi védelméről. Ez azért is elismerésre méltó, mert a hangulatos Dunaparti település műemlékekben, elsősorban barokk kori értékekben rendkívül gazdag történelmi város. Így hát úgy is vélekedhetnének: van elég gondunk-bajunk amúgy is, az értékmegőrzéssel foglalkozzék csak a műemlék- és a természetvédelem...

A rendelet szerint védelemben részesül minden olyan épület, építmény, utca-, település- és épületrész, szobor, emlékmű, növény és növényegyüttes, amelyet a képviselőtestület építészeti, művészeti, néprajzi, településtörténeti, környezeti vagy esztétikai értéke miatt megóvásra méltónak tart.

A védelem területi és egyedi lehet. Helyi védelmi területnek minősíthető a település vagy a természeti környezet olyan összefüggő része, amely *a jellegzetes településszerkezet történelmi folyamatosságát képviseli.* Védendő terület az is, ahol a település és a környék arculatát meghatározó építmények és növények együttest alkotnak. Helyi védelem illeti meg továbbá a természeti környezetnek azt a részét is, ahol számos védett növény vagy állat él, s a helyileg védett építmény környezetét is.

Kimondja a rendelet, hogy az épületek állapotának megóvása elsősorban a tulajdonosok feladata, ám kérhetik hozzá az önkormányzat támogatását. Ehhez a „passzushoz" – alighanem az elsőként az országban – a váci önkormányzat *külön rendeletet alkotott a védett épületek felújításának támogatási rendszeréről.*

Az építészeti értékeket illetően helyi oltalmat élvez a Csányi körúton (a főúton) lévő 35-ös számú ház, amely szervesen hozzátartozik a város arculatához. Az épület a századforduló körüli évek jeles alkotása, *Váczy Hübschl Kálmán építőművész tervezte a Dercsényi család számára.* (Az építtető idősebb Dercsényi Dezső 1898-tól a Váci Hírlap főszerkesztője volt, 1987-ben elhunyt fia pedig európai hírű művészettörténész, Vác díszpolgára.)

Helyi védettségű terület a szilvamag alakú, Dunára nyíló, festőien szép és hangulatos ősi belváros, a Gombás-patak, a jelenlegi kettes számú elkerülő út és a fegyház között. Ezen belül számos országos védettségű műemléképület és területrész is van, amelyeknek megóvását teljesebbé kívánják tenni a helyi védelemmel. A természeti értékek közül a város polgárai számára nagybetűvel értendő, gyönyörű Liget élvez helyi oltalmat.

Philipp Frigyessel, aki hét éve a város főépítésze, s akinek nagymértékben köszönhető a rendelet megjelenése, a jogszabály kiadásának indítékairól és az annak nyomán Vácott kibontakozó, „filozófiájában" és gyakorlatában egyaránt figyelemre méltó helyi értékvédelemről beszélgetünk.

– Személyes indíttatásaim is vannak. Itt nekem minden kő, szöglet, ház, kapu, ablak, *minden, ami a város hangulatához, képéhez szervesen hozzátartozik, nagyon fontos* – mondja a főépítész. – A hivatásomat tekintve pedig mindig azért harcoltam, hogy a főépítész ne legyen szakmailag és bürokratikusan méltatlanul alárendelt helyzetben, hanem a maga szakterületén, a lehetőségekhez mérten *önálló, a valóság talaján álló, „reálisan álmodozó" ember.*

Az elmúlt negyven évben sikerült *mesterségesen szétszabdalni az építészet és a természet együvé tartozó fogalomkörét,* ennek rendszerét, valamint a főhatósági és a helyi irányítását is. Szerencsésen alakult, hogy a közelmúltban, a szakma történetében először, *helyre tette ezt a hatásköri törvény.* Ez kimondja végre, hogy a településfejlesztéssel és -rendezéssel, továbbá a környezet természetes és épített elemeinek védelmével kapcsolatos összehangoló feladatokat, kivéve a műemlékvédelem hatósági teendőit, a települési önkormányzatok látják el. A helyi döntések előkészítése és végrehajtásának megszervezése pedig a főépítészek feladata lett.

Tehát a mesterségesen szétválasztott szakmai ügy koordinálása a jogi szabályozásban már megtörtént, ami lehetőséget adott az elinduláshoz. Sajnos azonban a gyakorlatban ez még nem „működik" jól, mert nincsenek meg hozzá a kellő tapasztalatok. A „hogyan" kérdése még sok helyütt nem világos, bár több főépítész kezdeményezett valamit már e téren, így elindult a folyamat.

Városunk vezetése, megértvén és méltányolván az említett jogszabályban foglaltakat, segítette és segíti is ezt a munkát, ami igen sokat jelent az értékvédelemben. Ehhez a kérdéshez azonban hozzátartozik az, hogy – véleményem szerint – nem rendezni, hanem építeni kell a települést, a környezetével összhangban. Tehát a településrendezési helyett *településépítési tervre lenne szükség.*

– Mire alapozza a véleményét?

– A településrendezési tervekben, noha sok, szociológiai és más vizsgálatokban megtestesülő előnyük van, nem szerepel kellő súllyal a hosszúság és a szélesség mellett a harmadik dimenzió, a magasság kérdése. *Úgy értem ezt, hogy kevésbé foglalkozik a várossziluettel, a várossal a tájban, vagy a városkarakterrel, a látvánnyal.* Továbbgondolva ezt, nyilvánvaló, hogy a településépítési tervet igen mély és sokoldalú természeti, környezeti és építészeti vizsgálatokkal kell megalapozni.

– Ön szerint hogyan „állunk" ma az értékvédelemmel?

– Úgy látom, hogy *csak a jéghegy csúcsa védett ma a településeken,* ami a műemlékek országos védelmét jelenti. *Ám éppen attól település a település, például Vác Vác, ami a víz alatt van.* Ebben sok minden rejlik. Az is, hogy valamikor gyerekkoromban gesztenyét szedtünk a ligetben, később randevúztunk a várlépcsőn. Fontos a „csicsergő fa", ami arról kapta a nevét, hogy azon gyülekezik a városban a legtöbb veréb, és még sorolhatnám – *tehát meg kell óvnunk a város lelkét, lényegét, azt, amitől nekünk „a város"...*

Ezért született meg a rendelet, rendkívül nagy és nehéz előkészítő munka után, mivel nem volt hozzá segítség, mankó, ki kellett kísérleteznünk, hogyan is kell csinálni. Tudom, még nem az igazi, még tökéletesíteni kell, ám nagyon jó, hogy megvan. Igen kedvező, hogy e munka végeredménye rendelet lett, hiszen *helyi szinten ez a legmagasabbrendű jogszabály.*

– Egy ilyen rendelet azonban nemcsak jogokat és kötelezettségeket ír elő, terhet is jelent a betartása a védett értékek tulajdonosainak.

– Igen, s úgy érzem, főhatósági, állami szinten is az a legnagyobb gond, hogy az előírások teljesítéséhez nincs vagy kevés a pénz. Ezért alkottuk meg az értékvédelem támogatási rendszeréről szóló rendeletet is. Hangsúlyozom az értékvédelmet, ugyanis a támogatásnak három kategóriája van, amelyből az első az – úgy tudom, erre másutt nincs példa –, hogy *olyan épületek felújításához is adható segítség, amelyek országos műemléki védettséget élveznek.*

A második kategóriában támogatást kapnak a helyileg védetté nyilvánított épületek tulajdonosai, harmadikként pedig azok az „objektumok" is, amelyek egyedileg nem védettek, azonban védett területen állnak. Így sok szép régi váci ház megóvását segíthetjük elő.

– Hogyan lehet hozzájutni e támogatáshoz, és az milyen mértékű?

– A támogatást a képviselőtestület városfejlesztési és környezetvédelmi bizottsága ítéli oda. Ebben segítségére van a különböző szakmák és művészetek képviselőiből álló, az örökségünk védelméért „szövetkezetek" albizottsága. Ők részt vettek már a rendelet előkészítésében is, valamint folyamatosan segítik a végrehajtást is. A műemléképületeknél a támogatás egyik fele vissza nem térítendő juttatás, a másik fele kölcsön. A másik két kategóriánál a homlokzatfelújításhoz nyújtható támogatás, ugyanebben a formában.

Fontos, hogy mindhárom esetben *a támogatást csak utólag, a munka befejezése után kaphatja meg az igénylő,* akkor, ha azt a főépítész „százszázalékosnak" minősíti. Kedvezőek a visszafizetési feltételek is. Amellett, hogy a kölcsönök kamatmentesek, hatvan hónap alatt kell azokat letöreszteni. Tavaly három, az idén pedig hatmillió forintot fordított a város támogatásra, megjegyzem, némelyik megyében ennyi a műemlékvédelemre fordított teljes összeg... A város egyébként ennél sokkal többet áldoz értékvédelemre. Például, mivel a város nem igényelhet a rendelet szerint támogatást saját tulajdonú házainak felújításához, ezt az összeget más forrásokból kell előteremtenie.

– A tapasztalatokat figyelembe véve, hogyan tovább?

– Örvendetes, hogy sokan pályáztak és pályáznak támogatásra, sok épületünk újult meg. Sok a tervünk, s *bízom abban, hogy majd az új városvezetés is hasonlóképpen segíti Vác lelkének, értékeinek megőrzését* – mondta befejezésül Philipp Frigyes.

A végszóra megérkező *Bartos Ferenc* polgármester hozzáfűzi: legfőbb céljuk a helyi értékvédelem szorgalmazásával az volt, hogy az erőfeszítések és a jó szándék láttán a polgárok átérezzék, meg kell őrizni és becsülni az ezeréves városban azt, amit az ősök teremtettek. A képviselőtestület pedig magának és a következő vezetésnek is *mércét igyekezett fölállítani a szinte soha véget nem érő értékvédelmi folyamat méltó továbbviteléhez.*



A váci kerek torony és a városfalmaradvány a belváros helyileg védett területén

VÁC

Új MAGYARORSZÁG magazin

V. ÉVFOLYAM, 30. SZÁM

1995. FEBRUÁR 4., SZOMBAT

P. D. G. Byrd:

FÖLDALATTI TŰNŐDÉSEK

avagy egy angol színész Amerikában

London második repterén,

Gatwicknél a gép felszállását várva a videovetítőt figyelem, amely egy dél-angliai térképet mutat, rajta kis repülő, a miénk, mellette parányi kör, amely épp Chartwell-t jelzi. Chartwell, Churchill vidéki háza, sok amerikai turista legfőbb zarándokhelye. Azért mutatják? Nem, később kiderül, hogy a körök radarcélkövetési állomások. Lapozom a légijárat száraz, érdekesség nélküli lapját, amelyben nehéz különbséget tenni az újságcikkek és a reklámok között. Feltűnő, hányszor szerepel a „nemzet" szó, úgy ahogy a reklám, az üzlet fejezi ki a nemzettudatot. Egyik cikkben a mondatszerkezet ijesztően gyenge, mindenben a reklám „nyelve" uralkodik. Extra negotium non est vita?

Bor és ebéd után

megelevenedik a hangulat, figyelem a jámbor csicsergést, amelyből hiányzik az a magabiztos hangsúly, ami ránk, angolokra sokszor jellemző. A jó hangulatkeltő, azaz a bor palackján olvasom a figyelmeztetést: a borivás káros az egészségre, főleg terhes anyáknak, de a vezetési és gépkezelői képességet is lecsökkentheti. Ami a napnál is világosabb, az a hivatalos kinyilatkoztatás: az európai civilizáció és kultúra egyik fő eleme, íme jelentős veszélynek nyilváníttatott.

Izland és Grönland tűnik fel a videotérképen, a magyarul beszélőnek a helynevek kísértetiesen felismerhető szótagjaival, mint a tenger melletti Got*HAB* és Ang*MAGASSALIK*. Közben Albert Camus utolsó művét, „Le Premier Homme"-t olvasom. A lánya szerkesztette abból a kéziratból, amely Camus-nél volt, amikor 1960. január negyedikén autóbalesetben meghalt. Árad belőle a Földközi-tenger napfényes emberszeretete. Az az emberszeretet, amely oly tisztán és szemérmesen látta a szenvedés forrásait, és amelyet annyi megvetés ért attól a hamis humanizmustól, amely magát tekinti az emberszeretet jogos haszonélvezőjének.

Nyolc óra repülés

után át kell szállnunk Minneapolisnál a Nagy Tavak mellett, és mivel késve szálltunk fel, átszállási időnk kényelmetlenül leszűkült. Rohanunk az átszálló buszhoz, amelyből útközben egy temetőt látunk rengeteg egyforma fehér sírkővel egyenes sorokban, amint eltűnnek a látóhatárról, a fákon túl. A vietnami háború áldozatainak katonai temetője ez. Így, váratlanul megpillantva, az amerikai nép emberáldozatának szédületes mérete cáfolhatatlan. Megérkezünk, és kiderül, a csatlakozó repülő is késik; összeroskadunk hát a bárban, hogy az első amerikai itallal a kezünkben beleszimatoljunk az „átlag" amerikai életbe. Huncutkodunk a csinos, fiatal pincérlánnyal, aki kedvesen, tréfásan bánik a „jet-lag", a hosszú repülés zavaró hatása miatt hülyéskedő, de ici-picit kisebbségi érzéssel küzdő angol színészekkel.

A belföldi repülés kopottabb, zsúfoltabb, tülekedőbb, viszont a kísérő lányok fiatalabbak, csinosabbak, kajlábbak. Naplementekor érkezünk Los Angeles fölé. Zsúfolt a légiforgalom; pár pillanatosan velünk száll le egy másik gép, de mégis meglepően hamar jönnek a poggyászok, nem mint Heathrow-n vagy Ferihegyen. Az úton, a szálloda felé megpróbálok felismerni valamit a tájból, de csak a soha nem alvó város tágassága és szüntelen mozgása ismerős.

A szállodában

felmegyek a tetőkertbe, a kis uszodához, ami nem úszásra, inkább csak hűsölésre való. Testünk és agyunk zsibong a szokatlan, de jóleső melegben, bámuljuk a kivilágított hollywoodi éjszakát. De mert huszonnégy órai ébrenlét után nem bírja az ember tovább, így este fél tízkor, azaz nekem reggel fél hatkor leballagok a szobámba, hogy az idegen ágyban várjam ki, amíg a szervezetem beilleszkedjék az itteni időbe. Éjjel többször felébredek, fejem csordultig kevert fogalmakkal. Újra meg újra ismétlem azt a közmondást, miszerint az ember lelke nem tud gyorsabban utazni, mint az ügető puputeve. A mi lelkünk tehát valamikor szombaton, ebéd után érkezne ide, a magas civilizáció eme végállomásához, ahol ugyanaz az út végződik, amely öt-hatezer évvel ezelőtt Egyiptomban és Mezopotámiában kezdődött, a szintén pálmafákkal árnyékolt, égő napsütésben, mesterséges, temékenyítő vízrendszerrel, hasonlóval, amilyen most csatornákon át ér ide San Franciscóból meg a Coloradó folyóból.

Az élet egy új városban

mindig az első ebéddel kezdődik, és mivel kínzó éhséggel ébredek, a szobámba hozatom a lehetséges legnagyobb adag reggelit, amit kapkodva felfalok. Azért vacsorára is meghívtak, többek között a „New Yorker" című lap kaliforniai szerkesztőnőjének a villájába, ahol rajtunk kívül a vendégek az értelmesebb, befutott hollywoodiak választékos csokrétája volt. Igaz, a vacsora előtti iszogatás közben nem nagyon fedeztem fel ezt az „értelmességet", és csak a hazamenetelt várva ültem asztalhoz, ahol névkártya jelezte a helyemet. Mellettem jobb oldalon női név, a balon férfi név, de nem egyszerűen férfi, hanem egy Windischgrätz. Mi ez, vicc? Hová kerültem? A magyarok nagy történelmi ellenségének egyik utódjával leszek kénytelen társalogni? Na, ez legalább érdekes lesz, amellett a világos fogalmazás és az önfegyelem jó gyakorlata. Nem is szólva az udvariasságról.

Egész este Charlie Windischgrätz-cel beszélgettem, aki helyes, szellemes, jó pofa, fiatal befektetési bankár, tőle értettem meg valamit – először életemben – a pénz világáról. Magyarországot ismeri és kedveli, szemérmesen bevallva, hogy nevének van bizonyos csengése, ami a magyar történelemre vonatkozik. Igen barátságosan búcsúzunk, mialatt eltűnődöm a különös, sorsszerű találkozáson. Mesélte, a nyolcvanas évek végén próbált üzletet alapítani Magyarországon, de adminisztratív nehézségek miatt nem sikerült. Különben is rájött, egy országban, amelynek kevesebb a lakosa, mint Los Angelesnek, túl kevés az üzleti lehetőség. Szerinte Magyarország legnagyobb lehetősége, hogy ugródeszka legyen a Nyugat és az orosz meg ukrán nagypiacok, valamint a többi volt szovjet állam között.

Négy nap alatt megszoktuk, hogy vakációzunk, de végül ráébredtünk, mégis csak dolgozni jöttünk ide. Munkahelyünk a Doolittle Színház Hollywood elhanyagolt környékén. A tomboló kábítószer-alvilág miatt figyelmeztettek minket, hogy naplemente után nem ajánlatos az utcákon járni. Az épület maga egy fehér doboz, úgy néz ki, akár valami régi burleszk- vagy sztiptíz színház, primitív öltözőkkel és szűk kulisszákkal. A minden kellékkel felszerelt londoni Nemzeti után falusi istállónak tűnik. Ilyen lenne egy valódi turnézás Amerikában? Hollywoodban? A



Mimbres környéki tál, denevérfigurával. Arizona

színház tetejéről nézve kitágul a város, mint egy bódé-tenger, magas, magányos pálmafákkal és a napos, ködös messziségben a felhőkarcoló „Downtown", a belváros, mint óriási, ősvilágból megmaradt fogak.

Az egyetlen ösztársulati kirándulás

az egyik legnagyobb hollywoodi mogulnak az otthonába vezetett. Mondják, ez „nagy szám", vendégként bejutni oda minden filmes vágya, a siker jele. Az egyik Beverley Hills-i mellékutcába kanyarodik a buszunk. Sűrű zöld, nagy fák, házak és telkek magas kerítésekkel. Föl egy meredek, kanyargós bekötő úton, ahol egymás mellett sorakoznak a rádióval felszerelt biztonsági alkalmazottak. A buszunk persze nem tud behajtani a ház elé, mert beleakadt egy keresztbe álló lugasba. A színészek mindig valami kellemetlenséget okoznak. Leszállunk a buszról, és irány a piros fogadószőnyeg. A földszintes épület a beton oszlopokkal, feketére festett acélgerendákkal és üvegfalakkal inkább valami biológiai intézetnek, semmint otthonnak tűnik. Bent az épületben, mintha úszkálnának a feketébe öltözött kaliforniai gazdagok, akiknek zsebeiből a rendezőnk és a Nemzeti fő szponzorfelhajtója majd a pénzt próbálja kicsikarni. A házigazda azért hívta a vendégeket, hogy azok a Nemzeti Színházat támogassák. A fejőstehenek fején túl villog a gyönyörű szép nagy kert, és mi színészek kissé híjjával az udvariasságnak, itallal a kézben menekülünk az üdítő, csendes zöldbe kószálni a mesterséges patakok és tavak mellett. Valaki felnéz az égre: „Ha ez nem Los Angeles lenne, azt mondanám, esni fog az eső." Lehűlt a levegő, lassan bemegyünk a házba, hogy a sok értékes műtárgy elé járulkéntelenül, de hiába. Majd én is felmarkolom pár centi magasra, feltűnően nehéz. Leteszem, kicsit meghökkenve a furcsa szabadság miatt, amit a teljesen idegen ember élvezhet, amikor átengedik a biztonsági függönyön.

Végre megkezdődnek az alamizsnakérő beszédek, mire a legtöbb vendég kivonul az ajtón, várva, hogy az alkalmazottak elővezessék a vadonatúj, fényes autókat. Mi, színészek azonban csak most kezdünk életre kelni, de túl későn; a fontosabb vendégek távozása után tovább nem mulathatunk. Egyikünk meglesse, amint a háziasszony oda szisszegi valami felügyelőnek, „Get them out. Get them out of here." „Küldje el őket. Küldje el őket innen." Vissza a buszba és le a hegyről a villanyfényes lumpen világba.

Mégis esett az eső,

éjjel is erősen, szétmosta a ködös, felhalmozódott légszennyezést; még a tv-hírekben is fő téma lett, ijedtséget okozva az autóvezetőknek, akiknek a vizes utak veszélyesen szokatlanok. Nekem azonban nem gond, napsütés vagy eső, gyalog járok, pedig mondják, hogy nem ajánlatos a magas bűnözési számarány és a nagy távolságok miatt, a napszúrás veszélyéről nem is beszélve. Az egyetlen közlekedési hálózatról is így akarnak lebeszélni: ami azért nem teljesen egyetlen, mert földalattit is építenek, de sok a botrány a rossz munka és a magas csúszópénzek miatt. Az egyik körút be is süllyedt fölötte. A buszokról írta valaki, hogy „Packed to the windows with wierdos and malcontents". „Az ablakokig tömve különcökkel és elégedetlenekkel."

Az esős éjjel után szokatlan szürke felhők alatt a Wilshire boulevard mellett lovas szobrot veszek észre, filmvászonról ismerős alakkal. Tényleg, ez a bronz John Wayne. A magasban, lóháton ül a Great Western Bank hatalmas, barna, vesealakú épülete előtt. Cowboynak öltözve és alatta a talapzat egyik oldalán rohanó gulya, közéjük sodródott cowboyokkal, a másikon temetkezés szabadban. Nem tudom, miért, de számomra ez a szobor kicsit nevetséges. Vajon csak bizonyos európai fölényesség miatt?

A másik látvány, amely kibillentette a valóságérzetemet, egy élő alak volt. Vékony dongájú, fekete férfi volt az egyik szegényebb környéken, aki fáradtan vonszolta magát pizsamába vagy ilyesmibe öltözve, fején úszósapka. Könnyű állványt húzott maga után, amely kicsivel magasabb mint ő, négy kis kerékken gurult, a tetejéről pedig két átlátszó műanyagzacskó lógott, tele lével. A zacskókból kinyúlt egy gumicső, amely a férfi inge alatt eltűnt a derekánál. Észrevéve engem kiabál, mint aki segítséget kér, habár nem úgy tűnik, hogy nagy nehézségei lettek volna abban a pillanatban. „Uram, uram." Más irányba fordulok. „Jaj, ne forduljon el tőlem, a maga ideje is eljön." Lélekrázó a hangja, mint valami ótestamentumi reményfosztó jóslat. Zavarodottan tovább megyek, képtelen vagyok eldönteni, hogy ez valóban a szegénység miatt, kórházból kidobott szerencsétlen avagy egy zseniális koldus trükkje.

Az urbanizációs nyomástól menekülve, azon a hegyláncon, amely ketté választja a város északi és déli részét, vadabb területet keresek a kiránduláshoz. Ezen a délutánon megint élesen kisüt a nap; a látóhatár tízszeresen tágul, az óceán is látható. A hegyek oldalán vörös tetőcserepes, fehér falu, spanyol stílusú házak, dús zöld kertekkel és kék villogó uszodákkal. Innen nézve nehéz elhinni, hogy ez az örökké napos megzöldült medence nem maga a Paradicsom.

Aznap este a színpadon

a paradicsom-pirosra sült színészek arcáról a premier közönsége világosan látta, hogy már régen vége a nyárnak Angliában. Kétszázötven újságíró jött el, és a Roosevelt szállóban az előadás utáni fogadáson örvénylettek az ismerős és ismeretlen arcok. Másnaposságomat a Getty múzeum római villán mintázott, törpefákkal, sövényekkel, szobrokkal díszített vízi kertjében enyhítettem, a csillogó óceán mellett. Ott ültem a gazdag római környezetben, teljesen ingyen, és ha bementem a múzeum épületébe, amely szintén római utánzat, a kiállításokat megnézni, az is ingyen volt. A húszas években villamoshálózat látta el Los Angeles közlekedését, de feltépésével az olajmogulok rohamosan meggazdagodtak, mivel az autó lett az egyetlen közlekedési eszköz. Getty haszonélvezője volt ennek, és az ingyen múzeum valami visszafizetés akar lenni a városnak.

Ennek teljes ellentéte a Southwest Indian Múzeum, a város túloldalán, ahová kocsival tudtunk csak eljutni. Mivel a múzeum nyitása előtt érkeztünk, kávét vagy italt kerestünk a környéken, amelyről kiderült, hogy teljesen mexikói. Végül egy kisvendéglőben megreggeliztünk, ahol különösen jól éreztük magunkat ebben a kedves hangulatos mexikói világban. A közelmúltban nagyra növekedett a mexikói betelepedettek száma, és tény az, hogy egy emberibb kultúrát hoznak magukkal. Passzolnak ehhez a tájhoz, és nehéz cáfolni azt az elképzelést, hogy lassú, csendes beszivárgással fogják visszaszerezni ezt a területet, amely háromszáz évig az övék volt, és amelyet a csatatéren vesztettek el 1848-ban.

Elődjeik, az indiánok

örökségét tanulmányozzuk eltűnődve. A művészi képzelőerő, műtárgyi mesterség oly fejlett, mint bármelyik az óvilágból. Vannak edények, amelyek Krétából származhattak volna; összetéveszthetők a Getty múzeumban látottakkal. Az ember azt hinné, hogy csak ez maradt ebből a művelődésből, amelyet az európai megszállás elsöpört. De nem így van. Könyvesboltok polcain, újságokban, ott az elképesztő állhatatosság bizonyítéka, mellyel küszködnek a megsemmisítő túlsúllyal szemben. Olvastam valamelyik újságban a sziúk küzdelmeiről, hogy visszaszerezzék őseik tiszteletének jogát az általuk szentnek tartott torony alakú sziklánál, amely az amerikai sziklamászóknál is nagyon népszerű. A sziúk panasza az, hogy a sziklamászók rengeteg vasékkel csúfítják el, tele dobálják szeméttel úgy, hogy a sziúk maguk képtelenek a nekik fájóan „Ördög Torony"-nak nevezett szent helyükhöz közeledni. Kolumbusz napján, október 10-én, a „Vas-kor" nevű indián társaság egyik vezetője kijelentette, hogy az amerikaiaknak egy hivatalos bocsánatkéréssel az indiánoktól kell elismerniük a Kolumbusszal elkezdődött népirtást. A tv-n vetítettek egy filmet az 1973-as „Wounded Knee" ostromáról, „Lakotah no" címmel, mely bemutatta, mennyi emberi jogtiprást kell az indiánoknak eltűrniük. A filmben az Amerikai Indián Mozgalomról, az AIM-ról (célozni) volt szó. Most, húsz év múlva, egy tv-hirdetés kér anyagi támogatást a nézőktől, hogy felépülhessen az újjonnan tervezett Nemzeti Amerikai Indián Múzeum (NAIM).

A Los Angeles Megyei Művészeti Múzeumban is találtam mexikói óvilági bizonyítékot a közép-amerikai földszoros vezető szerepéről a világ művelődési történetében. A múzeum melletti parkban egy őskori kátránytó lassan bugyborékol, kátrányszag árad belőle, és két elsüllyesztett mamutalak nyúl ki a régmúlt ál-bizonyítékaként. A múzeumokból kijutva újra elmerülök a Los Angeles-i ellentétek és ellenkezők szorgalmasan kiegyenlített jelenében. Egy oly összesimult, múlttól megszabadított jelen, amely tagadhatatlanul kényelmes, csak az ember kénytelen elismerni, hogy az agya lassan belezsibbad. Egyetlen felelevenítője a megfejthetetlen múlt. Képtelen voltam például az amerikai nemzet fő belefeledkezéséért, az O. J. Simpson ügyért több mint felületesen érdeklődni. Nekem egyszerű ellentétnek tűnt a negyedik rend és a jogállam között. Aki a magyarországi közelmúltat ismeri, annak ez már egy régen elavult téma. Négy hét után minden fölösleges aggály, amelyet a szokásos amerikaellenesség öltött belénk, elpárolgott. A visszautazásra készülve tudtam, hogy már megszilárdult bennem egy nem várt meleg rokonszenv az átlag rendes amerikai iránt. Nem tőlük és az amerikai élettől kell tartanunk, hanem attól, ami eltorzítja az amerikai és minden más nemzet életét.

Leletek a fehérek templomából

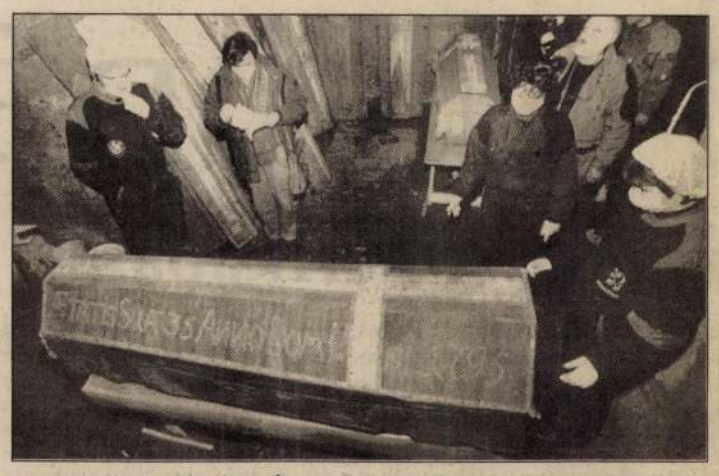



Kétszáz évig nyugodott békésen koporsójában Josephus Riek – Riek József – a váci felsővárosi templom kriptájában, több száz társával együtt. Az Úr 1795. esztendejében, november 28-án hunyt el. Igen fiatal volt, alig harmincöt éves. Földi maradványai lámpákkal megvilágítva, nyitott koporsóban most a kripta közepén tűrik az újságírók, fotósok kíváncsiskodását. A visszahajtott szemfedő alatt arca mintha nem szenvedte volna el kétszáz év rontását, összekulcsolt kezében kereszt, olvasó, kezén, lábán fekete szalag, ahogyan szalagok díszítik a fejpárnát is.

Mellette a másik koporsóban Antonia Tauber baronesse fekszik, a Mária Intézet tagja, aki szintén fiatalon, harminchét éves korában hunyt el 1786 júliusában. Körben a fal mellett is festett vagy rézszögekkel díszített koporsófedelek. Egy tucatnyi a több mint kétszázból. Mert, ahogyan a tavaly novemberben kezdődött, február elején lezárult feltárás során kiderült, nagyjából ennyi váci polgárt temettek el itt 1731 és 1808 között.

Amikor az első gyásszertartást tartották, maga a templom még csak részben készült el. Főoltárát már 1713-ban, az egész épületet azonban csak 1755-ben szentelték fel. A város történetében persze a néhány évtized csupán töredéknek számított, különösen azokban az időkben, amikor a török megszállás után szinte alapjaiból kellett ujjáépíteni mindent. A templom garamszentbenedeki oklevél által 1075-ben említett, már akkor püspökségként számon tartott, székesegyházzal rendelkező városban, mondhatni, sokáig az új épületek közé tartozott. Még elődje, a Március 15. téren állt gótikus Szent Mihály temlom is „új" volt, hiszen a tatárjárás után építették, a kipusztult lakosság helyére betelepített német polgárok számára, a vártól, a püspöki szákhelytől távol, északra. A megfogyatkozott lakosság a török uralom alatt is használhatta ezt az épületet, amely azonban maga is erősen megrongálódott az idők folyamán. Így hát nem is építették át székesegyházzá, ahogyan Althann M. Frigyes püspök akarta. Esterházy Károly püspök később úgy döntött, az új székesegyház a mai Konstantin téren épüljön meg.

A XVII. század vége felé a régi romos templom lebontása, új építése mellett döntöttek. Dvornikovits püspök 1699-ben telepítette a városba a domokos szerzeteseket, rendfőnökük, Bucellini Tamás még ebben az évben megkötötte az építési szerződést Kolchner Tamás budai kőművessel. A mester fel is vette a 3200 forintos költségvetés jó részét, de még 1702 előtt meghalt, így a Rákóczi-szabadságharc után a szerzetesek maguk folytatták az építkezést. Nem volt szerencséjük: „a fehérek temloma", ahogyan a szerzetesek fehér ruhájáról a nevét kapta, 1784-től, amikor II. József a rendet feloszlatta, először a piaristáké tulajdona, majd, 1805-től felsővárosi plébániatemplom lett.

A kriptába való temetkezés időszaka mintegy háromnegyed évszázadot foglalt magába. Noha az épület alaprajza jelzi a temetkezőhelyet, a múlt század elejétől majd másfél évszázadon keresztül alig bolygatták a holtak nyugalmát. A hatvanas években felnyitották, majd újra lefalazták a kripta külső bejáratát, olyan észrevétlenné vált, hogy a templom mai plébánosa is csak a szellőzőablakok jelenlétéből sejtette: ahol ablakok vannak, ott altemplomnak is lennie kell. S mivel a templom sekrestyéje és szentélye alatt elhelyezkedő kripta átépítése szükségessé vált, *Zavetz József* plébános felkérésére, az egyházmegye jóváhagyásával a váci Tragor Ignác üzem munkacsoportot hozott létre a felbecsülhetetlen értékű kultúrtörténeti emlékanyag feltárására. A csoportban néprajzkutatók, restaurátorok mellett igazságügyi antropológus is helyet kapott.



De miből is áll, s mitől páratlan az a bizonyos kultúrtörténeti érték? Vác persze nem Palermo, ahol olykor bohókásan maskarába öltöztetett holtak ezrei várják a világ minden részéből a kripta mélyébe merészkedő turistákat, nem is Krakkó, vagy Bécs, amely városok szintén Európa-hírű, mumifikált tetemeket rejtő kriptákkal rendelkeznek. Vác az Vác – mondhatjuk tömören, hiszen a leletegyüttes az itteni XVIII. századi társadalom megismeréséhez szolgáltat máshol megszerezhetetlen adatokat. Ami a helyi jellegzetességeket illeti, azok már az építkezésben is megfigyelhetők. A kripta eredeti, a teplom belsejéből induló, lefalazott lejárata ugyanis egy olyan üregbe vezet, amelyet évszázadokkal korábban vájtak a földbe, falaztak körül nyers habarcsba helyezett durva kövekkel, s amely meglehetősen profán célokat szolgálhatott: borospince volt.

A lépcsőlejárat mellett osszárium. Koponyák, lábszár, karcsontok, először szépen szabályosan egymásra rakva, majd egyre rendezetlenebbül. Talán ötvenszáz csontváz maradványai lehetnek itt, valószínűleg még a XVII. századból, esetleg a Szent Mihály templomból hozhatták át őket. Innen vezet tovább az út középkori ajtónyíláson át a szabályos alaprajzú, vörös téglákkal fölfalazott, középen hatalmas pillérrel megerősített kriptába. Valahol még kellene lennie egy ajtónak: a lefalazott nyílás mögött, mondják a tudósok, további száz koporsót őriz a mély. A hőmérséklet nyolc fok, a relatív páratartalom 78 százalék, legalábbis a feltárt helyiségben – ezek azok a tényezők talán, amelyeknek a testeket oly szokatlanul jól konzerváló klíma köszönhető.

Százötvenkét, többnyire világi személy koporsóját tárták fel itt. Nemcsak a testek mumifikálódtak, de jó állapotban maradt meg a koporsók, a viseletek, a temetkezési textíliák, mellékletek nagy része is. Festett gyermekcipőket, majd főkötőket, női mellényt fotóznak a kollégák, azután olvasókat, érmeket, feszületeket. A tudósok teljes viseleteket rekonstruálhatnak, az eddig jórészt ismeretlen XVIII. századi váci öltözködési szokásokra következtethetnek. Ahogyan a Tragor Ignác Múzeum munkatársai fogalmaznak:„A feltárás és a minden részletre kiterjedő dokumentálás során olyan új adatok birtokába jutnak a kutatók, amelyek egy XVIII. századi, a török hódoltság után újratelepült soknemzetiségű város lakóinak életmódját, életszínvonalát, gazdag és sokrétű kultúráját mutatják be, eddig nem ismert részletességgel."

Máris megkezdődött a kriptába temetkezett, anyakönyvi adatokkal pontosan meghatározható, különböző életkorú és nemű, egymással részben rokoni kapcsolatban is levő XVIII. századi polgárokra vonatkozó történeti adatgyűjtés és kutatás. A muzeológusok majdan önálló kötetben tervezik eredményeik publikálását, a leletegyüttes egy részét a konzerválás, restaurálás után bemutatják a nagyközönségnek. Josephus Riek, Antonia Tauber és a többiek, a hetvenkét évesen elhunyt Elisabeta de Hinzmann, Thomas Zsilka, Frater Josephus Hönig, Magdalena de Kuntz, Marinus Meerwunder és sok más társuk haló porai immár, az emberi tudás nagyobb dicsőségére, a tudományt szolgálják.

P. Szabó Ernő

A MIKÓ-ÜGY

Lapunkban számos alkalommal foglalkoztunk Mikó Zoltán századossal, aki a II. világháború idején a magyar nemzeti ellenállás egyik meghatározó alakja volt, s akit Wallenberghez hasonlóan, titokzatos körülmények között a Szovjetunióban végeztek ki. Alakját nem csupán az azóta eltelt fél évszázad homályosítja el, hanem a kellő ismeretek hiánya is. Ezt oldandó szólaltatjuk meg rendszeresen mindazokat, akik ismerhették, s akik vele együtt harcoltak, hogy a múlt egy-egy mozaikdarabjával segítsük felfrissíteni közös történelmi emlékezetünket. Az alábbiakban Bodolay Géza irodalomtörténész, a Magyar Nemzeti Ellenállási Szövetség főtitkára nyilatkozik, aki a nevezetes Görgey-zászlóaljban fejtett ki tevékenységet.

A Görgey Zászlóalj megalakulásának története – mondja Bodolay Géza – Hódmezővásárhelyhez kötődik, amikor is 1944 elején – még a német megszállás előtt – összejöttek az egyetemi ifjúság képviselői. Köztudott, ide nem kaptak meghívást a szélsőjobboldali ifjúsági szervezetek vezetői. Jómagam a cserkészetnek és az Eötvös Kollégiumnak voltam tagja. Kristonay István barátom megkért, hogy e két szervezet nevében menjek el Hódmezővásárhelyre. Megbíztak, a bölcsészkar nevében mondjak ünnepi beszédet, aminek az lett volna a lényege, hogy a németek elleni védekezésre kell berendezkednünk. Közben arcideggyulladással kórházban kerültem, így a felszólalásomra nem kerülhetett sor, más beszélt helyettem, akit emiatt, március 19. után le is tartóztattak.

Amikor kijöttem a kórházból, a Hódmezővásárhelyen összeszervezkedett társaság tagjaival felvettem a kapcsolatot. Jó barátságban voltam Kiss Sándor kisgazdapárti országgyűlési képviselővel – a Parasztszövetség elnökével –, aki a Református Diákok Házának volt a seniora. Sok pápai iskolatársam járt a Házba. Kiss Sándor megkérdezte tőlem, volna-e kedvem a Tutaly utcai Tanoncotthonban lévő gyerekekkel felvenni a kapcsolatot, valamint bizonyos katonai vonallal, hogy fegyverhez juthassunk. Igent mondtam, s így alakítottuk meg a Görgey-zászóaljat, amelynek én voltam az első tagja.

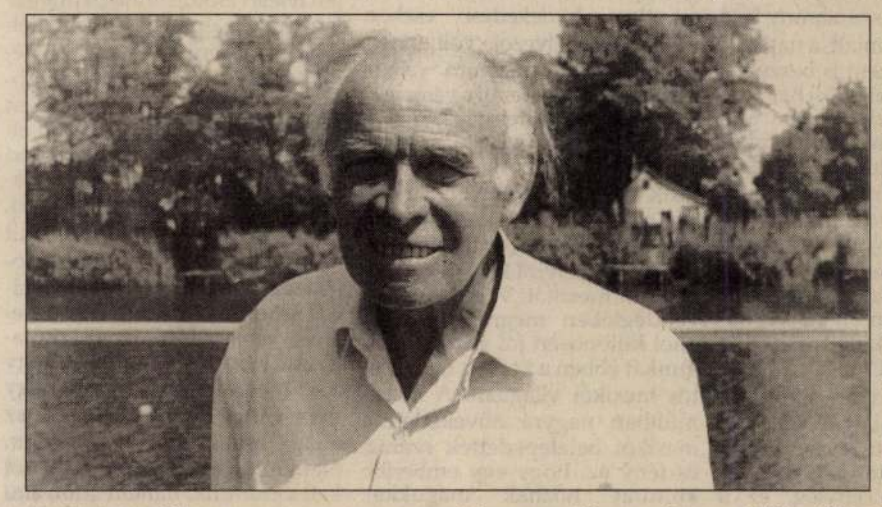

Dr. Bodolay Géza nyugalmazott egyetemi docens, a Magyar Nemzeti Ellenállási Szövetség főtitkára

A Görgey-zászlóalj mögött Mikó Zoltán vezérkari százados állt. Őt már az első napokban megismertem. Mondtam is a barátaimnak, hogy jó helyre jöttünk, mert itt valóban olyan katonai vezetőket kapunk, akik arra vetnek be minket, amire vállalkoztunk.

Mikó, miután kiderült, hogy Budapesten nem lesz felkelés, nyílt parancsot adott nekünk. Ennek több esetben nagy hasznát vettük. A nyilasok kezdtek szorongatni bennünket, néhányunkat – kilenc egyetemistát – kihallgatásra rendeltek a defenzív osztályra. Úgy döntöttünk, hogy erre a kihallgatásra semmi értelme elmenni, mert valakiből biztos kiverik a Görgey-zászlóalj feladatait. Mikó Zoltán nyílt parancsával viszont kimenekülhettünk a már majdnem teljesen körülzárt Budapestről. Mikónak az volt az utasítása, hogy amilyen gyorsan csak lehet, vegyük fel a kapcsolatot a szovjetekkel, aztán majd meglátjuk, mi lesz.

Különböző kalandok után végülis sikerült telesítenünk Mikó parancsát. A szovjet hadsereg vezetői nagyon bizalmatlanul fogadtak bennünket. Végül Nazarov kapitány – erdeti neve Zajtman – hírszerző-zászlóalj parancsnokságával sikerült kapcsolatot teremteni. Itt említem meg, hogy amikor Zajtman a Görgey-zászlóalj megalakulásának 25. évfordulóján Magyarországra jött, elmesélte, hogy politikai tisztjük az egész zászlóaljunkat falhoz akarta állítani. Zászlóaljunk tekintélyes része részt vett a hírszerzési munkában, ennek ellenére nem bíztak bennünk. Zajtman-Nazarov védett meg bennünket, az ő bizalma révén kerültük el a likvidálásunkat.

Amikor Debrecenben megalakult az Ideiglenes Nemzeti Kormány, akkor mi ennél a bizonyos hírszerző alakulatnál voltunk a Börzsönyben. Nazarov közölte velünk, hogy katonai kiképzés nélküli fiatalokra nincs szükségük, viszont kérte, hogy néhányan – kb. tízen – maradjunk, és ha a szovjet hadsereg nyugati határainkhoz ér, elbocsájt bennünket, viszont addig szívesen venné szolgálatainkat, a többiek pedig menjenek Debrecenbe, s jelentkezzenek az Ideiglenes Nemzeti Kormánynál. Szólt, hogy a csoportunk többi tagjáért menjünk át Vámosmikolára, mert ha nem



Mikó Zoltán vezérkari százados pilótaruhában

az ő csapata vonul be oda, hanem az észak felől, Perőcsényből nyomuló szovjet egység, akkor nem tudja garantálni, hogy az ottaniak szabadon maradhatnak. Négyen vettünk részt ebben a járőrben, és sajnos mi is belefutottunk az északról érkező szovjet egységbe. Fogságába estünk, s másnap reggel Perőcsényben, egy parasztházban ébredtünk. A szomszéd szobában meg azok a barátaink tartózkodtak, akikért Vámosmikolára indultunk. Ők is foglyok voltak. Hosszas és fordulatos idő után, közben különféle fogolyszállítmányok részeként ide-oda utaztunk országban, kikerültünk a Szovjetunióba a bigicsevói fogolytáborba, ahonnaztán csak 1947-ben, erős politikai nyomásra sikerült hazatérni.

Lejegyezte: Sári I

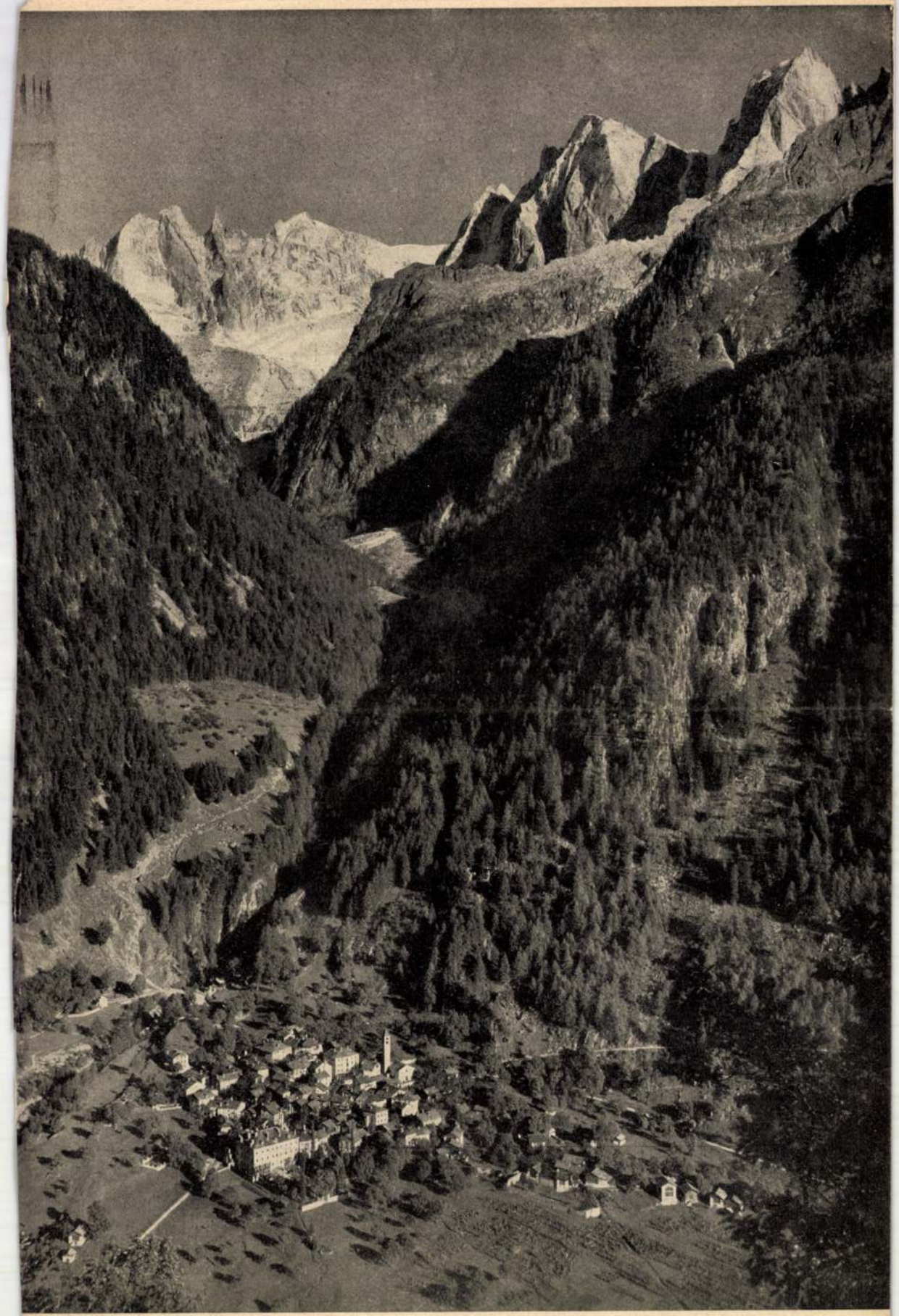

BÉKESSÉG A VÖLGYBEN

Turkó 1940. 1. 7.

VÁC

Írta KATONA JENŐ

A hajó lassan megérkezik s feléd int a Migazzi kardinálistól építtetett katedrális, az öreg ferences klastrom és ahol kikötsz, a fegyház vakszemű épülete. Fölhaladsz a partnak futó kis mellékutcák egyikén, a hepehupás járdán. Hányszor siettél erre téli szombat estéken önképzőköri délutánok után! Az utcasarkon elkapott a téli szél és meg akart rabolni köpenyedtől. Nem törődtél vele, benned dús zavar volt, egy édes verssor muzsikált és minden homályon át távoli életfény csillogott.

Ifjúságod tört darabjai kisértenek itt minden fordulón és úgy ver föl az lelked mélyén, mint elsüllyedt harang. Megkoppintod botoddal a követ és szívedet is, a régi-e még? Tovatűnt napokat, elmúlt éveidet keresed e városkában, mely immár örökké bús végzetedhez tartozik.

Szent Antal a galambok között

A nyárvégi eső fínom párázatán át ma is úgy int feléd, mint akkor, a Naszály. Hányszor láttad különböző árnyalatban arcát, ma kék vonalai belemosódtak az enyhe, fínom ködbe.

Most alkalmasint köhint egyet s erre eltűnik, — mint Mikszáth írja valahol — egy pár bocskor; újra köhint s újra kevesebb van a világon egy derék palóccal. Ezzel az érdekes, eredeti, furcsa emberváltozattal, amely a magyar józanság és szlávos fantasztikum olyan vonzó keveréke. Az ő betelepülésük hozta létre az egész várost. A régi, ősi Vác a fegyházig se terjedt.

Áthaladsz a diadalkapun, mely Mária Terézia, a nagy királynő plakettjét emeli s megállsz a főtéren. Barokk házacskák bújnak elő a siketnémaintézet mellett és szemben, régi papi házak, pajkos amorettjeikkel.

Barokk szépség ez is, mint majdnem minden, ami vidéki városkáinkban szép. Talán mégsem volna szabad annyit bántanunk a XVIII. századot. A százados vérvesztések után az erőgyűjtés csendes ideje volt az itt is, egyebütt is.

Milyen kicsinyek is lettek a házak!

Hétkápolna

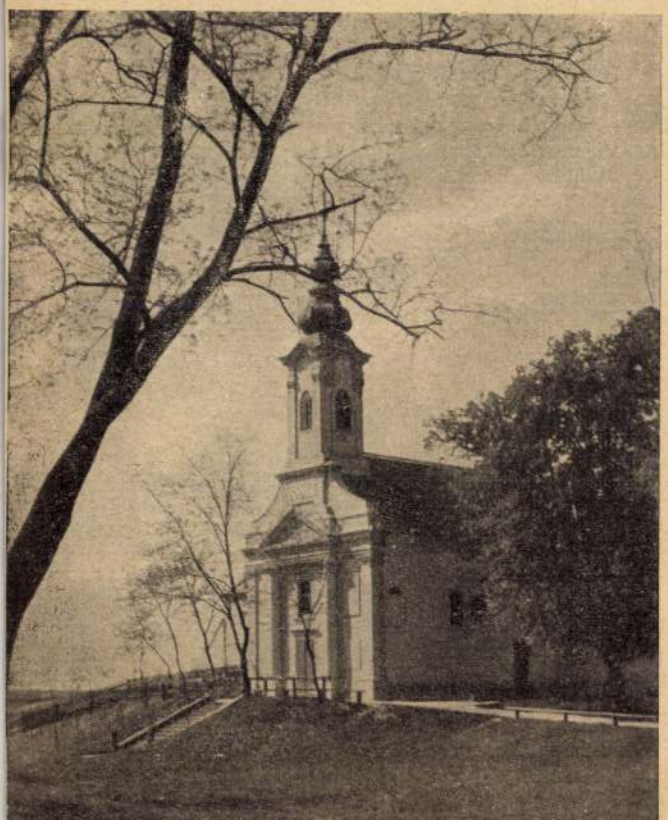

A fehérbarátok templomának oltára

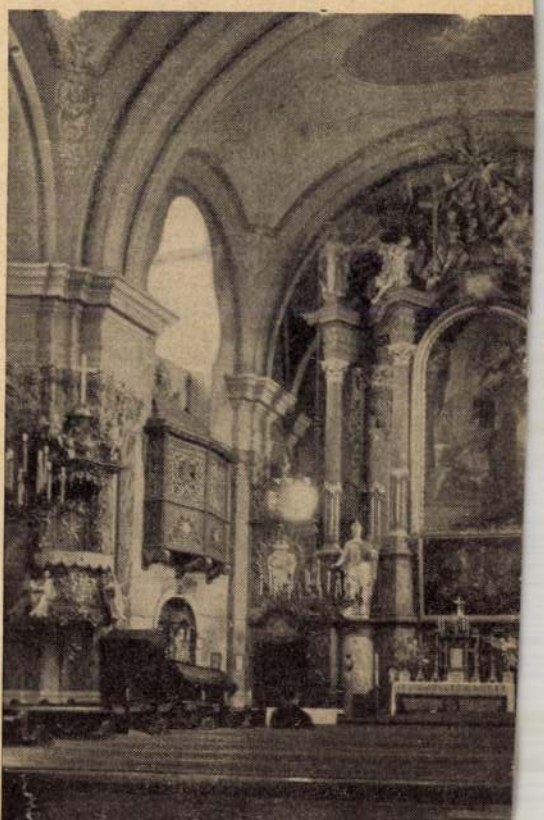



Kornis-kút a Hétkápolna mellett

Csak a Szent Antal a régi, az egykori fehérbarátok templomán. Most is olyan játékosan tartja Jézuskát, eleven galambjai között . . .

Milyen kevés, egy galambszárnycsattogás is elég ahhoz, hogy egyszerre derült kék ég és örökre tovatűnt szépség mosolyogjon rád. Régi úrnapi körmenet emléke, honnan buktál föl, az öntudat milyen mélységéből, hogy a Curia jófőztű éttermének terraszáról átdobjad emléked hordozóját egy minden valónál valóbb álomvilágba? Rég tovatűnt, virágos májusi körmenet, a Kenyérben megjelenő Isten tömjénfüstös, aranyos, ékköves diadalmenete s körülötte fiatal, fehérruhás lányok szőkesége, mintha az arany monstrancia eleven visszfénye volna . . .

A gimnázium öreg falai előtt

Hová lett minden és hová lettek a régi gesztenyefák a dóm előtt? S hová lettetek álmai azoknak az egykori iskolatársaknak, akikkel együtt siettem alattatok valaha a jó piarista atyákhoz? Most esti litánia hallik a templomból. Régi zsolozsmák, bőjti prédikációk, kigyúló litániás fények, melyeknek új tüze régi urunkat dicséri, öreg kanonokok egyhangú, elnyújtott breváriuma: ma is megvagytok még és hangotok elföd, betakar a maradandósággal.

A régi iskola sem változott semmit azóta. Csak egyemeletes kopott falán dicsekszik ott a Madách Imre-emléktábla. Egyébként a gimnázium folyosóinak boltívei ma is tompán döngenek vissza, mint mikor reszketőn sietett rajtuk végig komor tanári intelem után egy kisdiák. Időn, távolságon, életküzdelmeken át hallik tanításuk: Ne tagadj meg semmit, ami rajtad épített, még azt se, ami rontott volna. Életedhez tartozik az is.

S a nyárvégi nap búcsúzó sugaraiban régi Veni Sancte-k hangulata borít be rég elhangzott diákmisék helyén: Isten, kegyelmed kérem, adj új életet nekem, adj vídám újrakezdést, új szívet, új erőt . . .

Milyen józanságra hangol egyszerre a stílustalan püspöki palota magasa, amelyhez elég naggyá magyar író sohasem nőhet. Ablakai üvegfénye olyan, mint az életszentség és emberismeret ritka együttesével bíró gazdájának aszkétikus, tiszta, hideg tekintete. Hányszor nézted az oldali házból, teli Ady-versek mámorával, e nagy papi ház körvonalait. Hányszor néztél innen a tavaszi éjbe, mely mint egy nagy szív szerelemtől dobogott, majd őszi délutánokon karthausi betegséggel, pókhálós, ködös világfájdalom hangulatától elborítva merengtél.

A Hétkápolna

A Hétkápolnához siettél vele. Hétkápolna, váci liget, minden váci diák álmainak színhelye. Tisztásaid ma is megvannak még, májusaid ma is megjönnek még. Ott találom-e a Reviczky idézeteket, amiket egykor a virágbaboruló fák menyasszonyos gallyaira aggatott?

Az ódon kiskápolna, mely olyan, mint a kiirthatatlan gyermeki hit, tövében friss forrás bugyog. Régi forrás vize, régi kőből.

A fák közül kicsillan a tó békanyálas, hulló falevelek rőt aranyával gazdag vize.

Milyen jó volna megállni, visszanézni, elpihenni egy délutánra, milyen jó volna visszahozni azt, ami örökre visszahozha-

tatlanul elmúlt s újra kéz a kézben menni valakivel az egyre közeledő halál felé. Saját szépségétől volt beteg szellemünk és képzeletünk fonta koszorúval koszorúztuk kedvesünket. Csak annyi szépség volt Tebenned, amennyit szívem Beléd helyezett.

Őrizkedjél az apró emlékektől, amelyek rabul ejtik és örökre fogva tartják szívedet. A nyárvégi szélben megrezdülő minden falomb, minden tovasiető felhőfoszlány ezekről beszél. Egy ezüstös hátú nyárfa — tövében olvastam Gárdonyi Ábel és Eszterét, a szívek regényét egy unalmas márciusi ünnepély unalmasabb frázisainak hallgatása helyett — ide-oda leng a szélben szomorún és kísértetiesen. Csak te tudod miért.

Távolabb fönséges verssorok időtlen köszöntéseként a Duna egymásraomló hullámai adnak kisérőzenét, a váci csata, Görgey híres ütközete itt nyugvó halottainak álmához. A távoli szigetről a Pokolcsárda int feléd. Így nézett akkor is, amikor téli délutánokon, hidegtől gémberedett kézzel, kedves költőidet lapoztad itt. Irodalom, minden kisvárosban az életfölötti élet, ahol megszépül, ami fáj ott alant . . .

A Dunasor az éjszakában

Milyen csendes, elpihent, nyugodalmas vasárnap délután jön is itt szorgos, munkás hétköznapokra. A várost ilyenkor még inkább belengi a nógrádi hegyek tiszta fuvalma, temetőinek áhítata, templomainak imája és lakóinak békés kedélye. Még a korzó, a Dunapart is olyan csendes. Az újraszemergő esőben alig jár itt valaki, szinte várom, hogy valahol szembetalálkozom azokkal, akik egykor itt voltak s akik közül már annyian eltávoztak, elpihentek . . .

A leszálló este végleg megrabolja színüktől, majd alakjuktól is a tárgyakat. Vác város kedves, ismert sziluettje belevész az éjszakába. A hajó tovasiet. Már csak a Dunasor kigyuló lámpái csillannak reszkető fényükkel feléd, mintha multbavesző ifjúságod integetne . . .



A székesegyház

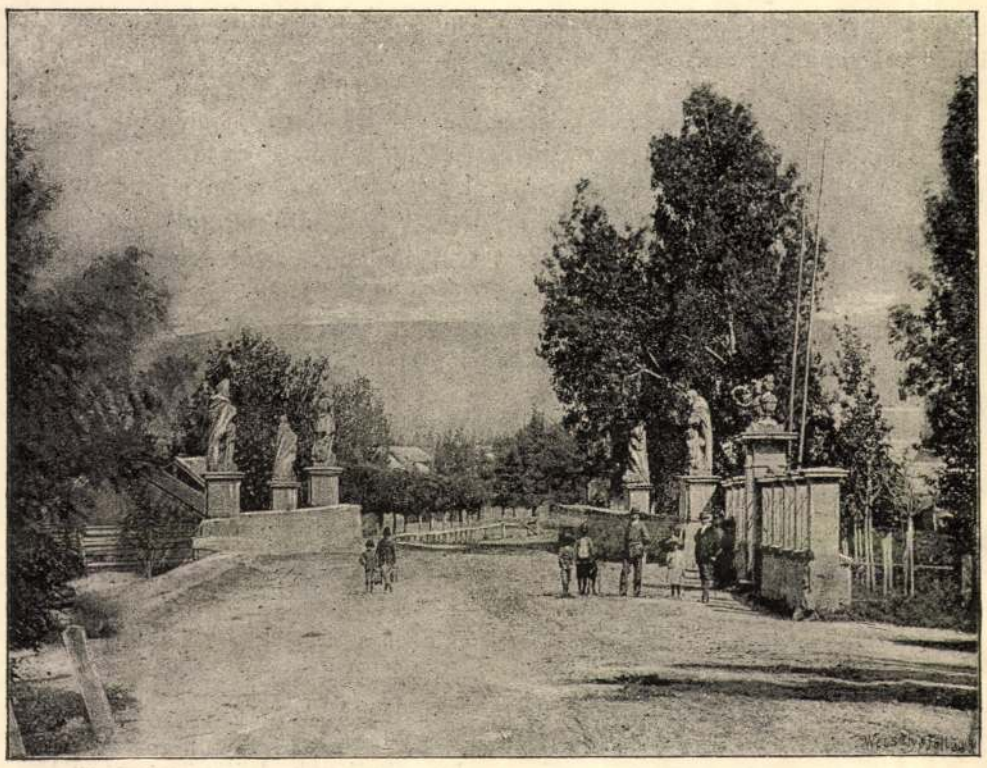

A lövöház bejárata. (A kiállítás helye.)

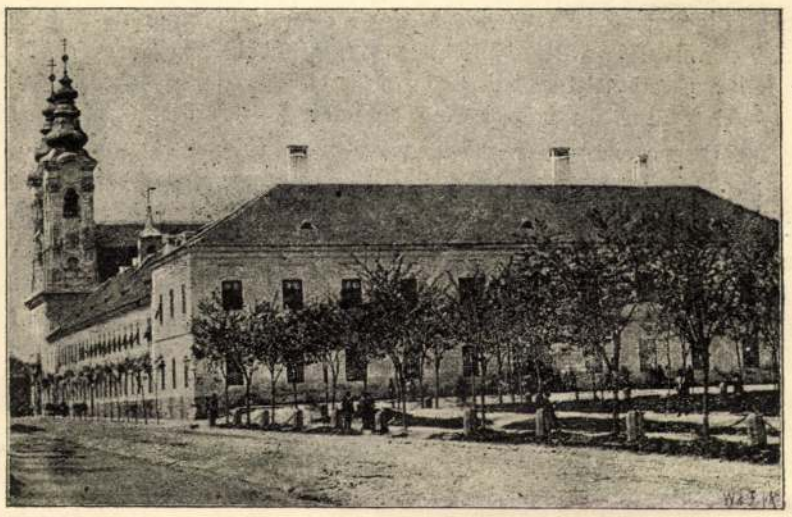

A piaristák temploma.



A Mária Terézia látogatása emlékére emelt diadalkapu.



A székesegyház belseje.

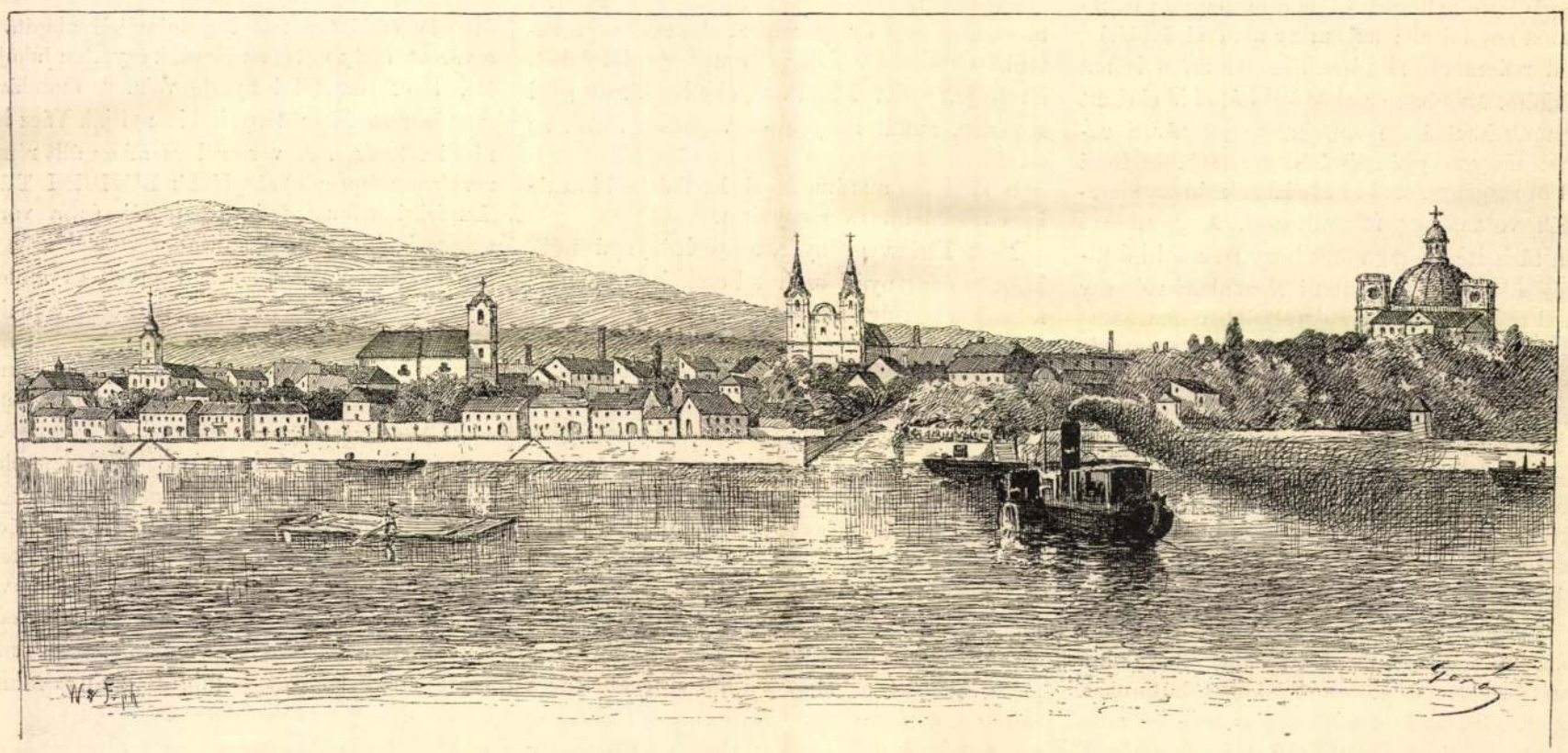

Vácz a Duna felől. Goró Lajos rajza.

VÁCZI KÉPEK.

kell, hogy hasznát vehessék. Eddig Elek végezte itt a dolgokat úgy, hogy a két öregnek csak apróbb tennivalója volt s inkább a vendégekkel való beszélgetéssel töltötték az időt.

— Elek árva fiu volt, kérem tisztelettel, — fecsegett az öreg, — nem volt az nekünk semmi rokonunk, csak az apja birt bérben hajdanában a mi szülőnktől csekély földet. Hogy az Elek anyja meghalt, az apja részegeskedni kezdett, hát azt gondoltuk, vegyük magunkhoz ezt a gyermeket, ugy is néma a házunk. Egyszerre megvidámodott az életünk. A gyermek nagyon kedves, áldott fiu volt. Ugy hallgatott a tanításunkra, mintha már érett legény lenne. Hizelkedett és kedvünkben járt; az anyjukom egy perczig sem lehetett már nélküle. Szóval, Elek a fiunk lett. Aztán felnőven, reggeltől napestig dolgozott, s csak úgy dölt keze után az áldás. Egyszer aztán eljött a részeges apja. Felhánytorgatta, hogy agyon dolgoztatjuk a fiát azért a csekély kosztért és rossz ruháért, a mit neki adunk. Elkezdte számitani, hogy mennyi vagyon nőhetett eddig az Elek keze nyomán a mezei gazdaságban, juhokban, sertésekben. Aztán ez időben a vendéglő, meg a bolt alapitása is az Elek eszméje volt. Felhánytorgatta, hogy mennyit jár a fiu messze a városba a portékákat beszerezni, hogyan érti e tekintetben is a dolgát, milyen ügyesen bánik a vendégekkel, egyszerre egy időben van mindenütt: a boltban, ivóban, vendégszobában és istállóknál. Hogy mi (ez igaz is) semmi gondot sem fordítunk már semmire, hanem mindent Elek végez s mégis az egész haszon a miénk; Eleknek semmi sem jut, csak a koszt és ruha, holott tulajdonképen fordítva kellene, hogy legyen . . .

Gábris gazda elhízott arczát törölgette nagy, len zsebkendőjével és igyekezett kényelmessé tenni az ülését a padon. Gábrisné valami oláh asszonynyal kapott perbe, mert az hitelbe akarta a fél porczió pálinkát, a mit már megivott. Mi hallgattuk a Gábris szomorú beszélgetését:

— Tulajdonképen igaza volt a részegesnek, — folytatta, — mert Elek nélkül meg sem tudtunk volna élni. Hát elhatároztam és meg is tettem, hogy minden haszonnak a felét Eleknek adom, sőt nem is én számítottam le, hanem ő maga vehette ki mindennap. Elek aztán hat évig gyűjtögette a pénzt. Kétszerte nagyobb lett a szorgalma, mint a mennyi eddig volt, a vendéglő megnagyobbodott. Elek kupeczkedni is kezdett és már gazdag ember hirében állott. Mi szinte szégyenlettük elfogadni tőle a fél hasznot is. De hát azt gondoltuk: az ember nem él örökké s majd reá marad minden. Bizonyosan ő is azt gondolta. Azonban ez előtt két héttel ide kellett vennünk Etelkát. Az anyjukomnak távoli rokona, nagyon gyámoltalan gyermek, segiteni kell őt szegényt. Ez idő óta Elek, mintha kicserélték volna, úgy megváltozott. A gyermeket nem tűrhette. Haragudott, hogy ha a bolti árulgatásba be akartuk tanítani. Nem akart vele egy asztal mellett ebédelni s egyáltalában nem akart tudni a létezéséről. A szegény Etelka tűrt és félénk szemeivel oly irgalomkérően nézett reánk, hogy megesett rajta a szivünk. Pártoltuk a gyermeket. Elek viszont el akarta űzni a háztól. «Nem neki kerestem én», mondogatta. Ezelőtt három nappal aztán, mikor kereken megmondottuk, hogy Etelka nálunk marad, gyermekünknek fogadjuk: Elek összetört mindent a vendégszobában, felpakkolt és elment. Azóta se láttuk. De berendezzük, kérem tisztelettel, a vendégszobát még holnap, majd én elmegyek valahogyan Tasnádra és hozok ablakokat, butorokat. Mig erre visszafelé tetszik utazni, meglesz minden; ne tessék elkerülni minket, igyekszünk jól kiszolgálni.

A kocsis jelentette, hogy készen van az etetéssel, hát befogott, a gyermekek felpakkoltak a ragacsos angol-gyümölcsből. Elhelyezkedtünk a szekeren és tovább igyekeztünk az árnyékos országuton.

Máskor Elek ki szokott jönni a kapun, s nagy, erős termetével megállt az árok szélén. Bozontos arcza ilyenkor mosolygó és kellemes volt. Alázatos kinézése volt a nagy szál legénynek. Nagyokat hajlongott és mélyre szokta emelni a kalapját. Most csak Etelkát láttuk, a ki a bolt ajtó üvegablakához jött és utánunk nézett szürke szemeivel.

Még láttam a kocsiból, hogy Gábrisné melléje került, s mig az öreg úr észre nem vette, gyöngéden megsimogatta szőke hajú fejét.

*

Visszajövet, két hét mulva, azt tapasztaltuk, hogy Szakácsiban, az országút jobb részén, szemben a Gábris házával, vendéglő épült, valamivel magasabb és diszesebb, mint a milyen a Gábrisé.

Az Elek vendégfogadója és boltja volt ez, mely félév multán csakugyan fel is épült. Nagy gazdagon volt berendezve, két vendégszobával, sőt kisebb szobákkal olyanok számára, a kiknek az éjszakát is útközben kell tölteni. Tágas istálló ékeskedett az udvar hátsó részében. A vendéglő eleje czifra téglából épült és tetszetős czégér lógott a pléh fedélről.

A boltban mindent olcsóbbért mértek, mint odaát. Faluszerte beszélték, hogy milyen nagyszerüen lefőzte a furfangos Elek a Gábris gazdát. Felszedte magát, s mikor látta, hogy az örökség másra néz, odahagyta az öregeket és most versenyzik a vendéglőjével. Minden gazdagabb és uriasabb Elekéknél, mint Gábrisnál. Behozta a vendéglőben való kártyázás divatját is és csak úgy dől a sok vendég.

S az utas, a ki szekerével áthajt a falun, tanakodva áll meg, ha vajjon ide forduljon-e be, vagy a tulsó oldalra.

Eleknek jól megy a dolga. Számolhatja a hasznot, mi a versenyzésből reá jut. S csakugyan azt gondolja, hogy lassan-lassan tönkre teszi az oda át levő két öreget s a fogadott leányukat.

Azonban rosszul számít.

A gyülölet érzésével számított csupán.

Kifeledte a számításból, hogy egyszer csak felébredhet szivében a szeretet szava, mely hangosan hivatkozik arra, hogy őt, a mikor elpusztult volna, mint az utczán vergődő féreg, — az a két jólelkü ember gondjába vette és ápolta és nevelte mint tulajdon gyermekét. S azért, mert most még egy ily gyermeket akartak megmenteni, ő romlásba sodorja csupa gyülölségből, az ő jóltevőit? Minél nagyobb halomban gyül a pénze, annál mélyebben vagdossa szivét az önvád.

S kifeledte a számításból Etelkát, a ki nekie igen veszedelmes versenytársa.

Mert Etelka gyönyörüséges leánynyá nőtt. Mint az édes nyári szellőtől csókolt buzakalász a hogy felnő, dússá, kellemessé.

Csak azért is, hogy őt lássák, van elég vendég Gábriséknál. Sőt Elek is érezi igen, hogy buksi fejében nem jöhet rendbe a számításokkal. Valami beleszól folytonosan az összeadásba, a szorzásba, valami hiányzik, a mit pótolni kellene. Mondják is a vendégek egyen-egyen, hogy szép is, tiszta is, úrias is minden Eleknek a házában, vendégszobájában, de hiányzik valami, a mi barátságossá tegye, a gyöngéd asszonyi kéz. Elek pedig lopva néha az ablakhoz megy és átnéz túlra, a hol egy karcsú szőke leány harmatos újjaival pakolgatja a hosszú szálú sárga sáfrányt, az árpaczukrot, fodormentát és méregeti a halavány szalmapántlikákat. A nyári napsugár mind túlra özönlik, azt a házat borítja be fényes fátyolával, felülről a kopott pléh zászlócskától kezdve le egészen a kerek köves küszöbig és megtörik fénye a tisztára törölgetett ablakokon és körülölel egy szépséges szép leányt, a kinek szürke szemei mosolyognak.

S Elek, nem is tudja hogyan, de eddig ismeretlen érzésektől hevült. Nem tud már gyülölségről, csak mindenható és minden jót megáldó szeretetről, mely uralkodik fölötte.

És igy esett, hogy nem sok idő mulva megint csak egy vendéglő lett Szakácsiban. Mert Elek nem sokáig törte rajta az eszét, hogy becsukja vendéglőjét, átmenjen Gábris gazdáékhoz, megengesztelje szépen az öregeket és Etelkát, a kivel együtt aztán elfeledte, hogy valaha verseny volt a fejében lakozó ész szava és a szivéből szóló érzés között.

VÁCZI KÉPEK.

A Váczon rendezett gazdasági kiállítás széles körben keltett érdeklődést. Messze vidékek gazdái adtak ott egymásnak találkozót, hogy megismerjék egymás termelését s a gyakorlati eredményeken okuljanak. Különösen a szőlőmüvelés dolgában nyujt sok látnivalót. A szőlők pusztító veszedelme, a filloxera ellen valahára országszerte megindult védekezés minden alakja be van ott mutatva. A hegyoldalak napverős lejtőiről a futó-homok lapos tájaira leköltöztetett tőke mellett ott látható az új fajta müvelés is, mely amerikai ellenálló vesszőre ójtva próbálja fentartani a régi szőlők nemes gyümölcsét.

De nem csak a kiállítás, hanem maga a város is megérdemli a figyelmet. A visegrádi szorosból óriás félkörben délre kanyarodó Duna, a várossal szemben elnyuló Vértesek, az éjszak-nyugat felé magasló Cserhát hegység Hont és Nógrád határán, éjszak felől a 700 méter magas Nagyszál, melynek orma a Tiszáig néz bele a nagy Magyar Alföldbe, — ritka szép tájképet alkotnak körüle, különösen alkonyatkor, midőn a Galla pyramis formáju kupja mögött lecsúszik a nap és utolsó sugarai százféle színnel borítják a hegyek egymás elé tolt gerinczeit, olyan kép tárul a néző elé, melyet nem képes vásznára vetni a «plein-air» semmiféle festője sem.

De nem csak a vidék, hanem Vácz múltja is érdekes viszontagságaival. Kezdete a monda homályába vész el. Thuróczy és Bonfin krónikái regélik, hogy Lászlót és Gézát, a Salamonnal Mogyoródnál vivott véres csata után, egy tüzes agancsú szarvas futása vezette rengeteg erdőkön át a helyre, hol ma a város áll, és a győzelmes Géza diadala emlékére tett fogadalmából alapitá a a várost, mely nevét az őserdők egyetlen lakójától, *Vácz* remetétől nyerte vala. A mondával szemben azonban tények bizonyítják Vácz korábbi létezését. A várossal szemben állt római révtorony (specula) alapjának LUPICINI. TRB. (Lupicini tribus) feliratos téglái, és a város sokszori elpusztulását mutató törmelék-rétegek legfenekéről előkerülő római fémek és emlékkövek sejtetik, hogy város állt ott már a rómaiak idejében is. Salamon Ferencz pedig a hársnak ó-szláv nevétől, Vácztól, származtatja annak nevét, s megjegyzi, hogy Csehországban ma is több Vácz—Waitzen nevezetű helység van. Az egyházmegyei névtár is a váczi püspökök nyolczszázados díszes sorát Kelemennel kezdi, kit még maga Szent István nevezett ki, s ezzel Thuróczy mondájának alapjában meg van ingatva hitele. De legyen bármint, tény, hogy a város bőven kikapta a részét az országot ért minden veszedelemből. Az Árpádok alatt a tudományok és müvészet székhelye volt, — mint Rogerius siralmas éneke irja, — de a tatárok úgy elpusztították, hogy kő kövön nem maradt benne. Mátyás király alatt újra virágzott. Falai között sokszor időzött a nagy király, s többször oda gyüjté az ország

rendeit is. Báthory Miklós volt akkor a püspök, ki Olaszországból nagynevü mesterek, köztük Traguri Jakab vezetése alatt, fejedelmi fénynyel épittette újra a püspöki palotát és székesegyházat a mai Ferencz-rendi zárda helyén. Ortelius krónikája s az ennek nyomán készült rézmetszet, mely az országos képtár gyüjteményében látható, őrzi a város akkori fényének emlékét. De jött a török hódoltság s az újra elpusztitott mindent. A székesegyházból török vár, a város pedig valóságos török város lett. Midőn 1684-ben Szent László napján Lotharingi Károly seregei véres ostrom után visszafoglalták, harmadszor lőn Vácz földig lerombolva. Jött végre az utolsó csapás. A Rákóczi ellen fölbujtott ráczok 1709-ben megrohanták az újból épülő várost, mert a kurucz pártján állott. Egészen fölégették és kirabolták.

Csak a mult század első tizedeiben kezdett újra népesedni, jobbadán Németországból telepitett iparosokkal. Még 1720-ban sem volt benne több 280 háznál. Lakosai között alig volt magyar nevü. De egy század alatt a város egészen átmagyarosodott.

Vácz újabb alapitója gróf *Migazzi Kristóf* bíbornok volt, ki, mint bécsi érsek, 1762—1786-ig a váczi püspökséget is bírta. Neki köszönheti a város mai alakját s középületei legnagyobb részét. Emléktábláin az éveket a város újjáalakításának kezdetétől, 1762-től, számította. És méltán. Kormánya alatt a város lakossága 5000-ről 9000-re szaporodott, vagyis csaknem annyival, mennyivel az azóta eltelt száz év alatt növekedett. De Migazzi nagy emlékü működése után nem is történt semmi a város emelésére. Csak az utolsó években, midőn az új vasutak a város vidékét mind jobban megnyirbálták, s a filloxera a lakosság gazdagságának forrását, a szőlőket tönkre tette, ébredt öntudatra a város polgársága. Most már nem mástól, hanem pusztán önerejétől várva a sikert, a legutóbbi öt év alatt egészen megváltoztatta a város régi arczulatát. Felépült a 405 méter hosszú dunai védfal, melyet ma fák és díszes vasrács öveznek, az utczák legnagyobb részét a közmondásos rosszaságú régi kövezet helyébe kocskakövekkel borították, megindult városszerte a csatornázás, tereket, utczákat szabályoztak, s új középületek és gyárak emelkedtek. És mindezt adóemelés, kölcsön vagy államsegély nélkül, pusztán az önkormányzat felébredt szelleme cselekedte. Más, kedvezőbb anyagi viszonyoknak örvendő városokéhoz képest igaz, hogy csekélynek látszik tán e haladás, de ha tekintetbe veszszük, hogy mily szerény eszközökkel és mily nehéz viszonyok között lőn ez a kevés is elérve, mindenesetre elismerés illeti érte Vácz város polgárságát.

A városnak ezt a munkásságát akarta méltányolni Pestvármegye, midőn gazdasági kiállitását Váczon létesitette. Ez alkalomból mutatjuk be mi is olvasóinknak Vácz nehány érdekesebb pontjának képét.

Vácz legnagyobb és legnevezetesebb épülete a *székesegyház*, mely az egész város felett uralkodik. Egyike ez az ország legnagyobb és legszebb templomainak. Alapját gróf Althann Károly püspök 1756-ban rakatta czölöpökre 40 láb mélységben, de 1762-ben Migazzi, II-ik József udvari épitésze, Canevall újabb tervei nyomán, az eddig épitett részeket mind lebontatta és egészen újra kezdette az épitést, melyet Oswald Gáspár kegyesrendi tanár vezetése alatt 1777-ben fejezett be. A templom kupolájának magassága 214, belső átmérője 60 láb. Előcsarnokát 12 korinthusi oszlop tartja. Az egész épület egyszerű, de belsejének méltósága és arányossága meglepő. Olasz renaissance stílben van tartva, bár sok benne a barokk részlet. Legnagyobb ékessége azonban Maulpertsch bécsi festő (1724—1796) fresko-festménye a kupolán, mely a szent-háromság és a szentek dicsőségét ábrázolja. A festmény szinei átlátszó tiszták, s rajtuk az a jellegzetes, zománczszerü fény, melyet az olajfestés soha el nem ér, s csak a sikerült freskofestményeken mutatkozik idők jártával, mint a patina a bronzon, vagy a sötétsárga fény a márványon. Az alakok is kitünően rajzolvák, bár egynémelyik tartása a mult század német festőinek szentimentális páthoszára emlékeztet. De ez mit sem von le az egész mű becséből, s Maulpertschnek, ki hazánkban is sokat festett, egyik nevezetes alkotása marad mindenkor. A főoltár nagy kalvária-képe s a főbejárat jobb és baloldalán látható két oltárkép, mely Szent Jánost és Szent Miklóst ábrázolja, az egykor híres Schmidt Joachim Márton (†1801) kremsi festő műve. A két közép oltárképet Rómában festette valamelyik ismeretlen olasz művész. Annál jelesebb gróf Migazzinak a kupolát tartó pillérek egyikébe falazott vörös márvány emléktáblán látható mozaik-képe, mely, mint ilyen, igazi mesterm ű. A székesegyház sekrestyéjében van még két értékes festmény ismeretlen képirótól, Cortonai Szent Margit és Szent Veronika képe, mely mult századi spanyol festőre vall s valószinűleg gróf Migazzi madridi követsége idejéből származik.

A székesegyházzal szemben álló díszes püspöki palotát 1732-ben Altham Frigyes gróf püspök, ki Sziczilia alkirálya volt, alapoztatta, de ezt is Migazzi gróf fejeztette be 1774-ben Majzel bécsi épitész tervei szerint. A székesegyház terén áll a kegyesrendiek háza és főgymnáziuma is.

A felsővárosi plebánia-templom, — melyet Fehérek-templomának nevez a nép, mert a dominikánusoké volt, — úgynevezett jezsuitabarokk stiljével, művészet tekintetében kevéssé nevezetes, de magas homlokzata impozáns benyomással van a nézőre. Tornya felépitésére most folynak az adakozások. Mellette áll a nyugalmazott papok ez évben épült új palotája. Ez idő szerint Vácz legszebb modern épülete.

A város egyik fő nevezetessége a *süketnémák országos intézete*, mely 1802-ben keletkezett. Maga az épület eredetileg püspöki lakul szolgált, mig az új palota el nem készült. Hazánk ez egyetlen ilynemű intézetének bővebb ismertetése messze túl vezetne rövidre szánt czikkünk határain.

Az *országos fegyintézet* góth kápolnájával szintén egyik nevezetessége a városnak. Az épület multjából érdekes, hogy az eredetileg 1777-ben, a később Bécsbe áthelyezett Therezianum számára épült. 1808—1825-ig a Ludovika-akadémia volt benne, s 1855-ben lőn fegyházzá alakitva. Végleges kiépitésére most folynak az előmunkálatok.

A fegyintézet épületéhez közel eső 10 öl magas *diadalkaput*, a nép nyelvén «kőkaput», Canevall tervei szerint gróf Migazzi épittette 1764-ben, Mária Terézia és családja váczi látogatása emlékéül. Homlokzatán «Aeternae domui» — az örök háznak — felirat áll, a királyi család uralkodása maradandóságának dicsőitésére. A kőkapun felül az egyik oldalon a közvetitő-intézet,* másik oldalon — kerekes kúttal előtte — az a kis sarokház áll, melyben híres énekesünk, Füredi Mihály született s Aszalkovits néven folytatta kovács-mesterségét.

Többi képeink a város alsó részéről, a kiállitási terület közeléből valók. Ezek egyike a *lövőház* bejárata. Az előtte álló 1753-ban épült nagy hid hat szobrával, a mult században még országos nevezetesség számába ment. A szobrokat azóta megrongálta az idő, még jobban 1849-ben az ágyúk golyója, mert április 10-én e hid körül volt a honvédek diadalmas csatája az osztrákokkal. Az osztrákok vezére, Götz tábornok, a hidon esett el, s a vörös-sapkások ezredese, Földváry Gábor, a legnagyobb kartács-záporban, zászlóval kezében, rohammal vette be a hidat. Alóla két lovat lőttek ki a csata alatt, tizennégy golyó járta át köpenyét, de ő maga mégis sértetlen maradt. A lövőház árnyas parkjában és termeiben van a kiállitás, mely mindenki várakozását fölülmulta s minden látogatót meglep tanúságos tartalmával.

A lövőházhoz közel áll a *honvédemlék*, — az elsők egyike az országban, — melyet 1868-ban közadakozásból állitott, az áprilisi és juliusi csaták emlékére a hazafias kegyelet. Julius 17-én, minden évben, a közeli Hét-kápolnában, a káptalan alapitványából mondott gyászmise után, tömegesen vonul oda a város közönsége, ünnepelni a nemzet szabadságáért vérzett hősök emlékét.

A honvéd-szoborral szemben, árnyas ligetben, Vácz hires búcsújáró helye, a «*Hét-kápolna*» tünik fel, karcsú tornyával. Nevét a «hét fájdalom» és «hét öröm» mellette épült stáczióitól nyerte. Régi Mária-képéhez minden évben Mária neve napján messze földről seregesen zarándokolnak a hivek. A kápolna egészen mult századi épitmény (azt is Migazzi fejezte be 1780-ban) s azon a helyen áll, a hol a monda szerint Vácz remete lakott s a tüzes agancsú szarvas Géza és László előtt a mogyoródi csata napján megjelent. Környékén, — a Duna felé, — a város nagy költséggel egy új parkot ültetett. E park állitása szintén egy nagy lépés volt a haladás útján, mert Vácz — mig új Dunapartja meg nem épült — hijával volt minden sétatérnek. Az öregek nem sokat gondoltak vele, ők nem szorultak az idegenre, nekik a szőlő volt napi sétájuk és árnyas enyhhelyük. De most, hogy a szőlők elpusztultak, Vácz is belátta, hogy még nyaralóhelylyé is válhat, ha csinosodik és árnyékos fákkal hívja körébe az idegent. Azóta a város, mely a boldogabb időben hanyatlott, kopott és pusztult, csakugyan halad és ifjodik. A csapás nyomán új élet fakadt. Eddig csak multjában élt, most már jövőjében bízik. Polgárait a sanyarúság megtanitotta az idegen közmondásra: «Segits magadon, és az isten is megsegit.» Vajha az ország minden városa követné példáját!

* Közvetítő-intézet nevet visel az az intézet, a melybe a büntetésüket két harmad részben kiállott jó magaviseletű fegyenczek helyeztetnek, feltételes szabadságra bocsátásuk időpontjának bekövetkeztéig.

BÉKÜLJ KI VÉGZETEDDEL!

Békülj ki végzeteddel!
Ne mondd, hogy sorsod mostoha, kaján.
Nem szóval ám, — de tettel
Segithetünk életünk, búján, baján.

Mit ér a jaj, busongás?
Ki hallja: nem szán, — gúnyosan nevet.
Az élet zaj, tolongás;
Vagy elsodor, vagy útszélre vet.

Haladj te is az árral!
Középre menj, hol sodra legnagyobb;
Tarts a viharmadárral:
Eleme vész, feltornyosult habok.

S vészszel, viharral küzdve
Ha révbe ért habverte kis hajód:
Tiéd a béke üdve,
S áldd sorsodat, a kedvezőt, a jót!

Trencsény Károly.

A FÖLD CSODÁI.

Az ember nyugtalan természete mindig a jövő eseményeivel törődik. Kétséget nem szenved, hogy a nap hősége muló félben van, de viszont azt is tudjuk, hogy sok ezer esztendeig még elegendő meleget és világosságot fog kifejteni. Vajjon akkorára mily változásokon mehet keresztül planétánk, erre egyelőre tudományos alappa biró feleletet alig lehetne adni.

Mostanában a tudomány emberei leginkább azzal foglalkoznak e tekintetben, hogy mi lesz a fütő anyaggal, melynek felhasználása óriási mérvben növekszik?

Jelenleg évenként megközelitőleg 450 millió tonna köszenet emelnek ki a föld gyomrából, mely összeg 340 millió köbméter terfogatnak felel meg. Az efféle adatokat oly könnyü elmondani, mintha ez valami kis dolog lenne, miért is olvasóinkat e részben a számok nagyságával meg akarjuk ismertetni.

Egyiptom gúláit, mint az ó-kor nagyszerű müveit, mindenki bámulja; nos, — az évenként kiásott köszén tömegéből százharmincz olyan gúlát — lehetne előállitani, mint Egyiptomban a legnagyobbak.

Ha a kiásott köszénből koczkát készitenénk, a koczka egyes lapjai 700 méter hosszúak lennének, s igy maga a koczka harmadfélszer olyan magas lenne, mint a párisi világkiállitás hires Eiffel-tornya.

Ámde a köszén-fogyasztás nem állandó nagy, hanem folyvást emelkedő félben van, elany-

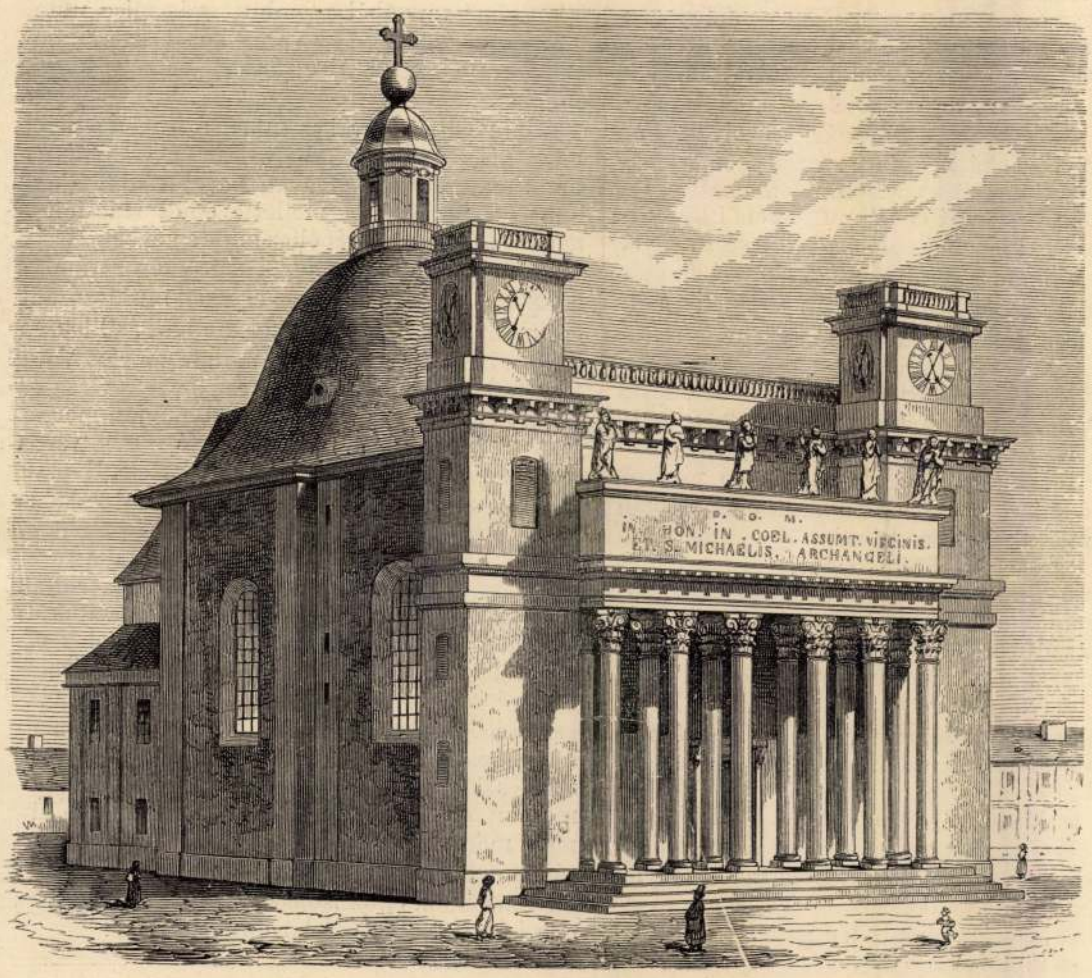

A székesegyház.



A honvéd-emlék.

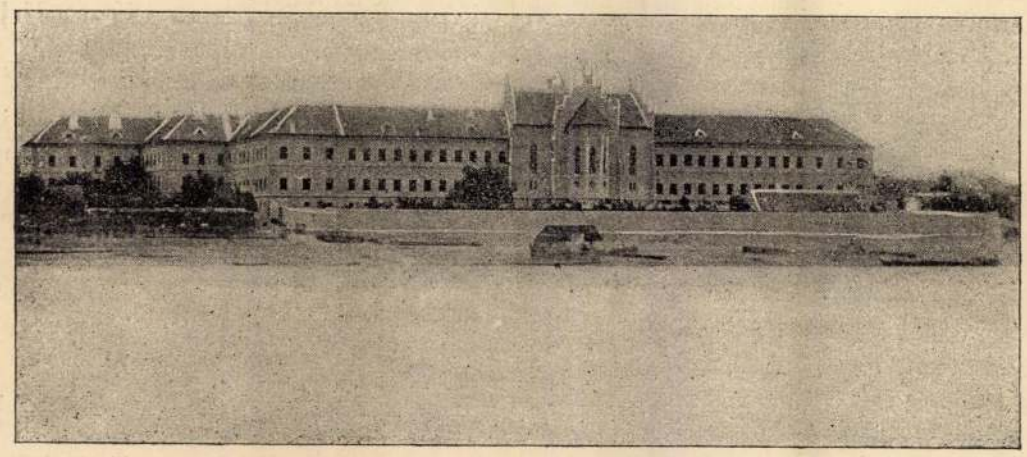

Az országos fegyintézet.



Az országos fegyintézet udvara a kápolnával.

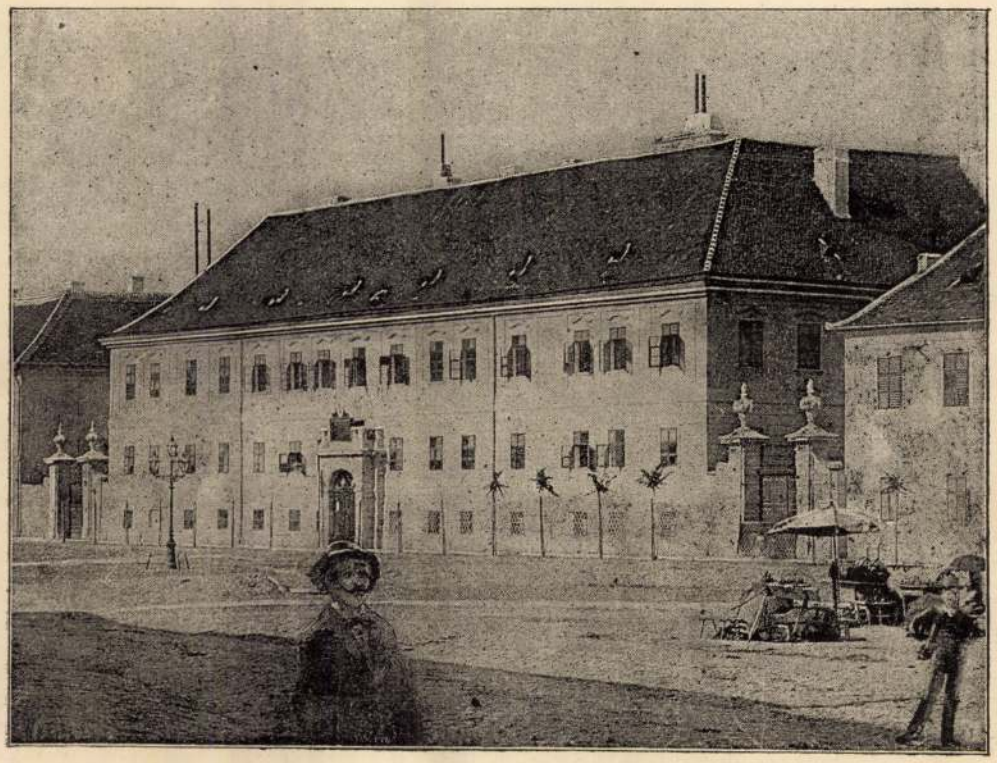

Erdőssy Rezső fényképei után.

A siketnémák országos intézete.

VÁCZI KÉPEK.

VÁC

A magyarországi ötvöscéhek emlékeinek legrégebbike az egykori váci ötvöscéh emlékezetét őrizte meg. A Magyar Nemzeti Múzeum 1909-ben Regensburgból vásárolt egy hártyakódexet, melyet 1423-ban Vácott írtak s amely az egykori ottani ötvöscéh egyházi szerkönyve volt.[1] Szép miniatűrjei egyikére János mester, a váci püspök illuminátora szent Eligiust, az ötvösök

WAITZEN

Das älteste Denkmal einer Goldschmiedezunft in Ungarn hat das Andenken der Waitzner Zunft verewigt. Das Ung. National Museum erwarb in 1909 aus Regensburg einen Kodex, der für die Waitzner Goldschmiede in 1423 geschrieben wurde.[1] In einem seiner schönen Miniaturbilder hat Meister Johannes, der Illuminator des Waitzner Bischofs, den hl. Eligius ab-

védőszentjét festette, jobbján gyűrűvel, baljában aranykehellyel, lábainál ötvösműhely berendezési tárgyaival. (E kép színes hasonmását kiadta a Magyar Nemzeti Múzeum).[2]

Egy ötvös nevével már 1104-ben találkozunk,[3] de azután sem egyes ötvösökről, sem a XV. század elején már fennállott céhről nincs adatom. Csak 1800 táján akad ismét nyoma itteni ötvösnek, aki vidéki mester a budai céhben 1809 és 1812 között.[4] Az 1828-i jelentés szintén csak egy mesterről szól.[5]

Az ötvöstárgyak bélyegzésére 1800 körül, miként azt már Mihalik Sándor dr. megállapította,[6] a város címerének megfelelően Szűz Máriát a gyermek Jézussal ábrázoló próbabélyeget használtak. 1850 tájáról próbanélküli egyszerű tárgyak akadtak.

gemalt mit einem Ring an der Rechten und einem Kelch in der Linken, bei seinen Füßen sind Goldschmiedewerkzeuge. (Eine farbige Reproduktion ist davon veröffentlicht).[2]

Einen Goldschmiedenamen kennen wir aus 1104, doch später fehlt so von Goldschmieden, wie von der im XV. Jh. schon bestehenden Zunft jede Nachricht. Nur um 1800 taucht wieder ein Goldschmied auf, der 1809—1812 Landmeister in der Ofner Zunft war.[4] In der Meldung aus 1828 wird auch nur einer erwähnt.[5]

Um 1800 wurde zur Stempelung ein Beschauzeichen mit der Madonna, dem Stadtwappen entsprechend, gebraucht, wie das Dr. Mihalik festgestellt hat.[6] Aus d. Mitte d. XIX. Jh. sind einfache Arbeiten ohne Beschauzeichen vorgekommen.

[1] Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1909. évi állapotáról, Bpest 1910; 25. — [2] Ibidem, 1. melléklet — *Tafel I.* — [3] Tragor Ignác: Vác műemlékei és művészei, Vác 1930; 74. — [4] Mihalik Sándor dr. szíves közlese. — *Gefl. Mitteilung v. Dr. A. Mihalik.* — [5] Orsz. Levéltár — *Staatsarchiv.* — Kapossy János: M… ötvösök, Bpest 1934. — [6] Tragor J. op. cit. 74.

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
2140			Próbabélyeg 1802 körül. — *Beschauzeichen um 1802.*

Váci ötvös céh

Kőmagyötvj

Vas. Ujs. 1859.

Az utolsó budai basa.

Történeti elbeszélés JÓKAI MÓR-tól.

(Folytatás.)

Petneházy könnyü vérét nagyon megzavarta ez a legutolsó hir. Szeretett volna benne kétkedni, lehetetlennek találni, hogy Tököli Imrét, kit maga a szultán tett királylyá, magyarok fejedelmévé, most egy török szeraszkér elfogja és lánczokba veresse; azonban jól tudá, hogy Ihánzáde a szüntelen kóborló Mehlevi dervisek utján mindenről, a mi a török birodalom határai közt történik, jól szokott értesülve lenni, s utoljára — a török rendszer mellett ez sem volt lehetetlen, kivált miután a szeraszkér Sátán Ibrahim, s a nagyvezér Fekete Ibrahim Tökölit személyesen, a magyarokat pedig átalánosan gyülölték.

Azonban, hogy e felöl bizonyosabbá legyen, visszament Abdi hoz, kire félórát várakoznia kellett, mig a fürdőből kijö; az alatt szóbeszédbe elegyedett az előszobában ácsorgó csausztisztekkel; s szóba hozta, ha nem kapott-e a basa Nagy-Váradról valami izenetet. Azok közöl egyik azt felelte rá, hogy onnan nem; hanem Egerből. — Rosz kedve volt-e, vagy jó az izenetvétel után? — Bizony nagyon rosz.

A kijövő basa azonban most is szokott atyai nyájasságával fogadá Petneházyt, mint szokták szives atyák fogadni leányuk bevallott szerelmesét, a kiben ők is meg vannak nyugodva. Behivta magához alvó szobájába s szokás szerint kávét és pipát adatott neki.

Petneházy többször megkisérté, hogy Tökölire vigye a beszédet, de a vén török vezérből e tárgy felöl nem lehete választ kicsalni. Ugy tett, mintha ő tudna erről legkevesebbet s segitett ő is találgatni ifju vendégének.

Egyszer aztán azt kérdi töle Petneházy: „Mi hir Egerből?“

Erre a kérdésre ránczba vonult a basa homloka, látszott rajta, kogy ez a kérdés boszantja.

— Bizony fiam, Egerből rosz hir jött. Ismerted a kassai kuruczparancsnokot, Petróczyt?

Ez Petneházynak testi lelki barátja volt; azonban a török légkör annyira hatott már az ifju lelkére, hogy jónak látta, némellykor nem tudni azt, a mit tud.

— Nem ismerem. Felelé közönyösen.

A basa gyanusan nézett szemei közé; kávéját megkavargatá, egyet szürcsölt belöle fogain át, s hosszu vártatva kimondá:

— Ez a hitszegö kutya átadta Kassát a római császárnak.

Petneházyt ez a hir nagyon megrendité; alig birta elrejteni felindulását; hogy Petróczy, az elégületlenek legszivósabbika, feladja a rábizott Kassát, felső Magyarhon kulcsvárát, a protestansfelek első védbástyáját; ez több mint árulás, ez elárultatás! Most már bizonyos, hogy Tököli el van fogva, hogy a török porta a magyarokat a millyen magasra fölemelte, ollyan magasról ejtette le.

Petneházynak minden csepp eszére szüksége volt, hogy megzavarodását eltitkolja, most már ugyancsak örült raja, hogy eltagadta Petróczyvali barátságát. Ő is elkezdte azt hütelennek szidni a basa előtt. „Mit fog majd erre Tököli mondani?“

A basa megveregeté fiatal vendége vállát bizalmasan s azt felelé rá:

— Ezt majd megkérdheted töle nemsokára magad.

Petneházynak erre a válaszra ollyasmi jutott eszébe, mintha Tököli ezóta már a magas mennyekben lehetne s rövid nap alatt neki is utána kellene menni. Még is több magyarázatot akart hallani.

— Hogyan gondolod ezt, Abdurrahman?

— Ugy, hogy Tököli ez óta Sztambulban van s rövid időn téged is oda foglak küldeni.

— (Értem, a fejemet. Gondolá erre magában a kuruczvezér.)

(Folytatása következik.)

László Károly levelei Amerikából.

VII.

A Tehuantepeki kirándulás folytatása s vége.

(Vége.)

Ész. szél. 24⁰ 46′; greenw. nyug. hossz. 80⁰ 33′. Julius 4-én.

Február 12-én Tehuantepeket elhagytuk, „La Chivela“ felé. A hegyek között utunkból kitértünk egy melegvizü forrás megnézése végett, melly attól $^1/_8$ német mérföldnyire van a magas, sziklás hegyek közötti keskeny völgyben. A viz csak lágy-meleg, és izleléssel benne semmi ásvány-izt nem éreztünk. „*La Chivelába*“ setéttel értünk, kissé fáradva s nagyon éhesen. A főmérnökkel s a társulat orvosával (mindketten egyesült-statusiak) órákig beszélgettünk, s gyomrom már szinte kényszeritett, hogy őket utazó vendéglátási kötelességükre figyelmeztessem. Midőn a társulat titoknoka, születésére nézve német, s mindkettőnknek jó ismerőse, haza érkezett, s ez számunkra hamarjában jó vacsorát készittetett, melly miatt a főmérnök, ki iránt én hálára kötelezve nem vagyok, (de az ő részéről irántam ezt nem mondhatom) pirulhatott volna.

Február 13-án *Almoloyán* keresztül „*El Bario*“ nevü rongyos indián faluba mentünk, hol szállást alig tudtunk kapni. Innen másnap reggel „*Petapa*“ és „*Santo Domingo*“ indián falucskában keresztül egy barlangot nézni mentünk, melly El Bariótól mintegy $^3/_4$ német mérföldnyire esik a legkölebbi hegyoldalban. Lovainkat a völgyben hagytuk egy gyermek gondviselésére, s mi indián vezetőnkkel a meredek, sziklás fákkal, bokrokkal s juhszalagokkal sürün benőtt hegyoldalon félórai izzadás után a barlang szájához feljutottunk. Vezetőnk a hátán hozott szurkos fenyőből hasogatványt csinált. Abból mindegyikünk egy-egy csomót vett egyik kezébe s a másikba egy gyertyát s vezetőnk elől (a tartalék hasogatványnyal hátán) biztos, otthonos léptekkel haladt, s mi őt tartózkodva követtük a tágas nyiláson le 40—50 lábnyira egy kis tóhoz, mellynek tiszta, hideg vizéből jót ittunk. Innen, hol fel, hol alá bujkáltunk, mászkáltunk a barlang ágaiban fél óráig. Vezetőnk mondá, hogy a barlang több mérföldnyi hosszu; de mi, részint, mert semmi ujat nem láttunk, részint mert még az nap $3^3/_4$ német mérföldet kellett lovagolnunk, a vizsgálódással felhagytunk. Alakjára s alkatrészeire nézve a barlang az aggtelekihez hasonló, de nem olly szép, nem olly nagyszerü, nem olly érdekes. A barlangtól lemenés közben akaratunk ellen többször leültünk.

Mire leértünk, dél volt, s indultunk „*San Juan Guichicove*“-be. Utunk hegyes, völgyes vidéken ment keresztül s igen köves volt. A meredek-hegyoldalokon kigyózó ut néhol annyira ki volt már vágva a lovak s öszvérek lábai által, hogy az omladozó toronyba vezető kőlépcsőkhöz hasonlitott. Hegyről hegyre mászva, végre naplemenetkor feljutottunk San Juan Guichicovehez, melly a főhegylánczból kinyuló kar lapos tetején van rendetlenül elszórt viskóival elterülve, mintegy 30 holdnyi földön. Az 5000-nyi miveletlen, csaknem félvad lakosság a hajdani „*Mije*“-tribus maradéka. Ezen lomha, dologtalan, gyáva nép az alant levő völgyekben tengerit, czukornádat, rizst, paszulyt s más főzeléket termeszt, leginkább csak a maga szükségére; mert, ha többet termeszteni alkalmatlan helyzetük és lustaságuk engedné is, azt — piaczhoz közel nem levén — el nem adhatnák. Marhájok kevés van, de öszvéreik száma ezerekre megy. Ezeket ők rendkivül kegyelik, mondhatni imádják. Azt mondják, hogy minden kis öszvér világra jöttével szoktak az összesereglett indiánok, égő gyertyákkal kezükben, énekelni s imádkozni, hogy az Isten azt tegye hosszu életü jó állattá. Öszvéreiket a guichicovei indiánok igen kimélik; azokra sok terhet sohasem tesznek, s gyakran lehet látni, hogy hegynek menet még azon tehernek is egy részét az indián a maga hátára veszi. Öszvéreikre ritkán ülnek fel, hanem azt gyalog menve vezetik, vagy hajtják. — A tartomány kormányzója az utépitő társulatnak, a szerződés szerint, tartozik segédkezet nyujtani, p. o. a népet illő fizetésért munkára szólitni. A kormányzó a guichicoveiakat is felszólitotta, hogy öszvéreikkel menjenek a társulatnak dolgozni, utasokat s podgyászokat szállitni, egy öszvérért $^3/_4$ dollár napi-dijért. Nem akartak. Erre a kormányzó hat Juchitáni nemzetőrt küldött hozzájok, őket kényszeritni. A mint a nép megtudta, hogy ezek jőnek, a falut üresen hagyták, az erdős hegyek közé mind szétfutottak. Ez mutatja harcziasságukat is. — Az utas a falu helyzetét látva, természetesen kérdi magától, hogy mi inditotta e népet arra, hogy ott épitsenek falut, hova madáron kivül egyéb állat alig juthat? Azt hinné az ember, hogy a hóditó *Cortez* fegyvere elől menekültek, rejtőztek oda; de a nép közt élő regéből ugy látszik, hogy *Cortez* őket már ott találta. — A faluban egyetlen nevezetesség egy, valami 50 mázsás harang. Mikép vitték azt oda, hova öszvérek hátán lehet csak terhet felvinni? Vagy, ha ott öntötték, ki öntötte? A harang egy alacsony haranglábon áll, s rajta az egyik oldalon durva kiálló betükkel ez van: felső körirat: „*Roque Gallazdo Governador. Pie Pater Dominice ora pro nobis,*“ az alsó körirat ez: „*Fray José Mariano Palano cura y presidente, Sancte Johannes Baptista ora pro nobis.*“ Az egyik oldalon középen van: „*A. 1767*“ az ezzel átelleni oldalon durva három kereszt, mellyek közöl a középső nagyobb. Ezeken kivül a harang derekán van öntve három gyík, a Santiago rend jele. Ezen harangon kivül van más két kisebb harang, mellyek 1774-ben öntettek.

Mig itt mi a harangokat néztük, észre sem vettük, hogy a kiváncsi nép körénk sereglett, minket bámulni. Én közöttök szét nézve, látám, hogy különösen egy kis gyermek utitársam mögött ennek lángszinü piros haját mély elmerüléssel bámulta. Erre figyelmeztettem utitársamat, ki a gyermek látása végett hátra fordult. A kis gyermek utitársam még pirosabb szőrrel és szeplővel boritott képét megpillantván, megijedt és sikoltva futott hazafelé. — Épen akkor két asszony a templomajtót zárta. Kértük őket, engedjenek bennünket egy pillanatra bemenni. „Igen“ — felelé az egyik — „ha adnak önök sz. Jánosnak egy mediót“ ($^1/_{16}$ dollár ezüst pénz). Megigértük s a szent kapu előttünk megnyilt. De milly kellemetlenül lepettünk meg, midőn templom helyett magunkat csak tetőtlen négy fal között találtuk. A templomnak négy fala egészen fel van épitve, de a tornyok és boltozatok hiányzanak. Az épület bárha már korhadó félben van, mutatja az épitő jó izlését és épitészi tudományát. Az oldalajtók be vannak falazva. A főajtóval szemközt, a nagy hosszukás négyszög végében, áll egy pálmafa levéllel fedett szín. Ez alatt van az oltár és néhány életnagyságu faragott kép. Egy oldalti lóczán sok apró (2—3 láb magas) jó művészi kézre mutató régi, csonka, béna faragott

*

kép van nyugalomra félre téve, mint szolgálatra már alkalmatlanok. A mint az oltárhoz értünk s az azon lefejezve térdelő Sz. János előtt álltunk, az asszonyok figyelmeztettek bennünket igéretünkre s mi szavunkat beváltottuk. A mint a többi szentek faragott képeit sorra néztük, mindegyik számára kértek az asszonyok tőlünk egy-egy mediót. A templomot illetőleg a nép szájában az a rege él, hogy midőn *Cortez* azon helyet meghóditotta, elhatározta magát, ott egy derék templomot épitni. Az ördög megjelent neki s az épitést csak azon feltétel alatt engedte meg, ha a hozzá megkivántató követ *Cortez* maga fejti, a maltert tojás fehérével csinálja s a templomot egy éjjel a hajnali kakasszóig bevégzi. A két első feltételnek *Cortez* eleget tett, de a hajnali kakas-kukorikolásig a templomot csak annyira épithette, mint most áll, s a mostani indiánok azt hiszik, hogy hiában való dolog volna nekik megkisérteni, bevégezni azt, a mit a hatalmas *Cortez* képtelen volt felépitni.

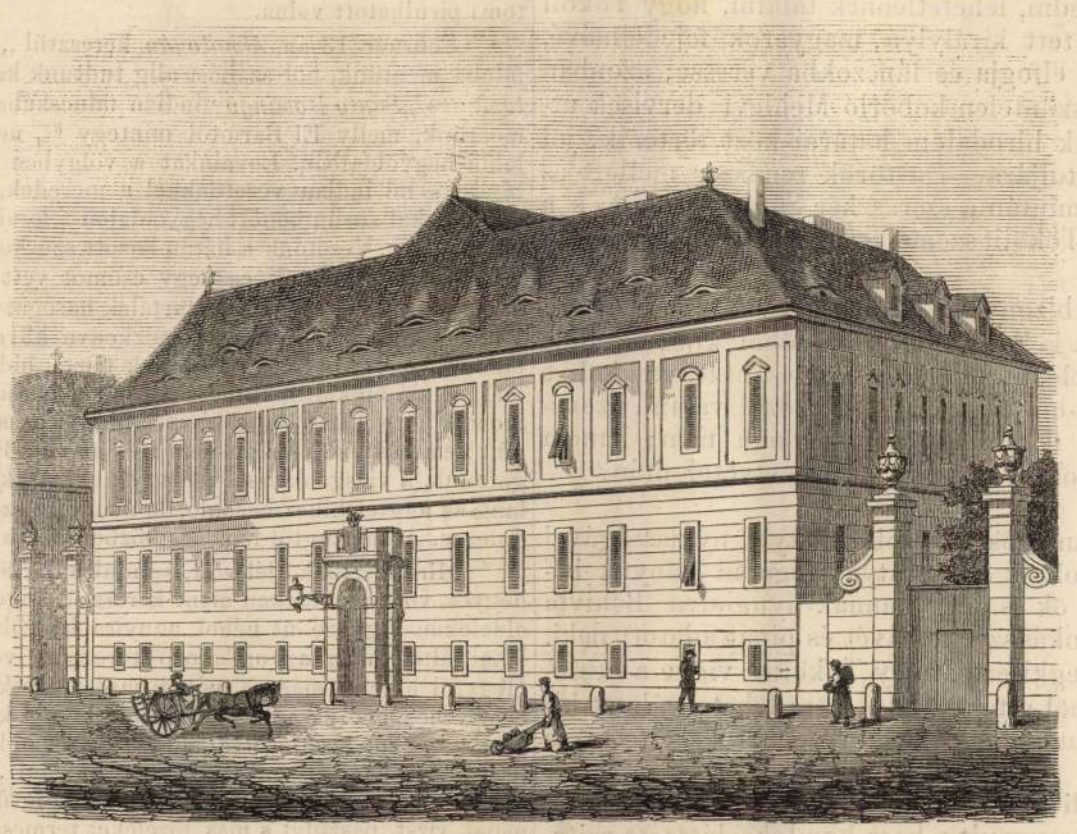

A váczi országos siketnéma-nevelőintézet. — (Lásd a szöveget 414. lapon.)

Én látva a falubeli viskókat, a lomha szegény népet, a még fel sem épült s már romnak mondható istenházat; s tekintve azt, hogy a gyermekek iskolákban nem neveltetnek; látva azt, hogy mig a nép földhöz ragadt szegény, a pap évenkint 8—12 ezer dollárt csinál magának, egyet sohajtottam s a civilisatio és felvilágosodásnak ide minélelőbbi eljutását kivánva, társammal tanyánkra ballagtam, melly — bár házigazdánk spanyol kivándorlott, tapasztalt, angolul is beszélő s meglehetős miveltnek látszó ember volt — a többi nyomorult indián viskóktól sem külsejére, sem belsejére nézve nem különbözött. Az épületben két szoba volt, mellyek egyikébe az utczáról is nyilt egy ajtó. Ez, ugy látszott, valahol boltul volt használva s most a gazda s gazdasszony hálószobája lett. A másik nagyobb szobában hált a gazdasszony apja, s az szolgált éléskamrául, konyhául és ebédlőül. A szobákon ablak nem volt, azok padlózva, padlásolva s meszelve nem voltak. — Csekély vacsoránkon tul esvén, a háziasszony a nagyobbik szobában egy rácsozatra teritett gyékényre mutatva mondá, hogy ha nyugodni akarunk, ott van ágyunk. Nyereg zsákjainkból s levetett ruháinkból vánkosokat csinálva, lefeküdtünk, s *nyugodni* akartunk, erőködtünk, de a gyékényen keresztül a rácsnak minden veszszőjét s csomóját éreztük, s örültünk mikor virradni kezdett, hogy szenvedésünknek vége lett. Reggeliztünk s indultunk.

Ez nap visszaértünk a már előbb emlitett $5^1/_2$ mérföld tanyához s kénytelenek voltunk éjjelre ezen nyomorult szálláson maradni.

Ezen tanyán csak egy épület van, s ez áll egy hosszu, széles levelekkel fedett rongyos szinből, mellynek egyik vége konyhául, a másik pedig éléstárul és ebédlőül szolgál s éjjelre az egész szálló-szobául használtatik, ha vannak, kiket balsorsuk éjszakára ide szoritott. Vacsoránk állott maradék törött paszulyból, főtt sonkából, kétszersült kenyérből és fekete kávéból. Ágyunk volt egy tábori nyoszolya, minden ágybeli nélkül. Reggelink volt : a vacsora második kiadása, egy-egy pohár pálinka pótlékkal. Lovainknak tengeriből egy-egy abrak este s egy reggel; s ezekért fizettetett velünk az Egyesült statusi fogadós $5^1/_2$ dollárt (több mint 11 pft.) — Midőn reggel utra indultunk Suchil-felé, meglepetve láttuk, hogy az ut csaknem járhatlan volt a felvágott mély, uj, agyagsártól, sokkal roszabb mint mikor először ott keresztül mentünk. Azóta a déli részen egy csepp eső sem volt, ott mindig száraz szelek fujtak s a felhőtlen égről a nap perzselve sütött, itt pedig az uton feneketlen sár s az egész természet olly vidám, mint a teremtés 7-ke napján volt. — Igy volt ez *Suchilig* s igy onnan le *Minatitlánig*. Milly roppant különbség van az Atlanti és Csendes tengeri lapályok között, mellyeket egymástól csak 18—20 német mérföldnyi táv választ el!

Utánunk este a Kaliforniából jött utasok (számszerint mintegy 70-en) és a posta is megérkeztek, többnyire kifáradt őszvéreken, s némellyek gyalog, mert őszvérjök a nagy sárban kiállott, kidőlt. Reggel a „Suchil“ gőzösön indultunk le. Az utasok, kik majd mind el voltak látva 5—6 csövü pisztolylyal, jól mulatták magokut a homoktorlatokon s partszéleken sütköző vagy alvó alligatorokra (amerikai krokodilok) s a fákon ugráló majmokra intézett puffogatással. Bárha utunkban a viz alacsonysága 'miatt többször megfeneklettünk és sokáig vesződtünk, 12 óra alatt Minatitlánba értünk.

Visszapillantások az olasz hadjáratra.

Sokáig fog még a világ a lefolyt rövid, de eredményeiben igen fontossá válható háboru eseményeiről irni.

Az egyes hadi tények részletei csak most fognak mindinkább kibontakozni s mindegyiknek fog akadni megirója, megörökitője. — Mi is kiszemelendünk időszakonként egyes mozzanatokat a felmerülő visszaemlékezésekből s közlendjük azokat, mellyek közelebbről érdekelhetnek. A következő rajzzal kezdjük közléseinket.



Három magyar huszár Vogherában.

Három magyar huszár Vogherában.

A hadjárat első szakaszában történt, midőn az osztrák hadsereg még Piemontban állott.

Majus 12-kén a kémszemlén visszamaradt három huszár; ezeket üldözőbe veszi számtalan olasz lándsás; utjokba esett Voghera piemonti város, melly több ezer lakossal bir. Itt nagy tömeg állja el utjokat s kényszeriteni akarják a huszárokat a megadásra. De ezek nem gondolnak a veszélylyel, neki vágtatnak a tömegnek; az egyik huszárt egy golyó

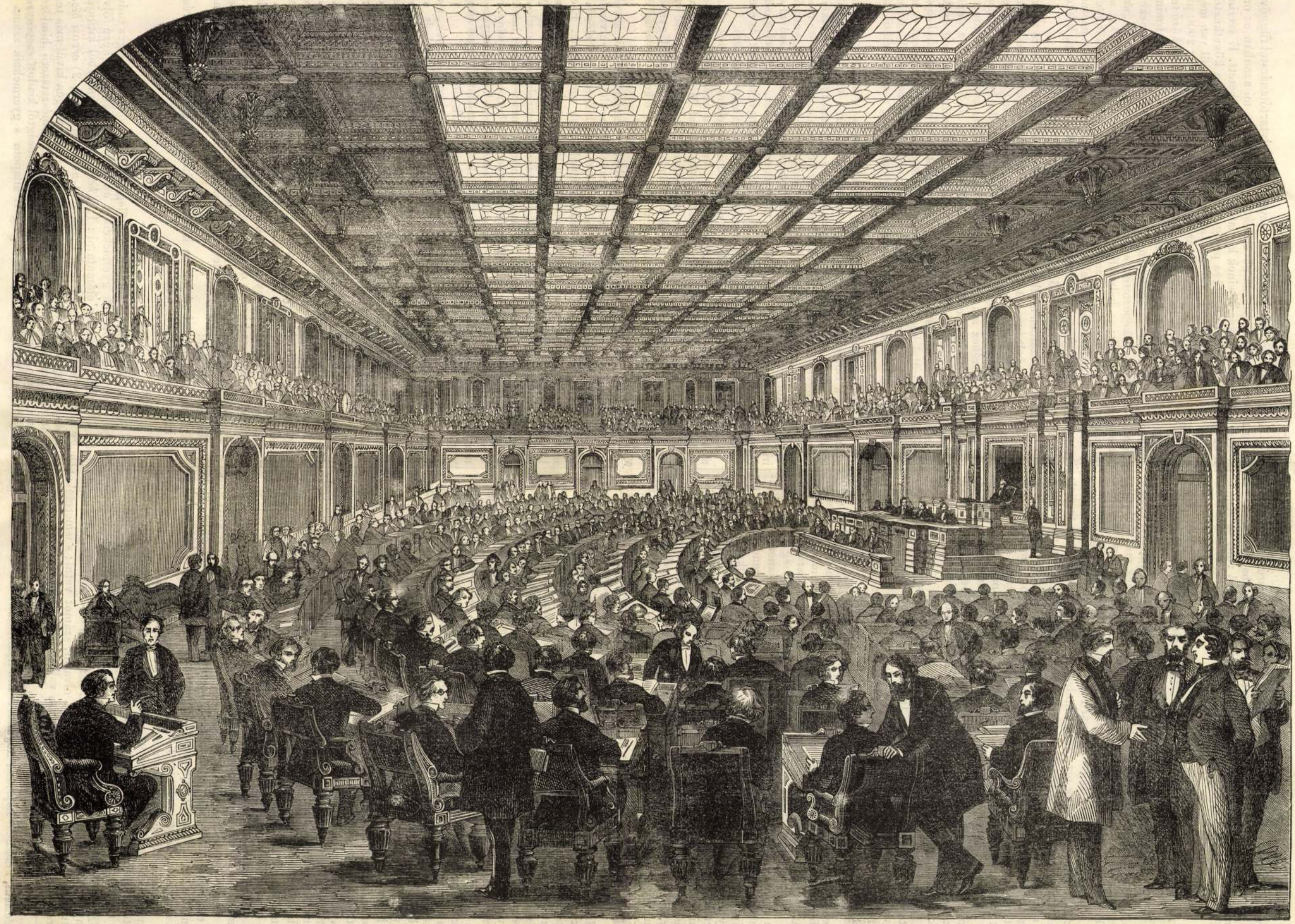

Az uj országgyülési terem Washingtonban. — (Lásd a szöveget 415. lapon.)

földre teriti, de él még lova, ezt megragadja a másik két huszár s azzal együtt utat vágva maguknak, szerencsésen, sértetlenül táborukba érnek. A két megmaradt huszár neve Faragó és Dózsa, a meghalté Biró volt. — Annak idejében táviratilag jelentették e vitéz tettet.

A váczi országos siketnéma-nevelő intézet.

Vácz város Pest közelében a többi között egy jeles épülettel dicsekszik, mellyben egyike legjótékonyabb országos intézeteinknek már több mint félszázad óta ütötte fel tanyáját, s azóta folyvást áldásdus sikerrel müködik. A siketnémák nevelőházát értjük, mellynek rajzát a tullapon közöljük.

Európa nyugoti országaiban már régebb időkben keletkeztek illynemű intézetek. Régen belátták ott, hogy minden emberi nyomor és testi fogyatkozás között legszánalomra méltóbb a siketnéma sorsa, különösen az ollyané, a ki nevelés nélkül maradt s ennek következtében elmetehetségeinek, testi ügyességének hasznát nem vehetvén, az emberek társaságában mint egy számüzött ugy tévelyeg, nem részesülve örömben, bánatban; nem ösmerve sem saját, sem az emberinem rendeltetése czélját, sem nem tapasztalván elméjének fokonkénti fejlődését. Irtóztató csendben és hangtalanságban látja lefolyni napjait — gyakran gyötörve vágyaktól, mellyeket betöltenie lehetlen. Százszorta szomorubb állapot, mint még a született vaké is! s könnyen válhatik valódi állatias tengéssé.

A régi világban nem fogták fel az illy szerencsétlenség nagyságát és a siketnémát ugy tekintették, mint az Istentől eltaszitott esztelen lényt, kit megvető irtózással kerültek s ollykor a leggonoszabb tettek végrehajtására használtak, sőt voltak népek, kik ha gyermekeiken a siketnémaság jeleit észrevették, azonnal kivégezték öket.

A kor és miveltség haladásával azonban itt is felvilágosodottabb, emberiebb szempontok vergődtek tulsulyra. Nem csak, hogy belátták mindinkább a siketnémák állapotának valóban könyörületre méltó mivoltát, hanem a baj lényegét vizsgálván, neveltetésük lehetőségét és rendszerét is feltalálák. Bebizonyulva látták azt, hogy a siketnémáknál a siketség és némaság nem egymástól különböző okokból származó fogyatkozás, hanem sokévi tapasztalás bizonysága szerint a siket szótalanságának oka rendesen nem a nyelv, sem az ész, hanem egyedül a halló szervek hiányos alkatában rejlik; hogy épen olly szólószervekkel bir, mint akármelly más ember s azokat csak azért nem használhatja, mert hallása nincs. Látja, hogy mi, ha beszélünk, ajkainkat mozgatjuk, de változatos hangjainkról fogalma nincs. (A más nemü némák csak a ritka kivételek közé tartoznak, s ezek is kétfélék: 1) halló némák, kik hiányos szóló szerveik miatt nem képesek beszélni, de hallás utján épen ugy elérhetik lelki képeztetésüket, mint a vakok; 2) tompa elméjü némák, kik gyönge észbeli fogékonyságuk miatt, a szavak és beszéd hangjait, értelmét magukévá nem tehetik.)

Már a XVII. s XVIII. században kezdék tehát itt-ott belátni s egyes példákon tapasztalni, hogy a süketnémák sanyaru helyzetén nevelés által nem csak segiteni lehet, de azok oktatás által majd mindennemü emberi foglalkozásra alkalmassá tehetők. Legnagyobb érdem illeti e részben *de l'Epée* lelkészt Franeziaországban s *Heinicke* Sámuelt Németországban, kik a mult század második felében elsők találták ki a siketnémák oktatásának alapos rendszerét. Ezek példáján indulva támadtak idő folytán a többi intézetek, ugy hogy jelenleg Európában mintegy 150, Amerikában 6 s Ázsiában 1 siketnéma-intézet van, mellyekben közel 5000 siketnéma növendék részesül oktatásban.

Térjünk most már közelebb a mi intézetünkhöz. Bécsben, Mária Terézia császárnő uralkodása alatt 1779-ben alakult egy illy intézet. Ennek nyomán támadt a mienk is. Ugyanis a gazdag gömörmegyei birtokos s tudományos szenvedélyü *Cházár András* (Császár) egy ideig Bécsben tartózkodván s többi között az ottani siketnéma-intézetet is meglátogatván, ennek jótékonyságát s czélszerüségét belátta. Haza jövén, minden gondját oda irányozta, hogy e szerencsétlenek számára hazánkban is létesittessék illy növelde. Azonnal meg is kezdé itthonn a pénzgyüjtést, a mi szép sükerrel haladt előre. *Cházár* nemes törekvése dicsőült I. Ferencz királyunk által is megtudatván, az ő felségének a m. kir. Helytartótanácshoz 1800. évben kibocsátott rendeletével nem csak teljesen méltányolva lőn, hanem az ügyet a király vette legmagasb pártfogása alá és Cházárt az e czélra gyüjtendő adakozások beszedőjévé kinevezte. Igy sikerült még azon évben 80,000 ftot gyüjteni a siketnéma alap részére, mihez ő felsége a király 5000 fttal járult, oda ajándékozván egyszersmind az egykori váczi püspöki lakot is az intézet helyiségeül. *)

Már 1801-ben négy hazánkfia küldetett Bécsbe olly czélból, hogy magukat a siketnéma-tanrendszerben kiképezzék. Ezek 1802. aug. 15-én kezdték meg Váczon hivatásukat, Simon Antal igazgatása alatt; ezt követte 6 évi müködése után Schwartzer Antal, szegszárdi születésü hazánkfia, ki 34 éven át e téren szerzett tapasztalatait jeles könyveiben hagyta hátra. Jelenlegi igazgatója Zsigmondovics Pál.

Nézzük közelebbről az intézet belszerkezetét. Czélja — mint az eddig mondottakból kitünik: — a siketen született vagy kora megsiketülés következtében szólni nem tudó, azaz: néma gyermekeket a polgári társaság hasznos tagjaivá képezni. A tanitási nyelv, a szülők kivánsága szerint, magyar vagy német. Minden növendék tanul valami mesterséget vagy müvészetet; a leányok női munkákban gyakoroltatnak. A nevelés 6—7 évre terjed s ez idő alatt minden növendék megtanul irni, olvasni, számot vetni; s ismereteket szerez a természetrajzban, földleirásban, vallás- és rajztanban.

*) Az intézeti épület homlokzatán e felirat olvasható: „Fovendis, Instituendisque Surdomutis, Franciscus Imperator Augustus et Rex Apostolicus."

Az intézet mindjárt kezdetben, közvetlen a Helytartótanácstól függővé tétetett s eleinte 60 siketnéma növendékre volt alapitva, mi azonban az országos adakozások tökepénzeinek kamatjaiból létre nem jöhetett. E szerint 1852-ig csak 30, ez időtől fogva pedig, a kamatok növekedése következtében 43 növendék élvezi az országos alapitványokat. Ezeken kivül van még 20 magán alapiványi növendék, kik az egyes jóltevők által lefizetett 2000 pft tökepénzek kamatjaiból láttatnak el. Ezen két rendbeli növendékek közé tebetősb szülők gyermekei is fölvétetnek 120 pft évi dijért és amazokkal mindenben egyenlő tartásban részesülnek. — Tekintélyesb családok gyermekei, az intézetben bülön kiképeztetést s ellátást nyerhetnek, miről az intézeti igazgatóság gondoskodik; — helybeli gyermekek pedig, vagy ollyanok, kik az intézetbe föl nem vétetnek, a tanórákra szabadon járhatnak, csak a könyvek és irószerek használataért kötelesek az intézeti pénztárba 10 pftot fizetni. Összesen mintegy 80 növendék nyer jelenleg oktatást az intézetben, kikkel az igazgatón kivül 1 lelkész, 3 tanár és 1 rajztanitó foglalkozik.

A mi az intézetben uralkodó tan- és nevelési rendszert illeti, erre nézve Kollonics Antal volt igazgatója egy pár évvel ezelőtt megjelent derék czikkében (Vahot, Magyarország és Erdély képekben II. köt.) e következőket jegyzi meg. Minden siketnéma gyermek, midőn az intézetbe kerül, hoz magával egy, az ő köréhez alkalmazott természeti *jelnyelvet*, mellyen ő, mint a halló egyén, valamelly nemzeti nyelvet megtanulni képes. S miután a siketnéma gyermek képeztetése nem a halló, hanem a látó érzékeken alapul, szükséges, hogy minden élőszó értelmét a jelszavak által felfogja és ezekkel saját gondolatját közölni képes legyen; miért is mihelyt a siketnéma gyermek az intézeti oktatásba bevezettetik, azonnal elkezdi a tárgyakat nevezetök szerint s tulajdonságaikkal együtt megismerni, mellyeket eddig részvét nélkül bámulva szemlélt.

Legelső tanitása a siketnémának: a betük leirása és természetszerü hangoztatása s a Bonetféle Abc-nek megtanulásából áll (mi a kéz ujjainak változatos alakitásán alapul); ez osztályban a tanitó figyelmezteti növendékeit, mikép lesz egyes betük összerakásából egész szó és értelem. — Eleinte csak olly szavakat ismertet meg tanitványaival, mellyeket érzékeik felfoghatnak, és csak akkor, ha már számos illy szavakat tudnak jelölni, továbbá, szóval és irással megnevezni, léphet át az elvont tárgyak tanitásához. — Az első osztálybeli tanitó foglalatossága tehát, a fő,-mellék,- és igenevek nemeit, és ezen kivül a számnevek értelmét, jelek által növendékeinek megmagyarázni.

A második osztályban a tanitás a nyelvtudomány elemi részeinek oktatásából áll. Legelőször is megismerkedik a növendék a névmásokkal, fő és melléknevekkel, igékkel, elől-utóljárókkal s határozókkal. Mindez gyakorlati példákkal, kérdésekkel és feleletekkel világositatik fel, mi által képessé válik a siketnéma, saját gondolatait rövidebb mondatokban kifejezni. Ugyanez osztályban megtanulja a számadás négy első nemét, és elkezdi a vallásbeli első fogalmakat ismerni.

A harmadik osztályban előjőnek a mondattan részletei, a kötszavak, a foglalómód, a közbenvető és származtató szavak használata; a nyelvtudomány szabályai gyakorlati példákban, bővebb értelmek kifejezésével előadatnak, továbbá több tagu és soru számokkal munkálatok tanittatnak. Ezek mellett ismereteket nyernek a természetrajzban, földleirásban s főleg a vallástanban. A váczi intézet tanárai 1838-ban egy szótárt készitettek, mellyben minden szónak jelét leirták, mi által a *jelnyelv* könnyebb megtanulását és megérthetését megalapitották. De hogy az intézeti nevelés minél inkább megfelelhessen czéljának, s hogy az innen kilépendő siketnémák a jelnyelvben járatlan embertársaikkal is gondolataikat könnyebben közölni legyenek, mindhárom tanosztályban fő figyelem fordittatik a kimondásra, vagyis *hangnyelvre*, melly különféle mesterséges fogásokkal segittetik elő.

Ezek fővonalai a váczi országos intézetben divatozó rendszernek, s az intézet jótékonyságát s rendezettségét mindenki, a kinek alkalma volt azt közelebbről megismerni, örömmel ismerendi el; azt azonban tagadni szintén nem lehet, hogy az sokkal kisebb alapra van még most is fektetve, semmint a szükségnek teljesen megfelelhetne. Ki van számitva, hogy Magyarországon minden 100 siketnéma gyermek között csak egy részesül oktatásban, azért, mert a többinek hely nem jut. Pedig vajjon kiknél kivánatosabb a nevelés jótéteménye inkább, mint a szegény, szánalomra legméltóbb siketnémáknál? Más civilizált országokban kivétel nélkül minden siketnéma részesül oktatásban. A váczi intézetből minden tanév végével 10—12 növendék lép ki; ezek megürült helyeire mintegy 40 folyamodvány jő az igazgatósághoz évenkint; ez is roppant sok, és pedig hány apa és anya lehet az országban, a ki nem is tudja, hogy szerencsétlen gyermekeik számára illy intézet létezik! — Már több izben fejeztetett ki azon ohajtás, vajha a siketnémák elemi oktatására az ország egyes kerületeinek fő helyein alsóbb, a hon fővárosában pedig a polgári müveltség minden ágában leendő oktatásra nézve egy fő siketnéma-nevelőintézet létesülne!

Azon reménynyel zárjuk be ismertetésünket, hogy elvégre az e részbeli hiányt is pótolni fogja az idő!

* * *

Az intézetbe leendő fölvételt illetőleg a következőket szükséges tudni. Szegény sorsu szülők, kik gyermekeiket az intézet növendékei közé fölvétetni ohajtják, tartoznak előmutatni: 1) a *keresztlevelet*, mellyből kitünjék, hogy a gyermek 9 évesnél nem ifjabb s 14-nél nem idősb; 2) *orvosi bizonyitványt*, hogy a gyermek nem tompa-elméjü és siketségén kivül más testi fogyatkozásban nem szenved, továbbá, hogy a természetszerü himlőzést kiállotta, vagy sikerrel beoltatott; 3) a rendőrhatóságtól kiadott *szegénységi bizonyitványt*, mellyben a szülék polgári állapota s gyermekeik száma is

érintve legyen. — Ezen három hiteles okirat, Ő cs. kir. Fensége, *Magyarország főkormányzójához* intézett kérvényhez csatolva az illető hatóság utján a cs. kir. *Helytartóság* egyik osztályához benyujtandó, honnan az Váczra, az intézeti igazgatóság hivatalos használatául megküldetik, melly az efféle kérvényeket minden tanév végével, az üres helyek betöltése végett felsőbb helyre fölterjeszti; — az eredményről az illető szülék, vagy jóltevők hivatalos uton értesittetnek. — Az ingyenes osztályba fölvett siketnéma fi- vagy leánygyermek, egy öltözeten kivül, legalább is négy pár fehérruhával ellátva, oktober hó első napjaiban Váczra elhozatván, az intézeti igazgatóságnak bemutatandó.

Azon szülék vagy jóltevők, kik gyermeköként 120 pft. évdijt fizethetnek, — a föntemlitett orvosi bizonyitvány mellett, egy öltözeten kivül, 6 pár fehérruhával ellátva, az illetőt akármikor elhozhatják az intézetbe. E dijért a gyermek oktatást, orvosi segélyt, sőt élelmezést és ruházatot is nyer. — Olly családok, kik gyermekeik számára az intézetben külön oktatást, nevelést és eltartást kivánnak, az intézeti igazgatósághoz utasittatnak.

Egyes siketnéma gyermek képeztetésére 2000 pft. tőke lefizetésével örökös *alapitványt* lehet tenni, minek következtében az *alapitónak*, vagy az általa kirendelt utódnak joga van, egy siketnéma gyermeket a képeztetés idejére (6—7 évre) kinevezni s ennek kiléptével az alapitványt más egyénre ismét átruházni. Az efféle alapitvány örök időre fentartja a szerző nevét, mi okból ezen magán alapitványi növendékek vas ágyaira a szerző vagy alapitó neve föliratik.

Az eddigi *alapitók* következők: Zsolnai Dávid, veszprémi főprépost; Kolozsvári Sándor, veszprémi kanonok; Fuchs, Wurm és Kluch, nyitrai püspökök; cs. kir. Pest város; gróf Nádasdy Ferencz, mint váczi püspök 1, mint kalocsai érsek 2, Draveczky Ferencz, esztergami kanonok; a nagyváradi káptalan; Erdélyország; gróf Batthyány, Zichy; Jankovics Márton, alesperes és jankováczi plebános; özv. Jeszenovszky szül. Joannovich Magdolna; — Király Antal, siketnéma intézeti tanár: Ürményi Ferencz; özv, Csuzyné szül. Talián Rozália; Gáspárik Kázmér, váczi főprépost; Ebner József németujfalusi plebános.

Az uj országgyülési terem Washingtonban.

A washingtoni kapitól rajzát bemutattuk a Vasárnapi Ujság mult évi 48. számában. Ez épület helyét maga *Washington*, az északamerikai köztársaság alapitója, szemelte ki s 1793-ban sept. 18-án le is tette alapkövét. Mindemellett olly kevés pénz gyült egybe, hogy az épités csak lassan haladhatott s ezért 1812-ben, a háboru bevégzése után, a congressus több ülését, a washingtoni polgárok magánházában volt tartani kénytelen.

A kapitól további kivitelét 1815-ben kezdték meg. Az a római-korinthi stylben a római pantheon mintájára van épitve. A képviselők számának szaporodásával, a kapitól nagyitásának eszméje is fölébredt, de a congressus csak több év mulva határozta el annak megvalósitását. Ezt illetőleg egy, mindkét ház által kinevezett s egyesült bizottmány 1848. máj. 28-án nyujtá be a nagyobbitási tervet. Négy hónappal később a középitészeti választmány lőn megbizva, az épitési tervek benyujtására fölhivást s a legjobbnak itélendő tervnek 500 dollár jutalmat hirdetni. Mintegy 40 terv érkezett be, és a szerencsés pályanyertes Anderson C. F. lett Uj-Yorkból. A kivitelre felügyelettel Meigs kapitány lőn megbizva.

A kapitól mindkét szárnya egyenlő; az épitési anyag fehér márvány. Teljes befejezésig a költség 5 millió dollárra megy. A képviseleti ház uj gyülésterme, mellyet rajzunk mutat, a déli szárny keleti végében van. Négyszegü, 140 láb hosszu, 93 láb széles s fölülről nyer világosságot; mindnégy oldalát, egy 16 láb széles karzat veszi körül. A falakat festések fogják disziteni, mellyek jeleneteket ábrázolnak Amerika történetéből.

A mennyezet egy nagyszerü vasrostély, mellynek középső szemei üvegablakul szolgálnak, a mellékszemek pedig mindannyi keretek, mellyek falfestményeket foglalnak be. A szószék egyszerüsége és szépsége által tünik ki; olasz márványból van faragva s tarka tennesei márványzaton áll. E körül állnak félkörben a képviseleti tagok iróasztalai.

A kapitól egész homlokzatának hossza 765 láb, és a világ legpompásabb épülete egyikének tekinthető.

TÁRHÁZ.

Wise léghajó-utazása.

Nemrég olvastunk Wise azon tervéről, hogy Amerikából Európába léghajón akar átutazni. Ő, Lamountain, Gager és egy amerikai lap tudósitója tettek is léghajón nagy utat, de csak St.-Louisból Uj-Yorkig. Azonban ez is legnagyobb a léghajón eddig tett utak közt, azért megérdemli, hogy nehány szót ejtsünk róla.

St.-Louisban a léghajó este felé szállt fel; a bennülők a várost, a vidék völgyeit, hegyeit, mezőit, erdőit mind összébb láták szorulni, mig végre minden egybefolyt szemeik előtt. 8 órakor tapasztalák, hogy lenn már napnyugta van, ámbár ők még fenn teljes fényben usztak. A föld sik zöld mezőnek látszott, mellyet egy sötétes réteg fátyolozott el mindinkább szemeik elől. A hegyek, igy fölülről nézve, nem látszottak puposoknak, hanem elterülőknek, alacsonyaknak s tompáknak. A sötétség alulról lassankint fölfelé közeledett; lassankint a nap is eltünt, egy sötét vörös felhő tömeg mögé; de nem sötétült be teljesen, még 10,000 láb magasról is meg lehetett különböztetni a foltokat, mellyek a földön a váltakozó völgyek, hegyek, mezők, erdők, folyók, tavak által mutatkoztak. Egy nemében az átlátszó gőznek uszott a léghajó, mellynek alkotó részeit nem lehetett látni, de mintha mégis fényrészecskékből lett volna összetéve. E fény hatása igen sajátos volt. A léghajó minden része vilanytól fényleni (phosphoresciren) látszott, mintha csak tüzzel lett volna megtelve.

A léggömb minden ráncza, vonala, a kötelek, szóval: minden olly világos volt, mintha csak fáklyával lett volna megvilágitva; az óra számait is mindig tisztán lehetett látni. És e jelenet, minél magasabbra szálltak, annál szebb lett. Ennek magyarázata abban rejlik, hogy a felhők vilanynyal megterhelve és a nap melege által áthatva, kisugározták és a légen átlövelték azon fényparányokat, mellyek bár maguk láthatlanok, mégis megvilágitották a lég utait. Egyébiránt ez éj a kivételesek közé sorozandó, mert midőn Green, Mac Mason és Holland lord szintén éjjel Londonból Weiburgba léghajóztak, olly sötét volt, mintha csak fekete márvány-tömegben usztak volna.

Éjfélutáni egy órától egész fél ötig csak 4—500 láb magasan haladt a léghajó a földtől. Az utasok közől három elaludt; a lég kellemes meleg volt. Egy órakor a hajó hirtelen sülyedni kezdett, mignem a fák csucsát érte. Ekkor a még meglevő 3 fontnyi álsulyt (Ballast) kivetették, s hallották még, mint csörögtek le annak porszemei egy ház fedeléről. E könnyités által a hajó akkorát emelkedett, hogy egy óriási erdő felett megakadás nélkül uszott el. Lamountain, a bennülők egyike, valahányszor ház felett haladtak el, lekiáltott, s közönségesen kutya üvöltése, ugatása volt rá a felelet.

Végre virradni kezdett. Keletről aranyszinü fény kezdett derengeni, ezt a leggyönyörübb hajnalpir követte, mire az egész látkör a legragyogóbban lett megvilágitva. A sötétség fátyola, melly este alulról fölfelé emelkedett, most el kezdett lassankint sülyedni, egy darabig még függni látszott a léghajó és föld között, s aztán eltünt, mint a sürü pókháló szövete, mellyet egy lehellet megsemmisit. Mint varázsjelenet egyszerre minden a legragyóbb tavaszi fényben uszott az utazók szemei előtt. A sárga gabonaföldek, a kigyózó kék folyók, a zöld erdők, árnyékos völgyek, mind igen tisztán kivehetők voltak. Minden fa gyémánt koronát látszott hordani fején, a mezők ragyogtak, mintha drága kövekkel lettek volna behintve, s a folyók és tavak leirhatlan diszben pompáztak.

De e gyönyörü látvány rövid ideig tartott csak; nemsokára tintafeketeségü felhők ereszkedtek le. Köröskörül a szelek kezdtek fujni, mint eleven ördögök. A léghajó épen az Erie-tó fölött állt, mellynek hullámai 15 lábnyi magasra vertek föl. A léghajó el kezdett szállni kétszer olly sebességgel, mint a gőzkocsi gyors vonatáé. A bennülők közől Wise, és még kettő fölmásztak a kosárba, várván szerencsétlen végüket. Lamountain azonban lenn maradt a hajón, melly végre leesett a vizre, mintha csak szirtre pottyant volna, olly nagy csattanással, és három hordója be is tört, de a hajót kivülről bevonó viaszvászon nem eresztette be a vizet. Most elvagdalták a köteleket, mellyek a léggömböt s kosarát a hajóhoz köték, kidobáltak minden sulyos tárgyat, fölszálltak mind a kosárba. A léggömb is emelkedni kezdett, s igy a légben függve vagdalták le a hajónak még a köteleken csüggő rommaradványait.

A léggömb igy megszabadulva a tehertől, a partnak tartott, egy őserdő felett haladt el, s végre Uj-York-államban egy óriási fában megakadt.

A léghajó ez utjában, átlag véve, egy óra alatt 15 német mérföldet haladt. Wise állitja, hogy fenn szakadatlanul fuj a szél nyugatról keletre, melly egy óra alatt legalább 50 s legfölebb 80 angol mérföldet halad. Ez okból nyugatról kelet felé rendes léghajózást lehet létesitni. Jelen kirándulásával meggyőződött arról, hogy St.-Louisból Philadelphiába, vagy Uj-Yorkba a léghajózás mesterségének mostani kifejlési fokán is lehet már rendes közlekedést eszközölni. Hogy miért nem juthatott el terve szerint Uj-Yorkig, ezt adja okul, mert e czél elérésére a felső légréteg folyamáig kellett volna fölemelkednie, vagyis 10,000 láb magasságig, és illy magasságban haladnia folytonosan, de uti-társai nem voltak ellátva meleg öltönyökkel, az oda fenn uralgó hideg kiállására, kik miatt kénytelen volt csak 600 láb magasságban haladni. Még párszor ismételni akarja jelen utját, melly után végkép kikutatottnak véli azon föltételeket, mellyek mellett St.-Louis és Philadelphia közt rendesen léghajózhatni. Ezután Európába, nevezetesen Angliába, fog átléghajózni, mihelyt az ez utra szükséges 6000 dollárnyi (12,000 ft.) költséget valahonnét előteremtheti.

Wise e kisérletével a léghajózás igen nagy lépést tett előre. Igen kizsákmányolhatónak igérkezik a léghajózásra nézve azon elv felállitása, hogy a felső légrétegek folyását kell fölhasználni. Ennek nyomán a kelet felé irányuló légfolyam az Amerikából Európába jutás lehetségét igen valószinüvé teszi. Remélhetőleg megtalálják a nyugat felé irányuló légfolyamot is, és ekkor a visszautazás sem lesz lehetetlen.

Wise fönebb emlitett utazásakor egy irányzó készüléket is vitt magával; de nem alkalmazhatta, mert az csak ugy lett volna használható, ha magához a léggömbhöz lett volna erősitve. Szerinte azonban e készülék a léghajózásnál nem bir gyakorlati czélszerüséggel.

Nagy érdekeltséggel nézhetünk azon idő elé, mellyben Wise ur tervezett utazását Európába valósithatja; mert az a léghajózás ügyét ismét közelebb viszi a tökélyhez.

A budai hegyek. *)

A budai regényes szépségü vidék egyik főhátránya, a vizhiány, melyen gyökerestül csak közös erővel segithetni. Vannak azonban még egyéb akadályok is, mellyek e gyönyörü tájnak érdemszerinti élvezhetését és népesedését gátolják, és mellyeknek eltávolitása leginkább a község részéről lenne eszközlendő, annál is inkább, mivel csekély áldozattal, könnyü szerrel czél érhető.

Egyik nagy baj, hogy a budai hegyeken átkigyózó, gyakran fölötte kényelmes és csaknem átalán kellemdus utak nincsenek kellőleg megjelölve. A számos ösvények, mellyek az egyik s másik mulatóhely összekötésére az erdőkön át törettek, a szép árnyas gyalogutak, mellyek sürü erdőségek közepett, a szomszéd helységek felé vezetnek, csak az avatottak előtt ismeretesek; biztos kalauz nélkül eltéved a szegény vándor és járatlan utakon óráig barangolhat a nélkül, hogy a kivánt czélhoz juthatna.

E bajon igen könnyen segitve lenne, ha mindenütt utmutatótáblák állittatnának föl, ha a keresztutaknál, az egyes erdei mellékösvényeknél stb. utbaigazitó feliratokkal ellátott táblák alkalmaztatnának, mellyek segélyével kiki, minden további tudakolódás nélkül, könnyen eligazodnék. Ennek szüksége olly szembeötlő, mikép valóban csodálatos, hogy eddigelé nem történt.

Illy utmutatók fölállitása olly csekély költségbe kerülne, hogy finánczoldala szóba sem jöhet, holott ez eszmének foganatositása többféle előnynyel kecsegtetne, mert ez alkalommal a tapasztalás mutatná, hogy egyik másik vagy igen keskeny s kevés költséggel szélesbithető, vagy igen meredek, vagy fölötte göröngyös stb., min szintén könnyen sigithetni. Ez alkalommal továbbá azon tapasztalás tétetnék, hogy sok kitünő szépségü hely vagy még nincs is megkeresztelve, vagy neve igen ismeretes, jelesen a budai hegyláncolatnak magyar nevei nem ugy forognak a nép ajkán mint kivánatos lenne; utmutatófeliratok e neveket fölélesztenék és népszerüekké tennék.

A megjelölés elmulasztása jelenleg annyira megy, hogy még közmulatóhelyek is, mint például a Szép juhászné, annak hijával vannak, pedig nemcsak budapestiek, hanem vidékiek, sőt külföldiek is nem ritkán fölkeresik városunk e sveiczi jellegü sétáit.

A közlekedési könnyüség is a teendők még elég tág mezejét tárja fel; az egynehány év előtt tervezett, sőt nagy hévvel fel is karolt vasut, melly ügy, ugylátszik, egészen dugába dőlt, lehetővé tenné, hogy a szegényebb osztályuak is egy kényelmes kirándulás élveiben részesülhetnének; de addigis a bérkocsisok, főleg vasár- s ünnepnapokon, tulköveteléseinek árszábási mérséklése a középosztályuakat legalább hébekorba részesithetné ezen kedvderitő mulatságban,

Hogy a budai hegyláncolat számos telepjeivel, pompás ültetvényeivel s kellemetes nyugpontjaival nem eléggé népszerü, már azon körülmény mutatja, hygy még legkitünőbb pontjairól, és az azokról nyiló nagyszerü kilátásokról sem igen birunk fa- vagy kő-, réz- és aczélmetszetekkel. A németországi városokban a legjelentéktelenebb mulatóhely százféle rajzban szerepel, és levélpapirok, étlapok, czimjegyek stb. homlokán a még olly kisszerü tájnak is különféle rajzával találkozunk.

Nálunk az ipar e neme kevésbé ismeretes; mi nem dicsekszünk a természet nagy adományaival, mi nem örökitjük illy módon s uton, mit a jótékony természet párosulva emberi szorgalommal a kedélyfölderitésére létesitett, mert kevés kivétellel magunk sem ismerjük kincseinket.

Évről évre szaporodik ugyan a nyári lakok amugy is tekintélyes száma, de mennyi kies tér lenne már, melly Tusculanum keletkezésére alkalmas helyül kinálkoznék, a nélkül, hogy az efféle szükséglet iránt kellő érzettel s szükséges pénzerővel biró polgártársainknak szembe tünnék, és miért? mert budai hegyvidékünk még nem eléggé népszerü.

Minden eszköz tehát, melly ezen kincs feltárására és megismertetésére vezet, szükségképen emeli annak értékét is, biztositja annak jövőjét. A Lipót mezőn létesülendő közp. tébolyda nem kevéssel fog e vidék elevenitéséhez járulni, hatását azonban csak ugy nem fogja eltéveszteni, ha a többi vidékek is kellőleg megjelölt kényelmes utak, és megtelelő közlekedési eszközök által vele közelebb összeköttetésbe fognak hozatni.

*) E figyelemre méltó czikket a „B. P. H." után közöljük.

Irodalom és müvészet.

— (*A naptárak megindultak!*) Már emlitettünk két előörsi csatárt, a sárospataki és fehérvári naptárakat, mellyek már hetek óta a közönség kezében vannak. Most jelenthetjük, hogy a folyó pesti vásárra már tömegesen jelentek meg naptáraink, még pedig a legnépszerüebbek. Szándékunk van mindegyiknek tartalmát bővebben ismertetni, most csak annyit sietünk jelenteni, hogy az alább megnevezendő naptárak szerkesztesében feltünő ez idén a szorgalom és igyekezet s azok régi közönsége most még hasznosabb és mulattatóbb kézi könyveket fog birni bennök. Igen csinos kiállitásban elöttünk fekszenek :

1 *Protestáns naptár* 1860. évre. Szerkeszté *Ballagi* Mór. Ára 50 kr.

2. *István bácsi naptára*, Szerkeszté *Majer* István. Ára 50 kr.

3. *Kakas Márton naptára*, nagyszámu sikerült képekkel s törhetlen jó kedvvel, bővitett tartalommal. Ára 80 kr.

4. *Bolond Miska naptára.* Képei különösen jók ; metsző, éles satyrájának, gunyoros élczeinek még több jeleivel, mint a hiressé vált előbbi évfolyamokban. Ára 80 kr.

Nem különben megjelent :

5. *Határidő naptár*, ügyvédek s az üzlet mindenféle embereinek számára. Ára 1 ft.

— (*Magyar Akademia.*) I. Az Akademia utolsó nagygyülése által kihirdetett következő jutalomfeladásra : „Kivántatik egy történeti és széptani emlékirat Kazinczy Ferenczről mint költőről, prózairóról és műforditóról, tekintve a nyelv átalakitására gyakorlott hatását is, aug. 20-káig mint határnapig *egy* pályamunka érkezett illy jeligével : „Tout ce qui est grand, est legitime à sa maniére ; la médiocrité seule n'a pas de place dans e royaume de Dieu. R."

II. Az ugyanakkor kihirdetett e feladásra : „Költemény kivántatik, mellynek tárgya : „Kazinczy Ferencz emlékezete," ugyanaddig *tizennégy* pályamunka érkezett illy jeligékkel :

1. Ki volt Kazinczy? kell e kérdenem ?
   Lehettek, s voltak hü apostolok,
   De ő a nyelvnek megváltója volt. — Vachott S.
2. Első valék én, a ki, mint miveld
   A parlagot, törvényt s példát adék. — Kazinczy (Sylvesterről.)
3. Él magyar, áll Buda még.
4. . . ő a nyelvnek megváltója volt. — Vachott S.
5. Hiv és nagy vala. — Kazinczy.
6. Zengjétek el a legszebb
   Dalt néma hantomon.
7. . . . fél századig
   Tartá vállán, mint Atlas az eget,
   A nemzetiségnék ügyét — Petőfi
8. Oh szép, mikor feledség-nyomta földből
   Kisarjad a sziv, az elporhadott,
   Mint rom fölött a repkény ha kizöldül,
   És kegyelet sir rája harmatot — Arany.
9. . . . Quondam cithara tacentem
   Suscitat Musam.
10. Magyar nemzet? most nem volnál magyar
    Ó akkor volt az, midőn senki nem volt.
    Midőn magyarnak lenni
    Szégyen vala. — Petőfi.
11. Hogy busong egyedül. — Révai.
12. Hazádnak rendületlenül
    Légy hive, oh magyar!
13. Szóljunk a dologhoz!
14. . . . ő a nyelvnek megváltója volt. — Vachott S.

A pályairatok az akademiai nyelvtudományi osztálynak aug. 21-én reggeli 8 ór. Fáy András tiszt. tag. ur elnöklete alatt tartott bizottmányi ülésében a titoknok által benyujtatván, azoknak birálók rendeltettek; a jeligés levelek pedig az Akademia és Lukács Móricz tiszt. tag ur pecséteivel egy közös boriték alá lezárva a levéltárnoknak adattak őrzés véget. Kelt Pesten aug. 21. 1859. *Toldy Fdrencz*, titoknok.

— (*Beregszászi Pál egy ujabb munkája.*) Mérnökeinket, épitészeinket, s átalában technikusainkat érdekelni fogja, hogy az e téren már számos érdemmel biró buzgó szerző ismét uj művel szaporitá kiadásait. A munka czime : „*A tárgyaknak, a látszás tudománya szerinti ismertetése és rajzolása.*" XII rajztáblával s két rendbeli melléklettel, készitette *Beregszászi Pál*, hites mérnök. Nyomatott Debreczenben. A rajztáblák igen tiszták és érthetők.

Az 1-ső *melléklet* : a már rajzolatban meglevő különböző kiterjedésü lapoknak, más alaku, de ugyan azokkal egy négyszeg mértékbeni foglalatu lapokká átváltoztatására vezető szabályokat tárgyazza I. rajztáblával.

2. melléklet : a mérnöki tudomány szerint lerajzolt lapoknak és testeknek, fából vagy más anyagból, vagy csak papirosbóli kiformáltatására, s megkészitésére vezető szabályokróli értekezés. I. rajztáblával.

Az egész munkálatnak, kemény fedélben bekötve, ára 2 pft.

Tiz, egyszerre megrendelt s előfizetett példányra, egy tiszteletpéldány járul.

Egyuttal figyelmeztetjük az illető közönséget, hogy Beregszászi Pálnak a rajzolásról és épitészetről megjelent eddigi munkái is számos példányban kaphatók még Debreczenben a szerzőnél, ki szivesen szolgál velök a megrendelőknek.

\+ (*Az uj magyar Muzeum*) VII-ik vagy juliusi füzete megjelent, következő tartalommal: „A magyar képzők és ragok a szanszkrit nyelvészeti rendszer világában," *Lubóczi* P. Ferenczről. „Kazinczy Ferencz Levéltárczájából negyedik fogás," (Kazinczy F. és Vida László), *Lugossy* Józseftől. Egy finn runa, Peténvi Salamon sirverse *Székács* Józseftől. — A Magyar Akademiai Értesitő V-ik számának tartalma: „A magyar nyelvészkedés köre," *Ballagi* Mórictól. „A positiv és negativ philosophiáról VIII;" *Horváth* Cyrilltől. „Adalékok a halálbüntetés kérdése ujabb fejleményéhez," *Pauler* Tivadartól.

\+ (*Alzog Egyetemes egyházi történelméből*,) mellyet *Nagy* Zsigmond egrimegyei áldozár s képezdei tanár fordit magyarra, most jelent meg a második kötet, melly a középkort foglalja magában, s 273 lapra terjed nagy nyolczadréten. Az egész munka három kötetből áll, Egerben jelenik meg; előfizetési ára 4 ft. 20 kr. uj p. (Bolti ára kötetenkint 1 ft. 75 kr.)

\+ (*Az „Apotheosis Kazinczy évszázados emlékére"*) Plachy Ferencz rajza után, szines nyomatban megjelent. A sikerült allegoriai képet a „*Hölgyfutár*" adta ki előfizetői számára; külön is megszerezhető Plachy Ferencznél (Sebestyén-tér 1. sz. a.); ára legvastagabb papiron 1 ft. 30 kr., gyengébb papiron 70 kr. uj pénzben. Ki egyszerre tiz példányt vesz, annak darabja csak 1 ftba kerül.

\+ (*P. Szathmáry Károly „Történeti alakok"*) czimü beszély füzérére Kibling Pál kiadó Nagy-Bányán, előfizetési fölhivást bocsátott ki. Előfizetési ár 1 ft. uj p., melly sept. 15-ig küldendő be. A tiszta jövedelem fele a mármaros-szigeti ref. gymnasiumnak van szánva.

\+ (*A Szt.-István-társulat „Morus Tamás és korszaka"*) czimü érdekes és tanulságos történeti munkát adta ki *Babinszky* József forditása szerint.

Vácz

570 **Karcsú Antal Arzén.** Vácz város története. 9 kötet. Vácz, 1880–1890. fve. 8°. Ritka. 45.–

Ranschburg S.

160. kat.

(1942. nov.)

szeretne ölni... Roybert, most már tudja! Reggel egy semmiség miatt összevesztünk. Férjem hirtelen dühre gerjedt, arczul ütött és így szólt: «Nesze, ezt vidd el a te Roybertednek».

Roybert egy kissé regényesnek találta az esetet és kérdezett. A kérdések szigorúak és körmönfontak voltak, mint egy vizsgálóbiróé, az asszony nem térhetett ki előlük és végre megvallotta, hogy az egész botránynak egy levél volt az okozója, a házasságtörési drámák és bohózatok örök rekvizituma, a mely azonban ép úgy ismétli magát, mint az élet egyéb jelensége.

Roybert emlékezett erre a két sűrű oldalas levélre és szóról-szóra elmondta az egészet. Büszke volt a memóriájára, a mely ezuttal hasznos is volt, mert legalább tudta, hogy miféle levele forog a botrányban.

— Mit tegyünk? — kérdezte az asszony.

— Az a kérdés — szólt Roybert — hogy kettőnk közül kit érhet nagyobb baj ebben a botrányban. Ha jobban meggondolom a dolgot, voltakép maga forog veszedelemben, Helén. Én semmit sem veszíthetek, legföljebb az állásomat, a melyben úgy sem telik nagy kedvem.

— Elutazzam hirtelen? — kérdezte a nő.

— A világért se! Nem fog megszökni. Ezzel a botrányt olyan súlyossá tenné, hogy egész életében sem heverné ki. Itt kell maradnia. Először is azért, mert én vagyok maga mellett és bennem megbizhat. Másodszor pedig azért, mert azt az embert ép most nevezték ki és nem hiszem, hogy kedve lesz botrányt csinálni. Várjunk. Várjuk meg, hogy mit csinál ő. Akkor aztán mi is cselekszünk.

— Rossz hadvezér maga, Roybert — szólt az asszony. Az ellenséget meg kell előzni és nem szépen megvárni, a míg támad és ezzel előnybe jut.

— Helén — szólt önérzetesen Roybert — én nem tartom magamat túlságosan okosnak, de annak az embernek lehetne százezer előnye, én mégis túljárnék az eszén, mert, köztünk maradjon, az az ember szamár.

— Az ostobák ép a butaságuknál fogva jobban tudnak ártani, mint az okosak — replikázott az asszony.

Roybert próbálta kitalálni az asszony gondolatait.

— Szóval magának, Helén, már valami kész terve van. Mondja el, aztán majd tanácskozunk róla.

— Semmiféle tervem nincs, Roybert.

A katona czigarettát vett elő, perczre megállt, rágyújtott és úgy mentek tovább.

— Helén — kezdte — mivel az ügy válságos, én mindent el akarok követni, hogy maga fényesen megvédett becsülettel kerüljön ki az affférből. Ha szükséges... felajánlom a nevemet, feleségül veszem.

Eljutottak a kritikus ponthoz, a melyet addig alig mertek érintenni. Roybert ép az ilyen válságos helyzetben tanusította leginkább edzett hidegvérét és Helén körülbelül már az ötödik, vagy hatodik asszony volt, a kinek hasonló körülmények közt fölajánlotta a házasságot. Hidegen, előkelően, korrekten, mert tudta, hogy az asszonyok jobban félnek tőle, semhogy örök életre lekössék magukat hozzá. Gavalléros felajánlásának mindig az volt a következése, hogy az asszonyok habozni kezdtek és addig törték a fejüket, a míg maguktól nem találtak valami más módot a botrány elsimítására.

— Roybert — szólt Helén, maga túlságosan nagylelkű. Vissza akarja szerezni a becsületemet és arra nem gondol, hogy a világ minden becsületénél többre becsülöm a szerelmet. Felesége legyek magának csak azért, hogy a nevemet megmentsem? Ezt nem akarom.

— Akkor rendben van a dolog — gondolta magában Roybert.

— De ... — szólt az asszony és elnézett messzire, mintegy a jövőbe — ha maga azt gondolja, hogy azt a szerelmet, a melyet mi eddig titokban ápoltunk, át tudja vinni a házasság komédiájába is, akkor kérje meg a kezemet. Roybert, én csak szerelemből mennék magához feleségül és nem becsületből.

Roybert hosszú idő óta először pirult el. Érezte, hogy az asszony valami rendkívülit akar és ez tetszett neki, de még nem volt tisztában a nővel.

— Olyan öreg vagyok már — kérdezte magában — hogy már nem félnek tőlem az asszonyok? Megöregedtem, megértem már a házasságra? A régi rebellis, puffogó, tüzelő szén helyett koksz lettem családi tűzhelyek számára?

Helén elmosolyodott.

— Roybert maga túlságosan sokat gondolkodik. Ez nem tetszik nekem. Szeret maga engem, vagy nem?

— Édes asszonyom — felelte Roybert — a tűzbe tudnék a maga szeszélyéért menni... Én nem szeretem, én imádom, bálványozom magát és abban a pillanatban leszek a férje, a mikor akarja; de ...

Az asszony a muffja mögé rejtette mosolyát.

— Beszéljen őszintén — szólt.

— Sohsem gondoltam házasságra — vallotta meg nyiltan Roybert. — Nagyon furcsa fiú vagyok. Azt hiszem, titokban forradalmár vagyok. A jezsuiták neveltek és a papokra haragszom. A kadétiskolában nőttem fel és utálom a katonákat. Hadvezérnek érzem magam és undorodom a háborútól. Imádom a szép nőket és riadozom a házasságtól. Millió hibám van és csak egyetlen erényem, hogy szeretem magát, Helén.

— Szóval a házasság a legnagyobb áldozat, a mit nekem föl akart ajánlani — mondta az asszony. És most már érti, miért nem akartam elfogadni. Saját maga bevallotta, hogy irtózik a házasságtól.

— Hiú vagyok — felelte Roybert — és azt hiszem, hogy a házasság vénít. A míg az ember házasságot tör, addig fiatal marad, a mint



A váczi székesegyház.

megházasodik, hirtelen megöregszik. Az én koromban a házasság már veszedelmes. Nem hiába forgattam Stendhal «De l'amour»-ját, én is azt tartom, hogy a nőkkel szemben mindent meg lehet igérni, de semmit sem szabad megtartani. És a házasság olyan teljesítés, a melyet többé nem lehet jóvá tenni. Azontúl az ember már nem igérhet semmit annak, a kit legjobban szeret a világon.

Helén elábrándozó, elszomorodó arczczal felelt, a melyben azonban mindenki észrevehette volna a ravasz vonást:

— Csalódtam magában, Roybert. Azt tudom, hogy szeretem magát és azt is tudtam, hogy maga szeret engem. Erre építettem minden tervemet ma reggel, a mikor a férjem megtudott mindent. Nem féltem, nem ijedtem meg a jövőtől, mert azt gondoltam magamban: vár rám Roybert. Roybertnek csak egy szót kell szólnom és délután már a nizzai gyorsvonaton ülünk, hogy elutazzunk az Azur-partra, a hol csakis szerelmünknek élhetünk és nem kell törődnünk dühöngő férjekkel, felháborodott közvéleménynyel és ezzel az egész Bécscsel, a melynek a fejetetején úgy ül a Szent István tornya, mint egy hálósipka. Igy számítottam és úgy látszik, rosszul számítottam.

— Pillanatnyi gondolkodást kérek — szólt Roybert és elővette az óráját.

Az asszony a muffja mögül fél szemmel nézte.

— Most egy óra van — szólt Roybert — kettőre készen lehetünk az ebéddel. Háromkor leadom a névjegyemet tisztelgésül az új vezérkari főnöknél. Háromnegyed négyig elvégezhetem még a legsürgősebb intézkedéseket. Négy órakor már a nizzai gyorsvonaton ülhetek és ha maga is akarja Helén, nem egyedül... Kissé sietnünk kell és ezért engedje meg, hogy felhasználjam mindjárt a legelső perczet. Ezennel megkérem a kezét. Legyen a feleségem, kérve-kérem, szerelmes szívvel.

A nizzai gyorsvonaton Roybert maga elé terítette a «Presse»-t és így szólt:

— A férje kinevezését csinos kommentárokkal kisérik a lapok. «Szorgalmas, buzgó katona... Elsőrangú hadi tehetség... Boldog férj...» De mi lesz holnap?! Undorodom a botránytól, de már nem segíthetek rajta. Bécs, ez a vén pletykás asszony olyan tracscsot kap holnap a reggeli kávéjához, hogy két hétig egyébről sem fog beszélni.

Az asszony végre egész lelkével nevethetett és úgy kaczagott, hogy a könyei belecsordultak.

— No hát, nem lesz botrány — nyugtatta meg Roybertet.

A férjem tudtával utazom Nizzába és a világon senki sem tudja, hogy maga elkisér.

A férjem sem tud semmit és magának nem kell engem feleségül vennie... Boldogabbnak érzi már magát?

Roybert csak nézett és jó néhány perczig tartott, míg megkérdezte:

— Miért ültetett fel?

— Hogy bebizonyítsam, hogy magát ép úgy lehet az orránál fogva vezetni, mint a férjemet és hogy maga ép oly kiváló taktikus, mint az én szeretett férjem. De másrészt elégtételt és kárpótlást akartam magának szerezni... azért a kinevezésért, a melyet maga jobban megérdemelt volna. Boldog már?

— Nem egészen — felelte Roybert — én már egészen beleéltem magamat az én házasságomba.



A váczi püspöki palota.

A VARÁZSLÓ

Szárd novella. Irta: GRAZIA DELEDDA.

A FALU végén laktak, mely egyike volt a Logudoro-hegyvidék legszebb és legfestőibb falvainak; sötétes, parányi házuk az utolsó volt a sorban s a magasból letekintett a rekettje- és mastixbokrokkal borított lankákra.



A váczi székesegyház belseje.

Ha Saveria, orsóval a kezében, az ajtóból kitekintett, a tengert látta, mely a távoli látóhatáron a nyáron aczélkék, télen ködös égbolttal összeolvadt; ha varrásával az ablakban ült, a mérhetetlen völgyeken legeltethette tekintetét, miközben hallgatta a hegyi folyam moraját, mely szirtek és tövisbokrok közt rohant tova.

A vén lugastól beárnyalt, sötét házikóban Saveria már két év óta a legboldogabb életet élte férje oldalán, a kinek nagy, mélytűzű, szeme volt és vérpiros ajka, hasonló a boroszlánbokrok bogyóihoz, melyek közt nyáját, egyetlen birtokát legeltetni szokta.

Antonio is boldog volt, mióta pásztorálmainak hölgyét hazahozta; mindazonáltal két évi teljes boldogság után kicsiny felhő borongott élete egén: Saveria még mindig nem ajándékozta meg gyermekkel s erre kilátás sem volt. Szomorú dolog! Szive mélyéből kivánkozott egy fiucska után, a kit olyan barnának képzelt, a minő ő maga volt, a ki hegyen-völgyön követhetné és segíthetne neki fáradságos munkájaban; fiút, a kiből később öreg szüleinek öröme és reménye válhatnék, a ki szintén megnősülne, nevét s a megifjuló nyájat ráruházhatná a maga utódjára, hogy ez aztán így folytatódnék időtlen-időkig! Antonionak minden őse pásztor volt s ezt a dicsőséges hagyományt követni akarta, — de mikép, ha a sors megtagadta az örököst?

Megkisérlettek mindent: fogadalmat, novenákat, búcsújárást, Antonio mezitláb és hajadonfőt elzarándokolt a bitti-i madonna del miracolo hires szentélyébe, körmenetet és ünnepi misét rendelt s annyi súlyú viaszgyertyát igért a madonnának, a mennyit születendő fia nyomni fog. Hasztalan! Saveria sárga posztómellénykéjében és himzett ingében karcsú és kecses maradt s a ház csendjét nem verte föl sem gyermeksírás, sem bölcsődal.

Nagyon szomorú ügy volt ez s már feladtak volt minden reményt, mikor egyszer egy barátnője látogatta meg Saveriát s titokzatosan így szólt hozzá:

— Tudja-e kend, Sabé komámasszony, hogy Peppe Longu elárulta nekem, miért nem kap gyermeket?

— Nos, hát miért nem? — kérdezte Saveria izgatottan és tágranyilt szemekkel.

— Miért? — folytatta amaz halkan. — Óvjon meg bennünket az Isten! De kend is tudja, hogy Peppe, a mint mondják, hatalmas varázsló... Nos, ő maga bevallotta nekem, hogy megbabonázta kendet.

— Libera nos domine! — kiáltott fel kaczagva Saveria és keresztet vetett magára.

Mint a falu minden fehérnépe, ő is babonás volt, sőt egy ízben a maga szemével bolyongani látott a hegyek közt egy fehér kisértetet. De hogy Peppe Longu, noha varázsló volt, erre képes legyen, azt mégis bajjal hitte el! De a másik csak beszélt és beszélt s mivel Saveria hitetlensége bántotta, addig beszélt, míg sikerült meggyőznie afiatal asszonyt.

Miután vagy egy óra hosszat csevegtek a tűzhely mellett, melynek parázsán Saveria ezalatt megfőzte a kávét, a fiatal asszony végre is annyira meg volt győződve Peppe varázslóképességéről, hogy elgondolkodva kérdezte:

— Nos, mondja csak kend, nem oldhatná fel Peppe megint a varázslatot?

— Nem! Azt mondta, hogy ez lehetetlen. Úgy látszik, valami miatt haragot tart a kend urával.

W. TWERDY
aromatikus fogpasztája
DENTIFLORE
sok év óta kipróbált és kedvelt szer.
Ára: üveg vagy tubusban 2 kor. Próbatubus 60 fillér.
Wien, I. Kohlmarkt 11. Gyógyszertár «az Arany szarvashoz».
Kapható gyógytárakban és illatszerüzletekben.

viszonyaival, sajátos természeti értékeivel és hiányaival, nyersanyagszükségleteivel, mindazzal a kérdéssel, melyek ma annyit foglalkoztatják az újságolvasókat és politikusokat, hadvezéreket és egyszerű katonákat. Szempontjainak újszerűsége, népszerű előadásmódja jelentős értékei.

Szepesi N. Vilmos: Az ősi Szepesség. Singer és Wolfner. 308 lap. (Fűzve 8.60, kötve 11.60.)

A Szepesség, vagy másszóval „Cipszerország" a történelmi Magyarország egyik legjelentősebb tája volt: kultúrális, társadalmi, gazdasági és politikai téren egyaránt jelentős értékekkel gazdagította az egyetemes magyarságot. A szerző, aki a cseh megszállás alatt a Szepesség életének egyik jelentős alakja volt, gondos tanulmányok és élményi uton szerzett ismeretek alapján írta meg ezt a könyvet. Összefoglaló képet nyujt az egyes fejezetek során e táj városairól, természeti kincseiről, irodalmi és művészeti kultúrájáról, multjáról és húszéves kisebbségi életéről. A könyvhöz *Lukács György* írt előszót, *Vikár Béla* pedig *Szepességi kistükör* címmel terjedelmes bevezetést. A szöveget 61 illusztráció díszíti.

Bán Márton: Váci képeskönyv. Officina. 38 lap+32 műmelléklet. (Kötve 3.40.)

Vác városa legrégibb településeink közé tartozik. Mind történelmi multja, mind a városkép, különösen a Duna felől föltáruló szépsége megérdemli, hogy az eddiginél nagyobb érdeklődésre érdemesitsük. A megismerés- és megértésben kiváló segítőtárs ez a könyv, melyben a tudós szerző megismertet bennünket a város multjával, építészeti és egyéb művészeti emlékeivel s legújabb fejlődésével. Persze mindezt röviden, de minden lényeges adatra és értékre kiterjeszkedve. A szöveget számos gondosan fényképezett kép egészíti ki: épületek, szobrok, képek, városrészletek, mind egytől egyig olyan alkotás, mely vonzó történelmi patinát ád a városnak.

Homér Lajos: Keleti miniaturák. Officina. 48 lap és 32 egyszínű, 4 sokszínű képtábla. (Kötve 8.80, könyvnap után 12.40.)

A keleti művészet egyik legsajátosabb és legvonzóbb ága, a kisképfestészet. A szerző megállapítása szerint a „miniatürfestészet tulajdonképen kicsiny kivétellel az iszlám népek fő festőművészete volt". Különösen a perzsák remekeltek e téren. A szerző gondos kutatások alapján fejlett művészi érzékkel és nagy szakértelemmel ismerteti a perzsa, török és indiai kisképfestészet fejlődését, kimagasló értékeit és teljesítményeit. Szavai nyomán értő szemmel szemlélheti az olvasó a gondosan összeválogatott különös művészi felfogásról és kivitelről tanuskodó s ezért az első pillantásra az európai szemlélő számára szokatlan képanyagot. A könyv, különösen a színes képtáblák kiállítása minden elismerést megérdemel.

Paul de Kruif: Bacillusvadászok. Fordította: *Detre László*. Írás kiadás. 610 lap. (Kötve 22.80.)

Kruif népszerűségben vetekszik napjaink legfelkapottabb regényíróival. Könyvei páratlanúl érdekes tudósítások a tudomány és természet vértelen s gyakran az emberre nézve mégis tragikusan végződő küzdelméről. Igaz, legfeljebb csak az egyes küzdő dől ki a csatasorból, de az emberiség mégis csak győz. Ez a könyve az emberiség legnagyobb jótevőiről szól. Azokról az áldozatos egyéniségekről, akik sokszor életük kockáztatásával vagy feláldozásával kutatták és találták meg a legveszedelmesebb betegségek kórokozóit. Kruif elsőrendű szakembere a bakteriológiának s így szakszerűsége minden kritikát kibir, e mellett közvetlen hangú humoros előadó is, aki a legnehezebb tudományos problémákat is lenyűgöző érdekességgel ismerteti meg az olvasóval. A könyvet *Győry Tibor* és *Bálint Nagy István* magyar vonatkozású adalékokkal is kiegészítette.

János Alfréd: Az ismeretlen gyermek. Pantheon. 176 lap. (Fűzve 5.50, kötve 8.—.)

A szerző abból a ma már általánosan elismert megállapításból indul ki, hogy a gyermeki életnek egészen más törvényei vannak, mint a felnőttek világának. Ennek az egyéni, sajátos életszakasznak legjellemzőbb jegyeit tárja föl mind a gazdag pedagógiai irodalom, mind egyéni tapasztalatainak felhasználásával. De nemcsak megismertet „az ismeretlen gyermekkel", midőn a gyermeki élet egyes állomásairól, különféle vonatkozásairól, a felnőttekkel való érintkezéséről beszél, hanem a helyes és okszerű gyermeknevelés apró fogásaira, elvi szempontjaira és gyakorlati lehetőségeire és eszközeire is rámutat. A bátor realizmussal és közvetlenséggel megírt könyvből a gyermek iránt érzett szeretet és felelősség sugárzik.

Kallós Ede: Nevek és napok. Dr. Vajna és Bokor. 384 lap. (Kötve 16.—.)

Az érdekes könyvet a keresztnevek művelődéstörténetének lehetne nevezni. A nálunk jelenleg használatban lévő keresztneveket veszi sorra s elbeszéli, „mikor és hol indultak világgá, hogyan folyt az életük, hogyan érkeztek hozzánk, hogyan fogadták őket itt s ma hogy élik napjainkat". A nevek névsorban következnek egymás után, a szerző mindegyiknél szinte csodálatraméltó tájékozottsággal mutatja meg a név eredetét, majd annak kialakulását, értelmét s az egyes nevekkel esetleg összefüggő érdekesebb vonatkozásokat is. Eredeti és újszerű könyv, számtalan meglepő adatot talál benne az olvasó.

Dr. Mészárovits Tibor—Dr. Szemenyei János: A könyvvitel és az organizáció kis lexikona. Renaissance. I. rész 396, II. rész 212 lap. (Kötve 39.60.)

A könyv előszavában írják a szerzők: „Célunk könnyen kezelhető gyakorlati kézikönyv megírása volt... A rendelkezésre álló, s igen nagy anyag kiválogatásánál is e szempontra helyeztük a fősúlyt. Igyekeztünk a gyakorlati szempontokból legfontosabb részeket kiemelni és azokat a legkorszerűbb elvek és eredmények alapján tárgyalni olymódon, hogy ennek során a jövőben várható fejlődéssel is számot vetettünk". A szerzők mindkét kérdéskör kiváló szakemberei, mégpedig nemcsak elméleti, hanem gyakorlati téren is. Könyvük könnyen kezelhető, világosan megírt és minden szakkérdésre kimerítő felvilágosítást nyujt. A könyvviteli részt *Dr. Mészárovits Tibor*, az organizációs részt *Dr. Szemenyei János* írta.

Magyar regények, elbeszélések

Ács Tivadar: A száműzöttek. Hungária. 248 lap. (Fűzve 6.80.)

Ez a könyv Fiala János 48-as honvédezredes eddig ismeretlen emlékiratait közli meglepően érdekes, a magyar emigránsok életét feltáró részletekkel. Az események középpontjában a szabadságharc legendás vezére, Bem apó áll, mellette azonban a külföldre szakadt magyarság számos más jelentős egyéniségét is megismerjük. Fiala János sokfelé megfordult, miközben a száműzetés keserű kenyerét ette s élményeit színesen és érdekesen mondja el emlékiratában. De nemcsak külföldi élményeiről számol be, hanem a szabadságharcra vonatkozólag is számos érdekes részletet és megállapítást közöl. *Ács Tivadar* értékes tanulmányban ismerteti az emlékiratokra vonatkozó könyvészeti és történeti adatokat.

Acsády Károly: Párizsi tánc. Lux könyvkiadó. 200 lap. (Fűzve 7.—, kötve 9.80.)

Egy húszéves magyar fiatalember párizsi élményeiről szól ez a könyv. Fellengző álmokkal száll le a vonatról „a Fény városában" s azt reméli, hogy minden siker és minden szépség az ölébe hull. Író és költő; s a művész rajongásával nézi a csodált város életét. Mint minden nagy várakozás, ez is csak többé-kevésbbé valósul meg. Sok örömet kap Párizstól, de sok szomorúságot is. Könnyű, felszínes, futó élményeket s ugyanakkor pénztelen tengődést, szegénységet is. Az író könnyed hangon, fesztelen csevegéssel rögzíti élményeit. Stílusa különösen kiemeli ezt az érdekes regényt.

Almásy László: Rommel seregénél Líbiában. Stádium. 208 lap. (Kötve 10.—.)

„A háború előtt tizennégy évet töltöttem Afrikában. Ebből nyolc esztendő emléke a Libyai sivatag feltárásához és térképezéséhez fűz". A szerző neve szakmunkái és érdekes útleírásai révén általánosan ismert. A mostani háborúban ismét elmegy Afrikába, de békés kultúrmunka helyett a harcok szolgálatában. Rommel hadseregéhez volt beosztva s ebben a könyvében háborús élményeiről számol be. Figyelmét nem a nagy csaták, mozgalmas harci események kötik le, hanem a háború mindennapjait figyeli, az ember viselkedését nézi a harcok és feladatok keretei között; azzel a sajátságos élményszemlélette. no meg hangulatos előadásmódjával, neleg, közvetlen hangjával válik érdekessé és figyelemreméltóvá ez a naplószerű beszámoló.

Baróti Géza: Tisztességes ház. Dante. 304 lap. (Kötve 10.40.)

A kisváros regénye. De eredeti és érdekes szemlélettel dolgozza föl ezt az irodalmunkban annyira kedvelt témát. Mindjárt sajátos közvetlenséget teremt az elsőszemélyes előadással. A gyermek, majd serdülő főhős mondja el az egész történetet. Az ő tágranyilt, csodálkozó, de a gyermeki lélek édes naivitásával az emberek, életek, dolgok lényegét is kitapintó érdeklődésével nézzük a kisváros szürke egyhangúsággal gomolygó életét. Az egyhangúság azonban csak álcázó ködtakaró, alatta a lélek és az otthonok, zárt házak mélyein fájdalmas vagy furcsa viharok, izgalmak dúlnak, az ember örök tragikomédiái. S ez a nyugalmas felszín is fölszakad olykor,

Magyar Kulturszemle
1943. máj. 15.

Vác műemléke

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET
MÁJUSI UJDONSÁGAI

Csathó Kálmán:

CSALÁDFA

Két kötet.

A kiváló író új műve valóságos remeke a családregény műfajának.

Ára fűzve P 16.—, kötve P 22.—

Bókay János:

LÁZ

A nagysikerű színműíró a novellának is kitűnő mestere. A mai magyar novella-irodalom legjavához tartozik ez a kötet.

Ára fűzve kb. P 5.—, kötve kb. P 8.—

G. Hajnóczy Rózsa:

BENGÁLI TŰZ

India örökké titokzatos és kiismerhetetlen világa elevenedik meg ebben a hatalmas műben. A kasztok életét, az indiai filozófia-rendszereket a beavatott szemével látja s a legnemesebb irodalmi eszközökkel tárja fel az olvasó előtt a szerző. India mai életének sok ismert szereplőjével is találkozunk ebben a színes, izgalmas, pompás könyvben.

Három rész egy kötetben.

Ára fűzve kb. P 12.—, kötve kb. P 15.—

Váci egyházmegye
története

Vácegyházmegye multjából. II. Szerkeszti: Dr. Félegyházy József. 332 lap.

A magyar egyháztörténetírás komoly nyeresége ez a tartalmas kötet, mely három nagyobb tanulmányt foglal magában: *Félegyházy József:* A váci püspökség a tatárjáráskor, *Rajz Mihály:* Egyházmegyénk a török uralom végén, *Lancz Kálmán:* Dvornikovits Mihály püspöksége című értekezéseket. A szerkesztő szerint a tanulmányok az egyházmegye történetének három legsúlyosabb időpontjával foglalkoznak s „ez a három legkritikusabb időponttal való foglalkozás fűzi némi egységbe" őket. Az első tanulmány a szerző korábban megjelent „A tatárjárás történeti kútfőinek kritikája" című művének vácegyházmegyei vonatkozású adalékokkal kibővített változata. A második mű a török uralom végén uralkodó egyházmegyei állapotokról ad számot, a harmadik pedig a török utáni egyházmegyei élet küzdelmeiről tájékoztat. Alapos forrástanulmány és szakszerű előadás teszi értékessé mindhárom tanulmányt.

Magyar Kultúrszemle
1943. jún. 15. (6. 4) 135. l.

A VÁCI SZÉKESEGYHÁZ

ÍRTA

DR. DERCSÉNYI DEZSŐ

BUDAPEST, 1944

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

2

Különlenyomat
az ÉPÍTÉSZET
1044. évi IV. kötet 2. füzetéből

69



F.: Petrás István

A váci székesegyház délről

A VÁCI SZÉKESEGYHÁZ

DR. DERCSÉNYI DEZSŐ.

Vác mai városképének kialakításában a barok kor nagy püspökeinek oroszlánrész jutott, bár a püspökséget s minden bizonnyal az első székesegyházat is Szent István alapította. A török hódoltság után azonban romjaiból kellett újjáépíteni a várost, s így Vác a két Althann-nak, Esterházy-nak és Migazzi-nak köszönheti legtöbb ma is álló műemlékét, köztük a székesegyházat is. A középkori Vác székesegyháza megközelítően a mai ferenc-rendi templom, illetve kolostor helyén, a várban emelkedett és egy XVII. századi térkép szerint háromhajós, szentélykörüljárós csarnoktemplom volt. Báthori Miklós, a nagy reneszánsz főpap idejében az olasz quatrocento épületplasztikájának nívóját elérő belső díszítést kapott, alighanem Giovanni Dalmata és műhelytársai kezétől, kiknek magyarországi foglalkoztatását egyedül Báthori Miklóssal kapcsolatban említik írott adataink. Ez időből

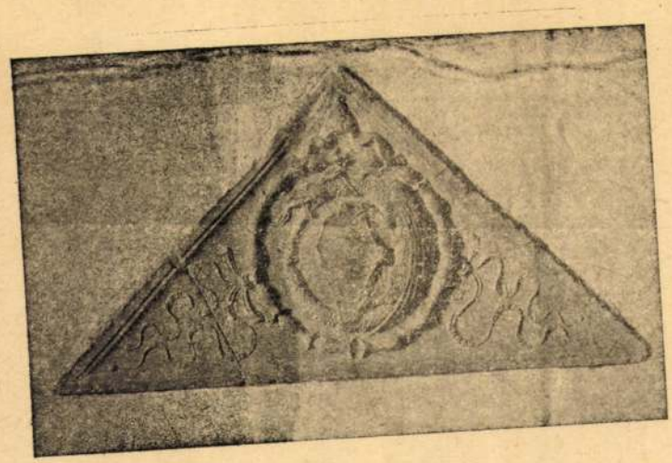



Báthori Miklós címerével díszített vörösmárvány lapok. 1485





II. Ulászló címerével és névbetűjével díszített posztamenskövek

származik a mai székesegyház szentélykorlátjának baluszterei és a kriptában befalazott néhány reneszánsz ízlésű töredék. A sárgás mészkőből készült szentélykorlát díszítő motívumai, de stílusa is a budai vár XV. századvégi faragványaival rokon. (V. ö.: Halászbástya-kőemléktár 347. sz. faragványát). Eredetileg húsz törpepillért találtak, de csak tizenhatot használtak fel, mert minden negyedik, — mely egyben a korlát támasztására is szolgál, — vastagabb és újabbkori pótlás. A többi négyet a székesegyház kriptájába falazták be. Ugyanitt van elhelyezve két vörösmárvány tábla is Báthori Miklós farkasfogas, sárkányrendes címerével, amit püspöksüveggel díszített levélkoszorú övez. Mindkét darab finom faragásával a legjobb hazai reneszánsz faragványok sorába tartozik s rendkívül közel áll az újabban előkerült visegrádi darabokhoz. Végül még két Ulászló címerével, illetve névbetűjével díszített mészkőtáblát is rejteget a kripta, bizonyítva, hogy a XV—XVI. század fordulóján sem szünetelt a székesegyház díszítése. Ez utóbbi darabok, az ú. n. nyéki vadászkastélyban és az esztergomi királyi, illetve akkor már érseki palotából előkerült darabokhoz állanak közel.

Ennyit sikerült megmenteni Báthori székesegyházából a XVIII. század első felében, amikor a ferencrendi templomot és kolostort építették. Vác püspökei a török kiüzetése után romhalmazt találtak székvárosuk helyén. A székesegyház pótlására a mai Konstantin-téren, a felsővárosi plébániatemplom közelében lévő templom szolgált, melyet eleinte kibővítve a város székesegyházának szántak. Amikor azonban Esterházy Károly, a Rómában nevelkedett, széleslátókörű, nagy művészi érzékű főpap került a váci püspöki székre, azonnal felismerte, hogy méltó székesegyházát csakis ott építheti fel, ahol a környező tér kialakítását is maga szabhatja meg. Így esett a választás a székesegyház jelenlegi helyére, melynek pompás hatású terét kisajátított kunyhókból, betömött várárokból, ingoványos, csúszós talajból varázsolta elő Esterházy kitartása. Építészei Franz Anton Pilgram és Hausmann János voltak, de nagystílű terveire csak következtethetünk a többi Pilgram által tervezett, vagy Hausmanntól kivitelezett templom (Kecskemét, ú. n. Nagytemplom, Szentgotthárd cisztercita apátsági templom) alapján.

Esterházyt azonban két év mulva egri érseknek nevezték ki, szerencsére utóda, Migazzi Kristóf nem kisebb lelkesedéssel fogott a székesegyház felépítéséhez. Az ő tervező építésze azonban már Canevale volt, aki a francia koraklasszicizmus törekvéseit (Servandoli és köre) származtatta át Bécsbe és a bécsi érsek, Migazzi megbízásából hazánkba, Vácra is. Bizonyos, hogy a korábbi tervek részben Canevale-t is kötötték, hiszen 1762-ben, amikor a váci építkezések irányítását átvette, az alapok nagy része már le volt rakva. Ha a székesegyház alaprajzát tekintjük egy későbarok templom áll előttünk, viszont főhomlokzata, belső kiképzése a klasszicizmus mérséklő és alakító hatásáról tanúskodik. Canevale kezenyomát mindenekelőtt a homlokzaton ismerhetjük fel, melynek klasszici-

záló elemeit részben már a váci diadalíven, Canevale korábbi (1764) hiteles művén is feltalálhatjuk. Az előcsarnok hat pár korinthusi oszlopa ugyan még nem merevült meg a klasszicizmus kötelező szabályos térközeibe, de fejezeteik, arányaik, egymagában hangsúlyos jelenlétük, már klassziciláló törekvésekről tanúskodik. Ezt az alaptónust mégcsak megerősíti a fogsoros párkánnyal díszített rizalit, a tornyokon is körülfutó és a vízszintes tagolást adó párkányok. A méltóságteljes, nyugodt, kiegyensúlyozott homlokzat mögött emelkedő kupola dob beiktatása nélkül nehezedik a tetőre, ami a szemlélőben hiányérzetet, esztétikai zavart okoz. A kupola magasan kiugró lanternáját fínom copfízlésű díszítmény ékesíti. Mintha a homlokzatra összpontosítottak volna minden külső díszt, a többi három oldal síma falfelületét egyedül a hatalmas ablakok tagolják, de minden más építészeti, vagy plasztikai díszítést nélkülöznek.

Belépve, az építészeti és szobrászati díszítés halk tónusa lep meg. Hatalmas, korinthusi fejezetekkel díszített faloszlopokra támaszkodó, dúsan profilált párkány az egyetlen építészeti tagolás a belsőben, ez is inkább kíséri, mint alakítja a térhatároló falakat. A belső kiképzése első pillanatra szegényesen hat, csak a szürkés-zöld színezés, a tondóalakú grisaillok, a mennyezet szürke kazetta festése világosít fel, hogy itt tudatosan alkalmazott halk tónusokról, a barokk harsogó díszítményei helyett, a koraklasszicizmus szinte puritánságig menő egyszerűségéről van szó. Ugyanezt hangsúlyozzák a mellékoltárok is. Mind a négyet felül háromszögalakú timpanonnal lezárt, műmárvánnyal fedett kanellírozott oszlopok keretelik. A főoltár, illetve a szentély kiképzéséről biztos fogalmat nem alkothatunk magunknak, mert mai alakját már pár évvel a felszentelés után, valószínűleg még 1774-ben nyerte.

A belsőben csak két igazi barokk hangsúly van: a kupolát és a főoltár mögötti falat díszítő Maulbertsch falképek. A Szent Kereszt felmagasztalását ábrázoló kupola-freskó hatalmas arányaival, teljes atektonizmusával, mely még a látszatarchitektura ugyancsak

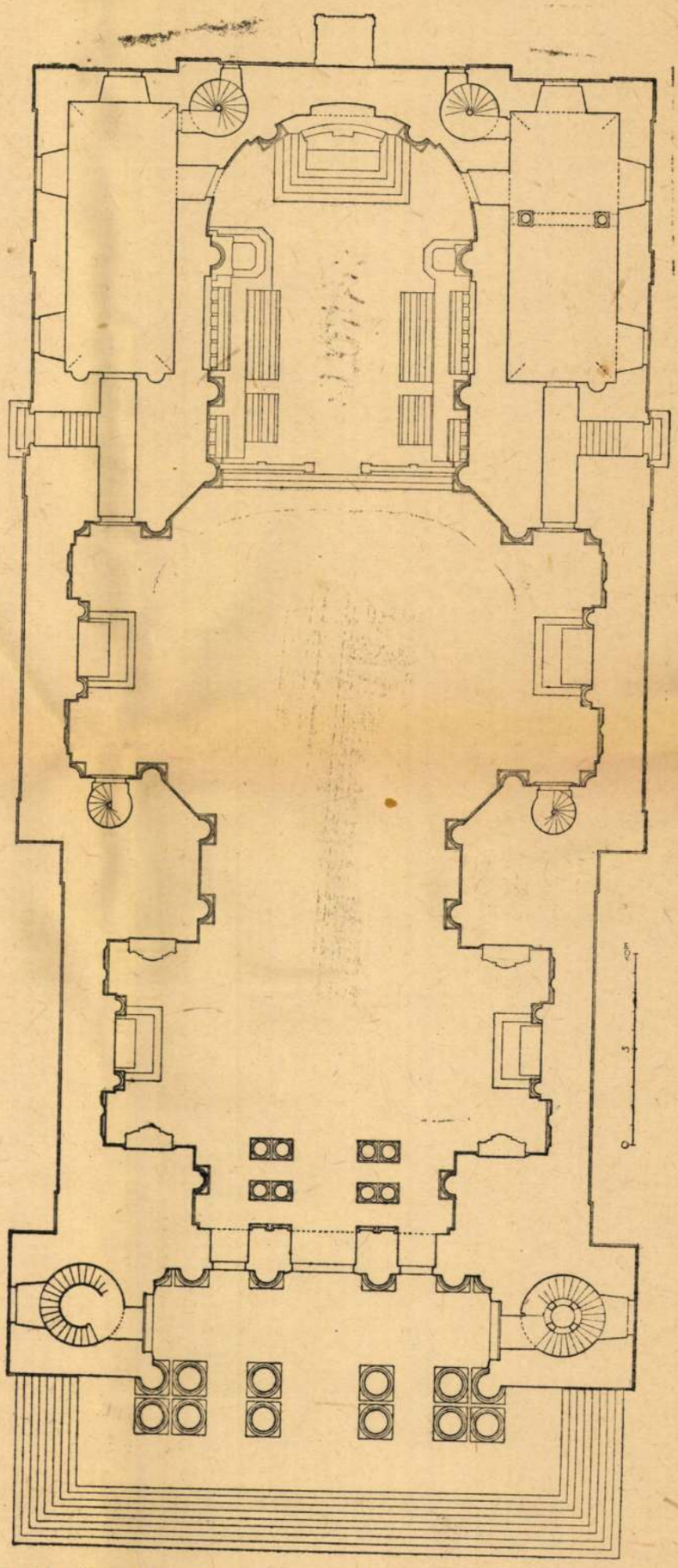

A váci székesegyház alaprajza — Dr. Lux Géza felmérési rajza

könnyen alakítható kereteit sem tűri el, a késő barokk falfestés jellegzetes képviselője s mint ilyen, a főoltár-freskóval együtt Maulbertsch magyarországi, menetrendjében" a hatvanas évek végére tehető. Építészettörténeti szempontból említésreméltó kuriózum, hogy Maulbertsch megörökítette a templom építészét is. A kupolafreskónak közvetlenül a szentségoltár fölötti részén, feketeruhás félalak, kezében a templom alaprajzát tartja. A kép hihetőleg Canevalet ábrázolja, vagy Oswald laikus piaristát, akit Migazzi több ízben, mint az építkezések vezetőjét említ irataiban.

Sokkal zártabb, egységesebb kompozició a főoltár mögötti falra festett freskó, mely Mária látogatását Erzsébetnél ábrázolja. A zárt architektonikus keret, a mozdulatok áradó barokk lendülete, a színezés melegsége és ereje Maulbertsch legjobb munkái közé sorolja, ha nem is éri el az osztrák mester művészetének sümegi csúcspontját. A falkép kétségtelenül Maulbertsch hiteles művei közé tartozik, ezt bizonyítja az újabban feltalált szignatura mellett a pannonhalmi főapáti lakosztályban őrzött kis színvázlat, mely kétségtelenül a váci falképhez készült, mindenekelőtt azonban a freskó jó kvalitásai, ami az osztrák mester magyarországi művei között is előkelő helyett biztosít a „Visitatio"-t ábrázoló váci freskónak.

A székesegyház belsejének ez a még Canevale-tól elgondolt egységes és tartózkodó kiképzését pár évvel a templom elkészülte után már megbontották. Migazzi váci körét bizonyára nem elégítette ki a székesegyház belsejének tudatosan halkra hangszerelt díszítményei, „egyszerűségét" pedig aligha értették meg, hiszen a késő barokk tobzódó díszítményei mellett ez indokolatlanul szegényesnek hatott. Ne csodáljuk, ha a barokdíszekhez, pompához szokott főuraink és papjaink egyaránt idegenkedtek s talán meg sem értették egy nagy ízlésváltozás korai jelentkezését és az ebben a stílusban alkotó építész tudatos művészeti programmját. Az első lépés az volt, hogy Maulbertsch főoltár-freskóját széles, szürke műmárványkerettel elfedtek, a keret aranyozott copfdíszeivel külön is kiemelte a

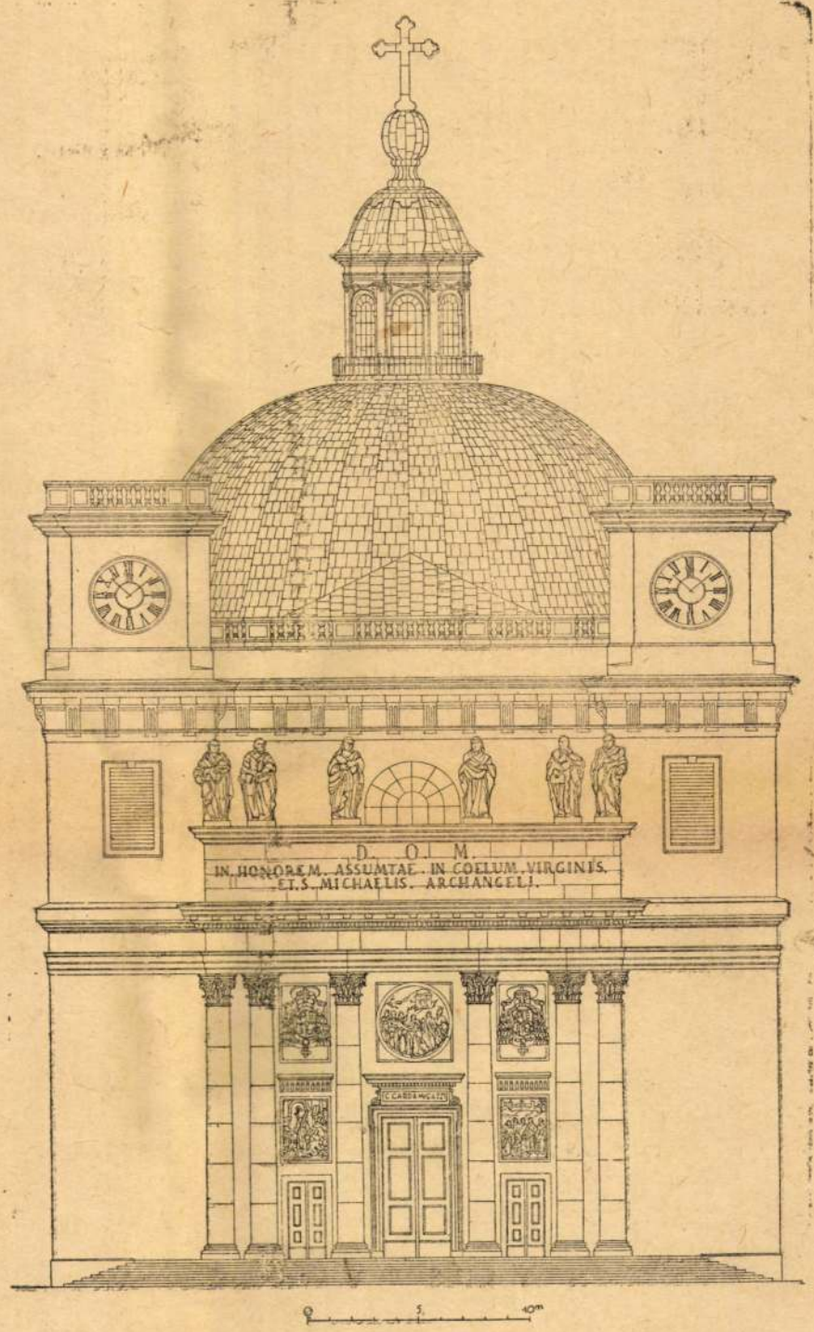

A váci székesegyház főhomlokzata. Dr. Lux Géza felmérési rajza

főoltárt. Maulbertsch falképe fölé pedig Johann Martin Schmidt (ú. n. Kremser Schmidt) vászonképe került. E változás valószínűleg 1772—1774 között folyt le, amire a főoltár fölötti feliratos tábla 1774-es évszámán kívül, az a körülmény is mutat, hogy Kremser Schmidt képéről készült metszet felemlíti, hogy a kép 1774-ben készült.

A XIX. század elején további átépítésekkel változtatták a székesegyház eredeti belső képét. Eltüntették a hajóból a kriptába vezető, konfessziószerű lejáratot. Két-két hatalmas üvegfallal körülvett gyóntatószékkel a bejárathoz közeleső mellékoltárok környezetét változtatták meg. Végül a szintén rokokóstílű orgonát, melyet állítólag Migazzi a pálosok márianosztrai templomából hozatott Vácra, 1904-ben újjal cserélték fel, az új orgona mérete a

fölötte lévő ablak befalazását tette szükségessé, pedig a szentély innen kapta világítását.

Alig foglalta el Vác új püspöke, Pétery József, a püspöki székét, azonnal elhatározta székesegyházának megújítását és díszítését. Egyszerre kétirányba indult meg a munka. A székesegyház Migazzi korabeli állapotának visszaállítása, egyben a szentély liturgikus jelentőségének megfelelő díszítése, gazdagítása volt a cél.

A templom felvételi rajzainak elkészítése és a szentély statikai vizsgálatával egyidejűleg indult meg a főoltár Maulbertsch-freskójának kiszabadítása és restaurálása is, amit a Műemlékek Orsz. Bizottsága megbízásából Kákay-Szabó György a Szépművészeti Múzeum főkonzervátora végzett teljes sikerrel. A falkép több mint egyharmadát fedte el a műmárvány keretet hordozó később ráépített téglafal, ami azonban szerencsére súlyosabb sérüléseket nem okozott. Eltekintve néhány nagyobbtól, inkább az apró sérülések, néhány négyzetmilliméternyi lehullások százainak restaurálásáról volt szó. Ma már a falkép restaurálása is befejezést nyert és folyamatban van a megrongált dongaboltozat helyreállítása. Mint távolabbi programm a kupola falfestményének restaurálása és konzerválása szerepel. Ezzel egyidejűleg a Megyésfőpásztor Úr országos pályázatot hirdetett a szentély félgömbjébe festendő freskóra, amit a bírálóbizottság egyhangú döntése alapján Kontuly Béla, a kiváló freskófestő



Részlet Maulbertsch kupola-freskójából (Canevale?) F.: Petrás István

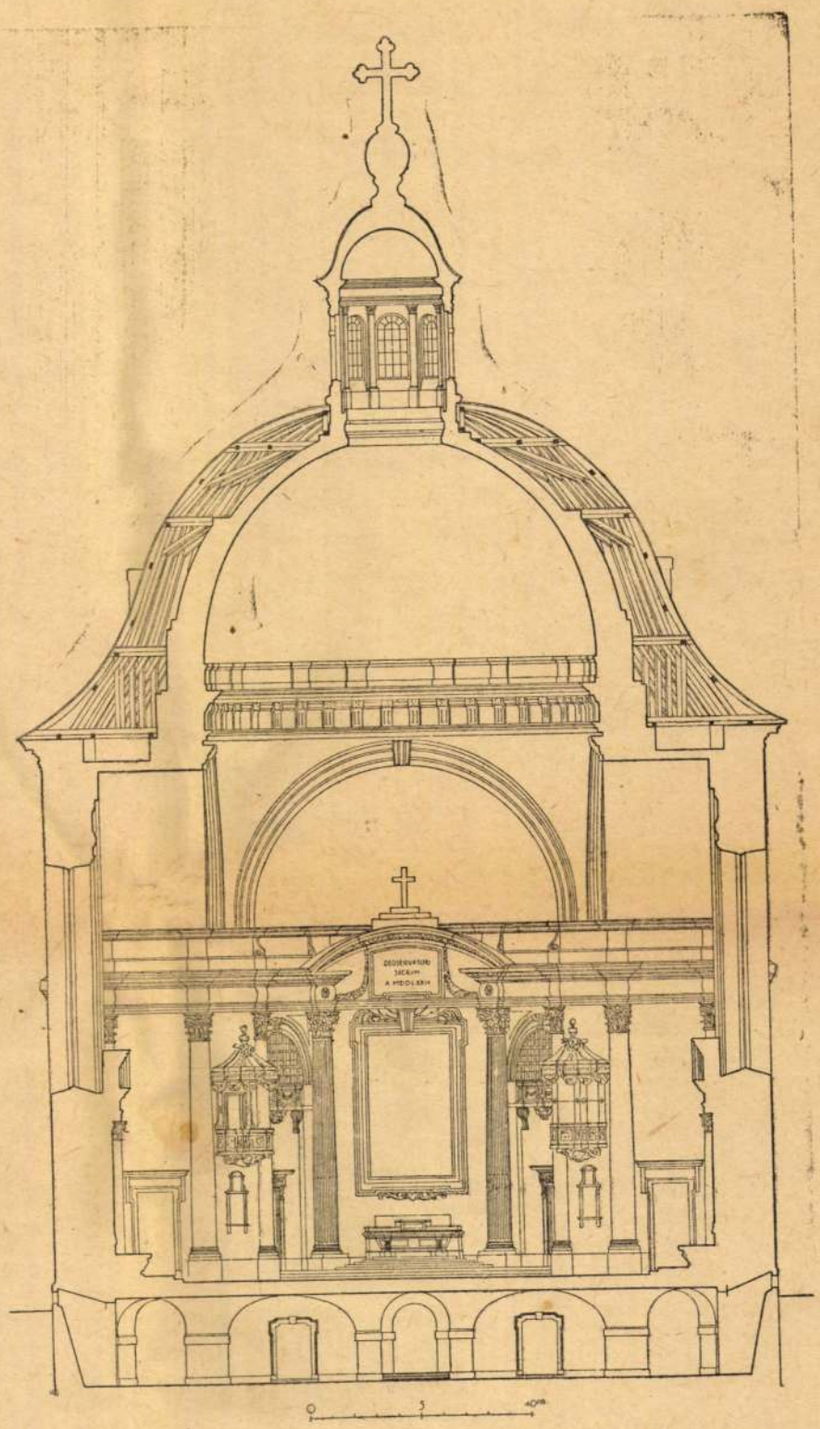

A váci székesegyház keresztmetszete a kupolán át
Dr. Lux Géza felmérési rajza

nyert el. A freskó azt a jelenetet ábrázolja, amint Szent István megalapítja a váci püspökséget és építőmesterei hozzákezdenek a váci székesegyház építéséhez. A püspök úr újabb pályázat útján kíván gondoskodni a szentély dekoratív díszítéséről, esetleges műmárvánnyal való borításáról is.

A váci székesegyházban ma tehát a legélénkebb műemlékvédelmi és művészeti munka folyik s minden remény megvan arra, hogy a közeljövőben hazánk e jellegzetes és értékes műemléke, eredeti szépségében fog megújulni.

Nagyvárad

Dr. Dercsényi Dezső
fémérnök vérnek

[illegible]

Epitéme B.

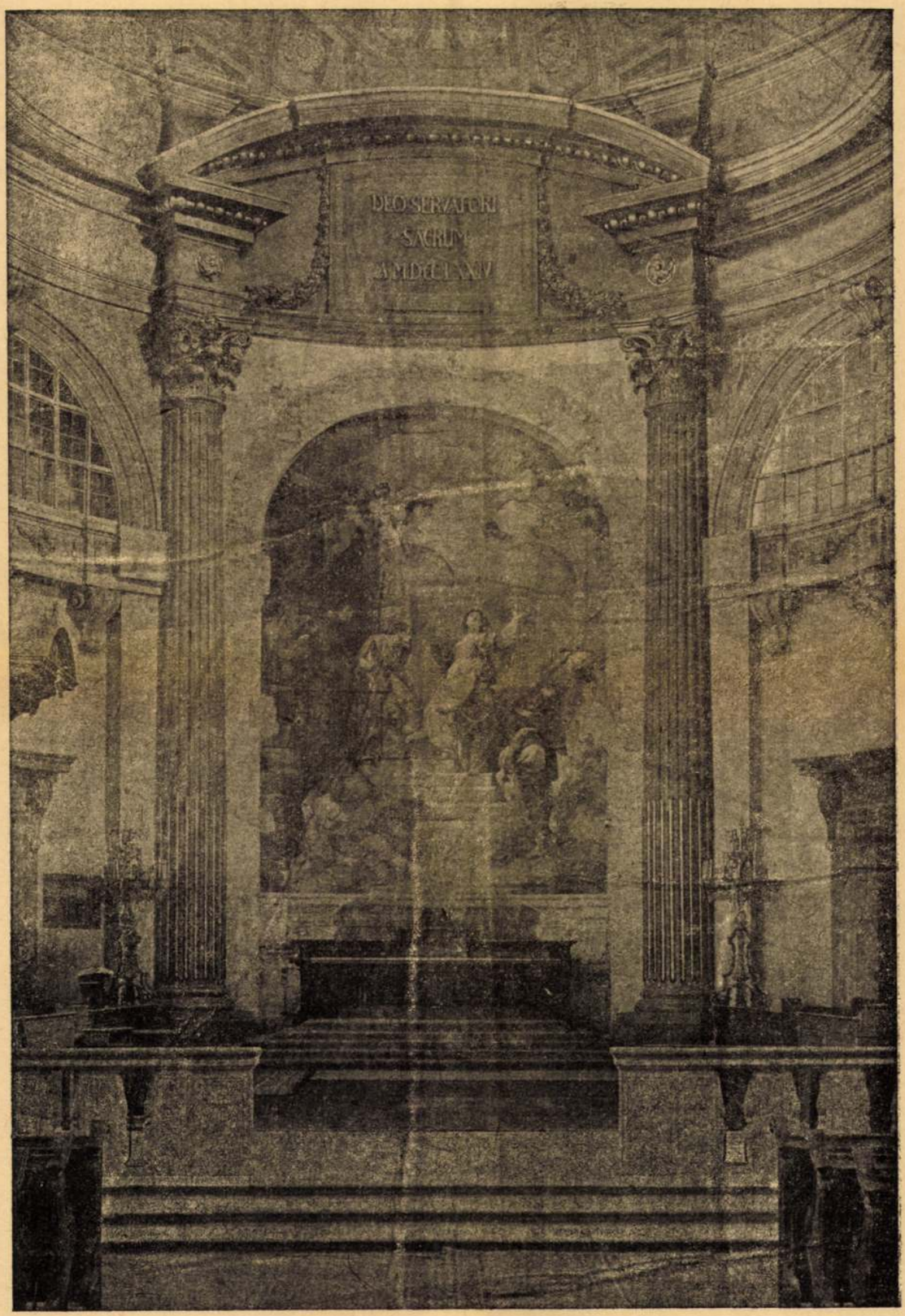

Mária látogatása Erzsébetnél. A váci székesegyház szentélyében feltárt Maulbertsch freskó. F.: Petrás István

Kiadásért felelős: Dr. Dercsényi Dezső.

45 392. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

Váci székesegyház

Váci székesegyház

fd.

Nagyságos

Dr. Derecsényi Dezső
fémérnök úrnak

Kül. leg.

8 oldal.

Sürgős!

381-595

Elnöh 382-595

IX Hőgyesz Endre u. 10.

~~Építész Egylet~~

~~Reáltanoda u. 13-15.~~

45.392

Műemlékek Orsz. Bizott.
IX Hőgyesz Endre u. 10.

összesen ezer deszkazsindelyes ház és hét templom állott. A behódolt keresztény alattvalók külön városrészben laktak és három templomuk volt. A törököknek Vácon hatalmas vízművük volt, amely bámulatba



Vác mai látóképe.

ejti az utókor fiát. A föld alatt 2—3 méter mélységben húzódik a két méter átmérőjű és téglákkal boltozott csatorna, mely a dukai hegyekből csörgedező üde forrásvizet körülbelül 7 km. távolságból hozta a városba oly bőséggel, hogy évszázadok multán malmot hajtattak vele. A konyhakertészetet űző bolgárok napjainkban is használják ezt a vízművet, amelyre



A váci kőkapu.

egykori tulajdonosaiknak nem csupán vallási szertartásaik végzése miatt, hanem terjedelmes rizsföldeik ápolásához is szükségük volt. A városbeli keresztények már akkor is szőlőműveléssel foglalkoztak.

Minthogy Vác a török végvára volt, a szomszédos magyar várak kalandra vágyó őrségétől sokat kellett szenvednie. Ha pedig nagy néha magyar kézre került, a törökök támadtak reá hol Budáról, hol Esztergomból. Elözönlötték a környékbeli falvakat és felgyújtották, lakóikat pedig rablánera verték és elhurcolták. A várat magát háromszor röpítették levegőbe, de az utolsó felrobbantását kivéve, újból helyreállították és megerősítették. Sok dolgot adott Vác ebben az időben a diplomáciának is. Ha már fegyverrel nem bírták visszaszerezni, diplomáciai cselfogásokkal igyekeztek hatalmukba ejteni, mert nagyon fontos hadászati pont volt: Budának kulcsa, az erős Érsekújvárnak hadi tápláló állomása, Esztergom és Buda, Hatvan és Pest között a közlekedési vonalak fentartója vagy akadályozója. Ezért kellett megtartása- vagy megszerzéseért, öldöklő csatákban patakként omlania a vérnek.

Vácot már 1684-ben visszafoglalta Lotharingiai Károly a töröktől, de végleg csak két év mulva, amikor Buda is felszabadult, vagyis 1686-ban került keresztény kézre. Ekkor csatolták Nógrádmegyéből Pest vármegyéhez.

A rombadőlt és kipusztult várost újból kellett felépíteni és benépesíteni. Ennek a feladatnak a megoldása a bujdosásaikból visszatért püspökökre várt. S valóban olyan szent buzgalommal fogtak hozzá székvárosuk helyreállításához, mint hogyha a város lakosságának elődjeik iránt tanusított jóindulatát akarták volna meghálálni. Amikor a török elfoglalta a várost, a püspökök előbb a magyar kézen maradt nógrádi várukban helyezték magukat biztonságba, majd a Szepességbe bújdostak. Az in partibus infidelium került város lakói a javadalmuktól megfosztott püspököknek önként ajánlottak meg 500 frt évi fizetést.

A város újjáalakításának nagy munkáját Migazzi Kristóf gróf tetőzte be. A mai Vác ő neki köszönheti alakját. Monumentális épületeinek a legtöbbje is az ő nevéhez fűződik. Noha nem csörgedezett ereiben magyar vér, annyi áldozatot hozott az ország kultúrájának, mint kevés magyar főpap.

A török ellen folytatott küzdelemben kipusztult nemesség erősítésére fölállítja a szegény nemes ifjak intézetét.

Ez a Teréziánum ma is virágzik még, csakhogy — Wienben. Migazzi hatalmas épületet is emelt Vácon a számára, ma a kir. fegyintézet van benne.

1764 augusztus havában az egész ország figyelme Vác felé irányul. Mária Terézia egész családjával itt látogatja meg kedvelt püspökét. Migazzi biboros minden lehetőt elkövet, hogy minél fényesebben fogadhassa fejedelmi vendégeit. Lehordatja a várfalakat s betömeti vele az árkokat, kikövezi és befásítja az utcákat, s a közlekedést gátló régi városkapukat lebontatja, kibővíti és rendezi a tereket, szabályozza és szépíti az egész várost, melynek dunamenti részét kőfallal erősíti és hidakkal díszíti, úgy hogy teljesen új alakot ölt.



Csatározás 1595-ben Vác előtt.

Sürgősen befejezi az elődei által megkezdett püspöki palota és városháza építését, hogy fejedelmi vedégeink lakóhelyéül szolgálhassanak. A város határán diadalkaput is emel a tiszteletükre.

Ennek a kőből és téglából épült kapunak a tervét Canevall, az udvari építőmester készítette. Magassága 20 méter, szélessége 12 és vastagsága 4 méter, az ív nyílása 10 méter magas és 5 méter széles. A magaslat oldalain csőrükben virágos fonatot tartó sasok ülnek, a homloklapokon pedig az uralkodóház tagjainak közbezárt domborművű képei között feliratos márványtáblák vannak. Egyik oldalán Mária Terézia és Ferenc császár mellképe, a másikon II. József és Lipót főhercegek közös körbe foglalt képei láthatók. A főhercegek képei között elhelyezett márványtáblába ez a két szó van bevésve:

Aeternae Domui (az örök háznak).

Egy évvel később, — csodálatos találkozása a véletlennek! — épen az nap, (1795 augusztus 18.-án) amikor Ferenc császár Innsbrucban meghal, a váci kőkapu falába illesztett medaillonját a mennykő leüti. Ugyanezen a napon történt Bécsben, hogy a Szent István-templomban miséző Migazzi fejére esett az oltár nagy feszületje.

Az angol kisasszonyoknak azt az intézetét, amely most Budapesten a Váci-utcában működik, Migazzi Vácon állította föl. A papnöveldét újból építette, kórházat és kápolnákat is emelt.

De legszebb emléket állított magának a hatalmas székesegyház építésének befejezésével. A római Szent Péter-templomhoz hasonlított olasz renaissance ízlésben épült székesegyház tervét szintén Canevall készítette. A kupola belsejét Maulpertsch falfestménye ékesíti. A kupolát tartó egyik pilléren Migazzi mozaik mellképe van befalazva.

A székesegyházzal szemben áll a püspöki palota, melyet Migazzi nem épített ki az eredeti terv szerint, ez az oka, hogy homlokzata nem a templom felé néz. A Székesegyház-téren áll a kegyesrendiek papnevelője és főgimnáziuma. Itt töltik szerzetesi próbaévüket a kiváló tanítórend összes tagjai. Jeles gimnáziumukban pedig nem egy országos nevezetességű férfiú nyerte oktatását (Madách, Lotz, Tarnay stb.) A város mintaszerűen kövezett egyenes utcáin járva több csinos templom és díszes középület vonja magára figyelmünket. Térszűke miatt csak a siketnéma-intézet püspöki palotából alakult régi és a 100 éves fönnállása ünnepekor fölavatott új épületét említhetem.

A város déli végében terül el a szintén évszázados lövőház árnyat adó parkja. Előtte az 1849-ik évi csatákban nevezetes szerepet játszott kőhíd csonka szobrai keltik föl figyelmünket. Közel hozzá a budapesti országút mentén magában álló domb tetején, a szabadságharcban elvérzett hősök tiszteletére állított honvédemlék emelkedik. Mögötte terül el a szépen gondozott városliget és a Mária-napi bucsújárásairól messze földön híres Hétkápolna. Vácnak nagyon szép a korzója is. Kevés dunaparti város dicsekedhetik ilyennel. A Duna onnét föltünő kanyarulatának regényes képe pedig feledhetlen benyomást gyakorol a szemlélőre.

A város haladásának újabbi irányát jelzik a villanyos ívlámpák és azok a komoly tanulmányok, melyeket az intéző körök a vízvezeték és közterek megváltása kérdésében tesznek. Egészen új korszakot fog alkotni a város fejlődésében a Schuster Konstantin-alapítványok fölszabadulása. Teljesen új városrész fog épülni a közterek helyén, valamint az új kórház és menedékház körül a hegyek irányában, melyek felé eddig a vasúti sínpár vont akadályozó korlátot.



Vác látóképe a Duna kanyarulatával.

Vác multja és jelene.

Írta Tragor Ignác dr.

Vác, ez a fővárosunk tőszomszédságában fekvő, kies dunamenti város, püspöksége és fegyháza révén országszerte ismeretes. Még a százados multú süketnémák intézetét is emlegetik, de többet aztán aligha tudnak róla. Pedig kevés város dicsekedhetik széles ez országban olyan dicső történeti multtal és olyan kedvező természeti fekvéssel, mint Vác a Duna kanyarulatánál.

Vác jelentőségét földrajzi fekvése adta meg, de ugyanez vonta meg a korlátot is továbbfejlődésének útjában.

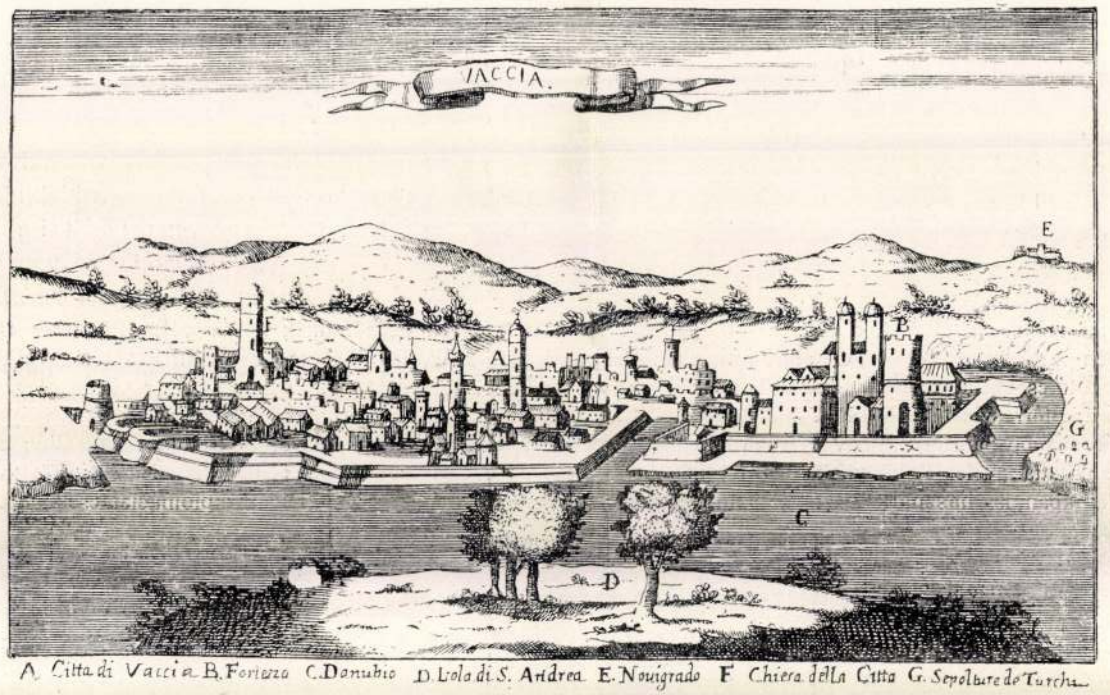

Vác XVII. századbeli látóképe egykorú metszet után.

A város területén felszínre került leletek arra engednek következtetni, hogy már a történelem előtti időkben is jelentékeny telep volt. Amikor a föld színén járható utak még nem voltak, a folyók völgyei segítették elő a vándorlást és még évszázadok után is ezek voltak a legtermészetesebb közlekedési vonalak. Az ország bányászatát bérlő Fuggerekről tudjuk, hogy Besztercebányától Vácig műutat építettek az érc szállítása végett. Sőt még félszázad előtt is, amikor a vasutak nem hálózták be az országot, a bányavárosok és egész Észak-Magyarország kereskedelmi forgalma Vácon át nyert lebonyolítást.

Hatalmas versenytársa volt Pestnek és Budának. Pestet évszázadokon át túl is szárnyalta. I. Géza és Szent László királyok szerették volna az ország fővárosává tenni s noha középponti fekvése és minden irányban szétterjedő útvonalai ezt a rendeltetését igazolják, mégsem lett soha az ország középpontja, mert nincsen szabad tere, amely egy nagy város terjeszkedéséhez feltétlenül kivánatos. A váci hegyek emelkedése már a Duna partján kezdődik s a város fejlődését a hegyek irányában meggátolja, azonkívül nagy hátránya, hogy a közbeeső Szentendre-sziget miatt a keresztben való közlekedésre nem volt alkalmas.

Noha Pest túlszárnyalta a fejlődésben, Vác mégsem veszítette el hadászati jelentőségét. A főváros ellen irányuló minden hadi műveletnek részese marad. A tatárok feldúlják, a törökök elfoglalják s kiveszi részét az 1848/49. évi szabadságharcban is.

Nagyon valószínű, hogy a honfoglalás előtt szláv bennszülöttek lakták, az pedig bizonyos, hogy püspöksége az elsők közül való.

Úgy lehet, hogy maga Szent István alapította. Árpádházbeli királyaink kegyelmüknek sokféle jeleivel árasztották el a várost, amely virágzása tetőpontjára az Igazságos Mátyás uralkodása alatt jutott, amikor a nagy humanista, Báthory Miklós ült a püspöki székben. Ebben az időben — 1485-ben — országgyűlés színhelye is volt a város.

A török hódoltság alatt majdnem másfél évszázadig 10,000 fegyveres őrséggel védte az ozman birodalmat. De nemcsak török erőd volt ekkor, hanem egészen keleti jellegű várossá alakult át. Evlia Cselebi azt mondja, hogy a Duna partján fekvő külső várnak belső erődítménye is volt. A belső várban magában 50 deszkazsindelyű ház volt. Öt városnegyedében

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

1963 DEC 8.

Vaál Valéria

IPARMŰVÉSZETI AJÁNDÉKOK KÜLFÖLDRE

Az Iparművészeti Vállalat Kossuth Lajos utcai üzletében és bemutatótermében már elérte tetőfokát a karácsonyi forgalom. A magyar iparművészek alkotásait tartalmazó ajándékcsomagok százai indultak a világ minden tájára. Sokan küldenek külföldön élő szeretteiknek, rokonaiknak Kovács Margit, Kis Rooz Ilona, Gádor István, Gorka Géza és Lívia kerámiáiból, Te'ar Margit, Vaál Valéria ötvösmunkáiból és Juris Ibolya kézzel festett textil-faliképeiből. Annak ellenére, hogy az idén már magánszemélyek egyénileg is küldhetnek meghatározott — 350 forint — értékű iparművészeti ajándékcsomagot külföl re, az elmúlt évhez képest nem csökkent a forgalom az Iparművészeti Vállalatnál sem, mert ez magára vállalja a csomagolást, a devizaeljárás és a vámkezelés elintézését is.

niszterelnök
sportpalotába
szédében ker
utasította a
kormánynak
hogy Kuba f
lított Venezu
a fegyverek — mondotta —, amelyeket állítólag Venezuelában megtaláltak, amerikai gyártmányúak, ilyeneket Kuba sohasem gyártott, soha-

Az Arab Liga tagállamainak katonai vezetői szombaton háromnapos tanácskozásra ültek össze Kairóban.

2105. NÉGYSZÖGŰ SZELENCE, faachát, bőrtokban. Olasz, XVIII. század vége. 50.—

2106. TUBÁKRESZELŐTOK, puszpángfa-faragvány. Francia, népies munka, XVIII. század. 25.—

2107. NAGY KEREK SZELENCE, szines lakk, szakállas férfi mellképével. Német, 1830 körül. 30.—

2108. MOGYORÓTÖRŐ, puszpángfa-faragvány. Német, XVII. sz. 60.—

2109. DIÓTÖRŐ, puszpángfa-faragvány, ülő majom alakjával. Német, XVIII. század első fele. 60.—

2110. GUZSALY, puszpángfa-faragvány. Német, XVIII. sz. e. 80.—

2111. GUZSALY, puszpángfa-faragvány. Német, XVIII. század. 60.—

2112. GUZSALY, puszpángfa-faragás. Német, XVIII. sz. e. 50.—

2113. GUZSALY, hasonló az előbbihez. 50.—

2114. KÁDÁR CÉH-CIMER (behivó), faragott fa. Magyar, XVIII. század első fele. 60.—

2115. KIS FONÁLSODRÓ, fa, csont és sárgaréz. Német, XVIII. század eleje. 25.—

2116. FÖDELES VÁZA, elefántcsont. Műesztergályozási remekmunka (kissé csorba). Német, 1700 körül. 70.—

2117. ELLENZŐ, ötrészes, szines lakk: kerti jelenettel. Japán, XVIII. század. 80.—

2118. CIMERES ÜVEGLAPOK, 17. db., szines cimerekkel. Keretben. (3 hasadt.) Magyar főuri családok cimerei. XVIII. sz. 12.—

2119. HORDÓ ELŐLAP, tölgyfa, mélyitett a magyar cimer, 1818 évszámmal. Magyar. 15.—

2120. CIMERPAJZS, faragott fa, koronával. Magyar, XVIII. sz. 10.—

2121. TOILETTLÁDIKA, felnyitható tükrös lappal, szinezett rézmetszetekkel (hibás). Magyar, 1800 körül. 30.—

2122. OROMVÉGZŐDÉS, aranyozott fa és kovácsolt vas; Maria monogram dicsfényben. Magyar, XVIII század. 5.—

2123. TÜLÖK, ökörszarv, vésett rajzzal. Magyar, XIX. század. 10.—

2124. TÁROGATÓ, jávorfa. Jelezve: „A VAACKA PRESBURG" Magyar, XIX. század első fele. 10.—

2125. FUVOLA, fa. Jelezve: „SCHÖLTNAST—PRESBURG" (hiányos). Magyar, XIX. század eleje. 5.—

2126. BOGNÁR CÉH-JELVÉNY, szinezett. Magyar, XIX. század első fele. 30.—

Almásy-Teleki II. 1939.

2085. KIS PATIKAMÉRLEG, fatokban. Német, XVIII. század második fele. 10.—

2086. BUTORVERET, vas vésett és tausirozott diszitéssel. Német, XVIII. század. 8.—

2087. OLTÁRGYERTYATARTÓ, faragott fa, rokokó diszitéssel. Magyar, XVIII. század. 60.—

2088. KIS OLTÁRGYERTYATARTÓ, faragott és aranyozott fa. Rokokó. 100.—

2089. KIS ÜVEGSZEKRÉNY, hatszögü, faragott és aranyozott fa. Barok stilus. 50.—

2090. KRISZTUS MELLKÉPE, üveghátlapfestés bársonyos bronzkeretben. Német, XIX. század eleje. 25.—

2091. KIS MÁRVÁNYMEDAILLON, Szent Anna alakjával, aranyozott fakeretben. Német, XVIII. század. 20.—

2092. LEGYEZŐ, gyöngyházküllőkkel, szines kőnyomatos jelenettel. Francia, 1850—60. (Keretben.) 10.—

2093. FALI POLC, öt konzollal, faragott és aranyozott fa. Neobarok. 5.—

2094. KIS TÜKÖR, virágoktól övezve, karton dobozban. Biedermeier. 2.—

2095. KORSÓ, majolika stilusban. Olasz. 5.—

2096. OROSZLÁNPÁR, elefántcsont faragvány. Német, XIX. sz. 12.—

2097. DISZTÁLKA, a hildesheimi lelet egyik darabjának galvanoplasztikai mása. XIX. század. 20.—

2098. MEDAILLON, öntött vas, János evangelista alakjával. Német, 1810—1820. 12.—

2099. KEREK SZELENCE, elefántcsont, miniatür férfi mellképpel. Német, 1800 körül. 80.—

2100. JEGYZÉKTARTÓ, békateknő, miniatür női mellképpel. Francia, 1820 körül. 60.—

2101. ELEFÁNTCSONT-FRIZ, kerek, amorettekkel. Német, XVII. század. 20.—

2102. GYERTYAELLENZŐ, elefántcsont faragvány. Német, 1830 körül. 100.—

2103. NÉGYSZÖGÜ SZELENCE, fekete lakk, szinesen, női térdképpel. Német, 1830 körül. 15.—

2104. KEREK SZELENCE, békateknő, födelén mozaikkép, kacsákkal. Olasz, 1810 körül. 40.—

1157. VASALÓ, öntött sárgaréz, faragott csontfogantyúval. Magyar, empire. 40.—

1158. FUVOLA, fa. Jelezve: *A. Vaacka, Presburg.* Magyar, XIX. század első fele. 5.—

1159. MAGYAR KORONA, aranyozott fa. Magyar, XVIII. század vége. 10.—

1160. LÁDIKA, bádog. Magyar. 1850 körül. 10.—

1161. MANGAL, vörös-sárgaréz, boltozatos fedővel. Török, barok. 60.—

1162. KIS VÁZA, cloisonné. Japán, XIX. század. 5.—

1163. UTAZÓ-SÓTARTÓ, szelencealakú. Kínaezüst. 3.—

1164. NŐI PÉNZTÁRCA, kék zománcos alapon, színes virágcsokorral. Paris, 1840 körül. 25.—

1165. NOTESZ, acéllapon épület, színes miniatür képével, 1830 körül. 20.—

1166. NŐI PÉNZTÁRCA, kék zománcos alapon, színesen két kutya. Paris, 1840 körül. 25.—

1167. CIBORIUMKEHELY, FEDŐVEL, aranyozott réz, trébelt leveles és virágos díszítéssel. Magyar, XVII. század. 70.—

1168. MOZSÁR, öntött bronz, két füllel, oldalán felirat: *Ioanes Kohler,* 1746. Magyar, 1746. 150.—

1169. FESZÜLET, faragott fa korpussal, színezés nyomaival. Magyar, XVIII. század. 120.—

1170. TOILETTLÁDIKA, felnyitható tükrös lappal, színezett rézmetszetekkel (hibás). Magyar, 1800 körül. 30.—

1171. TÁNYÉR, ón. Magyar, XVIII. század vége. 5.—

1172. TÁNYÉR, ón. Magyar, 1789. 5.—

1173. PALACKTÁLCA, ezüstözött réz. Német, XIX. század. 5.—

1174. KIS OVÁLIS TÁLCA, kínaezüst. XIX. század. 10.—

1175. OVÁLIS TÁLCA, csónakalakú, kínaezüst. XIX. század. 15.—

1176. DESSZERT EVŐKÉSZLET, hasonló az előbbihez. 30.—

1177. GYERTYATARTÓ, bányászalak, öntött vas. Magyar, 1840 körül. 60.—

1178. DESSZERT-KÉSZLET, hat villa, kés és kanál, bronzból, porcellán nyéllel (tokban). XIX. század. 30.—

1179. OVÁLIS PECSENYETARTÓ, fedővel. Osztrák Christofle, XIX. század. 50.—

Almásy-Teleki III. 1940

1180. SZIVARSZIPKA, borostyánkő, ékköve ezüst gombbal. Török. 8.—

1181. CIGARETTA-SZIPKA, elefántcsont és ezüst. Török. 10.—

1182. HANDZSÁR-PENGE, acél, arany tausírozású díszítéssel és felírattal. Török. 60.—

1183. EGYENES TŐRKARD, acél, kosaras markolattal, vésett díszű keresztvassal és gerezdes gombbal. Kétélű pengével. Spanyol, XVI. század. 40.—

1184. NŐI PÉNZTÁRCA, kék zománccal. Paris, 1850 körül. 25.—

1185. EGYENES TŐRKARD, acélkosaras markolattal, keresztvassal és gombbal. Spanyol. 80.—

1186. KAKEMONO, színes (piros-zöld) fametszet: házi védőszent. Japán. 50.—

1187. HAT TÁNYÉRKA, kínaezüst (Berndorf). 12.—

1188. KIS MÁRTÁSOSCSÉSZE, kínaezüst. 8.—

1189. TÁNYÉR, kínaezüst (Berndorf). 10.—

1190. HÁROM KIS TÁNYÉR, alpacca. 30.—

1191. FŐZELÉKES TALKA, kínaezüst. 15.—

1192. FŐZELÉKES TÁLKA, ALJJAL, kínaezüst (Berndorf). 20.—

1193. OVÁLIS TÁL, kínaezüst. 15.—

1194. OVÁLIS TÁLKA, kínaezüst. 10.—

1195. OVÁLIS TÁLKA, kínaezüst. 10.—

1196. CIGARETTASZIPKA, filigrán ezüst és borostyán. Japán, XIX. század. 10.—

1197. TAJTÉKPIPA, szárral, ezüst kupakkal. Rajta címer. Bécs, 1841. 20.—

1198. CIGARETTASZIPKA, filigrán ezüst és borostyán. Török. 8.—

1199. CIGARETTASZIPKA, filigrán ezüst és borostyán. Török. 8.—

1200. MÁRTÁSOSCSÉSZE, kínaezüst (Berndorf). 10.—

1201. OVÁLIS TÁL, kínaezüst, XIX. század. 10.—

1202. TALPAS TÁL SZÁRA (üvegtál hiányzik), fehér fém. Nőalak, 1900 körül. 10.—

1203. KEKSZTARTÓ, kínaezüst, üveg betéttel. 16.—

1204. VÁZA, amfora alak, gyémántosan köszörült üveg, bronzfoglalatban. Empire stílus. 30.—

RENDŐRHATÓSÁGI ENGEDÉLY KELL A SPORTOKTATÁSHOZ

— *Az Est tudósítójától* —

A hivatalos lap mai számában rendelet jelent meg, amely kimondja, hogy a *labdarugás, ökölvívás, síelés, tenisz, úszás és vívás keresetszerű oktatásához, továbbá az említett sportágakat oktató sportiskolák fentartásához, vagy ilyen sportágak oktatását célzó tanfolyamok tartásához előzetes rendőrhatósági engedély szükséges.*

A rendelet felsorolja, hogy

kik kaphatnak rendőrhatósági engedélyt.

Többek között az engedélynyujtás feltétele az, hogy az illető zsidónak nem tekinthető személy legyen és a m. kir. állami sportmestervizsgáztató bizottság által kiállított, vagy elismert és a kérvényezett sportág oktatására jogosító mesteri, vagy segédmesteri oklevéllel rendelkezzék. Sportegyesület akkor kaphat rendőrhatósági engedélyt, ha állandó sportoktatóul olyan egyént alkalmaz, aki a felsorolt összes kellékekkel rendelkezik. Az alkalmazott sportmesterek vagy segédmesterek nevét és lakását az engedélyes tartozik írásban bejelenteni. Külföldi részére sportágak oktatására jogosító rendőrhatósági engedély csak a belügyminiszter és a kultuszminiszter együttes hozzájárulása után adható. Tanintézetek a megjelölt sportágak oktatására külön tanfolyamokat rendőrhatósági engedély nélkül rendezhetnek, a sportoktatónak azonban egyébként mesteri, vagy segédmesteri oklevéllel kell rendelkeznie.

A rendelet rendelkezései azokra is kiterjednek, akik labdarúgás, ökölvívás és tenisz oktatásával már a rendelet hatálybalépése előtt is foglalkoztak. Ezek kötelesek a jövő év április 15-éig rendőrhatósági engedélyért folyamodni és a kérelmek jogerős elbírálásáig az oktatást folytathatják. A rendelet nyolc nap mulva lép életbe.

Tizenegy és fél évi fegyházra ítéltek egy rablóvezért

Beregszász, október 5
(Az Est tudósítójától)

A cseh megszállás alatt Kárpátalját, de különösen a verhovinai részt állandóan különböző rablóbandák nyugtalanították. Hol itt, hol ott bukkant fel egy rablóbanda és vetette rá magát valamelyik környékre, sorba fosztogatva annak jobbmódú lakóit. Ezeknek a bandáknak elfogása igen nehéz volt, mert az üldözőik elől mindig az erdőrengetegbe vetették magukat, ahol gyakran tűzharcot vívtak a csendőrökkel és az ilyen csatáknak nem egy halálos áldozata volt.

Egy ilyen kisebbfajta bandának volt feje *Dudinszky* Sándor, aki Bereg megyében »működött« és bekormozott arcu legények élén éjszakánként fosztogatott. 1928-ban végre elfogták és a beregszászi törvényszék esküdtszéke egyrendbeli rablógyilkosságért, egy rablógyilkossági kísérletért és több rablásért *tizenöt évi fegyházra* ítélte.

Miután *Dudinszky* büntetését még nem töltötte ki, a kormányrendelet értelmében ügyét újból kellett tárgyalni és ugyancsak Beregszászon került most már a magyar bíróság elé.

A törvényszék büntetőtanácsa előtt — az illavai fegyházban teljesen összetört — *Dudinszky* Sándor tagadta az ellene emelt vádakat és a bíróság bizonyítékok hiányában csupán egyrendbeli rablógyilkosság kísérletéért, kétrendbeli rablásért mondta ki bűnösnek és ezekért *tizenegy és fél évi fegyházra* ítélte, amit az eddigi elzárásával kitöltöttnek tekintettek. A bíróság *Dudinszky* szabadlábrahelyezését elrendelte, az ítélet ellen azonban a királyi ügyész **fellebbezést jelentett be.**

Hétmillió értékű közmunkát adott ki a főváros szeptemberben

— *Az Est tudósítójától* —

Szendy Károly polgármester szeptember havi jelentése ma készült el. Közli, hogy a kerületi elöljárók útján *a nemzsidó tanusítványok kiállítása céljából 1600 kérvény érkezett* eddig a közjogi ügyosztályhoz. *A Beszkár megkezdte ötéves beruházási programjának végrehajtását, már forgalomba állított harminc új autobuszt, továbbá tíz új korszerű pótkocsit.* A villamos és az autobusz bevétele egyébként *emelkedett.* Az OTI igazgatósága megszavazta a fővárosnak kislakásépítés céljaira folyósítandó 20 millió pengős hosszúlejáratú kölcsönt.

Jelenti a polgármester, hogy az iparostanonciskolában a folyó tanévben 850 tanulóval több iratkozott be, mint tavaly és ez a létszám előrelátható lényegesen emelkedni fog. Az egyes iskoláknál túlzsúfoltság jelentkezik. A községi iskolák tanulói az idén már leventekiképzésben is részesülnek.

A csarnokok és a nyilt piacok áruforgalma szeptemberben 421.832 mázsa volt, mult év szeptemberében 450.403 mázsa, a felhozatal tehát erősen csökkent. A baromfi, a tök, a burgonya, a száraz és hüvelyes termények, a vöröshagyma, a szőlő és egyéb gyümölcsök felhozatala emelkedett, viszont csökkent a tojás, a tejtermék, a zöldség és főzelékfélék, a fejeskáposzta, a paradicsom és a dinnye felszállítása.

A közvágóhidakon főleg nagymarhát, borjút, juhot és bárányt vágtak, ellenben kevesebb sertést, mint tavaly.

Szeptember végén Budapesten 270 kilakoltatott család volt. Elsősorban a gyermekeket helyezték el, azután a többi kilakoltatott családtagot rokonoknál, hozzátartozóknál, fővárosi bérházak üres üzlethelyiségeiben. *Valamennyi hajléktalan fedél alá jutott*

A Gázműveknél a ruhrvidéki gázszén szállítása zavartalan.

A zsidótörvény végrehajtási utasítása értelmében az iparosok és kereskedők kötelesek bejelenteni iparigazolványukat. Jelenti a polgármester, hogy mintegy 150.000 bejelentésre számít.

Végül közli a polgármester, hogy az elmúlt hónapban a főváros *7,286.494 pengő értékű közmunkát és közszállítást adott vállalatba.*

Az „Admiral von Scheer" cirkál a brazil partoknál?

Pernambuco, október 5
(Az Est tudósítójától)

A »Clement« nevű angol hajó menekültjeinek 35 főnyi csoportja itt partraszállt. A hajó egyik mérnöke *megerősítette* azt a hírt, hogy az a német hajó, amely az angol gőzöst elsüllyesztette, *páncélos csatacirkáló volt*, sőt közölni tudta annak nevét is. Az angol mérnök szerint a német páncélos neve: *Admiral von Scheer.*

Az amerikai hajókat Washington eltanácsolta a veszélyeztetett vizekről

Washington, október 5
(Havas-ügynökség)

Minthogy a külügyminisztériumba érkezett hirek a tengeri háború erősbödéséről számolnak be az európai vizeken, *Hull külügyminiszter figyelmeztette az amerikai hajókat, hogy kerüljék el az Atlanti óceánnak Európához közelfekvő részeit és a Keleti tengert.* Az Egyesült Államok kormánya ugyan nem ismeri el annak jogosságát, hogy a hadviselők korlátlan mértékben beavatkozzanak az amerikai kereskedelembe és hajózásba, de a jelenlegi körülmények közt a miniszter helyesnek tartja, hogy az amerikai kereskedelmi hajókat figyelmeztesse arra a különös veszedelemre, amely rájuk várakozik azokon a vizeken, ahol *fokozódnak az ellenséges cselekmények semleges hajók ellen.*

Nagy német előkészületek a nyugati fronton

London, október 5
(Az Est londoni szerkesztőségének távirata)

Az angol külügyminisztériumhoz közelálló Daily Telegraph nagy tudósítást közöl *a német hadseregnek a nyugati fronton végrehajtott nagyszabású előkészületeiről.* A jelentés szerint a belga határ mentén polgári munkások tízezrei végeznek földmunkákat a *Siegfried-vonal megerősítése* céljából. Több mérföld hosszúságban az újonnan készített erődítéseket fák és bokrok ültetésével leplezik.

A ma reggeli angol sajtó egybehangzóan jelenti, hogy *a németek eltávolították Karlsruhéból a polgári lakosságot.* A lapok jelentése szerint ez már a *hetedik* nagy német város, amelyet teljesen kiürítettek. **(R. L.)**

Dr. Sátor György és **felesége** jelentik, hogy kislányuk

JUDIT

1939 október hó 3-án hajnalban elhúnyt.
Csendben kísértük utolsó útjára.

Minden külön értesítés helyett

Részvétlátogatások mellőzését kérjük

Berlini lap a magyar-jugoszláv barátság fejlődéséről

Berlin, október 5
(Magyar Távirati Iroda)

A *Berliner Börsenzeitung* »*Baráti kapcsolatok Magyarországgal*« című cikkében többi között a következőket írja:

Bakách-Bessenyey György belgrádi magyar követ a magyar-jugoszláv kapcsolatok szorosabbá fűzése jegyében folytatott megbeszéléseket Cvetkovics miniszterelnökkel, Cincar-Markovics külügyminiszterrel, valamint Maesek helyettes miniszterelnökkel s *Pál kormányzóherceg is kihallgatáson fogadta a magyar követet.*

Rámutat a lap arra, hogy a *Vreme* és a *Politika* több cikkben foglalkozott a magyar-jugoszláv barátság tényével és annak kifejlődésével s e cikkeikben annak a meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy ennek a barátságnak kifejlődése üdvös eredményeket hoz a Dunamedence gazdasági és politikai helyzete szempontjából.

A horvát parasztpárt vezére is kiemelte egyik nyilatkozatában *a Jugoszlávia és Magyarország közötti barátság jelentőségét* s egyúttal hangsúlyozta a Belgrád és Zágráb közötti teljes egyetértést belpolitikai és külpolitikai kérdésekben.

A beregszászi rendőrség lefogta „doktor" Vaály Nagy Dezső „festőművészt"

Beregszász, október 5

Veszedelmes szélhámost sikerült ártalmatlanná tenni a beregszászi rendőrségnek. A detektíveknek feltűnt egy elegáns, gyanusan viselkedő fiatalember és megfigyelés alá vették. Megállapították, hogy a fiatalember sorra járta a beregszászi iparosokat és kereskedőket, akiknek mint festőművész mutatkozott be és előadta, hogy kiállítást rendez.

A doktor *Vaály Nagy Dezső* néven bemutatkozó festőművész élénk szavakkal ecsetelte, hogy reprezentatív kiállítása alkalmával a nevesebb iparosoknak és kereskedőknek is értékes szolgálatot tud nyujtani. S pedig úgy, hogy a kiállítás keretében részükre is helyet biztosít. Az iparosok és kereskedők jó ötletnek találták, hogy egy ilyen alkalommal a saját árujukat is bemutathatják és készséggel vették meg egymás után a felajánlott »helyeket«. Természetes, ezeket vagy leelőlegezték, vagy teljesen kifizették.

A detektívek a festőművészt igazolásra szólították fel, majd bekísérték a kapitányságra, ahol megállapították, hogy *a hamis doktori címet használó fiatalember a szegedi törvényszék által keresett rovottmultú szélhámos.* A jó családból származó *Vaály Nagy* Dezső, mint kiderült, már kétízben volt okirathamisításért és csalásért *hat-hathavi elzárásra* ítélve, kiszabadulása után tovább folytatta szélhámosságait. A festőművészeti trükkel legutóbb Kassa és Sátoraljaujhely iparosait és kereskedőit csapta be és sikerein felbuzdulva Beregszászon tovább folytatta, azonban az itteni rendőrség éberségén rajtavesztett.

Nyilttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soronként hétköznap 70, vasárnap 80 fillér. A legkisebb hirdetés ára 7, illetve 8 pengő.

Az arcbőrt elcsúfító számos tisztátalanság, mint gyulladásos pirosságok, pörsenések és pattanások, amelyek elégtelen bélműködés és emésztési zavarok következtében támadnak, a természetes »Ferenc József« keserűvíz használata által — reggelenként egy pohárral — rendszerint rövidesen eltűnnek. Kérdezze meg orvosát!

Csillárt Meteor csillárgyárnál vásároljon: Podmaniczky utca 27. József körút 44.

Déli távirat Londonból:

ÉRDEKES TERVEK, VÁDAK ÉS KOMBINÁCIÓK

London, október 5

(Az Est londoni szerkesztőségének távirata)

A szerdai nap nem hozott lényeges változást az úgynevezett békeoffenzíva frontján. Londonban még mindig *nem ismerik a napok óta beharangozott német békeajánlat formáját és időpontját.* Ennek következtében lord *Halifax*-nak a Lordok Házában mondott tegnapi beszéde megmaradt a *Chamberlain* által megvont keretek között és csak alapvető, elvi kérdésekre terjeszkedett ki. Annyi mindenesetre tény, hogy *az angol külügyminiszter leszegezte azokat az elvi szempontokat,* amelyeknek figyelembevételével Anglia az esetleges békeajánlatot kezelné. *Halifax* beszéde a felsőház üléstermében, a hallgatóságban, a londoni diplomáciában és a sajtóban azt a benyomást keltette, hogy

Anglia és a jelenlegi német kormány között létrejövő békekötés rendkívül valószínűtlen.

Külön érdekessége volt az angol felsőház tegnapi vitájának *Lord Newton felszólalása.* A magyarbarátságáról közismert főúr *heves támadást* intézett a német politikai rendszer vezetői ellen és a leghatározottabb formában

megismételte Knickerbockernek német részről többször igen határozottan megcáfolt vádjait

egyes német államférfiaknak külföldön elhelyezett vagyonáról.

A ma reggeli angol sajtó igen nagy jelentőséget tulajdonít a római rádió többször megismételt kijelentésének, amely szerint *Olaszország a berlini Hitler—Ribbentrop—Ciano megbeszélések után is semleges marad.* Noha a helyzet sok szempontból még meglehetősen tisztázatlan, itteni politikai körökben *valószínűtlennek* tartják, hogy Olaszország bármilyen formában azonosítaná magát a német-orosz békeajánlattal.

Angol jelentések szerint *Szaradzsoglu* török külügyminiszter biztosította Nagybritannia moszkvai diplomáciai képviselőjét, hogy *semmiesetre sem ír alá olyan megállapodást, amely az angol- és francia-török egyezmény hatályosságát érintené.* Törökország álláspontjának további tisztázásához hozzájárul az az ankarai jelentés, amelynek értelmében *Törökország nem hajlandó elismerni Lengyelország felosztását.*

A moszkvai orosz-lett tárgyalásokról azt jelentik, hogy *Molotov* és *Munters* tegnapi tárgyalása két óra hosszat tartott. Londonban bizonyosra veszik, hogy

rövidesen sor kerül az orosz-litván megnemtámadási szerződés megkötésére.

Az Evening Standard című londoni estilap nagyobb beszélgetést közöl *Pilsudski özvegyével, aki Angliába érkezett.* Ebben az interjuban a marsall özvegye *tiltakozik* az ellen, hogy a németek politikai és propagandisztikus okokból tisztelegtek *Pilsudski* sírja és emléke előtt. Azt állítja, hogy a német légierő bombázta *Pilsudski* otthonát és a német katonai akció megsemmisítette *Pilsudski* életének művét.

Ma reggel megkezdődtek Londonban az angol—török katonai tárgyalások. Ugyancsak ma kezdődtek meg

az angol—svéd kereskedelmi megbeszélések.

Ezzel az utóbbi tárgyalással lépett először aktivitásba a gazdasági hadviselés irányítására alakított új angol minisztérium.

Anglia elhatározta, hogy *fenntartja kereskedelmi kapcsolatait a balti államokkal.* Noha az angol hajóknak ennek végrehajtásához a német flotta hatókörén kell átmenniök, *a kísérőrendszert olyan megbízhatónak tartják,* hogy a kereskedelmi hajóknak zavartalan forgalmi lehetőséget tud biztosítani.

Az angol-svéd tárgyalások

célja az, hogy London megvásárolja Svédország egész kivitelre kerülő érckészletét.

A nap krónikájához tartozik, hogy Winston *Churchillnek, London e villanatban legnépszerűbb férfiának a fia most tartotta esküvőjét.* Randolph Churchill házasságkötésén többezer főnyi tömeg jelent meg és nagy ünneplésben részesítette a fiatal férjet, aki a szertartás után azonnal csapattestéhez utazott a nyugati frontra.

London új lordmajorjának beiktatását elhalasztották, mert hivatalos helyen az a vélemény alakult ki, hogy az ilyenkor szokásos hivatalos díszebéd megtartása nem volna célszerű. A beiktató díszebéden ugyanis *Anglia közéletének 1800 legjelentékenyebb vezető férfia* gyül össze, s ezzel mintegy csábítaná *az ír forradalmi hadsereg* még Londonban bujkáló maradványait arra, hogy *merényletet* kíséreljenek meg.

Ráskay László

Megjelent az olasz tilalmi lista

Róma, október 5

(Havas-ügynökség)

A hivatalos lap hosszú lajstromát közli azoknak az árucikkeknek, amelyek *kivitele szerdától kezdve tilos.* A lajstromban szerepel a többi közt mindenfajta fegyver, lőszer, repülőgép és ezek alkotórészei, vas, acél, réz és más fémek, gyapjú, gyapot, len, selyem, nagyszámú élelmiszer, továbbá lovak, ösvérek, szamarak, azonkívül különböző gyógyszerek és vegyszerek.



A DUCE TÁVOZIK EGY RÓMAI MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSÁRÓL

AZ ESTTŐL AZ ESTIG

A szerda a kommentárok és kombinációk napja volt; kommentárok *Chamberlain* beszéde — után és kombinációk *Hitler* beszéde előtt. Nagyjelentőségű a Stefani-iroda jelentése, amely *cáfolja angol lapoknak azt a hírét, hogy Mussolini jelenleg béke-értekezlet tervét tanulmányozza.* Egyébként angol hivatalos körökben is cáfolják azt a hírt, amely szerint Róma békeajánlatokat tartalmazó jegyzéket küldött volna és kijelenti, hogy ilyen irányú ajánlatok érkezését sem jelezték.

Daladier francia miniszterelnök

szólt beszédében a háború eredetéről, végül kifejtette azokat az okokat, amelyek Franciaország számára *a háború folytatását parancsolják.* »A szövetségesek — mondta — *nem akarnak többé az utóbbi évek bizonytalan állapotában élni.* Franciaország nem hajlandó meghajolni az erőszak és a befejezett tények előtt. Távol áll tőle a hódítás és az elnyomás minden gondolata. *Amit akar, az nem fegyverszünet két támadás közt, hanem a tartós béke,* amely feltétlenül biztosítja a nemzeti biztonságot az összes nemzet biztonságának keretében.«

Halifax angol külügyminiszter

a lordok házában elhangzott beszédében többek közt ezeket mondta: »Franciaország és Anglia nem keres semminő előnyt a maga számára és nem kívánja területének növelését.« A békejavaslatok lehetőségéről szólva kijelentette, hogy nem lehet találgatásokba bocsátkozni ezeknek az esetleges javaslatoknak a természetéről. Ezután kijelentette, hogy *az esetleges békeajánlatok megvizsgálásánál tekintetbe kell venni, hogy az ajánlatokat milyen feltételek mellett melyik kormány nyujtja át,* továbbá, hogy a megkötendő szerződéseket milyen szavatosságok biztosítják. Ami az első kérdést illeti, — mondotta Halifax — nincs ártalmasabb eljárás annál, mintha a tárgyalásokat fegyveres fenyegetés árnyékában tartják. Annyi bizonyos, hogy *sem Franciaországot, sem pedig Angliát fenyegetésekkel nem lehet a küzdelem abbahagyására bírni.*

A harctéri eseményeket

a következő hivatalos jelentések foglaljak össze:

Német hivatalos jelentés: »Nyugaton az ellenség csak Saarbrücken vidékén fejtett ki gyenge tüzérségi tevékenységet. Máshol csend volt. A kereskedelmi háborúban a német haditengerészeti erők szeptember 30. óta újabb 72 gőzöst fogtak el. Egy részüket dugáru szállítása miatt német kikötőkbe kísérték.«

Francia hivatalos jelentés: »A harctér különböző pontjain járőrök rejtett állások körüli harca folyt. Az ellenség Pirmasantől délre rajtaütést kísérelt meg, de visszavertük. Egyik tengeralattjárónk elfogott és kikötőbe kísért egy német kereskedelmi hajót«.

A Giornale d'Italia luxemburgi haditudósítója beszámol az első nagyszabású francia támadásról, amelyet a nyugati fronton a megerősített német állások ellen intéztek.

A brit tengernagyi hivatal ama felhívásával kapcsolatban,

hogy az angol hajók rontsanak neki minden német tengeralattjárónak, *német részről megállapítják,* hogy az angol tengrenagyi hivatalnak kell a történelem színe előtt a felelősséget viselnie mindazért a veszélyért, amelynek a brit kereskedelmi hajók legénységei kiteszik magukat, ha a kapott utasításaiknak megfelelő eljárásuk folytán harc fejlődik ki köztük és a német hadihajók között.

A keleti harctér megszűnt, a legutóbbi német hivatalos jelentésből azonban kiderül, hogy *lengyel szórványok még most is harcolnak.*

Gyógyíthatók-e a tüdőbajok?

Mindazok, akik **asztmában, tüdőcsúcshurutban, idült köhögésben, elnyálkásodásban, régóta tartó rekedtségben, náthában** szenvednek és eddig nem találtak gyógyulást, kapnak tőlünk, felvilágosítás céljából

teljesen ingyen és bérmentve

egy könyvet sok ábrával, Dr. med. Guttmann tollából, a következő címmel:

„Gyógyíthatók-e a tüdőbajok?"

Írja meg egy 16 fillérrel bérmentesített levelezőlapra a pontos címét a következő névre:

PUHLMANN & Co., Berlin 494 Müggelstr. 25-25a

Mosolyszüret a HANGLI KIOSZKBAN!

Minden este

RÁCZ VALI

a magyar filmek közkedvelt művésznője énekel.

Vaály Nagy Dezső

(Esti Lap)
Magyarország 1939 dec. 4

A szobafestő háromévi börtönnel fizet „művészi" becsvágyáért

A beregszászi törvényszék büntetőtanácsa most vonta felelősségre »dr.« Vaály Nagy Dezső »festőművészt«, akit a kir. ügyészség *negyvenháromrendbeli csalással* vádolt meg. A vádirat szerint Vaály Nagy Dezső *pécsi szobafestő és mázoló*, akit különböző szélhámosságokért már elítéltek, megjelent a Felvidéken és magát *doktori* címmel felruházva, mint *festőművész* szerepelt. A jó megjelenésű fiatalember meglátogatta a nagyobb iparosokat és kereskedőket, akiknek előadta, hogy a városban *reprezentatív képkiállítást rendez remekműveiből*. Felhívta az érdekelteket, hogy ezen a nagyszabású kiállításon mutassák be készítményeiket, illetve áruikat, ami által jó reklámhoz jutnak. Kassa, Ungvár, Beregszász iparosai és kereskedői közül sokan *előre kifizették az általuk megjelölt nagyságú hely bérét* A beregszászi rendőrség a szélhámoskodást leleplezte és a *»doktor festőművész«* a bíróság elé került.

Az elnök kérdésére, hogy vannak-e festményei és tud egyáltalán festeni, kiderült, hogy Vaály-Nagy *csak a szobafestéshez ért*. A bíróság *háromévi börtönre* ítélte.

(kalcium-klorid 50 kg-os zsák)
Ingyenes házhoz szállítás
Budapest területére, minimum
2 zsák rendelése esetén!
CHEMTRADE Kft.
1097 Budapest, Kén u. 8.
Tel.: 215-8120, tel./fax: 218-3681

DL FEL,
NÁLUNK LE!

LI HÚSAKCIÓK:

lmiszeráruház
ásárlóközpontban
II., Szentendrei út)
31-től február 10-ig

Kacsa far-hát	79 Ft/kg
Fagyasztott csirkecomb	349 Ft/kg
Sertésoldalas	398 Ft/kg
Sertés hosszúkaraj	499 Ft/kg

i rendkívüli
rajánlataink:

die V.d. im Aufsuchen der Kunden und in der Ausarbeitung der Angebote an Hand der Anforderungen der Kunden besteht
- Sehr gute Kenntnisse der deutschen Sprache
- PC-Kenntnisse

Wir bieten:
- gute leistungsgerechte Zahlung
- Kursus über Nedcon-Produkte sowohl in Pardubice, Tschechische Republik, als auch in Doetinchem, Niederlande
- einen Firmenwagen
- Berufswachstum zu den Bedingungen der anerkannten Gesellschaft

Wenn Sie diese Chance interessiert, senden Sie bitte Ihre aussagefähigen Bewerbungsunterlagen an unser Büro. Für weitere Fragen steht Ihnen auch Frau Marie Komárková unter der Telefonnummer 0042 40 20 809 zur Verfügung.

NEDCON Bohemia s.r.o. Tel.: 0042 40 20807
Průmyslová 393 0042 40 20809
533 01 Pardubice Fax: 0042 40 20757
Tschechische Republik

103670 JP

Nemzetközileg ismert, piacvezető marketing- és közvéleménykutató vállalat további dinamikus fejlődéséhez

ADMINISZTRATÍV OSZTÁLYVEZETŐT
vagy
IGAZGATÓT
keres.

Feltételek:
- *közgazdász végzettség,*
- *felsőfokú angolnyelv-tudás,*
- *minőségbiztosítási és humánpolitikai érdeklődés,*
- *jó számítástechnikai ismeretek (Winword, Excel),*
- *legalább kétéves vezetői gyakorlat,*
- *28-35 év közötti életkor,*
- *kiemelkedő irányítási ambíciók.*

Az önéletrajzokat a következő címre kérjük eljuttatni:
MODUS Kft., 1053 Budapest, Szép u. 2., I. em.

öt-hat évvel ezelőtt érdeklődtek

VAÁD Éva

Festmények az érdi iskolában



Az érdi Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskolában látható Vaád Éva festőművész kiállítása, amelyet a magyar kultúra napján nyitottak meg

HANCSOVSZKI JÁNOS FELVÉTELE

Népszabadság 1997. jan. 31.

Fóh

Helyzetkép és

Az MD

Hornék nyomasztó túlhatalma idején úgy tűnt, *Antall* József rendkívüli politikusi *teljesítménye* aránytalanul csekély *eredményt* hozott. A rendszerváltozás következtében létrejött gyökeresen új intézmények keretei között – átalakulva ugyan, de – tovább éltek a régi viszonyok; rendszerváltozás helyett inkább csak a rendszer átváltozásáról beszélhettünk; s úgy éreztük, Magyarország az első szabadon választott kormányfő szándéka ellenére nem polgári, hanem csupán posztkommunista országgá lett.

Az 1998-as választások azonban új megvilágításba helyezték a miniszterelnök alakját. Az utódpárt veresége, illetve a Fidesz – Magyar Polgári Párt győzelme nyomán ma sokkal sikeresebbnek látjuk Antall Józsefet, a politikust, az államférfit, a történelmi személyiséget, mint 1994 és '98 között. Ezen az sem változtat, hogy azok az erők, amelyek kormánya pártpolitikai hátterét alkották, '98-ban még a '94-esnél is nagyobb, szinte a szó szoros értelmében *megsemmisítő* vereséget szenvedtek a választásokon. Korábban ugyanis csupán a hozzá hű kisgazdák, a „harminchatok" hullottak ki a parlamentből, nem tudván átlépni a bejutáshoz szükséges ötszázalékos küszöböt (mindössze 0,8 százalékot szereztek). Az MDF '94-ben még 12 százalékot kapott, melynek nyomán közel negyven képviselővel a legnagyobb ellenzéki párt maradt, a KDNP pedig hét százalékot s ezzel 22 mandátumot.

Legutóbb viszont sem az MDF nem érte el a bejutáshoz szükséges öt százalékot, sem a belőle kivált MDNP, sem a KDNP. (Az utóbbiból kiszakadt MKDSZ önállóan el sem tudott indulni.)

Kiskunmajsán, az MDF első vidéki fórumán az országos vezetést két „pesti elvtárs" képviselte a legnagyobb egyetértésben: *Csurka* István és *Bihari* Mihály.) Az MDF-be a legkülönfélébb politikai pozíció, értékrend és ízlésvilág tájairól érkezett csoportokat két dolog hozta közös nevezőre: az állampárti diktatúra lebontásának szándéka és a hazafiúi érzelem valamilyen – sokszor igen eltérő stílusú és temperamentumú – változata. Egyszerűbben: a demokratikus és a nemzeti elkötelezettség. E közös nevező nagyon sok mindent és sok mindenkit átfogott. Hívőket és ateistákat, párttagokat és párton kívülieket, baloldaliakat és jobboldaliakat, szociáldemokratákat és kereszténydemokratákat, liberálisokat és konzervatívokat, óvatos reformereket és türelmetlen radikálisokat, a nyugati társadalmi modell és integráció, illetve a sajátos magyar út és semlegesség híveit. Továbbá mindazokat – ők voltak többségben!



gátlástalanul megl
kielégít(het)etlen
it. Az FKGP kivált

Aztán az MDF
Torgyánénál sokk
telezettebb, de m
gátlástalanabbá v
hevület, a Csurká
veszélyes erővé
lönféle természet

Vaád Éva festő

1999 május 28.

s megértés szolgálatában

án külügyminiszter kapta a Corvinus-díjat

Az Európa Intézet vezetői a díj megalapításakor abból a gondolatból indultak ki, hogy a modern Európát a reneszánsz nyugat-európai kultúra és diplomácia vérkeringésébe. Az ő szellemét őrzendő hozták létre a Corvinus-díjat, amelyet kétévente adományoznak olyan személyiségeknek, akik „sokat tettek a magyar állam és nemzet európai kapcsolatrendszeréért a kultúra, a tudomány, a politika területén". A Corvinus-díjat először 1997-ben adták át – akkor *Szabó* István filmrendezőt tüntették ki vele.

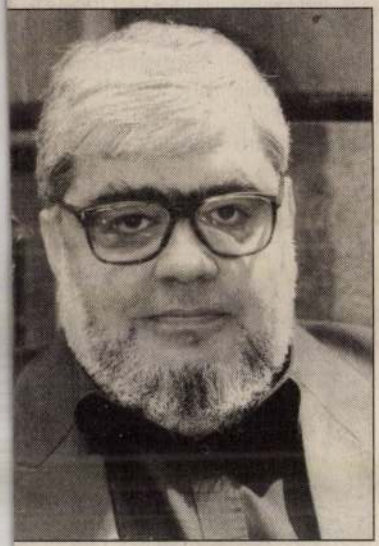

másodikCorvinus-díjas, Gabriel esu NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

Andrei Gabriel Plesu történész, művészettörténész, esztéta 1980-tól tanított a Bukaresti Egyetemen, de 1982-ben politikai nézetei miatt eltanácsolták. Humboldt-ösztöndíjasként töltött két évet Heidelbergben 1983–1984-ben, majd tudományos kutatóként dolgozott Bukarestben, de 1989-ben kitiltották a román fővárosból, egy moldáviai faluban élt. 1990–91-ben egy ideig kulturális miniszterként tevékenykedett, majd lemondott, és visszament tanítani a Bukaresti Egyetemre. A mi Collegium Budapestünkhöz hasonló bukaresti New Europe College-nak 1994 óta rektora. A külügyminiszteri posztot 1997 óta tölti be. Nyolc önálló kötete jelent meg. **(ferch)**

szülte. Európa újjászületésében jelentős szerepet játszott a magának a latin *Corvinus* nevet kölcsönző Hunyadi Mátyás budai udvara, ahova a király a kor egjelentősebb tudósait, íróit, nűvészeit hívta meg, ugyanakor a magyar egyházi, világi vetők százait kapcsolta be a

NAPLÓ

NAGY ISTVÁN festőművész képeiből rendeznek kiállítást, amely ma délután öt órakor nyílik meg a Kieselbach Galériában (Budapest V., Szent István krt. 5.).

BARBÁR IMAKÖNYV címmel Kiss Ilona munkáiból nyílik meg kiállítás a budai Várban a Vincze-műhelyben ma délután hat órakor. A tárlat hétfő kivételével naponta délelőtt tíztől délután öt óráig tekinthető meg egy hónapon át.

VAÁD ÉVA munkáiból a Karda Galériában (Budapest XIII., Radnóti u. 15/B) nyílik meg kiállítás ma délután hat órakor. A tárlat június 11-ig tekinthető meg.

A BUDAPEST GALÉRIÁBAN Gaudy Babette munkáiból látható kiállítás (III., Lajos u. 158.). A tárlat június 27-ig hétfő kivételével naponta délelőtt tíz és délután hat óra között tekinthető meg.

KUCZKA PÉTER Seregek ura című új verseskötetét május 31-én, hétfőn délután négy órakor mutatják be az írószövetség klubjában. (Budapest VI., Bajza u. 18.).

:NY, fekete lakk, aranylakk diszitéssel. Louis XVI. —
'r Lack mit Goldlackdekor. Louis XVI.

erakással, aranyozott bronzverettel, tetején üveglap.
isch, mit Marqueterie und vergoldete Bronzebeschläge.

: és aranyozott fa, szines selyemhimzésü kárpitozással.
nstuhl, geschnitzt, vergoldet, mit Seide tapeziert. Louis

)zott fa, gyümölcsfüzérrel. XIX. sz. — Grosser Rahmen,

)tt akantuszleveles diszités közt angyalok és Madonna.
holz reich geschnitzt. Venedig, barock.

üvegbetéttel. XIX. sz. — Zweiteiliger Paravent, Nuss,

fa, bársony lappal. XIX. sz. — Viereckiger Tisch,

inezésü. Magyar, Louis XVI. — Konsoltisch, grün und

)al. XIX. sz. — Runder Tisch, Nussholz, mit Delphin-

.. sz. — Dreifacher Teetisch, Nussholz. XIX. Jh.

VSE mesterjeg

XVII. sz.

Csanyi régiszűst

20. P.

125. KANÁL, egyszerű négyzetes nyéllel. H. 19·2 cm. VSE jeggyel. Magyar, XVII. sz. Eisenstädter Ödön.

20. P.

1858. NYOLCSZÖGÜ ALKA, hársfa.

1859. KÉT SZÉK , rácsos támlával. Lehne dur nen. Ungarisch, XV

1860. OSZLO ÓRA, gyökérfa, alabás emp Säulenuhr, Wurzelholz n Ur n, empire.

1861 SZÉK, diófa, piros damaszt k rotem Damast. Neobarockstil.

KÉT FALI TÜKÖR, kartusidomu, Wandspiegen, kartuschenförmig, in g

1863. KÉT FALI KONZOLASZTAL, diófa stil.

1864. TIZ TÁMLÁSSZÉK, tölgyfa, farago stühle, Eichenholz, mit Schnitzerei

1865. KAROSSZÉK, diófa, magas támlá kárpizotással. Olasz, XVII. sz. — tapeziert. Italienisch, XVII. Jh.

1866. MAGASTÁMLÁJU SZÉK, fekete fa Lehne, schwarzes Holz, mit Beinein

1867. OSZLOPOS ÓRA, aranyozott fa, ké

határol, előreszegzett kopjával, vágtató tárcsás huszár képe van be vésve. A XVI. század elejéről.

165. *Pallos*, aranyozott ezüstveretes vörös bársonyhüvelyben. Előreugró kupakján nyult rozetta, markolata rúgósan csavarodó ezüstsodronnyal s közbeiktatott filigránfonadékkal bevont. A hármas vércsatornájú penge felé hajló keresztvas makkban végződik; kétpántú egyetlen hüvelyfoglalatának mindkét végén egy-egy szíjtartó fül. Saruján a kassai hitelesítő-bélyeg (liliom) és V. M. mester jegy van beütve. XVI. század második fele.

166. *Kard*, széles keleti pengével, magyar szablyamarkolattal. A penge felső részének mindkét felét aranyozott beétetett arabeszkek ékesítik, közéjük foglalva négyzetes keretben a fegyverkovács neve olvasható: Amel-i Mohammed el anszari (a medinai Mohammed készítménye) arab betűkkel. A bélyeg alatt a penge közepén aranyozott és maratott sávban ugyancsak arab betűkkel a 48. (a győzelmi) szura bekezdése. „Valóban mi nyilvános diadalra segítettünk téged, hogy lásd miként az Isten megbocsátja bűneidet, kegyelmet gyakorol veled s az igazak útján vezet." A kard veretei, a tojásdad kupak, a végén gombbal s középen rövid tüskével ellátott keresztvas, az összesen négy szíjtartó fület hordó hüvelyfoglalatok s a külső oldalán virágos arabeszkkel díszített saru aranyozott ezüstből valók. A hüvely barnapiros bársonyborítása erősen megviselt. XVI. század.

A kard a magyar végek nagynevű hőséé, Thury Györgyé, az 1571-ben elesett kanizsai kapitányé volt.

167. *Félpáncél*, áll: sisakból, mell- és hátvasból, vállakból, karokból, tagolt keztyűkből, és a mellvasról lelógó combvértekből. A libamell-alakú mellvas

igen vastag, épúgy a páncél többi részei is. Az egész fegyverzet minden részében függőlegesen bordázott; a bordákon futó inda vonul végig, a bordaközökben apró virágok vannak díszül bevésve. Az arcvértes teljes sikak tarajjal s ennek tövében hátul tollhüvelyel van ellátva. A taraj két oldalára Merkur-bot van vésve. Még megvan az eredeti bársonyszegélyezés. Készült 1580 körül.

E páncélról a Franz von Leber által „Wien's Kaiserliches Zeughaus" (Leipzig, 1864) c. munkájában közölt adatokból ismeretes, hogy Pozsony városa ajándékozta Mária Terézia királynőnek 1741-ben, aki a bécsi fegyvertárban helyezte el. Alakja mutatja, hogy franciás ruhaviselethez van szabva, aminőt kivételesen udvari szolgálatban a magyar főurak is viseltek. Valamelyik pozsonyi várkapitánytól szállhatott a városra, akik sorában a fegyverzet korának megfelelően Pálffy Miklósra, a győri hősre gondolhatnánk. (Szül. 1552, pozsonyi várkapitány lett 1580-ban, elhunyt 1600-ban ; eltemettetett Pozsonyban)

Dr. L.
Ötvös Kincsestára

1893 — —

Pothát: Hullámosan teszelős fatiletlet. — Bocsát, vallig ge-
rnáld. — „1792. Rumszombat. (A rumszéki ref. egyházról — Vom ref.
Museum; Rumszombat. ⊙
Gemeinde im Rumaszéke.)

V. L

Otevřo Výnidek

Kornappoty: 3594.

2139 | Nr. 2134 | (Csányi) Lábas. — *Kasserolle.* — Empire.

Gróf Andrássy Géza, Bp. (Csányi.)

VGD mesterjegy

erdélyi ötvös XVII. sz

l.

Va Hö Ernstgyűjt

57. l.

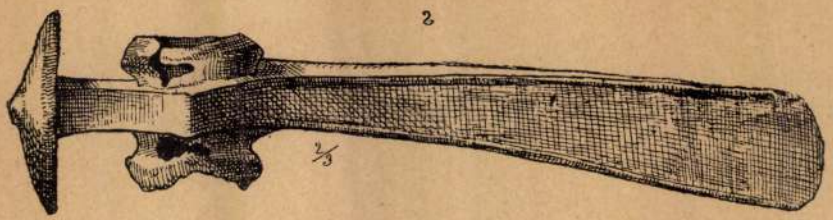
2
2/3

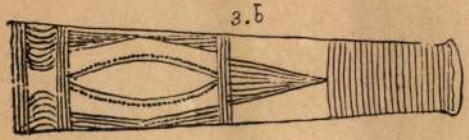
3.b

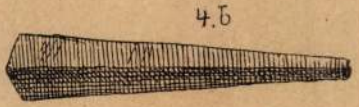
4.b

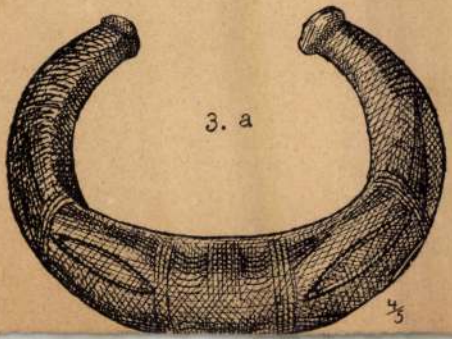
3. a
4/5


4. a

168. TALPAS POHAR. Bánsi, ném. agyagcsal. Szájpere-
mén véseit tujzú agyboszú-disz, testén pontcolt alapon
függelyesen sorakozó medaillonok. VG mesterjegy. M
19.3 cm. Nagyszabású, z. T. vergoldet. Am Mündungsrande gra-
vierte Arabeske, z. T. vergoldet. Am Mündungsrande Medail-
lons. VG Meisterzeichen. Nagyszabású, an der Fussplatte. Anf. XVII. Jh.
Bescher: Silber; an der Fussplatte. Anf. XVII. Jh.
Vierte Arabeske, z. T. vergoldet. Am Mündungsrande gra

M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL.

_____ szám. Nyomtatvány.

Müemlékek Országos Bizottságának,

_____

_____

Budapest IX.,

_____

Hógyes Endre-u.10.

u.p. _____

_____ vm.

Hivatalból. j átalányozva.

Az oldalt szerkesztette: Körössy László

A Lélek hangjára figyelve

Nagymarosi Ifjúsági Találkozó – a hitről



(Folytatás az 1. oldalról.)

Balogh Gyula bevezetőjében azt fejtegette: vegyük észre, hogyan születik az ima. *Abban a csendben, szelíd rácsodálkozásban, amikor felfedezzük, hogy Isten figyel ránk és szeret minket. Ez a szeretet a hit őseredője. A tábortűz kesze-kuszán egymásra rakott fahasábjaihoz hasonlóan továbbadhatjuk a tüzet: egymást „gyújthatjuk" a hitre.*

„Dinamika", azaz szemléltető játék következett ezután: a közeli iskola diákjai fehér ruhában, a közönség közül indulva szív alakú, piros üvegmécseseket hoztak a színpad előtti egyszerű fakereszthez, s köré tették.

A Gável testvérek csapata szépen, lendületesen zenélte, énekelte a jól ismert megújulási dalokat; készítették a lelkeket az Istenre nyitottsághoz. Balogh atya lépett újra az ambóhoz: *A hit mit jelent számunkra? Mindenki próbálja befejezni a mondatot: azért hiszek, mert… Az isteni erények, a hit, remény, szeretet segít nekünk, hogy Isten titkával kapcsolatba kerüljünk, és valamit megértsünk belőle. Olyan ez, mint amikor a színes üvegablakon átsüt a nap, és kirajzolódik az addig csak sejtett, gyönyörű kép. Másképp kezdjük látni a világot: Jézus szemével. Nem a rossz dolgokat fogjuk hangsúlyozni, hanem a másikban felfedezzük a felebarátot, a „szeretetlényt".*

Egy missziós pappal történt, hogy elbeszélgetve egy tizenhat éves utcalánnyal megérezte annak ártatlan tisztaságát. Az elárult Jézust találta meg a lányban, akit még kicsi gyermek korában „bagóért" eladott saját anyja, szintén júdáscsókkal. A pap áldást kért a kamaszlánytól, a benne élő Krisztustól.

A hit: ajándék

Amikor olyan emberi szükségletekkel találkozunk, amelyeken csak mi tudunk segíteni, akkor azt tekintsük Isten jelének. Ő szólít, s ha válaszolok hívására, a törvényeit élem, akkor a hitem, ez az isteni ajándék fölerősödik. Amit egyszer odaadok neki, azt ne akarjam apránként visszavenni. Egyedül Isten jó – ebből éljünk!

Az előadás után a jelenlévők számára több érdekes lehetőség nyílt: további beszélgetés Balogh Gyulával ; a Kálvária-dombtetőn kérdezhettük őt közéleti aktualitásokról; a „keresők" *Kerényi Lajos* biztató szavait hallgathatták; kiscsoportokban megoszthattuk hitbéli tapasztalatainkat; biblikus ismeretekről szólt *Székely János* atya a református templomban; a szerzetesek, papok tanúságtételében részesülhettek a hivatás iránt kíváncsiak – fiúk, lányok külön.

Az elcsendesülni vágyókat várta az altemplom az oltáriszentséggel, akit délután a szentségimádáskor a templomkert közepére vittek, hogy istensége sugarában mindenki részesülhessen.

A szentmisét közel húsz pap közreműködésével *Udvardy György* püspök mutatta be. Homíliájában arról tanított, hogy létszükségletünk az Istentől kapott hit-ajándék, és segítenünk kell növekedését. A hit mások példáján keresztül is tanulható, tanulandó: a Szentírás megismerésével, az ima ráhagyatkozásában, az életszentségre törekvéssel és az eucharisztiában való elmélyüléssel.

Mondd, mit nem tettem még meg érted? – kérdezi tőlünk Jézus, aki velünk van szenvedéseinkben is. A kereszt és a feltámadás perspektívájával a hit kitágítja lehetőségeinket; értelmet, távlatot ad életünknek.

A püspöki záróáldás előtt megköszöntük a szervezők önfeláldozó tevékenységét (külön *Csomóné Lindmayer Katalin* és a *Hadi* házaspár sokéves munkáját), s rövid, a világosság titkaival mondott rózsafüzér után a Gyerekmaros résztvevőinek – köztük vak, fogyatékos gyerekeknek – áldását kértük és kaptuk lehajolva, hogy kicsiny kezükkel elérjék homlokunkat.

Szöveg és fotó: Plichta Adrien

Jubileumi Gyerekmaros

„Ki géppel száll fölébe, annak térkép e táj." Itt, a Dunakanyarban, Visegráddal szemben, Nagymaros és Kismaros között félúton létezik egy alkalmi település, amelyet egyetlen földi közigazgatási hivatalban sem jegyeznek. Jól ismerik azonban Gyerekmaros nevét a mennyei udvartartásban, hiszen éppen tizenöt évvel ezelőtt – akkor még a Nagymarosi Ifjúsági Találkozóra érkezett felnőttek gyermekeinek napközijeként – indult útjára a Gondviselés eme nagyszerű terve. Azóta az évente két alkalommal megrendezett gyerekprogram szinte önálló rendezvénnyé nőtte ki magát, de továbbra is a nagymarosi találkozó szolgálatában, annak társprogramjaként működik. Az évek során több ezren fordultak meg ezen a vidám alkalmon, sokan közülük most már a nagyok találkozójára járnak. Vannak azonban, akik visszajönnek és csoportvezetőként kísérgetik a jövő generációját a hit útján.

Gyerekmaroson három altáborban folynak a színes programok, négy-ötszáz gyermek részvételével.

Idén, csatlakozva a nagymarosi találkozóhoz, a hit volt a központi téma, amit a résztvevő lelkipásztoroknak is köszönhetően sikerült lefordítani „gyereknyelvre": *Harmai Gábor*, *Kiss Ullrich* és *Udvardy Tamás* atyák vállalták a komoly feladatot, s őket segítendő több pap és szeminarista is eljött, hogy biztosítsák a lelki hátteret a több száz ifjú résztvevő számára.

Együtt vonult be minden gyermek a nagyok miséjének végére, ahol igazi örömünnep, közös dalolás, imádság és még egy hatalmas torta is várta a jubilánsokat.

Gégény István

Szólj hozzá!

Ha a hónap témája felkeltette érdeklődésedet, fogalmazd meg bátran és röviden (!) a véleményedet, és küldd el nekünk levélben (1053 Budapest, Kossuth Lajos u. 1.) vagy e-mailben (ujember@katolikus.hu), „Szólj hozzá!" jeligére. Véleményedet meg is jelentetjük, amennyiben ehhez hozzájárulsz. Várunk témaajánlatokat is.

A hónap témája: Mit jelent ma hazafinak lenni?

Tetteket. Elsősorban tetteket. Csak azután emelkedett szavakat. Milyen tetteket? Itt hajlamosak vagyunk nagy dolgokra gondolni, de a kicsit sem tesszük meg. Közhelyes, de igaz: vannak néhányan, akik képesnek érzik magukat meghalni a hazájukért, de kevesebben vannak azok, akik élni képesek érte.

Hazafinak lenni azt jelenti például, hogy nem szemetelünk a hazai utcákon (természetesen idegenben sem), nem tartjuk eszement ötletnek, hogy az országon belül menjünk el nyaralni, a nagyjából ugyanolyan árú és minőségű külföldi és hazai termék közül az utóbbit választjuk, az újságok mellett magyar irodalmat is olvasunk, megismerjük saját történelmünket, és rendesen megtanuljuk és használjuk saját anyanyelvünket.

Csak ezekkel együtt hiteles számomra például a határon túli magyarok melletti (sajnos legtöbbször csak verbális) kiállás vagy a múlt századi nagypolitika országunkkal szembeni igazságtalanságainak jogos hangoztatása.

Simone Weil azt írja, hogy a hazát csak részvéttel lehet és szabad szeretnünk, úgy, ahogy azt a népdalokban, *Homérosz*nál vagy az evangéliumok szenvedéstörténetében olvashatjuk. Részvéttel és „résztvéttel" – tehetjük hozzá.

Galambos István

Világító ősz

A MÉCS-családmozgalom idei programjairól

Valamikor 1996-ban kezdődött. Akkor jutott el Magyarországra is a MÉCS-családmozgalom, amely családközösségek létrehozását tűzte ki céljául. A cél minden közösségben az, hogy a szentségi házasságban élő házaspárok a közösség ereje által keresztény hitükben elmélyülve és megerősödve egyre hitelesebben élhessék meg krisztusi hivatásukat a világban. Fontos tehát a hármas dimenzió: 1. a házasság megerősítése; 2. a közösségi megosztás és töltekezés; 3. evangelizáció, a világ felé fordulás, a megerősödött és tudatosan vállalt értékek közvetítése.

Az egyes közösségek havonta találkoznak, beszélgetéseik „menetét" foglalja össze a MÉCS betűszó: megfigyelés, értékelés, cselekvés. Vagyis a felvetődő (megfigyelendő) témát a krisztusi tanítás fényében próbálják értékelni, majd egyéni vagy közös cselekvésre váltják a közös tapasztalatokat: e harmadik mozzanat teheti igazán világítóvá, evangelizálóvá a MÉCS-közösségeket, amelyekből nagyjából félszáz működik ma szerte az országban.

A közösségi összejöveteleken túl azonban időről időre megerősítik, hogy egy család tagjai mindannyian: közös, minden közösségnek szóló lelki napokat szerveznek, sőt – bár a közösségekbe elsősorban szentségi vagy rendezhető házasságban élők tartozhatnak – igyekeznek meghívni a jövő házas fiataljait is, hogy ők is „belenőhessenek" a közösségi életbe.

Ennek a törekvésnek szép sorozatát láthattuk és láthatjuk ezen az őszön. Szeptember utolsó napjaiban egyéni MÉCS-hétvégét tartottak, amelyen vallástól, életkortól, életállapottól függetlenül minden felnőtt érdeklődő részt vehetett. „Senki sem külön sziget" mottóval azt a természetes emberi vágyat járták körül, amely az emberi kapcsolatokat egyre jobbá, mélyebbé, gazdagabbá szeretné tenni. A témák közt szerepelt az önismeret, az emberi kapcsolatok, a hivatás, a nyitottság, a hit és az istenkapcsolat.

Október első hétvégéjén együtt járó párok, jegyespárok, valamint három éven belül házasodottak tölthettek együtt három napot azzal a céllal, hogy átgondolják, értékeljék, mélyítsék párkapcsolatukat. Fiatal házasok személyes beszámolói szolgáltak gondolatindítóként, a témák között szerepelt az önismeret, vonzalmaink indítékai, a házasság nehézségei, a házasság értelme és célja, valamint hit és istenkapcsolat.

Október közepén kifejezetten olyan fiatalokat várnak a szervezők, akik szeretnének mélyebb önismeretre és istenkapcsolatra jutni, hogy felkészülhessenek későbbi tartós és őszinte párkapcsolatukra. November közepén pedig három évnél régebben házasodott párok számára tartanak lelki hétvégét. Nem véletlenül: a család szíve a házasság. *Minden* a férj és a feleség harmonikus kapcsolatától függ. Erre a kapcsolatra nem lehet elég korán elkezdeni készülni, és a kapcsolat alakítását, javítását, átgondolását nem lehet elmulasztani. Létfontosságú, hogy a házastársak időről időre áttekintsék házasságuk pillanatnyi állapotát, és leporolják kapcsolatukról a mindennapok szürkeségét.

Csak így válhatunk ugyanis – mindannyian – a világ és egymás számára is fényt adó, tartóra helyezett mécsesekké.

(A közösségekről és a lelki hétvégékről a mecs@storage.hu címen lehet érdeklődni.)

Balázs István

Bocskai-portya

1604. október 14-én, pontosan négyszáz éve megszólaltak a dobok a hajdúszállásokon és „Pro Patria et Fide" (Hazáért és hitért) felkiáltással a bihari nagyúr mellé álltak. A Bocskai-felkelés évfordulójára a Magyar Cserkészszövetség sajátos módon készül: szeptembertől jövő augusztus végéig Bocskai-évet hirdettünk. Ennek megnyitó, országos rendezvénye volt a Bocskai-portya. A szövetség csapatai vállalták, hogy szakaszokra bontva, egy nap alatt járják végig az Országos Kék Túrát, Soprontól Füzérig. Ragyogó szeptemberi napsütésben több mint ezer cserkész egyszerre indult útnak.

A csapatok szemeteszsákot is vittek magukkal, megtisztítva a Kék Túra útvonalát. A vezetők az Isten alkotta gyönyörű tájakon arra is felhívták a figyelmet, hogy a Teremtő legszebb alkotása az ember, és nemcsak a természetben, de a lelkünkben is rendet kell tartanunk.

A cserkészek *Bocskai* szavával indultak, és azzal is érkeztek: „Úristen, Úristen, oltalmazd Magyarországot és igazgasd az mi tanácsinkat az békességnek útjára!"

Kispál György

Rejtvény

A beírt szó utolsó betűje a következő szó első betűje is egyúttal. A kiemelt négyzetekben található betűket sorban összeolvasva a Tesszalonikieknek írt levél gondolatát olvashatjuk.

1. Pénzember
2. Ijesztő
3. Igazmondás
4. Maróni
5. Házasságot köt
6. Perem, szél
7. Szélvédőtisztító
8. Gondolat
9. Tömérdek
10. Giccses
11. Délceg
12. Fúrógép
13. Korhad
14. Itt tért meg Pál apostol
15. Szigorú, rideg
16. Gyöngysor
17. Hála
18. Vérmérséklet
19. Dél-afrikai ország
20. Árucsere
21. Búvóhely
22. Szabad
23. Dzsúsz
24. Élelem

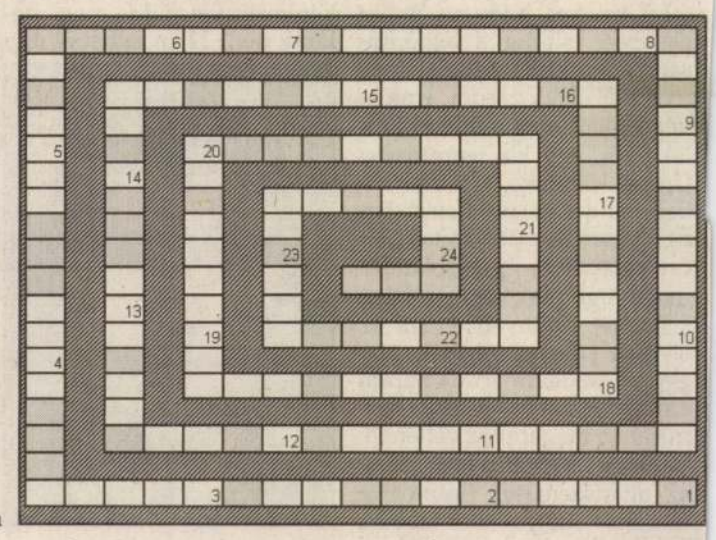

A megfejtéseket nyílt levelezőlapon október 15-ig kell postára adni.
Címünk: Új Ember Kiadó, 1364 Budapest, pf. 111.
A helyes megfejtéseket és a nyertesek nevét október 24-i számunkban közöljük.

A szeptember 26-i rejtvény megfejtése: „Ha valaki beszél, mintegy Isten szavaival beszéljen; ha valaki szolgálatot tesz, mintha azzal az erővel tenné, amelyet Isten oszt ki, hogy mindenben Isten dicsősége valósuljon meg." (1 Pét 4,11)

Könyvjutalmat nyert: *Dósa Ferenc* tiszaalpári, *Jámbrik Lászlóné* mándoki, *Lauringer Jánosné* kétsopronyi, *Sabjanics Istvánné* balatonalmádi, *Szikora Benedek* tornyospálcai olvasónk.
A nyereményeket postán küldjük el.

W. Vámos Lídia

V. Majzik Mária

A harmadik évezred Fénye és Élete

Az eucharisztikus év kezdete

A mexikói Guadalajarában október 10-étől 17-éig rendezik meg a 48. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust. Ezen *Josef Tomko* bíboros, a Népek Evangelizálásának Kongregációja korábbi prefektusa és az eucharisztikus kongresszusok szentszéki bizottságának elnöke pápai legátusként fogja képviselni a Szentatyát. Szokás szerint ő a címzettje annak a levélnek, amelyben a pápa a kongresszus résztvevőihez fordul.

A mexikói kongresszus egyben a Szentatya által nemrég meghirdetett eucharisztikus év kezdete. A kongresszus mottója így az egész év jelmondatának is tekinthető: „A harmadik évezred Fénye és Élete az eucharisztia."

II. János Pál pápa arról ír, hogy a kongresszus törekvése annak a központi szerepnek a megvilágítása lesz, amelyet az eucharisztia tölt ber az egyház életében. „Az eucharisztia azzal, hogy a hívők közösségében megvalósítja Jézus jelenlétét és lelki táplálékát, a legértékesebb ajándék az egyház életében, történelmében."

Kétezer év keresztényei mindig menedéket leltek „ebben az isteni ajándékban, amely forrásként csillapította szomjukat, megújította erejüket a mindennapi élet feladataira."

II. János Pál pápa a mexikói nemzetközi kongresszus záróünnepének résztvevőihez műholdas televíziókapcsolat segítségével fog közvetlenül szólni.

Josef Tomko bíboros, pápai legátus már október 5-én Mexikóba érkezett, mivel részt vett a kongresszust megelőző, október 6. és 8. között rendezett teológiai szimpóziumon is.

(rosdy)

Mit jelent nekem az eucharisztia?

A keresztény élet nagy titka az eucharisztia. Titok – nem rejtegetni való, inkább felfoghatatlan. De mégis sejthető, érzékelhető: az Isten jelenlétének valósága. Az Eucharisztia Évének kezdetén többektől azt kérdeztük: számukra – legbensőbb életükben – mit jelent az eucharisztia.

A „rejtőzködő" jelenléte

Harrach Péter, a parlament alelnöke

Mit jelent számomra az eucharisztia? Jelenlétet és találkozást. Azt, aminek mélységéről, élményéről az ember nem szokott beszélni, még kevésbé nyilatkozni, legfeljebb fontosságáról, jelentőségéről.

A „rejtőzködő Isten" jelenlétének más-más módja válik



számomra nyilvánvalóvá. Ilyen az életemet irányító gondviselő Isten jelenléte. A kézzelfogható és folyamatos jelenlét, a „veletek maradok..." radikális teljesülése azonban az eucharisztiában van. Ha emberi találmány lenne, azt mondhatnánk, zseniális gondolat.

Ez a jelenlét felkínálja a találkozást. Jó néha betérni a templomba (feszített tempójú életem ritkuló alkalmai ezek), jó az áldozásban történő találkozás. Ilyenkor valami felvillan a többször átgondolt igazságból, az önmagával tápláló Szeretet mélységéből. Ebben a találkozásban nemcsak ő és én vagyunk jelen, hanem életem eseményei és személyei is.

Megerősítés

V. Majzik Mária szobrász

Amikor megkérdezték tőlem, mit jelent számomra az oltáriszentség, arra gondoltam: érdekes, hogy az ember életében mindig a legfontosabb dolgokról kérdeznek.

Az elsőáldozásom emlékképe jelent meg előttem. Emlékszem, egy kis templomba jártam hittanra. A templomban mindig valami határtalan nyugalom lesz úrrá rajtam, lecsendesedem, gondolataim megnyugodnak, érzem Isten jelenlétét. Könnyebbé válik az élet, ha vele beszélgetek. Nagyon készültem arra a napra, amikor Jézus testét ostya formájában magamhoz vehetem.

Hogy valójában mit jelent az oltáriszentség? Számomra ma már megerősítés abban, amiről azt gondolom: jó, helyes, becsületes, ami a szívem szerint való. Megerősítés mindabban a dologban, ami krisztusinak nevezhető, mindabban, ami a krisztusi szeretettel és áldozattal rokon érzés, szándék, tett. Ez a kor



nem épp ezeknek az értékeknek kedvez. Meg kell küzdenie annak, akinek az igaz emberi értékek a legfontosabbak.

Mivel a Jóisten megadta azt a lehetőséget, hogy több kápolna és templom belső terét én készíthettem, ezért munkáimban is megtalálható az oltáriszentség ábrázolása, például a parajdi templom és a Hospice Ház kápolnájának domborművein, a Szent Margit Kórház kápolnájában pedig az utolsó vacsora körplasztikájában.

Azt szeretném, ha ezek a domborművek, szobrok megerősítenék az embereket szeretetükben, jóságukban, becsületükben, abban, ami tiszta szívük szerint való. Így válhat az oltáriszentség valóban ünnepi fényponttá, mint ahogyan gyermekfejjel ezt először életemben megéreztem.

„Erőt kapok az Úr testéből"

Eperjes Károly színművész

Isten kegyelméből és a szabad akaratomból jó tíz éve eljuthattam oda, hogy most már minden napom középpontjában az Úr imája, annak is a szíve lüktet: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma". Nem telhet el úgy

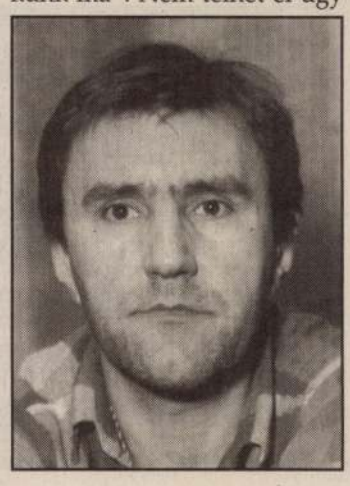

egy napom sem, hogy ne találkozzam az eucharisztikus-szentháromságos-egy Istennel. Ha annyi a munkám, hogy egyik szentmisére sem jutnék el, akkor megkérem valamelyik pap barátomat, hogy legyen kedves, misézzen egy másik időpontban is, azon én ministrálok és szentáldozáshoz járulok.

Annyi erőt kapok az Úr testéből, hogy minden másra csak belőle futja: a családomra, a társadalmi kötelezettségeimre, a hivatásomra. Mindent az ő ereje hat át, ha el nem rontom. Rádöbbentem, hogy azokon a napokon, amikor nem áldozom, nem vagyok olyan boldog, nem tölt el olyan lelki béke, mint akkor, amikor az Urat magamba fogadhatom. Kezdetben sokan azt gondolták, ez is csak egy újabb hóbort nálam, aztán megtapasztalták, hogy valóban komolyan gondolom Istent az életemben. Azóta többen felkértek keresztszülőnek, bármaszülőnek, esküvői tanúnak, násznagynak, de fordulnak hozzám tanácsért református kollégák is, akiket lelkigondozásra a megfelelő református helyekre igyekszem irányítani. Ma már mély bizonyossággal tudom, hogy boldogtalan ember lennék, ha nem ért volna el az isteni kegyelem, ha nem lehetnék eszköz az Úristen kezében.

G.A.A.

„Mindvégig velünk maradó..."

Végvári Vazul OFM

„Téged szívből mind imádunk, oltárodnak trónján áldunk. Üdvözlégy...!" – gyermekségem felől zeng az oltáriszentséget dicsérő ének. A

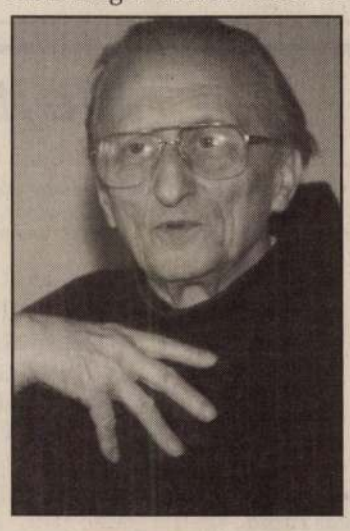

olvasók közül bizonyára sokan ugyanígy hallják az úrnapi körmenetek csengőinek koncertjét. Virágszőnyegeken gondosan formált kreációk kelnek életre az utcaköveken: „Üdvözlégy... százezerszer, meg ezerszer..."

Szülővárosom, Székesfehérvár nagy püspökének, *Prohászka Ottokár*nak az imádságos lelkétől, az ő kántorától, Ketskés nagyapámtól, és dalos ajkú, vallásos édesanyámtól tanultam az eucharisztia-igényt.

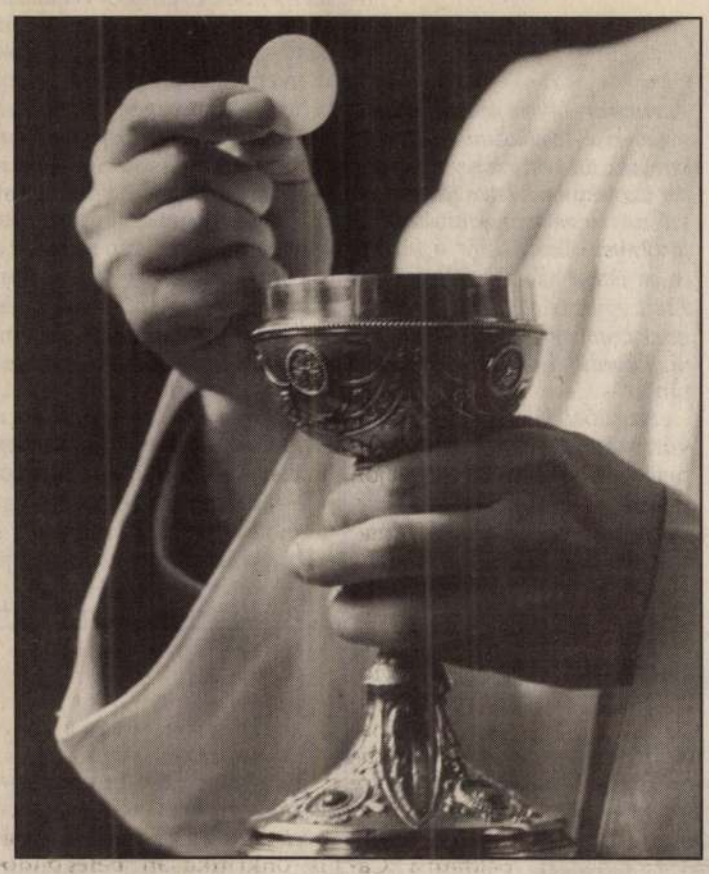

A musica sacra himnuszaiban, barátságos örökmécsek lángjainál ő közelített felém. A magányosságaink idején is jelen lévő társ, e jelekben titkosan, mindvégig velünk maradó.

Ötven év papi szolgálat múltán máig töprengésre késztet ez a testté lett Mindenhatóság, ez a kenyérbeborba rejtett Végtelen. Háromnegyed százados emberségem egyre csodálkozik, ahogy Péter apostol meg a többiek, és azóta annyian. Hallgatom a levitakorból megmaradt titoknak „kemény beszédét": A kenyér amelyet adok, a testem... Aki ezt a kenyeret eszi, örökké él... Elmennék innen? Kihez? És hová? Inkább maradok. Adoro te, devote... Fürkészlek és csodállak és imádlak áhítattal, Isten-rejtelem. Valóban, az örök élet igéi nálad vannak.

Elvinni a mindennapokba...

Szemere János huszonhét éves, magyar–lengyel szakos bölcsész

X. Piusz életrajzában olvastam, hogy a hívek áldoztatása közben egy hároméves kislány is odaállt elé. A pápa megkérdezte tőle, hogy miért akar áldozni, hisz nem tudja még felfogni, mi is az. A lányka visszakérdezett: – Miért, te felfogod?

Misztérium. A fiatalokat azon keresztül lehetne fogékonnyá tenni Istenre, hogy a kíváncsiságukat megmozgató titok nyitjának megfejtésére, kalandos küzdelmére hívjuk őket.

Egyetemistaként többször lehetőségem volt, hogy ösztöndíjjal külföldre utazzam, sokat voltam Lengyelországban. Az ott élők hittel teli mentalitása, életstílusa nagy hatással volt rám. Azóta törekszem a rosszat is Istenben elfogadni, erőpróbaként felfogni, amely egy későbbi nehézségre készít fel.

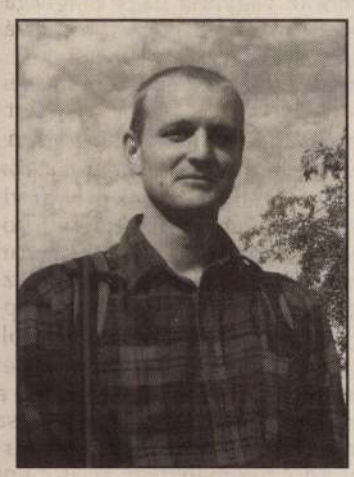

Akkor ismertem fel, hogy úgy boldog az életem, ha minden napot misével kezdek és esti imával zárok – ha elvihetem az oltáriszentséget mindennapjaimba. Ezek nélkül üresnek, hiányosnak érzem a dolgaim: a tanulást, az emberi kapcsolataimat.

P.A.

Közel van hozzám Jézus

Gerstemayer György, tizennyolc éves, a Vakok Battyhány László Római Katolikus Gyermekotthonának lakója

Áldozás után mindig úgy érzem, hogy Jézus egészen közel került hozzám. Nehezen lehet ezt szavakba önteni, hasonlít ahhoz, amikor imádkozom, de szentáldozáskor mégis különlegesen közel van hozzám Jézus, és ez nagy élmény. Időnként szentségimádáson is részt veszek.

Izgultam és boldog voltam, amikor az elsőáldozásra ké-

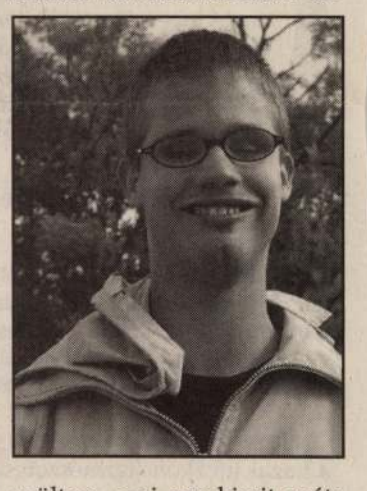

szültem, ami egy kicsit azóta is tart. Előtte, kisgyerekként is kapcsolatban voltam Istennel, de azóta személyesen találkozhatom Vele, és ez segít, ha baj van. Sokszor volt úgy, hogy kimaradt az ima vagy régen áldoztam már, és olyankor mindig egy kicsit nehezebb volt, nem mentek úgy a dolgok, éreztem, hogy távolabb vagyok Istentől. Ezért is fontos számomra az áldozás, mert jó Jézussal együtt lenni, az ő segítségével minden könnyebben megy.

G.I.

Tóth Sándor

Panis angelicus

César Franck emlékének

Az a kenyér mindenkié
Ha éhe hajtja, hol
csillaglámpák őrtálló
rajában fölfényleni látja,
kit szó
el nem érhet,
csak láng, szentbernáti

S ha nyugalomra térhet,
már boldog ház lakója –
Fogalmak ködében
Étek hordozója –
botladozóknak-gyengülőknek
idézve a vacsorát, amikor
az Ő szájából hallották:
Testem ez és vérem.
Tehát én vagyok.

1021

Váczi György kétszeres aranydíjas könyvkötő

1983.szpetmber 29. Televizió 1. 19.3o.

Tv.hiradó 1.

- Nemcsak magunknak születünk, Szenczi Molnár Albert szavait választotta centenáriumi kiállitása mottójául Váczi György kétszeres aranydijas könyvkötő. Gyermekkorában Kiskunhalason találkozott először a szép könyv, a nyomtatott beüt varázsával, és most a mesterség csucsán, a kszakma koronázatlan királyaként szülővárosába hozta haza századk kiállitását. Ipartörténet, mesterség, müvészet ötvöd ződik a diszes tablőkon, a gazdagon cizellált, dusan aranyozott boritokon. Ím mindez csupán töredéke a könyvkötészeti ritkaságoknak, a több száz éves eszközök pártaln gyüjteményeének, emllyel Váczi György egy Eupróában is páratlan muzeum alapjait kivánja megteremteni. Egyelőre azonban még aktivan dol8 gozik váczi mühelyében. Jelenleg az Országház könyvkötője. A kapisztrán mondában megalapozott és hires nyugat-erópai nyomdákban továbbképzett tudása egy többezer éves szakma legjobb hagyományait őrzi. A váci remekek, akkori üzeneteként Japántól Észak-Amerikáig a világ minden tájáraeljutottak. A brit királyi udvar számára például 6 évig dolgozott. Hivatásának vallja a régi, már pusztulásra itélt könyvek megmentsét, restaurálását is. Váczi György legfőbb feladatának azt tartja, hogy miként műhelyét a muzeumnak, dutását a fiataloknak adja át, hitvallásával együtt. Csak ugy megy előbbre a világ, ha mindenki teljes odaadással teszi dolgát.

TELEVÍZIÓ

HIRSCH TIBOR

Szépek, némák, álmosak

Nincs az sehol megírva, hogy közszolgálati televízió ne közvetítsen fő műsoridőben szépségkirálynő-választást. Nincs az megírva, hogy a Miss Universe hazai döntője ne lehetne országos közügy, ha már a kereskedelmi televíziók nem tolongtak érte... Tényleg, miért is nem tolongtak? Talán bizony nem kellett másnak ez a nagy fontosságú gála Sopronból, polgármesteri köszöntővel, miszerint szépségversenyt megnyitni jó dolog? Kellett-e másnak példának okáért egy olyan szépségzsűri, mely áll magánklinika-tulajdonosból, csárdafőnökből, borvirágos orrú ügyvezetőkből, sörpocakos menedzserekből és még két országgyűlési képviselőből, hogy többszörösen legyen szánalmas az egész? Emlékszünk: a szponzorcsapat és a zsűri valaha két külön kaszt volt. Az előbbiben voltak a kis növésű kopaszodók, akik lábujjhegyen ágaskodva adják a puszit és a különdíjat, míg a zsűri más: benne országosan hírhedett playboyok, művészek és szépségspecialisták, maguk is attrakciók, akiket ilyenkor meg is interjúvolnak, és poénkodtak is rendesen, hadd teljen az idő két hosszú combú vonulás között.

Ilyen volt eddig, nem éppen rafinált ízlésű nézőnek való csemege, de vállalható standard. Lehet innen is visszalépni? Lehet. Mégpedig azzal az üzenettel, hogy a néző szemei is véreresek, hogy ő is széplányok kukkolásáért kapcsolt ide. Legyen hát a zsűri közülünk való, legyen csak ellenszenves, mint minden nyálcsorgató hím, de legyen annyival sikeresebb, is mint mi, hogy neki volt pénze kipengetni a beugrót. Aki szponzorál, az zsűrizik, aki zsűrizik, az puszilkodik! Új farkastörvények. Döntés és pénzelés szétválasztásán pedig csak szőrözzenek kuratóriumok, közbeszerzők, alkotmányjogászok és a demokráciajáték más megszállottjai. Mert ez csak egy kicsiny, szegénységszagú szépségverseny, melyben a zenekar kicsit hegedül, a lányok kicsit mutatnak magukból, aztán máris azt mondják, hogy vége, hogy tessék, megvan a győztes. Otrombán megvágva, úgyis ennyi a lényeg. Kis körbeforgás, kis zene, és egy határozott rámutatás: „Te nyertél!" Szép kislány, akár a többi. Bunda, elfogultság szóba sem jöhet, mert még ahhoz is meg kellene szólalnia valakinek: zsűrinek, lánynak, hogy gyanút fogjunk. Márpedig ez olyan királynőválasztás, ahol a hölgyek és a csárdatulajdonos ítészek közösen tettek némasági fogadalmat. Semmi vakuvillogás, semmi sírva egymás nyakába boruló, sikongatós udvarhölgyek. Ez itt Sopron, Los Angelestől erősen keletre.

Viszont jön a televíziótörténeti pillanat. Az új magyar szépségkirálynő ásítást nyom el. Máris szívünkbe zárjuk. Ilyen még nem volt. Igazi rokonérzés képernyős szépség és nézője között. Együtt vagyunk, emberek vagyunk, fáradtak vagyunk. Így már érthető a köztévé jelenléte. Országos közérzés: országos közügy.

Aki szponzorál, az zsűrizik,
aki zsűrizik,
az puszilkodik!
Új farkastörvények. Döntés
és pénzelés szétválasztásán
pedig csak szőrözzenek.

Európai Kalauz füzetek

ÍZELÍTŐ A LEGÚJABB SZÁMOKBÓL

Miként állunk az angyalokkal és ördögökkel? Fejtő Ferenc Párizsból arról tudósít, hogy a Biblia szerint már Dávid király sem lehetett biztos abban, hogy a kapott sugallatok Istentől vagy az Ördögtől származnak-e. Háy János elbeszélése szerint az Isten angyalaiban sem lehet teljesen megbízni, nagyon is hajlamosak a stréberségre. Martin Amis angol író szerint abban viszont biztosak lehetünk, hogy Hitler és Sztálin egyaránt ördögök, csak az a kérdés, vajon egyforma ördögök voltak-e.

A legújabb szám látószöge a Budapesttől Singapúrig terjedő távolságot igyekszik befogni. Folytatódik a vita Budapest arculatának a romlásáról. New Yorkban a mai amerikai regény két prominens képviselőjével ismerkedhetünk.

INTERJÚ

A kifelejtett és a már váratlan szerep

Király Levente nagyra becsült művész szűkebb pátriájában és a színházi szakmában. Mégsem jutott az eszébe egyetlen filmrendezőnek sem negyven-valahány esztendeje, amióta a Szegedi Nemzeti Színház tagja. Ám a napokban filmpremierje lesz: a Getno főszerepét játssza.

Valóban sohasem kapott még filmszerepet?

– Annak idején belekóstoltam a forgatásokba, még fiatal színész koromban. Játszottam olyan filmben – *Májusi dal* volt a címe, *Markos Miklós* rendezte –, amelyik a Balázs Béla Stúdió egyik korai alkotása volt. Nemigen látta a nagyközönség. A hatvanas évek első felében osztottak rám főszerepet nagyfilmben is – a *Révész György* rendezte *Nemben* –, csakhogy csúfosan megbukott. Azután a megkeresések legföljebb a színházi titkárságig jutottak el, ahol mindig kiderült, hogy jelentősebb szerepre nem tudnának egyeztetni, csak apró-cseprő munkákra. Bár volt olyan feladat, amit megkaptam, mégsem játszottam el.

Mert visszautasította? Vagy a film hiúsult meg?

– Más történt. Emlékszik *Szász Péterre*, aki sajnos idő előtt hunyt el? Olyan ember volt, aki vette a fáradságot, s járta a vidéki teátrumokat is, hogy a filmjeihez szereplőket találjon. Akkoriban én egy szövetkezeti lakásban éltem a szegedi Tarjántelepen, a Tisza körtöltésének a végén, s a színházba egy Babettával jártam be. Meglátott bőrkabátos „vadmotorosként", s azt mondta: ez a figura kell nekem! A forgatókönyvet maga írta, úgyszólván jelenetről jelenetre, helyszínről helyszínre, ahová összetrombitálta a szereplőket. Egy presszóban gyülekeztünk, ahol egy kollégával – akivel olajmérnökök lettünk volna – félrehúzódtunk egy sarokba. Nem voltunk szem előtt, így kifelejtett minket a filmből. Jézus isten! – csapta össze kezét. Késő bánat.

Vagyis ehhez a pályához szerencse is kell. A véletlenek is igazíthatják a sorsokat.

– Ha valaki elszakad a fővárostól, azzal jár, hogy lemond bizonyos lehetőségekről. De van előnye a vidéki színészlétnek. Ha egy vidéki társulatnak vagy a tagja, nem kell szem elé kerülnöd, sorra kapod a feladatokat. És mennyifélét! Mennyi műfajban! Nemcsak drámát játszottam, hanem zenés vígjátékot, operettet. Mindez kárpótolt. Miközben itt jó pár színházvezetést éltünk meg. Kezdek magam is kíváncsi lenni rá, hányat. Egyikremásikra nem is emlékszem. És lassacskán nincs senki körülöttem, akivel mindet összeszámlálhatnám. Kicserélődtünk, ki továbbállt, ki végképp eltávozott. Egyik direkcióra sincs okom sarat hányni. Mindig mindenki szépen foglalkoztatott. Eleinte talán hiánycikk voltam. Később már bízhattak is bennem. Mercutio, Figaro, Kean, Sancho, Firsz, Tevje, Willy Loman, Galilei. Ugyanazt mondhatom, mint annak idején Maki bácsi.

Kiről van szó? És mit mondott?

– Nem ismeri ezt a történetet Makláry Zoltánról? Akkoriban a régi, nagy Nemzeti Színház tagjai közül mindig találtak egy-egy „ügyeletes művészt", akit országgyűlési képviselőnek választottak. Egy szó, mint száz: Maki bácsi afféle szűzbeszédet mondott a parlamentben. „Kérem szépen. Soha nem kértem szerepet, soha nem adtam vissza. Ezt sem kértem, ezt sem adom vissza." Ami a szerepeket illeti, ezt magam is elmondhatom. De visszatérve a szegedi direkciókra, társulatra, már úgy hiszem, egy többtagozatos színházban mindig vannak összeütközések. Persze ezek a csatározások többnyire a vezetők között zajlanak, melyikük az előbbre való. Ahogy a háborúk esetén sem a közkatonák üzennek hadat, itt sem a prózisták és az operisták kapnak össze. Most, amikor megkaptam a Págergyűrűt, operaénekes kollégáim is műsorral köszöntöttek a makói ünnepségen. Talán az isten adott tehetséget ahhoz, hogy magam körül megteremtsem a szeretetet.

Így lehet igaz. Halottam, hogy a Getno forgatásán is a stáb kedvence lett. Holott nem csak magyarokkal dolgoztak.

– Csak szeretetben tudok létezni. Nagyon szívmelengető tud lenni egy-egy mikroközösség, amelyikben egy produkció létrejön. Ez rajtunk múlik. Nem volt konfliktus, mindenki segítőkészen tette a dolgát. Soha nem jártam Amerikában, a Getnót pedig Nevadában forgattuk. Mi tagadás, gondoltam arra, talán egy akkora országban kicsit másmilyenek az emberek. Pontosan ugyanolyanok, mint mi. Én ahhoz a korosztályhoz tartozom, amelyik nem utazhatott fiatalon, nem volt sok értelme nyelvet tanulnunk. Meghatott, ahogyan honorálták az igyekezetemet, hogy megértessem magam. Magyarul beszéltem hozzájuk is, az öltöztetőmhöz, a fodrászomhoz, de nagyon plasztikus mimikával, sok érzéssel. Ha puszit osztottam, már álltak érte sorba. Hőség volt a sivatagban, de mindig akadt valaki, aki napernyőt tartott fölém, amint leállt a felvétel. Csak az az idomított kutya nem szeretett, amelyik benne van a filmben. Vicsorgott rám, pedig ott volt a kezemben a csalikaja. Meg is harapott.

Ideje a kérdésnek: hogyan találta meg ez a szerep? Hogyan jöhet létre ez a már-már kivételes helyzet?

– A *Galilei életével* vendégszerepeltünk a Katona József Színházban. Bekopogtatott az öltözőbe egy fiatal hölgy. Tipródott, hogyan kérdezze meg, készíthetne-e rólam kis kamerájával felvételeket. Hogy megmutassa *Salamon Andrásnak*, akinek az asszisztense lesz a *Getnóban*. Mert a rendező úr nem ismer engem. Jól van, csinálja – nevettem, s hozzátettem –, ebben egyenlők vagyunk, én sem ismerem a rendező urat. Mellékelte is a filmes pályarajzát, mikor később behívott próbafelvételre. Majd azon lepődött meg, hogy a felkérést csak azzal a feltétellel fogadtam el, ha nem ütközik a Lear királlyal. Egyébként úgy kerültem a látókörébe, hogy egy jeles színházi kritikus ajánlott, aki olvasta a forgatókönyvet.

Ahhoz is kell ajánló, hogy vidéki színész budapesti színházban kapjon vendégszerepet? Bár a szabadúszók bárhol megfordulhatnak, de akik már gyökeret vertek valahol, nagyritkán bukkannak fel a fővárosban.

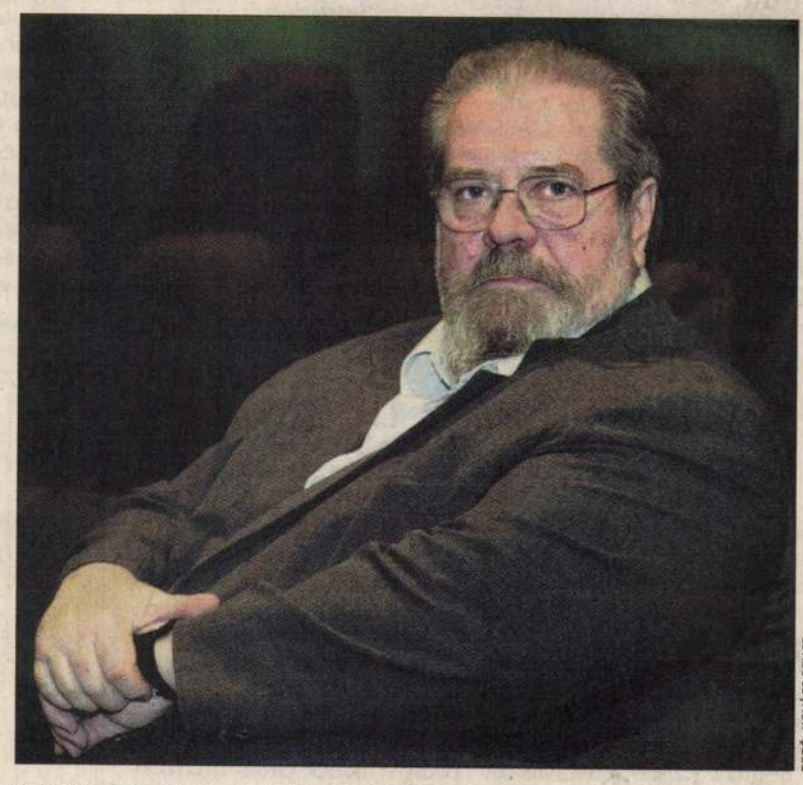

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Király Levente: Csak szeretetben tudok létezni

– Az nem a véletlen műve, hogy mostanában játszom az Új Színházban. Az oka Szeged. A rendező, *Sopsits Árpád* ugyanis e város szülötte. Úgy mondta, „rajtam nőtt fel". Mindenképpen akart dolgozni velem. Hívott már Falstaffnak is, de az megvolt kétszer. Közvetlenül előtte csináltuk meg *Zsótér Sanyival*. Így aztán a *Hazug képzeletben, Sam Shepard* színművében jöttünk össze. Egy kőkemény öreg farmer vagyok benne. Furcsa, hogy akkor kezdtem próbálni egy amerikai embert, amikor éppen csak leszálltam a repülőről. Hála istennek azért ilyen zord fickóval nem találkoztam. De az ottani atmoszféra nem volt már idegen.

Sosem gondol arra, hogy fővárosi színész is lehetett volna?

– Az én természetemmel? Csendesebb alkat vagyok. Kicsit visszahúzódó. Nem ismerem azokat a módszereket, amelyekkel előbbre juthattam volna. De óvakodom attól, hogy bárkire követ vessek. Nem ment volna nekem. Talán ha annak idején engedtek volna a Madáchba szerződni, másképp alakul. Elképzelhető. De akkoriban mindenkinek vidéken kellett a pályáját kezdenie. Így kellett lennie.

Nem becsüli le kissé önmagát?

– Dehogynem! Nincs önbizalmam. Különben nem is tudnék dolgozni. Sohasem hiszem, hogy nagyszerű vagyok. Mindenféle kínkeservvel születik meg a szerep. Így viszont jól megtanultam a szakmát. Igaz, hogy mindig afféle hátrányos helyzetben voltunk. Hányszor kenték hol erre, hol arra Szegeden, miért nincs pénz. Amilyen naiv vagyok, mindannyiszor meg is etették velem. Most is szegénysorban van a színházunk. De most is van szerep. Éppen a minap volt a bemutatója a *Nemzeti Drogériának*, Zsolt Béla színművének, a nagypapát adom benne.

Lehet még egy kérdés? Hol jutott vízparthoz azon az amerikai forgatáson? Mert eszembe jutott az anekdota, hogy annak idején csakis olyan városba akart szerződni, ahol van folyó is…

– Így igaz. A Tisza vitt Szegedre. Most, a Sziklás-hegység sivatagos medencéjében forróság volt, és szárazság. De szakítottam egy napot arra, hogy elmenjek a Coloradóhoz. Ott éppen egy szűk kanyonba szorult. Ám iszonyú energiákat termel annak a pár milliós világvárosnak, Las Vegasnak, amely úgyszólván a semmiben kapaszkodott meg.

BOGÁCSI ERZSÉBET

Európai festészeti díj magyaroknak is

Az idén először Magyarországon is meghirdetik a Lexmark Európai Művészeti Díjat: a 30 ezer eurós elismerésre a hazai festőművészek is pályázhatnak.

A díjat tavaly azzal a céllal alapították, hogy felhívják a figyelmet az európai festészetre, illetve azért, hogy támogassák az egyes művészek karrierjét. A 2003-as pályázatra több mint kétezer alkotást neveztek be 33 ország festői. A többlépcsős válogatás után az angol *Christian Ward* nyerte el a díjat Centrepoint című festményével. A nyolctagú zsűrit tavaly is, és ebben az évben is Brendan Neiland professzor, a Royal Academy Schools vezetője irányítja, aki a tavalyi pályamunkák mennyiségét és színvonalát látva kijelentette: az európai festészet reneszánszát éli.

Az egyetlen összeurópai festészeti díjra bármelyik európai országban élő, nagykorú festő pályázhat egy festménnyel. Ehhez a www.print-art.com oldalon március végéig kell kitölteni a regisztrációs lapot, és mellékelni a festmény nagy felbontású másolatát. A zsűri a második körbe jutott alkotások eredetijét is megtekinti, az eredményt ősszel hirdetik ki. A cég hazai képviselete, a Ceemark Hungary Kft. segít a magyar művészeknek, ha nyelvi problémáik vannak (a jelentkezési lap angol nyelvű), vagy ha az internetelérés jelent nehézséget a számukra.

S. M.



Christian Ward díjnyertes alkotása a Centrepoint

Vadas Ernő

Fény és árny vonzásában

Vadas Ernő a Magyar Fotográfiai Múzeumban

Volt idő, valamikor még a húszas évek végén, a harmincas évek első felében, amikor a nemzetközi fotóéletet a magyarok uralták. Mindezt nem az olyan, külföldön befutott „nagyok" érték el, mint André Kertész, Brassai vagy Robert Capa, hanem szorgos műkedvelő amatőrök és rutinos fotóriporterek, akik elhozták a szakma legrangosabb aranyérmeit és díszokleveleit. Közülük is a legeredményesebb Vadas Ernő volt.

Vajon mi volt a rendkívüli siker titka? Az egységes stílussal és formátummal jelentkező magyar fotósok az akkoriban újdonságnak számító fényes papírra történő brómezüst nagyítást alkalmazták, kombinálva a szintén újszerű dinamikus mozgásábrázolással és erős ellenfényhatással és a magyar puszta egzotikusnak számító témáival. A később „gyöngyösbokrétásnak" csúfolt stílus követői gyakran együtt indultak fotókirándulásaikra a Pest környéki falvakba. Nem véletlen, hogy az egyes fotósok munkái összekeverhetők, az irányzat pedig hamar elveszítette eredetiségét és lendületét, üres formává vált, de arra alkalmas volt, hogy ne csak nevet, hanem rendkívüli tapasztalatot és rutint szerezzen azoknak, akik végigjárták ezt az utat.

Vadas valószínűleg nem volt a legjobb, de biztosan ő volt a legkövetkezetesebb és a legkitartóbb pályatársai közül, így nem csoda,

Valószínűleg nem volt a legjobb, de biztosan ő volt a legkövetkezetesebb és a legkitartóbb.

hogy talán ő lett az egyetlen, aki a háború utáni magyar fotográfiai élet meghatározó alakjává tudott válni. Ennek azonban ára volt.

Pályáját amatőrként kezdte egy érettségi ajándékba kapott kamerával, és majd tíz éven át fényképezett csak saját magának, miközben bankhivatalnokként dolgozott. Fotós pályafutása csak 1927-ben indult, de alig pár évvel később elnyerte Libák című képével a svájci Camera pályázatán a kisebb vagyonnak számító ezer aranyfrankos első díjat. Képei megjelentek a kor legfontosabb képes újságaiban, a Vanity Fairben, a Harper's Bazaarban vagy a Picture Postban – és persze a legtöbb magyar lapban. Aztán jött a háború, és mivel nem volt hajlandó elbújni, először munkaszolgálatos lett, majd Mauthausenbe került, ahonnan valahogy sikerült hazatérnie, de nem sok jó várta. Bár elkötelezett baloldali volt, műtermét államosították, és foggal-körömmel kellett küzdenie, hogy legalább használatra visszakaphassa felszerelése egy részét, ahogy megküzdött a hazai fotográfiai élet újraindításáért is. 1954-től ő volt a Fotó főszerkesztője, két évre rá pedig a Magyar Fotóművészek Szövetsége első elnökévé választották, majd az MTI-hez került főmunkatársként. Sok ellenséget szerzett: nehezteltek rá a szakmából a háború előtti munkájuk miatt kirekesztettek, az új rend bürokratái viszont polgári zárványnak tekintették, és indokolatlan dühvel támadták, a koncepciós perekre emlékeztető úgynevezett Vadas-vita pedig sokban hozzájárult 1962-es halálához.



Csikó a Hortobágyon, 1932

A kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeumban kiállított képekről nem egy zseni virtuozitása sugárzik, hanem egy nagy tudású, lelkiismeretes mester konzisztens életművét láthatjuk. De minden következetessége ellenére is világosan elkülönül két korszaka. A háború előtti képekre, a magyarosakra és „nem magyarosakra" egyaránt jellemző a lágy vonalak használata, a sok fény és a dinamizmus. A ma talán mesterkéltnek tűnő témák ellenére is érezhető a lelkesedés, és gyakoriak a szokatlan, játékos beállítások. Képei nem csupán tökéletesen megszerkesztettek, de ötletesek és üdék is. A háború utáni munkái, leszámítva néhány, csak saját magának ellőtt utcai felvételt, teljesen mások. Bár igyekezett megfelelni a szocialista realista fényképezés elvárásainak, képein mégis átsüt a kényszeredettség. Munkásportréi, gyári életképei, amelyekhez általában kevés fényt használt, pontos, de sokszor élettelen alkotások: egy ordítóan hamis esztétika jobb pillanatai.

Ami mégis egységessé teszi Vadas életművét, az páratlan formaérzéke és megbízható szakmai tudása. Gyerekképeit leszámítva munkáin az ember korántsem főszereplő, csupán egy nagyobb, egységes kompozíció fontos eleme. Ezt a kompozíciót pedig mindig a fény játéka kelti életre, amelyhez kevesen értettek úgy, mint ő. Akár falusi földúton vagy szövőgyárban, elhagyott lépcsőházban vagy füstös pályaudvaron, de mindig a fény az, amely megtalálja a lényeget, kiemel egy formát, vagy hangsúlyt ad egy mozdulatnak. Hogy melyik korban kire és hogyan sütött a nap, és meddig tartott az árnyék, az sajnos már nem Vadason múlott.

VÍZER BALÁZS

Háromszáz új mű

Grass és Kertész a könyvfesztiválon

Johannes Rau német és Mádl Ferenc magyar államfő jelenlétében Hiller István kulturális miniszter nyitja majd meg a XI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivált április 22-én, amelyen a díszvendég Németország lesz – jelentették be tegnap a budapesti Goethe Intézetben tartott tájékoztatón.

Brigitte Kaiser-Derenthal, az intézet igazgatója Bernd Finger, a német követség kulturális és oktatási referense, valamint Zentai Péter László, a fesztivált rendező könyvesegyesülés igazgatója társaságában számolt be a német részvétellel tervezett kiemelkedő programokról. Mindenekelőtt arról, hogy először lép együtt közönség elé két Nobel-díjas író: Günter Grass és Kertész Imre. Az április 25-ig tartó fesztivál nyitó napján folytatnak pódiumbeszélgetést a Budapest Kongresszusi Központban. Utána adja át Grassnak Demszky Gábor főpolgármester a Budapest Nagydíjat.

Még ezen a napon tartják az orosz származású, Németországban élő író, Vladimir Kaminer felolvasóestjét. Másnap a közönség külön is találkozhat Günter Grassszal. Német–magyar kiadói kerekasztalt és Irodalmi Kört rendeznek, az utóbbin Iris Radisch, Verena Auffermann, Radnóti Sándor és Márton László vesz részt. Esterházy Péter Ingo Schulzével beszélget, Kaminer pedig – akinek Orosz diszkó című első kötete nagy sikert aratott Németországban –, igazi diszkót rendez az A38-as dunai hajón.

A fesztivál harmadik napján Konrád György mutatja be Herta Müllert, Nádas Péter Joachim Sartoriust, Bacsó Béla pedig Michael Krügert. Ekkor tartják a hagyományos Európai Elsőkönyvesek Fesztiválját is. A negyedik napon gyerekmatiné lesz Paul Maar német gyerekkönyvíróval, majd Ulla Lenze, Wilfried Steiner és Inka Parei mutatkozik be.

A fesztiválra mintegy háromszáz új könyvet jelentetnek meg a részvevő kiadók. A rendezvénysorozat történetében először az újdonságokról katalógus készül.

V. GY

Magyar pavilon Cannes-ban

Az Európai Filmakadémia gratulált a magyar filmtörvényhez.

Mint hírül adtuk, kedden Hiller István kulturális miniszter ebédet adott francia kollégája, Jean-Jacques Aillagon tiszteletére, erre a magyar filmszakma néhány jeles képviselője is hivatalos volt. Szabó István átnyújtotta a magyar kulturális miniszternek az Európai Filmakadémia gratulációját a filmtörvényhez. Szabó hozzátette: a filmakadémia fontolóra vette, hogy 2005-ben vagy 2006-ban Budapesten szervezzék meg az Európa-filmdíjak átadását.

A találkozón a két miniszter sürgette a kooperációt, az összes részvevő első lépésnek a hetvenes években létrejött együttműködési szerződés felújítását tartja. Méltatták még a filmtörvényt, amelyet mindenki fontosnak tartott, de Grünwalsky Ferenc a Magyar Mozgókép Közalapítvány elnöke szerint még rengeteg a tennivaló. Szó esett még a forgalmazásról is: Franciaországban a nemzeti filmek látogatottsága meghaladja a piaci forgalom 30 százalékát (tavaly 34,8 százalék volt), hazánkban ez csupán hat-nyolc százalékra tehető a magyar filmek esetében. Azt már Port Ferenc tette hozzá, hogy ez is csupán a francia módra létrehozott budapesti artmozi hálózatnak köszönhető. A szakember elmondta, hogy az új törvény egyik nagy eredménye, hogy ezt a hálózatot most vidékre is kiterjesztik. Jean-Jacques Aillagon hangsúlyozta a nemzeti filmgyártás jelentőségét – a politikus szerint, ha egy ország filmesei elvesztik a nézőiket, külföldön esélyük sincs a sikerre. Ezért Franciaországban a mozijegyek körülbelül tizenegy százalékát visszaforgatják a filmgyártásba és -forgalmazásba – igaz ott az áfa csupán 5,5 százalék. Tavaly csaknem 147 millió belépőt értékesítettek.

Szabó István egy európai filmmajor cég létrehozását sürgeti – amíg ez nem jön létre, az európai alkotóknak esélyük sincs a tengerentúli stúdiókkal szemben.

A beszélgetés másik nagy témája a májusi cannes-i filmfesztivál volt. Hiller István bejelentette: idén lesz magyar pavilon is, amelynek jelentőségét növelné, ha hosszú évek után végre ismét bekerülne hazai alkotás a versenyprogramba. A válogatóknál egyébként négy mű került szóba, Antal Nimród Kontrollja, Török Ferenc Szezonja, Hajdú Szabolcs Tamarája és Janisch Attila Másnap című munkája. A francia miniszter ígéretet tett: mindenképpen felhívja a szervezők figyelmét a magyar filmekre.

CS. G.

HIRDETÉS

Hatékonyabb kommunikáció

A mobilok átveszik a vezetékes telefonok helyét: mellékként is működnek. A kollégák rövid hívószámon elérhetőek, bármerre is járjanak az országban.

MÁR 5 ÜZLETI ELŐFIZETÉSSEL IGÉNYELHETŐ!

Pannon **MobiTrend**

Egy sokoldalú kommunikációs rendszer, kötöttségek nélkül. MobiTrenddel a mobilhívások percdíja cégen belül minden időszakban nettó **8 Ft**, egy kiválasztott vezetékes körzet hívása nettó **8,80 Ft** percenként. A számlázás pedig másodperc alapon történik. ***Könnyű mellettünk dönteni.***

Az árak nem tartalmazzák a 25%-os áfát.

Az üzletben is az élvonalban.

www.mobitrend.hu • Infovonal: 06 20 200 0000

PANNON GSM Az élvonal.

Vadas Béla
építész

Vadas Béla
építész
1907. VI. Aradi u. 16

1904. Aradi u. 16. (283)

1904 tavaszi kiállításon:
Tanulmány egy színház lépcsőházához. Pasztell. (283. sz).
cat. 26 l.



Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

ÉLET ÉS IRODALOM

1966 NOV 19

1021



Váci András: Krumpliszedő

Vadadi Filep Jenő

Tavaszi Szalonban
tájképére 100 pengős
díj.

Pesti Napló 1935
máj. 12.

A „Tavaszi Szalon" dijnyertesei:

A Szinyei Társaság Nemes Marcell-féle utazási dijak:

Barzó Endre (1928)
Ecsődi Ákos (1927)
H. Mattioni Eszter (1932)
Hincz Gyula (1930)
Kolbe Mihály (1934)
Pekáry István (1933)
Rozgonyi László (1926)
Szin György (1935)
Vadász Endre (1929)

Barta Károly dijak:

Erdélyi Ferenc (1927) Farkas Zoltán (1926) Miklós József (1926)

Szinyei Társaság dijak:

Ámos Imre (1934)
Beck András (1934)
Istókovits Kálmán (1926)
Ispánki József (1928)
Marosán Gyula (1935)
Mikus Sándor (1933)
Pohárnok Zoltán (1935)
Szücs István (1935)
Vadadi Filep Jenő (1935)

báró Herzog Mór Lipót utazási dija:

Medveczky Jenő (1927)

Wolfner Gyula népéleti dija:

Vadász Endre (1927)

Ernszt Lajos dija:

Jálics Ernő (1927)

Ernszt Endre dijak:

Komjáti W. Gyula (1926)
Szemere Lenke (1928)

Beczkoi Biró Henrik dija:

Schrotta J. Frigyes (1932)

Tavaszi Szalon 1926.

Filep Jenő, vadadi

Vadadi Filep Jenő
jestő



Filip Jenő

nagybányai festő

l.

Mikola András

csomagjában

Vadadi Filep György

119 Favágók olajf. 500.-

Nemzeti Szalon 1936,
Kut febr - márc

VADADI FILEP GYÖRGY

131 Kőfejtők, olajfestmény . . . . . 400.—

Filep György
vadadi
festő

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon
1936.

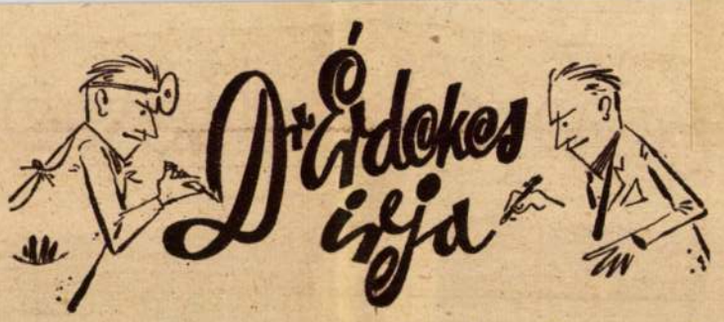

MESÉL A DUNYHA

Egy villanegyed virágos tái alatt pillantottam meg újra a rég nem látott Dunyhát. Kitették napozásra, szellőzésre, mint valami dédanyát, a kerti padra. Hiába rikított mellette új, piros paplan, meg a most vásárolt kék gyapjútakaró — a dagadozó fehérség óriási buborékként világított, mint feszülő vitorla a szélben.

Az ágynemű-kirakat ugyan nem épületes látvány a járdáról, kerti rácson át, mégis örültem személyes ismerősömnek abból a korból, amikor a tárgyaknak még lelke volt... Amikor hittem, hogy a szállingózó hópelyheket Holle meseasszony ciháiból rázzák a világra, és hogy a gyermekszoba óriáspárnája, a tollas bálna velünk él és érez. De most

idegenül hatott, megöregedetten

az ifjú holmik tarkasága között. S panaszkodott is, mesélt a tárgyak nyelvén:

»Emlékszel rám, ugye? Sokat köszönhetsz nekem, fiam. Többet, mint a fiatalabb, de gyatrább paplanoknak, plédeknek. Rágalmaztok — csacsi orvosok, hogy egészségtelen vagyok, túlságosan elkényeztetlek, nem szellőztetem eléggé testetek az éji órákban. Pedig nagyapádat is én takartam és holtáig makkegészséges maradt. Azt is pletykáljátok rám, hogy piszkos vagyok, nehezen tartom magam tisztán. Ez fáj legjobban pihés önérzettől duzzadó, hófehér-huzatos lelkemnek. Dehát mennyivel tisztább a lószőrrel, műgyapottal, tengeri fűvel, crin d'Afrique-kal, kókuszrosttal, sőt szalmával töltött párnahúgom? Pedig őt megtűritek még a legmodernebb szobában is! De nem ez az igazi bűnöm. Azért haragusztok rám, mert nagy darab vagyok; esetlen, trampli, dundi. S mégis becsületesebben takarok, mint a lapos, sovány paplanok. Gondolkoztál-e már arról, édes fiam, hogy életed egyharmadát ágyban töltöd? Nem mindegy hát, hogy kivel takarózol! Ennyi időre a takarót éppen úgy jól kell választanod, mint a feleségedet. A dunyha maga a hűség. Megbízható és nem hagy cserben a legkeményebb fagyban sem. Az a hebehurgya, hányaveti, kurta és keskeny paplan kifog rajtatok és megcsal a hidegben. A pehelypaplan ám kivétel... de nem csoda, mert ő vérbe'i unokám.

Tudsz-e arról, fiam, hogy ma is akadnak híveim? »Dunyhafeudalizmust« emlegettek, gúnyolódtok, amikor rajtakaptok derék férfiakat, hogy velem hálnak. Nem,

nem megyek ki a divatból

egészen sohasem!

A dunyhás férfiak jó emberek, kissé anyásak is, szeretik az édességet és tudnak szeretni, szeretkezni. Erről de sokat mesélhetnék! Jól ismerem az ágy meleg titkait. Mi ágyneműek cinkosai vagyunk a hím- és nőneműek összes huncutságainak. Falazunk, de azért a hálátlanok gyakran lerúgnak magukról, ébren, álomban egyformán. Tudod, fiam, ilyenkor lesztek máthásak, mert bőrötöknek a takaró melege éjjeli klímát, külön éghajlatot jelent, a szükséges 33 fok körüli hőmérséket, aminek [illegible]

Az olvasó gyermek. *Egy anya kislányáról ír levelében, aki szenvedélyesen szeret olvasni. Az ajándékba kapott könyveket szinte felfalja, otthon a családi kis könyvtárban található őt érdeklő könyveket már mind kiolvasta. Annyi pénzük nincs, hogy szakadatlanul ellássák új meg új könyvvel. A kislány most azzal a kéréssel állt elő, engedjék meg, hogy — szülői segédlettel — beiratkozhasson egy közeli kölcsönkönyvtárba, mert akkor aztán sose fogyna ki az olvasnivalóból. Az anya ebbe egyelőre nem egyezett bele. Az az aggálya, hogy egy ilyen kölcsönkönyvtár könyveit igen sokan olvassák, köztük beteg emberek, beteg gyerekek is, az ilyen könyvek könnyen lehetnek »bacilushordozók«, a betegségre fogékonyabb gyermekkorban tehát veszedelmesek: »hátha mindenféle betegséget kapni tőlük«. A véleményünket kéri. Szempontunk az, hogy a gyermek olvasási, tehát művelődési vágyának minél szélesebb utat kell hagyni. Vagyis nem kell elzárni őt a kölcsönkönyvektől sem. Legfeljebb óvatosságból többször mosson kezet a gyermek, többször öblögesse a száját, a torkát azokon a napokon, amikor ilyen könyvet olvas. Felvet egy másik kérdést is: a kislány még este az ágyban is szeretne olvasni, főleg, amikor nappal kevesebb ideje volt rá a leckék, miegyéb miatt. Megengedje ezt neki? Mert hiszen fekve, lámpa mellett olvasni: állítólag rontja a szemet. Erre a kérdésre is áll a felelet: a gyermek művelődési vágyát ne korlátozzuk és ha csak este az ágyban jut hozzá az olvasáshoz, engedjük meg neki. Egészséges szemű gyerek jó asztali vagy falilámpa mellett lefekvés után is olvasgathat, persze nem hosszú ideig, nem órákig, ne menjen az olvasás az alvás rovására.*

A Mátra híveinek panasza. *Nem szépséges hegyvidékünkről van szó, hanem a kis, fehér dobozokba zárt trafikáruról. A Mátra cigarettának rengeteg híve van azok közt, akik szeretik a könnyű, jóízű, rövidebb lélegzetű cigarettát. Ilyen »egyszuszra nem sok« jó kis cigaretta volna a Mátra — ha pár hét óta nem bosszantaná, keserítené híveit egy új és kellemetlen tulajdonsággal:*

ÜGETŐVERSENYEK:
V. 11-én, szombaton du. 2 órakor
V. 15-én, szerdán du. 4 órakor
*
GALOPPVERSENY
V. 12-én, vasárnap de. fél 11 órakor

Megnyílt
Budapest régi nevezetessége a
MEGYERI CSÁRDA
IV. Váci út 104. sz.

Vad Sandor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292
1957 MÁJ 11
ÉRDEKES UJSÁG

470

A szépség dicsérete



Vajon hányadik köcsögöt formálja a hetvennégy éves korongos, Vad Sándor bácsi, aki több mint ötven éve dolgozik?



A híres vásárhelyi korongos és tálas-dinasztiák egyik írókás tagja, Csenki Istvánné kislány kora óta edényeket fest (Bohanek felv.)

2

HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN valóságos tálas-dinasztiák élnek, akik magukkal hozták apák és anyák díszítőművészetét.

A festődében, kis asztalkák mellett, parasztasszonyok ülnek, és kezükben ügyesen mozog a hagyományos vásárhelyi íróka, ez a majolikából készített kis edényke, amely egy vékony csövecskében végződik. Az edényben festék van. Marokra fogják és a csövével rajzolják a virágokat, leveleket, vonalakat.

Az írókázó asszonyok kislány korukban mezítláb szaladgáltak a réten, és örömest szedték a mező szebbnél szebb virágait. Bizonyára nagyon emlékeznek ezekre az időkre, mert nincs olyan mezei virág, amit ne találnánk meg a vásárhelyi vázákon.

És, mint ahogy nincs két egyforma virágoskert a falusi házak előtt, nincs két egyforma díszítés sem. A tónus és a hangulat egy, de ezernyi árnyalatbeli változtatással.

A MOTÍVUMOK öröklődnek anyákról lányokra, és nem kerül feledésbe semmi. Az írókázók keresik a mának megfelelő formát, de sohasem szakadnak el az öregek ízlésétől, amit mi egyszerűen haladó hagyományoknak nevezünk.

Szépen megférnek egymás mellett a kerti virágok és a mezei levelek. A kényes és büszke tulipánt egy földön kúszó mezei folyondár köti össze. Valami örök békesség, a természet nagy rendje tükröződik az edények oldalán.

Egy régi tálat mutatnak a gyárban. A fő motívumot egy cifra tollú, büszke kakas szolgáltatja. Kokas-tál, így emlegették régen. A kakas a falusi udvar büszkesége, a ház legszebb állata. A háziasszonyt dicséri. Érthető, hogy odakerült megérdemelt helyére, a tejes köcsögökre, a falat díszítő tányérokra, és a pálinkás butillára.

A díszítés mindig ízléses, kiegyensúlyozott és levegős.

NÉHÁNYAN ÉVTIZEDEK ÓTA festik az edényeket. Szinte otthonná varázsolják a köcsögökkel teli műhelyt, ami nem is csoda, hiszen ez a munka valamikor otthoni munka volt. Behozták a gyárba az otthon melegét. De akadt köztük olyan is, aki csak néhány éve vette kézbe az írókát. Tanulnak egymástól. Megtanulják a motívumokat, és megtanulják a szépség szeretetét.

A híres vásárhelyi majolika eljut az ország minden részébe, és eljut a világ minden tájára. Belgrádban, Londonban, Bécsben, Moszkvában és Párizsban szerez elismerést a magyar névnek.

10. A kish
könnye. 12
14. A tv-b
mesefigura
sal: legelő.
17. Csokr
szlovákság népies elnevezése.
19. Hangosan alszik. 21. Ádám és Éva elsőszülött fia
23. *A tatárjárás után a Du-*
egyes ... nes népviseletükről, hímzőmesterségükről ismert népcsoport.

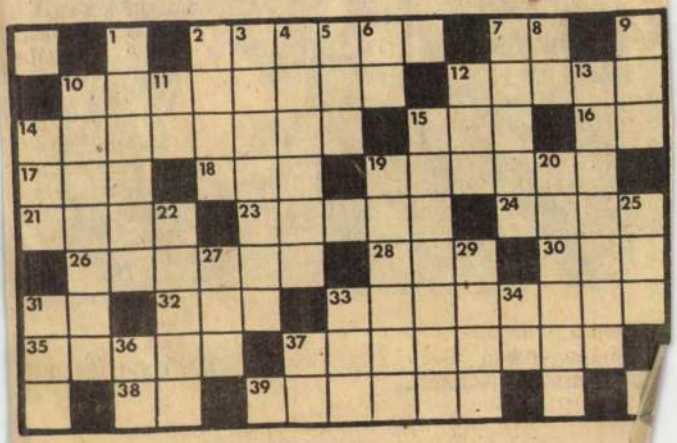

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gy. Vad Erzsébet

NÉPSZAVA

1982 JAN 2 3

1071



Gy. Vad Erzsébet **TÚRKEVEI UTCA**

Gy. Vad Erzsébet, festőművésznő

1984. II. 2. Petőfi lo.45

Láttuk, hallottuk

- Gy. Vad Erzsébet festőművész kiállitása a jövő kedden, délután 5 órakor nyilik Budapesten az Epitők Müszaki Klubjában. A klub cime, Budapest V. kerület Petőfi Sándor utca 5. szám.

GY. VAD ERZSÉBET

GY. VAD ERZSÉBET FESTMÉNYEI

Sátoraljaújhely, Művelődési Központ

E város a kulturális erjedés tekintetében korántsem határterülete hazánknak, csak földrajzi értelemben. Most épül az új művelődési ház, s ha meglesz, megrendezik Révész Imre és Nemes Lampérth József emlékkiállítását, hiszen Révész itt született, Nemes Lampérth itt hunyt el. Addig is, mintegy előzetesként, élénk a képzőművészeti élet.

Most Gy. Vad Erzsébet festményeit láthatják a helybeliek. Az egykori Berény- és Szőnyi-tanítvány erős egyéniség; túrkevei motívumait, nagykunsági forrásait alakítja képpé, sűríti festészetté. Csak és csakis ezt. Ezt érzi küldetésének. Érzéke van ahhoz, hogy a színes formákkal megszólaltatott tárgyak egymáshoz csatolódva sorsot és népi karaktert fejezzenek ki. A *Tányéros* bútordarab a kajla kalappal — ami a nagykunsági ember tartozéka — a népművészet és a néphagyomány festői társítása. A megroggyant házak, növényzettel benőtt tanyakertek, a táj és a múlt összefoglaló tükörképei. Mindezek tetőzése a parttalan virágözön; krizantém, tulipán, vadszegfű. Egyszerre áramlik ez a nagykunsági tájból és Gy. Vad Erzsébet lelkületéből, aki a hétköznapi dolgokat nevezi ünnepnek, s a *Kotlóst*, a *Nagymosást*, a székre helyezett hagymákat a költészet fontos maradékának ítéli képi dinamikával és renddel.

Losonci Miklós

B. 4.c

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek me

3. A dijazás számitásánál alapulvett mu

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő dijból progressziv
levonásra.

Budapest, 197.....

.....
megbizott

fogadott kisfiú megérti, hogy szár-
mazásával nincs minden rendben, s
e felismerés kóré gömbölyödik az
események lavinája. A felzaklatott

Jóba Éva grafikáj

Berta Bulcsu:

Vízipál...a

Pethő Géza fakó, kifejezéstelen arccal állt a békítőtárgyalást vezető bírónő előtt. Időnként mozdított egy keveset a fején, ilyenkor szótlanul várakozó feleségét is megpillantotta. Közös megegyezéssel váltak. A bírónő a válás valóságos okait igyekezett kideríteni, de kérdései visszhangtalanul a semmibe hulltak. Pethő Géza a fiatal bírónő száját nézte, ahogy az kellemesen előredudorodott szétnyílt, majd becsukódott. A nyakát is szemügyre vette, aztán szőke haját, a kötött ruha alatt feszülő alakját. A bírónő ekkor már valamilyen lakásról beszélt. Pethő Géza nem fogta fel, hogy az ő lakásáról van szó, de furcsa módon eszébe jutottak hajdani albérletei. Diákkorában a Domján nővérek házának belső szobájában lakott Nagykanizsán. A két nagyobbik szoba ablaka az utcára, a belső kis szobáé az udvarra nézett. Hazaérkezve illedelmes kopogtatás után át kellett menni a nővérek hálószobáján, majd a középső nappalin, ahol Malvin néni zongoraórákat adott. Ha könyvei közül feltekintett, az ablakon túl, a jázmin és egy bodzabokor szomszédságában fekete márványobeliszket pillantott meg. Malvin néni sírkövét. Arany betűkkel állt rajta a név, a születési év és a halálozás évéből is az első két számjegy. Malvin néni úgy tervezte, hogy Emma nénivel halála után már nem közösködik, külön sírhelyet vásárolt magának. Pethő Gézának a márvány sírkő, a szomszédos szobából áthallatszó zongorabillegetés, elakadozó skálázás, a Kis kezek nagy mesterek nekibátorodó futamai évekig keretezték az életét.

Később, kezdő mérnök korában is albérletről albérletre vándorolt. Sötét odúk, avitt szagok a falban, képkeretekben, éjszakánként az ómárium fiókjában futkosó egerek. Árnyékszékek az udvar vagy a folyosó végén. Az utolsó idegen szobát nyár végén bérelte ki. Egy városszéli lejtős utcában állt a ház. Az utca kövezete középre lejtett, sekély árkában szennyvíz csordogált. A tulajdonosnő jóindu-

mivel neki is va
nak erkölcsi é
kell. Októberbe
hogy a házrészn
bérleti szoba el
volt kéménye.

Két dunyha a
hosszúak voltak
malban kidugta
alól, és óvatosan
lábához készíte
Ügyesen kihúzta
ben bellekortyolt.
tának pontosan
kája volt. Csak a
dunyha alól, an
gyomrát már át
vórban reggelre
ökölbe kellett b
szobában kigyull
háziasszony hús
kopogtatás nélk
A kékre zomá
forró vizet öntö
várakozva megá
ágy között. „Elé
dezgette, s végig
sakszik meg, hog
gára a trikót, i
be a nadrágját.
ben hangtalanul
füllén és dombor
gyermekkorában

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gy. Vad Erzsébet,
festőművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1984 FEB 4

1021



Gy. Vad Erzsébet kiállítása a fővárosban

A jövő héten, kedden délután 5 órakor az Építők műszaki klubjában (Budapest, V., Petőfi Sándor u. 5.) Gy. Vad Erzsébet kiállítását dr. Bodnár Éva, a Magyar Nemzeti Galéria főosztályvezetője nyitja meg.

Gy. Vad Erzsébet nem ismeretlen szűkebb hazánk tárlatlátogató közönsége előtt sem. Túrkevén született, gyermekkori élményei a kun városhoz kötik, festményeinek élményvilága ma is jórészt a kevi föld adta látványból táplálkozik. Első kiállítása is Túrkevén volt, 1974-ben, de azóta sűrűn vissza-visszatér képeivel is szülővárosába.

Képünkön Gy. Vad Erzsébet 1980-ban rendezett tárlatának egyik legsikerültebb képe: a Kevi udvar.

Gy. Vad Erzsébet, festő

□ GY. VAD ERZSÉBET festőművész kiállítása szeptember 30-án, szerdán délután fél 6-kor nyílik az Építők Műszaki Klubjában (V., Petőfi Sándor utca 5.). A tárlatot Balogh András festőművész nyitja meg. Közreműködik Kapás Géza hegedűművész. A tárlat október 30-ig tart nyitva.

—: □ Gy. Vad Erzsébet. 2.

Esti Hirlap Bp. 1981 szept. 26.

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

VAD Emmébet, Gy. festő

MTV házinyomda

Gaál Galéria

Meghívó

Gy. Vad Erzsébet, festő-

□ GY. VAD ERZSÉBET festőművész munkáiból nyílik kiállítás szeptember 4-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a túrkevei Finta Múzeumban. Megnyitja Koszna Mihály tanácselnök.

□ -: Gy. Vad Erzsébet

2.

Esti Hírlap, Bp. 1977 aug. 31

Vad Erzsébet festő

Kiállítás

A Danúvia Művelődési Házban (XIV., Angol utca 13.) a Hazafias Népfront Baráti Köre rendezésében népművészeti kiállítás, valamint *Vad Erzsébet* festőművész kiállítása nyílik ma délután fél háromkor. *Dr. Kovács Gergelyné* tartja a megnyitót és *Pribojszky Mátyás* citeraművész működik közre. A megnyitó utáni programban fellép: *Juhász Zoltán* fuvolaművész, *Tompa László* bemutatja *Másokért egyedül* című, *Illyés Gyulának* ajánlott előadóestjét.

– : kiállítás

2.

Esztendő, Bp. 1981 nov. 20

Gy. Vad Erzsébet, festő

HÁROM KÉPZŐMŰVÉSZ, Gy. Vad Erzsébet és Szénási Mihály festő, valamint L. Dobos Klára gobelinkészítő kiállítása nyílt meg a József Attila Művelődési Központban. A tárlat december 18-ig várja az érdeklődőket.

– : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1979 dec. 6.

Gy. Vad Erzsébet, festő

— A PESTERZSÉBETI MŰZEUMBAN augusztus 28-án délben nyílik meg Gy. Vad Erzsébet festőművész kiállítása; a megnyitásnál közreműködik Madarász Katalin népdalénekes.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 24.

KÖZÉLET

Az MSZMP Központi Bizottságának meghívására hétfőn hazánkba érkezett a Norvég Kommunista Párt küldöttsége, Hans Kleven, a párt elnökhelyettese, a Politikai Bizottság tagja vezetésével. A delegációt a Ferihegyi repülőtéren Horn Gyula, az MSZMP KB külügyi osztályának helyettes vezetője fogadta.

A magyar parlamenti küldöttség, amely Apró Antalnak, az Országgyűlés elnökének vezetésével a Bolgár Népköztársaság nemzetgyűlésének meghívására tett hivatalos, baráti látogatást Bulgáriában, hazaérkezett. Az országgyűlés küldöttségét fogadta Todor Zsivkov, bolgár párt- és államfő, valamint Sztanko Todorov miniszterelnök. A delegáció fogadásán a Keleti pályaudvaron jelen volt Boncso Pencsev Mitev, a Bolgár Népköztársaság magyarországi nagykövete is.

Dr. Sághy Vilmos belkereskedelmi miniszter hazaérkezett Ausztriából. Október 16—19. között vendéglátójával, dr. Josef Staribacher, osztrák tárgyalásokat folytatott kereskedelem- és iparügyi miniszterrel, és aláírta a két ország idegenforgalmi együttműködési egyezményét.

Schultheisz Emil egészségügyi miniszter, brit partnere meghívására, küldöttség élén Londonba utazott. Látogatása során aláírják a magyar—brit egészségügyi együttműködési egyezmény két évre szóló munkatervét.

Svéd építésügyi küldöttség érkezett Budapestre Ábrahám Kálmán építésügyi és városfejlesztési miniszter meghívására. Birgit Friggebo lakásügyi és várostervezési miniszterasszony vezetésével.

Dr. Markója Imre igazságügyminiszter hét-

Az MTI dolgozóinak kitüntetése

Kádár János jókívánságai
Lázár György üdvözlő levele

A Magyar Távirati Iroda megalapításának 100. évfordulója alkalmából az MTI dolgozói hétfőn ünnepséget tartottak a Magyar Néphadsereg Művelődési Házában.

Király Ferencnek, az MTI pártbizottsága titkárának üdvözlő szavai után *Lakatos Ernő*, az MTI vezérigazgatója mondott beszédet.

Óvári Miklós, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára átadta a Központi a műszaki igazgatóság nyugdíjasa. Négyen kapták meg a Munka Érdemrend ezüst és négyen bronz fokozatát.

Lázár Györgynek, a Minisztertanács elnökének üdvözlő levelét *Bajnok Zsolt* államtitkár, a Tájékoztatási Hivatal elnöke ismertette, és *átadta a kormány jubileumi oklevelét*. Ezután az Országos Béketanács elnökségének emlékplakettjét, majd társadalmi és tömegszervezetek kitün-

Népszava 1980. október 21.

Gy. Vad Erzsébet kiállítása az építők klubjában

Gy. Vad Erzsébetnek csoportosan vagy egyénien ez a huszonötödik kiállítása. Nem azt jelenti ez, hogy olyan idős, hanem azt, hogy nagyon termékeny. Szenvedélyes festő, az Alföld festője. A Nagykunság festője. Régen elkerült már szülőhelyéről, Túrkevéről. De ki tudná a szülőföldet elfelejteni? Ki tudná magából kitörölni a gyermekkor és az ifjúkor emlékeit, különösen, ha érzelmileg gazdagabb kedély. Művészeket pedig el sem tudunk képzelni bizonyos fokozott érzékenység nélkül, mert észlelni valamit csak érzékenységgel lehet, bármennyire kormányozza is ezt az értelem, a nélkülözhetetlen és az alkotás közben mindig jelenlevő hideg értelem.

A női lélek pedig még fokozottabban érzékeny a környezeti hatásokra. Az emlékekre és hangulatokra. Azt hiszem, többször leírták már Gy. Vad Erzsébet művészetével kapcsolatban, hogy képeinek egyik nagyon érezhető jellemvonása a hangulati telítettség. Ha megfest egy tanyasi vagy falusi udvart egész megformáltságában, a képnek érezzük az emlékek feltörését lelkivilágában. *(Szomszéd udvar.)* A színeit ilyenkor mintha visszafogná kissé. A képnek valamilyen barnás tónust ad. Valószínűleg így maradt meg emlékezetében. És talán akkor is, ha színesebbé tehetné, mert talán a valóságban is színesebb a kép, akkor sem erőlteti ezeken az emlékező képeken a színeket *(Nádas)*.

Így lehet ezeket a képeit impresszionista vagy realista alkotásoknak nevezni. Ahogy jólesik nekünk. Mindenesetre azonban: egyéni, nagyon rokonszenves képek. Színeket a virágok jelentik festményein. Szereti a rózsát, de mindenféle virág megjelenik nála. Egy nagykunsági szobabelsőből kiragadott karosszéken például krizantémok. *(Nagykunsági csendélet.)* És valahogy a virágok szeretete kicsit feltűnően befolyásolja is színezését. Néhol kissé erősebben is belejátszanak a képekbe, mint ahogyan szeretnénk. De nyilvánvalóan azért van ez, mert a festő emlékeiben így élnek ezek a virágok, ilyen feltűnő, ilyen néha a környezettől eltérő villanásokkal. Tompítania kellene ezeket a színeit? Talán. Összhangba hoznia a környezettel? Lehet. Ezt a festőnek kell eldöntenie.

Valószínűleg nem fog másként dönteni, mert ő ezt így látja és így érzi. Akkor pedig egy szavunk sem lehet. Egy igen szép és igen bensőséges akvarellsorozat egészíti ki a nem nagyszámú, de meggyőző és hatásos képsorozatot.

A nézőben az is felvetődik, hogy fog-e ez a lelki folyamat, amely ezeket a képeket kiérlelte, változni a festőnőben? Lehet, de nem valószínű. Ez az ő formája — amint mondani szokták. Ez a hangulatos, jelbeszéd, amelyet olyan meggyőzően, érthetően fejez ki a művészete. Kapcsolódás a szülőföldhöz, az Alföldhöz, a Nagykunsághoz. Amely pedig, nekünk alföldieknek bizony mondom, hogy a legszebb. És van erre egy hites tanúnk is. Azt hiszem, a leghitelesebb, aki csak elképzelhető: Petőfi Sándor.

Harsányi Zoltán

Gy. VAD ERZSÉBET

Gy. Vad Erzsébet, festő

□ GY. VAD ERZSÉBET festőművész kiállítása március 30-ig tekinthető meg a Hazafias Népfront VIII. ker. Bizottságának székházában (VIII., Rákóczi tér 2., I. emelet).

-: □ Gy. Vad Erzsébet.
Esti Hírlap,
Bp. 1978. márc. 7

2.

Gy. Vad Erzsébet, festő

□ GY. VAD ERZSÉBET festőművész munkáiból nyílik kiállítás augusztus 28-án délben a Pesterzsébeti Múzeumban. (XX. ker., Kossuth Lajos u. 39.). Megnyitja dr. Kispéter András kandidátus, közreműködik Madarász Katalin népdalénekes.

— □ Gy. Vad Erzsébet 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. aug. 24.

VAD ERZSÉBET

43. p.

Uj Tükör 1982. XIX. évf. 31 sz. 43.



CSEPELI FESTŐK

A jelenleg is Csepelen élő és az onnan elszármazott képzőművészek 1978 óta évente egy alkalommal kiállítást rendeznek a munkáskerület galériájában. Az idén festőművészek mutatják be alkotásaikat a Csepel Galéria új helyén, az ifjúsági klubházban. Képünkön Vad Erzsébet Kertünk című festménye.

Ft.

solatát megküldjük.

.....

igazgató

Vad Gyula
nobrány

1910-1[illegible] [illegible]s kö[illegible]

Eimisk 1930

89. l.

340 - 11
----------szám.
46 - 1930.

a

melléklet száma:

A Műemlékek Országos Bizott-
ságának,

B u d a p e s t.

Folyó augusztus 19[illegible]
.....hó.....

.....szám [illegible]

[illegible] és [illegible] eljárás

[illegible] megkuldom.

ktatásügyi miniszternek jelen kelet

zámv. VII. és Csekkosztályhoz intézett

számvevőséget, hogy Hannig Miklós ~~Schulek János~~ .....

ló

..... I.Horthy Miklós-ut 86. .....

ád és vissza

..... történt hivatalos

lt utiköltségeiről és napidijairól

m által érvényesitett utiszámlája

az Tizenkilenc

..... P

számu kiadási csekkszámla terhére

30 évi .....szeptember 10 hó ..... - n.

Dr. Tihamér Lajos s.k. miniszteri

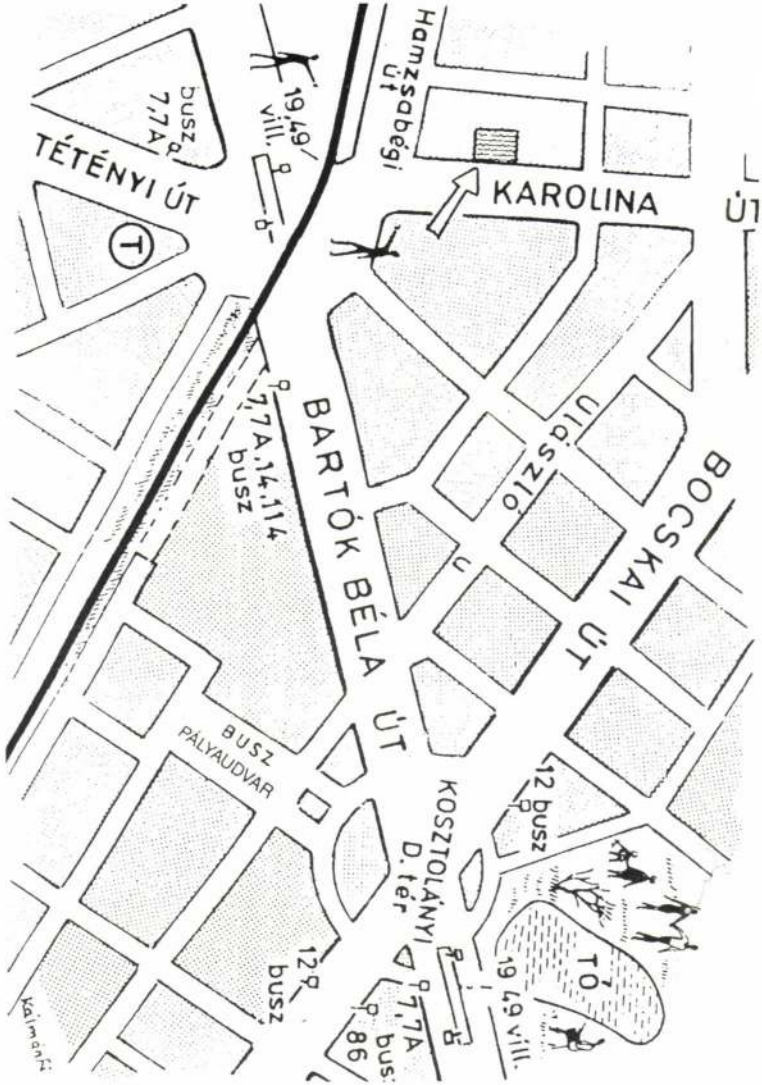
Hamzsabégi út
KAROLINA
ÚT
TÉTÉNYI ÚT
busz 7,7A
19,49 vill.
BARTÓK BÉLA ÚT
7,7A,14,114 busz
Ulászló
BOCSKAI ÚT
BUSZ PÁLYAUDVAR
KOSZTOLÁNYI D. tér
12 busz
12 busz
7,7A busz 86
19 49 vill.
TÓ



MEGHÍVÓ

Gy. Vad Erzsébet festőművész

1925-ben született Turkevén.
1945-ben felvették a Képzőművészeti Főiskolára.
Tanárai: Kandó László, Szőnyi István, Berény Róbert.
Első önálló kiállítása Turkevén a Finta Múzeumban volt 1974-ben.
Jelentősebb hazai kiállításai: Turkeve, Hajdúdorog, Budapest, Nyíregyháza, Mezőtúr, Budaörs, Csepel, Ferencváros.
Külföldi kiállításai: Lengyelország, Anglia, Los Angeles.
„Műveit tanulmányozva a tárlatlátogató közvetlen szemtanúja lesz a festés örömének, kifinomult érzékenységgel készülő ábrázolás varázsának, annak, hogy az érzéki észlelést a képteremtő képesség miként fejleszti hiteles megjelenítéssé. A műértők Gy. Vad Erzsébetet ösztönös festőtehetségnek tartják, olyan valakinek, aki hibátlanul oldja meg a kolorisztikus harmónia kikeverését, s tévedhetetlennek bizonyul festményei szerkezetének, belső egyensúlyának a kialakítása közben. Egyetlen kompozíciója se mondható azonban, hogy csupán ráhibázott volna a helyes megoldásra, mert nagyonis tudatosan, következetesen építi fel képei vízuális rendjét, célravezetően alkalmazza a fényhatásokat, a formák arányait. Ő is bizonyságul szolgál afelől, hogy a művészetben a természetesség, az egyszerűség nem jön össze önmagától: a tömör kifejezés , a világos érvelés cseak alapos körültekintéssel, feszes műgonddal biztosítható"

Pogány Ö. Gábor

Szeretettel meghívjuk Önt,
munkatársait és kedves családját

GY. VAD ERZSÉBET

festőművész
kiállításának megnyitójára

1998 október 13-án 18 órára

A kiállítást megnyitja:
LADÁNYI JÓZSEF
művészettörténész

Közreműködik:
PAPP ANIKÓ
népdalénekes

A kiállítás megtekinthető a
VOLÁN ELEKTRONIKA RT. székházában
Bp. XI. ker. Karolina út 65 sz. alatt
1998 okt. 14-23-ig, munkanapokon 12-18 óráig,
A kiállítás szervezője: Mázsi József, tel.: 2262-586

A kiállítást támogatja a VOLÁN ELEKTRONIKA RT.

A KIÁLLÍTOTT MÜVEK JEGYZÉKE

Szekér	(Olaj, 60×65 cm)	
Nádas	(Olaj, 60×65 cm)	
Hulló szirmok	(Olaj, 60×40 cm)	
Hagymák	(Olaj, 70×50 cm)	
Zebegény	(Olaj, 60×80 cm)	A túrkevei Finta Múzeum tulajdona.
Zebegényi útkanyar	(Olaj, 60×80 cm)	
Kevi házak	(Olaj, 60×80 cm)	
Tányéros	(Olaj, 80×60 cm)	
Kötés közben	(Olaj, 80×60 cm)	Magántulajdon
Szomszéd udvar	(Olaj, 80×60 cm)	
Tavasz	(Olaj, 80×60 cm)	
Frézia	(Olaj, 50×40cm)	
Zsó	(Olaj, 60×40 cm)	Magántulajdon
Krizantémok	(Olaj, 60×35 cm)	
Szentgyörgy napja	(Olaj, 80×60 cm)	
Őszi csokor	(Olaj, 80×60 cm)	
Névnapi csokor	(Olaj, 80×23 cm)	
Vadvirágok	(Olaj, 70×20 cm)	
Szikrázás	(Olaj, 60×35 cm)	Magántulajdon
Nagykúnsági csendélet	(Olaj, 80×60 cm)	A Magyar Nemzeti Galéria tulajdona

Műterem:
1095 Budapest IX.,
Mester u. 22.
Tel.: 330-033

Építők Rota – C.:313

Gy. VAD ERZSÉBET



MEGHÍVÓ

Az **ÉPÍTŐK MŰSZAKI KLUBJA** Igazgatósága meghívja Önt

GY. VAD ERZSÉBET

festőművész

kiállításának megnyitására,

1980. október 1-én, szerdán délután 5 órára.

A kiállítást megnyitja: DR. LOSONCI MIKLÓS művészettörténész.

Közreműködik: MADARÁSZ KATALIN népdalénekes.

Megtekinthető:
1980. október 2-től október 30-ig, délelőtt 10 órától este 20 óráig.
Szombaton, vasárnap zárva.

Építők Műszaki Klubja, Budapest V., Petőfi Sándor u. 5.

A kiállítást rendezte: dr. Soós Imre.

Gy. Vad Erzsébet Túrkevén született. Onnan hozta magával a magyar tájak szeretetét.

Diákéveit is odahaza, Debrecenben, majd Budapesten töltötte. 1950-ben a Képzőművészeti Főiskolán szerzett rajztanári képesítésével a mai UVATERV elődjénél, az ÁMTI-nál kezdett el dolgozni, majd néhány évi rajztanárkodás után ismét az UVATERV-ben talált szívéhez közelálló munkára. Az UVATERV szakszervezeti bizottsága által patronált Szőnyi István Képzőművész Körben kezdte el szárnyait bontogatni, s mind többet festve kollektív köri kiállításokon, majd egyre több egyéni kiállításon hívta fel magára a hozzáértők figyelmét. 1974 óta mintegy 25 egyéni kiállítása volt, részben idehaza, részben külföldön.

Gy. Vad Erzsébet festőművésznő – eddigi méltatói szerint – a színek lírikusa. Munkáiból a nyugalom és harmónia árad. Egy másik művészettörténész – képeinek harmóniáját hangsúlyozva – poétikus realistának nevezte a művésznőt, aki közérthetően, heves kolorizmussal tárja elénk őszinte természetszeretetét.

Az építőiparral eljegyzett szakmai-művészeti tevékenysége, több mint 30 éves szakszervezeti múltja figyelembevételével az Építők Műszaki Klubja nagy örömmel és nem kis büszkeséggel ad helyet legújabb kiállításának.

VÁLYI LÁSZLÓ
az UVATERV szb-titkára,
a Klub igazgatóságának tagja.

Talpas pohár, ezüst, részben aranyozva. Testén poncolt alapon függélyeszt sorakozó medaillonok. V. G mester jegy (Maj. 19'3 an) Nagyszeben, 1630 előtt.

A Bihar vár megyei Régészeti és Tortene Közművelődési Egylet tulajdona.

Erdélyi kiállítás, 1931, 168. szám.

Gerevich PA, 260 l.

Esztergomi Keresztény Múzeum

120

V. G

mestrjeg

120

nélkül. Szemre meg tudják állapítani mindketten, melyik marhát

ségi biztosunk. Igaza volt abban, hogy az ősgyep és kultúrnövény

— Majd ha szükséges. Ez történt.

El Kazovszkij







El Kazovszkij rajzai

GODA GÁBOR:

LEVELEK JUDIT

Huszonegyedik levél

Talán eszedbe jut néha az az első Duna-parti séta. Körös-körül még romok: az egykori Korzó leomlott hoteljainak törmelékei. Még minden a háborúra emlékeztetett: a Duna vizébe roggyant hidak, amelyeket a németek pusztítottak el, azt gondolván, hogy ahol nincs híd, ott nehezebben lehet átkelni a Dunán. Abban bíztak, hogy a rombolás időt ad nekik és feltartóztatja majd a Vörös Hadsereg csapatait.

Mesélgettem neked:

— Itt a sarkon állt a Lloyd-palota, a „Magyar Élet" pártjának székhelye, ahová a fontoskodó honatyák siettek, nyilván azzal a szándékkal, hogy világtörténelmet csináljanak. Nem szabad lebecsülni ennek a kis országnak történelmileg is világméretű, egykori szégyenteljes szerepét, mert itt állt az a palota, amelynek erkélyéről a Magyar Tanácsköztársaság bukása után először lövettek a munkásokra. Amott, az Országház tér sarkán áll egy szecessziós ház, ormótlan erkéllyel. A Parlament előtti tér zsúfolásig megtelt és az a széles mellkasára büszke „államférfi", akit Gömbös néven tart számon a nemzeti undor, ott mondta ki először nyilvánosan a „tengely" szót. Ennek a szónak óriási történelmi jelentősége volt. Ötven-hatvan millió ember belehalt és szörnyű, „rádiumos" hatását még ma is százmilliók szenvedik ereikben és idegvégződéseikben. Innen indult a Budapest—Berlin—Róma tengely fogalma, amelyhez később Tokio is csatlakozott. Nem mondhatja hát senki, hogy e kis országnak nem volt nagy történelmi szerepe, nem árt emlékezni a mi speciális nacionalistáinkra, akik az első adandó alkalommal arra hivatkoztak, hogy függetlenségünk hiánya következtében történt mindaz, ami történt, hol pedig kidüllesztett mellel figyelték, mikor dőlhetik újra tőrüket e nemzet hátába. Ezt én mind csak úgy mesélem, Judit, mert aki e vérfürdők után is hű maradt a becsületes néphez, feltéve, hogy ezernyi veletlen folytán megmaradt, képtelen volna ennyi lelkesedéssel építeni egy új Magyarországot, ha nem hinné, hogy nemzetközi szerepünk nemcsak a rosszban, hanem az igazi humánumban és progresszióban is lehet.

— Furcsa cicerone maga — mondtad —, de én értem, hogy olyasmikről akar tájékoztatni, amiket mi egy geográfiailag és társadalmilag is más pontról talán még világosabban láttunk.

— Maga százféle formában küzdött a fasizmus ellen olyankor is, amikor maga is százféle sajátos keresztet viselt.

Erre nem válaszoltál. Ti, akik onnan jöttetek, nagyon némák tudtatok maradni. Nem ismertétek a szószátyárságnak ezt a közép-európai és nekem mindig oly csodálatos erényét, lebecsültétek a bőbeszédűséget, megtanultatok hallgatni és meghallgatni. Nem is ment könnyen a tőmondatokról a körmondatokra áttéríteni téged s még nehezebben sikerült időnként az emlékezés zsilipjeit kinyitni. Nem hallgattál el semmit, de te is, mint annyian mások, akik az illegalitás atmoszférájában megtanultátok a szófukarságot, e szófukarsággal együtt megtanultátok a biccentés, az egy-egy mondatra korlátozott, sejtelmes közlések módját. Mindig úgy éreztem, hogy az élet felszínéről szóltok és ami a mélyben van, azt ördöngős ügyességgel elkerülitek.

Nem is csodálkoztam ezen. A kevés beszédből is megtudtam később, hogy a Tanácsköztársaság bukásakor az osztrák kormány „befogadott" benneteket Karlstein nyirkos várbörtönébe s már a Keleti pályaudvaron kezdődött az emigráció: nem volt szabad megismerni apádat és megértetted, hogy még a neved helyett is egy idegen nevet kell mondanod, ha kérdeznek. Hétéves korodban három útleveled is volt: egy német, egy francia és egy magyar, és amikor tizenkét évesen először és teljesen egyedül utaztál Párizsba, egyszavas feleletekre oktattak, amelyeket soha többé nem felejtettél el. De Svájcban is másképp

kori Kodály-növendékek, hanem a növendékek növendékei is. A másik szélső pozíció, az Új Zenei Stúdió is telt házakat vonz. A két szárny között a legváltozatosabb profilokat találjuk: Bozay, Durkó, Balassa, Petrovics, Szokolay, Láng, Kurtág, Szőllősy, Mihály, Székely, Farkas, Bárdos, Kadosa... folytathatnám a sort... Négy aktívan alkotó generáció működik itt párhuzamosan, de jelentkezik már az ötödik, a huszonévesek csoportja is. (Nemrégi hangversenyükön szép darabokat hallottam; Madarász Iván és Mártha István a legtöbbet ígérők.)

— Gondolatmenetében az a tény is benne rejlik, hogy Magyarországon igen sok zeneszerző dolgozik. Bocsásson meg a provokatív kérdésért, de elkerülhetetlen: ebből a sokféleségből mit tart jónak?

— Nincsenek stiláris előítéleteim: ebben is, abban is, jót-rosszat egyaránt lehet alkotni. És jó művek épp úgy kikerülnek a legidősebbek műhelyéből, mint a magam generációjába tartozók, sőt a legmerészebben kísérletezők keze közül. A zenésztársadalom nagy része oppozícióban van az Új Zenei Stúdió kísérleteivel, ami nem baj, ha egyéni ízlést tükröz. De ha úgy szidják a darabokat, hogy nem ismerik őket, akkor megalapozatlan az ítélkezés. Én igyekszem mindent meghallgatni — legfeljebb kimegyek a teremből vagy elzárom a rádiót, ha untat, amit hallok. (Gyakran megtörténik.) Azt hiszem, az általánosítás soha — sem negatív, sem pozitív vonatkozásaiban — nem lehet igaz, ahogyan az ügyeletes zsenik sem tévedhetetlenek. Végül is minden

— Miben látja a legfőbb különbséget a mai és a húsz évvel ezelőtti magyar avantgard céljai között?

— Említettem már, hogy mi, velük ellentétben hittünk — és hiszünk — a formák erejében, a zenei anyag stabilitásában. S ha élünk is az aleatóriával, vagyis a véletlenszerű elemek alkalmazásával, kontrollálva tettük, és ami a lényeg: nem rendeltük alá a formát, a kompozíció egészét az esetlegességnek. És nem hittünk az improvizáció döntő szerepében, mert az alkotók saját darabjaikat veszélyeztetik, ha csak hellyel-közzel határozzák meg a mű szerkezetét, és sorsát az előadó képességeire, vagy pillanatnyi inspirációjára bízzák. Példa erre Sáry egyébként igen szép Psalmusa, amelynek kétciterás változata a zeneszerző és egyik kollégája előadásában sokkal jobban megragadott, mint cimbalmos verziója, amelyet pedig az igazán kitűnő Fábián Márta játszott. Hiába, a legjobb előadó sem közelítheti meg az alkotó elképzelését, ha túlságosan sok szabad teret engednek az esetlegességnek. A mai avantgard programja is egészen más, mint a miénk volt: most az a cél, hogy lehetőleg minden alkotóelemet leépítsenek, s a zeneszerző az elképzelhető legkevesebb ötlettel éljen, a legminimálisabb anyag-

tései ellenére ezek a művek lassabban és nehézkesebben jutnak el hozzánk. Mindez persze elsősorban a szakma tájékozódására vonatkozik, a közönség mindenekelőtt a koncertpódiumon ismeri meg a műveket, és itt nagy a lemaradás. Úgy tetszik, sohasem érjük utól magunkat, hiszen olyan korszakalkotó művek hiányoznak operarepertoárunkból, mint a Rake's Progress vagy a Mózes és Áron, és hangversenyéletünk is adós még Stravinsky, Schönberg, Berg, Webern jónéhány remekművével. S ha a 20. század klasszikusait sem ismeri eléggé a közönség, akkor még hiányosabb a mai kiváló darabok listája. Koncertéletünk szégyenei közé tartozik például, hogy az új zene egyik jelentős alkotásával, Nono Canto sospesójának értékével sincs tisztában hallgatóságunk.

— Ön sokáig tevékenykedett az IGNM, az Új Zene Nemzetközi Társasága vezetőségében, jól ismeri tehát a nemzetközi termést és a művek sorsát. Osztja azt a véleményt, amely szerint a mai darabok többsége csak a fesztiválok számára készül?

— A fesztiválokat, rádiós Panoráma-lehetőségeket változatlanul nagyon sokra tartom. Az elmúlt évtizedekben sok tucat jó darab innen került a nemzetközi koncertélet vérkeringésébe. A kompozíció igazi élete azután már az előadóktól függ. Amíg olyan rangú művészek, mint Lehel György, Mihály András, Sziklay Erika, Matuz István, Kocsis Zoltán vállalják az új művek népszerűsítését, addig nincs félnivalója a magyar zeneszerzőknek.

Feuer Mária

Váczy I. Tamás

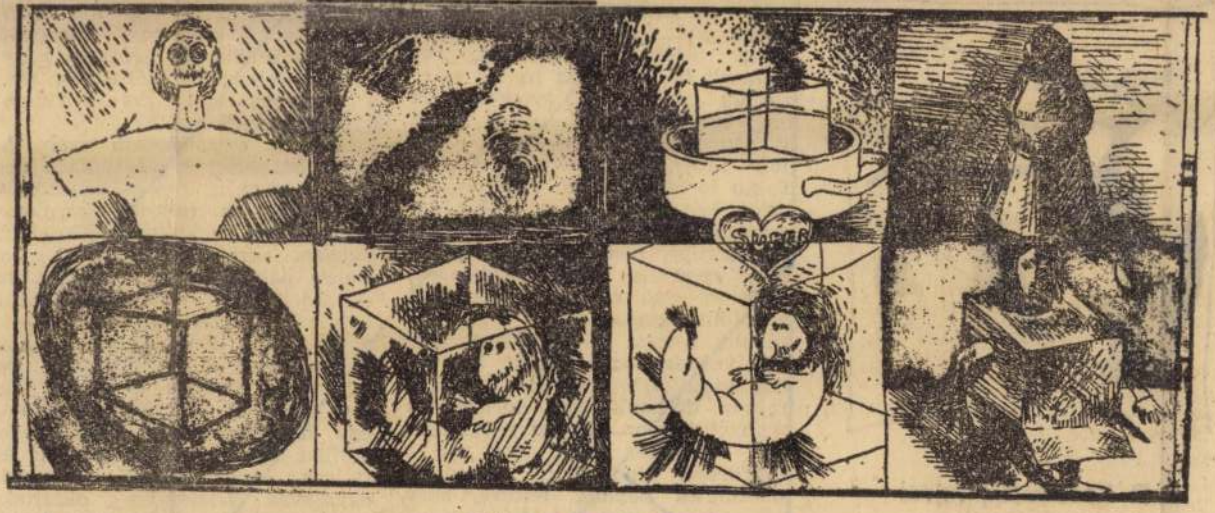

Váczy I. Tamás rajza

A tuloldalon lásd: El Kazovszkij rajzát.

VÁCZY Péter műgyüjtő, történész

Budapesti professzor az adományozó

Egyedülálló gyűjtemény Győrnek

(MTI) Festményeket, szobrokat, reneszánsz kori bútorokat, középkori miseruhákat magába foglaló gyűjteményét Győrnek ajánlotta fel Váczy Péter, Budapesten élő nyugalmazott professzor. A város a kollekciót ellenértékeként félmillió forint egyösszegű térítést, valamint 400 svájci franknak megfelelő – jelenleg mintegy húszezer forintos – havi életjáradékot fizet a műgyűjtőnek. A határozatot a közgyűlés legutóbbi ülésén hozta meg. Az európai viszonylatban is egyedülálló ritkaságokat tartalmazó gyűjteménynek valószínűleg a belváros egyik reneszánsz műemléke, a magyar ispita épülete ad majd otthont. Az 1660-as években Széchenyi György püspök által emeltetett épületet előbb azonban fel kell újítani.

Magyar Nemzet, 1992. március 25.

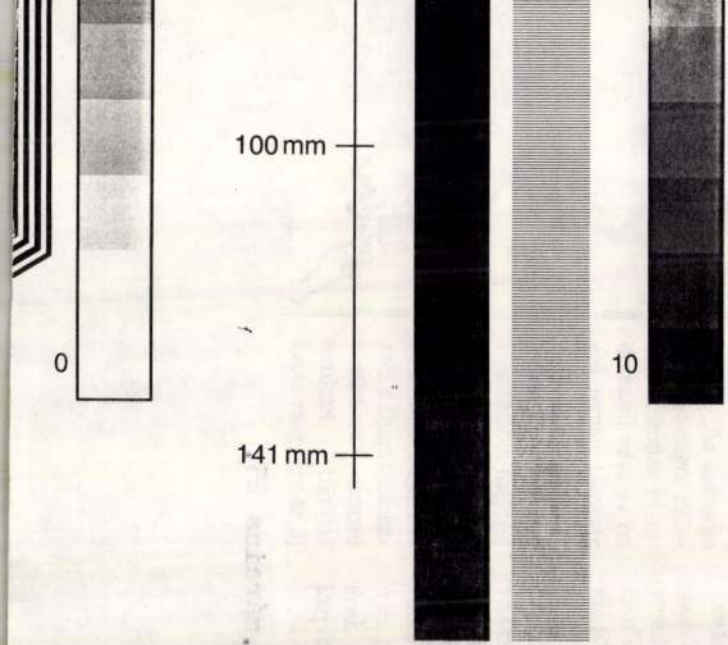

Masch.-Nr.:

Zähler:

Typ:

Techniker:

VS:



G

neg, nem
ós a po-
tanár, Y.
nár. Az
r, a bi-
an jelen

rt létez-

ni felvé-
uk meg,
lkészült-
kalmas-é
tem sok,
mélyiség
akörben.
ekerül a
vel (ki-
lterhelt,
e és ha
mészetű
s pilla-
kiegyen-
anmenet
pedig —

ra, akár a börtönbe csukják a részeg garázdát, akár nem.

Aki ezt mondja, fiatalasszony, és maga is kárvallott. Megismertet a saját történetével:

— Albérletben laktunk. Mikor a főbérlőnő megtudta, hogy terhes vagyok, felmondott. Hiába magyaráztuk, hogy kezünkben a kiutalás, előbb-utóbb beköltözhetünk a lakásunkba, csak adminisztrációs okokból kell várnunk. A főbérlőnő pánikba esett, és elhatározta, rákényszerít minket a távozásra. Sikerült neki. Vannak olyan percek az ember életében, amikor hogy-hogy nem, épp nincs jelen két tanú. A főbérlőnő csak egyszer próbált meg hasba rúgni a konyhában, de ez elég volt ahhoz, hogy meghátráljunk. Én bemenekültem a szobámba, de az ajtót nem tudtam bezárni. Mire a férjem hazaért, nem voltam se holt, se eleven, noha testi épségemet végig meg tudtam őrizni.

gondolkodunk, miképp lehetne visszaütni.

— Még azt sem teszem bölcsen, hogy a történteket elmesélem bárkinek. Volt főbérlőnk feljelenthet rágalmazásért, és nagy eséllyel nyerné meg a pert. Az ilyen esetek rákényszeritik az embert, hogy a jog és az erkölcs közötti hézagokat erőszakkal pótolja. Ez a hasznos tanulság, amivel gazdagabbak lettünk: mielőtt kilépnék a szobából, célszerű, ha az egyik zsebembe boxert teszek, a másikba jókora kést, a retikülbe pedig — biztos, ami biztos — fél liter vitriolt.

— S ha az ellenfél is hasonlóan fölszerelkezik?

— Akkor ráduplázunk az előbbiekre, és hamarosan tankokkal, atom-tengeralattjárókkal és cirkáló rakétákkal vesszük körül magunkat.

— Az én álláspontom: hasznosabb a hidegvér és a körültekintés.

★

— Nézzen körül. Amint látja, elég mostoha körülmények között dolgozunk. Kevés a szőnyeg, szűk az öltöző ennyi embernek, csak egy gázbojlerünk van stb. A tornatermet méregdrágán kell megfizetnünk. Nálunk a ruha is hamar tönkremegy a sok rángatástól. Ezért a viszonylag magas tandíj.

— A magas tandíj és a mostoha körülmények ellenére sok a jelentkező.

— Jóval több, mint ahány aztán eljár. Kifizetik a pénzt, de a negyedik-ötödik dobás után odébbállnak.

Váczy J. Tamás

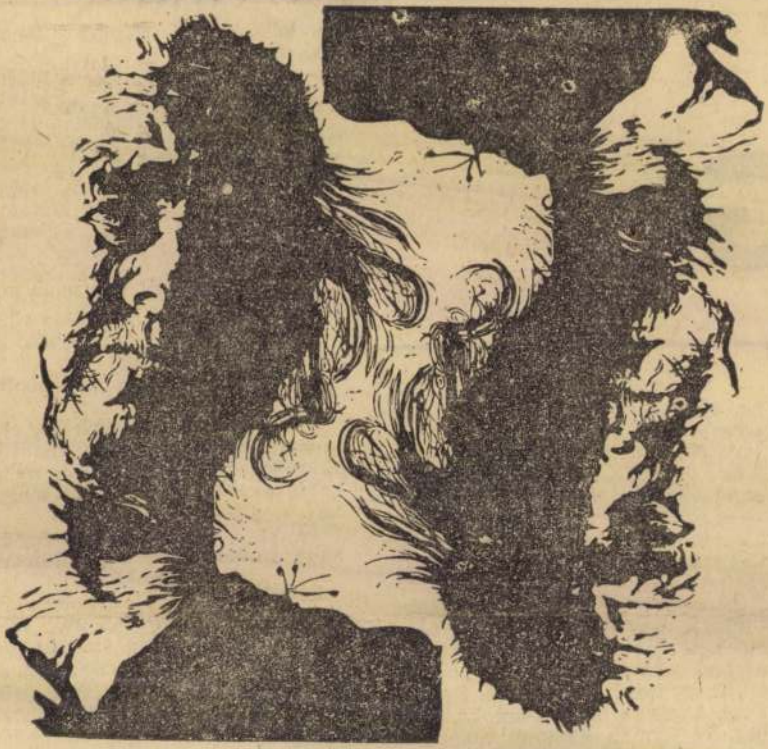

Váczy J. Tamás szitanyomata

Élet és Irodalom, Bp. 1977. aug. 13.
XXI. évf. 33. sz. 6. lap.

Magyar Könyvklub

A BUDAPESTI MOZIK MŰSORÁBÓL

1977. május 19–25.

ALFA:
Lucky Lady (am)** f4, 6, f9,
BARTÓK:
Lucky Lady (am)** f9, 11, f2,
Szöktetés (mb. am)** 4, n7, f9,
BÁSTYA:
Küldetés (m) h9, 11, n2,
Magamra vállalom (sz) f4, h6, 8,
Lucky Lady (am)** 10,
MAGYAR FILMEK MOZIJA:
(BÁNYÁSZ)
Hószakadás 9, 11,
Ítélet I.
Nincs idő f4,
Küldetés f6, f8,
CORVIN:
Egészséges házasélet (sp) f4, h6, 8,
NAP:

A költészet helyzete Franciaországban

A költészet hívei meghúzták a vészharangot: a francia irodalmi lapokban se szeri, se száma a költészet növekvő népszerűtlenségével foglalkozó cikkeknek és tanulmányoknak. Maga a tény tehát nem szenzáció, mégis meghökkentők azok a statisztikai adatok, amelyeket a *Les Nouvelles littéraires* című párizsi irodalmi hetilap közöl legfrissebb számában.

A cikksorozatból megtudjuk, hogy a költészet válsága párhuzamos a költők számának emelkedésével, manapság mintegy ötszázezer (!) költő él Franciaországban. Az átlagos francia költő általában férfi (csupán a költők 22 százaléka nő, míg a regényírók között ez az arány 36 százalék), többnyire fiatal (átlagos életkora 28 év) és csaknem kizárólag értelmiségi

dítják versek megjelentetésére. A költészet ugyanis a lehető legrosszabb befektetés: a példányszám alacsony (ötszáz és kétezer között), másrészt a könyvek sokszor évekig porosodnak a könyvkereskedések polcain. Ennek ellenére a Gallimard, a Mercure de France és a Seuil viszonylag rendszeresen ad ki verseskötéteket. E könyvek szerzői azonban vagy klaszszikus költők, vagy olyan neves személyiségek, akik — bár pénzt nem hoznak a konyhára — nevükkel növelik a kiadó tekintélyét. A kisebb kiadók pedig vagy bibliofil kiadásban — metszetekkel, merített papíron és méregdrága áron — jelentetnek meg egy-egy kötetet, vagy nem fizetnek honoráriumot a szerzőnek.

A hét kulturális eseményeiből

Új könyvek

ÁGH ISTVÁN: JÓL VAGY? Versek. (Magvető)
BARÁTH LAJOS: MIÉRT HULLÁMZIK A TENGER. Novellák (Magvető)
BELLA ISTVÁN: ÍGÉK ÉS IGÁK. Versek (Magvető)
CSOÓRI SÁNDOR: A LÁTOGATÓK EMLÉKEI. Versek (Magvető)
CSUKA ZOLTÁN: AZ IDŐ MÉRLEGÉN. Összegyűjtött versek (Magvető)
DOBAI PÉTER: 1964 — SZIGET. Kisregények (Magvető)
FELÉKI LÁSZLÓ: NAPOLEON, A CSODÁLATOS KALAND. Életregény (Magvető)
KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE EMIL: VÁLTOZÓ FELHŐZET. Novellák (Magvető)
HAJNAL ANNA: ÉNEK A SÍKSÁGON. Válogatott versek (Magvető)
HERNÁDI GYULA: JÉZUS KRISZTUS HOROSZKÓPJA. Elbeszélések (Magvető)
ILLÉS ENDRE: HÁLÓKBA BONYOLÓDVA. Színművek (Magvető)
KARDOS G. GYÖRGY: A TÖRTÉNET VÉGE. Regény (Magvető)
KASSÁK LAJOS ÖSSZES VERSEI (Magvető)
KÖRKÉP '77. Elbeszélések (Magvető)
KRÚDY GYULA: RÉGI ÉS ÚJ EMKERTÉSZ IMRE: A NYOMKERESŐ — DETEKTÍVTÖRTÉNET. Kisregények (Szépirodalmi)
KRÚDY GYULA: PÓKHÁLÓS PALACKOK. Válogatott elbeszélések (Szépirodalmi)
MAGYAR ELBESZÉLŐK 20. SZÁZAD (Szépirodalmi)
MESTERHÁZI LAJOS: A NÉGYLÁBÚ KUTYA. Regény (Szépirodalmi)
SZABÓ MAGDA: AZ ŐZ — DANAIDA. Regények (Szépirodalmi)
TATAY SÁNDOR: A SIMEON CSALÁD. Regénytrilógia (Szépirodalmi)
THÚRY ZSUZSA: OKTÓBERTŐL FEBRUÁRIG. Regény (Szépirodalmi)
VAJDA JÁNOS: ÖSSZES VERSEI (Szépirodalmi)
VAS ISTVÁN: ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEK (Szépirodalmi)
FEKETE GYULA: PERÚJRAFELVÉTEL (Szépirodalmi)

Filmbemutatók

MÁJUS 26-ÁN

DÉRYNÉ. Kalmár László filmjének felújítása.
PÚPOS LOVACSKA. Színes, szinkronizált szovjet film.
LIBERA, SZERELMEM Színes, szinkronizált olasz film.

Színház

Váczi I. Tamás



Váczy I. Tamás: Laura és a mű

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 21. XXI. évf. 21. sz. 7. lap.

ORSOVAI EMIL:

A művészet: történetírás is

Beszélgetés Szabó Magdával

Álomfutárok

A BUDAPESTI MOZIK MŰSORÁBÓL

1977. május 19–25.

ALFA:
Lucky Lady (am)** f4, 6, f9,
BARTÓK:
Lucky Lady (am)** f9, 11, f2,
Szöktetés (mb. am)** 4, n7, f9,
BÁSTYA:
Küldetés (m) h9, 11, n2,
Magamra vállalom (sz) f4, h6, 8,
Lucky Lady (am)** 10,

A költészet helyzete Franciaországban

A költészet hívei meghúzták a vészharangot: a francia irodalmi lapokban se szeri, se száma a költészet növekvő népszerűtlenségével foglalkozó cikkeknek és tanulmányoknak. Maga a tény tehát nem szenzáció, mégis meghökkentők azok a statisztikai adatok, amelyeket a *Les Nouvelles littéraires* című párizsi irodalmi hetilap közöl legfrissebb számában.

A cikksorozatból megtudjuk; hogy a költészet válsága párhuzamos a költők számának emelkedésével, manapság mintegy ötszázdíjják versek megjelentetésére. A költészet ugyanis a lehető legroszszabb befektetés: a példányszám alacsony (ötszáz és kétezer között), másrészt a könyvek sokszor évekig porosodnak a könyvkereskedések polcain. Ennek ellenére a Gallimard, a Mercure de France és a Seuil viszonylag rendszeresen ad ki verseskötéteket. E könyvek szerzői azonban vagy klaszszikus költők, vagy olyan neves személyiségek, akik — bár pénzt nem hoznak a konyhára — nevükkel növelik a kiadó tekinté-

A hét kulturális eseményeiből

Új könyvek

ÁGH ISTVÁN: JÓL VAGY? Versek. (Magvető)
BARÁTH LAJOS: MIÉRT HULLÁMZIK A TENGER. Novellák (Magvető)
BELLA ISTVÁN: ÍGÉK ÉS IGÁK. Versek (Magvető)
CSOÓRI SÁNDOR: A LÁTOGATÓK EMLÉKEI. Versek (Magvető)
CSUKA ZOLTÁN: AZ IDŐ MÉRLEGÉN. Összegyűjtött versek (Magvető)
DOBAI PÉTER: 1964 — SZIGET. Kisregények (Magvető)
FELÉKI LÁSZLÓ: NAPOLEON, A CSODÁLATOS KALAND. Életregény (Magvető)
KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE EMIL: VÁLTOZÓ FELHŐZET. Novellák (Magvető)
HAJNAL ANNA: ÉNEK A SÍKSÁGON. Válogatott versek (Magvető)
HERNÁDI GYULA: JÉZUS KRISZTUS HOROSZKÓPJA. Elbeszélések
KERTÉSZ IMRE: A NYOMKERESŐ — DETEKTÍVTÖRTÉNET. Kisregények (Szépirodalmi)
KRÚDY GYULA: PÓKHÁLÓS PALACKOK. Válogatott elbeszélések (Szépirodalmi)
MAGYAR ELBESZÉLŐK 20. SZÁZAD (Szépirodalmi)
MESTERHÁZI LAJOS: A NÉGYLÁBÚ KUTYA. Regény (Szépirodalmi)
SZABÓ MAGDA: AZ ÖZ — DANAIDA. Regények (Szépirodalmi)
TATAY SÁNDOR: A SIMEON CSALÁD. Regénytrilógia (Szépirodalmi)
THÚRY ZSUZSA: OKTÓBERTŐL FEBRUÁRIG. Regény (Szépirodalmi)
VAJDA JÁNOS: ÖSSZES VERSEI (Szépirodalmi)
VAS ISTVÁN: ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEK (Szépirodalmi)
FEKETE GYULA: PERÚJRAFELVÉTEL (Szépirodalmi)

Filmbemutatók

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1977 MÁJ. 17.
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Váczy I. Tamás
1021

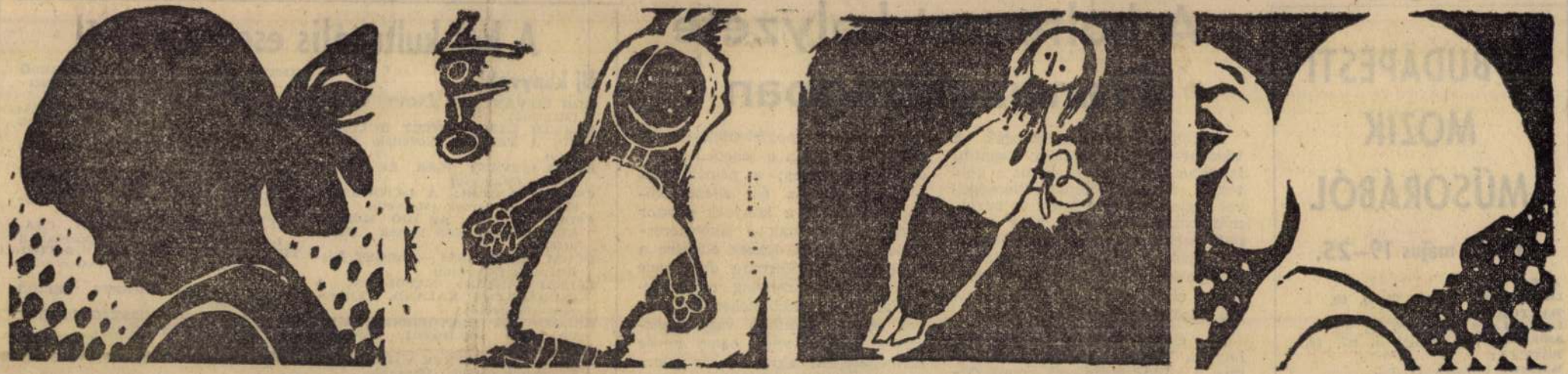

Váczy I. Tamás: Laura és a mű

Váczy J. Tamás, grafikus

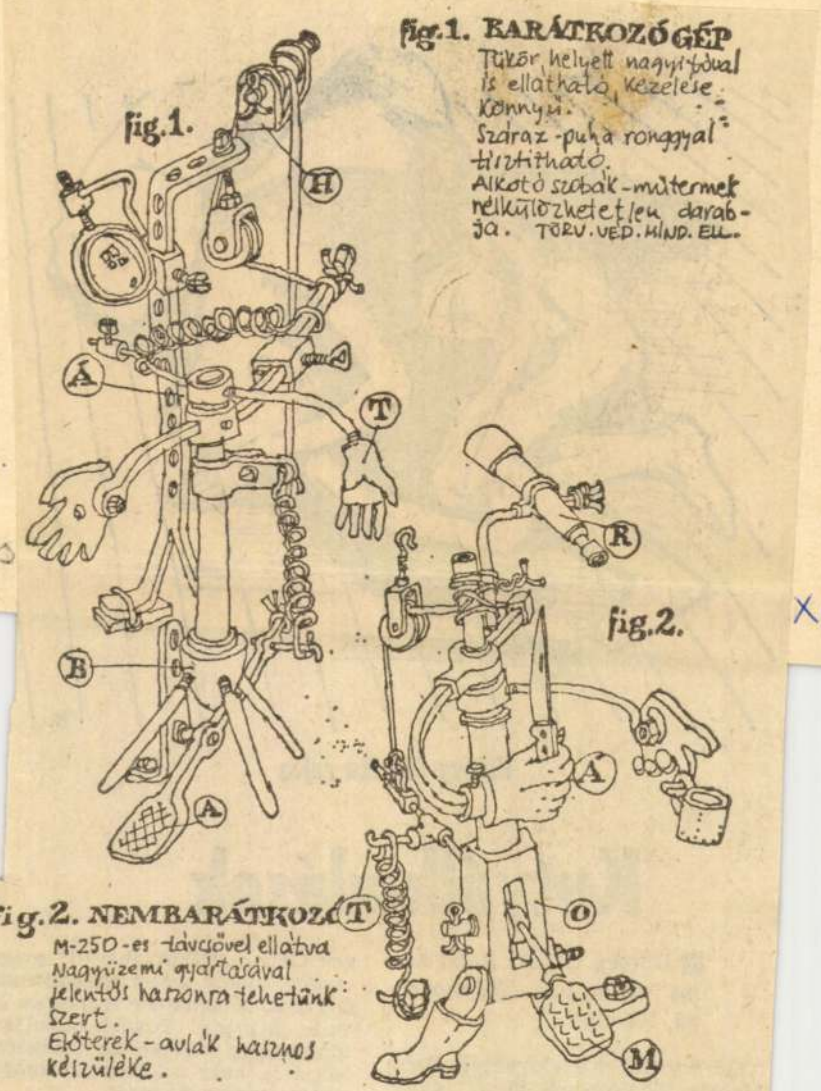

fig.1. KARÁTKOZÓGÉP
Tükör helyett nagyítóval is ellátható, kezelése könnyű.
Száraz-puha ronggyal tisztítható.
Alkotó szobák-műtermek nélkülözhetetlen darabja. TÖRV. VÉD. ALATT.

fig.2. NEMBARÁTKOZÓ
M-250-es távcsővel ellátva
Nagyüzemi gyártásával jelentős haszonra tehetünk szert.
Előterek-aulák hasznos kellékei.

Váczy J. Tamás rajza

Váczy J.
Élet-is

12.
XVII/46

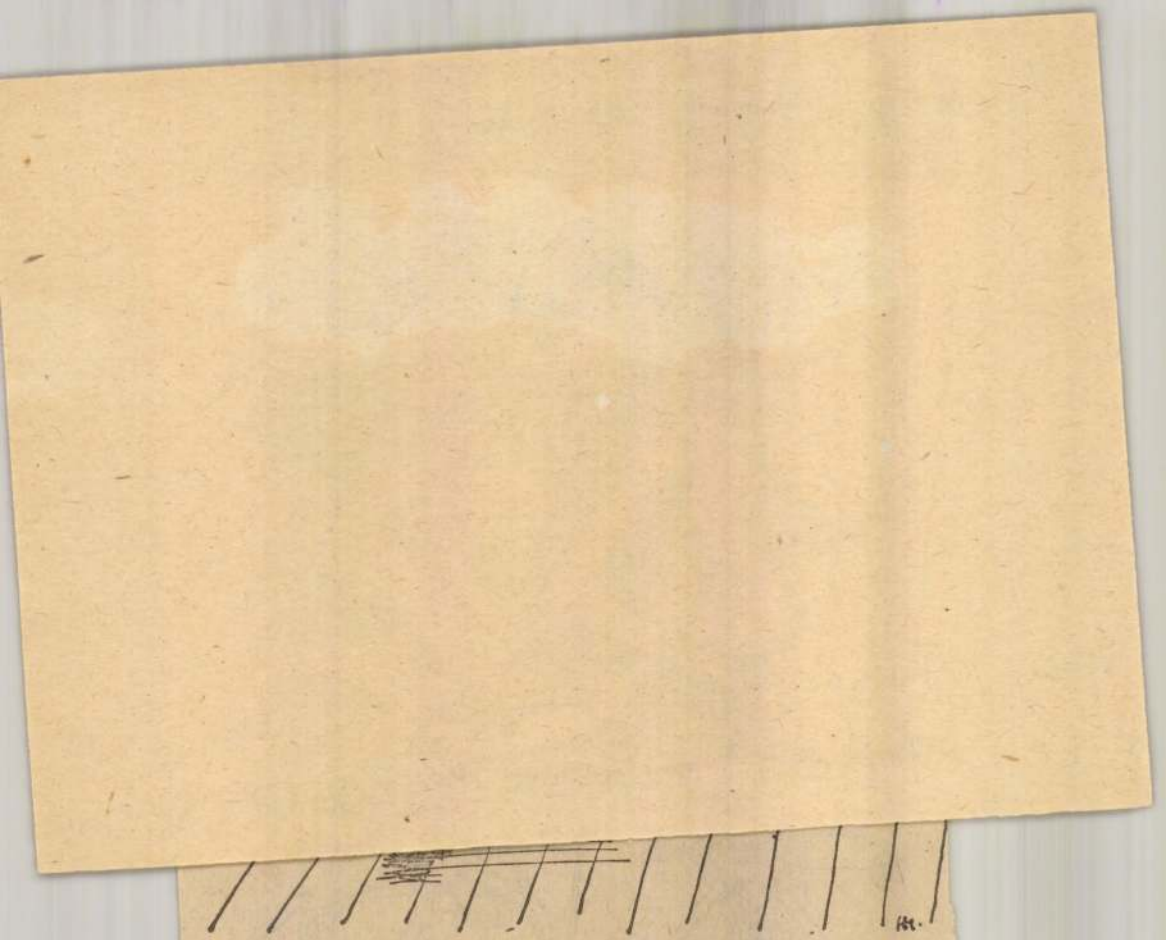

Hajósy Mónika rajza

Kutyálkodások

Görgey Gábor: A fél kutya másik fele (Szépirodalmi, 344 old.)

Görgey Gábor e könyvében újabb Magyar Nemzet-beli tárcáit gyűjtötte össze. Hozzájuk illesztett még „tizenhárom történet"-et. Kötete folytatása a három éve kiadott gyűjteménynek, mely a Találkozás

gey Gábor „félkutyabaráti" magatartása, amely sosem okvetetlenkedő, erőszakos, hanem logikusan érvelő, higgadt. Továbbgondolásra, töprengésre készteti az újságolvasót, arra, hogy a jelenségek mögött vegye észre a lényeget.

Másik erénye az írások nyelve. Görgey megemelt társalgási nyelven ír, amit olykor iróniával, ro

utoljára a kiáltás. A
szasiet a helyszínre. M
ismétlés.

Ennyi — mondja a
mindig, minden felvé

MACSKÁK ÉS KIVÉTEL(ES)EK

Mennyire szeretnénk megnézni a Madách Színház sikerdarabját, a Macskákat! De nem megy. Hivatalos úton legalábbis képtelenség. Nincs jegy, hónapokra előre nincs. Mit csinálhatnánk? Persze, nem nyugszunk bele a látszólag megváltoztathatatlanba, abba, hogy mi az utolsók között láthassuk azokat a bájos kiscicákat. Ez szégyen lenne, annak a bizonyítéka, hogy milyen ügyetlenek vagyunk, hogy semmit sem tudunk elintézni.

Mit teszünk hát?

Felkapjuk a telefont, felhívjuk ismerősünket, akiről tudjuk, hogy az ismerőse ismerőse annak az ismerős jegyszedőnek, aki tud szólni az ismerős közönségszervezőnek. De lehet, hogy nem is kell ennyi áttétel, hiszen nekünk puszipajtásunk a rendező, vagy valamelyik színházi alkalmazott. Esetleg közelebbről ismerjük az egyik Macskát. Ez a legjobb. Ilyenkor mindig kiderül, hogy a Macskák képtelenek arra, hogy áthágják őket. Úgy kell nekik!

Persze, nem is lenne jó, ha a többiek is kivételessé akarnának válni. Mert akkor mi lenne a szabályokkal, a rendelkezésekkel, mi lenne, ha mindenki a kerülőutakat választaná? Teljesen felborulna a rend. Isten bizony, akkor már érdemesebb volna a pénztárból jegyet szerezni. Persze, csak az ismerősök útján. Hogy ez is csak kivételesen nekünk sikerüljön.

Mert kivételesnek lenni jó, de csak akkor, ha kevesen vagyunk kivételesek. Ha erősítjük a szabályt. De ha a többség kivétel, akkor hol a szabály? Akkor a szabály válik kivétellé, s erősíti a kivételt. Pardon! A szabályt! Vagy mégis a kivételt? Olyan bonyolulttá vált ez az egész, hogy már nem is tudunk eligazodni benne. Ki a kivétel és ki a szabály? Ki tudja?

Valami megoldás kellene. Valami pofonegyszerű. Ami megszünteti a zűrzavart. Például, ha nem lennének kivételek, csak szabályok? S mindenki a szabályokhoz igazodna? Talán nem is lenne rossz. Próbáljuk meg. Kivételesen.

Fricz Tamás



SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Váczy Jépont Tamás

ÉLET ÉS IRODALOM

Arafi Ilona

1984 MÁJ 4

1021

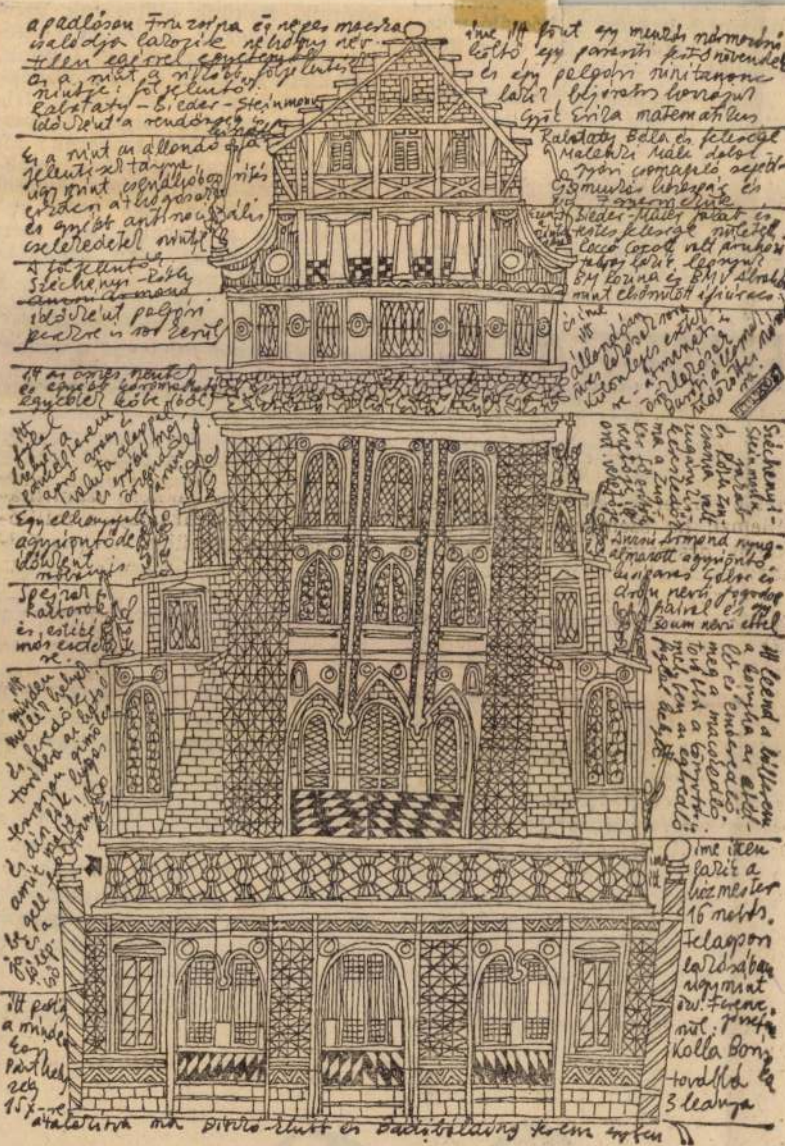

Váczy Jépont Tamás: Babaház

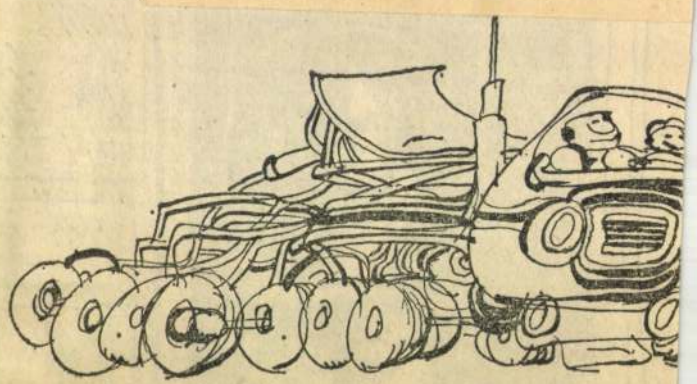

tottam! Március 5-én kaptam kézhez a szerződésbontást. Ismét bezárat-ták velem a büfét, lepecsételtek mindent. Három héttel később — miután rájöttek, hogy jogtalanul intézkedtek — hatálytalanították a döntést. De azóta sem látnak el áruval, mondván: csak májustól fogadhatok vendégeket. Nem baj, beszerzem máshonnan, amire szükségem van! Az ügyvélem tanácsára viszont kártérítést követelek a vállalattól, mivel a kényszerű zárva tartás miatt megromlott 29 láda söröm. A „gyümölcsök kiesése" külön tétel. Tudja, a miközben ezekben az egységekben — már csak túlontúl szűk létszámhatárok miatt is — mindenki annyit dolgozik, amennyit bír. Nem számoltunk eléggé azzal sem, hogy nő a maszekkonkurrencia. Fonyódligeten kiadtunk egy éttermet. Néhány nappal a szerződés aláírása után feldúltan jön a vezető, tekintsük a megállapodást tárgytalannak. Kiderült, hogy a helyi tanács éppen akkor adott működési engedélyt egy büfésnek, aki az étteremtől néhány méterre negyedosztályú áron kínálja majd a harapnivalót. De akadt olyan pá

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 287-548, 340-726
1982 JUN 11

ÉLET ÉS IRODALOM

Váczy Jépont Tamás

1021

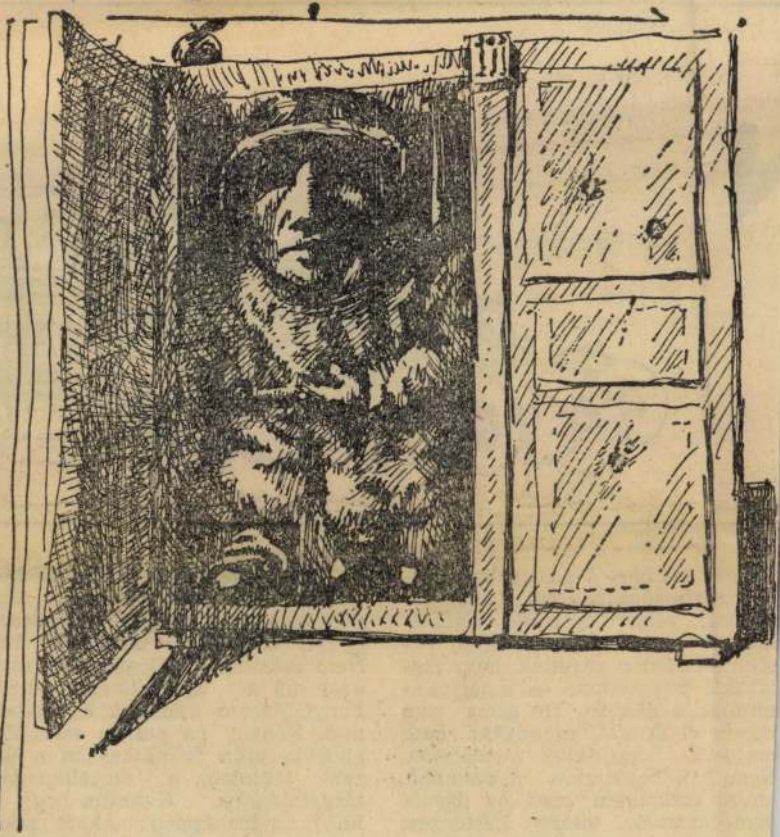

Váczy Jépont Tamás: Szekrényben

Váczy Jépont Tamás, grafikus

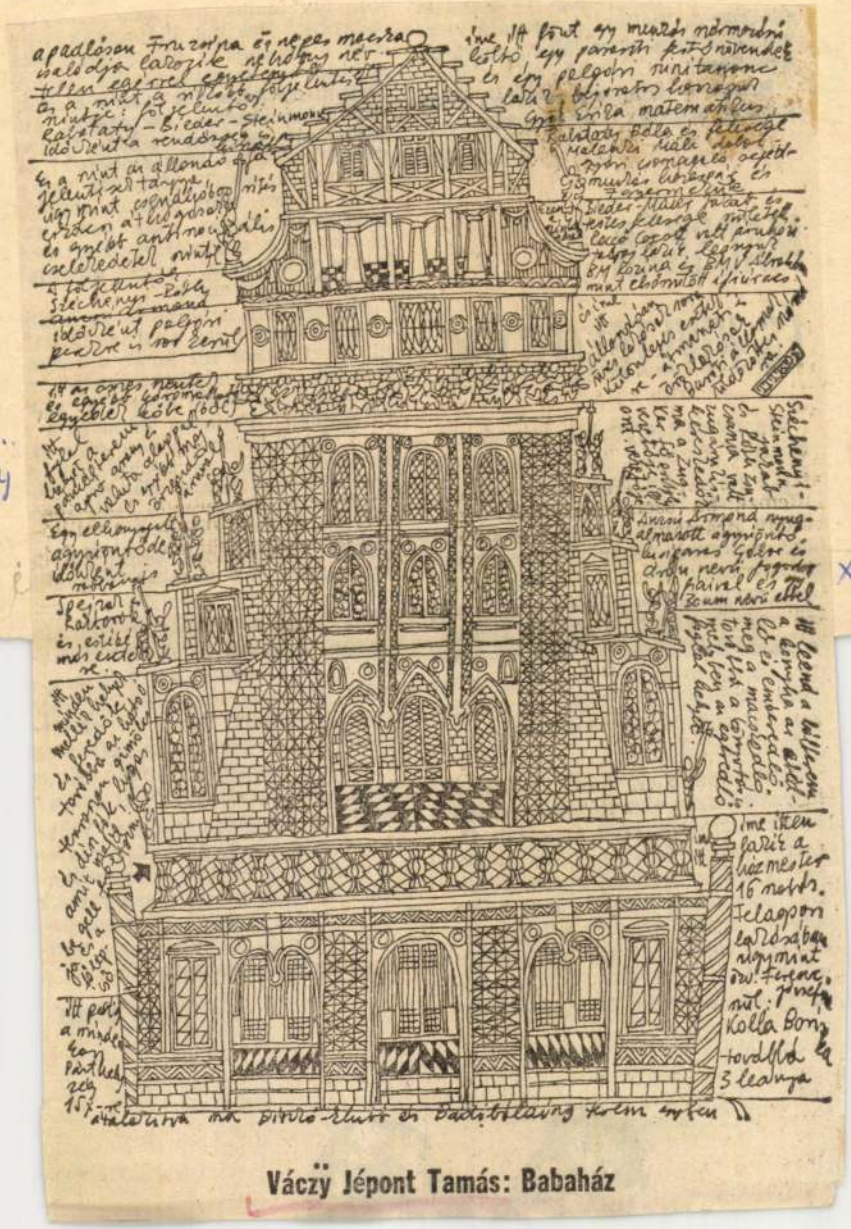

Váczy Jépont Tamás: Babaház

a bájos kiscicákat. Ez szégyen lenne, annak a bizonyítéka, hogy milyen ügyetlenek vagyunk, hogy semmit sem tudunk elintézni.

Mit teszünk hát?

Felkapjuk a telefont, felhívjuk ismerősünket, akiről tudjuk, hogy az ismerőse ismerőse annak az ismerős jegyszedőnek, aki tud szólni az ismerős közönségszervezőnek. De lehet, hogy nem is kell ennyi áttétel, hiszen nekünk puszipajtásunk a rendező, vagy valamelyik színházi alkalmazott. Esetleg közelebbről ismerjük az egyik Macskor hol a szabály? Akkor a szabály válik kivétellé, s erősíti a kivételt. Pardon! A szabályt! Vagy mégis a kivételt? Olyan bonyolulttá vált ez az egész, hogy már nem is tudunk eligazodni benne. Ki a kivétel és ki a szabály? Ki tudja?

Valami megoldás kellene. Valami pofonegyszerű. Ami megszünteti a zűrzavart. Például, ha nem lennének kivételek, csak szabályok? S mindenki a szabályokhoz igazodna? Talán nem is lenne rossz. Próbáljuk meg. Kivételesen.

Fricz Tamás



yar irodalom híre az angol nyelvte

ába kitűnő regény, s hiába volt sikere Németországban, itt nem kap túl elismerő kritikákat. Amerikában kiadják Fejes *Rozsdatemető*jét, és hála Duczynska fáradozásainak, az óceán mindkét oldalán megnő az érdeklődés Lengyel József iránt. Talán meglepően hangzik, de a hatvanas-hetvenes évek fordulóján Lengyel volt a leggyakrabban kiadott magyar író Angliában. Hogyne, hiszen a szibériai élményanyag sokak érdeklődését fölkeltette, s az *Elejétől végig*-et volt mivel összehasonlítani, ott volt Szolzsenyicin… De 1969-ben megtörtént az a különös dolog, hogy a Magyarországon csak korlátozott, „zárt" kiadásban megjelent (könyvárusi forgalomba nem került) *Szembesítés*-t hamarabb lehetett ismertetni a *Times Literary Supplement*-ben, mint az *ÉS*-ben. De már a *Szembesítés*-t, minden politikai érdekessége ellenére, nem fogadta olyan jól a kritika, mint a korábbi Lengyel-műveket; ezzel tulajdonképpen véget is ért az angliai Lengyel minikonjunktúra.

Konrád sikere

De 1969 fontos év volt más szempontból is. Megjelent Konrád György *A látogató*-ja magyarul — mérföldkő a modern magyar próza történetében — és angolul is. Konrádot, de egy kicsit az egész modern magyar irodalmat igazából Ir-

dern Poetry in Translation című folyóiratot, amely nagy rokonszenvvel fordult a „kelet-európai" irodalmak felé, s közölt szívesen magyarokat: Radnótit, Pilinszkyt, Weörest és Nagy Lászlót. '56 után nagyon hiányzott viszont a huszadik századi magyar irodalom egy használható, korszerű szellemben megírt kézikönyve. Ezt csak részben pótolta Reményi József összegyűjtött tanulmányainak 1964-ben New Brunswickban kiadott kötete, illetve az én 1966-ban megjelent könyvem az 1945 utáni lengyel és magyar költészetről (Oxford, Clarendon Press) — bár az utóbbit az akkori magyarországi folyóiratok mélyen elhallgatták, talán ébresztett némi érdeklődést Angliában. Ezután 1984-ig kellett várnunk Czigány Lóránt angol nyelvű irodalomtörténetére, amely ugyan sok szempontból és sokfelől támadható, de mégiscsak az első rendszerező igényű áttekintése irodalmunknak a kezdetektől 1980-ig.

Valamikor a hatvanas évek első felében a Jávor Pál-os bajuszú Tábori Pál, aki otthonosan mozgott mind az angol, mind a nemzetközi PEN Club köreiben, nekilátott, hogy anyagot gyűjtsön egy angol nyelvű magyar *Hét évszázad*-hoz (az indítékot ehhez alighanem Gara László francia antológiája adta, amit a Seuil hozott ki, s amellyel Gara többet tett a magyar irodalomért, mint az összes franciaországi

Scorching Wind), amit Kodolányi Gyulával közösen szerkesztettünk, s amit az oxfordi egyetemi kiadó gondozott a Corvinával együtt. (Más szóval a könyvből két verzió készült: az oxfordi változat a külföldi, és a magyarországi a hazai terjesztésre). Nagy Lászlót Tony Connor és Kenneth McRobbie fordították angolra több-kevesebb sikerrel; mindenesetre nyelvi-értelmezési hiba nem volt a kötetben, s egy-két szövegeltérést még meg tudtunk beszélni, s jóváhagyatni Nagy Lászlóval. Pár évre rá, a József Attilát kiadó Carcanet Press hozta ki Pilinszky János verseinek első angol gyűjteményét, amit Csokits János segítségével a jó nevű angol költő (jelenleg Poeta Laureatus) Ted Hughes fordított. Nem kétséges, Hughesnak köszönhetjük, hogy Pilinszkyt azóta is „jegyzik" az angolok a világirodalom szellemi értéktőzsdéjén.

Radnóti az élen

De vajon kicsoda a leginkább fordított huszadik századi magyar költő angol nyelvterületen? Radnóti Miklós. Amerikában az elmúlt 25 év alatt négy vagy öt, Angliában két gyűjtemény jelent meg verseiből. Érthető az érdeklődés a kitűnő formaérzékű és tragikus sorsú költő iránt, de az már különleges figyelemre vall, hogy a magyar születésű, de amerikai Emery George nem csak egy terjedelmes válóga-

VÁCZY Mihály

Magyar Nemzet
1994. III. 15

...pota

...jártam —, Pelion Ervinnek köszönhetem, hogy megismertetett a magyar irodalommal, s ő biztatott az írásra is. Ezzel párhuzamosan sokat olvastam németül, mert nagyon szerettem a német irodalmat. Mint mondtam, a századelő francia irodalmát gyermekkori franciatanáromtól ismertem meg — még le ... fordítottam magyarra Alphonse arab irodalmi lapot adtunk ki, s egy különszámot szenteltünk a magyar irodalomnak. (Zárójelben megjegyzem, hogy a különszám negyven példányát elküldtem tavaly a párizsi Magyar Intézetnek, ahonnan nemhogy köszönetet, de még egy egyszerű visszajelzést se kaptam.) Ez volt tehát az első találkozásom a kortárs magyar irodalom... Elég Pilinszkyre gondolnunk, aki hallatlan szabadsággal kezelte a nyelvet. Emlékszem, amikor valaha írni kezdtem magyarul, azt mondtam: „de jó, végre kezdek furcsa dolgokat művelni a nyelvvel!", nem így a francia nyelvben, ahol bizonyos szabályok megkerülhetetlenek, s amellyel nem lehet „bármit" művelni. Pilinszky próza-

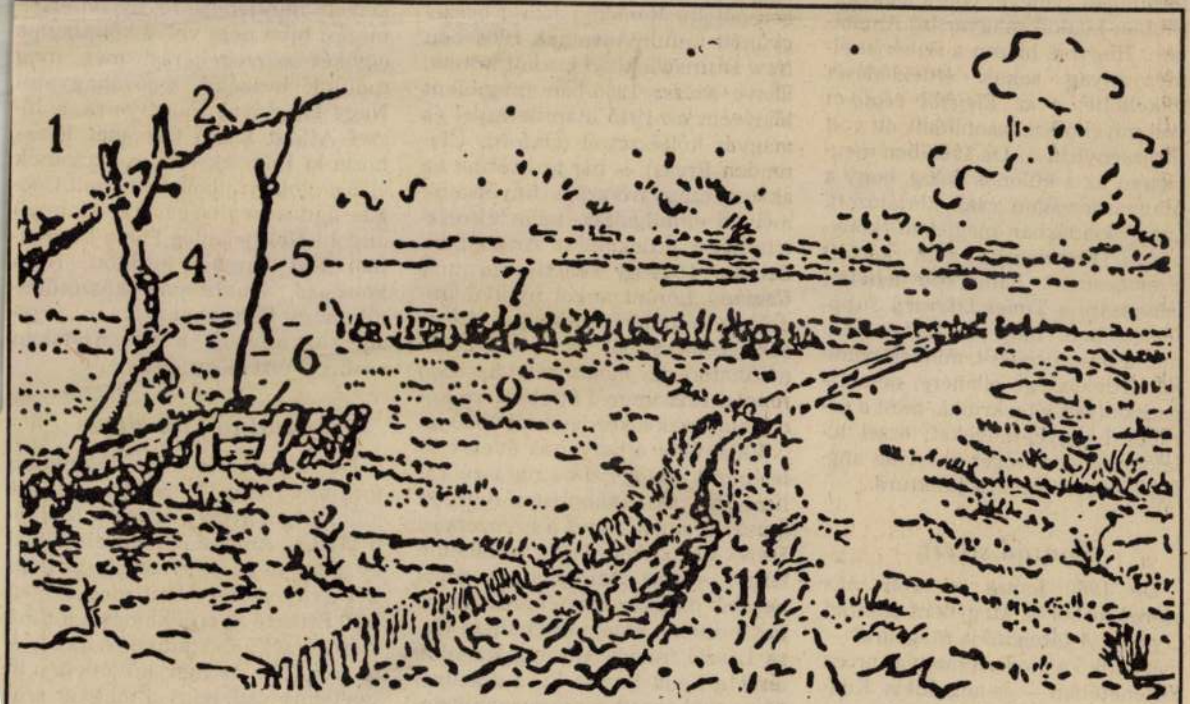

Váczi Miklós (Hollandia) műve

hajdan mérföldekre csatangoló Sió, Sárviz és Duna. Megszaporodtak a szántók, meghúszszorozódott a nép, úgy hogy ma 71 községében 210 ezer-, tehát km².-enkint 56 lakos él.

Ezek után induljunk meg a rómaiak hajdani útvonalán és keressük föl az egyes történelmileg fémjelzett helységeket.

Itt van mindjárt Paks, hol a Duna alacsony vízállásakor ma is meglátszanak az egykori Lussonium nevű castrum terjedelmes maradványai. A XIV. században Apostagi Emerének, Nagy Lajos király életmentőjének birtoka. A kuruc-labanc háborúk idején itt találkozott II. Rákóczi Ferenc I. József császár meghatalmazottjával, Széchenyi Pál kalocsai érsekkel, megbeszélendő a béke föltételeit. Hogy ezek a tárgyalások meddők maradtak, azt a későbbi események igazolják.

Dunaföldvár bencés apátságát II. Béla 1136-ban alapította és azt az egykori Annamatia helyén építtette föl. Határában sok római vonatkozású tárgyat találtak. A múló századok folyamán elpusztult apátsági temploma helyén, Mednyánszky László esztergomi kanonok a XVIII. század elején, ma is meglevő szép templomát építtette.

Földvártól északra, nyilegyenes úton, a rómaiak Intercisa nevű, hajdan virágzó telepére, a mai Pentelére érünk. A Nemzeti Muzeum részére évek hosszú során, dr. Mahler Ede által vezetett ásatások nagyszerű eredményeiből ismerjük az alsópannoniai lelőhelyeknek ezt a kimeríthetetlennek látszó kincsesbányáját, hol a napfényre került kőemlékek szerint, a

Váczy Ötvös István

Kassai ötvös legény

1654

l.

Tragor Vác művenei

74. l.

míg a törzséhez tartozó nemzetségek, — kiknek neveit Tétény, Baracska,

az imp-
ét nem
se Rys-
a többi,
gy jog-

szöveg-
tné meg-
az imp-
káosszá
eddig az
tt. Leg-
üggeléke,
ző „Az
rországon"
megtud-
országon

nére —
k volná-
ű" sem-
gazdagon
sen azok-
adatnak
r tudják,
is.

k István

az írásai meggyőzhetnek róla — hogy egy bomlásban levő vagy legalábbis megrendült értékrendű társadalom veszi körül, s hogy e társadalom tagjai, vagy az ő szemében *legérdekesebb* és ábrázolásra *legérdemesebb* tagjai, tájékozódási pontok híján, tétován tapogatódznak, s az életükben, személyiségükben felhalmozódott bomlástermékek hatására, mintegy a mérgezettség görcsében cselekszenek. Az író, akár a kórboncnok, nem moralizál, s minket sem kényszerít erkölcsi állásfoglalásra. Alakjai — kamaszok, kallódó felnőttek — nem ítélhetők el, hiszen *betegek*, valamiféle társadalmi fertőzöttség áldozatai. Révült tétovaságuk többnyire görcsös és észszerűtlen erőszakot vált ki, belőlük, vagy a velük érintkezőkből: Oates történeteinek javarésze gyilkosságba, öngyilkosságba, nemi erőszakba, őrületbe, rablásba, lopásba, megalázottság szülte boszszúba torkollik. Talán ezért van, hogy emberábrázolásának sokat emlegetett realizmusa engem egy kissé fekete alapra lángoló színekkel festett képre, vagy — gocsoportból, akiknek volt merszük a kontrollszerkesztői szigorral dacolva, a szöveghűséggel szemben a *hatás-hűséget* előtérbe helyezni. Akik fölismerték, hogy — Oates eredeti befogadó-közegével szemben — a hazai alacsonyabb ingerküszöböt figyelembevéve, *itt* egyenértékű hatást a szöveg *visszafogásával* érhetnek el. Akik több szinonima közül következetesen a leghalkabbat választották, akik a szöveg *vivő-anyag* tartalmának aggályos reprodukálása helyett inkább a *hatóanyag* pontos adagolására ügyeltek, s így kerülték el — vagy kerülték el a szöveggel — a melodramatikus hatásvadászat csapdáját. Az író szándékához híven, s az író érdekében.

Azt hiszem, nem leszek igazságtalan, ha a fordítók névsorából az *újak* közül emelek ki kettőt, akikről — jelenlegi teljesítményük alapján — talán joggal hiszem, hogy a jövőben gyakran fogom látni a nevüket: *Benedek Mihályét* és *Dobrás Zsófiáét*.

Göncz Árpád

Váczy U. Tamás

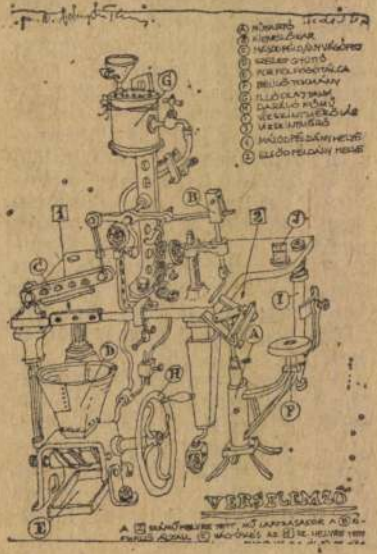

Váczy U. Tamás: Szerkezetek

~~BOLGÁR GYÖRGY:~~

~~Távirati stílusban~~

~~A kedves szomszédoknc~~

Akassza föl magát,
mondta a szomszédasszony
a szomszédasszonynak.
Az ment és tette a dolgát.
Most nincs kinek kivel beszélg

Neked és nekem

Megettük egymás javát,
kiszerettük egymást,
átaludtuk egymás éjszakáját,
megfeküdtük egymást,
megéltük egymás egy s mását,
leéltük egymást.
Fogadjunk,
hogy már a talált tárgyak osztály

Élet és Irodalom, Bp.
1979. FEBRUÁR 3.
XXIII. évf. 5. sz. 9. lap.

Dékány Ágoston



páratlan

Váczy U. Tamás

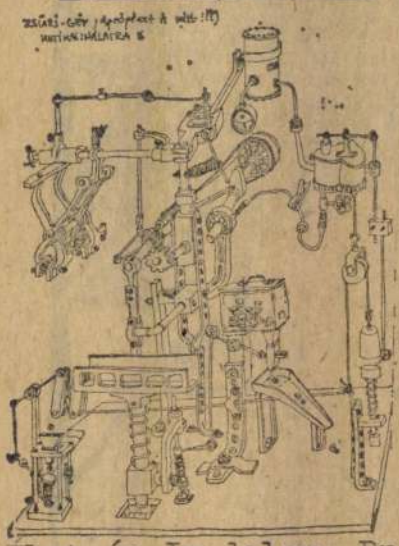

Élet és Irodalom, Bp.
1979. febr.3.XXIII.évf.
5. sz.9. lap.
a tuloldalon lásd:
Dékány Ágoston művét

VIDÉKI FIÚ PESTEN

Nyomasztó a lakáshelyzet, különösen a fővárosban. Ezért is olvastam megkülönböztetett érdeklődéssel sportnapilapunk egyik legutóbbi számában a *Válaszok kényes kérdésekre* című összeállítást. Mindenekelőtt az egyik információ keltette föl figyelmemet, mert kacifántos dolgok derültek ki belőle.

A fiatal kapus — aki öt esztendővel ezelőtt, meglehetősen viharos körülmények közepette került Budapestre — nemrégiben visszaigazolt vidékre, a pályára azonban nem léphetett, mert fővárosi lakásügyét nem rendezte volt egyesületével. Néhány napja fordulat következett be, mert „másodfokon" olyan „megfellebbezhetetlen" határozatot hoztak, hogy a jobb sorsra érdemes kapus védhet, ha kamatostól visszafizeti a

radt az elgo
vajon annak
sorból éppen
darugó mikén
lakás tulajdo
illő megkérde
rendelkezések
vidéki lakos
hoz, aki lega
Budapesten v
Budapesten
gyan intézte
let, hogy az i
tességet kapj
níján egyelőr
lán nem egés
tel: érdemes
keresni a me
igazi értéke

BIZONY
SZERET
A

nem adok erre a formára — mondja talán viselkedését magyarázandó —, van benne valami koldulás féle. Bár erre még divatozik, de jobbára csak azért, hogy a kiadás egy része megtérüljön. Ez a régi szokás szerint úgy vót' hogy no, kinek mennyit érne a menyasszony. Olyan kíváncsiság féle osztán az újdonsült férjnek kellett az egészet überolni, mármint, hogy neki éri a legtöbbet. Megvettem a nászajándékot, a porszívót, és jónapot. Hát ezért ülök, kivárom amig vége, akkor forgatom meg az asszonykát csak magáért a táncért".

Nem nyílt rá módja, mert a fiatalok autóra kaptak, átmentek a szomszédos faluba a lányos háznál lévő vigalomba, hogy ott se maradjanak le semmiről. A zománcozott tál hajnalra negyvenháromezer forintot ért.

✦ ✦ ✦

„Lazítani, próbálj meg lazítani" — ásítja a dróttal nyakba erősített mikrofonba a tangóharmonika kezelője. Láthatóan szusszanna már, de a násznép hangulata nem csökkent az igencsak felhangosított unszolásra sem. Hol van már rintos tiszteletdíjért meg kell szenvedni — mindenkinek! Már a Léna van soron (Isten óvja az Omega együttest!).

A gitáros szemeit pihentetve énekel, énekel... Az egészből őt már aligha érdekli valami. A dobos — úgy érzi ritmusban van —, tekintetével egy harminc év körüli asszonykát fal, aki asztalra borult férjét vigyázza nem nagy buzgalommal. Végre szünet. Van aki leül, mások meg éppen felállnak. Még látom, amint a sátor ponyvája egyet lebben a dobos mögött. Az asztalra borult férfi is magára marad egy kis időre...

✦ ✦ ✦

Hajnali három óra. A vigadozók között futótűzként terjed a hír: itt az Elnök! Akárha féket húztak

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vacsányi Pál, grafikus

KISALFÖLD

1981 OKT. 10

1021

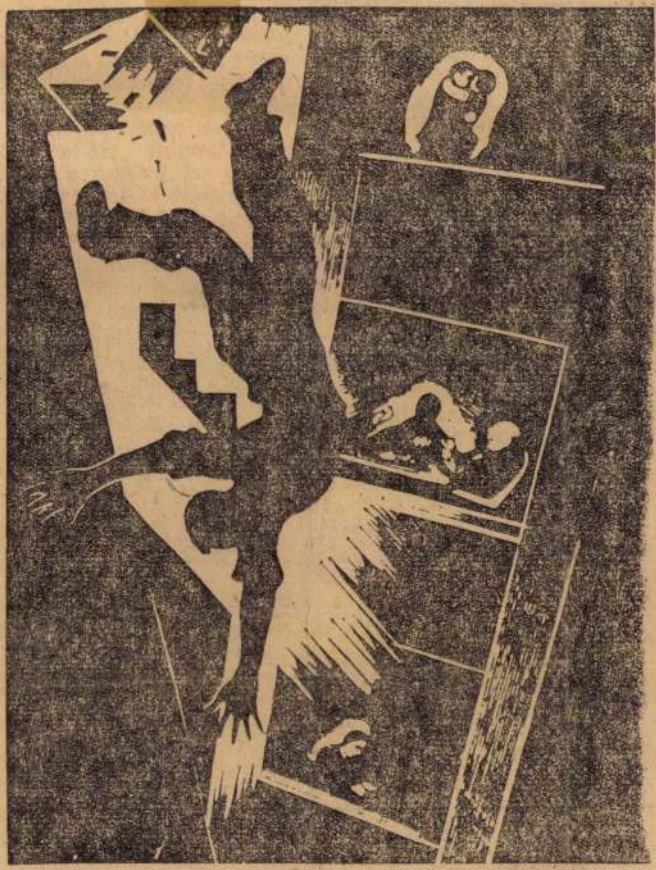

■ Vacsányi Pál metszete

Vacsy István, ötvös 1618-ban Rimaszombaton.

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvösök. Budapest, 1919. 91. l.

A BUDAPESTI MOZIK MŰSORÁBÓL

1976. november 4–10-ig

PRÉMIUM (mb)
Bartók 4—10, f4, f6, f8
Uránia 4, 6, 8
Alkotmány 3, n6, f8
Tátra 4—7, 4, 6, 8
Táncsics 4—7, n4, n6, n8
Madách 8—10, 5, n8
SZERELMESEK ROMÁNCA I—II. (mb)
Puskin 4, 7
Május 1. 3, 6
Kőbánya 4—7, 3, 6, 5-én 3-kor
Kölcsey 4—7, 4, 7
Rideg Sándor Műv. Ház 8—10, f6
NŐSÜLNI TUDNI KELL! (mb)
Bástya 3, 8
Dózsa 4—7, f4, h6, 8
Tátra 8—10, 4, 6, 8
A GYŐZELEM ÖRÖKÖSEI
Híradó 3-tól este f11-ig folytatólag
ANDREJ RUBLJOV I—II.
Palota 6—7, f6
Felszabadulás 9-én 3, n7
Pest-Buda 5-én f6
Fény 4-én f4, h7
Kőbánya 8-án 3, n7
BÁTOR EMBEREK (mb)
Mátra 4—7, h6, 8, 5-én h6
CSENDESEK A HAJNALOK I—II. (mb)
Rideg Sándor Műv. Ház 7-én 3, h7
DERSZU UZALA I—II.
Bástya 5
ELFELEJTETT ŐSÖK ÁRNYAI
Ugocsa este f9
FEHÉR CSUKLYA (mb)
Budafok 4—7, n6, f8
FURCSA ZÁLOGTÁRGY (mb)
Mátra 8—10, h6, 8
GYERMEKÉVEIM
Művész 5-én 5-kor
KOVPAK ELŐRETÖR
Felszabadulás 4—8 és 10-én n6
KÜLÖNLEGES KIÁLLÍTÁS (mb)
Művész 4—7, este 9
LOMBHULLÁS
Toldi Stúdiómozi 4, n7, f9
LEAR KIRÁLY I—II. (mb)
Művész 8-án 5-kor
VÉRDÍJ KOVPAK FEJÉRE
Felszabadulás 4—8 és 10-én 3-kor

SZOVJET FILMEK MOZIJA
(Gorkij)

FÉLKEGYELMŰ n4, 8, 8-án n4
SZERGEJ JUTKEVICS FILMJEIBŐL:
CSIPKE ÉS TALÁLKOZÓ 4-én h6 (szinkrontolmácsolással)
A PUSKÁS EMBER 5-én h6
OTELLO 6-án h6
TÖRTÉNETEK LENINRŐL 7-én h6
LENIN LENGYELORSZÁGBAN 9-én h6
PATYOMKIN PÁNCÉLOS 10-én h6 (szinkrontolmácsolással)
MAJAKOVSZKIJ NEVET 11-én h6 (szinkrontolmácsolással)
CSENDESEK A HAJNALOK I—II. 8-án h6 (orosz nyelvű előadás)

MAGYAR FILMEK MOZIJA
(Bányász)

A beszélő köntös n10

HUNGAR
MŰVÉSZLEME

VIVALDI
Stabat mater — alt hangra és zeneka
Longe mala umbrae terrores — motet
Budai Lívia (ének)
Rolla János (hegedű)
Liszt Ferenc Kamarazenek
Vezényel: Sándor Frigyes
SLPX 11750

LALO
Spanyol szimfónia Op. 21.

CSAJKOVSZKIJ
Melankolikus szerenád Op. 26
Szenthelyi Miklós (hegedű)
Állami Hangversenyzeneka
Vezényel: Lukács Ervin
SLPX 11826

DVORAK
IX. e-moll szimfónia Op. 95 „Új vilá
Budapesti Filharmóniai Té
Vezényel: Medveczky Ádá
SLPX 11785

DEBUSSY
A tenger — három szimfonikus vázlat

RAVEL
Daphnis és Chloé II. szvit
La Valse
MRT Énekkara és Szimfón
Vezényel: Lehel György
SLPX 11761

LOM



Szovjet
Rendezte: (

DÁS

Váczy I. Tamás

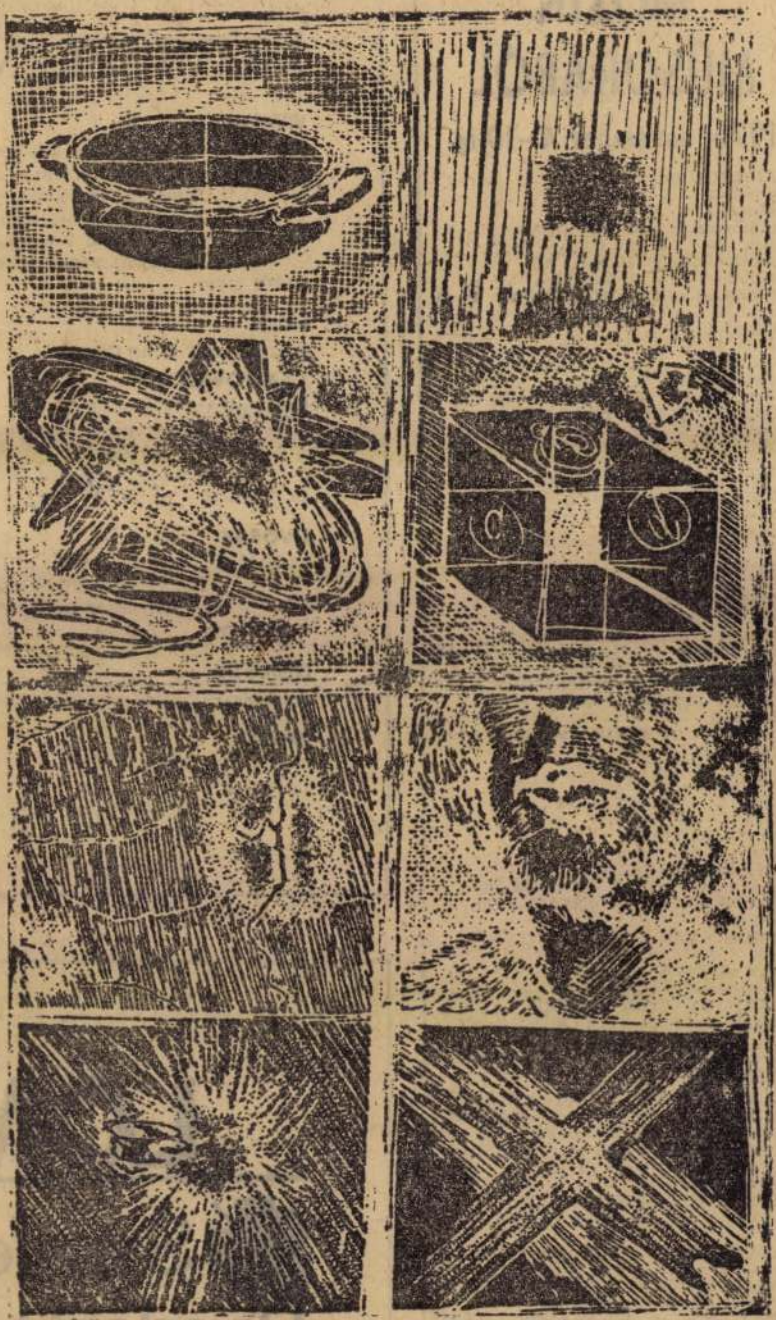

Váczy I. Tamás: Kislábos

Élet és Irodalom, Bp. 1976. nov. 6. XX. évf. 45.sz.

A népballadák eredete

A városházán hallottuk



Vámudvar és út

Megtörtént a vámudvar átadása, a jövőben a Bábolna-Pharma telephelyén folyik a kamionok és gépjárművek vámeljárása, így remélhetően megszűnik a Zrínyi és Dózsa György utcák kereszteződésének balesetveszélyes zsúfoltsága, amelyet a várakozó járművek okoztak. A vámudvart a nevezett gazdálkodó szerv működteti.

Ismét egy útépítésben döntött a képviselő-testület. Miután a Szemere-Wesselényi-Bajcsy utcák 550 méter hosszú kövezetlen részének érintett lakói hatszázezer forint hozzájárulást ajánlottak fel, a testület a szeptemberi ülésén az önkormányzati többletbevételek terhére biztosította a szilárd útburkolat kiépítéséhez szükséges további 3,5 millió forintot.

Miután több gazdálkodó szervet is meghirdettek értékesítésre a városban, így igen bizonytalanná vált a szakmunkásképzés gyakorlati oktatóhelyeinek a jövőbeni léte. Elsősorban ez motiválta a képviselőket amikor úgy döntöttek, hogy meg kívánják vásárolni a Lakáskarbantartó Ipari Szövetkezet leányvállalatának a telephelyét. Ehhez a Belügyminisztérium, illetve a Munkaügyi Minisztérium vissza nem térítendő, illetve visszatérítendő támogatását kívánják igénybe venni, amit már meg is igényeltek.

Érdeklődésünkre elmondták, hogy az idén is kapnak támogatást a szülők a tankönyvvásárlához. Miután a Tankerületi Oktatási Központ is folyósít bizonyos elvek alapján, így most a tényleges árak ismeretében folyik a szükségletek felmérése, majd a testületi döntés után – októberben – az iskolán keresztül juttatják el a pénzt a szülőknek.

A közelmúltban írtunk arról, hogy jó ütemben folyik a művelődési központban az áttelepített mozi műszaki berendezéseinek beszerelése. Nos, mára a munkák sikeresen befejeződtek, így semmi akadálya, hogy ismét legyen a városban ilyen kulturális program. Az első előadás szeptember 15-én 19 órakor lesz, várják az érdeklődőket.

Mozdul a lélek Újiregen

Könnyen megtalálja a szem már a medgyespusztai falvégről a szomszédos Újireg fehérfalú, most készülő templomát, s bizonyára nem véletlen ez. Nem emelték dombra, mégis kiemelkedik a tájból, aztán hív és csalogat. Jel. Jel, amely az Írást idézi fel, emígyen: „Dávid összegyűjtötte Jeruzsálemben Izrael minden főemberét . . . és ezt mondta: . . . én magam akartam állandó hajlékot építeni az Úr szövetsége ládájának, Istenünk zsámolyának. Az építkezést már előkészítettem, de az Isten így szólt hozzám: Nem te fogsz házat építeni nevemnek, mivel harcok embere vagy és vért ontottál . . . Összes fiaim küzül – az Úr ugyanis sok fiút adott nekem – a fiamat, Salamont választotta ki az Úr, hogy az Úr királyságának trónján üljön Izrael fölött. Azt mondta nékem: Fiadnak, Salamonnak kell a házamat és udvarát felépíteni . . .” És jel azért is, mert Újiregben a közakarat, a lélek és az ész igényessége emeltette azokat falakat, amelyeket Váczi Imre, a Szekszárdterv tervezője álmodott meg, a Timpanon Kft. „fővállalkozásában” készítettek a pécsi püspökség finanszírozásával, valamint a helyiek adományaiból és értékes munkájával.

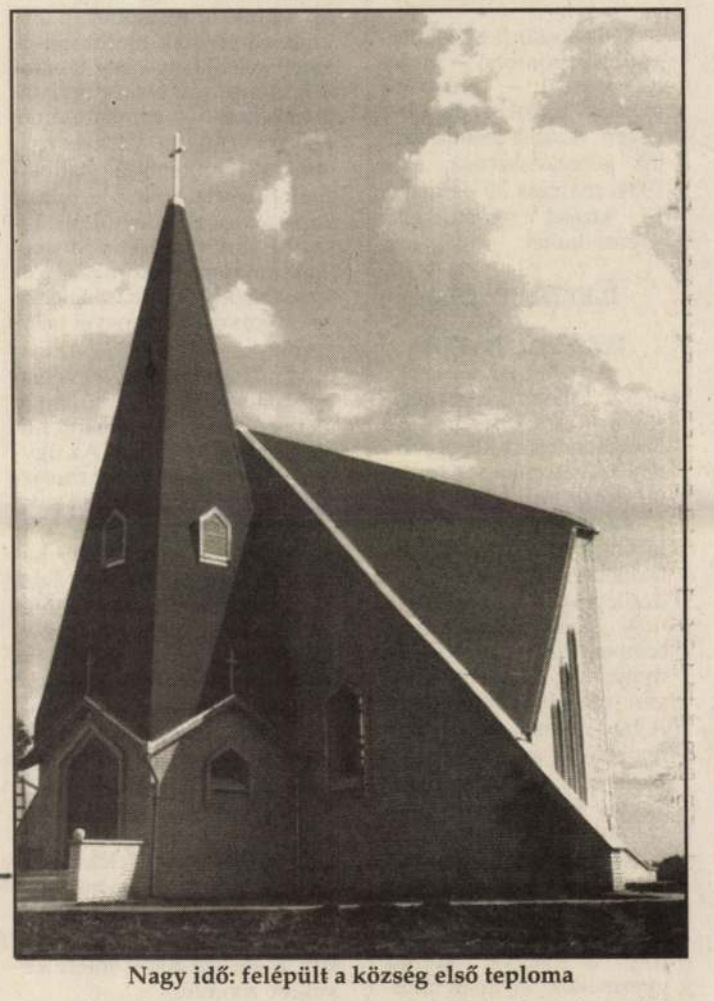

Nagy idő: felépült a község első teploma

Csodálkozva állunk az őszi verőfényben a templomocska bejáratánál és Szabó József iregszemcsei plébánost hallgatjuk. A lelkipásztor is a jelekről beszél. Arról, hogy a tervező az épületnél – alapjaiban és főhomlokzatában – a háromszöget használta, ami a régi hitoktatásban jel, Szentháromság, egy az Isten, azt mutatja. Beszél a templom mellett épülő kálváriáról, majd a Szent Kereszt ünnepéről. Arról, hogy nagy Konstantin császár Ilona nevű felesége a 320-as évek táján megépíttette a Szent Kereszt templomot Jeruzsálemben és az ünneplő tömegnek felmutatták, felmagasztalták a keresztfát. Ez a nap, szeptember 14-e lett az újiregi búcsú napja, amit a hozzá közel eső ünnepen tartanak. A régvárt templom felszentelése így szeptember 19-én 10 órakor lesz, amikor a misét Mayer Mihály pécsi megyéspüspök celebrálja. Szabó József plébános úr felhívja a figyelmünket az ünnepet jelképező sima, Krisztus nélküli keresztekre, amelyeket a tornyon és a szentélyben helyeztek el, aztán beinvitál a százhetvenegynéhány négyzetméteres templomba. Az oltárt, a felolvasóállványt, az oltárszekrényt és a papi székeket mutatja, s mondja, a dombóvári Bocz János fafaragó készítette azokat. A napfény bevilágítja, körbejárja a templomot – szerénykedik –, de ugyanúgy nem tellett díszes üvegre, mint ahogy padokra sem. A megoldás így a széksor. Bizonyára ez nem lesz zavaró, mert a templom, a lehetőség a fontos a vasárnap fél kilenckor kezdődő szentmiséken, illetve a most már méltó helyre kerülő eskövőkön, keresztelőkön.

— Egy pap életében (is) ritkán adatik meg, hogy templomot építenek az általa gondozott lelkek. Hogy éli meg Ön ezt, Plébános úr?

— Olyan terv valósult meg, ami nagyon sokat jelent a község életében – gondolkodik el –, mert akkor válik igazán faluvá, ha nemcsak önkormányzata, de temploma is lesz. A templomépítés kiemelkedő esemény, ami öröm, remény, bíztatás a papnak, aki hiszi, hogy itt nemcsak kőhalomnak tekintik az Isten házát, de a lélek is mozdul. Ez a remény élteti a papot, s ez kitetszett az emberek sok-sok társadalmi munkájából.

— A templomszentelés, ahogy már az előbb beszéltünk róla, szeptember 19-én 10 órakor lesz, Plébános úr viszont 26-án fél 9-kor misézik először benne. Milyen gondolatok köré építi fel, csoportosítja majd a prédikációját?

— Előre nem nagyon tervezek – mosolyintja el magát –, de valószínű, a szentelési élmény hatása alatt leszünk még és lehetséges, hogy ezt a belső négy oszlopot, amelyek nemcsak a tetőt tartják, de van szimbolikus jelentésük is – erre lehet építeni –, azt fejtem ki. Ehhez az építéshez, építkezéshez megélt vallásosság kell és igazából így is lehet kapcsolódni Európához.

Salamon után az Úr kiválasztotta az újiregieket is, hogy építsenek házat nevének, s azok méltóak voltak a bizalomra: a márciusban kezdett építkezés befejeződött.

Ékes László
Fotó: Gottvald Károly



Egyszerűségében is szép a szentély



Szabó József plébános: – Megélt vallásosság kell.

Levél a szerkesztőnek

Kedves Laci bácsi!
Ismét egy madaras történettel lepem meg önt. VII. 23–án, pénteken egyik rokonunk, Nagy Margiték kertjében járt egy gólya. A rosszindulatú szomszéd ráuszította a kutyákat és seprűvel ütötte. Szerencsére a Margit néniék közbeléptek, de így is megsérült a szárnya.

Még aznap este elhoztuk hozzánk. Másnap reggel elindultunk, hogy elvigyük Molnár Zoltán tanár úrhoz Tamásiba. Sajnos ő egy hétig távol volt, így nem tudott segíteni. Elhatároztuk, hogy nálunk tartjuk. Egy hétig etettem, de az első hét után már nem akart enni. Egészen VIII. 10-ig úgy kellett megtömni.



Levélírónk és a megmentett gólya

Ekkor egy ismerősünk tanácsára VIII. 11-én elvittük Veszprémbe, az állatkertbe. Itt szívesen fogadták és megköszönték, hogy oda vittük. Megígérték, ha tudják, meggyógyítják és akkor ősszel útra kelhet Afrikába. Ezzel le is zárult ez a kaland.

Üdv.: Drávecz László, Nagykónyi

Kedves Laci!

Mindig örül a szívem, ha jószándékkal, emberséggel, szeretettel találkozom. Mai önző, harácsoló világunkban különösen így vagyok ezzel. A küldött, tanulságos beszámolót ezért is köszönöm. A gólya és a fecske nekem is kedvenc (szent) madaram, s úgy vagyok én is, mint ők: két hazát adott a végzetem. Az egyik ott van Nagykónyi mellett, Értényben – hiszen tudod jól – , a másik pedig itt, Szekszárdon. Szóval azért is jött jól ez a levél a Koppány mentéről, mert azt sugallja: nem kell elkeseredni, vannak és lesznek is rendes emberek.

Szeretettel üdvözöl, jó tanulást kívánva:

Ékes László

Visszapillantó

A jegyzőnő tánca

Kelemenné dr. Marosi Andrea Magyarkeszi jegyzőnője. Tamásiból került az általa kicsinek fogalmazott székbe. Tiltakozik az interjúk ellen és számtalan javaslata van egy-egy riporthoz, amiből ő maradjon ki. Pontosan tud beszélni arról, hogy a világban milyen teendők vannak, és ezekből ő mit vállal, de nem akar első személyként szerepelni sehol.

A kicsi jegyzői széket azért érzi sajátjának, mert az a nagyságrend, ahol ő az lehet, aki. Ha tetszik, maradhat olyan ember, aki nő, feleség, három gyermek anyja, és közben a közigazgatás kenyéradó dolgait pontosan, tudása szerint a legjobban elláthatja. A szék, amelyet munkakörében betölt, talán azért fogalmaztatta vele a kicsi jelzőt, mert ő magát is ez illeti. Vékony termetével fürgén van jelen minden olyan pillanat helyszínén, ami embereket mozgósít. Felelősségtudatát nem tudja félrerakni rövid időre sem, mert kimondatlanul is érzi súlyát mindenkor. Vállalta, hogy ennek a másfélezer lelket számláló községnek olyan embere lesz, aki a hétről-hétre változó jogszabályok, rendeletek között eredményesen kalauzolja az itt lakókat. Ebben az irányításban akadnak olyan ünnepinek számító órák is, amikor a pillanatok emlékét énekszóval, muzsikával teszik maradandóbbá. Ilyenkor, aki teheti kiveszi részét a mulatságból, mert arról van szó. E visszapillantó is ilyen napra vonatkozik. Magyarkesziben évente egy napot az öregeknek szentelnek, amikor vendégül látják őket. Nem zárult ez táncolás nélkül legutóbb sem.

Kell-e táncolni egy jegyzőnőnek? Szeret-e zenére mozogni? Dr. Marosi Andrea, ha máskor nem is, de ezen a napon évente egy alkalommal táncra pördül. Sőt, ő kéri, viszi táncba az öregeket! A táncról azért van külön véleménye is. Például, hangulat kell hozzá. Alkalom, hogy az indulatok ilyen formában kapjanak szabadságot.

A szabadságra nagy szüksége van a jegyzőnőnek is. Számára ugyanis nem mindegy, hogy kinek a zenéjére táncol! Nem mozdul akármilyen füttyszóra! Tudja: egy ember jellemzője lehet, hogyan táncol, mekkora helyet kér magának a táncplaccon, lökdös-e másokat csak azért, hogy ő jól érezze magát, hogy jobban érvényesüljön.

Milyen a ritmusérzéke, a hallása? Ez mind következtethető a táncból! Dr. Marosi Andrea ezt jól tudja és talán ezért hajlandó évente egyszer a község nyilvánossága előtt táncra pördülni.

Decsi Kiss János

Hol a nyeremény?

Az idei évre tervezett felújításokkal készen vannak Nagykónyiban, most még járdát építenek a falu végén és az ÖNO-hoz raktárt, melléje pedig garázst a nemrég vásárolt ARO – úgy mondják – több funkciós gépkocsinak. Ez utóbbi árának zömét, pontosan ötszázezer forintot, a Népjóléti Minisztérium által kiírt pályázaton nyerték, s most azt veszik számba, mi mindenre használják majd. Az már biztos, hogy jó szolgálatot tesz az önkormányzat házilagos brigádjánál, ahol anyagszállítás jöhet szóba, de földelhordásra, szemétszállításra is igénybe tudják venni. Tervezik, hogy a községben működő bognármesterrel készíttetnek rá egy fedhető ételhordótartót és akkor az ételkihordást is megoldják vele. A képviselő-testület tagjai bizonyára még az említettek mellé másféle hasznosítást is kitalálnak majd. Ha már ez az utóbbi gondolat elvezetett bennünket egy új témához – szociális ellátás –, maradjunk, időzzünk még egy kicsit, egy hír erejéig itt. A tankönyvet, a füzetet ingyen kapták a diákok – a közép-, illetve felsőfokon tanulók 2000-2000 forintot –, s a térítési díjakhoz is hozzájárul az önkormányzat.

Természetesen gond is akad – miért ne lenne? –, hiszen az baj, hogy április óta nem kapta vissza az önkormányzat a mozgáskorlátozottakra kifizetett hatszáztizenkétezer forintot – korábban a következő hónapban visszautalták a pénzt –, s a júniusi áfa is hiányzik, meg a Népjóléti Minisztérium is adós az ötszázezer forint „nyeremény” átutalásával. Bizonyára nem vígasztalja a nagykónyiakat az a tény, hogy nem egyszeri dologról, hanem (országos?) jelenségről van szó, amire oda kellene végre figyelnie valakinek. Mondjuk, annak, akinek ez a dolga.

Tanfolyamok, kiscsoportok

A tamási művelődési központ – az igények és a lehetőségek figyelembevételével – az idén is indít tanfolyamokat, klubokat, illetve az utóbbiak folyamatosan működnek, de be lehet kapcsolódni munkájukba.

A nyelvtanfolyamok a következők: német (kezdő), angol (kezdő és társalgási), olasz (kezdő), valamint 200 órás nemzetközi nyelvvizsgával záruló tanfolyam. Jelentkezhetnek még az érdeklődők gépíró tanfolyamra, body, illetve fitti klubba, valamint a kiscsoportok közül a Városi Fúvószenekarba, a Pro Cultura Humana Kórusba, a nők klubjába, a nyugdíjas klubba, a bélyeggyűjtő körbe és a rácvölgyi ifjúsági klubba.

Aki az előzőekben említett szabadidős elfoglaltságokról bővebb felvilágosítást szeretne kapni, az keresse fel a népművelőket személyesen vagy érdeklődjön a 371-105-ös telefonon.

VA'C21 Imre épiten

Első babát váróknak

A Szekszárdi Családsegítő Központban – Bezerédj utca 1. – „Babaváró csoport" indul szeptember végén. Azok a leendő szülők jelentkezhetnek, akik 1994. március 20 és május 15 között várják első gyermeküket.

Eszmecsere az AIDS-ről

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Tolna Megyei Intézete háromnapos programsorozatot tart, az intézmény szekszárdi székházának földszinti előadótermében. A téma századunk pestise, az AIDS lesz.

A konferenciát szeptember 20-án, 10 órakor nyitja meg dr. Hangay István megyei tisztifőorvos. A záró aktusra pedig szeptember 22-én, 15 órakor kerül sor, amikor a résztvevők értékelik a tanfolyamon hallottakat.

Az előadók között lesz dr. Ligeti Judit a megyei bőr és nemibeteg gondozó főorvosa, dr. Schultz Károly a megyei kórház gyermekosztályának főorvosa, dr. Liszatz Mária a véradóállomás vezető főorvosa, Szabó Zsuzsanna pszichológus, dr. Tirjer Ferenc a családvédelmi szolgálat főorvosa, és Hatvani Istvánné egészségnevelő lelkész is.

Az előadások zöme délelőttönként hangzik el, a délutáni foglalkozásokon pedig a témák egyéni és csoportos megvitatása történik.

Nyílt nap húsevőknek

A bajai Bácshús Rt. bemutatkozik, szeptember 17-én 11 órakor a budapesti taverna szállóba várja az érdeklődőket. Itt Éber András, Baja polgármestere a város és a vállalat kapcsolatáról, Haszur Antal, a Bácshús Rt. kereskedelmi igazgatója a felvásárlási versenyről és a piaci részesedésről, Mike Imre, a Húsipari Szövetség titkára pedig az állatállományról és a húskínálatról szól.

A cég természetesen kapcsolatot keres a Tolna megyei állattartókkal is. Ezért várnak ebből a régióból is vendégeket a másnap – szeptember 18-án – bajai telephelyükön tartandó nyílt napjukra. A program délelőtt 10-től este 6-ig tart. Lesz kirakodóvásár, szórakoztató műsor, ökörsütés, és húskostoló.

A rendezvény díszvendége, Medgyasszay László FM-államtitkár gazdaságpolitikai fórumot tart, 15 órától.

Máté Gyula elektrografikái

A Bonyhádon élő Máté Gyula 1991 óta mutatkozik be rendszeresen elektrografikai munkáival. Most a kaposvári Toldi gimnáziumban tekinthetik meg tárlatát az érdeklődők.

Máté Gyula szerint az emberi tevékenység egyik legmagasabbrendű formája a játék. Munkáin is az alkotó képzelet játékossága tűnik legelőször szembe.

A kiállítás szeptember 14-én 10 óra 25 perckor nyílik az intézmény aulájában. Megtekinthető: október 1-jéig, munkanapokon 8-16 óráig.

Van elegendő vér Tolna megyében

Mint arról már bizonyára olvasóink is értesültek a különböző médiák híradásaiból, ismét kisebbfajta vihar támadt a kórházak, egészségügyi intézmények vérellátásának helyzete miatt. Vérhiányról, elmaradt műtétekről hallhattunk-olvashattunk. Ennek kapcsán megkérdeztük dr. Liszáth Máriát, a Tolna Megyei Önkormányzat Kórháza Vér transzfúziós Állomásának vezető főorvosát, a megyei helyzetről.

Mint elmondta, egyetlen esetben sem fordult elő, hogy életmentő műtét vérhiány miatt meghiúsult volna. Az úgynevezett programozott transzfúzió esetében, főként ha ritka vércsoportról van szó, előfordulhat, hogy egy-két nap haladékot kér az állomás. Igen ritkán ez programozott műtétek esetében is megtörténhet, ilyenkor az érintett kórházi osztály vezető főorvosával történő egyeztetés után kerül sor a beavatkozásra. Természetesen a betegek egészségi állapotának stabilitását nem veszélyeztető esetekről van szó.

A megye vértartaléka nem túl nagy, de teljesen megfelel az úgynevezett nyári átlagnak, hiszen ebben az időszakban a szabadságok miatt kevesebb a véradó.

A vérellátottság tehát kielégítőnek mondható, az egészségügyi ellátásban fennakadást nem okozhat.

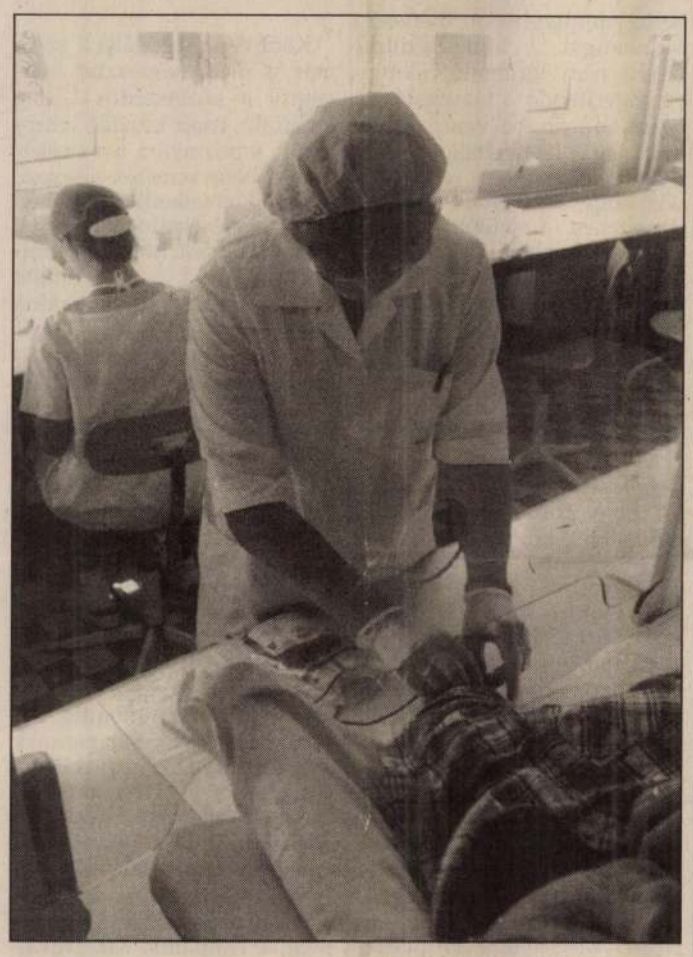

Dr. Deák György, a megyei kórház igazgató főorvosa, a „felhasználó" oldaláról megerősítette a főorvosnő által elmondottakat, a vérellátás a kórház munkájában semmiféle fennakadást nem okozott, ehhez kapcsolódó problémáról nincs tudomása.

venter
Fotó: ótós

Földárverés Szedresen: harmadszor és utoljára

(Folytatás az 1. oldalról)

A rendezvényt két részre bontották, délelőtt a helyi Hunyadi Tsz, délután a Szekszárdi Állami Gazdaság, Szedres környéki területei kerültek terítékre. (Utóbbira a megyeszékhely lakosai is jelezhették igényüket – a fent említett okon –, ami a helybeliek körében nem okozott osztatlan örömet.) Mi délelőtt jártunk kinn.

Fülöp Tamás árverésvezető – aki már vagy 80-90 licitálást levezetett az elmúlt 1 esztendő során – elmondta, hogy jóval nagyobb igény várható, mint amennyi a föld. (20 hektár téeszterület, és 448 ÁG.) A Szekszárdhoz közeli vidékeken mostanában ez a helyzet.

— S mi lesz azokkal, akik most, az utolsó licitáláson nem tudják termőföldre váltani a kárpótlási jegyüket?

— Nincs más megoldás – válaszolt az árverésvezető –, visszakérik és másra költik.

Wessely
Fotó: Ótós

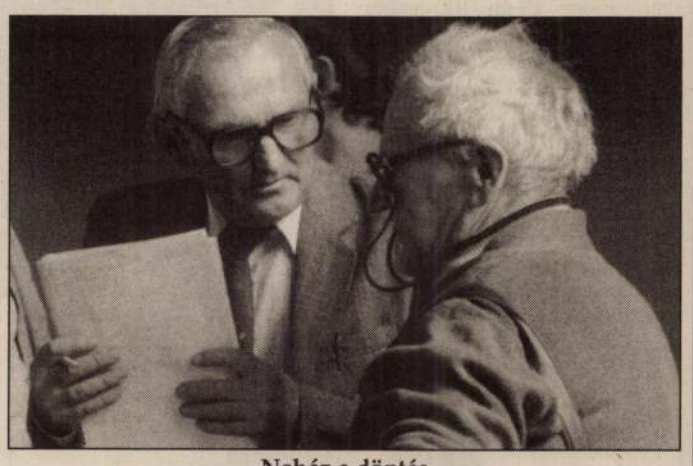

Nehéz a döntés

Tolna megyei vadásznap

A Tolna Megyei Vadászszövetség és a szekszárdi STEFÁN KFT, valamint az ALLRAD BT Tolnáról, 1993. szeptember 18-án a sióagárdi lőtéren az Országos Vadásznap keretein belül a következő programokat kínálja:

8.00 órakor: Hubertus mise Szekszárdon, a Béla téri templomban.

9.00 órakor: vadász lövészverseny – koronglövészet (25 korong).

11.00 órakor: íjászverseny – FITA rövidtávú pályaíjászverseny 30-50 m.

12.00 órakor: tombolasorsolás. A fődíj: 42.000 Ft értékű 0.22-es ANSCHÜTZ FEGYVER. A tombolát a STEFÁN vadászboltban és a helyszínen lehet vásárolni.

12.00 órától: ebéd. (Önköltséges áron babgulyás, virsli, debreceni, szendvics. Evőeszközt mindenki hozzon magával!)

13.00 órától: vadászkutya bemutató (munka és fajtabemutató).

A vadász lövészverseny ideje alatt gyermek lövészverseny is lesz légfegyverrel, felügyelettel.

A helyszínen a STEFÁN vadászbolt kínálatából vásárolhatnak.

A vadászlövészetre nevezni lehet: a STEFÁN vadászboltban illetve a helyszínen 8.45-ig. Nevezési díj: 300,–Ft, melyet a nevezéskor kell befizetni.

A verseny ideje alatt büfé is lesz a helyszínen!

Évadnyitó társulati ülés

A Szekszárdi Német Színház szeptember 20-án, 16 órai kezdettel tartja az 1993/94-es színházi szezon nyilvános társulati ülését a Német Színház színháztermében.

„Szeretőt már nem színlelünk"

Interjú Miskolczi Miklóssal, a Kiskegyed főszerkesztőjével

(Folytatás az 1. oldalról.)

— Színlelünk még ma is, három évvel a rendszerváltás után? – tettük fel a kérdést az írónak.

— Hát . . . Azt hiszem, szeretőt már nem színlelünk, minden mást viszont igen. Az élethez persze hozzátartozik az is, hogy ne legyünk mindig őszinték. Mert az őszinteség adott esetben fájdalmas dolog.

— Ennek nem mond ellent némileg az, hogy a változásokhoz az igazság kendőzetlen kimondása is hozzátartozik?

— A pártok valóban azt hirdették, hogy elég a színlelésből, de én speciel tudtam, hogy ismét csak hamisságról van szó. Hadd áruljak el egy szociológiai tényt: minden szervezet, amint hatalomra kerül, energiáinak nagy többségét saját magára, saját hatalmának a védelmére fordítja. Én ezt a felismerést a '90-es választások idején is hirdettem, választott szülőhazámban, Dunaújvárosban, mint független jelölt.

— Nem is jutott be a parlamentbe . . .

— Annak rendje s módja szerint elvéreztem, az emberek ugyanis nem személyekre, hanem pártokra szavaztak, abban bízva, hogy valami óriási fordulat következik be. Egyébként, ha most nem lennék a Kiskegyed főszerkesztője, lehet, hogy jövőre ismét indulnék a '94-es választásokon. S némi elégtétellel emlékeztethetném a szavazópolgárokat arra, hogy na, nem mondtam meg mindent előre 1990-ben? De így inkább megvárom a '98-as ciklust, akkor leszek 60 éves, s csak úgy viccből ismét megpróbálom a megmérettetést.

— Egyelőre azonban önt nyilvánvalóan a Kiskegyed megmérettetése foglalkoztatja. A hetilap története az elmúlt időszak talán legnagyobb sikersztorija . . .

— Az első hetekben mi is az egyik ámulatból a másikba estünk. Mostanában próbálom megideologizálni a siker titkát. A rövidebb magyarázat szerint ennyire tehetségesek vagyunk. A másik viszont úgy szól, hogy mi nem magunknak, nem a szakmának, hanem az olvasónak írunk.

— A Kiskegyed annyira közkedvelt, hogy már másolják is egyes sajtóorgánumok, legalábbis külalakban.

— Gyalázatos módon másolnak bennünket, sajnos, ez ellen nem tudunk mit tenni. Viszont vannak még ötleteink, képesek lennénk akár háromnégy képesújságot is ellátni anyagokkal.

— Nem vonzza a regényírás? Egy újabb Miskolczi-kötetet biztos, hogy nem kellene sokáig reklámozni.

— Elképzelhető, bár azért azt látni kell, hogy ha napjainkban jelenne meg a Színlelni boldog szeretőt, vagy a Hazudni boldog hitvest, akkor nem is lenne olyan nagy visszhangja. Manapság a társadalom nem ilyesmire van kiéhezve. A nyolcvanas évek legelején azonban ez a gondolatkör benne volt levegőben, én pedig – másokkal ellentétben – nekiültem, s elkezdtem írni erről. Utáltak és irigyeltek is érte éppen elegen, akárcsak ma a Kiskegyed miatt. Szóval, az elfoglaltságaim pillanatnyilag nem teszik lehetővé a könyvírást. Majd ha nyugdíjba megyek . . . Addigra talán le is csendesül a társadalom. Mert az én műfajom, a szociográfia némi rálátást és nyugalmat kíván.

Szeri Árpád Fotó: DG

Kocsis Imre Antal – nőkről, nemcsak nőknek

Az Alisca Szépe '93 választás egyik szünetében a lelkes közönség Schubert Éva művésznőnek tapsolhatott. No, meg Kocsis Imre Antalnak, Szekszárd polgármesterének, aki ez alkalommal nem a lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról, hanem egyebek mellett a nő és a közmondások témaköréről adott példákkal színesített tájékoztatást. Íme, néhány példa a polgármesteri gyűjtésből.

Keresztülesett rajta, mint egyszeri asszony a lakodalmon. (Stimmel? – kérdezte a polgármester.)

Szaporodik, mint az egyszeri asszony zsibája. (Ezt a zsibát valószínűleg sokan nem értették.)

Aki rosszhírű asszonnyal társalkodik, hamar kurafi név ragad rá. (Ejha! – a meglepődés szava hangzott a teremben.)

Amely asszonyt félteni kell, azt úgyis hiába félted. (Elgondolkodtató hümmögés)

Amely asszony hányja-veti jámborságát, fekszik ott valami. (Néma csend.)

Dió törve, az asszony verve jó. (Felhördülés és egyetértő mormogás a teremben.)

A csúnya lánynak is szép a pénze. (Felszabadult kacagás)

Táncos lányból ritkán válik jámbor asszony. (Ezt a közmondást a Bartinás lányok figyelmébe ajánlotta a polgármester.)

Minél magasabb a fehérnép topánkájának a sarka, annál hamarabb hanyattesik. (Nevetés és taps.)

S végezetül, ami a legnagyobb sikert aratta, talán nem véletlenül: **Én is voltam valaha szépasszonyok kocsisa.** (Kisbetűvel, természetesen.)

Lejegyezte: Szeri Árpád
Fotó: Degré Gábor

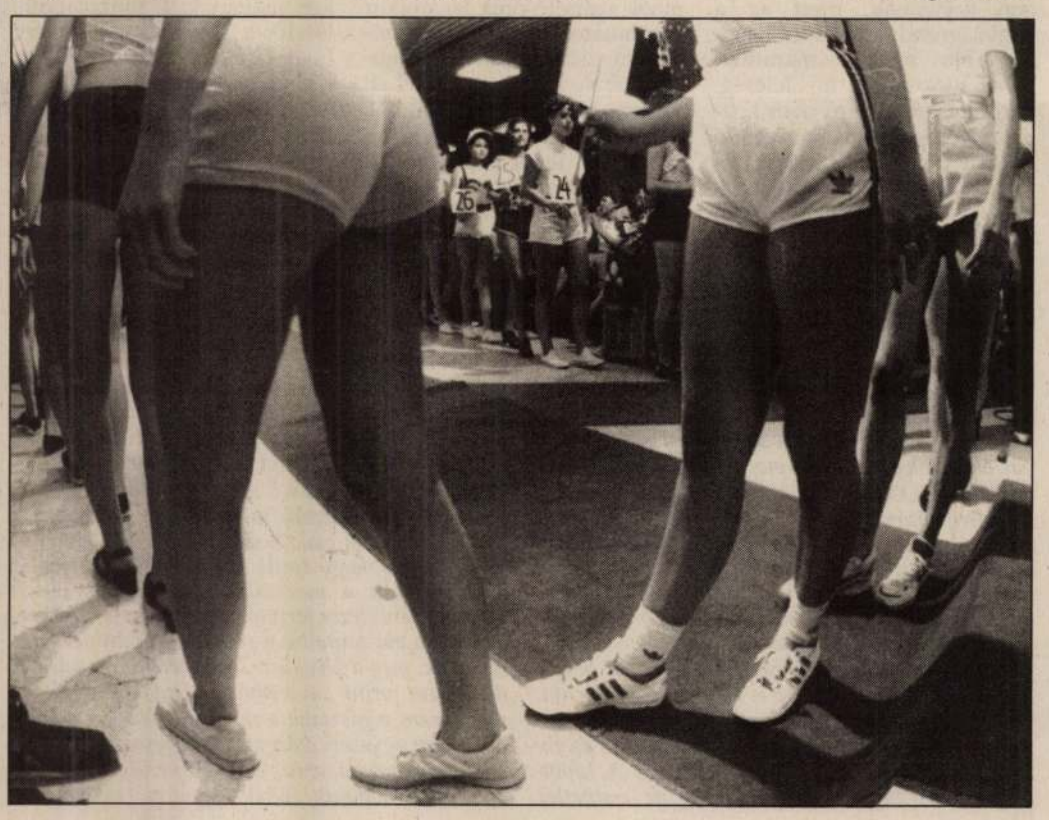

Váczy István

Váczy István okl. építészmérnök
és építőmester. XI. Németvölgyi-
dűlő 8258/11. hrsz. 154-250

Bptvb 1940 szept.

Ill.mo Sigre

Prof x Y

Sovraintendente dei
monumenti per la Prov.
di Milano

ANDREA

Cementárugyár és építőipari r.-t. Műkőmunkák, padló és falburkolatok Budapest, V., Vigszinház-utca 5.
Telefon: Automata 298—37

PARAFAKŐGYÁR R.-T.

Ezelőtt: Kleiner és Bokmayer
Budapest, VIII., Főherceg Sándor-tér 4
Telefonszámok: József 301-14, József 301-16

Készít sajtolt parafa, parketta padló burkolatokat. Kórházakban, szanatóriumokban, szállodákban, fürdőkben, torna- és vivótermekben, irodai helyiségekben, könyvtárakban, muzeumokban igen előnyösen alkalmazható.
Rugalmas, zajtalan, pormentes és teljesen lábmeleg padló. Mosható, vízálló.

INCZE GÁSPÁR MŰ- ÉS BÚTORASZTALO
Készít egyházi, iskolai és irodai berendezéseket Bpest, I, Bertalan-u. 22 T. Lá 5-1

Központi fűtések, szellőztetési berendezések
Magyar Fűtési és Szellőztetési Berendezési Vállalat
Budapest, IX., Márton ucca 35/a. s ám

Templomberendezések
Aranyozás, fényezés, festés, szakszerű renoválás, ötvös- és bronzmunkák mintázása.
Ecclesia Részv.-Társ.
Budapest, VI., Csángó ucca 22
Telefonszám: Aut. 908-44

KRAUSZ LAJOS SZOBRÁSZ
Egyházi munkák, oltárok szobrok, keresztkutak, diszitmények stb. Profan épületi munkák, homlokzati diszitmény, specialista stukkó mennyezeti munkákban. Bronz- és famunkák. Művészi siremlékek márvány, gránit, mészkő, műkőanyagból. Elsőrangu referenciák.
Müterem: Bpest, VI., Lehel-u. 14. Telefonhivó Aut. 934-53

FÖLDMUNKAIPAROSOK VÁLLALKOZÓ SZÖVETKEZETE
(KUBIKOS FÖLDMUNKÁSOK KÖZPONTI TELEPE
Földmozgosítás - Utépítés - Csatornatisztitás - Kordélyos fuvarozás - Ingyenes munkaközvetités - Díjmentes költségvetés
VIII., MOSONYI-UTCA 1, Telefon: J. 360-88

MARGITTAI GYULA Bádogos-gáz, vízvezeték és csatornázási vállalata
BUDAPEST, I., VERPELÉTI-ÚT 5. Telefon: Lágymányos 5-95

Speciális U vasakból
körforgó-ajtók, tűzbiztos vasajtók, vasszerkezeti munkák és üvegtetők
Kajtár Lajos
épület, műlakatos és vasszerkezeti gyára
Budapest, IX. Liliom-u. 26
Telefon: József 344—12

BOSTWICK RENDSZ. TOLORÁCS



Aranyérmekkel többszörösen kitüntetve. Alapitva: 1887
BIEBER KÁROLY épület és műlakatos mester.
II., Tégla-utca 6 szám.

KRISZTIÁN SÁNDOR *iparművészeti és szobrászmüterme, Bpest, VII., Gyarmat-utca 12. Tel.: Z. 70-80*
Készit úgy saját, mint megadott tervek alapján: épület külső és belső figurális és dekorativ szobrászmunkákat, homlokzatdiszeket, belső stukkómenyezeteket, kandallókat, oszlopokat. Kerti disztárgyak, diszpadok, pergolák, virágtartók, diszkutak, siremlékek stb. úgy márvány, mint elsőrendü tartós fagyálló mükőből.

Oltárok, szószékek, gyóntatószékek
teljes templomberendezések
OBERBAUER A, UTÓDA
Magyarország legrégibb templomberendező vállalatánál
BUDAPEST, IV. KER., VÁCI UCCA 41. SZÁM
Alapitási év 1863, Telefon: Aut. 833-44.
Kelyhek, miseruhák, szobrok stb. stb. állandóan nagy választékban raktáron.

PAULAY LÁSZLÓ elektrotechnikai és műszaki vállalat
BUDAPEST, VIII., KOSZORU U. 14-16. TEL. JÓZSEF 401—76
Villamosvilágitási, villamos erőátviteli, optikai, akusztikai jelzőberendezések, magán- és házi telefonberendezések.

Közönséges tömör faltéglákat árusító részvénytársaság
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 27. sz. — Telefonszámok: Teréz 276-53, 276-54

Felelős kiadó: DR. FÁBIÁN GÁSPÁR „HOLLÓS MÁTYÁS" NYOMDA r.85-. I., Bors-ucca 24. Üzemigazg.: MARTINOVITS A.

Váczi István

A m. kir. József Műegyetemen oklevelet, absolutoriumot, vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke.

1873—1928-ig.

I. Építészek.

Sorszám	Név	Születési hely	Születési év	Oklevél keltének éve	Oklevél száma
925	Tomaschek Alfréd	Nyitra	1898	1924	8203
926	Tomasics Ernő	Bezda	1880	1904	3306
927	Torda Kálmán	Pázmándhegy	1891	1916	5967
928	t. Tornallyay Zolt.	Tornallja	1882	1905	3460
929	Tóth Béla	Rimaszombat	1870	1893	929
930	Tóth Imre	Budapest	1891	1914	5394
931	Tóth Imre	Kunsztmiklós	1895	1919	6348
932	Tóth János	Zalaegerszeg	1899	1921	7084
933	Tóth K. Géza	Budapest	1899	1925	8482
934	Tóth Z. Lajos	Debrecen	1899	1925	8660
935	Tömböly Dénes	Csánig	1898	1925	8727
936	Töry Emil	Budapest	1863	1887	334
937	Tscheuke Ármin	Budapest	1870	1895	1127
938	Tvaroska Mihály	Beregszász	1897	1921	6956
939	Tyroler József	Békéscsaba	1898	1924	8397
940	Udvardi Ferenc	Csákberény	1891	1921	6978
941	Ujhelyi János	Tótkomlós	1885	1922	7166
942	e. Ullman Gyula l.	Budapest	1872	1894	1046
943	Unger Lajos	Budapest	1879	1903	2727
944	Uray György	Nagyenyed	1899	1926	9364
945	Uy Károly	Zilah	1881	1903	2829
946	Váczi István	Vajszló	1885	1911	4785
947	Vadas Lajos	Kisvelence	1881	1903	2866
948	Vadász Mihály	Zágráb	1900	1925	8507
949	Vadász Pál	Szakes	1874	1900	1997
950	Vágner József	Eger	1896	1922	7541
951	Vágó Imre	Kaposvár	1895	1921	7090
952	Vágó József	Nagyvárad	1877	1900	3053
953	Vágó Pál	Tamási	1894	1916	5955
954	Vajk Tibor	Budapest	1895	1921	7124
955	Valcz Jenő	Aranyosmarót	1900	1924	8134
956	Váli Gyula	Szabadka	1866	1887	380
957	Vámos Imre	Budapest	1891	1913	5293
958	Vámos Tibor	Budapest	1886	1913	5489
959	Vándorfy Kálmán	Eger	1893	1926	9316
960	Várallyai Sándor	Balsa	1894	1921	7123
961	Varga Elemér	Debrecen	1878	1902	2527
962	Varga Ferenc	Debrecen	1888	1920	6550
963	Varga Ferenc	Piszke	1899	1920	9826
964	Varga Kálmán	Ezztergom	1880	1912	5129
965	Varsa Lajos	Budapest	1896	1928	6122
966	Vas József	Keszthely	1900	1928	9998
967	Vasadi Jenő	Budapest	1883	1909	4289
968	Vásárhelyi József	Budapest	1874	1895	1133
969	Vécsey Barnabás	Nagykanizsa	1897	1924	8301
970	Végh Gyula	Nagykáta	1872	1895	1125
971	Vermes József	Monostorszeg	1879	1903	2846
972	Vértesi László	Budapest	1894	1921	6935
973	Vida Artur	Dombovár	1880	1903	2989
974	Vidor Pál	Budapest	1904	1927	9494
975	koltai Vidos Zoltán	Arad	1900	1926	9585
976	Vig Bernát	Poroszló	1864	1888	453
977	Villányi Ármin	Ipolynyék	1875	1897	1400
978	Vincze Lajos	Szalksztmárt.	1889	1919	6247
979	Virágh Andor	Nagykálló	1865	1887	433
980	p. Virág László	Magyarlápos	1897	1926	9365
981	Virányi Béla	Kecskemét	1878	1899	1758
982	Visontai Miklós	Gyöngyös	1895	1922	7224
983	r. Visy Zoltán	Pécs	1903	1926	9056
984	Vlad József Viktor	Lugos	1889	1917	6011
985	Vojtka József	Budapest	1887	1918	6214
986	Wahl Frigyes	Cservenka	1889	1912	5122
987	alszászi Waltherr L.	Budapest	1886	1910	4620
988	Wandra Lajos	Budapest	1896	1925	8942
989	Warga László	Jászberény	1878	1902	2551
990	Wälder Gyula	Szombathely	1884	1905	3444
991	Weber Antal			1886	306
992	Weichinger Károly	Győr	1893	1920	7099
993	Weichsler Gyula	Budapest	1878	1901	2276
994	Weil Lipót	Nyitra	1878	1903	2858
995	Weimess Marián	Wotitz	1870	1891	703
996	Weinréb Fülöp	Valkócz	1863	1892	789
997	Weinréb György	Budapest	1894	1920	6661
998	Weisz Béla	Budapest	1872	1893	906
999	Weisz Ernő	Rohoncz	1894	1925	8578
1000	Weisz Fülöp	Baranyabaán	1876	1898	1610
1001	Weisz József	Budapest	1895	1917	6005
1002	Weisz Pál	Budapest	1890	1920	6614
1003	Weiszhauz Dezső	Beregszász	1893	1915	5849
1004	Wellanschitz István	Budapest	1878	1900	2074
1005	Weller Gusztáv	Zágráb	1882	1907	3966
1006	Wellisch Andor	Budapest	1887	1910	4509
1007	Wellisch Győző	Budapest	1895	1921	6846
1008	Wellisch István	Budapest	1894	1915	5847
1009	Wermescher Rich.	Szászrégen	1894	1917	6226
1010	Werner Frigyes	Budapest	1886	1910	4702
1011	Werner Lajos	Újszentanna	1892	1922	7222
1012	Wessely István	Adony	1888	1914	5510
1013	Wessely Nándor	Adony	1888	1910	4681
1014	Wieszner Emil	Bécs	1884	1906	3642
1015	Wigdorovits Andor	Budapest	1895	1922	7465
1016	Wimmer László	Esztergom	1900	1927	9788
1017	Wind Géza	Budapest	1877	1902	2413
1018	Wirth Gyula	Kassa	1881	1904	3187
1019	Wittinger Aladár	Budapest	1872	1897	1406
1020	Wittmann Dénes	Győr	1904	1927	9972
1021	Wossala Sándor	Máriafalva	1874	1900	1993
1022	Ifj. lovag Ybl Miklós	Kassa	1895	1921	7087
1023	Zák Ede	Újpest	1902	1928	10051
1024	Zauner Alajos	Budapest	1873	1895	1267
1025	Zeleznik Gyula	Szolnok	1899	1923	7564
1026	Ziegler Béla	Budapest	1878	1901	2304
1027	Ziegler Géza	Budapest	1896	1921	6870
1028	Zobel Alajos	Németszentm.	1854	1883	119
1029	Zrumeczky Dezső	Pusztainárcs	1883	1907	4105
1030	Zsanda János	Pelsőc	1890	1920	6512
1031	S. Zsolnay Miklós	Pécs	1888	1912	5019
1032	Ifj. Zuppinger Pál	Budapest	1896	1920	6700
1033	Zückler Herman	Budapest	1876	1900	1990

Váczy István

építész

K

A somogymegyei lakarékpénztár ülésen (szek.)

háza tervpályázatára 42 pályamű érkezett be, melyek közül a 2000 K-ás első díjat Váczy István szabadkai építész, az 1200 K-ás második díjat Mohácsy László budapesti műépítész, a 600 K-ás harmadik díjat Freund Dezső budapesti építész terve nyerte. A bíráló-bizottság javaslatára egyenként 400 K-ért megvásárolták Leimdörfer Armin és Rácz Emil budapesti építészek és Kovács István műegyetemi adjunktus tervét.

Művészet 1913. 76. l.

Mincs cód.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1976 OKT 16

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Váczy I. Tamás

1021



Váczy I. Tamás: Tükörkép

...tatlanul. Kocsár igen takarékosan hangszerel, kottát író kezének alig van súlya, a partitúrában mégis rend van, a hangok-hangcsoportok értelmesen függnek egymástól. Az egész ciklusban a versek finom, bensőséges hangulata lebeg.

Dubrovay László mai zeneszerző-egyéniségét hosszú időn át a kölni elektronikus stúdió formálta. Most két szerzeményével arról számol be, hogy a technikai kísérletek csábító közelében is sikerült megmaradnia muzsikusnak. Mindkét kompozíciója az elektronikus zene és a hagyományos hangszerek kapcsolatát keresi, az A^2 az instrumentumok természetes hangjának elektromos módosítása, a Geometrum 2 a stúdiók által kínált hangélmény minden elektronika nélküli hangszerre való átültetése révén.

A Geometrummal kezdem, mert ennek inkább a problematikája érdekel, s nem a végeredménye tetszik. Kölnben készült elektronikus művének (Geometrum 1) készítése közben jutott a szerző eszébe, hogy ha generátorok vezérlésével nem-

valóságos zenei folyamatról, műről van szó, amelynek világos karakterei, hangulati ellentétei vannak, sőt szinte tételrendje és határozott formája. Erős impulzusokra, ütéssorozatokra épül a ritmikus profilú kezdés, amelyre melódia válaszol; a kettő összjátéka után lassú tétel következik, neszek, hallucinációk, csend. Majd tonális-motivikus következetességgel ismét az impulzusok zenéje tér vissza és mint variált repríz vezet csúcsponthoz. Gyönyörű a kolompoló záró lassú szakasz: távoli sírásra emlékeztető dallama, repetált hangjai, egész színezése igen poétikus. Dubrovay eddigi legígéretesebb szerzeményének érzem a szerző, Takács Nagy Gábor, Vas Katalin, Kósa Gábor és Kis Zsuzsanna által kiválóan előadott darabot.



El Kazovszkij rajzai

dor, ott mondta ki elő
ványosan a „tengely" sz
a szónak óriási történe
tősége volt. Ötven-hat
ember belehalt és szö
diumos" hatását még m
milliók szenvedik ere
idegvégződéseikben. Im
a Budapest—Berlin—R
gely fogalma, amelyh
Tokio is csatlakozott. N
hatja hát senki, hogy
szágnak nem volt nagy történelmi szerepe, nem árt emlékezni a mi speciális nacionalistáinkra, akik az első adandó alkalommal arra hivatkoztak, hogy függetlenségünk hiánya következtében történt mindaz, ami történt, hol pedig kidüllesztett mellel figyeltek, mikor döfhetik újra tőrüket e nemzet hátába. Ezt én mind csak úgy mesélem, Judit, mert aki e vérfürdők után is hű maradt a becsületes néphez, feltéve, hogy ezernyi véletlen folytán megmaradt, képtelen volna ennyi lelke-

„befogadott" benneteket Karlstei
nyirkos várbörtönébe s már
Keleti pályaudvaron kezdődött a
emigráció: nem volt szabad meg
ismerni apádat és megértette
hogy még a neved helyett is eg
idegen nevet kell mondanod, h
kérdeznek. Hétéves korodban há
rom útleveled is volt: egy néme
egy francia és egy magyar, é
amikor tizenkét évesen először é
teljesen egyedül utaztál Párizsba
egyszavas feleletekre oktattak
amelyeket soha többé nem felej
tettél el. De Svájcban is másképp

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 ÁPR 3 0

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

Váczy I. Tamás

évedhetetlenek. Végül is mindent tel erjen, a legminimálisabb anyag

1021

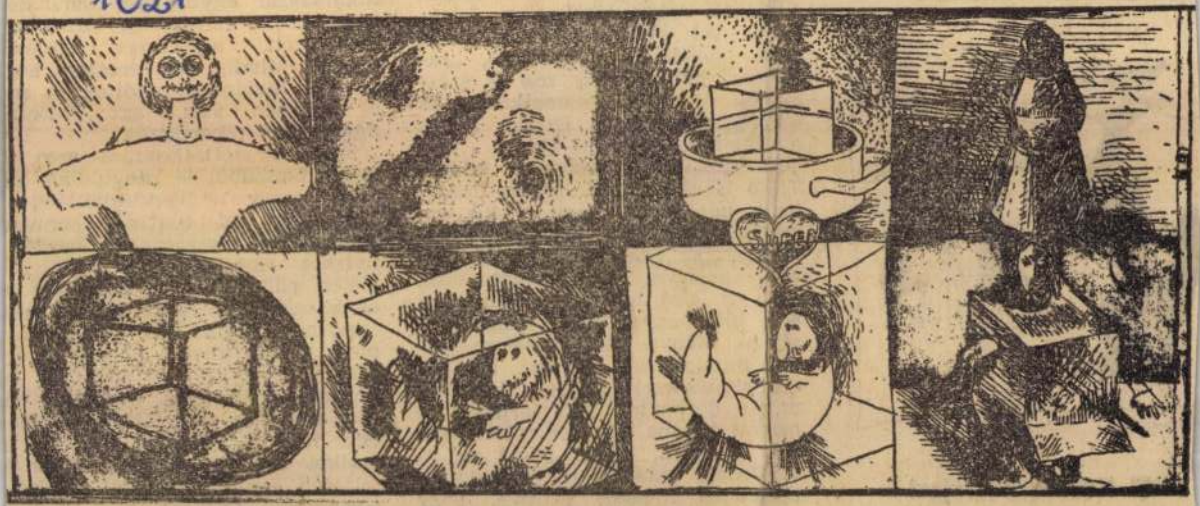

Váczy I. Tamás rajza

Váci J. Tamás

KIÁLLÍTÁS A KÓRHÁZBAN. Képzőművészeti tárlatoknak ad helyet a Jáhn Ferenc — dél-pesti — Kórház. A gyógyintézményben festők, grafikusok, szobrászok az intézet aulájában bemutatják az egészséges életmódra ösztönző alkotásaikat. Az első tárlaton Váci J. Tamás grafikáit tekinthetik meg a kórház dolgozói és betegei.

Népszabadság, 1987. XII. 1.





Hajósy Mónika rajza

Kutyálkodások

■ *Görgey Gábor: A fél kutya másik fele (Szépirodalmi, 344 old.)*

örgey Gábor e könyvében újabb yar Nemzet-beli tárcáit gyűjt össze. Hozzájuk illesztett még nhárom történet"-et. Kötete atása a három éve kiadott teménynek, mely a Találkozás él kutyával borzongatóan szür-

gey Gábor „félkutyabaráti" magatartása, amely sosem okvetetlenkedő, erőszakos, hanem logikusan érvelő, higgadt. Továbbgondolásra, töprengésre készteti az újságolvasót, arra, hogy a jelenségek mögött vegye észre a lényeget.

Másik erénye az írások nyelve. Görgey megemelt társalgási nyelven ír, amit olykor iróniával, rokonszenves öniróniával, humorral

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Váczy J. Tamás grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM
1983 NOV 18

1021

fig.1. BARÁTKOZÓGÉP
Tükör helyett nagyítóval is ellátható, kezelése könnyű.
Száraz-puha ronggyal tisztítható.
Alkotó szobák-műtermek nélkülözhetetlen darabja. TÖRV. VÉD. ALATT.

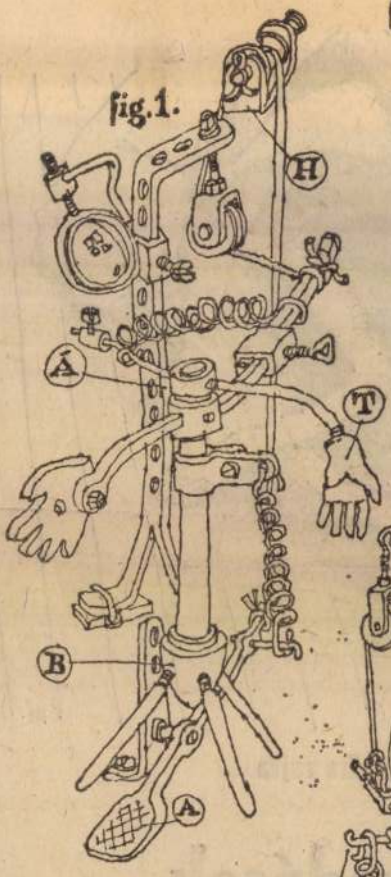

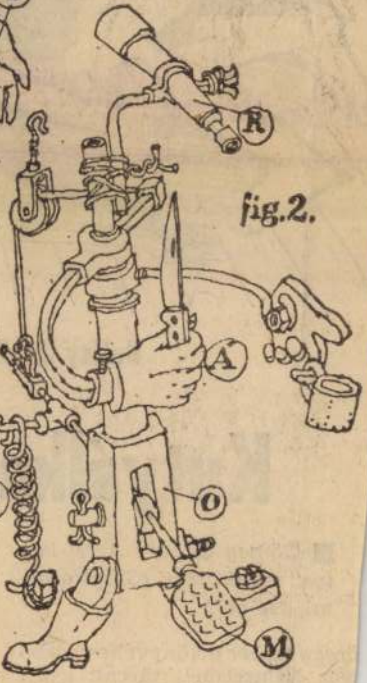

fig.2. NEMBARÁTKOZÓ
M-250-es távcsővel ellátva
Nagyüzemi gyártásával jelentős hasznot tehetünk szert.
Előterek-aulák hasznos kellékei.

Váczy J. Tamás rajza

A BUDAP
MOZIK
MŰSORÁBÓL

1976. november 4–10-ig

PRÉMIUM (mb)
Bartók 4—10, f4, f6, f8
Uránia 4, 6, 8
Alkotmány 3, n8, f8
Tátra 4—7, 4, 6, 8
Táncsics 4—7, n4, n6, n8
Madách 8—10, 5, n8
SZERELMESEK ROMÁNCA I—II. (mb)
Puskin 4, 7
Május 1. 3, 6
Kőbánya 4—7, 3, 6, 5-án 3-kor
Kölcsey 4—7, 4, 7
Rideg Sándor Műv. Ház 8—10, f6
NŐSÜLNI TUDNI KELL! (mb)
Bástya 3, 8
Dózsa 4—7, f4, h6, 8
Tátra 8—10, 4, 6, 8
A GYŐZELEM ÖRÖKÖSEI
Híradó 3-tól este f11-ig folytatólag
ANDREJ RUBLJOV I—II.
Palota 6—7, f6
Felszabadulás 9-én 3, n7
Pest-Buda 5-én f6
Fény 4-én f4, h7
Kőbánya 8-án 3, n7
BÁTOR EMBEREK (mb)
Mátra 4—7, h6, 8, 5-én h6
CSENDESEK A HAJNALOK I—II. (mb)
Rideg Sándor Műv. Ház 7-én 3, h7
DERSZU UZALA I—II.
Bástya 5
ELFELEJTETT ŐSÖK ÁRNYAI
Ugocsa este f9
FEHÉR CSUKLYA (mb)
Budafok 4—7, n6, f8
FURCSA ZÁLOGTÁRGY (mb)
Mátra 8—10, h6, 8
GYERMEKÉVEIM
Művész 5-én 5-kor
KOVPAK ELŐRETÖR
Felszabadulás 4—8 és 10-én n6
KÜLÖNLEGES KIÁLLÍTÁS (mb)
Művész 4—7, este 9
LOMBHULLÁS
Toldi Stúdiómozi 4. n7, f9
LEAR KIRÁLY I—II. (mb)
Művész 8-án 5-kor
VÉRDÍJ KOVPAK FEJÉRE
Felszabadulás 4—8 és 10-én 3-kor

SZOVJET FILMEK MOZIJA *(Gorkij)*

FÉLKEGYELMŰ n4, 8, 8-án n4
SZERGEJ JUTKEVICS FILMJEIBŐL:
CSIPKE ÉS TALÁLKOZÓ 4-én h6 (szinkrontolmácsolással)
A PUSKÁS EMBER 5-én h6
OTELLO 6-án h6
TÖRTÉNETEK LENINRŐL 7-én h6
LENIN LENGYELORSZÁGBAN 9-én h6
PATYOMKIN PÁNCÉLOS 10-én h6 (szinkrontolmácsolással)
MAJAKOVSZKIJ NEVET 11-én h6 (szinkrontolmácsolással)
CSENDESEK A HAJNALOK I—II.

HUNGA
MŰVÉSZLEN

VIVALDI
Stabat mater — alt hangra és ze
Longe mala umbrae terrores —
Budai Lívia (ének)
Rolla János (hegedű)
Liszt Ferenc Kamara
Vezényel: Sándor Fri
SLPX 11750

LALO
Spanyol szimfónia Op. 21.

CSAJKOVSZKIJ
Melankolikus szerenád Op. 26
Szenthelyi Miklós (he
Állami Hangversenyz
Vezényel: Lukács Er
SLPX 11826

DVORAK
IX. e-moll szimfónia Op. 95 „Ú
Budapesti Filharmón
Vezényel: Medveczky
SLPX 11785

DEBUSSY
A tenger — három szimfonikus

RAVEL
Daphnis és Chloé II. szvit
La Valse
MRT Énekkara és Sz
Vezényel: Lehel Gyö
SLPX 11761

LO
Szovj

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1976 NOV 6

Váczy I. Tamás

1021

DÁS

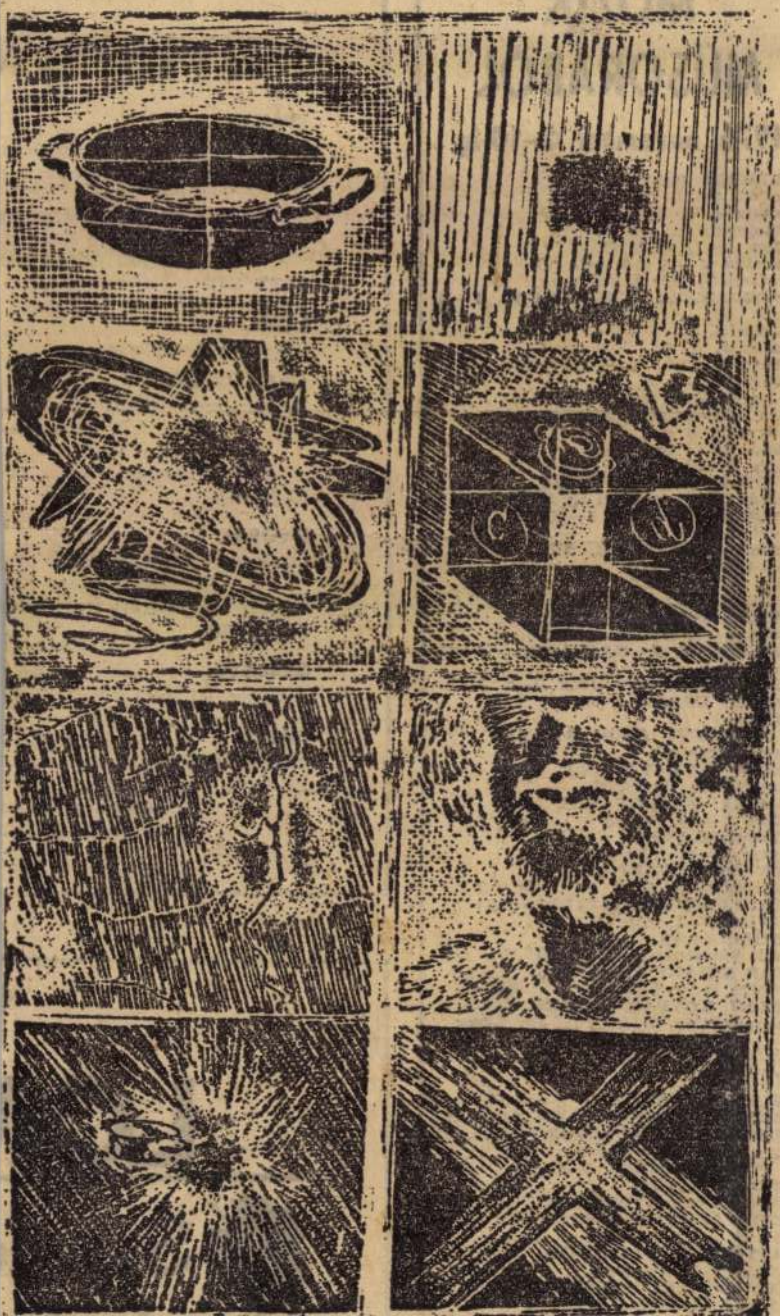

Váczy I. Tamás: Kislábos

XLIV. Tábla.

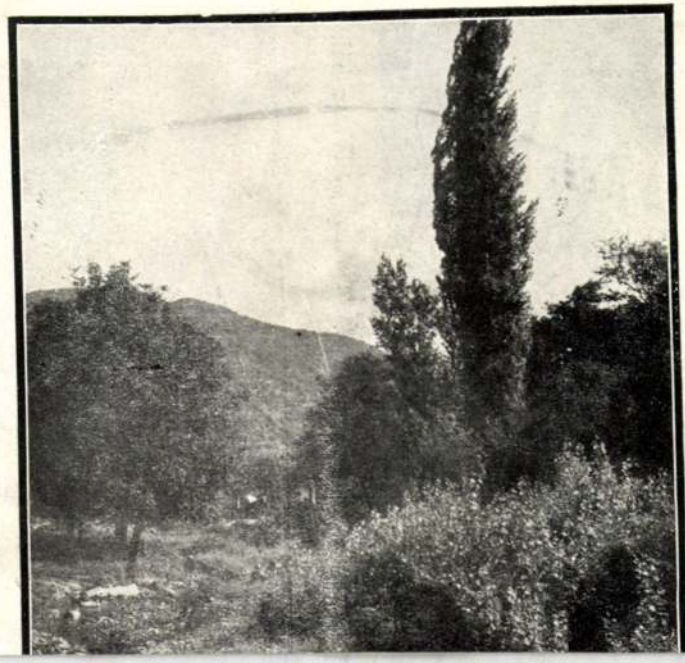

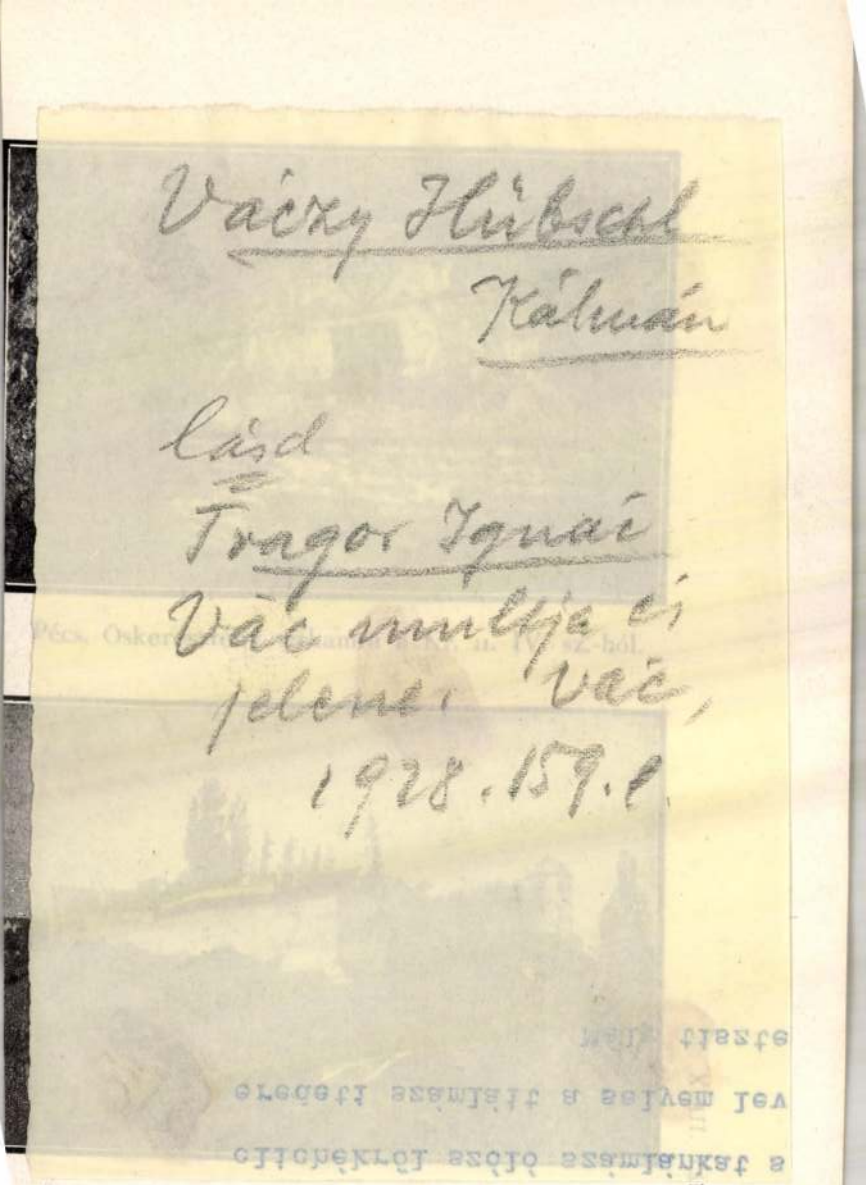

Szigetvár ma.

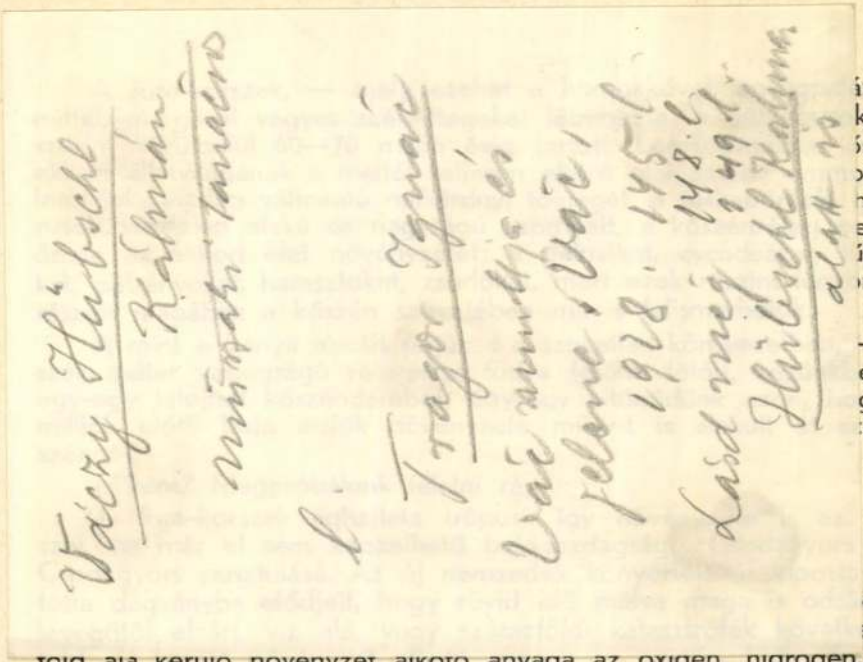

…ával, dolo-
…k becslése
…rizte meg
…nitek, be-
…halak, sau-
…edig meg-
…ílevelű fá-
…matokban,

… — száz és
…e veszünk
…gy az év-
…tervezetlen

… A tenyé-
… fejlődésű.
… le, szorí-
… erüljön. A
…eztében a

föld alá kerülő növényzet alkotó anyaga az oxigén, hidrogén, nitrogén, szén, a ránehezedő nagy nyomás miatt nem tudott gyorsan átalakulni, vagyis a növény szene nem tudott a levegő oxigénjével széndioxiddá

sége 10—12 kilométer. Átlagos magassága 500 méter. Legmagasabb csúcsai a Misina (534 m.) Zengő (682 m.) Mecsek (612 m.) és a Dobogó (594 méter.).

Hegyvidékét a Mánfai-hágó két, egymástól jellegzetesen megkülönböztető részre osztja. Keletire és nyugatira. A nyugati rész völgyei inkább észak-déli irányúak és csúcsaik a Misina és Tubes kivételével 500 méteren alul maradnak. A keleti szakasz völgyei kelet-nyugati irányúak és főbb csúcsaik jóval meghaladják az 500 métert.

Hegyeit gyönyörü erdők borítják. Erdőképző fája a bükk, gyertyán, cser és tölgy. Tájképi szépségekben gazdag. Bejárása kényelmes, mert a Mecsek-egyesület az egész hegységben, pompás, jelzett útakról gondoskodott. A városból számos út vezet legszebb pontjaihoz. Legközelebbi kiránduló helye a Tettye. Egy több hektár kiterjedésü, három oldaláról heggyel védett, gyepes fennsík ez, melynek déli oldaláról szép kilátás nyílik a városra. A térséget festői romok teszik érdekessé. A romhalmaz valamikor Pécs nagynevü püspökének, Szakmáry Györgynek, a XVI. század első éveiben épített nyaralója, majd a török uralom idején fürdő volt.

Az 534 méter magas Misina-tetőn levő Kiss József kilátóhoz a Kardos és Bánffay-útakon juthatunk. 1908-ban épített 18 méter magas tornyából remek kilátás nyílik a Mecsek egész láncolatára. Itt a Pécsi-víz és Fekete-víz síkján siklik végig a tekintetünk, hogy meg se álljon a Dráva tükréig. Emitt a Siklósi-hegyek csipkéit látjuk összefolyni a látóhatár-kékes-fekete felhőzetével. Kelet felé, a parányi falvacskák során túl, az Öreg-

KERTÉSZ ÁKOS:

AZ ÍRÓ HELYE

Baráti levél Simonffy Andrásnak

Mostanában ritkán találkozunk, András (a Szigetre sem bírtam eljutni, pedig hányszor ígértem!), mégis mindig ott tudjuk folytatni, ahol abbahagytuk. Ezért örülök, valahányszor egy-egy írásodba botlok

nyat, ami épp eszembe jut. Én nem tartom a dalszöveg-írást költészetnek, de a maga helyén érvényes műfajnak tekintem. S ha jobban megfigyeled éppen az említett Bródy vagy Sztevanovity dalszövegeit

Nagyon-nagyon sok pénzért. Java keresetük megy rá.

•

Mi arra vállalkoztunk valamikor

ma éppen nem divatos — írástudói felelősség, művészi hivatástudat. Honoráriumrendszerünk olyan, mintha egyenesen büntetni akarnák azt, aki közérthetően, olvasmányosan fogalmaz, akit keres, vásárol az olvasó. Mintha arra biztatnának: „Írjál keveseknek, de sokat! Ne törődj azzal, kelendő-e a könyved! Sok b[illegible]ű, sok forint!" (Az eladhatóság p[illegible]rsze — önmag[illegible]ban — nem értékk[illegible]tegória. Na de az iro[illegible]alom mégiscsak egyféle közlés, és nem lehet közömbös, hány emberhez jut el a szavam.)

Aztán meg ott van a nagy érv: a papír. Ha Te bemégy a kiadóhoz, hogy Kiadó Elvtárs, miért csak enynyi-annyi példányban adták ki a legutóbbi kötetemet, mikor bolti eladóktól, könyvterjesztőktől tudom, hogy a háromszorosa is kevés volna, azt mondják Neked, hogy ainya

egy, mi az, ami a tömegekbe hatol!) Aztán csalódtak az irodalomban, az író eleve gyanús személy lett, s volt idő, valóban, mikor örülhettünk, ha megveregették a vállunkat mondván: „lehet, hogy nem is ellenforradalmár minden (fiatal) író". Ma mintha kezdene *rendes* helyére kerülni író is, irodalom is. Ez a hely pedig nem túl irigylésre méltó, és nem is felel meg egykori álmainknak.

Az írónak nincs diplomája (legalábbis „írói" diplomája nincs), írói minőségében nem tagja, alkalmazottja, képviselője az Intézményeknek. Státusáért minden egyes művével külön meg kell harcolnia, újra és újra bizonyítania kell. Vagyis az író *mindig* amatőr, hisz egyetlen tanintézet sem igazolta hivatalos pecséttel, hogy elsajátította az írói

Váczy J. Tamás

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Avafi Zsuzsanna
1981 JAN 1 0

ÉLET ÉS IRODALOM

1021



Váczy J. Tamás: Három

Vaáczy György

Esztergom 1603. ötvös

Romer Horist. A hazai ötvös a chek nabáljai. Házadok. 1877 évf. 798 l

Váczy Gróf
esztergomi ötvös
1603

l.
Trágor Vác műveszei
74. l.

század-elő állandó gazdacserében találja a várat. Mintha átok alatt állott volna, mert vagy sebtiben kihalt, vagy nótába került az új birtokos-család, megöröködni abban egyik sem tudott. A kőfaragók alig győzték az egy-

peszkednek ott, a hol egykor bánok, tárnokmesterek, nádorok büszke hajléka állott. Igaz, nagyon igaz a klasszikus mondása: »sic transit glória mundi!« Ez történt itt is!

De hagyjuk el Simontornyát. Lépjünk Fejérmegye földjére. Keressünk, kutassunk ujabb érdekességeket.

A Sárvíz völgyében Felsőnyék, Bihács, Kajdacs-, a Duna medencéjében Földvár, Kömlőd, Paks, Szentgyörgy, Gerjen, Fadd, közismert kőkori lelőhelyek. E községek határában a régebbi időkben beláthatatlan mocsarak, ingoványok terültek. A föntebb fölsorolt községek mindenütt a hajdani mocsarak szélén levő terraszpadokon ülnek. Ezek a jelek adnak támpontot arra az egyebütt is észlelt föltevésre, hogy a történelemelőtti idők embere főképen a vizenyős, mocsaras, náderdős vidékeken szeretett letelepedni, mert úgy látszik, itt találta meg legkönnyebben élete feltételeit.

A bronzkorban sűrün megült vidék. Akár a Sárrét mentén fekvő Nagydorog-, a Sió kifolyását őrző Siófok-, akár a Mezőföld fennsíkjának belsejében elhelyezendő Baracs, Hencs-puszta, Nagylók, Tengelic, Aba határát vagy a Duna terrasszán és hajdani árterében fekvő Szentgyörgy, Tolna, Fadd, Gerjen, Földvár, Pentele, Almás, Adony, Ercsi községek határában kutassunk is, mindenütt gazdag bronzkori telepekre találunk.

De még a bronzkorinál is sűrübbek a vaskori telepek. A községek egész tömegét kellene fölsorolnunk, hogy csak a főbb megülések helyét megjelölhessük. E helyen tehát csak annyit, hogy úgy a Duna, mint a Sió, Sárvíz völgyének minden megülhető pontján állott egy kelta telep s ezek helyén alakult ki egy-egy újkori falu, melyek közül igen soknak a neve is kelta eredetre vall. Ilyenek például: Ercsi, Pentele, Perkáta, Adony, Agárd, Kálnok, sőt maga a keleti határon folyó Duna is.

kerülnek az Árpád-kori temető csontjai. Böde faluból a török hódoltság után csak ennyi maradt. Mutattam már ilyen templomot, nem is egyet francia vagy más külföldi barátaimnak. Mindig rám meredtek: az egész falu? Mindenestül? Most kislány unokám mást kérdez: Miért hagytátok? Mármint ti, öregek, ősök, a történelem.

Ha hagytuk is, ami megmaradt, megőriztük és az új közös bőkezűségben, 1971-ben helyreállítottuk. A többes számot azon a jogon használom, amilyenen a kislány kérdezte. Hány ember férhetett el a teremtemplomban? Húsvétkor se több száznál. Az egész falu, Böde. Mára a neve se maradt fenn. Azé se, ahova a megmaradt lakosok menekülhettek: Szentmihályfa. Ma Hottó községhez tartozik. Weöres Sándornak van egy kis verse a legfurcsább nevű magyar falvakról. Ezt is belevezette volna a Szombathely melletti Sé mellé, mondom. A kislány elégedett: tegnap átmentünk Sén, Bucsu felé tartva, és mind a két falu túlélte a törököt. És azóta is egyet s mást.

SZOT-DÍJAK, 1981

A Szakszervezetek Országos Tanácsának székházában kiosztották az idei SZOT-díjakat. *Bán János* riporter, *Bodor Tibor* színművész, *Bretus Mária* és *Hetényi László* táncművészek, a *Dárday István*—*Szalay György* író—rendező páros, *Dobray István* karnagy, *Fabók Gyula* festőművész, *Gábor Móric* festőművész, *Kállai Ilona* színművésznő, *Lukács Ervin* karmester, *Marosán György* író, *Maróti Lajos* író, *Pallos Béla* karnagy, *Pap István*, a Videoton vezérigazgatója, *Pintér István*, a Párttörténeti Intézet tudományos főmunkatársa, *Ravcsányi László* riporter, *Sas Elemér* fizikus, *Somogyi József* szobrászművész, *Szörényi Levente* és *Brády János* dalszerzők részesültek a kitüntetésben.

Balogh János: **Tovább sápítozunk**, 1981. január 3.: Nagy Bálint: **Tovább sápítozunk**, 1981. január 10.: Papp Ferenc: **Két cikk és a Balaton**, 1981. január 31.: Balogh János: **Vita — mellékvágányon**, 1981. február 7.: **Óvjuk a földet!** (Beszélgetés Jakucs Pál ökológussal), 1981. február 21.: Tímár Éva: **A víz is meghálálja**, 1981. március 7.: Megzsarolt természet (Beszélgetés Tóth Károllyal, a Kiskunsági Nemzeti Park igazgatójával), 1981. március 28.: Mezei András: **Kellenek-e a katasztrófák?**, 1981. április 11.: **Útban van a természet?** (Beszélgetés Magyar Ferenccel, a Kecskemét-Szikrai Állami Gazdaság igazgatójával), 1981. április 18.: Balogh István: **Egy korty halál**, 1981. április 18.: Balogh István: **Levegőt vennénk**, 1981. április 25. — A felsorolt cikkek vagy közvetlen kapcsolatban vannak egymással vagy sem, a címekből mindenesetre kiderülhet a szerkesztőség szándéka: vitákkal vagy viták nélkül, de ember(iség) pártivá kell változtatni a természetvédelmi szemléletet.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 MÁJ 2

1021

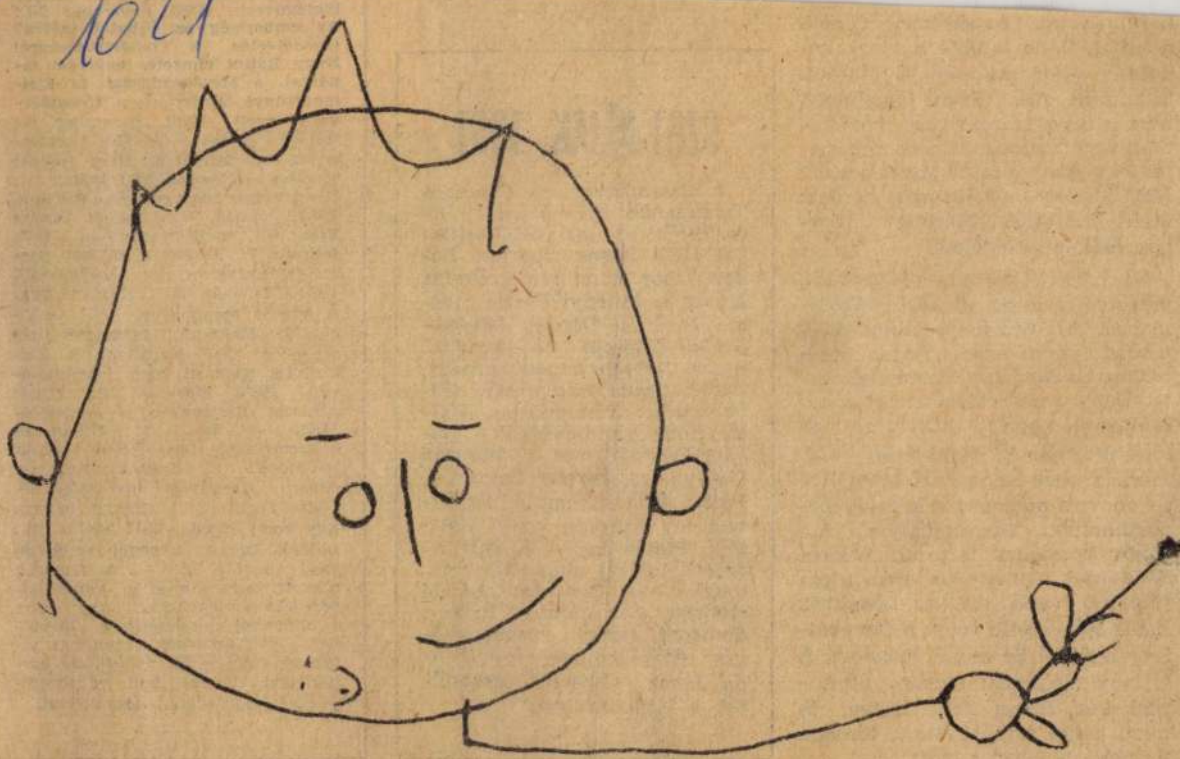

Váczy Barbála (két és fél éves): Ünnep

ÁRA 6,— FT

Váczi Pál

betűfestő, 1474 és 1480.
Nyulakszigeti dömés, a theologia tanára s a szabad művészetek mestere. Ferrarius Zsigmond szerint (De Rebus Hungaricae provinciae predicatorum. Viennae Austriae 1637. p. 449) 1474-ben magyarra forditotta és leirta a nyulakszigeti dömés apáczák alapszabályait, melyeket Ferrarius 1637 ben még látott, mert határozottan kiteszi, hogy Váczi Pál munkáját a nyulszigeti conventben 1474. Sz. Remigius napján fejezte be.

A codex eddiji tudomásunk szerint elveszett. Horváth István a Tud. Gyüt. 1835. i folyamában (V. 100. l) mint ismeretlenről ir róla, s Toldy Ferenc, ki irodalomtörténetében Váczi Pált, mint könyvmásolót kétszer is fölemliti, a codexet az elveszettek közt sorolja fel. (A ma-

C 55. l.

Vaczulik Antal
festő

Vaczulik Antal,
tót származásu
kassai ember volt
1912 táján halt meg
szegeden.
Postaci távirda
főfelügyelő volt.
Agglegény volt, halálos
ágyán elvette a gazda-
asszonyát, akki kiszolgi-
tatta. Festett is.

Zsebnaptár 1944

VADAS ERNŐ



Fotó Vadas

Nyolcvan éve született a magyar fotóművészet első nemzetközi hírű mestere, Vadas Ernő. Róla emlékezve nem túlzás azt állítani, hogy a maga erejéből, tehetségének köszönhetően lett korának egyik legjobb művésze. Hivatalnok volt, amatőrként kezd-

MAGYAR HIRLAP L9

Kenessei:Fotó Vadas

VADAS ERNŐ 2

te a fényképezést, 28 éves korában jelentkezett először kiállításon, s csakhamar hazai és külföldi díjakat nyert. Angol, amerikai, svájci lapok közölték a képeit, köztük a Geographic Magazine (a National Geographic elődje) egy tájképsorozatát —, akkor még természetesen fekete fehéren.

MAGYAR HIRLAP 1979/12/16/9

Kenes ei: Fotó Vada

VADAS ERNŐ 7

Legkorábbi képeire éppúgy jellemző, mint egész életművére, hogy az esztétikum keresése (és megtalálása) mindig technikai tökéletességgel párosul nála. Ám ez soha nem vált művészi belügyévé, a szépség önmagáért való hajhászásává, még akkor sem, ha mai szemmel úgy látnánk, hogy nem vetette meg a kimódoltságot, a túlzott érzelmességet.

MAGYAR HIRLAP L979/12/18/9

Kenessei: Fotó Vadas

VADAS ERNŐ

nemzedékek tanultak, meritettek ihletet belőle. A fasizmus legsötétebb éveiben előbb hivatásától fosztották meg, majd szabadságától is. A deportálásból visszatérve azonban újult erővel vetette magát a munkába.

MAGYAR HIRLAP 1979/12/16/9

Kenessei:Fotó Vadas

VADAS ERNŐ

Az emberi és állati mozgás legfontosabb, legjellemzőbb pillanatai megörökítésének, a fény-árnyékok mesteri kezelésének, a képi ritmus megérzésének és képbe komponálásának mestere volt; akárhány képéről megállapítható, hogy

MAGYAR HIRLAP 1979/12/16/9

Kenessei: Fotó Vadas

VADAS ERNŐ 6

Neve elválaszthatatlanná vált az MTI fotótevékenységétől, alapító tagja volt a képzőművész szövetség fotóművész tagozatának és a fotóművész szövetségnek, melynek elnöki tisztét is betöltötte; a Fotó című lap szerkesztő bizottsági tagja volt és mindemellett fényképek százain örökítette meg az új Magyar-

MAGYAR HIRLAP 1979/12/16/9

Kenessei: Fotó Vadas

VADAS ERNŐ 7

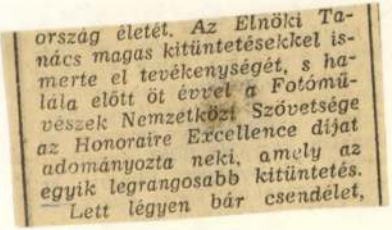
ország életét. Az Elnöki Tanács magas kitüntetésekkel ismerte el tevékenységét, s halála előtt öt évvel a Fotóművészek Nemzetközi Szövetsége az Honoraire Excellence díjat adományozta neki, amely az egyik legrangosabb kitüntetés. — Lett légyen bár csendélet,

MAGYAR HIRLAP 1979/12/16/9

Kenessei:Fotó Vadas

VADAS ERNŐ 8

zsánerkép, munkafotó, folklórkép, tájkép, portré; az igényesség, a témával való azonosulás, a kompozíció biztonsága, a téma megragadásának egyénisége minden esetben tudatosan dolgozó művészre vallott. Az utókor és egykori munkahelyének tiszteletéként róla nevezték el az MTI Tanács körúti fotótermét, melyben rendszeresen láthatók utódainak a — mai riportereknek és művészeknek — kiállításai.

Kenessei András

MAGYAR HIRLAP 1979/12.

Kenessei: Fotó Vadas

Váczi Pál (2

gyar nemzeti irodalom története.
Pest. 1862. III. Kiadás II. kötet 100. l.)
Váczi Pálról Kutonben kiemelendő, hogy nemcsak a másolásban, hanem a könyvfestésben is jártas volt. Erről tanúskodik az esztergomi főkapitalan egy „Prima Pars Summe Theologie B. Thome Aquini" c. kézirata. Lányi Károly Magyar Egyházbörténelme 602. l. közli e codex colophonját, melyből kitűnik, hogy a codexet 1480. szeptember 8 ik napján, pénteken, Váczi Pál dömés festette.

Ezen ~~codex~~ könyvtatvány 1477 ben Velencében jelent meg s szövegét initialékkal és feliratokkal Váczi Pál díszítette.

Kiállította 1882 be az esztergomi főegyházmegyei könyvtár.



17. Cap

Váczi Pál

miniator.

dömés szerzetes. 1480-ben festette
ki az esztergomi főegyházmegye könyvtára tulaj-
donát képező s Velencében 1477-ben nyomtatott
könyvet.

Mihalik József. Magyarország
vidéki mukinesei. Szendrei
Magyar mukinesek. Budapest
1901. III. K. 29. l. és 30. l.

Római bronz csatt VI. 204.



Városi szinház, Kaposvár



Reálgym

XL. Tábla.

Váci Pál

betűfestő

erőd

Szarka Gyula:

A Váci domokos

konvent tört.

XXXIX. Tábla.

Váci Pál F

festő 1480
domonkos rendi
nerzetes

lásd

Trajos Vác ünnöesia

11. l. 12. l.

F (Frater Paulus
de Vacia)

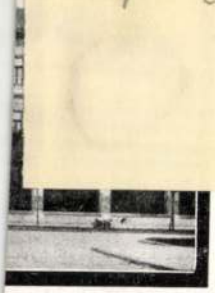

svár



Nagykanizsa. Fő-utca.



Nagykanizsa. 48-as hősök tere.

Váci Pál

domonkosrendi
szerzetes. Vác

iród
-
Tragor Ignác:
Vác az iroda-
lomban. Vác,
nikor?

Kisebb nagyobb fürdőtelenek csinos énületei suhannak el mellettünk

viszonyokba illeszkedő, nemzeti létet biztosító államszervezet és kereszténység vallás megszilárdítása. A harc István javára dőlt el. Koppány a védett üggyel maga is elbukott. Felnégyelt testét elrettentő például az ország négy pontján függesztették ki. Somogy vára István kezébe, népe hatalma alá került. Később itt alakult ki az az erős várszerkezet, melyhez a XIII. században 35 királyi birtok tartozott.

Somogyvár a XVI. században a Marczali-, majd Báthory-családé. A török uralom alatt rác határőrök fészkelték magukat falai közé s azok kiűzése után a XVII. században, Széchenyi György kalocsai érsek szervezte meg. Ettől kezdve állandóan Széchenyi birtok.

A vár közvetlen közelében állott a Szent Lászlótól 1091-ben Szt. Egyed tiszteletére alapított bencés apátság, melynek szerzeteseit a franciaországi saint-gilesi kolostorból telepítette ide. Az apátság első okleveles nyoma 1208-ból való. A XIII—XIV. századból ismeretes apátjai Péter, Joakim és Edmund. II. Endre korában már hites hely és az is marad több mint 300 éven át. Utolsó ismert apátja 1535-ben Pereghy Albert. Budának 1541-ben történt elfoglalása után a mindjobban terjeszkedő török hatalom áldozata, mert a XVII. század elején már rom.

Temploma a megejtett ásatások bizonysága szerint francia-román-stílusú, két tornyú, öt pár négyszögü pillérrel 3 hajóra osztott bazilika volt, 3 félkörös szentélyzáródással. Főoltára az 1 méterrel magasított főapszis-

e név hallatára?! Horvát vár tolut csak orcinon [illegible]
asszimilálódtak. Szá:
Századok múlása se
gyogott a magyar t
többjük drámai hős
magasló tragikus na

A régebbiek kö
évi nápolyi hadjárat
Hunyadi János híve
zeti életünkbe: IV.
bátorság, a hazáért
lelkü asszonyok bá
IV. Péter, a Bécsújh
és a bánatában me
börtönben évtizede
tult utolsó Zrinyi!

Első az elsők k
V. Miklós, ki nemc
is becsületet szerze
jelenik meg lelki s
dult maradványai k

Vadász Pál

Tragor Ignác

Vác mintája a

jelene. Vác, 1928.

39. l.

bírta. Az ebből származó alsólendvai Bánffy-család egyes tagjai, valaha nagy szerepet vittek hazánk történetében. Érsek, nádor, országbíró, tárnokmester, pártütő, országháborító, vitézek-vitéze, került ki közülök. Igy Bánffy Pál, a XV. század ármánykodó, lázongó, pártütő főurainak típusa, a Hunyadi-család esküdt ellensége, a kivégzett Hunyadi László egyik itélő bírája volt. Ellentéte János, a korszak legtisztább jellemü főúra, Mátyás, Korvin János, majd Zápolya János törhetetlen híve. Miklós, Mátyás király legkedvesebb embere, Moldvában a király életének megmentője s hosszu ideig az ország főpohárnokmestere. Aztán ott van István, a családi krónikaíró, országbíró, Miklós a főpohárnok, Kristóf, a tárnokmester, kik életükkel fényt derítettek, jólétet hoztak a családi birtokra, úgy hogy mikor 1664-ben Bánffy Kristóffal kihalt az alsólendvai Bánffy-család, méltán öltött értük gyászt a város népe.

A XVII. században, a Bánffyak nyitott koronából kinéző bivalyfejes címerét, a vár főkapuja fölött, a Nádasdyak szétterjesztett szárnyú vadkacsás címere váltotta föl, hogy rövid időn belül az is lekerüljön onnan és felváltsa azt az Esterházyak koronán álló griffes címerpajzsa.

Lendvának a hitújítás történetében is jelentős szerep jutott. Ugyanis Kulcsár György alsólendvai protestáns lelkész, a Bánffy Miklós által alapított nyomdában, 1573-ban, itt nyomatta ki »Az halálra való készületről«

Vaci Pál

miniátor

Magyarorsz. művészeti

topogr. 292. P.

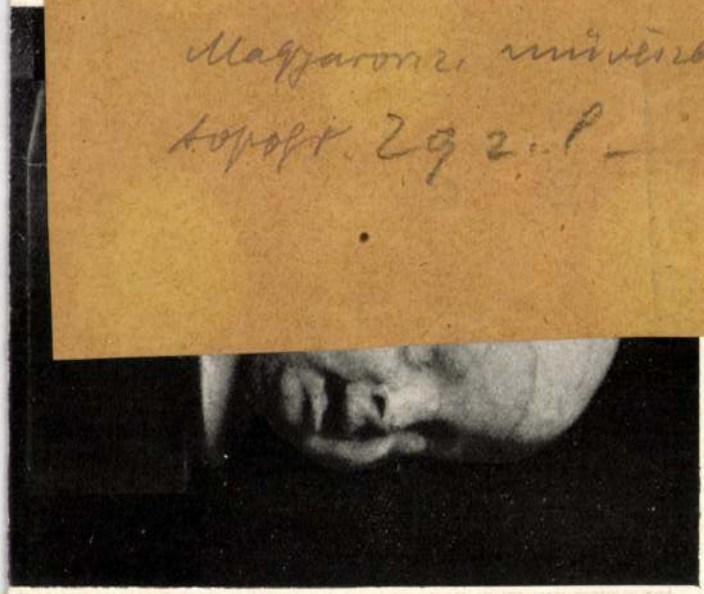

IX.



710 p.
10. CURCIC, Slobodan: Art and architecture in the Balk
: An annotated bibliography. Boston : Hall, 1984. XXV, 4
p. rec. Gabelic, Smiljka = Zograf, 15 (1984) 96-97.
11. DAMÓ Csilla - VINICZAI István: Az 1982. évi magy
hadtörténelmi irodalom bibliográfiája. = Hadtörténe
Közlemények. 31, 1984, 4. 795-823.
12. Fellér László: A magyar műemlékvédelem bibliográ
1971-1975. = Magyar Műemlékvédelem, 9 (1984) 561-5
13. F. FEJÉR Mária: Magyar vonatkozású numizmat
irodalom bibliográfiája = Numizmatikai Közlemények,
83 (1984) 146-156.
14. F. FEJÉR Mária - Huszár Lajos: A magyar numizma
bibliográfiája. Bp.: Akadémiai, 1977 rec. k.t. [KERNY
rézia) = Ars Hungarica, 12, 1984, 2. 297.
15. FERJAN, Jana: Umetnostnozgodovinska bibliografija
leto 1982. = Zbornik za umetnostno zgodovino, 20 (19
145-178.
16. HERTEL, Balduin: Bibliographie : Siebenbürgi
Genealogie Siebenbürgische Familienforschung, 1, 1984,
25 - 35. 2. 86.
17. HIELER István - M. ZÁDOR Mária: Sopron bibliogra
ja az 1983. évre. = Soproni Szemle, 38, 1984, 4. 368-38
18. T. HORVÁTH Ildikó: A Hajdú-Bihar megyei mú
mok munkásságának bibliográfiája 1981. = Debreceni
Múzeum Évkönyve, 1982 (1984) 615-620.
19. T. HORVÁTH Ildikó: A magyar múzeumok kia
nyainak bibliográfiája 1983 : Évkönyvek, folyóiratok,
rozatok, önálló kiadványok, kiállítási vezetők, katalógu
Bp. : Múzeumi Restaurátor és Módszertani Központ, 19
182 p.
20. JAKABFFY Imre: Bibliographia archaeologica Hu
garica - Magyar régészeti irodalom 1983. = Archaeológ
Értesítő, 111, 1984, 1. 126-140.

20

VÁCZI MIKLÓS festő

M.Nemzet 1992.nov.24.

VÁCZI MIKLÓS Amszterdamban élő magyar képzőművész az elmúlt évtizedben Hollandiában készült műveit első ízben mutatja be itthon. Dunakeszin, a József Attila Művelődési Központban szerdán megnyíló tárlatán festményei és kőnyomatai láthatók: kilenc színes, nagyméretű, vegyes technikával készült képe és tizenhat kőnyomata.

Váczi Miklós 1956-ban született és Vízöntő! Tizenhat éves korában szakkörökbe és művésztelepekre járt. Nagy, színes aktokat pasztellezett, miközben mint egy szerzetes, tanult, olvasott, a japán írásjelek mágiáját figyelte. Tizennyolc évesen katonának vitték, ahonnan sok levelet írt, de szerencsére nem lett író. Az orvosi egyetemre is felvételizett, ahová majdnem bekerült. Hét évig járt a Képzőművészeti Főiskolára. Kezdetben gyűlölte a mestereket, majd lassan megtört, végül már nem is akart festeni! Időnként „magába esett", ilyenkor másoknak kellett „feldobniuk" őt, máskor nem nyugodott, míg eufóriás örömét nem látta viszont mások arcán. Mindig kettős életre vágyott, egy mély belsőre és egy csillogó külsőre. A sors megadta neki a lehetőséget egy hollandiai ösztöndíj formájában. Hazajött, visszament, hazajött, visszament... Ennek már öt vagy hat éve. Mi a helyzet most?

A kettős élet tovább folyik, kiteljesedett, szétáradt a vérben! Külföldön élő magyar lett Váczi, nem hazalátogató külföldi. A magyarsága kegyetlen, követelődző lénnyé vált benne, állandó belső hangként kíséri, és préseli ki belőle munkáit. Ezek a művek az első egy-két éveben erős nyugati tájolódást mutattak. Tudta ezt Váczi, mert hiszen mindent jobban akart tudni másoknál! Szembe kellett nézni önmagával. Ennek kibírhatatlanságát jóga-gyakorlatokkal oldotta. Feszültség-feloldás kettősségévé szublimálódott művészetében a kettős élet.

A megfelelni vágyás Nyugaton és a szeretetvágy Itt állandó ide-oda utazgatásban oldódott. Az önmagának feltett kérdések és a nézők számára adandó válaszok bonyolultabb feloldást követeltek. Bartók úgy ment el Amerikába, hogy vissza fog térni, minden művét ebben a hitben írta. Váczi magyar nézőt gondol elsősorban képei elé, olyan nézőt, aki megfelel saját magának, tehát egyenrangú vele, azonos hullámhosszú, hasonló reakcióidejű, tudatos és ösztönös világban kiegyensúlyozottan organikus...

A második szakaszban az állat és ember kapcsolatával, hasonlóságával és különbségével foglalkozott Váczi. Ezeken a képfelületeken, melyek színesek és vastagon festettek, olyan emberszabású állatok bámulnak ránk, akik minket látnak ketrecben s ők a szabadok! Jó, elfogadom a szemtelenkedést, a gondolatok játékát, de a festékkel való bánásmód még nem volt az igazi. Váczi agya jóval előbbre jár, mint a keze. Ezt a kettősséget csak egymáshoz közelítve lehet megtartani a továbbiakban!

Figyelmeztetés!

Legutóbb, tavaly, szép, gyerekkori, családi fotókat nézegettünk. Váczi azt mondta, ezt a légkört akarja feldolgozni festményeken. Kíváncsi vagyok mi lett belőle. A bizalom íratja velem ezeket a sorokat, hogy jó és fontos munkákat próbálok megszerettetni másokka! Én, „az egységre törekvő", féltve figyelem ezt a kötéltáncos-festőt, ezt az önkínzó-hedonistát, ezt a filozófus-életművészt. Elfogadom a sokféle megközelítést a művészetben, hiszen a végcél mégis csak egy.

1988. június

Várnagy Ildikó
szobrász

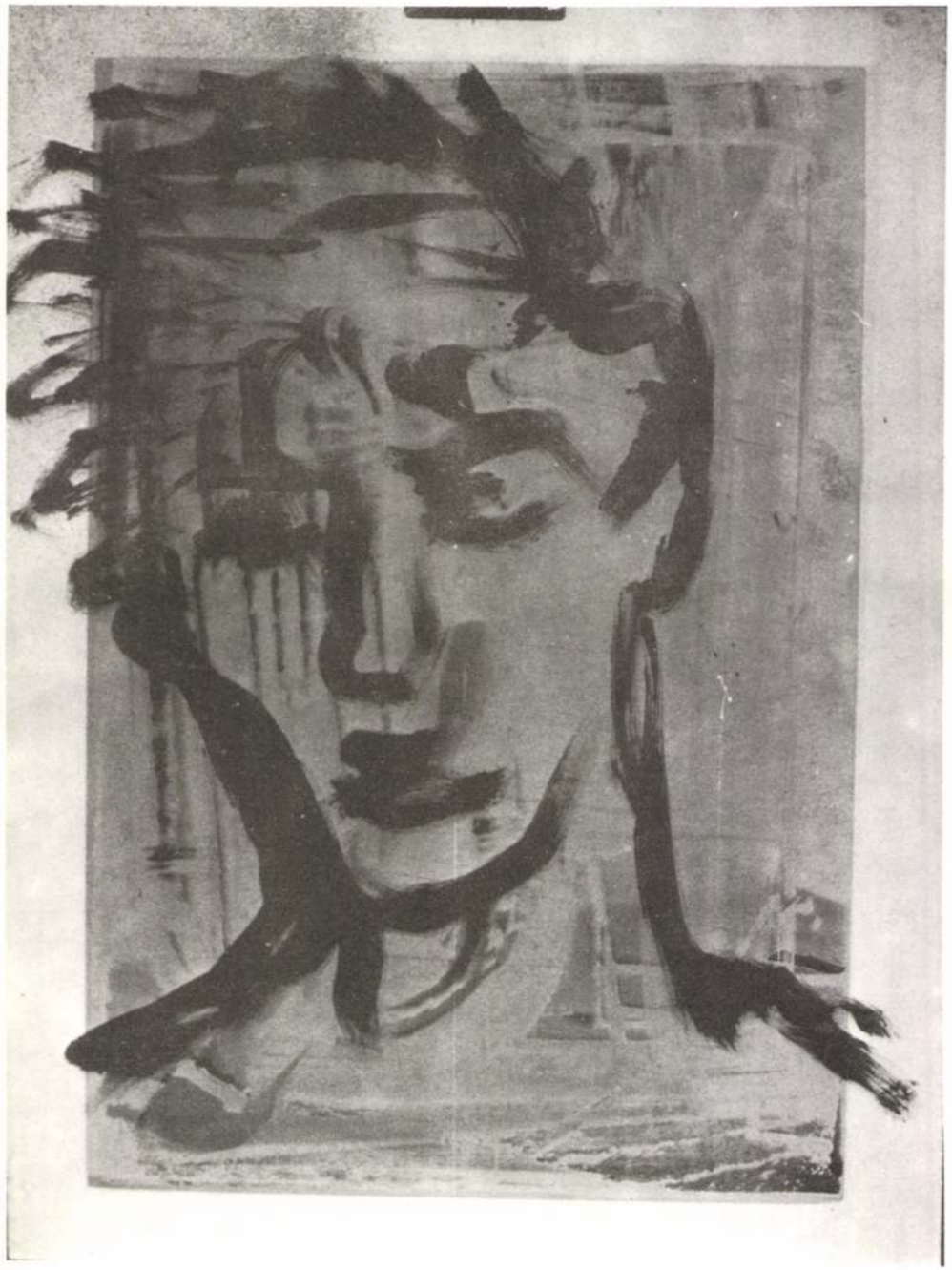

Váczi Miklós, 1956 január 23-án született Budapesten.

Tanulmányok:

1974.	Érettségi a Fazekas Mihály Gimnáziumban.
1979.	Rajz, művészettörténet és ábrázológeometria tanári diploma, Művészeti Alap tagság.
1975–81.	Magyar Képzőművészeti Főiskola tanárok: Sváby Lajos, Raszler Károly
1981–83.	Rijksakademije Amszterdam tanárok: Harry Op De Laak, Pieter Holstein, Antje von Graevenitz

Kiállítások:

1976.	Berlin
1979.	Központi Fizikai Kutatóintézet Klubja
1976–79.	Szentendre Galéria, Főtér
1979–80–81.	Bartók 32 Galéria, Budapest
1982.	Rijksakademie, Amszterdam
1983.	Arti En Amitiae Galéria, Amszterdam
1983.	Amszterdam Orvosi Központ (murális csoport munka)
1985.	Oudekerk, Amszterdam
1986.	Hotel Mercury Nieuwegein
1987.	Reenorst Kultúrközpont, Ede
1987.	Hotel Mercury Nieuwegein
1987.	Julius-augusztus Hotel American Amszterdam (Magyar Kulturális Hetek)

Kiállított művek elé:

Ezek a festmények idén készültek, és majd harminc évvel ezelőtti eseményeket választottam tárgyukul.
Ennek nem csak személyes okai vannak. Úgy érzem, hogy akkor és ott valami kimaradt a hazai festészeti hagyomány folytonosságából. Feltettem magamnak a kérdést: hogy festettem volna akkor? Ezek a képek így poszt-szoc. reálok és pre-posztmodernek. Szándékuk szerint pedig egy festői hagyomány folytatói. Tartalmilag és formailag rekonstrukciós törekvések.
Érzelmes csa-csa-csa a nagy magyar álom témájára.

A kiállítás létrejöttét a MALÉV és a Magyar Népköztársaság Művészeti alapjának támogatása segítette.

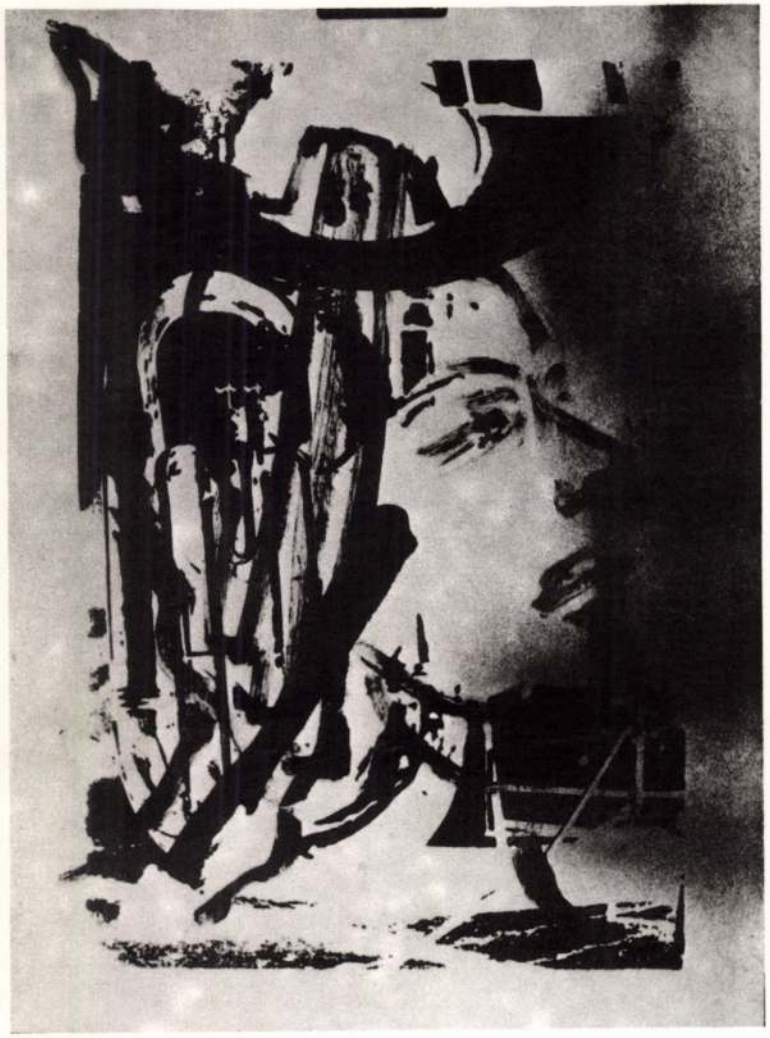

VÁCZI MIKLÓS
festőművész kiállítása
ÚJPEST GALÉRIA
(Bp. IV., Tavasz u. 4.)
1988. október 18. – november 9.

Váci György könyvkötő mester

VÁCI GYÖRGY aranydíjas könyvkötő mester munkáiból nyílt meg kiállítás Sopronban, a Liszt Ferenc művelődési központban. A tárlaton csaknem 200 bőrkötésű könyv és album, valamint könyvkötő gépek, mintadúcok láthatók.

– Hír

21.

Népszabadság, Bp. 1980 jún. 1.

Váci György aranyműves könyvkötő

VÁCI GYÖRGY aranydíjas könyvkötőmester munkáiból nyílt meg kiállítás kedden a győri Rába Művelődési Központban. A tárlaton csaknem 200, növényi ornamentikával és geometrikus formákkal díszített bőrbe kötött könyv és album látható. Bemutatnak régebbi és újabb könyvkötő berendezéseket, mintadúcokat is.

- : Hé

8.

Népszabadság, Bp. 1980 szept. 3

Váci György, könyvkötő

● KÖNYVKÖTÉSZET. Harminc városban mutatták be eddig Váci György többszörösen kitüntetett könyvkötőmesternek a szakma történetét, a klasszikus és modern könyvkötészet sokféleségét szemléltető tárlatát. A Vácon élő mester bemutatóját legutóbb a CSEMADOK szervezésében Kassán tekinthették meg az érdeklődők, a Kazinczy Ferenc-emlékünnepség keretében.

-: O Könyvkötészet

12

Esti Hírlap, Bp. 1980. május 6

Váczi György. iparművész

VÁCZI GYÖRGY KÖNYVKÖTŐ művész munkáiból ma délután 3 órakor kiállítás nyílik Győrött, a Rába Művelődési Központban.

-: o Váczi György könyvkötő :-

12

Esti Hírlap, 1980. szept. 2

Váci György, [könyvkötő]

□ VÁCI GYÖRGY könyvkötőmester A könyvkötészet múltja és jelene című kiállítását ma délután nyitja meg Szij Rezső művészettörténész, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem központi könyvtárában.

2.

–: Váci György

Esti Hírlap, Bp. 1979 jún. 5.

Váci György, könyvkötőmester

Könyvkötészeti kiállítás Mosonmagyaróvárott

Váci György aranydíjas könyvkötőmester alkotásaiból nyílt meg kiállítás csütörtökön a mosonmagyaróvári Hansági Múzeumban. Bemutatják több évtizedes munkásságának legszebb darabjait, egyebek között minikönyvek díszes kötéseit.

A már nyugdíjas mester, aki ma is aktívan dolgozik, munkájában felhasználja a XVI—XVII. századi aranyozási mintákat. A kiállítás anyagát a múzeum saját gyűjteményéből kiegészítette, így a tárlat a magyarországi könyvkötészetből is keresztmetszetet ad a látogatóknak.

—: Könyvkötészeti kiállítás Mosonmagyaróvárott

Népszabadság, Bp. 1981. márc. 27. 7.

Váci György



VÁCI GYÖRGY könyvkötőművész műveinek kiállításával ünnepli a jubileumi könyvhetet a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem. A kiállítást június 5-én dr. Szij Rezső művészettörténész nyitja meg, közreműködik Zoltán Sára, a Miskolci Nemzeti Színház tagja.

Magyar Hirlap 1979/129/9

Váci György

VÁCI GYÖRGY aranydíjas könyvkötő mester munkáiból nyílt kiállítás tegnap Sopronban, a Liszt Ferenc Művelődési Központban.

Magyar Hirlap 1980/6/1/12

Váci György, könyvkötő

● VÁCI GYÖRGY könyvkötőművész munkáinak kiállítását Czine Mihály egyetemi tanár nyitja meg november 16-án, hétfőn délután fél 6-kor a Móricz Zsigmond Művelődési Házban (X., Porcelán utca 4.).

– o Váci György

12

Esti Hírlap, Bp. 1981 nov. 14.

Váci György, [ ]

kék

KÖNYVKÖTÉSZETI KIÁLLÍTÁS nyílt csütörtökön Székesfehérvárott, a megyei művelődési központban Váci György könyvkötőmester munkáiból. A régi mesterség művészi művelőjeként Váci György külföldön is sok elismerést szerzett; művészi érzékét, szakértelmét dicsérik azok a kódexek és nyomtatványok is, amelyek az ő restaurátori keze nyomát viselik.

8.

– : Hk

Népszabadság, Bp. 1978 aug. 18.

Vácri Lukács

ötvös

A debreceni ötvösek 1598-ban kelt artikulusainak ilyen mint debreceni ötvös emlitve

Révész Kálmán. A debreceni ötvösek rendszabályai, 1598–1600. Tört Tár, 1887. 607 l.



6. ábra. Leontodon Borgi képe Boissier „Voyage botanique..." c. művéből (Heyland rajza, kézzel színezve)

velek üresen hatnak. Hálásabb feladat a sokszorosan osztott, keskeny címpájú vagy a dúsan szőrös levelek rajzolása.

Sokkal tetszetősebb az árnyékolt tusrajz. *Hegi* művében csodálatos művészettel készült tusrajzok vannak. Az árnyékolás történhet vonalkázással, hálózással vagy ezek kombinálásával. A régebbi könyvekben általában arra törekedtek, hogy a levelek egész felületét beboritsák, s így valószerűbbé tegyék a képet. Ez a technika azonban gyakran elfedi a lényeget, tetszetős, de nem hű.

A vonalas rajz könnyen sokszorosítható, nem kíván jobb papírost, préselt növényről is készülhet, tehát készítése nincs időponthoz kötve, mint az akvarellé. Sokszorosításkor ajánlatos $^2/_3$ vagy $^1/_2$ kicsinyítést használni, így a vonalak vékonyabbak és egyenletesebbek lesznek. A sokszorosítás litografiával, cinkografiával vagy legegyszerűbben — bár nem kicsinyítve — posokópiával, azaz egyszerű árnyékvető átvilágítással történhet.

A fekete képek közt a ceruzarajz adja vissza legtökéletesebben a valóságot. Maga az a körülmény, hogy 10—12 féle keménységű iron (6H-tól 6B-ig) ad a szürke, vékony vonalaktól a vastag, mélyfeketéig átmenetet, azután a felületek fedése elkent grafitporral, esetleg kombinálása fedőfehérrel szinte korlátlan lehetőségeket ad a művésznek az ábrázolásra. A ceruzarajz sokszorosítása azonban igen jó papírost és gondos nyomást kíván. Inkább csak régi munkákban találkozunk vele (Botanical Gazette, 1894. Thea Mez. lithogr.).

A ceruza, a tus, az akvarell és fénykép más és más feladatok megoldására való. Az utolsó kivételével mindegyikben ott kísért a szubjektív vonás: megbízhatóságuk a megfigyelés alaposságától a forma- és színérzéktől függ. E tekintetben nem mérhetők a fénykép hitelességéhez. *De éppen ezért tudatos, fegyelmezett* munkát kívánnak. A rajzon csak az van, amit a rajzoló megfigyelt. Ezért kell jól ismernie az ábrázolandó nö-

Váczi Margit



7. ábra. Váczi Margit „Aconitum"-rajza a „Román Flórá"-ban



8. ábra. Medveszőlő rajza Hegi „Illustrierte Flora von Mitteleuropa" c. művében

9. ábra. Citrom képe Volkhammer „Nürnbergische Hesperides" c. művéből (rézmetszet)



dr Csapody Vera:
Növényábrázolás.
Természettudományi
kiadvány 1963 [illegible]

VÁLYI GÁBOR:

— A MÁSIK OLD

Ki tudná megmondani, hogy a vietnamizálás hányadik már az amerikai programok sorában, melyeket mint a küzdelmet „véglegesen eldöntő... a kommunisták utolsó erőit is megbénító... Vietnam békéjét és függetlenségét biztosító..." tervet hirdettek meg, s melyek kivétel nélkül kudarcot vallottak. Bizonyos, hogy a vietnamizálás épp oly kevéssé törheti meg a szabadságharcosok kitartását, mint a béke nevét megcsúfoló „pacifikálási" program.

Viszont van egy másik, egy ellenkező előjelű, valódi „vietnamizálás", melyet mindenki átél, aki ellátogat Vietnamba, aki bepillant a vietnamiak életébe, megérzi és megérti sorsukat. A baráttá „vietnamizált" írók művei könyvtárakat töltenek már meg. Írástudó, aki az amerikai agresszió mellett emelte volna fel szavát — John Steinbeck kivételével — nem akadt.

Dávid és Góliát

A történelem tanúsága szerint a háborúkban általában Góliát győz. Vietnamban évtizedek óta, nap mint nap Dávid a győztes.

A demilitarizált zóna közelében, egy földig rombolt halászfaluban, a kis lövedék hatása megsokszorozódik. Viszonylag könnyű így lelőni — mondta ő, de milyen nehéz — gondoltam én — nézni a feléd süvöltő gépet és várni, amíg meghúzhatod a ravaszt.

A vietnami angol nyelvkönyvekből az iskolásgyerekek a legelső kifejezések közt tanulják a „Hands up"-ot (Kezeket fel!) és azt, hogy „Surrender!" (Add meg magad!) Nem egy kisfiú és kislány használta már fel a tanultakat amikor a lelőtt repülőgépből kiugró, állig felfegyverzett amerika katonát elfogta.

Dávid varázsához hozzátartozi hogy a szükségből érdemet kov csol, a furfangot és észt csatasor állítja a technikai túlerővel szer ben. A lebombázott hidak pótlás ra, ha a szükség úgy kívánta, új hidat a víz színe alá építetté néhány száz méterrel odébb ped szalmafonatból, vászonból álhic húztak a víz fölé, hadd hulljan erre a bombák.

Észak-Vietnam légi és tüzérs tönkreveretése óriási, a fogyasz társadalomhoz méltó pazarlás folyt. A vietnamiak ezzel az e bertelen pazarlással az emberéle tel való takarékoskodást, a véde kezés bölcsességét állították szem

Váci Mihály

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1970 APR 2 31

1021



Váci Mihály: Önarckép, 1955 (rézkarc)

nuló az üze
géptípus ela
rűbb kerül
billentyűkke

A SZAKM
nításában is
és a készsé
fontos. Ala
verkezve, h
tanuló a
fogja állni a helyét. Tud alkalmazkodni a rohamos fejlődés követelményeihez. *Megvan az alapja a továbbképzéshez, az átképzéshez.* Ehhez kell a sokoldalúan művelt ember. Nem lehet jó szakember, aki nem tudja kifejezni magát, mert nem ismeri anyanyelvét. Hiányos alapműveltségre ma már nem lehet szaktudást és készségeket alapozni. A saját szakmája területén sem tudja a fejlődést követni a műveletlen szakember. Külön tanulmányt képezhetne annak a kárnak az értékelése, amit az ilyen ember akkor csinál, amikor másokat kellene irányítania.

Igen! — de hol a határ? Mennyi műveltség és mennyi szaktudás? Ennek eldöntésére nem vállalkozhatom. Az említett írás szerint a perzsákat „nem az állig felfegyverzett erős Spárta állította meg, hanem a homéroszi eposzokon nevelkedett, szelíd, művelt Athén".

ENGEDTESSÉK meg végezetül, hogy együtt szomorkodjam a szerzővel humán műveltségünk pusztulásán. Ő ezt írja: „Lehetséges, hogy az ezredfordulóra már csak az egyházi iskolát végzettek és a papok tudják elolvasni (eredetiben latinul) Rákóczi vallomásait, Janus Pannonius verseit?" Igen — ki fogja majd Anonymust eredetiben olvasni? És kit érdekel majd?

Mi lennénk az utolsó nemzedék, akik megértik, mit akart megvalósítani Szent-Györgyi Albert? Akik tudjuk, hogy miért szerette a zenét Einstein? Mi még tudjuk, „hogy szakma sok ezer van, de emberiség csak egy, egyetlen egy".

Dr. Barla Ferenc
Győr

gdíjasok
tésnélküliek

mely helyen magukra hagyva küszködnek, mert nem tudnak velük rendszeresen és tervszerűen *foglalkozni*. Szinte érthetetlen, hogy néhány szórványos kísérlettől eltekintve nem gondolnak a nyugdíjasok segítő munkájának bekapcsolására. A legtöbb pedagógus a továbbszolgálást nem vállalja: 55—60 év után már fárasztó a mindennapos tanítás, osztályfoglalkoztatás, fegyelmezés, és — valljuk meg — az ösztönzőnek szánt 3 százalék sem komoly ösztönző erő. De arra

előtte. Mi a világszerte ismert regényben Don Quijote eredeti neve?

a) Pedro Cardenio
b) Alonso Quijano
c) Alejandro Carrasco

3. Éjjeli kivilágításban különösen szép látványt nyújt Madrid egyik legnépszerűbb kútja, az 1792-ben, III. Károly idején épült Fuente de Cibeles. Minek az istennője volt az ókori görög mitológiában Kübelé, a gyönyörű kút névadója?

a) a termékenység
b) a víz
c) a fény

4. Madrid legelőkelőbb promenádján áll a nemzeti könyvtár és múzeum épülete. A számos múzeumnak otthont adó nagyszabású építmény alapjait II. Izabella rakta le, s az intézmény felavatása Amerika felfedezésének 400. évfordulóján történt. Melyik esztendőben avatták fel a múzeumot?

a) 1886
b) 1892
c) 1896

A helyes megfejtést beküldők között öt darab 300 forintos vásárlási utalványt sorsolunk ki. A megfejtésekhez minden alkalommal kérjük mellékelni a pályázati szelvényt is.

PÁLYÁZATI SZELVÉNY

1978. május 28.

Beküldési határidő: június 5. Cím: Lapkiadó Vállalat Reklámszerkesztősége, 1073 Bp., Lenin krt. 9—11. A levelezőlapra írják rá: a Magyar Nemzet pályázata. A megfejtést és a nyertesek nevét június 6-i, keddi számunkban közöljük.

KER

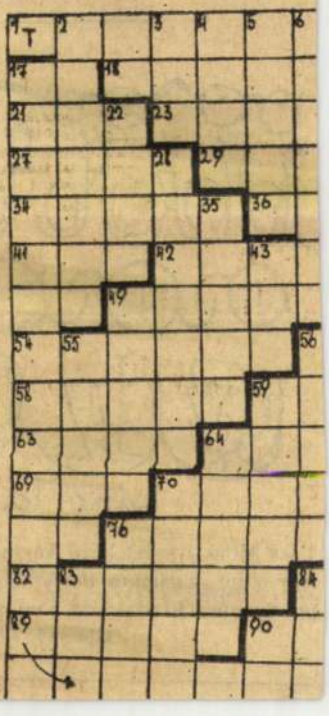

MAGYAR NEMZET

Váci Mihály költ. rajza

1978 MÁJ 28

1021

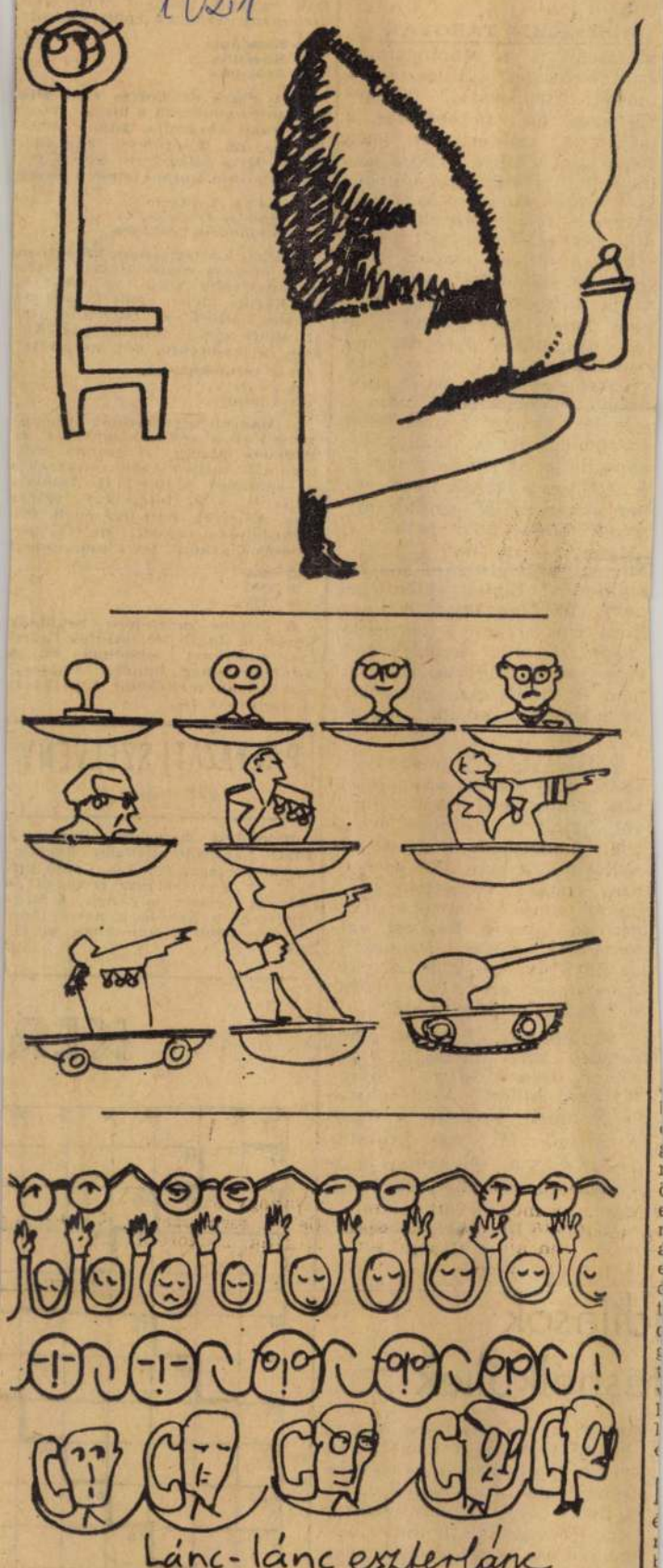

Váci Mihály saját kezű karikatúra-rajzai Utazás Bürokrontziában című szatirikus költeményéhez — melynek legelső, de már posztumusz kiadása az idei könyvhétre jelent meg a Magvető Könyvkiadó gondozásában

Váci Mihály, író

[grafikus]

A posztumusz könyv, a Váci Mihályé, a költő kezevonásával: szellemes rajzaival, az *Utazás Bürokroneziában*, ez is egykettőre eltűnt a könyvsátrak polcairól.

Bata Imre: Könyvszemle

7

Népszabadság, Bp. 1978. jún. 6.

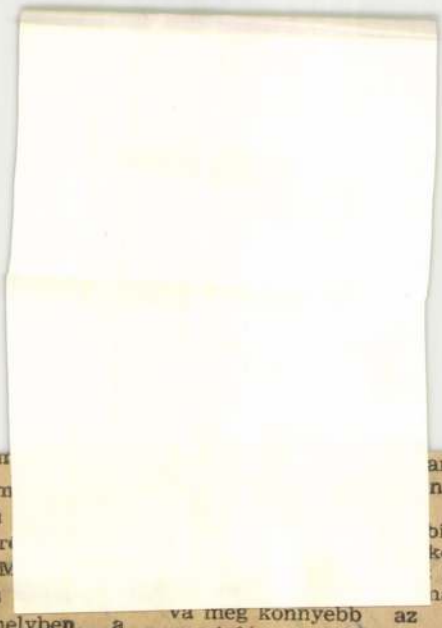

Hosszú és nem
egyenes vonalú
után a párt er
siker koronázta. M
Népszava 1941-es
nyi száma, amelyben a kommunisták oldalán együtt tettek hitet a szociáldemokrata baloldal képviselői a legkülönfélébb patrióta irányzatok harcosaival a fasizmus ellen, amely mint a „finánctőke legreakciósabb, legsovinisztább, legimperialistább elemeinek nyílt terrorista diktatúrája" — Magyarország felfalását is tervbe vette.

Ebben az ünnepi népfrontszámban Szakasits Árpád és a baloldali szociáldemokraták; Kállai Gyula, és vele a kommunisták egész sora; Szekfü Gyula, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Móricz Zsigmond, Darvas József, Benedek Marcell és mellettük a közéleti személyiségek népes tábora jelentkezett hitvallásával.

E sorok írója — úgyis, mint a szóban lévő lappéldány egyik szerzője — élő tanúja a kommunista akció hallatlan sikerének. Tény: a népfrontpolitika benyomult a magyar közéletbe. Megvetette a lábát a szakszervezetekben, a szociáldemokrata pártban, a legkülönfélébb munkás egyesületekben és tért nyert a haladó polgári értelmiségiek soraiban. A siker titka: a kommunista párt képes volt megértetni az ország legjobb elemeivel: a népfrontpolitika harcos antifasiszta politika, ami nélkül Magyarország függetlensége és szabadsága nem valósulhat meg.

Szakasits Árpád a lap első oldalán tette közzé a közös jelszót: Független, szabad, haladó Magyarországot! És hozzátette: „Magyarország szabadsága és függetlensége, a népszabadság gondolata és a szociális haladás nem a pillanat politikai jelszava tehát, hanem mélyen átgondolt és a magyar történelemben gyökerező életprogram". Szekfü Gyula utalt a történelmi

arró
nég
é
bizo
kell
kü
náll

va meg könnyebb az elpusztulás, mintha sokan nagyon sokan megértik egymás szavát". Bajcsy-Zsilinszky Endre a kossuthi függetlenségi gondolatot elemezve szólt kortársaihoz: „...bármennyire is bizonytalan a harc kimenetele, de nem hozhat végleges bukást egy nagylelkű és bátor nemzet számára, ha minden erejével kiáll nála sokszorta hatalmasabb erőkkel szemben is..." Móricz Zsigmond ugyancsak történelmi példára hivatkozott: „Petőfi az egyetlen, aki soha egy pillanatra sem feledte el, hogy azonnal és végzetesen fel ne emelje a szavát a nép mellett. Egész élete egyetlen harc volt, egyetlen nagy eszme érdekében: megszüntetni a jogtalan és oktalan rabságot..." Kállai Gyula „Az önálló államalapítás" című cikkében — áttekintve a nemzeti történelmet — állapította meg: „...egy magasabb gazdasági és politikai rendszerbe sohasem lehet beilleszkedni az ország függetlenségének és szabadságának feladása árán... csak az ország legteljesebb függetlensége biztosíthatja a társadalom haladó irányú átalakítását..."

A korabeli magyar reakció felhördült. Lemérte népfrontmegnyilatkozás hatását és erejét. Megretten tőle. Volt oka rá. A kommunisták tekintélye hatalmasan megnőtt. A szociáldemokrata párton belül baloldal végre érvényesítette erejét: félreállította jobboldalt és mozgósította párt valamennyi becsülete tagját. A kommunisták vezette akció bebizonyította demokratikus nemzeti egységfront nélkül az erő

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188 307

KELETMAGYARORSZÁG

1965 DEC 25

Január 15 — február 15

Szabolcs-szatmári 1021 művészeti hetek

Kétszáz rendezvény megyeszerte

Elkészült a Szabolcs-Szatmári művészeti hetek programja. Január 15 és február 15 között mintegy kétszáz rendezvényt tartanak a megye községeiben a TIT, a Hazafias Népfront, a KISZ, a nőtanács, a MESZÖV, a szakszervezetek és a művelődési házak. Az idén első ízben sorra kerülő művészeti hetek célja a művészeti ismeretterjesztés színvonalának emelése, az esztétikai nevelés, ízlésfejlesztés. A rendezvények zömét kiállítások, hangversenyek, filmbemutatók és ankétok, előadások, művészeti témájú klubfoglalkozások képezik.

A megyeszékhelyen iparművészeti kiállítás nyílik január 15-én a József Attila Művelődési Házban. A hónap folyamán az Állami Zeneiskola két hangversenyt ad, vendégül látjuk a békéscsabai „Napsugár" bábegyüttest, a TIT-ben megnyílik a szabolcsi képzőművészek grafikai kiállítása. Vámosi Ferenc a modern építészetről, Szilágyi Péter a művészet szerepéről tart előadást. A Debreceni Irodalmi Színpad vendégszereplésével Váci Mihály estet rendeznek Nyíregyházán. A „Lányok — asszonyok" című műsor két vendégművésze Lorenz Kornélia és Jancsó Adrienne lesz. Érdeklődésre tarthat számot Harangi László előadása, melynek címe: „Hogyan nézzünk tv-t?"

A művészeti hetek rendezvényeinek gerincét a *kisvárdai járásban* a járási művelődési ház amatőrfilmklubja biztosítja. A vulkánban és a járás több községében bemutatják az amatőrfilmesek alkotásait. *Mándokon* szakköri kiállítások nyílnak. *Tornyospálcán* műsort rendeznek „A magyar népdalköltészet" címmel, *Kisvárdán* népi díszítőművészeti kiállítás megnyitására kerül sor. Parasztkórusok iskolai énekkarok részvételével és a Debreceni GÖCS énekkarának vendégfellépésével dalostalálkozót tartanak *Fényeslitkén.*

A nyíregyházi járás rendezvényei közül kiemelkedik Huszár István kiállítószerint sor kerül a Rakatása *Rakamazon.* A tervek mazi kis galéria ünnepélyes megnyitására is. *Kótajban* társasági táncversenyt, *Demecserben* ifjúsági hangversenyt rendeznek. A *tiszalöki járási* művelődési ház egyik programja a megye népdalkultúráját kívánja bemutatni énekkari, zenei illusztrációkkal. *Tiszavasváriban* lakásművészeti kiállítás nyílik, valamint megtartják az öntevékeny művészeti csoportok bemutatóját *Tiszalökön.* A Tiszavasvári Alkaloidában képzőművészeti kiállítást nyitnak a művészeti hetek idején.

Járási szavalóversenyt rendeznek *Fehérgyarmaton, Tunyogmatolcson* filmesztétikai előadás keretében archív filmeket mutatnak be. Művészeti napot tartanak a baktalórántházi járás három községében — *Nyíribronyban, Apagyon és Ófehértón. Nagykállóban* és *Balkányban* egy kiállítás a művészeti témájú könyveket adja közre, s ugyanezen a két helyen „Szabolcsi táncok" címmel népi tánccsoportok lépnek fel.

A megyei művészeti hetek keretében három járási székhelyen kívánják bemutatni a IX. megyei tárlat anyagát. A hetek gazdag rendezvénysorozatát ifjúsági szellemi vetélkedők és művészeti témájú klubfoglalkozások egészítik ki.

(szilágyi)

Gárdonyi Galéria

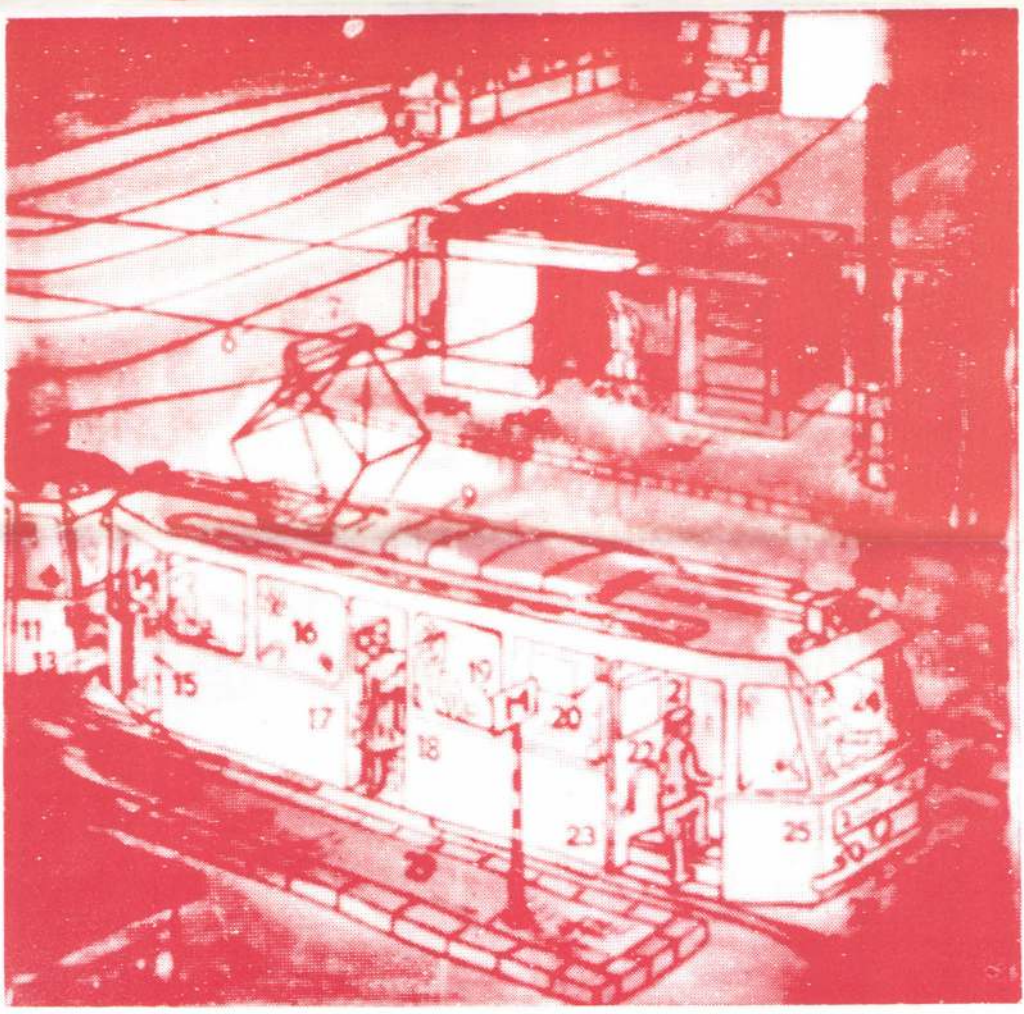

SZERETETTEL MEGHÍVJUK
ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT

1992. NOVEMBER 18-ÁN (SZERDÁN), 16 ÓRÁRA

VÁCZI MIKLÓS

GRAFIKUS

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: **DR. LOSONCI MIKLÓS**
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ A **JÓZSEF ATTILA**
MŰVELŐDÉSI KÖZPONT I. EMELETÉN

CÍME: H–2120 DUNAKESZI (GYÁRTELEP)
ÁLLOMÁS SÉTÁNY

NYITVATARTÁS: **1992. NOVEMBER 18-TÓL**
DECEMBER 2-IG

MUNKANAPOKON:	10–12
	14–18
SZOMBATON, VASÁRNAP	10–12
	16–18

A CSOPORTOS LÁTOGATÁST KÉRJÜK
ELŐRE TELEFONON BEJELENTENI: 27/41–783

MEGKÖZELÍTHETŐ: NYUGATIBÓL VONATTAL,
ÁRPÁD-HÍDTÓL A TÁVOLSÁGI BUSSZAL (30')

A GÁRDONYI GALÉRIA TISZTELETTEL

MEGHÍVJA ÖNT ÉS CSALÁDJÁT

VÁCZI MIKLÓS

GRAFIKUS

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

DR. LOSONCI MIKLÓS MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS HELYE: **JÓZSEF ATTILA MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (I. EMELET)**

(DUNAKESZI GYÁRTELEP, ÁLLOMÁS ST.)

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: **1992. NOVEMBER 18-TÓL DECEMBER 2-IG**

MUNKANAPOKON: 10 – 12 ÓRÁIG

14 – 18 ÓRÁIG

MUNKASZÜNETI NAPOKON: 10 – 12 ÓRÁIG

16 – 18 ÓRÁIG

MEGKÖZELÍTHETŐ: NYUGATIBÓL VONATTAL, ÁRPÁDHÍTÓL TÁVOLSÁGI BUSSZAL DUNAKESZI GYÁRTELEPIG.

VÁCZI MIKLÓS grafikus

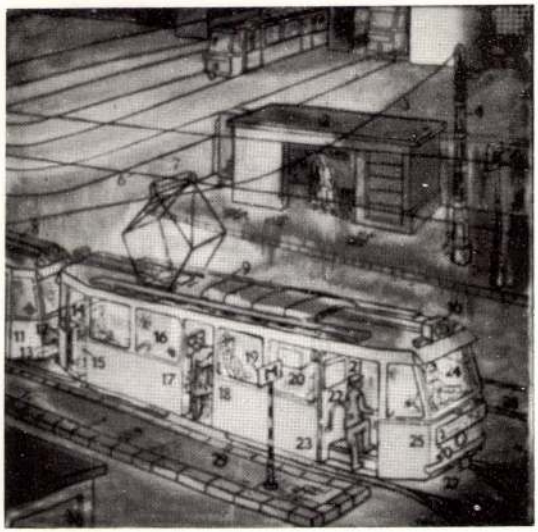

MEGHÍVÓ

Váci György, könyvkötő

● VÁCOTT A MÓRICZ ZSIGMOND Művelődési Házban megnyílt Váci György kétszeres Aranydíjas könyvkötőművész kiállítása, amelyet november 25-ig lehet megtekinteni.

– o Vácott –

12.

Esti Hírlap, Bp. 1981 nov. 17.

Váci György könyvkötő művei

● KIÁLLÍTÁSOK. Ma délután Váci György könyvkötőművész kiállítását Sopronban, a Liszt Ferenc Művelődési Központban, Szemadám György festőművész tárlatát Győrött, a Petőfi Sándor Ifjúsági Házban nyitják meg.

-: o Kiállítások

12

Esti Hírlap, Bp. 1980. máj. 31.

Október 25-én nyílik

Budatranspack nemzetközi anyagmozgatási és csomagolási szakkiállítás

Több mint 120 hazai és külföldi vállalat mutatja be legkorszerűbb anyagmozgatási, csomagolási berendezéseit, gépsorait az október 25-én a BNV „A" pavilonjában megnyíló Budatranspack nemzetközi anyagmozgatási és csomagolási szakkiállításon. A bemutatóról csütörtökön sajtótájékoztatót tartott Déri Tibor, az anyagmozgatási és csomagolási intézet igazgatója.

A kétévenként megrendezett kiállítás felsorakoztatja azokat a legújabb eszközöket, eljárásokat, amelyekkel csökkenthető a nehéz fizikai munka. Ez annál is inkább fontos feladat nálunk, mert a hazai anyagmozgató gépgyártás viszonylag lassú ütemben követi a többi ágazat fejlődését, s még aránytalanul sokan, mintegy egymillióan foglalkoznak rakodással.

A kiállítással egyidőben műszaki-tudományos tanácskozásra is sor kerül.

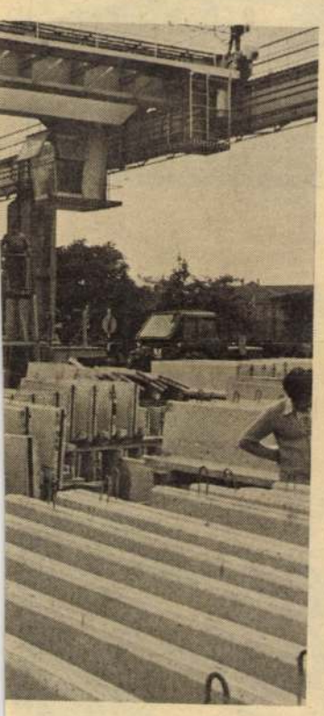

egy hatszázmillió forint értékű
nféle lakótelepi járulékos lé-
nel-elemek tárolóhelye
József felvétele – KS)

Szakszervez[illegible]

Két éve, hogy megalakultak a MEDOSZ helyi szervezetei a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben is, az MSZMP KB Titkársága 1975. június 9-i határozatának és a SZOT, a MEDOSZ és a TOT irányelveinek megfelelően. Jelenleg már megyénk termelőszövetkezeteiben, a TÖVÁLL-oknál, egy hegyközség szövetkezetnél és a megyei tsz-szövetségnél összesen 44 szakszervezeti alapszervezet működik, amelyek összesen mintegy 4 ezer taggal az alkalmazottak több mint 61 százalékát tömörítik magukba.

A számok, adatok felsorolása is bizonyítja: szükségszerű volt ez a lépés. Elegendő, ha csupán arra gondolunk, *hogy a termelőszövetkezeti demokrácia rendszere egy új, egyre erősebbé váló tömegszervezettel erősödött, amely az alkalmazottakat jobban bevonja a közös gazdaság ügyeinek intézésébe, fokozza felelősségüket a gazdálkodás, a közéleti tevékenység eredményességéért.* Ugyanakkor érdekképviseletüket is biztosítja, s lehetőséget ad arra, hogy a termelőszövetkezetekben dolgozó alkalmazottak a tömegszervezeti politikai oktatás révén megszerezzék a munkájukhoz szükséges politikai ismereteket.

Annak idején bizony gyakran megkérdezték a szervezőktől nemcsak tsz-vezetők, hanem az alkalmazottak is: minek ez, kinek kell ez? Több mint egy éves meggyőző, felvilágosító munkára volt szükség, hogy elfogadtassák érveiket, megérttessék az alapszervezetek, a csoportok létrehozásának, működésének hasznosságát. Meg kellett értetni azt, hogy a termelőszövetkezetekben a szakszervezetek szerepe az érdekvédelem mellett elsődlegesen a termelés segítése, a szocialista brigádmozgalom továbbfejlesztése, a munkás-paraszt szövetség erősítése és az alkalmazottak szervezett, rendszeres tudati, politikai képzése.

A rendszeres szervezeti élet megindítása sem volt könnyű, sőt ma sem az. Jómagam is tapasztaltam néhány termelőszövetkezetben, hogy a szervezeti élet, fegyelem egyelőre a tagsági bélyegek árának behajtását jelenti, ami kiegészül egy-két értekezlettel évente, vagy pedig jobb esetben néhány rendezvénnyel. Az is igaz, hogy maguk a szakszervezeti tisztségviselők sincsenek mindenütt tisztában jog- és feladatkörükkel. Ezt a bizonytalanságot jelzi, hogy két év alatt a tisztségviselők és a bizalmiak 40 százaléka (!) kicserélődött.

Az esetek többségében azonban a szakszervezeti alapszervezetek valóban a szövetkezeti élet egyre erősebb, életképesebb fórumaivá váltak a helyi pártszervezetek és a MEDOSZ megyebizottsága segítségével. Az SZMT elnöksége ma összegezi a tapasztalatokat és határozza meg a további tennivalókat. Arra keresnek választ: mit kell tenni azért, hogy a szövetkezeti és a szakszervezeti demokrácia még jobban kiegészítse és erősítse egymást és a tsz-ek gazdasági, társadalmi feladatainak eredményesebb végrehajtását segítse.

(szilágyi)

Lakások és igénylők

A hazai közvélemény tudomást szerezhetett az Állam és Igazgatás — című havi folyóiratból: Hogyan alakult megyénkben a több gyermekes családok lakáshelyzete és milyen megoldásokon fáradoznak a helyi tanácsok és a megyei vezetők. *Dr. Hardy Zoltán*, a megyei tanács vb-titkára számolt be tanulmányában erről a fontos feladatról. Bár tanulmányt említettem, mégsem elvi fejtegetésről van csupán szó. Nagyon is napi feladatot — számokkal, tényekkel, döntésekkel alátámasztva — boncolgat a szerző. Nevezetesen azt, hogy a párt Központi Bizottságának 1972. évi és a Politikai Bizottság 1973-ban hozott határozatát miként ültetjük át a gyakorlatba.

A helyzet nem rózsás!

Amíg országosan öt év alatt a kétszeresére, addig megyénkben a háromszorosára emelkedett a lakásigénylők száma. Különösen kedvezőtlen a helyzet a városokban. Jelenleg 12 288 lakásigénylőt tartanak nyilván a városi tanácsok, és ebből 511 a nagy családos. Tavaly a megye hét városában összesen 203 lakást juttattak a sokgyermekes családoknak. Önmagában a szám jelentős és mégis kevés, sőt, csekély az igényekhez képest.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)
Váci György könyvkötőmester.
1978 OKT 2 01

1021

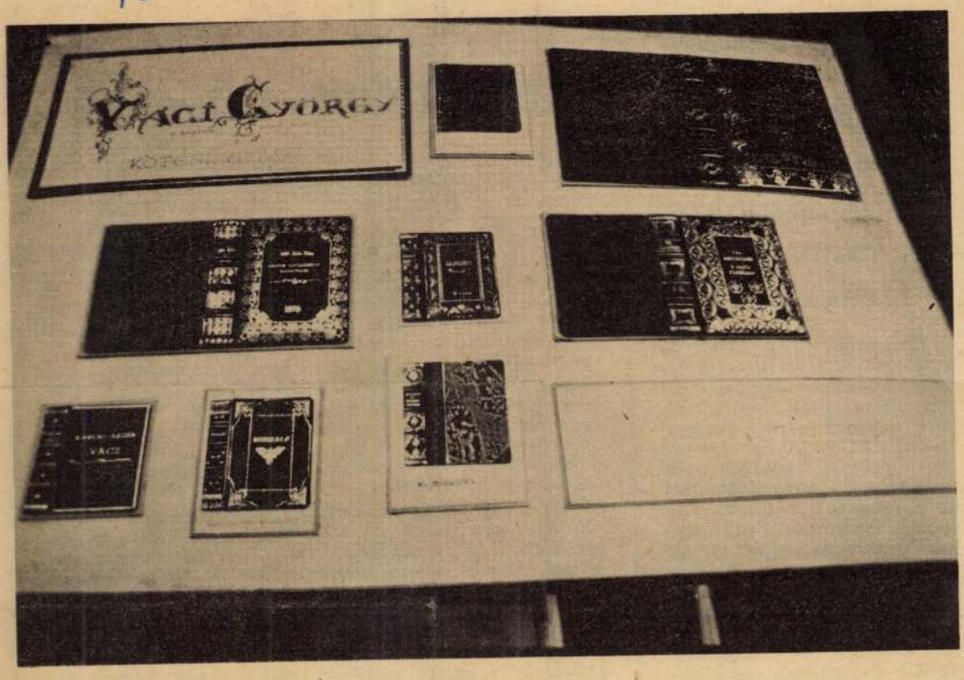

Váci György kötései

Váci György könyv-története

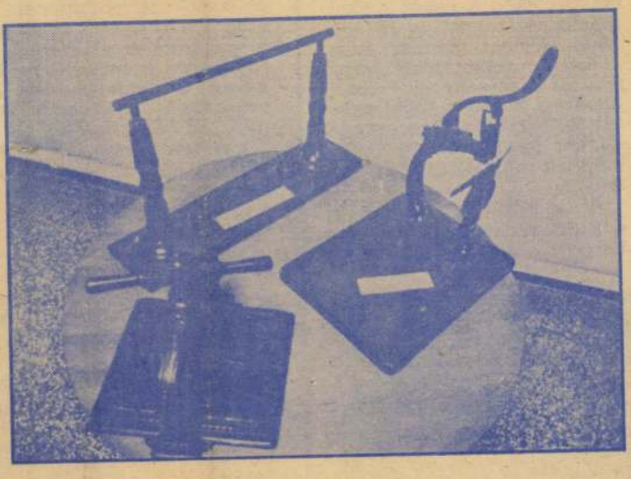

A könyvprés és egyéb régiségek

Veszprémben a megyei könyvtárban a napokban nyílt meg Váci György könyvkötőmester kiállítása. A tárlat bemutatja a könyv, illetve a könyvkötészet történetét, alapanyagainak s szerszámainak fejlődését az ókortól napjainkig, s a jeles váci könyvkötőmester munkáiból is bemutat néhányat. Felvételeink a veszprémi kiállítás néhány részletét örökítik meg.

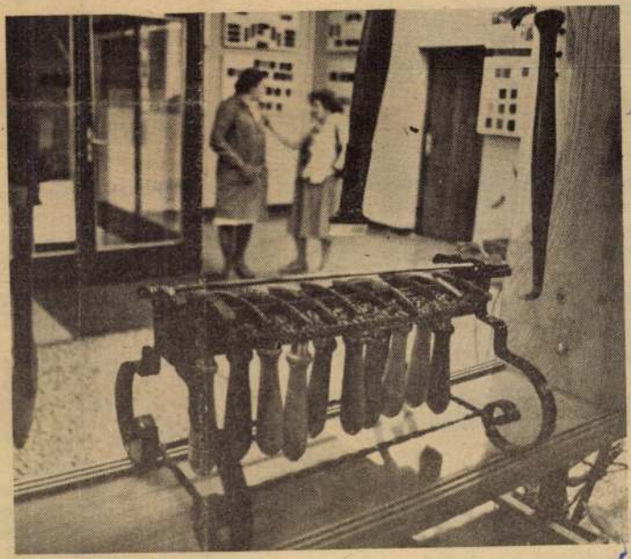

A mester szerszámai

egy hónapig va
Azután megke
folyamat: szeg
válik az étlap
áruválaszték,
nebbé a személy
nyagoltabbá a h
így tovább.

Miért?

Mivel e jelen
hanem a *vendég*
a legjellemzőbb,
itt az okokat.
például a Népkö
útján levő *Trojk*
hosszú időn át a
szabb hírű *kesdobalok*
közé tartozott. Tavaly
igen nagy költséggel *el-*
ső osztályúvá varázsolták,
amit meg is érdemelt a
szépen berendezett és fel-
szerelt sörözője, teázója,
ételbárja egyaránt.

Pusztuló berendezés

Vezetője, *Babics Éva,* megdöbbentő közléssel kezdi:

— Nálunk ma is napirenden vannak a verekedések, sűrűn kell kihívni a rendőrséget. *Én is kaptam már néhány pofont a kedves vendégektől.*

Nézem ezt a szép, fiatal, hosszúhajú lányt. Nem tudom elképzelni, ki volt képes arculütni, de ezt hagyjuk a rendőrségre. Az viszont már a mi témánkhoz tartozik, hogy *Babics Éva rövid vendéglátóipari működése alatt megcsömörlött szakmájától.* A kérdésre — véleménye szerint miért zül-

— A tervezőket, a berendezőket vagy a Trojka gazdáját, a *Belvárosi Vendéglátó Vállalatot* hibáztatja? *És a személyzet?*

— A vállalatomra semmi rosszat nem mondok — szakít félbe riadtan. — A személyzet? *Tizenhat helyett tízen vagyunk. Ha a szakács hidegen adja ki az ételt, nem szólhatok neki, mert elmegy. Ez vonatkozik a takarítóra is, ha éppen van;* legfeljebb én állhatok be helyette. Nem ártana, ha a főnökök gyakrabban meglátogatnának bennünket.

A kiszolgálás színvonala

Ezek után már nagyjából elképzelhető, hová jutott az első osztályú Trojka néhány hónap alatt, s valamelyest következtethetünk az okokra is. Ez utóbbiakat bizonyára másként látják más helyről. *Somogyi Jenő,* a Pan-

berek i
azok a
lyek a v
peket
tartják.

— *És*
ge, a k
nala? —

— Vé
az *ke*
romlik
dezés, a
S hogy
Mi ugy
ket, as
ket has
a házt
igénybe
lehet

Az

Pént
nak, a
Bizotts
MSZBT
sével
saság

Szc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 SEP 1
NÉPSZAVA
Váci András
1021



Váci András: Telefonök

rintot,
ponti
hozzá s
ni.

Nem
hogy a
len ép
kellene

— *Vo*
nyek i
kell le
ez az
bányász
bányász

pen szemben az akkori cifra tisztikaszinóval. Ezért a felújítás mellett döntöttünk.

Mennyibe került a felújítás, és kik adták a pénzt?

— *Legnagyobbrészt a vállalat. Sőt, magát a*

szeti vezetője. — A Színház működéséhez a Kulturális Minisztérium ad évente kétmillió forintot, a városi tanács az egész házhoz 360 ezret, a SZOT pedig az SZMT-n keresztül évi egymilliót. A tervek alapján egyévi üze-

—
mű
dete
nács
ga
sána
telet
lyáz

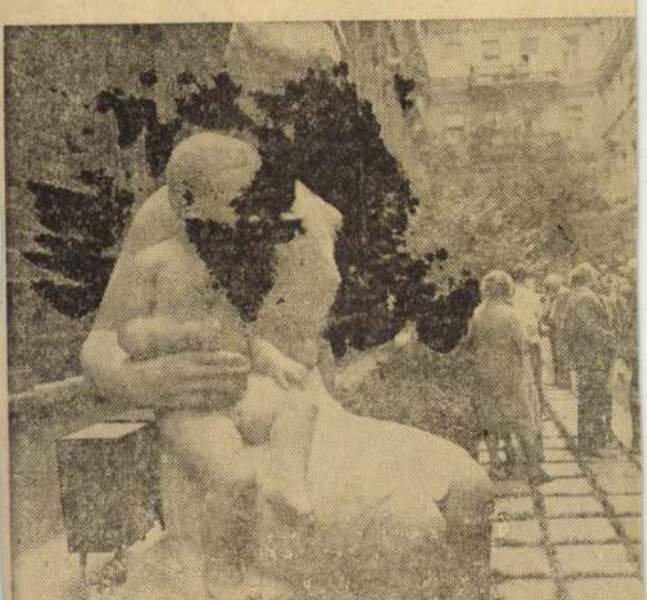

A Fővárosi Szabadtéri Galériában (VIII., Vas utca 15.) „A kortárs szobrászatunkban" címmel nyílt kiállítás. Tizenhá tásait a nemzetközi gyermekév alkalmából gyűjtötték ös múzeumban (F

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 SEP 8

Váci András

NÉPSZAVA

festő + grafi [illegible]

egallt. Részemről lezártam ügyet, ha én minden hamlóért örjöngenék, már

1021



Váci András: Szőnyegszövő

Cigány-nyelvtan

A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadásában megjelent az első olyan munka, amely a magyarországi cigányság nagy többségének, a lócsiszár-törzsnek, a lováriknak az anyanyelvével foglalkozik. Megdöbbentőnek találom, hogy ez az első ilyen kísérlet. Elvégre ma is mintegy kétszázezer cigány él az országban, egyenjogú állampolgárok, továbbá idegenforgalmi nevezetességek — és nyelvük mégis ennyire kívül esett a tudományos érdeklődésen.

Nem vagyok illetékes abban, hogy a szerzőknek — Hutterer Miklósnak és Mészáros Györgynek — valamint a kötet szerkesztőjének, Vekerdi Józsefnek a munkáját tudományos szempontból megítéljem. De ahhoz elég élénk a fantáziám, hogy elképzeljem, milyenek is lehettek azok a „sokszor embertelen nehézségek", amelyek között a kutatók a nyelvtani és szótári adatgyűjtést végezték. A huszadik századi Európából egy magnóval felszerelve betörni zárt, öntörvényű törzsi közösségekbe, s a megszokott erkölcsi és higiéniai normákról megfeledkezve, megnyerni bizalmukat, sőt közreműködésüket — ez nem lehetett gyerekjáték. Ennek első feltétele nyilván az volt, hogy a gyűjtő ne pittoreszk kalandnak lássa a lovári életformát, hanem normális, hagyományosan berendezett hétköznapi életnek. Teljesen más vonatkozási rendszerbe kellett áthelyeznie magát, hogy az anyag birtokába jusson, és ez a szempont-váltása nem lehetett külsődleges aktus, látványos tornászmutatvány. A szerzők roppant teljesítményéhez képest túlontúl szerénynek látszik az ötszázas példányszám, mely még a holti árusítást is lehetetlenné te-

A munkának külön értéke, hogy az utolsó pillanatban fogtak hozzá. Az ipari fejlődés nyilván perceken belül szétbomlasztja a cigány-törzsek életformáját, a lócsiszárok, a sátorosok, a rézművesek, a dögészek, a lombosok, a házalók, az üstfoltozók és a többiek a hagyományos munka fogytával bekényszerülnek a körülöttük élő és dolgozó nagyobb közösségbe, és ez nyelvük fokozatos feladásával jár. Erről a folyamatról ékesen tanúskodnak a közölt szótár magyar jövevényszavai — úgy vélem, általános érdekű nyelvész-feladat lehet egy nyelv gyorsított integrálódási folyamatának megfigyelése.

A cigányok törzsi életformájának feladását, „európaizálódását" normális és üdvös folyamatnak tartom. A legkínosabb, hogy ezt még mindig az az előítélet-gyűrű akadályozza, amellyel fölöttébb kultúrált honfitársaink jórésze még ma is körülveszi őket. Sosem felejtem el: tavaly a Ferencváros —Vasas mérkőzésen egy vasutas úr ült mögöttem, aki rejtélyes izgalomba jött, ahányszor Farkashoz került a labda. Ilyenkor felugrott, és kimeredő szemmel üvöltözte, hogy „te rohadt cigány", sőt, sikeres cselek esetén a „büdös" valamint a „mocskos" jelzővel is megtisztelte a középcsatárt. Ehhez hasonló megkülönböztetést 60 000 ember jelenlétében — nagyon helyesen — nem merte volna megkockáztatni, ha Farkast netántán bármi más származásúnak vélte volna. A cigány az egyetlen néptörzs vagy faj, amelyet még mindig nyíltan lehet gyalázni nálunk. Ilyen körülmények között Hutterer Miklós és Mészáros György munkája politikailag is jelentős — a cigányság nyelvteremtő és konzerváló erejét és szellemi hajlé-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Váci András

ÉLET ÉS IRODALOM

1961 FEB 17.

1021



Váci András: Ülő nő

A szakszе

Pinochet „intézményesít"

Santiagóban mind több szó esik az *„intézményesítés"-ről*. A felületes megfigyelő azt hihetné, hogy *Pinochet* és társai „kedvet kaptak" szomszédaiktól, kollégáiktól a visszavonulásra. Chilében azonban nem az történik, ami Ecuadorban, Bolíviában, Peruban vagy Brazíliában. A katonák nem óhajtják visszaadni a civileknek a véres puccs révén megszerzett hatalmat. Csupán *a homlokzat átmázolásáról* van szó. A változatlanul tartó *nemzetközi elszigeteltség* és a — derülátó és dicsekvő nyilatkozatok ellenére — *nehéz gazdasági helyzet*, meg a különböző formákban megnyilvánuló *ellenállás* következménye a látszatliberalizálás.

Sem Pinochet, sem a junta más tagjai nem mondták meg egyetlen alkalommal sem, hogy *mikor* számolják föl saját hatalmukat. A tisztesebb *látszatot* szolgáló intézkedések azonban kétségtelenül egymást követik. A hatalom fasiszta jellegéből következik, hogy a tábornokok rendeletei *még hosszú távon sem* eredményezhetik a polgári demokratikus intézményrendszer és a szabadságjogok helyreállítását. Akkor hát miről van szó? Lényegében a puccs óta hozott elnyomó intézkedések némelyikének *enyhítéséről*, illetve *visszavonásáról*. Ez a folyamat *1978 augusztusában* kezdődött, amikor a junta *amnesztiát* hirdetett meg a politikai bűncselekmények elkövetőire. Ezt követte a *sajtócenzúra* megszüntetése, majd a *szakszervezeti törvény* módosítása.

A módosítás lényege, hogy a szakszervezeti vezetők *nem választhatók újra*, és a szakszervezetek *nem vehetnek részt politikai tevékenységben*. Ez utóbbi rendelkezés a szakszervezeti vezetők *politikai tisztségviselését* tiltja. Ez a módosítás *1979 januárjában* lépett életbe. Ezt követte a *sztrájkjog* visszaállítása, majd a *kollektív tárgyalások* rendszerének visszaállítása. Ez utóbbi rendelkezés *1979 márciusában* lépett életbe.

A szakszervezeti törvény módosítása

Váci András

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

festő - grafikusművész

1979 MÁJ 13

NÉPSZAVA

1021

1979. május 13.



Váci András: Vidéki emlék

szöri kérésé
múlt év dec
mekei után
díjat a MÁV
tó Üzemető
szervezeti b
rint távira
hétgyermek
pénzküldem
ről, az összeget pedig azonnal kifizették a vállalat pénztárában.

Mosógép-alkatrész

Régóta keresett alkatrészt Hajdú 201 típusú mosógépéhez özv. Keller Jenőné (Tata, Somogyi Béla u. 31.) — ám hiába. Közbenjárásunkra a Gelka sietett segítségére. Levélben értesítették olvasónkat, hogy rendelkeznek a szükséges alkatrésszel, s kérték a mosógép mielőbbi beszállítását a tatai szervizbe.

Vita a „Mókus" körül

A „Mókus" ecset minőségére panaszkodott Jutasi Ádámné (Budapest XIII., Sallai Imre u. 6.). A VI. kerületi tanács kereskedelmi osztályának tájékoztatása szerint a szóban forgó ecset csak porfesték használatára alkalmas, azonban olvasónk megnyugtatására elrendelték a Lenin krt. 98. sz. alatti Háztartási Boltban vásárolt

ülő kisgyermekkel [illegible] mamákon pedig úgy segít, hogy a lehető legközelebb áll a járdaszegélyhez, hogy megkönnyítse a fel- és leszállást — írja B. L. a rákospalotai nyugdíjasok nevében.

Biztos kezek

A közelmúltban a Bosnyák tér és a Nagy Lajos király útja sarkán szálltam fel az 5220-as számú autóbuszra. Utastársaimmal együtt dicsértük a vezető figyelmét és gondosságát. Jó előre bemondta a következő megállók helyét és azt is, hogy onnan milyen járművekre lehetséges az átszállás.

Külön említést érdemel, hogy mindvégig biztos kézzel és jó érzékkel vezette járművét, úgy, hogy a legkisebb zökkenő nélkül értünk úticélunkhoz.

Nyugodt, jó érzéssel kezdődik a napom az iskolában, valahányszor ez a kedves sofőr bácsi vezeti a buszt, akinek ezúton mondok hálás köszönetet sok diáktársam nevében is — írja levelében Széles Éva gimnáziumi tanuló (Budapest, XIV. Mexikói út u. 42.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÉPSZAVA

Váci András

1976 FEB 7

1021



Váci András: Tetőépítő

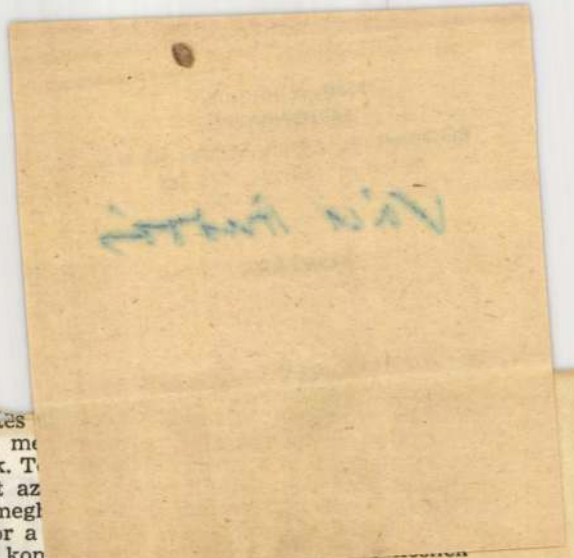

az író elképzelésének megfelelően m
tem. A figurának törvényei vannak. T
verni a jellembe, aztán én, amint az
foghatóvá formálom a bábot, és megl
soron a lelkes gyereksereg. Amikor a
kolnak neki, segítenek a drámai kon
megtalálni a kivezető utat, akkor élnek csak igazán a mi bábjaink. És akkor élünk mi is igazán. S milyen jó ilyen figurákkal dolgozni. Akkor... nem szeretem mondani, de akkor érzem, hogy művész vagyok, hogy ezzel érdemes foglalkozni. Szóval, ha valaki lélekkel produkál, belülről induló szépet, azt kell, hogy érezze, amit én ott a paraván mögött érzek, amikor száz gyerek gondolatát, vágyait, lelkesedését irányítom néhány tíz percen át. Amikor tudom, hogy olyan képeket, élményeket nyújtok nekik, amit az életük során talán örökre megőriznek a szívükben. Szeretném, ha nem tartaná öntelt, nagy szavaknak ezeket a patetikus gondolattöredékeket.

Ahogy az ábrázoló művészet kötelességének tartja az élet teljességét művészi hitelességgel, sűrítve újra teremteni, úgy a bábművészet sem különben. Persze a rajongás beszél belőlem, elismerem. Mert mi életre keltjük nemcsak a való élet legjellemzőbb szereplőit és történéseit, hanem a fantasztikus mesevilág képzelt alakjait is. Két világ emberei, tárgyai, lelkes lényei élnek kezeink nyomán a színházban. Tündér Ilonák, rossz és jó királyok, furfangos favágók, szegénylegények, kocsisok, csepűrágók, munkások, papok,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Váci András
KORTÁRS

1962 SZEP
1021



VÁCI ANDRÁS *rajza*

épein —
ódásával
zemlélőt
mély á
ormát, a
tt izzik
inthatóv
áj mind

Andrus
a azonb
nunkáss
nennyisé
s — ide esik. Mint aki az
lombetűk rendjén nőtt fel,
érében érzi a fekete-fehér
gyensúlyát, tér- és tömegha-
ásait, drámaiságának a tör-
ényeit. Első képregénye, a li-
ómetszetekből álló „Kubikos-
let" egy megszűnt létformá-
ak állít emléket, és bár in-
ább még csak csiszolatlan
yémánt, mint hibátlan re-
nekmű, nem lehet felindu-
ás nélkül nézegetni. Egy pa-
aszti Masereel-képregényt
apunk, sokalakos kompozí-
ókkal, amelyben benne van
z inatszakító erőfeszítés fér-
as helytállása éppen úgy,
int a kurta pihenők oldot-
bb percei. A fekete alapból
gy bontja ki az alakjait,
intha szobrász lenne s bár
rafikát látunk, síkélmény he-
ett három dimenziós világ
rul elénk.

Linómetszetben készült több
int ezer nagy grafikájának a
unkásemberek élete a kis-

nikában sajátosan nem a na-
gyobb lapok, hanem a kis mé-
retek izgatták. Egymás utá
jelentek meg fametszetű, vá
rosképi mini és mikrokönyve
(Szeged, Esztergom, Miskolc
Keszthely, Pécs stb.) 3x4 cm
körüli képnagysággal, ame
lyekben egyformán bemutatj
a múltat és a jelent, az egye
dit és a tipikust, összefogot
kompozíciókban, míves kidol-
gozásban. Miniatürizálási tevé
kenységének csúcsteljesítmé-
nye *A kapa* című kötete, amely
a maga 5x5 mm-es képnagy-
ságával mindmáig a legkisebb
fametszetes könyvnek tekint-
hető.

Andruskó Károly sokat állí-
tott ki, Jugoszláviában és kül-
földön egyaránt. Itthon első-
sorban kisgrafikáit láthatta a
közönség, amelyekkel a II
keszthelyi balatoni kisgrafika
biennálén díjat is kiérdemel
Szimpatikus művészetének it
honi, átfogó bemutatása m
megvalósításra vár.

Galambos Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 JAN 31
NÉPSZAVA
Váci András
1021

atalok, akik a sebezhetetlen- hangyák. Ugyan miért?



Váci András: Kerekes kút

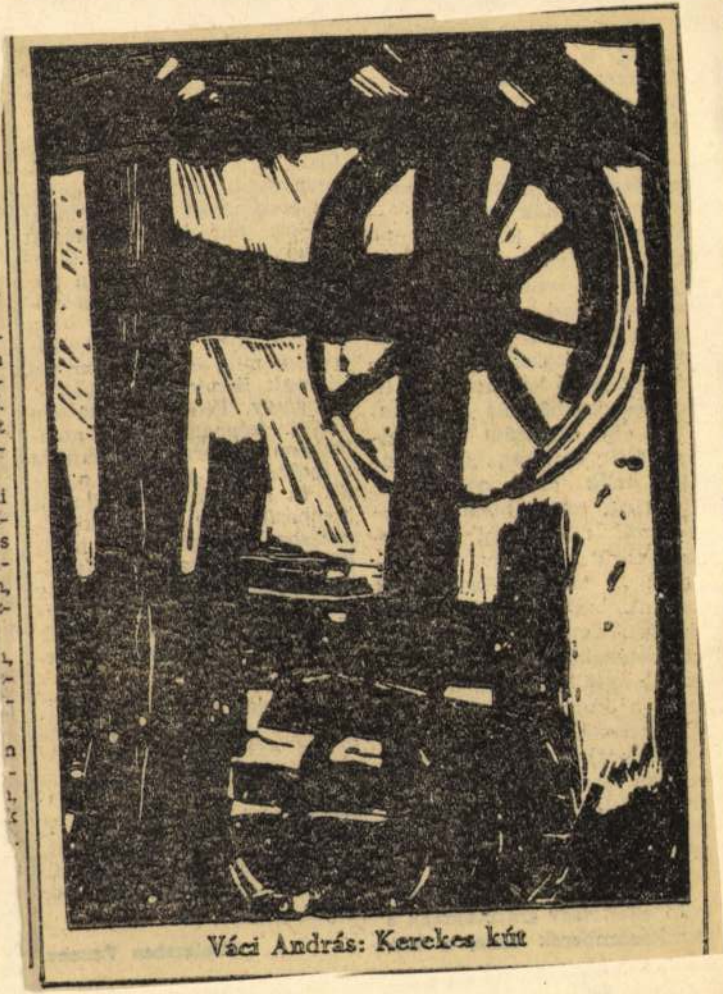

Váci András: Kerekes kút

Váczi András

„Kerekes hút"

Népszava, 1976. január 31 – 7 oldal

Váci András

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 JÚL

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT



Váci András linómetszete: Garai Gábor

102

tba kerül és elsajátítja a dro-
szakmát. Négyesztendei pá-
artózkodás után hazajön és
ző szerencsével éli világát. A
k világháború idején „poli-
megbízhatatlansága" miatt
zolgálatosként sorozzák be. A
ndulás első napjaiban ott ta-
z élet újraindításán munkál-
sorában. Élete során számos
zást végigpróbált. Legutolsó
munkahelye egy fatelep volt. Innen
ment nyugdíjba, ide tért vissza éjjeli
portásnak, s itt kezdett rendszeresen
faragni a hosszú, egyhangú, éjszakai
virrasztás során.

A nyugdíjas kor alkalmat, lehetőséget adott neki arra, hogy végiggondolja életét, a hatalmas tapasztalatanyag elrendeződjön, szemléletté kristályosodjon benne. S az évtizedeken át visszafojtódott, megfogalmazást nem lelt mondanivaló, most egyszerre robbanásszerűen megtalálja kifejezési formáját. A korábbi időszakban született díszes faragású virágkarókat, játékos időtöltésként készített állatfigurákat egyszerre felváltják a mélyebb mondanivalót is hordozó alkotások.

Művészetében különböző kifejezésmódok rétegződését figyelhetjük meg. A naiv szobrászat körébe sorolható művek többsége az indulás időszakában született. Később a naiv művészetre jellemző közvetlen, tárgyias alkotásmódot bonyolultabb, áttételesebb formateremtés váltja fel, s az állapotszerűség, időtlenség, merevség helyett a mozgás és a karakter megragadására törekszik. A formákat az érzelmi-gondolati mondanivaló szerint hangsúlyozza, nyújtja vagy rövidíti, részletezi vagy nagyvonalúan tömöríti, egyszerűsíti — tehát a két alapvető művészi megjelenítési mód — az ábrázolás és a kifejezés — közül az utóbbi kap nagyobb szerepet művészetében. A *Gubás paraszt* című szobor esetében például a testet expresszíven meg-

Fáradt vagyok.
— Baromian én is.
Az az igazság, elkedvetlenít ez a sok cucc, s még hátravannak a nagyméretű holmik: gumimatracok, hálózsákok, takarók, maga a sátor, ticsi és nagy. Mert annyi cuccnak a ticsit is vinni kell, legyen hová pakolni.
Az volt az igazi, mikor hajóba pakoltunk, s mentünk. Amikor még belefért a holminkba. Most Laci vetünk előáll holnap reggel a kis Fiatal, s felvisz mindent Kisorosziba. gyereket is, asszonyt is, a táborhelyünkre. Majd megtérvén, lerakja az autót, s ketten felevezünk az üres csónakkal. Kész röhej. Mikor a feleségem ezt az igazán kézenfekvő, kényelmes megoldást kitalálta, el kellett ismernem, hogy ez így nagyon célszerű, jobbat magam se tudok, a lelkem azonban apatikus szonorúságba hornyadt: íme, a második merénylet (első volt a kempingező) a vérbeli nomadizálás ellen.
Kedvetlenül morogtam valamit. Olyasmit, hogy jó darabot lecsípünk vele is a túra romantikájából, mad-e egyáltalán valami? — s beadam a derekam.
Éjféltájt glédában a zsákok. Minenünk elpakolva.
— És ha esik?
Ez a verzió fel se merült. Fáradan: felnevetünk: már nem is bánánk. Olyanok leszünk, mint egy iggő játszma. Leülünk a zsákokra s várunk. Kipihenjük legalább maunkat.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Váci András
1975 ÁPR 26

Népszava



Váci András: Magasleszültség

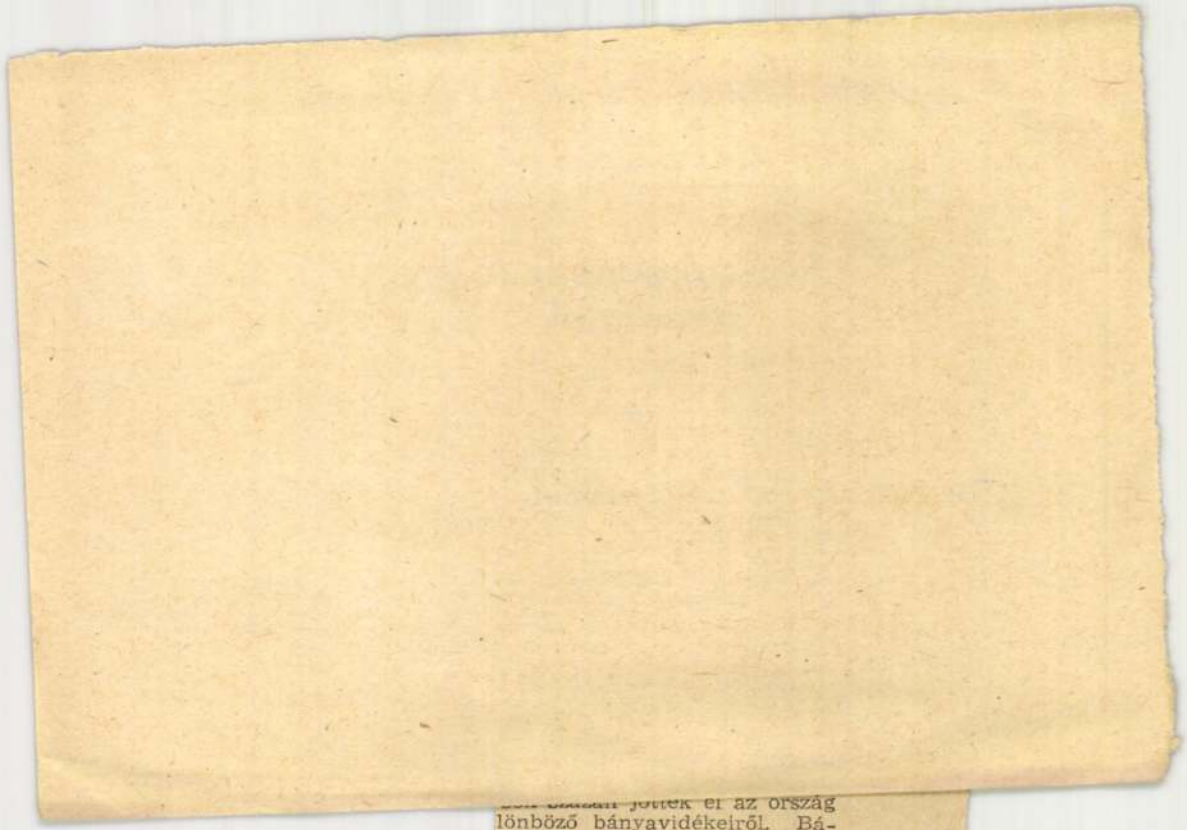

lönböző bányavidékeiről. Bá-
ászkórusok és -zenekarok szó-
koztatták őket, és bemutatták
egykori bányásztelepülésről
ló filmeket is. A 225 éves ju-
eumon a hagyományoknak

Váci András

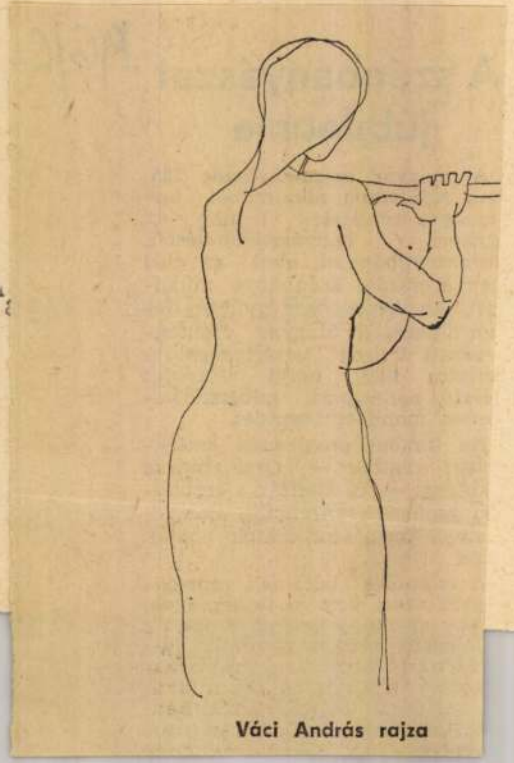

Váci András rajza

em. Halódó reménnyel keres-
ük fel a negyedik boltot, ahol
süggedt hangú kérdésünkre
neglepetésszerűen igennel vá-
aszoltak. Ez aztán a szeren-
se! Szép, fényes, könnyű kis
ószág. Elképzeljük a gyerek

előtt felremlik a Strauss csa-
lád élete a tv-ből, az, hogy mi-
ként próbálták az ifjú Johann
első koncertjét botrányba ful-
lasztani. Elkezd dübörögni,
pincér után kiabálni és szól:
csináljunk klakkot!

Dr. Undi Flóra

GYE

Sebők Éva

Tapóka és a c

— Tudod, Balamanda, én a
súnya és vad állatokat, szó-
val az olyanokat, akikre min-
lenki azt mondja: „Pfu-uj!",
vagy ilyesmi, összegyűjteném.
nind, mind egy nagy helyre —
nagyarázta Tapóka —, hogy
zépek legyenek és szelídek.

— Jó, jó — felelte Balaman-
la, a csősz —, de ugyan mitől

sapkáját, mert igencsak tűzött
a nap. — De már az asszony
nem haragszik, ha — teszem
azt — kap egy pecsenyének
való nyulat.

Váci András grafikus

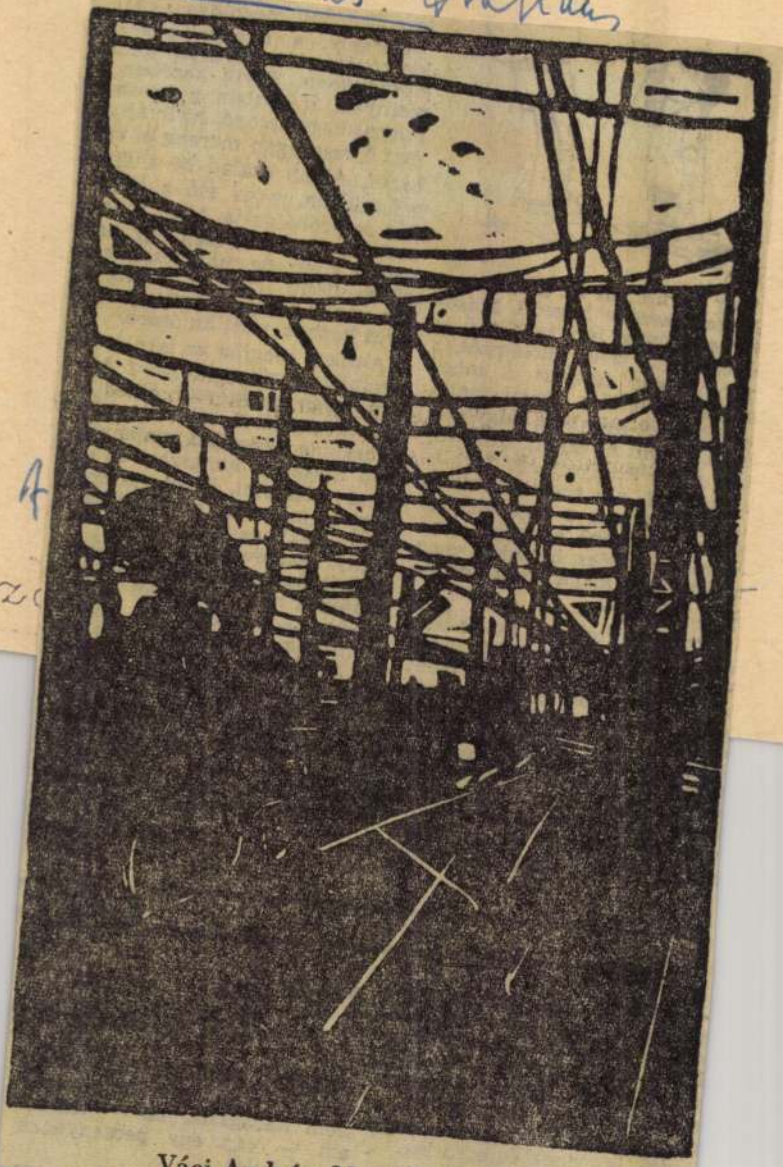

Váci András: Magasfeszültség



Így került hát az idén összel
ergely kezébe hegedű. Más-
ik osztályba jár, tavaly ő is
végezte a zenei előképzőt, s
erencsésen túlesett a zene-
kolai felvételin. Némi csaló-
ást keltett azonban, hogy köl-
sönhegedűt az iskola nem tu-
ott adni. Ehelyett egy levelet
tanártól, aki megírta, miket
ell beszerezni a legközelebbi
rára. Egyszerű a dolog: kell
enni egy feles hegedűt, meg
nkönyvet, aztán lehet kezde-
i a tanulást.

Így gondoltuk mi. De az élet,
sokarcú élet rácáfolt erre.
egedűt ugyanis nem lehet
apni. Nem volt az első, a má-
odik, a harmadik üzletben
m. Halódó reménnyel keres-
ik fel a negyedik boltot, ahol
üggedt hangú kérdésünkre
eglepetésszerűen igennel vá-
szoltak. Ez aztán a szeren-
e! Szép, fényes, könnyű kis
ság. Elképzeljük a gyerek
csak egy kisebb, meg egy nagyobb vonó, de majd csak lesz előbb-utóbb igazi is. Addig a kis vonót a tokba teszi, a nagyot kézben viszi az órára.

Amikor megjön az iskolából, nyomban gyakorolni kezd. Akkurátusan nekikészül. Felállítja a kottatartót, ráteszi a párnácskát a hegedűre, majd vállára illeszti a hangszert és elkezd pengetni. Nem számít, hogy ez még csak a kezdet kezdete, neki ez is komoly élmény. Észreveszi a családtagokból összeverbuválódott közönséget, mire meghajol és bejelenti: következik az ötödik szimfónia, írta Gergely. És újból pengeti a húrokat. András előtt felrémlik a Strauss család élete a tv-ből, az, hogy miként próbálták az ifjú Johann első koncertjét botrányba fullasztani. Elkezd dübörögni, pincér után kiabálni és szól: csináljunk klakkot!

Dr. Undi Flóra

GYE

— Tudod, Balamanda, én a
úlya és vad állatokat, szó-
l az olyanokat, akikre min-
nki azt mondja: „Pfu-uj!",
gy ilyesmi, összegyűjteném,
ind, mind egy nagy helyre —
agyarázta Tapóka —, hogy
épek legyenek és szelídek.
— Jó, jó — felelte Balaman-
a, a csősz —, de ugyan mitől

Sebők Éva

Tapóka és a c

sapkáját, mert igencsak tűzött a nap. — De már az asszony nem haragszik, ha — teszem azt — kap egy pecsenyének való nyulat.

— A Balamanda néni nem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÉPSZAVA

Váci András

1021



Váci András: Magasfeszültség

és próbálkozás sokfélesége, amely bár helyes, de ilyen rangos pályázaton és ilyen mennyiségben vitatható. Véleményünk szerint inkább a kiérlelt és leszűrt eredmények, mint a fejlődés eredményeinek útjelzői lehetnének bemutatandók. Továbbá félreérthetetlenül és egyértelműen szembetűnő Lausanne nyomasztó hatása. Ez annál jelentősebb, mert fékezi a művészi alkotói gondolat formába öntését, a szabadabb és tartalmasabb mondanivaló kifejlődését a művészeknél, hiszen formai átvételeket lehet elsősorban megfigyelni, amelyek mögött a valóságos tartalom halványan húzódik meg textilművészeink munkájában.

Pintér Éva: Madár
Oiseau – Птица

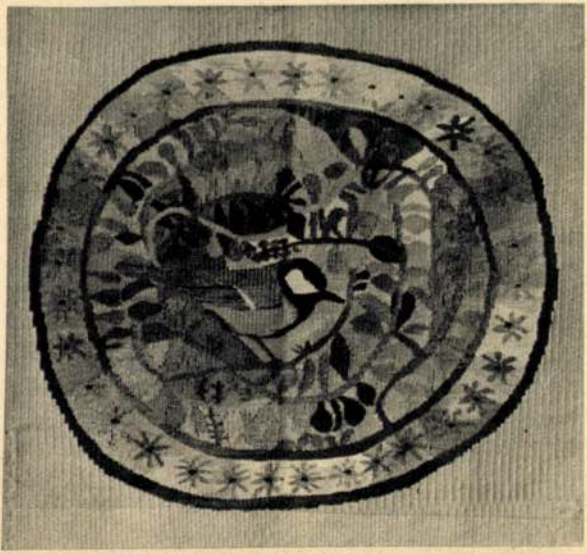

Váci András

Váci András: Bánat
Chagrin – Печаль



Művészet, Budapest, 1972. aug.

tette a moz
A kataszt
ismeretlen c
zett be.

— Leugro
magas páriz
egy húszé
diák. Halál
gát.

— Dr. B
nyugalmazot
temetése j
½12-kor lesz
temetőben.

hazba.

lyama

MŰSOROK

Körszínház: Petruska (fél 8). — Margitszigeti Színpad: Carmen (8). — Városmajori Színpad: Próbababa (zenés bohózat, 8). — Szentendrei Teatrum: La Mancha lovagja (8). — Kiscelli Múzeum udvara: A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának hangversenye (Vez.: Kórodi András, 8; esőnap: 25). — Fővi. Nagycirkusz: Trolle Rodin vízicirkusz (fél 4 és fél 8).

Kossuth rádió

8.30 Lányok, asszonyok
8.55 Segíthetünk?
10.10 Énekszóval, muzsikával
10.29 A Moszkvai Filharmonikus Zenekar hangversenye
12.20 Zenei anyanyelvünk
12.30 Magyarán szólva
12.45 Melódiakoktél Közben:
13.30 Elegancia
14.05 Kóruspódium
14.24 Feladataink a zöldségtermesztésben
14.55 Új zenei újság
15.30 Látogatás a Mazowsze együttesnél
16.00 168 óra
17.30 Anda Géza felvételeiből
18.40 Széchenyi és az árnyak Közv. a Pesti Sz.-ból
20.49 Chopin: Huszonnégy prelűd
21.25 Az Áll. Népi Együttes műsorából
22.15 Halló, itt Montreal!

Petőfi rádió

8.05 Joe Dassin énekel
8.33 Népi zene, nóták
9.25 300 másodperc...
9.33 Mozart: C-dúr szonáta négy kézre
9.59 Bende Zsolt énekel
10.10 Poénvadászat
11.33 Az élő népdal
11.43 Do-re-mi. Részl.
12.25 Orvosok a mikrofon előtt
12.33 Válaszolunk hallgatóinknak
12.48 Operahármasok
13.05 Találkozzunk munka után! Nyáron könnyebb?
13.33 Éneklő Ifjúság
14.00 Fiataloknak!
14.30 Halló, itt Montreal!
18.33 A liliom Adam Mickiewicz versei
18.48 Bock: Hegedűs a háztetőn
19.05 A protest song nagy előadói
20.00 Halló, itt Montreal!
22.10 Népi zene
22.33 Mendelssohn: d-moll concerto hegedűre, zongorára és vonószenekarra
23.10 Slágermúzeum

3. műsor

8.08 SZIMFONIKUS ZENE
10.05 AZ ÉDER-

V
B
H
11.45 N
12.20 A
12.50 A
E
13.10 A
R
14.05 Z
M
15.25 D
H
16.48 Sz
16.53 T
R
M
17.23 M
17.55 W
A
G
20.28 K
20.50 K
P
M
22.12 Ta
dz

T

9.28 Tv
9.35 Há
szí
Bo
Ism
11.10 Let
nyc
Ang
Ism
11.35 A
Tis
15.03 Sa
XI
A
Ne
15.25 Hí

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Váci András

NÉPSZAVA
1976 JUL 2 4



Váci András: Felvonulók

tő államférfi lett
kat betöltő polit
terelnök, az orsz
leg a Magyar Szc
litikai Bizottságá
ság Elnöki Tanác
fias Népfront Ors
ke. De újságíró is
ságíró nem vethe
get. Ezért aztán
megnyilatkozása,
kozata egyben ú
miután az újságír
politikai elhatáro
mol, tehát ő a le
újságíró.

Ez a hiteles tájékozottság teszi az újságírót történetíróvá.

Így volt ez már első könyvénél is. A felszabadulás után rögtön megírta „A Magyar függetlenségi mozgalom 1936—1945" címmel a két világháború közötti magyar ellenállási mozgalom történetét, benne az illegális kommunista párt kezdeményezte népfrontmozgalom születését, a Történelmi Emlékbizottság megalakulását és az antifasiszta nemzeti egység kibontakozását. Egyik vezetője volt ezeknek a mozgalmaknak s így ez a könyv a korszak történelmének egyik fő forrásmunkája lett.

Ennek a könyvnek eddig öt kiadása jelent meg. Kállai Gyula a legutóbbi kiadás bevezetőjében is kifejti a párt népfrontpolitikájának lényegét: „mivel a népfrontot a párt vezeti, az egész mozgalom szempontjából döntő jelentősége van a párt politikájának: ha ez helyes, akkor a nemzeti összefogás, a népfrontmozgalom egészségesen fejlődik... A népfront pártunk szövetségi politikája megvalósításának, a társadalmi osztályok összefogásának, valamint a párttagok és pártonkívüliek együttműködésének fontos eszköze."

punk a szocializmus teljes
korszakába lépett".

A könyv záró fejezete az
nyitó beszéd a Hazafias Nép
gos Tanácsának 1971. febru
lasztásokat előkészítő ülésé
egy mondat: „...a szociali
felépítése ma már az egész r
dalmunk minden osztályána
nek, a párttagoknak és pár
nek, hívőknek és nem hí ők
ügye, tehát nemzeti progra
szocialista nemzeti egység
új, nagy lehetőségeket terem
hogy társadalmunkban az os
tek nemcsak megszüntek, h
kezdődött a fő társadalmi o
zötti különbség csökkenésén
is."

Mi van a két dátum közö
kötet több, mint 400 lapján?

1962-ben, a VIII. pártkon
jén még frissek voltak a si
lyeket a párt elért az ellenfo
veréséért, a konszolidációért
lizmus alapjainak lerakásáér
ban. A szocializmus alapjai
befejeződött és „a szocialis
viszonyok győzelme az egés
ságban kedvező lehetőségek

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1971 SEP

TÁRSADALMI SZEMLE

VÁCI ANDRÁS

1021



Váci András:
Illusztráció Váci Mihály
gyűjteményes kötetéhez

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 12.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

Irodalom

R ÍRÓK SZÖVETSÉGE HETILAPJA 1963. JÚNIUS 1.

elbeszélése

Barabás Tibor, Szabolcsi Miklós, Szeberényi Lehel, Tímár Máté és Török Rezső írása

Bódás János, Darázs Endre, Erdélyi József, Fodor József, Jánosy István, Kassák Lajos, Kiss Dénes és Nyerges András verse

ÁS AZ OLVASÓKKAL



DALOS GYÖRGY:

Levél Leningrádból

EGY KÖLTŐNEK

Ha gyászok őrlenek, ha gondok,
hidd el, én is veled jajongok,
vagy hallgatok ha kell.
De lásd, tudom: törvény az élet
s mert nálad zűrzavarba tévedt,
én nem dobhatom el.

Igen, rám is köszönt a reggel
elszürkült arcú rémülettel



Váci András: Ünnepi könyvhét

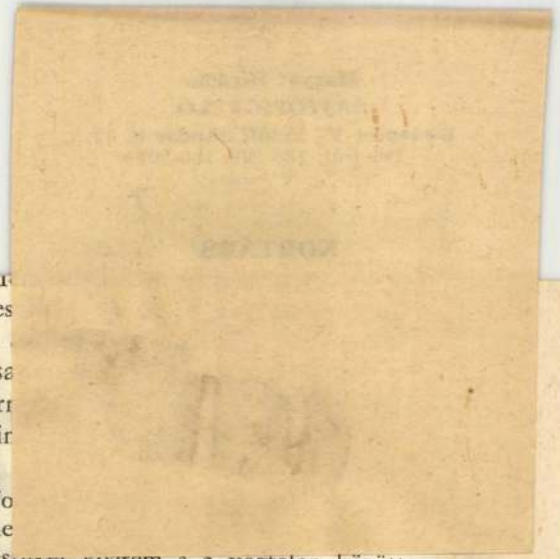

testüket köztem s a végtelen között,
köztem és Firenze között,
köztem és Helsinki között,
köztem és Tokió között,
eszeveszett, gyönyörű vonatok.

Elétek állok, élő szemafor,
ne gázoljatok el, ne roncsoljatok össze,
nem meghalni, élni akarok:
vegyetek fel, vigyetek magatokkal,
vigyetek magatokkal, vonatok!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1085
Váci András - 7.
KORTÁRS

1021



VÁCI ANDRÁS rajz

Boros Géza: Emlék/mű

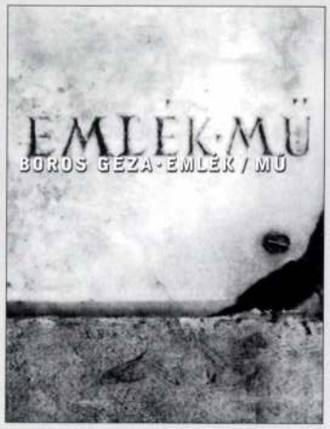

Kortárs kritikus gyűjtötte kötetben az elmúlt másfél évtizedben hetilapokban, folyóiratokban, antológiákban megjelent írásait, kiállításokon elhangzott megnyitó beszédeit. Szólhatna ez a könyv a kritikusról, ahogyan az hasonló összeállításoknál lenni szokott: bizonyos pocakos megállapodottság jele, amikor a szerző, kilépve a sajtó jelenidejéből, sokfelé leközölt írásait valamiféle egységgé látja formálódni. De nem, ezúttal másról van szó. Ezúttal a téma maga kívánja az összeszerkesztést. Boros a hazai sajtóban éles kontúrral rajzolta körbe azt a területet, amelyen vizsgálódik. Hosszas alcíme pontosan jelöli az időhatárokat: „A rendszerváltástól a millenniumig". A köztéri szobrok, a huszadik századi emlékművek, a mindennapi élet vizuális környezetének alakulása régóta szellemes meglátásokra ösztönzi, s könnyed íráskészségével ezeket a ziccereket rendre az orrunk alá is tolja az *Élet és Irodalom*, a *Kritika*, a *Népszabadság* és más lapok kritikai rovatában. De most így, egyben, a látvány érdekes módon másodlagossá válik.

A témák mögött minden esetben egészséges szarkazmussal tálalt szociográfiai szándék lapul. Lapul, mert Boros következetesen a tárgyról beszél. Szobrokról, happeningekről, városokról, kiállításokról és művészekről, filmekről, kép és ember viszonyáról. Mégis, minden sora arról árulkodik, hogy számára a látvány maga a társadalom röntgenképe. Egy művész gesztusai kihívások a politika felől nézve és fordítva, egy épület, szobor, emlékmű felállítása, ledöntése vagy lassú pusztulása megannyi árulkodó jel szándékainkról, ösztöneinkről, szabadságunk fokáról. „Ez egy szabad tér, ahol otthon vagyok" – idézi Boros Galántai György képzőművészt, aki a közéleti megpróbáltatások elől a világhálóhoz menekült egy kis „szabad térért". Önkényes szoborállító akcióját, mely a bürokrácia abszurd szcénái közepette hat évi tortúrává dagadt, Boros eredeti dokumentumokkal követi nyomon. A módszer telitalálat; ahol az ügyirat ékesebben beszél, mint bármilyen kritikus, ott hagyni kell, hadd beszéljen. Más írása pusztán idézetek füzére, jól összeválogatott megjegyzéseké, kordokumentum értékű falfirkáké, vendégkönyv-bejegyzéseké. A tárgy maga választ formát, a kritikus nem erőltet rá klasszikus elemzéseket, jobban kedveli a laza szerkezetű, szubjektív hangú, kicsit akár szemtelen, mégis szakmai alapossággal alátámasztott tárcát. Nyelvébe fölényes biztonsággal építi be a városi szleng fordulatait, az internet bizarr rövidítéseit (www.babits.hu, írja egy Babits-idézet alá), hajlékony stílusa leginkább a pop arthoz hasonlítható, amelyik merész asszociációkkal, de természetes hangon szól a merőben abszurd jelenségekről.

Komoly kritikus nem túl gyakran engedi meg magának ezeket a nyelvi kilengéseket. Boros mégis kimagasló színvonalú „remixet" kever írásaiban. Szemhatára mindig sokkal szélesebb, mint a tárgy, a mű közvetlen környezete, filozófiája a változásokat felülről figyelő, saját korát abszurd műalkotásnak látó esszéistáé. Nem tetszeleg a bíra szerepében, nem hívja segítségül a nagy neveket. Herman Nitsch, Man Ray, Gilbert & George, Dali vagy Andy Warhol kiállításai ugyanolyan ürügyek, mint Szentjóby gellérthegyi fantomszobra, Pauer Gyula gipszöntvénye vagy a POFOSZ elnökének 56-os emlékmű-koncepiója. Jellemző kép, ahogyan zárja a kötete: a kisari legelőn állva lamentál a helyiek hevületén, mellyel Vándor nevű híres-nevezetes tenyészbikájuknak kívánnak bronzból és gránitból emlékművet emelni. A kisari gránitbika és a kortárs európai művészet nagy művei egyformán a közönségnek szólnak, a közönség igényei hozták létre őket, ők örülnek nekik vagy kiáltanak botrányt fölöttük. Boros a vizualitás alapos figyelőjéből mára ritka humorú társadalomkritikus lett.

■ GÖTZ ESZTER

kibontakozása után az építészet fejlődését és két szintre válását bemutató ábra. Az idő, a természetes és mesterséges világ, az elemi és rangos építészet összefüggéseinek rezzenésnyi finomságai, arányai és térbeli elhelyezkedésük a grafika révén plasztikussá válnak.

Az első rész az őskor építészetével foglalkozik. A szerző avatott kézzel varázsolja elénk az őskor alig ismert, töredékekben és nyomokban fennmaradt építészetét. A rajzok feltárják és bemutatják az elemi építkezés legősibb szabályait, érthetővé teszik a kor anyaghasználatát és szerkezeteinek logikáját. A vizsgálat előbb az elemi lakhely fejlődését mutatja be, majd a letelepedés sajátos módjait foglalja össze. Befejezésül az időszak kifejezőeszközeit sorolja fel és következtetéseivel segít megfejteni a kor rejtett üzeneteit, melyeket e látszatra egyszerű, mégis sokoldalú elemi építészet hordoz magában.

A könyv második része a népi építészettel foglalkozik, a terjedelmes fejezet két részre tagolódik. Az első a földrészek népi építészetével ismerteti meg az olvasót: feladata, hogy a példák sokaságán és gazdagságán keresztül fontos általános ismereteket is adjon. A témakör természeténél fogva kimeríthetetlenül gazdag, de a szerző nagy biztonsággal válogat a hatalmas ismeretanyagban és emeli ki földrészenként, épülettípusonként és koronként a legfontosabb jellegzetességeket.

A földrészek építészetét a magyar népi építészet ismertetése követi. Ez terjedelmében a könyv jó felét teszi ki, ami érthető, hiszen a szerző az anyag felépítésében és az ismeretek közreadásában lehetőség szerint a teljességre törekedett. Előbb a magyar falu mibenlétét határozza meg, majd történeti fejlődését ismerteti a szórványos letelepüléstől a nagyobb településformák kialakulásáig, a sátortetős utcasorokon keresztül a ma általános falukép kialakulásáig. A faluszerkezet leírása a földrajzi adottságok alapján határozza meg az egyes főbb típusok jellegzetességeit. E fejezetet az építőanyagok, építési rendszerek és a szerkezeti megoldások enciklopédiája követi. A gazdag példaanyag megértését itt is a jól megszerkesztett összefoglaló ábrák és összehasonlító rajzok segítik. Az építkezés szokásainak leírása következetesen kimutatja az elődök tapasztalataira támaszkodó, szerves fejlődés és a lassú de folyamatos változás, módosulás finom vonalát.

Ennyi alapvető ismeret után jutunk el a könyv legfontosabb témájához: a magyar ház ismertetéséhez. A hazai népi lakóházépítést országrészenként, területi egységekre bontva mutatja be a mű. A fényképek mellett továbbra is fontos szerepet kapnak a rajzok, melyek a nagyszámú változat még nagyobb számú megoldási lehetőségét mutatják, jól érzékeltetik az egyes épületfajták különbségeit és azonosságait.

Az utolsó részben a népi építészet további épülettípusainak leírását kapjuk. Közöttük megtaláljuk az építészettörténeti kutatás által jobbára elhanyagolt kisemlékek, a kiskápolnák, emlékoszlopok, haranglábak és az úti keresztek leírását is. A könyv egy bontás alatt álló régi ház és a mellette dölyfösen emelkedő új falusi ház képével zárul. „Régi ház, új ház, avagy a régi nyom nélküli elmúlása". Közel sem szívderítő, de nagyonis életszerű látvány.

Az összefoglaló kétszázhatvan oldalnyi szövege és a jó háromszáz rajz és fénykép az ismeretek mellett életfilozófiát is közvetít: szakmai etikára, az építészet jelenségeinek helyes megítélésére tanít. A könyvet a sorozat egyik legjobb darabja, sokféle tartalmi rétege és üzenete van, az építészettel ismerkedő „kezdőknek" és az építészet mélységeit kereső „haladóknak" egyformán tanulságos olvasmány.

■ WINKLER GÁBOR

Vadász Bence kiállítása

Szentendrei Építészgrafikai Galéria
2001. május 11 – május 30.

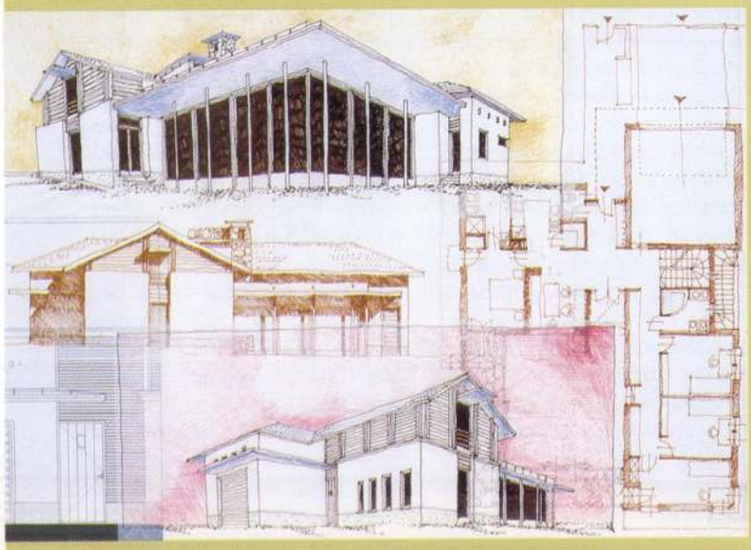

Fotó: Schlotter Péter

Vadász Bence építészeti gondolatainak rajzban, számítógépes grafikában rögzített formái a szokottnál jelentősebb szinkronitást mutatnak a tervek alapján megvalósult épületekkel. Az ő rajzain ugyanis érzékelhető a térélménynek az az összetevője is, amely általában csak a kész épület körül nézelődve tapasztalható meg. Az építésznek arra a felfogásmódjára gondolok, amellyel a művet magába foglaló környezetet szemléli. Ahogy Borvendég Béla lapunk 2000/5. számában írja a Margit-irodaház kapcsán, Vadász Bence számára a környezet elsősorban látvány, s nem formailag reflektálandó térbeli jelenség. A Szentendrei Építészgrafikai Galéria májusi kiállításán figyeltem fel arra, hogy ez a gondolat Vadász Bence építészetének egyik lényegi eleme, kiindulópontja. Az élénken színezett éles, fegyelmezett formák ritmikus elrendezése lényegében a környezetnek ezt a sajátos – elsősorban egymással dinamikus dialógust folytató, különböző intenzitású foltokat, „felületeket" jelentő – redukcióját követi. Logikus, hogy ehhez – bármennyire is sztereometrikusak is ezek az épületek – a szerkezet elrejtése szükséges, hiszen Vadász Bence műveinek konstrukciója egyfajta geometrikus kompozíció, „absztrakt festmény" hordozójaként létezik. A gyakran alkalmazott nagy üvegfelületek sem a transzparenciát szolgálják, hanem tükörként a környezet síkszerűvé transzponálódott képét, sziluettjeit építi a ritmikus rendszerbe. A kiállításon azok az épületek kapták a fő hangsúlyt, amelyek ezeket a jellemzőket viselik magukon: például az építész egyik legjelentősebb épülete, a Margit-irodaház, a Péterhegyi úti lakópark házai, az Istenhegyi úti épület, a szolnoki lakóházak. Vadász Bence építészetének azonban van egy másik oldala is, merőben más – de a fentiektől nem idegen – szemlélettel, anyaghasználattal, léptékrendszerrel. A rusztikusabb kőfelületek, az előreugró fazsindelyes lefedés, az otthonosabb, befelé forduló formálás jellemzi a kiállításon szerepelt művek másik nagy csoportját – ezek többnyire családi házak, de ide tartoznak a Pasaréti sport-és szabadidőközpont tervei is. Vadász Bence kísérletező alkatára, a tervezést formajátékokkal előkészítő módszerére mutat rá az a kis színezett modell, amely sokkal inkább egy háború előtti konstruktivista plasztikára emlékeztet, semmint építészeti tervre. Bizonyítja ez az önmagában is megálló mű, hogy Vadász Bence számára a tervezés folyamata olyan megismerési törekvés, amely a képzőművészet értelmezési módszereiből indul ki. Ebből a szempontból külön említést érdemel az a montázsszerű munka, amelyen az áttetsző pauszra készült előkészítő rajzokat egymásra fekteti, s ezzel egymásba olvasztja őket, a hordozóanyag áttetszősége révén azok behatolnak egymás világába. Kár, hogy mindezek ellenére az építész jobbára kevésbé érdekes számítógépes grafikáit állította ki.

■ HP

Képzett írások

Első Magyar Látványtár. Írott Képek
Diszel, 2002 május 30-ig

Az elmúlt öt évben, az Első Magyar Látványtár tevékenységének mind nagyobb léptékű épülése során lassan hozzászokhattunk, hogy itt, Diszelen évente egyszer, nyárelőn valami csendesen nagyszabású dolog történik. Egy újabb határozott és nagy lépés szemtanúi lehetünk most is: egy határozott profilú, felmutatott lehetőségeiben mégis szerteágazó műalkotás-szemle tárul elénk. A kérdés az, milyen a szerkezete és mik az összetevői annak a szellemi és érzéki gazdagságnak, amelyet a Látványtár a szemünk elé tár.

Az Első Magyar Látványtár e pillanatokban nyíló kiállításának eredetileg tervezett címe *Írás a képben* volt. Ez a kiállítási munkafolyamat közben *Írott képekre* változott. A címváltozás láthatóan koncepciómódosulásra utal, amit nyilvánvalóan az összeválogatott műalkotások mint kiállítási anyag belső rendje tett szükségessé. A változás finom mozzanatát jól megközelíthetjük egy középiskolai nyelvi elemzés útján: a tervezett címben az „írás" alanyi pozícióban volt, ennek az alanyi pozíciónak a terjedelmét egy helyhatározó jelölte ki („kép*ben*"). Eszerint a kiállítás azt a szerepet vizsgálta volna, amit az írás mint olyan (erről később) egy tőle lényegében független hely(zetb)en, a képi világban betölt – mintha a képen kívül is létezhetne írás. Ezt a szűkebben értelmezett jelenséget vizsgálni sem volna kis feladat; ám az új cím: „Írott képek" vélhetően azért vált elkerülhetetlenné, mert a kiállítás alkotó-rendezői az anyag összeállítása során érzékelték, hogy írás és kép között sokkal eredendőbb a kapcsolat. Így az új címben a „kép" került alanyi pozícióba, s hozzá egy szoros szókapcsolatot (szintagmát) konstituáló jelző tapadt. Ez a jóval szorosabb fogalmi kapcsolat mutatja, hogy a figyelem végül is azokra a képi műalkotásokra összpontosult (legyenek azok a magasművészet vagy a mindennapok kultúrájának hozadékai), amelyekben *az írásnak alkotó szerepe van, vagy amelyeket maga az írás hoz létre.* Ez a felismerés tükröződik mind a választott címben, mind az itt látható alkotások összességében egyenként és együttesen: vagyis hogy a művek által részint megjelenített, részint létrehozott anyagi világ sokkal tágasabb és kölcsönösebb, ha tetszik, interaktív viszonyt sejtet *nyelvi jel és kép(i ábrázolás)* között.

Az írás ma valóban mintha reneszánszát élné a képzőművészetben: bárhova nézünk, egyre ritkábban látunk nyelvi jel nélküli képet – a nemrégiben megnyílt Velencei Biennálén például egész pavilonok anyagai épülnek az írásjelek által lehetővé tett fogalmi és grafikai artikulációra. És akkor még csak a festészetről és határeseteiről beszéltünk, de még nem a multimédiáról és annak meghatározó jelenlétéről mindennapjainkban: kép, írás és hang köznapi életünkben állandóvá vált, sűrű áramlása magyarázza a nyelvi jelölés, ábrázolás konstans erősödését a művészetben.

A tradicionális értelemben vett festői képtültermelés törvényszerűen vezet egy olyan, hatékonyabb információ-közvetítő jelrendszer újrafelfedezése és alkalmazása felé, amely – az emberi agyat az emberi felfogóképesség határait jóval meghaladóan terhelő – napi képi információözön hatására *devalválódott festői-képi eszközegyüttest alapvetően megújíthatja, illetve annak helyén új képi eszközegyüttest alkothat.* Ezzel a mű képessé válik arra, hogy a nyelvi jelek fogalmi dimenzióját is érintve egyfajta szublimált térbe jusson; vagyis hogy az érzékelhető anyagi világnak már egy fogalmilag és spirituálisan kódolt terébe kerülve és annak jelrendszerét a képzőművészeti tevékenység összefüggéseiben alkalmazva tapasztalatát és felismeréseit - hivatásához méltóan – ismét egy elvontabb, magasabb tér irányába nyissa ki.

Ezen a több-százéves távlatot megnyitó kiállításon azonban jóval többről van szó.

Először is: az írás, az írott-nyomtatott nyelvi jelek első festői reneszánsza a történeti avantgárdban már megtörtént. A *kubizmus*

Vadász Bence, építész

a Magyar Építőművészet 1987. évi pályázata. Összeállította: Tímár Vilmos

Nagy Iván, Vadász Bence, Brest, Magyarország.
„Amszterdam színház-pályázat (OISTAT)". | repr. |

Magyar Építőművészet, 1988, 4-5., 121-old.

VADÁSZ Bence

KOVALOVSZKY Márta: Halál és medicsőülés. =
Vigilia, 1990. 10. sz. 773. p.

but a gesture which, though ordinary, yet expresses the essence. In his reminiscences of Rousseau, he passes over the usual anecdotes and relates instead what the "Douanier", standing in the studio in front of a half-completed picture, said about his method of painting: "First I paint what is most distant, that is, the blue sky. Then I paint in the clouds and those forms which stand farthest away. Moving along in the same fashion, I arrive at the lowest level. I never return to what I have already painted. I finish the parts immediately. In this way I achieve a balance of my colour values. One might almost say that I put only finished objects on my canvases. I stick them on, if I may use that expression, at the various levels. The strongest colours come at the very bottom." And shaking his head, he began to speak with quiet anger of the impossible Delauney, who had painted the Eiffel Tower as if it were broken in pieces.

Even after fifty years, Csáky could still be amused by Delauney's stubborness, and he quotes with pleasure Delauney's conversation with Léger, which he heard in the editorial office of *Montjoie:*

"You know, Robert, if you apply black

Vadász Bence, építész, 1.) Falg.

Dárday Nikolett: II. világháborus emlékműpályázata.

Vadász Bence egyszerűen fogalmazott harangtornya, a nyelvétől megfosztott, lendületében megakasztott harangvázzal – szakmai sikert aratott. (említve és repr.)

Művészet, 1989., okt., 63-old.

VADÁSZ Bence

NHQ No. 118. 148.p.

MDK

Vadász

Grafika

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.
1933. márc. 13 l.

Vadász

Plakátja:
Árnyszinház. Gyerekek jó mulatást kiván az
Állami biztositó! Bp.1961. 58x41.cm.

Ábrázolva: Gyerekek és játékok.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek. /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 101.l.

Vadász grafikus

Magyar Művészet 1925.2.sz.53.o.
B.L.: Magyarok Monzában.

Vadász, Fes

Biedermeier -kor.

A Szent György -Czéh XI.aukciója.
1912. Kat. 261.l.

dr. Bierbauer V.: A writing oldala.

/ Szende Andor; Tihanyi iskola

Tér i T

Vadász Delacroix Géza MDK

Germanus professzor, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

MDK

VadászDDelacroix Géza, festöm.

sikerült gyermekportréja a nivós müvek közé tartozik.

/gy./: A Mücsarnok téli tárlata.
Képzömüvészet.1929. 16.sz. 25-28.1.

Vadász-Delacroix Géza MDK

Szentgyörgyi Andris arcképe, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

MDK

Vadász-Delacroix Géza

Képzőművészet 1929. 16. sz. 28.l.

Vedas-Delacroix Ceza

Vadász Delacroix Géza MDK

Ifj. Vadász Géza

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

Vadász Delacroix Géza

MDK

Ila

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Vadász Delacroix Géza

• **(Képzőművészek cserekiállítása a Fészek Klubban.)** (Kertész-utca 36., földszint. Bejárat a Kertész-utca felől). Mult vasárnap nyílt meg a Fészek Művészek Klubjában a cserekiállítás. Irásbeli érdeklődésre a kiállítás műtárosa, *Vadász Delacroix* Géza festőművész válaszol, ő folytatja le a kiállítás helyiségében is a tárgyalásokat és effektuálja a cseréket. A cserekiállítás naponként nyitva délután 5-től 8-ig, vasárnap a délelőtti órákban is 10-től 1-ig.

BH. 932. X. 23.

Vadász Delacroix Géza

Kiállít

8 d. U. 932. XII. 18.

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

Vadász András

Fametszés mellett, gyakran dolgozik temperával é rézkarcokat is készít.

THE HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. I. No. 2. 1936. (Dercsényi Dezső)

MDK

Vadász Andrea
sz.Szeged 1901.

Velencei Biennale 1932. 310.l.

...is le 28 Juin jusque au 9 Juil. 1789"
...elynek kezdete: „A. Camp des Troupes
...uczani" s befejezése: „P. Le camp des
... forêt. On a trouvé dans forteresse 35
...e fer, 4 mortiers à main & un grand
... de guerre" ezt olvassuk: „Chez Jean Tom.
...pt. et Libr. de la Cour."
...méretei a vonalkeretnek 17.4: 23 s a réz-

Kovács
Vadász Andrea
Wagner Gesa
Velencei Biennale
1930
171. l.

39/94 № 173.

Berbir:

Ezen „Carte der Belagerun
oder Türkisch Gradisca v
G. F. M. Bon v London von
a „Save Fluss" jobb partján
löste erőditésekkel és sánczokka
nach Banialuca" mentén
(O) s kissé jobbra a „Türkia
„Alt Gradisca"-t látjuk s
Gradisca" közt, a császári
és (a mérték-egység) „300 Klafter
„No XVII" s alól magyaráza
czani" kezdettel s „P. Das
In der Festung haben sich
4 Standpöller nebst betrá
befejezéssel, mit: „Wien
legalól a „Carte de Ber
siège et Conquête des Tro

[van jelezve

Vadász Anna

Szerepel az alábbi Tárlaton

Pirchala Imre: Ifjú művészek
Kiállítása Esztergomban

Komárom megyei Dolgozók Lapja
1968 XI. 14

VADÁSZ Béla szoba díszítő

a pécsi Buday-cégbe vásárolt
és a 20. r. Zsolnay dolgozott ő
fiai

MvSz 1994/2. 79-80.

Vadász Béla

pécsi festőmester
az ornamentikai falfest-
menyeket restaurálta
a pécsi székesegyházban
1927 – 28-ban.

irod

Historia. 1928. 7–8. sz.
(Befejezték a pécsi szé-
kesegyház falfestmenyei-
nek helyreállítását.)

Vadász Béla, szobafestő

A Pécsett működött legjelentősebb kisiparosok adattára. Vadász József a Vadász és Őry cég tagja.1885-ben szül. 4 főreál után 3 évig az Iparrajziskola és Iparmüv.iskol anul9ja.1913-től apja Béla által alapitott üzletet vezet te,1922-ben önálló lett. 166.old

B.Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történetéből az 1930-as években 149.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

MDK

Vadász
Grafikák

Ernst Mus. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 13 l.

MDK

Vadász
Grafikák

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll. 1933. márc. 13 l.

MDK

Vadász

Képzőmüv. Főisk. kiáll. Esti Kurir, 1924.
dec. 19.

MDK

Vadász

Grafika

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.
1933. márc. 13 l.

Vadász

A secessziós építészet legegységesebb komplexuma Szabadkán maradt meg, ahol Vadász épületei is megtalálhatók.

Béla Duranci: A szecesszió Nácskában.
Művészet, 1975. december - 21.oldal

Vadász festő

M.D.K.

A debreceni Ady Társaság képzőművészeti szakosztályába lépett.

Tóth Endre: Az I. Debreceni Országos Tárlat Művészet, 1968. január - 39 lap.

M.D.K.

Vadász

Callmeyerrel modulrendszerü épületek terve.

csoportos nyarlóhoz,

repr.

Magyar Építőművészet 1965/6. 35. 35.l.

Vadász

a Nagybányai Kispiacon működött a Berger-cukrászda, melynek állandó művész-vendégei voltak és ott is vagyoltak Kmetty, Vadász, Pittner és még mások.

Bogdán Kálmán: Az én Nagybányám.

a Élet, 1975. szept. 19.

1 WAD

Vadász
grafikáját és temperaképét is tartalmazza
az Ady-ünnepre megjelenő „Vándortüz".

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság
képző művészei

Alföld 1944/1 62 old.

Vadász

építén

Részt vett a Tisza Kálmán / ma Köztársaság / téri bérházak tervezésében.

Gábor Eszter: A CIAM magyar vonatkozása
1928 - 1938. ~~8~~ 22.
Akadémiai Kiad. 1972.

Vandán

éjjelén

Bent vett a Tisza Kálmán / ma köz-
társaság / béri bérfuvaros terveiséhez.

Gábor Ernst: A CIAM megfogyatkozása
1924 - 1934 - 22
Ahasvérsen Kiscsal 1942

Vadász ....
építéa

~ – Preisich Gábor: Balatontrechvári
nyoraló

Gábor Enter: + CIAM magyar csoportja 29.
Akadémiai Kiadó 1972.

Vadász

építén

Részt vett a Tisza Kalmán / ma Köztársaság / téri OTI bérházak tervezésében.

Gábor Ester: A CIAM magyar csoportja
Akadémiai Kiadó 1972.

MDK

Vadász

Simplon mozgóképszinház főbejárata. Tervezte Preisich és Vadász. Készitette Haas és Somogyi. Repr.

Perspektiva, 1935. 139.l.

MDK

Vadász

Preisich és Vadász.Horthy Miklós-uti bérház részlete. Repr.

Perspektiva, 1936. 1.sz. 9.l.

MDK

Vadász

A Horthy Miklós-ut és a Vasarhelyi Pal utca sarkán épült vasvázas bérház tervezői Preisich és Vadász.
Az épületben levő mozgóképszinház tervezésénél közreműködött Révész Zoltán épitész.

Preisich Gábor: Vasvázas bérház Bpesten.

Tér és Forma, 1934. lo.sz.279-285.lapok. képekkel.

Vadász

festőművész

Barcelonai világkiállitás - képzőművészeti kiállitás - kiállitási palotában - képével szerepel.

Grafika

Nemzeti Ujság
1929.VII.21.

MDK

Vadász

Vasvázas bérház Budapesten. Tervezték: Preisich és Vadász. Repr.

Preisich Gábor: Vasvázas ...

Tér és Forma, 1934. 10.sz. 279,-284.lap.
Képekkel és alaprajzzal.

MDK

Vadász

A mozgóképszínház előcsarnoka. Tervezték: Preisich, Vadász és Révész. Repr.

Tér és Forma, 1934. 10.sz. 284.lap

MDK

Vadász

Vadász és Preisich: Simplon mozgóképszínház főbejárata.

Perspektiva, 1935. 139.lap Képpel.

MDK

Vadász

Plakátokon, könyvekben, kiadványokon, az Est-lapok Hármaskönyvein, a művész rajzai, festményei és dekorációi.

Herman Lipót: Miklós Andor.

Magy.Művészet, 1933. 379.lap

MDK

Vadász

Preisich és Vadász: Bérház a Krisztinakörúton 137 alatt. Repr.

Preisich és Vadász: Bérház a Margit körúton. Repr.

Tér és Forma, 1937. 304, 305. l.

MDK

Vadász

Preisich és Vadász terve. Weiss Manfréd nyugdijintézeti bérház a Horthy Miklós uton.

Enyedi Béla dr.: Tiz év a vazas épitès történetébol.

Tér és Forma, 1938. 135, 136.l. Képpel.

Vadász MDK

Kner Izidor, Magyarfalu alakjai. Gyoma, 1914.

Vadász épitész.

Eskü tér rendezésének pályá-
zatán dicséretben részesült.

U.932. XII.7.

EDK

Vadász

Elkészült az OTI ...bérházcsop. Új Nemzedék, 1939. máj. 26. 27. l.

Vadas Terér

polg. isk. rajztanári
oklevelet kapott
1941-ben

Ferkèpzomfoisk vk
1939-41. 176. l.

Magyar Történeti Múzeum. Rákóczi Emlékkiállítás. Bp. 1935., 174. szám.

GHILLÁNY GYÖRGY MELLKERESZTJE,
arany, türkizekkel. Felnyitható hátlapja ágyazott fekete zománccal. Belsejében kis ereklyék.
Mag. 6·2 cm.
Magyar munka, 1700 körül.
Ghillány György esztergomi kanonok (†1729) és tinini püspök hagyatékából. — Először az 1700. évi leltár végén említi 1729. évi bejegyzés.

Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. Bp., 1875—76. 190. és 224. l. — Czobor—Szalay, II. kötet, 331. l. (Képe LV. táblán.) — Lepold Adatok, 30. l. — Lepold Katalógus 65. sz.

PYBER LÁSZLÓ MELLKERESZTJE,
aranyozott ezüst, zafírokkal.
Mag. 7·6 cm.
Magyar, 1700 körül.
Gyerkényi Pyber László c. püspök, érseki helynök (1679—1719) birtokából. — Először az 1730. évi leltárban.

Henszlmann: Az 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. Bp., 1875—76., 190. és 224. l. — Esztergomi kincsek. Esztergom III., 1876., 20. szám. — Dankó 83—84. l. (Képe XX. táblán). —

Vadas Terézi

polg. isk. vajztanár-
jelöls

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41. 150 l

Másod példány

lás

...almarottjairól és azok családtagjairól,
...ára jogosító arcképes igazolványaik ér-
...meghosszabbítását kérik. –

...a ...ládtag ...ne ...ése	az igazolvány száma	gyermekek ~~[illegible]~~ kérvénye	Illeték lerovás 1925 évre korona	Jegyzet
.	B. sor 047705	.	8,500 kor.	
.	B. sor 077089	.	8,500 kor.	
.	H. sor 090148	.	8,500 kor.	
	D. sor 021585	.	8,500 kor.	
...dá	H. sor ...			

Vadas Terér

polg. isk. vajztanár-
jelölt

l. Ferk pzomfoisk vk

1939 – 41. 143 l.

mság-tér 5.).

Fizetési

az 194... év 1944 Június

4	5	6	7	8

Lev

. T. B. A. járulék		rokkant-ellátási adó		öregségi és rokkantsági járulék		külön adó		kereseti adó		
P	f	P	f	P	f	P	f	P	f	
13	50									
10	90									
3	70									

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1978 DEC 19

Diósgyőri Munkás

Vadas Zsuzsa

12 21

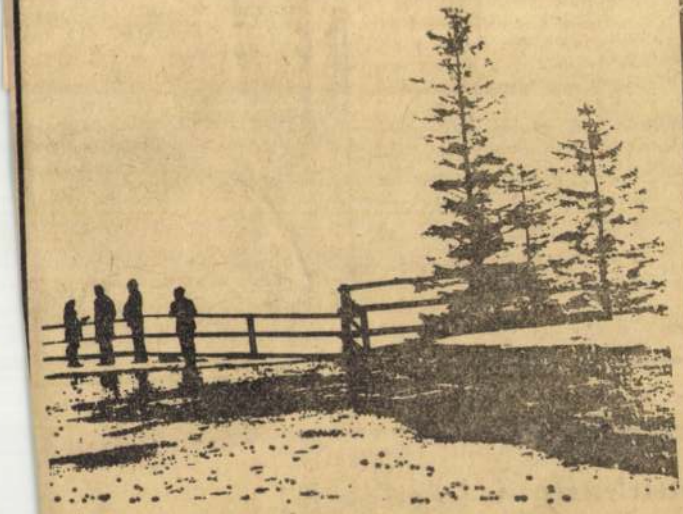

Vadas Zsuzsa fotógrafikája

dolgát. Hozz

— Ezt a mu
sem vállalja, me
nék, meg nehéz
azonban felelős v
lányomért. Majd
kell adnom őket
vagyok abban, h
fognak kapni tő
mi kaptunk annak idején.

— Karácsonyi ajándék? — töpreng a gyermekek anyja. Van is, nincs is. Többnyire praktikus dolgokat veszünk.

Egy biztos. Nem igaz, amit néha még mondani szoktak: egyik olyan mint a másik, a cigány az cigány.

Tury Ibolya

tak önkéntesen vért a gyáregységből, az összlétszámnak mintegy 47 százaléka.

Az acélmű vöröskeresztes titkára, *Jung Jánosné* mondta:

— Ebben a szép eredményben nagy részük van sokszoros véradóinknak, a szocialista brigádoknak és a tömegszervezeti aktivistáinknak.

észségügyi,
munkaügyi kérdés is!

Vadasi várhegy

Háromszék

l.

Gaali I. 193. l.

VADAS SZABOLCS

BIA [Bojár Iván András]: Vadas Szabolcs: Kondor -szék. = Magyar Narancs, III. évf.13.sz. 1991. junius 27. 14.p.ill.

Vadas Sajós

építészmérnök Rákosszentmihály

1932-ben kilépet a Pesti Mérnöki Kamarából

MMÉE Közl

1932. 140-l.

Vadas Lajos, építész

Hetven éve szerezte diplomáját.
Kőrösztöltek a Műszaki Egyetemen.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp 1973. szept. 9.

Vadas Lajos

épitész

Szül. Kisvelence 1881.

oklevelet nyert 1903.

Műegyetem 21.

10697.

szembe néz, cappája felett gallér-
medaillonban, melyet fölül két

endorf, Germanus, Epis-
Presbyter Cardinalis creat,
APA XIII. in Con-
6. Novembris 1727.

e M.
xc. A.V.

4 cm.

Vadas József: Albumok és monográfiák
között: Századunk magyar művészete
könyvekben. = Társadalmi Szemle, XL, 1, 1985
94-98.

- Kérik a külföldről kölcsönzött k
betartását. Mint ismeretes, ezek
földi könyvtárakba.

Néhány témára válaszol a HMSZ álta

"Drága" - a másolatok árát nem ők
külföldi árat számitják
Az intézeti könyvtárak v
zésért is fizetnek /400-
retből fedezik.

"A 2 hét határidő rövid" - ez igaz
lyez, ennyi időre tudja
A feltételt el kell foga

"Friss kiadványt nem kérnek be" -
kiadványokat még nem érd
nek azoknak a nagy könyv
nak a nyilvántartásában,
Félrevezetik az olvasót,
intézik, közben pedig ne

"Hosszadalmas"-- az utóbbi időben

Vadas József művészettörténész

Kodolányi ~~János~~ László iparművész kiállítását Vadas József nyitotta meg Kőszegen, az Üvegtorony-ban (Zwingerben) pénteken. A művész Kőszegen telepedett le. A kiállítás jún. 10.-ig látogatható.

B.S.: Kodolányi László kiállítása.
Vas Népe, 1984. máj. 13.

Vadas József, képzőművészeti kritikus

Martyn Ferenc kiállítását Budapesten, a Vigadóban rendezték meg. Az Élet és Irodalom múlt heti számában Vadas József írt méltatást a művészről és műveiről.

Dunántúli Napló, 1980. júl. 6.

Vadas József, képzőművészeti kritikus.

Az ünnepi könyvhét műsora. — Vadas József könyve: „A művészi ipartól az iparművészetig" c. tanulmánykötete jelent meg.

Könyvsátor.

1979. VI. 1. Televízió (ML-né).

MDK

Vadas Ernő, 1899--

Budapest, fotó-plakát

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

Vadas Ernő

Fotókiállítás Pánroszban

Magyar Nemzet 1984. VI. 24.

Vadas Ernő

milánói iparművészeti
kiállítás 1933.

díszoklevél

Magyar Iparművészet

1934. 72. l.

5	Leltári ingók			2.14
6	Értékpapírok:			
	Záloglevelek, kötvények	—	50	
	Hadikölcsön	—	50	
7	Egyenleg, mint veszteség			8
				47.29

Budapest, 1

Ascher Kálmán s. k. *Sza*
pénztáros

Megvizsgálták és rendbenlévőnek ta

Brunner Antal s. k. *D*

KIADÁS

III. KÖLTSÉGELŐ

		Egyenként		Össze
		pengő	fill.	pengő
	I. MŰVÉSZI CÉLOKRA:			
1	Magyar Iparművészet	11.000	—	
2	Pályázatok, tervek, minták	2.500	—	
3	Kiállítások, propaganda	21.000	—	
4	Kiküldetések	500	—	35.000
	II. DOLOGI KIADÁSOK:			
5	Iroda, fűtés, világítás	3.000	—	
6	Nyomtatványok	600	—	
7	Vegyes kiadások	4.000	—	
8	Jutalékok, tagdíjbeszedés	300	—	
9	Előre nem látott kiadások	2.000	—	9.900
	III. SZEMÉLYI KIADÁSOK:			
10	Fizetések, lakáspénzek, nyugdíjak:	15.000	—	
11	Adók és biztosítási járulékok	1.000	—	16.000
12	**IV. NYUGDÍJALAPRA**			300
				61.200

VADAS ERNŐ, fotóművész

Sopronban a várostörténethez értékes adalékokat nyujt
vadas Ernő fotóművész hagyatékából megvasarolt 153
drb.soproni és brennbergi témaju fotónegativ.
330.old

DÁVID LAJOS: Jelentés a Győr-Sopron Megyei Múzeumi
szervezet 1974.évi működéséről 315.old

ARRABONA. A Xantus János Múzeum Évkönyve, Győr,
1975. Győr.

Vadas Ernő

folyóiratok illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972. 11. számát

9. l.

Vadas Ernő

folvótele i illusztrálják

a Műemlékvédelem 197o. 3. számát

132. l. 137. l.

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. levonásra. . . . . .

Budapest, 197.....

....

megbizott me

VADAS ERNŐ

emlitve mint Suzanne Szász mestere

P.Szabó Ernő:Suzanne Szász felvételei.Nemzeti galéria

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.19.sz.4.o.

Vadas Ernő

A bethleni konszolidáció, majd a gömbösi „új erredév" a társadalmi harc felfüggesztését sugalmazta és ugyanekkor... szitotta a sovinizmust és a faji gyűlöletet. A fotótól viszont ugyancsak az idillt várta. Ezt sugallta Herczeg Ferenc „Új Idők"-je, Bethlen Margit „Ünnep"-je, s a többi polgári lap is. (Az „Új Idők"-et Dulovits, Szöllősy és Vadas Ernő fotói illusztráltak.

Lelkes István: A magyar fotóművesz et útja.
Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz. 94. l.

Vadas Ernő

Haladó szellemű külföldi kiadók, például a londoni fotóévkönyvben Bass Tibor, Escher Károly, Lengyel Lajos, Tabák Lajos realista fotói mellett élénk kontrast Vadas Ernő ünnepéges, lág, szépával is glorifikáló felvétele Horthy... testőreiről.

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.

Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 94. l.

Vadas Ernő

1954-ben indult útjára a Fotó című szakmai lap, Vadas Ernő és Bence Pál szerkesztésében.

Lelles István: A magyar fotóművészet útja.

Új Írás VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 97. l.

Vadas Ernő

fotóművészetünk doyenje és Jászai Rudolf az MTI fotófőosztályának főmunkatársai lettek, hiszen az MTI igyekezett fotósgárdáját a legjava erőkből összeválogatni

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.

Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 97. l.

Vadas Ernő

fotóművén képei szerepelnek a MNG „A magyar fotóművészet 125 éve" c. kiállításán.

– Dorvald – : A nyolcvanitótól a bromezüstig
Pestmegyei Hírlap. 1966. nov. 27. 8.o.

MDK

Vadas Ernö, fotóm.

dálceg testörei a l'art pour l'art fotó diszei.

Rosner Károly: Reklámgrafika. -Magy. Iparszüv. 1934.
94-96.1.

Iparm.T.kiállitása.

MDK

Vadas Ernö, fotomüvész

Jégvirágos ablak.	Foto.
Siesta.	"
Nehéz feladat.	"
Világfájdalom.	"
Gól!	"

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll.194o.II.-II Kat. 27.1.

Vadas Ernő
fotóművén

M.D.K

Vadas Ernő meghalt. ~~Szét~~ művét
mutatja be a lap „Vasvázos", és az
„Olvasztárok pékenője" (repszk)

Nők Lapja, 1962. junius 9 – 9 lap

A MAGYAR FOTOMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
ÉS A
MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

VADAS ERNŐ
GYŰJTEMÉNYES FOTOKIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

BARCS SÁNDOR

A MAGYAR TÁVIRATI IRODA VEZÉRIGAZGATÓJA

1960. FEBRUÁR 20-ÁN, SZOMBATON DÉLI 13 ÓRAKOR
A SZINYEI-MERSE TEREMBEN
(KÖNYVKLUB, VI., LISZT FERENC TÉR 1)

Felelős kiadó: Vámos László
60.50759 Akadémiai Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bernát György

A MAGYAR FOTOMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
ÉS A
MŰCSARNOK

MEGHÍVJA ÖNT

VADAS ERNŐ
GYŰJTEMÉNYES FOTOKIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

BARCS SÁNDOR

A MAGYAR TÁVIRATI IRODA VEZÉRIGAZGATÓJA

1960. FEBRUÁR 20-ÁN, SZOMBATON DÉLI 12 ÓRAKOR
A SZINYEI-MERSE TEREMBEN
(KÖNYVKLUB, VI., LISZT FERENC TÉR 1)

Felelős kiadó: Vámos László
60.50759 Akadémiai Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bernát György

MDK

Vadas Ernő / 1899-/

Budapest / foto-plakát/ 194?, 90x68 FSZEK

Magyar Plakát-Történeti Kiallitas.1960.
Műcsarnok. Kat. 41.l.

Vadas Ernő MDK

Budapest /foto-plakát/ 194?

Mücsarnok 196o.Magyar plakát-történeti kiáll.

Vadas

Szivesen olvasnánk több - sok képpel dokumentált - tanulmányt a képrőművészetek és a fényképezés kölcsönhatásairól és határairól, ugyanígy a hazai fotózás történetéből vagy világhírű fotósok (köztük magyarok is...) életművéről. Nehéz kivérni a Fotóművészeti Kiskönyvtár lassan szivárgó köteteit, megek körül eddig csak kettő jelent meg (Foto Escher - 1966; Foto Vadas - 1967).

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című folyóiratról.
Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 370. l.

M.D.L.

Vadas Jolán
fotós

„A modell" (repro)

— mb — : Neuvelkiori smies szalon.
Nőt lapja, 1967. nov. 11 – 16 lap.

MDK

dr. Vadas József Bp.

Uj tagok a M. Ipm. Társ. Magyar Iparmüvészet, 1901. 291. l.

VADAS JÓZSEF

ÉPÍTÉSZ. ALKOTÓKÖZÖSSÉGBEN TERVEZTE A PÁPAI SPORTCSARNOKOT.

(MODELL FOTÓ)

KISALFÖLD, 1970. OKT. 27.

M-DK

Vadas József
festő

Kiállításán még bemutatta
Balits illusztrációit is

Lánczi Sándor: Króvika
Művészet, 1968. július – 45 lap.

M.D.

Vadas József
festő

Élményanyaga a vízherkőti.
Alakjai magyok és erősek. Tábla
képei a: „Parton", a „Leány ~~tér~~-
térben.

Lánczbaindor: Uzóvicha
tegyvészet, 1968. julius — 45 lap.

Vadas József
festő

M.D.K.

Az „Eötvös József" Kollégium-
van volt kiállítása.

— : Kiállítások

Művészet, 1968. május – 48 lap.

Vadas József
festő

M.D.K.

Th Eötvös kollégiumban mutatkozott
be Vadas József festő. Poffay Béla
nohászművén tanásságában

Lauer Sándor: Krónika
Művészet, 1968. július – 45 lap.

MDK

Vadas József

Kiállitási hir

Müvészet 1968 máj.p.48.

Vadas József
festő

M.D.

Láttatóan munalis feladatok
ú dehlek. Bemutatott alkotásai
freskó és pannó lerok és egy
nagyméretű Pannó.

Lánczi Sándor: Krónika
Művészet, 1968. július – 45 lap.

NEM CÉDULA!

Borsos Miklóst és Czóbel Bélát is belevettem a Vadas-féle kritikában felsoroltak közé egyrészt azért, mivel mindketten szintén a Balaton mellett rendeztek ugyanabban az évben kiállitást, Borsos Miklós a grafikáit mutatta be a tihanyi apátság helyiségeiben, Czóbel Béla festményei a bogláni két kápolna falain szerepeltek.

Élet és Irodalom, Bp.1976. juli. 24.
XX. évf. 3o. sz. 12. lap.

MDK

VADAS ERNŐ /1899- /

"Budapest" foto-plakát 194?

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

41.1.

Vadas Ernő MDK

diszoklevelet kapott

A milanói Triennale dijai
Pesti Hirlap 1934. ápr. 1e.

Vadas Ernő

Fotoillusztrációi, az iparművészeti társulat
Györgyi Kálmán emlékkiállitásán.

Magyarság, 934.V.19.

VADAS ERNŐ

Fotográfia a Lempertz-aukción

MAGYAR NEMZET, 2000. 07. 22.

33.0.

M.D.K

Vadas Ernő
fotós

Korának és szakmájának
kiváló mestere.

Végvári Lajos: Mostoha testvérünk a foto.
Műveszet, 1967. május - 23 lap.

Vadas Ernő

A magyar fotóművészet 25 éve c. kiállitáson a Magyar Nemzeti Galériában az ő müveiis szerepeltek.

Maksay László: Négy kiállitás
Rajztanitás 1967. II. 26.1.

Vadas Béla

építészmérnök Budapest

1932-ben lépett

a Budapesti Mérnöki Kamarából.

MMÉE Kör

1932. 167 f.

A Műemlékek Országos Bizottságának
Tekintetes Hivatalának.

Budapest

IX. ker. Rákos u. 1.

Iparművészeti múzeum
földszint

Hőgyes Endre!

Vadas Benjámin.

festőművész-rajztanár.

a fehérsastéri polgári fiúiskola csaporlkiállításán műrei szerepelnek.

Esti Kurir, 1927. dec. 11.

MDK

Vadas Endre

Képzőművészet, 1934. 200 l.

Magyar Néprajzi Múzeum – 6000 db – 64.85783

Vadas Béla

Müusarnok épiten Bpest

1902. tav. kiáll. - 394. 397

1904. tav. kiáll. 283

Miskolczi paleolith-gyűjtemény

IX - 73.

M.D.K.

Vadas Béla, főv. mérnök

a sztőv. tanács felhívására
résztvett az elhalt Kammer-
mayer Károly polg. mester
síremlékére kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.
jun. 22. sz. 6. old.

MDK

Vadas Béla épitész

Tanulmány egy szinház lépcsőházához.Pasz.

Képzőm.Társ.1904.tav.kiáll.kat.36.lap

MDK

Vadas Béla épitész

Tanulmány egy szinház lépcsőházához. Pasztell. Mgt.

Műcsarnok, 1904. tav.kiáll. 36.lap

Vadadi Filep Jenő
Szinyei Társaság dij

XVI. Tavaszi szalon. Nemzeti Szalon. 1941. julius.

1 l.

ELEFÁNTCSO

DOBOZ,
szalagfonatos dísszel és vaszárral.
Délolasz munka, X. század.
Részben pótolva.
Elefántcsont, 14×26×19 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás szerezte, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 363. l.

DOBOZ
festett állatalakokkal és három bronzverettel.
Arab munka a XIII. századból.
Elefántcsont, 5·8×11·7×7·5 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 363. l.

SERLEG,
antik jelenet domborművel, aranyozott ezüst foglalatban.
Augsburgi munka, XVII. század.
Elefántcsont, mag. 29·5 cm.

SERLEG,
római harcosok domborművével.
Flamand munka, XVII. század.
Elefántcsont, mag. 26·5 cm.

Vadas
fotós

Vadas fotós készítette a fihetett a sopronhorpácsi Répatermesztési Kutató Intézetről.

—: Élelmezés

Tükör, 1975. jan. 14 - 6 lap.

Vadas Béla

MDK

Tanulmány egy s inház lépcsőházához, pasztell

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

MDK

Vadadi Filep Jenő

Szinyei Társ. dij 1935

N. Szal. Tavaszi szalon 1937.

clands Openluchtmuseum. Arnem, 1962.

éprajzi atlasz kérdőivének gyüjtője.
533.

ilekedés kutatása. Budapest, 1948.

aditionis en France. Mendoza, 195o.

einwald. Basel, 1943.

prajzi atlasz kérdőiveinek gyüjtője.

Filep Jenő, vadadi

Eredés, dolgt.
2 tajkép, dolgt.

X. Tavaszi Szalon
1935.

442

MDK

vadadi Fülöp Jenő, festő.

2 Ébredés, olaj.

156. Tájkép, "

157. Tájkép, "

Nemz. Szal. Műv. E. - Szinyei Társ. X. tav. kiáll. -
1935 V. 8-19. - Kat.

Vadadi Filep tenő

A Szinyei-Társaság zsürije által rendezett X. Tavaszi Szalon kiállitásán odaitélésre került

100 pengős díjat „Tájkép" c. műve Esztra

Nemzeti Ujság
1935.V.12.

MDK

Vadadi Filep Jenő

Szinyei Társ. díj 1935

A 17. Tav.Szal. díjnyerteseinek névsora.
N.Szal. 1942. jun.

MDK

Vadadi-Filep Jenő

Tájkép c. munkájáért a X. Tavaszi Szalon kiállitásán loo pengős dijat kapott

A Tavaszi Szalon dijazottjai. Pesti Napló 1935. máj. 12.

Vadadi-Filep Jenő

a Fiumei Társaság 100 pengős díját kapta.

M 1935. V. 2.

MDK

Vadadi Filep Jenő /1935/

Szinyei Társ.-díj.

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj.
3 l.

Filep Jenő

1928/29 - 1929/30

Ferképzőmfoiskővk

81.l.

DAMOPHON, messenei szobrász, a Kr. e. II. sz. elején működött. Főleg márványban dolgozott. Írott forrásokból tudjuk, hogy ő javította az olympiai Zeus szobrát és sok szentély számára készített istenszobrokat. Többek között Lykosura számára, ahol ásatások alkalmával Demeter és Despoina, Artemis és Anytos titán szobrainak (Athén) számos töredéke elő is került. A fejtípus a IV. sz. alkotásaira nyúl vissza, de erősebb fény- és plasztikai hatásokra felépítve, ami azonban a formák finomságának rovására történt. Despoina ruhájának fennmaradt töredéke (Athén) mutatja a ruhák anyagszerűségének virtuóz visszaadását. — Irodalom: *Kavvadias*, P., Fouilles de Lykosoura (Athén, 1890). *Weyde.*

DÁN MŰVÉSZET. I. *Építészet.* Dániában önálló, egyéni jellegű építőművészetről alig beszélhetünk. A dán építészetre elsősorban az ország hatalmas szomszédja, a német birodalom nyomta rá művészetének bélyegét, de észlelni németalföldi, flandriai, angol és francia hatásokat is, s a legújabb architektúrában itt-ott a régi skandináv népművészet elemei is megjelennek.

A korai keresztény építészetnek Dániában nem sok emléke maradt. A román kor mesterei részben egykorú német minták után indulnak s a német-román formákat veszik át. A ripeni (ribei) dómot valószínűleg rajnavidéki mester építette, de középkupolája inkább az aquitaniai templomokra emlékeztet. A viborgi dóm, amely a XII. század derekán épült, emporás, pillér-basilika; anyaga grá-

Filep Jenő

II. é. d. festő

l.

Éimisk 1930

31. l. 36 l.

vodalmatói

Pesti Napló 1934.

mart. 25. (A festők városában, ahol a magyar plain-air megszületett.)

Filep Jenő

festő

1924–27

Érmiúk 1930. 83. 1.

(Gebiet der deutschen
Armee)

Filep Jenő, vadadi

lárd

Vadadi Filep J.

alatt is

Filep Jenő, festő, n...

1924-27 a bpesti ipar-
művészeti, 1925-30. a
képzőművészeti főiskolaban tanult. 1931-
34. a nagybányai mű-
vésztelependolgozott.
1935. a Szinyei Társa-
ság Tavaszi halonjaban
Ebredes c. festmé-
nyével és két tájké-
pével szerepelt és meg-
nyerte Sz. Társaság díját



EGYETEMI NYOMDA

31 nap **MÁRCIUS** 11. hét

7 asárnap		Laetare *Tamás*
8 Hétfő		Istenes Ján. *Zoltán*
9 Kedd		Franciska *Franciska*
10 Szerda		40 vértanú *Olimpia*
11 sütörtök		Szilárd *Aladár*
12 Péntek		I. Gergely *Gergely*
13 Szombat		Szabin *Krisztián*

Vadadi - Filep 9, 791

A Nemzeti Szalonban rendezett
XI-ik „Tavaszi Szalon"
kiállításra szerepel

P. N. 936 IV. 25

Vadadi Filep György

Favágók, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1936. febr. 6 l.

Vadadi Filpe György

MDK

Favágók, olf.

Nemzeti Szalon 1936. febr.-márc. 8.
KUT kiállitás.

mélk.

Vadai Imre (Karcag)

is készített formákat felesége számára aki mézeskalácsos asszony volt.

Szabadfáby József a debreceni mézeskalácsos mesterség

Déri Múzeum Évkönyve 1962. 114

VAD SÁNDOR, fazekas

Hódmezővásárhelyen dolgozott. A perecformáju kolacs ritka. A Népr, Muz.-ban egy 1813-as mellett egy 1900-as keskeny, zöld kulacsot kell emliteniink, melyet a felirat szerint Vad Sándor nevü mester készitett. Ltsz: 53.61. 178. 136. old

KRESZ MÁRIA: Évszámos hódmezővásárhelyi cserépedények a Néprajzi Muzeumban 127. old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ, Nemzeti Muzeum, Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI. 1954. Bpest. 1954

Vad Sándor

tálasm-

Hruvásarhely

l.

Ladányi II.

III. 173. l

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Vad Sándor MDK

74 éve vásárhelyi korongos

Repr:

Sándor bácsi köcsögöt/formál.

---: A szépség dicsérete.
ÉRDEKES UJSÁG. 1957 máj. 11.

MDK

Vad Sándor korongos

(hódmezővásárhelyi)

(hetvennégy éves; ötven éve dolgozik. Fényképe repr.) (más adat nincs.)

A szépség dicsérete.

Érdekes Ujság, Bp. 1952. május 11. 12. l.

MNK

Vadadi Filep György: Kőfejtők, olf.

Nemzeti Szalon, 1936. ápr.
Tavaszi Szalon XI.

mdk

Vad Sándor

egy 1900-as, keskeny zöld perec kulacson Vad Sándor mester neve van feltüntetve.

Kresz Mária: Évszámos lódmező vásárhelyi cserép-edények

Néprajzi Muzeum Évkönyve 1954, 136. l.

Vad Péter

rajztanár

Z dob néprajzi tollrajza az alábbi muzeumtan

Jelentés Debrecen sz. kir. város muzeumának 1913-dik évi működéséről és állapotáról. Debrecen 1914. 13. 1.

Vad Erzsébet
kiállítása az Építők Művészi
Klubjában

Magyar Nemzet 1984. 11. 21.

Gy. Vad Erzsébet, festőművész

A Magyar Néphadsereg évente művésztelepet is szervez a sorállomány azon fiataljai számára, akik kitűnnek vizuális képzettségükkel. – Új lehetőséget jelent a Magyar Néphadsereg Műv.-i Háza Bpesten, ahol mindig új tárlatot látni. Legutóbb Szabó Iván szobrait és Gy. Vad Erzsébet festményeit láthatta a közönség.

Losonci Miklós: Katonaélet a képzőművészetben.
Népújság (Tolna), 1984. jún. 16.

Minta

Csak egy nés legen

alá lumbre a balsarokba

fent

Lent a cirrint a cirr cume

a sapt nem kelte méme

sét

Gy. Vad Erzsébet, festő (amatőr)

A türkevei amatőr képzőművészek – bár vidány olyan alkotó is dolgozik körükben, aki tagja a Képzőművészeti Alapnak – hagyományos őszi tárlatát megnyitotta. Gy. Vad Erzsébet műve szerepel: szobrász földijéről Ratkai Lajos Hollandiában élő művészről készített portréja. (említve).

–ti–: A Kevi kör tárlata.
Szolnok Megyei Néplap, 1983. dec. 9.

Gy. Vad Erzsébet festő

Kiállítása a Csepel Galériában

1979. jan. 30 - febr. 18.

- katalógus a könyvtárban -

Gy. Vad Erzsébet, festő

a XX. kor.-ben, a Pesterzsébeti Múzeumban szept. 13.-ig láthatók a művész akvarelljei. Türkevei diáfapác-sorozata, a gödöllői-dombok és a Ferencvárosi-tetők (emlétvel)

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 1.

Vad Erzsébet, festő

Kiállítása a Csepel Galériában
nézhető meg.

– : A hét végi kulturális programkóf
9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 11.

Vad Erzsébet, festő

A Csepel Galériában nyílik meg tárlata máj. 7-én.

— : A hét kiállításai 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. máj. 6.

Gy. Vad Erzsébet

Szerepel az alábbi távlatok

F. B.: Pesterzsébeti Képzőművészek
Tavasi Távlata

Cs. L. 1970 ápr.

MDK

Vad Gyula

Gróh István: Könyvtábla aranyozások. Diszitő Művészet, 1915. II.évf. 1.sz. 12-18 l.

Vad Péter

1908/9 II. – 1911/12

Ferk(pzomfoisk .vk

143.f.

Vad András, fazobrász

Megnyílt a túrkevei ~~kép~~ amatőr képzőművészek – bár olyan alkotó is dolgozik körükben, aki tagja a Képzőművészeti Alapnak – hagyományos őszi tárlata. – Vad András „F. G." – faportjéra szerepel a tárlatón. /említve/.

-tű-: A Kevi Kör tárlata.
Szolnok Megyei Néplap, 1983. dec. 9.

Váczi Piroska
BUDAPEST

V.ker.

Fehérhajó u.5.

VÁCZI Piroska: Hol állt az egykori Fehérhajó vendéglő? = Műemlékvédelmi Szemle, 1991.1.sz. 30. p.
E.G.

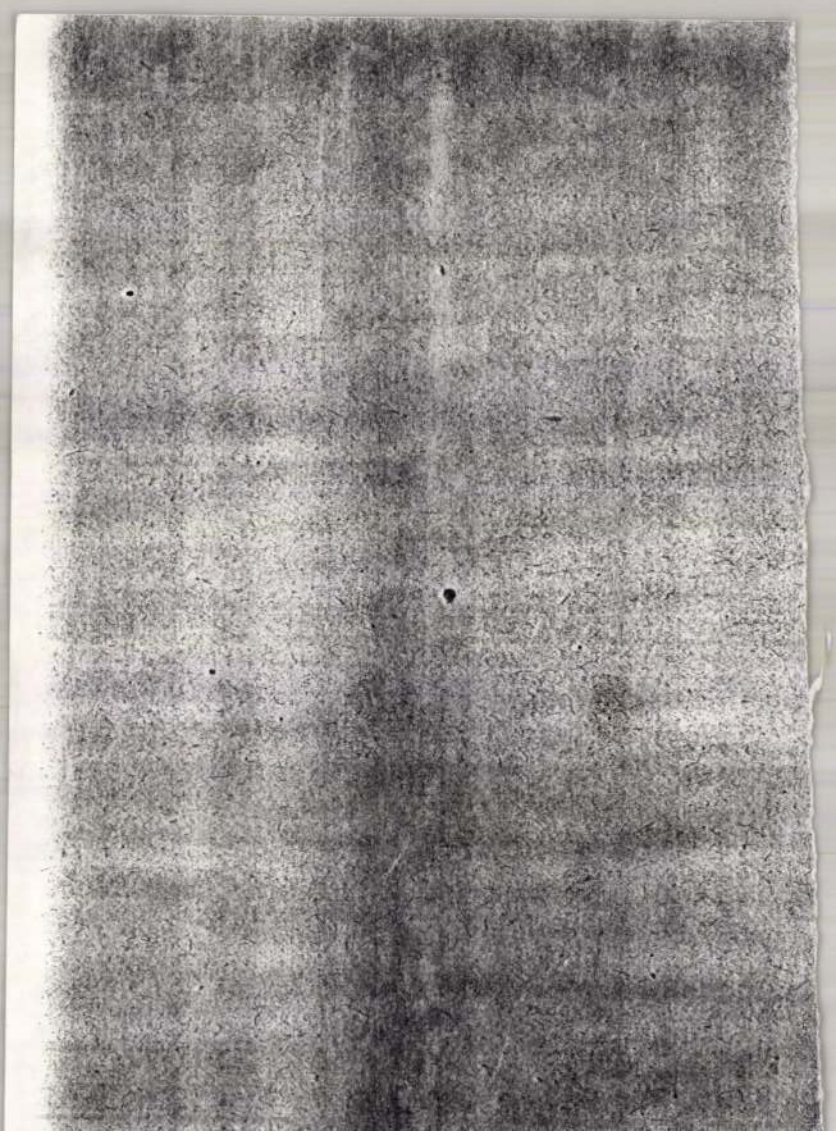

Vad, Anastase de

Anastase de Vad

festő

Román püspök, képe 1531-el datálva, ma a gyulafehérvári katolikus püspök birtokában. Valószinüleg Moldavában festette.

Petr. Trans. 1938

554 l.

VÁCZY Péter gyüjtő

Gyüjteményének Győrbe kerüléséről Kolozsváry Ernő polgármester nyilatkozata. = Magyar Nemzet, 1993. dec. 24. 28.

VG mesterjegy

Brassó XVII.

Talpas pohár

1.

Csányi-régiérmek

28. l.







V B , önöntömester

A bejárt terület önedényeinek táblázata:
ALMOSD, 5. tányér. átm. 20.5 cm. Jegy: V B.
354.old

[illegible] MIHÁLYNÉ: Önedények hajdú-bihar megyében
355.old

a Debreceni Déri Múz. évkönyve, 1973. Debrecen, 1975

V F S mesterjegyü lakatosmester

4.PAJZS.-Taréjos perecidomokkal körülvett mezőben:keresztbe tett,domboritott kulcsok között domboritott: "V F S"betük,felettük domboritott 1774-es évszám.H:9 cm Sz:7,5 cm.Ip.ltsz:54.47.1.-A kivitelezésben eléggé kezdetleges paizs V F S betüinek lakatosmesterét nem sikerült megtalálni.-22.old. 4.sz.kép. Fekete repr. 23.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mestreemberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

V F S mesterjegyü lakatosmester

4.sz.Pajzs.-Taréjos perecidomokkal körülvett mezőben: keresztbe tett,domboritott kulcsok között domboritott: " V F S" betük,felettük domboritott 1774-es évszám. H:9 cm.Sz:7,5 cm.-Ip.ltzs954.47.1.-A kivitelezésben elég gé kezdetleges pajzs V F S betüinek lakatosmesterét nem sikerült megtalálni. 22.old. 4.sz.kép. 23.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mestremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

Váczy J. Tamás

Endre Béla emlékkiállitása megtekinthető a Magyar Nemzeti Galériában szeptember 5.-től, Szalay Edit, Körösi Papp Kálmán, Kecskeméti Kálmán a Pataki István Művelődési Központban szeptember 13.-ig, Váczy J. Tamás grafikus az ujpalotai Lila Iskolában szeptember 22.-ig, Sáros András Miklós grafikus a Szoboszlói Galériában szeptember 30.-ig mutatja be müveit a fent nevezett kiállitási termekben.
Id. Rácz Endre fotómüvész kiállitása szeptember 24.-ig tart nyitva a Fényes Adolf Teremben.
A kiállitásokról a lap kulturális események c. rovatában tudósit.

Élet és Irodalom, Bp. ~~1978~~ 1978. szept. 9.
XXII. évf. 36. sz. 8. lap.

Váczy J. Tamás grafikus

Makó kiállítótermében a Maros menti Műveszetelep múlt évi résztvevői gyűjteményes kiállítása nyílt meg. Szerepelnek a művész linófilmkockái.

T.L.: Műveszek a Maros partján.

Dél-Magyarország (Szeged), 1946. aug. 12.

Váczy J. Tamás

fiatal grafikusmüvész első önálló kiállitása nyilt meg szülővárosában Makon, a József Attila Könyvtárban. Tusrajzai, plasztikái a város és a környékbeli táj szépségeit, embereit örökitik meg.

Magyar Hirlap 1975 8.évf. 83/8

Váczi J. Tamás

A BME Schönherz Zoltán Kollégiumában Szőke Szabolcs festőművész kiállitása március 7.-ig tart nyitva.
Az ujpalotai Lila Iskola aulájában Gránitz Miklós fotókiállitása február 21.-én,
a Fiatal Művészek Klubjában Váczi J. Tamás grafikusművész kiállitása február 25.-én,
a Studió Galériában Tamás Noémi festőművész kiállitása február 23.-án,
a Műcsarnokban Hajdu László festőművész és Széchenyi Lenka gobelintervező kiállitása február 25.-én nyilik meg,-közli a lap kulturális események c. rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr. 19. XXI. évf. 8. sz. 8. lap.

Váczy J. Tamás

Győrffy Sándor és Mikó F. László a szegedi JATE-Klubban május 15.-ig,
Tolg Molnár Zoltán a debreceni Agrártudományi Egyetemen május 17.-ig,
Kelemen Károly a Fiatal Művészek Klubjában május 18.-tól
Vaszkó Erzsébet a szentendrei Művésztelepi Galériában május 18.-tól,
Szemadám György a tiszakécskei Művelődési Központban május 26.-ig mutatja be müveit a fenti kiállitó termekben.
Várnai László fénygrafikáinak kiállitása a debreceni Kölcsey Művelődési Központban május 12.-ig
Váczy J. Tamás:"Szinház" c. kiállitása az ujpesti Mini Galériában május 16.-tól tart nyitva.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 12. XXIII.évf. 19. sz. 8. lap.

Váczy József

épitész Kassán

n. o. nul. 1902

lásd

Csikvári Abanj

sz. a. 272. h.

VÁCZY László

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991 57

TANULMÁNYOK
Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM
Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

VÁCZY Margit
?
Kolozsvár, festő és restaurátor

Banner Erdély

Váczy Margit

rajztanár

Kolozsvár

Laid

Kostyán Imréné Váczy Margit

alatt.

A m. kir. vall.és Közokt. m
alatt a keb. számv. IV. és
nek másolata:

1927/28. évi kezelés. "Művé
adások. Rovat: 6. Az 1881.é
pengő 60 fillér.

Utasitom, hog
dapest, I. Horthy Miklós-ut
évi helyreállitása vezetéseé
pengőt a 78.882 számu kiadás

Váczy Margit

Murádin Jenő:
VÁCZY MARGIT pasztellképei.
Igazság, XXXIX.évf. 56.sz. 1978. márc. 8.

M.D.K.

Vácry Margit, festő

Csendélet képeivel vett részt a Kolozsvári rajztanárok kiállításán

Igazság - Kolozsvár, 1957. jun. 13.

Váczy Péter

cementes

l.

Szathmáry László dr

Magyar alkémiatár.

Bp. 1928. 61. l. - 62. l.



BÁNFALVA (Borsod)

Barokk kastély

Karinczy Gábor. VV 1859,
542 ~~ek~~ (képe
545 l)

Váczi v. Vacsi János

ötvös, Debrecen 1598-1600

Zoltötv Debr. - 10 l.

Vaczorák Bori, népművész pingálóasszony

A leghíresebb kalocsai pingálóasszony.

— : Négyszemközt

9

ESTI HIRLAP, Bp. 1966. ápr. 3.

Vaczorás Boris, pingálóasszony

Kalocsai pingálóasszony,

Horváth István: Legyen Grekva Borija ... 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974 aug. 30.

Vacsy Eötvös István

1618. eml. Rimaszombat.

Romer Flóris I. A harai ötvös
cépek szabályai Száradok
1877 évt. 4141.

Kepilovics Mátyás

festő.

Váczi ötvös István

1654-ben a város II. fertályában lakik s hára részén 1 frt adó van kimutatva. A céh-regestromban neve elő nem fordulván, valószínű, hogy csak mint ötvöslegény állott valamelyik kassai mesternél munkában.

Mihalik József Kassavárós ötvösségének tört. Apest. 1900. 285-l.

Vácsy J. Tamás

A makói alkotóközösség
újjáalakításában 1977 -
1978-ban részt vett.

Gyelvai Ágnes: Csoppban a tenger.
Művészet, 1978. november - 3 lap.

)TTI ALKOTMANY czimmel a magyar szöveg.

3 cm.

901
3.

Esterházy Miklós.

Ravatala.

A fegyverekből összeállito
porson tábornoki kalap és hercze
lopokon szövétnek ég és a két pá
ratból ezeket lehet olvasni: ..S
OBERSTER INHABER...UNGARISCHEN 3
három zászlótartó és a 32-ik gya
ról tiszt közeledik s oldalt a h
balra:

LEICHENGER
Welches zu Mantua in der S
zu dem Trauergottesdiens
den das Kaiserlich Königliche
für seinen verstorbenen H
Seiner Durchlaucht dem Fürst
Kaiserlich Königlichen Feldzeugm
Leibgarde

etc. et
am 21 ten Decembe

Vaczi István

építészmérnök

Budapest

Tagja Lett a Bpesti

Mérnöki Kamarának

MMÉE Közl

1931. 20 l.

M.D.K.

Vácry István, Gyesti epitész

2000 K-ás első dijat nyert a „Somogymegyei Takarékpénztár" Kaposvárott emelendő székház- és bérház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.
Jan. 29. sz. 13. old.

MDK

Váczy István épitész

A somogymegyei takarékpénztár intézeti székháza tervpályázatán a 2000 K-ás I. dijat Váczy István szabadkai épitész terve nyerte.

Művészet, 1913. 76.lap

Váczy I. Tamás

"Tükörkép" cimmel a lap bemutatja a müvész munkáját.
Repr.

Fenti müvet lásd: Vadas József: "Zsákbagra-fika" c. cikkének hátlapján, Szilvitzky Margit nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 16.
XX. évf. 42. sz. 14. lap.

Váczy J.Tamás

Örsi Imre naiv művész emlékkiállitása a Karcagi Galériában február 24.-ig,
Antal András és Szöllősi Mária iparművészek kiállitása a balassagyarmati Horváth Endre Galériában február 29.-ig,
Czeglédi Julia, Erdei Irma, Honfi Katalin és Kelemen Katalin textiltervezők kiállitása a nyiregyházi Művelődési Központban márc. 2.-ig megtekinthető.
Szüts Miklós a Studió Galériában febr. 24.-ig,
Budahelyi Tibor, Huber András és Pantl Mihály a Csepel Művek Munkásotthonában febr. 29.-ig,
Váczy J. Tamás az Ikarus Galériában márc. 4.-ig.
Kelemen Károly a miskolci Molnár Béla Ifjuségi Házban március 6.-ig,
Kóródi Gabriella az angyalföldi József Attila Művelődési Házban márc. 10.-ig mutatja be müveit.

Élet és Irodalom,Bp.1980. febr.16.XXIV.évf. 7.sz. 8. lap.

Váczy János

az 1838-as árviz után pesti épitőmesteri jogért folyamodott, de a jogot nem kapta meg. Ezért é az alábbi cikk adattárában nem szerepel.

Komárik Dénes: Épitészképzés és mesterfelvétel a XIX. században, Pesti mesterek és mesterjelöltek.
Épités- Épitészettudomány, 1971 /III/, 4.sz.379-418. l.

Váczi István

épitész

Cassano Józseftől vette át a miskolci második kinhár épitését 1847 (?)-ben, s 1849 őszeig tető alá krult az épület. De kivül-belül vakolatlanul allt, csupán a lakások és bolthlyiségek voltak eltoglalhatók. Az épület anyagi nehézségek miatt csak 1857-ben volt rendeltetésének átadható. Az épületen Egressy Gabor †

Halm Lenzik

288. l

† aki a megnyitó előadásom jelenvolt emlékezetem szerint kifogásolta az emeltre vezető egyetlen lépcső szik voltát, az öltözik hiányát. 1866.

Vácry - Hübschl

Kálmán, építész

l. Hübschl K.

alatt



Mit unseren besten Empfehlungen überreicht

BUND-VERLAG GMBH
KÖLN-DEUTZ

Váczy Hübschl

Kálmán

váci mussaki tanácsos

életrajza

l.

Szabó Pestom

I. k. 3. kőrzet.

229. l.

MOB kt. 3208.

3, Elnök ur felhívja a bizost-
mányt, hogy mielőtt az ásatások
részletei megbeszéltetnének, fiva-
kedjék nyilatkozni az iránt: kiv-
kíván megbízni a bizostmány
a papföldi ásatások tudományos
vezetésével? A maga részéről m-
jegyzi elnök ur, hogy dr. Hampel
József ur, egy az elnökhöz inté-
zett levelében némely, szerintet
tévesen magyarázott elözmé-
nyekre hivatkozva a maga re-
széről Dr Forma Károly urat hozz-

Váczy Hübschl

Kálmán

vaci épitészmernok

életr. arckép

lásd

Früh Dom Pestm

I. k. 206. l.

MOB Kvt. 3213.

Váczy Hübschl Kálmán

l.

Tér és Forma

1927. 12. sz.

4, 5. l.

18771/917-I-szám

A nyitrai e

tek. Bizottságnak hiva

Budapest, 1

A mini

K. B

miniszt

MDK

Váczy-Hübschl Kálmán

Negyvennyolc pályázó...a Közp.Városháza ujjáépitésére.
Magyarország 1940. márc. 13. 10.1.

EDK

Vácy-Hübschl Kálmán, váci építész

A veszprémi Korona szálloda és színház átalakítására
... Vállalk. Lapja, 1934. febr. 7. 5. l.

Váczy Hübschl Kálmán

éjutész

lásd bőčletrajzát

Tragorvácmüvenci

137, l.

Budapest 905 X. 28.

Igen tisztelt Titkár úr!

Lux Kálmán építéjvezető-
nek most érkezett uti-
számláját van szerem-
ném szöm további
eljárás végett tiszte-
lettel ide csatolni:

Váczy-Hübschl

Kálmán

nem díjazott tev

l.

Halászvárisházakibőr

66. l.

Méltóságos Elnök

Felsőbánya, Szat

idő-mell-

RÓM. KAT
FELSŐ



VÁCZY HÜBSCHL Kálmán épitész

GERGELYFFY András: A váci Siketnéma Intézet. Müemlékvédelem, XXXIV.évf. 3.sz. 1990 166.p.

Váci Hübschl

Kálmán

épitész

l.

Bán Márton:

Váci kéjeskönyv.

Bp. 1943. 38. l.

30. t.

Officina



EGYETEMI NYOMDA

31 nap **JANUÁR** 1. hét

1
Szombat

Újév
Újév

Váczy Hübschl Kálmán, építén

L. Hepá Ignác

Pusztai L. A magyar építészeti múzeum 35

Magyar
Építőművészet. Bp. 1983 83/2

Váczy Hlubocki Antal

okl. épületgépészmérnök
szül. Budapest 1912
Oklevelet nyert 1941.
József nádor 1940/41

178. p.

Váczy György

V. IX.

Ötvös 1603

állítolag szergomi

Jankó Lemle: Győri ötvös

tök. u 16-19. szerelem.

Győri Lemle

1906. 98. l. 101. l.

XLIV



Váczy György

ötvös 1603, nem Györött

l.

Jankógyöriötv. 7. l

Georgius Vácry, ötvös

M.D.K.

neve szerepel az 1603-ban Kalocsán kiállított céhlevélen, mely az 1529-ben Pesten kiállított okmány szövegével egyezik.

Somogyi Árpád: Esztergom régi ötvösművészetéről

Művészettörténeti Értesítő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

142. old.

Vaczulik Antal

festő és restaurátor
posta és távirda fő-
felügyelő Szegeden.
Meghalt u. ott 1912
táján. Tót származásu
kassai ember
volt. Agglegényként
élt, halálos ágyán vette
feleségül gazdaasszonyát
aki oly gondosan ápolta,
hogy felépült, s még évé-
kig élt. Képeket festett és
restaurált Szegeden.

Pocsatkó volt szegedi
üveghegyhedő körlése
1944. dec. 22.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

VACULÍK, Karol: Slovenská národná galéria: Sto diel slovenského a svetového maliarstva.

rec. PODUŠEL, Ľubomír = Vyr. 30, 9. 1985 46.

ONDREJČEKOVÁ, Zora: K otázkam ~~autorstv~~ autorstva miniatur erbovej listiny mesta Košíc z roku 1423. = 30, 1985, 9. 43-44. ll

[illegible] level

KELETIOVÁ, Magda: Ikony na Slovensku.

30, 1985, 9. 26–29. ill 16–18. r

ZAJÍČEK, Š: Záhorska galéria v Senici

ustanovená. 30, 1985, 10. 41–45. ib

M.D.K.

Paulus de Vacia, domonkos

szerzetes, illuminator illetve scriptor

nevével é 1480-as cosszámmal jelzett ös nyomtatványban (Thomas Aquinas: Pars prima summae theologiae, Velence. 1477 (Esztergom Főszeres egyházi Könyvtár) vörös kerdőbetűket é fehratokat festett. ./.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában Bp.1966. Ak. kiad. 2 köt.

1.köt. old.

M.D.K.

Paulus de Vacia.

... Felirata, ill. jelzése: „Illuminavi Anno Domini MCCCCLXXX... ego frater Paulus de Vacia, magister in artibus et theologia."

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak. kiad. 2 köt.

1.köt. 556. old.

Váczi Tamás

M.D.

A város tornyainak áthöltött valóságát adja.

Telepy Katalin: Batikszakörök kiállítása ..
Művészet, 1969. ápzilis – 42 lap.

Váczi Zsuzsa

A ráckevei Ady Galériában látható Fegyó Béla több olajfestménye, Csik István alkotása, melyet a Képzőművészeti Alap adományozott, Szőnyi rézkarca, Pleidell János, König Róbert tusrajza, Váczi Zsuzsa alkotása.

Rajztanitás 1975-3-31
Losonczi: Ráckevei Ady Galéria

Váci Péter

miniator, domonkosrend

1474

Gerő Bvár

40 l.

Váci Péter

miniator

domonkosrendi

nyerstes 1474

l.

Horváth Henrik dr.

Buda a Eötvös-

ban. Bp. 1932

63. l.

MOEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁG
III/1916
Pécsi

...á vella Lupány 1916 évi elő tanúsz...

Sorsz.	T á r g y
1.	1916.évi adókra
2.	Asphalt-járda törleszté
3.	várőri fizetésre 12.-sz
4.	Előre nem látott kiadá kisebb javitások stb.

Kelt Vajdahunyadon, 19

Vaczi Pál

dömös nordes,
miniátor
1474, 1480

l –

Magyar Könyvszemle
1879. 55 l.

A vallás- és közokt. m. kir. min
60642 sz.a. kelt s a bpesti IX. k
ténak másolata.-

Utasitom az állampénztárt, hog
festményeiről készitett fénykép-fe
nát, a műemlékek orsz. bizottságán
lás kötelezettsége mellett fizesse
tárcanaplóban kiadáskép számoljon

A másolat hiteléül

Gyalókay Aurel

igazgató

Váci Péter

miniátor 1474.

lásd

Budapest Régiségei

XIII. k. 299. l.



Váczi Péter

A budai várban, a domonkosrendiek kolostorában a nagyjelentőségű szobrászműhely mellett kiváló illuminatoriskola is működött, melynek kimagasló tagja volt Váczi Péter, ki 1474-ben itt diszítette aquinói Szent Tamás „Summa Theologia"-ját (Esztergom, Főszékesegyházi Könyvtár.)

Horváth Henrik dr. A Középkori Pest-Budaiak helyszínen maradt emlékei. Magyar Művészet 1932. 309. l.

tisztelettel kérjük,
elismerést szerezni
váltásával támogatni
egy ily kőrajz soroza
haladja a jelen, ált

Váci Péter

a domonkosok Könyvfestő műhelyében dolgozott ~, a neves miniátor is, 1474-ben díszítette Aquinói Tamás: „Summa Theológiá"-ját.

Lócsy Erzsébet: A budavári Hess András tér Képzőm. Alap. Bp. 1961. 14. old.

Vácsi Pál

könyvfestő

l.

Könyvkiáll. emlék

17. l.

lenzek.
A freskómunka rendkívül nehéz és kesérvesen megy. De a kiszabott rész nek péntek délutánra készen kell lennie
Csatoltam küldök 20 pengőt.
Csókolja Gyula

Váczi Pál

kódexmásoló

Birk-kódex

231–234,

233. l.

Honnan szedtem

ezt?

(Jegyzőkönyvemből

kívva)

BUDAPEST, 194 7. március 5.

!

a kéréssel vagyunk bátrak megküldeni,

nteni és azt b.lapjában ismrtetni

Kitünő tisztelettel

ALKOTÁS MŰVÉSZHÁZ

Vácz Pál

1.

Levéltári Körlevelek

1929. 26. l.

Edelényi agyagból, római VI. V

Váczi Pál

1474

Csontosi jegyz

Pozsonyi ötvösség története V. 85–155.

– ötvösök czéhkönyve V. 85–87

– ötvöscéh V. 85–155. – szabályai V. 86.

– inasszegődtetési könyve V. 85, 86,
(és fölszabaditási)

Vaczi Pál

Közöfelső

1480

Csontosi jegyt

Római zománcos fibula

VI. 131.

Váczi Pál

(Paulus de Wacziá)

kodexiró

Birk-kodex

vod 1474-ből

z

Horváth Sándor dr

A szent Domonkos-rend multjából és jelenéből -

Bp. 1916. 233. l.

236. l.

237. l.

238. l.

Budapest 5. Postafiók 118.

84255 szám.



Műemlékek Orsz. Bizottságának

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Díj átalányozva.

Budapest

11. Hőgyes End

Váczi Pál

a margitszigeti apácák regulánt fordi-
tolta.

irod
z

Horváth János

A magyar irodalmi
műveltség kezdetei
Szent Istvántól Mo-
hácsig. A Magyar
Szemle Könyvei IV.
Bp. 1944. 132 l.
121, 122, 123
152, 161 l.

Fertitöl való a Birk-
kódex 1474-ből, mely a mar-
gitszigeti apácáké volt
u.o. 146 l.

Trefort alapitvany X. 83.

Váci Pál

festő

(Paulus de Wacia)

Thieme Becker

XXVI. 315. l.

Lyka



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

jegyzése szerint Telegdy Miklós pécsi püspök ajándékozta 1582-ben Mossóczy Zakariás nyitrai püspöknek. Ők voltak az első, Nagyszombatban, 1584-ben kiadott nyomtatott magyar törvénytár szerkesztői. E műhöz kéziratunk egyik főforrásul szolgált.

10. *Birk-kódex.* Váci Pál barát *magyar nyelvű apácaregulái.*

8⁰, 4 levélnyi, XV. századi, magyar nyelvű, dísztelen, papirosra írt fordítás-fogalmazvány, modern keménypapir-borítékban.

Szent Ágoston reguláinak és a Szent Domokos-rendi apácák szabályainak Frater Váci Pál által 1474-ben készített fordítása, töredékes fogalmazványban. A fordító, Pál barát, mint könyvmásoló és festő is ismeretes, aki az esztergomi Főegyházmegyei Könyvtár egy 1480. évi latin kódexét is illuminálta. A sokáig elveszettnek hitt kis magyar nyelvemlék nevét újrafelfedezőjéről (1889.), Birk Ernőről, a bécsi cs. és kir. volt Udvari Könyvtár néhai igazgatójáról kapta. A nyelvemlékben a legrégibb magyar nyelvű szerzetesi szabályokat bírjuk.

11. *Quadripartitum — Négyeskönyv.*

2⁰, 393 leveles, dísztelen, latin nyelvű, XVI. századi papirkézirat régi fehér pergamentkötésben.

Az érvényben levő magyar közjognak, magánjognak és perjognak I. Ferdinánd király és az 1548. évi országgyűlés XXI. törvénycikkének rendelete alapján egy jogtudósokból álló szerkesztőbizottság által készített rendszerbefoglalása. Werbőczy Tripartitumának — Hármaskönyvének — a királyi család érdekei szemmeltartásával való javítása, kiegészítése és továbbfejlesztése. A szerkesztőbizottság Gregorianczi Pál zágrábi és Ujlaky Ferenc győri püspökből, Mérey Mihály királyi személynökből, Szarvaskendi Sibrik Gergely királyi tanácsosból, Kamarjay Tamás alországbíróból, Pókateleki Szomor Jánosból, a királyi ügyek igazgatójából és Bodenarius Márton bécsi jogtanárból állott. Az 1553. évi XV. törvénycikk rendelkezik ezen „Novum decretum" felülvizsgálatáról. A Quadripartitumot I. Ferdinánd király nem szentesítette s így az törvényerőre nem emelkedett. Kéziratunk a XVI. század végéről való interpolált másolat.

12. *Bécsi-* vagy *Révai-kódex, magyar bibliafordítás.*

8⁰, 162 leveles, rubrikált, néhány primitív festésű,

színes nagy kezdőbetűvel ellátott, XV. századi magyar nyelvű papirkódex, új, veresbarna, aranyozott bőrkötésben.

A Szentírás legrégibb magyar nyelvű fordításának egy részét, az ószövetségi Ruth-, Judit-, Eszter-, a Makkabeusok-, Baruch-, Dániel- és a 12 kis próféta könyvének fordítását tartalmazza. Három egykorú kéz írása az 1460-as évekből. Magyar helyesírása Husz János cseh helyesírás-reformjának (1412.) elvein alapszik, azért minden ellenkező véleménnyel szemben kétségtelen, hogy azon bibliafordítás egy részének közvetlen másolata, melyet a prágai egyetemen kifanult és huszitává lett két szerémségi, kamanci (ma Kamenica) magyar pap, Tamás és Bálint készített. A bibliafordító magyar huszita papok később a délvidéki eretnekség kiirtására a pápától kirendelt inkvizitor: Marchiai Szent Jakab, ferencrendi vikarius kíméletlen üldözései elől az 1439. év nyarán híveikkel a Szerémségből Moldvaországba menekültek. Itt, Tatros városában (ma Trotus falu) másolták 1466-ban a bibliafordítás második részét, a müncheni Állami Könyvtár tulajdonában lévő Müncheni- vagy Jászay-kódexet, mely a négy evangélium teljes magyar fordításán kívül a legrégibb magyar nyelvű naptárt is tartalmazza. A huszita bibliafordítás harmadik része, a zsoltárok nagy részének magyar szövege, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum könyvtárában őrzött Apor-kódexben maradt fenn. Kódexünk Révai Miklósról, a tudományos magyar nyelvészet megalapítójáról van elnevezve.

13. *Sambucus-kódex* — Magyarország krónikája Kézai Simon mester előszavával.

4°, 50 leveles, rubrikált, latin nyelvű, XV. századi, olaszországi papirkódex, XVIII. századi, arany nyomású fehér pergament kötésben.

Kézai Simon mesternek, IV. (Kun) László király udvari jegyzőjének dedikációjával, előszavával és bevezetésével ellátott magyar krónika a Budai Krónika családjából. A fent leírt Acephalus-kódex közeli rokona, másolták az 1493. évben Olaszországban, valószínűleg Firenzében. Az ősidőktől az 1342. évig, Nagy Lajos koronázásáig tart. Kézai Simon kiegészített, tovább folytatott Gestája nem lehet, mert Kun László király történetét a többi krónikával egyezően, Kézaiénál sokkal rövidebb szerkesztésben adja. Egyik bejegyzése szerint a kódexet Zsámboky (Sambucus) János, I. Ferdinánd király udvari orvosa és történetírója, a jeles magyar humanista vette 1563-ban Olaszországban Cosmas Paccius (Cosimo Pazzi) pistojai apáttól, a hasonló nevű firenzei érsek (1508—13.) unokaöccsétől, 7 aranyon.

Váci Pál
miniator 1480
k.

Bekk Miniatori
14. k.



Váci Pál

domonkosrendi
szerzetes, miniator
XV. sz.

lásd oko

Szarka Gyula: Vá-
ci domokos kon-
vent története.
Bp. 1912. 37 és
köv. ll.

Váczi Pál

A dominicana apácák Szabályai 1474.

Zrod

Némethy Lajos:

Adatok árpádházi boldog Margit erkelyéinek történetéhez

Bp. 1884. 197. l.

207. l.

Budapest, 1946. év december hó.

nyelmesebb kiegyenlítése cél-
.-vel a IX. kerületet is bekap-
rzetbe; ezért a szokásos csekk-
ékeltük.
ytalan működése érdekében kérjük
iteni.

Teljes tisztelettel:

MAGYAR KÖZLÖNY KIADÓHIVATALA

Váczi Pál

kódexfestő

XV. z.

lásd ehv. a régebbi

irodalom tévedései-

nek korrigálása

miatt.

Harsányi András =

A domonkosrend

Magyarországon a

reformáció előtt.

Debrecen, 1938.

231—234. l.

MOB 2249.

Váci Pál

miniátor

Váci Pál domonkos miniátor a vend nagy könyvmásolója 1480 körül ívda is festette kodexeit. A Domonkos kapcsolódik tölt munkája is.

Czagány István: A Mathias Rex szállocha kiadésche

Művészet, 1971. augusztus – 7 lap.

MDK

19. Váci Pál, miniator, domonkos.
(Mátyás korából való).

Radó Polikárp: E. Berkovits
Magyar Könyvszemle. 1941. 406. l.

MDK

Váci Pál

/frater Paulus de Vacia/magister in artibus et tehologia/

az esztergomi főegyházmegyei könyvtár egy ősnyomtatványát illuminálta 1480-ban. A könyv velencében 1477-ben készült és Aquinoi szt Tamás Summa Theol. első részét tartalmazza.

A dömés apácák alapszabályait magyarra forditotta és leirta. 1474 Szt Remig napján fejezte be a nyulakszigeti conventben.

B.Koroknay Éva: A vaknyomásos Corvina kötésekről. Ip.müv.Muz.Évk. III-IV. 1960. 157-167.l. 158 és 162.l. v.ö. 167.o. Jegyzék 5. szám.

Váci Pál dominikanus

Mater, fordító és illuminátor. A XV. sz. végén a pesti dominikánus zárdában élt. Egy ideig a nyulakszigeti II. rendi apácák klastromában is káplánkodott.

P. Böle Kornél: Pest legrégibb kolostora. A szent Domonkosrend pesti letelepedésének 700 éves jubileumára. Credo Rös-iratok. 36-37. sz. Bp. 1930.

10, 12. l.

Lásd még: 14. l.

Iványi Béla: A Szt Domonkosrend római központi levéltára — Levéltári Közlemények 1929.

Felentése

A Koncz Károly és társa ácsmesterek által készitett és megvett állványok átvételét megelőző kötelező megerősités tárgyában

G. VAD ERZSÉBET Jeti

Karcag. Déryné Mův. Hai
1992. Mikl.

Vasamapi Hirek 1992. julius 26

Váci György [iparművész]

Riport az iparművész, kiváló könyvkötő-mester munkásságáról

8.

Rosha János: Gondolatok csontba, porcelánba kötve

Nepszabadság, 8 p. 1970 szept. 21.

Váczi Imre

munkásságát említi-értékeli /képpel/

dr. Vámossy Ferenc: Dél-dunántúli építészet. Széljegyzetek egy kiállítás katalógusán. - Magyar Építőművészet, 1970.1.sz.48-51.l.

50.l.

Váczi Imre

Szarvas csárda, Szekszárd. Épitész Váczi Imre, belsőépitészek Váczi Imre, Goóts Kálmánn, statikus Nagy János. - Ismertetés, foto Á rvai Zoltán.

Gemenc Szálló, Szekszárd. - Épitész Link Péter, Váczi Imre, statikus Nagy János, belsőépitészek Vida Gyula, Goóts Kálmánné. - Ismertetés, foto Árvai Zoltán.

Nagy.Ép.szlv. 1972. 6.sz. 32-33.l.

28-31.l.

Váczi ~~Mihály~~ Imre

Váczi ~~Mihály~~ Imre és Link Péter a
szekszárdi tenszőiráda építészeinek
műve a szekszárdi szálloda.

Vámosi János – Szivmai János: A szekszárdi . . .
Művészet, 1980. augusztus – 10. lap.

VÁCZI IMRE

ÉPITÉSZ.
SZEREPEL A DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPITÉSZETI KIÁLLITÁSON.

A TOLNA MEGYEI KÓRHÁZ RÉSZÉRE TERVEZETT ÉTTEREM-KONYHA ÉPÜLETET, SZEKSZÁRDON (REPR. FOTO).

DR. VÁMOSSY FERENC: DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPITÉSZET.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1990/1. 48-51 LAP

VÁCZI IMRE

ÉPITÉSZ (TOLNA MEGYEI TANÁCSI TERVEZŐ VÁLL).
AZ MSZMP PÁRTSZÉKHÁZ TAMÁSI-I
ÉPÜLETÉT TERVEZTE.

REPR: 2 DB. RAJZ, 5 DB FOTO. (35,36. LAP)

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/4. 35. LAP.

MDK

8. Váci János liturg. író, miniátor, 1423-ban, aki aranyműves céh használatára egy liturgikus könyvet szerkesztett és írt, B. Eligius misjét*, ari a céh patronusa.

* és officiumát

Radó Polikárp: E. Berkovits
Magyar Könyvszemle. 1941. 405 l.

atos ház,XVIII.sz.

MDK

Váci István épitész

/Épitkezések/ Épitő Ipar Épitő Müvészet, 1931. jun. 15. 95-96 l.

Váci János

miniator 1423.

l. M. Bibl. Szemle

1925. 36. l.

Váci János

miniatur

lásd

Horv Zsigmond

32. sz. Eép.



Váci János

illuminátor

1423

lásd

Janos illumina-

tor

alatt

HELYSÉG

VESZPRÉM.

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

Muzeum

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

Régés:

KOR

rám

MÉRET

m: 2

TÁRGY

Lares szobor.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉSI

Rubás, habér kossorus
vállon átvetett pallium ban
zedő szobor, hal kezében gyümü
hiányzó tárgyat, az előre nyujtj
követi a test mozgását.
Kelt görög művészet, kép a

FÉNYKÉP, RAJZ

Váci János

Miniator 1423.

l.

Berk Miniatori

10. l.

21. l. képpel.

V.

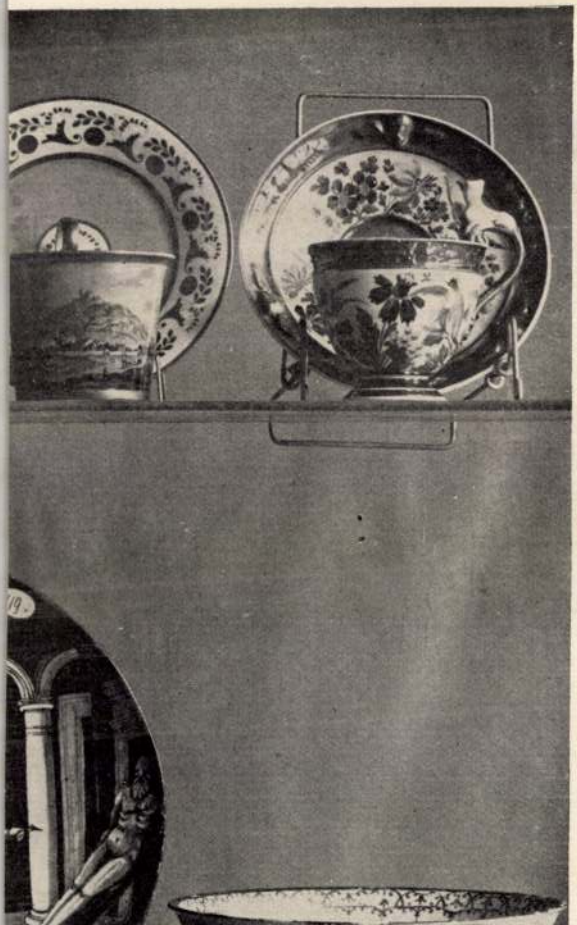

Váci János

miniator

l.

Gerevich L'arte

14.1 –

1015. Vastagh György.
Sz. Szegeden 1836 április
Önarczkép.

Mellig látható, kissé
bajusza és hosszú szakálla
Öltözete: puha szürke nem
gott mellény és egyelejü
ról balra: Vastagh Gy. és
Sándor barátomnak 1902.

Vászon, mér. 33:27.
Vétetett az 1906: I
6-iki 18218 sz. leirat ala



Váci János

miniator XV. 4

lásd

z

Berkovits-Eérival

Vácri László

A sárospataki kommandiállításan résztvesz

Térplasztikai kiállítás
Északmagyarország, Miskolc. 1969. szept. 6.

ANDÓD

Czuczor szülőháza

Ujvári Béla: Czuczor Gergely születése háza.
VV 1875, 361–362 l.
(kepe 361 l.)
A Czuczor-ünnepély. VV 1875, 378–379 l.

Vácz Lukács

Ötvös, Debrecen 1599.

Ötvös Lukács nevén is használ.

Boldisár Kálmán:

A 1599. évi papi tized-jegyzék. Debreceni Képes Kalendárium. 1910.

Zoltóvdebr. 10. l.

Váci Mihály

A lap bemutatja a költő "Önarckép"-ét 1955-ből. /Rézkarc./ /Halála megemlékezésére./ Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. ápr. 25.
XIV. évf. 17. sz. 5. lap

Váci Mihály

A nyíregyházi szabadiskola növendéke volt Váci Mihály is, aki akkor még a festészetett hitte hivatásának.

Koroknay Gyula: Szabolcs-Szatmár kepszőművészete

Alföld 1973/10 67 old.

VÁCI MIHÁLY. festő,iró

A nyíregyházi képzőművészeti szabadiskolából nem minden tanuló jutott el a képzőművészeti főiskolaig. Például Váci Mihály fekcserélte a palettat a tollal. de a többségük országoshiri,jónevü festőművész lett. 63.old

VÖRÖSNAY GYULA: Számadás a megyei képzőművészetről
61. old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. X. 1.sz.

Váci Mihály, költő

[grafikus]

Maga hérni lette illusztrációi kól: Reja

Reményi József Tamás: „A törvény melyest hadakoztól" 5.

Kritika, Bp. 1978. júl. 78/7.

Vári hitály

Temiskol Umetoli /rajz, rezdió/

Tiszatáj 1966 XII n. 1055 old.

Váci Mihály

M.D.K

Karikatura Gulleviczról

W. L.: Költők kirándulnak
Élet és Irodalom, 1963. okt 5 - 11 lap

Váczi Miklós (V. évf)

festményének reprója Svaby Lajos

„A festő dolga, jegyzet a festőképzésről"

c. cikkének mellékletében

– A cikket lásd: Svaby Lajosnál –

Mozgó Világ 1980. április

Váci Miklós ⊛

Ötvös

a XV. sz. közepén a

budai Várban a

Szent György (mai Disztér) terén

egy sarokteleket háza volt.

Patbudvar

242, 281. l. 3. tábla

Ott, ahol ma a Disz-tér

15. sz. ház áll, 1454. Váci

Miklós aranyműves cse-

rélt el a tulajdonában

levő ~~házhelyet~~ sarokteleket házat, azt eszter-

gomi szt. István-pré-

postság egy váci házáert

~~vál~~ és 434 frt. kézpénzért.

U. o 242. l. és

a fenti tábla

⊛ (Az V. László ~~[illegible]~~ 1455. ~~évi~~ jónáhagyok) ~~[illegible]~~ cseresser-

zödés Simon váci ötvösnek mondja.)

483. szám. 19

55368 szám.

F.évi julius 11-é
értesitem a B i z o t t s
helyreállitási munkálatair
javadalmának terhére tizen
gélyt elvben már most elő
Tudassa a B i z
B á r t f a város tanácsáva
tanácscsal, mint a Muzeumok
ségével egyetértőleg ujabb j
és költségvetéséről.

Budapesten, 1902.

Váci Miklós

Vasvári László, Váci Miklós és Böröcz András képzőművészek kiállitása V.25-én nyilik meg a Derkovits Gyula Ifjuságí Klubban Budapesten.

Magyar Hirlap 1974/141./8.

Váci György
kőnyomdász mester

Váci György kőnyomdász mester
a székesfehérvári megyei műve-
lődési házban rendezett kiállí-
tást.

—: Kőnyomdatörténeti kiállítás.
Új Tükör, 1978. augusztus 27 – 43 lap.

Váci György

Magyar Hirla

VÁCI GYÖRGY KÖNYVKÖTŐMESTER kiállítását, amelyet Székesfehérvárott, a megyei művelődési központban tegnap nyitottak meg, tehénbőrbe kötött bélyegalbum, restaurált, díszes aranybiblia, és számos más, művészi igénnyel bekötött könyv látható. E régi mesterség művelőjeként Váci már külföldön is sok elismerést szerzett a hazai könyvkötészetnek.

Vaci szöreszgyár

Terv. Canevale Izidore

MMÉE Közl. Havi
Füzetei. 1936.
7-12. sz.
kappel.

Vadas Ernő

Gooól/1936/

N épmüvelés 1975/2/37

A Magyar Nemzeti Galéria
és a debreceni Déri Múzeum
meghívja Önt

VADÁSZ ENDRE

(1901–1944)

Emlékkiállításának megnyitására
1982. október 28-án,
csütörtökön délután 5 órára
Budavári Palota C épület, földszint

Megnyitja:
KOVÁCS PÉTER
művészettörténész,
a székesfehérvári
István Király Múzeum
tudományos főmunkatársa

ÉBM-ÁFÉSZ – 82430

MDK

Vadász Endre

Bácska, rézkarc

Napraforgók, fametszet

Két rézkarc: a/Bástyasétány
b/Kertészet

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csoportkiáll.Ernst 1929 szept. 11.1.

MDK

Vadász Endre

Berenálás, rézkarc

Holdfény, fametszet

Berulás, rézk.

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csoportkiáll.Ernst. 1929 szept. 11.1.

MDK

Vadász Endre

Ventatók, rézk.

Két rézkarc: a/ Hálójavitók
b/Pihenő

Déli pihenő, rézk.

Ernst Múzeum kiáll. CV. Csoportkiáll. Ernst 1929 szept. 11.1.

MDK

Vadász Endre

Délutáni nap, rézk.

Sváb leány, fametszet

Rézi, fametszet

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csoportkiáll.Ernst. 1929 szept. 11.1.

MDK

Vadász Endre

Cirkusz, rézk.

Átkelők, rézk.

Pihenők, fametszet

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csoportkiáll.Ernst. 1929 szept. 11.1.

MDK

Vadász Endre

A dóm, rézk.

Malom, rézk.

Savanarolla cellája Firenzében, rézk.

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csopertkiáll.Ernst. 1929 szept. 11.l.

Vadász Endre

MDK

1925-ben ösztöndíjat kapott

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Vadász Endre

Szépm. Muz. graf.oszt. 87. kiáll. 1954. 9. l.

KDK

Vadász Endre

Az Ady-Társ. képzőművésze. Debrecen. 1935. képekkel.

Rabinovszky Márius: Nyugat, 1935. márc.

MDK

Vadász Endre

Venezia, rézk.

Firenze, rézk.

Akt, rézk.

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csoportkiáll.Ernst.1929 szept.

11.1.

MDK

Vadász Endre

Öreg város, rézk.

Vadászat, rézk.

Bárkák, rézk.

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csoportkiáll.Ernst. 1929 szept. 11.1.

MDK

Vadász Endre

Firenzei hid, rézk.

A vasut, rézk.

Dunaparti élet, rézk.

Viz mellett, rézk.

Ernst-Muzeum kiáll.CV.Csoportkiáll.Ernst.1929 szept.
11.1.

MDK

Vadász Endre

könyvboritólapjainak bemutatása az angol lapban.

Szabad Művészet, 1947. 6-7.sz.128. l.
as Art & Industry....

MDK

Vadász Endre /1929/

A Szinyei Társaság Nemes Marcell-díjak nyertesei.
Tavaszi Szalon XIII.

Vadász Endre

MDK

Pihenő fametszet
Cirkusz, rézkarc
Templomsarok, olf.

Paál László Társ. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1929. január

Vadász Endre MDK

rézkarcok
Vizpart, borjak,
Firenze
Öreg hid
Háry János, vadászat,

Paál László Társ. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1929. január

MDK

Vadász Endre

Képzőművészet, 1930. 29.sz. 99-100 l.

Vadász Endre

a volt debreceni grafikai központban szerepelt.

Solymár István: Mai Magyar Rajzművészet, Budapest, 1972. 22 l. 15 l.

Vadász Endre festőművész

kiállítása nyílik Szegeden

a Móra Ferenc Múzeum Horváth

Mihály utcai képtárában

Magyar Nemzet 1971 június 12

4 old.

Vadász Endre

grafikus

Méltatás.

Szelesi Zoltán: Kopasz Márta köszöntése.
Művészet, 1972. február – 47 oldal.

Vadász Endre

Szegeden jó néhány grafikus dolgozott a harmincas években is. A város megbecsüli ezeket az alkotókat: 1970-ben megrendezték Vadász Endre emlékkiállítását.

Laczó Katalin: A művészeti nevelés igényes műhelye

Népművelés 1972/4 38 old.

Vadász Endre

művészi tevékenységét az első világhá-
ború ideje alatt csupán periferikusan érin-
tette a háború témája.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-
vészet története, Budapest, 1970.

671

Vadász Endre

Grafikus

Méltatás

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc

Művészet, 1971. április - 22. oldal

Vadász Endre
grafikus

Vadász Endre és Elisdy István
társaságában kerültek Pistoia-
ban Bordás Ferenc művei kiál-
lítása.

Galambos Ferenc: A hatvanéves Bordás Ferenc
Művészet, 1971. április - 22. oldal

Vadász Endre

A Vándortűz c. irodalmi társaságok időszaki értesítője 1946. dec. és 1949. ápr. között jelent meg. Az Ady-Társaság képzőművészeinek bemutatásával is foglalkozott, a művészről is megjelent egy tanulmány.

Balogh László: A Vándortűz-ről

Hajdúbihari Napló, 1974. jún. 30.

Vadász Endre

Ex Libriszel foglalkozik.

Látogatás kisgrafikai gyűjtőknél

1971. jún. 9. 11.05 TV Ka/7/ 7 old.

Vadász Endre

Szegeden a Somogyi-könyvtár zenei részlegének szervezésében megnyílt „Zene az ex libriseken" c. kiállításon a művész művei is szerepelnek.

Havasi Z. Gábor: Zene az ex libriseken. Könyvtáros, Budapest, 1974. 4. 232 old.

Vadász Endre

Bajai vásár, temp. 50×60, 3500 Ft
A bajai Sugárica, temp. 54×61, 3000 Ft

30. Művészeti Képaukció, 1973.

Vadán Endre, vérmetnő,
grafikus

Vezető szerepe volt a magyar ex libris –
művészetben a két világháború
közötti időben.

Galambos Ferenc: Ex libris – a könyv őre
1751 – 1756.

Élet és Tudomány, Bp. 1970. szept. 11. XXV/37.

Vadász Endre

elhunyt jún. 4-én a Debreceni Képzőművészeti Galéria alul a művész alkotása látható.

Hajdúböszörményi Kaptó, 1944. jún. 5.

Vadász Endre

Szebenyi Antal bér Budán 1935 körül
Szinezett rézkarc.

Ország-Világ 1972/38 17 old.

MDK

Vadász Endre

Szerepelt az 1964-ben rendezett nemzetközi ex libris könyvkiállitáson Nancy-ban.

Rajka Ágnes: Az ex libris gyüjtés szenvedélye.

A könyv. 1964 jul. 250és 251. lap.

Vadda fndse

Bajáu dolgozott

Forrás 1977-1-83

Somogi György: Beszélgetés B. Mikli Ferenc festőművésszel

Vadász Endre, festő-grafikusművész

A magyar ex-libris művészet a 30-as évek elején újult meg, akkor azonban forradalmi erővel. Vadász Endre rézkarctechnikájú lapjaival, Buday György pedig fametszetű ex libriseivel lehelt új életet az agonizáló műfajba, melyet európai szinvonalra is emettek.

Galambos Ferenc: Buday György könyvjegyei.

Könyvtáros, 1977. 10. 621. old.

Vadáy Eudre (1901-1944)

„Dunai kikötő" Tempera 60x70 cm

J. l. G. : Vadáy E. 934.

Vételári ár: 8000 ft.

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

dr. Vadász Elemérné

Kiállítása.

Ujság, 930. XII. 14.

Vadász Elemérné dr.

Az O.N.K. volt iskolatársak szövetségének műveztagjai műteremkiállításán műveivel szerepelt.

Pesti Hirlap, 1927. dec. 16.

Vadász Elemérné

Az O.N.E.Lg. volt Iskolatársak Szövetsége művesztagjai tanulmányi ösztöndíjalapja javára műteremkiállítást rendez, melyen művei szerepelni fognak.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 14.

Vadász Elemér

festő

kall. kiállítása a
debreceni Déri Mú-
zeumban 1932. márc.
20-29.

Jel. Déri. 1932. 62. l.

2.

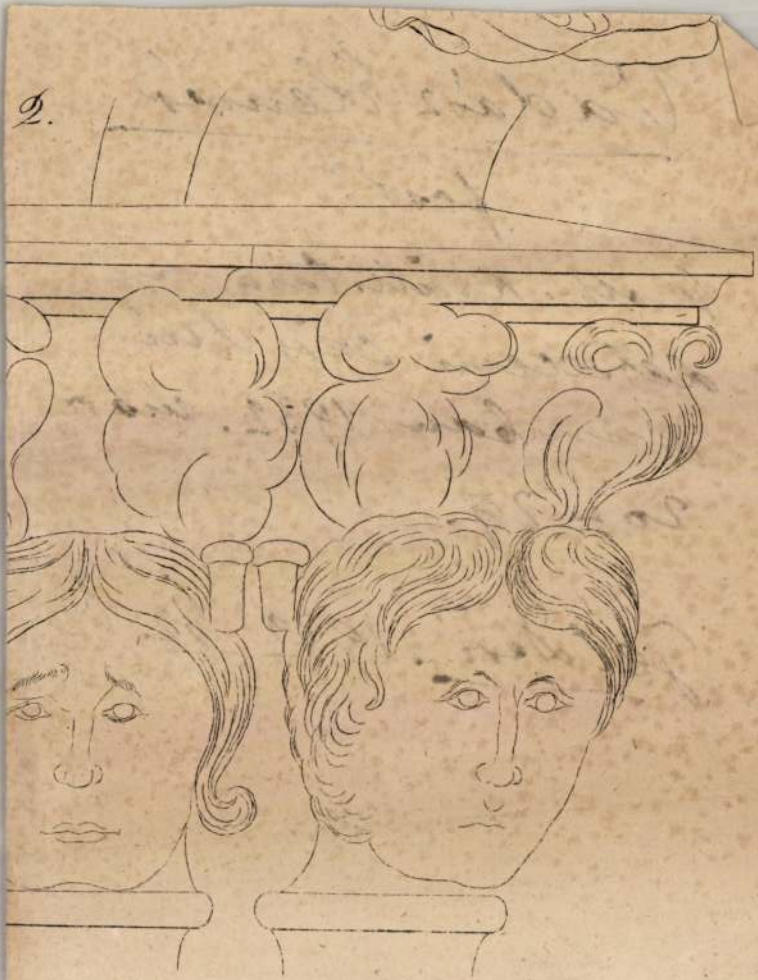

Vadász Delacroix Géza

Kiállít

P. H. 932. XII. 20.

Kérdő

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 ut

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb müvei: . .

Vadász Delacroix Géza festőművész

Ila

Jubileu i kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Vadász Delacroix Géza

szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán

PH 1932. XI. 20.


II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Viktória-nyomda. Vadász Benjamin

Feladó:

MAGYAR MUVESZET

1926-304

LEVELEZŐLAP

MDK

Vadász Benjamin

Kiállitások. Magyar Művészet 1926. 5. sz. 304.l.

MDK

Vadász Benjamin

Nemzeti Szal. kiáll. Nagykőrös. 1926.

VÁCI MIKLÓS ötvös

1454 Buda

HOLL Imre: Középkori városi élet - városi épitészet.
= Archaeologiai Értesítő, 116.köt. 1/2.sz. 1989
67. p.

Rajz – karikatura – „Toilette" – „Lucie" –
„Tükör előtt" –

Vadász

Revue de Hongrie

1910. III. a. V. f. 784–785. l.

Humoristák kiállítása Könyves Kálmánnál.

~~Művészek, XX. sz.~~

Vadász Andor festő ígnafikus

Hungarian Quarterly 1936.

Vol. 1. No. 2. 322 - 331 l.

Dercsényi Dezső: Modern magyar ~~festészet~~.

Müvészek 1919-1945

Vadász Delacrbix Géza festő

Pesti Hirlap 1932 ~~XXXX~~ LIV okt
okt.1.8 o

Cserekiállitás stb.

Váczi Lukács, ötvös, 1598–1600.,
Debrecen.

Tört. Tár
1887, 594–607.
Révész: Debreceni ötvösök
rendszabályai.

V á c z y I. /?/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
235-237.
"Szegeden..."

V a c z y István épitész

M Ú V É S Z E T
XII.évf.1913.
75-76.
"Somogymegyei takarékpénztár..."

Váczi Hübsch Kálmán építész

lásd Hübsch K. alatt is

Művészet 1940

V. évf. 35. sz. 97. o.
kende Béla: Az uj város hára terve.

Váczy / Hübsch Kálmán építész

(lásd Hübsch Kálmán alatt!)

Tér és Forma, 1930. III. évf.

55. – 75. l. Ipari építkezések.

Vázsy György ötvösmester

Győri Szemle 1936. 101.

Cikk a győri ötvösökről

Kassa

Váczi ötvös István, 1654

Arch.Közl.1899. XXI. 285

A Türr István Múzeum tisztelettel meghívja
a

Nagy István kortársai c.
kiállítássorozat keretében

VADÁSZ ENDRE

emlékkiállításának megnyitójára
1994. június 3-án, 16 órára
a Nagy István Képtárba.

A kiállítást megnyitja:
Sz. Kürti Katalin
művészettörténész,
a Déri Múzeum osztályvezetője

1994
V
31





Fa.: TÜRR ISTVÁN MÚZEUM
BAJA
DEÁK F. u. 1.
6500

MTA Müvészettörténeti Intézet
Budapest
Uri u.49.sz

1014



Vadász Endre: Pihenő. — Rast. — Repose.



Vadász Endre: Holdfény. — Mondlicht. — Moonlight. (1930.)

Vadász Endre 1901-ben született Szegeden. A Képzőművészeti Főiskola festő- és grafikai szakát végezte el. Tanult Fényes Adolfnál, Rudnaynál festészetet, míg grafikusnak Zádor István és Olgyay keze alatt nevelkedett. E két név alapos és biztos technikai felkészültségét már eleve magában rejti.

Később az Akadémián dolgozik Glatz Oszkárnál, kinek jóakaratú támogatása mellett teljes művészi szabadságot élvez.

Fényes Adolf komolyságra és igényességre szoktatja. Ez időben készülnek első rézkarcai, ezek komorak, nagy ellentétűek, majd mindjobban kivilágosodnak, elmaradnak a tónusok és teljesen áttér a tiszta, éles kifejező vonalakra. E tisztulási folyamat közel kilenc évig tart, miközben, talán 3—4 évvel ezelőtt, elkezd fametszettel is foglalkozni. Közel tizenöt ducot vés ez időszakban, érdekli a technika kifejező ereje és feltűnő, hogy rézkarcai japános finomságai mellett fametszetei erőteljesek, kezdetben csak nagy foltokban kidolgozottak, míg csak legutolsó lapjai («Holdfény») közelednek finomságban és karakterben rézkarcaihoz.

Sajnos, újabb festészeti kísérletei, a tempera, elvonják a fametszéstől, mellyel — bár igen érdekli e technika — kevesebbet foglalkozik, hacsak átmenetileg is. A temperában találja meg azt az anyagot, mely megengedi a finom rajzot és elkínzás nélküli befejezettséget.

Grafikai munkáit kiállította Szegeden, Debrecenben, Budapesten ismételten az Ernst-Múzeumban és a Nemzeti Szalonban, míg külföldön a Magyar Rézkarcolóművészek Egyesületével Monzában, Barcelonában — hol bronzérmet is nyer — Newyorkban, Chikágóban és több amerikai városban, hol a múzeumok is vásárolnak tőle. Lapjait a Szépművészeti Múzeum és a Főváros is vásárolta. A br. Wolfner népéleti díjat, a Ziehy Mihály grafikai díját és a Szinnyei-Társaság grafikai díját nyeri el.

A vonal kiforrott mestere Vadász, ki nem hív más segítőeszközt, e néhány vonallal fejez ki mesterien teljes egyszerűségében mindent rézkarcain és ez az egyszerűség nyilatkozik meg fametszeteiben is. Míg első lapjaiban a népi motívumok dominálnak («A Rézi», «Napos magyar szoba») addig legújabb lapján úgy témában, mint megoldásban közeledik rézkarcainak szubsztilis finomságaihoz. A magyar fametszőművészet nagynagy nyeresége lenne, ha a tű e kiváló mestere néha-néha kezébe venné a vésőt is és mély művészi megérzésű és megértésű témáit egyéni modorában közölné velünk.

Reiter László 1894-ben született Budapesten. Középiskolai és főiskolai tanulmányait is itt végezte, míg művészi tanulmányait Párizsban, Berlinben és Olaszországban folytatta.

Az **Amicus** kiadóvállalat egyik alapítója és művészeti vezetője s a kiadóvállalat számtalan kitűnő kiadványának ízléses és művészi kiállítása az ő érdeme.

Könyvillusztrálással 1925 óta foglalkozik. Illusztrációit rajzolja és ezután fába véseti. E fametszetű rajzok nagy kultúráról, művészi ismeretről, kifinomult ízlésről tanuskodnak és technikai megoldásukban teljesen eredetiek. Főként negatív fametszetek ezek, finom, vékony vonalmegoldással, erősen hajlanak az angol ízlés felé és Angliában és Amerikában nagy sikert aratnak.

Legkimagaslóbb munkája a közel 250 illusztrációval ellátott «Magyarok a kultúráért» című mű, mely a Reviziós Liga kiadásában jelent meg. Körülbelől 100 kötetet illusztrált vagy látott el címlappal.

Munkáit több külföldi múzeum vásárolta meg, 1930-ban a British Museum grafikai gyüjteménye, hol egy évig közszemlére voltak kitéve. A mainzi Gutenberg Múzeum, a moszkvai állami múzeum, a newyorki Publie Library szerezték meg munkáit, s fametszetei ismételten jelentek meg a «**Magyar Iparművészet**»-ben is.

*

A magyar fametszet új mestereinek ez a bemutatása nem törekszik teljességre. A rendelkezésre álló hely determinálta, hogy inkább néhány művész munkáit mutassam be nagyobb számban, olymódon, hogy e művészek karaktere, fejlődése és sokoldalúsága megismerhető legyen. Több művész bemutatása ilymódon nem volt lehetséges, mert az itt bemutatott művészek oeuvrejéből így is csak ízelítőt állt módomban adni. A magyar fametszet oly gazdag, annyi kiváló művész hódol e technikának, hogy időről időre új és új művészek kollektiv bemutatása természetszerűleg következik. Ez az ismertetés leginkább arra törekszik, hogy a magyar fametszet különböző stílustörekvéseit vonultassa fel, állítsa demonstrative egymással szembe és e különbözőségekből alakuljon ki egy kép, mely a magyar fametszőművészet gazdagságát bizonyítani hivatott. Utalni kívánok e helyen a Magyar Iparművészet első fametszet számára (1930, 10. szám), mely e számmal együtt teljesebb képet ad az elmult 30 év magyar fametszőművészetéről.

ROSNER KÁROLY



Vadász Endre: Napos magyar szoba. (1930.) — Sonniges Zimmer. — Sunny room.

Rosner Károly:
A magyar fametszet
új mesterei. II/
MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1932. 9-10. 37.

KÜLÖNLENYOMAT A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE
1984/85—1. ÉVI KÖTETÉBŐL

SZ. KÜRTI KATALIN

Vadász Endre szegedi kapcsolatai

Szeged
1986

VADÁSZ ENDRE SZEGEDI KAPCSOLATAI

SZ. KÜRTI KATALIN
(Debrecen, Déri Múzeum)

A modern magyar rézkarcolásnak Európa határain túl ismert egyénisége *Vadász Endre,* aki egyúttal a két világháború közötti magyar festészet figyelemreméltó művésze.[1] Állandó résztvevője volt a Munkácsy-céh, a Szinyei Társaság, az Ernst Múzeum kiállításainak, de részt vett a velencei biennálékon, a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete európai és amerikai csoporttárlatain Oslótól Chicagóig, Londontól Clevelandig. Olaj- és temperaképei, akvarelljei, finomvonalú rézkarcai, folthatásokra épített metszetei egyre több lakás falára, majd közgyűjteményekbe kerültek. Grafikai lapjai, exlibrisei eljutottak a világ minden tájára a harmincas, negyvenes években. Mindezek alapján bátran mondhatjuk, hogy sikeres, ismert és elismert alkotó volt. Korai tragikus halála után azonban életműve feledésbe merült. Emléke felidézésére elsőként a szegedi Móra Ferenc Múzeum vállalkozott 1971-es emlékkiállításával.[2] Ezt követte az 1976/77-es debreceni tárlat, majd a Magyar Televízió 1977-ben sugárzott portréfilmje.[3] A figyelem újabb jele a Magyar Nemzeti Galéria 1982-es emlékkiállítása, amelyen a Nemzeti Galéria és a Déri Múzeum tulajdonában lévő művek szerepeltek.[4]

1901. február 28-án született Szegeden, polgári családból. Édesanyja *Kohn Ilona,* édesapja *Vadász Simon Sándor* terménykereskedő. A szegedi Ipar u. 14. sz. majd a Zoltán u. 8. sz. alatti házban laktak. Három fiúk közül Endre volt a középső, aki már kisgyermek korában rajzolt, tizenhétéves korában pedig a háború viszonylag derűs perceiről és tanárairól készített karikatúraalbumot.[5] A szegedi reálgimnáziumban érettségizett. 1918—19-ben *Heller Ödön*nél, a szegedi képzőművészeti szabad-

[1] Legfontosabb irodalom: Conrad Gyula: Vadász Endre (Magyar grafika, 1932. 37), Berei Soó Rezső: A mai debreceni grafika (Debrecen, 1935), Uő: Vadász Endre emlékezete (Vándortűz, 1947. 6. 85—87.), Szegi Pálné: Vadász Endre (Művészet, 1961. 3. 12—14.), Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre kisgrafikái (Déri Múzeum évkönyve 1978 — Debrecen, 1979. Szerk.: Dankó Imre — 319—352.)

[2] A katalógust írta, a kiállítást rendezte: Szelesi Zoltán. Ugyancsak ő foglalta össze Vadász szegedi tevékenységét Szeged képzőművészete című könyvében (Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1972).

[3] A kiállítást rendezte, a katalógust és a TV film szakismertetését írta: Sz. Kürti Katalin. A Vadász Endre 1901—1944 című filmet 1977. szeptember 20-án sugározta a Magyar Televízió. Szerk.: Ézsiás Anikó, operatőr: Németh Attila.

[4] A kiállítást Aszalós Endre és Sz. Kürti Katalin rendezte. A katalógust írta: Sz. Kürti Katalin. Ismertetések: NN: Egy emlékkiállítás (Magyarország, 1982. 42. 26), P. Szűcs Julianna: Rézkarcleletek a huszadik századból (Népszabadság, 1982. dec. 15.), Székelyhidi Ágoston: Vadász Endre föltámadása (Hajdú-Bihari Napló, 1982. nov. 13). (ró-) Rózsa Gyula: Vadász Endre emlékkiállítása = Kritika, 1983. 1. sz. 38.

[5] A dokumentumok és a karikatúra album a Déri Múzeum Képzőművészeti Adattárában (továbbiakban: DMKA) találhatók.

iskolában tanult. A Tanácsköztársaság bukása után likvidált Heller — akinek Móra Ferenc több művében állított emléket — adta azt a bátorítást, hogy képzőművészeti pályára induljon a fiatal Vadász. Édesapja gyakorlati szemléletű és szigorú ember volt: nem ellenezte ugyan fia művészi tanulmányait, de ragaszkodott ahhoz, hogy iparos szakmát is szerezzen. Így Vadász Endre fényképész-tanulónak szerződött Budapestre 1921 őszén, három évre. 1923-ban mesteroklevelet szerzett. Később, festői munkája segédleteként igen nagy hasznát vette fényképészi tudásának.

Keményen meg kellett dolgoznia tehát, hogy megkezdhesse és majd folytathassa képzőművészeti tanulmányait. *Fischer Marcell* és *Neu Ernő* bankár személyében pártfogókat szerzett, akik beajánlották az Athenaeum Nyomdába, a „Borsszem Jankó" élclaphoz. A fiatal művészjelölt mindent megtett, hogy anyagilag függetlenítse magát, illetve szüleit tehermentesítse. 1922 őszén — többszáz jelentkező közül — huszadmagával nyert felvételt a Képzőművészeti főiskolára. Tanárai: grafikai szakon *Olgyai Viktor*, majd *Zádor István*, festő szakon *Fényes Adolf*, majd II. évtől *Glatz Oszkár*. Kimagasló tehetsége alapján már az első hetekben kiemelt támogatást kapott: külön modellje volt, a diákönkormányzat főtitkára lett. Keményen helytállt, megfeszített tempóban, reggeltől késő estig dolgozott a főiskolán (I—II. évben, párhuzamosan, a fényképészműteremben is). Mint B. Lilinek, ifjúkori szerelmének írta: *„90 napja nem láttam a szegedi eget... a legszebb kolostori életet élem. 8—13-ig festek, 2—4-ig folytatom, utána elmélet hétig"*. S közben éjszakákba nyúló rézkarcolás, kedvelt időtöltése következik, néha nagy séták az alakuló Millenium téren, Budán, egy-egy koncert, színházi előadás („Bánk bán„ „Tartuffe„) s állandó olvasás (Flaubert, Goethe, Lev Tolsztoj, főként a „Háború és béke„).[6]

1922-től 1927-ig rendszeresen szerepelt a főiskolai növendékkiállításokon. Tanárai: *Glatz Oszkár, Vaszary János, Csók István* elismeréssel szólnak munkájáról, szorgalmáról. Glatz pl. 1923-ban meghíyta parádsasvári alkotóházába. A régi Műcsarnokban rendezendő 1924-es növendékkiállításra már tizenegy alkotással hívták meg. Ilyen sikerek közepette írta Lilinek: *„ha így folytatom, nagyon sokat hagyok magam mögött"... „22 éves vagyok. Te szeretsz... az anyámék körülöttem vannak... Sokan olyan jók hozzám, hogy nem is érdemlem meg. Gyönyörű képek élnek bennem, megvalósításra várva. Nem vagyok genie, de tehetségem van. Elöl fogok járni — úgy hiszem! Inkább elismernek, mint elnyomnak. Előttem az élet és a remény... tudom, hogy nem sima az utam, eddig sem féltem a göröngyöktől és talán pihenőt is találok majd. Sok is már magamról..."* Másik levelében portréi készítéséről, érzékenységéről nyilatkozott meg Lili előtt. *„Tegnap festettem egy fejet, azt hiszem, nagyon jót... Egészen régi a kosztüm, a haj vöröses, a fülre lóg, a száj is kicsit puhább. A kifejezés és a szem én vagyok, de olyan mintha 500 évvel hamarébb készült volna." „Nekem hinnem kell, mert ha egy nagy csalódás összetör, nem fogok tudni portrét festeni, csak bábokat."*

1922. január 16-án írta — útban Szegedről Pestre —, szinte gondolatilag megfogalmazva későbbi fehér képei festői programját: *„Láttam a telet születni. Mikor elindultam, még sütött a nap, azután hidegebb lett a levegő. A sárga napfoltok farsangi fehér fátyolt kaptak és mire a hold egy útjába akadt bodor felhő közül kidugta kopasz fejét, a legszebb télben jártunk. Nehezen tudom a vibráló fehér hó szépségét leírni az árnyalatok, a színek százai, ecsetemnek is nehéz munkát adnának... ujjongva keltek táncra a fehérgalléros fák és a baliruhás házak... szemeim boldogan lesték a néma táncot, míg láthatatlan kéz csodás művészettel, fantasztikus jégvirágfüggönyt vont az üvegre..."*[7]

[6] Vadász ifjúkorára vonatkozóan Bartos Lili szolgáltatott adatokat. Tanulmányozásra átengedte Vadász ifjúkori naplóját és leveleit. Ezúton is megköszönjük segítségét.

[7] Részletek a Bartos Lilinél lévő naplóból.

1925-ben a Szépművészeti Múzeum vásárolt rézkarcaiból. Ettől kezdve kiállítója a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonjának, a Munkácsy-Céhnek. 1925-ben megkapta a Szinyei Társaság kitüntető elismerését, a Fruchter-díjat, az állami díjat, 1927-ben pedig a Wolfner népéletkép díjat. Az ösztöndíjak, pályázatok összegét külföldi tanulmányutakra fordította, 1924-ben és 1927-ben Firenzében, 1928-ban Párizsban járt.

1926 és 1927 nyarán *Glatz Oszkár* rábízta a mohácsi főiskolai művésztelep vezetését. A vízivilág, a szines népviselet, a néprajzilag és tájilag egyaránt érdekes vidék döntő hatással volt festészete alakulására. itt ismerkedett meg *Valentin Györgyi*-vel, akihez, akiért egyre gyakrabban járt Mohácsra, majd Bajára, Györgyi rokonaihoz. 1928 nyarán kötött házasságuk még szorosabbá, egy életre szólóvá tette a két Duma menti városhoz: Mohácshoz és Bajához fűződő kapcsolatát.

1927 nyarán szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskolán, kitűnő eredménnyel.[8] Ez évben hívta meg tagjai sorába a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete, amelynek ettől kezdve állandó kiállítója itthon és külföldön. 1928 áprilisában a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonján *Rézi* c. olajképe kitüntető elismerésben részesült.

1928 nyarán költöztek Debrecenbe. Vadász az Izraelita Gimnáziumban vállalt tanári állást. Tanártársai, tanítványai és a debreceni művészeti közélet képviselői rövidesen felfigyelnek munkájára. Nem kis része volt ebben megnyerő egyéniségének és országosan, majd nemzetközileg elismert művészetének. Az 1929-es év sikerekben gazdag volt: grafikái részt vettek és bronzérmet nyertek a barcelonai világkiállításon. Megkapta a Nemes Marcell utazási díjat, a Szinyei Társaság grafikai kitüntetését. Ősszel *Lázár Béla* hívta meg az Ernst Múzeum 105. csoporttártatára. Budapesti kiállításán legfrissebb termését: külföldi útjainak élményét feldolgozó rézkarcait és mohácsi, folklór ihletésű fametszeteit mutatta be. 1930-ban grafikáival részt vett a Velencei Biennálén, a monzai kiállításon, 1930—31-ben a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete amerikai kiállítás sorozatában. 1931-ben ismét az Ernst Múzeum ban állított ki, többek között *Czóbel Béláv*al. A 123. csoport tárlaton rézkarc sorozatát mutatta be. Ezt a kollekcióját jutalmazta a Szinyei Társaság a legmagasabb grafikai kitüntetéssel: a Zichy-díjjal. 1933-ban és 1936-ban újabb nagysikerű kiállításokat rendezett az Ernst Múzeumban. A 138. csoport tárlaton temperaképeit, a 158. kollektív kiállításon főként olasz tárgyú festményeit mutatta be.[9]

A debreceni képzőművészeti szervezeti életben egyre fontosabb szerepet töltött be a harmincas években.[10] Cikkekkel, elemzésekkel népszerűsítette Debrecenben a kortárs művészetet, ő köszöntötte pl. a Képzőművészek Új Társasága 1929-es debreceni szereplését. 1935-ben Soó Rezső, *Nagy József, Gáborjáni Szabó Kálmán* társaságában művészmunkatársa lett a Magyar Exlibris című lapnak, s alapító tagja a debreceni Ajtósi Dürer Céhnek. Igazat kell adnunk az egykori barátnak, Békés Istvánnak, aki szerint *„Vadász Endre sokfelé gyökerező képzőművészegyénisége ebben a városban törzsökösödött, lombosodott és borult virágba. A környezet, a légkör, amely körülvette, nemcsak serkentette képességei kibontakozását, hanem az is tény, hogy tragikusan rövid alkotópályának a legnemesebb termését jószerint a debreceni hét év alatt érlelte és takarította be... Az Ady Társaság képzőművészei sorában... Vadász sajátos szigetet alkotott... de plebejus tematikája semmiképp sem véletlen".*[11] Békés István így írta le Vadász debreceni környezetét: *„Legélesebben Arany János*

[8] Házassági anyakönyvi kivonata, főiskolai oklevele a DMKA-ban.

[9] A kiállítási katalógusok a Szépművészeti Múzeum könyvtárában, az egyes művekre vonatkozó adatok, cikkek az MTA Művészettörténeti Kutatócsoport Szentiványi adattárában találhatók.

[10] Vadász debreceni működésével kapcsolatban ld. Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre kisgrafikái című tanulmányát és az ott közölt irodalmat!

[11] Részlet Békés István 1976-os debreceni megnyitójából (DMKA)

utcai otthonára emlékszem, hátul, egy régi ház udvarának a végén, a keresztépületben, ahol a könnyed-karcsú művész és törékeny kedves asszonykája rézmetsző-műhelyt és és festő-ateliét is magába foglaló, aprócska fészket rendezett be... Munkáján kívül mindenben tartózkodó volt és mérsékletes. Inkább élces, mint harcos vitapartner." Hasonlóan vélekedett róla *Fáy Árpád* is: *„Szerény, szinte félszeg mosolygós, ironikus és önironikus, a tréfát értő és kedvelő, társaságban vidám, de alapjában véve zárkózott és tartózkodó. Gyűlölte a fontoskodást, a nagyképűséget, egyszerű volt, póztalan, ha egyszer-egyszer új műveit mutatta barátainak, szinte lekicsinylően mosolygott, mint aki felnőtt fejjel gyermeki játékaival foglalatoskodik... Kedvenc olvasmánya volt ezidőtájt* (1936 körül) *a Svejk. Heteken, hónapokon át szórakoztatta barátait a könyvből felolvasott részletekkel. Ez is olyan jellemző volt rá: ellenállását a rendszerrel, a vaskalaposséggal, a militarizmussal és fokozódó fenyegetettségükkel szemben, többek között így, ilyen ironikusan is kifejezte."*[12]

Budapesti és debreceni évei alatt is megőrizte szegedi kapcsolatait. Családjához rendszeresen járt haza, nyarai jó részét a Tisza-parton töltötte. Különösen szerette a vízi sportokat és a csendes vízivilág figyelését. 1926 áprilisában és 1927 szeptemberében (még mint főiskolás) a Kass-szállóban rendezett kiállítást.[13] 1934-ben a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma meghívására — a Tisza-szálló halljában volt a Debrecenben élő, de ifjúkorát Szegeden töltő *Félegyházi Lászlóval* és *Gáborjáni Szabó Kálmánnak* közös tárlata, 1936 áprilisában a Hungária-szállóban Buday Györggyel.[14] Tevékenységét különösen figyelemmel kísérte *Lusztig István, Déry Ernőné* és gyermekkori barátja, *Bartos László* nyomdatulajdonos, majd a Szegedi Grafikabarátok Köre. Ez a csoport adta ki 1936-ban „Haláltánc" című albumát. Nincs konkrét bizonyítékunk arra, hogy Vadász és Radnóti Miklós ismerte egymást, feltételezhető azonban, hogy 1930—1935 között (Radnóti szegedi egyetemi évei alatt) találkozhattak, vagy legalábbis ismerték egymást. Erre utal műveik egy részének hangulati és tematikai azonossága.

1932—1937 között a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete valamennyi külföldi tárlatán, tekintélyes kollekcióval szerepelt. (Hága, Amszterdam, Rotterdam, Koppenhága, Lemberg — ill. Chicágó, Los Angeles, stb.) Öböl című rézkarcát megvette és 300 példányban tagdíjul készíttette el a chicágói rézkarcgyűjtők egyesülete. Holland kiállításain ismerhette meg műveit egy gazdag holland gyűjtő és üzletember, Wim van der Kuylen, aki már 1935-ben felkereste Debrecenben. Ettől kezdve elszakíthatatlan barát lett Wim és Ans Kuylen, Vadász Endre és Györgyi. Kuylen új utakat, lehetőségeket nyitott meg Vadász Endre előtt, segítette művei külföldi eladását, a megrendeléseket, évenkénti külföldi útjait, kiállításait. Valószínűleg Kuylen és a Tamás Galéria ösztönzésére döntött úgy Vadász Endre 1936-ban, hogy Budapestre költözik. Kedves költözési értesítő tudósított az új budapesti címről: Visegrádi utca 21. Kapcsolata erősödött a Magyar Exlibris és Kisgrafikagyűjtők Egyesületével: ezt bizonyítja a MEGE tagságának műtermében tett látogatása és „Az úrifiú, aki a paradicsomban járt„ című album kiadása 1937 karácsonyán. 1937 telén kiállítása nyílt a Tamás Galériában, majd megjelent „Budapest" albuma, amelynek lapjaiból különféle variánsokat árusított levelezőlapként a Tamás Galéria.

1936—40 között nagy európai utakat tett, jórészt Kuylenék társaságában. Többször járt Hollandiában, Franciaországban, Ausztriában. 1937-ben pl. *Marco Birnholz* bécsi gyógyszerész, kisgrafikagyűjtő látta vendégül 1938 nyarán — Kuylenékkel

[12] Fáy Árpád Sz. Kürti Katalinhoz írt levele (DMKA).

[13] Ld. Szelesi Zoltán i. m. vonatkozó irodalmát!

[14] D. S. (Devich Sándor): Félegyházi László—Gáborjáni Szabó Kálmán és Vadász Endre kiállítása — Szegedi Új Nemzedék, 1934. ápr. 1.

együtt — kéthónapos olasz körútra ment, s ebből egy hónapig *Gianni Mantero* világhírű építész, kisgrafikagyűjtő vendégei voltak Comóban. Kedves lapok őrzik e látogatások emlékét, s számtalan alkalmi grafika és könyvjegy a köszönet a vendéglátásokért.[15]

Valószínűleg Kuylennek köszönhető az amszterdami AKOS teremben rendezett kiállítása 1938-ban. Kuylen, mint szakíró is segítette, népszerűsítette Vadász művészetét.[16] Kapcsolatuk 1940 után megszakadt.

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete londoni csoporttárlata (1937) után csökkentek Vadász külföldi szereplései. Utoljára az 1939-es velencei biennálén szerepelt. Itthon 1937 után nem rendezett önálló bemutatót, a Műcsarnok, Nemzeti Szalon stb. nagy csoporttárlatain azonban még 1943-ban is részt vett („Magyar művészetért" akció III. pályázata, a „Magyar művészek olasz tárgyú képei" című kiállítás). Ötven művével szerepelt a debreceni Déri Múzeum 1943-as „Debreceni Képzőművészek és Műpártolók Egyesülete" országos grafikai kiállításán.

A gondtalan éveket súlyos, félelemmel teljes időszak követte. A kezdődő, majd egyre fokozódó zsidóüldözés egyre félénkebbé tette Vadászt és feleségét is, aki pedig határozottabb és jó gyakorlati érzékű volt. Amilyen biztonsággal állt Vadász mellett házasságuk tizenhat éve alatt, olyan egyértelműen követte a halálba is. Amikor 1943-ban Szajolba, munkatáborba vitték Vadász Endrét, már megegyeztek: ha valamelyikőjük nem bírná a tábort, a gettót, a másik is követi. A vég 1944 júniusában következett be: ekkor Vadász már Gödöllőn volt. Györgyinek gettóba kellett volna mennie. Egymásnak üzenve, egymástól távol lettek öngyilkosok mindketten 1944 június elején.[17]

A rövid, alig két évtizedes életművet nagyon nehéz korszakokra bontani. A katalógusok, reprodukciók, kritikák arról tanúskodnak, hogy Vadász gyorsan dolgozó, termékeny művész volt. 300—400-ra becsüljük festményei számát, amelyből eddig alig százat kutathattunk fel. Grafikáinak száma kb. 600—800, amelyből jelenleg háromszázat ismerünk. Viszonylag teljes és katalogizált kisgrafikai életműve, amely kb. négyszáz darabos, variánsokkal, fejlesztési fázisokkal majdnem ezer.

Első korszakában (1922—1929) a sokszorosító grafikai tevékenység uralkodott. Karcain a fény-árnyék ellentét, a megvilágítás kérdése izgatta, lapjain festői folthatásokra, misztikusságra törekedett, *(Fagylaltos, Borozók, Háry János)*. Olasz tárgyú műveit *(Savonarola cellája, Kolostor)* még 1929 körül is ebben a modorban készítette, de itthoni tájélményből fakadó figurális tájképein már 1927-ben átváltott a második korszakra oly jellemző vonalasságra. 1927-es tápéi ihletésű rézkarcain finom, hajszálvékony vonalakkal írta körül palántázó, hajladozó, szántó-vető alakjait, a táji részleteket. Egyre inkább érvényesítette a modern rézkarcolás jellegzetességét: a japánoktól átvett tiszta kontúrrajzolást, a kalligráfia hatását. Bár mellőzte a folthatást, képes volt a tónusok érzékeltetésére. 1929 körül kezdett lino- és fametszéssel foglalkozni. Kezdetben külsődleges népművészeti ornamensekkel telítette lapjait. Rövidesen azonban szociális mondanivaló kifejtésére használta a fehér-fekete ellentétet. Kevés e korból ismert olajképén ugyancsak nagy kontrasztokra törekedett: sötét, mélybarna háttérből bontotta ki alakjait *(Fehérgalléros önarckép, Templombelső)*. Főiskolás korában készült festményei Rudnay Gyula hatását őrzik: galéria tó-

[15] Vadász külföldi megrendelőiről részletesen írt, a kisgrafikák adatait közölte Sz. Kürti Katalin i. m.

[16] Wim van der Kuylen: II pittore ungherese Vadász Endre—Emporium (Bergamo) 1939. nov. 239—246.

[17] Vadász haláláról — szemtanúk elbeszélése alapján — Szegi Pálné ír, i. m. Felesége búcsúlevele a DMKA-ban.

nusban festette misztikus hatású jeleneteit *(Beszélgetők, Dombtetőn)*. Amikor 1927-ben Glatz Oszkár rábízta a mohácsi művésztelep vezetését, jelentős változás állt be tájfestészetében. Nagy hatást tett rá a vízivilág atmoszférikus szépsége, a színes népviselet, a tájilag és néprajzilag egyaránt érdekes és archaikus környezet. Egyre gyakrabban jelentek meg művein a Duna-parti bárkák, csónakok, halászokkal, a vízimalmok molnáraival és őrletőivel, a kompon átkelő sokácokkal. Állandó modellje volt Rézi, a színes népviseletbe öltözött sváb szolgálólány.

Ha hazalátogatott Szegedre, a vízi életet örökítette meg, majd a tápéi tisztaszobákat dagadó fehér párnáikkal, színes csupraikkal.

1929 után szinte teljesen eltűnt grafikáiról a folthatás, csak a tiszta vonalasság érvényesült. Mint Lázár Béla jellemezte: *„Japános könnyedséggel, a tiszta vonal puritán egyszerűségével írta le formáit. Nem tónushatásokra tört, hanem éles és csalhatatlan formaigazságokra"*.[18] 1931-től egymás után születtek gyöngyházszínekre hangolt, ún. fehér képei, többnyire téli tájai, amelyeken alföldi és Nagybánya környéki pusztákat, falusi utcákat jelenített meg. Ezeken a kissé Brueghelre emlékeztető festményeken magas nézőpontból láttatta a tájat, nagy távlatokat fogott át. A tempera használata lehetőséget adott a tónusgazdagságra, a nagy foltokban való fogalmazásra és ugyanakkor részletező rajzosságra, vonaljátékra. A véletlennek ható, festékcsorgatásra emlékeztető képrészletek egyesültek művein a kalligráfiával, s mint rajzain, karcain, itt is a japános könnyedség figyelhető meg.

Finom, fehér-szürke-kék színvilágát módosította 1933-as és 1935-ös nagybányai útja, majd egy olasz tanulmányút. Erőteljes kékek, vörösek, rózsaszínek tünnek fel a mediterrán élmények hatására. Ezekről Lázár Béla így vélekedett az 1936-os kiállítás láttán: *„A szürke színek színfóniájába most élénkebb és határozottabb szinek vegyülnek... még nem olvadtak bele a régi japánosan finom összhangba, kemények és önállóak. De finom grafikai látása bizonyára látja a kihívót és azon lesz, hogy azokat is összhangba olvassza„*[19]. 1936—40 közti korszakára a további szinesedés jellemző (Tamás Galéria lapjai, „après" sorozat). A magyar megrendelők, de külföldi mecénásai is egyre inkább ragaszkodnak a kolorált metszetekhez, karcokhoz. Ekkor készült fa- és linómetszetein — szemben 1930 körüli alkotásaival, de a fametszet magyar képviselőinek: *Gáborjáni Szabó Kálmán*nak és *Buday György*nek műveivel — a vonal a meghatározó és a fehér szín a domináns (pl. *Olasz táj híddal, Firenze*).

Ex libriseinek száma 1939-re már meghaladta a 250-et. Több művének megrendelője a Tamás Galéria, *Soó Rezső, Reisinger Jenő, Nagy József, Luzstig István*. Külföldi mecénásai *Marco Birnholz, Fritz Träber, Giovanni Montero*, de főként *Vim van der Kuylen* voltak.

Első megrendelői között három szegedi gyűjtőt találni: dr. Lusztig Istvánt, Déry Ernőnét, Kolozs Lajost. *Kolozs Lajos*nak, a szegedi Ládagyár tulajdonosának 1926-tól 1942-ig dolgozott: kisgrafikáin favágók, fadöntők jelennek meg (op. 7, 8, 13, 14). Gyakori a szegedi Tisza-part a vízen úszó tutajokkal (op. 117, 118).

Dr. Lusztig István szegedi ügyvéddel 1924-től haláláig kapcsolatban állt Vadász Endre.[20] A kb. harmincöt darabos kisgrafikai anyag egy része szegedi (op. 19 és 78), bécsi (op. 178) városképpel díszített, foglalkozására (op. 20, 21, 67, 81) és gyűjtőszenvedélyére (op. 260) utaló ex libris és alkalmi grafika. Kiemelkedő darab az 1924-es „Vízhordó" rézkarc felhasználásával készült op. 2-es könyvjegy, költözési értesítője (op. 78), valamint a „Tíz rézkarc ex libris" albumban megjelent „hamelni patkány-

[18] Lázár Béla katalógusbevezetője az Ernst Múzeum 1929-es, 105. számú csoporttárlatához.
[19] Katalógusbevezető az Ernst Múzeum 158-as csoporttárlatához.
[20] Lusztig István (1903—1944?) szegedi ügyvéd, gyűjtő művészetpártolását, műgyűjteményét méltatja Galambos Ferenc (Kisgrafika, 1973. 2. 6—11.)



1. Kolozs Lajosék könyvjegye, 1936 (rézkarc)

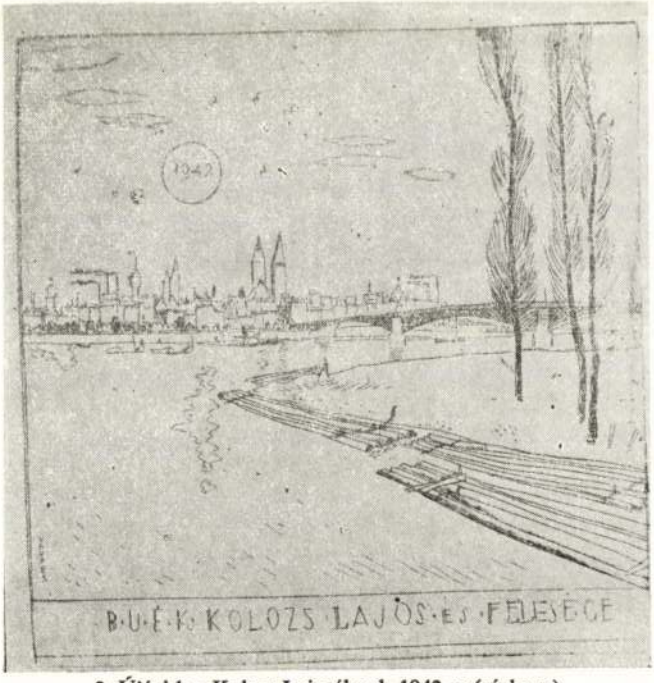

2. Újévi lap Kolozs Lajoséknak 1942-re (rézkarc)



3. Vízhordó, Lustig ex librise, 1926 (rézkarc)



4. Újévi lap Lustigéknak az 1938-as évre (rézkarc)



5. Újévi lap Lustigéknak 1936-ra (rézkarc)



6. Déry Ernőné könyvjegye (rézkarc)



7. Alkalmi grafika Déryéknek, 1938 (rézkarc)

fogó" mondát idéző jelenet: paragrafusok tánca. Legmegrendítőbb karácsonyi, újévi lapjai ugyancsak Lusztig Istvánnak és Lilinek készültek 1940—1943 között. Lusztig és Vadász barátságára utal a kisgrafikák meleg, közvetlen hangja, a Lusztig-hagyatékban levő temperaképek magas színvonala. Lusztig nemcsak mecénása — az oeuvre lista és a „Haláltánc" kezdeményező kiadója —, hanem barátja is volt a Debrecenben, majd Budapesten élő Vadász Endrének. Soó Rezsővel együtt nagy szerepe volt abban, hogy Vadász művei eljutottak a világ minden jelentős gyűjtőjéhez.

*Déry Ernőné*nek egy 1925-ben készített művét alakította át ex librissé.[21] Az op. 5-ös rézkarc egy szép, kicsinyített alföldi tájkép. Az ezt követő kisgrafikák már telivér rézkarc és kisgrafikai stílusú művek. A harmincas évek végén Déry Ernőné mellett Déry Ilona és Déry Pál (majd Déry Zsuzsanna is, egy távolabbi rokon) is komoly, igényes megrendelője lett Vadásznak. Talán a Déry családnak készítette a legváltozatosabb rendeltetésű lapokat Vadász: a kisgrafikák a gyűjtőszenvedélyre utalnak

[21] Déry Ernőné Ilona gyűjtőtevékenységét ism. Galambos Ferenc (Kisgrafika Értesítő, 1970. aug. 705—708). Ugyanitt Déry Ilona vallomása olvasható (702—704.)

(op. 30, ill. 73), házassági évfordulóról (op. 189) emlékeznek meg. A számtalan vizitkártya, meghívó, szignett mellett kiemelkedőek a népművészeti ihletésű húsvéti lapok (op. 241, 242, 278, 279), a békevágyról tanúskodó újévi üdvözletek (op. 319, 331). Déry Pál sportkönyveiben sporttárgyú ex librisek jelezték tulajdonosukat (op. 176 és 195), de zenei könyveiben, kottáiban is Vadász Endre készítette kis szignettek álltak.

Dr. Némedy Gyula ügyvéddel 1935-től mélyült el Vadász kapcsolata. Az ex librisek, alkalmi grafikák, valamint az „Emberek, én már oly régen repülök" c. verseskönyvben közölt illusztrációk jó része Némedy meghalt leányának, Annának emlékét idézik. Legszebb a „Jelenetek egy apa életéből" című triptichon (op. 58, 59), valamint a 90. sz. finom vonalrajzú rézkarc.[22]



8. dr. Némedy könyvjegye, 1935 (rézkarc)

A szegedi gyűjtőknek készített kisgrafikák — ha kerülő úton is — közgyűjteménybe kerültek. Némedy özvegyétől a szegedi múzeum, a Déry családtól a Déri Múzeum vásárolta meg a hagyatékot, Lusztignétól Soó Rezső.

Igen nagy terjedelmet kívánna, ha külön írnánk Vadász karácsonyi és újévi lapjairól, utazási értesítőiről, cirkusz-, haláltánctémájú alkotásairól. Ezért csak egy csoportot, a haláltémájú alkotásait tekintem át, mert az önálló haláltánc lapokkal rokon újévi és cirkusz témájú kisgrafikáinak egy része is. 1936-ban jelent meg a tíz

[22] dr. Némedy Gyula (1881—1949) szegedi ügyvéd, amatőr író, műgyűjtő, Közel ötezer ex librise volt, valamint kb. 150 festménye. Több irodalmi és képzőművészeti írása van. 1938-ban ő írta a Csongrád Megye című kötet Szeged képzőművészete című fejezetét. (Dr. Apró Ferenc adatszolgáltatása).

rézkarcot tartalmazó „Haláltánc" album. (az oeuvre listában 131—140. számú lapokkal egyenlő). A haláltéma azonban már jóval előbb, 1922 körül izgatta a fiatal művészjelöltet, 1936 után pedig egyre gyakrabban jelentkezett, ha más témákban rejtve is. Áttekintve az idevágó grafikákat, fontos adalékokat kapunk Vadász hangulatára, életérzésére, de ezen túl egy tragédiákkal teli korra vonatkozóan is.

1922-ből négy lap tanúsítja: a fiatal művésznövendék képzeletét élénken foglalkoztatta az élet-halál kérdése. Érdeklődését bizonyára művészeti előzmények és e téma újbóli feléledése irányította. Az 1. számú, Fischer Marcell bankárnak készített ex libris zongorázó Beethoven-alakot ábrázol, mögötte megjelenő csontvázzal. Diákkori szegedi szerelmének, Bartos Lilinek három könyvjegyet tervezett. Bár a művek nem maradtak fenn, leírásból, naplójegyzetből rekonstruálhatjuk, hogy az elsőn „morcos, kiszáradt fa a dombtetőn, alatta nőalak olvas, kezében gyermekláncfű, erre a halál ráfúj", másikon „nőalak kút vizében képét nézi", harmadikon „bekötött szemű fiatal lányt a halál vezet".[23] E hármas terv első variánsa a „Haláltánc" sorozat részét képező (Lusztig) Lili ex librisével rokon.

Hosszú szünet után 1935-ben bukkan fel ismét a halál gondolata dr. Némedy már említett ex librisein („Jelenetek egy apa életéből", falusi temető). Nem tudni pontosan, ki, vagy mi adta az ösztönzést a „Haláltánc" sorozat elkészítéséhez: lehet, hogy az 1935-ös debreceni nemzetközi kiállításon látott modern haláltánc lapok, vagy a Szegedi Grafikabarátok Köre (közelebbről Lusztig) biztatása: vállalja a kiadást. Tény, hogy 1936-ban megjelent az album, Vadász legizgalmasabb sorozata.[24] Vajda Béláné és Lusztig haláltánc könyvjegyén olasz városban, utcai énekesként, illetve tengerparton, halászként, Lili könyvjegyén napraforgók alatt, Déryné lapján fészket rabolva jelenik meg a lopakodó halál. Soó Rezső ex librisén a hegymászó, dr. Némedy lapján a vándorló, dr. Ilyés S. László könyvjegyén a kötéltáncos halála. „Ex musicis" felirat áll Réthy István és Weisz Imre haláltánc lapján. Az utóbbin (op. 134) a flótázó, az előbbin (op. 140) nagydobot verő csontváz jelenik meg a cirkuszban, függöny mögött. Ugyancsak cirkuszban, de nem a háttérben tűnik fel a csontváz dr. Ilyés S László könyvjegyén (op. 136): Duna-parti szabad cirkuszban végzi mutatványát az ámuló közönség felett, drótkötélen. Ez az apró remekmű nagy téri tömörítéssel és drámai sűrítőerővel utal az élet-halál kérdésre, éppúgy, mint dr. Arady Kálmánnak szánt 139. számú lapja, amelyen marionettfiguraként táncoltatja az embereket a halál csontkeze. E sorozatot látva rendelte meg Kuylen 1937-ben a maga haláltánc lapját: ezen, éppúgy mint a fentieken: az élet nagy szinterén, a földgömbön táncolnak cirkuszi lovasként az emberek, de nyakukon már a halál ül.

1943-as firenzei lapján kaszás halál sétál át az Arno-hídon, szajoli jegyzetein, akvarelljein a közelgő vég ólmos fájdalma leng át. A halállal való játék, ahogy Kardos László jellemezte az 1936-os Haláltánc-ot bevezetőjében — már rég megszűnt játék lenni a harmincas évek végén: súlyos, valóságos élmények és félelemérzet kifejezője lett.

1940 után kevesebbet dolgozott megrendelésre, s ex librisein, alkalmi grafikáin egyre érzékenyebben reagált a környező világban jelentkező veszélyre, a háborútól való félelmének hangot adva. Már 1936-os „Haláltánc„ albumában jelentkezett egyfajta szorongásélmény, de az előérzet és a halál gondolatával való groteszk játék együttesében az utóbbi dominált. 1940 körül azonban sokkal konkrétabb élményei voltak, s sokkal nagyobb félelemérzéssel fogta fel és éreztette a közeledő veszélyt.

[23] Vadász fiatalkori naplójában vázlatok és leírások találhatók a korai, haláltémájú ex librisekről (Bartos Lili tulajdona).

[24] HALÁLTÁNC — tíz rézkarc ex libris — Kardos László magyar, R. Freiherr v. Hoscheck-Mühlhaimb német bevezetésével. A Szegedi Grafikabarátok kiadása, 1936.



9. HALÁLTÁNC sorozat egy lapja dr. Némedynek, 1936 (rézkarc)

Mintha Radnóti-sorokat idézne újévi köszöntőkártyáin. Az 1940-es kisgrafikán szögesdrót keríti be a szántóföldeket. A drótkerítésen elárvult madár, alatt sarló, lekaszált virág. Lusztig 1941-es újévi üdvözletén fehér galambra lecsapó fekete sas utal hallatlan finomsággal, de nagy erővel az igazságtalanságra, a jót fenyegető gonoszra. Ugyanezt a gondolatot már 1940-ben megfogalmazta *G. Wees* ex librisén: hét gonosz szigonnyal támad az árva nyulacskára.

Angyalalakok hordozzák e lapokon a békevágyat, képviselik a jót a gonoszokkal szemben. Angyal repül át a térképen, a háborús rémületben dermedt városon, de angyalt tapos a háborút jelképező zsoldosra is. A békeangyal azonban csigaháton érkezik, mert nehezen várják a háborútól kimerült, meggyalázott emberek, akiknek sorsát ugyancsak jelképesen fejezi ki Vadász egy 1942-es rézkarcán: ketrecbe zárt angyalt öklüket rázó, csúfolódó gonoszok vesznek körül. A béke és az alapvető emberi jogok kerültek veszélybe az öt évig tartó háború és a harmincas évektől már jelenlévő zsidóüldözés során. Így Vadász angyala rémülten kapaszkodik a tengeren hányódó hajó rúdjába. („Pax Déry Ilonka 1941„ és „BÚÉK 1942-Vadász„.) S a vitorla felirata, éppúgy mint a 40—44 között készült lapok jó részén, itt is PAX.

Pár bajai temperaképét leszámítva, alig van a negyvenes évekből olaj- vagy temperaképe. Bajai tájképein hattyúnyakú bárkák simulnak egymáshoz a csendes öbölben, szép ritmusú képletet adva. Nagyméretű akvarell-, illetve gouache-képein végtelen tájban elködlő, álomszerű figurákat jelenít meg, nemegyszer önmagát és



10. BUÉK dr. Lustig Istvánék, 1942 (linómetszet)

feleségét. A természetben felolvadó panteisztikus szemlélet jelentkezik e művekben. Ám ez az álomvilág nem kibúvó, hanem menedék volt, és egyre inkább azzá vált. Ahogy körülötte zorddá vált a világ, még több melegséget igyekezett árasztani, s egyre inkább kimutatta szeretetre, békességre való vágyát. 1943-as gyors iramú szajoli „jegyzetei„ kevés, elmosódó, szinte álomszerű figurát sejtetnek ólmosszürke ég alatt. E művei annak a Vadásznak naplójegyzetei, aki pislákoló önbizalommal, életkedvvel töltötte napjait a szajoli, majd 1944-ben a gödöllői munkatáborban, s finom, érzékeny idegrendszerével egyre biztosabban érezte meg a végső veszélyt, amellyel nem volt bátorsága szembenézni.

Ha két évtizedes életművét téma és műfaj szerint tekintjük át, a tájképeket kell kiemelnünk.

A szegedi származású művész tájszeretete Tisza-parti élményeiből fakadt. Több száz grafikája, s festményeinek több mint fele tájkép és veduta. Egész sorozatban örökítette meg a Tisza-partot, a mohácsi, bajai és zebegényi Dunát, a Balatont, az Alföldet, olasz, francia és svájci tájélményeit. Vízparti jelenetein magas nézőpontból, mintegy rálátással mutatja be a hajóvontatókat, a vízimalmokat, a befagyott folyón korcsolyázókat, átkelőket. Hajszálvékony vonalakkal összefogott csoportképein, a karcok kis felületén hatalmas tájakat fog át, s tömegeket jelenít meg, némelyiket ezért érezzük Breughel-osnak. Merített Vadász a németalföldiek hatásából, de

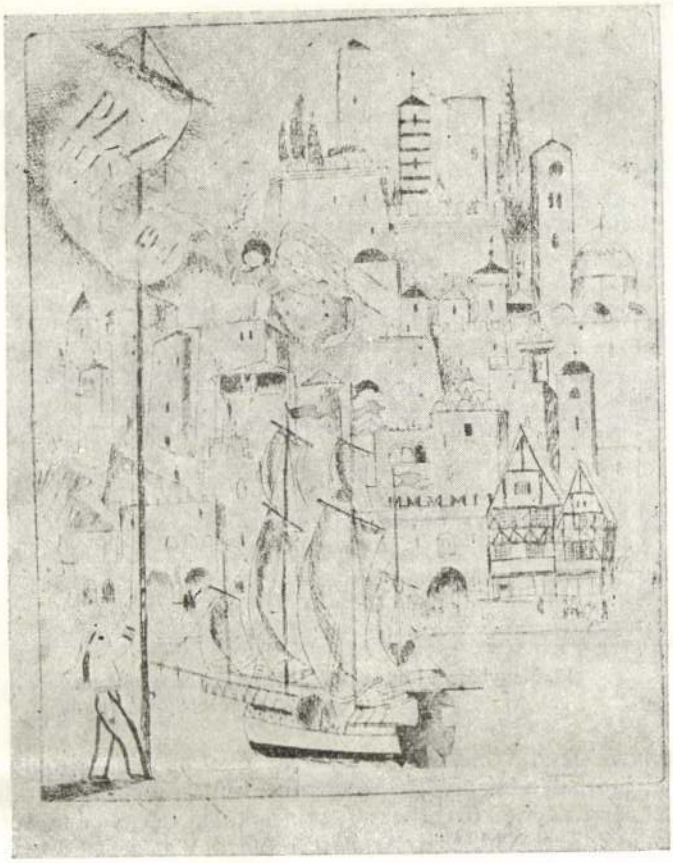

11. Újévi lap Déryné Ilonkának, 1941-re (rézkarc)

grafikáit a korabeli magyar élet színeivel, hangulataival telítette, saját ízlése, egyénisége szerint interpretálta.

Ha hazalátogatott Szegedre, Tápéra ment: több festménye megörökítette a tápéi tisztaszobákat dagadó fehér párnáival, színes csupraival. Szegeden a Tisza-partot, a vízi életet örökítette meg soha ki nem fogyó szeretettel, változatossággal. Később a mohácsi, bajai Duna-part, illetve Sugovica, a Balaton és Zebegény, Nagybánya környéke, majd az alföldi síkság ragadta meg.

Mohácsi, bajai képein a tájszépség mellett az archaikus életforma, a hallatlan érdekes, de már akkor is letűnőben lévő világ érdekelte. Egész sorozatot készített a vízimalmokról, lakóbárkákról, köszörűsökről, hálójavítókról, s ezzel olyan epikus és néprajzilag is hiteles képet adott a századelő nyugodt vízi életéről, amely már néprajzi, megőrző jellege miatt is figyelemre méltó. Mi, a rohanó kor emberei, vele együtt éljük át a mohácsi part csendesen mozgalmas életét, a köszörűs és festő mellett, körül ácsorgó bámészkodók, a szabadcirkusz szegényes kellékeire, sivár világára rácsodálkozók életét. Átéljük csodálkozásukat, örömüket, mert Vadász bevon egy puha világba, a groteszken kedves szemléletmódjával.

Jellegzetes, kedvelt témája a cirkuszosok, mutatványosok élete. A szegedi, a debreceni, a zebegényi vásáron, piacon szeretettel és gyakran figyelte a megérkező,



12. Nagybánya környéki táj, Mezey exlibrise (rézkarc)

kirámoló, ponyvát feszítő cirkuszosokat, s az őket figyelő, bámuló embereket. Festményein elsősorban a közönség és sátor színes tömege fogta meg, grafikáin sokkal összetettebb élményvilágot közvetített. A szines külső mögött észrevette és észrevétette a sivárságot, a szegénységet. Az álarc, a függöny mögé kandikált, s elszomorodott, elszomorított. A lakókocsi ajtaján kinéző artistanő, vagy a levetett álarcot tartó bohóc alakjával a társadalom perifériáján élők kiszolgáltatottságát, védtelenségét hangsúlyozta, a pár perces varázslat, a szereplés után beálló hétköznapi élet sivárságát érzékeltette. Hasonlót fejeztek ki művei, mint Gulyás Pál „Cirkusz-művészet" című verse:

„Itt egy-két mágikus nagyítás,
Egy két bűvöskorong-hajítás.
Bár lettem volna fák moha,
s ne tettem volna ezt soha!
Minek ez a cirkusz művészet,
minek születni itt bűvésznek?
Ha vége van a mutatványnak,
a versek gyorsan messze szállnak,
őszi szél fú a fák között,
s csak a csörgősapka csörög."

A melankólia mégis e karcoknál vegyül legtöbb fanyar humorral, groteszk hajlammal. A nézők úgy bámulják az erőművészt, a mutatványost, mintha az valóban a „világot jelentő deszkán" állna, a „szabad" (csak vászonnal körülkerített, nyitott)



13. Szegedi vásár, 1932 (rézkarc)

cirkusz vásznát áhítattal emlegetik a gyerekek. Így — bár sejteti Vadász a sivárságot — mindent bevon a látvány, a vízió, a költészet aranyával. Mindent átleng, megszépít egy álomszerű, különleges hangulat, egy csak rá jellemző kifejezésmód.

A kisemberekkel mindenütt közvetlen kapcsolatba került. A toszkán trattóriákban ivók, a piranói bárkák mellett dolgozók, vagy a bajai, mohácsi halászok jó ismerősei, kedves figurái lettek. De otthon volt a nagybányai vásárban, a zebegényi szabad cirkuszban, a debreceni vásáron, a párizsi kína-negyedben. Kezdetben kíváncsi megfigyelője volt a kisemberek életének, munkás hétköznapjainak és harsány ünnepeiknek. Korai mohácsi képei (amelyek gyakori szereplője Rézi), épp ezért külsődlegesen népiesek, jól illik rájuk *Senyei Oláh István* kifejezése: „bávatag népies" művek.[25] Később, környezete pozitív hatására, a nép igazi sorsának ismerője és feltárója lett.

Alföldi ihletésű lapjainak, festményeinek főszereplője az útőr, a szántó-vető paraszt, a széllel, téllel viaskodó vadász és munkás. Míg a tápéi határt ábrázoló művein elsősorban a táj lelkét, karakterét kutatta, addig az 1927—29 közti „Pihenő" sorozatán már az ember lett a középpont. Közel plánba, szinte premier plánba hozza egyelő,

[25] Senyei Oláh István: A képzőművészetek Debrecenben (Debrecen sz. kir. város és Hajdú vármegye monográfia, — szerk. Csobán Endre — 305.)



14. Holdfény-Alföldi táj, 1932 (linometszet)

hajladozó parasztalakjait, s az elernyedt, roskadt testtartással, az arcok gyötörtségével már a kifulladást is érzékelteti. Debreceni ábrázolásain a város „érdes részét" mutatja be fáradt favágóival, a széntelepek munkásaival. Tanyai képein úgy jeleníti meg a széllel birkózó, hóviharba került kucsmás parasztokat, hogy érezni, nemcsak a természettel, a sorssal is birkóznak. E művei az Ady Társaság-beli művészek hatását árulják el: Gáborjánitól tanulhatta a paraszti élet realista értékelését, de hallgatta Veres Péter, Németh László előadásait is. [26] Sajnálatos, hogy 1936-ban kilépett az intenzív társadalmi tevékenységet folytató debreceni Ady Társaságból, s ezzel bizonyos mértékig szakított realista, néhol a kritikai realista tendenciákat érvényesítő, expresszív jellegű stílusával.

Nem lett megalkuvó, csak a társadalmi problémáktól került távolabb művészete átmenetileg, 1937—40 között, amikor — *Békés István* szavaival élve — *„ha nem is nőtt fölébe debreceni önmagának, de nem is maradt alatta. Amíg metszeni, karcolni, festeni hagyták, a kor bilincseiben verve is alkotott".*[27] Egy embertelen kor áldozata lett, még ha ki is bírta, túl is élte volna a borzalmakat, még ha nem is megölték, hanem öngyilkosságba kergették is.

Ma is élhetne, most lenne 84 éves. Művei: érzékeny, finom grafikái, szellemes, de súlyos, értékelő tartalmakat hordozó festményei és a barátok, pályatársak szeretet őrzik emlékét.

[26] Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei (Déri Múzeum évkönyve, 1974. 751—778.)

[27] Békés István kiállításmegnyitója (Debrecen, 1976) DMKA.

Vadász Endre szegedi vonatkozású kisgrafikáinak jegyzéke[28]

1921—22

Sz. n.: Ex libris Buday Baba (oszlopcsarnok apró alakkal) — R. 50× 43 mm
Sz. n.: Ex libris Bartos Lilly (zongorázó lány, mögötte figurákkal díszített üvegablak) — R. 77× 45 mm

1924

op. 2. Név nélkül (vízhordó, hegyes táj előterében) 1926-tól Ex libris dr. Lustig István — R. 115×180 mm

1925

op. 5. Név nélkül (tanya, fák) később Ex libris Déry Ernőné — R. 68×118 mm
op. 7. Ex libris Kolozs Lajos (fadöntők) azonos a 13. sz. alattival — R. 89×110 mm
op. 8. Ex libris Kolozs Lajos (favágók) azonos a 14. sz. alattival — R. 89×115 mm

1927

op. 9. Ex libris dr. Lusztig István (ópiumszívó) (klisében is) — R. 75× 90 mm
op. 10. Ex libris dr. Lusztig István (Bábeltornya) — K. 118× 80 mm

1932

op. 13. Ex libris Kolozs Lajos a 7. sz. levonata! — R. 89×110 mm
op. 14. Ex libris Kolozs Lajos a 8. sz. levonata! — R. 89×115 mm

1933

op. 15. Ex libris dr. Lustig István (halász, paragrafussal hálójában) — L. 98×78 mm
Sz. n.: Kucses Évike (játszó kislány) — K. 66× 60 mm

1934

op. 19. dr. Lustig István — Szeged — könyve (város a Tisza-parton) — R. 100×150 mm
op. 20. Ex libris dr. Lustig István (kakasharc és §) — R. 55×100 mm
op. 21. Ex libris dr. Lustig István (repülő könyvön ülő férfi) — L. 90× 76 mm
op. 30. Ex libris Déry Ernőné (fészekre grafikákat hordó madár) — R. 124×108 mm

1935

op. 58. Ex libris Némedy Gyula (jelenetek egy apa életéből) — R. 115× 75 mm
op. 59. Ex libris Némedy Gyula (azonos az 58. sz.-val!)
op. 69. D. E. szignett (asszony vízparton) — H. 34× 30 mm
op. 75. Dr. NGY. (monogram a napraforgó virágjában) — H. 33× 30 mm
op. 78. Dr. Lustig István — Széchenyi tér 17 Szegedi panoráma költözködő műgyűjtővel — R. 70×120 mm
op. 85. Ex libtis dr. Lustig István (§-ok sora flótázó §-sal) TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS — R. 65× 90 mm
op. 89. Ex libris Déry Ernőné (nő erdőben) TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS — R. 116× 86 mm
op. 90. Ex libris dr. Némedy Gyula (falusi temető) TÍZ RÉZKARC EX LIBRIS — R. 90× 90 mm
op. 92. BUÉK — 1936 — dr. Lustig István és felesége (kéményseprő) — R. 110× 75 mm
op. 93. Ex libris dr. Lustig István (vonuló madarak, fölül héber szövegsor) — R. 75×108 mm
op. 94. Dr. Markovits Lajos könyve (Pegazus) — H. 78×102 mm
op. 105. MSZ. (leány csónakban, amelyet halak vontatnak) — H. 35× 45 mm
op. 117. Ex libris Kolozs Lajos (fafeldolgozó üzem) — H. 76× 94 mm
op. 118. Kolozs Lajos és felesége (P és F betűs kártyát vivő galambok) — R. 94× 82 mm
op. 131. Ex libris Déry Ernőné (halál a fa alatt) HALÁLTÁNC — R. 86× 118 mm

[28] Vadász első kisgrafikai oeuvre-katalógusát Soó Rezső közölte 1935-ben (i.m.), a másodikat dr. Lusztig István adta ki német nyelven. Ezt is figyelembe vette és korrigálta Soó Rezső 1936-ban (Magyar Exlibris, 1936. II. 4. 56—66.). 1939-ben jelenik meg Lusztig újabb német nyevű katalógusa, amely 1922—39 közt időrendi sorrendbe állítja Vadász 250 kisgrafikáját. Az azonosításhoz nélkülözhetetlen ez a lista, mert Vadász csak 1937-től alkalmazza rendszeresen a műveken az opus jelölést, a számozást. Mindezek, valamint Varga Nándor Lajos: Adattár (Bp. 1945) című listája alapján készült el Sz. Kürti Katalin már említett kisgrafikai oeuvre katalógusa. Rövidítések: R = Radier ung (rézkarc), H = Holzschnitt (fametszet), L = lino, K = klisé.

op. 132. Ex libris dr. Lustig István (olasz táj, a hegyen halálfej) R. 85×112 mm
op. 133. Lili könyve (nő mellett napraforgó és kaszás halál) R. 115× 80 mm
op. 135. Ex libris Némedy Gyula (alvó halál mellett három angyal) R. 94×100 mm
op. 141. BÚÉK — dr. Némedy Gyula (két angyal, felette „Angyalszárnyon vigyed azt tovább" szöveg) H. 90×120 mm
op. 144. 1937 — BUÉK — dr. Lustig Istvánék (a számokban figurák, béke-angyal) R. 78× 96 mm
op. 147. Ex libris dr. Némedy Gyula (vándorló halál) R. 117× 80 mm
op. 154. dr. N. (bórus táj kaszással) H. 65× 45 mm

1937

op. 159. Erinnerungsblatt Piets Besuch in Szeged 1937 April (Kuylen autóval) R. 95×145 mm
op. 165. 1938 — BÚÉK — dr. Lustig Istvánék (csónakázó pár, napkorongban 1938-as szám) R. 96× 93 mm
op. 116/a Ex libris familiae dr. Telbisz — „Lopták dr. Telbiszéktől (Szeged)" (futó, könyveket hullató betörő) H. 100×110 mm

1938

op. 173. Déry Ilona könyveiből (szíveket szóró lányalak) R. 106× 86 mm
op. 176. Déry Pál sportkönyveiből (kajakozó férfi) R. 110× 90 mm
op. 189. Húsz év — egy szív, egy gondolat. Déry Ernő és Ilonka. Szeged. 1938. VI. 29. (szárnyas oltár) R. 130×100 mm
op. 190. A jókívánságokat szívesen köszönik. Fricsay Ferenc és neje (vitorlás hajó angyalokkal, hangjegyekkel) R. 122×107 mm
op. 195. D. P. (futballista) K. 28× 17 mm
op. 196. D. I. (nő gyümölcskosárral) Azonos a 206. sz.-val! R. 28× 17 mm
op. 205. BÚÉK — 1939 — dr. Lustig István (vető férfi) R. 78× 92 mm
op. 206. Hálás köszönettel Déry Ilonka (nő gyömülcskosárral) azonos a 196. sz.-val! R. 90× 80 mm



15. Könyvjegy a Telbisz családnak (fametszet)



16. Piet érkezése Szegedre, 1937 (rézkarc)

op. 237/a	Boldog karácsonyt és Újévet kíván dr. Némedy Gyula és családja (parasztruhás angyal, hóna alatt könyvvel)	H. 110× 92 mm	
op. 241.	Merry Easter Ilonka Déry (fészekre tojást hordó angyalok)	R. 96× 94 mm	
op. 242.	Boldog húsvéti ünnepeket kíván Déry Ilonka (1939 feliratú, tojáson álló angyal)	H. 92× 60 mm	
op. 247	Lustig Lili ételreceptje (Eldorádó repülő csirkével)	R. 72× 80 mm	
op. 260.	20 000 ex libris dr. Lustig István (férfi májusfán)	R. 118× 70 mm	
op. 265.	Déry Ilonka grafikai könyve (albumok, virágcsokor)	R. 87× 89 mm	
op. 266.	Boldog karácsonyt és Újévet: Déry Ilonka (régi város angyalokkal)	R. 120× 80 mm	
op. 270.	BÚÉK dr. Lustig Istvánék (térkép repülő békeangyallal)	R. 120× 90 mm	
op. 276.	Boldog húsvétot kíván Lustig Lili 1940. (fára, tojásért mászó fiú)	R. 70×100 mm	
op. 278.	Boldog húsvéti ünnepeket kíván: Déry Ilonka (mézeskalács ház)	R. 80× 60 mm	
op. 279.	Boldog húsvéti ünnepeket kíván Déry Pál 1940 (locsolkodó parasztlegényke)	R. 80× 60 mm	
op. 287.	dr. Habermann Gusztáv könyve (BTK-t olvasó férfi)	K. 80× 60 mm	
	Sz. n.: Déry Pál zenei könyvtárából (Mozart-portré)	H. 70× 60 mm	
op. 291.	Pax Déry Ilona 1941 (vitorlás, árbocán békeangyallal)	R. 120× 90 mm	
op. 292.	BÚÉK 1941 (ketrecbe zárt angyalt csúfolók) Egyik levonata dr. Lustig István nevére	R. 86× 80 mm	
op. 294.	Meghívó. Szeretettel várjuk...hó...n...órakor Lustig Lili és Pista (szívet tartó kislányok)	R. 115× 65 mm	
Sz. n.:	BÚÉK — 1942 — dr. Lustig Istvánék (zsoldosra taposó angyal)	R. 90× 68 mm	
	Sz. n.: BÚÉK Dr. Lustig Istvánék 1942. (galambra lecsapó fekete sas)	L. 80× 60 mm	
op. 312.	Ex libris dr. Lustig István (régi várak lovagokkal)	R. 90× 70 mm	
op. 319.	BÚÉK 1942 Déry Ilonka (békeangyal csigaháton)	R. 90× 60 mm	
op. 324.	BÚÉK Kolozs Lajos és felesége (Szegedi városkép, napkorongon: 1942)	R. 95× 95 mm	
	1942		
op. 331.	BÚÉK 1943 Déry Ilonka (leány olajágat hozó galambbal)	R. 90× 60 mm	
op. 332.	Ex Musicis dr. Lustig Istvánné (szobában lant, kottaállvány	R. 70× 50 mm	
op. 339.	Lustig Pista gyermekkori könyveiből (tulipánból kinéző fiú és leány)	R. 105× 70 mm	
	Sz. n.: Pax 1944 — Déry Ilonka (téli város felett angyal)	R. 108× 89 mm	
	Déry Ilonky — Szeged — Deák Ferenc u. 20. (mézeskalács ház)	L. 90× 50 mm	
	Ex libris dr. Déry Zsuzsanna (gótikus ablak előtt ülő nő)	L. 90× 50 mm	

DIE BEZIEHUNGEN ZU SZEGED VON ENDRE VADÁSZ

Katalin Sz. Kürti

Endre Vadász ist am 28. Februar 1901 in Szeged geboren. Hier hat er seine Schulen mit dem Abitur im Realgymnasium abgeschlossen. Schon in seiner Kindheit interessierte er sich für das Zeichnen und Schnitzlerei. 1918—19 setzte er Studien bei Ödön Heller, in der szegediner Freischule der bildenden Künste fort. Der tragisches Schicksal erlittene Heller setzte ihn auf die Bahn des Künstlers. Ab 1922 bis 1927 studierte Vadász an der Hochschule für Bildende Künste in Budapest. Seine Meister waren: Viktor Olgyai, später István Zádor in der Graphik und Adolf Fényes, bald Oszkár Glatz in der Malerei. Zwischen 1928 und 1936 unterrichtete er in Debrecen und war Mitglied der debrecener Ady-Gesellschaft vom fortgecshrittenen Geiste, bzw. der Ajtósi Dürer Zunft. Ab 1936 lebte er in Budapest. Er ist am Anfang Juni 1944 in einem Arbeitlager gestorben.

Der erfolgreiche, Europa-weit bekannte Graphiker pflegte gute Beziehungen zu Szeged. Er fuhr regelmäßig nach Hause. Hier in Szeged entstanden Hundete von Schnitten, Stichen und Kleingrarphiken, die seine Erlebnisse am Theiß-Ufer spiegelten. 1926 und 1927 meldete er sich mit selbständigen Ausstellungen, 1934 veranstaltete er mit zwei debrecener Freunden eine gemeinsame Ausstellung in seiner Heimatsstadt. Er pflegte Beziehungen zum Szegediner Jugendkollegium der Künste, vor allem zu György Buday. 1936 wurde sein Kupferstich-Album unter der Mitwirkung von István Lusztig durch den Zirkel der Szegediner Graphikfreunde herausgegeben. Das Album trug den Titel „Todestanz". Unter den Besteller seiner Klauingraphiken befindeten sich mehrere szegediner Kunstsammler. Mehr als 50 Exlibris hat er für István Lusztig und für Frau Déri (die Gattin von György Déri) geschaffen. Er illustrierte auch einen Band von Gyula Némedy. In szegediner Privatsammlungen befinden sich zahlreiche bedeutende Öl- und Temperabilder von ihm, sowie merkwürdige Stücke seiner Kleingraphiken. Im Móra Ferenc Museum werden mehrere Bilder und rund 100 Kleingraphiken von ihm bewahrt. Dieses Museum veranstaltete die erste Gedächtnisaustellung zu seiner Ehre nach der Beffreiung, im Jahre 1971. Später eröffneten sich die Ausstellungen seiner Werke in Debrecen (1976), in der Nationalgalerie in Budapest (1982), das Ungarische Fernsehen zeigte einen Portraitfilm von ihm (1977).

10 —

86-1610 — Szegedi Nyomda

MDK

Vadász Endre (grafikus)

Favágók c. fametszete 1937-ből
— repr.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 31. l.

MDK

Vadász Endre, festö

Csónakkikötö. Tempera.

Mücsarnok. IV.Képzömüv.kiáll."A Magyar Müvészetért".
1943 máj.16-30. Kat. 14.1.

Vadász Endre, grafikus

MOk

A kisgrafikai kiállítás egyik résztvevője.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról

8.1

Ny. 1961. szept. 30

NÉPSZABADSÁG

MDK

Vadász Endre

grafikus

Rézkarc exlibriseit ábrázolták
ki.

Major János: Kisgrafikai kiállítás.
Művészet, 1961. december. – 38 l.

MDK

Vadász Endre, festö

Körmöcbánya.	Tempera.
Szájnapart.	"
Halászbárkák.	"

Műcsarnok. IV. Képzőmüv. kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 13.1.

MDK

Vadász Endre grafikus

Ybl E: Képzőművészet. Budapesti Szemle 1933. okt.

107 l.

MDK

Vadász Endre képzőművész

Részt vett a Juhász Géza lakásán (Debrecen) 1934-től rendre tartott irodalmi összejöveteleken.

Nagy Sándor: Debreceni irodalmi folyóiratok a két háború közöt. Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 151. l.

MDK

Vadász Endre képzőművész

(Egy vagy több?) fametszete mű-
mellékletként jelent meg a Tiszán-
túli Figyelőben.

Nagy Sándor: Debreceni irodalmi
folyóiratok a két háború között.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 151. l.

MDK

Vadász Endre (képzőművész)

ragja volt a debreceni Ady-társaság képzőművészeti szakosztályának.

Juhász Géza: Madgyessy emlékek.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz.

181. l.

MDK

Vadász Endre (grafikus)

(A harmincas években) szorosabban kapcsolódik az Ady Társaság képzőművészeti tevékenységébe. Rézkarc- és fametszetlapjai [redacted] mellett a [redacted] kisgrafikában fejtett ki Európa-szerte méltányolt tevékenységet.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből. Debrecen
Alföld, [redacted] 1961. 3. sz. 201. l.

HDK

Vadász Endre (grafikus)

tragikus körülmények közöt halt meg (a II. világháború után?)

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 702. l.

Vadász Endre festőművész

Befagyott folyó

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa.1934

VADÁSZ Endre grafikus M.D.K.

művét az olasz rézkarcolók egyesületének rendezésében Itália több városában mutatják be

Napló
Magyar Nemzet 1962. 22. julius 27. 4.l.

MDK

Vadász Endre, festö

"... temperái vidámak, szellemesek".

R. Szörédi Ilona: "A magyar müvészetért" mozgalom
Nagy kiállitása. Mücsarnok. Uj Magyarság. 1943.
máj. 16. 13.1.

Vadász Endre, festőm. MDK

A Szinyei M.P.Társ.által dijazott.

Katóci.	Olf.
Alvó öreg.	"
Vizhordó.	Rézkarc.

Nemz.Szal.333.kiáll.-1925. III.15.-29. Kat.

MDK

Vadász Endre graf.

Lyka K: Müvészeti krónika. MM. 1929. 429-433 l.

MDK

Vadász Endre, festöm.

Rézi. Ulf.

Tavaszi Szalon.

Magyar Müvészet. 1929. évf. 227,228.l.

Vadász Endre

grafikus

Az úrifiú, aki a paradicsomban járt. 12 népmese Honti János önzeállításában

Fenti mind rajzaival

A Magyar Bibliofil Tanaság az év legszebb könyvének cinével tüntette ki 1939-ben.

Vajdahunyadi várépítkezés.

Pénztári napló
1915. július és augusztus hóról

Vadász Endre, grafikus MDG

Az Olasz Rézkarcolók Egyesülete rendezésében egy olaszországi vándorkiállításon vesz részt Élesdy István és Bordás Ferenc grafikusokkal együtt.

—: Ma hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. okt. 16.

Vadász Endre (1901-1944) festő

A debreceni Ady Társaság képzőművészeti csoportjának tagja. A 30-as években élt Debrecenben.

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

56 oldal

MDK

Vadász Endre grafikusművész

Némedy Gyula: Emberek én már oly régen repülök! c. verses kötetéhez készitett metszetet.

Cikk: Szépirodalmi művek.

Magyar Kulturszemle, 1939. 1.sz. 9.1.

Vámbéry Ármin írói munkássága

Vámbéry Ármin: emberek és mert oly tegen tegnéki c. versese kötetének készített metszetei.

Cikk: Szépirodalmi művek.

Magyar Kultúrszemle, 1939. I.sz. 9-1.

Vajdász Endre, graf. mDK

A Tamás Galériában aratta sikereit.

Tamás Henrik képzőművészeti jubileuma /10 év/.
Magyarság. 1938.okt.9. 20.l. 100. levél

Vadász Endre

grafikus

l.

Szabad Művészet

1947. 128. l.

KASSA

Gr. Erzsébet - templom

Zombory Gusztáv: Kassa. VI 1862, 508 l.

Vadász Endre
grafikus

rod.

Ybl Ervin: A Szinyei-
Társaság kitüntetettjei.
Budapesti Hirlap
1932. febr. 2.

Sürgönyci

gyors elintézésben
csénk a kiva
latin, s mely

Vadász Endre

festő és grafikus

kol. kiáll. a régi

Műcsarnokban

U. 4172

Nemzeti Újság

1926. febr. 7. (Három magyar festő a régi Műcsarnokban.)

b K.:

Gyarapodás.

H. Homlokába fésült haja, szemöldöke és
za leberetvált. Fekete nyakravalója a-
jtétkék dolmányán a gombsorok száma öt,
it szolgálati jelvény és kardkötő szo-
tölténytáskájának szija halad, melyen az
~~hoz erősített~~ hármas szij csatlakozik.

m.
sonyi Katalintól 20 koronán. (125/90.).
. (17/91.).

16)

1894: VIII. 318.

89.

Vadász Endre

grafikus

l.

Kisgrafika

1937. 2. v.

10. l.

Nagyméltos
báró Fo
müemlékekszla urna

Ezennel igazoljuk, hogy dr
pozsonyi Szt János

Tízezer

fizet ett le pénztárunknál, mely
f hó 10 értékkel b/.

K 10000.

Magyar Hitelintézet Részvényvarsaság
DOROTTYA-UTCAI FIÓKPÉNZTÁR. V., DOROTTYA-UTCA 8.

K

1311

VADÁSZ I. *Endre*, festő és grafikus. * Szeged 1901 febr. 28. Itt Heller Ödönnél, azután Fényes Adolfnál s végül a budapesti képzőművészeti főiskolán Glatz Oszkárnál tanult. 1924. a Szinyei-Társaságtól kitüntető elismerést kapott. Az 1927-es Tavaszi Szalón alkalmával Wolfner Gyula népéleti díját nyerte. 1929. a Nemes Marcell-féle utazási ösztöndíjat, 1931. pedig a Szinyei-Társaság Zichy Mihály grafikai díját kapta. 1929. a barcelonai kiállításon első díjjal jutalmazták. Az Ernst-Múzeumban 1929 és 1931. volt gyüjteményes kiállítása. A Paál László-Társaság tagja.

K-Gy. II.

561 e

MDK

Vadász Endre, festőm.

alkotásai friss levegőt áraszta[illegible] a tárlatra.

Finom temperákkal szerepel.

B.P.L.: Megnyílt a Téli Tárlat a Műcsarnokban.
Nemzeti Ujság. 1938. febr.6. 12.l.

Vadász Endre, festő

M.D.K.
135

nevét a két háboru között szerzett rézkarcok mesterei között emliti

Vayer Lajos: Beszámoló

Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts

1954. 5.sz. 135.old.

MDK

Vadász Endre, graf.

egymásfölétornyozott házaival, japános hangulatu, egyedülálló előadásmódjával tünik ki.

Szautner Lajos: Karc- és fametszet-művészetünk fejlődése. -Képzőművészet. 1934. 77. sz. 199.l.

Vadász Endre, grafikus MDL

Neves debreceni ex libris művész

Szerepelt a Nancy-i ex libris-kiállításon. (1964.)

Rajka Ágnes: Az ex libris gyűjtés nemvedélye 250-251.

A KÖNYV, Bp. 1964. július IV/7.

M.D.K

Vadász Endre

grafikus

1961 szeptemberében rendelett
exlibris kiállításon bemutatásra
munkáit.

Galambos Ferenc: A kisgrafikabarátok körének öt éve.
Művészet, 1964. szeptember – 24 lap.

M.D.K.

Vadász Endre
grafikus

A fasizmus áldozata lett
a kitűnő exlibriskisgrafikus.

Galambos Ferenc: A kisgrafika barátok körének öt éve
Művészet, 1964. szeptember – 2½ lap

MDK

Vadász Endre festő és grafikus (szül.1901.)

1929. a barcelonai kiállitáson első dijjal jutalmazták.
Az Ernst-Múzeumban 1929 és 1931. volt gyüjt kiáll.-a. A Paál László-Társaság tagja.

E.G.II. 561.lap

MDK

Vadász Endre festő és grafikus (szül.1901.

Az 1927-es Tavaszi Szalon alkalmával Wolfner Gyula népéleti díját nyerte.
1929. a Nemes Marcell-féle utazási ösztöndíjat.
1931. a Szinyei-Társaság Zichy Mihály grafikai díját kapta.

E.G.II. 561.lap

MDK

Vadász Endre festő és grafikus (szül.1901.

Szegeden született és itt Heller Ödönnél, azután Fényes Adolfnál s végül a bpesti képzőm. főiskolán Glatz Oszkárnal tanult. 1924. a Szinyei -Társaságtól kitüntető elismerést kapott.

E.G.II. 561.lap

MDK

Vadász Endre grafikus

Az osztrák Exlibris Társaság évkönyvének 32.évf.-ban Berei Sóo professzor ismerteti az exlibrist Magyarországon. A reprodukciós anyagban Vadász Endrének egy lapja.

Cikk: Österreichisches Jahrbuch ...

Magy.Iparművészet, 1938. 83.lap

MDK

Vadász Endre, festőm.

Francia kisváros. Tempera.
Tengerpart. "

Budai Izr. Nőegyl. -OMIKE képzőm.csop. Téli kiáll.:
1944. febr.21.-márc.19. Kat.

Vadász Endre

grafikus

M.D.K.

Illusztrációi Soó Rezső gyűjteményében van.

Szij Rezső: Soó Rezső gyűjteményéről

Művészet, 1963. március — 22 lap

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - gyakran lehelet-szerü finomságu karvait és primitiv szépségü fametszeteit már régen ismerjük a kiállitásokról.

Nemzeti Ujság
1929.IX.15.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - ezuttal is, mint
könnyü kezü, finom izlésü rajzoló, rézkarcokkal és fa-
metszetekkel jelent meg - főleg firenzei és dunamenti
motivumok.

Pesti Hirlap
1929.IX.15.

Vadász Endre

festőművész

Barcelonai képzőművészeti kiállítás - képével szerepel.

Magyarság
1929.VII.10.

Vadász Endre

Glatz tanítványa

Szerepel a Képzőmův. Főiskola

kiállításán a hűcsarnok van

Nemzeti lyság 1937 III. 20.

Vaddsz Endre

Ex libris-eket készít.
Fametszet, linó-, ólommetszet, réskarc.
1935. Magyar Rézkarcolók Egyesületével
Oslóban, Londonban kiállított,
majd Clevelandban
1936. Bp.-re költözik.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bögel József/
1961. Debrecen 67. l.

Vadász Endre
/1901 - 1944./

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti csoportjának tagja.

Bőgel József /szerk/
A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 56.1

Vadász Endre

1930-as években 8 évet élt Debrecenben, festőművészi szerepeket a debreceni társaságokban.

/szerk.Bőgel József/

A képzőművészet Debrecenben 1961. Debrecen 57.l.

Vadász Endre

A debreceni Ady Társaság Tevékenységébe bekapcsolódik.
Rézkarcok, lametszetek.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 70.l.

Vadász Endre

Festő és grafikus a debreceni Ady Társasághoz csatlakozott. Szegedről települt Óda.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961 Debrecen 75.1.

Vadász Endre

A két világháborn között
az libriseket készítet

Magyar Ifjúság 1964 II. 8

Vadász Endre

Szélmalom /repr./

Bárkák a Tiszán /repr./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen **Képjegyzék** 107, 108.

Vadász Endre

lajd

Szabad Művészet

1950.12.n. 499.l.

Képpel

SALY ÁRPÁD

NY. MIN. O. TANÁCSOS

TÜZIFA- ÉS SZÉNNAGYKERESKEDŐ

S 7032.

SZÁM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr Szenti

Nagybecsű megrendelésére szállítottam:

193 5. október *hó* 23. *n* 1 *q* ta

0.50 bü

1 dr

bé



További nb. megrendeléseit kérve, vagyok

Fizetendő: A számla vételekor.

Érvényes fizetések csak számozott, hivatalos nyugtánk ellenében, vagy a 8625. sz. m. kir. postatakarékpénztári csekkszámlánkra való befizetés útján eszközölhetők. Késedelmes fizetés esetén késedelmi kamatot számítunk.

tovább

Vadász Endre

Varga Mátyás

Várkonyi Károly

l.

Kisgrafika

1939. 1. sz. 3. l.

: NYUGTA

e r koronáról,mely összeget a
esegyház helyreállitásának költ-
li Sándor épitésvezető urhoz ki-
a Müemlékek Országos Bizottságától
kül felvettem.

/

.

Vadász Endre

l.

Kisgrafika

1939. 2. sz. 12. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
592/1911.

~~Aug 2. 1911.~~

1911 évi 17392 számv. sz.

VI. oszt.

Méltóságos

Báró F O R S T E

a müemlékek orsz. biz

F. é. julius

tára, van szerencsém M

Imre épitès vezető nyi

letőleg 32 K 60 f-re é

Vadász Endre

MNK

Szinyei Társ. Nemes Marcel-féle utazási díj 1929

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

33.

entium Septentrionalium nariis con-

usque. Basel, 1567.

69. 332 l.

obrigines. R. of. National Museums,

M.D.K.

Vadász Endre, grafikus

1937-ben megjelent "Hazatérők" c. kiadványban 10 fametszete Patai József előszavával. Bpesten készült.
259.o.21.jegyz

Szij Rezső: A debreceni bibliofilia 1920-k944 között 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966. Alföldi nyomda. Debrecen.

M.D.K.

Vadász Endre, grafikus, 1901-1944

1933-ban illusztrálta Békés István Vihar az erdőn c. verseskötetét. 7 szöveglap, 7 metszet, /34+24 cm/. Kolofon fametszetnek mondja, bár linóleumra készültek 200 példány. 50-50a szerzőé és Békésé. Külföldön cserére. 336.o.

Szij Mezső: A debreceni bibliofilia 1920-1944 között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966. Alföldi Nyomda, Debrecen

M.D.K.

Vadász Endre, grafikus, 1901-1944

Debreceni. Tíz rézkarc exlibris-ét Békés adta ki 50 példányban, Lehoty Nyomdájában. Magy. előszó: berei Soós rezső, olasz: Renato Fleri, Német: Kardos László. 336.o.

Szij Rezső: A debreceni bibliofilia 1920-1944 között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966. Alföldi Nyomda, Debrecen

M.D.K.

Vadász Endre, grafikus

Soó Rezső "A mai debreceni grafika" c. könyvéhez 1935 ben az 1-20 példányhoz egy eredeti rézkarcot ke zite 347.o.

Szij Rezső: A debreceni bibliofília 1920-1944 között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 1965. Debrecen 1966. Alföldi Nyomda, Debrecen

M.D.K.

Vadász Endre, grafikus

A debreceni Ady Társaság képzőművészei" c. könyvben, 1931/17+12 cm./.a 21 reprodukció között az ő művei is. Műnyomó papiron. 349.o.

Szij Rezső: A debreceni bibliofilia 1920-1944-között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. Debrecen, 1965. Debrecen, 1966. Alföldi Nyomda, Debrecen

MDK

Vadász Endre

Kisgrafika kiáll. 1961. szept. Fényes Adolf terem.

Magyar Néprajzi Múzeum — 6000 db — 64.85783 K

MDK

Vadász Endre

neve emlitve

Bencze László kiáll. Ernst Muz. 196o. máj.

MDK

Vadász Endre, grafikus

Szerepel a Soó - gyűjteményben.

Máté György: A professzor ajándéka 6

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 12.

MDK.

Vadász Endre
festő - grafikus

A debreceni grafikus iskolához
tartozik.

Tóth Endre: Szalá László grafikái
Művészet, 1968. szeptember - 44 kép.

Vadász Endre MDK

Kisborju, rézkarc
Boronálás, rézkarc
Malom, rézkarc

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

Vadász Endre MDK

Kápolna, olf.
Mária kék köpenyben, olf.
Angyali üdvözlet, olf.

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

MDK

Vadász Endre

Kiscirkusz, temp.

Sziklashegy tövében,"

Dunakanyar, "

Madárkalotkék, "

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc.

MDK

Vadász Endre,

Kitüntető elismerést nyert.

Bemz. Szal. 333.kiáll.-1925.márc.15-29.Kat.
A Szinyei M.P.Társ.által díjazott művészek kiáll.-a.

MDK

Vadász Endre rézkarcoló

résztvett az alábbi kiállitáson

Kisgrafika /ex libris alkalmi grafika/ kiáll.
Budapest 1961 szept. Fényes Adolf-terem.

Vadász Endre festőművész

Csoportkiállítása Ernst Museumban - képével vesz részt

Rézkarcai tovább golytatják eddig megkezdett utját amelyen egyszerü vonalak tisztasága és naivitása ad jó értékeket.

8 órai Ujság 1931.XII.13.

Vadász Endre festőművész

Ernst-Muzeum csoportkiállitása - képével vesz részt
Rézkarcaiban szinte játszva irja le a tájak szépségeit s ép oly könnyedséggel népesiti be lapjait.

Pesti Hirlap 1931.XII.13.

Vadász Endre festőművész

Erns-Museum Csoportkiállitása - képével vesz részt

Az Est 1931.XII.13.

Vadász Endre festőművész

Ernst-Muzeum CXXIII.csoportkiállitása - képével vesz részt

Pesti Hirlap 1931.XII.22

Vadász Endre festőművész

Ernst-Muzeum XXIII.csoportkiállitása.Képével vesz részt

Pesti Hirlap 1931.XII.15.

Vadász Endre festőművész

Erns-muzeumban festők és iparművészek kiállitásaképével vesz részt

Rézkarcai szereznek technikai finomságukkal és egészen tiszta hangjukkal igazi élvezetet.

Magyarország 1931.XII.13.

Vadász Endre festőművész

Csoportkiállitás az Ernst Muzeumban - képével vesz részt

Rézkarcok. Tiszta vonalmegoldások, keresett tónusok elhagyásával, egyenesen a leiró müvészet utját jelentik s ebben a formában gazdag, szóbő és előkelően választékos.

Esti Kurir 1931. XII. 15.

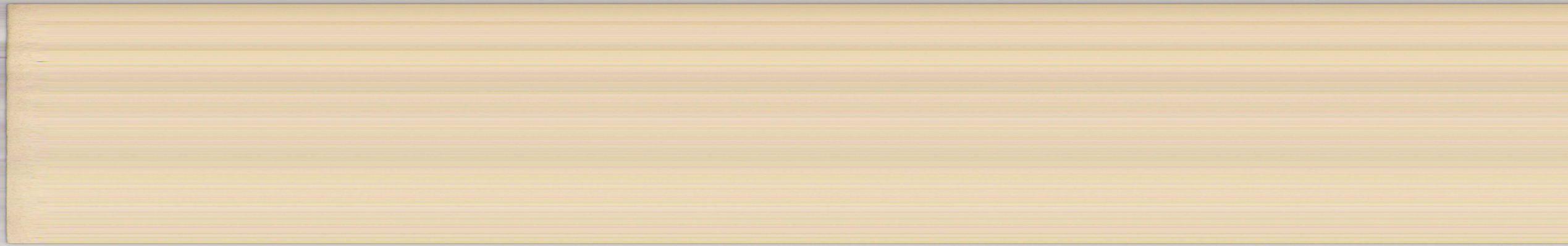

Vadász Endre festőművész

Ernst-Múzeum csoportkiállitása - képvel vesz részt

Nemzeti Ujság 1931.XII.15.

Vadász Endre

festőművész

Ernst-Muzeum uj csoportkiállitása - képével vesz részt

Pesti Napló 1931.XII.13.

Vadász Ernő.

Glatz Oszkár tanítványa

Képei és grafikái szerepelnek a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán.

Ujság, 1928. ~~Ax~~ Máj. 20.

Vadász Endre MDK

Halászbárkák, tempera

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Vadász Endre MDK

Kikötő, tempera

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Vadász Endre
festő

A Tamás Galériában rendezett lakást
díszítő kiállításon szerepel képe

Magyarország 1937. IX. 26.

Vadász Andre

Glatz Oszkár tanítványa.

Rézkarcai szerepelnek a Képzőművészeti ~~Társaság~~ Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. Máj. 20.

M.D.K.

Vadász Endre, debreceni grafikus

nevét emliti Bögel József a harmincas évek nag grafikusai között, akik köré Gáborjáni Szabó Kálmán is sorolja — emlékkiállításáról irt beszámolójában.

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII.évf. 5. sz. 74. old.

Vadász Endre

Glatz Oszkár növendéke.

Fesztménye szerepel a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap, 1928. Máj. 23.

M.D.K.

Vadász Endre

A „Belvárosi Müvészeti Szalon" megalakulásáról ir a lap "Uj képzőművészeti szalon nyilt meg a Belvárosban" cimmel. Az ott rendezett kiállitáson szerepelnek a müvész munkái.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. aug. 13-19.
VI. évf. 33. sz.

Vadász Endre.

Grafikái szerepelnek a Nemzeti Szalonban levő Szinyei-Merse Pál-társaság gyűjtemények kiállításán.

Pesti Napló, 1924. márc. 25.

Vadász Endre MDK

Olasz táj, rézkarc
Halászbárkák, rézkarc
Bácska, rézkarc
Vasárnap a Dunán, rézkarc
Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

Vadász Endre

l.

Kisgrafika

1938. 4. n. 33. l

6

~~5890~~

kölcsönkötvények valamint ezennek l
Fajnor Vladimir zólyomi ügyvéd kezé
bi utasitása nélkül kiszolgáltatand
lyegzett nyugtája ellenében.-
Erről a kir járásbiróság értesiti
Z ó l y o m 1911 évi junius hó

M. kir. vall. és közoktatási m i

MDK

Vadász Endre

Buday Géza: A Lord c. könyv rajzait készitette.

Magyar Kulturszemle, 1940. 12.sz. 300.o.

MDK

Vadász Endre, festöm.

Tél.	Tempera.
Olasz város.	"
Páris.	"
Zuzmara.	"

OMZ Muz.-OMIKE.Képzömüv.csop.V.kiáll.
1943.szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

Vadász Endre, festöm.

Kiscirkusz.	Tempera.
Sziklás hegy tövében.	"
Dunakanyar.	"
Madárkalitkák.	"

Nemz. Szal. - A Munkácsy Cél VIII. repr. kiáll.-e.
1935. márc.30.-ápr.14. Kat.

M.D.K.

Vadász Endre grafikus

Az Ernst-múzeum 1929 évi őszi tárlatán rézkarcaival szerepelt.

Cikk: Csoportkiallitás az Ernst-múzeumban (-r.)

Pesti Napló 1929.szept.15. 12.o.

Vadász Endre festő

kerepel a bécsi Künstlerhaus magyar kiállításán

Ujság 1937 III. 6.

Vadász Endre
festőművész

A barcelonai világkiállitás nemzetközi képzőművészeti kiállitásának zsürije kitüntetésben részesitette kiállitott művét.

Az Est
1929.VII.15.

Vadász Endre

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton a metszetek és grafikai művek részére
szánt bronzérmet nyerte.

Vadász Endre

A barcelonai Arte Moderno-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton a metszetek és grafikai műveknek szánt
bronzérmet nyert.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Vadász Endre

A barcelonai Arte Moderné-ban rendezett nemzetközi műtárlaton a metszetek és grafikai művek részére kitűzött bronzérmet nyerte.

Magyar Hirlap
1930.II.9.

Vadász Endre

festőművész

Csoportkiállítás - Ernst-Múzeumban - képével szerepel. A kiváló grafikus, mint festő, a szinek s a részletek gazdag bájával teliti meg üde kompozicióit.

Est
1933. IX. 26.

Vadász Endre

Festőművész

Munkácsy-ösztöndíjas - Ernst Museumban - képével szerepel.

Nagyerdő
1933.III.19.

Vadász Endre

festőművész

Nemzetközi exlibris kiállítás Szegeden – Kultúrpalota vagy termében – ex-libriseivel szerepel.

Magyarság

1934. X. 25

Vadász Endre

Glatz tanitványa.

Szerepel a Képzőmű. Főiskola

kiállításán a műnaruokban

Lejság 1937 III-20.

Vadász Endre

Kerepel a magyar Rézkarcoló-
művészek Egyesülete kiállítása
Londonban / Victoria and Albert
Museum /

Pesti Napló 1937 III. 14.

Vadász Endre

szerepelt a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

Újság 1930. III. 18.

Vadász Endre

festőművész

Debreceni Ady társaság kiállításán – Déry Múzeumban – képével szerepel.

Nagyvarsány
1953. III. 2.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - képével szerepel. A kitünő rézkarcoló ezuttal finom izlésü olajfestményekkel jelentkezik, amelyekben még tulságosan uralkodik a grafikus szemléleti módja és sokhelyütt a japán fametszés hatása is. Ha finom tájképeit fel tudja majd szabaditani a tulzottan meseszerü, novellisztikus hangulat és az ezzel együtt járó sokszor kicsinyesen dekorativ formaszemlélet alól, akkor érdekes fejlődésnek nézhet elébe.

Magyarország
~~Xxxxxxxxxxxx~~
1933.II.26.

Vadász Endre

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - képével szerepel. A legegyénibb elképzelésü grafikusaink közé tartozik. Rézkarcain primitiv eszközökkel, szófikaron, csak körvonalakkal bámulatos elevenen és naivul örökiti meg látszólag teljesen egyszerü, belsőleg azonban nagyon komplikált benyomásait. Most a temperához nyult és ezzel a technikával még csak fokozza, gazdagitja eddigi elképzeléseinek hatását. A japánoktól kezdve egészen Altdorfer misztikus erdőromantikájáig igen sok müvész

Budapesti ./.

Xxxxx Hirlap
1933.II.26.

volt reá befolyással,de ő minden hatást szervesen bele olvasztott művészetébe.Kedvenc témái a vizpoarti jelenetek,az ütött-kopott fabódékkal.Az uszó halászbárkák formáinak egyéni rajzát különösen artisztikusan használja ki.Világos,szinte fehér képei valóságos mesehangulatot árasztanak magukból.

Vadász Endre

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - képével szerepel. Ezuttal pikturával mutatkozik be. De itt is grafikus marad, aki az ecsetet oly finoman kezeli, mintha rajzón volna. Képei sokszor igen szinesek és mozgalmasak. Néhány zuzmarás fehér szimfoniája lehelletfinom költemény.

Nemzeti Ujság
1933.II.26.

Vadász Endre

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - képével szerepel. Szines apróságai, csodásan finom temperák, valósággal müvészi élményt jelentenek. Végtelenül bájos naivitással megfestett magyar falusi dolgok a legkitünőbb japán mesterekre emlékeztetve. Szinte nehéz köztük válogatni, melyik szebb? A Korcsolyázók, a Vásár lesz, a Processió, az Öböl halászbárkákkal, a Befagyott kis folyó, a Zuzmarás ut, mind egy üde és puritán müvészkedély pompás termékei.

Pesti Hirlap
1933.II.26.

Vadász Endre

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst - Muzeumban - képével szerepel. Eddig rézkarcokkal dolgozott, most temperát állit ki. A rézkarcoló szabályossága és könnyedsége most is érvényesül nála, mert ezek a temperák pittoreszkek, meleg és apró figurácskái, melyekben van valami hókuszpókuszság, megnevettetik az embert. Technikája japános, végtelenül finom és végtelenül kedves. Uj bemutatkozása rokonszenves bemutatkozás.

Magyarság
xxxxxxxxxxxxx
1933.II.26.

MDK

Vadász Endre

A debreceni Ady-Társ. képzőművészei kiáll. 1931.

MDK

Vadász Endre

a Céh müvésztagja, festő

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc. 4. l.

Vadász Endre

elnyeri a Zichy Mihály
grafikai díjat

M. 1932. II. 4.

Vadász Endre

MDK

Befagyott folyó

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

MDK

Vadász Endre

kitüntető elismerés

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

MDK

Vadász Endre

Wolfner Gyula népéleti dija, 1927

N.Szal. Tavaszi Szalon 1937.

vezetesen klasszikus és romantikus örök, szétválaszthatatlan ellentétpárja, mely a szellemtörténet felerősítésében az „örök emberi alaptulajdonságok" poláris idea-párjává kristályosult, és ma is ott visszhangzik a művelt olvasók gondolkodásában. Az első beidegződés megakadályozza, hogy egyértelműen egymást követő korszakokként értelmezzük őket, és ezt már azért sem tehetjük meg, mert a két irányzat a XVIII. század második felétől a XIX. század közepéig valóban egymás mellett élt. A klasszikus és romantikus absztrakt ideáljának metafizikus ellentétét pedig azzal oldja fel a szerző, hogy szociológiai finomságú történeti elemzéseivel mindig valódi arányaiban jeleníti meg a két irányzat egymást organikusan átható, színező sajátos szimbiózisát.

A könyv a három egymással összefüggő nagy egységen belül kisebb fejezetekre tagolódik, ezek önmagukban is kerek kis tanulmányok. Az első részben a szerző mindazokat a társadalmi, történelmi, szociális és eszmetörténeti változásokat elemzi, melyek megváltoztatták a művész és közönség kapcsolatát, a közönség igényeit, a művész céljait, törekvéseit, azaz az egész művészeti élet atmoszféráját. Az átfogó hatásúból közelít a részleges felé. A felvilágosodás eszméinek lényegre törő elemzését követően plasztikusan bontakozik ki az a folyamat, melynek során az irodalomközpontúságot felváltja a minden művészeti ág iránti érzékenység. Az antik auktorok hagyományos tisztelete mellé felzárkózik az ókor műkincshagyatékának ki tudja hányadik, de most már végérvényesnek tekinthető újrafelfedezése. Piranesi, Winckelmann és Goethe, az angol műgyűjtő arisztokrácia, a francia enciklopédisták, kritikusok mind új megvilágításba kerülnek. Mintha hirtelen lefújták volna róluk a konvencionális, kopott jelzők porát, frissen mozdulnak. A kiszámítottnak, hidegnek látszó klasszikus művészet iskolásan unalmas elvei visszanyerik természetes eleganciájukat, újra emberközelbe kerülnek. A szerző azt a sajátos internacionális atmoszférát villantja fel, mely a kor művelt embere számára oly természetes volt, s színes apró, de igen jellemző példákkal varázsolja elevenné a szoborrá meredevedett történelmi személyiségeket. — A Goethe-portrében a költő műgyűjtéséről szólva írja: „Az embernek a művészettel való kapcsolatát a személyes barátság és a frissen alkotott mű megszerzésének öröme is fűszerezte. Nem számított a más nemzetiség sem: a szellem meghódítása, az új ízlés továbbterjedése minden erre érzékeny embert magával ragadott."

A könyv különösen érdekes, és a magyar olvasó számára — valljuk be — újat hozó része az a körkép, mely végre megfelelő arányaiban mutatja be az angol műgyűjtők, utazók és a műkedvelő építészként is jelentős arisztokrácia szerepét a klasszicizmus kibontásában. Az italizálás németes, sokszor tudálékos iránya mellett ez a másik, érzelmesebb, könnyedebb felfogást képviselő antikvitáskultusz az, melyben ember-természet-művészet szentháromsága már szerves előfutára a romantikának. Különösen a nálunk hagyományosan angolkertnek nevezett festői vagy pittoreszk kertkultúrának a születését, a kertben (természetben) élés szépségének és az ezt kísérő fokozódó érzelemgazdagság genezisének megkapó leírását érezzük nagy nyereségnek.

Finom, érzékeny, láttató erejű disztinkció jellemző a két történeti fejezetre is, ahol a szerző a gazdag építészeti, festészeti és szobrászati anyagot műfajokra tagoltan, kronológikus sorrendben elemzi úgy, hogy a stílusáramlatokon belül a különböző országok egyéni, speciális karakterisztikuma képezi a belső tagolás alapját. Mindvégig plasztikusan domborodik ki a korszak művészetének erősen intellektuális jellege, ezt a vezérgondolatot veszik körül a pár mondatos, de a lényeget megragadó műelemzések és művészportrék. Végül ki kell emelnünk a kötet képanyagának rendkívül szellemes, friss összeállítását, mely még a korszakot jól ismerő szakember számára is tartogat alig ismert csemegéket, meglepetéseket. *(Corvina)*

SÁRMÁNY ILONA

Vadász Endre emlékkiállítása

Századunk második negyedének egyik legkiválóbb, világszerte ismert grafikusművésze és jeles festője kétszer halt meg. Először, amikor 1944 júniusában a fasizmus rémségei a halálba kergették, másodszor, amikor az elmúlt három évtized során a felelőtlen feledés törölte nevét a hazai grafikai művészet lajstromából.

Vadász Endre életének fizikai vége egy felőrölt idegzetű, reménytelenségbe taszított ember jóvátehetetlen önpusztítása volt. Utóéletének fájdalmas hiányát: kiiktatását a magyar képzőművészet állagából pedig bízvást nevezhetjük kulturális javaink értelmetlenérthetetlen, de még jóvátehető elhanyagolásának. Lehet, hogy ezt a sommás megállapítást nem tartja mindenki szakszerűnek, ám a szakszerű értékítélet figyelmét és csalhatatlanságát erősen megkérdőjelezi, hogy korunk magyar rajzművészetének a hatvanas és hetvenes években tág időskálával és ranglistával szerkesztett, vaskos albumaiba Vadász Endrének egyetlen lapja sem került be.

Ennek a keserű számvetésnek aktualitást ad a harminchárom esztendeje, negyvenhárom éves korában elhunyt művész emlékkiállítása, amely december végén nyílt meg a *debreceni Déri Múzeum* termeiben. Az életművet szélesen átfogó tárlatot megelőzőleg Vadász Endre munkásságáról, tudomásom szerint, csupán egy szülővárosában, Szegeden nemrég bemutatott gyűjtemény, s néhány szűkös ismertetés adott hírt a kortársi műbarátoknak, sőt alighanem a műbíráló- és műtörténész-kortársaknak is. Ez a mulasztás itt és most nem pótolható. De mint akit az a megtiszteltetés ért, hogy a hajdani személyes barátság és a grafika szeretete jogcímén a debreceni kiállítást megnyithattam, hadd emlékeztessek valamennyire az adósságra, amivel Vadász Endre művészetének tartozunk.

Művei ötödfél évtizede Debrecenen kívül már a budapesti Ernst Múzeum tárlatán szerepeltek, a barcelonai világkiállításon bronzérmet nyert, idehaza Zichy-díjat kapott. A Szinnyei Társaság, amelynek állandó kiállítóművésze volt, nemegyszer tüntette ki elismerésével, s hazai bemutatkozásai mellett elragadó rézkarclapjai Venezia, Chicago, Cleveland, Osló, Monza grafikai seregszemléin is feltűntek. A húszas évek végétől a harmincas évek végéig Vadász Endre a magyarországi sikereken túl nemzetközi rangot, sőt népszerűséget küzdött ki magának — exlibriseiért, alkalmi lapjaiért a legigényesebb külföldi kisgrafikagyűjtők versengtek.

Vadász Endre bölcsőjét Szegeden ringatták, de sorsának rendeléséből művészeti alkata debreceni fogantatású. Mint e folyamat szemtanúja, állíthatom, hogy az egykori Glatz-növendék, a próbálkozás és keresések pályaszakaszait megjárva, ebben a városban talált magára. A környezet, a légkör, amely körülvette, nemcsak serkentette képességei kibontakozását, hanem tény, hogy tragikusan rövid alkotóéletének legnemesebb termését jószerint a debreceni hét-nyolc év alatt érlelte meg és takarította be.

A húszas-harmincas évek határán a debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának tagjai sorában a magyar piktúra és grafika kimagasló alakjaival találkozhattunk. Megkülönböztető jeleik már fejlődésük korai stádiumában feltűnőek voltak — Vadász Endre azonban a különbözőktől is mind inkább különbözött. Fél évszázad távlatából levonhatjuk a következtetést, hogy művészete kiteljesedésével hajszálfinom, mesteri rajzolatú rézkarcainak, s előbb élénk, majd a szürke-fehérig tompuló színskálájú vásznainak túlnyomórészt népi tematikája semmiképpen sem véletlen. A városvégi ténfergők, a dunai hajósok, a csendes kertészkedők, a vándorköszörűsök, a kiscirkuszok ügyeskedői és bámészkodói, a serény favágók, a ballagó vadászok, a bajai, mohácsi sokac lányok, a szürke jégen, szürke ég alatt, szürke levegőben sikló korcsolyázók — „a vonalak szerelmesének", a grafikai technikák tökéletes tudorának belső világáról, mély emberségéről vallanak. Emberközelség és emberismeret: ezt mutatja számtalan exlibrisének, alkalmi grafikájának szélsőségesen változatos tárgykörébe való proteuszi beleélő-beleérző képessége is. Vadász Endre számára a kisgrafika-megrendelő: modell. Könyvjegyeinek, üdvözlő lapjainak java szellemi és társadalmi portré.

Lényegében az ő és G. Szabó Kálmán munkássága indította el a grafikakedvelők debreceni körének: az Ajtósi Dürer Céhnek megalapítását, amely színvonalbeli egyenetlenségek ellenére az alföldi nagyvárost néhány évre afféle nemzetközi grafikai központtá avatta. Amatőrkiadványok, grafikai mappák, illusztrált művek jó néhánya is őrzi ebből az időből Vadász Endre rézkarcait, fa- és linómetszeteit, a posta sűrűn hozott számára külföldi megrendeléseket.

Minekutána 1936-ban Debrecenből Budapestre költözött, négy éven át többnyire rendelésre dolgozott, legsűrűbben a Tamás Galéria foglalkoztatta. A főváros művészeti

Vadász Endre: A köszörűs



életének közegében, egyesek megítélése szerint, grafikájának szigorú fegyelme némileg lazult, spontaneitása bizonyos mértékig mechanizálódott. A „szabad" művész megélhetési robotja azokban az években valóban káros kötelmekkel járt. De Vadász Endre tehetségét nem őrölték fel a rendelői kívánalmak malomkövei. Ha 1937-ben kiadott „Budapest" albumával, színezett lapjaival nem is nőtt fölébe korábbi önmagának, de alkotói tisztaságához mindvégig hű maradt. Amíg karcolni, metszeni, festeni hagyták — alkotott. Alkotott, amíg a fasizmus fenevada maga alá nem teperte. Munkatáborba parancsolva, 1944 tavaszán, feleségével megbeszélték, hogy ha az asszonyt elhurcolják, mindketten végeznek magukkal. Félelmetes fogadalmukat megtartották.

Vadász Endre a debreceni emlékkiállítás megnyitásakor lett volna 75 éves. Munkásságát, különös rézkarcoló-művészetét, amelynek hatása korunk grafikai irányzataïnak számos sávjában felismerhető, akkor lehetne érzékelhetően elemezni, ha életművét ismernék. Ismeretlenségbe süllyedt képzőművészeti alkotások szóba idézése végső soron meddő nekromantia. Az értékelést, a méltatást a művek feltámadásának kell megelőznie.

BÉKÉS ISTVÁN

IRODALOM

Magyarország története 1918/19—1945

Atavalyi könyvhétre jelent meg az MTA Történettudományi Intézete régóta várt szintézisének, a tíz kötetre tervezett *Magyarország történet*ének indító kötete. Arányaiban, méreteiben hatalmas vállalkozás ez: a közzétett kötet — a sorozatban a nyolcadik — például 1400 oldalon tárgyalja nemzeti történelmünk 1918—1945 közé eső korszakát, elemzései, vizsgálódásai pedig a politikatörténet mellett kiterjednek a gazdaság- és társadalomtörténet, a művelődés- és ideológiatörténet megannyi kérdésére is.

E történettudományi szintézis jelentősége túlemelkedik a szaktudományos kereteken. Nemcsak arról van szó, hogy marxista történettudományunk mind ez ideig legnagyobb vállalkozásával lép most a közönség elé, hanem arról is, hogy ez a szintetikus összefoglalás a hazai művelődés egészének is számottevő állomása. Hasonló igényű és volumenű történettudományi összegezést a megelőző időkből elég keveset tudunk ugyanis felmutatni. Az utolsó, polgári szemléletű feldolgozás, a sokat emlegetett „Hóman—Szekfű" majd fél századdal ezelőtt keletkezett, ennélfogva az 1918—1945 közötti korszak szintézisére először került most sor.

Úttörő jellegű kötet jutott tehát a közönség kezébe, s ez annál is inkább érdeme a *Ránki György* főszerkesztő irányítása alatt dolgozó tizenöt főnyi szerzőgárdának, mivel e korszak feldolgozásához az előmunkálatok jórészt hiányoznak, dokumentum- és forráskiadványok alig vannak, még kevésbé összefoglaló feldolgozások. Ennek ellenére szembetűnő itt az anyag bősége, az információk gazdagsága és sokrétűsége, a tények, adatok, adalékok, eseménymozzanatok kiterjedtsége. Annyira, hogy az már helyenként a koncepció érvényesítésének, az elvi elemzéseknek rovására is megy. De ha néhol a gondolatibb, elemzőbb előadás többet rögzíthetne is az olvasókban a fejlődés összetett problematikájából, annyi bizonyos, hogy szintézisünk lehetőleg a korszak minden, az alapvető történeti mozgásfolyamatokba valamelyest is bevilágító részletmozzanatát feltérképezi és rendszerezi. Emellett távolról sem elégszik meg a régebbi ismeretek egybegyűjtésével — nincs olyan fejezete, amelyben ne adna sok újat és gondolatébresztőt. Nem riad vissza régebben „tabu"-nak tekintett kérdések tárgyalásától sem.

A forradalmakat bemutató résznek fontos új vonása például annak hangsúlyozása, hogy az októberi, „őszirózsás" forradalom több volt egyszerű polgári forradalomnál, hogy a különféle népi szervek, munkás-, katona- és néptanácsok megalakulása annak idején eleve önálló hatalmi tényezőt jelentett. A szintézis nyomatékosan aláhúzza 1918 és 1919 forradalmainak összetartozását, a polgári demokratikus és a proletárforradalom egymásból fejlését, s azt, hogy 1919 augusztusában a Tanácsköztársasággal együtt nálunk a polgári demokrácia is elbukott, továbbá, hogy kulturális-tudományos téren a proletárdiktatúra jórészt az „őszirózsás" forradalom kezdeményezéseit folytatta és tetőzte be.

Hasonlóképpen újfajta megközelítést jelent a proletárdiktatúra vezetői utópisztikus messianizmusának bírálata. A feldolgozás érdekesen fejti ki, hogy a Tanácsköztársaság idején a „minden vagy semmi" alternatívája éppúgy eltöltötte a szocialista társadalom híveit, mint a régi rend restaurálásában reménykedőket. Mindannyian a két alapvető osztályerő nemzetközi szintű, sőt világméretű összecsapását várták már a legközelebbi jövőben. A világforradalom áhítása, a közép- és kelet-európai dolgozó tömegek forradalmi érdekazonosságába vetett hit oly elevenen élt a kor kommunistáiban, hogy ennek nyomán nem mérték fel reálisan az itt létrejött nemzeti államok különállásának problémáit, az önálló nemzetállam megalakítására irányuló törekvések, illetve a kispolgári nacionalizmus hatóerejét. Ez a hit illúziónak bizonyult, mégis: a jövő fejlődés számára rendkívül fontos volt az, hogy az imperialista hatalmi politika, a háborús hisztéria sötét esztendői után a Tanácsköztársaság vezetőinek tevékenységét alapvetően az internacionalizmus, a forradalmi népfelszabadítás nemzetköziségének elve határozta meg.

Ami az ellenforradalmi rendszer alapvető megítélését illeti, a szintézis szerzői leszögezik: ennek jellegét, funkcióját, politikai arculatát és hatalmi mechanizmusát egyaránt az határozta meg, hogy Kelet-Közép-Európában ez volt az egyetlen rendszer, amely egy győztes forradalom leverése árán került hatalomra. Ebből következően hagyományos módszerekkel kormányoznia már nem lehetett. A horthysta rendszer legáltalánosabb jellegzetességeit 1918—1919 forradalmaival való éles szembenállása, a nagytőkés-nagybirtokos osztályok hatalmának diktatórikus biztosítása adta meg. Annyira, hogy 1919 emléke miatt a hatalom exponensei a tömegeknek még jobboldali mozgalomba szervezésétől is lehetőleg tartózkodtak, szélsőjobboldali tömegpárt megalakításával nem is kísérleteztek.

A rendszer jellegének meghatározásában azonban némely pontokon tisztázatlanságot érzünk: a szerzők nem különböztetik meg elég világosan a fasiszta eszmekört a jobboldaliságtól, ellenforradalmiságtól. A „szegedi gondolat"-ot például — amelynek különben igen színvonalas elemzését nyújtják — hol szélsőjobboldali programként, hol pedig fasiszta jegyek által meghatározott ellenforradalmi csoportprogramként emlegetik. Ugyanazon az oldalon (416.) hol szélsőjobboldali katonai csoportról, hol katonai diktatúrára törekvő fasiszta csoportról beszélnek, összemosva a kettő közti különbséget. Nem tisztázott kellőképpen Horthy és Gömbös személyiségének politikai karaktere sem.

Széles körű európai háttér közepette mutatja be a kézikönyv az ellenforradalmi rendszer megszilárdulásának összetevőit. Nyíltan szól arról, hogy ennek revíziós, irredenta politikáját nagyban elősegítette a trianoni békediktátum tartalma és létrejöttének módja, illetve az, hogy a szomszéd államok nem törődtek az uralmuk alá került magyar kisebbség jogaival. Nemkülönben az, hogy a békeszerződés következtében több százezer magyar menekült Magyarországra. Másrészt hatékonyan oszlat el a Bethlen-kormány állítólagos liberalizmusával kapcsolatos illúziókat: rámutat arra, hogy az általa képviselt rendszer minden konszolidáló törekvése ellenére is ellenforradalmi diktatúra volt. A parlament működtetése s abban az ellenzék, beleértve a szociáldemokrata párt képviseletének engedélyezése nem Bethlen politikájának valaminő „liberális" tendenciájából fakadt, hanem abból, hogy az ellenforradalmi rendszer stabilitását a józanul mérlegelő miniszterelnök biztosítani akarta.

Meggyőző a két világháború közötti társadalomról rajzolt kép — különösen az „úri" középosztály és a középburzsoázia kettős tagozódásáról, a régi nemesi társadalom, az új polgári társadalom s a kettőtől elkülönült paraszti társadalom párhuzamos együttéléséről, továbbá a „zsidókérdés"-t előidéző indítékokról olvashatunk számos találó észrevételt. Csak üdvözölni lehet, hogy a feldolgozás oly behatóan gondot fordít a középrétegekre, hogy sok színnel világítja meg az úgynevezett történelmi középosztály idomulását a dzsentri mentalitáshoz. Egyedül a „parasztkérdés", azaz a paraszti rétegek, főleg az agrárproletariátus hajdani sorsának megelevenítése nem elégít ki teljesen: a cselédek, zsellérek, béresek, summások életkörülményeiről — a falukutató szociográfiák által oly emlékezetesen feltárt életanyagról — a többi társadalmi osztályhoz képest viszonylag keveset mond a feldolgozás.

Fontos megállapítása a kézikönyvnek, hogy a kialakuló ellenforradalmi korszak ideológiáját a forradalmakkal, sőt a liberalizmussal szembefordított nemzeti eszme propagálása határozta meg: a nacionalizmus volt az, amellyel a hatalom negyedszázadon át telítette a hazai társadalmi tudatot. Ebből a szempontból igen lényegretörően sikerült az a karakterizálás, amellyel meghatározza a jobboldali eszmehordozók, Lendvai István, Milotay István, Szabó Dezső, Prohászka Ottokár, Bangha Béla s főleg Szekfű Gyula *Három nemzedék*ének ideológiai-történetpolitikai elveit. Annál inkább sajnáljuk, hogy ezekhez nem társul a politikusok portréja, Horthyé, Bethlené, Teleki Pálé, mint ahogy a progresszió vezető egyéniségeinek, Kun Bélának, Károlyi Mihálynak, Jászi Oszkárnak, Kunfi Zsigmondnak személyiségrajza is fájóan hiányzik.

Árnyalatosan avat be a vállalkozás a harmincas évek hazai politikai ideológiájának mozgásába — leginkább a népi mozgalom elemzését tartjuk kiemelkedőnek. A klebelsbergi—hómani iskolarendszernek, a „neonacionalizmus", a „kultúrfölény", majd az „egységes magyar világnézet" sajátos koncepcióinak, valamint a korszak társadalomtudományának kritikai átvilágítása pedig egyenesen kitűnő. De épp a társadalomtudományi-oktatáspolitikai fejtegetésekhez hasonlítva érezzük a korszak irodalmáról szóló részt elnagyoltnak, fontos jelenségek fölött elsiklónak. Maga az áttekintés is a szellemi élet „legmozgékonyabb s ideológiai szempontból legjelentősebb" területeként jelöli meg ezt az irodalmat — a helyes szempontot azonban a tárgyalás arányainak kialakításában nem érvényesíti: az irodalomnak feleannyi terjedelmet — összesen tíz lapot — juttat, mint a kor társadalomtudományának. Ez a szűk tér eleve nem teszi lehetővé a klasszikus írói teljesítmények — József Attila, Illyés, Kassák, Babits — s a nevükkel fémjelzett elvi-esztétikai utaknak megfelelő jellemzését. Kassákkal s az általa képviselt avantgarde-dal különösen szűkkeblűen bánik a feldolgozás: már 1926-os hazatérését is a magyar avantgarde visszaszorulásaként értékeli, jóllehet a *Mesteremberek* költője épp akkor kezdett hozzá nagy hatású folyóiratainak, a *Dokumentum*nak és a *Munká*nak közreadásához. Emellett túlhangsúlyozza a konzervatív ellenforradalmi irodalom jelentőségét, s alábecsüli a szocialista irodalomét, amelynek fontos áramlatairól — például a József Attila nyomában haladó, úgynevezett „elsüllyedt irodalom" alkotóiról — jelzésszerűen sem emlékezik meg.

Kifogásaink nem változtatnak a lényegen: imponáló szellemi teljesítménnyel, magas színvonalú tudományos alkotással gyarapít bennünket a *Magyarország története* nyolcadik kötete, várakozást is ébresztve a sorozat további darabjai iránt. *(Akadémiai)*

FENYŐ ISTVÁN

A finom tónusok mestere



Piranai öböl

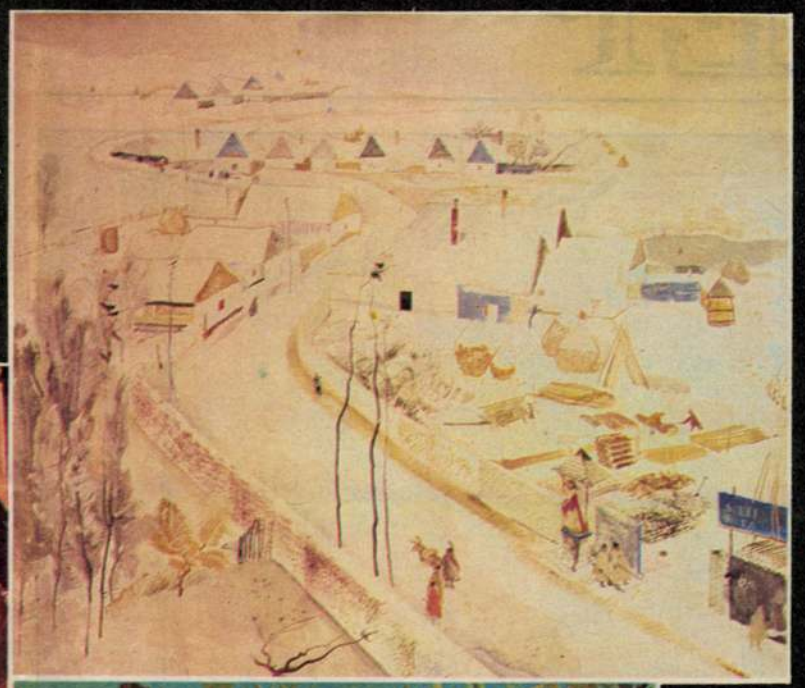

Kanyargós út

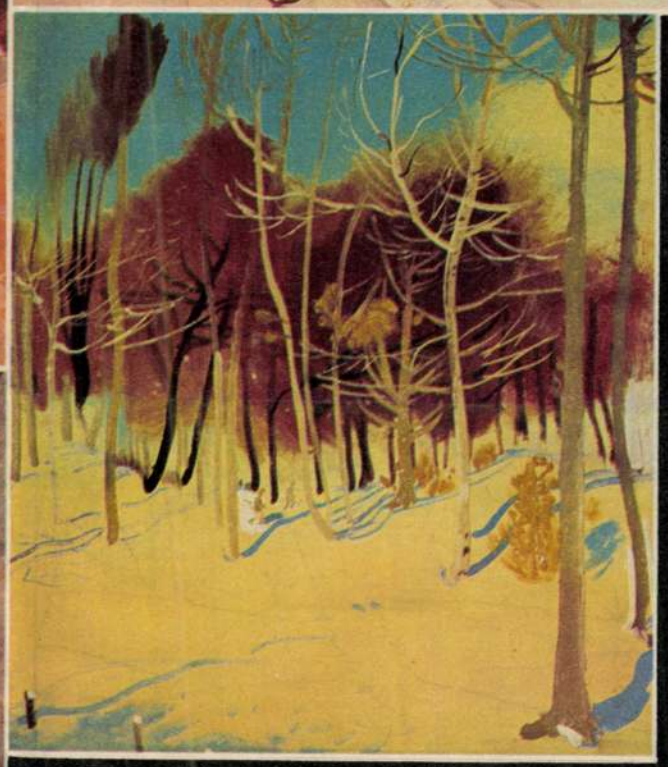

Téli táj



Rézi – 1928

A két világháború közötti magyar grafikának Európa határain túl is ismert művésze volt a fiatalon, tragikusan meghalt Vadász Endre. Még élhetne, most lenne nyolcvanéves, ha a fasizmus üldözése elől nem menekült volna a halálba 1944 nyarán, a gödöllői munkatáborban.

Szegeden született, 1901. február 28-án. A Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkár és Olgyai Viktor tanítványa volt. Együtt indult a magyar rézkarcolók derékhadával, Varga Nándor Lajossal, Szőnyi Istvánnal. 1925-től tagja lett a Magyar Rézkarcolók Egyesületének, részt vett az egyesület londoni, amszterdami, hágai, clevelandi kiállításain. 1929-ben bronzérmet nyert rézkarcaival a barcelonai világkiállításon. Tanulmányutat tett Párizsban (1929, 1934–1936), Firenzében (1926, 1929), Hollandiában (1936-tól 1939-ig többször). 1929 és 1936 között Debrecenben élt, tagja volt az Ady Társaságnak, az Ajtósi Dürer Céh nevű grafikai egyesületnek, s művész munkatársa az első vidéki grafikai lapnak, a Magyar Exlibrisnek. 1936-tól Budapesten élt, elsősorban a Tamás Galériában, az Ernst Múzeumban állított ki. Megjelent grafikai albumai: Budapest (1936), Haláltánc (1936), Tíz rézkarc exlibris (1935).

Finom, érzékeny alkotásain párizsi, firenzei, svájci útiélményei, a Tisza és Duna menti tájak és népélet kapott hangot. Fametsző és rézkarcoló művészetére elsősorban a japán metszetek hatottak. 1931-től egymás után születnek temperaképei, amelyeken a tónus finomságát részletgazdag rajzzal egyesítette. Azért választotta ezt a technikát, mert lehetősége nyílt a nagy tömbben fogalmazásra és a vonaljátékra is. Véletlennek ható (szinte tasiszta) csurgatásai egyesültek művein a kalligráfiával. Mint karcain, itt is a japán könnyedség figyelhető meg.

Műveit a Magyar Nemzeti Galéria, a debreceni Déri Múzeum, a szegedi Móra Ferenc Múzeum, a pécsi Janus Pannonius Múzeum, a bajai Türr István Múzeum őrzi. 1971-ben Szegeden, 1976-ban Debrecenben volt emlékkiállítása.

SZ. KÜRTI KATALIN

VENCSELLEI ISTVÁN FELVÉTELEI

KÉP

VADÁSZ ENDRE

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/38.sz.

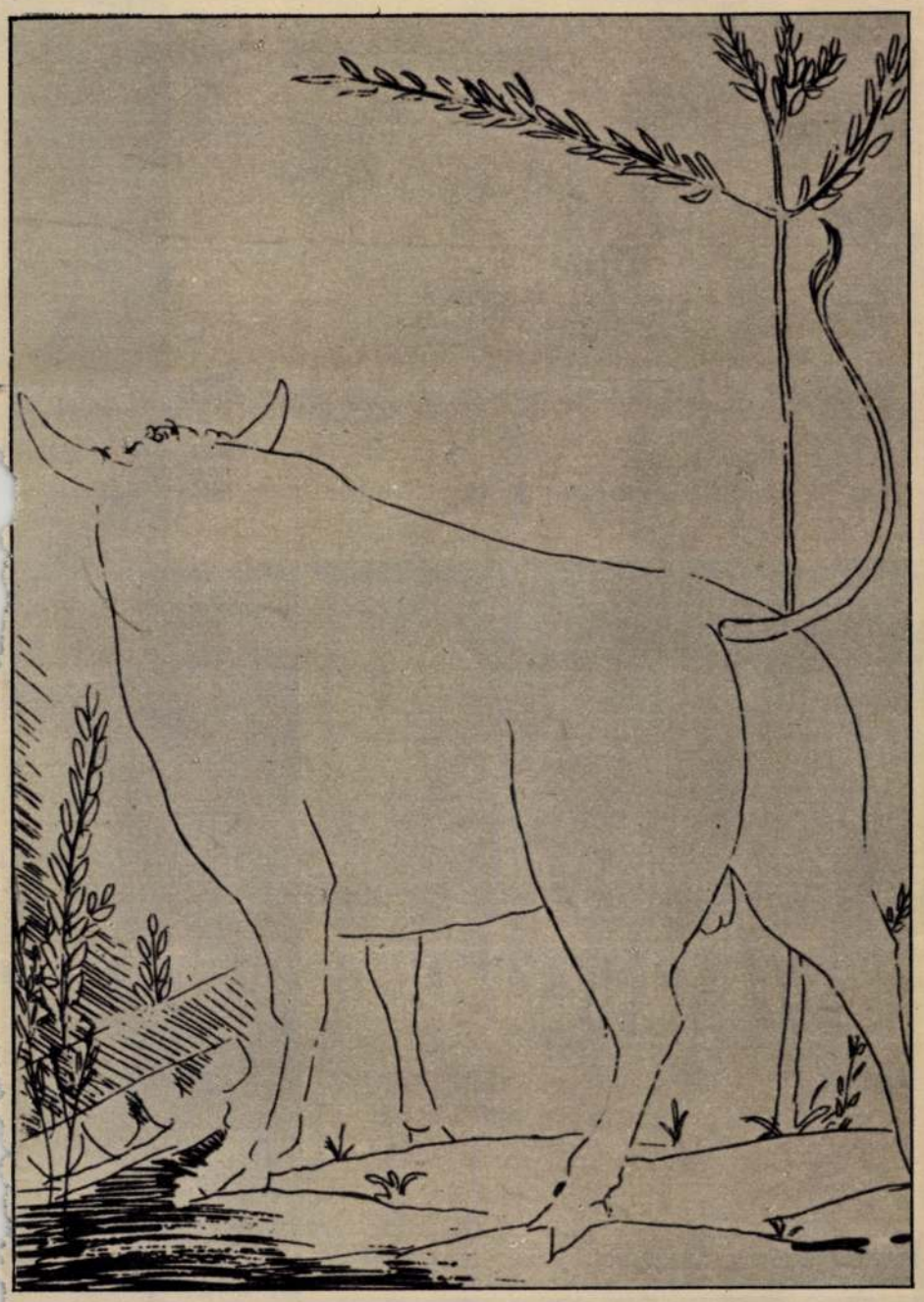

igényt tart Magyarország trónjára. Betör a Dunántúlra, elfoglalja Székesfehérvárt, onnét szorítják csak vissza főuraink a fekete sereg maradékaival s azzal, hogy lemondanak javára Ausztriáról és Csehországról. Ráadásul talán Biancáról is, akit ezután a nagy műveltségű Miksa feleségül vesz.

Corvin János 1504-ben halt meg. Bianca azonban, úgy látszik, egész életében őrzött iránta valamilyen nosztalgiát. Vergiliuskötetétől sose vált meg, így kerülhetett a kötet Innsbruckba. Sokáig ő sem élt egyébként, 1510-ben hunyt el, fiatalon.

Aztán II. Lajos, aztán Mohács, aztán az ország részekre szakadása. A következő képünk egy kódex első lapját mutatja. E kéziratos kódex, Balassi Szép magyar comoediájának húsz-egynéhány éve történt felfedezése óta a legnagyobb irodalmi szenzációnak ígérkezik. Ebben az évben bukkant rá Borzsák István professzor az Akadémia könyvtárában.

Ott porosodott százharminc esztendeje már, anélkül hogy valaki észrevette vagy leírta volna. Felfedezője voltaképp Lugossy József debreceni könyvgyűjtő és egyetemi tanár, aki egy 1641-ben kiadott könyv első és hátsó kötéstáblájából — még a múlt század közepén — mintegy száz tenyérnyi, sűrűn telerótt hártyalapot fejtett ki. Arra szolgáltak nyilván, hogy puhábbá tegyék a bőr kötéstáblákat. Lugossy megállapította a nyelvemlék tartalmát, csak létrejöttének időpontját és jelentőségét nem ismerte föl. Mindenesetre még 1854-ben a Magyar Tudós Társaság könyvtárának ajándékozta.

A prózai szöveg — és ez a szenzáció — néhány olvashatatlanná rongyolt résztől eltekintve, első, teljes Vergilius-fordításunk. Pontosabban: a Georgica rendkívül ízes, alighanem Erdélyben keletkezett átültetése, mégpedig Borzsák István és nyelvészeinek feltételezése szerint az 1590-es évekből, Balassi korából tehát. (Huszti Péter 1582-es Aeneas hertzege verses széphistória inkább, az Aeneis ügyetlen tartalmi kivonata.) Irodalmunk ismerői előtt nem kell részleteznünk, milyen páratlan ez a felfedezés, azért főleg, mert ilyen terjedelmű, összefüggő szövegemlékünk a XVI. századból alig-alig maradt ránk, még kevésbé a régebbiekből. Számon tartjuk természetesen első magyarra áttett klasszikus szövegünket, az Újszövetséget is fordító Pesti Gábor Ezópusát 1536-ból, Benczédi Székely Chronicáját és Heltai történeti műveit, Bornemisza Magyar Elektráját vagy a század végéről Baranyai Decsi Sallustiusát, ami azonban mellettük létezik, jobbára egyházi szöveg.

A fordító személyét nem ismerjük, átültetése nem jelent még meg (kritikai kiadásán most dolgozik Borzsák professzor), de az a tény, hogy első teljes Szentírásfordításunkkal, a Vizsolyi Bibliával egy időben első Vergilius-átültetésünk is megszületik, oly esemény, amelynek említése nélkül magyar irodalomtörténet ezentúl nem létezhet.

Harmadik képünk előtörténete: a hatvanas évek elején egyik antikváriumunkban megpillantottam Baróti Szabó Dávid Aeneis-fordításának első kiadását. Elszántan emeltem le a polcról és nem is árát, órámat néztem előbb: nyitva-e még a bank, hogy megvásárlásához megtakarított pénzemet azonnal kivegyem. Baróti Vergiliusának első kötete ugyanis a legritkább magyar könyvek egyike. Akkor nyomták Bécsben, amikor Napóleon hadai éppen ágyúzták a várost. Doll Antal műhelye, ahol készült a könyv, telitalálatot kapott, és a mintegy háromszáz példányban kiadott magyar Aeneisből negyven, ha megmenekült. (Lásd: Toldi Ferenc: Magyar költők élete 1870.) Elképedésemre, örömömre az antikváriusnak sejtelme se volt róla, milyen kincset árusít. Akitől vette, lehet, azért vált meg tőle, mert nemrég jelent meg az én Aeneis-tolmácsolásom; az avult szöveget régi tulajdonosa talán modernebbre akarta cserélni — tény, hogy a könyvet a boltvezető hatvan forintért adta tovább.

Baróti magyarítása első formahű és költői értékű Aeneis-fordításunk. Nyelve — többek közt — hatott Vörösmartyra is. A kötet képét legalább (az átültető finoman metszett arcmásával) megmutatom azoknak, akiknek nincs meg könyvtárában.

Babits versét, a Sunt lacrimae rerumot, ismerjük mindnyájan. Forrása, az Aeneis Első éneke, nem volt ismeretlen Liszt előtt sem. Hadd jelezze valami költőnk útját a magyar zenében is, a kottakép ezúttal: Vergilius — en mode hongrois.

Két képzőművészeti alkotásról befejezésül.

A bika rajza Giacomo Manzùnak, napjaink nagy olasz szobrászának munkája. Mintegy félszáz vázlatot készített kedves olvasmányához, a Georgicához. Vergilius művei, 1962 óta az Európa, illetve a Magyar Helikon gondozásában, öt kiadásban, ötvenezer példányban jelentek meg magyarul. Legutóbb a Georgica külön — ennek egyik illusztrációja Manzù vérbő bikája.

Galambos Tamás, a kiváló festő, szívesen nyúl vissza a témákért az antik mitológiákhoz. Orpheus és Eurydicéje, ugyancsak a Georgicát illusztrálja, a IV. ének híres epyllionját. Orpheus mellett Hermész isten látható, akinek egyik tisztje, hogy ő vezeti a holtak lelkeit. Az Orpheus-téma feldolgozásaiban gyakran szerepel (így Rilke ismert versében is) — Vergilius azonban itt nem lépteti fel.

Galambos Tamás most szeptemberben készített festménye, amely hátsó fedőlapunkon látható, Vergilius ezredéves magyar útjának legújabb — de bízvást reméljük — korántsem legutolsó emlékjele.

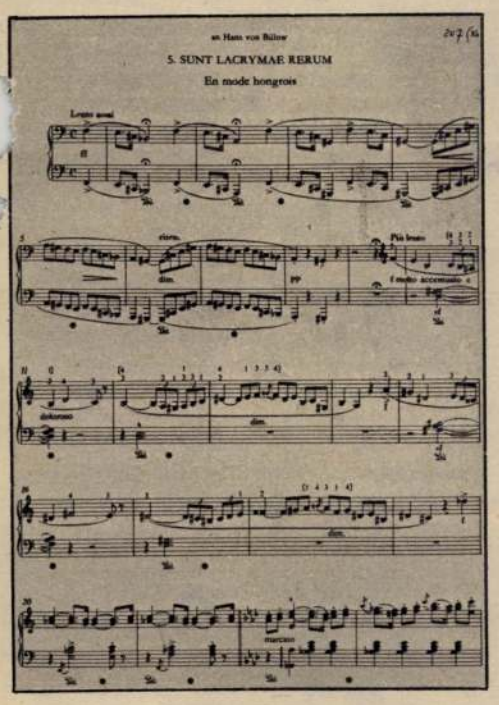

kötésükkor tizennégy éves, kissé túlfűtött könyvmoly, ismeri és szereti a római klasszikusokat: a humanisták már kezdik neki ajánlani műveiket.

Sajnos hiába. János nem lett soha magyar király. Mátyás utódául uraink a cseh királyt, II. Ulászlót választják. A Sforzáknak ezek után persze Biancát eszük ágában sincs Jánoshoz adni. Mégis, majdnem magyar királyné lett másodszor is, mert most a tunya, de igen csinos Ulászló szeretné megkérni — akár azért, hogy a hatalomból kisemmizett Jánost még feleségétől is megfossza, akár mert Predis mester bronzmetszetei alapján valóban megtetszik neki. De a Sforzák a Mátyás özvegyével botrányba keveredett, rossz hírű Dobzse Lászlónak sem adják Biancát. Ennek ellenére, tudtán kívül bár, harmadszor is közel állt hozzá, hogy magyar királyné legyen. I. Miksa német-római császár ugyanis szintén

1021

Törékeny vonalak halk szavú mestere

Emlékezés Vadász Endrére halála 25. évfordulóján

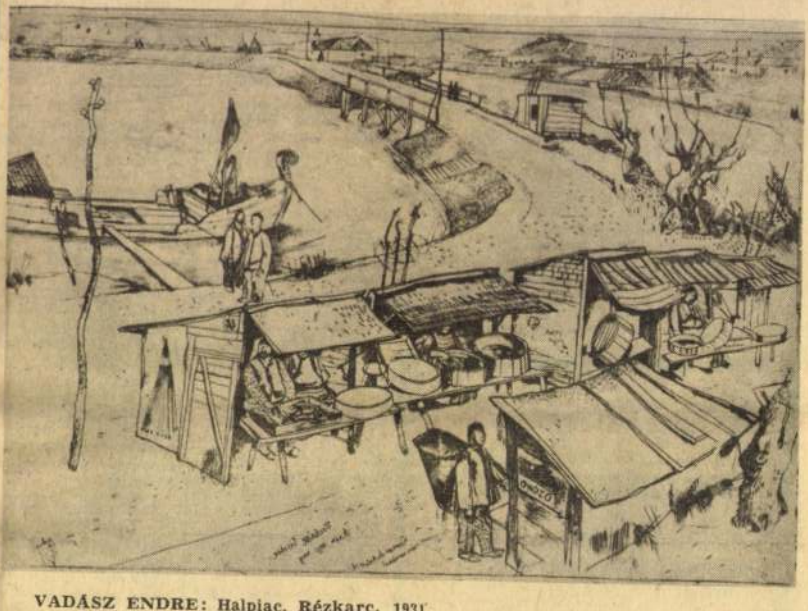

VADÁSZ ENDRE: Halpiac. Rézkarc, 1931.

Vadász Endre 25 éve költözött el az élők sorából, a fasizmus áldozataként. A két világháború között jelentős szerepet vállalt Debrecen képzőművészetében, s főleg rézkarc ex librisei messze földön híressé tették nevét. Műveiben visszatükröződött egész egyénisége, halk líraisága. Főleg a grafika területe vonzotta, tempera festményeinek tárgyául is legszívesebben a téli tájakat választotta, ahol szinte csak a vonalak s a fehér-fekete nyelvén beszélt, kevés eszközzel, de mindig a lényegre rámutatóan. A téli tájak fehérségéből élesen váltak ki a fák lombtalan ágai, a varjak fekete teste. Alig néhány színnel enyhítette e grafikai előadásmód kevés koloritskáláját.

A debreceni mester útját már korán elismerés és siker kísérte. A Képzőművészeti Főiskolán olyan mesterek formálják tudását, mint Fényes Adolf, a tragikus sorsú Olgyai Viktor, Glatz Oszkár és Zádor István. A külföldi mecénások is korán felfigyeltek Vadász Endre ecsetjére, még inkább finom lendületű rézkarcaira, amelyeken a jellegzetes magyar tájak, a paraszti életforma kedvesen groteszk beállításban, néhol humoros fanyarsággal szólalt meg. Az Alföld, a vasúti töltés, a Duna csendes tükrén himbálódzó bárkák, favágók, kertészek: rézkarcokban, linómetszetekben vonulnak fel előttünk. Romantikus szemléletében is mindig valami felülről való nézést, az élet lényegének filozofikus értelmezését éreztük.

A Távol-Kelet művészetével Párizsban ismerkedik meg, s ezekben egyszerre barátokra talál. Mintha két ősi, szunnyadó érzés találkozott volna össze, s ennek ötvözetét látnók a Ponte Rialto, a firenzei Arno-part rézkarcain. Néhol egy-egy linómetszetét, az anyag sajátosságánál fogva, nyilván kissé darabosan, nagyon szűkszavúan romantikát, álmodozó hangulatot varázsol a tömör felületek fehér-fekete tónusaiba. Legkedvesebb területe a legtöbbször magányosan futó vonalakból alakított rézkarc maradt. Savval kimaratott vonalárkait szívesen finomítja grafikus nyelven „hidegtűnek" nevezett, utólagosan belekarcolt vonalakkal, melyek borotvaélés hegyben végződnek, üde csengést kölcsönözve tenyérnyi ex libriseinek, meghívókártyáinak, s egyéb alkalmi lapjainak. Ex librisein időnként vékony, akvarellfestékbe mártott ecsettel jelezte a színeket — a befejezést rábízta a néző képzeletére. Vadász Endre e műveletnél hivatkozott a primitív XV. századi fametszők alkotó logikájára, akik a vésetek vonalgerendázatát szívesen ékesítették vízfestéssel. Az anyaggal viaskodó fametsző ekkor eleve számításba vette a színekkel való utólagos kiegészítést, hogy a kortársak érdeklődését még inkább felkeltse. Sajátos Vadász Endre látásmódja is. Felülről nézi a látványt, s aprólékos mesélőkedvvel nagy területeket tekint át. Tempera és olajképein hasonló tematika foglalkoztatja, teljesen beleélve magát az egyszerű dolgozó emberek munkakörébe, érzelemvilágába. Szemlélete a szegénység feltárásakor is optimista, szívesen elmerül az apró részletszépségek cizellált megmunkálásában, a puritán vonal tiszta iramlásában, összegező erejében.

Vadász Endre mindössze 43 évet élt. A törékeny vonalak halk szavú mestere, aki már rég birtokában volt az akkori legnagyobb grafikai kitüntetéseknek, a Zichy Mihály-díjnak, nem bírta elviselni az emberi barbárság egyre fokozódó nyomását, s 1944-ben, június első napjaiban a gödöllői munkatáborban a magánál rejtegetett méreggel önként választotta a halált. Felesége, aki mindvégig hűséges munkatársa is volt, néhány nap múlva szintén saját elhatározásából vált meg az élettől. Távozása a debrecenieknek éppoly veszteség volt, mint az egyetemes magyar képzőművészetnek.

Dr. Tóth Ervin

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
Debrecen
1969 JÚN 11
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

APRÓ

HÁZ

Eladó egyszoba-összkomfortos ház, azonnali beköltözéssel. Érdeklődni délután 3-tól. Kőműves u. 10.

Eladó Kossuth u. 71. számú ház, azonnal beköltözhető háromszoba-összkomfortos lakással. Érdeklődni Dr. Koncz, Péterfia u. 30.

Eötvös u. 62. számú ház eladó. Érdeklődni vasárnap egész nap.

Kétszobás kertes ház eladó. Egyszobás lakás szükséges. Kartács u. 10. szám.

Pacsirta u. 17. számú ház eladó, egyszoba-összkomfort beköltözhető.

Villarész, azonnal beköltözhető, a város legszebb pontján eladó. Szabó Jánosné, Ságvári Endre u. 8., I. em.

Azonnal beköltözhető családi ház gyümölcsössel eladó. István út 67.

Berettyóújfaluban, kórházzal szemben háromszoba, plusz étkező, összkomfortos ház, víz, villany, W. C. bent, OTP lehetséges. Teljesen új, azonnal beköltözhetően eladó, minden elfogadható áron, sürgősen. Érdeklődni szombat, vasárnap a helyszínen. Gacsakert.

Fél ház eladó, egyszoba konyha beköltözhető. Nyíl u. 139.

Báthori u. 52. sz. kétszobás, kertes, jószágtartásos családi ház azonnal beköltözhetően eladó. Érdeklődni minden este 6 után, szombat délután és vasárnap egész nap, a helyszínen.

LAKÁS

Eladnám, elcserélném kisterenyei kétszobás, teljes összkomfortos, kertes lakásomat debrecenire. Debrecen, Poroszlay út 85. szám.

Elcserélem másfél szobás, modern hajdúböszörményi lakásomat debreceni hasonlóra, vagy kétszobásra. „Miclőbbi csere" jeligére választ a kiadóba.

Elcserélem nagy szoba, konyha, spájzos, gáz, cserépkályha, konyha, kertes lakásom, kert nélkülire. Szabadság útja 29. Városi kislakás, jobbra 5. épület, I. feljáró.

Két tanácsi rendelkezésű lakást cserélek két- vagy háromszobásra, összeköltözés miatt. Érdeklődni Kossuth u. 18., kereszt-épület, mindennap 5—7 óra között.

Balatonalmádi Martinovics u. 23. A., kétszoba-összkomfortos villa 200 négyszögöl telekkel beköltözhetően eladó. Érdeklődni naponta.

Kétszoba-összkomfortos lakásomat elcserélem egyszoba-összkomfort és egy garzon lakásra, megegyezéssel. Április 4. útja 19., II. lépcső, I. em. 8.

INGATLAN

Bocskaikertben 650 négyszögöl szőlő, gyümölcsös házzal eladó. Csonka u. 4.

Eladó 800 négyszögöl termő gyümölcsös, vagongyári hegyközségben, Dombos-tanyán. Érdeklődni Hatvan u. 16. számú kapu alatt, balra 1. ajtó.

Eladó 4 db 160 négyszögöles telek szőlővel, gyümölcsfákkal és elvi építési engedéllyel. Rokkanttelep, Erdély u. 20. B.

ALBÉRLET

Albérleti szuterén lakásomat átadom üresen, víz, gáz, villany van, nem igényesnek. „Otthona lesz" jeligére választ a kiadóba.

Albérlőnek egy nőt bútorozott szobába felveszek. Péterfia u. 47. Balázsiné.

Értelmiségi dolgozó nőt külön bejáratú szobába szobatársnak felveszek. Homok u. 83. szám.

Egyetemista házaspár szeptember 1-től albérletet keres fürdőszoba használattal. „Bölcsész" jeligére választ a kiadóba.

Házaspárnak szoba kiadó 15-től. Babits u. 55. szám.

Bútorozott szoba kiadó három lánynak, konzervgyárnál. Vécsei utca 32.

Fiatal házaspár külön bejáratú üres szoba, konyhát keres albérletbe „Augusztus" jeligére a kiadóba.

ÁLLÁS

Bejárónőt kis csa[illegible]lához felveszünk Csonka u. 4.

Női fodrászsegéd vi[illegible]déken elhelyezkedne Lakás szükséges. „Fodrász" jeligére a ki[illegible]adóba.

Külön bejáratú tiszta szobába férfi lakótársat keresek. Teleki u. 13., 6. ajtó.

Értelmiségi nyugdíjas férfi belvárosban albérletet keres. Érdeklődni 14-574-es telefonon.

Kőművessegédeket alkalmazok homlokzati munkára, nyugdíjasokat is, egész évre, vagy szezonra. Hatvan utca 4.

Kétéves gyermek gondozását lakásomon vállalom. Sarló u. 2.

Közületek, magánosok

Használt személyautót veszünk, eladunk minden munkanap 8-tól 2 óráig.



E heti ajánlatunk:

Ford Taunus	67 000 Ft
Ford (Kölni)	36 000 Ft
FIAT	36 000 Ft
Volga	35 000 Ft
Hillman	14 000 Ft
Warszawa F. S. O. 10—25 000 Ft között, Moszkvics 407 15—30 000 Ft között.	

Mercur Személygépkocsi Értékesítő Vállalat 1. sz. kirendeltsége a XIII-as Autójavító V. 3-as üzemegységén, Debrecen, Balmazújvárosi út.

A Debreceni Egészségü

1969. szeptem

ÁLTALÁNOS ÁPOL

(Debrecen, Ta

ÉS CSECSEMŐ-GY

(Debrecen, Tóti

18 éves, teljes[illegible]nos ápolónői [illegible]talános iskolá[illegible]csemő-gyerme[illegible]lag érettségiz[illegible]

Pályázati határidő: 1969. júniu[illegible] könyvi kivonat, iskolai bizon[illegible] szülők munkaadói igazolása, sa[illegible] fénykép. Bővebb felvilágosítást [illegible] címeken.

MAGÁNOSOK ÉS KÖZÜLETEK

részére

DEBRECENI KÖZLEKEDÉSI VÁLLALAT felvesz 16. életévet betöltött ISKOLAI TA-

Utalvány-szám ...../B1.....ngyosztály.

Fizetési

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára

.....

Pengő

azaz

A.....Pengő.....fillérről kiállítandó.....

.....

.....

Budapesten, 192.....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A könyv lap-száma	Számlázás

Vadász Endre festőművész

Nemzeti Ujság 1931.XII.13.

— **Az Ernst Muzeum kiállitása.** Festők, grafikusok és iparművészek szerepelnek az Ernst-Muzeum vasárnap megnyiló kiállitásán. A kiállitás elég változatos, de kissé egyenetlen. Legtöbb és legzavartalanabb örömünk *Vadász* Endre grafikai munkáiban telhetik. Fantázia, technikai biztosság és fejlettség és a költői ihlet tisztasága jellemzi ezeket a szép rézkarcokat. A festők közül *Czóbel* Béla neve a legjelentékenyebb, ő volt az első azok közt, akik a magyar pikturában a forradalmi modernség utjára lépett és eltávolodott impresszionizmustól és naturalizmustól. Most mintha a természethez és a természetességhez tért volna vissza, de csak félelszántsággal ugy, hogy ez a felemásság egész pikturáját kissé homályossá teszi. Ezuttal magyarországi nyarának impresszióiról számol be a Párisban élő művész, akinek ott is jó neve és tekintélyes gyüjtőtábora van. Fiatal művésznemzedékünk tagjai közül *Agoston* Vencel, *Czeng* János, *Csóka* István és *Jankai* D. Tibor szerepelnek. Tehetséges

Vadász Endre K

— **Karácsonyi kiállítás.** Holnap nyilik meg a Tamás-galéria karácsonyi kiállítása. Különösen érdekesek *Vadász* Endre budapesti színezett rézkarcai. A modern világvárost, az eltünő Budát és tabáni hangulatokat veti papírra. A japános finomságú színezett rajzok nagy tetszést arattak. Biai *Vöglein* István könnyed és bravúros vízfestményei, *Pekár* István szép faliszőnyegei és *Gorka* finom kerámiái egészítik ki a kiállítást.

Az Est

1937 dec. 17.

Nagyságos

Schuler János úrnak

epitisz tanár

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

Tisztelettel jelentem, hogy Návayné Önagysága járandosága valaban fen áll, ami

Vadász Endre

Varga Adalb. II.

103. l.

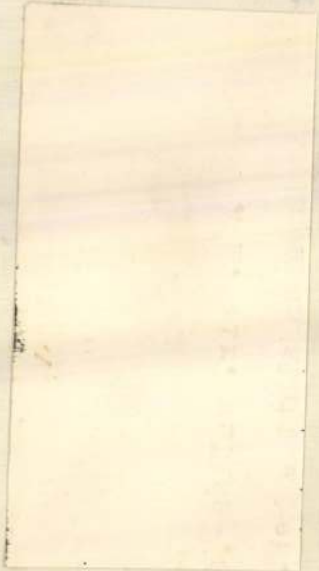

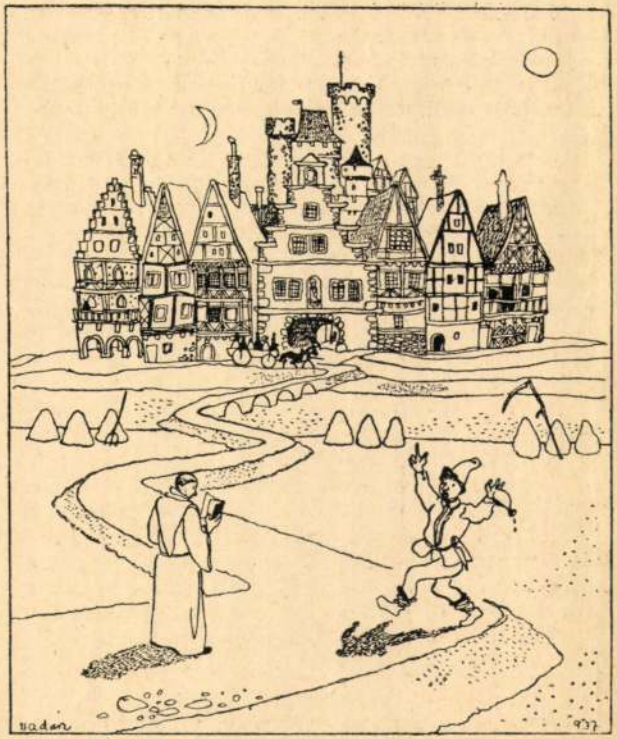

Vadász Endre rajza Az Úrfiú, aki a paradicsomban járt c. mesegyüjteményből.

A népi anyagnak számító nyers lenvászonkötésen az egyszerű virágos szív Kozma Lajos egy régebbi famatszetét idézi emlékezetünkbe. A tipográfiai kinek munkái különben külső megjelenésben több kiadónk könyveit segítik sikerre. — Kiadóink végre kellően értékelik a jó könyvfedelet, annak kereskedelmi hatását, minek eredményeként Radó György, Nemes György, Lányi Imre és Csillag Vera jobbnál jobb könyvfedelei látnak örvendetesen nagy számban napvilágot. E fedélrajzokban szerencsésen keveredik a grafikai elem a szépirodalmival és e kereszteződésből megszületett a magyar könyvfedél új stílusa, mely már külföldi művészeti körökben is méltánylásra és elismerésre talált. RK.

PARASZTSÁGUNK ÉLETE. Írta: Ortutay Gyula, fényképezte Müller Miklós. Az Officina Képeskönyvek sorozatában jelent meg ez a kedves, finom kiállítású kis könyvecske. Finom tipográfiájához szépen illenek a nagy művészi érzékkel és szaktudással készített fotográfiák. A fedél érdekes megoldása Nemes György műve, a címkép Buday György fametszete. H. L.

ROMHÁNYI KÁROLY: A MAGYAR KÖNYVKÖTÉS MŰVÉSZETE A XVIII—XIX. SZÁZADBAN. Budapest, 1937. 340 lapon, 47 képpel.

E vaskos kötet, mely a régi magyar könyvkötőművészet két évszázadot felölelő szétszórt emlékanyagát foglalja tudományos egységbe, hosszú évek szorgos kutatásainak eredménye s a magyar könyvkötés és könyvtábladíszítés történeti összefoglalásának egyik kötete kíván lenni.

A szerző az általános könyvművészeti bevezetések után, a különböző technikai eljárások szerint foglalkozik Magyarország könyvtáblaművészetével és önálló csoportokban tárgyalja a fém- vagyis ötvös- és a szövetkötéseket, a különböző eljárással

Magyar Iparművészet 1937. 253 l.

Vadász Endre

is felújította. Hiába, ez a színjátszás több nekünk, mint egyszerű szórakozások, vagy dikciók színtere. A klasszikus és romantikus hangulatvilágunk és a halhatatlanság iránt való érzésünk is itt formálódott. A színháztörténeti kiállítás ezt a meleg vonzalmat valóban figyelmesen szolgálta. A falakon száz év nagy estéinek festett, rézbemetszett s fényképezett emlékei. Hősök és hősnők, kiknek ifjúságunk legszebb hevületeit köszönhetjük. A falak mentén polcok s bennük a legkitűnőbb magyar színműírók kéziratai. Azután üvegtárlók — finom, teatrális emlékekkel. Színes üvegpoharak, kézzel festett legyezők, elefántcsontra lehelt miniatürök, viaszba mintázott portrék és selyemálarcok, de főleg serlegek és ezüst babérkoszorúk — oh mennyi babér! Nagy és jelentős század volt. Itt Jókai csodásan nemesvonású halotti maszkja. Ott a nagy Jászai utolsó üzenete a Medea-ládán, emitt Újházi Ede egy hihetetlenül friss márvány mellszoborban és sorra csupa kihült és mégis oly meleg emlék. Németh Antal, a kiállítás főrendezője finom érzékkel válogatta össze őket. De nagyon szerencsésen oldotta meg azt a feladatot is, hogy a színháza jelenét tárja elénk: apró maquetteken, életelevenségű babákon és kosztümökön, a díszlettervek s jelmezek akvarelljeinek hosszú során, — az első téglahordó hazafiak nagyszerű erőfeszítésétől kezdve a szabadtéri játékokig minden mozzanat újra fényt kapott e kiállításon. Száz évet jártunk be meghatott érzéssel egy óra alatt.

A VADÁSZATI KIÁLLÍTÁS KINCSEI. A Berlinben rendezett nemzetközi vadászati kiállítás régi és új iparművészeti alkotásai ékesen szóló bizonyságai voltak a vadászat ünnepi jellegének. Alig van iparág, mely a vadászatba multban vagy

A KIÁLLÍTÁSOK ÉVE. Az új esztendőt, mely az idegenforgalomnak soha nem látott méreteit fogja Magyarország felé terelni, az eucharisztikus és vallásos jellegű művészeti események egész sora fogja dísszel és értékes látnivalókkal gazdagítani. Szó van egy egyházművészeti emlékkiállításról, melyet a Műcsarnokban rendeznének. A Szent István kultuszához fűződő vidéki nagy városokban az Iparművészeti Társulat fogja bemutatóit rendezni éspedig az eddigi tervek szerint Székesfehérváron, Veszprémben és Esztergomban. A Városligeti tó előtt folyó nagyszabású térkiképzés koronája az az oltárépítmény lesz, melynek hatalmas arányai méltóak lesznek a sokszor tízezres tömegek vallásos áhítatához. A nagy alkalomra a magyar közintézmények is lelkesedéssel készülnek fel. A Berán Lajos szép elgondolásából született Szent István érmek kitűnőn népszerűsítik a nagy király emlékezetét. Ezt a célt fogja szolgálni a postaigazgatóság is megfelelő emlékbélyegek kibocsátásával. A Máv. is körültekintő módon akarja kocsi- és mozdonyparkját erre az ünnepi évre felfrissíteni és rendbehozni. A szakmai és ipari kiállítások közül egyelőre a cukrásziparosok készülő kiállításáról kaptunk hírt, amelynek történelmi részébe érdekes módon fog a régi bábsütő- és mézeskalácsos-ipar is belekapcsolódni.

• SZAKIRODALOM •

A MAGYAR KÖNYVPIAC KARÁCSONYA. Ez évben történik meg először, hosszú-hosszú évek óta, hogy a magyar könyvek minőségi emelkedéséről beszámolhatunk. Nem, mintha nem lettek volna

Vadász Endre
festőművész

** **A Szinyei Merse-Társaság kitüntetései.** A Szinyei Merse Pál-Társaság által rendezett tavaszi szalon díjzsűrije a *Nemes* Marcell-féle utazási ösztöndíjat *Vadász* Endre festőművésznek ítélte. Kitüntető elismerést kaptak *Biai Föglein* István, *Boldizsár* István, *Cserepes* István, *Domanovszky* Endre, *Hámor* Ilona, *Szemerkényi* Lenke és *Vörös* Géza festőművészek, valamint *Grandtner* Jenő, *Ispánky* József, *Kaszás* Miklós és *Csomor* László szobrászművészek. Dicsérő elismerést kaptak *Csóka* István, *Gallé* Tibor, *Hollós Mattioni* Eszter, *Kolbe* Mihály festőművészek és *Goldmann* György szobrászművész.

Ujság
1929 V. 15

47 77
1 n. 4 n.

utalvány.

.....nak, címe:.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

ra által.....

.....érl

[redacted]

[redacted]

[redacted] fizetendő.

.....bélyeg.....nyugta.....bevonandó.

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

	Bevétel	Kiadás
	Pengő	Pengő

Budapest.

Merőben ellentéte nekik *Domanovszky* Endre művészi hitvallása. Az olasz neoklasszicizmus tudatosan számító, konstruáló fölfogása szól hozzánk képeiből, mint ahogyan azt Oppi és Casorati a legjellemzőbben kifejlesztették. A quatrocento formatisztasága az alapja ennek a stílusnak, amely a barnás színt másodrendűnek tekinti, csak a formák jellemzésére használja föl és a főhangsúlyt az alak gömbölyű testiségének és a háttérnek szögletes idomokban, síkokban szerkesztett együttesére építi föl. Viszont csupa égő színakkord *Hollós Mattioni* Eszter piktúrája. Bátor ecsetkezeléssel rakja föl határozott színeit, amelyek a formákat is határozottan karakterizálják.

A tájképek között *Istokovits* Kálmán sötét tónusú, drámai erejű vászna a legérdekesebb, míg napsütéses vidékeket legfrissebben *Boldizsár* István, *Bánovszky* Miklós, *Bánáti Sverák* József, *Döbröczöni* Kálmán, *Tihanyi* János Lajos és *Wohl* Zoltán festettek. Már a szín- és formastilizálás felé hajlik *Kupferstein* Imre sötétkékes tónusú tájképe, míg *Kolbe* Mihály a *Kurizáló* című alkotásán teljesen Greco bűvkörébe jutott. *Biai Föglein* István rálátásos képei most egyszerűbbek és egységesebbek. Technikája szinte az akvarellek színhatására emlékeztet. *Szemere* Lenke fölfogása is egészségesebb, mint régebben. A stilizálást nem kapcsolja össze nyomorult alakok festésével. Finom színharmóniák teszik kellemessé *Csernovics* Erzsébet két munkáját, viszont férfiasan bátor rajz- és színfölrakás jellemzi *Török* Éva *Önarcképét*. Annál gyengédebb, delikátabb *Schossberger* Klára bárónő ülő aktja. *Hay* Károly László művei között egy klasszicizáló kis leányfej a legsikerültebb. A Piccasso-féle párizsi stilust *Bertalan* Albert akt- és csendélet kompozíciója képviseli. A festmények nagy tömegéből még *Antal* Loránd, *Bánd* Viktória, *Bordy* András, *Cserepes* István, *Csizik* Nóra, *Csóka* István, *Ducsay* Béla, *Pataky* Tibor, *Rónay* Ernő, *Vörös* Géza, *Weisz* Emilia és *Zárai* Luci munkáit kell kiemelnünk. Az utóbbi egy sötét tónusú, szép színhatású aktot állított ki.

A grafikai teremben legművészibb hatású *oravicai Szabó* István két munkája. Szénrajzában Puvis de Chavannes nemes komponáló

ből való *Meduzájában* a mé
mes formaszépség az anyag
kálásával párosul. Ez az alkotás egyik legharmonikusabb látnivalója az igen érdekes és komoly színvonalon álló kiállításnak.

Y. E.

Vadász Endre
festőművész

Tavaszi Szalon

A Szinyei-Társaság által rendezett Tavaszi Szalon pár év alatt a magyar fiatal művésznemzedék legjelentősebb seregszemléje lett. A társaság zsürije elfogulatlanul bírálja fölül a beküldött anyagot, egyedül a kvalitást nézi, nem befolyásolják ítéletében mellékes szempontok. Nem tör lándzsát egyetlenegy irány mellett sem, csak azt nézi, hogy ne kerüljenek az ő cégére alatt a közönség elé bántó ízléstelenségek és szertelenségek, vagy elavult, kiélt művészi formák. A fiatalságtól friss fölfogást, őszinteséget vár, mely ha nem is jelent még határozott egyéniséget, de mentes a modorosságoktól, mások szolgai utánzásától.

Budapesti Hírlap
1925 V. 5.

Nem csoda tehát, ha ilyen célkitűzések mellett az ifjabb magyar művészgeneráció teljes hittel küldi munkáit a Tavaszi Szalon bírálóbizottsága elé és szívszorongással várja a döntést. Akinek munkáját az elfogulatlan, de szigorú zsüri elfogadja, az biztos lehet benne, hogy van tehetsége.

Az óriási tömegű munkák közül a bírálóbizottság az idén aránylag keveset, de így is 219 darabot fogadott el. Ezúttal számos szobrász szerepel. A nagy anyag ellenére is a kiállítás hatása egységes és nívós. Öröm vé-

nek és [illegible] van. Vadász Endre most nagyobb méretben próbálja ki dekoratív szín- és formahatásra, a naiv fölfogás és raffinált előadás együttesére fölépített modorát. Különösen álló parasztleány-képében jut el befejezett és artisztikus megoldáshoz. Itt a szögletes formák és az elhatárolt színfoltok jól karakterizálják az alakot is. *Pekáry* István stílusában népies fantázia és szinte gyermekes romantika szólal meg. Mintha a régi táblabíróvilág parasztjainak a nyugati kultúrától nem érintett lelke nyilatkoznék meg a kedvesen érdekes alkotásokban.

Vadász Endre
festőművész

— **A Szinyei Társaság tavaszi szalonjának dijnyertesei.** A Szinyei Merse Pál Társaság által rendezett tavaszi szalon dijzsürije a Nemzeti Szalonban ülést tartott, amelyen a Nemes Marcell-utazási ösztöndijat *Vadász* Endre festőművésznek ítélte oda. Kitüntető elismerést kaptak *Biai Foglein* István, *Boldizsár* István, *Cserepes* István, *Domanovszky* Endre, *Hámor* Ilona, *Szemere* Lenke és *Vörös* Géza festőművészek, valamint *Brandtner* Jenő, *Ispánky* József, *Kaszás* Miklós és *Szomor* László szobrászművészek. Dicsérő elismerést kaptak *Csóka* István, *Gallé* Tibor, *Hollós Battioni* Eszter, *Kolbe* Mihály festőművészek és *Goldmann* György szobrászművész. A nagysikerü kiállitás, tekintettel a nagy érdeklődésre, még a pünkösdi ünnepek alatt naponta déli 2 óráig és azontul szerdán déli 2 óráig tekinthető meg.

Uj Magyarország
1929 V. 15

117
52

.....osztálynak.

nvasutak igazgatósága.

Tisztázta: .....

Összeolvasta: .....

Kiadta: .....

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Összefüggésben .....számmal.

Egyuttal elintézett szám: .....

Előterjesztés előtt

Vadász Endre

— **Két festő és két iparművész a Tamás Galériában.** Kellemes meglepetést okoz a *Tamás Galéria* uj kiállitásán egy már régebbről ismert fiatal festőművész, *Vadász Endre*. Ujszerü, finom technikáju és hangjukban itt-ott erősen japános temperákat mutat be, amelyeknek derüs és szines költészetéből könnyen következtethetünk arra, hogy ez a tehetséges festő hivatott volna megteremteni a meseillusztrációnak egészen uj és finom stilusát. Különösen ódon városrészletei, pár lehelletszerü balatoni képe és a *Hegytetőn* cimü, elragadóan friss és könnyed kis festmény emelkednek ki munkái sorából, amelyeknek tekintélyes része szellemesen szinezett rézkarcokból áll, budapesti városképekkel. — *Biai Füglein István* a kiállitás másik festője, akinek vizfestményei olyan elegánsak és virtuózak, hogy a legelőkelőbb francia, angol vagy amerikai divatlapok festői is megirigyelhetnék. — Két iparművésze is van a kiállitásnak, az egyik *Gorka Géza*, formálkban kissé általános, de anyaghatásukban és szinpompájukban igen szép kerámiai munkákkal, a másik *Pékáry István* magyaros rajzu, művészi szönyegekkel. *(f. j.)*

1 cikk.

Pesti Hirlap

1937 dec. 18

Vadász Endre

— **Magyar képzőművészek sikere Amerikában.** A Clevelandban rendezett grafikai kiállításon magyar részről *Conrad* Gyula, *Ferenczy* Valér, *Kaveczky* Zoltán, *Komjáthy* Gyula, *Molnár* C. Pál, *Patkó* Károly, *Pohárnok* Zoltán, *Szőnyi* István, *Vadász* Endre, *Varga* Nándor, *Weil* Erzsébet vettek részt, összesen 28 művel. A kiállítás rendezőségétől a Magyar Rézkarcolóművészek egyesülete most levelet kapott. Közlik ebben az egyesülettel, hogy *a magyar anyag színvonalát egyetlen más nemzet kollekciója sem érte el* és azt még az amerikai csoport is csak számarányban múlta felül. A clevelandi grafikusok egyesülete Vadász Endre egyik rézkarcát választotta tagilletményül, mely így *260 amerikai műgyűjtő lakásába kerül.*

Pesti Napló

1936. márc. 1.



VADÁSZ MIHÁLY

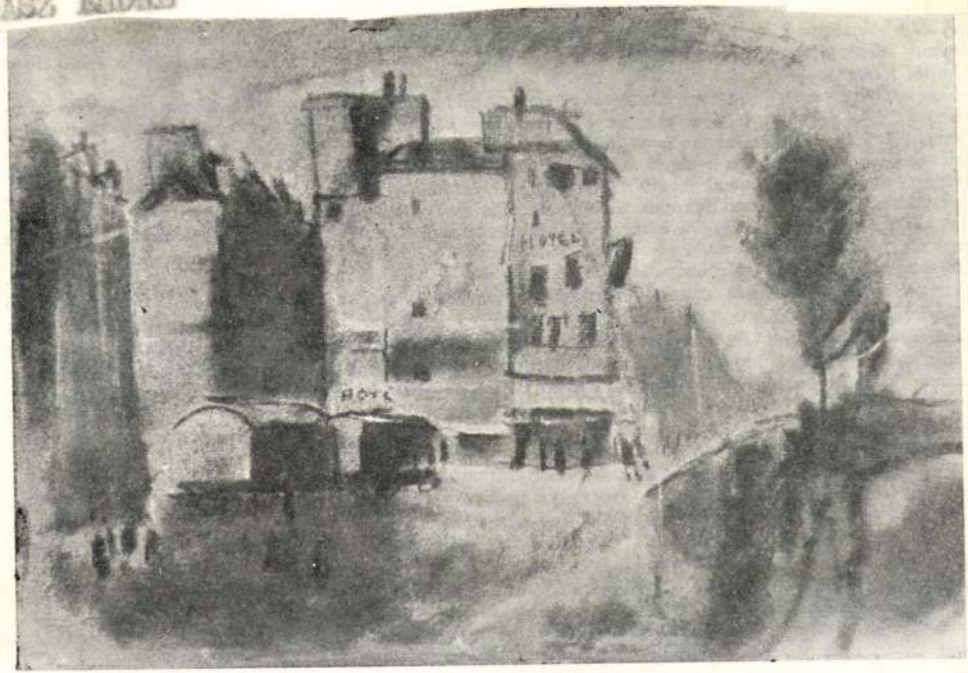

82

rendült, riadt kompozíciótól eltekintve – hosszú [illegible]
gazdagsága, a jelenségek ellentmondásainak termékeny szembesítése. Az avantgarde iskola hatása, a modernista törekvéseknek és a szocialista eszmeiségnek összeegyeztetésére irányuló téves erőfeszítései

VADÁSZ ENDRE



turgia fesüjével fesüljük át.

Hogy miért nem az átfesült történetet közöljük? Azért, mert reményünk szerint az már nem is filmnovella, hanem

VADÁSZ ENDRE

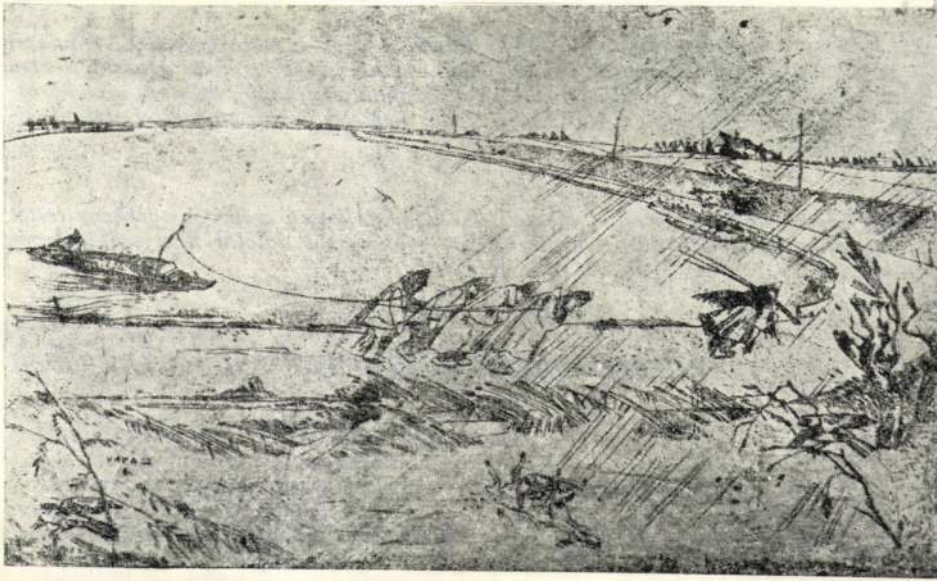

38

Iparművészeti és háziipari kiállítás

Szokatlan időben, meglepően érdekes és értékes kiállítás nyílt meg ma az Iparművészeti Múzeumban. Összegyűjtötték erre a magyar háziipar szinte valamennyi iparművészeti nívón álló termékét, számítva arra, hogy a nyáron ideözönlő idegenek megnézik és megvásárolják itt ezeket. Hangsúlyozott célja a kiállításnak, hogy eladják az anyagot, mert kétségbeejtően rossz helyzetben lévő fiatal iparművészeinken akarnak segíteni. Az eredmény aligha maradhat el, mert a kiállított tárgyak ára a legtöbb esetben egészen hihetetlenül alacsony és másrészt meglepően jó az anyag, amely összegyűlt, jobb, mint a legutóbbi iparművészeti kiállítások átlaga volt.

Mindenki észrevette már, hogy a magyar iparművészet az utóbbi években válságba jutott és csak múltjának halvány emlékeiből élt. Nem volt egyetlen új gondolat, nem volt egyetlen ember, aki bátrabban mert volna kapcsolódni az újabb törekvésekbe. Most, úgy látszik, jó úton indulnak el, hogy feltámasszák a magyar iparművészetet, visszanyúlnak a népművészethez és ennek ősi erejével akarják újra elindítani.

A népművészeti motívumok dominálnak ezen a kiállításon, minden anyagban. Elsősorban természetesen a textilben, ahol néhány nagyon értékes kollekciót láttunk. Szép, régi matyóhímzések is vannak a kiállításon, mellettük még elrettentőbb az odakerült néhány új matyó. Nagyon szép a magyar bútorokkal berendezett enteriőr, régi magyar hímzésekkel díszítve.

A kerámiai anyagban itt látjuk ismét *Gádor* István pompás groteszk figuráit, a hódmezővásárhelyieket, a *Zsolnay és Herendi gyár* darabjait, *Gorka* Gézát és a nagyon jól fejlődő *Varga* Béla tányérjait és korsóit, amelyeket *Kovács* Erzsébet tervei után festett.

Hosszú évek után most szerepel először magyar üvegművész a kiállításon. A debreceni *Báthory* Júlia üvegedényei és *Komáromy* István bámulatos technikával készített üvegfigurái egészen elsőrangúak.

Szépek a *gödöllői szőnyegszövő* csomózott faliszőnyegei, nagyon szépek és olcsók az ötvösmunkák, gyűrűk. *Cserna* Juliska ismert művészetét néhány gyönyörűen kötött könyv reprezentálja, de van itt rengeteg magyaros díszítésű játék, nagyon ügyesek *Mallász* Gitta munkái, bútor, mézeskalácsminta és sok minden más, amit nem is lehet felsorolni. A szoboranyagból kiválik *Gosztonyi* Alice finom Madonnafeje.

Az érdekes kiállítás, amely az idegeneknek valóban jó képet ad a magyar háziipari munka nívójáról, augusztus végéig marad nyitva. A kiállítást *Györgyi* Kálmán és *Kovács* Erzsébet rendezte nagy szeretettel.

Magyarország, 1929. július 14.

VADÁSZ ENDRE

44

Hat fiatal művész szezonnyitó bemutatkozása az Ernst Múzeumban

Ez az igazi szezonnyitás. Ahová igaz, jó érzéssel mehetünk és ahol nyugodtan kívánhatjuk, hogy e stílusos kezdet jegyében következzék a kiállítások sora az egész szezonon át.

Hat fiatal művész az Ernst Múzeum termeiben, közöttük van olyan, akinek nevét most halljuk először, és van olyan, akinek nevét ezentúl nagyon sokszor szeretnők hallani. Egészen kész eredményt még egyikük sem hoz, van, amelyik még egyéni hangját sem találta meg, mégis mindegyik olyan szimpatikusan tehetséges, az egész kiállítás olyan derűs optimizmust áraszt, hogy hangulatát sokáig őrizzük majd őszinte örömmel.

Vörös Géza akvarelljei töltik meg az első, és olajképei a második termet. Dekoratív, tiszta színekkel fest, kitűnően rajzol, vidáman, bátran ragyog minden képe. Ellentéte *Domanovszky* Endre, aki szinte színek nélkül fest, barnái és szürkéi halk harmóniáit csak itt-ott bontja meg egy határozott színfolt. A reneszánsz áhítatos kompozícióit követi nagyon tehetségesen, de igazán akkor fog kibontakozni, ha saját hangján kezd el beszélni. Nem szabad türelmetlennek lenni vele szemben: a tavaszi Szinyei Szalonon láttuk először képeit, s ez első önálló kiállítása.

Hollós Mattioni Eszter a Szőnyi-iskola követője; felbontja a napsütésben izzó színeket s vibráló színfoltokból építi képeit.

Két grafikus szerepel a kiállításon. *Vadász* Endre bámulatosan finom rézkarctechnikája a japánokat idézi, de nekünk még jobban tetszenek fametszetei, ahol a fehér-fekete foltokkal szigorúbban, tömörebben komponált. *Kelemen* Emil vízfestményein még érezhető a kezdő művész bizonytalansága.

A nagy termet *Medveczky* Jenő képei töltik ki. Ő talán két éve tűnt fel neoklasszicista irányú képeivel, de ez az első önálló bemutatkozása. Óriási, freskószerű kompozíciókat fest bravúros mesterségbeli készséggel, és ha ezeket a méreteket nem is tudja még tartalommal kellően kitölteni, imponál bátorsága, merész lendületessége és nagyszerű felkészültsége.

Művészete új hang a fiatalok között, talán ő érzi legjobban az új utat, amelynek az elmúlt negyedszázad nagyszerű izgalmai, forrongásai után jönni kell. Minden ecsetvonása hirdeti kivételes tehetségét, és ha ma még hibákat csinál, ezek a hibák is egészen különleges méretűek és – stílus van tévedéseiben is. Leegyszerűsített klasszikus formákkal komponál, monumentális hatásokat keres s ér el. Tökéletesen uralkodik eszközein, architektonikus erővel építi fel képeit, amelyek között kiforrott érték a *Testvérek* című 139-es, a *Menyasszony* című 137-es és az egyik virágcsendélet.

Tévedéseire rá fog jönni, nagyon sokat várunk tőle.

Magyarország, 1929. szeptember 15.

Mihályfi Ernő: Művészel, barátaim
Bp. 1977. Corvina

Popu
netek
am e
233., 2
Jólle
minde
világ
nemz
ezt,
az ók
nevezi.

E modern, vagyis a középkor folyamán szerepet ját
nemzetiségek létrejöttéről a római világ bukása kapcsá
szól.

A Földközi-tenger medencéjében a római világuralo
gyaluja, a római jog és közigazgatás bevezetése nyomá
mindenütt felbomlottak a régi nemzetségi kötelékek, eltű
tek a különbségek. Ahol a görög nyelv nem állt elle
mindenütt egy romlott latinság foglalta el a helyet, s „ne
voltak többé gallok, ibérek, ligurok, nóriaiak, valamennyi
rómaiakká lettek". Az újdonsült rómaiság azonban ne
a nemzetiséget, hanem csak annak hiányát fejezte ki. K
zös leple alatt így lassanként kialakultak, a Nyugat-Róm
Birodalom bukásának idejére pedig már megvoltak az
az elemek, amiket az „új nemzetek elemei"-nek tekinth
tünk. A „különböző provinciák latin nyelvjárásai egyre jo
ban eltértek egymástól; megvoltak még a természet
határok, amelyek Itáliát, Galliát, Hispániát és Afrikát r
gebben önálló területekké tették, s hatásuk érezhető vo
még". Szabad kibontakozásuknak egyetlen hatalmas ak
dály, a római birodalom óriási gépezete állta útját, amel
nek kizárólagos rendeltetése most már csak az alattval
kiszipolyozása volt.

Miután a germánok csapásai alatt széthullott a birod
lom élősdi gépezete, kibontakozhattak a modern nemze
ségek (i. m. 268–269., 275–276. l.).

Mint arra következtetni lehet, Engels a nemzetiséget
elsősorban nyelvi csoportoknak tekintette, bár korántse
kizárólag csak annak. Az I. Internacionálé Főtanácsán
1872. május 14-i ülésén a legnagyobb nyomatékkal mu
tott rá, hogy bár az írek az angol nyelvet használják, „m
den tekintetben különálló, saját nemzetiséget alkotnc
(Marx–Engels–Lenin: A nemzeti kérdésről. Bp., 19
168. l.).

Nyugat-Európa nemzetiségeit a római világ bukását k
vető négy évszázad, a legkorábbi középkor nagy produ
tumának, egyszersmind az elnyomott osztályok „alkotás
nak" tekintette. „...A legkorábbi középkor néptömkeleg

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Hevesi Szemle

1976 ... 3

1021 Vadász Endre

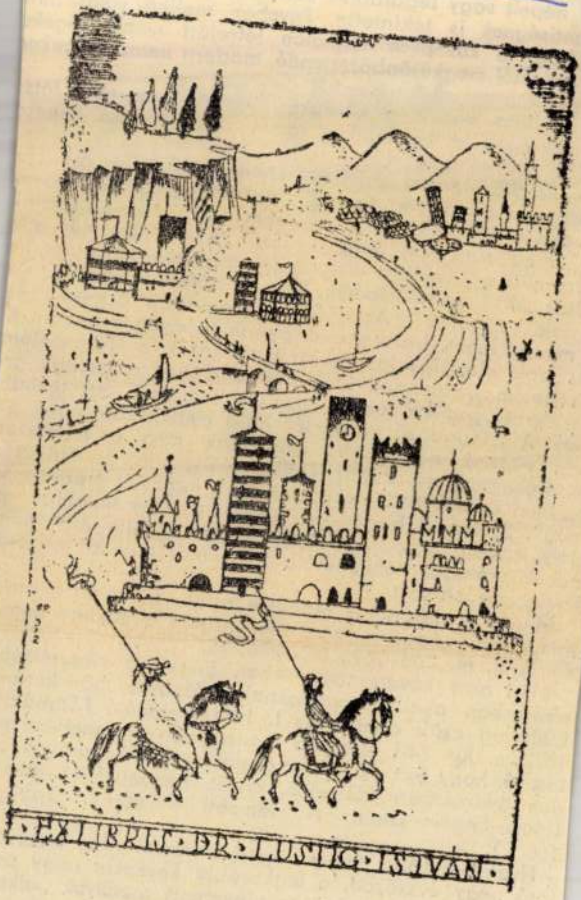

Vadász Endre rézkarca (1937)



KRITIKA

Vadász Endre emlékkiállítása

Mindig könnyű volt a debrecenieknek meggyőzni bennünket: a Művészeti Lexikon negyedik kötete olyan kitűnő rézkarcot reprodukál a szócikkhez, hogy sosem gyanakodtunk lokális elfogultságra, ha Vadász Endre iránt lelkesedtek. A Nemzeti Galéria őszi-téli emlékkiállításán aztán egész életműre való grafikasort láthattunk, amelyek méltók ehhez a *Halpiachoz* (mostani címén: *Halászbódék*). Tiszta lélegzetű táj- és zsánerkompozíciókat, alföldi, kisvárosi, vízparti ábrázolásokat — egy jellegzetesen e századi magyar és feltűnően egyéni értékű művészetet. Az 1901-

KRITIKA 1983/1

ben született egykori Glatz-növendék ugyanabból a Rembrandtra csodálkozó fény-tónushangulat felfogásból merített, amely a forradalmak után induló magyar rézkarcolókat rendre izgalomban tartotta a húszas években, ennek az évtizednek az elmúltával azonban (és még mindig pályája legelején) már a realitás jó ízével és a konstruktivitás érzékeny tagoltságával komponált egyéni lapokat.

Irodalmi párhuzamot keresve talán Nagy Lajos tömbös-érzékeny prózájához hasonlíthatók ezek a nyomtatott állapotrajzok. Tehát közvetlenek az emberábrázolásban, és mégsem fraternizáló-lekezelők, mint a kor kurrens paraszt festészete, egzaktak, de nem csikorgóak, mint a kor kevésbé kurrens, küszködő magyar konstruktivizmusa, s könnyedek, de nem könnyűek, mint az akkori kelendő művészet, s mint amilyen a látottak szerint Vadász kisebb jelentőségű piktúrája is.

Vadász Endre erős grafikája egy életmű abból a modern-realisztikus vonulatból, amely példa kellett volna, hogy legyen a felszabadulást követő új törekvések számára, s amely maga is része lehetett volna ezeknek a törekvéseknek, ha a negyvenhárom éves Vadász Endrét nem kergeti öngyilkosságba a fasiszta fajüldözés. Több ilyen életművel adósak vagyunk még magunknak; a törlesztéshez ilyen emlékkiállítások kellenek. A Vadász Endréé ugyan — ki tudja, miért — három évtizedet késett, de hála egykori városának, Debrecennek, kutató- és gyűjtőmunka után, oeuvre-katalógus birtokában, *az egész* ismeretében válogatták össze.

Kérdés, ki rendez emlékkiállítást ilyen fedezettel azoknak az elfeledett mestereknek, akiknek a hagyatékára nem ügyel egy nagy kulturális-múzeumi centrum. Művek, ha méltó utóéletet akartok, ne szülessetek meg kisvárosban, falun vagy budapesti belső kerületben!

(ró—)

Bebizonyosodott, hogy színészek sem tudják eljátszani a tézist, a panelt, a meg nem írt forgatókönyvet. De ennél a csődnél felháborítóbbnak érzem a gondolati csúsztatást. Nem tekinthetem pusztán egy rossz házasság leírásának a filmet, mert a cím többet ígért, azt, hogy valami lényegeset fog elmondani a paneléletről. Ehelyett bemutatta — múltja nélkül — egy sematikusan rossz házasság jelenét. Mit akar ezzel a rendező? Figyelmeztetni, hogy már itt tartunk, vagy hamarosan ide jutunk, s hogy sürgősen változtassuk meg önmagunkat? Annyira elzárta mindentől hőseit, hogy elhiteti velünk, csak ők a hibásak, s magukból kell kibányászniuk sorsuk megoldását. Holott ez a patthelyzet korántsem két ember hibájából adódott. Sorolni lehetne egyéb összetevőket: a lakótelep, mint intézmény, az értelmes munka hiánya — ezért képtelenek mit kezdeni üres idejükkel, mert sohasem tanulták, sem társadalmilag, sem lelkileg nincsenek felkészítve a férj, a feleség, a szülő szerepére. S az egész filmben sehol sincs egy viszonyítási pont, amihez mérhetnék magukat, amelyben tükröződve láthatnák magukat a hősök. Olyan ez a két ember, mint a tankönyvbeli ló, amin minden betegséget megmutatnak. Csak éppen egyetlen dolgot nem mond ki a film. Hogy van állatorvostan, és van állatorvos.

URBÁN MÁRIA

Guernica

Hatványozott hatásra törekszik új filmjével *Kósa Ferenc*. Már azzal is, hogy a *Guernica* címet Picasso megrendítő festményétől kölcsönzi, bár maga a kép szinte csak epizódszerepet kap a filmen. Egyszer lát-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 2

Alföld

Vadászat Endre

1021

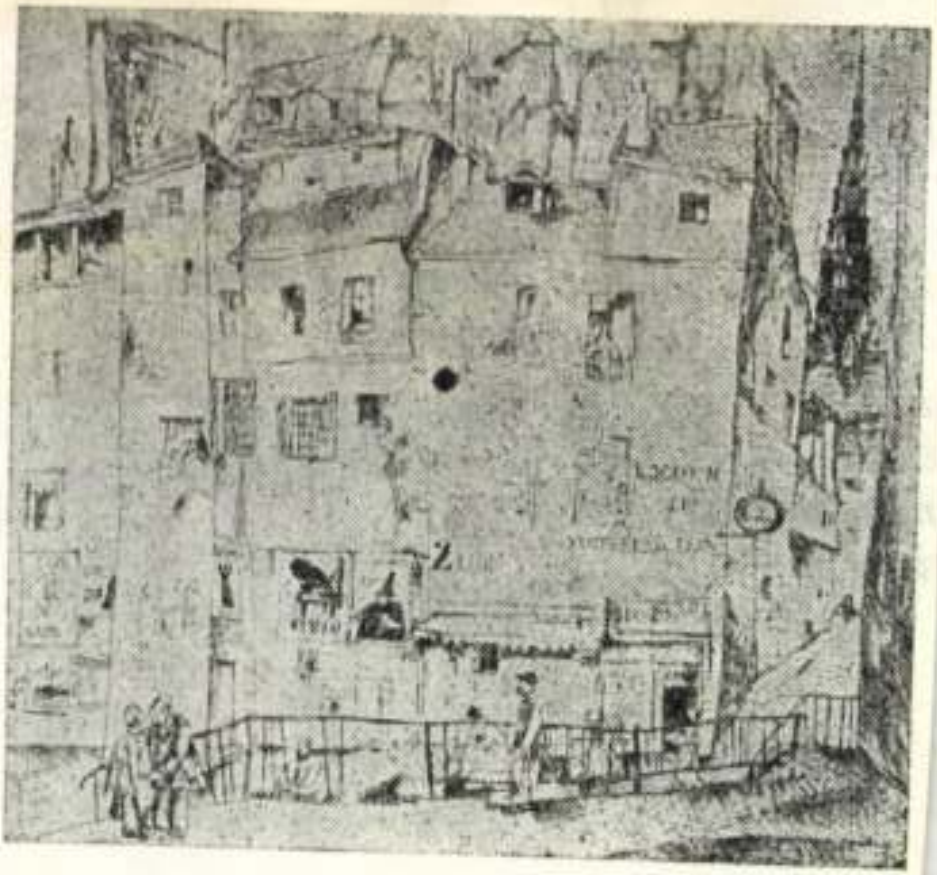

52

mindv
omomb

csak a
rgom é
a távo
kóbor
égre megpillantja otthona küszöbét,
rtezilált, szakadt batyuját
áról leemelvén,
dtan,
nyai földre
i.

Vadász Endre

VADÁSZ ENDRE

193	Vadászat	rézkarc	16.—
194	Festő	karc	16.—
195	Vasuti töltés		16.—
196	Kertész	karc	16.—
197	Végig a parton	karc	16.—
198	Alföld	karc	16.—
199	Uszoda		16.—
200	Köszörüs	karc	16.—
201	Faluvége	karc	16.—
202	Kinai árus	karc	16.

Magy Rézk. Univ. Egyesül. Nemzeti Szalon 1931 márc

K. — METALLGEGENSTÄNDE.

1751—1870.

ska. Orosz, 1873. — Trojka, Bronzefigur. Russisch, 1873.
tt bronz. Jelezve Peisser. Osztrák, XIX. sz. — Kind mit
Oesterreichisch, XIX. Jh.

, öntött bronz. Osztrák, XIX. sz. — Jagdhund mit Schild-
XIX. Jh.

l, rajta elől fehér alapon virágkoszoru és páros jelenet, hát-
ban. Páris, Biedermeier. — Notes, Deckblatt mit Maler-

iszü festett zománc, fehéralapu virágos medaillonnal. Fran-
Maleremail, auf weissen Fond Medaillon mit Blumen. Fran-

tett zománc, szines virágokkal. Francia, Biedermeier. —
erfassung. Französisch, Biedermeier.

goskék zománcos táblában, előlapján szines virágcsokor.
lichtblau emailliertes Deckblatt. Französisch, Biedermeier.

stett zománc, rézfoglalatban, előlapján fehér alapu medail-
, Biedermeier. — Visitkartenetui, Maleremail, Französisch,

r. Francia, XIX. sz. — Knabe mit Sense. Bronze, Fran-

négy delfinen nyugvó négyszögü óraház, félkörös tetején

az első párizsi napilapok, a párizsi ujság címet viselik, világosan áll előttünk az a főfonál, melyen a fejlődés vonala fut. Ez kettős: szellemi és technikai, mert a hírterjesztés fejlődése a nyomdászat technikai tökéletesbedésével nő. Figyelemreméltók magyar vonatkozásai: 1526-ban, a mohácsi vész után, szeptember 27-én jelenik meg ujság, egy felhívás nyugati országokhoz, melyben magyar honfiak segítségüket kérik a törökök ellen. Adatok vannak arranézve, hogy a kiadvány — ha csak rövid időre is — folyamatos volt és ezáltal Magyarország jogot formálhat arra, hogy itt jelent meg az első ujság Európában. A British Museum bír egy példánnyal e kiadványból és újabban találtatott egy Párizsban is, az École Nationale des Langues Orientales Vivantes könyvtárában. Az első időszaki lap Magyarországon — jóval a nyugati országok után — csak 1780-ban jelenik meg, irodalmi lapok pedig csak a XVIII. század legvégén, II. Lipót alatt. A „Magyar Muzsa", „Uránia", "Magyar Museum", „Aurora" stb. idéztetnek azzal, hogy egyik élete sem volt hosszú, befolyásuk sem volt jelentős. Az ezidőben megjelent tudományos lapoknak sem volt több szerepük. Mert, mint a szerző írja: „Mentségül meg kell mondanom, hogy egy szigorú cenzura elnyomta őket és gátolta kezdeményezésüket." A kötet második fele a francia nyomdaipar eredeti termékeit mutatja be; eljárások szerint csoportosítva: magasnyomás, offsetnyomás, mélynyomás. Bár művészi szempontból a franciák e lapoknál sokkal magasabbrendűt is produkálnak, technikailag tökéletesek, gyakran gondolkodásra és tanulmányozásra késztetők.

R. K.

SCHWEIZER REISE-ALMANACH 1938. HERAUSGEGEBEN VOM PUBLIZITAETSDIENST DER SCHWEIZERISCHEN BUNDESBAHNEN. SCHRIFTLEITUNG RENÉ THIESSING, BERN. Mi, gyengevalutájú országok lakói különösen nagy köszönettel tartozunk a Svájci Szövetségi Vasutaknak, hogy évről-évre elküldik hozzánk országuk szépségeinek csokrát. A XVIII. és XIX. század világhírű írói mint Svájc vendégei vonulnak el szemünk előtt, Fritz Traffelet 12 igen finom eredeti litográfiájában, melyek a tájat és a kort kitűnően elevenítik meg. A kötet fényképanyaga, mintha egy fényképvilágpályázat csupa elsődíjas képe lenne, annyira elsodálkoztatóan tökéletes. Az egész könyvön, szövegén, képanyagán, nyomdai kiállításán látszik az a gondos tárgyszeretet, mely a Svájcban minden vonatkozásban mindenkor megragadja az embert. Talán csak Victor Surbek rajzai maradnak a kötet egyéb része mögött vissza. Vagy talán csak túl sok van belőlük?

RK.

ÖSTERREICHISCHES JAHRBUCH FÜR EXLIBRIS UND GEBRAUCHGRAPHIK. WIEN, 1937. Az osztrák Exlibris Társaság évkönyvének 32. évfolyama, úgy megjelenésében, mint tartalmában az osztrák iparművészeti kultúra és tradíciótisztelet szép dokumentuma. A XVI. század exlibriséről szóló bevezető tanulmány után végigélvezzük a barokk exlibris stílusfejlődését, hogy azután az osztrákok által nagyrabecsült, prominens exlibrisgrafikus: Alfred Cossmann újabb munkáinak méltatását olvassuk Dr. Theodor Alexander tollából. Bár teljes mértékben megbecsülendőnek tartom a rézmetszés technikájának ezt a magas, ma szinte ritkaságszámba menő fokát, mégis kevésnek tartom szellemi szempontból a szőfűzésnek minduntalan visszatérő komplikáltnál komplikáltabb grafikai ábrázolását, mely gyakran az érthetőség és olvashatóság rovására megy. Az exlibris a szellemi termés legjavához, a könyvhöz tartozik, legalább annyira, mint a grafikához és alapvető kívánalomnak tartom, hogy a szellem legjobbjainak szférájába törekedjék. A humor oda tartozik, de a szójáték nem. Cossmann munkái pedig a második válfajba tartoznak. Berei Sóo professzor, a magyar kisgrafika gondos ápolója ismerteti lelkiismeretes alapossággal az exlibrist Magyarországon és talán nem rajta múlt, hogy a reprodukciós anyag nem mutatja túl előnyös világításban a külföld előtt grafikusaink képességeit. Vadász Endrének számtalan sokkal jobb lapját ismerjük, mint a könyvben reprodukáltat és szívesen láttuk volna Divéky József, Gara Arnold, Kolozsváry Sándor és Dallos Hanna egy-egy munkáját is leközölve. A Dr. Hans Ankwicz-Kleehoven tanulmánya keretében bemutatott új osztrák exlibrisek az osztrák kisgrafika sokoldalúságán kívül még azt is bizonyítják, mennyivel több grafikus fordul aktív érdeklődéssel az osztrákokközül az exlibris felé, mint minálunk. A leközölt exlibrisek legkülönbje Dr. Otto Hurm munkája (54. old. után: Exlibris Marco Birnholz), melynek betűkompozíciója klasszikusnak mondható. Az évkönyv kulturált tipográfiai elrendezése és a szép iniciálisok Emil Bröckl szaktudását dícsérik.

• TÁRSULATI • • KÖZLEMÉNYEK •

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET LEGÚJABB SZÁMA. Ezúton is értesítjük igen tisztelt Tagjainkat és Előfizetőinket, hogy a Magyar Iparművészet legújabb (4.) száma június hó végén fog megjelenni.

A TÁRSULATUNK KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1938. április 20-án a kiállítási bizottság tartott ülést Lakatos Arthur elnökletével, amelyen megjelentek Bodon Károly, Csépai Csavlek András, Devecska Ferenc, Hosszú István, Latabár Károly, dr. Procopius Béla, ifj. Payer József, ifj. Richter Aladár, Szablya János, Szathmáry István, Tálos Gyula, Vass Béla, és Helbing László titkár. Lakatos Arthur elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a társulat 1938. évi kiállítási programmja a következőképen alakult: berlini kézművesipari kiállítás, párisi, belgrádi és breslaui árumintavásárok, székesfehérvári kiállítás, kiskunhalasi kiállítás, társulati nagy kiállítás. Napirend előtt Szablya János úgy-

83.
MAGYAR IPARMUVESZET 1938.

vezető alelnök tekintettel arra, hogy Budapes Székesfővárosi Községi Iparrajziskola több tanára jelen volt, meleg szavakkal méltatta azt a szép kiállítást, amelyet az iskola 160 éves fennállása jubileumára rendezett és a társulat nevében legjobb szerencsekívánatát fejezte ki. Lakatos Arthur elnök, mint az Iskola tanára mindannyiuk nevében örömmel köszönte meg a megemlékezést. Ezután felkérésére ifj. Payer József előadó ismertette a legutóbbi albizottsági ülés határozatait. Bejelentette, hogy a berlini kiállítás előkészítő munkálatai a befejezéshez közelednek. Az anyaggyüjtés 22-én fejeződik be. A kiállítás május 28-án nyílik és július 10-én zárul. Az Ipartestületek Országos Központja a kiállításra társasutazást rendez. Szablya János megjegyezte, hogy az asztalosok és a bútortervezők idejében meg fogják kapni a szükséges utasí tásokat a szállításra vonatkozólag, Tudomásul szolgált. Előadó jelentette, hogy a társulat a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal felkérésére a belgrádi és breslaui árumintavásárokra négy vitrinre való anyagot bocsájt a Hivatal rendelkezésére. Tudomásul szolgált. Előadó jelentette, hogy az albizottság megkezdette az őszi nagy budapesti kiállítás előmunkálatait és a szervezéssel ifj. Richter Aladárt bízta meg. Elnök megjegyezte, hogy ez a kiállítás rajtunk kívül álló okokból — amelyeket mindenki ismer — tolódott el őszre. Ifj. Richter Aladár a kiállítás szervezése ügyében memorandumot dolgozott ki, s felkérte, hogy ezt a memorandumot ismertesse. Ifj. Richter Aladár memorandumában megállapítja, hogy van külön iparművészeti kultúra és így igen fontos, hogy az iparművészet egy országos kiállítás keretében mutatkozzon be. Ezt a kérdést azonban az iparművészeknek kell megoldani. Ötletszerű és rendszertelen időben rendezett kiállításoknak erkölcsi és anyagi értéke csekély, azonban, ha egy kiállítás rendszeresen ismétlődik, úgy az nagy eredményeket érhet el. Bejelentette, hogy a társulat és a Magyar Iparművészek Országos Egyesülete összefog e kiállítás megrendezésének kérdésében. Az ő szervezési programmja szerint a kiállításnak októberben kell megnyílnia, mintegy záróünnepeként a Szent István évnek. A kiállítással egyidőben iparművész hetet kell rendezni, s ezt megfelelően propagálni. Ez alkalommal nagygyülések, előadások, sajtópropaganda stb. kapcsolandók be a programmba. Az államvasutaktól kedvezményes utazás engedélyezését kell kérni s meg kell szervezni a kereskedőket. A kiállítás számára a leghelyesebb elnevezés: „Országos Iparművészeti Tárlat". A kiállítás számára megfelelő plakátot és kiállítási díjakat kell biztosítani. A tárlaton kizárólag oly iparművészeti alkotások kerüljenek bemutatásra, amelyek első ízben kerülnek nyilvánosság elé. A Magyar Iparművészek Országos Egyesületének érembizottsága is a tárlat alkalmával szándékozik érmeit kiadni. Az iparművészeket szakértekezletre kell összehívni a kiállítás anyagának biztosítása miatt. Kéri, hogy az anyagi ügyek és az adminisztráció lebonyolítására két külön albizottság szerveztessék. A tárlat intézményes biztosítására pedig a társulat tegye meg a megfelelő lépéseket. Szablya János örömmel hallotta ifj. Richter Aladár programmját és annak a reményének adott kifejezést, hogy ezen az alapon a tárlat a legjobban fog sikerülni. Javaslatára a kiállítási bizottság a programmot egyhangúlag elfogadta és úgy döntött, hogy azt a választmány elé terjeszti jóváhagyás végett. Hosszú István kérte, hogy a műiparosokat is támogassa a társulat. Tálos Gyula arra kérte a bizottságot, hogy Richter munkáját tettekkel és propagandával támogassa. Előadó ezután bejelentette, hogy a székesfehérvári kiállítás megnyitását az albizottság november hóban javasolja. A kiállítás installációjának tervezője mellé a társulat építő iparművész ösztöndíjas tagjai közül a sorrakerülőt mint segéderőt fogja beosztani. Ifj. Richter Aladár bejelentette, hogy egy fejérmegyei héttel tervezik ennek a kiállításnak a megvalósítását, amikor is a fejérmegyei és székesfehérvári népművészet és háziipar is nagy szerepet kapna. Szablya János javasolta, hogy az ottani ipartestületeket is be kell vonni a kiállítás előkészítésébe olyformán, hogy jó tervek után készítsenek egyes kiállítási darabokat. Latabár Károly, mint aki hivatalosan meg van bízva a fejérmegyei népművészet és háziipar kutatásával, bejelentette, hogy munkáját a kiállítás megnyitására be fogja fejezni. Tudomásul szolgált. Tálos Gyula javasolta, hogy a kiállítási bizottság ne állapítson meg fix sorrendet a kiállítások installatőrjeinél, mert nem szabad egy esetleg közben felbukkanó tehetség elől az érvényesülés útját elzárni. Többek hozzászólása után az az általános vélemény alakult ki, hogy a társulat eddig követett rendszere teljesen megfelelő az installációt tervező iparművészek kérdésében. A fiataloknak mindig alkalmat kell adni, hogy tehetségüket bemutassák s, ha a kiállítás tervezője és rendezője mellé segéderőt adunk, hogy a gyakorlati részt megismerje, ez csak hasznos lehet. Érvényesülési lehetősége mindenkinek meg van. A kiállítási bizottság ezt tudomásul vette. Szablya János megjegyezte, hogy arra kell törekedni, hogy a kiállítandó szobaberendezések lehetőleg rendelésre készüljenek az őszi tárlatra, s kér mindenkit, hogy ebben az irányban fejtsen ki propagandát. Elnök, több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 28.069. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Thiering Richárd.)

Vadász Endre, festő

— VADÁSZ ENDRE-emlékkiállítás nyílt a debreceni Déri Múzeumban. A kiállításon a művész múzeumokban őrzött és magánszemélyek által átengedett festményeit és grafikáit láthatják a nézők.

— : Hír

8.

Népszabadság Bp. 1976. dec. 22.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1975 JUN 11
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-736
SZABAD HAZAI SZÓ

DEBRECENI TERVEZŐ VÁLLALAT

közgazdász technikust

vagy megfelelő építőipari gyakorlattal rendelkező személyt keres irodai

tervellenőri munkakörbe

Jelentkezéseket a személyzeti osztályra kérjük.
Debrecen, Wesselényi utca 6.

A Debreceni Építőipari Vállalat alkalmaz: villamos berendezések érintésvédelmi és szabványszerűségi felülvizsgálatához, erősáramú villamosipari technikusokat az előírt vizsgával és legalább 3 éves gyakorlattal, tokozottgyártó részlegbe: lemezlakatos, villanyszerelő szakmunkásokat, férfi és női munkásokat betanított szerelőmunkára, karbantartó üzembe: tmk- és karosszéria lakatosokat, autószerelőt, szerszámgép karbantartót, debreceni és hajdúszoboszlói munkahelyeinkre kőműves, festő-mázoló, villanyszerelő, fűtésszerelő, épületasztalos, szakmunkásokat — brigádokat is — kubikosokat, betonozókat, építőipari könnyűgépkezelőket, üzemi és építőmesteri segédmunkásokat, gyors- és gépírókat, gépírni tudó üzemi adminisztrátort, éjjeliőröket, minden héten szabad szombat. Jelentkezés: Debrecen, Darabos u. 9—11., munkaügy.

Leíró könyvelőt és gépírót felvesz a Mg Mélyépítő Közös Vállalat Debrecen, Szotyori u. 80. Fizetés megegyezés szerint.

Felveszünk jó kereseti lehetőséggel azonnali belépéssel feldolgozáshoz, csomagoláshoz női dolgozókat, számlázót és két éven felüli gyakorlattal rendelkező gépkocsivezetőket. BARNEVÁL Debrecen, Diószegi út 1.

Gépírót, áruösszeállítót, raktári segédmunkást felvesz a Cipőkereskedelmi Vállalat debreceni lerakata. Rigó u. 1.

Hajdú-Bihar megyei Víz- és Csatornamű Vállalat azonnali belépéssel felvesz központi telepére gyakorlott szállításvezetőt, elemző közgazdászt, gyakorlott anyagkönyvelőt, árelemzőt, műszaki tervezői csoportvezetőt, építőipari normást. Jelentkezés: Debrecen, Hét vezér u. 21., személyzeti, oktatási és munkaügyi osztály.

MEZŐGÉP Központi Gyáregység — Debrecen, Szoboszlói út 50. sz. — azonnali belépéssel alkalmaz marós, esztergályos, lakatos, hegesztő, tmk villanyszerelő és szerszámgéplakatos szakmunkásokat, gépipari végzettséggel technológusokat, közgazdasági végzettséggel gyártáselőkészítőt, gyors- és gépírót, továbbá takarítónőket, segédmunkásokat, és főportást. Bérezés megegyezés szerint. Jelentkezés a munkaügyi előadónál.

Debreceni Vörösmarty Mtsz szárító üzemébe felvesz kisegítő munkásokat. Jelentkezni főagronómusnál, Bethlen u. 26. Telefon: 12-091.

Jó kereseti lehetőséggel felveszünk női dolgozókat, 40 órás munkahét, minden héten szabad szombat, törzsgárda és természetbeni juttatás. Jelentkezés Hajdúsági Bőrgyár Debrecen, Vágóhíd utca 3.

A Debreceni Házgyár felvételre keres villanyszerelő, esztergályos, autószerelő, karosszérialakatos, elektroműszerész, csőszerelő szakmunkásokat, valamint az előgyártóba segédmunkásokat. Jelentkezés a Házgyárban, Debrecen, Balmazújvárosi út 10.

(Panther darus) azonnali belépéssel felveszünk. Hajdú-Bihar megyei Vegyesipari Vállalat, Debrecen, Bellegelő 1102. Megközelíthető a 2—3-as autóbusszal.

AGROKER Vállalat targoncavezetői jogosítvánnyal rendelkező raktári munkást és gépírókat alkalmaz. Jelentkezés: Diószegi út 3—5.

Közgazdasági szakközépiskolát végzett fiatalokat adminisztrációs munkakörbe, valamint gyakorlattal rendelkező adminisztrátort két műszakos gépkocsi szervizünkbe azonnali belépéssel alkalmazunk. Jelentkezés: személyzeti vezetőnél. Szabadság útja 92.

Vasanyag ismerettel rendelkező raktári kiadókat és villanyszerelőt felvesz a Fémfeldolgozó Ipari Szövetkezet, Vágóhíd u. 3/A.

Gépészmérnököt, illetve technikust keres felvételre technológusi munkakörbe. Hajdú-Bihar megyei Vegyesipari Vállalat, Debrecen, Erzsébet u. 27. szám. Jelentkezés a vasipari osztályvezetőnél.

Takarítónőt azonnal felveszünk. Alföldi Vendéglátó Vállalat Ságvári E. u. 4.

Közgazdasági technikumi végzettséggel rendelkező bérszámfejtőt és iratkezelőt alkalmazunk. Jelentkezés Hajdú-Bihar megyei Moziüzemi Vállalat, Petőfi tér 10.

Építőipari Szállítási Vállalat, debreceni kirendeltsége rakodókat és autó-motorszerelőket vesz fel. Fizetés kollektív szerződés szerint. Jelentkezés a Déli soron.

Városi Tanács költségvetési üzeme felvesz építésvezetőt, gépésztechnikust és segédmunkásokat. Jelentkezés: Bartók Béla út 61. szám.

Városi Tanács költségvetési üzeme felvesz építésvezetőt, gépésztechnikust és segédmunkásokat, valamint az előgyártóba segédmunkásokat. Jelentkezés a Házgyárban, Debrecen, Balmazújvárosi út 10.

Egy 10 [illegible] (Panther darus) azonnali belépéssel felveszünk. Hajdú-Bihar megyei Vegyesipari Vállalat, Debrecen, Bellegelő 1102. Megközelíthető a 2—3-as autóbusszal.

AGROKER Vállalat targoncavezetői jogosítvánnyal rendelkező raktári munkást és gépírókat alkalmaz. Jelentkezés: Diószegi út 3—5.

Közgazdasági szakközépiskolát végzett fiatalokat adminisztrációs munkakörbe, valamint gyakorlattal rendelkező adminisztrátort két műszakos gépkocsi szervizünkbe azonnali belépéssel alkalmazunk. Jelentkezés: személyzeti vezetőnél. Szabadság útja 92.

Vasanyag ismerettel rendelkező raktári kiadókat és villanyszerelőt felvesz a Fémfeldolgozó Ipari Szövetkezet, Vágóhíd u. 3/A.

Gépészmérnököt, illetve technikust keres felvételre technológusi munkakörbe. Hajdú-Bihar megyei Vegyesipari Vállalat, Debrecen, Erzsébet u. 27. szám. Jelentkezés a vasipari osztályvezetőnél.

Takarítónőt azonnal felveszünk. Alföldi Vendéglátó Vállalat Ságvári E. u. 4.

Közgazdasági technikumi végzettséggel rendelkező bérszámfejtőt és iratkezelőt alkalmazunk. Jelentkezés Hajdú-Bihar megyei Moziüzemi Vállalat, Petőfi tér 10.

Építőipari Szállítási Vállalat, debreceni kirendeltsége rakodókat és autó-motorszerelőket vesz fel. Fizetés kollektív szerződés szerint. Jelentkezés a Déli soron.

Városi Tanács költségvetési üzeme felvesz építésvezetőt, gépésztechnikust és segédmunkásokat. Jelentkezés: Bartók Béla út 61. szám.

Gyors- és gépírót, konfekcióvarrót, őrportást, nem nyugdíjast és takarítót felvesz a Finomkötöttárugyár, Debrecen, Nyugati u. 5—7.

Kollegium. [illegible]agi út 11

A Gabonafelvásárló és Vállalat, Debrecen, kö meghatározott időre adn raktári munkára diákc mazújvárosi úti silótele őrt vesz fel. Jelentkezés Hámán K. u. 17. sz. a

Városi Tanács költsé me felvesz raktári segé raktári kiadót. Jelentk tók Béla út 61. szám a

A földesi Vegyesipari legalább 5 éves szakm lattal rendelkező építői kust keres műszaki raj állás betöltésére. Fizet zés szerint. Jelentkezn des. Újfalui u. 1. sz. a

Felveszünk fúvófest tos, gépszerelő, eszterg munkásokat, 18 éven fe vállalókat betanított l tergályos munkára és kást. Jelentkezés BM gyára, Híd u. 4., munk

A Kossuth Lajos Tud tem matematika intéze tér 1.) felvételt hirdet tori munkakörbe. Szak lattal és idegen ny rendelkezők előnyben. személyesen a hirdetés sét követő két munkan címen 10 órától 16 óra

Gyakorlott vegyésztec veszünk. Jelentkezés Gazdaságok szakszolg. boratóriumában, Debre ményi út 68., hátul a: Jelentkezés 16-án 8 óra

Érettségizett lányoka molónak üzemirnoki munkaügyi osztályra, kat segédművezetői gya festődébe betanított m ri munkaerőket, segéd és betanított munkára vesz. Szalaggyár, Beth

---

Felveszünk

jó kereseti lehetőséggel nyári szünidőre

16 éven felüli középiskolai tanuló lányokat

feldolgozáshoz és csomagoláshoz.

BARNEVÁL

Debrecen, Diószegi út 1.

FELVESZÜNK

gyakorlattal rendelkező

VEGYÉSZTECHNIKUST, GÉPLAKATO
AUTÓVILLAMOSSÁGI SZERELŐ
SZAKMUNKÁSOKAT, FÉRFI ÉS NŐ
BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT

Hungária Műanyag-feldolgozó Vá

Debrecen, Kishegyesi út.
Jelentkezés a munkaügyi osztályon.

APRÓHIRDETÉSEK

HÁZ

Hajdúszoboszlói üdülőtelepen 71 négyszögöl telken, kétszoba hallos, 48 négyzetméter alapterületű félig kész hétvégi ház eladó. Debrecen telefon: 13-671.

Eladó Hajdúszoboszlón 50 négyzetméter alapterületű, félig kész hétvégi ház, 60 négyszögöl telekkel a fürdő közelében. „Padlásszobás" jeligére a kiadóba.

Harmadik emeleti, garzon társasház, beköltözhetően eladó. „100 000 készpénz" jeligére a kiadóba.

Újszerű, háromszobás ház lebontásra, sürgősen eladó. Hatvani István u. 40.

Szoba, konyhás fél ház olcsón eladó. Kinizsi u. 51.

Bellegelő 418. sz. alatti ház szőlővel, pincével, présházzal eladó. (Barabásék.) Érdeklődni paci boltban.

50 000 Ft kp-vel és havi ezer forint törlesztéssel kertes családi házat vennék. Ajánlatokat „Megegyezés szerint" jeligére a kiadóba.

Családi ház eladó, Sámsoni út 12. alatt. A házigazda június 21—22-én a helyszínen tartózkodik.

Kétszobás kis családi ház, beköltözhetően eladó. Buj.

Egyszoba, konyha, spájz, fáskamrát cserélnék. Lorántffy u. 19., hátsó keresztépület, barna ajtó.

Első emeleti, étázsfűtéses, háromszobás, társasházi lakás OTP-átvállalással beköltözés előtt eladó. 13-411 telefonon munkaidőben.

Két különálló társas garzonlakást cserélünk kétszobás erkélyes lakásra. „Központban" jeligére a kiadóba.

Elcserélem Újpest központjában levő, egyszoba, hálófülkés, konyhás, 36 négyzetméteres, olcsó bérű lakásomat egy emeletig, hasonló debrecenivel. Megtekinthető szombat, vasárnap. IV. kerület, Liszt Ferenc u. 14. Fiák.

INGATLAN

Debrecen, Árnyas u. 4. sz. alatt Konzervgyár mellett 400 négyszögöl szőlőstelek eladó.

Hétvégi telek olcsón eladó. Érdeklődni Csapó u. 77. IV. 19.

Különálló egyszoba, garzon bútorozva házaspárnak június 15-től kiadó. Érdeklődni 4—6 óráig, Dienes János u. 25. III. 75.

Külön bejáratú kis szoba albérletbe kiadó. Rákóczi u. 30. Dánék.

Szerény alsós diákfiúnak albérletet adna pedagógus özvegye. Tanácsköztársaság útja 9. II.

Külön bejáratú szoba, konyha, bútorozva nő részére 300 Ft-ért albérletbe kiadó. Öreg János u. 19. Boldogkert.

Külön bejáratú szoba, két diák- vagy dolgozó lánynak kiadó. István út 54.

ÁLLÁS

Lakást adnék kevés házimunkáért szerény igényű asszonynak. „52 éves" jeligére a kiadóba.

Gyermekgondozást vállalok. Hajnal u. 11. Dörgőék.

Gépkocsivezető másodállást vállal. „Délután" jeligére a kiadóba.

[illegible] horren

HÁZASSÁG

25 éves, fizikai dolgozó megismerkedne házias lánnyal, esetleg elvált asszonnyal házasság céljából. „Piros szegfű" jeligére a kiadóba.

Társaság hiányában házasság céljából megismerkedne 52 éves elvált, független pedagógus hasonló végzettségű, művelt, szeretetre vágyó nővel. „Szeretet" jeligére a kiadóba.

BÚTOR

Rácsos gyermek[illegible] raccal eladó. Erzsé VI. 24. Érdeklődn

Szép szekrénysor két- és négyszem[illegible] kamié, ágyn[illegible] könyvszekrény, kis[illegible] nált szekrény, [illegible] szék, fotel, háló o[illegible] adó. Ótmalom u. 2/ u. folytatása.

Eladó ebédlőbútor[illegible] lődni este, Széchen 7/A.

Milánói szekrénys[illegible] eladó. Csapó u. 16

Eladó kétszemélyes rekamié, két fotel, 4 párnázott szék, egy asztal. Jánosi u. 59.

Eladó rekamié, asztal, szék. Kút u. 138.

Mindenféle szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 13.

14 db-ból álló cseh Kolombus garnitúra, gyerekheverő, gázos hűtőszekrény porszívó eladó. Érdeklődni 5 után, Béke útja 10—12. II. lépcső, II. em. 8. Biharyék.

GÉP ÉS SZERSZÁM

Balkaros bőrvarrógép eladó. Érdeklődni egész nap. Szenczi Molnár u. 3.

ÁLLAT

Keresünk [illegible] tén 200—400 alapterületű [illegible] rozás, esetleg [illegible] jára, melyet [illegible] vagy megvás[illegible] lag- és Zsin[illegible] cen, Bethlen [illegible] tező: Győri [illegible] 14-235.

Eladó jó [illegible] csempetűzhely sodronnyal, [illegible] lett-tükör és [illegible] lázsi, Tímár

Fiatal házas[illegible] rekkel eltart[illegible] kötne lakás[illegible] személyel. „[illegible] igére a kiad[illegible]

Dunyha, p[illegible] toll felvásá[illegible] Zs. u. 42.

Parkettozás

1021 grafikus

VADÁSZ ENDRE EMLÉKEZETE



Olasz városka (temperakép)

A két világháború közti magyar grafika egyik legjelentősebb mestere, a modern rézkarc Európa határain túl is jól ismert művésze volt Vadász Endre, akinek emlékét halála 31. évfordulóján idézzük. Rövid életének csúcsán vezető egyénisége volt a virágkorában levő debreceni grafikának, amelynek jó hírét nemzetközi díjakkal, megbízatásokkal, külföldi bemutatkozásokkal öregbítette.

Huszonhét évesen, 1928-ban jött Debrecenbe, itt élt 1936-ig, s itt tanított a zsidó gimnáziumban 1928—1933 között. Ekkor már a Fruchter-, a Szinyei-, a Wolfner-díjak tulajdonosa, s több művét megvásárolta a Szépművészeti Múzeum. 1929-ben és 1931-ben elnyerte a legmagasabb grafikai kitüntetést, a Zichy-díjat, 1929-ben pedig a barcelonai világkiállítás bronzérmét. A velencei biennálék, a monzai, a rotterdami, hágai, clevelandi, chicagói nemzetközi kiállítások állandó résztvevője. Művei bekerültek a hágai, clevelandi múzeumba, a legjelentősebb grafikai lapokba, könyvekbe. Nemzetközi és országos szereplései mellett aktív résztvevője volt a harmincas években a debreceni Ady Társaság, az Ajtósi Dürer Céh és a Műpártoló Egyesület tárlatainak. Előadásokkal és cikkekkel vállalta a modern művészet propagálását a debreceni napilapokban (1929-ben például ő köszönti a Képzőművészek Új Társasága debreceni bemutatkozását, 1930-ban a fiatal Magi Zoltán Kereskedelmi Kamara-beli tárlatát). Művészmunkatársa, illusztrátora, tanulmányírója az Ajtósi Dürer Céh folyóiratának, a Magyar Ex librisnek. A csoportos kiállítások mellett három egyéni tárlata volt Debrecenben, a Déri Múzeumban: 1932-ben, 1934-ben és 1936-ban. Ezek a bemutatók éppolyan eseményei voltak Debrecennek, mint itt megjelent két mappája: „Tíz rézkarc ex libris" és a „Vihar az erdőn". Mindkettő kiadója a Debreceni Officina, azaz Békés István volt. Könyvjegyei szép sorozatát is a Békés családnak készítette, valamint Soó Rezsőnek, Benkő Ferencnek, Némedi Gyulának és a debreceni Zsidó Gimnázium könyvtárának.

1936-ban Budapestre költözött, de az Ady Társasággal, s barátaival nem szakadtak meg a kapcsolatai. Alföldi témái, hortobágyi, debreceni motívumai vissza-visszatérnek rézkarcain, könyvjegyein. Pl. Nagy József ex librisén a Nagytemplom és a Csokonai-szobor jelenik meg, holland barátjának, Kuylen-nek ajánlott kisgrafikáin hortobágyi elemek tűnnek fel.

Vadász festményei, karcai, linói utalnak arra a gazdag tájélményre, amelyben rövid élete alatt alakította művészetét. A mohácsi művésztelepen számtalan karca a dunai halászokról, a sokácokról. Bajai temperaképei, grafikái a bajai Sugovica, a halpiac, a vásár tarka forgatagát, színes világát idézik. 1929—30-ban több változatban készített rézkarcokat a debreceni kertészetről, a sík téli tájról, az időjárással viaskodó alföldi emberekről. 1937-es balatoni lapjain a végtelen víz és a tájba olvadó ember panteisztikus összhangját fogalmazza meg, a budai régi házakat bemutató karcain az ódon hangulatot.

A harmincas években többször járt feleségével (gyakran Kuylen családjával együtt) külföldön. „Svájci téli táj", „Tengerpart", „Francia Riviéra", „Piranói móló", „Olasz utca" olaj- és temperaképei, valamint több száz grafikai lapja utal élményeire. Olasz vedutáiból pl. „Római részlete", „Piranó"-ja, „Firenzé"-je, „Ponte Vecchió"-ja, a „Savonarola cellája" mutatja, mi és mennyire hatott érzékeny művészetére. A többnyire pasztellhatású akvarellel színezett karcain Vadász játékossága, fantáziagazdagsága, üdesége ragadja meg a nézőt. A hitelességen túl, sőt az előtt a hangulat megragadása érdekelte. Karcainak, metszeteinek elemei: intim terek, trattóriák, apró hidak, szobrok, régi kis utcák, csónakok, s bennük, mellettük beszélgető, csendesen szemlélődő, vagy hálót javító, bódék mélyén árut válogató kisemberek.

Vigasztalan feketéit kevés fénynyel megtörő „Nyomortanyá"-ja letargikus, „Cirkusz"-a, vagy „Falu vége" c. cigányéletből merített műve a vidám, színes külső mögött siváságot sejtető. „Pihenő" alakja monumentalitásában is magányt sugalló, „Szélmalom" c. linója misztikus, Don Quijote-i hangulatú. Alkatához a rézkarc állt legközelebb, ez is alkotja grafikai életműve zömét, s ezzel vált világhírűvé. Karcain hajszálvékony vonalakkal fogja össze a kompozíciót, kis felületen tömeget jelenít meg gyakran (pl. „Cirkusz"), vagy hatalmas tájat fog át („Végig a part mentén", „Bajai halpiac", „Sürgönypóznák"). Némelyet e hatások miatt érzünk Breughel-osnak. Valóban: Vadász tisztelte a németalföldieket, merített témavilágukból, látásmódjukból, de mindezt a korabeli magyar élet hangulataival, ízeivel telítette saját ízlésének megfelelően átalakította. „Korcsolyázók" c. művén maga írta le a szegélyre: „aprés Breughel", vagy „Harmadosztályon" c. metszetén: „aprés Daumier". Ez utóbbi művén nemcsak a témaválasztás, de a szociális érzékenység is rokonítja a nagy francia mesterrel: vonaton ülő erőteljes, gyermekét tartó nőalakjával a jövőbe vetett hitét fogalmazta meg.

Ez a jövő azonban egyre bizonytalanabbá vált Vadász Endre előtt a háború kitörésével. Művei hangulatán érezni a szorongást, majd a növekvő félelmet. A negyvenes években egyre több fehér, szürke, téli temperaképet fest, grafikáinak elemei apró jelzések, majd sikoltások. Mintha Radnótit idézné két újévi köszöntő lapja. Az 1940-es kisgrafikán szöges drót keríti be a szántóföldet, rajta elárvult madár, alatta sarló, lekaszált virágokkal. Az 1942-es apró karcán viharos tengeren hányódó hajó, PAX zászlófeliratával, s félve a hajóra dőlt angyalalakkal. Mintha megérezte volna a finom, törékeny Vadász Endre, hogy ilyen szöges drót és bizonytalan sors vár rá. 1943-ban a szajoli munkatáborba viszik, erről az időszakról még hírt adnak ólomosszürke egű „Szajoli telep" temperaképei, akvarelljei. 1944-ben, a gödöllői táborban már nem titkolja barátai előtt félelmét, s azt, hogy e bizonytalanságban nem bírja tovább. 1944. június 3-án itta ki a magánál hordott mérget, felesége is követte pár nap múlva. Az a finom, érzékeny idegzet, amely minden szépségre reagált, nem bírta a már észlelt és még várható borzalmakat.

Sz. Kurti Katalin

ök tízezer napja

ság megítélése, a szakmai
er? Változtak a közvetlen
ntű irányítók, és velük
irányításának szemlélete,

követni ezt úgy, hogy az
n ellentmondásba korábbi
utattam Józsi bácsiról be-
nikor egymással szemben
úen berendezett elnöki iro-

egtagadtam, hogy kendert
ink — mondta. — Persze,
lett volna! Ma könnyű ki-
majdnem a fejemet vették
gy meg kellett alkudnom
al is nehéz volt megbékél-
er csak formailag teljesí-
okat, s közben csináltuk,
ttuk. Amikor a tényleges
redményességnél fontosabb
l elrugaszkodott rendeletek
valósuljanak, akkor a kö-

mert sokan csak a hintót
meg a Volgát látták... Elő-
szor biciklivel jártam a ha-
tárt, majd parasztszekérrel.
Csak később lett hintónk...
Meghallottam, hogy az egyik
munkahelyen valaki megje-
gyezte: „Megjött az uraság".
— Adja csak ide a kapáját,
János bácsi! — mondtam
neki —, aztán üljön fel a
hintóba, legyen maga az ura-
ság... Megijedt az öreg. Ta-
lán akkor gondolt először ar-
ra, hogy azon a hintón sok
gondot kell elvinni.

Elnök társai közül többen
irigylik. Hallottam rosszmájú
véleményt, mely szerint
„könnyű a Bognárnak, akkor
is jól megy a tsz, ha felé se
néz..." Valaki azt válaszolta
rá: „Azért van, mert beleva-



Vadász Endre
Arg. fi. Mindvéti

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1983 MÁR 2 6

1021



Ponte Vecchio. Vadász Endre grafikája.

(A Nemzeti Galériában rendezett kiállítás anyagából.)

1021

Vadász Endre festőművész

1982.X.28. Televizió 2 S.Gyné

TV hiradó 2

- Ma délután a Magyar Nemzeti Galériában Vadász Endre képeiből rendeztek emlék kiállitást. Az 1901-ben született festőről vajmi keveset tudunk. Fiatalon, 1944-ben, a háboru áldozataként hunyt el. A modern magyar rézkarcolásnak Európa határain tul is ismert egyénisége volt. Állandó résztvevője a Munkácsi céhnek, a Szinyei társaságnak, az Ernst muzeum kiállitásainak, de részt vett a velencei biennálékon, a Magyar Rézkarcoló Müvészek Egyesületének európai és amerikai csoport tárlatain. Olaj és tempera képei, aquarelljei egyre több lakás falára és közgyüjteménybe kerültek. Mindezek alapján bátran elmondhatjuk, hogy sikeres, ismert alkotó volt. Korai tragikus halála után azonban életmüve feledésbe merült. Önarcképet itt, a Galéria kiállitásán nem találtunk, ám a véletlen kegyes volt hozzánk, az ünnepi megnyitón találkoztunk Bartos Lilivel, az egykori diáktárssal, aki még ma is nagy szeretettel őrzi a Vadász Endrétől kapott fényképet.

MAGHY ZOLTÁN:

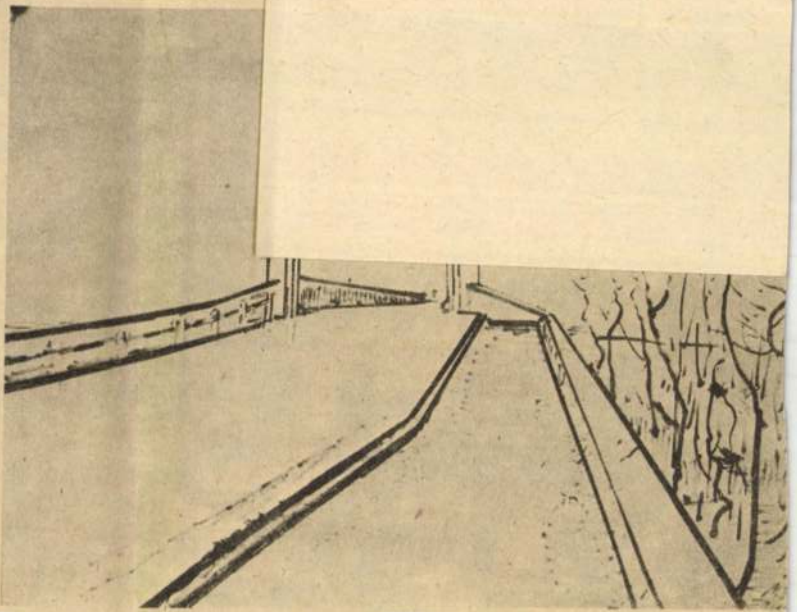

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1916 FEB 22

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Vadászon Endre

Vadász Endre: Olasz táj híddal 1021



szsé

teg

Az utóbbi években meg-
érettek a feltételei Szegeden is annak, hogy szervezeti és ezen túl tartalmi, valamint szakmai egység jöhessen létre a gyógyító, a megelőző tevékenységet folytató tanácsi intézményekben. A felmérések, a sokrétű konzultációk egyértelművé tették, hogy a korábbi terveknek megfelelően *a megyeszékhelyen két gyógyító- és megelőző intézmény kialakításának, illetve fenntartásának van reális alapja:* a felnőtt betegeket ellátó kórház-rendelőintézetnek, s a gyermekkórház intézményi egységének. A kórház-rendelőintézet együttesen biztosítja annak feltételeit, hogy a gyógyító, megelőző ellátás egységes elvek alapján történjen; a kórházi és a kórházon kívüli ellátás elkülönültsége csökkenjen; jobban ellenőrizhetővé és

m a
műszerek, az alloeszközök kihasználása hatékonyabb legyen. Ma már lényegében adottak a lehetőségei a megyeszékhelyen a magasabb szintű, hatékonyabb orvosi ellátásnak.

A fokozottabb ellátás érdekében kidolgozták a „beteg útját" a körzeti orvostól a fekvőbeteg-osztályig, illetve a klinikák adott betegséggel foglalkozó osztályáig.

Az egészségügyi intézmények integrációjával gazdag lehetőség nyílt a műszerellátás jobb megszervezésére, a munkaerő ésszerűbb kihasználására, de még a karbantartás, s más gazdálkodási, költségvetési, műszaki gondok jobb megoldására is.

Az orvostudományi egyetem és a kórház-rendelőintézet viszonyára a kölcsönös segítőkészség a jellemző

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Vadász Éva, építész

1977 DEC 30

A második otthon

Számos 1094 nem magyar származású képzőművész választotta második otthonául Magyarországot. Két ok is közrejátszik ebben: a házasság magyar nővel, de latba esik a választáskor hazánk fejlett képzőművészeti élete.



(Fotó: Fényes Tamás)

Mitsui Sen otthonában

Mitsui Sen ismert japán szobrászművész. Számos nemzetközi kiállításon szerepelt már sikerrel. Római kiállításán ismerkedett meg Vadász Éva építészmérnökkel, akit feleségül vett.

A házaspár most Budapesten él és Sen itt alkotja az építészettel rokon non-figuratív műveit.

s ebben az időben festményeit is – amíg 1943-ban a szajoli, 1944-ben a gödöllői munkatáborban elszenvedett fizikai, de elsősorban lelki sérülések miatt végzett életével. Mindeddig párhuzamosan említettük a festőt és a grafikust. A kettő közül kétségtelenül a vonalak, a karcoló tű mestere a jelentősebb – a pálya kezdetét és végét azonban főleg a festő művei jelzik.

A húszéves Vadász Endre sötét tónusú önarcképen ábrázolja magát; a finom átmenetek, a kivillanó fehér inggallér, akárcsak édesanyja arcképe, az évtizedekkel korábbi mestereket idézik. Ezek a művek azonban csak a mesterséget tanuló fiatalember gyakorlatai, hasonlóan a Rouault-ra vagy a német expresszionistákra utaló Angyali üdvözlet, vagy a későbbi *Alföld* című erős színkontrasztokkal, darabos ecsetvonásokkal festett műhöz. A festő első, mondhatni népies korszakára elsősorban talán Fényes Adolf tett hatást. A Fényesről leírt Németh Lajos-sorok Vadászra is érvényesek: „passzív, leíró jellegű művek ezek, a szentimentalizmussal elegy szociális érdeklődés fontosabb a sajátos esztétikai, festői problémák elemzésénél". Tápéi, mohácsi olajfestmények, temperák ezek, utca-, szobarészletek, egy csendélet, sokác lányok népviseletben. Köztük a Szinyei Társaság pályázatán díjat nyert *Rézi* (1928). A képen folyópart előtt állítja be a lányt, kezét székre helyezi: inkább a kor által igényelt, a folklórt, az embertípust megmutató műről, mint maradandó értékről van szó.

Sokkal fontosabbnak látszanak a következő korszak művei, melyek egyik csoportjával kapcsolatban a japán metszetek, valamint Vaszary János könnyed, franciás festményei, a másikkal kapcsolatban Aba Novák Vilmos művei említhetők. Aba Novákot elsősorban az olaszországi, részben a nagybányai képek juttatják eszünkbe. A *Vásár* (1934) színes tömege, az *Olasz városka,* a *Riviera* (1938), az *Olasz városka hegyen* házfalai, kirobbanó színei, a szűk utcák, sátorközök forgataga idézik a római iskola legnagyobb mesterét. Az itáliai tanulmányutak alkotásai mellé tehetjük a *Zebegényi táj*at (1935), a *Zebegény*t, melyek a kápolna, a temető motívumából is az életet, a dinamikus mozgást, színeket bontják ki. Sajátos kísérlet, derkovits-i rokonságra utal a zölddel-kékkel-vörössel lazurosan megfestett 1931-es *Bajai halpiac.*

Ezekben az években azonban a „fehér művek" a legfontosabbak, ezek idézik az említett japán fametszeteket. A *Falu télen,* a *Befagyott folyó,* a *Vadászok,* a *Falurészlet* magas nézőpontból ábrázolják a tájat; finom fehéret, szürkét, alig-alig kivillanó vöröset, kéket, narancsot használ munka közben. Finom vonalak jelzik a kontúrt, a tájat apró alakok népesítik be; az 1934-ben festett *Kovácsműhelyen* kistotálba hozza a képet, a finoman egymásba olvadó színek még részletgazdagabb környezetet, még több emberi melegséget koncentrálnak. Mozdulat, szín alig van a fehér korszak festményeiben, szinte a tér is eltűnik, hiszen a kontúrok inkább jelzik, mint behatárolják – a fehér, havas tájban kialakuló emberi élet mégis bensőséges; Vadász nemcsak a részletekben, hanem a lényegben, a szellemi tartalomban is realista.

A harmincas évek végétől, de különösen a negyvenes években hidegebbek lesznek a színek, tovább csökkennek a részletek, szinte teljesen eltűnik a földi környezet és a légkör közötti határvonal. Bajai képein (*Baja, főtér,* 1943.; *Halpiac Baján,* 1942.; *Sugovica,* 1942.) ugyan felvillannak még a vörösek, sárgák, a házfalakon, sátrakon; a legtöbb alföldi tájat, folyópartot, néhány hegyes részletet ábrázoló festmény azonban a legnagyobb reménytelenségről, ennek kényszerű elfogadásáról és tökéletes megjelenítéséről szól. A *Vízimalom a Dunán,* a *Halászbárkák* (1941), a *Téli táj* (1942), az *Erdei út* (1942) alacsonyan elhelyezett horizonttal, összemosódó kékes-zöldes-szürke színekkel beszél arról, hogy Vadász lelkiállapotát a borús, végtelen ég fejezi ki. A *Balatonparton* azonban a szinte egyszínű szürke ég, a vízen haladó apró hajók előtt a kép bal alsó sarkában japános finomsággal ábrázolt növényrészlet és embercsoport: az utolsó lehetőség, az esztétikum.

Ezután jött a munkatábor, Szajol, Gödöllő. Erről a szenvedés lapszéli jegyzetei, odavetett akvarellek beszélnek: *Szajoli táj, Szajoli gazdaság, Szajol puszta.* Néhány ceruzavonás, pár szín – de a végtelen ég alatt, a tanyák, boglyák előtt még mindig a munkás, a pásztorkodó ember jelenik meg.

A grafikai életművel kapcsolatban – bár mennyiségében és eredményeiben sokkal je-

1021 grafikusművész

A vonal szerelmese

Vadász Endre emlékkiállításáról

1901. február 28-tól 1944 júniusáig élt. Halálának pontos dátuma egyelőre ismeretlen. A gödöllői munkaszolgálatos táborban lett öngyilkos június harmadikán, az egyik budapesti katonakórházba szállították – nehéz megállapítani, még hány napig élt. Radnóti Miklóshoz, Ámos Imréhez és sok máshoz hasonlóan pusztult el; vele egyidőben lett öngyilkos a felesége is.

Az 1973-ban megjelent Művészeti kislexikon az életrajzi adatok ismertetése mellett a következő rövid mondattal méltatja művészetét: „rézkarcai és fametszetei népszerűek voltak". A minősítés igaz – ahogyan azonban a Déri Múzeumban rendezett emlékkiállítás mutatja, az életmű nagyságához képest semmitmondó. Az emlékkiállítást a Déri Múzeum, a szegedi Móra Ferenc Múzeum, a bajai Türr István Múzeum, a Nemzeti Galéria anyagából, valamint magántulajdonból származó művekből Sz. Kürti Katalin művészettörténész úgy rendezte, hogy nemcsak a grafikust, hanem a festőművészt is megismerhettük.

Nem először emlékezünk Vadász Endrére. A szegedi születésű művésznek 1971-ben szülővárosában rendeztek emlékkiállítást, Debrecenben pedig az Ady Társaság jubileumi tárlatán, 1947-ben mutatták be az akkor három éve halott művész néhány alkotását. Vadász Endre pályája ugyanis egyaránt kapcsolódik Szegedhez és Debrecenhez – de Budapesthez, s a külföldhöz, elsősorban Olaszországhoz is.

A húszas években, 1922–27 között a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkár tanítványa volt, a mester mellett tanársegédként is működött. Ettől az időtől kezdve igen sok díjat nyert: 1923: Fruchter-díj; 1924: a Szinyei Társaság kitüntető elismerése; 1927: a Wolfner életkép-díj; 1929: utazási ösztöndíj, a barcelonai világkiállítás bronzérme; 1931: Zichy-díj. 1929-ben érkezett Debrecenbe, akkor már jónevű festő- és grafikusművész volt, 1933-ig a zsidó gimnáziumban tanított. Tagja lett az Ady Társaságnak, az 1935-ben alakult Ajtósi Dürer Céhnek; már korábban országos jellegű grafikai egyesületek – a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete, a Magyar Exlibrisgyűjtők és Kisgrafikabarátok Egyesülete, a Munkácsy Céh – tagja. Így tehát 1929-től egy kitűnően képzett, addig is magas színvonalon dolgozó művész kapcsolódott be nyolc évre – 1936-ig – az élénk debreceni szellemi, művészeti életbe. Bár sokat festett ebben az időben, készített fa- és linóleummetszetet is, mégis mint a rézkarc vezető mesterét tarthatjuk számon.

A Déri Múzeumban 1932-ben, 1934-ben, 1936-ban rendezték meg egyéni kiállítását; 1935-ben Békés István író, a Debreceni Officina vezetője adta ki a *Vihar az erdőn* című Békés elbeszélő költeményhez készült hét linóleummetszet-illusztrációt és a *Tíz rézkarc ex libris*.

1936-ban Budapestre költözik, néhány évig elsősorban a Tamás Galériának dolgozott, 1937-ben jelent meg *Budapest* című albuma. *Haláltánc* című albuma Szegeden, 1936-ban *Hazatérők* című műve Budapesten, 1938-ban jelent meg. 1940 után egyre kevesebbet dolgozott megrendelésre, egyre függetlenebbül fogalmazta meg grafikai lapjait,

legjobban. Egyik 1940-es üdvözlő lapjuk: a
levágott virággal. A Nap a horizonton, a kép felső részén fenyegető sötét folt – a drótot tartó karón azonban madár ül. Még, vagy már? Nem tudjuk, hisszük: érvényes mindkettő, és ezért jelentős ez a kis lap. 1941-es üdvözlő lapjukon pedig ketrecbe zárt szárnyas angyalt vesz körül a röhögő, gúnyolódó tömeg. Mivel a lap jogászembernek készült, a motívum utalhat a jogra, de elsősorban az általában vett emberi jogra, a fenyegetett emberi szabadságra is.

Anélkül, hogy tovább sorolnánk a grafikai műveket, megállapíthatjuk, hogy az emlékkiállítás nemcsak a debreceni, hanem az országos grafika szempontjából is igen jelentős művészt mutat be. Annak ellenére, hogy a festmények és a grafikák egy része magántulajdonból megszerezhetetlen; és a rendelkezésre álló két kis teremben a meglevő anyag is nagyon nehezen mutatható be. Sz. Kürti Katalin igénybe vette a Megyei Könyvtár félemeletén levő tárlókat is: itt helyezték el Vadász Endre néhány grafikai mappáját *(Vihar az erdőn, Budapest, Tíz rézkarc ex libris)*. Bár a festészetben Vadász nem alkotott olyan kerek egészet, mely a következő nemzedékekre hatást gyakorolhatott volna, grafikái, tematikájuk és vonalkultúrájuk, realista szemléletük miatt korszakot jelentenek a magyar rézkarcolás történetében. A kiállítást, amely az Ady Társaság képzőművészeit bemutató sorozat első eseménye volt, Vadász Endre erényei, az anyag teljessége – ez a rendezés érdeme is – miatt a megye határain túlmutató, országos jelentőségű rendezvényként kell számon tartanunk.

SZABÓ ERNŐ



MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977
2
Alföld
Vadász Endre

lentősebb a festőinél – sokkal nehezebb a helyzetünk. Nemcsak azért, mert az önálló grafikák mellett igen sok ex librist, alkalmi lapot is készített, hanem azért is, mert az életműben a rézkarc mellett linóleummetszeteket és fametszeteket is találunk. Mindenesetre: eddig is felfedeztük „szociális érdeklődés"-ét, ez az érdeklődés grafikáiban fokozottan jelentkezik. Alföldi, folyóvidéki tájak; hajóvontatók, halászok, halárusok, tanyai, falusi emberek, cirkuszosok bukkannak fel a rézkarcokon – egy nagy létszámú népréteg élete mutatkozik meg, a maga realitásában, száműzve az idillt ugyanúgy, mint a heroizálást. A lapokra leginkább a groteszk báj jellemző.

Technikai felkészültségét mutatja az igen korai *Tél* (1920): néhány perspektivikusan összetartó vonallal (sínek, telefondrótok) érzékelteti a táj kiterjedését; a távolban felbukkan a mozdony, a hóba süppedt tájban csak néhány háztető jelzi az életet. A fehér korszak festményeinél megfigyelhető könnyed vonalak, a részletek sokaságából a fontosak kiemelése, azok kompozíciót-szervező erőként való szerepeltetése rézkarcaira is jellemző. Ami a tematikát illeti: felbukkannak a hajtóvadászatok szereplői, a folyami hajósok, a hajóvontatók, a fatelepen, a kertészetben dolgozók, az esős, szeles országutak vándorai, legeltetők, halárusok, vándorcirkuszosok. A hajóvontatóknak egész sorozatot szentelt. Az *Esős táj hajóvontatókkal* című rézkarcon a négy kötelet vontató ember hajlott, megfeszített alakját az előttük haladó, terhet cipelő férfi mozdulata ismétli; a pillanat, de az ábrázoltak egzisztenciális helyzete reménytelenségét is megerősíti a folyón megdőlten haladó hajó. A *Tiszapart* (1935) című művön a felülnézetből ábrázolt bárkák elsősorban kompozíciós feladatot jelentenek számára, de a *Vízimalmok* (1929) zsákolói, vagy a *Köszörűs a Dunaparton* (1931) ágrólszakadt halászai, köszörűse arról beszélnek, hogy az itt élő típusokat, azok kiszolgáltatott helyzetét is jól ismerte. A vándorcirkuszosok világa is egész sorozat rézkarcra ihlette (*Cirkusz*, 1932; *Cirkusz; Cirkusz előtt*, 1933; *Cirkusz a Duna mellett*), de nem a harsány látványosság, hanem a néző és a művész viszonya ragadta meg, és az a lelki, egzisztenciális állapot, amely a dobogóról lelépő, hétköznapjaikat élő cirkuszosokra jellemző. A *Férfi tehenekkel* (1928), a *Puszta gémeskúttal* (1927), az ember és az állat bensőséges viszonyáról mutat részleteket: ezek azok a rézkarcok, amelyek a grafikus Vadász Endre másik erényét is megmutatják: a sötét-világos felületek ellentétét is mesterien aknázta ki. Ennek a stílusnak, mely elsősorban 1929-ig, olaszországi tanulmányútján készült karcait (*Múzeumban, Savonarola cellája, A dóm* stb.) jellemzi, erényeit átmentette későbbi, finom vonalakkal, lazább szerkesztésmóddal dolgozó korszakára is.

Hogy az anyagkezelés tökéletes ismeretében milyen hatásokat ért el, kitűnően mutatja a *Műterem* című rézkarc, vagy az 1931-es *Nyaralás*, amelyen fekvő helyzetből saját rajzoló kezét, kinyújtott lábát nagyítja ki; vagy egészen korai rézkarc *Önarcképe*, vagy ex libriseinek egész sora. A kiállításon külön tárlókban, megrendelők szerint rendszerezte Sz. Kürti Katalin a nagyszámú bemutatott ex librist. Leírták már Vadász Endréről, hogy számára az ex libris-megrendelő modell volt, hogy könyvjegyei is a legmagasabb színvonalon, az egyéniséget megjelenítő erővel készültek. Jó példa erre Fáy Árpád könyvjegye, melyen a zenei stb. ábrázolásokat magába foglaló „F" betű szárához pórázra kötött pulikutya tartozik; vagy dr. Lustig István egyik ex librise, melyen a jogászemberről a furulyázó vezetőjük után libasorban kacsázó paragrafusok beszélnek.

Amit a festményeknél a korai népies korszak jelentett, némileg azt jelentették a grafikák között Vadász Endre 1936 után, a budapesti Tamás Galériának készített színezett rézkarcai, alkalmi lapjai. Igaz, hogy ezeket is nagy mesterségbeli tudással készítette, de a színezés miatt éppen a vonalkultúra veszítette el erejét. A színezett lapok népszerűsége viszont nagyon csábító lehetett számára, ezt bizonyítja igen sok – nyilván a megrendelő kívánságára is így készült – ex librise, alkalmi grafikája.

A negyvenes évek elejétől a festményeknél úgy beszélhetünk új korszakról, hogy a festői életművet mégis befejezetlennek találjuk. A grafikáknál, bár a Tamás Galéria korszaka után nem mutat az emlékkiállítás igazi minőségi változást, mégis szinte kerek, nagy életműről beszélhetünk. Hogy mennyire kapcsolódott – a sokszor rutinmunkát kívánó művek készítése közben is – korához, azt két lappal világíthatjuk meg

alföld

6 forint

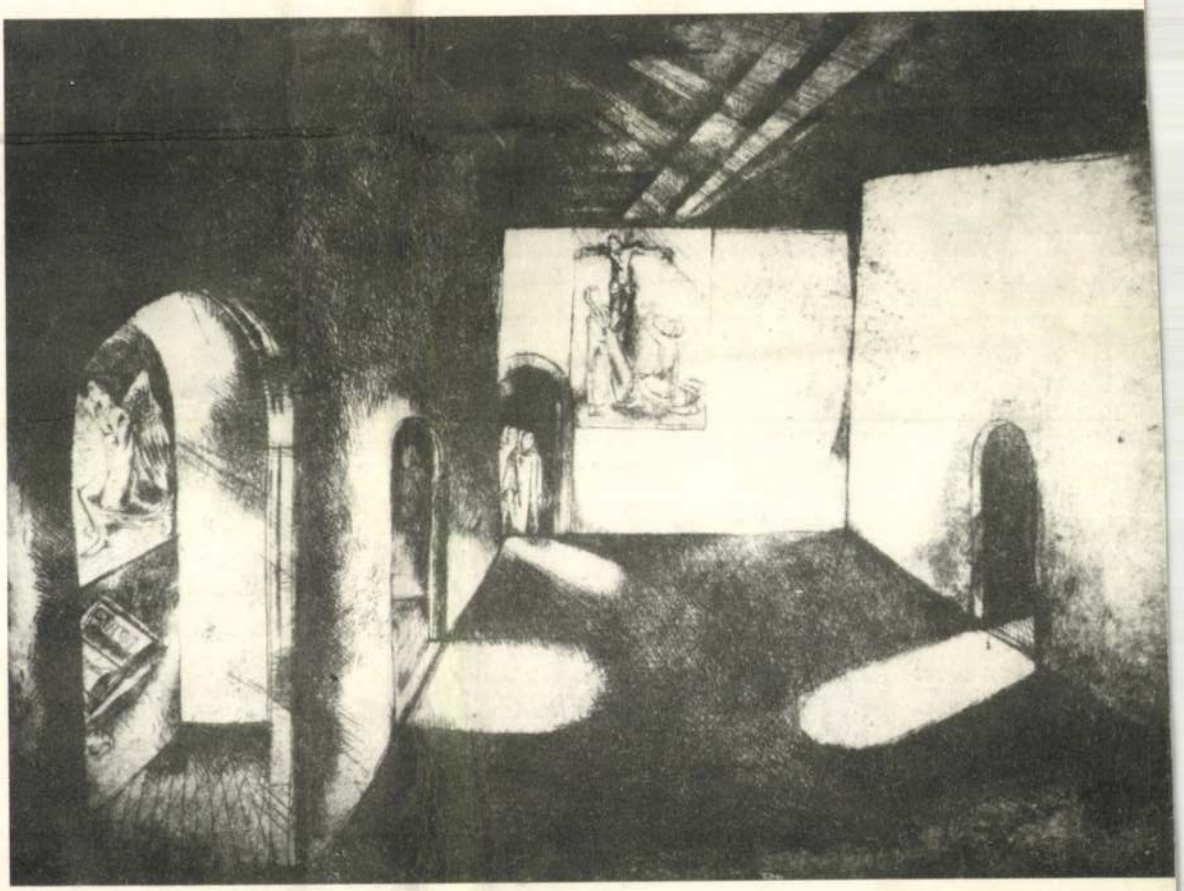

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977

Alföld

Vadász Endre

1021





Vadász Endre (Szeged, 1901. febr. 28. -- Bp., 1944. jun. 3.): festő és grafikus. Szegeden Heller Ödön, majd Fényes Adolf és a Képzőművészeti Főisk.-n Glatz Oszkár növendéke volt. 1924-ben elnyerte a Szinyai Társ. kitüntetését, 27-ben pedig Parasztleány c. festményével a báró Wolfner dijat.
A huszas években Olaszo.-ba, majd 1929-ben Párizsba ment tanulmányutra, ahol megismerkedett a későbbi müveire nagy hatást gyakorló japán fametszetekkel. 1929-ben és 1931-ben gyüjteményes kiállitást rendezett az Ernst Muz.-ban, 1937-ben pedig a Tamás Galériában. Ezenkivül számos nagysikerü egyesületi és csoportkiállitáson szerepelt, itthon és külföldön egyaránt. 1929-ben egy barcelóniai kiállitáson I. dijat kapott. Elsősorban rézkarcai, fa- és linóleummetszetei jelentősek, de tempera- és olajfestményeket is készitett. Illusztrációi, metszetei több ujságban, folyóiratban láttak napvilágot. Önálló albumai: Haláltánc (Szeged, 1936); Budapest (é.n. Tamás Galéria kiadványa). -- Irod. Conrad Gyula: V.E. (Magy.Grafika, 1932).

Vadász Endre

A Paál László Társaság jubiláris kiállítása

(A Magyarország tudósítójától.) Jubileumára ünnepet rendez a *Nemzeti Szalonban* a *Paál László Társaság*. Ünnepet jelent a főfalon a névadó nagy mester hat képe, orgonabúgás egy dómban. És elsőnek a fiatalok csengő kórusa felel rá. A nagyon szép kiállítás legszebb meglepetése a friss fiatalok felvonulása. Részben korra is fiatalok, részben csak a társaságban újak. *Vadász* Endre, aki eddig csak rajzolt, most finom temperaképeket küldött, *Förstner* Dénes lírája felszabadul a lágy szürkékben, *Borbereki* Zoltán szinte bru-

M. O. 934-XI-11.

M. O. 934. XI/11.

Percsevics

elkészültek.

Az őszi vetések állása általában kielégítőnek mondható. A legtöbb vidéken *egyenletesen kelletek*, jól megerő-

Vadász Endre festő és grafikus

Magyar Életrajzi Lexikon



VADÁSZ ENDRE: NYÁR. Olajfestmény

Tavaszi Szalon. Wolfner Gyula úr 400 pengős, magyar életképre kiírt, díjának nyertese



ECSŐDI ÁKOS: PIROSKALAPOS NŐ. Olajfestmény
Tavaszi Szalon. A jánoshalmi Nemes Marcell utazási ösztöndíj nyertese

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 163. l.

lett tudós?

— Nem lehetett Ezzel fizettem azér tudósnak neveznek. át mindent megpr gigjártam az összes kát. Még Svédorszá zeltek. Éveken át jemmel kétségek é között. Egy-egy h két napig bizakodtunk, aztán napokig szótlanul éltünk egymás mellett. Kimondatlanul, de végül mindketten féltünk már ezektől a napoktól. Szinte kényszerítettem az orvost, hogy operáljon meg, de semmi sem változott. Ha gyermeket láttunk, összeszorult a torkunk, családos barátainkkal megszakítottuk a kapcsolatot. Végül idegösszeroppanást kaptam. Megpróbáltunk gyereket örökbefogadni, de az sem sikerült. Akkor menekültem a munkába. Sosem akartam tudós lenni, elégedett voltam a kutatás rutinmunkával. De kellett. Csak így tudtam megszabadulni attól, hogy nyomoréknak, alacsonyabbrendűnek érezzem magam, mint a többi ember. Ez hajtott a tudományos sikerhez.

Minden tizedik házasság

Az önfenntartáson túl a legalapvetőbb emberi cél, vagy a fajfenntartás, az utódok világra hozatala. De meglepően sok házasságból mégsem születhet gyermek. Magyarországon a házasságok 15 százaléka gyermektelen. Tapasztalati adatok szerint ezek egyharmada saját elhatározásából maradt meddő, minden tizedik házasság — mintegy 250 ezer házaspár — viszont szerette volna, vagy szeretné a gyermeket. Csak ha a derékhadat, a harminc év körülieket vesszük figyelembe, akiknél a legszorítóbb a gyermektelenség, akiket leginkább megtalálhatunk a meddőségi vizsgálatra jelentkezők között, akkor is negyedmilliónyi emberről van szó. Gondjukról, gyötrődésükről nehéz beszélni, írni. Túl azon, hogy minden nemiséggel kapcsolatos kérdést titkolózás, szemforgatás, prüdéria vesz körül, a meddőség nagyon erős szégyenérzettel is párosul, legfeljebb az orvos előtt nyilatkozik meg, akinek ilyen panasza van, de még ott sem mindig őszintén. (Például eltitkolja a korábbi abortuszt.)

A családtervezés — különösen a gyengén fejlett országokban — hosszú időn át leszűkült arra a kérdésre; mit kell tenni, hogy ne szülessen gyermek. Ahogy a szakemberek mondják: negatív családtervezés folyt és folyik. A második világháború emberpusztításai után, az egészségügyi kulturáltság növekedésével együtt mind többen keresték fel a szakorvosokat: „Gyermeket szeretnénk, doktor úr!" Az évszázad első felében ilyen panasszal aligalig fordultak orvoshoz, az utóbbi évtizedekben viszont az igények megteremtették egy új tudományág alapjait és kialakították a meddőség vizsgálati mód-

gyermektelenséget? [illegible]
nőt teszi felelőssé.

Ha a nő szégyelli is meddőségét, nyomott lelki hangulata miatt betegnek, szinte testi fogyatékosnak érzi is magát, azért az esetek nagy részében végül mégis jelentkezik a vizsgálatra. Egyenlő teherviselés itt sincs. Mert sok férfi már annak a gondolatától is irtózik, tiltakozik, hogy benne is lehet a hiba. Úgy érzi, ez a férfiasságát sérti. Valószínűleg azért, mert — ismét csak a közhiedelem szerint —, a megtermékenyítő képesség és a szexuális képesség ugyanaz. Férfiasságában érzi magát sértve, akit a felesége megkér, hogy menjen el vele a vizsgálatra. Pedig néha egyszerű gyógyszeres kezeléssel eredményt lehet elérni. Az igazsághoz tartozik, hogy a nő termékenysége könnyebben sérthető, de könnyebben is kezelhető, míg a férfiaknál a meddőség nehezebben szüntethető meg, a többi között talán azért is, mert ezt kevesebben igénylik, ezen a területen még több a tudományosan tisztázásra váró kérdés.

De ne ostorozzuk túlságosan a teremtés koronáit, mert idegenkedésük bizonyos mértékig érthető. A nőgyógyászatra nem szívesen állít be egy férfi. Sok helyen ezt úgy oldják meg, hogy a bennfekvő feleség látogatását használják fel a rendszerint gyorsan elvégezhető vizsgálatra. Meddőségvizsgáló intézet csupán a fővárosban van — létezésének negyedszázada alatt mintegy 2 ezren keresték fel —, vidéken a férfiak könnyen elkallódnak a nőgyógyász, az urológus és a nemibeteg gondozó (!) orvosai között.

A sikeresen kezelteket sehol sem tartják nyilván, a becslések szerint az orvosi segítséget kérő meddő házaspárok 20—25 százalékának végül is megszületett a várva várt gyermeke.

A „kegyetlen" orvos

Sikeres kezelés után az orvost, aki az esetek többségében, még férfibetegeknél is a nőgyógyász, valósággal istenítik, s nemegyszer éveken át tájékoztatják a gyermek gyarapodásáról, fejlődéséről. De munkájának nemcsak napos oldala van. Az esetek nagyobbik részében a várakozó, vágyakozó, vagy esetleg boldogságtól sugárzó asszonnyal azt kell közölnie, hogy nem gyógyítható, vagy, amit terhességnek vélt, az nem az.

Kevés területe van az orvosi gyakorlatnak, ahol oly nehéz meghatározni, mennyi kockázatot lehet vállalni, mint a meddő-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1971 FEB 28

1021

Szelesi Zoltán

EMLÉKEZÉS VADÁSZ ENDRÉRE

Úgy tűnik, hogy ez az esztendő kedvez annak a lehetőségnek, hogy néhány tárlat keretében ráirányítsuk a figyelmet Szeged egykori és mostani grafikuskultúrájára. E sokak által kedvelt képzőművészeti műfaj — a fametszők és rézkarcolók — érdemes helyi művelői közül, nem régen a „vezér" Buday György munkássága került reflektorfénybe. Most pedig az ő körének legjobbjai: Vadász Endre, Kopasz Márta és Bordás Ferenc kapnak egy-egy kiállítás bemutatásával ez évben hangot. A szegedi származású Vadász Endrének ma van a hetvenedik születési évfordulója. Ebből az alkalomból kíséreljük meg néhány sorral felidézni méltatlanul elfeledett emlékezetét, mintegy bevetőül szánva a Móra Ferenc Múzeum őszre létrehozandó Vadász-emlékkiállításának.

A tragikus módon korán elhunyt Vadász Endre (1901—1944) rövid pályája során szép elismerésekben részesült. Első rajzleckéit Heller Ödön szegedi festőiskolájában kapta, ahova 1920 körül egy évig — a szintén szomorú végű Heller haláláig — járt. Ezt követően Fényes Adolf volt a mestere, majd beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára, s itt a festésben Glatz Oszkár, grafikában pedig Olgyai Viktor és Zádor István növendéke lett. Gyorsan kibontakozó tehetségével egymás után szerezte meg a Fruchter-díjat (1923), a Szinyei Társaság kitüntető elismerését (1924) és állami ösztöndíjat is kapott (1925). 1926 tavaszán, már mint beérkezett fiatal művész rendezett kiállítást Szegeden. Ekkor készült rézkarcai közül több (Tanya, Beborul, Hegyi város, 1926), a helyi múzeumba jutott. Itthoni sikere arra ösztönözte, hogy a következő év (1927) szeptemberében ismét hazalátogasson képeivel. *„Vadász nem érez kötöttséget semmilyen irányban, a vonal nem befolyásolja, ha a színek álomföldjén barangol, csak szövi-szövi tarka meséit, amiket a természetből lesett el"* — írta kiállításáról az egyik helyi újság. Ekkor bemutatott munkái közül tápéi szobabelsőábrázolásait, néhány sikerült portréját és rézkarcait emelték ki.

Vadász Endrét általában a különféle munkát végző kisemberek élete, a vízparti tájak változatos arculata, a városrészletek romantikája és egy-egy cirkuszi téma vagy piaci jelenet tarkasága, s a téli örömöknek hódoló gyerekek vidámsága ragadta meg. Ezeket gazdag fantáziával költői módon, hol ütőerejű temperákban, hol könnyed vonalú grafikákban jelenítette meg. Szegedi kiállításainak időszakában *„... alakult ki karcain a tiszta vonalak ,japános' stílusa — írja a művész emlékét felidéző Szegi Pálné —, amelyet később fokonként még tovább egyszerűsített, de már a húszas évek végétől szabadon használt, sokszor visszatérő, ám mindig új részletekben megfigyelt témáinak kikristályosított művészi formába foglalásához."* Vadász Endre, bár gyakran felkereste Szegeden élő családját, itt kiállításokat rendezett, mégsem szülővárosában telepedett le. A munkásságát jutalmazó Wolfner-életképdíj (1927), a Nemes Marcell utazási ösztöndíj (1929) és a Zichy Mihály grafikaidíjak (1929/31) összegeiből Olasz- és Franciaországban (Párizsban többször megfordulva), tanulmányutakat tett. Külföldjárása után, a debreceni zsidógimnáziumban rajztanárságot vállalt. Itt 1936-ig, Budapestre történt felköltözéséig maradt. A fővárosban hazai és külföldi megrendelőinek megbízásából fa- és linómetszeteket, rézkarcokat készített, melyekben még Debrecenben nagy gyakorlatra tett szert. Szellemes megoldású, választékos színkontrasztokra épített festményeken kívül, illusztrációk, exlibrisek és üdvözlő kártyák sorozatát hozta létre.

Műveivel nemcsak a budapesti önálló kiállításain (Ernst Múzeum, 1929/31; Tamás Galéria, 1937), de a külföldi tárlatokon is sikere volt. Szegedről bár végleg elkerült, mégis időnként (1934) hazahozta legújabb alkotásait, hogy azokat szülővárosában bemutassa. Így 1936 tavaszán Buday Györggyel rendezett Szegeden közös tárlatot. Ugyancsak ekkor és itt kerül kiadásra a „Haláltánc" c. önálló albuma (Szeged, 1936) is. A fasizált harminc-negyvenes évek fordulója az ő számára is megpróbáltatásokat hozott. Ez az árnyékos időszak az ekkoriban készült sötét tónusú festményeiben és néhány komorrá vált grafikáiban kifejezést nyert. Az egyébként is szerény, zárkózott természetű Vadász Endre mind magányosabbá lett. 1943-ban munkatáborba vitték. Gyenge, érzékeny idegei nem bírták elviselni a rázúduló embertelenséget és egy év múlva, 1944 júliusában — a fasizmus áldozataként — Gödöllőn öngyilkosságot követett el. Szegedi magántulajdonban levő alkotásai közül a Mese c. képe emelkedik ki.

Vadász Endre, festő- és grafikusművész 1) Folytatás

Vadász Endre emlékkiállítása
nyílik október 28-án C ép. fszt.

Vadász Endre (1901–1944) rendkívüli tehetségű, fiatalon a fasizmus áldozatául esett festő- és grafikusművész. Munkássága – annak ellenére, hogy életműve kényszerűen torzó maradt – modern festészetünk és grafikánk egyik igen fontos jelensége. A hazai tanulmányok után a párizsi fauves-ok stílusához közel álló festészetet alakít ki.

Magyar Nemzeti Galéria, 1982. Október

Vadász Endre

lásd okv

Kisgrafika

1938. 1. n. 3. l.

4. l.



A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KI

191 1. évi 11738. számv. sz.

VI. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

br. For

a müemlékek orsz

F. é. május 10-n, 2

vatkozással van szerencsém

kézdiszentléleki és vistói



ZENEAKADÉMIA KISTEREM

1984. december 21-én, pénteken este fél 8 órakor

SOPRONYI MÁRIA
(zongora)

TFIRST ZOLTÁN
(hegedű)

BANDA EDE
(gordonka)

trióestje

HAYDN: E-dúr trió, Hob. XV:28.
D-dúr trió, Hob. XV:16.

BEETHOVEN: c-moll trió, op. 1. No. 3.

Jegyek 20–40 forintos áron válthatók az Országos Filharmónia jegypénztárában (V., Vörösmarty tér 1.), tel.: 176-222, a Zeneakadémián, tel.: 420-179 és az üzemi közönségszervezőknél.
Jegyek árusítása XI. 5-től.
A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk.

F. k. O. F. ig. – 84-1709 GENERALART Dorogi Ny

VADÁSZ Endre

Babits illusztrációkat készitett DFU /Debreceni Friss Ujság/ 1929 márc 10. számában.

Idézi: Bakó Endre: Babits Mihály és Debrecen. = Alföld, 1983/11. 69.p.

Vadász Endre

l.

Kisgrafika

1938. 1. sz.

10. l.

Többször

26571 – 911

...nint bir. letéti pénztár, hogy
Kivemlékek / vuzágos birott
képviselője a kötalapítványi
...gnak, mások előtt szerzett
nélkül a jelen végrés
...e után szabályszerű nyugta

...alás jelen végrés jogerőre
hivatalból fog kitüretni:-

...aprilis 1 napján.-

...biró

A kiadmány hiteléül

[illegible]
Kezelő

Vadász Endre, festő grafikus művész (1901-1944). 2.) Folytatás.

Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre Emlékkiállítás.



Vadász Endre: Esős táj hajóvontatókkal, rézkarc, 18 × 29,5 cm, 1931
(fotók F. Molnár Erzsébet)

Művészet, 1988. máj., 61-old.

Vadász Endre, festő-grafikusművész (1901–1944). 1. folytatás.

Sz. Kürti Katalin: Vadász Endre emlékkiállítás.

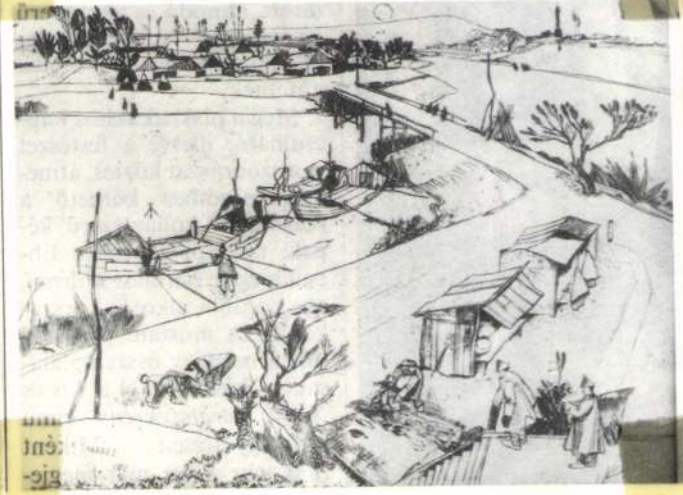

Vadász Endre: Halászbódék, rézkarc, 22 × 33 cm, 1931

Művészet, 1988. máj., 60–old.

Háry János – daljáték négy k
kal, Op. 15
Előadja Sólyom Nagy Sándor
Klára – Molnár Piroska, Páger
lyok Mária, Póka Balázs – Hau
talin – Hámori Ildikó, Gregor
Szombathy Gyula, Bilicsi Tiva
Operaház ének- és zenekara, a
Vezényel Ferencsik János, rendezte Szinetár Miklós
Hungaroton SLPX 12187–89



rendezőknek, nagyrészt a
nészi teljesítményt kívánn
korhoz kötöttsége korlát
hőseinek, a magyar para
dalok keretbe illesztése és
librettó történelmi megha
vételnek – szerencsére
okozta problémákkal, a
hangsúlyok nélkül tolmá
érzékeltetheti Kodály szá
zott: „*Tudtomra most elő*

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPMŰVELÉS

1982 NOV

1021

VADÁSZ ENDRE-EMLÉKKIÁLLÍTÁS A BUDAI VÁRBAN

Vadász Endrére (1901–1944), a XX. század első felének jelentős rézkarcolójára emlékeztet a Magyar Nemzeti Galéria és a debreceni Déri Múzeum kiállítása. Az október 28-tól november végéig nyitva tartó tárlaton a művész olaj- és temperaképeit, rézkarcait, ex libriseit mutatják be. Legszebbek téli tájképei, az ún. fehér képek, amelyeken a régi németalföldi festők modorában nagy távlatokat fog át apró emberalakokkal. Rézkarcai a japán metszetek hangulatát idézik. A művész 1944-ben a szajoli munkatáborban halt meg. **(sz. k. k.)**



Képünkön: Téli táj, 1935
(P. Molnár Erzsébet felvétele)



Az UNICEF által alapított műanyagcikkeket gyártó vállalat Dai Kim játékkészítő üzemében, Hanoiban, az idén a harmadik negyedévben több mint kétszázezer játékot készítettek az őszi fesztiválra.

A Rubik-kocka népszerűsége

A lengyel játékboltok választékából az idén a Rubik-kocka a legnépszerűbb. Rubik Ernő elégedett lehet játékának lengyelországi sikerével. A „bűvös kockát" a fiatalok és a felnőttek egyaránt megkedvelték.

Ez év szeptemberében néhány napos lengyelországi látogatáson járt a „bűvös kocka" feltalálója. A varsói Kurier Polski című napilap szerkesztősége és a Technika Múzeuma által szervezett versenypályázat, a „Rubik-kocka lengyel módra" zsűrijének tiszteletbeli tagja volt. A „bűvös kocka" alkotóját elárasztották kérdéseikkel az újságírók és az érdeklődők. Interjúk, találkozók, s a „bűvös kocka" összeállítására kiírt versenyek töltötték ki lengyelországi programjának túlnyomó részét.

Az új logikai játékok feltalálására kiírt, két hónapig tartó versenypályázat is igen gazdag eredménnyel zárult. A versenyrendezőség címére 34 pályázó összesen több mint 50 logikai játék tervét küldte el. Rubik Ernő nem titkolta, hogy a Technika Múzeumában bemutatott, a versenyre beküldött ötletek többsége az ő „bűvös kockájának" az elgondolására épült. De néhány érdekesebb játékterv felkeltette a tiszteletbeli zsüritag érdeklődését. Különösen egy narancsra emlékeztető gömb-összerakó játék nyerte meg a tetszését. Az említett pályamunka beküldője megkapta Rubik Ernő különdíját. A versenypályázaton az említett gömb-összerakó játék a második helyen végzett egy másik gömb-játékterv mögött.

Duzzadó cement

A Bolgár Tudományos Akadémia Központi Mechanikai Laboratóriumában új eljárást fejlesztettek ki duzzadó cement előállítására.

A találmány lényege, hogy a hagyományos cementhez speciális adalékanyagot kevernek, amely a művelet hatására megduzzad. Az adalék előállításának technológiája igen egyszerű, miként a bekeverés művelete is. Az új típusú cement építőipari alkalmazása célszerű, mert szilárdabbak lesznek az épületek, mintha hagyományos anyagokat használnának az építők, ez pedig a földrengésnek gyakran kitett vidékeken, s vizes területeken igen nagy előnyt jelent. A duzzadó cement gyártási technológiáját az USA-ban, Nagy-Britanniában, Spanyolországban, Norvégiában és Finnországban már szabadalmaztatták.

Meseóra a napkö



Az NDK 5400 iskolájában van napközi otthon. Jól képzett tanárok kel. Elegendő idő jut pihenésre, játékra, a másnapi órákra val a szüleiknek elfoglaltsága van. Különböző szakkörök és kultúrdél otthonok életét.

Vadász Endre

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1982 DEC 1 1

1021

Vadász Endre kiállításáról

A szegedi születésű Vadász Endre (1901—1944) festő és grafikus műveiből nyílt kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.

Vadász Endre Heller Ödönnél, Fényes Adolfnál, majd a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkárnál tanult. Párizsban — ahol a Nemes Marcell-féle utazási ösztöndíjjal járt — ismerkedett meg a japán fametszetekkel, amelyek nagy hatást gyakoroltak művészetére. Bravúros rajzait, rézkarcait, fa- és linómetszeteit 1931-ben a Zichy Mihály grafikai díjjal tüntette ki a Szinyei Társaság.

Képeink a Magyar Nemzeti Galériában bemutatott műveiről készültek.



Vadász Endre

Halászok

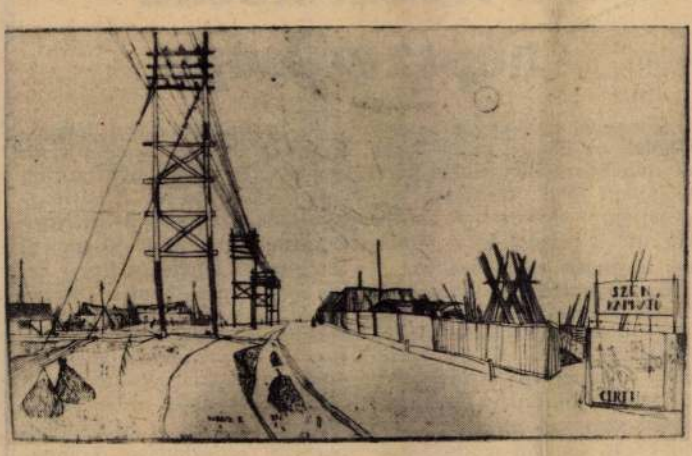

Távirópóznák

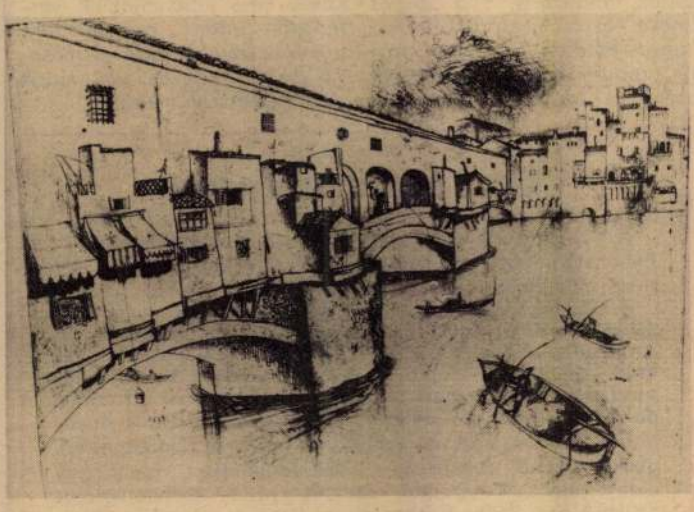

Ponte Vecchio



Aklok, kukoricagórék

KÁRPÁTI KAMILL:

Szerelem, merénylet

Lehetetlenebb soha nem volt a szerelem,
mint mikor lesújtott.
Holddal hasában, nagyobb csend a tengeren.
Hurokba kötött éveim, most hova bújtok?
Hajnal terjed – merénylet nyoma –
fehér ingemen.

...pulóverek

...anyagból készültek kis gallérral.

A divatos színek az acél, a fa és a kék árnyalatai.

Igen kedveltek a pulóverek. Divatosak a gyapjúból készült nagymintás, norvégmintás, cikcakk-mintás mohair, teveszőr és akrilpulóverek folklórmotívumokkal, „V" és kerek kivágással, valamint kötött pólóingek bőr gombbal.

bolt értékesíti.

— *Kalocsai asztalterítő.* Jól mosható, színtartó, kalocsai virágmintás asztalterítők érkeztek a pécsi Konzum Áruház lakástextil-osztályára. A 120 x 120 centiméteres, Annabella alapanyagú asztalterítőket a Pamutnyomóipari Vállalat gyártotta. Az új terméket két változatban kínálják: csontszínű alapon élénk kalocsai virágmintával, valamint úgynevezett „szomorú", lila, kék színárnyalatban.

...fiatalító krémek

...megkezdte a Helia—D gyártását. A krémalapba, Nedeczky néni receptje szerint nagymamáink által kedvelt tejkrém éled újjá. A receptúra alapján a Helia Társulás úgy alkotta meg a krémet, hogy együttal a kémia, biológia és az orvostudomány jelenlegi olyan eredményeit is ... szülő Helia—D pótolja a bőr hiányzó nedvesség- és zsírtartalmát, védi, megnyugtatja a száraz, érzékeny bőrt.

A zsíros bőrűeknek ajánlott Helia—D csökkenti a bőrfelület zsírosságát, a miteszerek, pattanások kialakulását.

A Helia—D *normál bőrre* biz-

Növ...

Üveg és fó... hajtatott n...

Növényvédőszereket az üveg és fólia alatti térben még rövid ideig sem szabad tárolni. Védekezés közben a zárt térben a hőmérséklet és a páratartalom magasabb — a védekezést végző személy könnyen mérgeződhet.

Az előírt védőöltözetet és a légzésvédőt előírás esetén feltétlenül használni kell. A védekezést a késő esti órákban ajánlatos végezni. A növények öntözését előzőleg úgy ütemezzük, hogy a permetezés kezdetéig a levélzet száraz legyen, a talaj szikkadjon fel.

A talajfertőtlenítési munkák ideje alatt a szellőztetésről ne feledkezzünk meg. A talajfertőtlenítő szerek erősen illékony szemre és a légzőszervekre kellemetlen maró hatású vegyszerek (Formalin, Di-Trapex). Zárt térben, üvegházban és fólia alatt csak azokat a készítményeket szabad használni, amelyeknek az engedélyokirata erre vonatkozóan külön előírást tartalmaz.

Gyakran okoz károsodást egyes nitrogén hatóanyagú műtrágyák üvegházban és fólia alatti zárt területeken való alkalmazása is. Amennyiben például karbamidot juttatuk ki, melynél az öntözővíz hatására ammónia szabadul fel — az érzékeny növényeknél, paprikapalántáknál — perzselést idéz elő szellőztetés hiánya esetén.

Dr. Frank József

A Mecsek Áruház
...bb ajánlata

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1983 JAN 8

Vadász Endre

1021



Vadász Endre grafikája

téik egyre kelendőbbek, a fácskákat elsősorban új erdőtulajdonos gazdák vásárolják. A cég az őszi szezonra az adalékanyagok és a szállítási költségek növeke-

közt gyárthatnánk itthon: ilyenek például a különféle öblösüvegek, melyket nem kellene feltétlenül *Szlovákiából* importálnunk.

(n. t.)

zóknak ötvenszázalékos kedvezményt nyújt. A Hortus Hungaricus a nagyközönséget 9-től 18 óráig várja szeptember 21–22-én.

A kínált növények csaknem háromnegyede itthoni

Fák, bokrok osztrák csomagban

Lehet szeretni vagy nem szeretni a csomagküldő szolgálatokat, ám az tény, hogy megjelenésük fellendítette a növényforgalmat. Igaz, ragyogó katalógusaik néha többet mutattak a valóságnál.

Josef Starkl kertészeti tevékenységét nemcsak Ausztriában, hanem Európa-szerte is nagyra értékelik. Hazájában, Freuenhofban, Vösendorfban és Aschbachban működnek *„Garten Center"*-eik, s az utóbbi városka a csomagküldő szolgálat központja is. A magyarországi vállalkozást 1991-ben alapították szombathelyi telephellyel. Vezetője ifjabb Josef *Starkl*. Vele beszélgettünk.

– A boldog békeidőkben népszerű, majd hosszú ideig elfelejtett szolgáltatást, a kertészeti csomagküldést elsőként önök élesztették fel Magyarországon. Hogyan sikerült megküzdeniük a kezdeti bizalmatlansággal?

– Az első perctől az volt a célunk, hogy *hosszú távú együttműködést* alakítsunk ki a magyar termelőkkel és vásárlókkal. Tevékenységünk termeltetési és kereskedelmi vállalkozás. Ellentétben néhány más csomagküldővel, mi elsősorban az *itt* termelt növényeket kívánjuk értékesíteni, s csak olyan áru kerülhet be Ausztriából vagy máshonnan, amelyből nincs elegendő készletük a magyar termelőknek. Például Szöreg környékéről több százezer rózsató, Szombathelyről és Budapestről egynyári palánták érkeznek hozzánk. A gyümölcsféleségek többségét debreceni, érdi, tatabányai termelőktől vásároljuk. Az újdonságokat persze Ausztriából vagy más nyugat-európai országból, például Hollandiából hozzuk be. Összességében elmondható, hogy kínálatunk csaknem háromnegyede magyar növényekből áll.

– Mennyit fektettek be a magyarországi vállalkozásba?

– A lehető leggyorsabban akartuk kialakítani a korszerű technológiát, a telephely megfelelő környezetét, s mindehhez 25 millió schillingre volt szükség.

– Beváltak számításaik?

– Kezdeti sikereink felülmúlták elképzeléseinket: 1992-ben például, a tavaszi főszezonban, a komputerek adatai szerint, naponta átlagosan két-háromezer megrendelőlevél érkezett. Ezt részben a szolgáltatás újszerűségének köszönhettük, továbbá annak, hogy akkoriban még egyedül voltunk a magyarországi piacon. Aztán megjelentek a konkurens csomagküldő cégek és megosztották a vásárlókat. Sajnos, néhányan *sokat rontottak a csomagküldő üzletág hitelén is*, ám egy-két vállalkozás amilyen gyorsan megjelent, olyan gyorsan el is tűnt. Ma 600 ezer név szerepel a címlistánkon, nekik küldjük rendszeresen a katalógust, s a többséget biztos vásárlóként tarthatjuk számon. Egyébként a mostani, őszi szezonban nem, majd *csak tavasszal* postázunk katalógust. Kívánságra azonban ártájékoztatót küldünk partnereinknek. Tavaly, a csúcsidényben napi ezer megrendelést hozott a posta, az idén az átlag 800–850. A kereslet csökkenését elsősorban a gazdasági helyzettel, a pénztelenséggel magyarázzuk. Reklamáció miatt kevesen fordultak el tőlünk, hiszen ha a kifogás jogos, akkor új növényt adunk, illetve kívánságra a vételárat visszautaljuk.

Tóth Ágnes

kultúra egyidős az európaival. A hazai gyakorlat azt mutatja, a kert rendbetétele az építkezés utolsó fázisa, s mire a legtöbben eljutnak eddig a pontig, addigra anyagi helyzetük olyannyira megrendül, hogy legfeljebb az udvar füvesítésére tellik.

A kert mindig erősen *életszínvonal-függő* volt, ezt bizonyítja az is, hogy a két háború között a budai villák tulajdonosai otthonuk árának *egyharmadát* fordították közvetlen környezetük kialakítására. Ez azonban nem azt jelenti, hogy csak sok pénzből lehet szépet alkotni – mondja a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem kert- és településépítészeti tanszékének vezetője, *Jámbor* Imre professzor. Sajnos az a tapasztalat, teszi hozzá, hogy az újgazdag réteg anyagi erejének demonstrálására beültetteti udvarát a magyar tájtól *idegen* örökzöldekkel, tujákkal, holott kevesebből sokkal ízlésesebbet lehetne kihozni.

Aki úgy dönt, hogy szakemberhez fordul, annak nem árt tudni: a kerttervező munkája már *a telek kiválasztásánál* kezdődik. A házat és közvetlen tájékát célszerű *együtt* megtervezni, hiszen az épület elhelyezése alapvetően meghatározza a kert elrendezését. A lakás belső kialakításánál úgyszintén törekedni kell a majdani épített környezettel való összhangra. A kerttervezőnek a leendő lakók igényein, szokásain kívül tekintet-

inkább a lombhullató növények érzik jól magukat. Sokan az örökzöldeket részesítik előnyben, pedig azok a számukra kedvezőtlen klíma miatt a legtöbb helyen csak vegetálnak.

Kertet nem lehet importálni – hangsúlyozza Jámbor Imre. A mutatós, zömmel németből, angolból fordított népszerűsítő könyveknek nincs sok közük a magyar tájhoz, bár ötletet lehet belőlük meríteni. Ajánlatos házunk köré az adott tájon honos növények kerti változatát ültetni. *Nincs két egyforma kert*. Ami az egyik helyen szép, az más körülmények között lehet teljesen jelentéktelen, oda nem illő, de akár giccses is. A kert lényege a térformálás, a kertet ugyanúgy be kell rendezni, mint egy szobát, csak itt a bútorokat a növények helyettesítik. Korántsem mindegy tehát, mi mellé mi kerül. A kerítés kitalálása szintén a tervező feladata, ez optimális esetben szintén növényből, vagy természetes anyagból készül.

A kertnek két alapvető típusát különböztetik meg a szakemberek: az *architektonikust*, illetve a *tájképit*. Az architektonikus kialakítással a tervező az kívánja érzékeltetni, a kert az épített, a megformált természet. Minden nagyon szabályos, a növények elhelyezésében az építészetből átvett formák köszönnek vissza. A cél a meglepetéskeltés. A tájképi kert éppen ellenkezőleg, azt sugallja, ő maga a természet, amelyen az ember csak igazított itt-ott egy keveset. A látszat azonban csal:

mélyíket kov
azonban nem sz
csak egy „langyos
mény születhet Jám
szerint. A professzor úg
bár az utóbbi években egyre
gyobb igény van a kertkultú
felevenítésére, sajnos sokan az
abszolút giccses megoldásokat
utánozzák. Szakértői szemmel
ilyen, amikor a házat körbeültetik tujákkal, a füves udvaron
„görög" oszlopokat állítanak
fel, s valahol még egy műkőből
épített szalonnasütőt is elhelyeznek óriási kéménnyel.

Szakemberre éppen az efféle hibák elkerülése végett van szükség. Az ajánlott tervezői díj a kert költségének 2–9 százaléka, a díjtétel függ a munka bonyolultságától, s természetesen a tervező személyétől is. Mindenesetre számolhatunk azzal, hogy egy hétszáz négyzetméteres telken fekvő családi ház kertjének szép kialakítására – beleértve a növények árát is – *3–400 ezer forint* biztosan rámegy.

Jámbor Imre szerint azonban nemcsak a kerítéseken belül kellene rendet tenni, hanem *azokon kívül is*, ami az önkormányzatok feladata lenne. A közterek állapota a polgárok közérzetét alapvetően meghatározza, gondoljunk csak arra, milyen kellemes végigmenni egy gondozott, virágos, tiszta utcán. Némi reményre jogosíthat, hogy korábban Magyarországon évente csak 10–12 kerttervező mérnököt képeztek a KEK-en, az idén viszont már több mint hatvan hallgatót vettek fel.

Fucskó Hajnalka

…ét meghatároz-
…zponzorokat a
…A most megje-
… a világon első-
…CD-ROM-on a
…rtás mozgóké-
…t történetét, a
…kép Alapítvány

…er film informá-
…záz fotó, válogatott dalok és tanulmányok, valamint a kezdetektől 1995 decemberéig teljes szakbibliográfia szerepel a lemezen. Az egyórás, a régiek is bármikor előhívhatók. A folyóirat nem csak a hazai filmek nemzetközi megismertetését segíti. A különböző rovatokban megjelenő írások az oktatáshoz is segédanyagot nyújtanak, a *kópiák* rovatban pedig már ma szerepelnek a Magyar Filmintézet archívumának keresőlistái. Azzal, hogy a nemzeti filmgyártás adatai, eredményei nemzetközileg hozzáférhetővé válnak, új filmtörténet képe látszik kirajzolódni.

(hanthy)

Meghívó

Tisztelt Részvényes!

A **MAFILM Filmgyártási és Kulturális Szolgáltató Részvénytársaság** (székhelye: 1145 Budapest, Róna u. 174.) igazgatósága értesíti tisztelt részvényeseit, hogy az 1996. október 15. napjára meghirdetett rendkívüli közgyűlés technikai okok miatt elmarad. Az igazgatóság értesíti tisztelt részvényeseit, hogy a rendkívüli közgyűlés új időpontja **1996. november 15. napja (péntek) 9 órai kezdettel.**

A rendkívüli közgyűlés helye: a társaság székhelye

A rendkívüli közgyűlés napirendje:
1. A MAFILM Rt. 1996. évi üzleti terve
2. Igazgatósági tagok visszahívása, igazgatósági tagok választása
3. Felügyelőbizottsági tagok visszahívása, felügyelőbizottsági tagok választása
4. Alapító okirat módosítása – a közgyűlésre vonatkozó rendelkezések tekintetében
5. Egyebek

A közgyűlésen a szavazati jog gyakorlásának feltétele, hogy a tisztelt részvényesek részvényeiket vagy pénzintézetnél előzetesen letétbe helyezett részvényeikről szóló pénzintézeti igazolást a közgyűlést megelőzően legalább 5 naptári nappal letétbe helyezzék.

A letétbe helyezett részvények, illetve a pénzintézeti igazolás alapján a tisztelt részvényesek szavazójegyet kapnak. A tisztelt részvényesek szavazati jogukat a szavazójegyek felhasználásával gyakorolhatják. A szavazójegyek átvehetők a részvények vagy a pénzintézetnél előzetesen letétbe helyezett részvényekről szóló pénzintézeti igazolás letétbe helyezésével egyidejűleg 1996. november 5–8. napján munkaidőben a részvénytársaság székhelyén.

Amennyiben a közgyűlés nem határozatképes, a részvénytársaság 1996. november 19. napján (kedden) 9 órai kezdettel tartja a határozatképtelenség miatt megismételt második közgyűlést a társaság székhelyén, az eredeti napirendnek megfelelően.

Budapest, 1996. szeptember

Igazgatóság

Európai utazások

Vadász Endre munkái a Belvárosi Aukciósházban

Szeptember második felében nemcsak a kiállítási, de az őszi aukciós évad is megkezdődik. Mintegy fél tucat aukciós ház készül nagyobb festmény-, illetve műtárgyárverésre: a *Bizományi Áruház* mellett a *Műgyűjtők*, a *Polgár*, a *Nagyházi*, a *Blitz* és a *Belvárosi Galéria*, illetve *Aukciós Ház*. Több galéria az árverésektől függetlenül is rendez olyan bemutatókat, amelyek a potenciális vásárlókén túl is érdeklődésre számíthatnak. Ilyen például a Műgyűjtők Galériája *Vagabundok* című bemutatója, amelyen a néhány éve Magyarországon élő örmény szobrász, Jengibarján *Mamikon* művei láthatók. Még inkább figyelmet érdemel, mert a XX. századi magyar grafika egyik igen bizalmas életművéből ad ízelítőt, a Belvárosi Aukciósház kiállítása, amelyen *Vadász* Endre festményei, grafikái szerepelnek.

Az 1901-ben született művész a *Képzőművészeti Főiskolán Olgyai* Viktor, *Zádor* István, *Fényes* Adolf és *Glatz* Oszkár növendéke volt, dolgozott a nagybányai művésztelepen is, fejlődésére azonban elsősorban azok a hosszú utazások gyakoroltak hatást, amelyeket Európa művészeti központjaiba, Itáliába, Franciaországba tett, no meg azok az élmények, amelyeket a magyar táj, elsősorban Baja és Mohács vidéke gyakorolt rá. A tárlaton látható lapjait is úti élményei ihlették. A húszas-harmincas években tett utazásain annak a nagy színjátéknak is tanúja volt, amely komédiának indult, s tragédiaként ért véget. Vadász is ennek az embertelen játéknak lett az áldozata.

P. Szabó Ernő

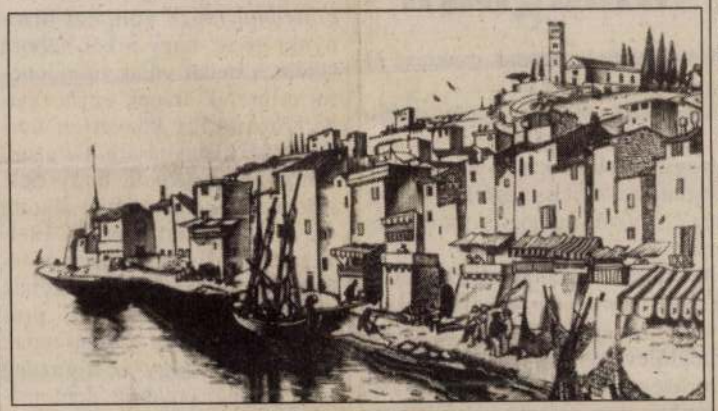

Vadász Endre: Pianó

Ritka, értékes kiadványok Békéscsabán

Öt református és két evangélikus középiskola könyvanyagát tekinthetik meg a látogatók Békéscsabán, a megyei könyvtárban (Derkovits sor 1.). Olyan különlegességekre bukkanhatnak a látogatók, mint a XVIII. századi kézzel írott *Iliász*, 1551-ből *Sylvester* János fordításában az *Új testamentum*, *Széchenyi Hitel* című munkája, saját kézjegyével ellátva. Felfedezhetik *Petőfi* Sándor röpiratát a kiskunokhoz, de fellelhető itt a *Ratio Educationis* 1777-ből, néhány kéziratos országgyűlési tudósítás, vagy *Tessedik* Sámuel ugyancsak kézzel írott prédikációja is. A kiállítás egyik gyöngyszeme a *Don Quijote* a legelső, 1604-es kiadása. Érdekesség *Neumann* Ferencnek az iskolai szöveggyűjteménye. (Neumann Ferenc *Molnár* Ferencként vált ismertté az irodalomban.)

A muzeális értékű könyvritkaságokat a magyar iskolaalapítás 1000. évfordulója alkalmából állították ki.

A nagyközönség október 6-ig délelőtt 10 órától este 7 óráig látogathatja a kiállítást.

(p. gy. t.)

Együtt, egymásért

Egyesület a Dunáért

Szerdán tartotta alakuló ülését a *Duna Klub Egyesület* – jelentette be *Hankovszky* Péter, a dunaújvárosi *Inter-Duna Business Kereskedelmi és Marketingiroda Bt.* ügyvezető igazgatója a *Duna Palotában* Budapesten, szeptember 19-én.

A Duna Klub fő célkitűzése: a Duna védelme, jelentőségének tudatosítása, a Dunához kapcsolódó programok gazdasági alapjának megteremtése, a Duna menti országok és városok kulturális kapcsolatainak koordinálása, marketingtevékenység, piackutatás, bel- és külkereskedelmi kapcsolatok kialakítása. A klub alapító tagjai között cégek és magánszemélyek egyaránt találhatóak. Rendületlenül próbálkoznak a bankok megnyerésével is. Bár ez idáig a Duna mentén fekvő városok helyett „csak" Freiburggal és Brassóval sikerült felvenniük a kapcsolatot, állításuk szerint ennek mindössze pénzügyi okai vannak. Szlogenjük: *Együtt, egymásért, a Dunáért.*

P. Gy. T.

műszaki vezetőnél.

Takarítónőt felveszünk. Irinyi János Élelmiszeripari Szakközépiskola, Debrecen, Irinyi u. 1. Jelentkezés a gondnoknál.

A Debreceni Tanítóképző Főiskola felvesz főzőnőt szakácsnői képesítéssel. Jelentkezés Blahánné u. 13. sz., élelmezésvezetőnél.

A Debreceni Állami Gazdaság nyíracsádi fűrészüzemébe felvételre keres gyakorlattal rendelkező villanyszerelőt karbantartói munkakörbe. Jelentkezés a nyírmártonfalvai üzemegység vezetőjénél.

A Debreceni Baromfi-feldolgozó Vállalat felvesz kontírozó könyvelőt, gyakorlattal rendelkező könyvelőket, gépírónőt, gépésztechnikust vagy gépipari szakközépiskolát végzett dolgozókat három műszakba, elektrotechnikust, lakatosokat, vízvezeték-szerelőt és hűtőgépészeket. Jelentkezés: Debrecen, Diószegi út 1. szám., munkaügyi osztály.

Mátra környéki
termelőszövetkezet
Hajdúszoboszlón
üdülőnek
alkalmas
épületet
vásárolna
Kérjük erre vonatkozó
ajánlatunkat
„Mátra" jeligére
az egri Hirdetőbe
megadni,
Alkotmány u. 2.

ÓK
AI
an
ROK,
erékpár
viker

asszonyun
ÖZV.
N
73 éves k
21-én, ho
betegség
retett ha
ruár 25-
2 órako
csút a
számú
egyházi
gyászoló
Fáy dűl

Köszö
azoknal
halottu
temeté
talára
lyeztek
tunkban
A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,
NYÁRI PÉTER
temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mély fájdalmunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,
OROSZ JÓZSEF
temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,
ID. SIDÓ BÉLA
temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,
SZILÁGYI FERENCNÉ
Nagy Rózsika
temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik
NAGY FERENCNÉ
Nagy Erzsébet
temetésén megjelentek, sírjára virágot, koszorút helyeztek, őszinte együttérzésüket és részvétnyilvánításukat fejezték ki. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik
ID. HALÁSZ GÁBORNÉ
Takács Julianna
temetésén megjelentek, fájdalmunkban osztoztak, sírjára virágot, koszorút helyeztek. A Halász család.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1981 FEB 25

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

lyos
Temetése 1981. febr
pénteken délelőtt 11 órakor lesz a Köztemető I. o. 2-es számú ravatalozó teréből polgári szertartás szerint. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett nagynénénk, testvérünk és jó rokonunk,
KÍGYÓS GÁBORNÉ
Sárközi Ágnes
82 éves korában, rövid szenvedés után, 1981. február 21-én csendesen elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1981. február 26-án, csütörtökön déli 12 órakor lesz a Köztemető I. o. 2-es számú ravatalozó teréből a református egyház szertartása szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Üsző u. 1.

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy felejthetetlen drága jó feleségem, édesanyánk, nagymamánk, nászasszonyunk, testvérünk, sógornőnk és jó rokonunk,
KOSZTA FERENCNÉ
Dandé Julianna
54 éves korában, 1981. február 21-én, hosszú szenvedés után elhunyt. Szeretett halottunktól 1981. február 26-án, csütörtökön délelőtt 10 órakor veszünk végső búcsút a Köztemető I. o. 2-es számú ravatalozó teréből polgári szertartás szerint. A gyászoló család. Debrecen, Báthori u. 31.

Mélyen megrendülve tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
ÖZV. MARSI PÁLNÉ
Mester Mária
MÁV-nyugdíjas, volt püspökladányi lakos, 82 éves korában csendesen elhunyt. Drága halottunk temetése 1981. február 27-én, pénteken délután 2 órakor lesz a debreceni Köztemető I. o. 2-es számú ravatalozójából. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Varga u. 13.

Vadász Endre-gyűjtemény a Déri Múzeumban



Mosónő

Vadász Endre (1901—1944) — akinek most február 28-án ünnepeljük 80. születésnapját — csupán nyolc évig élt Debrecenben, de nagymértékben hozzájárult a debreceni grafika európai hírének fellendítéséhez. Tagja volt az Ady Társaságnak, az Ajtósi Dürer Céhnek. Mint debreceni művész vett részt — és nyert bronzérmet — az 1929-es barcelonai világkiállításon, majd a velencei biennálékon, a monzai, hágai, amszterdami, clevelandi, chicagói grafikai kiállításokon. A Déri Múzeum 1970-ig kb. húsz grafikáját és három festményét őrizte. A hetvenes években közel 200 grafikát (rajzokat, rézkarcokat, fa- és linómetszeteket) és 150 kisgrafikát, valamint dokumentumokat gyűjtött össze a múzeum, s ezt 1976-os emlékkiállításán be is mutatta. A Magyar Televízió színes filmje is jórészt ennek a kiállításnak anyagából készült 1977-ben.

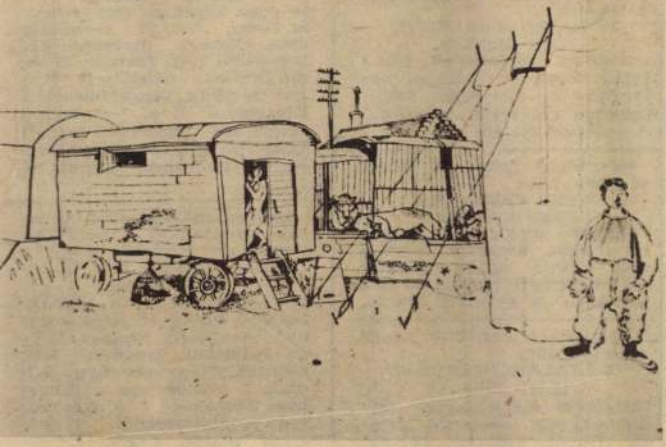

Cirkusz

Fotó: Fekete Gáborné

1978-ban Soó Rezső gyarapította az anyagot három festménnyel és egy grafikai sorozattal, 1981-ben pedig vásárlással gazdagodott az anyag. Múzeumba került öt reprezentatív temperaképe, húsz grafikája, kétszáz kisgrafikája, egykori, 1918—19-es vázlatfüzete. Még ebben a hónapban megjelenik a Déri Múzeum 1978-as évkönyvében Sz. Kürti Katalin háromíves kismonográfiája, amely elsősorban Vadász grafikai művészetével foglalkozik. Az 1980-ban rendezett nyírbátori emlékkiállítást egy budapesti bemutató kíséri, majd 1982-ben, s remélhetőleg megjelenik ekkorra Békés István Vadász Endre monográfiája is a Corvina kiadásában.

1982 DEC 2

ESZAK-MAGYARORSZAG

1982. december 7., kedd

MSZMP KB SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Az őszinte szó ünn

Köszöntjük az Olvasót a magyar sajtó na
írott és – ma már – elektronikus újsá
amelyről minden esztendőben egy nev
lón emlékezünk meg. 1918-ban, vagyis már 64 esztendeje, hogy megjelent a Vörös Újság, megszületett hazánkban a kommunista sajtó. Amint a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásával új fejezet kezdődött hazánk történelmében, úgy lépett új, forradalmi útra e párt lapjának létrejöttével a már akkor is nagy múltú magyar sajtó.

Kosztolányi Dezső már előzőleg az újság vonzerejének fő rugóját az őszinteségben jelölte meg. De úgy volt kénytelen folytatni, hogy ezen „nem a feltétlen igazmondás magával ragadó erejét" érti. Mert „a zsurnaliszta sokszor bizony kénytelenségből és kedvtelenül is ír, nemegyszer saját meggyőződése ellenére is". És mégis, „mire befejezi az írást, maga is hisz és kigyullad az arca". Mert: „A vérbeli újságíró végtelen hajlékony, olyan, mint a Barnum cirkusz kígyótestű nője."

Minden tiszteletünk e finomtollú költőé és íróé, de mi – és nagynevű és nagyszámú elődeink, a magyar kommunista sajtó megteremtői, ügyének folytatói – az újságírás művészetét, a sajtó őszinteségét másként értelmezzük. Az ok nem elsősorban az újságírókban, hanem abban a világnézetben és politikában van, amely tollunkat irányítja. Ebből következik az is, hogy tudjuk: a sajtó jelentősége messze túlmutat azon a látszólagos, naponként múló kapcsolaton, amely az újságcsinálók és -olvasók között van. A régi szólást, mely szerint nincs régebbi, mint egy tegnapi újság, szakmai körökben ma is gyakran idézik. Ez azonban csak annyiban igaz, hogy az olvasó nem kíváncsi már arra, amit tegnap megtudott, sőt, gyakran azzal sem elégszik meg, hogy ma mi történt, hanem azt szeretné, ha elmondanánk neki, mi lesz holnap. Azt azonban – joggal – számon tartja, mit mondtunk el tegnap, ha a ma nem igazolja akkori álláspontunkat. Mi mást nem tehetünk, mint igyekszünk a legszigorúbban a tényekhez tartani magunkat. És ahhoz a régi bölcsességhez, hogy a legbölcsebb az, aki nem tartja magát a legbölcsebbnek. A lehető legjobb tudásunk szerint igyekszünk tisztességes és teljes képet festeni hazánkról és a világban történtekről, az eredményekről és kudarcokról, a veszélyekről és reményekről. Célunk abban segíteni, hogy a veszedelmeket elkerüljük, a reményeket beigazoljuk, a vívmányokat megőrizzük, a bajokat megszüntessük. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha őszintén beszélünk. És ugyanilyen nyílt szívvel és ésszel fogadjuk az Olvasó kritikáját, észrevételeit, javaslatait. Jobb lapot csinálni számunkra nem egyszerűen szakmai kérdés, hanem politikai, társadalmi – a mi hozzájárulásunk lehet egy jobb világhoz.

Akadnak még – ha nem is sokan –, akik a régi polgári lapokra emlékeznek, vagy a mai nyugati bulvárlapok szenzációit emlegetik, és így kívánnak érdekesebb újságot. Csakhogy ezeket a lapokat a legtöbben úgy vették és veszik ma is kézbe, hogy „lássuk, mit hazudik ma az újság". Számunkra, a mai magyar sajtó munkásai számára azonban éppen az a legnagyobb elismerés, ha szándékaink ellenére vétett hibáinkért, tévedéseinkért szenvedélyesen bírálnak bennün-



Takács Géza műszerész tv-készüléket javít a mezőkövesdi szervizben Fotó: K. M.

Rekonstrukció a gabonaiparban

Nagy teljesítményű berendezések, rekonstrukcióval felújított korszerű szerkezetek, a malomipari munka és a takarmánygyártás kétkezi, nehéz fizikai munkával járó bázisait mindinkább helyettesítik. A Gabonatröszt vállalatainál négy beruházást valósítottak meg. Az új létesítményekben már megkezdték az üzemszerű munkát. Jól halad a rekonstrukció is, ennek ke-

1021

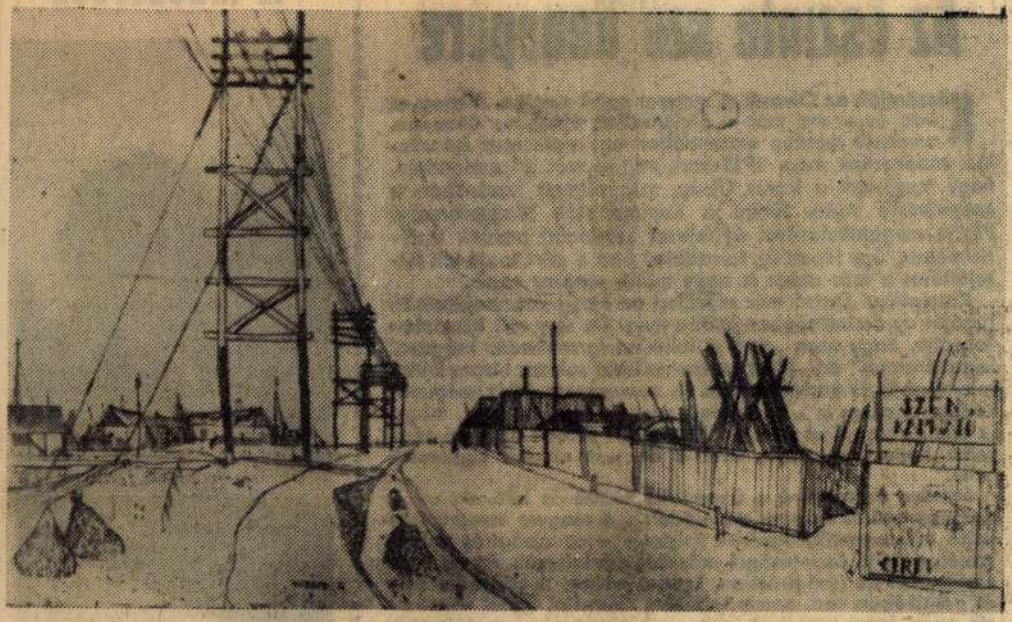

Távirópóznák

Vadász Endre kiállításáról

A szegedi születésű Vadász Endre (1901—1944) festő és grafikus műveiből nyílt kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. Vadász Endre Heller Ödönnél, Fényes Adolfnál, majd a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkárnál tanult. Párizsban ismerkedett meg a japán fametszetekkel, amelyek nagy hatást gyakoroltak művészetére. Bravúros rajzait, rézkarcait, fa- és linómetszeteit 1931-ben a Zichy Mihály grafikai díjjal tüntette ki a Szinyei Társaság. Képeink a Magyar Nemzeti Galériában bemutatott műveiről készültek.

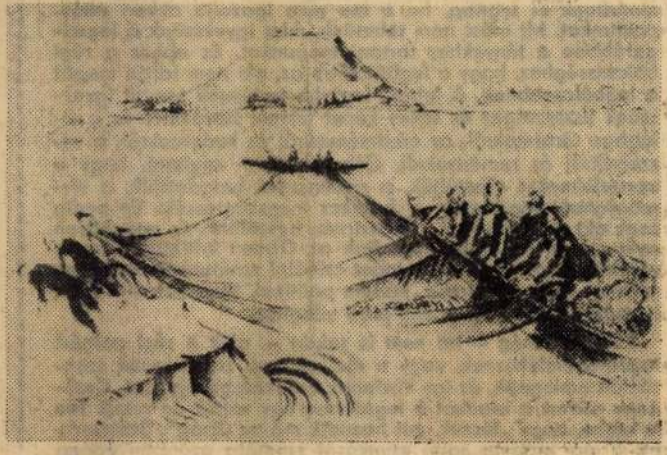

Halászok

Vadász Endre

* **Uj képkiállitás.** *Vadász* Endre, *Bolla* Rezső és *Szadai* Lajos festők kiállitása a Régi Müesarnok (VI., Andrássy-ut 69.) első emeleti helyiségében e hó 7-én fog megnyilni.

Magyarság 1927 II. 6.

sszérialakatosokat épírót alkalmaz az

XIII. SZ. AUTÓJAVÍTÓ VÁLLALAT
3. sz. üzemegysége,
Debrecen, Szabadság útja 27.

A Debreceni Ruhagyár berettyóújfalui üzeme

FELVÉTELRE KERES

üzemi gyakorlattal rendelkező gépésztechnikusi vagy üzemmérnöki képesítéssel rendelkező, automatikában jártas dolgozót, az üzemben folyó gépi és épületgépészeti rekonstrukció ellenőrzésére, valamint az üzemeltetés, karbantartás irányítására

Jelentkezés önéletrajzzal, személyesen vagy írásban: Debreceni Ruhagyár személyzeti osztályán, Debrecen, Domb utca 5—9.

VÁSÁRLÓK, ELEM!

engedményes
lőakció
ıs 30-ig tart.

st szerezze
tüzelőjét!

ettek árai
al, a szeneké
al olcsóbbak
ánként.

ény egyaránt
ik készpénz-
ra, dolgozó-
as-, MÁV- és
talványokra.

T-TÜZÉP

Dolgozókat alkalmaznak

Gépírót vesz fel az Agrártudományi Egyetem Üzemtani Tanszéke. Jelentkezés: Bőszörményi út 138. 206. szoba.

Takarítónők felvételét biztosítjuk egy műszakban, kedvező kereseti feltételek mellett. Érdeklődni Általános Szolgáltató Ipari Szövetkezet Debrecen, Rákóczi u. 37. közgazdasági osztály.

A Hajdú-Bihar megyei Tanácsi Építőipari Vállalat alkalmaz festőket, tmk-villanyszerelőket, gépkocsivezetőket, rakodókat és építőiparban jártas segédmunkásokat. Jelentkezés: Simonffy u. 34., munkaügyi osztály.

Kőműves, ács, villanyszerelő, lakatos, asztalos, parkettás szakmunkásokat, kubikosokat és segédmunkásokat azonnali belépéssel felveszünk. Debreceni Építőipari Szövetkezet, Hatvan u. 43. II. emelet 7.

Nyomdai gépmestert, valamint asztalos és kőműves szakmunkást felveszünk jó kereseti lehetőséggel. Érdeklődni: Általános Szolgáltató Ipari Szövetkezet Debrecen, Rákóczi u. 37., közgazdasági osztály.

Tmk-lakatost, éjjeliőrt és betanított gépmunkást azonnal felveszünk. Műanyag Ipari Szövetkezet, Debrecen, Bőszörményi út 57.

Építészmérnöki diplomával és több éves kivitelezési gyakorlattal rendelkező munkaerőt felveszünk. Jelentkezéseket „Lakásépítés" jeligére a kiadóba kérjük.

Érettségizett eladót felveszünk. OFOTÉRT bolt Debrecen, Széchenyi u. 1.

Országos Takarékpénztár Hajdú-Bihar megyei Igazgatósága keres érettségizett, több éves gyakorlattal rendelkező adminisztrátort, gépírót és idegen nyelvtudással rendelkező munkaerőt.

Felsőfokú gépipari végzettséggel, minimum 5 éves üzemi gyakorlattal rendelkező munkavállalót műszaki munkakörben alkalmaz a RICO Kötszerművek hajdúböszörményi gyáregysége. Fizetés: megegyezés szerint. Minden második szombat szabad. Jelentkezés: Hajdúböszörmény, Kinizsi tér 7. Részletes önéletrajzot Hajdúböszörmény, Pf. 30-ra kérjük címezni.

A Hajdú-Bihar megyei Vegyesipari Vállalat hajdúböszörményi üzeme ív- és lánghegesztő szakmunkásokat és betanított vasipari segédmunkásokat vesz fel. Jelentkezés a Hajdú-Bihar megyei Vegyesipari Vállalat, Hajdúböszörmény, Városkert u. 38.

Épületasztalos szakmunkásokat és villanyszerelő szakmunkásokat felvesz az Ingatlankezelő Vállalat. Jelentkezés: Bőszörményi út 68. szám alatt II. építésvezetőségnél.

Kőműveseket és segédmunkásokat felvesz az Ingatlankezelő Vállalat. Jelentkezés: Bőszörményi út 68. szám alatt I. sz. építésvezetőségnél.

A Debreceni Ruhagyár meghatározott időre lehetőleg vállalati iratkezelésben jártas, irattározáshoz értő nyugdíjas dolgozókat keres felvételre. Jelentkezés a vállalat munkaügyi osztályán, Debrecen, Domb u. 5—9. sz. alatt.

Vas- műszaki villamossági

Megvételre keresünk

4—6 db
FECSKE I—II.
TÍPUSÚ LAKÓKOCSIT
(selejtest is)

Ajánlatot Debrecen 13-092 telefonon, vagy írásban Hajdú-Bihar megyei Szolgáltató- és Építőanyag-ipari Vállalat 4027. Debrecen, Bem tér 30. címre kérünk!

Városi Tanács Költségvetési Üzeme felvesz kizárólag debreceni munkahelyre kőműves, lakatos, építőipari segédmunkásokat, kubikosokat és 14 évet betöltött diákokat. Bérezés teljesítménybérben, besorolás megegyezés szerint, minden héten szabad szombat. Jelentkezés: Debrecen, Bartók Béla út 61.

Lakatos, hegesztő szakmunkásokat, segédmunkásokat, takarítónőt, általános iskolát végzett, valamint középiskolásokat nyári szünidőre termelő munkára felvesz a Mezőgazdasági Felszereléseket Gyártó Ipari Szövetkezet, Debrecen, Hatvan u. 58.

Felveszünk Utos vontatóvezetőt, rakodókat, takarítónőket, karosszérialakatosokat, autószerelőket, kőműves mellé 16 éven felüli diákokat, 16 éven felüli fiatalkorút parkkarbantartási munkára. Jelentkezés Köztisztasági Hivatal, István út 122. szám alatti telepen.

Takarítónőket és segédmunkásokat vesz fel a Debreceni Háziipari

ségával rendelkező segédmunkást, éjast is) és betanított om műszakra, valaresi út 2. sz. alatti rás takarítónőt aldi Nyomda, Debreyi út 6.
zakmunkásokat és anított munkásokat unkára felvesz a ősségi Szabó Ipari Jelentkezni lehet: uth u. 13.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 JUN 20

Hajdúbihari Napló

Vadász Endre
grafikusművész
1021

A robot romantikája

EMLÉKEZÉS VADÁSZ ENDRÉRE

Embereket, műveket lehet leheletnyi rezdülésekből, alig lemérhető jelekből is megismerni. Vadász Endre is így alakult ki emlékezetemben. Tudott másoktól alig érzékelt jelenségekre felfigyelni s gyermeki áhítattal rácsodálkozni. Festményeiből, rézkarcaiból ma már tudatosan kielemezhető, hogyan váltotta át ösztönösen a diszharmóniát harmóniává, hogyan látta meg az elnyomottak robotjában is az elpusztíthatatlan életerőt. Vadász Endrét, a puritán vonalak halk szavú mesterét, személyesen ismertem. Sokat beszélgettem vele; felfogását nemcsak műveiből mérhettem le, hanem a Gáborjáni Szabó Kálmán műtermében kialakult viták tüzében is. (Gyakran jelen volt ezeken Rabinovszky Máriusz, Veres Péter és Soó Rezső is.) Vadász Endre a legkényesebb kérdések boncolgatásakor is látszólag mindig higgadt, igazi „szordinós" résztvevő maradt, de szeme ilyenkor parázslott s érzékeny ujjai alig észrevehetően megremegtek. Sokféleképpen tudott harcolni. Tárgyilagos s hangzása szenvtelen szavak igazságával vezette rá fokról-fokra a kételkedőt vagy gáncsoskodót meggyőződésére. A negyvenes években már budapesti művész volt. Visegrád utcai lakásuk magán hordozta egész egyéniségét. Ez a hangulat apró finomságokból, bútorok, textíliák s a legkisebb tárgyaknak is gondos összeválogatásából szövődött. Asszonya igazi művészfeleség, aki észrevétlen gondoskodással rendezett mindent a keze alá, ügyelve arra, hogy a festés, a karcolás vagy maratás mechanikus előkészületei ne szabdalják az ihlet szárnyait. Rendszerezte, osztályozta a hatalmas karcanyagot, gyűjtőkkel, művészekkel, kiadókkal levelezett vagy cserélt...

Az állami ösztöndíjak nyomán járó elismerések már biztos megélhetést jelentettek számára. A Fruchter-díjjal már mint 22 éves főiskolást jutalmazták. A Szinyei Merse Társaság kitüntető oklevele már a legmagasabb fémjelzést jelentette. De hangjából sohasem éreztem ki elbizakodottságot. Tarsolyában a két kiváló grafikus: Olgyai Viktor és Zádor István intelmeivel s művészi instrukcióival olasz és franica földön csiszolja tudását, egyszerűsíti le s építi fel sajátos: a groteszkség és a humor határán haladó, senki mással össze nem téveszthető stílusát, amely még a legkegyetlenebb években sem torzult vigyorgásba.

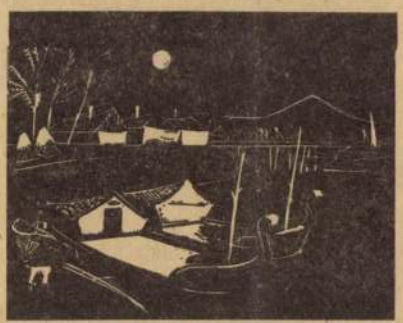

Vadász Endre: Dunai bárkák (linó)

Még négy komoly, anyagiakban is jelentős elismerés következett a harmincadik évéhez sem érkezett művészünknél: a Wolfner-életképdíj, a Nemes Marcel utazási ösztöndíj és a kétszer is neki ítélt Zichy Mihály — grafikai kitüntetés —; valamennyi között ez utóbbi a legsúlyosabb, s újabb külföldi utak lehetőségeit nyitotta meg kifogyhatatlan érdeklődési vágyának. Karcain gyakran visszatérnek az olasz nyár emlékei, az Arno parton sorakozó házak olyannyira festői színarabeszkjei, de minden lapját magyar levegő veszi körül, s mindenütt ott kísért a favágók, a a tiszai és dunai halászok, kertészek, utcai árusok, vándorkomédiások megragadó romantikával átszőtt mindennapi robotja. Merészen ívelő vonalainak könnyebb iramlásából mélységes együttérzést és humánumot olvashatunk ki.

Azonban vidám favágói, szorgalmas halászai, kertészei, játékos komédiásai, humoros alakjai erősebbeknek bizonyultak alkotójuknál. Vadász Endre 1944. június első napjaiban, a gödöllői munkatábor mindennapos megaláztatásaiba belefáradva, önként választotta a halált. Mindössze két mappát hagyott ránk, a *Haláltánc* és *Budapest* címűt, ezek közül is az első a mindenütt leselkedő halál veszedelmét ábrázolja minden egyes lapján. Tragikus távozása a debrecenieknek éppoly veszteség volt, mint az egyetemes magyar művészetnek.

Dr. Tóth Ervin

Vadász Endre

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1971 JUN 1 3

[illegible] első villamosvontatású szerelvény.

VADÁSZ ENDRE FESTŐ- ÉS GRAFIKUSMŰVÉSZ emlékkiállítását tegnap délután nyitották meg a szegedi múzeum Horváth Mihály utcai képtárában.

A BUDAPESTI HASZNÁLTAUTÓ-PIAC július 3-tól október 15-ig nem az Albertirsai úton, hanem a Budapest, XIV., Bosnyák téri

Vadász Endre

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

MAGYAR NEMZET

1021 NAPLÓ

Vadász Endre festő- és grafikusművész munkáiból emlékkiállítás nyílt meg szombat délután a szegedi Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában.

V ADÁSZ ENDRE



53



74

VADÁSZ ENDRE

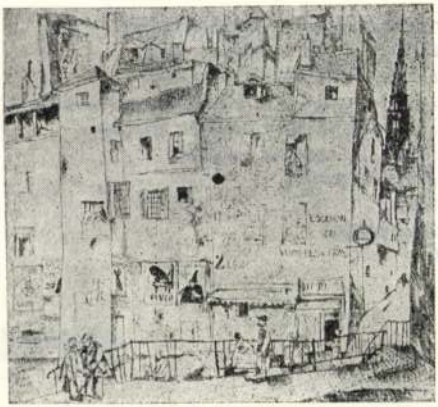

52

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-206, 188-307
Hajdu-Bihar megyei Napló

ózben

csere. Durkó Mátyás vitaindító cikke nyomán szélesedett országos méretűvé, s ma már a népművelés elméleti és gyakorlati munkásai egyaránt elmondják idevágó gondolataikat.

A népművelés mai helyzete megköveteli, hogy közösen gondolkodjunk jelenlegi és további gondjairól. Az Alföld folyóirataink közül elsőként vállalkozott arra, hogy ebbe az égető és aktuális kérdésbe közbeszól, sőt vitafórumot és lehetőséget teremt a gondolatok közlésére. Az eddigi anyag természetesen nem lezárt és nyugvópontra jutott álláspont. De létjogosultságát éppen az igazolja, hogy az ország minden részéről érkeznek az újabb és újabb reflexiók, s e sokoldalú rávillantás fényénél világossá válik kulturális életünk egyik részterületének helyzete.

A felismerés tehát folyóirataink szerkesztését ilyenformán is kötelezi. Az Alföld felismerte egyik legfontosabb kulturális feladatunkat, s a segítő szándék minden bizonnyal eredményre is vezet.

Boda István

NYELV ÉS MŰVELTSÉG

Rövid ital

A pálinkaféléket manapság divatos *rövid* italnak nevezni. Ha az ember kávét és nem koffeint akar inni, akkor arra kéri a pincért vagy presszóst, hogy egy *hosszú* duplát adjon. Ugy is szokták mondani: „Nyújtsa meg egy kicsit, legyen szíves!"

Honnan erednek ezek a furcsa kifejezésmódok? Hiszen a *hosszú, rövid* és *megnyújtani* szavak a hosszúságra és nem a töménységre vonatkoznak rendszerint. Bár az említett kifejezések csak néhány éve terjedtek el, mégsem egészen újak a magyarban, hiszen már XVII. századi szakácskönyveink is szólnak húsokról, amelyeket *rövid lében* kell elkészíteni, vagyis kevés vízzel, másokat viszont *hosszú lében*. Ez utóbbi egy szólásunkban is előfordul. Ha valaki nagyon aprólékosan, körülményesen beszél el valamit vagy fejtegetéseinek nem akar vége szakadni, akkor azt szoktuk mondani, hogy *hosszú lére eresztette mondókáját.*

Mégis, azt hiszem, hogy a kávéra és a pálinkafélékre vonatkozó említett kifejezések nem a régi (és mai) magyar konyhanyelvből származnak, hanem eredetüket a határokon kívül kell keresnünk. Régebben a pálinkaféléket erős vagy tömény italnak nevezték, csak alig egy évtizede terjedt el a *rövid ital*. Húsz évvel ezelőtti szótárainkban még nem találjuk meg. Valószínűleg angol hatás nyelvünkben, hiszen a pálinkaféléket az angolban nevezik *short drink*-nek, vagyis „rövid ital"-nak. Részben ez, részben a konyhanyelvből ismert főlereszt, *hosszú lére ereszt* „higít" jelentésű kifejezés eredménye lett a *hosszú szimpla* és *hosszú dupla*, illetőleg ugyanez *rövid*-ben. Az viszont egészen logikus, hogy ha valami *rövid* (sűrű, tömény) és azt akarjuk, hogy *hosszú* (hígabb) legyen, akkor *nyújtani* kell. Kissé komikusan hat, hiszen a tésztát, bőrt, fémet vagy valami rugalmas dolgot lehet nyújtani, átvitt értelemben értekezletet, éneket stb. is. Nyelvileg azonban aligha kifogásolható, bár többünknek szinte tréfás kifejezésnek tűnik, holott ez az eszpresszók nyelvében már elfogadott szakkifejezés.

Nyelvhelyességi szempontból tehát a *rövid ital* tükörszó, az angol *short drink* fordítása, és nem jobb, nem kifejezőbb, mint az *erős* vagy *tömény szeszes ital*, vagy éppen gyűjtőfogalomként *pálinkafélék*. Ezért elterjedése nem szerencsés. A *hosszú* és *rövid fekete* régi hagyományok alapján keletkezett. Kifejezőbb volna a *tömény* és *híg*, de mivel az utóbbi roszszalló értelmű is lehet, aligha cserélik fel ezekkel az elnevezésekkel.

K. B.

Német hét a Kossuth Lajos Tudományegyetemen

A Német Demokratikus Köztársaság megalakulásának 15. évfordulója alkalmából a Kossuth Lajos Tudományegyetem német nyelv és irodalom tanszéke és a németszakos hallgatók KISZ-alapszervezete német hetet rendezett. Ennek során több előadás hangzott el német irodalmi, kulturális és politikai kérdésekről.

A jubileumi rendezvény keretében látogatást tett az egyetemen *Ulrich Kloock*, az NDK budapesti nagykövetségének kultúrattaséja, és előadást tartott német kultúrpolitikai kérdésekről. Látogatása alkalmából az NDK felsőoktatási államtitkárságának ajándékaként értékes könyvanyagot adott át az egyetemnek, és a német tanszék szakmai és közösségi munkában kitűnt hat hallgatójának. Ulrich Kloock elismeréssel nyilatkozott a tanszék és a hallgatók munkájáról.

Az egyetem részéről a vendéget *dr. Némedi Lajos* oktatási rektorhelyettes, a tanszék vezetője fogadta és mondott köszönetet az ajándékért.

ETTIEN A HÍDON

pen megszakadt volna, s most süppedezik. Ekkor búgnak fel hirtelen a tehergépkocsik dudái.

Barna néz szét elsőnek, s látja, hogy a forgalom dugót kapott a hídon. Figyelem én is, és látom: az alig néhány lépésnyire vesztegló teherkocsi okozta a bajt. Sofőrje arca merő verejték, haja kócos, amint azon fáradozik, hogy betolja, s bein-

Vadász Endre emlékezete

1901—1944

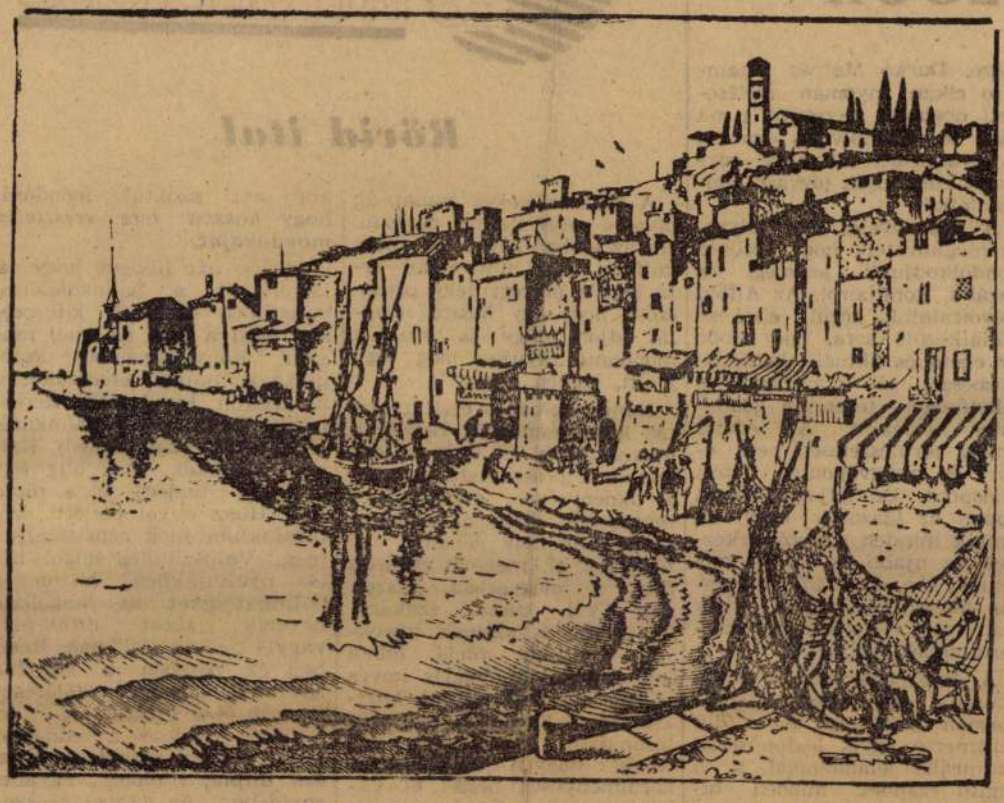

Vadász Endre 1941. Arno-part

Embereket, műveket lehet apró rezdülésekből, alig lemérhető jelzésekből is felépíteni, vagy alkotó elemeikre bontani. Így Vadász Endre műveiből is kielemezhető, hogyan váltotta át ösztönösen a díszharmóniát harmóniává, hogyan tükrözte az elnyomottak szenvedését, robotját egészséges, elpusztíthatatlan életerőnek; merészen ívelő vonalainak sodrásából mélységes együttérzés örök humánumot olvashatunk ki, habár lapjain sohasem kiáltott forradalmi módon a megoldásért, a társadalmi élet átalakításának, megváltoztatásának szükségességéért.

A főiskolán hamar felfigyelnek a 22 éves növendékre, és Fruchter-díjjal jutalmazzák. Ettől kezdve sűrűn sorakoznak a hivatalos elismerések, ösztöndíjak, amelyek nagyobb gondoktól mentes megélhetését biztosítják. Tarsolyában a két kiváló grafikus: Olgyai Viktor és Zádor István intelmeivel s művészi útmutatásaival olasz és francia földön csiszolja tudását, nemes lehiggadtsággal egyszerűsíti és építi ki sajátos, a groteszkség és a humor határán haladó, senki mással össze nem téveszthető stílusát, amely még a legkegyetlenebb években sem torzult vigyorgásba. A Színyei Társaság kitüntető oklevele után még négy komoly — anyagiakban is jelentős — elismerés következett a 30-ik évéhez sem érkezett művész életében: a Wolfner-életképdíj, a Nemes Marcell utazási ösztöndíj és a kétszer is neki ítélt Zichy Mihály grafikai kitüntetés, — valamennyi közül ez utóbbi a legtekintélyesebb, újabb külföldi utak lehetőségét nyitva meg kifogyhatatlan érdeklődési vágyának...

Legkedveltebb területe a legtöbbször magáncsan futó vonalakból alakított *rézkarc*. Savval maratott vonalárkait szívesen finomítja — grafikus nyelven *„hidegtűvel"* utólagosan bekarcolt vonalakkal. E borotvaéles hegyben végződő vonalak, amelyeket savval így sohasem lehetett volna kimaratni, üde csengést kölcsönöztek parányi lapjainak, exlibriseinek, kedves hangulatú meghívó kártyáinak, üdvözlő és egyéb jellegű lapjainak. Néhány kisebb művén, főleg exlibrisein vékony ecsetnyomokkal jelezte a színeket, tehát nem töltötte ki a felületeket, a befejezést rábízta a néző képzeletére. Ezzel kapcsolatosan sok vitánk volt arról: vajon nem rontja-e a fametszet vagy a rézkarc grafikai hitelét, ha utólag kézzel színezi? Hiszen ez esetben a szín nem nyomóeljárással, hanem ecsettel került a már kész levonatra. A vita akkor még nem dőlt el. De ma már tudom, hogy Vadász Endre helyesen hivatkozott a primitív mesterek alkotó módjára, akik a fametszés hőskorában primitív metszeteik szinte csak csontvázra tömörített vékony gerendázatát szívesen ékesítették színekkel, hogy a kortársak érdeklődését még inkább felkeltsék. A fametsző ekkor eleve számításba vette az utólagos kiegészítést, nem bízott mindent a vonalakra, hiszen kezdetleges szerszámaival egyébként is súlyos küzdelmet vívott az anyaggal.

Az élet apró jelenségeinek élesszemű megfigyelője külföldi útjain is ugyanaz maradt.

E látszólagos lírai egyéniség tudott sokféle módon harcolni, ha művészetének igazáról volt szó, s tárgyilagos, hangzásra szenvtelen szavak erejével vezette rá fokról fokra a kételkedőt vagy gáncsoskodót a hiteles meggyőződésre. De végül is alakjai, vidám favágói, egészséges halászai, játékos komédiásai erősebbnek bizonyultak nála: 1944. őszén a mindig magával hordott méreggel saját elhatározásából választotta a halált.

Dr. Tóth Ervin

életének közegében, egyesek megítélése sz
rint, grafikájának szigorú fegyelme némil
lazult, spontaneitása bizonyos mértékig m
chanizálódott. A „szabad" művész megélh
tési robotja azokban az években valóban ká
ros kötelmekkel járt. De Vadász Endre tehet
ségét nem őrölték fel a rendelői kívánalmak
malomkövei. Ha 1937-ben kiadott „Budapest"
albumával, színezett lapjaival nem is nőtt fö
lébe korábbi önmagának, de alkotói tiszta
ságához mindvégig hű maradt. Amíg kar
colni, metszeni, festeni hagyták — alkotott.
Alkotott, amíg a fasizmus fenevada maga
alá nem teperte. Munkatáborba parancsolva,
1944 tavaszán, feleségével megbeszélték, hogy
ha az asszonyt elhurcolják, mindketten vé
geznek magukkal. Félelmetes fogadalmukat
megtartották.

Vadász Endre a debreceni emlékkiállítás megnyitásakor lett volna 75 éves. Munkásságát, különös rézkarcoló-művészetét, amelynek hatása korunk grafikai irányzatainak számos sávjában felismerhető, akkor lehetne érzékelhetően elemezni, ha életművét ismernék. Ismeretlenségbe süllyedt képzőművészeti alkotások szóba idézése végső soron meddő nekromantia. Az értékelést, a méltatást a művek feltámadásának kell megelőznie.

BÉKÉS ISTVÁN

IRODALOM

Magyarország története 1918/19—1945

A tavalyi könyvhétre jelent meg az MTA Történettudományi Intézete régóta várt szintézisének, a tíz kötetre tervezett *Magyarország történet*ének indító kötete. Arányaiban, méreteiben hatalmas vállalkozás ez: a közzétett kötet — a sorozatban a nyolcadik — például 1400 oldalon tárgyalja nemzeti történelmünk 1918—1945 közé eső korszakát, elemzései, vizsgálódásai pedig a politikatörténet mellett kiterjednek a gazdaság- és társadalomtörténet, a művelődés- és ideológiatörténet megannyi kérdésére is.

E történettudományi szintézis jelentősége túlemelkedik a szaktudományos kereteken. Nemcsak arról van szó, hogy marxista történettudományunk mind ez ideig legnagyobb vállalkozásával lép most a közönség elé, hanem arról is, hogy ez a szintetikus összefoglalás a hazai művelődés egészének is számottevő állomása. Hasonló igényű és volumenű történettudományi összegezést a megelőző időkből elég keveset tudunk ugyanis felmutatni. Az utolsó, polgári szemléletű feldolgozás, a sokat emlegetett „Hóman—Szekfű" majd fél századdal ezelőtt keletkezett, ennélfogva az 1918—1945 közötti korszak szintézisére először került most sor.

Úttörő jellegű kötet jutott tehát a közönség kezébe, s ez annál is inkább érdeme a *Ránki György* főszerkesztő irányítása alatt dolgozó tizenöt főnyi szerzőgárdának, mivel e korszak feldolgozásához az előmunkálatok jórészt hiányoznak, dokumentum- és forráskiadványok alig vannak, még kevésbé összefoglaló feldolgozások. Ennek ellenére szembetűnő itt az anyag bősége, az információk gazdagsága és sokrétűsége, a tények, adatok, adalékok, eseménymozzanatok kiterjedtsége. Annyira, hogy az már helyenként a koncepció érvényesítésének, az elvi elemzéseknek rovására is megy. De ha néhol a gondolatibb, elemzőbb előadás többet rögzíthetne is az olvasókban a fejlődés összetett problematikájából, annyi bizonyos, hogy szintézisünk lehetőleg a korszak minden, az alapvető történeti mozgásfolyamatokba valamelyest is bevilágító részletmozzanatát feltérképezi és rendszerezi. Emellett távolról sem elégszik meg a régebbi ismeretek egybegyűjtésével — nincs olyan fejezete, amelyben ne adna sok újat és gondolatébresztőt. Nem riad vissza régebben

az októberi, „őszirózsás" forradalom[illegible] egyszerű polgári forradalomnál, hogy a különféle népi szervek, munkás-, katona- és néptanácsok megalakulása annak idején eleve önálló hatalmi tényezőt jelentett. A szintézis nyomatékosan aláhúzza 1918 és 1919 forradalmainak összetartozását, a polgári demokratikus és a proletárforradalom egymásból fejlését, s azt, hogy 1919 augusztusában a Tanácsköztársasággal együtt nálunk a polgári demokrácia is elbukott, továbbá, hogy kulturális-tudományos téren a proletárdiktatúra jórészt az „őszirózsás" forradalom kezdeményezéseit folytatta és tetőzte be.

Hasonlóképpen újfajta megközelítést jelent a proletárdiktatúra vezetői utópisztikus messianizmusának bírálata. A feldolgozás érdekesen fejti ki, hogy a Tanácsköztársaság idején a „minden vagy semmi" alternatívája éppúgy eltöltötte a szocialista társadalom híveit, mint a régi rend restaurálásában reménykedőket. Mindannyian a két alapvető osztályerő nemzetközi szintű, sőt világméretű összecsapását várták már a legközelebbi jövőben. A világforradalom áhítása, a közép- és kelet-európai dolgozó tömegek forradalmi érdekazonosságába vetett hit oly elevenen élt a kor kommunistáiban, hogy ennek nyomán nem mérték fel reálisan az itt létrejött nemzeti államok különállásának problémáit, az önálló nemzetállam megalakítására irányuló törekvések, illetve a kispolgári nacionalizmus hatóerejét. Ez a hit illúziónak bizonyult, mégis: a jövő fejlődés számára rendkívül fontos volt az, hogy az imperialista hatalmi politika, a háborús hisztéria sötét esztendői után a Tanácsköztársaság vezetőinek tevékenységét alapvetően az internacionalizmus, a forradalmi népfelszabadítás nemzetköziségének elve határozta meg.

Ami az ellenforradalmi rendszer alapvető megítélését illeti, a szintézis szerzői leszögezik: ennek jellegét, funkcióját, politikai arculatát és hatalmi mechanizmusát egyaránt az határozta meg, hogy Kelet-Közép-Európában ez volt az egyetlen rendszer, amely egy győztes forradalom leverése árán került hatalomra. Ebből következően hagyományos módszerekkel kormányoznia már nem lehetett. A horthysta rendszer legáltalánosabb jellegzetességeit 1918—1919 forradalmaival való éles szembenállása, a nagytőkés-nagybirtokos osztályok hatalmának diktatórikus biztosítása adta meg. Annyira, hogy 1919 emléke miatt a hatalom exponensei a tömegeknek még jobboldali mozgalomba szervezésétől is lehetőleg tartózkodtak, szélsőjobboldali tömegpárt megalakításával nem is kísérleteztek.

A rendszer jellegének meghatározásában azonban némely pontokon tisztázatlanságot érzünk: a szerzők nem különböztetik meg elég világosan a fasiszta eszmekört a jobboldaliságtól, ellenforradalmiságtól. A „szegedi gondolat"-ot például — amelynek különben igen színvonalas elemzését nyújtják — hol szélsőjobboldali programként, hol pedig fasiszta jegyek által meghatározott ellenforradalmi csoportprogramként emlegetik. Ugyanazon az oldalon (416.) hol szélsőjobboldali katonai csoportról, hol katonai diktatúrára törekvő fasiszta csoportról beszélnek, összemosva a kettő közti különbséget. Nem tisztázott kellőképpen Horthy és Gömbös személyiségének politikai karaktere sem.

Széles körű európai háttér közepette mutatja be a kézikönyv az ellenforradalmi rendszer megszilárdulásának összetevőit. Nyíltan szól arról, hogy ennek revíziós, irredenta politikáját nagyban elősegítette a trianoni békediktátum tartalma és létrejöttének módja, illetve az, hogy a szomszéd államok nem törődtek az uralmuk alá került magyar kisebbség jogaival. Nemkülönben az, hogy a békeszerződés következtében több százezer magyar menekült Magyarországra. Másrészt hatékonyan oszlat el a Bethlen-kormány állítólagos liberalizmusával kapcsolatos illúziókat: rámutat arra, hogy az általa képviselt rendszer minden konszolidáló törekvése ellenére is ellenforradalmi diktatúra volt. A parlament működtetése s abban az ellenzék, beleértve a szociáldemokrata párt képviseletének engedélyezése nem Bethlen politikájá-

KRITIKA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 4.
KRITIKA
Budapest
Vadász Endre, festő-grafikusművész

1021

Vadász Endre emlékkiállítása

Századunk második negyedének egyik legkiválóbb, világszerte ismert grafikusművésze és jeles festője kétszer halt meg. Először, amikor 1944 júniusában a fasizmus rémségei a halálba kergették, másodszor, amikor az elmúlt három évtized során a felelőtlen feledés törölte nevét a hazai grafikai művészet lajstromából.

Vadász Endre életének fizikai vége egy felőrölt idegzetű, reménytelenségbe taszított ember jóvátehetetlen önpusztítása volt. Utóéletének fájdalmas hiányát: kiiktatását a magyar képzőművészet állagából pedig bízvást nevezhetjük kulturális javaink értelmetlenérthetetlen, de még jóvátehető elhanyagolásának. Lehet, hogy ezt a sommás megállapítást nem tartja mindenki szakszerűnek, ám a szakszerű értékítélet figyelmét és csalhatatlanságát erősen megkérdőjelezi, hogy korunk magyar rajzművészetének a hatvanas és hetvenes években tág időskálával és ranglistával szerkesztett, vaskos albumaiba Vadász Endrének egyetlen lapja sem került be.

Ennek a keserű számvetésnek aktualitást ad a harminchárom esztendeje, negyvenhárom éves korában elhunyt művész emlékkiállítása, amely december végén nyílt meg a *debreceni Déri Múzeum* termeiben. Az életművet szélesen átfogó tárlatot megelőzőleg Vadász Endre munkásságáról, tudomásom szerint, csupán egy szülővárosában, Szegeden nemrég bemutatott gyűjtemény, s néhány szűkös ismertetés adott hírt a kortársi műbarátoknak, sőt alighanem a műbíráló- és műtörténész-kortársaknak is. Ez a mulasztás itt és most nem pótolható. De mint akit az a megtiszteltetés ért, hogy a hajdani személyes barátság és a grafika szeretete jogcímén a debreceni kiállítást megnyithattam, hadd emlékeztessek valamennyire az adósságra, amivel Vadász Endre művészetének tartozunk.

Művei ötödfél évtizede Debrecenen kívül már a budapesti Ernst Múzeum tárlatán szerepeltek, a barcelonai világkiállításon bronzérmet nyert, idehaza Zichy-díjat kapott. A Szinnyei Társaság, amelynek állandó kiállítóművésze volt, nemegyszer tüntette ki elismerésével, s hazai bemutatkozásai mellett elragadó rézkarclapjai Venezia, Chicago, Cleveland, Osló, Monza grafikai seregszemléin is feltűntek. A húszas évek végétől a harmincas évek végéig Vadász Endre a magyarországi sikereken túl nemzetközi rangot, sőt népszerűséget küzdött ki magának — exlibriseiért, alkalmi lapjaiért a legigényesebb külföldi kisgrafikagyűjtők versengtek.

Vadász Endre bölcsőjét Szegeden ringatták, de sorsának rendeléséből művészeti alkata debreceni fogantatású. Mint e folyamat szemtanúja, állíthatom, hogy az egykori Glatz-növendék, a próbálkozás és keresések pályaszakaszait megjárva, ebben a városban talált magára. A környezet, a légkör, amely körülvette, nemcsak serkentette képességei kibontakozását, hanem tény, hogy tragikusan rövid alkotóéletének legnemesebb termését jószerint a debreceni hét-nyolc év alatt érlelte meg és takarította be.

A húszas-harmincas évek határán a debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának tagjai sorában a magyar piktúra és grafika kimagasló alakjaival találkozhattunk. Megkülönböztető jeleik már fejlődésük korai stádiumában feltűnőek voltak — Vadász Endre azonban a különbözőktől is mind inkább különbözött. Fél évszázad távlatából levonhatjuk a következtetést, hogy művészete kiteljesedésével hajszálfinom, mesteri rajzolatú rézkarcainak, s előbb élénk, majd a szürke-fehérig tompuló színskálájú vásznainak túlnyomórészt népi tematikája semmiképpen sem véletlen. A városvégi ténfergők, a dunai hajósok, a csendes kertészkedők, a vándorköszörűsök, a kiscirkuszok ügyeskedői és bámészkodói, a serény favágók, a ballagó vadászok, a bajai, mohácsi sokac lányok, a szürke jégen, szürke ég alatt, szürke levegőben sikló korcsolyázók — „a vonalak szerelmesének", a grafikai technikák tökéletes tudorának belső világáról, mély emberségéről vallanak. Emberközelség és emberismeret: ezt mutatja számtalan exlibrisének, alkalmi grafikájának szélsőségesen változatos tárgykörébe való proteuszi beleélő-beleérző képessége is. Vadász Endre számára a kisgrafika-megrendelő: modell. Könyvjegyeinek, üdvözlő lapjainak java szellemi és társadalmi portré.

Lényegében az ő és G. Szabó Kálmán munkássága indította el a grafikakedvelők debreceni körének: az Ajtósi Dürer Céhnek megalapítását, amely színvonalbeli egyenetlenségek ellenére az alföldi nagyvárost néhány évre afféle nemzetközi grafikai központtá avatta. Amatőrkiadványok, grafikai mappák, illusztrált művek jó néhánya is őrzi ebből az időből Vadász Endre rézkarcait, fa- és linómetszeteit, a posta sűrűn hozott számára külföldi megrendeléseket.

Minekutána 1936-ban Debrecenből Budapestre költözött, négy éven át többnyire rendelésre dolgozott, legsűrűbben a Tamás Galéria foglalkoztatta. A főváros művészeti

Vadász Endre: A köszörűs

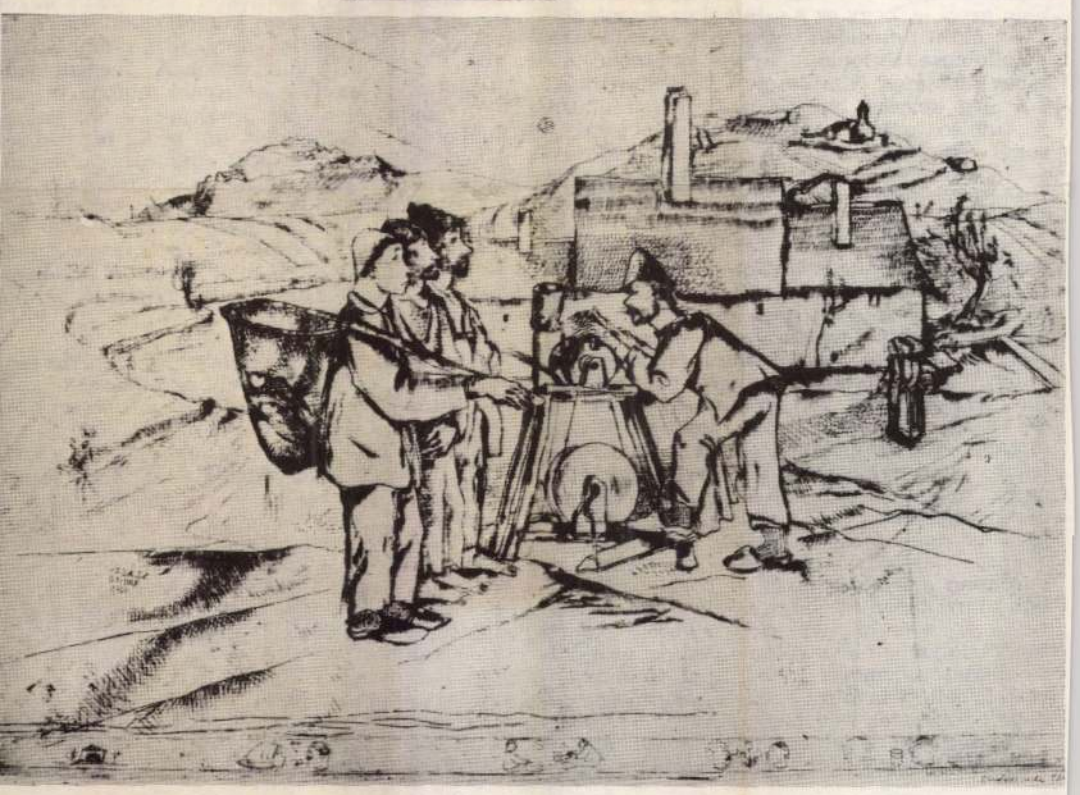

KRITIKA

tek. A firenzei vizsgálóbíró javá
solta fővárosi kollégáinak, tartsá
szemmel Giuseppe Pugliesét.
megfigyelést kiterjesztették Pu
liese baráti körére, s így jutotta
el Gianfranco Ferróhoz, aki olyá
piros színű és márkájú motork
rékpárt adott el, amelyet a szer
tanúk leírása szerint a helyett
főügyész gyilkosai használtak.
rendőrségi követésről mit sem s
tő Ferro nyomában jutottak el a
X. Kelemen utcai házba, az új-
fasiszták tanyájára. A lakás bérlő-
je Pier Luigi Concutelli volt, akit
egy bankár elrablása miatt már
jó ideje köröztek.

A rendőrség akkor csapott le a rejtekhelyre, amikor az újfasiszta osztag mind a tizenegy tagja ott tartózkodott. Pier Luigi Concutellinek azonban sikerült az utolsó pillanatban motorkerékpáron kereket oldania. Miután fényképét megmutatták a szemtanúknak, egyöntetűen és határozottan felismerték, hogy ő volt az egyik géppisztolyos gyilkos.

város centrumában lévő Foraggi utcai házhoz, amely a szicíliai terrorista tanyája volt. A rendőri akciót február 13-ára virradó hajnali órákra készítették elő; ötven rendőr vette körül a házat. Concutelli csak akkor adta meg magát, amikor egy rendőr géppisztolysorozatot lőtt a lakás bezárt ajtajába. A rejtekhelyen nagy mennyiségű robbanóanyagot lőszert és sok fegyvert találtak, köztük volt egy olyan géppisztoly is, amelyhez hasonlót a főügyészhelyettes elleni merényletnél használtak.

Árkus István

(Következik: *Bomba az expresszen)*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Vadász E.

VADÁSZ E.: HALÁSZBÁRKÁK

1021



VADÁSZ ENDRE





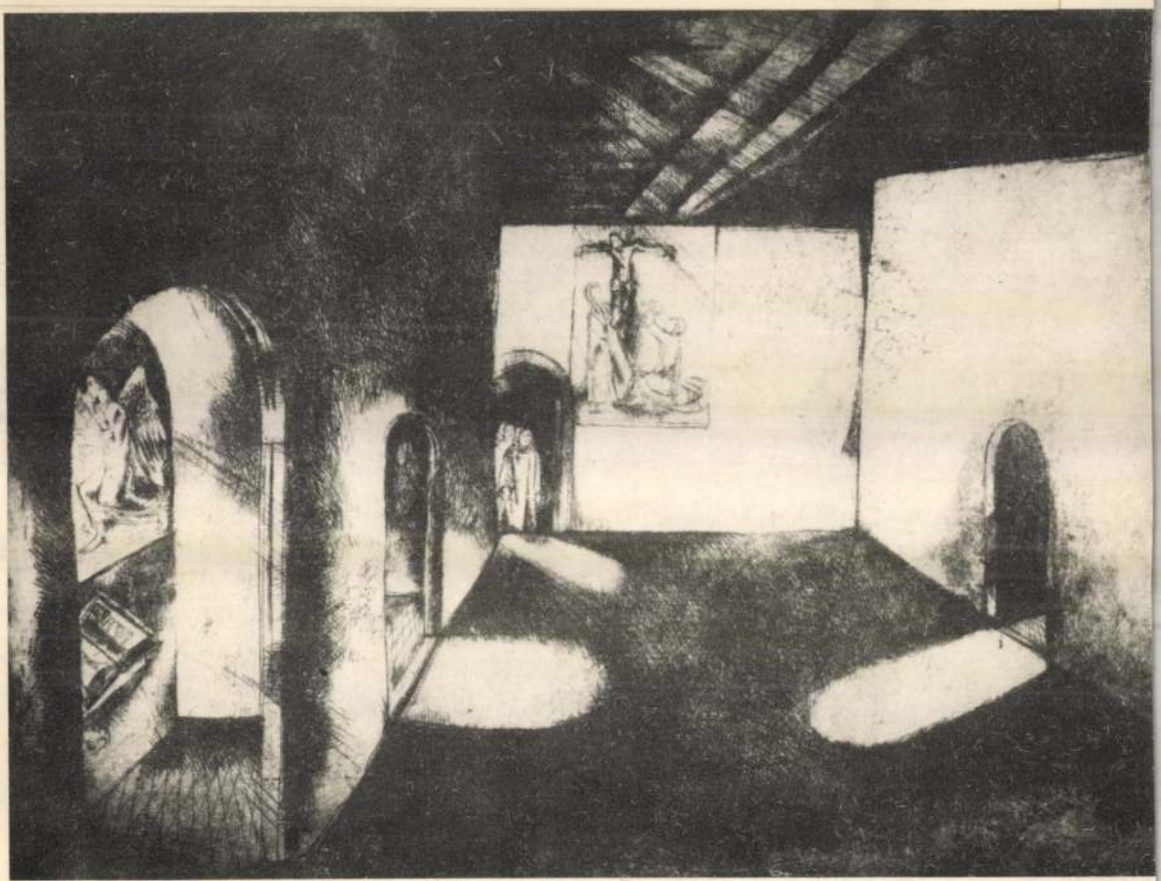

1021

1977.IX.20.6.45/Szné/

Szót kérek!

-Szót kér Gárdos Miklós.

-Őrzöm emlékezetemben a kisdiákkori vasárnap délelőttöket,nagyszerü emlékét,amikor Vadász Endre,meg később G.Szabó Kálmán tanár ur két debreceni festőmüvész vitt el néhányunkat a Déry Muzeumba, hogy ébredező értelemnek,nyiladozó szépérzéknek utat mutassen, képet,grafikát,szobrot,jól meglátni,megszeretni tanitsen.Hiszem,hogy az egykori kisdiákok ma is mindannyian egy kicsit az Ő szemükkel és nézzük például egy-egy nagy olasz piktor,egy-egy névtelen görög szobrász,meg utódaik alkotását.Igy vagyunk ezzel mindannyian.Nemrég el is gondolkodtam a köruti boltban,figyelve egy ifju pár örömét egy Csontváry reprodukció megvásárlása után,milyen jó lenne,ha nálunk is,akár csak például az NDK-ban többféle kivitelben,lemezre dolgozva is kapható lenne a reprodukciók közül jónéhány.Kedvenceim egyike Mogliánimak egyik szép női feje jutott eszembe,a képet talán 10 márkáért vásároltam pár éve Berlinben és azóta is szobám legkedvesebb képei közé sorolom.A minap a köruti papirboltból kijövet a kirakatra néztem.Két hatalmas henger áll ott rajta a felirat:Gigant poszter.Ejnye-hökkentem.Véletlenül ezt a fura szószörnyeteget nyomtatták a hengerre a Képzőmüvészeti Alap Kiadó Vállalatánál pedig ők legalább olyan jól tudják, mint én,hogy a hengerben óriás falikép van,ez a becsületes magyar neve.Hökkenésemre még nagyobb lett,amikor az árcédulát olvastam el. Az óriás falikép ára darabonként 780 forint.Most már a hengerre ragasztott kis képet is megnéztem,feliaratát is elolvastam.Az egyik kép alkotója Tulok Ferenc a cime:Pisztrángos tó.A másikat,amely-

1977.IX.20.6.45/Szné/

Szót kérek!

-Szót kér Gárdos Miklós.

-Őrzöm emlékezetemben a kiadókkori vasárnap délelőttöket,nagyszerű emlékét,amikor Vadász Endre,meg később C.Szabó Kálmán tanár ur két debreceni festőművész vitt el néhányunkat a Déry Muzeumba, hogy éhredező értelemnek,nyiladozó szépérzéknek utat mutassen, képet,grafikát,szobrot,jól meglátni,megszeretni tanítsan.Hiszem,hogy az egykori kiadókok ma is mindannyian egy kicsit az Ő szemükkel és nézzük például egy-egy nagy-classz piktor,egy-egy névtelen görög szobrász,meg utódaik alkotását.Igy vagyunk ezzel mindannyian.Nemrég el is gondolkoztam a körúti boltban,figyelve egy ifju pár örömét egy Csontváry reprodukció megvásárlása után,milyen jó lenne,ha nálunk is,akár csak például az NDK-ban többféle kivitelben,lemezre dolgozva is kapható lenne a reprodukciók közül jónéhány.Kedvencein egyike Mogliáninak egyik szép női feje jutott eszembe,a képet talán 10 márkáért vásároltam pár éve Berlinben és azóta is szobám legkedvesebb képei közé sorolom.A minap a körúti papirboltból kijövet a kirakatra néztem.Két hatalmas henger áll ott rajta a felirat:Gigant poszter.Ejnye-hökkentem.Véletlenül ezt a fura szószörnyeteget nyomtatták a hengerre a Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalatánál pedig ők legalább olyan jól tudják, mint én,hogy a hengerben óriás falikép van,ez a becsületes magyar nove.Hökkenésemre még nagyobb lett,amikor az árcédulát olvastam el. Az óriás falikép ára darabonként 780 forint.Most már a hengerre ragazott kis képet is megnéztem,feliratát is elolvastam.Az egyik kép alkotója Tulok Ferenc a cime:Pisztrángos tó.A másikat,amely-

nek Tavaszi erdő sétánnyal a cime S.Herbert alkotta. A két óriás faliképmérete 276x198 cm,mindkettő szines fénykép.
Gigant poszternek szerintem tévedésből nevezték el az óriás képeket. És azt kell gondolnom,hogy az árát is valami tévedés,félreértés nyomán szabták meg.780 forint,vagyis körülbelül 48 rubel,vagy 38 dollár,több mint 160 NDK márka.Talán mégis el kellene gondolkodni,hogy szines nyomat vagy akár szines fénykép kerülhet-e ennyibe? Hány olyan képkedvelő diák,ifju ember,egyáltalán hány olyan mai magyar vevő van,aki 780 forintot tud adni egyetlen óriás fali fényképért?A bolt másik kirakatában kisebb méretben,igaz henger nélkül magyar alkotók képeiről készült remek szines nyomatok vannak értelmes megfizethető árért.Azt gondoltam,hogy a kiadó vállalatnak ki kellene javitania először a Gigant poszter idegen nevét.

-Gárdos Miklóst hallották.

1021

1977.IX.17. Televizió 17.10/Szné/

Vadász Endre /1901-1944/

-"Gyögyörü képek élnek bennem megvalósitásra várva. Nem vagyok zseni, de tehetségem van. Elöl fogok járni. Hiszen inkább elismernek, mint elnyomnak. Előttem egy élet. Tudom nem sima az utam, eddig sem féltem a göröngyöktől, és talán pihenőt is találok."

-Vadász Endre szegedi polgárcsalád gyermekeként született. Első rajzleckéit a tragikus sorsu Heller Ödöntől kapta. 1922-ben a Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be. Festőtanárai Fényes Adolf, Rudnai Gyula, és Glatz Oszkár volt. E nagy festőegyéniségek hatása jól látható az ekkor festett munkáin. Ezek a Mesterséget tanuló fiatalember gyakorlatai. Grafikus tanárai közül Olgyai Viktor és Zádor István voltak mesterei. Olgyai tanitványai elé mintaképül Rembrandtot állitotta, mint a nagyok legnagyobbját. Mert szerinte ez a mester érte el a grafikai müvészettel elérhető legtökéletesebbet. Vadász Endre jó tanitványnak bizonyult és grafikai müveivel egymásután nyerte a különböző állami és alapitványi dijakat. A 20-as évek végén készült rézkarcai komorak. Ezekben a megvilágitás kérdései izgatták. A fény és árnyék ellentétét misztikus hatások elérésére használta fel. Grafikai lapjain ebben az időben festői felfogásokra is törekedett. Az állami dijak összegéből először 1927-ben utazott Olaszországba. Később feleségével Valentin Györgyivel 1940-ig Európa más országait, is fölkeresték. Vadász Endre nagyon szerette Itáliát, Svájcot és Hollandiát. Ezekben az országokban többször is megfordult. Itália különösen mély hatást gyakorolt rá. Áradó mesélő kedvvel rajzolta meg az olasz kisemberek világát. Alakjai ácsorgók, beszélgetők, halászok. E grafikáinak legnagyobb értéke, hogy hiven visszadják az olasz kisvárosok jellegzetes hangulatát. Utjának eredményeként finom vonalu rézkarcok születtek. Tempera és pasztell képein pedig részletrajzokkal egyesitette a tónusok árnyaltságát. A két világháborumközött dolgozó müvészekhez hasonlóan Vadász Endre is sok rézkarcot és temperát készitett a cirkuszról. Nem a harsány látványosság ragadta meg, hanem a hétköznapiakat élő cirkuszosok világát rajzolja. Különösen érdekelte őt az artisták kiszolgáltatottsága, sivár élete és a bámészkodó közönség.

-"Tudjuk mi rég, mi könnyü, s mint mondanak nehéznek,
a mily nehéz a könnyü, mit a medvék lenéznek.
Ó szent bohó üresség sziven a hetyke festék,
Mikor vérző heges még,
Ó hős, kit a halál arc rémitőn elföd,
Egy vig álarc. Megy néh fölé derengő,
Burkolva játszi szinben, légy mint a semmi,
Te minden."

-1929-től 36-ig Debrecenben a zsidó gimnázium rajztanára volt, és főleg az alföldi élet csendes jeleneteit festette.

Kép kivágása,képzserkesztése és témaválasztása,képeit, barátaix Derkovits,Aba-Novák és Egry József müvészetével rokonitja.Vadász Endre a szegedi Tisza-vidék halárusainak halászaninak személyében egy népréteg mindennapi életét ábrázolta reális eszközökkel,mindig távoltartva magát az idilltől.A harmincas évek elején csak megfigyelője volt a viziemberek életének.Később sorsuk ismerője feltárója lett.Felülről szemlélt egy eltünőben lévő életmódot,és azt örökitette meg szinte néprajzi hitelességgel.Epikusan felépitett munkáin szembetünő az alakjaival való azonosulás képessége.Vadász Endre már főiskolás éveiben szivesen töltötte a nyarat a mohácsi müvésztelepen. Később felesége családjánál Baján.A Sugovica öblét nagyon szerette,és évszakonként többször megfestette.Legszivesebben a temperát használta,mert ez a festék megengedi a finom rajzosságot is.A harmincas évek közepén meleg,erős szinek és ragyogó fények dominálnak temperáin.

-"Az ágon pihés hópamat lapul,
Az eresz már szinte a földig ér,
A tetőn szelek vágtatnak vadul,
S a tájon halkan orgonál a tél."

-Vadász Endrét a magyar grafikai irodalom vonalmesterének nevezte,de mint festő is maradandót alkotott.Leggeéynibb festményei a harmincas évek közepén készült téli képek. Tájait apró alakok népesitik be,melyek a keleti miniaturák hangulatát idézik.Játékos mesléő kedve néha elragadja és a valóságos tájakat átalakitja.Itt Vadász Endre belső mesevilágát látjuk megelevenedni.

"-A mulandóság talál ostoba tréfája csak a másként komoly létnek,
De nézd havával mégis minden tél egy könyvet növel
Ó folyást,hova föliratik a meg az őz bora
Erényünk,bününk,s ahogy évre évet fordit a tél,
Két jéglap közé préselt levélként marad az ember nyoma."

-A harmincas évek végére grafikáin minden technikai fogás nélkül a tiszta vonalrajzot valósitja meg.Biztos mesterségbeli tudás jellemzi.Egyszerü eszközökkel válik drámai rejüvé karcain, a hajóvontatók és a tanyai emberek küzdelme a természettel.

"-Délben ezüst teli hold a nap is,
Csak sejlik az égen,
Köd szállong a madárra,
Éjjel a hó is esik,
És anygal suhog át a sötéten."
Nesztelenül közelit mély havon át,a halál."

-A háboru kitörésekor Párizsban volt mégis hazajött.Elmaradtak a megrendelések is,egyre kevesebbet dolgozhatott.

A már korábban megjelent Haláltánc sorozat,most vált megrendítően időszerűvé.Félelme nem volt alaptalan.1943-ban a szajoli munkatáborba hurcolták.Feleségével együtt akkor határozták el,hogyha a megaláztatást és a szenvedést nem birják tovább mindketten öngyilkosok lesznek.Nem birván a további rettegést a gödöllői munkatáborból jelt adva feleségének 1944 junius 3-án házasságuk évfordulóján mindketten megmérgezték magukat.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vadász Endre festő- és grafikusművész (1901–1944).

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

1983 JUL 7

1021

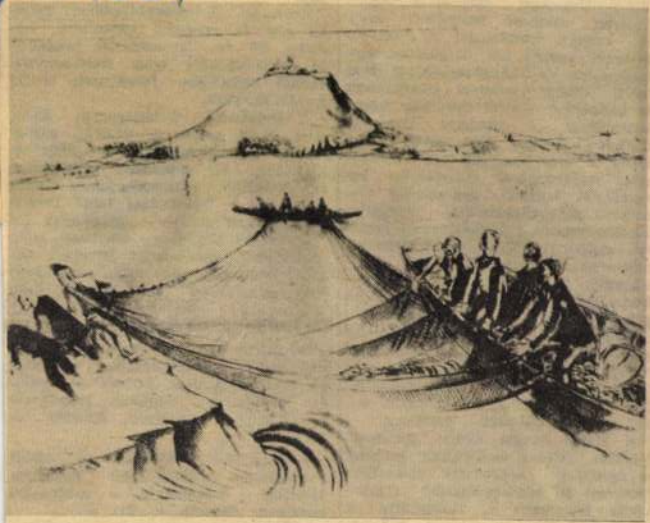

Vadász Endre: Halászok

gazdasági érett
minisztrátort,
nyilvántartót. Je
út 6.

A Debrecen
Vállalat azonn
jó kereseti le
beosztás mellett
magoláshoz és f
felüli diákok
is biztosítjuk.
statisztikust, 2
mellett mosod
mellé 6 órás
riájú jogosítván
tonaságtól lesze
delkező gépkocs
autóbuszvezetőt, 3 műszakos beosztás mellett villanyszerelőt, elektroműszerészt, tmk-segédmunkást, derítőkezelőt és hűtőrakodókat. Jelentkezés Debrecen, Diószegi út 1., munkaügyi osztály.

A Debreceni Építőipari Vállalat gyakorlattal rendelkező raktári anyagkiadót, raktári segédmunkást és raktári anyagkönyvelőt keres felvételre. Jelentkezés: Debrecen, Darabos u. 9—11. Anyaggazdálkodási osztályon.

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat felvesz érettségizett gépipari és építőipari végzettségű dolgozókat laboránsi és minőség-ellenőri munkakörbe. Jelentkezés a Házgyárban a laboratóriumban, valamint a meó-osztályon, Debrecen, Balmazújvárosi út 10. Telefon: 12-444/287.

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat felvesz szellőzőberendezések gyártásában, szerelésében jártas lakatos vagy lemezlakatos szakmunkáso-

Debreceni Cipőgyár alkalmaz szakképesítéssel, gyakorlattal pénzügyi előadót, kontírozó könyvelőt, anyagkönyvelőt, gépírásban jártas pénzügyi adminisztrátort. Jelentkezés: részletes önéletrajzzal, a személyzeti vezetőnél.

Közgazdasági és vendéglátó szakközépiskolai végzettséggel rendelkező munkavállalókat felvesz az Alföldi Vendéglátó Vállalat. Jelentkezés a munkaügyi osztályon, Kossuth u. 21. sz.

Büfévezetőket alkalmaz az Alföldi Vendéglátó Vállalat több személyes büféjébe. Jelentkezés a munkaügyi osztályon, Kossuth u. 21. sz.

Éjjeliőröket, takarítónőt felveszünk. Debreceni Építőipari Szövetkezet, Monostorpályi út 5—7.

Közgazdasági érettségivel rendelkező könyvelőt felvesz a Hajdú-Bihar megyei Tanács Temetkezési Vállala-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-742, 340-726

Vadász Endre festő- és grafikusművész

SOMOGYI NÉPLAP
1983 JAN 29

1021



Aklok, kukoricagórék. Vadász Endre grafikája
(A Nemzeti Galériában rendezett kiállítás anyagából)

YI TÁJAK, EMBERE

etmű nem a démonoké



ncokkal azonban nem sike-
l élelmiszertartalékát sem
áboricsendőr-járőröktől is
gy tíznapi dekkolás után
ba és jelentkeztek a köz-
ulat addigra szétszóródott,
erültek. A négy újonctól
tek, de Torma hadapród
ág elé állították. A zala-
börtön 6-os cellájának la-
ett, hogy statáriális bíró-
gy védekezni is lesz lehe-
katonai parancs megtaga-
ől való szökés szervezése,
A szerencse melléje szegő-

megszűntek, ő még maradt egy évig a közalkalmazottak szakszervezeténél. Onnan 1958. január elsejével helyezték át a Somogy megyei Moziüzemi Vállalathoz.

— A legalacsonyabb beosztásban kezdtem mint propaganda- és gazdasági ellenőr. Őszintén mondom, hogy nagyon örülök ennek, hiszen följebb és följebb lépve megismerhettem minden munkát a vállalatnál. Nemsokára csoportvezető lettem, majd amikor osztállyá nőtt a közösségünk, osztályvezetővé neveztek ki.

Minden tehetségével a film szolgálatába állt. Mert a film nem akkor válik művészi

Vadász Endre festő- és grafikusművész

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

Vadász Endre emlékkiállítása
(C ép. fszt.)

Vadász Endre (1901–1944) rendkívüli tehetségű, fiatalon a fasizmus áldozatául esett festő- és grafikusművész. Munkássága – annak ellenére, hogy életműve kényszerűen torzó maradt – modern festészetünk és grafikánk egyik igen fontos jelensége. A hazai tanulmányok után a párizsi fauves-ok stílusához közel álló festészetet alakít ki.

Magyar Nemzeti Galéria, 1982. december.

YI TÁJAK, E

ta a nomádok kincsét

rsenyt. Fölvették az ELTE
vi karára. Keleti szakra
rülni, de ez abban az év-
Vonzotta az arab és a tö-
reste Germanus Gyulát,
tta, hogy ipari technikum-
ébe nyomott egy német
meg nem beszélt németül.
eki a mongolt. Talán nem
az „ajánlás" életprogra-
.. Bekopogott Ligeti Lajos
aki az Akadémia alelnöke
a tanszékre. Egyik utósza-
ól azokat a perceket:
óriási karosszékbe, s mint
elen felbukkant vőlegény-
gyire kifaggatott, hogy va-
szándékaim, van-e ben-
, hogy sikerrel birkózhas-
zsia titkaival. Amikor az-
ést, hogy mi volt az im-
első-Ázsia megismerésére
atlanul bevallottam, hogy
, nem szólt semmit csak

Útjainak eredményeként művek születtek: A mongol népköltészet, Mongol mitológia hiányt szüntető kötetei. Mongólia történetét elsőként — párja azóta sincs — ő összegezte a Gondolat kiadónál 1977-ben megjelent könyvében a teljesség igényével, behatóan foglalkozva a mongol állam keletkezésével, Dzsingisz szerepével, háborúival, ezek okaival és következményeivel, pontos képet rajzol a dinasztia uralma alatt álló Kínáról, Turkesznáról, Iránról stb. Természetesen részletesen taglalja a Mongol Népköztársaság létrejöttét, gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését is. Olyan mű ez, melynek megjelentekor felszisszentek Európa történészei, Kelet-kutatói. Egyáltalán nem véletlen tehát, hogy most Franciaországban is megjelenik Lőrincz László munkája... Nevét egyébként nemzetközileg számos külföldi publikációjával is ismertté tette, és kedves vendége az altajisztikai konferenciának Finnországban éppúgy, mint az NSZK-ban, az Egyesült Államokban, Franciaországban,

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vadász Endre
grafikus

SOMOGYI NÉPLAP
1983 SEP 24

1021

Halászok

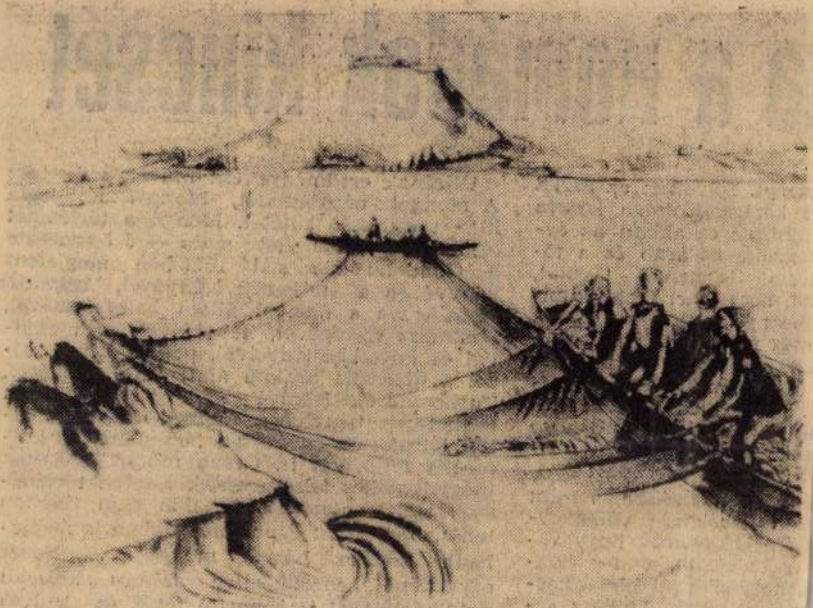

Vadász Endre grafikája

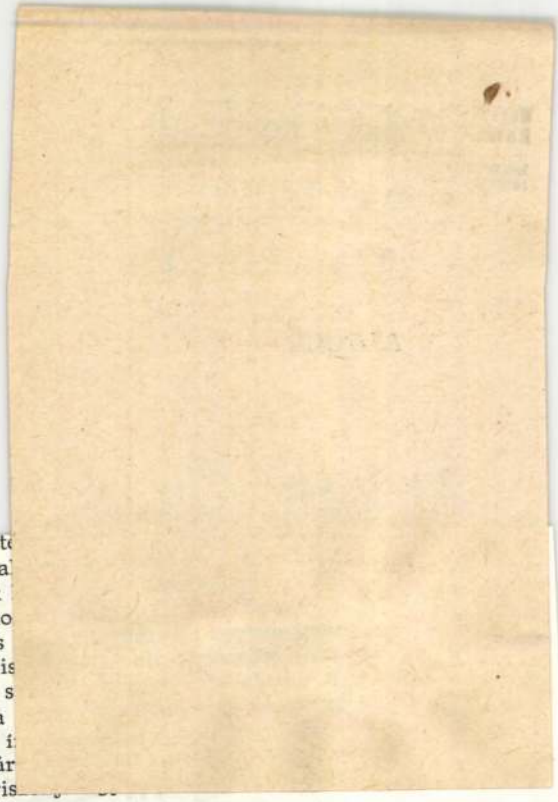

spektrumot bemutatja. Tömör bevezetői a tárgyalandó korszakok történelmi helyzetképét vázolják, a társadalmi erővonalakat húzzák meg, a közösséghez való viszony irodalmi vetületének típusait munkálják ki. Ismételten rámutat az európai párhuzamokra, megkeresi az angol szellemi élet jelenségeiben érvényesülő kontinentális impulzusok gyökereit és forrásait. Elmondhatjuk, Szenczi műve a legszebb írás, mely magyar nyelven az angol irodalom történetéről valaha megjelent, egy olyan alkotás, melyet az ilynemű szintézisekben nem szegény angol könyvpiacon is méltányló tisztelettel fogadnának. Minden lapján kiérlelt, érzékeny hangszerelésű megállapításokat olvashatunk, újat mondva egy mások által már sokszor átszántott területen is. Őrá is alkalmazhatjuk Johnson szavait Goldsmithről: nullum quod tetigit non ornavit. Könyve méltón koronázza meg egy köztiszteletben eltöltött hosszú tudóspálya elmélyült tanulmányait.

Az irodalomtörténet 356. lapján más légkörű fejezetekhez érünk. Szerzőjük *Szobotka*

amikor hátt
met. Tárgya
formájának
sában, foko
musában is
jektívabb is
pektívából s
sősorban a
deklik, az í
lágának tár
tartalom vis
zet szövetében.

Az angol irodalomtörténet utolsó száz évéről szóló két fejezetet *Katona Anna* írta. Általánosságban véve s néhány hiányosságtól eltekintve jól állította össze a tárgyalandó írók és jelenségek listáját. A 20. század közepéről szóló részben többnyire elkerülte, hogy még kiforratlan egyéniségekkel foglalkozzék. A műalkotás és alkotója lemérésében következetesen igyekezett érvényesíteni azt a marxista elvet, hogy az irodalomnak a kor valóságát kell kifejeznie. Legsikerültebbek azok az íróportréi, ahol e felfogás a kel-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 1
ALFÖLD

Vadász Endre

1021



84

Vadász Endre: Római részlet (rézkarc)

Tükörhátú ekén korongoz
egy hatályos rendelet: „. . . nem így
szabad – és – nem lehet . . .” Távolsági
igáslovát fordítva megkötöm és bekötöm
rejtelmeim istállóiba – gágognak rá
gúnárkodó bugák –, grafitom csonka hegyébe
griff költözik, s a meglelt szótagokkal
körmölöm a nyár utolsó táviratát.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977

2

Alföld

Vadászet

És mégis,
gyönyörű gyönyörű ez a vereség.
Ez a mindennap-ünnep.

1021



53

VADÁSZ ENDRE

4.

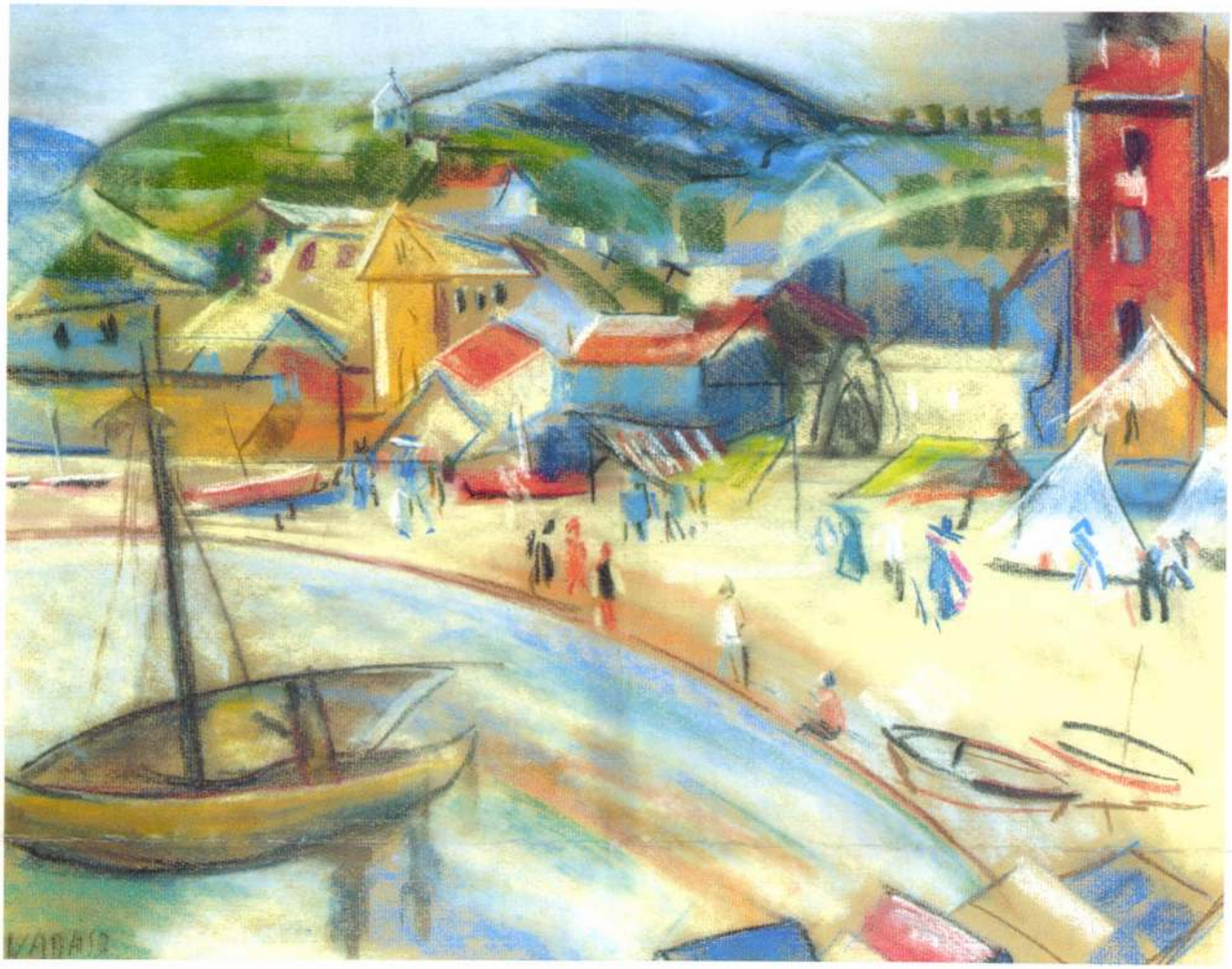

4.▲
Vadász Endre (1901-1944)

Vitorlás kikötő
Pasztell, papír 40x50 cm
Jelezve balra lent: Vadász
Kikiáltási ár: 190.000 Ft



2.

2. ▲
Vesztróczy Manó (1875-1955)

Napernyős hölgy a tengerparton
Olaj, vászon 35,5x50,5 cm
Jelezve balra lent: Vesztróczy 1906.
Kiállítva: Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, Műcsarnok Tavaszi Tárlat 1907
Kikiáltási ár: 120.000 Ft



3.

3. ▶
Poll Hugó (1867-1931)

Kislány kosárral
Pasztell, papír 50,5x35 cm
Jelezve jobbra lent: Poll H.
Kikiáltási ár: 190.000 Ft

1989 OKT 4 7.
MAGYARORSZÁG
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 337-116, 340-126

Nem ér

Menn

Ha túl nagy a lakás

II.

A tanácsi, a vállalati bérlakásokban, a szolgálati lakásokban 1983. július 1-től emelkednek a lakbérek. Ezeket a lakás területe, környezete, állapota és komfortfokozata határozza meg. A legutóbbi népszámláláskor 100 lakás közül 19 volt összkomfortos, 32 komfortos, 11 félkomfortos és 38 komfort nélküli. A lakbér növekedésének mértéke a táblázatból kiolvasható.

Az a lakás, ahol a komfort nélkülinél is kevesebb a/szolgáltatás, vagy ahol nincs legalább egy, 12 négyzetméternél nagyobb lakószoba — szükséglakás. A szükséglakások bére nem változik. Aki 1983. július után kerül szükséglakásba, négyzetméterenként 2,40 Ft-ot fizet.

A lakás fekvése

A társbérleti lakást eggyel alacsonyabb komfortfokozatúnak kell tekinteni. Azokat a lakásokat, amelyeknek a kétharmada a terepszint alatt van, úgyszintén.

A községekben levő orvosi, pedagógusi és egyéb szolgálati lakások bérének a fenti összegek csupán felső határai, de a lakbért a bérbeadó alacsonyabban is megszabhatja.

Azokban a magántulajdonban levő bérlakásokban, ahol most kisebb a lakbér, azt szintén fel lehet emelni az új állami lakbér összegére, ugyancsak jövő júliustól, de ugyanolyan fokozatosan, mint az állami lakásokban. Ahol viszont már most is többet kap a magántulajdonos a bérlőtől, ott a lakásbérleti jogviszony megszűnéséig nem változtathat.

Az, aki saját költségén, lelakhatási lehetőség nélkül korszerűsítette lakását, mindaddig a régi állapotnak megfelelő bért fizeti, amíg abban a lakásban lakik. (A bérbeszámítás új módjáról később szólunk.)

Az eddig ismertetett alaplakbéreket a lakások fekvésétől, adottságaitól, műszaki állapotától függően emelni és csökkenteni lehet.

Növeli vagy csökkenti a lakás használati értékét a környezet. Zöldövezetben vagy városközpontban (ha nem is mindenütt, de legtöbb helyen) előnyös lakni; iparnegyedben, nagyüzemek környékén, elavult lakótömbökben, zajártalmas területen hátrányos. Ennek megfelelően a tanácsi rendelet növelheti vagy csökkentheti a lakbéreket, sőt, a használatba

nálatba vételi díja csökkentheto, akár a felére.

Új kategória a kertpótlék: az egy-két lakásos házakban, ahol a bérlőket illeti a kert, illetve udvar kizárólagos használata, a lakbérövezeti „feláron" túl 20 százalék pótlékot lehet kiróni.

A csökkentett, illetve növelt alapbért most már csak meg kell szorozni a lakás alapterületével. Ennek azonban van egy felső határa: egyszobás lakásnál legfeljebb ötven négyzetméter, kétszobásnál legfeljebb nyolcvan négyzetméter után kell lakbért fizetni, s ez a felső határ minden to-



1971: A RÉGI ÉS AZ ÚJ ÓBUDA
Nedves lakás bére csökkenthető

vábbi szobánál húsz négyzetméterrel növekszik. (Ha félszoba is van, a felső határok közti különbséget felezik.) Ennek az a magyarázata, hogy egy bizonyos nagyság után a nagy méret már inkább hátrányos a bérlőnek (pl. nehezen kifűthető), mintsem előnyös.

Mikor milyen pótlék

(Példa: háromszobás, gázkonvektorral fűtött és minden egyéb kényelemmel rendelkező 60 négyezt a körzetet rangosabbnak minősíti és 25 százalékra növeli a pótlékot. Ebben az esetben a havi lakbér 900 forint lesz. Tegyük fel, hogy a lakás ugyanakkor egy lift nélküli ház negyedik emeletén van. Ebben az esetben felszámítják ugyan a 25 százalékos pótdíjat, de csökkentik az alaplakbért 20 százalékkal — ez 144 forint —, a lakbér tehát 756 Ft lesz. Még egy eset: ez utóbbi luxuslakás olyan, hogy nincs miért lakbért csökkenteni, egy kétlakásos házban van és a bérlők használják a kertet. Az alaplakbér 20 százaléka a pótlék, ebben az esetfizetni

egynegyedével csökkentik 1984 júliusától négy, egymást követő évben és 1988 közepén szűnik meg.

(Az előző példa pótlék nélküli esetében a lakbértöbblet 396 — kis kerekítéssel 400 forint. 1983 júliusától ennek 30 százalékával, 120 forinttal kell a mostani lakbérnél többet fizetni. A fennmaradó 276 forint — ez az állami hozzájárulás — egynegyedével, vagyis 69 forinttal ugrik 1988 közepéig évente a taksa.)

Plusz 150 forint

Azok a nyugdíjasok, akiknek egy főre jutó nyugdíja — illetve ha bérlőtársuk dolgozik még: nyugdíja és keresete — 5000 forintnál nem több, a jövő évi lakbértöbbletüket (előző példánkban a 120 forintot) kapják meg szociális támogatásként a havi nyugdíjukkal együtt, életük végéig. Ha a nyugdíjas nem főbérlő, de szerződésben szereplő bérlőtárs, a támogatás ugyanilyen anyagi feltételek közepette megilleti. A nyugdíjasok szociális támogatásának felső határa 150 Ft. (Ez egy 55 m^2-es összkomfortos, vagy 75 m^2-es komfortos lakás jövő évi lakbértöbbletét fedezi.) Akik a jövő év júliusa után mennek nyugdíjba, indokolt esetben kivételes szociális támogatást kérhetnek.

Háromgyerekes és nagyobb családok lakbértöbbletük nagyságától függetlenül havi 150 Ft szociális támogatást kapnak, mindaddig, amíg legalább három gyerek után kapják a családi pótlékot. Azzal együtt fizetik ki.

Akinek a lakása legalább két szobával meghaladja igényjogosultságának felső határát, az nem kaphat állami hozzájárulást, tehát már 1983. július 1-től fizeti a tel-

Képzőművészet

Egy emlékkiállítás

Befejezetlen is szép életmű
Egyszerre külön a halálba

Október végén a Magyar Nemzeti Galériában olyan emlékkiállítás nyílik, amely meglepetéssel szolgálhat a látogatók egy részének: azoknak, akik nem ismerik Vadász Endre, a rendkívüli tehetségű, viszonylag fiatalon a fasizmus áldozatául esett festő- és grafikusművész életművét. Szegeden és Debrecenben talán többen emlékeznek rá, az első a szülővárosa, a másik nyolc éven át fogadta be rajztanárként és művészi műhelyének tagjaként.

A mostani emlékkiállítás anyagában is a Nemzeti Galéria és a debreceni Déri Múzeum tulajdonában levő művek szerepelnek. (A kiállítás rendezői Aszalós Endre és a debreceni képzőművészi hagyományok érdemes ápolója, Sz. Kürti Katalin.) Elismeréssel lehet szólni arról, ahogyan a Déri Múzeum Vadász Endrének több mint ötven festményét, kétszáz grafikáját és négyszáz kisgrafikáját gyűjtötte össze az utolsó tíz évben!

Valószínű, hogy a Nemzeti Galéria emlékkiállítása alkalmat szolgáltat újabb művek felbukkanására. Mert például festményeinek még csak harmadát-negyedét vették eddig számba. Az életében megrendezett kiállításainak katalógusai, a róla írt kritikák azt jelzik a művészettörténészek számára, hogy Vadász Endre roppant termékeny volt, gyorsan és könnyen dolgozott. 300—400-ra becsülik festményeinek számát, ezekből alig százat kutattak fel. Grafikáinak száma elérheti a 800-at is. Az ismert darabok listáján 300 szerepel. Még viszonylag a legteljesebb a kisgrafika számbavétele: e téren Vadász életműve 400 darabra tehető, a különböző variánsokkal pedig megközelíti az ezret.



VADÁSZ ENDRE: ESŐS TÁJ, HAJÓVONTATÓKKAL, 1931
A barcelonai világkiállításon első díjat kapott

Mindez alig több mint két évtized alatt: a 20-as évek elejétől 1943-ig, amikor munkatáborba vitték a művészt. Feleségével, Valentin Györgyivel, boldog házasságuk 16 esztendeje után az üldöztetés napjaiban megállapodott: ha valamelyikük számára a munkatábor, a gettó bírhatatlanná válik, az a halálba menekül, s a másik pedig követi. Így lettek öngyilkosok mindketten 1944 június elején...

Vadász Endre élete pedig sokkal kedvezőbb előjelek között indult: Szegeden 1901. február 28-án született, polgári családból. A szegedi reálgimnáziumban érettségizett, közben a szegedi képzőművészeti szabadiskolában tanult. A „Borsszem Jankó" című vicclapnál jelentek meg első rajzai, akkor, amikor 1922 őszén felvették a Képzőművészeti Főiskolára. Ott olyan tanárai voltak, mint Fényes Adolf és Glatz Oszkár, a grafikai szakon pedig Olgyai Viktor és Zádor István.

Húsz-egynéhány évesen már egymás után nyer el szép díjakat: a Szinyei Társaságtól a Fruchter-díjat, majd a „Parasztleány" című festményével báró Wolfner díját, amely a népi élet festőit volt hivatva ösztönözni. 1925-ben rézkarcaiból először vásárol a Szépművészeti Múzeum!

Vadász Endre életének alakulására kettős döntő hatással volt, hogy a mohácsi főiskolai művésztelep vezetésére kapott megbízást tanárától, Glatz Oszkártól. Itt ismerkedett meg leendő feleségével, és itt találkozott egy meghatározó festői élménnyel. Ez pedig a színpompás népviseletek látványa.

1928 nyarán az ifjú pár Debrecenbe költözött. Az itteni izraelita gimnáziumba hívta meg Kardos Albert, az intézet tudós és művészetkedvelő igazgatója. Debreceni rajztanárként is eljutott ő maga és számos műve külföldre: a velencei Biennáléra és a barcelonai világkiállításra, ahol első díjat is kapott, rézkarcai ott voltak a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete amerikai kiállítássorozatán. Műveit a Szinyei Társaság a Zichy-díjjal jutalmazta.

Debrecenben a harmincas években jó néhány értékes művészi kezdeményezés indult, Vadász Endre részt kért és vállalt például az Ady Társaság képzőművészeti osztályának tevékenységében.

Vadász grafikai munkásságára nyilván ösztönzően hatott az, hogy Debrecenben akkor számos tehetséges művész és jó néhány lelkes műgyűjtő élt. Berei Soó Rezső professzor nemcsak a botanikának világhírű művelője, hanem az exlibris-gyűjtésnek is példamutató szervezője, ugyanakkor mecénása volt. Gáborjáni Szabó Kálmán, a református Kollégium rajztanára ugyanez idő tájt vívi ki rangot a debreceni grafikának, egy másik csoportosulásban pedig a Debreceni Grafikai Műhely tagjai, Bánszky Tamás, Menyhárt József, Nagy Ferenc és Dobi Oláh István alkottak maradandót. (Utóbbiak emlékét is szép kiállításon idézte fel nemrég a debreceni Déri Múzeum.)

Ahogy teltek az évek, egyre többször, mind tekintélyesebb tárlatokon vett részt mind több országban: az egyik leglátványosabb sikere az volt, hogy a chicagói rézkarcgyűjtők egyesülete megvásárolta Vadász „Öböl" című alkotását és 300 példányban úgy készíttette el, hogy az egyesület minden tagja járandóságként megkaphassa.

Hollandiában is felfigyelt a debreceni művészre valaki: egy gazdag műgyűjtő, Wim van der Kuylen. Feleségével együtt Magyarországra jött, és barátságot kötött a Vadász házaspárral. Újabb kiállításokon való részvételre nyílt lehetőség, a holland műpártoló egyengette Vadász útját a nagyvilág felé. 1936-ban a debreceni rajztanár Budapestre költözik, s a következő években feleségével együtt bejárja Nyugat-Európát. Kuylenék segítségével és az ő társaságukban is. (Amszterdamban szintén rendezett egy kiállítást Vadász.)

S aztán jöttek a végzetes esztendők... Utoljára Debrecenben szerepelt 1943-ban a Déri Múzeum országos grafikai kiállításán.

Életművének méltatói (Sz. Kürti Katalin, Szelesi Zoltán, Tóth Ervin, Galambos Ferenc és mások) Vadász grafikai életművéből kiemelik azt a korszakot, amikor finom vonásokkal, a japánoktól ellesett tiszta kontúrrajzolással dolgozott, a festményeinek az értékelése közben pedig felhívják a figyelmet tájszeretetére.

Sz. Kürti Katalin megállapítá-

1940 után egyre kevesebbet dolgozott megrendelésre ,egyre függetlenebbül fogalmazta meg grafikai lapjait.

s ebben az időben festményeit is – amíg 1943-ban a szajoli, 1944-ben a gödöllői munkatáborban elszenvedett fizikai, de elsősorban lelki sérülések miatt végzett életével. Mindeddig párhuzamosan említettük a festőt és a grafikust. A kettő közül kétségtelenül a vonalak, a karcoló tű mestere a jelentősebb – a pálya kezdetét és végét azonban főleg a festő művei jelzik.

VADÁSZ ENDRE 10

A húszéves Vadász Endre sötét tónusú önarcképen ábrázolja magát; a finom átmenetek, a kivillanó fehér inggallér, akárcsak édesanyja arcképe, az évtizedekkel korábbi mestereket idézik. Ezek a művek azonban csak a mesterséget tanuló fiatalember gyakorlatai, hasonlóan a Rouault-ra vagy a német expresszionistákra utaló Angyali üdvözlet, vagy a későbbi *Alföld* című erős színkontrasztokkal, darabos ecsetvonásokkal festett műhöz

ALFÖLD 1977/2/92

[illegible] A festő első, mondhatni népies korszakára elsősorban talán Fényes Adolf tett hatást. A Fényesről leírt Németh Lajos-sorok Vadászra is érvényesek: „passzív, leíró jellegű művek ezek, a szentimentalizmussal elegy szociális érdeklődés fontosabb a sajátos esztétikai, festői problémák elemzésénél". Tápéi, mohácsi olajfestmények, temperák ezek, utca-, szobarészletek, egy csendélet, sokác lányok népviseletben. Köztük a Szinyei Társaság pályázatán díjat nyert *Rézi* (1928). A képen folyópart előtt állítja be a lányt, kezét székre helyezi: inkább a kor által igényelt, a folklórt, az embertípust megmutató műről, mint maradandó értékről van szó.

ALFÖLD 1977/2 192

VADÁSZ ENDRE 12

al fontosabbnak látszanak a következő korszak művei, melyek egyik csoportjá-
kapcsolatban a japán metszetek, valamint Vaszary János könnyed, franciás fest-
ei, a másikkal kapcsolatban Aba Novák Vilmos művei említhetők. Aba Novák-
lsősorban az olaszországi, részben a nagybányai képek juttatják eszünkbe. A *Vá-*
934) színes tömege, az *Olasz városka,* a *Riviera* (1938), az *Olasz városka hegyen*
lai, kirobbanó színei, a szűk utcák, sátorközök forgataga idézik a római iskola
gyobb mesterét. Az itáliai tanulmányutak alkotásai mellé tehetjük a *Zebegényi*
1935), a *Zebegény*t, melyek a kápolna, a temető motívumából is az életet, a di-
us mozgást, színeket bontják ki. Sajátos kísérlet, derkovits-i rokonságra utal a
-kékkel-vörössel lazurosan megfestett 1931-es *Bajai halpiac.*

ALFÖLD 1977/2/92

VADÁSZ ENDRE 13

Ezekben az években azonban a „fehér művek" a legfontosabbak, ezek idézik az említett japán fametszeteket. A *Falu télen,* a *Befagyott folyó,* a *Vadászok,* a *Falurészlet* magas nézőpontból ábrázolják a tájat; finom fehéret, szürkét, alig-alig kivillanó vöröset, kéket, narancsot használ munka közben. Finom vonalak jelzik a kontúrt, a tájat apró alakok népesítik be; az 1934-ben festett *Kovácsműhelyen* kistotálba hozza a képet, a finoman egymásba olvadó színek még részletgazdagabb környezetet, még több emberi melegséget koncentrálnak. Mozdulat, szín alig van a fehér korszak festményeiben, szinte a tér is eltűnik, hiszen a kontúrok inkább jelzik, mint behatárolják – a fehér, havas tájban kialakuló emberi élet mégis bensőséges; Vadász nemcsak a részletekben, hanem a lényegben, a szellemi tartalomban is realista.

ALFÖLD 1977/2 / 92

A harmincas évek végétől, de különösen a negyvenes években hidegebbek lesznek a színek, tovább csökkennek a részletek, szinte teljesen eltűnik a földi környezet és a légkör közötti határvonal. Bajai képein (*Baja, főtér,* 1943.; *Halpiac Baján,* 1942.; *Sugovica,* 1942.) ugyan felvillannak még a vörösek, sárgák, a házfalakon, sátrakon; a legtöbb alföldi tájat, folyópartot, néhány hegyes részletet ábrázoló festmény azonban a legnagyobb reménytelenségről, ennek kényszerű elfogadásáról és tökéletes megjelenítéséről szól. A *Vízimalom a Dunán,* a *Halászbárkák* (1941), a *Téli táj* (1942), az *Erdei út* (1942) alacsonyan elhelyezett horizonttal, összemosódó kékes-zöldes-szürke színekkel beszél arról, hogy Vadász lelkiállapotát a borús, végtelen ég fejezi ki. A *Balatonparton* azonban a szinte egyszínű szürke ég, a vízen haladó apró hajók előtt a kép bal alsó sarkában japános finomsággal ábrázolt növényrészlet és embercsoport: az utolsó lehetőség, az esztétikum.

VADÁSZ ERZSI 15

Ezután jött a munkatábor, Szajol, Gödöllő. Erről a szenvedés lapszéli jegyzetei, odavetett akvarellek beszélnek: *Szajoli táj, Szajoli gazdaság, Szajol puszta.* Néhány ceruzavonás, pár szín – de a végtelen ég alatt, a tanyák, boglyák előtt még mindig a munkás, a pásztorkodó ember jelenik meg.

A grafikai életművel kapcsolatban – bár mennyiségében és eredményeiben sokkal je-

ALFÖLD 1977/2 192

lentősebb a festőinél – sokkal nehezebb a helyzetünk. Nemcsak azért, mert az önálló grafikák mellett igen sok ex librist, alkalmi lapot is készített, hanem azért is, mert az életműben a rézkarc mellett linóleummetszeteket és fametszeteket is találunk. Mindenesetre: eddig is felfedeztük „szociális érdeklődés"-ét, ez az érdeklődés grafikáiban fokozottan jelentkezik. Alföldi, folyóvidéki tájak; hajóvontatók, halászok, halárusok, tanyai, falusi emberek, cirkuszosok bukkannak fel a rézkarcokon – egy nagy létszámú népréteg élete mutatkozik meg, a maga realitásában, száműzve az idillt ugyanúgy, mint a heroizálást. A lapokra leginkább a groteszk báj jellemző.

Vadász Endre 17

Technikai felkészültségét mutatja az igen korai *Tél* (1920): néhány perspektivikusan összetartó vonallal (sínek, telefondrótok) érzékelteti a táj kiterjedését; a távolban felbukkan a mozdony, a hóba süppedt tájban csak néhány háztető jelzi az életet. A fehér korszak festményeinél megfigyelhető könnyed vonalak, a részletek sokaságából a fontosak kiemelése, azok kompozíciót-szervező erőként való szerepeltetése rézkarcaira is jellemző. Ami a tematikát illeti: felbukkannak a hajtóvadászatok szereplői, a folyami hajósok, a hajóvontatók, a fatelepen, a kertészetben dolgozók, az esős, szeles országutak vándorai, legeltetők, halárusok, vándorcirkuszosok. A hajóvontatóknak egész sorozatot szentelt. Az *Esős táj hajóvontatókkal* című rézkarcon a négy kötelet vontató ember hajlott, megfeszített alakját az előttük haladó, terhet cipelő férfi mozdulata ismétli; a pillanat, de az ábrázoltak egzisztenciális helyzete reménytelenségét is megerősíti a folyón megdőlten haladó hajó. A *Tiszapart* (1935) című művön a felülnézetből ábrázolt bárkák elsősorban kompozíciós feladatot jelentenek számára, de a *Vízimal-*

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

mok (1929) zsákolói, vagy a *Köszörus a Dunaparton* (1931) ágrólszakadt halászai, köszörűse arról beszélnek, hogy az itt élő típusokat, azok kiszolgáltatott helyzetét is jól ismerte. A vándorcirkuszosok világa is egész sorozat rézkarcra ihlette (*Cirkusz*, 1932; *Cirkusz; Cirkusz előtt*, 1933; *Cirkusz a Duna mellett*), de nem a harsány látványosság, hanem a néző és a művész viszonya ragadta meg, és az a lelki, egzisztenciális állapot, amely a dobogóról lelépő, hétköznapjaikat élő cirkuszosokra jellemző. A *Férfi tehenekkel* (1928), a *Puszta gémeskúttal* (1927), az ember és az állat bensőséges viszonyáról mutat részleteket: ezek azok a rézkarcok, amelyek a grafikus Vadász Endre másik erényét is megmutatják: a sötét-világos felületek ellentétét is mesterien aknázta ki. Ennek a stílusnak, mely elsősorban 1929-ig, olaszországi tanulmányútján készült karcait (*Múzeumban, Savonarola cellája, A dóm* stb.) jellemzi, erényeit átmentette későbbi, finom vonalakkal, lazább szerkesztésmóddal dolgozó korszakára is.

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

Vadász Endre 19

Hogy az anyagkezelés tökéletes ismeretében milyen hatásokat ért el, kitűnően mutatja a *Műterem* című rézkarc, vagy az 1931-es *Nyaralás,* amelyen fekvő helyzetből saját rajzoló kezét, kinyújtott lábát nagyítja ki; vagy egészen korai rézkarc *Önarcképe,* vagy ex libriseinek egész sora. A kiállításon külön tárlókban, megrendelők szerint rendszerezte Sz. Kürti Katalin a nagyszámú bemutatott ex librist. Leírták már Vadász Endréről, hogy számára az ex libris-megrendelő modell volt, hogy könyvjegyei is a legmagasabb színvonalon, az egyéniséget megjelenítő erővel készültek. Jó példa erre Fáy Árpád könyvjegye, melyen a zenei stb. ábrázolásokat magába foglaló „F" betű szárához pórázra kötött pulikutya tartozik; vagy dr. Lustig István egyik ex librise, melyen a jogászemberről a furulyázó vezetőjük után libasorban kacsázó paragrafusok beszélnek.

Alföld 1977/2/95

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

Vadász Endre 20

Amit a festményeknél a korai népies korszak jelentett, némileg azt jelentették a grafikák között Vadász Endre 1936 után, a budapesti Tamás Galériának készített színezett rézkarcai, alkalmi lapjai. Igaz, hogy ezeket is nagy mesterségbeli tudással készítette, de a színezés miatt éppen a vonalkultúra veszítette el erejét. A színezett lapok népszerűsége viszont nagyon csábító lehetett számára, ezt bizonyítja igen sok – nyilván a megrendelő kívánságára is így készült – ex librise, alkalmi grafikája.
A negyvenes évek elejétől a festményeknél úgy beszélhetünk új korszakról, hogy a festői életművet mégis befejezetlennek találjuk. A grafikáknál, bár a Tamás Galéria korszaka után nem mutat az emlékkiállítás igazi minőségi változást, mégis szinte kerek, nagy életműről beszélhetünk. Hogy mennyire kapcsolódott – a sokszor rutinmunkát kívánó művek készítése közben is – korához, azt két lappal világíthatjuk meg

[illegible] 19/7/2/95

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Vadász Endre, festő- és grafikusművész (1901-1944)

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1982 NOV 27

1021

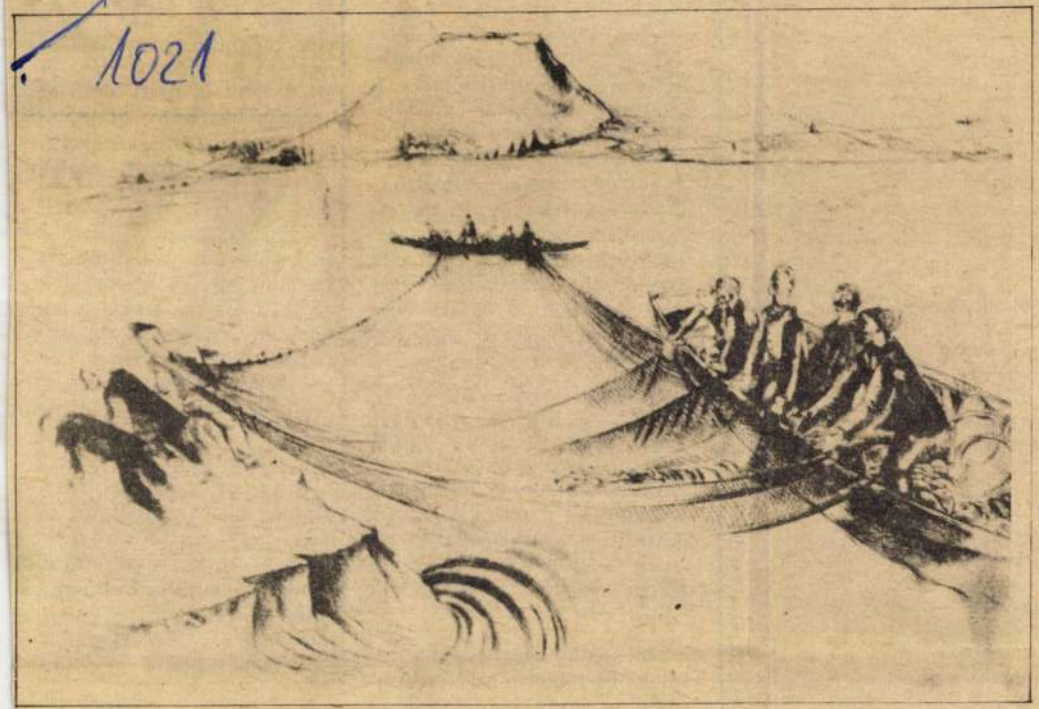

Vadász Endre kiállítása

A szegedi születésű Vadász Endre (1901—1944) festő és grafikus műveiből nyílt kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.

Vadász Endre Heller Ödönnél, Fényes Adolfnál, majd a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkárnál tanult. Párizsban — ahol a Nemes Marcell-féle utazási ösztöndíjjal járt — ismerkedett meg a japán fametszetekkel, amelyek nagy hatást gyakoroltak művészetére. Bravúros rajzait, rézkarcait, fa- és linómetszeteit 1931-ben a Zichy Mihály grafikai díjjal tüntette ki a Szinyei Társaság. **A képen: Halászok.**

(Fotó: Hauer Lajos felvétele — KS)

folyóra kihajtom,
szakadékba hajtom,
tüzes, véres tejem
kihajtom
az ajtón,
hajtom a szemétre:
ki ne lépj
a házból,
halál lesz a vége!

Sass Ervin:

Hat ledőlt fa

hasoncsúsznak a jegenyék
megbarnult bennük a lélek
rohamvonalban les az ősz
kezdődik a végítélet

varjúkommando [illegible]*repül*
támadni parancs érkezett
az ellenség hat ledőlt fa
elni akart hat [illegible]*tkezett*

ropognak ágak fegyverek
a föld alá fut a remény
ősz [illegible]*burnok kezét mossa*
a tél akarta ezt nem én

zők igényeih
számítógép e
nézők ott és
kal szavazna
dásukkal fe
mostani stru
kenyebbé tét
szerződéses
munkaközöss
És fe'vetettél
jedésével kapcsolatos ellátási kérdéseket is. Alapos, mondhatni „házilagos" eszmecsere alakult ki az állami támogatás elosztás körül, a helyárak és a filmkölcsöndíjak kialakítása kérdésében is. Ezeket hosszan lehetne sorolni, de szakmai kérdések. Mindenesetre ütemezett, határidőzött, és felelősöket megnevező munkaprogram készült el a tanácskozás végére. A múlt évi szolnokihoz képest valóban lépés történt előre.

Jómagam nem vagyok filmes, de több mint két évtizede ismerem elég közelről Zalaegerszegen nemigen oldhatták meg a filmterjesztés gondjait, és ezeket a következő évekre szánt lépések sem biztosan oszlatják el. Tovább kell — ismét közösen — töprengeni, szélesebben körülnézve, kidolgozni azokat a lépéseket, melyekkel elősegíthetjük a vizuális kultúra terjedését, ebben a drámai és szórakoztató filmek, valamint a tudatformáló és ismereteket nyújtó filmek útján mindnyájunk épülését. Esetleg együtt a mozival, a televízióval, a videotechnikával.

Varga Imre

Vadász Endre festő- és grafikusművész 2) Folytatás

28 csütörtök

16.00

Kiállításmegnyitó
Vadász Endre kiállítása

Magyar Nemzeti Galéria, 1982. Október

Vadász Endre, festő- és grafikusművész
időszaki kiállítások

Vadász Endre emlékkiállítása
(C ép. fszt.)

Vadász Endre (1901—1944) rendkívüli tehetségű, fiatalon a fasizmus áldozatául esett festő- és grafikusművész. Munkássága — annak ellenére, hogy életműve kényszerűen torzó maradt — modern festészetünk és grafikánk egyik igen fontos jelensége. A hazai tanulmányok után a párizsi fauves-ok stílusához közel álló festészetet alakít ki.

Magyar Nemzeti Galéria, 1982. November.

Vizsgával rendelkező
teherfelvonó
szerszámkészítőket,
kezelőket, férfi é

FELVESZ

a Hungária Műanyag-feldolgozó Vállalat

Debrecen, Kishegyesi út.
Jelentkezés a munkaügyi osztályon.

Gyermekkocsigyártáshoz fémcsiszoló szak- és betanított munkásokat, sajtológépekre gépállítót valamint könnyű vasszerkezeti munkára férfi betanított munkásokat felveszünk. Jelentkezés: Vígkedvű M. u. 50. szám alatt a telepvezetőnél.

Nyugdíjas vagy rokkantsági nyugdíjas udvarost felvesz a Tejüzem. Egészségügyi könyv szükséges. Jelentkezés Postakert utca 2.

Gázkazán vizsgával rendelkező kazánfűtőt állandó munkára azonnal felvesz az Ősz utcai óvoda.

A Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár Debreceni Gyára felvesz géplakatos, esztergályos, hegesztő, fúvó-festő, könnyűszerkezetes épület elemek szerelésében jártas szakmunkásokat, segédmunkást. 18 éven felüli szakmanélkülieket a fenti szakmákba betanításra hegesztői munkakörbe tanfolyami képzést biztosítunk. Jelentkezés Híd utca 4. szám munkaügy.

A VOLÁN 6. sz. Vállalat központi üzeme felvételre keres autószerelőket, autó-elektromos szerelőket, segédmunkásokat, udvarosokat, portásokat. Jelentkezni lehet: Debrecen, Szoboszlói út 4-6. sz. Központi üzem vezetőjénél.

Hajdúszoboszló és Vidéke ÁFÉSZ azonnali belépéssel, felvételre keres: zöldségboltba vezetőt, továbbá két vegyesboltba vezetőt és az autós csárdába vezetőt és helyettest. Bérezés kollektív szerződés sze-

Gyakorlott gyors- és gépírókat azonnal felveszünk. Jelentkezés Hajdú-Bihar megyei Tanácsi Építőipari Vállalat, Simonffy u. 34. Személyzeti csoport.

Víz-, gáz-, fűtésszerelő anyagbeszerzőt, legalább 5 éves gyakorlattal, villanyszerelő, festő-mázoló, burkoló, épületasztalos szakmunkásokat — brigádokat is — tmk-villanyszerelőt, építőipari könnyűgépkezelőket, kubikosokat, betonozókat, építőipari és üzemi segédmunkásokat, érettségizett anyagnyilvántartót, jó kereseti lehetőséggel azonnal alkalmazunk. Minden héten szabad szombat. Jelentkezés: Debreceni Építőipari Vállalat, Darabos u. 9—11.

A Debreceni Ruhagyár felvesz szabó szakmunkásokat, varrni tudó dolgozókat, nőket betanuló varrónőnek. Betanulási időre bért biztosít. Továbbá tehergépkocsivezetőt és vízvezeték-szerelőt. Jelentkezés a munkaügyi osztályon.

PIE
jól g
kásol
szaba
reg
Áll
ör éj
lentk
ipari
Debr
A
lat f
mérn
zettsé

NYU
rend
n

Dol

A Debrecen
pitos Ipari S
felvesz női s
tanított munk
nőt 6 órai eg
tatásra. Jelen
munkaügyi v
Férfi segéd
szakos munk
Tejüzem. E
szükséges. J
u. 2. diszpéc
Egyműszak
tos szakmunk
kásokat alkal
katrészgyára,
u. 10 és bal
lyünkön, val

tárlatának. A Déri Múzeum egyedi rajzokat és pasztelleket, akvarelleket, sokszorosított grafikai lapokat vitt a szolnoki kiállításra Derkovits Gyula, Szőnyi István, Varga Nándor Lajos, Holló László, Vadász Endre, Frank Frigyes, Gáborjáni Szabó Kálmán, Senyei Oláh István stb. műveiből. A 150 darabos

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1975 OKT 7

Vadász Endre
1021 Grafikus

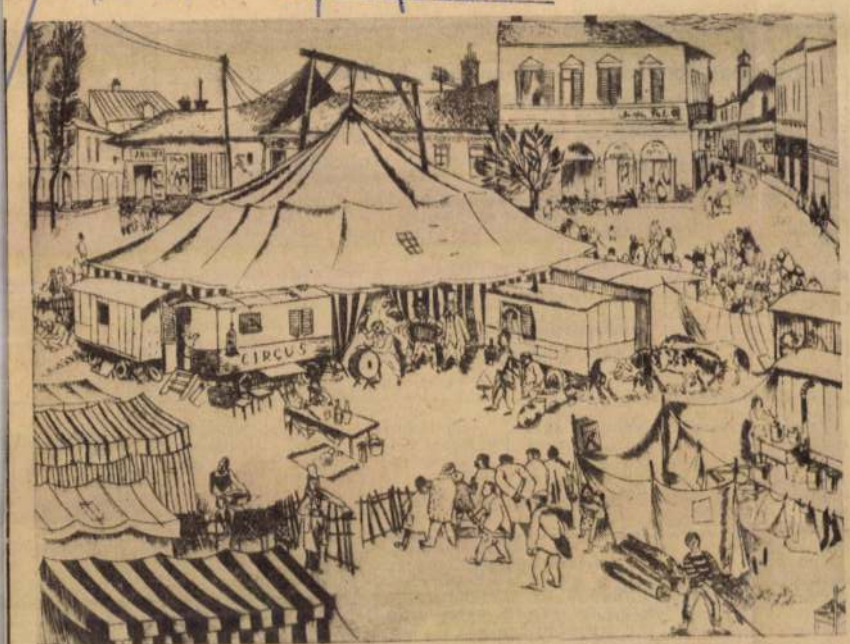

Vadász Endre: Cirkusz (Fotó: Fekete Gáborné)

A Déri Múzeum kiállítása Szolnokon

XX. századi magyar grafika és Medgyessy Ferenc művészete a Déri Múzeum gyűjteményében címmel reprezentatív kiállítás nyílt a Szolnoki Galériában október 5-én 11 órakor. A kiállítás viszónzása a szolnoki Damjanich Múzeum Debbos grafikai kiállításon *Medgyessy Ferenc* 15 rajza is szerepel, valamint domborművei (Aranyszarvas, Gellért legenda, Táncoló faun stb.) és szobrai (Táncosnő, Korcsolyázók, Kis lovas stb.).

Sz. K. K.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726

1976 DEC 15

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Vadász Endre festő- grafikusművész

VADÁSZ ENDRE festő- és grafikusművész emlékkiállítását Békés István író nyitja meg december 21-én, kedden délután fél négykor a Déri Múzeumban.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 DEC 20

ESTI HÍRLAP

Vadász Endre festő- és grafikus művész (1901–1944)

1021

□ VADÁSZ ENDRE (1901—1944) festő- és grafikusművész kiállítását rendezik meg Debrecenben, a Déri Múzeumban. December 21-én nyitja meg Békés István író. A tárlat január 31-ig látható.

a célt, kapitány és kormányos nélkül.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 DEC 21

ESTI HÍRLAP

Vadász Endre festő-
művész

VADÁSZ ENDRE festőművész képeiből nyílik ma délután kiállítás Debrecenben. A alkotások a Déri Múzeumban láthatók.

1021

A HETEDÉV

Könnyen előfordulhatott volna, hog sosem tudom meg Karcsi bácsiról: ő egyik legkedveltebb modell a Képzőmű vészeti Főiskolán. Magányosan ballago... a főiskola bejárata felé, amikor riportalanyom, *Drozdik Orsolya* üdvözölte a megannyi rajzról visszatekintő idősebb embert. Cseppet sem véletlen, hogy Drozdik Orsolya mindenkit ismer a főiskolán. Hiszen ellentétben azokkal, akik az ötödik év után, diplomával a zsebükben, búcsút intenek az intézménynek, ő ottmaradt az első emeleti műteremben, immáron *hetedéves*. Továbbra is főiskolás, *Raszler Károly* vezetésével ismerkedik a grafika és a rézmetszet rejtelmeivel. Úgy él ő is — diplomás művész létére — mint a többi hallgató, előadásokra jár, képezi magát, egyszóval tanul. Amikor elérkezik a félévi „házikiállítások" ideje, alkotásai rendre ott láthatók a többi között.

Meglehetősen sajátosan vezetett útja a Képzőművészeti Főiskoláig. Korábban Szegeden végzett magyar—rajz szakos tanárként, majd felvételizett a művészeti főiskolán. A második próbálkozása sikerrel járt, felvették sokszorosító grafika

(Fotó: Kiss György Pál)

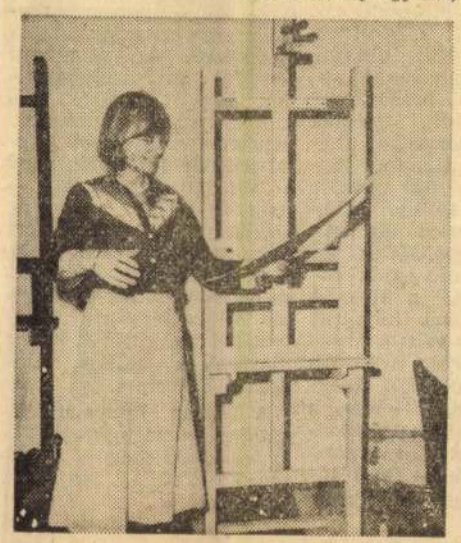

ceruzakkal rajzolta emjet, figurait. Tán-
coló alakok, légies mozdulatok megörökítése jellemző erre az időszakára. Majd az foglalkoztatta, hogy a különböző mozdulatok, cselekvések, mozgássorok miként töltik be a teret. A figurák nemcsak térbe záródtak, hanem méretükben is változtak — nagyobb rézkarcok után kisebbek következtek.

Diplomáját 1974-ben kapta meg, ezek után döntött úgy: bent marad a főiskolán. Továbbra is kap műtermet, ösztöndíjat, szakmai segítséget. A megszokott keretek között folytatja tanulmányait, minden ami szükséges, a rendelkezésére áll, hogy tovább fejlődhessen művészete. Él is a lehetőséggel, kora reggeltől estig dolgozik, számtalan alkotása arról tanúskodik: termékeny művész. *Nem váratott sokáig magára az első megbecsülés sem, 1975-ben addigi munkásságáért elnyerte a Kondor-ösztöndíjat.*

Képein szembetűnik: kedveli *Bergman, Franz Kaffka* darabjait. Legújabb grafikáin, metszetein az emberi kapcsolatok közelségét, távolságát igyekszik bemutatni. *„A rajzolás tevékenységi ösztön. A rajz hitelességét tartom a legfontosabbnak, a mondanivalóm munka közben fejlődik ki bennem."* — mondja. A tudományok közül a pszichológia áll hozzá a legközelebb. Ha képeivel azt az érzést váltja ki a tárlatlátogatóból, amit ő akart — boldog. Vallja: a tárgyaknak önmagukban is van erejük, szépségük, karakterük — ezeket akarja bemutatni, visszaadni alkotásain. Munkái korábban dekoratívak, képszerűek voltak, most azt igyekszik megfogalmazni: minden változik, ami az ember körül található.

Drozdik Orsolya a főiskolai műhelyben olyan művészi alkotásokat készít, amelyek bármelyik kiállításon megállnák a helyüket.

Riskó Géza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 FEB 2

PESTI MŰSOR

Vadász Endre festő- és grafikusművész

1021 - (1901 - 1944)

Debreceni Déri Múzeum:

Vadász Endre-emlékkiállítás



Vadász Endre festő- és grafikusművész emlékkiállításával olyan sorozatot indít a *Déri Múzeum*, amely nemcsak debreceni, hanem országos szempontból is jelentős. A debreceni *Ady Társaság* képzőművészeit mutatják be Ady Endre születésének centenáriumához, illetve a későbbi Medgyessy-évfordulóhoz kapcsolódva. Az Ady Társaság 1927-ben alakult. Céljait, eredményeit tekintve a húszas-harmincas évek egyik legfigyelemreméltóbb irodalmi-művészeti csoportosulása volt. Tagjai: *Holló László, Senyei Oláh István, Káplár Miklós, Berki Irma, Smurák József, Félegyházi László, Medgyessy Ferenc, Gáborjáni Szabó Kálmán.*

A most bemutatott művész, Vadász Endre tevékenysége egyaránt kapcsolódik Debrecenhez, Szegedhez és Budapesthez. 1901-ben született Szegeden, a Képzőművészeti Főiskolát 1922—1927 között Glatz Oszkár tanítványaként végezte el. Már fiatalon jelentős díjakat nyert. 1923: Fruchter-díj; 1924: a Szinyei Társaság kitüntető elismerése; 1927: a Wolfner életkép-díj; 1929: utazási ösztöndíj, a barcelonai világkiállítás bronzérme; 1931: Zichy-díj. Számos egyéni és csoportos kiállításon vett részt itthon és külföldön. 1929—1936 között Debrecenben, 1936-tól haláláig Budapesten élt. Az „Alföld metropolisában" az Ajtósi Dürer céh egyik vezető grafikusa, a Magyar Ex Libris című folyóirat munkatársa is volt; a fővárosban elsősorban a Tamás Galériának dolgozott. 1943-ban a szajoli, 1944-ben a gödöllői munkaszolgálatostáborba vitték; itt vetett véget életének — feleségével egy időben — június 3-án.

Emlékkiállítása a tehetség és a történelmi körülmények tragikus ellentmondásáról beszél. Negyvenhárom éves korában halt meg: az idő kevés volt ahhoz, hogy kerek, kiteljesedett festői életművet hozzon létre. Grafikusként viszont az alig több mint két évtized alatt igen figyelemreméltó műveket alkotott.

Festményei közül az úgynevezett „fehér korszak" művei a legfontosabbak: ezen a japán fametszetek könnyedsége, finom vonalhálózata és színei, valamint *Vaszary János* mesterségbeli tudásának, eleganciájának hatását ismerhetjük fel. Utolsó éveinek glosszáiban, sebtében felrakott akvarelljeiben a történelem erőinek kiszolgáltatott ember szólal meg (Szajol puszta, Szajoli gazdaság stb.).

Grafikái — elsősorban rézkarcok — igen erős szociális érzékenységről, érdeklődésről és az alföldi festészet hatásáról beszélnek. Témái: halászok, halárusok, kétkezi munkások, vándorok, cirkuszosok. Lapjai jelentőségét emeli, hogy a vonalminőségekkel — finom-egyenletes, durva, ki-kihagyó — valóban érzelmi minőségeket fejez ki. Más rézkarcain — nagyszámú bemutatott ex librisén is — a fény-árnyék ellentéttel ér el drámai hatást (Savanarola cellája, Önarckép, Kolostor).

A Vadász Endre-emlékkiállítás — mely január 31-ig tekinthető meg — a debreceni grafika fénykorát reprezentálja.

Szabó Ernő

*Megint éjszaka. Sötétből fénybe: egy lepke készü
udvaron egy kutya csahol veszettül, s valahonnan a
elekkel teleírt papírlapok, fogalmakon túli fogaln
ivegek: új világ, új rend alakul idebenn. A szoba
csi-csö-csö-csö-csö . . .*

** * **

(Ha jő a hajnal, őt a teremtésből kiemeli. És elindul keserű szájízzel, törékeny testét végigvonszolva az ébredő város utcáin: akiért szólt, arról dalolni nem volt érkezése – – –)

Ikarosz (olvadozó szárnyakkal) a levegőben

Még birom. A szív, a lélek még kitart.
Alant üres papír a táj. Már kihalt.
A szárnyak megolvadnak: elfogyóban.
A szemem száraz: legmélyén csak só van.
Magasabbra! Készülődik bennem a pára.
Sűrű cseppekben hull a viasz a tájra.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Alföld

2

Vadászat Endre

1021

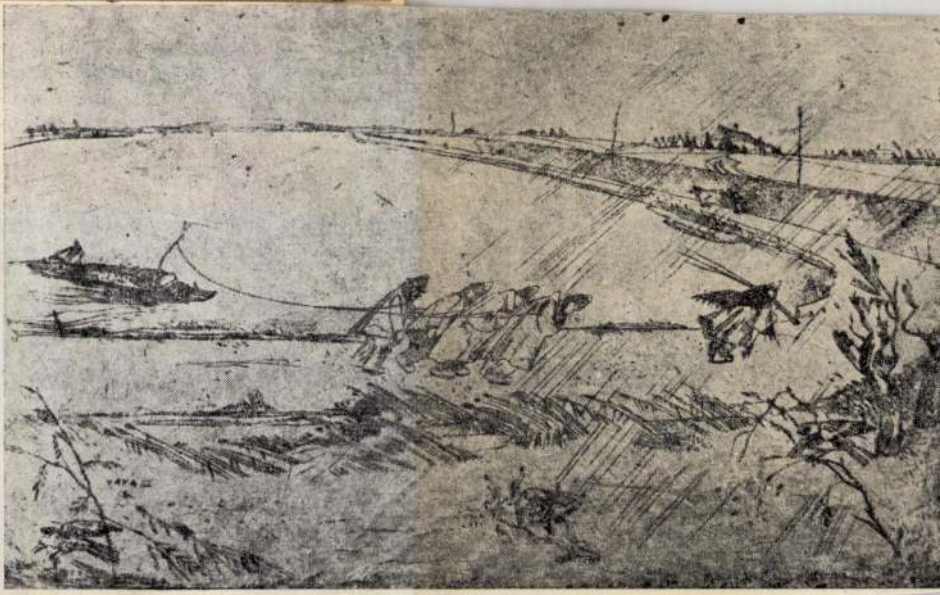

1982 NOV. 13.
KISALFÖLD

ORSZÁGJÁRÁS

A bábosok „Mekkája"



Színpadkép.

„A bábozást általában a gyerekek szórakozásának tartják, pedig a paraván mögött születő világ a felnőttek világa, a mi világunk tükörképe." Az idézet a Pecsett, az elmult hónapban megrendezett nemzetközi felnőttbáb-fesztiválra invitáló levélből való. Arra a felsziválra mozgósit, amelyet az UNIMA, azaz a Nemzetközi Bábszövetség védnökségével tartottak meg, s ahová kilenc hazai együttesen kívül a Szovjetunióból, Lengyelországból, Romániából, Jugoszláviából, az NSZK-ból, Svájcból, Hollandiából, Angliából, az USA-ból és Japánból neveztek együttesek.

Mivel a fenti hitvallásával azon kevesek közé tartozik a házigazda pécsi Bóbita bábegyüttes, amely a bábozást felnőtteknek szóló mondanivalóval töltötte meg, egyszer-



a felnőttbábosok Mekkájá-

pott, csupán egy bábszínház működött Budapesten. Ma az országnak már két hivatásos együttese van, de tervezik, hogy a jól működő amatőr együttesekből pécsi mintára a megyei centrumokban hivatásos együtteseket hoznak létre, az ott székelő színházak tagozataiként. Kósa Lajos azonnal neveket, együtteseket említ Győrből is, valamikor a Lenszövőben, az építőknél működtek kitűnő amatőrök, mára azonban sajnos megszűntek, vagy elszürkültek a bábosok. Márpedig máról holnapra hivatásos báb-tagozatot létrehozni nem lehet egyetlen megyeszékhelyen sem, csak ha évek alatt kinevelődik a társulat és a közönség. Békéscsabán például kialakulóban van egy gyermekbábos-centrum, ott ebben a műfajban tartanak fesztiválokat.

A hivatásossá válás persze nem ment könnyen. A budapesti bábszínháznak 30 éves előnye van, míg a pécsieknek még sokat kell tanulniuk. Igyekeznek írókat megnyerni ügyüknek, sajátos dramaturgiát kialakítani, ezzel elkerülvén a hasonlóságot az Állami Bábszínházzal. De hívnak onnan vendégrendezőt, s jönnek rendezni külföldről is a kialakított kapcsolatok jóvoltából. Saját rendezőjük Kósa Lajos mellett *Giovannini Kornél*. Egyelőre hat nem művészi és nyolc művészi státuszt kaptak a színháztól, de továbbra is működnek az amatőrök a „profik" mellett, s besegítenek, ha kell. A hivatásosak munka mellett végzik a színiakadémia bábos színészképző stúdióját, jövő év júniusában kapnak diplomát.

A bábszínház előtt teherautó áll. *Illyés Gyula* születésnapjára készítettek a költő által gyűjtött népmesékből összeállított legújabb műsorukat, ezzel indul az együttes Komlóra, tájolni. A színházhoz tartozás egyébként sok más szempontból is elő-

VADÁSZ Endre

1021



Aklok, kukoricagórék

Vadász Endre kiállításáról

A szegedi születésű Vadász Endre (1901—1944) festő és grafikus műveiből nyílt kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában.

Vadász Endre Heller Ödönnél, Fényes Adolfnál, majd a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkárnál tanult. Párizsban — ahol a Nemes Marcell-féle utazási ösztöndíjjal járt — ismerkedett meg a japán fametszetekkel, amelyek nagy hatást gyakoroltak művészetére. Bravúros rajzait, rézkarcait, fa- és linómetszeteit 1931-ben a Zichy Mihály grafikai díjjal tüntette ki a Szinyei Társaság.

Képeink a Magyar Nemzeti Galériában bemutatott műveiről készültek.

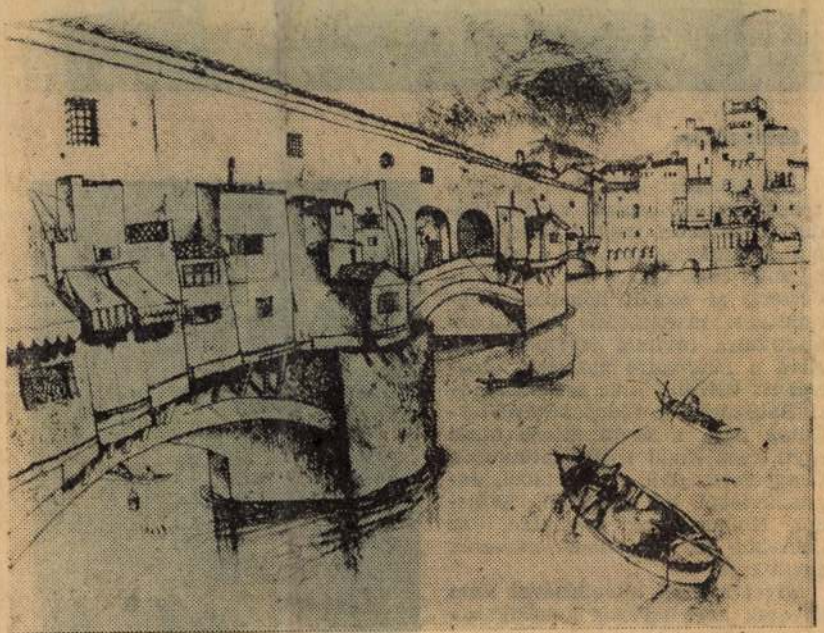

Ponte Vecchio

1021

VADÁSZ Endre

1982.X.28. 18,30 /Kerekes/

Esti Magazin

- Emlékkiállitás nyilt ma délután 5 órakor a Budavári Palota C épületében. A müvész, akit a bemutató idéz, Vadász Endre, a fiatalon, tragikusan elhunyt festő és grafikus. Szatmáry Ilona interjuja.

- A modern magyar rézkarcolásnak Európa határain tul is ismert müvésze volt Vadász Endre. Egészen sajátos, remek alkotásait, fa- és linometszeteit, és festményeit is mától emlékkiállitáson mutatják be a Nemzeti Galéria kupolaszárnyának Omázs-termében. 1901-ben, Szegeden született, és 1944 nyarán, munkaszolgálatosként a halálba menekült. Rézmetszeteiben egészen eredeti, különálló egyéniség volt. Ezt mondta róla őszinte meggyőződéssel a tárlat rendezője, Asztalos Endre müvészettörténész.

- Teljesen eredeti, egyedi, vonalrajzos technikával egy különleges elbeszélő stilust teremtett meg.

- Nehéz ez a vonalrajzos technika, valahol kapcsolatban van a távol-keleti müvészettel?

- Feltétlenül, tudniillik kezdő müvész korában találkozott elsősorban a japán és a kinai grafikának lapjaival, és ez felgyujthatta érdeklődését, és ezt ültette át egy elbeszélő stilusba, ami erőteljesen kötődött a hazai tájhoz, a hazai emberekhez. Az egyik témacsoport a cirkusz világa, amelyben rendkivül szellemesen és egyuttal nagy elbeszélő kedvvel vall a számára rendkivül izgalmas és érdekes témáról. A másik pedig elsősorban a vizi világhoz, a halászbárkák sokaságához, a halászok tevékenységéhez kötődik. Ezekben találta meg elsősorban azt a témát, amelyben a már hangsulyozott, vonalban kifejezett elbeszélő stilust ki tudta alakitani.

- Ön emlitette, miközben a kiállitást megnéztük, hogy a debreceni izraelita gimnáziumnak volt a rajztanára.

- Hat éven keresztül dolgozott ott, később a fővárosban telepedett le, és csak müvészetének élt.

- Sokat járt Itáliában, Franciaországban is, és hát sok helyütt Európában még. Beszéljünk ex-libriseiről is. Egyik legnagyobb gyüjtője Soó Rezső professzor volt.

- Maga a müfaj és ugyanakkor a technika lehetőséget ad arra,

hogy kis formátumban és intim hatással, igen finom, apró motivumokkal benépesitve egy-egy jellemző mondanivalót tudjon egy-egy könyvgyüjtő számára létrehozni. Ezekben hihetetlen nagy választékossággal, változatossággal tudta alakitani kis méretben is kompozicióit.

- Mennyi ex-librise lehet?

- A kutatás eddig inkább ezres szériáról beszélhet. Mindenesetre külföldön épp ugy keresettek voltak a Vadász Endre ex-librisek, mint idehaza.

KELET-MAGYARORSZÁG
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 5.
Telefon: 337-148, 340-736
SAJTÓFIGYELŐ

Bényei József:

Békesség a földön

Békesség a földön a jó embereknek,
lepkének, lónak, szunnyadó szitakötőnek,
tiszavirágnak amíg a vízen repked,
lehajló fűzfaágat beszőve megremegtet,
majd lehull s lesz halotti szőnyeg.

Békesség a földön az édesanyáknak,
bölcsőre hajló ringó mozdulatuk áldott.
Álmukban a fiú táltosra kap s mennybe vágtat,
üveghegyen jár, csengenek üveg-ágak
s megtalálja a kék virágot.

Békesség a földön a jóakaratnak,
borjat nyaldosó tengerszem pillantású teheneknek,
míg leng a legelőn kéken a vadzab,
a csorda a dombon felfele kaptat
s a délibáb messze tornyot lebegtet.

Békesség a földön a szép szelideknek,
akiknek arcára sűrű álmot kötnek a hétköznapok.
Mozdulatuk emberi törvényt teremtett,
a történelem általuk kezesedett meg
s a temetők előtt leveszik a kalapot.

Békesség annak, aki él és játszik,
álmodik s teremt magának hangyabolyt, mesevárat,
szájukon a szerelem négyszirmú levele kivirágzik,
hordják az élők tündökletes csodáit
s jegyét a szelíd, nyugodalmas halálnak.

Tímártól Budapestig

Beszélgetés Csisztu Mihállyal

Csisztu Mihály 1933-ban született Tímáron. Középiskoláit a nyíregyházi Vasvári Pál Gimnáziumban és a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban végezte. A Képzőművészeti Főiskolán 1958-ban végzett, ahol Ék Sándor, Fónyi Géza és Hincz Gyula voltak a mesterei.

Csisztu Mihály a békásmegyeri lakótelepen lakik, de műterme, egykori lakása, a belvárosban van. Itt, a Kossuth Lajos utcai padlásműteremben beszélgettünk.

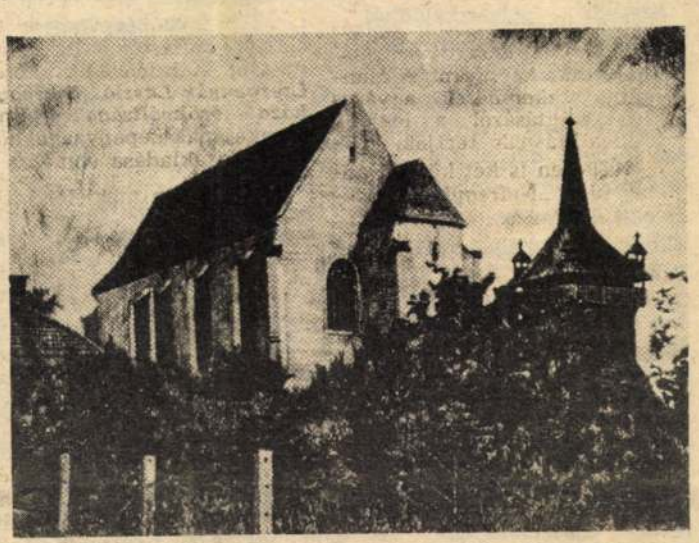

Repró: Nyírbátori református templom

— Adott-e művészi pályájához valamiféle indítást a tímári gyermekkor?

— Gyermekkori élményeim a természethez kötődnek, mindenekelőtt a Tiszához. Szedret szedtünk, szénát kaszáltunk az ártereken, horgásztunk és fürödtünk a holtágakban. Ez a gyermekkori környezet még ma is olyan mint jó negyven évvel ezelőtt: háborítatlan őstermészet. Sokszor vélek felfedezni egy-egy gyermekkori élményt, hangulatot grafikáimon, s ezek a lapok számomra nagyon hitelesek, hiszen szívből szólók — átéltem őket. Ha lehet hinni, a miliő-elméletben, akkor a művészetek és irodalom iránti érdeklődésemet édesapám is felkelthette. Ő a falusi színjátszókörben sokat szerepelt, színész szeretett volna lenni. Rengeteget olvasott és olvas ma is. Mikor 1946-ban Nyíregyházára kerültem, azt hiszem, hogy már mocorgott bennem valami, amit akkor még nemigen tudtam megfogalmazni. Annak ellenére, hogy a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban érettségiztem, nem jelentkeztem a főiskolára, hanem elmentem a Ganz Villamossági Gépgyárba dolgozni. Közben a Lövőház utcai szabadiskolában tanultam, itt figyelt fel rám Kmetty János. Egy munkahelyi baleset után hazautaztam Tímárra, itt ért a főiskola értesítése, hogy menjek felvételizni. Így kerültem 1954-ben a főiskolára.

— Az ötvenes évek elején kezdett főiskolára járni. Ezekben az években munkás- és parasztfiatalok sohasem látott tömegei tanulnak művészeti főiskoláinkon is.

— A főiskolán pont ezért vált könnyebbé a helyzetem, mert a magamfajtából, szerencsére, volt bőven. Hátrányos helyzetünket, ebből adódó nehézségeinket egymást segítve küzdöttük le. A falusiszemlélet páncélt jelentett akkor. Egy szobában laktam Barczy Pállal, Csizmadia Zoltánnal és Gy. Molnár Istvánnal. Sokszor annyi pénzünk sem volt, hogy villamossal menjünk a főiskolára. A szociális támogatások közül viszont nagy segítséget jelentett a vásárlási bón, amit a Nagymező utcai művészellátóban levásárolhattunk.

— Tanáraira hogyan emlékszik?

— Ék Sándort ma egy kézlegyintéssel szokás elintézni. Jó, tudom, tévedett, amikor a szocialista realizmust nem alkotómódszernek, hanem tematikus naturalizmusnak vélte, és tanítványaitól ilyen szellemű munkákat is várt. Abban az időben mások is így jártak, tőle nagyobb művészek is... Tanítványaiból ezért váltott ki felemás érzelmeket személye. Viszont emberségét, szakmai alázatát akkor sem kérdőjelezheti meg senki.

— Erre a kis padlásműteremre, ahol most beszélgetünk, mikor sikerült szert tenni?

— A főiskola után 2 évvel költöztünk ide, addig tizenegy albérletben laktam. Úgy látszik nekem nehezen ment a fővárosi honfoglalás. A szomszédos padlásterekből újabb helyiségeket kapcsoltam a lakáshoz, ahogy nőtt a család. Két gyermekem van. Péter szobrászművész szeretne lenni. Zsuzsi kitűnő tornász, idény nyáron az IBV-n is szerepelt Mongóliában, mint a magyar csapat tagja. Négy évvel ezelőtt, 8 éves korában a norvég televízió félórás portréfilmet készített róla, amit főműsoridőben be is mutattak. Feleségem kottagrafikus.

— Önnél láttam először a perspektíva érzékeltetésére egy kitűnő megoldást: a hidegtű és a rézkarc technikájának együttes alkalmazását.

— A hidegtű a vastag, kemény vonalak technikája, a formát itt közvetlenül vésszük a lemezbe. A rézkarc viszont tónusokban gazdag felületet biztosít. A két eljárás egy lemezen való alkalmazása a nagy távolságok érzékeltetésére igen alkalmas. Hidegtűvel a közeli motívumokat, azok szerkezetét mutatjuk meg, míg a rézkarc a távoli, párába vesző horizontot, a hegyeket, messzi erdőket, házakat képes érzékeltetni, de tónusgazdagsága révén a levegőperspektíva is kifejezhető vele.

Most egy új eljárás tökéletesítésén dolgozom. A rézkarc és a szitanyomat összevonásával többszínű nyomatokat lehet gyorsan, egyszerűbben létrehozni az elkészült klisé alapján.

Csisztu Mihály grafikáinak témája a magyar táj és paraszti világ. Munkásságának jelentős részét a sokszorosított grafika teszi ki: rézkarc, hidegtű, linómetszet, litográfia. Technikailag kifogástalan, míves lapjain megidézi a Duna-kanyart, elsősorban Nagymarost és környékét, a falusi világ mozgalmasságát, a Tiszát, kifogyhatatlan motívumaival, Budapest házait, utcáit, háztetőinek kulisszáit. Budapesti lapjai nem életképszerűségre törekszenek, hanem a város szerkezetének, jellegzetes épületegyütteseinek bemutatására. Pogány Gábor művészettörténész a szó klasszikus értelmében vett vedutáknak nevezte ezeket a munkákat.

A veduta, azaz látkép (több városunkról, így Nyíregyházáról is készített) Csisztunál nemcsak a precízen, mondhatni aprólékosan megfogalmazott valóság ábrázolása, hanem ettől jóval több; pillanatnyi hangulatának, indulatának rögzítése is: az egyszeri pillanat esztétikummá emelése a grafika eszközeivel.

Tarczy Péter

1982 DEC 1 8

1021

KM HÉTVÉGI MELLÉKLET

Emlékezés Vadász Endrére

(1901—1944)

A Jósa András Múzeum képzőművészeti gyűjteményéből

A két világháború közti magyar grafika jeles egyéniségének nevét korai tragikus halála után évtizedekre elfeledték. Pedig életében sikeres művész volt, ismert és elismert. A *Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete* európai és amerikai csoporttárlatain *Oslótól Chicagóig, Londontól Clevelandig* szerepeltek munkái.

A *Debreceni Független Újság* 1932. márciusi számában olvashatjuk a következőket: „ez az ízig-vérig modern pictura és grafika az emberek százait változtatta érdeklődővé és vevőket faragott a Pénznélküli Zseb nagy korszakában."

Szegedi polgárcsaládból született 1901-ben, apja terménykereskedő volt. Érettségivel és fényképészoklevél megszerzésével párhuzamosan *Heller Ödön* szabadiskolájában tanult — tőle kapta az első ösztönzést, hogy képzőművészeti pályára lépjen. Tanárai: *Fényes Adolf, Glatz Oszkár, Olgyai Viktor és Zádor István* segítik tehetségének kibontakozását a Képzőművészeti Főiskolán, a *Szépművészeti Múzeum* már 1925-ben vásárol tőle. Megkapja a *Fruchter-díjat*, majd 1927-ben a *Wolfner népéletkép-díjat*. Ösztöndíjak segítségével rendszeres tanulmányutakat tehet *Olaszországban* és *Franciaországban*. 1931-ben a legmagasabb grafikai kitüntetést a *Zichy-díjat* nyeri el. Ragyogó pályaíve tovább emelkedik sikeres külföldi szerepléseivel, a *barcelónai világkiállítás bronzérme* fémjelzi ezt a korszakát. Közben néhány esztendőre Debrecenbe költözik feleségével, Valentin Györgyivel, aki jó gyakorlati érzékével kitűnően egyengette Vadász pályáját. 1936-ban a *Tamás Galéria* ösztönzésére Budapesten telepednek le, ekkor készülnek híres rézkarcsorozatai a fővárosról, és ötletes karácsonyi lapjai.

Külföldi útjainak emlékét számos olaj- és temperafestménye is őrzi. (*Firenze hídjai, Velence*, a *Fra Angeliko* műveivel benépesített *San Marco kolostor*). Nem a részletek pontossága érdekli, hanem a hangulat érzékeltetése, amelynek sajátságos összetevői az ódon sok száz éves épületek és az utcai járókelők, kisemberek. Utánozhatatlan *a báj, a játékosság és a groteszk meglátás* ezeken a képeken. Gazdag fantáziája életrekelti a cirkuszosok, a mutatványosok világát, s a hazai tájakat: *Nagybányát*, a *Tisza-vidéket*, és a *Balatont* is. Rövid pályafutása alatt könnyedén, sokat, de mindig kitűnő szakmai szinten maradva alkotott. Megrendelésre készített ún. *könyvjegyeket* (ex libris) kisgrafikákat és alkalmi grafikákat családi eseményekre százszámra.



Vadász Endre: Királyi vár

A Grafikabarátok Köre 1936-ban kiadta a *„Haláltánc"* albumát. Az irodalomban, zenében, képzőművészetben — a gótika és a reneszánsz óta — újra s újra felbukkanó téma ismételt feldolgozásánál többnek kell tekintenünk ezt az albumot. A halállal való játék — ahogy *Kardos László* jellemezte — a negyvenes évek elejére megszűnt játék lenni — *tragikus életélmények, belső szorongások kifejezője lett.* 1941-ben küldött újévi üdvözletén szíven lőtt madár látható, 43-as firenzei lapján kaszás halál sétál át az Arno-hídon. Utolsó éveiben készített grafikáin segélykiáltásként hangzik a gyakori felirat: PAX (BÉKE). Gödöllőn munkatáborban 1944-ben véget vetett életének, felesége önként követte a halálba.

1971-ben fedezték fel újra a szegedi Móra Ferenc Múzeum emlékkiállításán. 1977-ben portréfilmjét sugározta a televízió. *Jelenleg a Nemzeti Galéria* mutatja be munkásságát a debreceni Déri Múzeummal közösen rendezett *emlékkiállításon a Várban.*

A *Jósa András Múzeum képzőművészeti gyűjteményében tíz színezett rézkarca található*, Buda és Pest — mindannyiunk által jólismert látképével —: Kilátás *a Gellérthegyről*, a *Vár*, a *Koronázó templom*, a *Bécsi-kapu-tér*, a *Halászbástya*, hangulatos *budai utcácskák* Krúdy álmodta figurákkal.

A rézkarcolás a fantázia és a kéz együttes munkája, amelyben azonban a művészi elképzelés nem közvetlenül a kéz mozdulatán keresztül valósul meg, hanem hozzájárul a lemezre való áttétel, amely mérsékli a belső kivetítés hőfokát, a technológiai fegyelem ésszerűsíti az alkotó tevékenységet.

Kézműves mesterek aprólékosságával, nagy műgonddal készített lapok, a zseniális elődök *Rembrandt* és *Dürer* rézkarcainak, metszeteinek *művészetébe átérlelt tanulságaival*, a *japán* rajzművészet ismeretével. *Gondolatgazdag és humánummal telített* művészet ez, amelyből szelíden árad, muzsikál az életszeretet, a természeti látvány dicsérete. A legkisebb részleteknél is kedvvel időzhet a szemlélő: az elbeszélés természetességében, szellemességében, a vonalak érzékeny finomságában gyönyörködhetünk. Az emberség próbája, tehát etikai kérdés volt szemében a mesterség tisztelete.

Muraközi Ágota

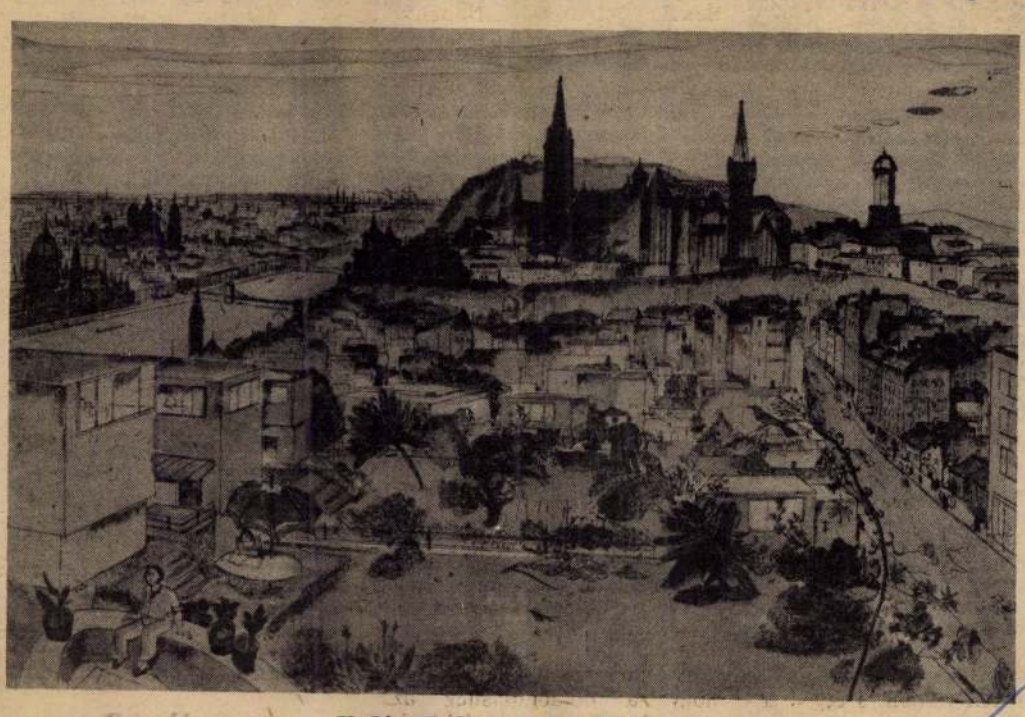

Vadász Endre: Budai részlet

HÁZ

Bezerédj u. 3. adó. Érdeklődn gárdi u. 6. 17

Egyemeletes 2 is, etázsfűtéses íz, külön bejára képülettel együtt vagy ilön-külön is eladó. serelakást beszámítok. gyletkert u. 56.

Eladó háromszobás, ízfűtéses utcai házrész, igusztusban beköltözhe-. Két családnak megszthető. Baross u. 13.

Siófoktól 12 km-re ándon másfél szobás áz 400 négyszögöl telekel, főút mellett eladó, 30 ezer Ft-ért. Érdekődni Siófok, Tanácsház . 22. II. lépcsőház 25. Vécsi Lászlóné.

300 000 kp. + fizetésönnyítéssel családi hát keresek. „Kiskert 90 561" jeligére a Hirletőbe.

LAKÁS

Nyíregyházán 1 + 2 l szobás, OTP-s lakás eköltözhetően eladó. Érdeklődni Bárday, Debrecen, Csapó u. 58.

Elcserélném püspökladányi kétszoba, összkomfortos, tanácsi lakásomat lebrecenire. „Nyári költözés" jeligére a kiadóba.

Belvárosi 3 szobás lakásomat elcserélem családi házra vagy beépíthető telekre. „Közművesített 81" jeligére a kiadóba.

tözés 090 695" jeligére a Hirdetőbe.

Eladó vénkerti 2 és fél szobás, étkezős, loggiás, 64 négyzetméteres, VII. emeleti, házgyári szövetkezeti lakás kp. + OTP-átvállalással. „Azonnali beköltözés" jeligére a kiadóba.

Mátészalkai kétszoba, összkomfortos új tanácsi bérlakásomat elcserélem hasonló debreceniért. „Szeptemberi csere" jeligére a kiadóba.

Összeköltözők! Fő utcai 3 + 2 fél szobás, összkomfortos, tanácsi lakást cserélek két és fél szobás és másfél szobás lakásokra, vagy egy darab két és fél szobás lakásra. Telefon: 20-056. Este 5 és 8 óra között.

Elcserélném Hajdúszoboszló központjában levő tanácsi, központi fűtéses, komfortos, egyszobás, 1. emeleti garzont Szeged, Szolnok, Miskolcra bárhová hasonló vagy félkomfortosra. „Gyógyfürdő" jeligére a kiadóba.

Elcserélem Új Élet parki, 61 négyzetméteres, kétszobás, hálófülkés szövetkezeti lakásom kertes házra, sima cserével. Telefon: 24-452.

Elcserélem Bethlen utcai 3 szobás, erkélyes tanácsi lakásom 2 szobásra vagy nagyméretű másfél szobás, távfűtéses tanácsi lakásra. „Bethlen utca" jeligére a kiadóba.

36 négyzetméteres, 1 szoba, összkomfortos, földszinti, hitelmentes szövetkezeti lakás eladó a Tanácsköztársaság útján. Érdeklődni a 22-035-ös telefonon.

Elcserélem 1 + 2 fél szobás, tanácsi lakásom kertes házra. Érdeklődni az esti órákban. Tanács u. 17 VIII. 48.

Másfél szobás szövetkezeti lakás eladó vagy kertes házrészre cserélem. Csapó u. 88. X. em. 29.

Kis udvarra nyíló szobát vennék. „Magányos" jeligére a kiadóba.

Elcserélnénk Fényes udvari 5. emeleti 3 és fél szobás tanácsi lakásunkat két másfél szobás tanácsi lakásra. „Csere, sima" jeligére a kiadóba.

INGATLAN

200 négyszögöl beépítésre alkalmas telek eladó, Hajdúsámson, Szabó Pál u. Érdeklődni Aradványpuszta, Iskola u. 25.

EXPRESSZ

Gazdálkodásra is alalmas 3 szobás, összomfortos családi ház 50 négyszögöl telekkel ladó. Ugyanitt eladó új ingpong asztal, **gázpa**ack, verandaablak. Lár u. 24. sz. alatt.

Áron alul eladó sürösen 2 szobás, konyhás égi építésű udvari házész. Csap utca 38.

Eladó kertes kis csaádi ház, panorámás feér gyermekkocsi, ajtó, veges, összecsukható yermekkocsi újak. Szeer u. 6.

Elcserélem nagyméretű, 2 szobás, összkomortos tanácsi lakásomat áfé! szobásra. Dimitov u. 27. Kovácsék.

Egyszobás (33 négyzetéteres), erkélyes, szöetkezeti lakásom nayobb szövetkezetire egy szép nagyméretű tácsira cserélem. „Miniális OTP" jeligére a kiadóba.

Eladom vagy elcserém 1 plusz fél szobás övetkezeti lakásra két obás, komfort nélküli, otyori utcai családi izamat. Érdeklődni aholcs u. 18. délután.

Elcserélem 2 plusz fél szobás, házfelügyelői tanácsi lakásom hasonló főbérletire. Ugyanitt négyszemélyes rekamié, 2 fotel kitűnő állapotban eladó. Blaháné u. 3. Olaszné.

Elcserélem belvárosban levő egyszobás, komfortos, főbérleti lakásom. Hasonló főbérletiért vagy kertes kis házra ráfizetek, minden megoldás érdekel. „Vagy tanyát adok" jeligére a kiadóba.

3 szobás, plusz étkezős, 75 négyzetméteres, újkerti, OTP-s lakás 300 ezer Ft hitelátvállalással eladó, vagy kertes házra cserélem. „11 000 Ft/négyzetméter" jeligére a kiadóba.

Belvárosban 2 plusz 2-es VIII. emeleti erkélyes összkomfortos tanácsi lakást 2 kisebbre cserélek. „Fehér akác" jeligére a kiadóba.

Raktárnak vagy csendes műhelynek udvari és szuterén helyiségek; kb. 100 négyzetméter kiadók. Vállalatnak is. Ótmalom u. 2/B.

Tiszalöki üdülőtelep legszebb helyén a félszigeten — Tisza parton — összkomfortos nyaraló eladó. Érdeklődni 17-224 telefonon, 17 óra után. Helyszínen, hét végén.

Lada 1200-as sürgősen eladó. Érdeklődni 17 után. Hámán Kató u. 75/A. 8. em. 34.

750-es Zastawa eladó. Budai Nagy Antal u. 114.

IC-s Skoda S 100-as 1 éves műszakival olcsón eladó. Este 5 után. Debrecen, Hajnal u. 12., fszt. 4.

Kárpitozott fotelek, rekamiék eladók. Darabos u. 14. V. 27.

Kéttűgyas kötőgép eladó. Káka u. 17. sz.

Sírkőkészítést vállal kisiparos. Debrecen, Darabos u. 12.

OTP 1 plusz 2 szobás lakásomat OTP-átvállalással eladom. Érdeklődni 5 óra után. Zöld Sándor u. 20. fszt. 3.

Eladó őszi káposztapalánt, Wartburg 353 motor, vasvályú. Böszörményi út 154.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-720

Vadász Endre festő és grafikusművész

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1981 JUL 15.

1021

Nyolcvan éve született Vadász Endre

EMLÉKKIÁLLÍTÁS A PÜSPÖKLADÁNYI KARACS FERENC MÚZEUMBAN

A két világháború közötti magyar grafikának Európa határain túl is ismert művésze volt a fiatalon, tragikusan meghalt *Vadász Endre*. Még élhetne, most lenne nyolcvanéves, ha a fasizmus nem küldi a halálba 1944 nyarán, a gödöllői munkatáborban.

Szegeden született 1901. február 28-án. A Képzőművészeti Főiskolán *Glatz Oszkár* és *Olgyai Viktor tanítvány* volt. Együtt indult a magyar rézkarcolók derékhadával, *Varga Nándor Lajossal*, *Szőnyi Istvánnal*. 1923-tól tagja lett a Magyar Rézkarcolók Egyesületének, részt vett az egyesület londoni, amszterdami, hágai, clevelandi kiállításain. 1929-ben bronzérmet nyert rézkarcaival a barcelonai világkiállításon. Tanulmányutat tett Párizsban (1929, 1934—36), Firenzében (1926, 1929), Hollandiában (1936-tól 1939-ig többször). 1929—36 között Debrecenben élt, tagja volt az Ady Társaságnak, az Ajtósi Dürer Céh nevű grafikai egyesületnek, s művész munkatársa az első vidéki grafikai lapnak, a Magyar Exlibrisnek. 1936-tól Budapesten élt, elsősorban a Tamás Galériában, az Ernst Múzeumban állított ki. Megjelent grafikai albumai: „Budapest" (1936), „Halháltánc" (1936), „Tíz rézkarc exlibris" (1935).

Finom, érzékeny alkotásain párizsi, firenzei, svájci útiélményei, a Tisza- és Dunamenti tájak és népélet kapott hangot. Fametsző és rézkarcoló művészetére elsősorban a japán metszetek hatottak. 1931-től egymás után születnek temperaképei, amelyen a tónus finomságát részletgazdag rajzzal egyesítette. Azért választotta ezt a technikát, mert lehetősége nyílt a nagy tömbben fogalmazásra és a vonaljátékra is. Véletlennek ható (szinte tasiszta) csurgatásai egyesültek művein a kalligráfiával. Mint karcain, itt is a japán könnyedség figyelhető meg.

Műveit a Magyar Nemzeti Galéria, a debreceni Déri Múzeum, a szegedi Móra Ferenc Múzeum, a pécsi Janus Pannonius Múzeum, a bajai Türr István Múzeum őrzi. 1971-ben Szegeden, 1976-ban Debrecenben volt emlékkiállítása.

Sz. Kürti Katalin

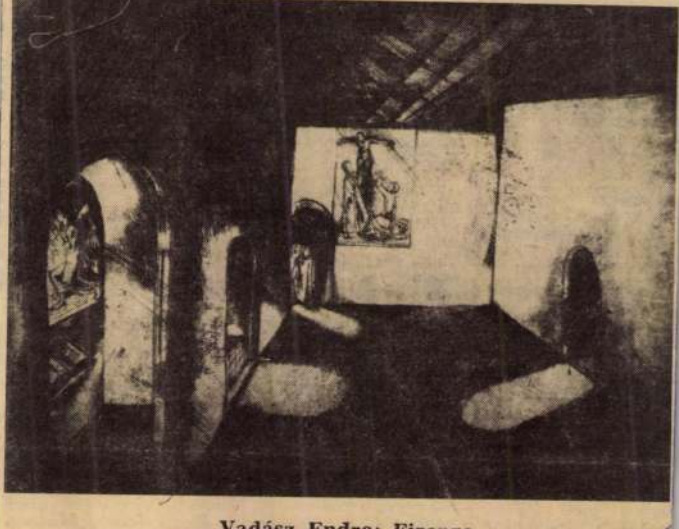

Vadász Endre: Firenze

Az az érzésünk, hogy nem is a fényképész, hanem maga a fotó-médium készíti el Horace W. Nicholls *A tenyérjós és az arszlán* c. képét, rajta ugyanis nem az öregasszony és a cilinderes fiatalember páros jelenete a legérdekesebb, hanem a bal felső sarokból teljesen véletlenszerűen a képbe lógó cigarettázó férfi megjelenése. Különös ellenpélda Francis James Mortimer két hajótörést ábrázoló képe, melynek drámaisága olyannyira tökéletes, hogy már-már el sem hinnénk hitelességét, s kezdünk valamilyen filmgyári műteremfelvételre gyanakodni. Ekkor azonban már 1933-at írunk — ezek a kiállítás legkésőbbi darabjai, ha Vadas Ernő két évvel későbbi, s ebben a gyűjteményben is szereplő, híres *Libái*-tól eltekintünk.

VADAS Ernő (fotó)

Beke László: Az Angol Királyi Fotótársaság kincsei,
= Fotóművészet, 1985/.4.34.p.

Vadász-Delacroix Géza
festőművész.

(—) **Karácsonyi képvásár a Fészekben.** Művészi esemény színhelye lesz az idei karácsonyünnepen az a nagystílű tárlat, amelyet a magyar képzőművészek legkiválóbb képviselői rendeznek a Fészek-klubban. A műértő közönség számára ritka alkalmat nyujt a gazdag karácsonyi kiállitás, hogy az izlésüknek leginkább megfelelő festményekhez olcsón hozzájuthasson. A tárlatot *Vadász-Delacroix* Géza festőművész, a Fészek mütárosa rendezi. A rendkivüli érdeklődésre való tekintettel már december hó 12-től kezdve megtekinthető a kiállitás. (VII., Kertész-utca 36. II. emelet, délután 6—8-ig.)

Esti Kurir, 1928. dec. 12.

Vadász-Delacroix Géza

festőművész

* **Karácsonyi képvásár.** Szép lesz az idei karácsony ünnepen az a nagystilü tárlat, amelyet a magyar képzőművészek jeles képviselői rendeznek a Fészek-klubban. A müértő közönség számára ritka alkalmat nyujt a gazdag karácsonyi kiállitás, hogy az izlésüknek leginkább megfelelő festményekhez olcsón hozzájuthasson. A tárlatot Vadász-Delacroix Géza festőművész, a Fészek mütárosa rendezi.

Magyarság, 1928. dec. 12.



Vadász-Delacroix Géza,
festőművésza.

** **Karácsonyi képvásár a „Fészek" művészklubban.** Művészi esemény színhelye lesz az idei karácsonyünnepen az a nagystílü tárlat, amelyet a magyar képzőművészek legkiválóbb képviselői rendeznek a Fészek-klubban. A tárlatot Vadász-Delacroix Géza festőművész, a Fészek műtárosa rendezi. A rendkivüli érdeklődésre való tekintettel már december 12-től kezdve megtekinthető a kiállitás: VII, Kertész-utca 36, II. em., délután 6—8-ig.

Újság 1928. XII. 12

Újság, 1928. dec. 12.

Hintsenácky szalószokások

Milyen változásokat várnak az uniós csatlakozás után a budapesti tinédzserek és szüleik, hogyan töltik szabadidejüket, sportolnak-e, milyenek az olvasási szokásaik, a médiahasználatuk?

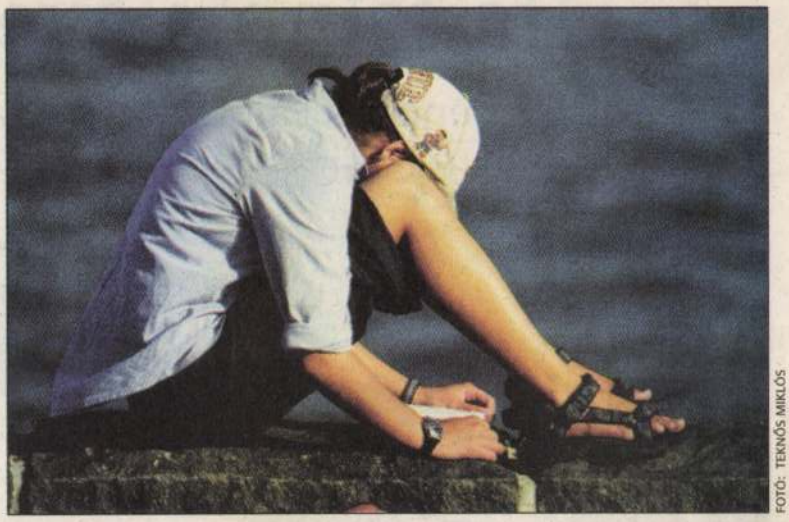

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Hetilapot a budapesti fiatalok háromötöde olvas

A fővárosi önkormányzat EU-integrációs bizottsága kérdőíves kutatást végeztetett tavaly decemberben budapesti szülők és fiatalok körében. A kutatási eredményeket *Kálmán Miklós* szociológus teszi közzé az *Új Ifjúsági Szemle* következő számában. A mintába került háztartásokat Budapest egész területén nem előzetes név- és címlista alapján, hanem „véletlen sétás" eljárással választották ki a kérdezőbiztosok. A szülői minta 800 (31–40 közöttiek), a megkérdezett fiatalok köre 200 (14–18 évesek) válaszadóból állt.

A szülők erősen megosztottak abban a kérdésben, hogy milyen változásokat várnak az európai uniós csatlakozás után. Majdnem kétötödük véli úgy, hogy a gyerekeket nevelő családok életében nem hoz lényeges változást az EU-csatlakozás, egyötödük romlásra, harmaduk viszont javulásra számít. Az adatok alapján a szakértő azt állapította meg, hogy az eleve jobb helyzetben lévők – magasabb iskolai végzettséggel, kedvezőbb anyagi-jövedelmi helyzettel, viszont kevesebb gyerekkel rendelkezők – hajlanak inkább arra, hogy javulással számoljanak. A fiatalok lényegesen optimistábbak, mint a szülői korosztály. A fővárosi 14–18 évesek több mint fele számít arra, hogy a fiatalok életében az európai uniós csatlakozás javulást hoz majd, romlást viszont mindössze tizedük jósol.

A megkérdezett szülők az EU-csatlakozás pozitív hatásaira legkevésbé a közbiztonság és a drogok elleni küzdelem területén számítanak. A fiatalok az oktatás, a kultúra, az egészségügy, a sport, illetve a köztisztaság terén is inkább javulásra számítanak, mint a szülők. Legkevésbé a szociális intézmények, szolgáltatások terén, illetve a környezet állapotát illetően jósolnak pozitív változásokat az európai uniós csatlakozás után. Az olvasási szokásokat és médiahasználatot a fiatalok körében mérték. A megkérdezettek több mint tizede – tankönyvein kívül – egyetlen könyvet sem olvasott el az elmúlt év során. Az egyetlen könyvet sem olvasók között felülreprezentáltak a szakközépiskolába, illetve szakmunkásképzőbe járó diákok. Esetükben valószínűleg sem az iskolai környezet, sem pedig a családi háttér nem motivál olvasásra. A megkérdezettek harmada kevesebb mint öt, további negyedük 5–9 könyvet olvasott el az elmúlt év folyamán, s mindössze kevesebb mint harmaduk mondhatja el magáról, hogy tíz vagy több könyvet olvasott az elmúlt évben. A felmérések szerint a 14–18 éves fővárosi lányok jelentős mértékben többet olvasnak, mint a fiúk. A vizsgált műfajok között legnépszerűbbnek a szépirodalom bizonyult. A népszerűségi listán a szépirodalmat a vicces regények, a kalandregények és a krimik követik. A szakkönyvek olvasási aránya meglehetősen alacsony, s e kategórián belül a fiatalok inkább a természettudományos, semmint a társadalomtudományi műveket választják.

A budapesti 14–18 éves fiatalok hétköznap átlagosan 2-2,5 órát néznek tévét, s 1-1,5 órán keresztül hallgatnak rádiót. Hétvégén a becsült időtartamok ennél magasabbak. Egy-egy hétvégi napon a megkérdezett fiatalok 3,5-4,5 órán keresztül ülnek a tévékészülékek előtt, s 1,5-2,5 óra hosszat hallgatnak rádiót. A tévénézés időtartama egyértelmű összefüggést mutat a megkérdezett fiatalok által látogatott oktatási intézmény típusával. Minél kvalifikáltabb, minőségibb intézménytípusba jár a válaszadó, annál kevesebbet néz tévét. Legtöbb időt a tévéműsorok megtekintésére az általános iskolások, legkevesebbet a gimnazisták fordítják. Ennek oka valószínűleg az is lehet, hogy a kvalifikáltabb iskolák látogatásával járó terhelés mennyisége elvonja a fiatalokat a tévénézés nyújtotta szórakozástól – vélik a szakértők. A legnépszerűbb tévéműsorok a budapesti fiatalok körében a filmek, a zenei műsorok, a vetélkedők és a kvízműsorok. Sportműsorokat a megkérdezettek kevesebb mint fele szokott nézni, ők „természetesen" elsősorban a fiúk közül kerülnek ki. A valóságshow-kat szintén a válaszadó fiatalok kevesebb mint fele nézi. Körükben valamelyest felülreprezentáltak a lányok. Ők – vélik a szakértők – valószínűleg fogékonyabbak a valóságshowk-ban zajló társas folyamatok iránt. Hozzá kell azonban ehhez tenni, hogy a lányok a kulturális műsorok nézői között jóval nagyobb arányban vannak jelen, mint a fiúk. A megkérdezett fiatalok több mint fele legalább hetente egyszer kézbe vesz valamilyen napilapot, a mindennapi hírlapolvasók aránya azonban mindössze 15 százalék. A megkérdezettek harmada olvassa a *Blikket*, ennél árnyalatnyival kevesebben a *Metrót*. E két újság mellett a *Színes Mai Lap* és a *Nemzeti Sport* rendelkezik komolyabb olvasótáborral körükben. Hetilapot, magazint a 14–18 éves fővárosi fiatalok háromötöde vesz kézbe. A legtöbbek által olvasott újságtípusoknak a műsorújságok *(Pesti Est, Pesti Műsor)*, a bulvármagazinok *(Story)*, a tévéműsorújságok *(Színes RTV, TVR Hét)*, az ifjúsági lapok *(Bravo, Popcorn)* és a női lapok *(Joy, Nők Lapja, Kiskegyed)* bizonyultak. Ami az internet használatát illeti, a szülők kétötöde, a fiataloknak viszont majdnem háromnegyede veszi igénybe a világhálót. A 14–18 éves internethasználók általában több funkcióra használják az internetet, mint a felnőttek. S végül: a megkérdezett háztartások majdnem kétötödében senki sem, egytizedükben csak a felnőttek, majdnem ötödükben csak a gyerekek űznek valamilyen sportot. A 14–18 éves fiatalok háromötöde mérhető rendszerességgel.

POGONYI LAJOS

HIRDETÉS

Nyílt hétvége május 15-16-án

www.toyota.hu

Ha felnő a gyerek...

Vadász Bence és Palotás Artúr: Láng-sporttelep



FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Klasszikusan modernista alapvetés

Feltűnő módon az építész közbeszédben csak az EU-ba lépés pillanatát közvetlenül megelőző hetekben erősödött fel a „mi-lesz-most?", „hogy-lesz-most?" hangulat. Okos, egyébként kiegyensúlyozott, racionális gondolkodású mérnökemberek hol a hazai szakma teljes ellehetetlenülését, munkanélküliséget, valóságos építészkataklizmát vizionáltak jóslataikban, hol kicsattanó jókedvvel, virágos optimizmussal beszéltek valódi versenyről az építőiparban, minőségi pályázatokról, vámmentesen importálható technológiákról és korszerű építőanyagokról, a szellemi erőforrások szabad, kétirányú áramlásáról, partnerségről, képzési lehetőségekről egyszóval a hazai építészet ugrásszerű fejlődéséről.

Az a gondolat, hogy a történelmen, nemzetsorson, eredeten, dicső múlton merengő magyar építész képzete helyett, egy olyan idealizált építészt képzeljek el, aki a honi építészetet, az építésztársadalom egészét, illetve az ő személyes szerepét ebben a közegben egy terebélyes családhoz hasonlatosan fogja fel, Vadász Bence és Palotás Artúr (Vadász és Társai Építőművész Kft.) Láng-sporttelepének épülete előtt jutott az eszembe. Az 1964-es születésű Vadász Bence egy olyan építészcsalád harmadik generációjához tartozik, amelyik a két háború közötti időszaktól, az államszocializmus idején át, most a legvadabb versenykapitalizmusban is érvényes építészeti minőséget képes produkálni. Nem egyénileg, hanem minden tervrajzon meghúzott vonalban hárman, négyen, harmincan, sokan együtt. Érzésem szerint nagyapák, unokák, feleségek, anyák, tántik és nagybácsik, sőt – urambocsá – szeretők fogják közösen a mérnökvonalzót, ceruzát, nézik a monitort, rajzolnak az egérrel Vadászéknál. Mert ennek a kis Rozsnyai utcai csarnoképületnek a létrejötte, azokkal a mesteri ritmusban hozzátapasztott épületrészekkel, szép arányú kubusokkal, felületképző fogásokkal, merőleges és párhuzamosan eltolt síkokkal, nem egyéni elhatározás kérdése. Átdereng rajta az a mesterségbeli értékösztön, ami tulajdonképpen csak örökölhető, nem tanulható. Mindegy, hogy susztertől, gyümölcskertésztől, atomfizikustól, vasutastól vagy focistától örökli az ember, de enélkül az ösztön nélkül nincs semmi értékes, jó, szép.

Véleményem szerint a Vadász-iroda sikerének egyik titka, hogy ők még kevésbé átütő lakóparkterveiknél, irodaház-fejlesztéseiknél is ehhez az ösztönös, belső értékrendhez mérik magukat. Ez az angyalföldi sporttelep lehetett volna rutinfeladat, mint ahogyan a csarnokdoboz alulfeszített bordázatú tetőzetének kiszámítása, tervezése valószínűleg az is volt. Lassan már szinte katalógusból is rendelhető lesz egy ilyesfajta letisztult funkciójú épület. Mekkora a telek, mennyi a pénz, mekkora a tervezett kapacitás, milyen a rendezési terve, kerületi szabályozás és a paraméterek ismeretében egy okosabb tervezőszoftver már szállítja is a megoldást. Vadászék számára azonban a feladat puszta megoldásán, kiszámlázásán túl elengedhetetlen a lehető legjobb megoldás tervezése során megszerezhető tapasztalat is. Ezért ők a csarnok ablakait sávba rendezve, amolyan üvegfrízként vezetik végig a homlokzati síkon. Minden elkülönülő funkciót (portabejárat, irodasor, küzdőtér, gépészet stb.) külön hasábba szerkesztenek vigyázva arra, hogy a hasábok méretei közötti viszony, arány ne boruljon fel. A kéménypillért bátran emelik ki a főhomlokzatra, hiszen egy szépen komponált falsík mögött már nem zavarja a kialakuló geometrikus viszonyrendszert. Istenien hatásos megoldás a parányi közvetítőstúdió fülkéjét egy kis piros, lebegő „lakkdobozként" rátenni a hátsó homlokzatra.

Klasszikusan modernista alapvetés, reflexió a múltra, tradícióra a megújulás minden lehetőségét magába sűrítő módon – ez a Vadász-iroda „titka". Lehetne modell egy „családiasabb" közép-európai építészet létrehozásába. Itt az idő, próbáljuk meg.

MARTINKÓ JÓZSEF
az OCTOGON Építészetkritikai Műhely tagja

ÉPÍTÉSZET

Heléna-ház



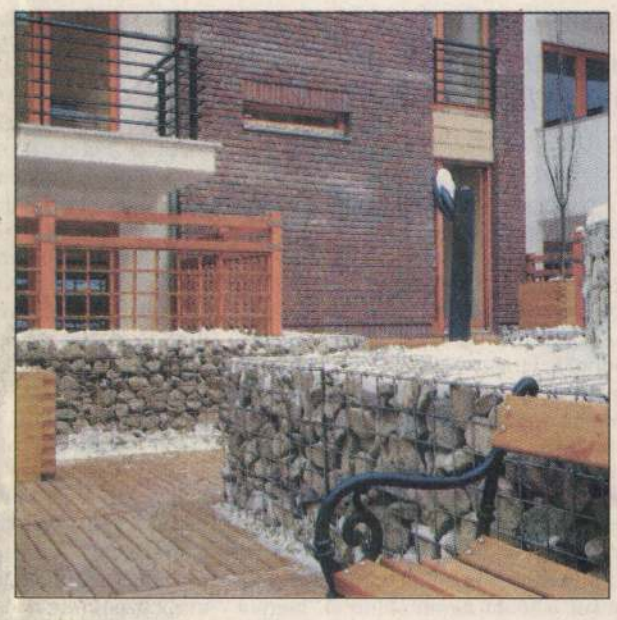

A tervező a modernizmus elveit komolyan véve alakította ki a ház 53 lakását

Fordulóban a trend Budapesten. Mindenekelőtt az ingatlanpiac olykor kiszámíthatatlan mozgásai, valamint az ingázással járó egyre tornyosuló nehézségek miatt lassacskán újra sikk lesz a Belvárosban élni. Nem a városfejlesztés belső kerületekre vonatkozó radikális életminőség-jobbító lépései értek be, hiszen ilyenek viszonylag kevéssé tömegesek mínálunk, csak éppen ma már a napi két óra autózás a keskeny és rossz állagú utakon az áhított zöldből oda és vissza roszszabb életminőséget képvisel, mint a flaszterlét – annak számos egészségkárosító elemével együtt. Ugyanakkor az elmúlt hónapok látványos ír, holland, osztrák, német és izraeli lakóingatlan-beruházásai ráirányítják a figyelmet arra, hogy a Belvárossal kapcsolatos elvárások más megítélés alá kerülnek, ha egy dublini nyugdíjalap kihelyezéséről van szó, s egyelőre megint más, ha magunk számára keresünk otthont a magyar fővárosban. Egy ír befektető például a maguk tapasztalatán okulva, az EU-csatlakozáshoz kötött gyors ingatlanár-emelkedés reményéhez kapcsolva, józserével a térképre nézve jelöli ki a budapesti belvárosi ingatlanvásárlások irányát. Ilyenkor éppen azokra a városrészekre bök, amelyekből sok tíz- és százezer ember, az elmúlt tíz év alatt a második legnagyobb magyarországi város, Debrecen lélekszámával azonos mennyiségű ember költözött el Budapestről. Amott úgy gondolkoznak; Dublin vagy éppen London, Párizs, Róma, Berlin belvárosai is zsúfoltak, benzingőzösek, zajosak, az ablakok tövében éppúgy megáll az autóbusz, a pirosban hasonképp araszol az autók sora, mégis a városi házakban emberek élnek, nem pedig irodák, mint minálunk. Mi úgy mondanánk, urbánus emberek, az emberi faj olyan populációi, akik nem bánják a nyüzsgést, ellenben szívesen időznek étteremben, kávéházban, színházban, moziban. Szeretnek nyári délutánokon rövid randevúk erejéig valamely bulvár teraszán időzni, egy-egy pillanatra megakasztani a mondatot, amíg elcsattog mellettük a villamos. Urbánus emberek, akik – megfelelő szövegkörnyezetben – bizony akár polgárként is definiálhatók.

> *Vadász határozottan modern, de visszafogott homlokzatot választott.*

Az elmúlt hetekben adták át az egyik első olyan épületet, amely frissen reagálva, a forduló trendet kívánja kiszolgálni. A Káldy Gyula utcai Heléna-ház vállalkozása természetesen mindenekelőtt ingatlanbefektetés, melynek célja nem más, mint más üzleti tevékenységeké. A haszon. Ugyanakkor a piac differenciálódásáról árulkodik, hogy a profit megszerzéséhez ma már kifinomultabb megoldások, részletekbe menő odafigyelés szükséges. Nyilvánvaló, hogy sem az ingázólétben megcsömörlött, sem pedig a frissen budapesti otthont keresők igényeinek ma már nem felel meg az a miliő, amelyet hajdan az agglomerációban lévő családi házra cseréltek, vagy éppen, amelyet más európai városok hasonló helyen álló épületeiben megszoktak. Az új vagy importált igények kielégítéséhez pedig építészet kell. Megbízható, rutinos tervező, aki nem adja akármihez a nevét, s akinek az építészeti eszközkészlete egyaránt képes tekintetbe venni az ingatlanfejlesztés gazdasági komponenseit, ugyanakkor kellemes lakásokat, barátságos közösségi tereket, az utcában lévő öreg házakkal jó viszonyt ápolni képes homlokzatot képes kialakítani. Nem véletlen, hogy a Heléna-ház fejlesztőinek választása az időközben Ybl-díjjal is megerősített Vadász Bencére (és Király Noémira) esett, aki az általa tervezett Margit-ház megépülése óta mindinkább megszabadulni látszik a Vadász építészdinasztia harmadik generációs képviselőjére okkal feltételezhetően nehezedő elvárások súlya alól, s egyre könnyedebb, magabiztosabb tervezővé érett.

Itt, a Király utca környékét jellemző tipikus pesti belvárosi neoklasszicista-eklektikus televényben Vadász határozottan modern, de visszafogott homlokzatot választott, amely alapvetően a szomszéd épületek vízszintes hangsúlyaira alapozó geometrikus felület síkjainak ki-be ugrásaival reflektál a környezetén uralkodó klasszikus tagozatrendszerek ritmusára. Nem utánozza azokat, hanem a fény-árnyékra alapozva optikai közös nevezőt teremt, amely az utca új lakóját rögtön baráti viszonyba hozza a régiekkel. Ugyanezt szolgálja a homlokzat meleg hatású téglaburkolata, amely egyébként megegyezik a herendi manufaktúra Turányi Gábor által tervezett központja, a Porcelánium téglájával. Amolyan fogyasztóbarát gesztus, ugyanakkor építészetileg túlbeszélt elem a homlokzatra nem idézetként, hanem szerves részként beemelt neoreneszánsz sárkányos fríz, amely az egykor e helyen állt Freund Vilmos tervezte épület maradványa – ám nem tudni, valóságos vagy csupán képletes formában. A talányos eredetű és magyarázatú Heléna-ház tematikájának megerősítése érdekében a homlokzati erkélyek díszeként még egy-egy art deco szellemben fogant kovácsoltvas női profil is helyet kapott. Ugyanezt képviseli a budapesti bérházakban a negyvenes évek eleje óta eltűnt, portást is befogadó elegáns előcsarnok másik éke, a hannoveri expo magyar pavilonjának emblémaszerű Pegazusát (ma a Westend mozik felőli bejáratánál áll) alkotó Veres Kálmán Szép Heléna-szobra is.

Vadász és alkotótársai sikerét mindenekelőtt a piac igazolta. Mint hírlik, a pesti fogalmak szerint nem különösebben vonzó szűk belvárosi utca új lakásai hamar elkeltek. Minden bizonnyal hozzájárult ehhez, hogy a tervező nem csupán stiláris értelemben, de a modernizmus elveit komolyan véve alakította ki a ház 53 lakását, s azok elhelyezésének kialakításakor messzemenően ügyelt a beeső fény arányának optimalizálására. Ezt a szellemiséget követte az udvari front helyén kialakított belső kert tervezője, Palotás Brigitta is, aki a zsebkendőnyi területen nemcsak a lakásokból kipillantó tulajdonosok megnyugtatására, de valódi használatra is alkalmas zónát teremtett.

Fordul, változik az ingatlanpiac, változik a meghatározó szereplők viselkedése is. A jövő építészetére nézvést fontos fejlemény, hogy az ilyesféle beruházások nyomán talán megerősödik egy olyan tisztes és karakteres, jó minőségű középszer, amely nélkülözhetetlen alapja a várva várt nagy invenciójú teljesítményeknek.

BOJÁR IVÁN ANDRÁS
Az OCTOGON Építészetkritikai Műhely vezetője

■ www.nol.hu/octogon

Sorstalanság plusz áfa

Folytatás az 1. oldalról

A 2004. január 1-jén életbe lépett törvény miatt azonban a 920 millió forint áfakötelessé vált, azaz a konkrét támogatás 20 százalékkal kevesebb lett. A több mint 200 millió forintos kiesés miatt nem állt össze a film költségvetése, és ezért nem született meg a mai napig a befejezési garanciát nyújtó céggel a szerződés, és ezért nem érkezhetett meg a külföldi partnerek pénze. A producer hangsúlyozta: mivel a magyar állam nem mecénásként, hanem koprodukciós partnerként vesz részt a Sorstalanságban (azaz részarányosan majd a bevételekből is részesül), különleges helyzet állt elő. A Pénzügyminisztériumhoz fordultak, hogy a produkció visszaigényelhesse az áfát, erre a napokban kaptak pozitív választ.

Az eddig felhasznált állami pénzekkel kapcsolatosan a producer kijelentette: mindent pontosan könyvelnek, folyamatos elszámolásban vannak a közalapítvánnyal, az aktuális „csomagot" éppen tegnap adták le a könyvelők.

Barbalics Péter szerint a kínos helyzet, azaz, hogy a produkció kifogyott a pénzből, azért is fordulhatott elő, mert a támogatások fokozatosan, lépcsőzetesen érkeznek. Ilyen az Eurimages támogatása is. Mint ahogy azt az intézmény igazgatóságának magyar tagja, Kézdi-Kovács Zsolt lapunknak korábban kifejtette, eddig a támogatásra szánt összeg – 650 ezer euró – mintegy 30 százalékát utalták csak át a produkciónak, mivel még ők sem kötötték meg a konkrét szerződést. Barbalics elmondta: ezeket a hiányzó összegeket előre kell finanszírozni, de ez Magyarországon jelenleg nagyon nehéz feladat, mivel nem alakult még ki az a nyugat-európai gyakorlat, hogy például bankok áthidaló hitelt nyújtanak a produkcióknak a bemutatott szerződések ellenében.

Az MMK a 920 millió forintos támogatásnak eddig körülbelül a kétharmadát utalta el a produkciónak. Információink szerint a közalapítvány teljes apparátusa a „Sorstalanság-dosszién" dolgozik: elemzik a produkció szerződéseit, jogi helyzetét és az eddig felhasznált állami támogatás elszámolását, valamint kidolgozzák, hogy mit kellene tenniük azért, hogy a forgatás minél előbb folytatódhasson. A szakemberek még nem látnak tisztán az ügyben, de biztos, hogy az MMK kuratóriuma csütörtökön ül újra össze. Minden bizonnyal döntenek – és nyilatkoznak – a Sorstalanság ügyében.

CSÁKVÁRI GÉZA

INTERJÚ

Rajongói szerenádot adtak

Habár a TV 2 Megasztár című tehetségkutató versenyének harmadik helyezettje egyetlen felkérést, ajánlatot sem kapott, tudja, zenélni és énekelni fog. A kiesését követő nap Gáspár László boldogan osztogatta rajongóinak az aláírásokat, interjúkat és koncertet adott.

Hányszor írta ma le a nevét?
– Legalább százszor.

Fárasztó?
– Napi tizenkét órát lapátolni, az fárasztó.

Próbálta?
– De még hányszor! Évekig alkalmi munkákból éltem, mindig ott dolgoztam, ahol munka volt.

Csak tanult szakmát...
– Vízvezeték-szerelő vagyok, de sosem dolgoztam a szakmámban.

Mit szeretett csinálni?
– Bútorokat. Három és fél évig dolgoztam bútorgyárban, kitanultam a bútorasztalosság csínját-bínját. Maszekba is csináltam mindent, amire igény volt: asztalt, szekrényt, székeket.

Azt hittem, azt mondja, énekelni szeretett volna.
– 13-14 éves voltam, amikor észrevettem, hogy első hallás után el tudom énekelni a legnehezebb dalokat is. Attól fogva semmi más nem létezett számomra, csak a zene. Énekelni és zenélni akartam. Úgy éreztem, amíg ezt nem tehetem, nem lehetek boldog.

Mire várt?
– Próbálkoztam többször is, jelentkeztem mindenféle tehetségkutató versenyre. A Magyar Televízió 1995-ös Ki mit tud?-ján például a döntőig jutottam. A Simple Redtől a Something Got Me című számot énekeltem. A zsűri egyik tagja, Victor Máté azt mondta, azért nem jutok tovább, mert úgy táncolok, mint Michael Jackson. Az RTL Klub Üstökös című versenyén pedig azért nem feleltem meg, mert ahogyan ők mondták, túl jó voltam, de nem vagyok csapatjátékos.



FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

Gáspár László

Fájt?
– Inkább furcsálltam. Aztán 17 évesen feladtam. Arra gondoltam, hogy nem tetszik az a stílus, amit képviselek. R 'n' B-t és soult énekeltem, mást nem fogadtam el zenének. De most már tudom, az elutasítások a javamat szolgálták. Azóta sokat fejlődtem, megtanultam basszusgitározni is, és nyitott lettem más műfajokra.

Amikor a Megasztártól búcsúzott, azt mondta, Isten akaratából esett ki. Mindent elfogad úgy, ahogy van?
– Van, amibe nem törődök bele, van, amitől szomorú leszek. De tudom, hogy a verseny idején Isten végig velem volt, hogy elrendelte, mikor kell a versenyt abbahagynom. Tényleg boldog vagyok, értem, amit akartam, megismertem sok kiváló muzsikust, és bebizonyíthattam, amit akartam. Tudom, hogy sokan szeretnek, azt várják, énekeljek. A múltkor például a rajongóim szerenádot adtak. A Megasztár-ház ablaka alatt Stevie Wonder-nótákat énekeltek, kaptam tőlük ajándékokat, egy könyvet, megható levelet, és a kislányomnak is hoztak plüsskutyát. Koncerteken pedig a közönség nem akar leengedni a színpadról.

Mit érez ilyenkor?
– Elmondhatatlan boldogságot. Hihetetlen töltetet ad az emberek szeretete. A legjobb, hogy úgy ismertek meg, úgy fogadtak el, amilyen vagyok, nem kellett és nem kell szerepet játszanom. Volt, aki azt írta, eddig nem kedvelte a cigányokat, de azóta, hogy megismert a tévéből, másképp viszonyul hozzájuk.

Egyébként valaha is gondolt arra, hogy a származása hátrány?
– Ha ez járt volna a fejemben, nem tudtam volna végigcsinálni a Megasztárt.

Tehetsége, tudása népszerű. Milyen ajánlatokat kapott?
– Semmilyet.

Akkor mi lesz, ismét lapátolni vagy bútorozni fog?
– Édesanyám kisfiú korom óta azt mondja: fiam, belőled egyszer még nagy ember lesz. Igaz, minden anyuka azt gondolja, hogy az ő gyereke a legszebb, a legokosabb. Én lemezt szeretnék, soul, R 'n' B, funky és latinos számokkal, amelyeket én írtam, és mások dalaival. Jók a megérzéseim, Isten is megsegít, úgyhogy tudom, zenélni és énekelni fogok.

FARKAS TÍMEA

Hackett közeleg



Steve Hackett

Peter Gabriel május 15-i budapesti vizitje mellett egy másik egykori Genesis-tag is Budapestre látogat – a gitáros Steve Hackett április 3-án ad koncertet a Petőfi Csarnokban. Az idén ötvennégy éves Steve Hackett életművében a fő csapás értelemszerűen a Genesis, hisz a több százmillió lemezt értékesítő rockcsapat sikerében az ő szerzeményei és gitárjátéka mégiscsak meghatározó tényező volt. Az ott eltöltött hét éve alatt olyan korszakos lemezeken hagyta ott a keze nyomát, mint a Lamb Lies Down On Broadway vagy a Wind And Wuthering.

Steve Hackett emellett közel 30 éve készít szólólemezeket és ad szólóturnékat világszerte. Az első önálló korongot (Voyage Of The Acolyte) még 1975-ben jelentette meg, főként Genesis-tagok, így Mike Rutherford és Phil Collins közreműködésével, a legfrissebb (To Watch The Storm) tavalyi keltezésű. Stilárisan meglehetősen sokszínűek ezek a munkák, a rocktól a dzsesszen és a világzenén át a klasszikus zenéig terjed rajtuk a skála.

Hackett legutóbb 2002-ben járt nálunk, akkor akusztikus triója élén (a koncertről a Gramy Records DVD-t is megjelentetett), ezúttal viszont egy klasszikus felállású rockzenekart hoz magával, hogy a már említett legújabb, To Watch The Storm című lemezének anyagát mutassa be élőben Budapesten is.

J. B. SZ.

'90-ES JÁRAT

A Banán Klub nyitott hely volt

Gyertyafényes (főtt)rizsa-partikat adtunk hihetetlen mennyiségű Lenin-kötet és vörös zászló között, amikor 1989-ben a volt MSZMP-pártirodán megnyílt a csillaghegyi Banán Klub – mondja Derdák András (32 éves), aki ma a Millenáris Kht. művészeti igazgatója.

A rendszerváltás önt a csillaghegyi Banán Klubban érte, amely a Mátyás király útján van. Milyen emlékei fűződnek ehhez a helyhez? Sokszor a pénztelenség veszélyeztette a klub működését. Mikor, hogyan indult a projekt?

– 1989-ben voltam harmadikos gimnazista, s logikusan a Fideszhez csatlakoztam. Bátyám elvitt az URH koncertjére a Beton udvarba, amely a Petőfi híd környékén, a közraktárak előtt volt. Részt vettem néhány március 15-i tüntetésen is, és nem volt vitás, hogy a fiatal demokratáknál kötök ki. A Banán Klub épületét még a tanácsrendszer végnapjaiban kapta az óbudai Fidesz-szervezet. A helyiség eredetileg a kerületi MSZMP III/8-as pártszervezetének volt az irodája a Mátyás király út 13–15. szám alatt. A Fidesz óbudai szervezetében sokan voltak békásmegyeriek is, akik még emlékeztek rá, hogy az MSZMP körzeti irodájában korábban, tehát még 1987 és 1988 előtt diszkó és KISZ-klub működött. 1989-ben, amikor megkaptuk az épületet, lepattant, klasszikus pártházat találtunk. Emlékszem, hogy mi, akkori fideszesek gyertyafényes rizsapartikat adtunk a hihetetlen mennyiségű Lenin-kötet és vörös zászló között.

Jómagam például copfot hordtam, s még sokkal „ígyebbül" öltözködtem, mint ma. S akkor jövünk mi, a nyeretlen kétévesek.

Vicces lehetett.

– Az első gondolatunk az volt, amikor betettük a lábunkat az épületbe, hogy kultúrházat kellene itt berendezni. Ez volt a házfoglalások kora. Ez az idő már soha nem jön vissza az utánunk induló generációk számára. Egy mai tizennyolc évesnek esélye nincs arra, hogy ekkora épülethez jusson, jó ha egy albérleti szobát ki tud fizetni.

Mennyien jöttek össze egy-egy alkalommal a volt pártházban?

– Legszebb pillanatainkban az óbudai Fidesz-csoport mintegy 350 fős volt.

Régi szép idők. Honnan jött az ötlet, hogy Banán névvel klubot hoznak létre?

– Akkoriban az egész országban működött a Fidesz Narancsklub-hálózata. Az egyes klubok rendszerint a volt körzeti pártirodákban kaptak helyet. Ezek a narancsos „kultúrházak" a Fidesz égisze alatt működtek. Szerintem azóta sincs ilyen az országban, előtte az ötvenes években jött létre valami ehhez hasonló ifjúsági klubhálózat. Csillaghegyen mi azzal akartuk megkülönböztetni magunkat a többi narancsklubtól, hogy a banán nevet vettük fel. A Banán Klub nyitott szellemű hely volt.

Kik jártak önökhöz? Milyen zenekarokat hívtak a klubba?

– Eleinte magunknak szerveztünk bulikat. Nekünk soha nem volt annyi pénzünk, hogy nagynevű zenekarokat hívjunk meg. Volt bennünk némi küldetéstudat, miközben saját magunk szórakoztatásával voltunk elfoglalva. Zenészbarátaink szívesen jártak hozzánk. Egy sor zenekar nálunk indult. Akkoriban gitárt kézbe fogni még nemes tettnek számított. Alternatív színházak szoktak oda hozzánk. Sokan nem is gondolják, hogy egy hely szellemét mennyire meghatározza az, ki tartja mozgásban az intézményt. A Trafó például Szabó Gyuri nélkül nem az lenne, ami. Két-három év alatt teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy az a fajta pártélet, amelyet a politika várt volna el tőlünk, már senkit sem érdekel a Banán Klubban.

Sikerült megúsznia a direkt politizálást azokban az években?

– Nem. 1990–1994 között önkormányzati képviselő voltam az óbudai városházán. Mi lettünk a második legnagyobb frakció a képviselő-testületben. Negyvenvalahány képviselőből a Fidesz tizenhárom embert delegált. Ez azt jelentette, hogy nélkülünk semmilyen döntést nem lehet meghozni. Elképesztően fura helyzetek adódtak. Ott ültem tizennyolc évesen, velem, velünk szemben pedig ötvenhatvan éves hölgyek és urak foglaltak helyet. Ők életük nagy jutalmát látták abban, hogy önkormányzati képviselők lehettek, úgy érezték, hogy végre saját kezükbe vehetik sorsuk irányítását. S egyszer csak szembetalálták magukat a hihetetlenül pimasz tizenévesekkel a képviselő-testületben. Jómagam például copfot hordtam, s még sokkal „ígyebbül" öltözködtem, mint ma. S akkor jövünk mi, a nyeretlen kétévesek, akik nélkül nem lehet semmiről sem dönteni.

Kik voltak a többiek, akikkel az idősebb képviselőknek alkudozniuk kellet?

– Többek között Bús Balázs, Baráth Gergely és Galambos Péter, aki most Galamb néven műsorvezető a Klub Rádióban, de köztünk volt Bene Zsófia, aki szintén rádiós lett, vagy Fischer Gábor, aki a híres Simó-osztályban végzett, és ma már filmrendező.

Hogyan lett végül is politikus?

– Az édesanyámnak megígértem, hogy nem leszek önkormányzati képviselő. Úgy alakult azonban, hogy 1990 őszén „x" napon péntek délutánig le kellett adni a kerületi pártok jelölőlistáját. Amikor szembesültünk a kerületi közvélemény-kutatások eredményeivel, megijedtünk, mert mintegy tíz idősebb – akkor harminc-negyven éves – mérnököt, orvost, közgazdászt tudtunk csak csatasorba állítani a Fidesz képviseletében. Ők szakértők voltak inkább, és semmi közük nem volt a Fideszhez, mint párthoz. Kiderült, hogy ez kevés lesz, de mivel már csak két óra maradt a jelöltállításig, ezért magunkat írtuk fel a listára. Jómagam így tizenegyedik lettem a Fidesz kerületi listáján, a barátnőm pedig a tizenkettedik. Vagyis véramatőr dolgokat csináltunk, de mégis bejutottunk a közgyűlésbe.



FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Az édesanyámnak megígértem, hogy nem leszek képviselő

Hogy jöttek ki Tarlós Istvánnal, aki akkor, tehát 1990-ben az SZDSZ képviseletében lett Óbuda polgármestere?

– Emlékszem, hogy először a békásmegyeri közösségi televízió stúdiójában találkoztam vele össze, még az 1990-es önkormányzati választási kampány idején. Ez még a bázisdemokrácia időszaka volt. Az ment be a stúdióba a Fidesz képviseletében, aki éppen ráért. Magától értetődő dolog volt, hogy akkor a két liberális párt: a Fidesz és az SZDSZ képviselője egyetért egy vitában. Tizennyolc éves koromra fontos posztot töltöttem be a kerületi képviselő-testületben, miközben jóban is voltam Tarlós Istvánnal, aki megpróbált egyfajta mester-tanítvány, apa-fiú kapcsolatot kialakítani kettőnk között. Az első egy-két évben nem lehetett érezni, hogy később elválnak útjaink. Ő kezdettől fogva az erős kéz politikáját vallotta. Nem mindig tudtam elmagyarázni neki, hogy miért nincs igaza. 1993-ban Fodor Gáborékkal együtt kiléptünk a Fideszből. Velem tartott az egész kerületi Fidesz-frakció, majd az egész III. kerületi csoport is. Mintegy háromszázan-háromszázötvenen lehettünk. Nem volt hol folytatnunk, s így a politika, hogy úgy mondjam, elengedett.

Miközben a Banán Klub köszönte szépen, jól elvolt. Jól van azóta is?

– Sőt, a Banán Klub akkor kezdett el igazán élni, miután otthagytuk a Fideszt. Csak az volt a furcsa, hogy sokan még mindig Fideszháznak ismertek bennünket, holott már rég nem voltunk az. 1994-ben már indultam semmilyen választáson, és a klub főállású vezetője lettem. Akkortájt a kerület költségvetése évi négymilliárd forint volt, a klubé pedig négymillió. Sokat pályáztunk, és sohasem arra törekedtünk, hogy nagy pénzeket keressünk. Amikor meghívtunk valakit, azt néztük, hogy mennyire jó, mennyire újszerű, amit produkál. Mihozzánk a belvárosi művészcsoportok nem nagyon jártak, mert „nekik túl messze volt Csillaghegy".

Mire harmincéves lett, 2002-ig mintegy hat-hétezer rendezvényt szervezett, és a Millenáris Kht. művészeti igazgatója lett.

– Igen, közben elvégeztem a pécsi főiskola kultúraszervezési szakát, s az idén diplomázom a pécsi egyetem kulturális menedzsment szakán. A Banán Klub vezetését a napokban adom át. Nehéz volt a váltás, mert a Banánt valamelyest még mindig a gyerekemnek érzem.

POGONYI LAJOS

Budapest, nőváros

„Ez a világ őrjítően szép, nem mintha az volna,
de én ilyennek látom…"

Ami környékünkön az is szép, ha csepeg az eső, ha felhős az ég, ha fúj a szél vagy ha köd szitál az ablakok alól, ám még szebb, ha hirtelen egy talált tavaszi nap keveredik a november végébe, ragyognak a háztetők és ragyognak az emberek, mintha a kínai táskabolt melletti cukrászdából tekergő mézes illatok követnének bennünket mindenfelé, napsugarak ragadnának valahányunk szájszögletébe, nincs ilyenkor okosabb, mint megállni észak, kelet, dél és nyugat találkozásánál, a Tompa utca és a Ferenc tér összenövésénél, megállni a mi lapockacsontot formázó kerületünk kellős közepén, a nulla ponton, és olyan lassan körbefordulni, mintha maga az idő forogna körülöttünk észveszejtő gyorsasággal, mellettünk az utolsó üresen maradt telken immár háromemeletnyi mélyen kaparják a földet egész nap a dübörgő gépek, zümmögnek, rázkódnak és jönnek-mennek, feldühített óriási bogarak, és közben csak fúrják magukat egyre lejjebb, kibukkannak a felszíni világba, és mindjárt fordulnak is le újra, odalent meg markológépek kanalaznak és túrnak, egyre mélyül ez a kút, aminek az oldalai olyan szürkék és egyenesek, akárha egy másik Budapest toronyházai vásnának elő a hantokból, ami alatt, nem is lehet kétség, nyilván egy még régebbi Budapest házai rejtőznek, így sorolnak egymásra tapadva a város kő- és betonhéjai, fölöttük meg ömlik az eltévesztett napsütés, észak, dél, kelet és nyugat után így tárul föl ebből a kútból a mélység és a magasság, mint ahogy a terünkön való körbefordulással feltárul a múlt, a megszeppent fákon a barna levelek úgy tapadnak össze, akár a kerületünk szélén a rozsdagyűrű, minden itt van, ami valamikor volt, s ami volt, az semmi nem veszhet el, alig néhány utcányira egykoron egy József Attila nevű kisfiú, ha éppen nem a Nagycsarnoknál hordárkodott, akkor a papírforgókat és a vizet árulta a Világ moziban, milyen szép lehetett, ha esetleg egy nagy bajuszú bácsinak, Móricz Zsigmondnak is adott egy pohárral, aztán meg szaladt haza a fillérekkel a Gát utcába, akkoriban még burjánzottak a mi környékünkön a nyomortelepek, az egyik volt a háborús kórházból visszamaradt Zita barakklakótelep, a Páli Szent Vincéről elnevezett középső-ferencvárosi plébánia területén, a másik pedig a hírhedett Kiserdő, ami egykoron valóban még erdő volt, míg a fákat ki nem vágták, s emberek növekedtek már a helyükön, ezen a homokos földön az első nagy háború után kiskerteket kaptak a város kicsi szolgái, utcaseprők, rendőrök és más tisztességes emberek, a kertecskékhez építhettek szerszámosbódékat, csakhogy ami jó volt a gereblyéknek és ásóknak, az jó volt a szegényebb embereknek is, a húszas évek végére már több mint ötezren laktak itt, s egyre csak szaporodtak, volt, aki söröshordókból építette a hajlékát, volt, aki meg annak is örült, ha melegedni betérhetett a kápolnába, aztán a harmincas évek végén a családok egy részét átköltöztették a Szent István Kórház melletti fabarakkokba, a Vágóhíd utcában pedig szoba-konyhás téglalakásokat is építettek, ma már csak a Páli Szent Vince-temploma barnállik a Haller téren, odaköszön a Szent Benedek utcának, és odaköszön a Vágóhíd utcai pravoszláv templomnak, Szent Cirill és Metód házának is, amit a palántanevelő bolgárok kilencszázhuszonegyben szenteltek fel, odébb, a vasúton túl volt a Mária Valéria-telep, egykor itt is egy szükségkórház állt, és az első háború után itt is barakkok kezdtek el szaporodni, ez a telep azonban túlélte a második világháborút is, ötvenhétben kezdték el a lebontását, s hogy ne csak az idő kerekе forogjon körbekörbe, a nyomortelep helyén épített lakótelepet József Attiláról nevezték el, hadd szülj̈ön akkor neki rendet a szabadság, hadd legyen ez egy új város legszebb és legmodernebb lakótelepe, egyébként amikor felszámolták a Zita-telepet és Valéria-telep barakkjait, felépült az Aszódi úti lakótelep is, maguk a kijelölt lakók hordták a téglát és a maltert, négyszázhetven lakás egy év alatt, egy kisváros valahonnan a Dunántúl közepéről, a dombok közé süppedt időből, kutyaugatás és kiskertek, cseréptetők és nyárfák, a házhoz tapasztva a kolbászfüstölő, egyik oldalról a vasút, a másikról a gyárak, ahová a nyomortelepekről dolgozni jártak az emberek, nem messze ide, a töltés túloldalán, az Illatos út és a Gubacsi út sarkán már vége a világnak, belekapaszkodott az idő kabátja a dróthálóba, ami körbefogja a Dzsumbujt, ezt a három ikerházat, amiben több mint négyszáz lakás szorong, valamikor ide is a nyomortelepekről költöztek a kiválasztottak, huszonnyolc négyzetméter volt egy lakás, olyan család kaphatta meg, ahol legalább négy gyerek növekedett, vagy két család költözött egybe, két lakásra jutott egy vécé, ezek a házak ma éppen olyanok, mint harminchétben, amikor megépültek, csupán a vakolat kopott le róluk, a négyzetméterek nem változtak, szemközt, a Kén utcai telepre az állam alkalmazottait, tisztviselőket, csendőrök, rendőrök és gyári munkások családjait telepítették, hadd gyűlöljék egymást a szomszédok, függetlenül attól, hogy valahányan az Illatos úti gyárak bűzét, a vágóhidak és az enyvfőző szagát szívják, s persze ez a gyűlölet megmaradt, elvégre tudjuk, ez az, ami a leginkább életben tart, a mindennapokba ivódott gyűlölet, más kérdés, hogy ma már üresek a gyárak, gaz verte fel az udvarukat, a régi lakók többsége eltűnt, de a Dzsumbujba mindig érkeznek új családok, mindig akadnak új beköltözők, még ha a foszlott dróthálós kerítés előtt egy csillogó autószalon pöffeszkedik is, a bejárata előtt kőoszlopon hatalmas, ezüstszínű jaguárral, ami hátat fordít a nyomornak, és a Soroksári útra néz, nyilván nem érdekli, hogy mi az, ami eltűnik, és mi az, ami változatlan marad, hiszen ami egyszer már megtörtént, az itt él velünk, s nem is kell a föld mélyébe, három emelet mélységbe fúrni érte, nem kell, hogy teherautók hordják ki a földet az emlékek fölül, elég egy óvatlan pillanat, és máris körbefordul az idő, lecsorog a sárga napfény, egy talált tavaszi nap a novemberben, a levelek, mint a rozsda, odébb meg egy kisfiú szalad, papírforgó van a kezében, trappol a kivágott Üllői úti fák helyén, a foltos aszfalton, trappol a ház előtt, ahol valamikor Móricz Zsigmond állt az emeleti ablakban, s nézte a Ludovika előtti bokrok összegabalyodott ágait.

KŐRÖSI ZOLTÁN

HIRDETÉS



Astra Classic a Schillertől!

Astra Classic II 1.4 literes motorral,
ötajtós kivitelben már 2 799 000 Ft-ért!
Okos választás, okos családoknak.

Fogyasztás: 5,5-9,8 l/100km, CO_2 kibocsátás: 167-174 g/km

Opel. Jó ötletek – jobb autók.

Az Ön Opel-partnere: Schiller Opel Bp. XIII. ker., Váci út 113., Tel.: 452-1111, 452-1100, Fax: 452-1134
Bp. IV. ker., Fóti út 143., Tel.: 2-72-72-72, Fax: 2-72-72-71, www.schilleropel.hu

Képtelenség és arctalanság ellen

MUNKATÁRSUNKTÓL

Másodjára hirdetik meg az @rc óriásplakát-pályázatot, amelyet idén a mozgókép műfajára is kiterjesztenek. (Egy-egy anyag nem lehet hosszabb egy percnél.) A plakátterveket június 8-ig, a videókat július 6–13. között lehet beadni.

A kiíró ARC Művészeti és Szolgáltató Kft. várja a jeligés alkotásokat – akár többet is – a tizennyolcadik évüket betöltött állampolgároktól, valamint csoportoktól is. Csak olyan saját munkákat fogadnak el, amelyek az @rc meghirdetéséig nem valósultak meg.

A „képtelenség és arctalanság ellen" szlogenű pályázatra öt kategóriában lehet jelentkezni mindkét műfajban: létező termékekhez és szolgáltatásokhoz kapcsolódó üzenetek; szabadon választott témákhoz, fiktív árukhoz, szolgáltatásokhoz kapcsolódó üzenetek; ezredforduló, millennium; társadalmi célú üzenetek és nemzet.

A kiállításhoz a száz legjobb plakátot választja ki a szakmai zsűri. Ezek közül – egy második grémium – fődíjat, témánkénti, tipográfiai, kidolgozási minőség- és művésziérték-díjat oszt ki. Átnyújtják majd a közönség és a támogatók elismerését is. A videónál az első zsűri ötven-száz művet válogat ki – ezeket vetítik majd le. A második grémium itt is a díjazottakat jelöli ki.

Az egy hónaposra tervezett, nyár végi fesztivál helyszínén, a Felvonulási téren plakáttörténeti kiállítás egészíti majd ki a pályaműveket. És persze bemutatják a videomunkákat is. Éjjelnappal nyitva tartó kávézó lesz, és zenekarok ugyancsak fellépnek.

További információkat a www.arc project.hu, valamint a www.est.hu/arc internetoldalon lehet olvasni.

@RC

Bánk bán jár a főúr

Régi idők jelmezei, bútorai, táncai – A nagytét

Ötszáz év történelme elevenedik meg a korabeli bútorokban, ruhákban és táncokban a nagytétényi Száraz–Rudnyánszky-kastélyban. Wieber Marianne jelmeztervező munkáiban is a múlté a főszerep. A korabeli divatot szemléltető jelmezek mellett a rajzokon a történelem és az irodalom nagyjai, Bánk bán, Don Carlos, Esti Kornél és Macbeth köszöntik a vendégeket. A kalandvágyók pedig akár a régmúlt idők jelmezeibe bújva is végigjárhatják a kastély termeit.

Bár a múzeumnak otthont adó kastély csak a XVIII. században épült fel, helyén az I–II. században egy gazdálkodó villája állt, melynek maradványait is beépítették a kastély alapfalaiba. A mai épület igazi elődje, egy gótikus várkastély a XIII. században az Árpád-házzal rokon, helyi birtokos Tétény családnak adott otthont. A török hódoltság megviselte az épületet, s a tulajdonosok is gyakran váltották egymást egészen 1716-ig, amikor a később bárói rangot nyerő királyi személynök Száraz György megmentette a kastélyt az elzálogosítástól. Az új tulajdonos hirtelen halála után veje, Rudnyánszky József folytatta a megkezdett külső-belső átépítést. A világháborúk sem kímélték a hatalmas park közepén álló épületet, amely 1989-ben több mint tíz évre bezárta kapuit a látogatók előtt. Többéves felújítás után a ma is látható bútortörténeti kiállítással nyílt meg újra, a millennium évében. A hosszú idő óta változatlan érdeklődésre számot tartó kiállításra csak a múlt hónapban mintegy kilencezren voltak kíváncsiak – hangsúlyozta *Király Elvira,* a múzeum vezetője.

A huszonnyolc teremben elhelyezett több mint háromszáz bútor között végigsétálva a látogató francia, olasz, német és persze magyar főúri szalonokban és polgári otthonokban érezheti magát. A XIII. század végi ládák ugyanúgy helyet kaptak a tárlaton, mint az a németalföldi ébenfából faragott, teknőclemezzel és ébenfaberakással díszített, titkos fiókokkal ellátott szekrényke, amelybe a pénzt és az ékszereket rejtették.

A kiállítás darabjait néhány kivétellel az Iparművészeti Múzeumból válogatták a bemutató életre keltői. Az emeleten a korabeli szokások szerint kevés bútorral berendezett díszteremben egykor elegáns fogadásokat és díszebédeket rendeztek, ma zenei előadások színhelye. A szalont díszítő falikárpiton a firenzei Medici család címere díszeleg. A kiállítás egyik különlegessége a késő barokk kori Trencsényi Refektórium. A világos, könnyed hangulatú szobákon keresztül érkezik meg a látogató a súlyos diófabútorokkal berendezett egykori szerzetesi ebédlőbe, amelynek faláról tekintélyes egyházi méltóságok tekintete kémleli a betérőt.

A régmúlt időket idéző szobákban *Wieber Marianne* jelmeztervező-iparművész ruháival belopódzik a korabeli divat is. A hazai és a külföldi opera- és színházi előadásokra készült öltözetek mellett a Magyar Televízió elmúlt harminc évben készült történelmi filmjeihez is készített jelmezeket a művésznő, ezekből válogatták ki a bútorokhoz illő darabokat. A Balázs Béla-díjas iparművész Ezeréves történelem című kiállításán a jelmezterveken keresztül elevenedik meg a történelem és az irodalom néhány kiemelkedő alakja. A színes, mozgalmas képeken Kosztolányi Esti Kornélja, Bánk bán, Ottó és Tiborc ugyanúgy helyet kap, mint Macbeth vagy Don Carlos.

Nemcsak a bútorok és a ruhák mesélnek a múltról, hanem a korok táncai is. A júniustól decemberig hét alkalommal megrendezett bemutatón a reneszánsztól a biedermeierig terjedő időszak táncaiban gyönyörködhetnek a vendégek: legközelebb június 2-án este fél kilenckor lép fel a Company Canario Táncegyüttes. A bemutatóra érdemes előre bejelentkezni, akárcsak a szombat délelőtti kosztümös tárlatvezetésre, ahol a Wieber Marianne tervei alapján készült, utcai ruhára felvehető jelmezekben nézhetik végig a kiállítást a különlegességek kedvelői.

A kastélymúzeum ősz végéig naponta délelőtt tíztől este hatig tart nyitva, júniustól augusztus végéig szombat-vasárnap este nyolcig várják a látogatókat.

Kanizsai Andrea

A CITIBANK lakossági megbízottja, a C-Agent2 Kft. felvételre keres sikerorientált, jó kommunikációs képességekkel rendelkező munkatársakat

hiteltanácsadói

feladatkörbe.

Jelentkezés a 412-6028-as telefonszámon munkaidőben vagy a 06 (30) 960-5072-es mobilszámon

mt

A CITIBANK
háttérirodája kiemelt ügyfelek kezelésére
BEFEKTETÉSI TANÁCSADÓI
és
VEZETŐ PÉNZÜGYI TANÁCSADÓI
munkakörre pályázatot hirdet.
Feltétel: vállalkozói igazolvány.
A pályázat elbírálásánál a nyelvismeret, a szakmai ismeret és az értékesítési tapasztalat előnyt jelent.
Érdeklődését a 06 (20) 922-5315-ös telefonszámon várjuk.

mt

A WESTEL MOBIL TÁVKÖZLÉSI RT. ÜZEMELTETÉSI IGAZGATÓSÁGA
FOLYAMATOS MUNKARENDBEN MŰKÖDŐ RENDSZERFELÜGYELETI KÖZPONTJÁBA (NOC) KERES
HÁLÓZATIRÁNYÍTÓ
MUNKATÁRSAT.

AZ ALKALMAZÁS FELTÉTELEI:
szakirányú műszaki, lehetőleg híradástechnikai közép- vagy felsőfokú végzettség,
digitális kapcsolástechnikai és átviteltechnikai ismeretek,
számítógépes felhasználói gyakorlat,
angolnyelv-tudás.

EGYÉB ELVÁRÁSOK:
nagy munkabírás,
jó kommunikációs és problémamegoldó készség,
döntéshozatali képesség,
gyors és körültekintő cselekvés,
felelősségérzet, pontos munkavégzés.

AZ ELBÍRÁLÁSNÁL ELŐNYT JELENT:
hasonló területen szerzett tapasztalat,
AXE-ismeret.

www.westel.hu

Fényképes önéletrajzokat az alábbi címre várunk:
1519 BUDAPEST, PF. 434 vagy „job@westel.hu".
JELIGE: „NOC"
Kérjük, a pályázaton tüntessék fel a jeligét!

Westel
a Kapcsolat

PÁLYÁZATI F

A Zuglói Vagy pályázatot ír ki az

A teljesítés helye és a munka meg
– **Magastető-felújítási munkák:** Róna u. 139., Bp. XIV., Ilka u. 1 útja 46.
– **Elektromosfővezeték-felújítá**

A dokumentumok átvételének és Zuglói Vagyonkezelő Rt. műsza Pétervárad u. 11–17. II. em. 20

A részletes pályázati kiírás átvét 2001. május 31-én 9–14 óráig, 2001. június 1-jén 9–11 óráig, 2001. június 5-én 9–14 óráig

40 000 Ft + áfa pályázati díj befi nében, címenként. A pályázati vissza.

A feltételeket a részletes pályáza

A kiíró fenntartja a jogát, hog eredménytelennek nyilvánítsa.

MOTOROS és VITORLÁS
kishajó-vezetői tanfolyam (20 méteres hajóhosszig)
havi rendszerességgel
A tanfolyamok időbeosztása:
- Elméleti oktatás: **kedd** és **csütörtök** 17–20 óráig (7 alkalom).
- Gyakorlati oktatás: **kedd** és **csütörtök** 14–17 óráig.

Vitorlásvizsga is Budapesten!

Tanfolyamdíj:

– motoros (elmélet + gyakorlat)	47 000 Ft
– motoros- + vitorláselmélet	68 000 Ft
– vitorlásgyakorlat Budapesten	26 000 Ft
– vizsgadíj	4 000 Ft

Bp., Hajógyári sziget, Wiking Yacht Club
Tel.: 388-8344, 250-3958. Fax: 250-3950

Az Országos Rendőr-főkapitányság építési és elhelyezési osztálya (1139 Bp. Pf. 314) **felsőfokú építőipari szakképesítéssel és gépjármű-vezetői engedéllyel rendelkező munkatársat keres**

KÖZALKALMAZOTTI, SZAKIRÁNYÍTÓI
munkakörbe.

Jelentkezni a szakmai önéletrajz fenti címre történő megküldésével lehet.

Vadán Bence

A viccek is az építészetről szóltak

Vadász Bence, a millenniumi városközpont egyik hotelének tervezője



Az új Nemzeti környékére tervezett szálloda számítógépes látványterve

Családunk tradicionális építészfamília. Nagyapám, Vadász Mihály a magyar modern építészet jelentős alakja, a volt Bartók mozi épületének és a Köztársaság téri OTI-bérházaknak egyik tervezője. Még ismerhettem őt, sokaktól hallottam, hogy természetem az övéhez hasonlít leginkább, de saját emlékeim és a családi anekdoták mesevilága mára már összemosódnak bennem. Apám, Vadász György Kossuth- és Ybl-díjas építész, örökké villódzó alkat. Nagyon jó együtt dolgozni vele – csakúgy, mint Gyuri bátyámmal, aki kiváló statikus. Szerencsére a közös munka nem rontott kapcsolatunkon, sőt még szorosabbá tette azt.

1983-ban először az Iparművészeti Főiskolára felvételiztem grafikusnak, ahol csak az első fordulón jutottam túl, de színészi álmaim is voltak, a színművészetit azonban meg se mertem próbálni – máig türelmesen várom azonban, hogy felfedezzenek.

Építésznek viszont rögtön felvettek, és miután ez a világ születésemtől fogva természetes közegem volt – még gyerekkorom kihallgatott viccei is az építészetről szóltak –, boldogan ott ragadtam. Az egyetem után az első munkám az Artunion Építész Stúdióban készült, majd a Pécsiterv budapesti leányvállalatánál dolgoztam, miközben el sem mozdultam apám mellől. 1991-ben azután megalakítottuk a saját irodánkat. Apám több mint harminc évig nagy tervezőirodákban dolgozott, úgyhogy nem volt könnyű döntés belevágni az ismeretlenbe, ráadásul úgy, hogy a gazdasági ügyek akkor sem, azóta sem érdeklik.

Apámmal általában megmutatjuk egymásnak, amit csinálunk, bár esetenként más válaszokat adunk építészeti kérdésekre. Ilyenkor gyakoriak a szemvillanások, de csak ennyi. Ő általában toleránsabb, mint én, és bár egyszer-egyszer látom rajta, hogy nem ért egyet velem, többnyire mindig elfogadja a másik nézőpontjának létjogosultságát.

Szerencsésen kezdődött a saját vállalkozás, és a néhány kikerülhetetlen mélyponton túljutva ma már arra kell ügyelnünk, nehogy túlságosan nagyra nőjön a cég. Kezdetben a Mária téren volt az irodánk, később egy Kmetty utcai ház egyik műteremlakását béreltük. A ház homlokzatának felújítása fejében azután megkaptuk az üres padlásteret, majd ezt beépítve jutottunk saját irodához.

Első önálló munkám az Eötvös utcában egy bemutatóterem külső-belső kialakítása volt, a kis üzlet ma is megvan, de már új funkcióval. Apámmal együtt először egy téglaburkolatos társasházat terveztünk a Zöldlomb utcába. A beruházó drágállotta a téglaburkolatot, és nem akarta megépíteni, végül a költségek felét mi vállaltuk, így készülhetett el az eredeti tervek szerint. Az OTP Ingatlan Rt.-vel szinte folyamatos munkakapcsolatban vagyunk, a Csatárka utcába terveztünk néhány éve egy lakóparkot a megbízásukra, előtte a Mátyás király úton egy társasházat, később Szolnokra egy hatvanhárom lakásos lakóparkot, amelyet idén ősszel adnak át. Most építenek a Péterhegyi úton, két tömbön négy-négy társasházat, ahol az épületek szerkezete már elkészült. Az erősen lejtős terepen az utca két oldalán helyeztük el a merőben más jellegű, egymásnak válaszoló házcsoportokat: fönt négy szigorú, kubista, fehérrel és a három alapszínnel operáló épület az én tervezésemben, a másik oldalon pedig dongaboltozatok áthatásából kialakított lágyabb vonalú tetőszerkezetek dominálnak apám elképzelései szerint.

A Folprint-Trodat irodaház és nyomda 1995-ben készült el a terveim alapján, és az idő tájt örülhettünk apámmal együtt a budai Várba megálmodott Kolduskapu felavatásának is. Különösen kedves ez a munka azért is, mert olyan képzőművészeti alkotás, amely konstrukciós feladatok sorát is jelentette, megszületése sokrétű, izgalmas és jókedvű teammunka eredménye Kő Pál szobrász- és Lehoczky János kovácsművész barátainkkal. Három évvel később hasonlóan jó játékként éltem meg a Két Szerecsen kávéház belső kialakítását, amely azóta a Nagymező utca, a Pesti Broadway egyik jellegzetes, kedvelt helye lett.



A Margit Irodaház a Tölgyfa utcában

Kisebb munkákat – családi házakat – is terveztem közben, például saját ikerházunkat Budakeszire, amely Az Év Lakóháza díjat és Pest megyei építészeti nívódíjat is nyert.

Tavaly adták át a Tölgyfa utcában a Margit Irodaházat – az Új Magyar Építőművészet folyóirat által készített felmérés a jelenkor legjobb épületei közé sorolta –, valamint a Nissan székházat a Lágymányosi híd lábánál, a Máriássy utcában, mindkettőnek bőséges figyelmet szentelt a szakma és a sajtó is. Szerencsére úgy látszik, mostanában a közízlés kezd jó irányba változni, tapasztalatom szerint a beruházók egyre inkább hajlandók áldozni az esztétikára, hiszen üzleti szempontból is megéri.

A Nemzeti Színházra az évek során több tanulmánytervet is készítettünk, például az egykori Engels térre, a Várba, de a Műcsarnok folytatásaként a Felvonulási térre is – minden tervünk a díjazottak között volt. Az 1997-es nyilvános pályázaton kiemelt megvételt nyertünk, és irigység nélkül, őszintén örültünk, hogy Bán Ferenc – mesteriskolai tanárom – terve nyert.

A tavalyi meghívásos pályázaton mégis elindultunk, mert tudtuk, hogy az építészkamarának mekkora erőfeszítésébe került elérni, hogy egyáltalán legyen tervpályázat. Biztosak voltunk benne, hogy az ügy már nem vesz újabb fordulatot: aki ezt a pályázatot megnyeri, az megkapja a megbízást. Amikor aztán néhány nap alatt minden megváltozott, az első csalódottság és bénultan tehetetlen pillanatok után világossá vált, hogy abból az ügyből már jobb kimaradni. Siklós Mária tervéből én is csak annyit láttam, amennyi a sajtóban nyilvánosságra került, remélem, megépüléséig még sok szempontból finomodik, alakul.

Legutóbbi, folyamatban lévő munkám egy szálloda a Nemzeti Színház körüli terület közepére, ez lesz az itt épülő új városközpont első ütemének utolsó épülete.

A Modern Művészeti Múzeum tömbjének tervpályázatára bennünket is meghívtak. Nem mi nyertünk, de a tervemből a szállodát olyan jónak ítélték, hogy felkértek egy másik tömbre építendő hotel tanulmányainak megtervezésére, amely több tervezési forduló és féléves előkészítés után jelenleg az elvi engedély állapotában van. Ez lesz eddigi legnagyobb házam, ha felépül.

Úgy érzem, egyre letisztultabb munkák kerülnek ki a kezem alól, viszont a munkatempó sajnos túlságosan is felgyorsult. A legidegesítőbb helyzet számomra, amikor párhuzamosan kell több dolgot csinálnom. Nem tudok délutánonként felállni addig, amíg nem látom, hogy másnap hogyan fogom folytatni.

Lejegyezte: Apáti-Nagy Mariann



FOTÓ: BUJNOVSZKY TAMÁS

VADÁSZ BENCE

1964-ben született Budapesten.
1988-ban szerzett diplomát a BME építészkarán.
1992-ben mesteriskolát végzett.
1990 óta a BME építészkarának külsős oktatója.
Kezdettől a Vadász és Társai építészirodában dolgozik, melynek tavaly óta vezetője.

ÉPÍTÉSZ / ARCHITECT
Vadász Bence

Épület-kép

Láng Sportcsarnok, Budapest



TÓK • PICTURES • BUJNOVSZKY TAMÁS

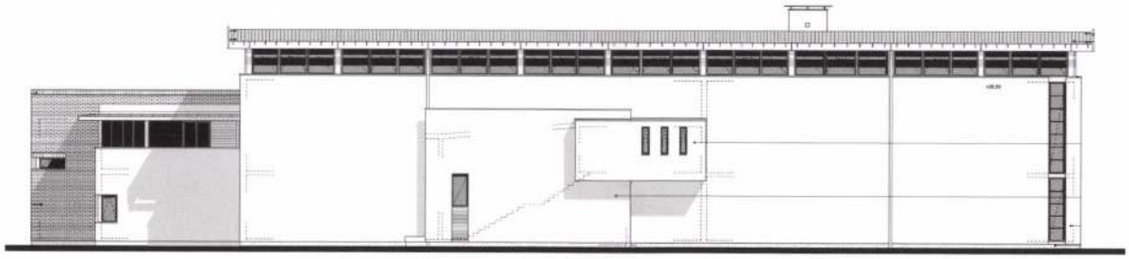

VADÁSZ BENCE számára az épületek „kétéltűek". Egyfelől mint képet (ha úgy tetszik az éppen adott nézőpont síkra vetített látványát), másfelől természetesen mint térbeli létezőt értelmezi. Épületei karakterét lényegében e sajátos kettősségből adódó alkotómódszer adja meg: a kétféle látásmód állandó váltogatásával komponál. Művei hol egyfajta geometrikus kompozíció, „absztrakt festmény" hordozói, hol a térbe elemi erővel kitörő (vagyis a szerkezeti formákat hangsúlyozó) plasztikák. E belső feszültséget gyakran önironikus gesztusokkal oldja: a képzőművészeti jellegű „kulisszákon" építészeti „pszeudo-szerkezetek" jelennek meg, másutt épp a puszta (valódi) gerendázatok, födémszerkezetek válnak képszerűvé. Vadász Bence az épület környezetét ugyanígy kétféleképp szemléli, egyszerre mint síkszerű díszletet, foltok, felületek montázsát és mint bonyolult térbeli szövetet. Ekképp épület és hely viszonyát elsősorban dinamikus, felfokozott dialógusként képzeli el. Felfogásmódjának előképeit a de Stijl építészetében találta meg – az élénk színű, egymást metsző, áttört falsíkokban, szerkezeti elemekben elsősorban Gerrit Thomas Rietveld és Theo van Doesburg hatása érződik. Sajátos alkotómódszerének legösszetettebb példája az építész közismert épülete, a '90-es évek végén készült Margit-irodaház.

Első látásra úgy tűnik, Vadász Bence új épülete, a budapesti Láng Sportcsarnok tervezése során teljesen hű maradt stílusához. A hosszan elnyúló főhomlokzat síkjából előreugró irodasáv erős plasztikája, a magasbatörő hófehér kémény absztrakt csíkja, a messze kinyúló bejárati előtető alátámasztás nélküli betonlemeze a '20-'30-as évek konstruktivista plasztikáit idézik fel, akárcsak a hátsó homlokzat zárt síkjait áttörő lángvörös kubus. De ha alaposabban megfigyeljük a házat, e korábbi műveken is megjelenő részleteken túl néhány szokatlan momentum tűnik fel. Az avantgárd művészet idézetei itt nem párosulnak formai gegekkel, a mű képe, primer látványa mindenhol a belső térelrendezést, a konstrukciót tükrözi, a Margit-irodaház „formalista" részletei eltűntek. Az anyaghasználat is változott: a fém rátétek megritkultak, az üvegfelületek kisebbek lettek a rusztikusabb hangulatú téglaburkolat és a vakolat javára. Erre a stílusváltásra természetesen megbízói igények is ösztönözték a tervezőt: a teljes egészében önkormányzati pénzből készült létesítménynek legfőképp takarékosnak kellett lennie. Ez persze nem jelenti azt, hogy Vadász Bence feladta volna önmagát – a mű határozott, markáns összképe a korábbi alkotómódszer új variánsa. A belső térrendszer szigorúan pragmatikus, a kiszolgáló terek (irodák, gépészet, raktárak, előcsarnok, stb.) és a sportcsarnok funkciójához közvetlenül kapcsolódó helyiségek egyértelmű elkülönítésére törekszik. Azonban a „kettős épületfelfogás" visszfényei – akárcsak a homlokzatokon – itt is felvillannak: a lépcsőház középső fala a kék-vörös-sárga felületek bátor, fémmel kombinált kompozíciója; a csarnok falai önálló képsíkokká válnak azáltal, hogy a sarkoknál elszakadnak egymástól, s teljes magasságban húzódó ablaksávokat alkotnak.

Vadász lényegében az „épület mint kép" és az „épület mint térbeli szerkezet" kettősségét szintetizálja – amelynek megvan az az ára, hogy a látvány, a képi „effektusok" visszaszorulnak, a mű kompozíciója, egész formai megoldása a klasszikus modernizmus felé tolódik el. Összhang, harmónia születik a szó hagyományos értelmében.

Haba Péter

TERVEZÉS / DESIGN
VADÁSZ & TSAI ÉPÍTÉSZ KFT.

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
VADÁSZ BENCE, PALOTÁS ARTÚR

STATIKA / STRUCTURE
IFJ. VADÁSZ GYÖRGY, DÁVID ÁGNES

GÉPÉSZET, KÜLSŐ KÖZMŰ / PLUMBING, OUTDOOR UTILITIES
FÓNAY PÉTER – OREO-THERM KFT.

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL PLANNING
KELEMEN FERENC – KELEVILL KFT.

KERTTERVEZÉS / LANDSCAPE DESIGN
PALOTÁS BRIGITTA, KOVÁCS GYÖRGYI – ARTUS KFT.

FORGALOMTECHNIKAI TERVEZÉS / TRAFFIC
PETŐ ZOLTÁN – BFVT KFT.

GENERÁLKIVITELEZŐ / MAIN CONTRACTOR
LAVINA RT.

MEGBÍZÓ / CLIENT
BP. XIII. KER. ÖNKORMÁNYZAT
DOROGI GABRIELLA

MŰSZAKI ELLENŐR / TECHNICAL EXPERT
KACZUR ILONA – BP. XIII. KER. ÖNKORMÁNYZAT

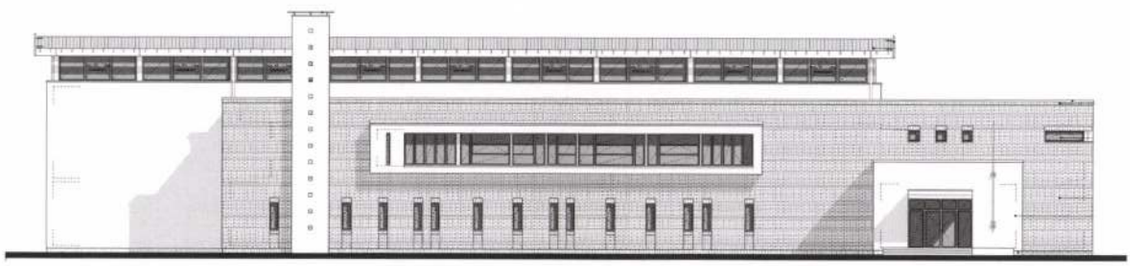

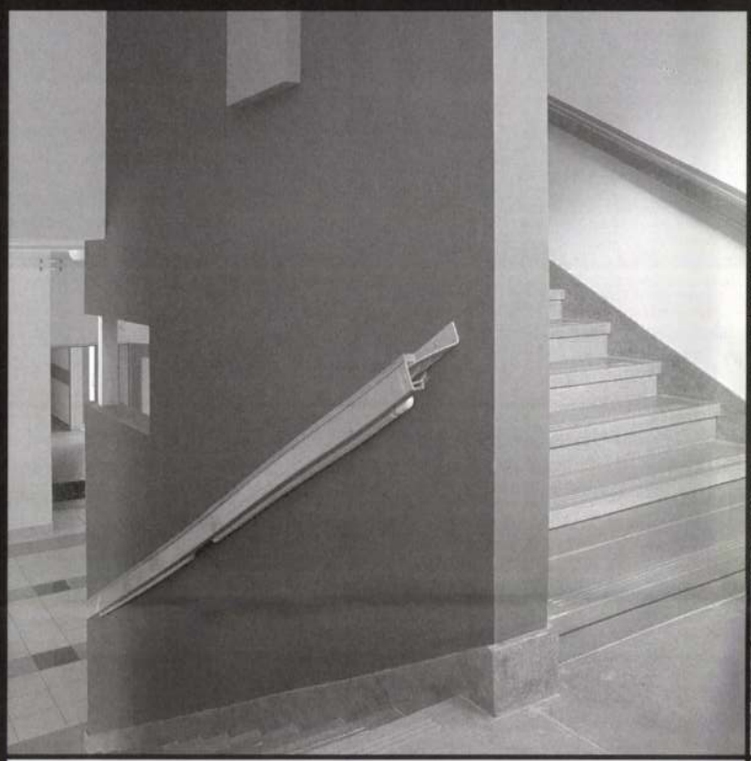







Mobility – avagy szoba kilátással

Építészeti Biennálé és konferencia Rotterdamban – budapesti sikerrel

Vadász Renée

VILÁGSZTÁROK és kevésbé ismert, ám annál izgalmasabban gondolkodó építészek telt házas előadásaival, szimpóziummal nyílt meg május 7-én az első Rotterdami Építészeti Biennálé. A meghívott kilenc agglomerációs terület – Los Angeles, Bejrút, Djakarta, Budapest, Mexico City, a Ruhr vidék, Tokió, Peking illetve a Pearl River Delta – a szervezők szerint jól reprezentálja a Föld régióinak eltérő mobilitási környezetét. A rendezvényt bő féléves kutatás és design munka alapozta meg, amelynek eredményeiből látványos kiállítás és igényes kötet született, továbbá a témához köthető, a világban épülő, vagy még csak rajzon létező munkák kapcsolódnak a legújabb járműtervektől a WTC helyén emelendő Ground Zero New York-i terveiig. A kutatás három vonalon haladt: az adatoktól, tényektől indulva a közlekedőterek átélésén és tipografálásán, filmre rögzítésén keresztül a humán összetevőkig – viselkedésminták, útvonal-preferenciák, mobilitási élmények stb. A magyar anyag fókuszában Budapest néhány kiemelt megközelítési útvonala, illetve ezek folytatása szerepelt. A nagyszabású munka anyagi hátterét az NKA és a Shell Hungary Rt. támogatásai, valamint a Biennálé saját kerete adta, és a BMGE Urbanisztika Tanszék keretében folyt egyetemi hallgatók aktív bevonásával. A vizsgálat – elrugaszkodva az eredeti kutatási vonaltól – az utakat határoló „csatornafalak" mögé is benézett, mert a mobilizmus életforma, pénz és gazdaság, nem csak, talán nem is elsősorban környezetalakítás kérdése már. A téma a kezdeti – Kevin Lynch 60-as évekbeli amerikai kutatásait újraértelmező – kiindulóponttól (autóutak esztétikai elemzése) eltávolodva fokozatosan tágult és árnyaltabbá vált. Hamar kiderült, hogy az autó jelentős, de korántsem az egyetlen probléma a mobilitás építészeti és társadalmi jelenségkörében. A helyváltoztatás több, mint autózás kérdése: ezer szállal összefügg urbanizált, fogyasztói létünkkel. A városiasodás és a mobilizálódás párhuzamosan halad, amely a hálózat sűrűsödésével, bonyolódásával jár együtt, s a globalizált mobilitás mennyiségi növekedése az információk, személyek és áruk olyan mértékű áramlását generálta, amelyek mozgatása már fizikai korlátaihoz közelít.



BENTHAM CROUWEL ARCHITECTS: NORTH-SOUTH AMSTERDAM
©1STE ARCHITECTUUR BIENNALE ROTTERDAM



GEORGE YU STUDENTS/ SCI ARCH: TERMINAL VELOCITY
©1STE ARCHITECTUUR BIENNALE ROTTERDAM

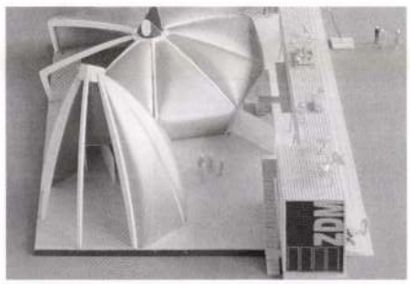

BOLLES & WILSON: DAIMLER-BENZ PAVILONOK
©1STE ARCHITECTUUR BIENNALE ROTTERDAM

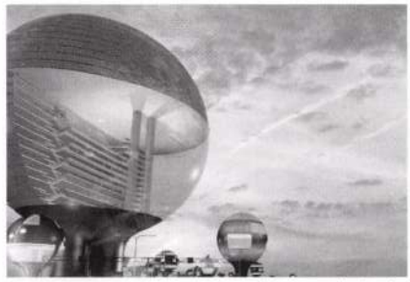

MAXWAN: HÁZ AZ AUTÓPÁLYÁN
©1STE ARCHITECTUUR BIENNALE ROTTERDAM

A mobilitás indirekt módon a helyet értékeli le, hiszen ha könnyen és sokat vagyunk mozgásban, akkor sok helyen járunk, de sehol sem vagyunk. Ez a fajta „könnyűvérű" mobilitás tapasztalható a gazdasági, kulturális és a tudományos világban is. A helyváltoztatás sem csak személyek és áruk mozgása, de helyek transzportálása is – irodák, üzletek, szórakozóhelyek, lakások kiköltözése a belvárosból, elköltözése, összeköltözése a városban vagy az agglomerációban. A helyváltoztatás emberi létünk alapja, a szabad mozgás a demokratikus társadalom egyik eleme, de szembe kell néznünk azzal, hogy egyre inkább szükség lehet társadalmilag vezérelt önkorlátozására (lásd London City), amely nem magát a mozgást, csak a mobilitás bizonyos formáit korlátozza. A kínálatnövelés az automobilitás mezőjében nem járható út, a mobilitást más csatornákra kell terelni. Ám az autóhasználat nagyarányú korlátozásának feltételei pillanatnyilag nem adottak (kiváltás magasan fejlett közösségi közlekedés, új típusú információcsere útján). A hét egyik legérdekesebb előadásában Winy Maas építész számítógépes szimulációit mutatta be az ember földi méretű migrációjára vonatkozóan.

A kutatás és kiállítás elsősorban az utat, a gépjárműre szervezett mozgás tereit elemezte, színes tárlatát adva a különböző régiók problémáinak. A munka design részében keresték a résztvevők a lehetséges megoldásokat. Ezek kevéssé meggyőző módjait jelentik azok az ötletek, amelyek a mobilitást és az építészetet primer módon kapcsolnák össze egyszerű egymáshoz illesztéssel (út alá helyezett házak, hídépületek), miközben az út városi és táji környezete mérnöki

Megváltozik a Liszt Ferenc tér arculata

A lakók zúgolódnak, az önkormányzat konszenzust szeretne



Szerszámüzletnek, terménykereskedésnek itt biztosan nem lehet helye

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Elkészült a Liszt Ferenc tér környékének szabályozásiterv-programja. A terézvárosi önkormányzat szándéka szerint a negyed – eddigi önfejlődésének megfelelően – kulturális, oktatási, szórakoztató és vendéglátó zónává válna. Centrumában, a Liszt Ferenc téren eddig is zúgolódott a lakosság, a programot bemutató, minapi lakossági fórumon azonban végképp elszabadultak az indulatok.

Néhány napja nyilvánossá vált a Nagymező utca, az Andrássy út, a Liszt Ferenc tér, a Dohnányi utca, a Teréz körút és a Király utca közti tömbök szabályozási tervének programja. A tanulmányban a terézvárosi önkormányzat által megbízott tervezőiroda végképp egyértelművé tette: a környéket, afféle má- latú kulturális, oktatási, szórakoztató, vendéglátó övezetté akarja tenni.

Ebben persze nincs semmi csuda, hiszen a Liszt Ferenc tér és szűkebb környéke máris az egyik legismertebb, legegységesebb vigadózóna a városban. Az elképzelés praktikusan azt jelenti, hogy a szabályozási terv – várhatóan még idei – elkészülte után a Belső-Terézváros e fertályában azokat a vállalkozókat látják majd szívesen, akik profilja beleillik a képbe. Majdnem biztos, hogy szerszámüzletnek, terménykereskedésnek, vasboltnak többé nem adnak működési engedélyt a városrészben – közölte lapunkkal *Baranyai Zsolt,* a VI. kerület alpolgármestere.

Mindez persze aligha sikerülhet a közterületi rendezés nélkül. A terv szerint több útvonalat sétálóvá, illetve vegyes forgalmúvá alakítanának – ilyen például a Paulay Ede és a Hegedű utca vagy a teljes Liszt Ferenc tér –, a parkolási gondokat pedig mélygarázsokkal enyhítenék. A legnagyobb föld alatti parkoló a Nagymező utca alatt húzódna, a Király utcától egészen az Andrássy útig, a fák gyökérszintje alatt négy méterről indulva, négy szint mélységig. A tervezők 240 autóra méretezték a befogadóképességét. Ugyanakkor a Liszt Ferenc téren álló Ady-szobor és a Zeneakadémia előtti térség alatt is szeretnének kialakítani egy-egy kisebb mélygarázst 138, illetve 124 kocsira szabva.

Igen ám, de mit szól ehhez a városrész lakossága? Sok jót nem: a Liszt Ferenc tér teraszosítása óta egymást érik a torzsalkodások, nagy a zaj, későn (korán) zárnak a kávéházak, ráadásul a közönség zárás után is helyben randalíroz. A vendéglősök több asztalt pakolnak ki, mint amennyit szabadna, a későn hazatérő lakók csak lapjával araszolva férnek a kapujukhoz stb. A szabályozási tervprogramot bemutató, minapi lakossági fórumon mindezt már pattanásig feszült légkörben hányták szemére az önkormányzati illetékeseknek.

Baranyai elismeri, hogy a lakók indulatai érthetők. Leszögezte ugyanakkor, hogy számos zavaró tényező ellen tudnak és akarnak is tenni: kompromisszumot köthetnek a vendéglátósokkal a teraszok nyitva tartásáról, szabályozhatják és ellenőrizhetik a kirámolható asztalok-székek számát, előírhatják a zajszigetelést. A szabályozási terv konkrét intézkedésekről szóló részében mindezt egyébként írásban is rögzítik; a feltételek érvényesítését a nemrégiben felállított helyi közterület-felügyelet ellenőrzi majd három műszakban.

B. T.

Irodaház a Tölgyfa utcában

Gyógyír egy ostoba korszak sebhelyére

Nehéz ügy. Úgy dicsérni egy fiatal építész teljesítményét, hogy mindjárt az apjáról szól az értékelés, nem sportszerű dolog. Végtére van ödipuszi komplexus is a világon. Az meg ritkán az apa számára gyötrő. Nos, Vadász Bence egyre erőteljesebbé formálódó építészete nem a feldolgozatlan apakép nyomasztó terhéről árulkodik, inkább tehetségről és érettségről. Ami pedig a felmenők szerepére vonatkozik, az csak a hagyomány jelenlétében ragadható meg. Az egyik legjelesebb hazai építészfamília belső hagyományában, amelyben a húszas-harmincas években működő nagyapa, Vadász Mihály, majd a hatvanas évek óta a legnagyobbak közé érő apa, Vadász György után a mostanában mindinkább előtérbe kerülő legifjabb Vadász is helyet kapott. Érdemes tehát röviden érinteni idősb Vadász szerepét is abban, hogy ifjabb Vadász autonóm alkotóként tervezett épülete sikeres létrejöttéről képet alkothassunk.

A Vadász-iroda a kilencvenes évek figyelmet keltően fontos építészeti szellemi műhelye lett, amelynek közössége néhány máris jelentős tervező pályakezdésének helyszíne. Néhány olyan, a legfiatalabb nemzedékhez tartozó építésznek, aki ma is az iroda kebelén belül dolgozik, mint Basa Péter vagy Fernezelyi Gergely és társaik, vagy éppen olyanoknak, akik már a maguk útjára léptek, mint Miltenberger Miltényi Miklós és Váncza László. E műhely létrehozásában múlhatatlan szerepet játszott idősb Vadász, aki szellemiséget, moralitást, életszeretetet és nagy szakmai tapasztalatot cserélt a fiatalokkal az általuk képviselt friss szellemre, új szemléletre. Ezen a szellemi közösségen kívül az említett nemzedék itthon legfeljebb a Makovecz Imre köré szervezett Vándoriskola tervezőirodáiban, esetleg a Cságoly Ferenc, Finta József vezette budapesti irodákban, vagy Dévényi Sándor pécsi és Bán Ferenc nyíregyházi stúdióiban formálódhatnak.

Itt Vadászéknál azonban nemcsak a megközelítőleg azonos nemzedékhez tartozók száma nagyobb a szokásosnál, de a műhelyen belül dolgozók körében hasonló építészeti eszmények is kibontakozóban vannak. Ha úgy tetszik, a Vadász György műhelyéhez tartozó kör – kilábolva a posztmodern divatkorszakából – elsőként nyúlt vissza a funkcionalista modernizmus építészetéhez, a nálunk többnyire bauhausi építészetként ismert tervezői szemlélethez, modorhoz, amelynek mellesleg egyik jelentős korai hazai képviselője a legidősb Vadász volt egykoron.



A felhévízi épület homlokzata BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Vadász Bence friss budai épülete, a Margit Irodaház ma ezen irányzat legjelentősebb épülete. Magán viseli a stílus minden meghatározott karakterjegyét. A modern építészet legkorábbi, némi képzettársítással dór korszakának esztétikailag konzekvens megoldásait. Szabályos fehér kubus ez is, homlokzatain nemritkán a le corbusier-i hajómetafora komolyan vett kerek kajütablakaival. Lebegő előtetejű kisebb építmény, cinkkel borított íves háztaréj meredezik a sík tetőn. Kisebb-nagyobb elemek, amelyek gépészeti burkolatok ugyan, jó építész kezén azonban a szobrászi formálásra teremtenek alkalmakat. Bár Vadász Bence harmincöt évével a fiatal, megbízásai számát tekintve pedig a szerencsés építészek közé tartozik, ez a legnagyobb megvalósuló terve, amely olyan léptékű és összetettségű munka már, amelynek sikeres megoldása több egyszeri sikernél.

A Tölgyfa utca Buda egyik legszomorúbb, hangulattal semmi esetre sem rendelkező, emberi fogyasztásra pedig legkevésbé alkalmas utcája – volt. Vadász Bence az építészet legszebb funkcióját bontakoztatta ki, amikor erre a reménytelennek látszó városi szegletre olyan ház víziójét fogalmazta meg, amely új lépteket, használható teret, összességében jövőt ad az itt lakóknak, majdan dolgozni erre járóknak egyaránt. Elképzelt valamit, s az idea most, amikor az épület s környezete már-már működésbe lép, igazolja önmagát. A Tölgyfa utcai homlokzat ritmikusan sorolt fém féloszlopai, finom szerkesztésű kilépőerkélyei oldott és légies hatásúak, s erre az érzésre ugyancsak rászorul a járókelő ebben a nyomasztó utcában. A fényes mészkőlapokkal burkolt, majd azokat váltó érdes felületű övpárkánnyal tagolt homlokzat helyenként üvegsíkra fut, az ablakok ugyanis a homlokzati síkkal azonos színben feszülnek. Könnyedség, szárnyalás, kellem, a Tölgyfa utcai ház gyógyír egy ostoba korszak poros lepedékkel fedett beszáradt sebhelyére. Nagyapák és unokák párbeszéde, melynek hangjai egy stílus kanonizált formái közül törnek elő. Vadász Bence építésszé érett.

Bojár Iván András
az OCTOGON Építészetkritikai Műhely vezetője

Vadász Bence, építész

2.) Folytatás.

Várday Nikolett: II. világháborús emlékmű pályázata.

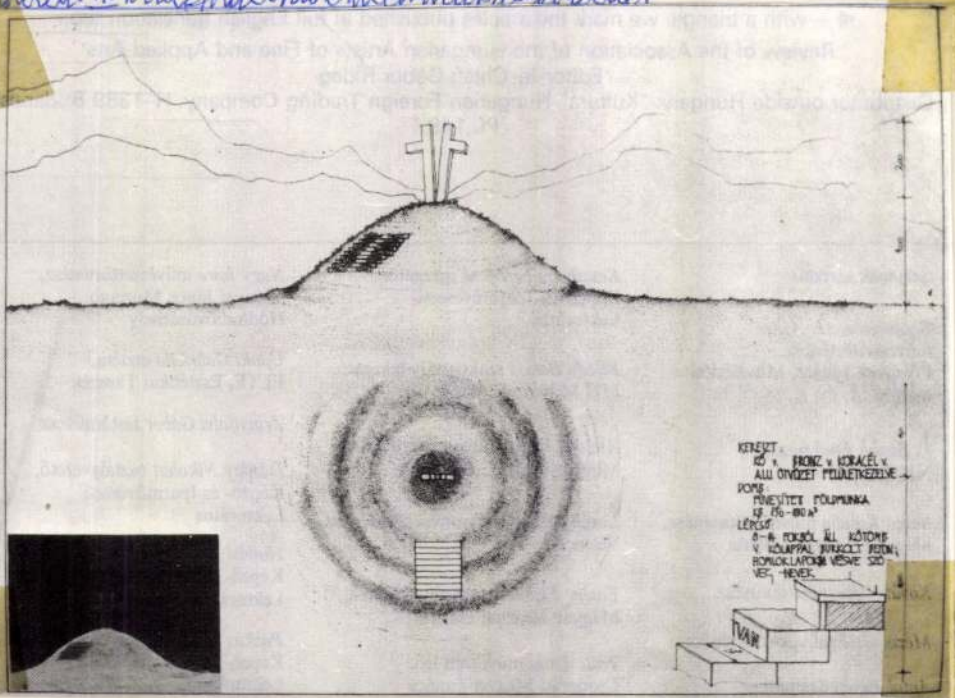

Művészet, 1989., okt., 63-old.

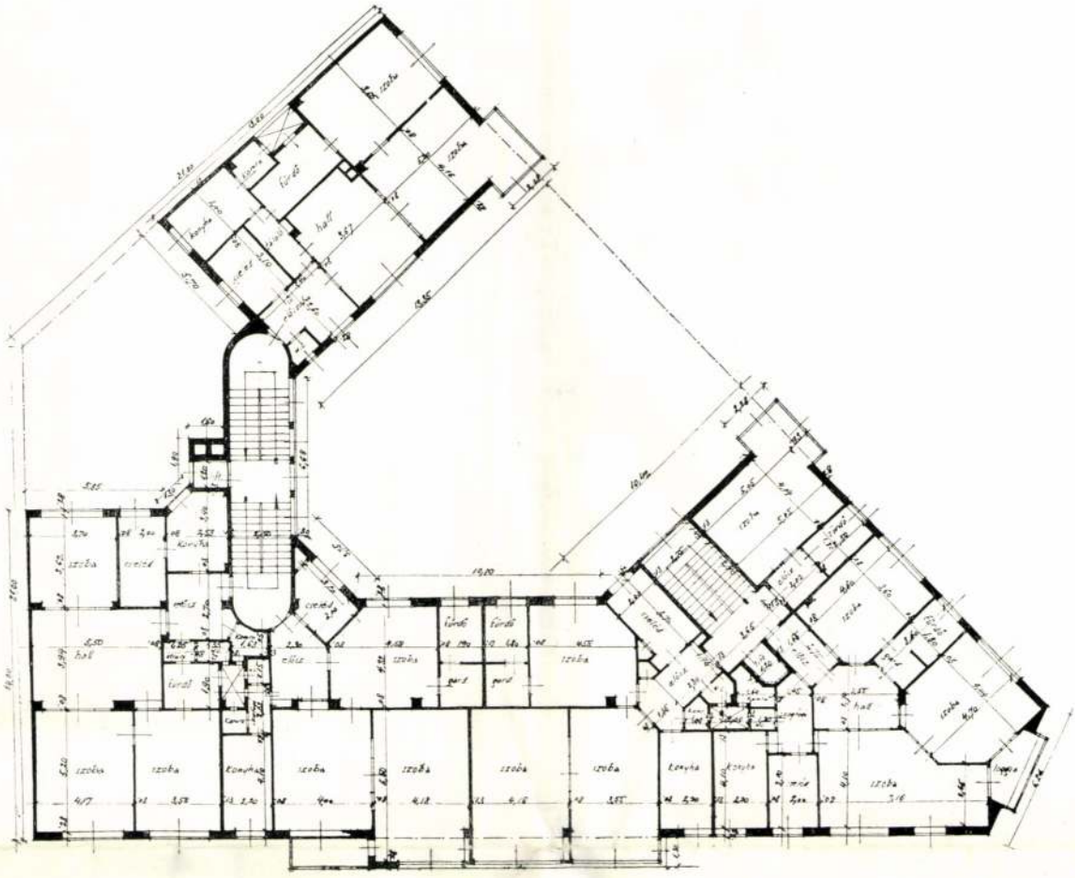

A vasvázas bérház alaprajza

A nézőtér oldalfalainak fűrészfog formája, mely a legújabb studiók akusztikai falával azonos formájú, az íves széksoroknak az oldalfal mellett a vászon felé fordulásából származott, érdekes világítási effektusok alkalmazására nyujt lehetőséget.

A vetítővászon a szokásosnál nagyobb és nincsen külön színpadi kerettel ellátva. A mennyezeten a vetítősugár irányát jelző széles világos csíknak egyenes folytatása, hogy ezáltal a képszerűséget minél inkább elveszítse és a vászon tere a nézőtér teréhez, mint annak kiegészítő része, hozzákapcsolódjon.

A mozgóképszínház tervezésénél közreműködött Révész Zoltán építész.

A szerkezet:

A vasváz indokoltsága ebben az esetben elsősorban az adómentességi rendelet előírta szűk téli tetőalájuttatási terminus volt. Ez az építkezésben kb. 1 P/m³ többletet jelentett az eredetileg tervbevett vasbetonvázzal szemben. (Az épület teljes köbméterára kb. 35 P volt.) A vasváz különös előnye nyilvánult meg abban, hogy pillérek a helyiségbe sehol sem állnak be, azonkívül a mozi és bérház összeépítésének komplikált feladatában nagy könnyebbséget jelentett, hogy karcsú vaspillérekkel dolgozhattunk. Szokásosnál erősebb hangrezgésátadást nem tapasztaltunk. Hiányául róható fel a vasváznak, hogy a teljes váz felállítása és befüggőzése előtt a közbülső födémek nem voltak készíthetők és így a kőművesmunkában időbeli előnyt más építkezési móddal szemben nem jelentett. A szerelőmunkában is okozott némi csővezetéktöbbletet.

A homlokzatburkolat 3 cm vastag nem fényezett valódi travertinlapokkal készült, légréteggel a burkolat és a falazat között. A főpárkányok alsó burkolata kagylósan kikalapált és patinázott vörösrézlap, az üzletek és mozi bejárata fölötti előtető fehér marbit-üveggel van burkolva. Ablakaink az utcai oldalakon vas, egyebütt



A mozgóképszínház előcsarnoka

Bútorszövetek: Szabó Éva

A mozi fűtése, illetve szellőzése gőzfűtéssel kombinált ventilációs légfűtés. Elektromos ventilátor hajtja a terembe nyáron a hűvös külső levegőt, télen az előmelegített friss levegőt, vagy nagyobb hidegek esetén a cirkulációs csatornán a légregiszterbe visszaáramló teremlevegőt. Gyors kiszellőzés célját szolgálja a mennyezeten lévő két, egyenként 2.25 m^2 terjedelmű szellőzőnyílás.

Preisich Gábor



Tervezték: Preisich, Vadász és Révész
Fotók: Kozelka



Miethaus in Stahlskelettkonstruktion. Arch.: Preisich und Vadász
Kivitelezte: Pollacsek és Epstein

Fotók: Kozelka
Vasváz: Márkus Lajos

Vasvázas bérház Budapesten

Tervezték: Preisich és Vadász

Az épület a Horthy Miklós-út északnyugati frontja és a keskeny Vásárhelyi Pál-utca sarkán épült. A Vásárhelyi Pál-utcai oldalon kihagyott 16 m széles francia udvar lehetővé tette a Horthy Miklós-úti lakásoknál is a déli front létesítését, a mellékutca pedig tágassá és világossá vált.

Ezzel az elrendezéssel tudatosan feláldoztunk egy beépíthető értékesebb területet, hogy a ház többi részének értékét növeljük. Így vált lehetővé a nagyrészben kéttraktusos építkezés, mindenütt délkeleti fekvésű hálószoba, keresztszellőzés minden lakásban és a mellékutcai szárnyépület lakásából a kilátás a Horthy Miklós-útra. Gazdaságosság szempontjából a különböző rentabilitási számítások szerint ez a megoldás jobb a maximális beépítésnél.

Teljesen lemondtunk arról, hogy a „főfrontra" tegyük az összes szobákat, a másik oldalra a mellékhelyiségeket; a lakások konyhái az ebédlővel kapcsolatban részben az északi Horthy Miklós-úti frontra kerültek, hogy a déli fronton a háló- és fürdőszobáknak nyerjünk helyet.

Jellemző fényt vet a mai lakóknak az egyesek által kinevelt ideológiájára, hogy a három világos szobás lakások kiadásának megkönnyítésére a harmadik szobát kénytelenek voltunk „hall"-nak nevezni!

A 630 személy befogadóképességű mozgóképszínház hossztengelyével a Horthy Miklós-útra merőlegesen fekszik és belmagassága a félemelet mennyezetéig ér. Az a körülmény, hogy az udvarnívó, illetve a telek talajnívója a Horthy Miklós-út nívójánál kb. 3 méterrel mé-

Tér és Forma
1934. 10. 07.

Vasvázas bérház Budapesten



Homlokzati acélablakok: Haas és Somogyi Foto: Kozelka

lyebb, eredményezte a mozibejáratnak oly megoldását, hogy az a földszinti nézőtéri padló és erkélypadló nívója között körülbelül középütt feküdjön. Ezáltal minden közlekedési útvonal szokatlanul rövidddé válhatott, az erkélyen 12 lépcsővel már fönnvagyunk. A földszinti előcsarnok mélyebbre helyezésével és a bejáratnak galériaszerű kiképzésével elkerültük a pincejelleget. A bejárattal szemben helyet foglaló nagy tükör az előcsarnok nagyságát megduplázza.

A földszinti nézőtér padlója a legújabb belga és angol moziknál tapasztaltaknak megfelelően a vászon felé emelkedik. Így a vászon aránylag magasra helyezhető a nélkül, hogy az első sorokban ülők túlságosan fölfelé legyenek kénytelenek nézni és ezáltal az erkély lejtése a szokásosnál jóval kisebb, az erkély egészen földszinti jellegűvé válik és a nézők ⅔ részét fogadja be. A fölfelé lejtő nézőtér azonkívül lehetővé teszi a mellékutca felé a közvetlen vészkijáratot.



Foto: Máté Olga

foglalkozik a kultúrával..."

Almottó: *„Utazom, nem futok Nem szeretek itt"*

EZ CSAK RAKENROLL, DE ÉN SZERETEM Most éppen azért, mert az EMF nevezetű zenekar *Travelling Not Running* című dala (mint annak idején a Supertramp *Fools Overture*-je Winston Churchillét) örökre beírta Pető Iván nevét a könnyűzene történetébe. A mű bevezetőjében tisztán hallható, amint az ellenzéki párt frontembere valami olyasmit magyaráz, hogy „lehet, hogy az ellenzéknek is ártani lehet", aztán e mondattöredék részleteit ismételgeti a modern digitális technikának köszönhetően. Határozottan fülinges a dolog, remélem, a nyári diszkószezon slágere lesz – bár az azért kérdéses, hogy a népek barátsá-

rulóknak. Mint már említettem: a strandon is lehet olvasni.

Kezdjük a harmadik évfolyamában járó **2000**-rel, mely irodalmi és társadalmi havi lap alapítói és szerkesztői a következők: Bojtár Endre, Herner János, Horváth Iván, Lengyel László, Margócsy István, Szilágyi Ákos és Török András. Magas színvonal és kifinomult humorérzék jellemzi a kiadványt, melynek júliusi számában lesz olvasható – *Félúton* címmel – Lengyel László elemzése az Antall-kabinet egy évéről; a Kundera–Havel vita dokumentumai; Zygmont Bauman tanulmánya, *A modern kor és a Holocaust*.

Nem havonta, hanem negyedévente jelenik meg a Klaniczay Gábor főszerkesztette Budapesti Könyvszemle, rövidebb nevén a **BUKSZ**. Tartalma az alcím szerint: kritikai írások a társadalomtudományok köréből, és tényleg, a most esedékes (nyári)

azok, akik talán a legkövetkezetesebben igyekeznek visszacsempészni a magyar szellemi életbe a Nyugat szerkesztési szigorát – akkor is, ha ez némely esetben korszerűtlennek tűnik. A júliusi számban látnak napvilágot Imre Flóra, Magyar László András, Mezei Balázs és Sztyepan Behontij, illetve Baka István versei; Lázár Ervin, Bodor Ádám, Erdély Miklós és Tandori Dezső novellái; Takáts Gyula, Eörsi István, Michel Foucault és Alfred Brendel tanulmányai.

A pécsi **Jelenkor** aktuális számában folytatódik Esterházy Péter *Hahn-Hahn grófnő pillantása* című regényrészletének, illetve Szentkuthy Miklós *Euridiké nyomában* című szövegének közlése; olvasható lesz még Takács József Mészöly Miklósról, Sándor Iván Lengyel Balázsról, Thomka Beáta csehszlovákiai magyar elbeszélőkről írott méltatása.

ból válogat.

Az ifjú titánok lapja (ezt komolyan gondolom) a **Nappali ház**. Ez évi első két száma összevontan jelent meg, úgyhogy van benne bőven olvasnivaló. A *Mesterséges Világok* témájában többek mellett Tandori Dezső, Babarczy Eszter, Kunszt György, Orsós László Jakab és Martin Heidegger írásai szerepelnek; a *New Yorkkal* foglalkozó összeállításban Andy Warhol filozófiájának egy részlete, Tama Janowitz két története és egy masszív Laurie Anderson-interjú mellett Vágvölgyi B. András *Gesamtkunst-Laurie* című munkája is helyet kapott.

A **Színház** júliusi számában *Enver Hodzsa utálta a színházat* címmel olvasható áttekintés arról, hogy milyen a sorsa Thaliának Albániában. Füst Milán *Árvák* című darabjának Radnóti Színház-beli előadásáról Márton László írt kritikát.

A **Vigilia** júliusi számának

Bernáth(Y) Sándornak **10 igaz plakát** című kiállítása.

ZENE Július 6-án a Petőfi Csarnokban lép sok-sok év után újra magyar színpadra a legendás Syrius együttes legendás basszusgitárosa, **Országzky Jackie**. Zenekarát Ausztráliából hozza magával, de a hírek szerint azért két régi kolléga, Tátrai Tibor és Pataki László is besegít néhány öreg dal előadásában. Ugyanakkor, ugyanott játszik **Jack Bruce** és bandája, melynek a Creames veterán Ginger Baker (és kettőjük egy-egy flúgyermeke) is tagja.

RUSZKIK HAZA! Illetve hát izé. Szóval az a lényeg, hogy 28-ától három napon át szinte az összes aktív magyar zenekar fellép a Hajógyári szigeten. Aztán meg utcabál, sör, virsli, közös éneklés (Boldogasszony anyánk, Amuri partizánok dala stb.), jókedv, felszabadulás.

Castagneto Carducci

NARANCSGALÉRIA

VADAS SZABOLCS: KONDOR-SZÉK

Idestova húsz éve halott Kondor Béla. Manapság mind többet hallani a magyar művészeten belül elfoglalt helyének újraértékeléséről. Mennyi volt életművében a kultúrpolitikai újítás és mennyi az, ami csak esztétikailag mérhető?

Amit Kondor Béla gyakran vetett föl problémaként ikon-szerű képein, vagyis a térbeli formák rajzos, síkszerű megjelenítését, azt Vadas Szabolcs megfordítja. Grafikus karakterű kompozíciót terjeszt ki a térben, miközben izgalmas, belső erőktől szétfeszülni készülő faszerkezete végül székké válik. Ha akarjuk, tekinthetjük e konstrukciót díszfunkcionális tárgynak, ha akarjuk, szobor. Szék, amire nem lehet leülni, mégis az. A szék eszméje, konstruktivista elvonatkoztatás. Kondor rézmetszetein ilyenek a faszerkezetek, fittyet hánynak az önhordó-, vagy tartófunkcióknak, csak szerkezeti minőségükben mutatkoznak meg. Ott a szerkezetiség, emitt a "székség" fogalma tisztázódik. S e székben éppen az válik érthetővé, ami Kondor számára lehetett - mondjuk - egy székben. A tárgyban, amely legrégibb tárgyaink egyike, amelyhez számos kép és toldalék / toló-, villamos-, árnyék-, fejő-, / ragadt. Ez itt, Vadas Szabolcs széke nem egy szék a sokfélék közül, hanem a szék, amely mindegyikből őriz magában egy kicsit.

BIA

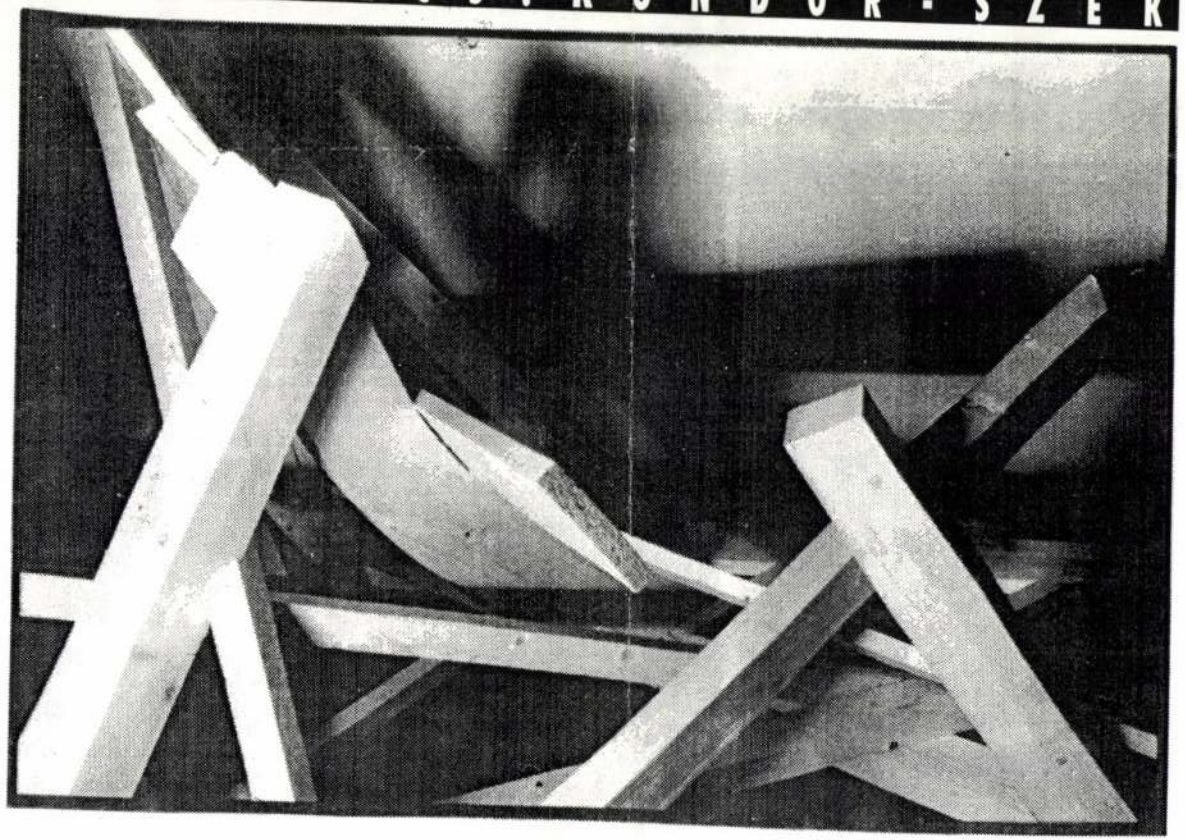

VADAS Szabolcs

M. Narancs

III. évf. 13. sz. 1991. június 27.



Csíkszentmihályi Róbert: *Bolognai képárusok – Opus Mirabile 2004*

Az előlapon:
Csíkszentmihályi Róbert: *A celli Mária – Opus Mirabile 2004*

MEGHÍVÓ



DÍJÁTADÁSRA

MEGHÍVÓ

A Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Bizottsága

2005. május 17-én, kedden 15 órakor

az MTA Székházában (Bp. V. Roosevelt tér 9.),
a III. emeleti Akadémiai Képtárban
adja át az
"OPUS MIRABILE 2004"
művészettörténeti díjait.

A Művészettörténeti Bizottság a díjat tizenegy évvel ezelőtt alapította, s évente adja ki az előző év művészettörténeti munkáiból titkos szavazással kiválasztott munkákért.
A díj egy-egy, erre az alkalomra készített plakett, Csíkszentmihályi Róbert szobrászművész munkája.

A 2004. évi OPUS MIRABILE díjat

a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma
"MARIAZELL ÉS MAGYARORSZÁG.
Egy zarándokhely emlékezete"
című kiállítása
(rendezők: Farbaky Péter és Serfőző Szabolcs)

és

VADAS FERENC: Marburg, Kassa és Bécs között

című tanulmánya (megjelent a "Maradandóság és változás. Művészettörténeti konferencia, Ráckeve, 2000" című tanulmánykötetben az MTA Művészettörténeti Kutatóintézet és a Képző-és Iparművészeti Lektorátus kiadásában 2004-ben) kapja.

Őket – s mellettük a legtöbb szavazatot kapott kollégákat – köszöntjük az ünnepélyes díjátadáson, amelyre a Művészettörténeti Bizottság nevében szeretettel invitálom.

Galavics Géza
az MTA Művészettörténeti Bizottság
elnöke

VADAS Ferenc

„Pénzért – értéket!"

A kultúrát és a képzést a politikusok akkor sem tehetik ki a szabad piacgazdaság törvényeinek, ha az államkasszában kevés a pénz – mutatott rá *Jakob Horn*, a Német Népfőiskolai Szövetség budapesti irodájának igazgatója tegnap a *Pénzért – értéket!* címmel Budapesten megnyílt a kultúra finanszírozásával, menedzselésével foglalkozó kétnapos konferencián. A tanácskozást a Magyar Népművelők Egyesülete, a Budapesti Ismeretterjesztő Társulat és a Német Népfőiskolai Szövetség budapesti irodája rendezi. Az ország minden részéről érkező 300 közművelődési szakember tizenegy előadást hallgathat meg e témában.

A politikai döntéshozókhoz címzett – ez alkalomból közzétett – üzenetében Jakob Horn hangsúlyozta: az állampolgároknak nem privilégiumuk, hanem alapvető emberi joguk, hogy részt vegyenek az oktatásban és a képzés különböző területein, fejlesztve ezzel általános műveltségüket, illetve szakmai kvalifikáltságukat. Számukra ezt a jogot a politikusoknak kell szavatolniuk, hiszen választóik ezért voksoltak rájuk.

Marschall Miklós, Budapest főpolgármester-helyettese a kultúrafinanszírozás új útjait elemző előadásában kitért arra, hogy ma már nincs egyközpontú irányítás, megszűnt a cenzúra, de egyúttal a „kézből etetés" is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne volna szükség kulturális politikára. Önmagát – jelentette ki – menedzsernek tartja. Feladatának azt tekinti, hogy megteremtse azokat a feltételeket – a legfontosabb természetesen a pénz – amelyek a kulturális szektor életben tartásához, új kezdeményezések születéséhez szükségesek. A főpolgármester-helyettes hangsúlyozta: a célok, a prioritások meghatározása csakis a kulturális szakma feladata, kezdeményezéseiket a politika és a pénz eszközeivel kell támogatni.

Felszólalt *Kovács Sándor*, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium főosztályvezetője is. Előadása után meglehetősen parázs vita alakult ki az úgynevezett fejkvótarendszerről. A költségvetés minden lakos után jelenleg 200 forint támogatást nyújt közművelődés céljából az önkormányzatoknak. Ezt az összeget azonban egyrészt nem mindig a megfelelő célra fordítják, másrészt a kisebb településeken ez összességében olyan kevés, hogy gyakorlatilag semmi sem valósítható meg belőle. E rendszer hibáit Kovács Sándor is elismerte, a minisztérium a közművelődési pályázataiban ennek megfelelően már eddig is preferálta a kisebb településeket. Jövőre a lehetőségek szerint 250 forintra próbálják az összeget megemelni. **(b)**

A hét filmje

Tömény ocsmányság

Tanácstalanul mered az ártatlan fehér papírra a kritikus, amikor a *Hullajó!* címmel elénk lökött e heti mozgóképről adatott beszámolnia. Tanácstalan, mert ha komolyan veszi a *jelenséget*, amelyet ez a mozipremier is képvisel, akkor az elemi jóízlés nevében megálljt kellene kiáltania. Van ugyanis a förtelemnek, az ocsmányságnak egy olyan foka, amely többé-kevésbé ép érzékű ember számára már egyszerűen végignézhetetlen.

Cenzúra, hál' Istennek, a rendszerváltozás óta nincs Magyarországon. A gombamód szaporodó filmforgalmazók bármit bemutathatnak, amihez kedvük szottyan. (És vajon mennyi mocsok áramolhat még a kalóz-videokölcsönzők ellenőrizhetetlen csatornáin?...) Ámbár avatott jogtudorok megfontolhatnák, hogy a cinikusan tudatos ízlésrombolás és lélekmérgezés valóban nem ütközik-e semmiféle ifjúságvédelmi paragrafusba; különösen, ha serdületlen, kialakulatlan, tehát sérülékeny és képlékeny fiatalokat is beengednek az ilyen vetítésekre...? (Hiszen köztudott, mennyire veszik komolyan a kongó mozikban a korhatár-korlátozásokat...)

Rejtély, hogy a *Flamex* névre hallgató forgalmazó kft. miféle celluloidkukában – vagy inkább szennycsatornában –, s mennyire mélyen leszállított áron akadhatott rá erre az újzélandi–amerikai koprodukcióban lebonyolított mozgóképre. S hogy milyen megfontolásból importálta az egyik nagy pesti mozi vásznára? Nyilván sok bevételt remél tőle – gondolná az ember.

A műsor egyik reklámszlogenje szerint: *„Tuti mozi, nézzen bele, rögtön kifordul a bele."* A cinikus mondat második felét igazolhatja a kritikus, aki – ahelyett, hogy természetes hányingerének engedelmeskedve a vetítés tizedik percében kirohant volna a teremből –, mazochista módon végigszenvedte ezt a másfél órás szennyáradatot. Abban a hiú reményben, hátha sikerül megfejtenie: vajon miféle ízlésű néző milyen fajta örömet lelhet az ilyen mocsokhullám láttán?

Ebben az úgynevezett zombifilmben ugyanis olyan képsorok követik egymást, amelyekben egy hullaszínű, rothadó bőrű öregasszony elevenen fölfal egy farkaskutyát; ahol lerohadó emberi fülcimpák hullanak bele a főzelékbe, amit a szereplők jóízűen befalatoznak; s ahol egy fűnyírógéppel aprítanak föl emberszabásúnak álcázott lényeket; ahol lemetszett végtagok és kitépett belső részek kavarognak a levegőben; turmixgéppel darálnak emberi testrészeket; ezer méternyi bél és tonnányi lágy belső rész vonaglik a vásznon, s hektónyi művér tocsog a díszlet iszamós kövezetén...

A forgalmazók másik reklámszövege azt mondja: *„Kötélből vannak az idegei? Vasból van a gyomra? Hiába! A rekeszizma úgysem bírja!"*

Ebből – s az alcímből, amely szerint ez *horrorkomédia* volna – arra kell következtetnünk, hogy a szadista ízlésficamos zombiműfaj parodisztikus kifigurázását láttuk. Meglehet, csupán alkat és ízlés dolga; engem például már a permanens öklendezési inger is meggátolt abban, hogy a nyilván nevettetőnek szánt – egyébként csak primitíven bárgyú – „humoros" képsorok láttán akár csupán kínosan is elvigyorodjak.

E tömény moziiszonyat – és esetleges *közönsége!* – elsősorban a pszichológusok, de még inkább a tudós pszichiáterek elemző figyelmére érdemes. Talán ők képesek megfejteni, miféle kóros lelki nyavalyáktól szenvedő egyedeknek szerezhet örömet az afféle ocsmányságok látványa.

Azon épérzékű nézők érdekében viszont, akik gyanútlanul betévednének a moziba a *Hullajó!* című – a *film fogalmát is meggyalázó* – celluloidszemét vetítéséhez, javasoljuk, hogy a forgalmazók föltétlenül mellékeljenek a mozijegyhez valami olyan hányózacskót, amilyet a régebbi évjáratú repülőgépeken rendszeresítettek, s amely az újabb géptípusok elterjedésével a légitársaságoknál szinte teljesen kiment a divatból. Viszont ha errefelé megy tovább a hazai filmforgalmazás, akkor a mozikban kell majd – bizonyos előadásokon netán kötelezően? – bevezetni a gusztusosnak nem, de mindenképpen célszerűnek mondható alkalmatosságot.

Zsugán István

Kalevala-napok Debrecenben

A finn nemzeti eposz, a *Kalevala* színpadi változatának bemutatására vállalkozott a debreceni *Csokonai Színház*. Az előadást finn művészek állítják színpadra: *Aimo Hiltunen*, a rendező és *Timo Martinkauppi* Jyväskylä város színházából érkezett.

Az október 30-ra tervezett bemutatóhoz kötődően a színház Kalevala-napokat rendez. 29-én este külön szakmai bemutatót tartottak, s ma kora délután a próbaszínpadon három szakelőadás is elhangzott. *Mit jelent a finneknek a Kalevala?* címmel a debreceni egyetem finn lektora, *Heidi Vaarala*, *A Kalevala Magyarországon* címmel az egyetem finnugor tanszékének adjunktusa, *dr. Kiss Antal*, a *Rendezői és tervezői gondolatok a Kalevaláról* címmel a két finn színházi szakember értekezett.

(t. i.)

Új galéria

Gábor Áron, Kis-Tóth Ferenc, Klimó Károly, Nádler István, Soós Tamás és Záborszky Gábor műveinek bemutatásával nyílt meg tegnap a Népszínház utca 42. alatti Pandora Galéria.

Száz év bútor

Nehéz helyzetben van ma a magyar bútoripar – tudtuk meg a Tölgyfa Galériában tartott könyvbemutatón. Éppen ezért különösen örömteli *Vadas József* művészettörténész, az Iparművészeti Múzeum tudományos titkára legújabb kötetének megjelenése a Fortuna Kiadónál.

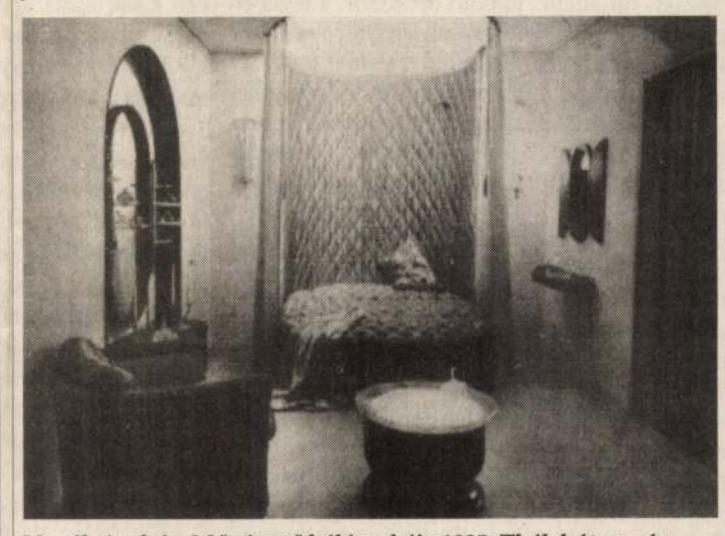

Novák András: Művésznő hálószobája.1935. Thék bútorgyár

A magyar bútor 100 éve című könyv a hazai bútortervezésről az első átfogó monográfia, amelynek segítségével a modern bútor megjelenésétől (1864) egészen az elemes bútorig, vagyis napjainkig kísérhetjük figyelemmel az ipar történetét. A mintegy százhúsz fotóval illusztrált kötetben többek között megcsodálhatjuk *Rippl-Rónai József*, *Faragó Ödön*, *Toroczkai Wigand Ede*, *Kaesz Gyula*, *Juhász László* és *Gábriel Frigyes* tervei szerint előállított bútorköltemények. Megtudhatjuk: a húszas években Magyarországon a Lingel cégnél tervezték a világ első elemes bútorát, vagy azt, hogy a századforduló reprezentatív középületeinek – például a budai várpalotának, az Országháznak, az Operának – a famunkáit *Thék Endre* üzemében készítették.

A szakemberek pedig – a tervezőktől a faipari mérnökökön át egészen a bútor- és műkereskedőkig – kézikönyvként használhatják a levéltári kutatásokra épülő és a témakörben teljes áttekintést nyújtó munkát.

(parcsami)

MICROSYSTEM
KARRIER

Az állami garanciával megújuló
Szegedi Nyomda megbízásából
ütőképes csapatot keresünk,
amely a következő szakemberekből állna:

nyomdamérnökök, közgazdászok, jogász, ofszetgépmesterek, szervezési és számítástechnikai szakember

Olyan ambiciózus, szakmájukat és a kihívásokat szerető, lehetőleg nyomdaipari gyakorlatot szerzett és nyugat-európai nyelvet beszélő szakemberek jelentkezését várjuk, akik hajlandók aktív részt vállalni az átalakulóban levő üzletpolitika tervezésében, megvalósításában. Ön így egy nagy hagyományokkal rendelkező cégnél, de már új technológiával dolgozva találhatja meg a képzettségének és képességének megfelelő munkát, ambíciói szerint, esetleg vezetői állásban is.
Megbízónk, képviseletünkkel együttműködve, megfelelő egzisztenciát biztosít az Ön és családja számára (lakás, a hozzátartozóknak állás stb.).

Van vevő a tehetségére!

Kérjük, küldje el szakmai önéletrajzát, fényképét, bizonyítványmásolatait, címünkre, NY/1 megjelöléssel, a hirdetés megjelenését követő 10 napon belül.

Microsystem Karrier Kft.
dél-alföldi képviselete
Hódmezővásárhely, Móricz Zsigmond u. 4/A II. 4. 6800
Telefon/fax: (62)-345-752

MAGTÉNY

• A Tiszavirág című folyóirat bemutatkozó estje lesz ma este hét órakor a XI. kerületi Budaörsi út 73–75. alatti Nemzetközi Előkészítő Intézet színháztermében, Hét határon át – In memoriam Illyés Gyula címmel. A költőre Czine Mihály emlékezik. A verses-zenés irodalmi esten közreműködik: Béres Ilona, Lukács Sándor, Kassai Csongor, a Válaszút együttes és a NEI tánccsoportja, valamint a Wataridori Színkör tagjai. A műsor után táncház lesz.

• A brit könyvpiac egyik újdonsága Konrád György Kerti mulatság című regénye (A Feast in The Garden). Az egyik angol kritikus szerint a mű elégia, a búcsúzás irodalmának igazi darabja.

• Gyomaendrődön, a Kner Nyomdaipari Múzeum füzetsorozatának 24. darabjaként megjelent Erdész Ádám „Tervező, kutató, tanító – Haiman György munkásságáról" című kötete. A jeles gyomai nyomdászcsalád, a Kner família harmadik nemzedékének kiemelkedő egyénisége, Haiman György könyvművész életútját és munkásságát mutatja be a kötet.

• A békéscsabai Jókai Színház W. S. Maugham–Nádas Gábor–Szenes Iván: Imádok férjhez menni című művét ma este mutatja be. A rendező: Gór Nagy Mária.

• Tankönyvbolttá alakul a Váci út 100. szám alatti könyvüzlet. November 16-tól itt lehet majd kapni a tankönyveket és a kultuszminisztérium által tankönyvnek nem minősített iskolai kiadványokat.

Illyés a Nemzetiben

Illyés Gyula november 2-án volna 90 éves. Születésének évfordulójára emlékezve a nemzeti teátrumban két határon túli színház Illyés-darabokat mutat be.

Szombaton este – a szatmárnémeti Északi Színház magyar társulatának előadásában a Dupla vagy semmi című darabot mutatják be, *Szabó József* vendégrendezésében. A díszlet és a jelmez *Maria Gheorghade* munkája. A bábjátékos alakítója *Ács Alajos*, aki az idei kisvárdai színházi találkozón életműdíjat kapott.

Másnap, november 1-jén a komáromi Jókai Színház előadásában a Tiszták című történelmi dráma kerül színre a Nemzeti Színházban, *Beke Sándor* rendezésében. A főszerepet *Papp János* alakítja.

Taxi, kávé, kakaó

Extrák – koncertekhez

Jubileumi sorozattal ünneplik 10. születésnapjukat a *Budapesti Vonósok;* négy estjük lesz a Zeneakadémián, válogatott műsorral, neves – itthon vagy külföldön élő – magyar szólistákkal. Az első hangversenyen, november 4-én este fél 8-kor például Wagner Siegfried-idillje és a Csajkovszkij Vonósszerenád szomszédságában Richard Strauss oboaversenye csendül fel (a mi Zeneakadémiánkon diplomázott, majd Németországban letelepedett) *Lencsés Lajos* közreműködésével; a továbbiakban *Perényi Miklós* (gordonka), valamint *Ruha István* és *Csaba Péter* (hegedű) lesz a ciklus vendégművésze. Nem kevésbé rangos az elhangzó művek listája sem, s hogy még vonzóbb legyen az eseménysorozat, a hangversenyek rendezését jegyző METT-Madách Kft. (Erzsébet krt. 29.) „extrát" nyújt a *nyugdíjas jegyvásárlóinak:* koncert után *ingyen hazafuvarozza őket taxin!* Erre mondja az ember, amúgy pestiesen, hogy „nem semmi"; az ötlet (vagy inkább gesztus) lefegyverző. Fogalmam sincs, hogy van-e benne „üzlet" – de hogy emberségből és empátiából született, az kétségtelen. (A Madách Kft. vezetője egyébként szociológus, a művelődéskutatás jeles szakembere.)

A *Budapesti Fesztiválzenekar* is „extrákkal" jelentkezik novembertől kezdve. *„Kávékoncertjeinek"* sorát 5-én indítja este háromnegyed 8-kor a Városháza dísztermében: a csészényi mokka mellé Stravinsky és Brahms kamaraműveit szervírozzák (*Kocsis Zoltán* szerkesztésében) az együttes vezető művészei. A gyermekeket pedig *„kakaókoncertekre"* várják vasárnap délutánonként a Merlin Színházba (első ízben 29-én).

–km–

VADAS Jozsef

Panek Zoltán

Szóltak

Kitartó. Már-már eszeveszett csöngetés. Erőszakos.

Feltápászkodom. Kibotorkálok az előszobába. Az ajtóban Alanyy Jenő. (A második y i-nek olvasandó.)

Lírai költő hajnalban. Mellesleg soksok éve párttitkár. Idétlen idők óta. Melleslegebb a barátom: folyton az én pártonkívüli vállamon sírja ki a rendszert. Legmelleslegebb: Rotterdami Eraszmusz legbensőbb baráti köréhez tartozónak vallja magát. Az ilyen arra is képes, hogy: szabadkőműves. Az ilyenek falazzák el előlünk Európát?

Most nyissak neki ajtót. Szabad bevonulást kér.

Nem invitálom. Behatol magától. Fújtat. Mint az üldözött. Mint aki bújna a furulyukba is. A szú luka.

– Hány óra? – kérdem, mint aki csakugyan reményvesztett. – Ez már a hajnal, vagy netán a tegnap délután alkonyodik. Alkonyul. Konyul.

– Engedd meg, hogy használjam íróasztalodat. Meg akarok írni valamit.

– És azt csak hajnalban és úgy tudod, ha üldöznek. Üldöz valaki? Parancsolj. Csak kérlek, ha lehet, a te gondolataidat ne keverd össze az enyémekkel. Ehhez ragaszkodom.

– A nincset a valamivel?

– Az imént már ébredtem egyszer. Egyre erősödő morajlást hallottam. Mintha sok-sok repülő mohogna nagy magasan. De nem: tömeg zajong ablakom-erkélyem alatt. Ki az, mi az? Vagy úgy. Rajongóim gyűltek e hajnali órára. Hogy álmomból forró szeretetükkel verjenek fel. Barbár módszer.

– Még mindig itt vannak. Erkélyed alatt. Egyre többen. Egész napra jöttek.

– Nekem sok kommunista barátom van. De ennyien nincsenek.

A föl-
ed. Ha
l kese-
három
ék va-

– Már tudom. Ahogy kileshetem sötét függönyöm mögül, nyomban láttam, hogy ezek nem ők. Nem az enyémek. Nekem sokkal több olvasóm van. Ezért nem tudok soha találkozni velük. Nincs, ahol összejöjjünk. Nos, mielőtt visszazuhannék harmadik napja tartó bölényfüves álmomba, mondd, miben segíthetek.

– Semmiben. Éld a világod. Én írok. Ez a sorsom, nem mint bizonyos íróknak. Úgy értem, úri íróknak. Bármi történjék vagy ne történjék, írni kell.

– Aztán fel akarod olvasni a tömegnek? Milyen vérszagra gyűl e hajnali had? Ja, már tudom. Mondtad. Itt halad el, arany köztársasági jogarával, mint koldusbottal, a földigérő törpe. Neked tulajdonképpen a kíséretében volna a helyed. Hivatalból. Nemde? Denem.

– Szerencsétlen. Hol ittad le magad már megint?

– Nem hol, hanem mikor. Tegnap és tegnapelőtt. Leányok, babahajsza. Próbáltam telefonálni neked. Bölényfüves lengyel vodka. Új termék, itt helyben, Tordán. Akarom mondani, e függöny mögött. De soha többé. Nem akarok többé lengyel lenni. Magyarnak lenni is elég nehéz. De minek cifrázzam, mint macska a karmolást. Írj. Én visszaalaszom szabad világomba.

– Már írok.

– A bölényfű halványzöld. Az üvegben van. És körötte csend locsog és vodka. Képzavar, tudom. Aztán csoda-e, ha az ember a végén elbődül. Mint a bölénybika. Nem: a bölömbika. Látod, ezt a két dolgot egy szabadkőműves, mint például te, már nem tudja megkülönböztetni egymástól. És azt sem tudja, mi a különbség a kutya és a macska farkcsóvája között. A szabadkőművesek Szabadszálláson laknak és szabad szombaton szabad szappanozniok? Nem muszáj azonnal válaszolnod. Ráérünk.

– Írok. Írnék. Nem hagyják. Menedéket kértem. Nem előadást.

– Én sem kértem földigérő törpét. Mégis mindjárt jön. Dehogy jön. Lesz abból este is. Tudod, miért késik? Ezt még elmondom. Tudod, ugye? Te mint párttitkár ne tudnád? Létezhetetlen. Suszter volt az istenadta. De villanyszerelőnek hazudja magát. Egy ország mégsem kaptafa. Errefelé a cipőgyárba menne, ahol még sohasem járt. Egyetlen cipőgyárban sem. Kerüli, mint macska a farkát. Tehát most ugrik a majom a vízbe. Netán a csirizbe. Róla írsz esetleg? Vagy csak neki? Szerelmi menedéket szívesebben adtam volna.

– Ne légy közönséges. Éppen nálad senki sem fog keresni. Már írok.

– Jaj annak a bohócnak, akinek nincs közönsége. Ha elhallgatok, folyton azt hallom, hogy nő bennem a bölényfüvem. Aludni nem engednek, szabadkőműves pedig nem akarok lenni. A földigérő törpe is biztosan az. Az ilyentől bármi kitelik. Láttam, többször, a tévében alapköveket lerakni. Úgy állt a kezében a serpenyő és a kőműveskanál, mint egy szabadkőművesében. Szabad foglalkozású. Szabad csatár. Szabad madár. Szabadúszó. Szabadrabló. De szabadságának foglya ő is. Elhoztad a céllövő puskádat?

– Te megőrültél. Mondom: nem vagy normális. Hány bölény van benned?

– Már nincs annyi, mint amennyi volt. Neked a törpe kíséretében volna a helyed, nemde? Valld be, hogy te innen, az utcámból szöktél meg. Hozzám. A kirendelt lelkes tömegből. Melynek test vagy a testéből, lelkéből lelkedzel. Hozzám menekültél, mert éppen itt lakom. És mert barátok vagyunk. Beismered?

– Beismerem. Csak a fegyvert ne emlegesd többé.

– Akkor most azonnal azt is valld be, amit nem akartál, hány órát várakoztattak a városi pártbizottságon a múltkor?

– Ötöt. Kereken ötöt. De addig én megírtam néhány verset. Enélkül talán soha. Vagy nem azokat.

– Boldog Jenő. Második vagy boldogtalan Jenő pápa balkézről gyermeke.

– Kérdeztem: Hány bölény van benned?

– Már nincs annyi, mint amennyi volt. Csökken a nyomás. Lazul. Különben egy párttitkár, aki időnként a saját pártja elől vonul illegalitásba, az hajoljon mélyen a papír fölé, alázattal, ahogyan a dilettánsok képzelik a művészt, és jól gondolja meg, mit ír le. Célbalövöldözve, hiszen lőttünk mi már ebben a szobában, jobban agyonüthettük volna az időt. Akarom mondani: agyonlőhettük volna. Az időt még senki sem próbálta agyonlőni? Csak agyonütik.

– De nekem most nem célbalőni, hanem célbaírni kell.

– Tudom. Ez a fejkakukkod. Célbaírni. És suttyomban célbaérni. Eraszmusz volt még ilyen, a barátod. Egyedül az akkoriban újdonsült szifilisztől félt. És mindig mindenütt naponta tiszta lepedőt követelt magának. Hiába mereszted rám a szemed. Eraszmusz, a Rotterdami, akit legutóbb Leninnel és Marxszal együtt sodortál egy versedbe. Szegény Krupszkaja asszony, a gyönyörű banya, ha ezt megérhette volna. Kegyetlen az élet: a jók korán halnak. Nincs mit cifrázni, mint macska a tűbefűzést. Az a baj, hogy nem akar a bölénygulya legelni. Te most a kapitalizmus sírásója vagy. Még annyi minden lehetsz. A kommunizmus, már mondtam, világméretekben győzni fog, ez kétségtelen. De helyileg soha és sehol. Hol sírjaink *dorombolnak*. Domborulnak, mint a nagymacskák. Azt mondd meg nekem, Jenő, Jenő von Alanyy, akarsz-e te a kommunizmus sírhantjának megbékélt gondozója lenni?

– Ha megjön Ceausescu, gondolkodás nélkül odaadlak neki. Különben ilyen korán reggel rendszerint igazad van. Csak legalább szóltak volna. Történelmileg, úgy értem.

– Jenő von Alanyy, szóltak. Egy üvöltényben. Harsogványban. Kiabálványban. Maradjunk a kiabálványnál? Nem, legyen inkább: ordítvány. Bizony, szóltak, méghozzá jó előre. „Kísértet járja be Európát, a kommunizmus kísértete." Ezzel az idézettel kezdődött. Rossz helyen idézték. Rossz helyen idézték fejünkre a bajt. Az, hogy nem tudtak fogalmazni, a legkisebb baj. Bár ami azt illeti: a stílus a rendszer. Bizony szóltak. Máskor tessék jobban odafigyelni. Ha történik valami, keltsél fel. Megígérem, hogy felkelő leszek. Még 1980 tavaszán.

– Igen, csakugyan szóltak. Csakhogy.

– Csakhogy. Ha azt akarod mondani, hogy muszka földön lassan jár a posta. Egyetértek.

Kopré József

Hazafelé...

1.

Térkép nélkül a honvágy útvonalán
halad a kocsim és fut, fut szaporán.
Szederfák-szegte síma betonút,
látom tükrömből az elhagyott falut.
Kezem a kormánykeréken megpihen.
A motorbúgást túl dobogja szívem:
Cece, Vajta, Bikács! Lassabban megyek.
Jobbról Uzd, Borjád hegyei kéklenek:
Sárvíz, Sió... fölötte szürke pára.
Nagydorogra érkezem nemsokára!...
A helységjelző táblát, ha elhagyom –
még ötven, száz méter! Számolgatom.
Ötven éve már! Zsong bennem az emlék!
Hol álljak meg, hol megpihenhetnék?
A régi háznál ott a Vermeshegyen?
Ki vár ott most rám? Nem vár senkisem!
Apám, anyám a sarkig jött elébem,
vagy a vonatig, ha írtam érkezésem.
A bableves a friss krumplispogácsa
ott gőzölgött a csorba cseréptálban...

2.

Ülök a ház előtt, mint egykor régen
egy rozoga négylábú gyalogszéken.
Tenyeremben a slusszkulcsot forgatom.
Aztán a séta a most is poros úton
ahol rongylabdát kergettem hajdanán...
szedercsipkézte számat mosta anyám,
Kősebezte talpam gyolccsal kötözte
és csókolta a „bibit" közbe' – közbe'...
A szomszédból egy ember ballag által
vállára vetett rossz, kopott kabáttal.
Megtámaszkodik a kocsim faránál:
– Hát, többre vitted szegény jó apádnál!
Ládd-e mi meg?... De minek mondjam néked.
szívemnek szánja szavait – sörétnek,
S hogy kivédjem: kocsimba invitálom.
„Ládd-e mi meg?"... viszem végig a tájon,
hozom hazáig miközben kóstolom
a szavak ízét – kesernyés óborom...
És Pesten itt a nagy kőrengetegben,
– hol gerle búg a kőpárkányon, szemben
Itthon vagyok... „Ládd-e mi meg?" – idézem:
S kocsim ott áll lenn a Rákóczi téren...

Varga Imre

Örökké

ami *oda* tudattalan
visszaélve: tudása van
helyeken átforogva érik
önmagamhoz visszatérít

személyesült öröm erő
a mélyből folyvást *kirejtező*
nevek burkában rátekintek
ami bent-volt mindenütt lett

véglegesült már termő mozgása
kirajzása lángzó formája
és tüsténT-megkövülése

anyád előtt ülsz és eszel
megint gyermekkorod delel
először ismét és utoljára

(1992. március 11.)

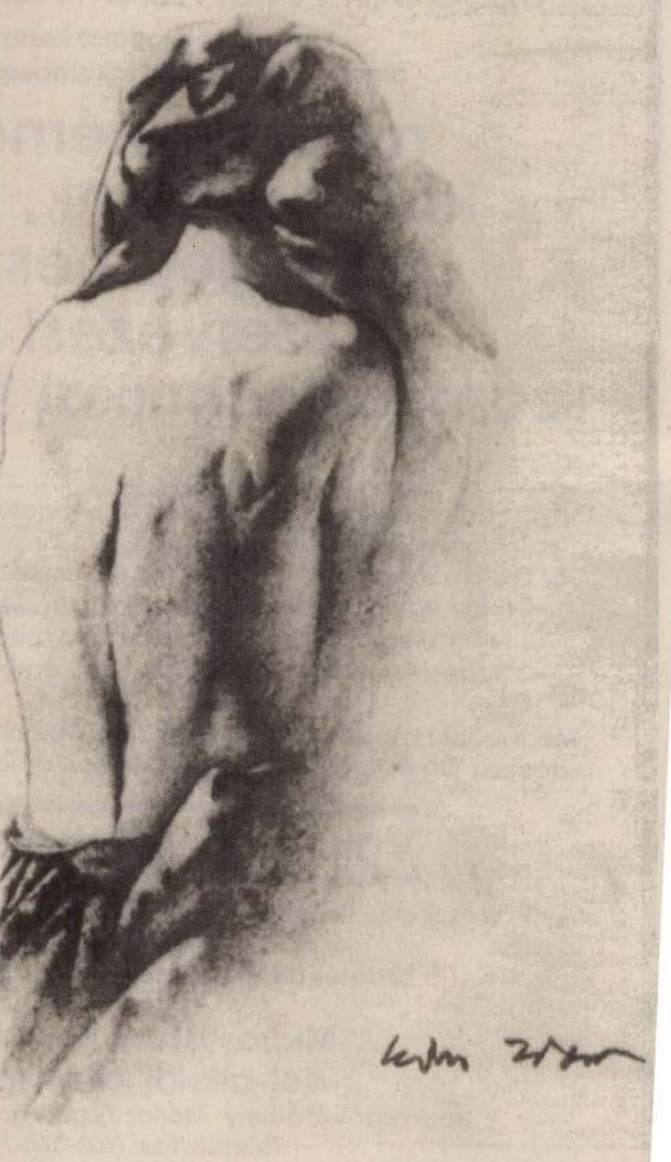

Kiss Tibor grafikája

Bognár Antal

A tanítás

Örökkön ott sündörögtem, a nagyfényi-zsedniki szabóműhelyben, Csantavér s Szabadka közt; ahhoz fogható hely sehol másutt nem találtatott.

A paraszt látástól vakulásig talpon van, az üzemek lelkiismeretes ügynöke pedig, a vekkeróra, mint valami mindennapi pokolgép, robbantgatja az életidőt és minden épkézláb gondolatot. Csak Apónak volt saját műhelye, munkaritmusa. Amikor beköltöztek a városhoz közelebb, Palics felé, a belgrád–budapesti úthoz, cégtáblát, reklápannót tétetett ötvenvalahányban. Egy úriember feszített a sárga táblán, fenn, a villanyoszlop magasában, akit mintha skatulyából húztak volna elő, egy úriember angol vagy német divatlapból (a rádiókészüléket is, a faluban az elsők között, attól a német családtól kapták, amelyiknek a táborba toloncolása idején meg a kitelepítésük alkalmával segítségére voltak), egy úriember, talán egy másik, örökre lehanyatló világból. Nekünk legalábbis ilyenekhez nem volt szerencsénk. Különben is baj lett volna, hátha veszedelmes kém az illető.

Mi közönséges halandók voltunk. Egyszerű vajdasági népek, akiknek sokat dicsért tisztességét tájékozatlanságukkal mérik élelmes bennfentesek.

Én mindenesetre a két nagybetűt csodáltam legjobban a táblán, a kétbetűs rövidítést a név előtt, mely az irigylés tárgya volt és szégyenbélyeg a kor gyorsan változó szeszélyei szerint, mindenesetre a szabadság jelképe: VL. – vagyis a *tulajdonos* szerb megnevezésének, a vlaszniknak a rövidítése. Aki azt a két betűt a neve elé teheti, az talán, legalább az talán rendelkezik önmagával és a birtokával, az életével, az élete idejével. Az a maga ura, úr a maga portáján. S noha az ő hatalma nevetségesen eltörpül a kollektívum tótumfaktumaié mellett, kellő méltóságot ad az agyoncsapatáshoz.

Itt, ebben a szabóműhelyben minden fontos megtörtént elejétől kezdve addig, ahogy a mestermívű munkadarabbal eltávozott büszke tulajdonosa.

Amikor Apóméknál aludtam, már hajnalban arra ébredtem, hogy miközben dolgozgat a műhelyben, szól a pesti rádió. Még csak a műsorokat mondta. A varrógép zakatolt, csonttűvel fejtettem a fércet, felolvastam a Magyar Szóból.

– Három dolgot kell tudni – oktatott a végérvényes bölcsességre.

Tudni kell úszni, hogyha úszva kell menekülni, elmenekülhess. Tudni kell autót vezetni, mert a meneküléshez kellhet az is. És tudni kell hangszeren zenélni. Mert ha semmi mód nincs a szökésre, az ember még mindig muzsikálhat. A rabtartóknak. A foglyoknak. És önmagának. Menlevél. Az a zene.

Kicsit későn tettem szert valamelyes ügyességre e diszciplinákban. Lege artis – tisztességes mondatokat igyekszem írni.

Úszás helyett.

És úgy, mintha gépkocsin száguldoznék.

Legfőképp pedig a zenéért, ami a gondos akármilyenség és a megmaradás.

KANDIDÁTUSI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

A típusbútor Magyarországon

Írta:
VADAS JÓZSEF

BUDAPEST
1992

KANDIDÁTUSI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

A típusbútor Magyarországon

Írta:
VADAS JÓZSEF

BUDAPEST
1992

A típusbútor a modern iparművészet *reprezentatív* műfaja. Benne szintetizáló módon összegeződnek azok a technikai, művészeti és szociális folyamatok, amelyek meghatározták a század iparművészetének történeti menetét, szerkezeti átrendeződését és merőben új karakterét.

Önmagában is figyelemreméltó fejlődést produkált, de egyszersmind modellértékű tanulságokkal szolgál ez a belső átalakulás: olyan egyetemes szellemi folyamatok végigkövetésére és bemutatására ad lehetőséget, amelyek a tág értelemben vett tárgy- és környezetkultúra valamennyi ágát áthatották, és a maguk természetének megfelelően át is alakították.

Az olcsó és jó minőségű (művész által tervezett és sorozatban gyártott) tárgy gondolatát a múlt századi szegényvilág ijesztő-nyomasztó látványa vetette fel. A legkorábban Angliában. A preraffaelita mozgalom kezdeményező egyénisége, John Ruskin még a polgári-ipari fejlődést tette felelőssé a városok e „borzalmas fekély"-eiért, követői, eszméinek továbbfejlesztői - mindenekelőtt William Morris - azonban már nem a korai középkort eszményítették, hanem az ipar és iparművészet megreformálását, a szépség demokratizálását tekintették fő feladatuknak, s ezzel útjára indították a modern tárgyformálást.

Ez a szociális indítékú iparművészet azoknak a társadalmi rétegeknek a mindennapi életét és környezetét volt hivatva szolgálni, amelyeket marginális egzisztenciális helyzetük és javarészben ebből fakadó szegényes kultúrájuk a régi (nálunk paraszti) társadalom (s életforma) felbomlásával a nagyvárosi-elővárosi nyomortanyák emberhez méltatlan körülményei közé juttatott.

A típusbútor fogalma; helye és szerepe a század iparművészetében

A modern iparművészet e korai korszakának monográfusa, Nikolaus Pevsner szerint a típusbútor kifejezés az alkotóelemek szabványosításából született; mint írja, „Az első típusbútort (Typenmöbel) 1910-ben mutatták be. Az ötlet Amerikából származik, ahol néhány évvel korábban alkalmazták könyvespolcok gyártása során." Forrásként Joseph Popp egy kéziratos könyvét adja meg; ám ugyanennek a Popp doktornak egy másik műve már nemcsak azt közli velünk, hogy a típusbútor a század első másfél évtizedében a müncheni

Vereinigte Werkstätten tervezőjeként dolgozó Bruno Paul építész nevéhez fűződik, hanem az értelmezését is megkísérli: „Bruno Paul leleményessége és ipari tapasztalata alkotta meg, a Vereininigte Werkstätten típusbútorát, amely a fatáblák, az oldallapok, az ajtók, a fiókok és rekeszek meghatározott tömeg- és formai egységén alapul; a dobozok és szekrények számára ezek a »bútorcellák«". S a könyv más helyén ehhez a leíráshoz még azt is hozzáteszi, hogy az elemszerű gyártás új bútorkoncepcióval párosult, amelyben az utókor az összeépíthető bútorra ismerhet: „Talán még fontosabb a típusbútorhoz kapcsolódó bővítési rendszer, amelyet az amerikai könyvszekrényeket követve alakítottak ki - lehetőleg nagyobb bútorok és egész együttesek számára."

Mind e kommentárból, mind a korabeli illusztrációk alapján megállapítható, hogy a típusbútor - eredendően - a standardizálással rokon technológiai értelmezést kapott. Mégis, már kezdettől fogva elválaszthatatlan attól a szociális programtól, amelyet az angol preraffaeliták vetettek fel-dolgoztak ki, és amely különösen erős visszhangra talált Németországban. A Bruno Paul kísérleteiről először számotadó, a *Deutsche Kunst und Dekoration* egyik 1911-es közleménye is ezt állítja: „Ezek a megoldások táplálták... azt a kívánságot, hogy a Paul-féle minőséget a széles néprétegek számára is hozzáférhetővé tegyék. Így született az a fajta berendezési kombináció, amely »típusbútorként« ismert."

Az iparművészet szociális küldetéséről és az iparművész etikai szerepéről vallott ruskini felfogás azonban nem korlátozódott egyetlen mesterre és az ő műhelyére. A drezdai - későbbi nevén - Deutsche Werkstätten tervezőjeként Richard Riemerschmid is egyszerű vonalú és nagy szériában gyártható olcsó tömegbútorokat tervezett; s Paderbornerban, ahol Hans Kramer és Max Heidrich volt a két fő tervező, a Stadler-cég ugyancsak standardizált elemekből készített bútorokat ugyanebben az időben, 1906-1910 táján. Nem feledkezhetünk meg az AEG alkalmazottjaként az első hivatásos formatervezőnek tekinthető Peter Behrens tízes évek eleji berendezéseiről sem. Munkáik jellemzéseként a *Maschienenmöbel* és az *Arbeitermöbel* kifejezésekkel élnek a korabeli szakírók, a *Typenmöbel* terminus néhány évig még Bruno Paul cégjele marad.

A szóból azoknak a vitáknak az eredményeképpen vált fogalom, amelyek az iparművészet korszerű értelmezéséről folytak. (Már csak azért is hangsúlyoznunk kell az eszmei küzdelem jelentőségét, mivel a típusbútor az első vi-

lágháború előtt azon rétegek számára, amelyeknek tervezőik szánták, túlságosan drága és így elérhetetlen volt). A legnagyobb jelentőségű - szenvedélyes véleménynyilvánításktól sem mentes - eszmecserére 1914-ben, a kölni Werkbund Ausstellung alkalmából rendezett konferencián került sor, ahol az angol iparművészet értékeit és szempontjait hazájába közvetítő Muthesius előadását követően pregnánsan manifesztálódtak a művészet hagyományos jellemzőit hangoztató nézetek, másfelől a modern iparral merőben új dimenziókhoz jutó gazdaság követelményeit érvényesítő felfogás képviselői.

A típusbútor szóról az idézőjel a két háború között lekerült; a típustervezés és a sorozatgyártás térhódításával e korábban kivételes-különleges produkciókból megszokott termék lett. Talán az értelmezése körüli további félreértéseket kerülendő, nem vált belőle általánosan használt terminus technicus; inkább a normalizálás (*Normalisierung*), standardizálás (*Standardisierung*), tömegtermék (*Massenproduktion*) kifejezések terjedtek el, mígnem felváltotta, majd kiszorította őket a design. Wilhelm Lotz *Wie richte ich meine Wohnung ein?* című könyvében, amely a gyártmánykatalógus és az iparművészeti tanácsadó könyv erényeit egyesíti, már többségében iparművészek által tervezett és sorozatgyártott áruk szerepelnek a fényképeken, a *Typenmöbel* megjelölése egyetlen cég, a Bauhaus termékeire korlátozódik. Típustervezésről beszél Gropius, típusbútorról ír Hannes Meyer, a Bauhaus két igazgatója, s ezt a kifejezést ajánlja a Werkbund félhivatalos folyóirata, a *Die Form* is.

A tipizálás problémáját azonban egyetlen olyan ország sem kerülhette meg, amelynek iparművészete a nagyiparral szövetséget kötött. A jelenség fogalmi leírása különböző módon történt. Az angolszász nyelvterületen a design szó telítődött a nagyipari tervezés új követelményeinek szempontjaival (jelzők révén: az *industrial design* már 1919-ben felbukkan, mellette pedig a *commercial design* és a *product design* szerepel). Franciaországban, ahol a fejlett ipari országokhoz képest lassan és későn nyert teret az iparművészet formatervezői felfogása, az idegen eredetű *fonctionnalisme, esthétique industrielle* honosodtak meg. Érdekes, hogy még Ausztriában sem a *Typenmöbel* kifejezés terjedt el; szívesebben használták a *(neue) Sachlichkeit*, az *Industrielle Produktion*, a *Gestaltung* szavakat. A *típusbútor*, amely a hasonló német szóösszetétel tükörfordítása, mindenekelőtt Magyarországon nyert polgárjogot; méghozzá nagyon korán, azt követően, hogy Nádai Pálnak egy 1912-es né-

metországi útjáról szóló, íly módon a forrást közvetlenül jelző - írásában először felbukkan.

A *típus* szó (mint a szériatervezésben egykor a modell, mai szóhasználatban a prototípus) a múlt század végén jelent meg, de a *típusbútor* kifejezés csak az 1929-es „Typenmöbel"-kiállítást (Bázel, Gewerbemuseum) követően, a konstruktivista-funkcionalista eszmék magyarországi térhódításával gyökeresedik meg a hazai szakirodalomban: főleg Kozma Lajos és Kaesz Gyula jóvoltából. Elméleti tisztázására is ez a nemzedék tesz kísérletet: igaz, csak az 1945 utáni években. Ők adják a „Típusbútor - szép lakás" címet annak az 1948-as kiállításnak is, amely a minőségi szériabútorral kívánja megismertetni és megkedveltetni új Magyarország népét, ezért kapja a típusbútor nevet az a bútorgarnitúra, amelyet 1949 elejétől a szocializmust építő társadalom eszményinek mondott lakberendezéseként gyártanak és forgalmaznak.

A típusbútor tehát nem a szakirodalom kifejezése, hanem a konstruktivista iparesztétika olyan szóalkotása, amely embléma funkciót kapott - Németországban is, nálunk is. Nevezetesen: az iparművészek által tervezett, magas esztétikai minőségű tömegtermék jelzésére szolgált. S olyan bútorféleséget (családot) jelölt, amely a mindenkori szükségleteknek megfelelően, de változatosan kombinálható „egyes" bútorokból, illetve elemekből áll.

A disszertáció felépítése

A disszertáció arra tesz kísérletet, hogy bemutassa azt a folyamatot, amely az 1948-as „Típusbútor - szép lakás" kiállításhoz, az ott szerepelt típusbútorokhoz vezetett. Három szempontot érvényesítve tekinti át a magyar bútorgyártás és -tervezés elmúlt évszázadának történetét, minthogy a szeriális (nagyipari) előállítás, az iparművészeti tervezőtevékenység (esztétikai minőség) és a társadalmi (fogyasztói) szükségletekre adott válasz együttesen eredményezik azt, amit a magyar szakirodalom formatervezett terméknek (ipari forma) nevez.

A három faktor hangsúlya az idők során változott. A formatervezés kezdeti (az első világháborúig) tartó szakaszában a fogyasztó került előtérbe. Olcsó bútor, munkás (vagy éppen polgári) bútor tervezésére hirdetett pályázatok tanúskodnak erről a törekvésről. A két háború között kapott döntő szerepet az

ipari előállítás technológiai és vele a tervezés új módszereit, a tervek új stílusát meghatározó jelentősége. A nagyipari tömeggyártás általánossá válásával (a fogyasztói társadalom kiépülésével) padig a tervezői tevékenység nyomult előtérbe - hála innovatív piacbővítő szellemiségének.

A dolgozat szerkezete egyben követi legújabbkori történelmünk fordulatait. Az első fejezet a kiegyezéstől az első világháborúig tartó időszakkal, a második a huszas-harmincas évtizeddel foglalkozik, a harmadik közvetlenül a világháború előtti és alatti éveket tárgyalja, a negyedik az 1945-1948 között történteket tekinti át, végül a disszertáció a szocialista periódus felvázolásával zárul. Az egyes korszakokon belül a legfontosabb és legjellemzőbb témákra (műfajokra és eseményekre, gyárakra és művészekre) koncentrál. Az alfejezetek - sorrendjük is - tükrözik azt a helyzetet, amelyet a szériabútor-tervezés és gyártás mutat az adott időben.

Az első magyar bútorgyár - Lingel Károlyé - 1864-ben, az első magyarországi hajlított bútorgyár - Thonet nagyugróci gyára - 1865-ben létesült. Logikusnak látszott volna akár az egyik, akár a másik ténnyel kezdeni a feldolgozást. De e két dátum önmagában megtévesztő. A magyarországi hajlított bútorgyárak csak a hetvenes-nyolcvanas évektől válnak gazdasági tényezővé. Lingel üzeme pedig még később, a millennium táján kezd bútorokat gyártani. A gyári termelés sajátos feltételei - a gépesítés és a sorozatgyártás - azokban a kézműves műhelyekben alakulnak ki, amelyek közül a legjelentősebb a Thék gyár volt. S ami témánk szempontjából még fontosabb: itt jelentkezik nálunk először az iparművészeti tervezés - gyári kivitelezés szereposztása. (Az Andrássy-ebédlő kapcsán, Rippl-Rónai és Thék értékelésének különbségében.)

A hagyományos iparművészeti tevékenységgel való kezdést nemcsak az indokolja, hogy képviselői - Faragó Ödöntől Toroczkai Wigand Edéig - teremtik meg a historizmus lebontásával, a népművészeti tanulságok és a szecessziós elemek feldolgozásával azt az egyszerű és ökonomikus formavilágot, amely a születő nagyipar számára létkérdés volt; koncepciónk jogosultságát hitelesíti az is, hogy közülük kerülnek ki az első típusbútorpályázatok résztvevői és nyertesei.

A gyárak szerepe a két háború között erősödik meg; a műhelyek akkor elvesztik kezdeményező szerepüket. A Lingel gyár itt már mint európai szellemű üzem szerepel. Korántsem szabad arra gondolnunk, hogy ezzel a huszas

évek végén, a harmincas évek elején, amikor Lingelék piacra dobják első típusbútor-garnitúráikat, az ügy nyugvópontra került. Éppenséggel ekkor kezdődött meg a harc azért, hogy a társadalom elfogadja ezeket az elképzeléseket - legyőzve szociális és stiláris ellenkezését. Ezért - a nyilvánosság mozgósítása és a közvélemény meggyőzése érdekében - nyílnak a korábban rendszertelen és ritka belsőépítészeti kiállítások, amelyek egész sorára kerül sor a harmincas évek második felében, a negyvenes évtized elején.

A világháború megakasztja ezt a fejlődést, az új Magyarország viszonyai azonban kedvezően hatnak ennek az újfajta lakáskultúrának megvalósítása érdekében. Így kerül sor az 1948-as tavaszi BNV-n a típusbútor-kiállításra, amelynek tanulságai nyomán még az év végén, a következő elején megszületnek az első típustervek, majd megindul a sorozatgyártás.

A típusbútorról nem véletlenül feledkezett meg mind a szakma, mind a széles közvélemény. Mintegy ötven éven át szociológiai programmal telítődött, amelyet az éppen uralkodó politikai rendszerek negligáltak vagy eltorzítottak. Az eszme a polgári liberalizmusban fogant és ezért csak szűk körben talált visszhangra a század elején. Tudomást sem vett róla a két háború közötti hivatalos kultuszkormányzat. Amikor pedig, a negyvenes évek végén, programjába emelte a hatalom átvételére készülő kommunista párt, olyan szimpla formát adott neki a gyakorlatban és olyan demagógiával beszélte rá a közvéleményt, hogy azt követően még csak rehabilitálása sem jöhetett szóba. 1956 után a típusbútor fogalma többé nem bukkan fel a hazai sajtóban. Hasonlóképpen járatódott le esztétikája. A típusbútor olcsó bútort jelentett; s mivel az olcsó bútor a magyarországi kapitalizmus fejletlen-csökevényes viszonyai között silány termékek dömpingjéhez vezetett, a típusbútor mellett 1948-ban a magyar szellemi élet legjelentősebbjeinek kellett kiállniuk. Ők figyelmeztettek arra, hogy a típusbútor - a művészileg tervezett szériatárgy - gondolata a múlt század végén született, már a század elején formatervezett bútorok készültek, a magyar ipar és iparművészet korán - a nyugat-európai országokkal egyidejűleg - magáévá tette a modern bútortervezés gyakorlatát.

A folyamat, mint azt a disszertáció szemlélteti, önmagában is látványos, de nemzetközileg is figyelemre méltó eredményekkel büszkélkedhet. A historizmus, Thék Endre gyárában, olyan remekeket produkált, amelyeknek még a klasszikus bútorművészet hazájában, Franciaországban is csodájára jártak. Az ungvári bútorgyár, a mintegy tucatnyi magyar hajlított bútorgyár közül talán a

legjelentősebb, 1900-ban, a párizsi világkiállításon olyan bravúrt ért el, hogy garnitúrájával lagragyogóbb kortársaival, így a Thonet céggel is állta az összehasonlítást. Lingel Károly, apja bútorgyárában, már 1906-ban olyan összerakható asztalsorozatot tervezett, amely prekonstruktivista funkcionalizmusával Josef Hoffmann bútorai mellé kívánkozik. A magyar belsőépítészet sem korlátozódott a már említett Bauhaus-növendékekre. Toroczkai Wigand Ede, Kaesz Gyula, Kozma Lajos, a Stuttgartba költöző László Pál és a Berlinben dolgozó Hirschler Mór, vagy a szecessziós Darmstadtból hazatelepült Bodon Károly és az eklektikus Bécsből Budapestre érkező Faragó Ödön nevével és munkáival találkozhatunk külföldi könyvekben és folyóiratokban is. S bár ők nem gyáraknak dolgoztak, nem utolsósorban szellemiségük formálta azt a közeget, amelyben a Lingel bútorgyár már a huszas-harmincas évek fordulóján elemes bútorcsaládot készít, az újonnan alapított hajlított bútorgyárak pedig a konstruktivista esztétika eredményeit magukévá téve korszerű gyártmányszerkezetet teremtenek. Kétségtelen, hogy a magyar bútorművészet jelentősebb eredményeket mutat a századelőn, mint később; de figyelembe kell vennünk, hogy a kezdetek az Oszrák-Magyar Monarchia és vele a magyar történelem egyik leggyorsabban prosperáló korszakára esnek, míg a két háború között egy nyersanyagban - így fában is - igen szegény, vásárlóerővel alig rendelkező, Trianon és gazdasági világválság sújtotta országban folytatódik a küzdelem a bútorgyártás és -tervezés korszerű gyakorlatának megteremtéséért. Még így is, a kedvezőtlen körülmények ellenére a polgárosodásnak olyan eredményei születtek, amelyekre építeni lehetett, építeni kellett volna 1945 után. Nem így történt, s ennek súlyos következményei lettek. A magyar bútorgyártás csaknem egy évszázados fejlődése és e fejlődés számos vívmánya esett áldozatául annak, hogy a megváltozott politikai viszonyok között kemény cezúrát metszettek múlt és jelen közé.

A disszertáció módszere

A típusbútor tartalma a legkönnyebben művészetszociológiailag konkretizálható. Amikor az olcsó és esztétikus sorozattermék eszméje körvonalazódik, még nem tartozik a művészettörténethez, amikor a gondolat győz és a

tárgyakban mindennapossá válik, már nem érdekes a művészettörténet számára. (Csupán kiugró - merőben új minőséget hozó - produkcióval.) A dolgozat ezért művészetszociológiai aspektusból közelít a műfajhoz. Mindazokat a mozzanatokat - terveket és írásokat, technikai és társadalmi történéseket, kiállításokat és prototípusokat, egyedi műveket és sokszorosított tárgyakat - számba veszi, amelyek a típusbútor eszméjének kialakulásához és gyakorlatához hozzájárultak. S természetesen még azokra a fejleményekre is kitér, amelyek e fejlődést akadályozták vagy eltorzították.

A művészetszociológiai nézőpontból - hangsúlyozzuk: nem a metodikából, hanem az aspektusból - az következik, hogy a nagyiparilag gyártott tömegbútor problematikáját a gazdaság - nevezetesen a magyar ipar - közegében vizsgáltuk. Íly módon a magyar művészettörténetírásban mindeddig járatlan utat választottunk. Néhány kiemelkedő bútortervezőről készültek már feldolgozások. (Beke László-Varga Zsuzsa: *Kozma Lajos*, Bp. 1968; Koós Judith: *Kozma Lajos munkássága*, Bp. 1975; Koós Judith: *Horti Pál élete és művészete*, Bp. 1982; Kiss Éva: *Kaesz Gyula*. Kézirat; Nemes Márta: *Toroczkai Wigand Ede*, Kézirat), de a magyar belsőépítészet-bútortervezés huszadik századi története éppen úgy megiratlan, mint ahogy a legújabb kori hazai bútortörténet. Arra pedig mindezideig még csak kísérlet sem történt, hogy a két folyamatot - ipart és iparművészetet - összekapcsolják. A szeriális tömegbútor eszméje - ideológiai értelemben - azokban a társadalmi változásokban gyökerezik, amelyeket a modern iparosodás és városfejlődés okozott, és amelyek, mivel feszítő ellentmondásokat indukáltak, a politikai intézményrendszerek működésében a demokrácia új formáinak kiépüléséhez vezettek. Nem felejthető el azonban, hogy a típusbútor gondolata másfelől - technikai értelemben - korunk iparára alapozódik, amelyet a gépesítés, szerialitás, normalizálás, tipizálás, futószalag-technológia már a század elején alapjaiban átalakított, és amely azóta is jelentős szerkezeti-szemléleti változásokon ment keresztül, hiszen a fogyasztói társadalom egész termelői stratégiáját, a komputerizáció és a rendszertervezés pedig gyártási mechanizmusát újjáformálta.

Miután a modern építészet nagy átalakulását ugyanaz a két faktor - a nagyvárosi nyomornegyedek siralmas állapota és a nagyipari tömegtermelésben rejlő lehetőség - motiválta, mint ami a bútortervezésnek is új irányt szabott, magától értetődően hivatkozhatunk a kortárs építészeti analógiákra. Az első típusbútor-pályázatok kapcsán az első munkáslakás tervekre, a huszas-har-

mincas években a CIAM magyar csoportjának tevékenységére, 1945 után az újjáépítéssel összekapcsolódó modernizációra. Az ötvenes évek első felének igazi politikai arculatát az jelképezi, hogy a lakásépítés néhány propagandaakcióra korlátozódik; a bútoripar és -tervezés hatvanas-hetvenes évekbeli megélénkülésének pedig a tizenötéves lakásépítési terv ad hátteret. Ezekre a mozzanatokra csak jelzésszerűen utaltunk - részben terjedelmi okokból, főképp azonban azért, mert feladatunknak a bútortervezésben lezajlott események és tények feltárását tartottuk.

A szakirodalom áttekintése

Minthogy a típusbútor története azt a folyamatot szemlélteti, amelynek során az egyedi (kisszériás) tárgyakat készítő iparművészet ipari formatervezéssé alakul át, magától értetődő, hogy munkánkban a kutatáshoz és a feldolgozáshoz is alapvető segítséget nyújtottak a *formatervezés*sel foglalkozó összefoglaló munkák. E művek részben történeti monográfiák, részben teoretikus feldolgozások. Az elméleti művek sem egyformák: akadnak közöttük szociológiai módszerűek (Pierre Francastel: *Art et technique aux XIXe et XXe siècles.* Genf, 1964; Hauser Arnold: *A művészet és irodalom társadalomtörténete.* Bp. 1969) és esztétikai megközelítések (Herbert Read: *Art and Industry.* London, 1966; S. H. Begenau: *Funktion, Form, Qualität.* Berlin, 1968; Victor Papanek: *Design for Real World.* New York, 1971). A történeti összegezések között két magyar munka (Ernyey Gyula: *Az ipari forma története Magyarországon.* Bp. 1974; Ernyey Gyula: *Az ipari forma története.* Bp. 1983) kívánkozik az élre; az első részletesen, a másik jelentőségének megfelelően szól a témába vágó hazai fejleményekről. A monográfiák és szöveggyüjtemények (Bernd Meurer - Hartmut Vincon: *Industrielle Asthetik.* Berlin, 1983; Nikolaus Pevsner: *A modern formatervezés úttörői.* Bp. 1977; Wilhelm Braun-Feldweg: *Ipar és forma.* Bp. 1978; Ernyey Gyula: *Design - Alapelvek.* Bp. 1981; Johs Heskett: *Industrial Design.* London, 1980.) általános áttekintést adnak a design gyakorlatának térhódításáról; utánuk azok a művek kívánkoznak, amelyek tárgya a magyarországi történethez topográfiailag vagy személyileg kötődik és így arra közvetlen befolyást gyakorolt. Ezért voltak különösen hasznosak munkánk számára a német formatervezéssel fog-

lalkozó könyvek (Gert Selle: *Die Geschichte des Design in Deutschland von 1870 bis heute.* Köln, 1978; John Heskett: *Design in Germany 1870-1918.* továbbá a Bauhaus tudományos irodalma (Hans M. Wingler: *Das Bauhaus* 1919-1933. Brämsche, 1962; *A Bauhaus* (szerk. Mezei Ottó). Bp. 1975; Hartmut Probst - Christian Schadlich: *Walter Gropius.* Berlin, 1987; Forgács Éva: *A Bauhaus 1919-1933.* Kézirat, 1988), s e sort gazdagítják a Werkbund-monográfiák is (Kurt Junghaus: *Der Deutsche Werkbund.* Berlin. 1982; Astrid Gmeiner - Gottfried Pirhofer: *Der Österreichische Werkbund.* Salzburg - Bécs, 1985; *Zwischen Kunst und Industrie. Der Deutsche Werkbund* (szerk. Wend Fischer, Klaus-Jürgen Sembach). München, 1975.)

A típusbútor története nem választható le a modern bútor történetéről. Íly módon a *huszadik századi egyetemes bútortörténeti* kézikönyvek (Karl Mang: *Geschichte des modernen Möbels.* Stuttgart, 1878; Philippe Garner: *Möbel des XX. Jahrhunderts.* München, 1980) ugyancsak hasznos szempontokkal és számos adattal szolgáltak. Az egyes országok modern bútortörténete még nincs feldolgozva, így annál értékesebb számunkra az egyes stíluskorszakokról készült munkák (Vera J. Behal: *Möbel des Jugendstils.* Bécs. 1981; Georg Himmelheber: *Klassizismus/Historizmus/Jugendstil.* Die Kunst des deutschen Möbels. München, 1973). Végül azok a javarészben már dokumentumnak számító könyvek következnek, amelyek a típusbútor létét dokumentálják a nemzetközi szellemi életben (Dr. Joseph Popp: *Bruno Paul.* München, 1916; Bruno Taut: *Die neue Wohnung.* Lipcse, 1924; Adolf Schneck: *Der Stuhl.* Stuttgart, 1928; Erich Dieckmann *Möbelbau im Holz, Rohr und Stahl.* Stuttgart, 1931).

A formatervezés és benne a modern bútor történetében egyformán kiemelkedő fontossága volt a Thonet cégnek, amely a magyar fejlődésre közvetlen hatást is gyakorolt. A róla szóló könyvek (Ole Bang: *Thonet, Geschichte eines Stuhls.* Stuttgart, 1979; Karl Mang: *Thonet Bugholzmöbel.* Bécs, 1982; *Das Haus Thonet* (szerk. Karl Mang). Frankenberg, 1979) a mi témánk szempontjából is számos adalékkal szolgálnak; sőt a Thonet kapcsán a hajlított bútorgyártás egészére kitekintő kiadványok (*Bent Wood and Metal Furniture* 1850-1946 (szerk. Derek E. Ostergard). New York, 1988) a magyarországi gyárakat is említik, illetve értékelik.

A nemzetközi szakirodalom jelentősége - főként koncepcionális tanulságaival és analógiáival - annál is nagyobb, mivel a modern magyar bútor és benne

a típusbútor története egyelőre megíratlan. Mindössze két feldolgozásról tehetünk említést, de ezek is inkább csak érintőlegesen foglalkoznak a problémával. Divald Kornél *A magyar iparművészet története* (Bp. 1926) című szintézisében mindössze egyetlen rövid fejezet szól - igen röviden - a múlt század végi fejleményekről. Időhatáraiban már fedi a jelen értekezést Lyka Károly kéziratban fennmaradt, számos konkrétumot és emléket soroló, *Iparművészetünk száz éve (1948)* című tanulmánya, amelyben azonban a formatervezés halvány vonulat a központban tárgyalt dekoratív törekvések mögött.

Feldolgozás tehát (a már említett néhány művészmonográfia kivételével) alig van, annál bőségesebb az írásos anyag.

Ezt a dokumentációt egyrészt maguknak a művészeknek a tanulmányai adják: Körösfői Krisch Aladár, Kozma Lajos, Kaesz Gyula, Bortnyik Sándor, Fränkel (Almár) György, Juhász László, Kovács Zsuzsa, Gádoros Lajos forrásértékű szövegei. Mellettük három esztéta-művészettörténész exponálta magát mindvégig pozitívan a típusbútor ügye mellett. Lyka Károly, aki már a múlt századi első típusbútorokat is értékelte; Nádai Pál, aki a *Huszadik Század* körének eszméivel fél évszázadon át aktív-szorgalmas publicistaként szolgálta a magyar iparművészet ügyét, az események krónikásaként és az új jelenségek fogékony értelmezőjeként; valamint Fülep Lajos, aki már a tizes években típustervezést szorgalmazott és aki az 1948-as típusbútor-vitában talán a legkategórikusabban javasolta az egész bútorgyártás ezen eszme alá rendelését. Ezek az írások nem egyszerűen eseményekről tudósítanak, hanem - jelentős részükben - a modern tervezőtevékenység, a típusbútor fogalmi tisztázását szolgálták. Ennek az igényességnek tulajdonítható, hogy az olcsó sériatárgy (s bútor) fogalma már a tízes években közismertté válik, sőt már a ma használatos szakkifejezés - a design - is felbukkan ebben az értelmezésben Nádai Pál egyik könyvében. Bennük körvonalazódtak azok az elvek, amelyek a tervezés gyakorlatára döntő módon hatottak. Ezért ezeknek a jórészben szakmai orgánumokban (*Magyar Ipar, Magyar Iparművészet, Huszadik Század, Tér és Forma, A Bútor, Faipar, Új Építészet* stb.) megjelent írásoknak a feltárása nem egyszerűen a történeti rekonstrukciót segítette, hanem tárgyává is váltak a kutatásnak: éppen így hozzátartoznak a típusbútor történetéhez, mint maguk a tervek, a modellek és a kész bútorok.

Még egy további forrásunk is volt: a magyar ipartörténet. A századforduló időszakáról áttekintő tájékoztatást ad Gelléri Mór két, személyes hangvétele

ellenére is alapos és objektív feldolgozása (*Ötven év a magyar gyáripar történetéből*, 1892; *Hetven év a magyar gyáripar történetéből*, 1912). Már ennek az időszaknak az alaposabb megismeréséhez, még inkább a következő korszak alapvető tájékozódási pontjainak meghatározásához szükség volt azokra a statisztikai adatokra, amelyek főként népszámlálásokból (1900, 1910, 1920, 1930), részint célirányos feldolgozásokból és tanulmányokból meríthetőek (Szterényi József: *A magyar korona országainak gyáripara az 1898. évben.* Bp. 1901; Farkasfalvi Sándor: *A budapesti gyárak üzemi és termelési statisztikája*, 1926-1927-ben. Bp. 1928; *A magyar gyáripar két világháború között.* Bp. 1942; Halász Aladár (szerk.): *Erdőgazdálkodásunk, faiparunk és faellátásunk helyzete és fejlődése 1920-1958-ig.* Bp. 1960; Péterfy Tibor: *Adatok a bútorgyártás műszaki színvonaláról, Statisztikai Szemle*, 1959/6). A magyar bútoripar történetének még a vázlata sem készült el. Egyetlen gyárról jelent meg hasznos születésnapi összefoglalás (*100 éves a Budapesti Bútorgyár.* Bp. 1964), Szűcs Ernő megírta *A debreceni bútoripar történetét* (A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1986), valamint műhelytanulmány született *A Szék és Kárpitosipari Vállalat fejlődéstörténetéről*, kézirat, 1983). Ezek, éppen egyedülálló voltuk miatt, annál becsesebbek. Hasonló okból kívánkozik említésre Botár Antalnak Thék Endréről szóló kéziratos tanulmánya, amelyet a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Erdészeti Múzeuma őriz.

A művészettörténeti és ipartörténeti feldolgozások egyaránt gyér volta indokolta, hogy a történtek rekonstruálásához levéltári anyaghoz forduljunk. Mind a bútorgyárakat, mind a levéltárakat súlyos károk érték a történelem viharaiban (világháború, államosítás, 1956), következésképp csupán a gyáraküzemek egy részéről található forrásanyag - azokról is jobbára töredékesen. Ennek ellenére a levéltári anyag (az Országos Levéltár, a Fővárosi Levéltár, a Művészettörténeti Kutató Csoport archívuma, az Iparművészeti Múzeum Adattára, a soproni Erdészeti Múzeum, a Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteménye, az Iparművészeti Főiskola levéltári anyaga, a cégbírósági könyvek) kutatása során döntő fontosságú adatok, iratok és dokumentumok sora került elő, amelyek segítségével nemcsak a fejlődés bizonytalanságait sikerült tisztáznunk, hanem a szakmai közvélemény emlékezetét is több ponton valóságos alapokra helyeztük.

Korántsem mondhatjuk azonban, hogy minden tisztázatlanságra fény derült volna. Fájó hiányaink, töredékes ismereteink illusztrálásaképp csupán egyet-

len esetet említenénk. A Thék gyár a maga nemében a legnagyobb üzem volt az első világháború előtt, a két háború közötti működéséről azonban (a folyóiratok elszórt közleményein túl) semmiféle adat nem bukkant fel. Ennek döntő oka alighanem az, hogy a trianoni Magyarországon Thék halála után a cég már nem tudta megtalálni feladatát, de - elvileg legalábbis - lehetséges, hogy jóval jelentősebb tevékenységet fejtett ki, mint amire a rendelkezésünkre álló források alapján következtetni lehetett.

Az eredmények

A munka kezdetén talán a legnagyobb nehézséget az jelentette, hogy nem állt rendelkezésre semmilyen áttekintés arról: milyen gyárak (műhelyek) működtek és ott mik készültek. Munkánk eredményeként a disszertáció függelékeként közöljük a legfontosabb cégek regiszterét (az alapítás évszámával). Azt is jelezzük (csillaggal), ha valamelyik cég gyártmánykatalógusát sikerült fellelnünk, de itt is fontosnak tartjuk tételes felsorolásukat, mert híszen a további kutatás számára ez a legközvetlenebbül hasznosítható. Az ungvári hajlított bútorgyár francia nyelvű gyártmánykatalogusát (facsimilében) egy müncheni kiadó 1984-ben megjelentette, ez Magyarországon is hozzáférhető. A további katalógusok azonban a disszertáció munkálatai során kerültek elő. A Lingel cég három katalógusa (1909-ből, 1914-ből és 1929-ből), valamint a vállalat *Varia* (1932), *Elkafi* (1936) és konyhabútor prospektusa (1931); a Hirschler-féle faárugyár (1910 k.), a Bútorcsarnok Szövetkezet (1914 k.), a Heisler gyár (1932 k.), a Honi Faipari Részvénytársaság (20-as évek közepe), Debreceni Hajlított Bútorgyár, N°39, a Neuschlosz-Lichtig 7., a Garcon Bútorgyár (1930-as évek második fele), a Szék és Faárugyár (1936 k.) katalógusa.

Olyan kevés részpublikáció jelent meg a témakörben (kivételesnek tekinthető, hogy a disszertáció egyik alfejezetének tárgyát képező Magyar Műhely Szövetségről két tanulmány íródott: Ernyey Gyula: *A M.M.Sz.* Művészet, 1982/4; Moravánszky Ákos: *Von der Kunstarbeit zum Werkstattbund* a már említett Der Österreichische Werkbund, 1985. című kötetben), hogy számos adat pótlására, homályos utalás tisztázására, ellentmondás feloldására kellett vállalkoznunk. Itt most csak néhányat említünk a főszövegben, illetve a jegy-

zetekben megtalálható analízisek közül, azokat, amelyeket a legfontosabbnak gondolunk. Összeállítottuk a magyar hajlított bútorgyárak listáját, a *Mintalapok* (amelyből több is volt) ezidőszerint több különböző helyen található példányainak teljes jegyzékét. Felvázoltuk a fiatal, akkor még Franciaországban dolgozó Thék Endre szellemi környezetét. Szabadalmi leírása alapján pontosan datáltuk (1906-ra) Lingel Károly prefunkcionalista munkáját. Személy szerint kiderítettük: kik voltak a két legfontosabb bútorgyár, a Thék, illetve a Lingel cég vezető tervező egyéniségei. Feltártuk a tízes években kibontakozó szövetkezeti mozgalom részleteit, vázoltuk benne a legjelentősebb vállalkozás, a Bútorcsarnok szerepét. Homályos utalások nyomán elindulva sikerült feltárnunk az első hazai típusbútorpályázat (1897) történetét, sőt felkutattuk és azonosítottuk a díjnyertes pályaművet is (Faragó Ödön terve és Bernstein József asztalos munkája), amelynek fotója megjelent a *Mintalapok*ban. Tisztáztuk a két háború közötti bútorgyárak legfontosabb paramétereit, és a harmincas években egymást követő lakásművészeti kiállítások eszmei programjának alakulását. E munka során egyértelművé vált, hogy a Lingel cég jóvoltából a magyar bútoripar egy olyan vállalattal büszkélkedhet, amely már a bauhausi kísérletekkel egyidőben valóságként - megvásárolható szériatermékként - produkálta az elemes bútorokat. Az *Elkafi* összerakható könyvszekrény és a kombinálható egységekből álló *Varia* szekrénycsalád az akkori fogalmak szerint is a legmodernebb felfogást képviseli. Jelentőségüket még a kortársak sem ismerték fel, holott - szemléletileg - olyan korszerűek voltak, hogy mintegy három évtizeddel megelőzik a Faipari Gyártmányszerkesztő és Tervező Irodában 1958 táján tervezett *Varia*-szekrényfalat. (A szakmai köztudatban ez él mint az első elemes bútor.) Nemcsak az 1948-as típusbútor-kiállítás pontos történetét rekonstruáltuk, hanem azt is, hogy utána melyik terv került megvalósításra és hogy a korábbi bútoripari kultúra eredményeinek drasztikus felszámolásával fonódott össze a típusbútor bevezetése.

További részeredmények sorolása helyett ismételten ki kell emelnünk egy markáns tényt. Minél teljesebben tárult fel kutatásaink során a huszadik századi magyar bútorművesség, annál nyilvánvalóbb lett a Lingel cég jelentősége. Még az 1896-os millenniumi kiállításon is esztergályos műhelyként szerepelt, de a magát „Első magyar faáru és bútorgyár"-nak nevező cég hamarosan bútorgyárrá alakult át. A múlt század végén tehát még megelőzik; mind a historizmus bűvöletében dolgozó Thék gyár (alapítva: 1872), mind a hetve-

nes-nyolcvanas évtizedtől gyorsan megszaporodó hajlított bútorüzemek erősebbek nála. A század elején azonban, amikor - 1904-ben - az alapítótól ifjabb Lingel Károly és Lingel János átveszik az üzemet, a vállalat gyorsan élretör. Vezető szerepe a két világháború között válik vitathatatlanná. Elsősorban művészi jelentőségről van szó (mennyiségileg a hajlított bútorgyárak nagyobb forgalmat bonyolítanak), ám ez a magyar bútorkultúrában játszott vezető szerepe máig tart, túlélte az üzemet. Ez az egyetlen gyár, amely az 1948-as típusbútor-kiállításon aktív közreműködő; Flach János személyében pedig éppen az a művész tervezi meg 1948 őszén (már az Építéstudományi Központ alkalmazottjaként) az első típusbútor-garnitúrát, aki a két háború közötti időszakban (1923 és 1938 között) a cég tervezőirodáján dolgozott, sőt hosszú időn át e tervezőiroda vezetője volt. Fontosak az előzmények: 1906-ban már európai értelemben is modern asztalgarnitúrát szabadalmaztattak; s jelentős a folytatás: a Lingel gyár lesz a Budapesti Bútorgyár, utóbb a BUBIV, a legjelentősebb magyar bútortröszt törzsgyára, amely a hatvanas években a Varia" szekrénysorral, a hetvenes években a Réka" és a Horizont" elemes családdal kapcsolódik az európai tervezési trendekhez. S noha a magyar bútoripar nem redukálható erre az egyetlen üzemre, sem belsőépítészetünk az itt foglalkoztatott tervezőkre, ez az üzem mindmáig érvényes válaszokat adott a típusbútor kihívására. Ha tehát disszertációnk csak ennek az egyetlen cégnek a történetével - művészettörténeti vonatkozásaival - gazdagítja a szellemi köztudatot, múltjának feltámasztásával már akkor is a magyar iparművészet történetének egy fontos eseménysora válik teljessé.

Az értekezés előzményei

Csaknem másfél évtizede foglalkozom a modern magyar iparművészettel, azon belül is elsősorban azokkal a tendenciákkal, amelyek a nagyiparhoz kötődnek.

Ennek az érdeklődésnek az első jelentősebb dokumentuma az a tanulmánykötet, amelyet *A „Művészi Ipar"-tól az „Ipari Művészet"-ig* címmel 1979-ben jelentettem meg, és amely a század magyar iparművészetének eszmei fejlődésmenetét próbálja tisztázni - vázlatosan és hézagosan ugyan, de az elvi következetesség igényével. Már ennek a részben kulcsfigurákra, részben

kulcskorszakokra összpontosító könyvnek az írásakor világos lett számomra, hogy a modern magyar iparművészetnek alighanem kulcságazata a belsőépítészet, minthogy az építészethez tapadva a legkövetkezetesebben volt kénytelen és képes szakítani a tizenkilencedik század végi illúzionizmussal, és valamennyi hagyományos iparművészeti ág közül a legkorábban tette magáévá a sorozatgyártás követelményeiből fakadó új szempontokat. Már e könyvben is többször felbukkan a típusbútor problémája és meggyőződésemmé vált, hogy előbb-utóbb történetének minden összefüggése feltárásra vár.

A témával való foglalkozásom vezetett arra is, hogy a század első felének legjelentősebb iparművészeti közírója - Nádai Pál - életművét alaposan megismerjem. Nádai nem efemer zsurnálkritikus volt, hanem mélyen gondolkodó és a napi élet eseményeit írásaiban követő esztéta, aki nagy volumenű életművében szinte a kor minden fontos eseményét értékelte. Számos könyvet, tucatnyi tanulmányt és sokszáz kisebb írást közölt, amelyek pontos jegyzékét az *Ars Hungaricá*ban (1979/2) adtam közre egy bevezető tanulmány kíséretében.

Franciaországi kutatás során foglalkoztam a szerialitás, normalizálás, tipizálás Le Corbusier-féle értelmezésével. Néhány bútorának közvetlen hatása Kozma Lajos életművében kimutatható; erről ugyancsak az *Ars Hungaricá*ban (1981/1) írtam. Ezt követően a Szépirodalmi Kiadótól kaptam lehetőséget arra, hogy a mai környezet- és tárgykultúra helyzetéről készítsek szociográfiát. (A könyv *Nem mindennapi tárgyaink* címmel 1985-ben jelent meg.) A dokumentációt a jelenről a közelmúltra is ki kellett terjeszteni; így vált szükségessé részben az Iparművészeti Tanács, benne a típusbútor ügyében is aktív Juhász László kiemelkedő tevékenységének, részben a népi iparművészet problematikájának tudományosan megalapozott értékelése. E munka során vetődtek fel a nagyipari tervezőtevékenység (a típustárgytervezés), illetve a népművészet mai szerepének és lehetőségének elméleti kérdései. Ugyancsak ekkor vált nyilvánvalóvá számomra, hogy a jelen és félmúlt folyamatai áthatolnak egymásba. Ez a felismerés vezetett arra, hogy most már levéltári kutatómunkával és nemzetközi tájékozódással tárjam fel a típusbútor történeti előzményeit. Az elmúlt években e célból folytatott kutatásaim majdani összegezésének módszertani kísérleteként írtam meg a jelen disszertáció egyik főszereplője, a Lingel gyár fejlődéstörténetét; tanulmányom a *Valóság* 1989/12. számában jelent meg.

Konklúzió

A típusbútor gondolatát a századforduló szociális érzékenységű és a modern iparban nagy lehetőséget látó művészete vetette fel. Megvalósítása mind politikailag, mind technikailag számos akadályba ütközött, de az eszme győzedelmeskedett és az olcsó, szép és praktikus szériabútor minden fejlett országban társadalmi közkincs lett. A progresszív építészek és iparművészek nálunk is hamar felismerték a jelentőségét, pályázatokon, kiállításokon és tanulmányokban szorgalmazták megvalósítását, több gyár és üzem pedig a két háború között részleteiben is kimunkálta formai, szemléleti és technológiai sajátosságait (elemrendszer, variálhatóság, összeépíthetőség, normalizálás stb.). Az ötvenes évek típusbútor gyanánt egy zárt és masszív bútorcsaládot honosított meg, amelynek lényegileg semmi köze nem volt az eredetileg szorgalmazott variábilis és flexibilis rendszerhez. A hatvanas-hetvenes évtizedben, a konstruktivista esztétikával kapcsolatos ideológiai fenntartások megszűnésével Magyarországon is polgárjogot nyert az olcsó és esztétikus szériatermék gondolata. S bár az ilyen bútor nálunk változatlanul hiánycikk, a típusbútor ekkorra már integrálódott a század egyetemes iparművészetébe.

A Tudományos Minősítő Bizottság meghívja Önt

VADAS JÓZSEF

„A típusbútor Magyarországon"
című kandidátusi értekezésének
1992. február 12-én 14 órakor
az OMFB 218-as tanácstermében
(Budapest, V. ker. Martinelli tér 8. II. e.)
tartandó nyilvános vitájára.

Az értekezés opponensei:
Dr. Kubinszky Mihály, a műszaki tudomány doktora
Dr. Ernyey Gyula, a művészettörténet tudomány kandidátusa

Az értekezés megtekinthető az MTA Könyvtárában
(1051 Budapest, Arany János u. 1.).
A nyilvános vitában minden jelenlévő részt vehet
és írásban is észrevételt tehet.

TUDOMÁNYOS MINŐSÍTŐ BIZOTTSÁG

MEGHÍVÓ

John Tusa

Csakugyan halott?

Nietzsche halottnak nyilvánította; Marx fintorogva ópiumnak bélyegezte; Freud fiatalkori téveszmének tartotta. A tudósok igazolhatatlan fantazmagóriaként utasították el; a humanisták pedig mint megfutamodást az élettel való érett szembesülés elől. Ezekből a premisszákból kiindulva a vallás semmilyen vagy legfeljebb jelentéktelen szerepet játszhatna a huszadik század alkonyán.

Hiszen a túlvilágban való hitet felváltotta az e világi fejlődésbe vetett hit. A tudomány be tudta bizonyítani a hit által kínált válaszok elégtelenségét, és azt, hogy a hit nem mozgathatja meg a hegyeket, a hegyek pedig még a legújabb idők Mohamedjeihez sem mennek el. Somme lövészárkaiban, a náci haláltáborok gázkamráiban és még egy sor huszadik századi vérengzésnél a Gondviselés kétséget ébresztően hallgatott. Figyelemre méltó, hogy e vaskos vádak terhe alatt s a huszadik század tapasztalatai és fennsőbbséges bölcsessége előtt a vallások mégsem hajoltak meg, hogy aztán méltósággal térjenek nyughelyükre, a múzeumokba és a történelemkönyvekbe.

Ehelyett túlélték e századot, sőt kiállták a kritikusok támadásait, akik rosszkedvűen konstatálják, hogy a vallások változatlanul felkínálják alternatív magyarázataikat az emberi élet átfogó és hétköznapi problémáira. A múlt század végétől egészen a hatvanas évekig széles körben tartotta magát az a nézet, hogy a nagy világvallások ideje végképp leáldozik. Most, hogy a jóslat nem vált be, a vallások erős jelenlétét a század végén korunk egyik meglepő jelenségének tekinthetjük.

Tehát mi tartotta meg a vallásokat, a hitet, a rítusokat és a szokásokat? Részben az, hogy éppen a tudományos fejlődés, a racionalizmus és a materializmus méretett meg a saját állításai tükrében – és hiányosnak találtatott.

Ha a tudomány hozta reális közelségbe a Föld nukleáris fegyverek általi totális elpusztítását, akkor meglehet, épp a tudomány követőinek támadhatott szükségük a vallás éppen azon értékeire, amelyeket korábban lebecsültek.

Talán kapcsolódik ehhez a liberális katolikus teológus, Hans Kung kommentárja. „Friedrich Nietzsche teljesen helytállóan mondja, hogy amennyiben kinyilvánítjuk Isten halálát, akkor természetszerűen sodródunk a nihilizmus felé. Így uralkodott el hétköznapi életünkben a nihilizmus, különösen a fiatalok között, akik közül sokan nem tudják, mi a jó és a rossz közötti különbség. Vannak már gyermekgyilkos gyermekek is. Sokkal több gyerek vet önkezével véget életének, mint valaha. Ide vezet az, ha az oktatás nem ismerteti meg velük az etikai kérdéseket és nem mutatja meg nekik az élet értelmét."

Ezért sokan inkább választják az egyéni és társadalmi felelősségtudatról, a másokkal való törődésről, az önzetlenségről szóló tanítást, a nagy világvallásokat, mint a modern materializmus haszonelvű csodaszereit. Mind többen gondolják úgy, hogy a materializmus képtelen megadni világunk átfogó magyarázatát. Végül is, mint Hans Kung megállapítja: „A tudományos lelkesedés idővel alábbhagy a tudósokban, belátva, hogy a tudománynak is megvannak a korlátai, a kémiának is, a biológia sem tud mindent megmagyarázni."

Ebből persze még nem következik, hogy aki elfordul a tudománytól, az a

Képes tár

Vadas József

Sok mindenre panaszkodnak mostanában a képzőművészek. Mindenekelőtt az egzisztenciális nehézségekre. Kevés – sokak számára egyáltalán nincs – munka. Azelőtt a nagy állami ünnepeken rendszeresen avattak új köztéri szobrokat. Ma még a közmegegyezéssel felállítandó emlékművek elkészítéséhez – a pénz előteremtéséhez – is adakozásra van szükség. Akik szerencsésebb műfajokat művelnek, és többé-kevésbé rendszeresen dolgoznak, azok életét pedig elképesztő műterembérleti díjak, illetve közüzemi számlák keserítik.

Mások inkább a közélet – szakmai fórumok – pangását fájlalják. Az érdekképviselet elerőtlenedését, a szakma kiszolgáltatottságát azokkal szemben, akik művészet címszó alatt kultúrához és kézműiparhoz egyaránt méltatlanul gyönge minőségű árutermelést folytatnak. S talán hébe-hóba még az is szóba kerül, hogy a sajtó magukra hagyta őket a problémáikkal. Nagy mozgósítóerejük, ne áltassuk magunkat, az írástudóknak korábban sem volt; díjakról, tisztségekről és állásokról az átkosban sem feltétlenül szakmai grémiumokban és szakmai teljesítmény alapján döntöttek. Most azonban, hogy a különféle érdekcsoportokat kuratóriumok testesítik meg, a nyilvánosságnak – s főként a független kritikai szónak – nincs közvetlen befolyása a hatalmi szférára.

Egyvalamire azonban nem lehet panasz. Szabad a tér. Aki kiállítani akar, az valósággal válogathat az ajánlatok közül. A korábbinál legalábbis összehasonlíthatatlanul nagyobbak a lehetőségek. A Műcsarnok és a hozzá hasonló kiállítóhelyek is megpályázhatók, noha ezek a kortárs művészeti múzeumként funkcionáló intézmények elsősorban maguk kezdeményeznek, és csak másodsorban választanak a jelentkezők közül. Semmi baj. Mellettük egyre több a kisebb-nagyobb galéria, amelyekkel immár nemcsak a művészek számolhatnak, hanem az érdeklődő publikumnak is érdemes rájuk odafigyelni változatos-nívós programjuk okán. A magyar képzőművészeti élet elevenebb, mint amilyennek a sajtóból érzékeljük. Még a napilapok terjedelméből is jobbára csak a központi rendezvényekre futja, holott ennél jóval gazdagabb a kínálat.

Tudom persze, hogy akad olyan galéria, amelyik a mai gazdasági helyzetben szüneteltetni kénytelen tevékenységét. Mások szerényebb körülmények közé vonultak vissza. De – csodával határos módon – mintha mégsem a defenzíva volna jellemző. Az immár évek óta stabil Dovin vagy az ugyancsak jó nevű Pandora meg a Stúdió 1900 mellett érdemes odafigyelni például a Vízivárosi Galériára vagy a belvárosban nemrég nyílt Glória Art Stúdióra, a VAM Design és a Sziget Galériára. Alig múlik el hónap, hogy ne kapnék meghívót egy-egy új kiállítóhelyről. S akkor még nem említettem, hogy az első magángaléria, a rendszerváltás idején született Várfok, amely a legigényesebbek közé tartozik, nemrégiben megkétszerezte kiállítóterét. Más szóval ha tíz évvel ezelőtt a művészek arra panaszkodtak, hogy évekig kell várni új anyaguk bemutatására, ma fordított a helyzet. Galéria van bőven. S nézni- és látnivaló is akad bennük. Nem slusszpoénnak és nem önkritikának szánom, egyszerűen csak tény: inkább az újság és az újságban a kiállítási kritika kevés. Kullogunk a szaporodó események mögött.

Vadas József

Mű és kereskedelem

Tavalyi áttekintés

lehet vele, megértve, hogy a nyomorult, tes szkepszis termékenysége. ...

VADAS JÓZSEF

Kis egyetemes zűrzavar

Vadas József (szerk.): Az építészet nagy pillanatai

Íme egy könyv, amely az építészet nagy pillanatain keresztül a városépítészet hat évezredéről kíván átfogó képet nyújtani, méghozzá enciklopédikus igénnyel. Stílusok, irányok időrendjében. Ennek logikáját azonban meg-megszakítja a társadalmi háttér, egy-egy váratlan fordulat, találmány vagy szellemi mozgalom vázlatos felidézése, szakmai leírás, elmélkedés, egyéb, s kiegészítik szeszélyesen magyarázó képaláírások, építészeti szakszótárból kiemelt definíciók, életrajzok.

Az olvasó ide-oda ugrál a fejezetek között, itt egy mondat, ott egy kép köti le a figyelmét, és a bombasztikus képtelenségek mögött egyre a szerzőt keresi. Ki lehet az, akiből az építészet szemlélése folyamatosan katartikus élményt vált ki? Ki az, aki azt mondja, hogy Bernini (csak) azért lett építész, mert szobrai megalkotásánál figyelt a környezetre? Vagy a klasszikus görög művészet várai és erődítményei azért épültek dombra, mert izgalmas és drámai látványt nyújtanak. Ki nevezi a manierizmust egyazon oldalon egyszer stíluskorszaknak, mászszor rövid életű irányzatnak? Hogyan lehetséges a karoling reneszánszról, a romanikáról és gótikáról még mindig, mint a „sötétség korszakáról", a „tudatlanság, terror és barbarizmus századairól" beszélni? A középkori Európa par excellence építménye miért éppen a kölni dóm? Azért beszélhetünk firenzei reneszánszról, mert Firenze erre „minden más városnál jobban megfelelt"? Az „új építészet" Corbusier-i maximáját miért Gaudí barcelonai Sagrada Familia-templomára vonatkoztatják? Miért lehet Walter Gropiusra nézve adat az, hogy a Beatles felbomlása előtt egy évvel hal meg Bostonban? A modern építészet és a Bauhaus fejezetben Frank Lloyd Wrightnak miért az utolsó munkáját mutatják be (Guggenheim Múzeum, 1959), és miért itt tárgyalják az egy generációval fiatalabb Philip C. Johnson munkásságát? És a sor folytatható, mert minden oldal tartogat meglepetéseket, amiknél – okulásul – (nem) érdemes időzni. Ennyi személyesség, a képek válogatásában olykor megnyilvánuló igényesség láttán, mégis jó lenne tudni ki vagy kik állnak a meglehetős szabadossággal kezelt tudománytörténeti kategóriák, az irreleváns megállapítások, a történetileg is megmegbicsakló logika és az ihletett kinyilatkoztatások mögött. A könyv utolsó lapjára szorult impresszum csak a képek forrására vonatkozó adatokkal ajándékozza meg az érdeklődőt. A melléklet szerkesztője azt állítja, hogy szerző is van: Vickers Grahamnek hívják. Akkor kérdés: miért titkolták el a nevét? *(Helikon, 192 oldal, 5400 forint)*

AKNAI KATALIN



Terry Farrell posztmodern ujjgyakorlata: a TV-am stúdio Londonban

Vadas József (szerk.): Az építészet nagy pillanatai

...e egy könyv, amely az építészet nagy pillanatain keresztül a városépítészet hat évezredéről kíván átfogó képet nyújtani, méghozzá encik opédikus igénnyel. Stílusok, irányok időrendjében. Ennek logikáját azonban meg-megszakítja a társadalmi háttér, egy-egy váratlan fordulat, találmány vagy szellemi mozgalom vázlatos felidézése, szakmai leírás, elmélkedés, egyéb, s kiegészítik szeszélyesen magyarázó képaláírások, építészeti szakszótárból kiemelt definíciók, életrajzok.

Az olvasó ide-oda ugrál a fejezetek között, itt egy mondat, ott egy kép köti le a figyelmét, és a bombasztikus képtelenségek mögött egyre a szerzőt keresi. Ki lehet az, akiből az építészet szemléletét folyamatosan katartikus élményt vált ki? Ki az, aki azt mondja, hogy Bernini (csak) azért lett építész, mert szobrai megalkotásánál figyelt a környezetre? Vagy a klasszikus görög művészet várai és erődítményei azért épültek dombra, mert izgalmas és drámai látványt nyújtanak. Ki nevezi a manierizmust egyazon oldalon egyszer stíluskorszaknak, másszor rövid életű irányzatnak? Hogyan lehetséges a karoling reneszánszról, a romanikáról és gótikáról még mindig, mint a „sötétség korszakáról", a „tudatlanság, terror és barbarizmus századairól" beszélni? A középkori Európa par excellence építménye miért éppen a kölni dóm? Azért beszélhetünk firenzei reneszánszról, mert Firenze erre „minden más városnál jobban megfelelt"? Az „új építészet" Corbusier-i maximáját miért Gaudí barcelonai Sagrada Familia-templomára vonatkoztatják? Miért lehet Walter Gropiusra nézve adat az, hogy a Beatles felbomlása előtt egy évvel hal meg Bostonban? A modern építészet és a Bauhaus fejezetben Frank Lloyd Wrightnak miért az utolsó munkáját mutatják be (Guggenheim Múzeum, 1959), és miért itt tárgyalják az egy generációval fiatalabb Philip C. Johnson munkásságát? És a sor folytatható, mert minden oldal tartogat meglepetéseket, amiknél – okulásul – (nem) érdemes időzni. Ennyi személyesség, a képek válogatásában olykor megnyilvánuló igényesség láttán, mégis jó lenne tudni ki vagy kik állnak a meglehetős szabadossággal kezelt tudománytörténeti kategóriák, az irreleváns megállapítások, a történetileg is megbicsakló logika és az ihletett kinyilatkoztatások mögött. A könyv utolsó lapjára szorult impresszum csak a képek forrására vonatkozó adatokkal ajándékozza meg az érdeklődőt. A melléklet szerkesztője azt állítja, hogy szerző is van: Vickers Grahamnek hívják. Akkor kérdés: miért titkolták el a nevét? *(Helikon, 192 oldal, 5400 forint)*

AKNAI KATALIN

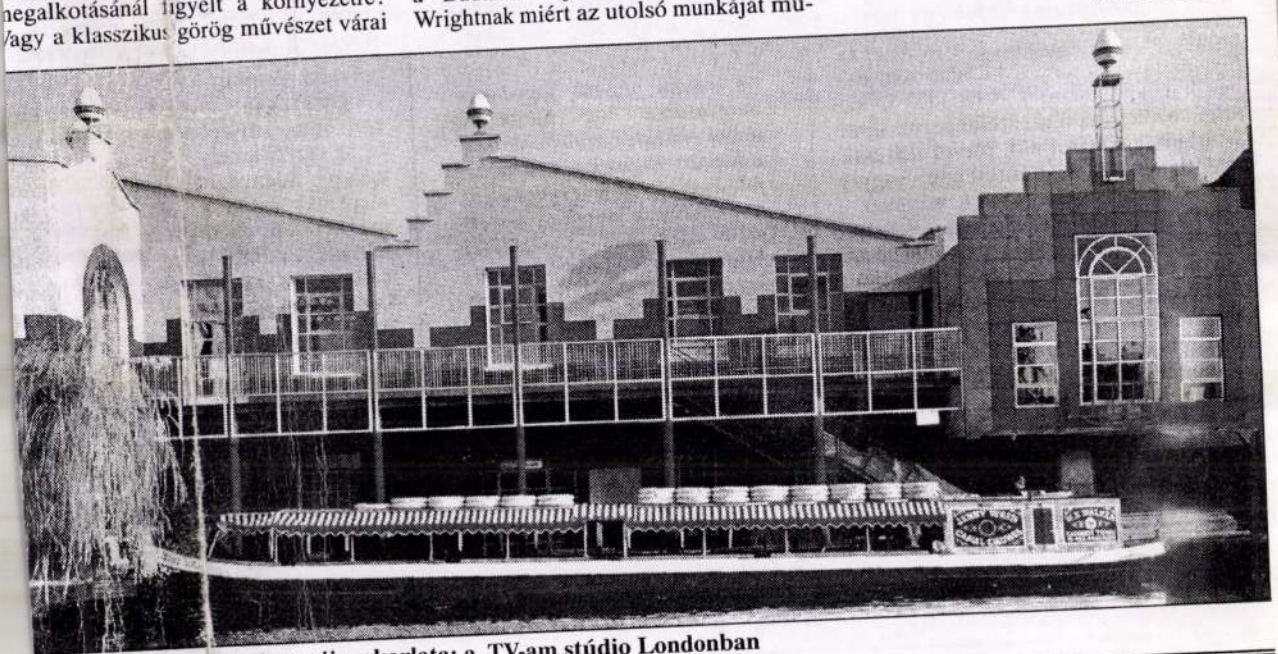

Terry Farrell posztmodern ujjgyakorlata: a TV-am stúdió Londonban

Ételek forradalmároknak

1979.VI.25.Kossuth 5.2o
Jó reggelt!

- Takács Margit könyvisemertetése következik.

- Egy kávéscsészének nincs társadalmi valóságot elemző világképe. Irja Vadas József kitünő uj könyvében. Az iparmüvészeti tárgy használati tárgy, mégis ma sokkal inkább, mint valaha óriási az igény, hogy a tágy a maga használati értékén tul szép is legyen. A müvészi ipartól az ipari müvészetig ez Vadas József könyvének cime. A cim két folyóiratra emlékeztet. 1885-ben alapitották az elsőt és 1976-ban szünt meg, pontosabban alakult át a második. A két évszám közé eső évtizedek tágyformáló müvészetét vizsgálja a szerző. Könyve azért közérdekü, mert munkánkban, otthonunkban, az utcán, a közlekedésben nap mint nap azok a dolgok vesznek körül bennünket, amelyekről itt szó van. Ezek a tárgyak észrevétlenül, bár, de hatnak ránk, alakitják izlésünket igényeinket. Bosszus is lehet egy tárgy miatt az ember, és ugyan ugy jókedvre is derülhet tőle. Ha egy közönséges vizespoharat képesek vagyunk csunyának látni, holott funkciójának tökéletesen megfelel, hiszen inni is lehet belőle, akkor már szükség van az iparmüvészetre. Vadas József jó áttekintést ad a

modern magyar iparmüvészet kezdeteiről. Első müvelői a középkori kézmüvesek utódainak tekintették magukat, s legfőbb ellenségüket a gépiparban látták. Szerintük a lélektelen gép a beláthatatlan teljesitményekre képes technika teszi tönkre a tárgyak szépségét. Ez a felfogás nem a gyáripart igyekezett a müvészet szolgálatába állitani, hanem a kézmüves munkát próbálta visszahelyezni eredeti jogaiba. Ami a 19.század végén már eleve képtelenség volt. Ipari müvészetünk fejlődésének történetében a korszakokat és a korszakváltásokat néhány meghatározó erejü alkotó egyéniség jelenti. És ebben a közösségi müvészetben sokkal inkább felfedezhető a mindenkori társadalmi valóság hatása, mint a többi müvészeti ág területén. Az iró a mult tapasztalataiból, a jelen eredményeiből és igyekezetéből valamint a jövő jól felmérhető lehetőségeiből alkot véleményt. Eszerint a nagyüzemi módszerekkel készülő tárgy merőkanál, iróasztal, satupad, autóbusz, vagy lámpa a maga használati értéke mellett esztétikai értékek hordozója is kell legyen. A mi társadalmunkban az az ismérv, hogy valami szép, ugyancsak része a tárgy használhatóságának. A müvészi ipartól az ipari müvészetig cimü Corvina kötetet 15o fénykép illusztrálja.

- Nehéz ez, de ez már a most hallható zeneszámnak a cime, amellyel elköszön a müsovezető szerkesztő Papp Endre munkatársa Gulyás László nevében. 8 órakor Török Annamária még felolvassa a hireket, amelyeket ma reggel Bedő Iván állitott össze és azzal véget ér jó reggelt müsorunk.

Vadas Ernő

Vadas Ernő (1899–1962): fényképész.
A 30-as években igen népszerűek voltak idillikus jellegű fotói. 1945 után témaköre megváltozott; újjáépülő ipari létesítményeket, munkajeleneteket fényképezett.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. 1977. Corvina

Common opinion has always been split when talking about Ernő Vadas. It was the same either while he was alive or now, 40 years after his death. Some people made God of him; others think he was only creating trash. Everybody has the right to express his point of view, but it is a fact that Ernő Vadas' life-work is an important base of Hungarian photography. One can heve good or bad opinion about his works, bot not knowing them is unacceptable, because his photos were published in magazines like *Coronet, Vanity Fair, London News, Liliput, L'Illustration, National Geographic* and in most of Hungarian illustrated newspapers. For a longer period of time after his death one of MTI Photo's showroom at a frequented place was used to be called after him. Nowadays only elder people can remember this. I think if he had lived in different time and place, he could have enjoyed a much higher reputation with his talent and his addicted love to photography. Maybe it is not too late.

KÁROLY KINCSES

Vadas Ernő személye mindig megosztotta a közvéleményt, életében is, s most 40 évvel halálát követően is. Vannak, akik istenítették, vannak, akik giccsgyárosnak nevezték. Mondjon ki-ki amit akar, egy biztos: Vadas Ernő életműve a magyar fotográfia egyik tartópillére, lehet róla jót, rosszat mondani, de nem ismerni, azt azért már mégse! Mert fontos fotók jelentek meg tőle a *Coronet*ben, a *Vanity Fair*ben, a *London News*-ban, a *Liliput*ban, a *L'Illustration*ban, a *National Geographic Magazine*-ban – és a legtöbb magyar illusztrált lapban. Volt egy hosszabb időszak a halálát követően, amikor az MTI Fotó egy frekventált helyen lévő kiállítótermét róla nevezték el. Ma már csak az idősebbek emlékeznek erre. Szerintem, ha nem itt és nem ekkor él, tehetségével, akarásával, a fotó szenvedélyes szeretetével a meglévőnél nagyságrendekkel nagyobb ismertségre tehetett volna szert. Még mindig nincs túl késő.

KINCSES KÁROLY

MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM
H-6000 Kecskemét, Katona J. tér 12. POB 446
Tel: 36(76) 483 221, fax: 36(76)508 259
email: fotomuz@visio.c3.hu
http://www.fotomuzeum.hu
http://www.fotoklikk.hu
A kiállítás megtekinthető 2004. március 28-ig
hétfő és kedd kivételével naponta 10–16 óráig.

magyar fotográfiai múzeum
hungarian museum of photography

HUNGARIAN MUSEUM OF PHOTOGRAPHY
H–6000 Kecskemét, Katona. J. tér 12. POB 446
Phone: 36(76) 483 221, Fax: 36(76)508 259
email: fotomuz@visio.c3.hu
www.fotomuzeum.hu
www.fotoklikk.hu
The exhibition can be seen until 28th March, 2004
10 a.m.–4 p.m. daily except Mondays and Tuesdays.



Vadas Ernő: Aratás (1937)

A **MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM**
meghívja Önt



Vadas Ernő (1899–1962)
életműkiállításának megnyitójára
2004. február 13-án
pénteken délután 5 órára
a Magyar Fotográfiai Múzeumba.

The **HUNGARIAN MUSEUM OF PHOTOGRAPHY**
invite you to the exhibition of
Ernő Vadas (1899–1962) life-work exhibition
on 13th of February, 2004 at 5 p.m.
in the Hungarian Museum of Photography.

A Zádor Anna Alapítvány

MEGHÍVJA ÖNT

ezévi díjkiosztó ülésére

1999 április 16-án pénteken 16 órára

a Szépművészeti Múzeum Könyvtárába.

(VI. Szondi utca 77.)

A kuratórium rövid jelentését, az ezévi díj átadását az előző évi díjas Vadas Ferenc: A Keleti pályaudvar főhomlokzata c. előadása követi.

Vadas Ferenc

Vadas Ferenc, író
Csomor Tibor: folyóiratszemle.

VADAS FERENC: **A Klauzál téri csarnok.** *(Magyar Építőművészet, 1987. 6. sz. 20-22. l.).* A múlt század végén kiépült budapesti vásárcsarnokrendszer III. számot viselő csarnoka egy lebontott színház helyén épült a hajdani István téren. A csarnoképítészet jelentős, értékes, sok egyedi megoldást is tartalmazó alkotása. Az épületet 1893-ban a fővárosi mérnöki hivatal tervezte, ünnepélyes megnyitása 1897. február 15-én volt. A cikk összefoglalja építésének előtörténetét, a helykiválasztás, tervezés, alaprajz készítés problémáit, folyamatát, majd építészeti ismertetést és műszaki-esztétikai értékelést ad.

Budapest, folyóirat, 1988., 8., 47-old.

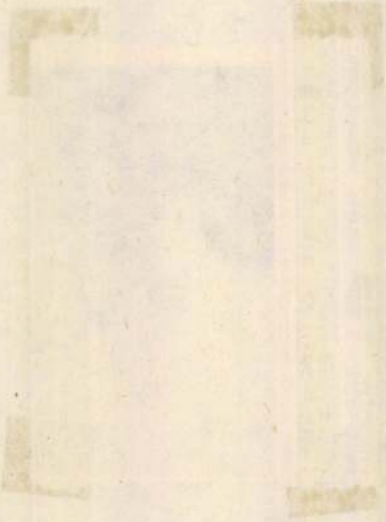

Magyar Hirlap
1995. DECEMBER 8., PÉNTEK

A festői fotográfia mestere Vadas Ernő

A hazai fotótörténet talán legsikeresebb alkotója volt Vadas Ernő. Művész és riporter, pedagógus és szerkesztő. A két háború között, majd a '40-es, '50-es években egyike azoknak, akikhez igazodott a magyar fotóművészet. A budapesti Nagymező utcában, a Mai Manó Galériában a nagyközönség által már régen látott képeiből rendeztek kiállítást.

Minden idők egyik legsikeresebb magyar fotója Vadas Ernő Libák című alkotása. A sok tévelygés után magára talált fotóművészetnek, a két háború között Magyarországon kialakult sajátos művészi irányzatnak az egyik legnagyszerűbb reprezentánsa, amelyet a szakirodalom „magyaros stílus" néven tart számon. Tőry Klára írta Vadasról, hogy e stílus eredményeinek összefoglalója, betetőzője volt. Tükörfényes felületű brómezüst papíron, lendületesen, jól komponált képek, merész fény-árnyék játékok megörökítése. Így foglalja össze a Vadas-stílus lényegét Kincses Károly, a Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatója, a kiállítás rendezője. A jellemzés egyébként a „magyaros" mesterek mindegyikére érvényes lehetne: Dulovits Jenőre, Csörgeő Tiborra, Németh Józsefre, Balogh Rudolfra, Szőllősy Kálmánra, Vydarény Iványra, Zajky Zoltánra.

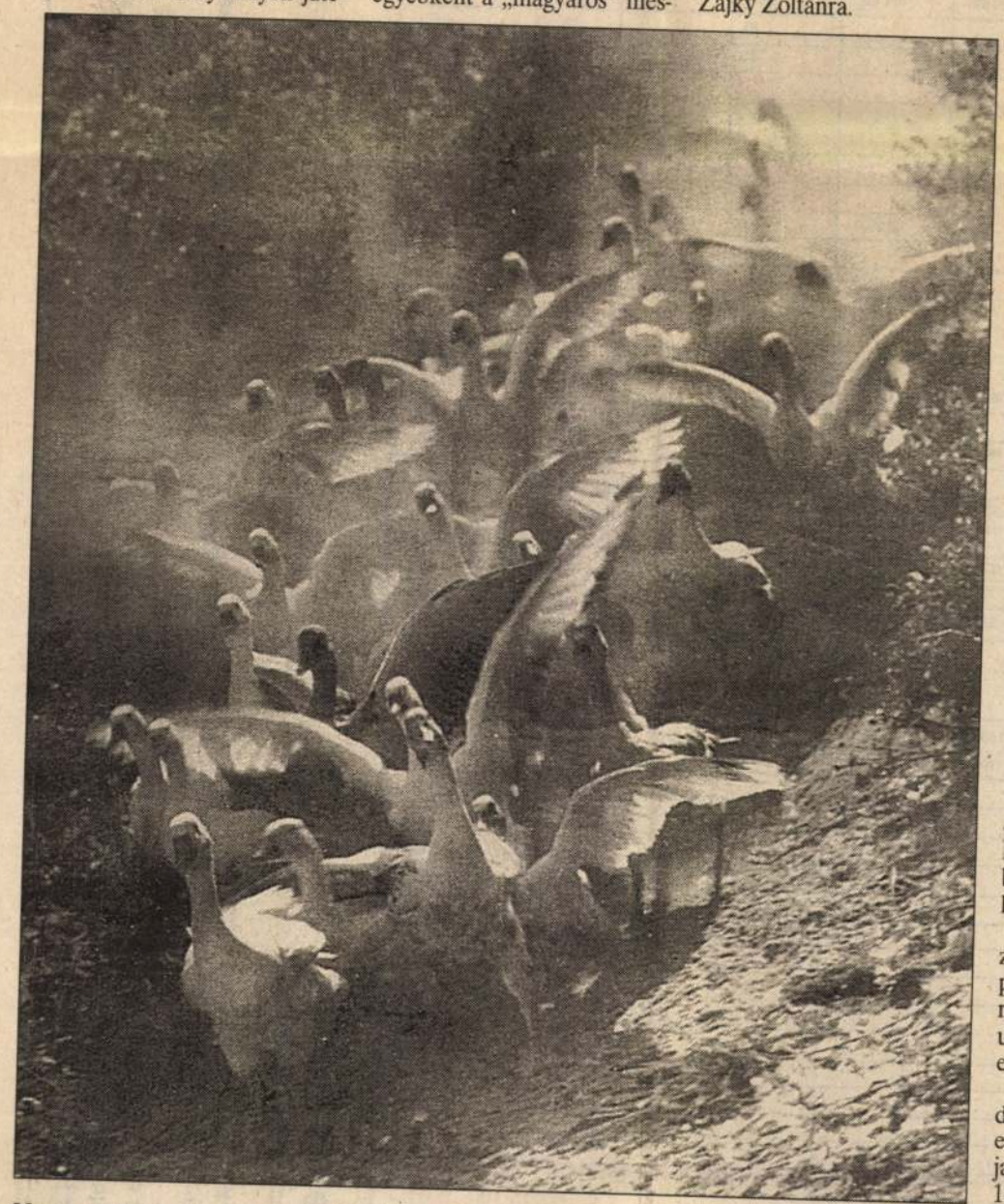

Nemzetközi díjak tucatjai a Libákért

Ennek az itthon és külf dön egyaránt roppant néps rű, sikeres, de különösen 19 után élesen bírált irányzatn fő ideológusa és vitathatatl alkotói tekintélye, Vadas Er tanára, Balogh Rudolf 19 ben így látta a fotóművés helyzetét: „A ma művészi tográfiájának lehetősége: festőiességtől mentes tiszta tó, mely lerázott magáról mi den utánzó megnyilatkozá és mint új művészet, teljes elszakadva a régi fotográfiát itt áll előttünk, mint a fényj ték monokróm ábrázolója. szabadon és fotográfikusa és realisztikusan játszik fénnyel, hogy visszaadja anna minden varázslatos szépsége úgy, ahogy azt más művészetel kifejezni nem lehet."

Vadas sikereiben is ennek a szuverén művészi értéknek szólt az elismerés. A 67 aranyérem különféle nemzetközi kiállításokon, a Camera folyóirat nagyon tekintélyes első díja, a Royal Photographic Society Emerson-plakettje, s az American Photographic Yearbook besorolása 1938-ban: Vadas Ernő 13 424 fotóművész között került az ötödik helyre.

1936-os művészifénykép-kiállítása itthoni elismerésének egyik állomása volt. 1945 után a munkaszolgálatból, a mauthauseni és gunskircheni lágerekből hazatérve a Magyar Fotó Állami Vállalatnál, majd jogutódjánál, az MTI-nél dolgozott Vadas Ernő. Számos hazai és nemzetközi funkciót vállalt, a fotósélet egyik legaktívabb tagja lett. Írt, szerkesztett, tanított 73 éves korában, 1962-ben bekövetkezett haláláig.

Művészete a gyorsan változó divatok és felszínes aktuálpolitikai bírálatok ellenére máig eleven hatást gyakorol utódaira itthon és külföldön egyaránt.

Mai Manó Fotógaléria, Budapest, Nagymező utca 20. félemelet. Megtekinthető 1996. január 10-ig, hétfőtől péntekig 14–18 óra között.

• Szarka Klára

adatok E Ft-ban

IBUSZ International Service Kft.		IBUSZ Portfólió Szolgáltató Részvénytársaság		IBUSZ Invest Kft.		KGT Befektetési és Fejlesztési Rt.	
Előző év	Tárgy év	Előző év	Tárgy év	Előző év	Tárgy év	Előző év	Tárgy év
945	144			627	34	90 882	402 713
				22			25
				22			25
945	144			105	34	9 658	72 592
						6 709	64 578
				38		578	6 047
945	144			67	34	1 856	1 967
						515	
				500		81 224	330 096
						80 959	329 869
				500			
						265	227
503	34 258	1 000 000	1 011 159	3 838	5 170	1 034 728	318 603
				83		105 859	20 633
				83		32	34
						105 800	12 257
						27	7 903
							439
1	22 669	5 000	234 870	2 640	3 682	880 159	278 758
	3 096			2 640		51 199	12 771
			4 800			10 920	
		5 000	5 000				
1	19 573		225 070		3 682	818 040	265 987
		695 000	755 150				
						28 880	15 741
		695 000	755 150			2 000	2 080
						26 880	13 661
502	11 589	300 000	21 139	1 115	1 488	19 830	3 471
	276		182	93	14	52	3 384
502	11 313	300 000	20 957	1 022	1 474	19 778	87
	614			290	23	9 299	12 370
1 448	35 016	1 000 000	1 011 159	4 755	5 227	1 134 909	733 686
1 177	–6 419	1 000 000	996 159	2 787	–7 131	569 194	274 421
1 500	1 500	1 000 000	1 000 000	2 700	2 700	111 000	111 000
				331	268	529 545	164 431
	–323						–71 351
–323	–7 596		–3 841	–244	–10 099	–71 351	70 341
	152					39 582	17 196
	152					39 582	9 860
							7 336
271	36 109		15 000	1 027	12 358	501 161	421 121
				72	67		
				72	67		
271	36 109		15 000	955	12 291	501 161	421 121
	41						
262	1 370						

edves Olvasónk!

es beszámolója közzétételét.

obit a NOVORG a hirdetővel elintézi
r Hírlap, Bank és Tőzsde, MTV Teletext) csak 130 000 Ft + áfa, mely összeg az egyedi meghirdetés töredéke (megtakarítása még az utóbbi esetben is több mint 200 000 Ft!)

dált mérleget készít, vagy anyavállalata konszolidált mérlegében szerepel, ha értékpapír-kibocsátó, vagy takarékszövetkezet.
gközzétételben a Magyar Hírlap a NOVORG-gal együttműködve az országban a célnak megfelelő legkedvezőbb ajánlatot nyújtja Önnek! A közzétételben profik vagyunk!

lagyar Hírlap, NOVORG



Csíkszentmihályi Róbert: *Bolognai képárusok – Opus Mirabile 2004*

Az előlapon:
Csíkszentmihályi Róbert: *A celli Mária – Opus Mirabile 2004*

MEGHÍVÓ



DÍJÁTADÁSRA

MEGHÍVÓ

A Magyar Tudományos Akadémia
Művészettörténeti Bizottsága

2005. május 17-én, kedden 15 órakor

az MTA Székházában (Bp. V. Roosevelt tér 9.),
a III. emeleti Akadémiai Képtárban
adja át az

"OPUS MIRABILE 2004"

művészettörténeti díjait.

A Művészettörténeti Bizottság a díjat tizenegy évvel ezelőtt alapította, s évente adja ki az előző év művészettörténeti munkáiból titkos szavazással kiválasztott munkákért.
A díj egy-egy, erre az alkalomra készített plakett, Csíkszentmihályi Róbert szobrászművész munkája.

A 2004. évi OPUS MIRABILE díjat

a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma
"MARIAZELL ÉS MAGYARORSZÁG.
Egy zarándokhely emlékezete"
című kiállítása
(rendezők: Farbaky Péter és Serfőző Szabolcs)

és

VADAS FERENC: Marburg, Kassa és Bécs között

című tanulmánya (megjelent a "Maradandóság és változás. Művészettörténeti konferencia, Ráckeve, 2000" című tanulmánykötetben az MTA Művészettörténeti Kutatóintézet és a Képző-és Iparművészeti Lektorátus kiadásában 2004-ben) kapja.

Őket – s mellettük a legtöbb szavazatot kapott kollégákat – köszöntjük az ünnepélyes díjátadáson, amelyre a Művészettörténeti Bizottság nevében szeretettel invitálom.

Galavics Géza
az MTA Művészettörténeti Bizottság
elnöke

VÁROS-KÉP

Mi és ő

Hat neve volt, mégsem emlékeznek egyre sem. Szegény Vadas Jolán. Bár ha jobban meggondolom, neki már ugyan mindegy, inkább Mi, tudatlanok vagyunk a szegények. Akkor hát szegény Mi, akik azt hisszük, mindent Mi találunk ki mérhetetlen elbizakodottságunkban, s elfelejtjük öregapánk intelmeit: csak jól megépített alapra húzható fel, fiam, az időkkel, elemekkel is dacoló ház. Nem nagyon divatos mostanság erre emlékezni, emlékeztetni a fotótörténet ürügyén sem, hiszen épül itt Duna menti töltésterületre nemzetnek színháza, üszkös romokra sportpalota, más földjére autópálya, mindegy, mi van alatta, csak Mi építsük.

Ezek vagyunk Mi. És ő kicsoda?

Természetesen fényképész, hogy jönnék én ahhoz, hogy másról írjak? Korai képeit Steimetz Jolán, majd Salgó Jolán néven szignálta. Nevezték Salgó Sándornénak is. Amikor férjhez ment Vadas Jenőhöz, aki a legendás HAFA (Hatschek és Farkas) fotókereskedelmi üzlethálózat cégvezetője volt, annak bankügyleteit felügyelte, felvette az ő nevét. Hivatalosan ekkortól Vadas Jenőnének szólították, de alkotásait Vadas Jolánként jegyezte haláláig. Az Andrássy úti HAFA-boltban volt eladó 1927-től. Tizenhét évesen kezdte, tizenhét esztendőn keresztül dolgozott ugyanazon pult mögött. Aztán jöttek ők, a bolt bezárt, a tulajdonost megölték. „1945-ben két régi kollégámmal átvettük és újra megnyitottuk a HAFA céget. Az üzletet az örökösöktől vettük bérbe, és a saját iparigazolványunkkal vezettük egészen 1949 márciusig amikor is a céget államosították, és vállalatvezetőt rendeltek ki. Én továbbra is a cég alkalmazásában maradtam 1949. június másodikáig, amikor kölcsönös megegyezéssel kiléptem."



Vadas Jolán: Az Erzsébet híd Budáról (1940 körül)

A MAGYAR FOTOGRÁFIAI MÚZEUM TULAJDONA

Aztán a Fényképész Kisipari Termelő Szövetkezet egyik vezetője lett. Partecédulája szerint: „a nemzetközi hírű fotóművész életpályája során a portrétól a reklámig gyakorolta a fényképezés műfajait; lelkes odaadással, fáradhatatlan szorgalommal nevelte a fiatal fotós nemzedéket". Igazolom, így volt. Őrzöm a Székely Aladár Szocialista Brigád naplóit az 1970-es évekből, mindenhol őt dicsérik. Tucatnyi kiállításon szerzett oklevelet, érmet, elnyerte 1957-ben a Nemzetközi Fotóművészeti Szövetség tagságát bizonyító EFIAP címet, és ha annál a másfél száznál több képe lenne ismert, mint amit őriz a Magyar Fotográfiai Múzeum, talán okafogyottá lehetne az első két mondatom.

Sokat szenvedett, mire 68 évesen, ezelőtt huszonhárom évvel, végleg elköszönhetett. Én még ismertem. Most már Mi is.

Kincses Károly

GOLYÓ-SZÓRÓ

Doktor Schuchs titka

A nővér intett, bemehetek. Doktor Schuchs, az unokabátyám cefetül nézett ki: javában haldoklott. Intett, hogy lépjek közelebb, mart mondani akar valamit. Rád bízok egy titkot – montta rekedten. A legnagyobb titkot, ami csak létezik. Füleltem nagyon.



– 1991-ben egy bizonyos Czukor Henrik, okl. belsőépítész megrendelést kapott egy titokzatos személytől, hogy tervezze meg a földkerekség legszebb biliárdtermét – kezdte a haldokló. – Pénz nem számított, így Czukor Henrik bejárta a kontinenst, hogy ihletet merítsen. Egy év múlva készült el; remekművet alkotott, amelyhez foghatót ember nem látott azelőtt. A bibi csak az, hogy azután se nagyon, mert a megbízó meggyilkoltatta Czukort, majd a termet a város egy általa ismeretlen pontján, egy mélységes mély pincében építtette meg. De én láttam, és elmondom, hol. Egy másik, rendkívül lehangoló biliárdszalon alá rejtette, amelynek most elárulom a nevét. Intett, hogy hajoljak még közelebb. Még közelebb hajoltam, ám ekkor doktor Schuchs sajnálatos módon meghalt. Azóta járom a város biliárdtermeit, és kitartóan kopogtatom a padlót.

A múlt héten végül elhajtattam a Vámház körúton elterülő Black Pool nevű helyre, hátha ez alatt lesz. A leírás legalábbis illett rá. Hatalmas, sötétített üvegek mögött rendezték be, ami eleve arra utalt, hogy gazdái némileg szégyellik. Beljebb hatolva megértettem őket. Őszszességében megállapítottam, hogy a szalon eredetileg kegyeleti szolgáltató irodának épülhetett, de menet közben történt valami váratlan. A helyiségcsoportban szinte kizárólag fekete és fehér színeket lehetett megfigyelni, továbbá ezek árnyalatait. A feszes hangulatot néhány piros bádoghamutartóval gondolták oldani, valamint pár bokorszerű műnövénynyel, amelyek a fűtéscsőből szökkentek szárba. A falat fekete-fehér fényképek díszítették, rajtuk csodaszép fiatalok szerették magukat, miközben a sarokból kamera kémlelte a publikumot, nehogy zöld, sárga vagy kék csíkokat rajzoljon valahová stikában. Hátborzongató volt.

Az első terem közepén bárpult állt, naná, hogy hófehér műtéglából, mögötte fiatalaszszony küszködött valamivel, amit úgy hívnak, hogy gyors kiszolgálás. Mögötte felirat volt látható: egy óra nappal 540, este 660 forint. Jobbra és balra két-két biliárdasztalt helyeztek el oly módon, hogy az egymás felé eső oldaluk között ne nagyon legyen hely.

A dákó végével megkopogtattam a padlószőnyeget, de semmi nem utalt komolyabb üregre. Átsompolyogtam a hátsó terembe, ahol dartsgépeket fedeztem fel. Hátha majd itt, gondoltam, de megint semmi. A teremből egy folyosó nyílt igen takaros férfivécével. Benyitottam a fülkébe. Próbaképpen ugrálni kezdtem a metlachin, hátha. És akkor megnyílt alattam a föld. Elájultam.

Amikor magamhoz tértem, ott volt előttem: a földkerekség legszebb biliárdterme, faragott oszlopokkal, címeres kőrisfa-lambériával, tonnás márvánnyal szerelt asztalokkal, perzsaszőnyegekkel.

Nem tudom, hogy jutottam ki, a lényeg, hogy most ágyon fekszem, és haldoklom. Itt áll az ajtóban az unokaöcsém. Nem egy észlény, de momentán nincs más.

Pesti Pál

FORRÁSLIGET LAKÓPARK CSILLAGHEGYEN

FORRÁSLIGET LAKÓPARK



LEGYEN A SZOMSZÉDOM!

A nyugalmat és biztonságot árasztó családias, zöldövezeti környezetben új otthonokat kínálunk kertvárosias társasházainkban és sorházainkban.

Beköltözés 2001. nyarától folyamatosan.

- praktikus beosztású társasházi lakások teremgarázsokkal
- kétszintes sorházak önálló kerthasználattal
- 24 órás saját biztonsági szolgálat, lakóparki szolgáltatások
- igény szerinti belső kialakítások
- saját fitness centrum
- strandfürdő, lovaglás a közelben
- jó közlekedés

Kizárólagos értékesítő: Szépvölgyi 70 Kft.
Értékesítési iroda: 1038 Budapest, Pusztakúti út 2.
Telefon: 453 28 10, 453 28 11; Fax: 453 28 11

Nyitvatartás: Hétfőtől - péntekig: 9-18[30]
Szombat, vasárnap: 10-14[30]

AZ ELSŐ ÜTEMBEN A LAKÁSOK MÉG TAVALYI ÁRON MEGVÁSÁROLHATÓK.*
50% MÁR ELKELT!
*A készlet erejéig érvényes.

www.forrasliget.hu

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154–170. Tel.: 425-8111) SZÁMKIVETETT (am.)* 2, h5, f8, éjjel n11, 10–11-én de. h12 is. SZÍVÓRVÉNY am.)* Premier előtt! 14-én 8. **Apádra ütök** (mb. am.)* 8–13-ig n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 14-én n2, f4, h6, n9, éjjel n11, 10–11-én de. 11 is. **Tigris színre lép** (mb. am. rajzfilm) 2, 10–11-én de. f12 is. **Hanna sebezhetetlen** (am.)** 8–11-ig és 13-án este n8, f10, 9–10-én éjjel h12 is. **Sakáltanya** (am.)* f1, h3, 10–11-én de. n11 is. **Dr. T. és a nők** (am.)* f6, 8, éjjel f11.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 476-2000) SZÁMKIVETETT (am.)* f4, n7, 9, 9–10-én éjjel h12 is, 10–11-én de. 10, h1 is. **Apádra ütök** (mb. am.)* h4, 6, éjjel 13-án f9. **Az anyósom** (fr.)* 14-én 4. **Kundun** (am.) 14-én 6. **Gladiátor** (am.)** 14-én n9.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15–17. Tel.: 269-0904) **Törökfürdő** (olasz, F. Özpetek)** 8-án 5, 7, 9–11-ig 7. **Legényanya** (Garas D.) 9-én 5. **Macska-jaj** (jug.)* 10-én 5. **Eleven hús** (P. Almodóvar)** 11-én 5. **Solaris I–II.** (A. Tarkovszkij) 12-én 5. **Oblomov néhány napja** (Ny. Mihalkov) 13-án f6. **Goldmine** (angol)** 9-én n5. **Szájból szájba** (sp.)** 10-én n5. **Születésnap** (T. Vinterberg)** 11-én n5. **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.)* 12-én 4. **Anyád!... a szúnyogok** (Jancsó M.)* 13-án h4. **Élet, amiről az angyalok álmodnak** (fr., E. Zonka) 8-án éjjel 10. **Felícia utazása** (angol–kanadai, A. Egoyan)** 9-én éjjel 10. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** h9. **Eleven hús** (P. Formán) [illegible] 13-án f7. **8 és 1/2 nő** (angol–belga–holland–német, P. Greenaway)*** 8-án f9. **Véresen egyszerű** (am.)*** 9-én este f10, 12-én f9. **Lány a hídon** (ff. fr.)** 10-én f9. **Hüvelyk Matyi titkos kalandjai** (mb. angol animációs) 11-én f9. **New Rose Hotel** (am.)** 14-én f9. „Kedd fél kilenc" BBS történeti sorozat: **Nap mint nap** (Sipos I.) 13-án f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **A vágy forradalma** (fr.)*** 3, 5, 7, 9. **Gladiátor** (am.)** 10–11-én f1.

FILMEK TOPLISTÁJA

Leánykérés pancser módra

Úgy látszik, az emberek legszívesebben nevetni járnak moziba: az *Apádra ütök* üstökösként robbant be a toplista első helyére. Az év első nagy sikerével van dolgunk, a héten a fővárosi mozilátogatóknak több mint az egyharmada, majdnem hetvenezer ember váltott jegyet a kacagtató családi vígjátékra.

Az alkotók a biztos sikerre utaztak, a főszerepeket igazi sztárokra osztották, a *Keresd a Nőt!-tel* befutott Ben Stiller-re és a veterán színészóriásra, Robert De Niróra. A kissé esetlen ápoló, Greg Focker (Stiller) elhatározza, élete további részét szerelmével, Pammel éli le. A leánykérés azonban nem olyan egyszerű, Gregnek meg kell felelnie az örömapának is. Szegény srác teljes izgalomban van, mikor a barátnője húgának az esküvője alkalmából végre találkozhat Jackkel, a papával (De Niro). Nem is sejti, milyen szabályoknak és elvárásoknak kell megfelelnie a szülői házban. Folyamatosan ébernek kell lennie, hiszen Jack – aki korábban a CIA-nak dolgozott – nem piskóta: halálosan féltékeny, ellenmondást nem tűrő ultrakonzervatív figura, aki a lányát annyira szereti, hogy legszívesebben soha nem is adná férjhez. Greg nagyon szeretne bizonyítani, de leginkább csak azt sikerül neki megmutatnia, hogy mekkora pancser. A filmből elleshetjük, hogyan lehet totális hülyét csinálni magunkból ott, ahol az ember legkevésbé szeretné. Vagy pedig hogy szisztematikus terrorizálással milyen szuper módon lehet manipulálni az embereket (egy ideig). Egy hollywoodi produkció esetében természetesen a happy end nem maradhat el, azt hiszem, nem nagy bűn, ha elárulom, végül győz a szerelem mindenek felett...

Egy helyezéssel csúszott lejjebb a múlt heti éllovas, a *Jég és Föld között* című izom- és dinamitszagú akció mozi. A korábban a *Menekülés Absolomból* és a *Holnap markában* című James Bond-filmmel büszkélkedő Martin Campbell rendező legújabb munkája szigorúan csak a műfaj rajongóinak ajánlott.

Az első öt között van két fiatal tehetség alkotása: a brit Guy Rithchie gengsztersztorija, a *Blöff*, és az indiai nemzetiségű rendező, M. Night Shayamalan *A sebezhetetlen* című filmje. Mindkét alkotó második munkája kísértetiesen hasonlít a bemutatkozó filmhez.

Az egyetlen magyar film a toplistán a remake–mester Kabay Barna decemberben bemutatott alkotása, a *Meseautó*. A hazai jólét és szegénység kontrasztját kiélező mese sikeresnek bizonyul: a premier óta már százhúszezren voltak rá kíváncsiak. Az itthon megtalálható márkás autókat és színészeket felvonultató alkotás a nyolcezres heti nézőszámával még mindig a kedvelt filmek közé tartozik. A lista egyetlen művészfilmje, a *Táncos a sötétben* meglepetésre megőrizte múlt heti tizedik helyét, így lassan már akkora nézettséggel büszkélkedhet, mint egy közepesen népszerű kommersz produkció.

Csákvári Géza

A JANUÁR 25–31. KÖZÖTTI HÉT TÁJÉKOZTATÓ ADATAI

	A film címe (forgalmazó)	Heti jegybevétel (ezer Ft)	Heti nézőszám	Hány hete játsszák?	Össz-nézőszám	Az összes bevétel (ezer Ft)
1.	(új) **Apádra ütök** *(UIP)*	46 248	64 477	1	67 549	48 645
2.	(1.) **Jég és föld között** *(InterCom)*	15 530	21 378	2	55 967	40 590
3.	(2.) **Blöff** *(InterCom)*	12 727	19 019	3	87 261	59 672
4.	(3.) **Segítség, apa lettem!** *(Kinowelt)*	7 823	10 961	3	61 054	44 008
5.	(4.) **A sebezhetetlen** *(InterCom)*	6 332	8 659	4	116 727	85 076
6.	(6.) **Meseautó** *(Cinemastar)*	5 409	7 941	7	119 595	80 915
7.	(5.) **Ősz New Yorkban** *(InterCom)*	5 220	7 732	3	34 566	23 520
8.	(7.) **Sátánl játszma** *(Kinowelt)*	2 810	3 842	2	12 382	8 896
9.	(8.) **A bájkeverő** *(InterCom)*	2 750	3 628	7	103 682	74 526
10.	(10.) **Táncos a sötétben** *(BudapestFilm)*	2 022	3 203	6	15 258	9 523
	A Top 10 összesített eredményei:	106 871	150 840			
	Budapest összesen:	124 967	182 030			

A zárójelben lévő számok az előző heti helyezést mutatják.

Forrás: BudapestFilm

NÉPSZABADSÁG-grafika

Szemléznek a független filmesek

OFF után újra fesztivál Kultiplexben

A Kultiplex (volt Blue Box) mozi felújításának eltolódása miatt a szokásosnál később – február kilencedik és tizenegyedike között rendezik meg a 32. Budapesti Független Film és Video Szemlét.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A február kilencedike és tizenegyedike között rendezett Független Film és Video Szemle teljesen nyitott a nagyközönség előtt: bárki ingyenesen részt vehet a vetítéseken és az azt követő konzultációkon. A mostani filmmustra – amelyre január 27-ig bárki benevezhetett alkotásával –, tulajdonképpen az országos független szemle fővárosi előválogatója. A díjazott alkotók, illetve alkotások automatikusan továbbjutnak az országos versenyre.

Az összegyűlt, mintegy tízórányi anyagot – amely főleg játék- és dokumentumfilmekből áll – pénteken délután öt órakor kezdik vetíteni, majd este nyolc órakor ünnepélyes megnyitó és állófogadás lesz. A délután vetített filmek vitája után este tizenegykor Tilos Rádió Partyt tartanak dj. *Kolbász* és dj. *Túró Rudi* vezényletével.

Szombaton vetítések és konzultációk folyamatosan váltják egymást egész nap. Ünnepélyes eredményhirdetés és díjkiosztó vasárnap délután kettőkor lesz. Az öttagú zsűri – *Bakács Tibor Settenkedő* filmkritikus, *Csáki László* filmrendező-képzőművész, *Orosz Csilla* újságíró, *Szilágyi Kornél* filmrendező és *Varga Balázs* filmesztéta – a közönséggel együtt nézi végig a versenyfilmeket, és minden vitában számít az alkotók aktív közreműködésére.

A Kultiplex adott helyet január végén a másik nagy független filmszemlének, az Open Film Festivalnak is. Az OFF nyertesei különleges díjazásban részesültek: a filmeket egy évig vetítik a mozi kistermében.

A fikciós film kategória győztese, *Lóth Balázs* lapunknak elmondta: a mozi gesztusa példaértékű, hiszen így a nagyközönség is megismerheti a hazai független alkotók munkáit, akik eddig kiszorultak a filmforgalmazásból.

MOST CSAK 199 000 FT

kezdő befizetéssel és 10%-os rendkívüli hiteltámogatással új Swiftet vehet.

További ajánlataink*:



Riasztó, magnó, téli gumi, stb.

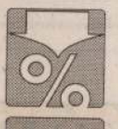

Kamatmentes és Casco nélküli hitelek



Óriási bemutató- és tesztautó-vásár





PEST

* Ajánlataink külön-külön, és a készletek erejéig érvényesek.

SUZUKI PEST A JÓ MEGOLDÁS

Bp. XIII., Dózsa Gy. út 63. (Váci útnál)
Szalon ✆ 239-8820, 288-0572
Szerviz ✆ 320-9005, 239-3940

Csak Önre vár.



Peugeot 206. Ellenállhatatlan.

Ki lenne képes megőrizni nyugalmát a felszereltség és a kényelem ilyen magas foka láttán? Különösen ha tudja, hogy most milyen gyorsan hozzá lehet jutni! Raktárkészletünkben egy ellenállhatatlan Peugeot 206 csak Önre vár.

Mikor jön el érte?

206 PEUGEOT

PEUGEOT CITY

Középpontban Ön és a Peugeot

Bp. XIII. kerület, Dózsa György út 61. ✆ 452-0390

az asztalhoz, és megírta azt a bizonyos költeményt. Ez a tizenöt sor, amely nem volt se jó, se rossz, egy különös lényről szólt, amely félig ember volt, félig virág, álmodozó volt és illatozó, nőiesen gyengéd és férfiasan határozott, maga a narancssárga ragyogásban vibráló időtlenség. Az idősödő úr úgy érezte, hogy eme kis libbenő ujjgyakorlat majd az egész életét megváltoztatja, mindenesetre máris sok-sok évvel fiatalabbnak érezte magát. Aztán rövidesen be kellett látnia, hogy egy fikarcnyit sem változott, az a vers egy megmagyarázhatatlan pillanat műve csupán, és ez a pillanat nemcsak megmagyarázhatatlan, de megismételhetetlen is. Az egyetlen reménysugár egy ígéret volt, mely szerint az egyik (nem túl jelentős) napilap vállalta, hogy talán még a nyán vége fel

k
n
e
b
v
h

Még egyszer csettintett, majd eltűnt a fordulóban. Az idősödő úr azóta nem próbálkozik versírással.

Az AP jelenti

Az AP amerikai hírügynökség fantasztikus orvosi szenzációt röppentett tegnap világgá. A hír szerint dr. Leo Weinger, az egyik bostoni magánklinika orvosa, a napokban egy műtét során a következőket operálta ki az egyik betege hasából: egy Doxa márkájú zsebórát, egy parfümös üveget, egy nagy mé-

Vadas József

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

grafikája

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 OKT 1

/1021



Lacza Márta rajza

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Demokratikus környezettervezés

Itt akár abba is hagyhatnám e szubjektív jegyzetet – befejezetlenül, ahogy Vadas könyve sincs lezárva, hiszen az élet valamerre majd továbblép. A sok, sajnos már befejezett történet ellenére nyitott mű ez. Egy elkötelezett értelmiségi gondolkodik benne szakterületének helyzetéről, és gondolatait – akár az érdekesség, olvasmányosság rovására is – nagyon alaposan dokumentálja. Higgadt és visszafogott – nem ragadja el az indulat, nem vész bizonytalan utópiák ködébe, és emberi tragédiákról szólva sem hatásvadász. Így könyve nagyon objektíven tükröz egy aligha megkerülhető folyamatot: aki itt egy kérdéskört alaposan szemügyre vesz és végiggondol, nemcsak gazdasági, de társadalmi ellentmondásokkal is szembekerül. Úgy vélem, ennyi kudarc után már nem lehet, de nem is érdemes megpróbálni előírni az embereknek, hol és hogyan érezzék otthon magukat szűkebb vagy tágabb környezetükben. A Fiatalok Népművészeti Stúdiójának kísérlete, a városvédő mozgalom sikere, az „Az én házam az én váram" érzület ízlésficamokkal, barkácsolva is megteremtett értékei Vadas könyvében is azt tanúsítják, hogy funkcionális, de az eredendően funkcionális népművészet formakincsét is felhasználó tervek, az egyéni és a közösségi spontán kezdeményezések harmóniájából születhet csak emberibb környezet, életmód. Ehhez pedig társadalmi reform, növekvő beleszólási jog – demokrácia szükségeltetik.

Mező Ferenc

Az egyszerűsödés felé (99. old.)

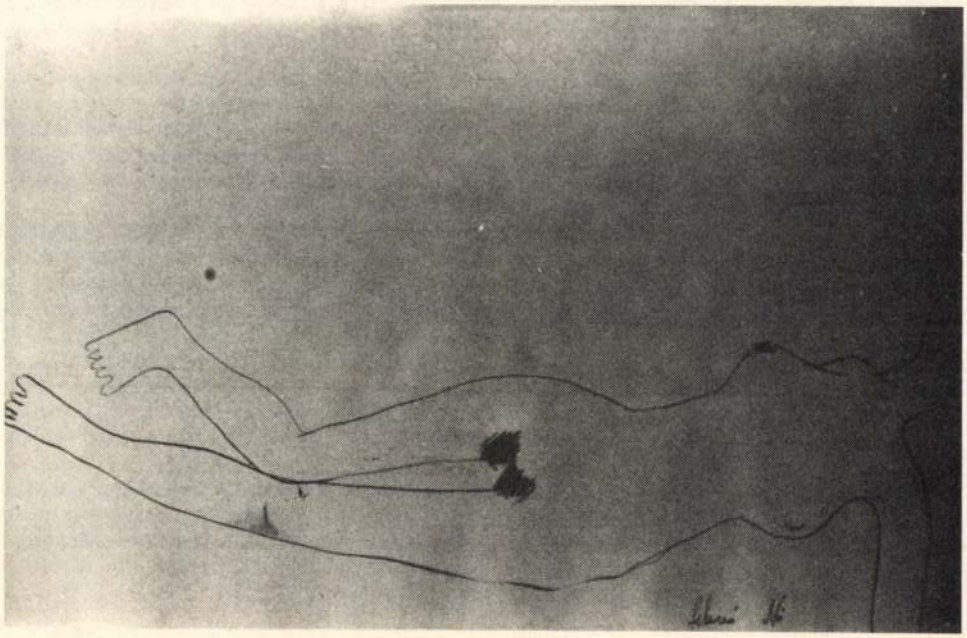

amelyekre reagálnia kell a tervezésnek... A szükségletek lehetőség szerinti legpontosabb felmérésére, azok koordinálására helyezték a hangsúlyt. Olyan munkamenetet állítottak össze, amelyben az emberi tevékenység szolgálata a cél. Ehhez kellenek a tárgyak. A tárgytervezés tehát csak végső és befejező aktus, az a bizonyos pont, amely az i betűre felkerül... De nemcsak rugalmas és nyitott volt ez a terv, hanem egyben rendszer is." Az otthonosságot ezek szerint a használatnak, az igényeknek megfelelően tervezett tárgyak egyénileg szükség szerint variálható „engedelmes" rendszere teremtheti meg. Ennek az otthonosságnak a szelleme közösségi, mert olcsó, sorozatban gyártható tárgyak együttese alkotja. Ez az otthonosság materiális, mert nem ígér hamis vigaszt, mint a „szent sarok", nem ígér „örök erkölcsi elveket és családi békét", mint a falvédő. Ez az otthonosság szép, mert *„szeretetteljes körültekintés"*-sel és művészi invencióval tervezték. Ez az otthonosság érvényes válasz a felemásság, az álmegoldások kihívására. De ez az otthonosság ma is jobbára csak hiánycikkekben testesül meg, mint ahogy változatlanul hiánycikkek a házgyárikonyha-program szép tárgyai.

Miért?!

„...no, most majd színesbe fogunk szarni."

A talán meghökkentő alcímben ott rejlik a nagyon is szokványos válasz. Hogy megértsük, idéznünk kell a szövegkörnyezetet is. Simó József nyilatkozik: *„...Tudja, én indítottam be az első színesfürdőszoba-programot... Azután, hogy 1963-ban én lettem a Budapesti Porcelángyár – vagy ahogy csúfolták: a WC-gyár – igazgatója. Elképzelheti, miket mondogattak, amikor meglátták a terveket: no, most majd színesbe fogunk szarni. Azután meg jöttek protekcióért. Éppen a leghangosabbak."* Nos, ehhez – úgy vélem – nem kell különösebb kommentár. De Vadas számtalan más példát is hoz arra, hogy kitűnő és később viharos sikert arató ötletek, elképzelések megvalósulását s később már hasznosítását hogyan késleltette évekig a minden újtól idegenkedő ősbutaság.

A másik bőségesen dokumentált ok – szintén régi ismerősünk – a szervezetek tehetetlensége, „magyarán" a bürokrácia. Ha véletlenül létrehozunk – Európában az elsők között, még az 50-es években – egy olyan progresszív célú intézményt, mint az Iparművészeti Tanács, akkor valahol valakik gondoskodnak róla, hogy a Tanács csak tanácsot adhasson, de hatáskörrel már ne segíthesse a korszerű iparművészeti szemlélet megvalósulását. Vagy ha az Iparművészeti Főiskolán „haladó" hagyomány volt a nagyipari termelést alig ismerő, álművészkedésre hajlamos hallgatókat képezni, akkor ezt a hagyományt nagyon nehéz megtörni. De ha a végzett iparművész, nem kézműves módon, a saját műhelyében, hanem az iparban kíván dolgozni, nemcsak a technológiai problémákkal, a műszakiak értetlenkedő gyanakvásával kerül szembe, hanem mindjárt a saját vállalatával kénytelen pereskedni, hogy a végzettségének megfelelő munkaköri és bérkategóriába sorolják be.

Ok a gazdasági érdektelenség, illetve ellenérdekeltség is. S ez megint csak bonyolult szövevény. Hibás vagy túlhaladott kultúrpolitikai döntések, dotációs formák, ha egy vállalatban, szövetkezetben testet öltenek, azok már magától értetődően csak a saját gazdasági érdekeik szerint fognak tevékenykedni. Konzerválják a kézműves szemléletet, s könnyen kompromisszumot kötnek a már meghódított vevőkör konzervatív vagy sznobériára hajló ízlésével. A nagyvállalatokat pedig kötik a devizagazdálkodás szigorú szabályai: minél kisebb befektetéssel minél több dollárt gyorsan megtermelni – aztán jövőre meg azután majd csak lesz valahogy. Megalapozott gyári formatervezési koncepcióról csak néhány üzemből hozott példát Vadas, onnan, ahol a külpiac igényeivel már tartósan szembesülnek a vezetők, a mérnökök és a formatervezők.

S persze butaság, bürokrácia, gazdasági érdektelenség összefonódik. Így lassan visszajutunk oda, ahonnan elindultunk: az ablakom alatt elkeserítően rendetlenül zajló építkezésig és a *„népgazdaság egész struktúrájának korántsem mindig szabályos és rugalmas hálózatáig"*. A konklúzióig, hogy környezetkultúránk csak a reformmal együtt fejlődhet, s ha a reform megtorpan, egy helyben toporog, itt sem várhatunk semmi biztatót.

Az otthonosság: hiánycikk

Magaménak érzem ezt a könyvet, mert Vadas „tanulmányútjának" és saját vándorlásaimnak, ismétlődő otthonteremtési próbálkozásaimnak tanulsága azonos. A mű nemcsak sugallja, „látványosan" bizonyítja is, lehetne sokkal otthonosabb ez az ország.

Egy kutatóintézet kérdezőbiztosaként évekig jártam házról házra, lakásról lakásra. Megfordultam városokban és falvakban, villanegyedekben és tanyákon, lakótelepeken és putrikban. Több ezer lakásban jártam, általában este, mikor otthon van a család. Az életmód, a gondolkodásmód, a társadalmi hovatartozás s a lakás- és környezetkultúra szoros összefüggését testközelből segítette megismerni ez a kaland. Tudom, hogy a jól elemzett szociológiai mutatók és a konyhák illata vagy nagyon is vastag szaga, a budi állapota vagy a fürdőszoba harmonizáló színei végül is ugyanazt mutatják – csak másképp. Talán éppen a legérzékletesebb információk elvesznek a papíron: az otthonteremtés fogásai, az otthonteremtés művészete. Mert a formatervező, az építész – ha valóban az – joggal tartja művésznek magát. Egyszerűen azért, mert amit csinál, vagy amit csinálnia kéne, akkor is művészet, ha nem ő csinálja, hanem Lajos bácsi a tanyán, Szabó úr a családi házban, Kis elvtárs a panelben, Nagy elvtárs a villájában és Raffael Józsefék a „CS" házban. Minden otthon – még a nyomorult, széthullott, a lepusztult is – a lakók életének és létfeltételeinek kihívására adott és valamiféle teljességgé szerveződő válasz. Ezt szoktuk a lakás miliőjének, hangulatának nevezni. Ebben fogalmazódik meg és valósul meg – általában felemásan – az otthonosság igénye. S most idekívánkozik két idézet, melyek oly sokszor eszembe jutottak az idegen otthonokkal szembesülve. *„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne"* – hirdeti Tamási Áron; s *„Az emberek feldöntve és vakon, / vízszintesen feküsznek,... Mellettük a cipőjük, a ruhájuk, / s ők a szobába zárva, mint dobozba, / melyet ébren szépítnek álmodozva, / de – mondhatom – ha így reá meredhetsz, / minden lakás olyan, akár a ketrec."* – írja Kosztolányi Dezső.

Az első kijelentésben még ott a természeti ember természetes igényének közvetlensége, nagyszerűsége – persze maga a mű már a fojtogató keservekről tudósít. Kosztolányi éber megfigyelésében pedig az elidegenedett, civilizált ember mindenről lemondó keserűsége munkál – ennek a képnek csak a csodás égi bál lehet valamiféle ellentéte. Igény és megvalósulás e két összebékíthetetlen gesztusa tükröződik a felemás otthonteremtő válaszokban, elvaduló környezetben, mióta – körülbelül egy időben – az utolsó egyetemességre törekvő korstílus – a szecesszió – és a népművészet utolsó érintetlen, organikusan működő szigetei is eltűntek. De valóban mindenről le kell mondani? Ami ma megvalósul az sem nem egészen ketrec – mert azt aligha lehet kibírni –, de nem is harmonikus otthon, mert hiába szépítjük ébren álmodozva, minduntalan előbukkannak a rácsok. Akár olyan prózai módon is, mint a szűkösség, az össze nem illő tárgyak rendetlensége, a funkciók tisztázatlansága, a rendeltetésszerű használatot akadályozó rossz konstrukció – ami végül is mindig korlátozás, szabadsághiány. Nem szépíteni kell tehát, nem díszítgetni, hanem megtervezni és megteremteni minél több ember számára a korszerű, az emberhez méltó és harmonikus környezetet, otthont. Ha a művészet már nem lehet megváltó – metafizikus értelemben –, legalább legyen emberi és a technikával összefonódott sorsú ember számára használható. Ezt az elvet képviselték a Bauhaus mesterei, s őket követve – bár dogmáikat kritikusan és korszerűen felülvizsgálva – a progresszív-funkcionális építészek és formatervezők.

Vadas a magyar design születésénél hosszasan bábáskodva művészeti íróként, kritikusként, publicistaként és immár szociográfusként is a Bauhaus, a funkcionalizmus továbbfejlesztett, az igényeket nem megszabni, hanem szolgálni akaró szemléletét, törekvéseit képviseli. Hogy ez mit jelent a gyakorlatban? Pohárnok Mihály és csoportja példamutatónak ábrázolt házgyárikonyha-programjáról ezt írja: *„Az ő és kis csoportja célja... a magyar design megteremtése"*, mert *„...nem szép tárgyak tervezése a feladat. Sem az övé, sem a magyar iparművészeté. A tárgyformálás problémái mögött mélyebb – legfeljebb az esztétikum különféle formáiban lecsapódó – összefüggések húzódnak meg... Elvetették azt, hogy fogalmilag kész tárgyakat tervezzenek... S kerestek maguknak egy területet, ahol választ találhatnak arra: milyen folyamatok hívják életre a tárgyakat, melyek tehát azok a tényleges szükségletek,*

VADAS József művészettörténész

Mozgó Világ 1986.6.

Forma, funkció, szellem

Szubjektív jegyzet Vadas József Nem mindennapi tárgyaink című könyvéről

Ülök egy vadonatúj panelház apró félszobájában és Vadas József könyvét lapozgatom. A szerző ebben arra vállalkozott, hogy – ha nem is a teljesség igényével – *„környezetünk tárgyi világát szellemi produkcióként számba vegye"*. Nem vagyok építész, formatervező, művészettörténész. Nem vagyok szakember. Csak lakó – falusi gyerekkor után, feszengő városlakó és kispénzű vásárló –, a még vagy már kapható szép tárgyaknak inkább csak álmodozó fogyasztója. Így aligha írhatok szakkritikát, de talán a laikus szemszögéből érzékeltethetem Vadas könyvének jelentőségét. Mert amiről ír, abban aztán mindannyian benne vagyunk. A környezet körülvesz, mint engem most a félszoba, a panel. De már más szemmel nézek ki. Látom, ahogy a szemközti házat „építik". Nyilván ugyanúgy, ahogy a miénket. S a hasonló minőség is garantált. A lehangoló rendetlenség, még csak látszatra sem létező munkafegyelem, az építkezés melletti bódékocsmában kora reggeltől zajló „termelési értekezlet"; elrettentő herdálása anyagnak, energiának, munkaerőnek eddig csak feldühített és elszomorított. Most is feldühít, elszomorít, csakhogy indulataim már a könyv végső konklúziója szellemében fogannak: *„A tervezőművész szférájából az üzem, az üzeméből az iparág, az iparágéból, akármilyen nagyképűen hangzik is, a népgazdaság egész struktúrájának korántsem mindig szabályos és rugalmas hálózatáig kell hatolni."*

Vándorszemmel

E végső konklúzióig aprólékos munkával *„tanulságos esetek feldolgozása és jellemző metszetek feltárása"* során jutott el a szerző. Könyvét – szinte térbeli elrendezése miatt – úgy is olvashatjuk, akár egy utazás, tanulmányút krónikáját. Elindulunk egy lakásszentelőről, ahol az építkezés, anyagbeszerzés kálváriái már-már mítoszteremtő eposszá magasztosulnak, s a mű végén megérkezünk újra a lakásba, ami ezután persze „Az én házam az én váram". Közben szemrevételezhetjük bútoroktól dísztárgyakig, edényekig s a lakók ruháiáig hétköznapi, de gyakran *„nem mindennapi"* tárgyainkat. Megismerhetjük e tárgyak genezisét: kiváló és elvetélt vagy csak félig megvalósult tervek történetét és a könnyen, de drágán kapható, középszerű vagy éppen ízléstelen holmik, cuccok termelésének „magyarázatát". Megfordulunk a munkahelyek rendetlen *„senkiföldjén"* és elhanyagolt közterületeken. Bepillanthatunk az ipari formatervezés, az iparművészképzés és a hivatalok útvesztőibe. Nyomon követhetjük tehetséges iparművészek küzdelmes sikereit s mások korai halálba, öngyilkosságba fúló sorsát. Érzékletes képet kapunk a minden jószándékot kishalként elnyelő kereskedelmi cápák szokásairól és a jószándékú magán-, sőt hivatalos kezdeményezések kudarcairól. Megtudhatjuk, hogy az áldatlan urbánus-népi vita tárgykultúránk fejlődését is hátráltatta a vagy design, vagy népi iparművészet hamis alternatívájával.

A fényképszerűen hiteles és fényképekkel találóan illusztrált esetek, jelenségek mögül – nem a felmentés, de a tárgyilagosság igényével – sohasem hiányzik a történelmi és gazdasági kitekintés, innen és innen indultunk és adott viszonyok között eddig, ide jutottunk el – magyarázhatóan, de egyáltalán nem szükségszerűen. És Vadas mindig, újra, fáradhatatlanul nemcsak felvillantja a kihagyott lehetőséget, de körüljárja, elemzi, értékeli, és meghiúsító struktúrákra, emberi gyarlóságokkal összefonódó társadalmi-gazdasági viszonyokra is biztos kézzel rámutat – a megújulásban bizakodva. Ezért is, minden eredményt, megvalósult elképzelést aggódó, szinte atyai szeretettel ábrázol, nehogy „leleplezze" a jószándék érvényesülésének néha „csavaros", „göröngyös" útját-módját.

bajtoret éppen Toledoba kuldte köszörültetni. Mert tagadhatatlan, hogy azzal is metsző élességű műveket hasít ki a valóság ablaküvegéből.

— Nem párbajtőr. Vítőr.

— Szóval, ismeretlen a pofa.

— Csak személy szerint. De meg tudnám írni az életregényét. Még nem voltam irodalmi bulin, ahová be ne tévedt volna egy ilyen...

Mellékszereplőink ezzel a mi számunkra eleget is tettek feladatuknak, csevegésükkel elindították a történést. El velük. További sorsuk örök homályba vész, csak irodalmi másodállások szerződési papírjai és az állami ösztön- és egyéb díjak okmányai maradnak utánuk. Bár hármuk közül legalább az egyik visszaemlékezéseket fog írni, körülbelül így kezdve: „Amikor egy baráti összejövetelen poharazgatván Gáll Andrással, az akkor már élő klasszikussá vált író bizalmasan közelhajolt hozzám..."

Gáll Andráshoz valóban odaült az előbb említett ismeretlen férfi és zavartnak is vélhető, ugyanakkor megalázóan kedveskedő mosollyal bemutatkozott. Aztán leült és ölébe tette a termetéhez hasonlóan vaskos fekete táskáját, mint egy ügynök, aki csak a beszélgetés kellő fordulatára vár, hogy visszautasíthatatlanul előszedje a maga kínosan felesleges áruját.

Gáll András az ismeretlenhez hasonlóan nem vártan, bár több joggal került ide. A szervezők minden alkalommal gondoskodtak arról, hogy az estnek legyen egy díszvendége, aki miatt érdemes eljönni. Erre az estére a tévé igazgatóját hívták. Ő ott is ült a hosszú asztal közepén. Gáll András jelenléte megosztotta volna a figyelmet és esetleg arra késztethette volna a törekvőket, hogy ide-oda szaladgálva őt is körülsündörögjék. Gáll András ugyanis, mint a színpadi művek előadásának megbízottja, szintén díszvendég lehetett volna egy más alkalommal. Szerencsére már leült az asztal legsötétebb végén, mire észrevették, hogy itt van.

Az idegen férfi elől viszont nem tudott elbújni; úgy látszik, arcról ismerte a magyar irodalmat. Nem lehetett tudni, hogy Gáll András előtt érkezett vagy utána, egyszercsak mellette ült, mintha biztos lett volna az érkezésében.

— Meg tetszik engedni, hogy ha már ilyen szerencsém van találkozhatni... hogy megkérdezzek valamit ezzel a novellájával kapcsolatban. A mostani ízében olvastam. A címe nem jut eszembe. Arról szól, hogy katona tetszett lenni az előző háborúban. Szóval a behívók kitöltéséről. Ott az van, hogy amikor ön, vagyis a novella hőse meglátogatja, illetve csak meg akarja látogatni azt a Kotróczi Mihályt, ha jól emlékszem a névre...

[illegible] zadi [illegible] kes a nevek megegyezése. És az a magyar táj igazán olyan volt, mint egy francia festmény?

— Engem arra emlékeztetett — mondta Gáll András fáradtan mosolyogva és körülnézett. Köszönt valakinek.

— Ja, hát ez egy valóságos helyről szól? — kérdezte az idegen.

— Természetesen — mondta Gáll András.

— Szóval ez egy megtörtént történet.

— Nyilvánvaló.

— Szóval tényleg írnokoskodni tetszett az előző háborúban és ki tetszett csempészni az őrmester elől egy besorozott katonának a kartonját, hogy ugye ne lehessen behívni.

— Igen, így volt. De szeretnék én is kérdezni valamit... mondta Gáll András.

Gáll András általában, és ekkor is, halkan és lassan beszélt, merengve, de a tartása mindig olyan egyenletes maradt, hogy feszültté tette azokat, akiknek hosszabb időt volt alkalmuk a társaságában tölteni.

Őket nem lepte volna meg, ha Gáll András szeműldöke egyszerre bozontossá nő, a hangja kegyetlenül élessé válik, arcát és egész alakját pedig vulkanikus erővel elönti az érzelmek vad kitörése. Éveit nézve öreg ember volt, de nem csatlakozott kísérőjéül a halál, ez a maga alá vizelő és undorítóan sivalkodó vén koldus, aki azzal tölti magányos perceit, hogy vízbe áztatott kenyérdarabokat nyámmog a száradt ínye között, bambán.

Mire tartalékolódhatott a Gáll András lényébe zárt érzelmi feszültség? Két évvel volt fiatalabb a századnál. Egy széthullott történelem szakaszait tartotta össze láthatatlan erőfeszítéssel, hogy megtalálja a pólust, amihez elektromos-ívfény-híddal kötheti a maga után vonszolt partot.

A sejtelmes célra irányuló feszültség a találkozásig tartó élete Gáll Andrásnak.

Addig a halál csak arra számíthat, hogy talán késő este vagy éjszaka kiugrik egy lebontásra ítélt józsefvárosi ház kapuján és elébe tárva rút pofáját, holtra rémíti.

De Gáll András óvakodott a sötétségbe burkolódzó utcáktól, estére mindig otthon volt, ahol a megszokott tárgyak mögött csak ismerős és védelmező, kedves árnyak suttogtak.

Az idegen, aki most találkozott vele először a kisvendéglőben a baráti esten, nem érezhetett mindebből mást, csak a lágy művészi képletbe gyűrt arcú ember majdnem elesett magányosságát, magárahagyatottságát a magát kellető vásári zsibongás szélén.

— ... Szeretnék kérdezni valamit... — mondta Gáll András.

tetszett írni és hát szat, dehát köztud egy olyan állítás, h lom nélkül is lehe akár lehetséges is déses. Hanem az i kérdéses, ha volna ságon kívül. Na, r san fantáziálva itt kodó jel, hogy ugy tom az értelmét, s sen értelmetlennek lényegtelen különb dom, hogy na, mo embert valami kell lehet a fronton val az ismeretlen emb csempészem annak ját ott abból az iz ilyesmiből és ez hogy kikézbesítsék Ilyesféle játékosság szélve arról, hogy bernek a meggyőz tehát a szándékain het tudomásom... lehet... Ha például zőleg önként jelen ra... De nem ez a mileg felelőtlen já dítóok, akkor hogy a kezébe most itte „tessék innen a összes nevet" igaz?

— Az a fadoboz ban? — kérdezte

Az idegen elnev

— Jó kérdés! Na gás! Nahát vegyük táskámban. Hogy dítottam és minde akarok hívni vagy portosítani, mozgó akkor mi biztosít ve ellen? Ugye, ha név, vagy egy f mondja, „na, ezt a maradjon otthon." dítottam és nem ö meghozzam a szük dig csupán azzal h hatáskörén belül m séges írnoki teendő

— Vagyis engem zött.

— Amennyiben

— És szükségesr

— Az nem az ő nem a helyzettől.

— Szeretném m

VADAS JÓZSEF:

Rajzolt panoptikum

Nem lehet panasz a magyar grafikusokra. Néhány éve még úgy látszott: Kondor Béla és társainak munkája torzó marad. Azóta azonban megváltozott a helyzet. Új — fiatal — nemzedék kért és kapott szót.

A harmincegynehány esztendős

Kovács Tamás

nemcsak az egyik legtehetségesebb, hanem máris az egyik legjelentősebb magyar grafikus. Nem ígéret, akinek jövendő útját nagy várakozás előzi meg. Kész életművet, életműnek is beillő kiállítást mutatott be a *Helikon Galériá*ban. Csupa briliáns technikájú tusrajzot, mert — hadd kanyarodjam vissza a mai magyar képzőművészet tendenciáihoz — a nemzedék legkiemelkedőbb képviselői nagyszerűen rajzolnak. A magyar művészeti oktatásnak sok hibája és kevés erénye van. De a fiatal grafikusok mintha csupa jóban részesültek volna: kitűnően felkészültek. Ez az erőteljes indulás a hatvanas évek közepét idézi emlékezetünkbe; a szakma csínját-bínját ismerő, pikánsan eredeti festők indultak útnak. Akkor a nagybányai piktúra volt a kiindulópont, a látványfestészet eredményezett — bizarr következetessége révén — pop art-szerű megoldásokat, a pop art előtt. Most pedig a finom és precíz rajz hódít, ez ihleti a naiv és szecessziós, a szürreális és népies víziókat. Amelyeknek persze nem a stiláris besorolhatóság a legfőbb erényük. Ellenkezőleg. Kovács Tamást éppen az jellemzi, hogy bátran és biztonsággal merít a múlt legkülönbözőbb hagyományaiból. Képeiben egyenrangú elem a századvég ornamentális — az emberi alakot is díszré formáló — szemlélete, a népmese tündéri abszurditása, a romantika középkorian vad képzelete és a legendák tiszta hite. *Ősök* — a legtöbb rajz alatt ez a cím olvasható, de ez csak alibi. Ahhoz, hogy a művész folyékonyan — gátlás nélkül — tárja elénk gondosan leplezett álmainkat, a denevérként libbenő hétfejű sárkányról, az örök udvarlásról és a sündisznó méretű éti csigáról. Nem a történeti múltban járunk, hanem a tudat őserdejében és virágokkal ékes tisztásain, jóságos és szelíd vadállatok között. Mintha csak regényt olvasnánk. Illusztrációkat látunk, amelyekből — ezúttal — nekünk kell kihámoznunk a történeteket, a béke megbitt csöndjéről. Mert, stílszerű fordulattal, műveiben békésen él egymás mellett a jelmezbe öltözött ember és a meztelen természet, a formátlan ősállat és a gondosan nyírt cserje. Mesék szövődnek előttünk — az állatok elvarázsolt emberek — erkölcsi tanulság nélkül. Kovács Tamás ugyanis nem oktat, hanem arra figyelmeztet, hogy érdemes élni.

*A Stúdió Galériá*ban

Szunyoghy András

világa hősi viadal. Ez az éles és drámai hang egyértelmű váltás Kovács Tamás halk sóhajai után. De — a különbségek felsorolása előtt — említsük meg a rokon vonásokat: Szunyoghy is fiatal grafikus, őt is elsősorban a múlt panoptikuma foglalkoztatja.

Szunyoghy András a pokol és a történelem grafikusa. Az ő látomásaiban nem a Kovács Tamásnál látott éden és idilli természet jelenik meg, hanem az elnyomott és megalázott ember szenvedései váltják ki az átkokat. Ennek megfelelően változik a technika is. Kovács Tamás tollrajzai szinte harmatcseppek a papíron; Szunyoghy viszont valósággal belénk szuggerálja mondanivalóját a linóleummetszet fekete-fehér foltjaival. Ebben a harcias világban nincs szó békés sétáról, csak háborúról és küzdelemről. *Történelmünk áldozati oltárá*-t rajzolja majd minden művében. Talán azért is vonzódik Dantéhoz, mert a bűnök és a bűnbeesők világa érdekli elsősorban. A formák kemények, a kompozíció zilálton mozgalmas, minden elem háborog, hogy a művész elemi felháborodását közvetíteni tudja. Jogos és szimpatikus ez az indulat. De többnyire csak indulat, amely félre is viszi a gondolatot. Minél hangosabban kiabál valaki, annál szebben kell artikulálnia — különben nem értjük szavát. Szunyoghynak ezért elsősorban a formaképzésén kellene javítania. Nem a stílust, hanem a finom modellálást, a pontos rajzot és a természetes komponálást kellene eltanulnia az alig valamivel idősebbektől, Szemethy Imre, Szabados Árpád, Kovács Tamás nemzedéktől. A szenvedély hitelét egyelőre a görcsös akarás kérdőjelezi meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 5.
XIX. évf. 27. sz. 13. lap.

Iparművészeti Múzeum

Ráth György Múzeum – Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum – Nagytétényi Kastélymúzeum

1091 Budapest, Üllői út 33–37.
1450 Budapest, Pf. 3.
☎ 175-635 175-487 175-222

Tárgy:

Hiv.szám:

Melléklet:

Ügyintézőnk:

M e g h í v ó

Vadas József "A típusbútorok Magyarországon" című kandidátusi értekezésének munkahelyi vitájára, amelyet 1990. december 10-én kettő 10 órakor tartunk az Iparművészeti Múzeum dísztermében.

A kézirat megtekinthető a múzeum könyvtárában november 3-tól.

Megjelenésére és a vitában való részvételére számítunk.

Budapest, 1990. november 30.

Rózsa Gyula
főigazgató

Hozzászóltak: Szabolcsi Hedvig
Ernyei Gyula
Pohárnok Mihály

VADAS József művészettörténész

BEAC

SPO

Háromszáz természetjáró, 3,8-as jubileumi versenyso

A BEAC legutóbbi elnökségi ülésén a természetjáró szakosztály munkáját értékelte. A szakosztály elnöke, *dr. Tar Ildikó* jelentős fejlődésről számolt be. A mintegy háromszáz szakosztályi tag határozott program alapján tevékenykedik, gyalog- és vízitúrákat szerveztek vizsgázott túravezetők irányításával, valamint megrendezték télen a már hagyományossá váló sítábort. A részletes beszámolót követő vita során sok hasznos javaslat hangzott el, amelynek eredményeként a szakosztály vezetősége tervbe vette közelebbi kapcsolat kialakítását a geológiai és földrajzi tanszékekkel, mivel például a gyalogtúrázás és a barlangászás jelentősen és sajátosan segítheti a szakképzést. A megvalósítandó feladatok között szerepel a VIT víz túrában való részvétel is. El hez a felkészülési lehetősé adott, miután a soroksári víz telep az evezősök mellett ott hont nyújt a természetjáró vízitúra részlegének is.

MÁSODIK napirendi pont ként *dr. Kohonicz József* elő terjesztésében az edző bizott ság munkája került megvita tásra. Az elnökség feladatu tűzte ki olyan általánosa használható edzési módszere kidolgozását, amelyek — a kalmazkodva az egyes sport ágak speciális követelményei hez — átvihetők ezek gyako latába. A bizottság további fel adata az edzők továbbképzé sének biztosítása, valamin munkájuk segítése és ellenő zése.

Ezt követően az elnökség a

Tömegspor

Elgondolkoztató dolgok

Bölcsészkaruinknak az 1967—68-as tanévben *1929 hallgatója* volt, és ezek közül *124, azaz alig több, mint 15 százalékuk vett részt valamilyen sportrendezvényen,* és közöttük a kar hallgatóinak többségét kitevő *lányok aránya 20 százalék.* Ez az adat azonban nem mutat rá semmilyen új jelenségre, mert a résztvevők száma már évek óta ugyanazon a szinten áll.

Most pedig nézzük meg, mit takar a bűvös szó *„rendezvény"*. A KISZ kari tömegsportbizottsága kari szinten kispályás labdarúgó-bajnokságot (14 benevezett csapattal) szervezett, valamint női és férfi kosárlabda-bajnokságot, *a lányoknál 12 csapat nevezett be, de csak négyen indultak el,* mert a többiek „elfelejtettek" eljönni. *A fiúk bajnokságát a teremhiány miatt csak tavasszal rendezik meg.* Összegyetemi sportmegmozdulás volt a november 7. kupáért vívott karok közötti bajnokság. *Gyenge Sanyi,* a bölcsészek sportmindenese nem titkolt örömmel meséli, hogy kispályás fociban és fiú kosárlabdában ők nyertek, és a többi sportágban sem végeztek az utolsó helyen.

Idézem *Varga Miklós, a BEAC elnökhelyettesének a tömegsport helyzetéről* szóló beszámolóját: ugyanazon a létesítmények állnak egyesületünk rendelkezésére, mint 1933-ban, és eközben az egyetem hallgatóinak létszáma a többszörösére emelkedett, és jóval többen sportolnak azóta a BEAC szakosztályaiban is. Különösen korlátozottak a lehetőségek télen; egyetlen tornaterem áll rendelkezésre a Pesti Barnabás utcában, és azt is február közepén kezdik tatarozni. De...

Azt, hogy megszűnt kari szinten a röplabda és kézilabda bajnokság, az egyetem nem szervez már sakk, asztalitenisz és atlétikai bajnokságot, és hogy *idén nem volt gólyabajnokság,* nem lehet csupán a létesítményhelyzettel magyarázni, másról van szó.

Engedjék meg olvasóim, hogy néhány furcsa esetet iktassak közbe. A bölcsész lányok kosárlabda-bajnokságát szombat délelőtt rendezték meg, helyesebben rendezték volna meg, mert bár hetekkel előbb hatalmas plakátok hirdették a mérkőzések időpontját, ezen a délelőttön *Gyenge Sanyi egyedül kosarazott órák hosszat az üres tornateremben.* A csapatok elfelejtettek eljönni. Vagy egy másik eset...

Minden félév első napjaiban összeülnek a KISZ-alapszer-

ÁPRILIS 8-ÁN DÉLUTÁN a BEAC klubhelyiségében Csanádi Árpád, az MTS elnökhelyettese a Sportakadémia keretében nagy sikerű előadást tartott „Olimpiai előkészületek" címmel. Az előadáson testvéregyesületünk, a MAFC funkcionáriusai és edzői is részt vettek.

NŐI RANGADÓ



TYUK SE—MÉN SC 4:2 (félidő 2:1). A lányok mindent és mindenkit elsöprő támadásainak egyike.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

EGYETEMI LAPOK
Vadas József
1968 ÁPR 1 8
1021

Vadas József kiállítása az Eötvös Kollégiumban

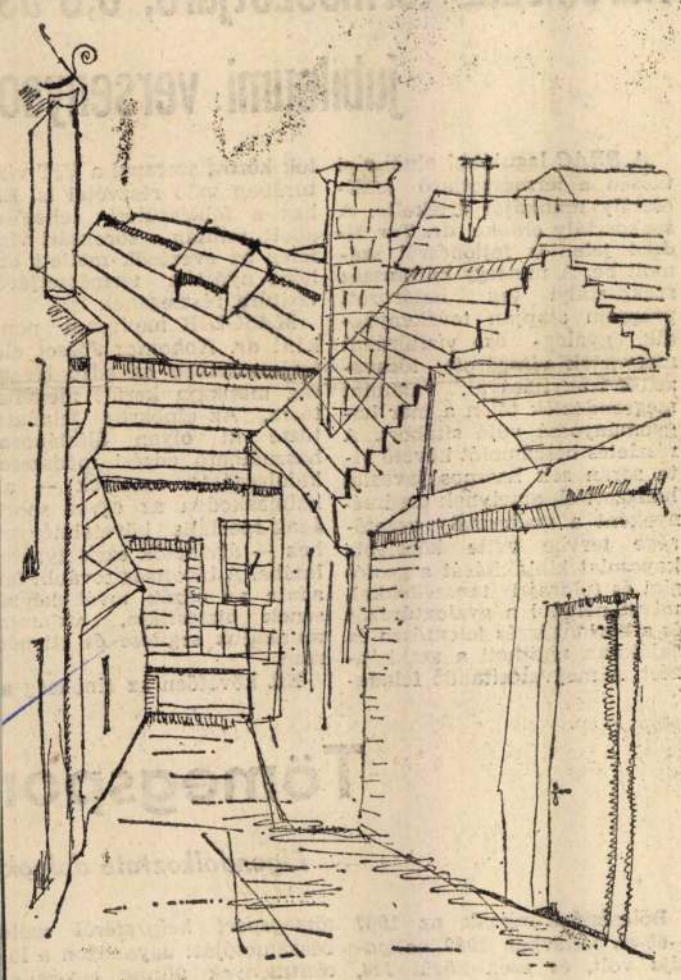

Vadas József festményei Raffay Béla szobrász alkotásaival közös rendezésben április 15—29-ig tekinthetők meg az Eötvös Kollégium kiállítóhelyiségében. A fiatal festő — negyedéves bölcsészhallgató — első ízben mutatkozik be ilyen átfogó anyaggal. A kiállított nagyméretű panneau, olajképek, szénrajzok és illusztratív grafikák együttese sokrétűen világítja meg az útkeresés fázisait, az egyéni kifejezésmóddal adekvát műfajok, formai megoldások kikristályosodásának állomásait.



Vadas képeinek közös sajátossága a monumentalitás igénye, tömör plaszticitás, a kevés, de koncentrált mozdulattal érzékeltetett dinamizmus. A kompozíció stabilitása — a képek elsőként szembetűnő festői erénye — az emberalakok és környezet szerves egységén, a formák, tömegek egymást kiegészítő vagy ellenpontozó belső ritmusán alapszik. Az egy képen alkalmazott színskála viszonylag szűk, de ezen belül az árnyalatok, átmenetek, visszatérő színkombinációk sokrétű használata teremt változatosságot. A tér-, tömegábrázolás és a színhasználat együttes vizsgálata érdekes összefüggésre mutat rá: a térbeli mélység, hangsúlyos plaszticitás szűkebb, míg az inkább síkban maradó megoldás változatosabb színskálával párosul.

A képek domináns eleme mindig emberábrázolás, leggyakrabban robusztus férfi- és ruhamegoldásukkal sajátosan dekoratív nőalakok együtteseivel találkoznak. A színtér általánosítva megragadott tájielemek együttese — gyakran vízpart — vagy interrieurre utaló térkiképzés. Ez utóbbiak érdekessége a zártság árnyalati megbontása, míg a tájábrázolás sajátsága a föld, víz és ég találkozásának megragadása, egybekomponálása. A táji elemek, tárgyak kompozicionális szerepük folytán sajátosan humanizáltak, míg az emberalakok ábrázolásán érezni a természetszemlélet visszahatását.

A monumentális több alakos kompozíciók érett csoportfűzési készségről, statika és dinamika küzdelmesen tisztázott egyensúlyáról, síkelemek és téralkotás sikeres összefogásáról tanúskodnak. A csoportok drámai megmozgatása, a részletek líraisága, a szalagkompozícióval gyakran párosuló elbeszélő jelleg helyett elsősorban a képi fogalmazás, vizuális gondolkodásmód dominál. A képek állapotot rögzítenek, de nem esetleges, hanem a festői látásmód prizmáján átszűrt, általánosított helyzetképet. Hangulati karakterük derűs, felszabadult, néha játékos, a tartalmi súly a jelenetek összefogásában, egész és részek egységében, a megfogalmazás biztonságában jelentkezik.

A nagy kompozíciók mellett kisebb méretű egyalakos képek a zárt, homogén, egy problémára koncentráló, az emberi pszichikum ábrázolására is kiterjedő törekvést mutatnak. A grafikai lapok — versillusztrációk — minimális eszközkészlettel igyekszenek egyértelműen megragadni az ábrázolt mozzanat lényegét. A festményekkel összevetve itt a formákban érvényesülő fokozottabb elvontság a konkrét tartalom kiemelését, értelmezhetőségét segíti elő.

A stíluskeretekbe illesztés felvetését a kiállított anyag kevéssé indokolja. Vulgáris analógiák, vagy a kortársi törekvésektől átvett formai jegyek felsorolása helyett a térábrázolás stílusjelenségként is értelmezhető sajátosságra hívhatjuk fel a figyelmet. Behatóbb elemzéssel kimutathatjuk a több nézőpontúság, és ezzel összefüggő fordított perspektíva, szférikus, visszahajló tér első pillantásra észrevétlenül maradó, rendkívül finom, ösztönös alkalmazását. A Parton című kép e kifejezetten XX. századi tendencia sikeres alkalmazásának szép példája.

A megismert művek alapján érdeklődéssel várjuk Vadas József művészi fejlődésének további eredményeit és ezúton is köszönetet mondunk az Eötvös Kollégium vezetőségének a bemutatkozás lehetőségének biztosításáért.

Theisler György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 MÁJ

Könyvvilág

Vadas József

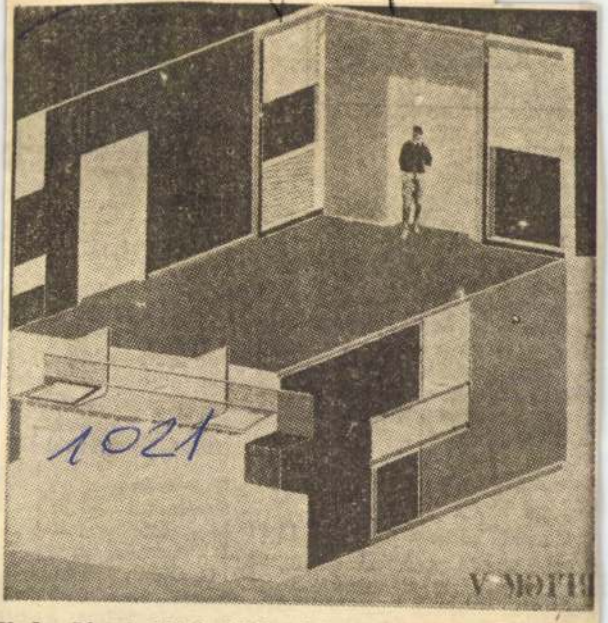

Vadas József: El Liszickij c. kötetéből (Corvina)

IGI

Bella Istvá
Igék és ig
Magvető.
96 oldal, kötve **8 Ft**
A versgyűjtemény egy évtizedes alkotói folyamatot összegez. Ezek a versek Bella István lírai énjének erőteljes és sokirányú kitárulkozását jelzik, s ezzel párhuzamosan költői szuverénitásának növekedését, lírai hangvételének, nyelvi és képi leleményeinek elmélyülését, gazdagodását is.

Csikóink kényesek
Európa.
320 oldal, kötve **74 Ft**
Szegő László, a hazai cigányság folklórjának kiváló ismerője és gyűjtője, ebben a kötetben teljes keresztmetszetét adja a kolompár cigányság népköltészetének. A

Kassák Lajos:
Összes versei, I—II.
Magvető.
1612 oldal, kötve
Összes verseinek új, adása minden eddigi nél alaposabban, át mertet meg a moder egyetemes művészet érdekes alakjával.
(Lásd cikkünket a

Kiss Irén:
Szélcsend
Magvető.
Új Termés.
144 oldal, kötve
Kiss Irénnek különös a groteszkhez, a biz iróniától a keserű

ÓRA ÉS ÉKSZER KERESKEDELMI VÁLLALAT

Azonnali belépéssel keresünk belvárosi óra-ékszer boltjainkba és a SUGÁR üzletközponti boltunkba képesítéssel rendelkező boltvezető helyetteseket. Budapesti boltjainkba felveszünk képesített és képesítés nélküli dolgozókat eladói munkakörbe.

JELENTKEZÉS:
ÓRA- ÉS ÉKSZERKERESKEDELMI VÁLLALAT
KISKERESKEDELMI OSZTÁLY
BUDAPEST VI., PAULAY EDE U. 19.
TELEFON: 411-978, 426-732.

**A MI DOLGUNK,
A MI GONDUNK
AZ ÖN GONDTALAN
PIHENÉSE**

Budapest TOURIST

BOLGÁR UTÓSZEZONI ÜDÜLÉSI AJÁNLATAINKBÓL

ÜDÜLÉS ALBENÁN

(10 napos)
Utazás: egyénileg
Elhelyezés: luxus bungalókban
Teljes ellátás
Időpontok: augusztus 27.–szeptember 6.
szeptember 6.–szeptember 15.
Részvételi díj: 3350,– Ft. Gyermekár: 2300,– Ft

ÜDÜLÉS KAMCSIJÁN KEMPINGBEN

(8 napos)
Utazás: egyénileg
Elhelyezés: 2 ágyas faházakban
Teljes ellátás
Időpontok: augusztus 27.–szeptember 3.
szeptember 3–10. és szeptember 10–17.
Részvételi díj: 2200,– Ft. Gyermekár: 1700,– Ft

Felvilágosítás és jelentkezés a Budapest Tourist irodákban és a megyei–városi Idegenforgalmi Hivataloknál.

Harmónia

Elegáns megjelenésének titka az egyéniségéhez illő fazon, szín és divatkiegészítők harmóniája.

Divat boltjaink:
Bp. v. Szt. István krt. 19.
Bp v. Tanács krt. 10.
Bp. XIII. Váci u. 6.
Bp. VIII. Baross tér 1.
Bp. VIII. Harminckettesek tere 6./a.

Vevőszolgálat: 110—279



MINŐSÉGI MR RUHÁZATI

SZÖVETKEZETÜNK FELVÉTELRE KERES VII. KERÜLETI MUNKAHELYRE

- anyagbeszerzőt méteráru és kellék beszerzésére
- áras technikust
- árkalkulátort

FELTÉTEL: szakmai gyakorlat és kapcsolat.

BÉR: megegyezés szerint.

ÉRDEKLŐDNI LEHET: Minőségi Ruházati HTSZ
Személyzeti osztály
Telefon: 585-029
480-994/6 mellék

Új
TÜKÖR

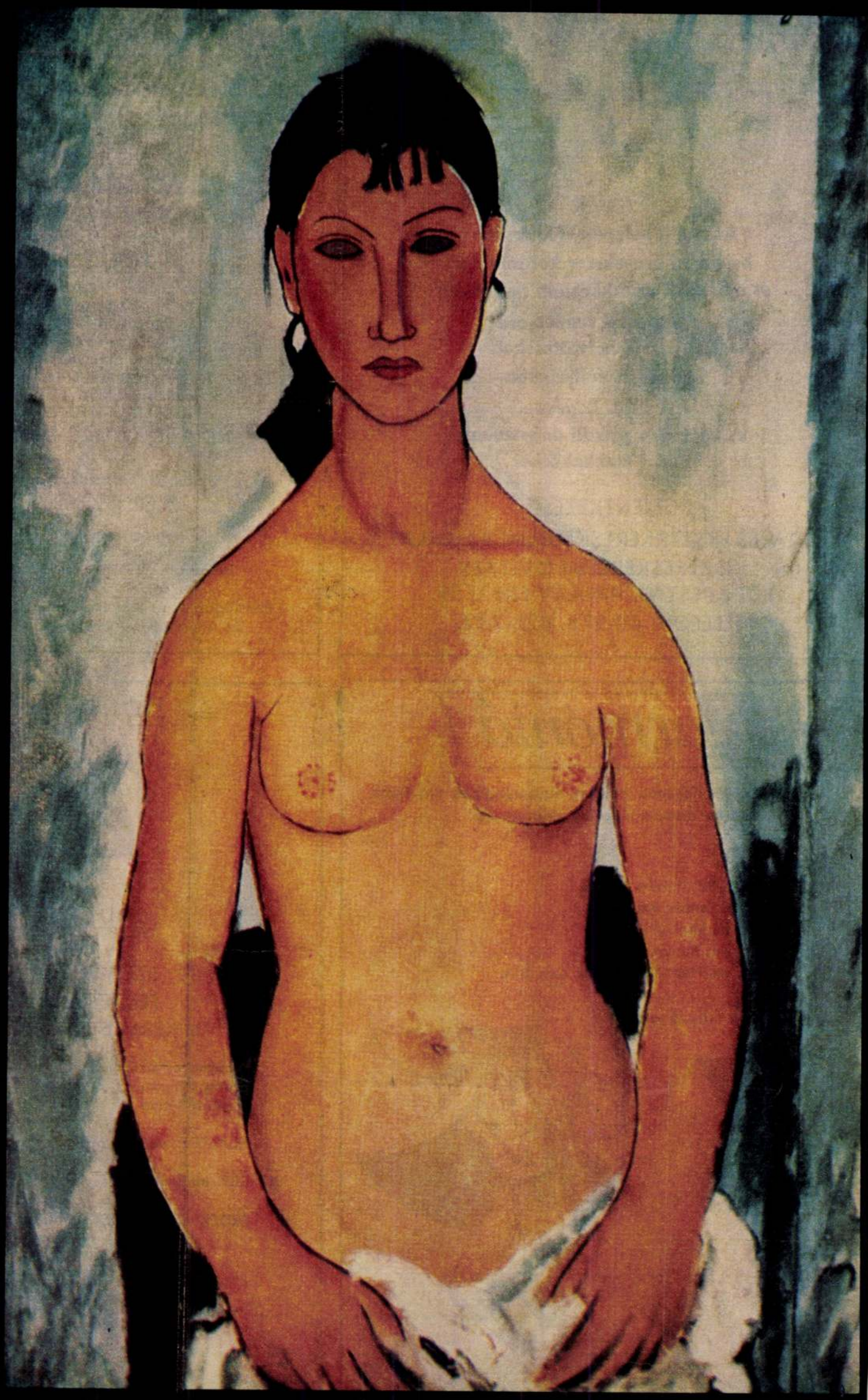

Vadas József: "A Művészet a művészetben" c. kritikája.

Borsos Miklós

Czóbel Béla

Deim Pál

Gádor István

Gecser Lujza

Gyurcsek Ferenc

Kátai Mihály

Kiss Nagy Andárs

Kő Pál

Makrisz Agamemnon

Molnár Gabriella

Pálfy Gusztáv

Raszler Károly

Somogyi Győző

Somogyi József

Vigh Tamás

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 24.
XX. évf. 30. sz. 12. lap.

Vadas József: "A Művészet a művészetben" c. kritikája.

Borsos Miklós

Czóbel Béla

Deim Pál

Gádor István

Gecser Lujza

Gyurcsek Ferenc

Kátai Mihály

Kiss Nagy Andárs

Kő Pál

Makrisz Agamemnon

Molnár Gabriella

Pálfy Gusztáv

Raszler Károly

Somogyi Győző

Somogyi József

Vigh Tamás

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 24.
XX. évf. 3o. sz. 12. lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1968 MÁJ 30

EGYETEMI LAPOK

Vadas József

1021



Vadas József rajza

— Erre mar
tunk. Eddig úgy
elhelyező bizott
meghatározott
tette, ahol bízt
készüléshez, szü
ményeket. Most
elhelyezés, de
kedni. Ezért m
Markolya Imre
ügyminiszter első helyet
és segítségét kértük. Egész
rövid idő alatt intézkedett, így
az Igazságügyminisztérium alá tartozó intézmények, akik felvesznek zárógyakorlatos jogász hallgatókat, vállalják, hogy minden kedvezményt megadnak az államvizsgára való felkészüléshez.

— *Eddig végigkísérte beszélgetésünket a szabad elhelyez-*

évre no nevelő
nyosságát is tükrözi. Ezen túlmenően individuális érdekek előtérbe helyezése, a gyors meggazdagodás lehetősége, a szabad pálya csábító varázsa vonzza a hallgatókat, ami véleményem szerint a munkakör hiányos ismeretéből származik.

Ludányiné: — A probléma ha nem ilyen mértékben, de nem újkeletű. Lehetőleg min-

a Keleti Pályaudvar környékén egy nagy léghajót látott a levegőben. (Mivelhogy sose látott még ilyet azelőtt.)

— Még kosara is van, — kiáltotta tehát minden óvatosság nélkül, szinte rajongva."

Ez az elbeszélés, amelynek végén ott van az önéletrajzi hitelesítő mondat („Mert ez bizony én voltam") — érdekes adatot rejt az író gyerekkoráról:

„Megnézte a kriptákat, sírköveket, elolvasta feliratait, már hogyne olvasta volna el egy nyolc éves fiú? akinek dolgozatát elküldték a millénniumba? (S épp azt, amely Szilvesztra hercegkisasszony dadáit tárgyalta három hosszú fejezetben.)"

Ez a *millennium* valami irodalmi pályázat lehetett iskolásoknak 1896-ban. Füst Milánnak ez lehetett az első olyan irodalmi próbálkozása, amely kikerült a családi körből, rejtélyes felsőbb régiókba.

Kása Mihályka és pártfogója

Kása Mihályka lábbelije gumicipő, amelyet még tavaly kapott egy jótékony hölgytől; ezért kicsi neki. És beleragad a forró, olvadt aszfaltba, töri, sebzi a lábát. Mihálykáék hárman vannak testvérek, az apjuk „zupás", vagyis őrmester Szabadkán és „italos", vagyis részeges; rá se néz a családjára. Mamájuk varrni jár és „valami kis titkos üzlete" is van, de hamar elkölti a pénzét, s hagyja, hogy gyerekei az uccán nőjenek fel.

Mihályka mindezt elmondja egy bácsi kérdéseire, akit ő szólított meg a hídnál, mert nem volt egy krajcárja hídpénzre. A bácsit nem Mihályka szegénysége, aszfaltos gumicipője hatotta meg, hanem fogalmazása.

— Megint pontosan fejezted ki magadat — bámul a bácsi, mikor Mihály azt mondja, hogy nem vágyakozik az apja után, csak szeretné, ha volna neki is apja. Ebből is következtethetünk, hogy író a bácsi.

Pártfogója megáll egy csemegeüzlet előtt, s megkérdezi, hogy mit szeretne.

„Misu szíve, minek tagadnók, nagyot dobbant e szóra. Azt szerette volna mondani: hogy miért itt áll meg a bácsi, az istenért? Miért nem állt meg egy papírkereskedés előtt? Mert ott micsoda szagok vannak! Külön szaga van a noteszeknek, külön a radírgumiknak, hogy az ember majd elájul. És ott dupla radír is van: egyik fele tintának, — nem is szólva a gumiarábikumról az istenért. Vajon mondja-e most a gumiarábikumot, hogy ő mindenekfelett azt szeretné?"

De egy pillanat alatt belátja, hogy a felnőttek úgyse érthetik meg a gyerekeket, s csak ennyit mond, határozottan:

— Én szeretem a szentjánoskenyeret.

Pedig szentjánoskenyeret még nem kóstolt, aminthogy gumiarábikumja se volt még soha.

Második találkozásukkor már mindent elmond Kása Mihályka a jó bácsinak. Apjáról mesél, aki otthagyta őket, pedig olyan sok mulatságos játékot tudott...

Amit Misu az édesapjáról elmesél, az különös módon József Attila apjának dolgaira emlékeztet, ahogy Jolán leírta tréfásügyes apjukat.

„Elmondta, hogy az ő apja mint emelte őt fel a levegőbe, mikor még kicsi volt, sőt fel is dobta és elkapta s ilyenkor anyuci mindig sikoltott. S hogy apa milyen tréfás ember is volt fogpasztával bekente a szemöldökét, fekete cipőkrémmel az arca közepét s akkor annyit kellett nevetni rajta, mert olyan arcokat vágott hozzá, mint egy bohóc. S hogy mindenféle kunsztokat is tudott. S ekkor Mihályka kezdte mutatni az idegennek a kunsztokat. Volt ott egy pad az akkori Kerepesi úton, annak éles támlájára lefeküdt és nem esett le róla. Ezt ő már begyakorolta a Múzeum-kertben. De az ő apja végig is tudott menni rajta, mint a kötéltáncosok, ezenfelül cigánykerekeket is tud hányni, épp ezért azt ő is nagyon szeretné megtanulni. Meg is ígérte neki egy gyerek a Múzeum-kertben, de aztán becsapta őt, szamárfület mutatott neki és elszaladt."

Az ilyen mókás apák aztán egyszerre eltűnnek, otthagyják feleségüket, gyerekeiket.

De Misike apjának nevét felírta noteszába a jó úr egy utcai villanylámpa fényénél, s elintézte, hogy Kása zupásőrmester ne máshova menjen karácsonykor, hanem a családjához.

Így lett Füst Milánból Jézuska.

Milyenek a nagyfiúk?

Nevetők című kisregénye feltűnést és elismerést keltett. Ő, aki a véleményeket sokra tartotta, ezt jegyezte a naplójába: *„Hál' Istennek a Nevetők-kel nagy sikerem volt — Lengyel Menyhért azt mondta róla felizgatva, hogy akár Dosztojevszkij írhatta volna —, Bródy Sándor Molnárnak s Szomorynak nagy előadást tartott róla..."* De Osvát, akinek az ítélete igazán számított, nemcsak lelkesedett; bírált is: *...túl van a naturalizmuson. Nagy szerkezeti hibája van. Kitűnően van írva."*

A szerkezete valóban nem jó. A kisregény első felében az író első személyben beszél barátjáról, B. A.-ról, közös diákkori élményeikről; a másikban B. A. mondja el veszedelmes ügyeit, amelyekből csak egy hamis alibi menthetné ki. De mielőtt a barátja segítségét fölhasználhatná — meghal. A végső, feszült jelenetben az író életre próbálja pofozni B. A.-t, a szó legszorosabb értelmében, de az már nem tér magához, s szinte a pofonokba hal bele.

Ennek az aránytalan szerkezetnek köszönhetjük viszont a századforduló diákéletének tényértékű ábrázolását az első részben.

Füst Milán már akkor megérezte, reménytelen és végtelen utcai kószálásaik alatt az ifjúkor paradoxonát, amit őrajta kívül Karinthy, Kosztolányi is többféleképpen megfogalmazott. Ő a Napló egyik korai füzetében így: *„Tegnap E-nek azt írtam, hogy ez a jelentéktelen, ostoba jelen gyönyörű múlttá, a fiatalság felejthetetlen emlékévé lesz valaha."*

A „felejthetetlen" fiatalkor első nagy élménye, hogy ők ketten tökéletesen összetanultak: félszavakból, szemvillanásokból megértik egymást.

„Nem kellett beszélnünk, hogy értsük egymást s ha beszélni akartunk, sem magyarul tettük: — egymásra villantak szemeink s például csak annyit mondott egyikünk:

— Feleki!

Amiből megérthette a másik, hogy itt egy épp oly utálatos személyről van szó, mint bizonyos Feleki nevű egyén, akiről bizony már el is felejtettem, ki lehetett. S akkorra már mindketten megmérlegeltük pillantásainkkal a közénk vetődött idegent s már tudtuk is, hogy mi a teendő: — hajigáltuk, ha tolakodott, nevettük, ha tudákoskodott s megvertük, ha fölényes mert lenni."

Ennyi bőségesen elég, hogy „veszélyes két alaknak" nézhesse őket bárki. Holott játszottak csak, mint néhány év múlva Esti Kornél, Kaniczky és Sárkány — azaz Kosztolányi, Karinthy és Somlyó Zoltán.

Egy ismerősük, egy kajla bajszú öregúr, akiről hosszas tanakodás után megállapodtak, hogy hegedűtanár lehet, a tél elején perzsa utánzatú télikabátban jelent meg a Szondy utcában, peckesen feszítve. Hogyan büntessék meg ezért a kabátért?

„Lehetetlen terveket forgattunk még akkor is, mikor már az öreg úr befordult a sarkon és méltóságos lassúsággal, mint valami fekete hajó úszott a Szondy utca vizein. Rögtön komoly arcot öltöttünk, mintha alázatos és jól nevelt ifjak volnánk s valami álnok tisztelettel néztünk dióbarna szemébe. S éppen abban a pillanatban, mikor összeértünk vele s kettéváltunk, mint a hullámok, hogy elsüllyesszük őt hátunk mögött, valaki mély basszus hangon megszólalt a közelemben:

— Szép télikabátom van."

A helyzet valóban Dosztojevszkijnél is előfordulhatna. A kis öregúr ugyanis azt képzelte, hogy hallucinál, csak körülnézett, és szórakozottan továbbment. B. A. viszont, aki a basszushangú mondat után eltűnt, *„mint a hadvezér lépett ki egy ház kapujából, ahová a kritikus percben nyílsebesen befordult volt — s azzal rögtön le is ült a kapualjba s két könyökére hajtva fejét elkezdett majdnem hivatásszerűen nevetni: s én ugyan nem jóízűen, de mint az elkábult bolond, vele."*

A hülyéskedő B. A.-ból hamarosan veszélyes egyéniség lesz, akinek megjelenését mint egy istenségét, természeti előjelek készítik elő.

„Koratavaszi este volt és én éppen a Körúton álltam a N. Y. kávéház közelében s az eget bámultam, mert fura volt. (Milyen más szemmel néztem fiatalon a felhőket!) Az égnek olyan színe volt, amilyennek még sohasem láttam... a mély violaszín alap napnyugat felé világos zölddé finomult, — középütt világoskéken rojtozott és terhes, koromfekete felhők — s az egészből valami különös fény, sose látott, mondhatni sötétes világosság sűrűsödött át az utcákra-terekre, amely habossá, könnyűvé, szinte túlvilágivá varázsolta a várost. A sok fölfelé-nézéstől már fájt a nyakam s el-elszédültem, — majdnem felbuktam, mikor nekemjött egy kisfiú. Egyszercsak egy ujjal finoman megérintett valaki. S én rögtön, mielőtt még ránéztem volna, tudtam, hogy ez senki más nem lehet, csakis ő. S valóban B. A. állott előttem."

A sejtelmek és meglepetések elmúlnak az ifjúkorral. Füst Milán azt a különös tapasztalatát jegyezte be 1937-ben a naplójába, hogy a Körút az ő ifjúkorában fényesebb, fontosabb volt.

„Nem tudom megállapítani, hogy miben különbözik a mai Erzsébet körút az akkoritól. Furcsa, furcsa. Ma arra jártam s mintha kisvárossá változott volna. Akkor ha kimentem este a villanyfényes körútra, az volt a nagyvilág. (Szegény Somlyó ott sétált galambszín mellényben. De fáj nekem a fiatalságom.) S most oly kicsi s oly balkáni színes és piszkos! Idegenné lett!"

Vadas József

Meloccó Miklós művészete



Ady (Terv I.)

KOVÁCS FERENC felvételei



József Attila (1972)

Meloccó Miklós szobrászművész negyvenegy éves, s már jóideje több, mint ígéret. A főiskola utáni évtizedben testes aktokat és szülő asszonyokat faragott kőbe, ősi termékenység-szobrok és kultikus idolok igézetében, súlyos, tömbszerű formákkal. A hetvenes évek első felében alakítja ki azt a fanyar elemeket vegyítő intellektualizmust, amely élőbeszédét is jellemzi. A fehér követ a fehér gipsz váltja fel. És egyszersmind új formanyelv. A pop art meghökkenteni akaró naturális tárgyilagossága egész sor szobrászunkra hatott; Meloccó Mik-

Radnóti (1972)





Csokonai

Nagy Balogh János

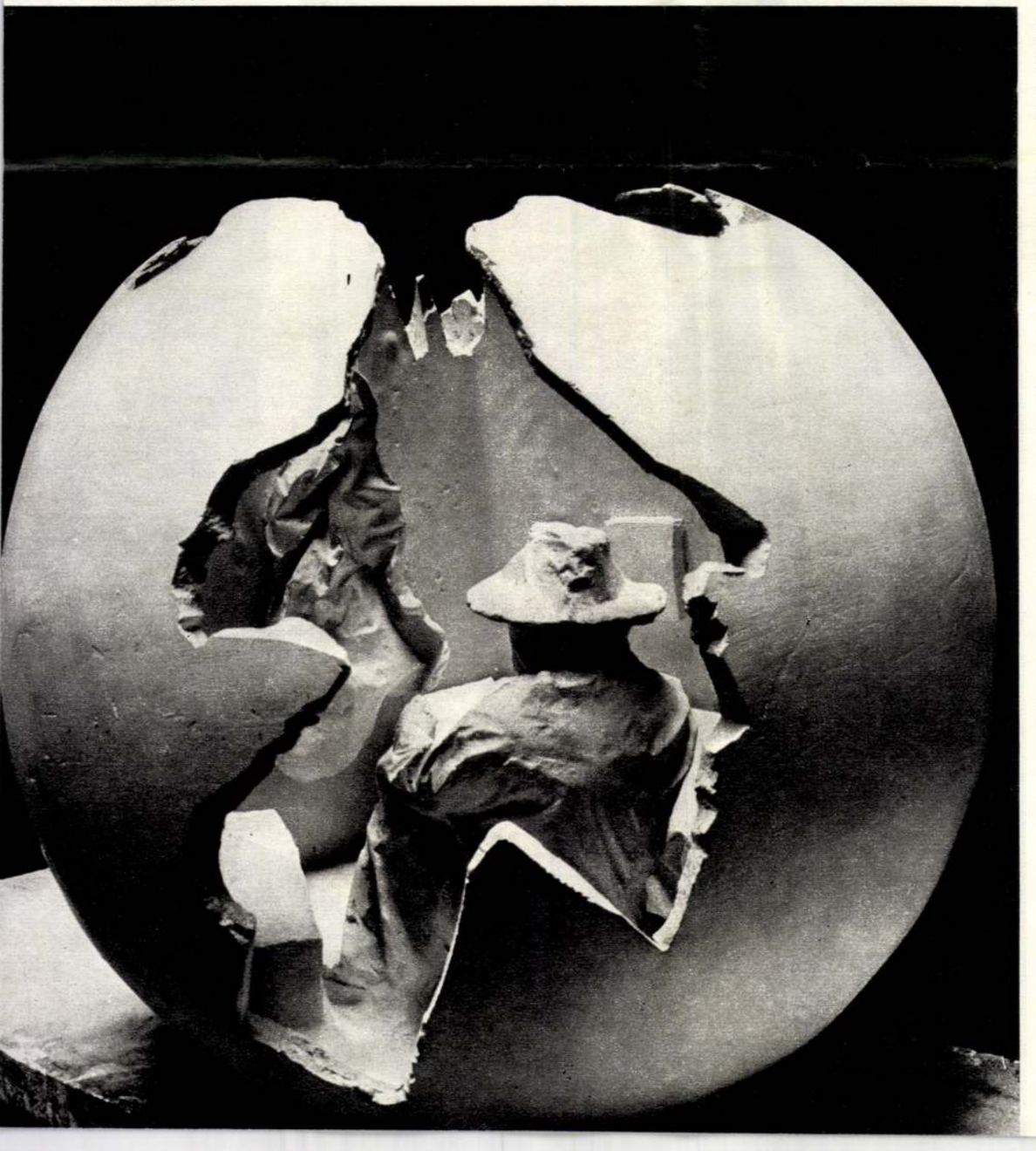

nagybeteg költőről, akinek lesoványodott teste valósággal elveszett a kabát alatt; a nagy kalap és a vastag redők közül csupán az arc és a két kéz bújt elő. A viselet, a mozdulat és a beállítás — utólagos stilizálás nélkül — őrzi a századelő nagy szellemének nyomorúságosan tündéri világát. Meloccó nem tett mást, mint hallatlan mesterségbeli készségével és a pop art tárgyilagos stílusától megihletve, életre keltette a fényképet, térbe állította azt, ami síkban látható.

Módszere éveken át nem változik. Egymás után születnek szellemes és szemléletes plasztikái. A Nagy Balogh János-szobor, ez a feltört tojás alakú műterem, amely az önnön magányába zárkózott festőt állítja elénk; a mélabúsan és mégis hetykén mosolygó József Attila; a Razglednicák Radnóti Miklósa, ez az aláhanyatló fenség; a drapériával birkózó szónok, akinek arcvonásai Latinovits Zoltánt örökítik meg; a barokk angyalként ábrázolt Juhász Ferenc. E művekben mind határozottabban válik el egymástól a valósághű arc és a fantáziadrapéria. Alighanem annak a felismerésnek a tudatában, hogy a holt személyeknek legfeljebb az arcát ismerhetjük meg igaz valójában; az élő modellek külső megjelenése pedig önmagában nem tükre a személyiségnek.

Úgy is mondhatnám tehát: Meloccó Miklós minduntalan montíroz. Köpenyt és arcot szembesít egymással. Ezt látjuk legújabb — most készülő — művén is, amelyet majd Pécsett állítanak fel. Az ülő és az álló Ady után ez a mostani szobor a fekvő költőt jeleníti meg. Pihen a fűben? (Mert így fog hatni a domboldalon.) Talán a sírjában fekszik? (Mert arca merev és fehér kőlepel borítja.) Vagy épp ellenkezőleg, felkelni készül? (Mert Ady holtában is élő.) Minden értelmezés érvényes. Egyszerre érzékeljük az életet és a halált, hiszen az arca költő halotti maszkja alapján készült, a halotti maszk pedig a halállá vált életet rögzíti számunkra. Hasonló kettősség jellemzi a drapériát is, amely művészies stilizáció (ruha, köpeny, terítő *úgy*, hogy nem ruha, nem köpeny és nem terítő csupán) és ugyanakkor natúra a javából (valódi vászon valódi redőzésével készül). Meloccó annak tudatában rejti el a testet, hogy a pontos formákról és arányokról a költő halála után hatvan évvel

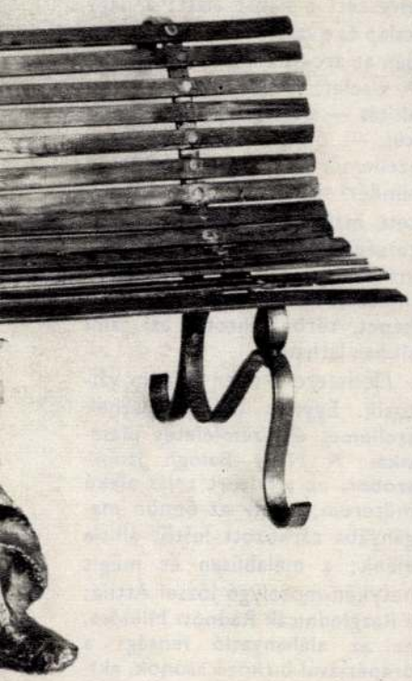

Ady (Terv II.)

lósra — a szecesszióval együtt. Egyszerre fedezte fel magának Ady Endrét, a századelő költőjét, és azt a naturális módszert, amelynek segítségével beépíthette művészetébe a szecesszió kövületét.

Mert mit is csinált voltaképp? Elővett egy régi fotót, a már





Vihar Béla

A Baross utcától a Damjanich utcáig



Vidékről Pestre került sovány kamasz, baktat fölfelé, a Baross utca 77-es számú ház ötödik emeleti internátusába. Kezében nyög, nyikorog, sóhajt a fűzfavesszőből fonott kosár, benne a hazai krumplis pogácsa, meg néhány fehérnemű és vastag füzet lapul, telistele országhódításra szánt verseivel. Ki ez az 1923 szeptemberében, a családi fészek védettségéből kitört, a nagyvilágba elindult, alig tizenötéves serdülő gyermekifjú? Ez a vándor én vagyok, akit most, annyi idő múltán, immár ősz hajjal fölidézek, bolyongva azokban a pesti lakásokban, amelyek életem útjának javarészét szegélyezik, az egykori józsefvárosi utcától jelenlegi lakhelyemig, az erzsébetvárosi Damjanich utcáig.

Pesti! Ott, abban a Nógrád megyei községben, ahonnan elszármaztam, valaha olyan áhítattal bámultuk meg e kifejezés közibénk vetődött hordozóit — a házaló ügynököt, a piperkőc ügyvédbojtárt, a csokornyakkendős kereskedősegédet —, mint kiváltságos rangú lényeket, akik abból a mesebeli városból valók, ahol bárki kanárisárga villamoson utazhatik, megtekintheti az állatkertet és a vurstli varázslatos csodáit. Nos, magam is e kiválasztottak sorába jutottam: mámorosan szemléltem a konfliskocsik forgatagát, a szikrázó kirakatok látványát, mintha enyéim lettek volna.

Miféle környezetbe csöppentem, átlépve egy tanítóképző intézet diákszállásának küszöbét? Ó, mennyi szegény, gettószülte fiú Ópályitól Kismartonig, a zsenge lélek oly korai sérüléseivel, a kisemberek gyermekeire jellemző bánatos szemekkel és az éhség csillapíthatatlan mardosásával. Miként ünnepeljelek, egykori hazai csomag, anyánksütötte friss cipó, a papírburkolat mélyéről!?

Két nagy teremben fehér vaságyak sorakoztak, a tejszínű villanylámpa borongva szórta sugarát a viaszosvászonnal borított asztallapra. Persze, a huncut csínytevés e körben sem volt ismeretlen. Egyet a sok közül, amelynek én voltam az áldozata, alig azután, hogy a fővárosba kerültem. Arról ábrándoztam, hogy tanítványra teszek szert, s akkor megírhatom szüleimnek: már nekem is van pénzem . . . Egy délután azzal állított meg az egyik felsős: akarsz-e tanítványt vállalni? Hogyne, igen . . . — rebegtem. Akkor hát — folytatta sebesen — válts tiszta inget. Egy nagyon előkelő család keres instruktort a kisfiához. Siess, itt a cím: Conti utca 6. Távoztában jótevőm még visszaszólt: aztán csókolj illedelmesen kezet a háziasszonynak . . .

Hosszas ténfergés után ott álltam a keresett ház kapuja előtt. Kisvártatva izgatottan becsöngettem. Egy sárgapongyolás, kövér nő mért végig, ámuldozó tekintettel. Hát maga, kurta nadrágos fiúcska, mit akar itt? Tanítani . . . — válaszoltam halkan, és suta mozdulattal elkaptam hurkás kezét, hogy csókkal illessem. És mit tud tanítani, pubika? — kuncogott kíváncsiskodva. Amit kell . . . — feleltem gyanútlanul. Hívószavára máris sugárzó combok gyűrűje vett körül, harsány kacaj nyugtázta oktatói ajánlatomat. Ez, kisfiam, kupleráj — csilingelte egy csikószilaj, holdszőke jelenség. Majd mi tanítunk téged, igaz-e lányok? Kitántorogtam. Az internátusban már összeseregletten várt a tréfacsináló cinkosok hada. Valósággal rengtek a falak a nevetéstől, amikor faggatásukra beszámoltam „leckeszerzési" kísérletem kudarcáról. A pokrócra vetődve elsírtam-e magam vagy végül én is velük mulattam a történteken? Nem emlékszem. Mint kiderült, nemzedékről nemzedékre hagyományozott múltja volt ennek az újoncokat beugrató játéknak.

Természetesen, ez a Baross utcai bérház ennél jóval jelentősebb okok miatt emlékezetes számomra. Egyéniségem kialakulásának egyik fontos színhelye volt, ahol megismertem a közösségbe illeszkedés kemény törvényeit, a barátság édes ízeit, de a gúnyolódók és irigyek kisebb-nagyobb tőrszúrásait is. Hány felkavaró szellemi élmény kapcsol, immár közel fél évszázad távolán keresztül is, ehhez a sivár diákkaszárnyához! Itt olvastam először a Nyugat folyóirat költőit, itt toppant elibém, hogy életem kísérője maradjon, Dosztojevszkij lázadó hőse: Raszkolnyikov. Ezidőtájt lett belőlem expresszionista költő, a matematikából majdnem beszekundázott titáninas, a Vági párt tagja, a Magyar Írás munkatársa, ide robogott be hozzám, nem is egyszer, az akkor még karcsú fenegyerek, Berda Jóska, ing nélküli testén ócska esőköpenyben, és korbácsként csattogó költeményeinek deklamálásával hol meghökkentette, hol megbotránkoztatta a versre botfülűeket.

Az emlékezés megbízhatatlan tanú! Ennek ismeretében most Szép Ernő szavait idézem, szabadon: Be szép volt ifjúságom! Kár, hogy nem tudtam!

Miként jelenítsem meg második pesti lakásomat, azt a zugnyi terjedelmű albérleti szobácskát a Dohány utca 34-ben? Kezdem azzal, hogy ötödéves koromban



A 16 esztendős Vihar Béla



már nem lehet fogalmunk. Szó sincs tehát csalásról, és ámításról sem. Egyetlen, valódinak látszani akaró részlete valóban valódi, valóban hiteles: az eredeti halotti maszk pontos nagyítása.

Hogy a művészettörténet tele van a szabálytalanságokkal? Melocco tavalyi kiállítása is ezt bizonyította. Megvizsgálta például Tiziano Urbinói Vénuszát s a Milói Vénuszt, és úgy találta: hibásak. Az egyiknek a karja kifordult, térdéből hiányzik egy darab; a másiknak a lába rövid és a melleit mintha láthatatlan cérnaszálak húznák fölfelé. Alkotóik nem tudtak rajzolni — állítja Melocco, kissé provokatívan. Bezzeg Brunelleschi, akinek keresztre feszített Krisztusa szintén „hibákról" árulkodik — csakhogy ezek a torzítások tudatos mondanivalót sugallnak. A megfeszített test ugyanis nem lóg, hanem kapaszkodik. Tehát holtában is kitartást szuggerál és kitartásra buzdít: az áldozat győzelmét hirdeti.

Nem tudom: Meloccónak ez a fajta analízise művészet-e vagy inkább tudományos vizsgálódás? Az is kérdéses számomra: elveszti-e varázsát Tiziano művészete Melocco értelmezésében? De az tény: a legnagyobbakkal folytat párbeszédet, és a legnagyobbak titkaihoz férkőzik közel. Már eddigi pályája is azt mutatja: nemhiába.

Kár, hogy Budapesten mindössze egyetlen szobrát — Mátyás királyt ábrázoló alkotását — állították fel, s azt is csak féligmeddig köztéren: a Tárnok utcai iskola udvarán.



Autó

Fej (1972)



Arc (1972)



VADAS ERNŐ

A Magyar Fotográfiai Múzeum és a
Mai Manó Fotógaléria,
a Budapest Bank Kiállítóterme
tisztelettel meghívja Önt

Vadas Ernő (1899–1962)
munkáiból rendezett kiállításának
megnyitójára
1995. november 16-án,
csütörtökön, délután 5 órára.

A kiállítás megtekinthető:
1996 január 10-ig
hétfőtől péntekig 14-18 óráig.
Mai Manó Fotógaléria
Budapest, Nagymező u. 20. félemelet

Budapest központjában áll az a hatszintes műteremépület, amelyet Mai Manó csász. és kir. udvari fényképész építtetett 1894-ben, s ahol korának nagypolgárai készíttettek magukról felvételeket. A máig szinte változatlan állapotban fennmaradt épületben működik az a galéria, amely fotóműtárgyakat árusít és állít ki. Ezen kívül fotós antikváriumként és könyvesboltként üzemel. Egyben információs központ, ahol a látogatók fotókiállításokról, szervezetekről, alkotócsoportok tevékenységéről tájékozódhatnak. Nyitva: hétfőtől péntekig 14-18 óráig.

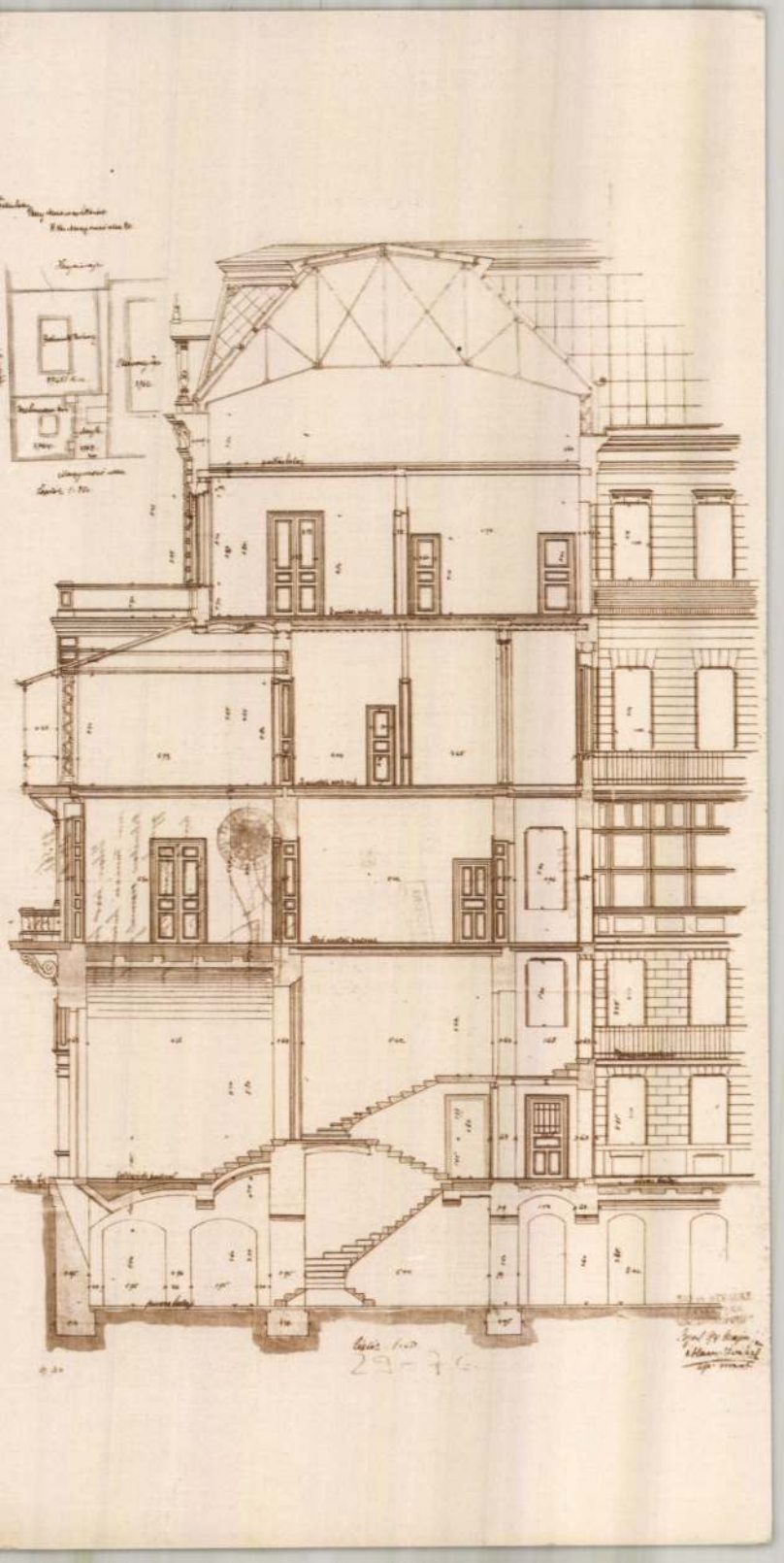

külföldi szigetlátogató

Marscha

és a Műjégpá

da, amikor a közönség és sajtó kívánságára több kisegítő pénztárt állítottunk fel, melynek következtében életveszélyes torlódás keletkezett. Tehát a közönség érdekében és a korcsolyázás lehetősége miatt vagyunk kénytelenek a ruhatárak befogadóképességéhez és a bérlettel rendelkezők számához képest szabályozni a napijegyesek bejövetelét, mert ha nem így tennénk, a bekövetke-

KERE

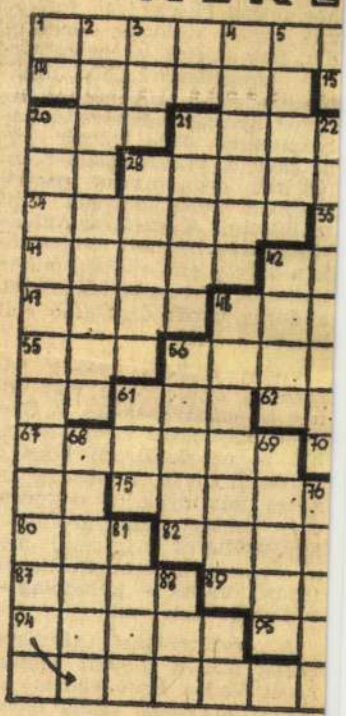

A TÉL DICSÉRETE

Lassacskán vége lesz a télnek, amelyről ma már elmondhatjuk, hogy nem is volt komolyan szigorú hozzánk. Szívesen hallgatjuk hát Béranger (1780—1857) lantján a rímeket — a tél dicséretéről:

— vízszintes 1. és 9., valamint függőleges 20. és 36.

VÍZSZINTESEN (kétbetűsök: ZI, LA, PZ, SK, OZ, IM). 14. Bontogép; az összepreselt pamutbálák felnyitását és első tisztítását végző szerkezet. 15. A mohamedán vallás szent könyve. 17. Kicsi, de erős, névelővel. 19. Az 1848—49-i szabadságharcban a tolnai nemzetőrök parancsnoka (Vilmos). 20. A.ma-; a Kazah SZSZK fővárosa. 21. Német posta. 23. Lehetetlenné tesz. 25. Útószerszámok. 27. Eltulajdonít *valamit.* 28. Ópiumból előállított alkaloida; nyugtató- és köhögéscsillapító-szer. 30. Bolgár forradalmi költő (Geo). Verseiből Nagy László fordított magyarra. 31. Birtokomban. 33. Midőn, mikor, németül. 34. Nem ezek! 35. Üdítőital. 37. Sok sava van. 39. Férfiak megszólítása a spanyol nyelvű országokban. 41. Kályhamárka. 42. Fonáshoz használt háziipari eszköz. 44. Én, egyedül. 46. Csak a beavatottak előtt ismert. 47. Innivaló. 48. Régi címzésrövidítés. 49. Szóösszetételek első tagjában a vele összetett mértékegység ezerszeresét jelöli. 51. Kossuth

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 MÁR 4

MAGYAR NEMZET

Vadas Ernő

A Corvina új képalbuma

1021

Vadas Ernő fotói

Aki a Vadas Ernő működését bemutató *Corvina albumot* átlapozza, akaratlanul is a harmincas évek polgári fotójának »aranykorával« ismerkedik. Szó szerint is »aranykorról« beszélhetünk, hisz amatőreink sok arany- és ezüstérmet nyertek nemzetközi pályázatokon. Tele voltak képeikkel a világmagazinok is. (Olykor egy pikáns párizsi magazin teljes anyagát Pest szállította.) A »magyar stílus« világszerte hódított. Jellemzője a beretvaéles »kifogástalan« technika, a tükrös képfelület, a derűs témát díszítgető »ellenfény« volt.

Vadas 1927-től 1945-ig jellegzetes zászlóvivője volt ennek az »aranykornak«. A Corvina albumában közölt képeiből is az derül ki, hogy a baranyai egyke, a tiszazugi arzénes asszonyok, a negyvenezer holdas nyilas grófok, a hatvanfilléres napszám, meg a fővárosi nyomorgyűrűk világáról Vadas — láthatólag — tudomást sem vett.

A nyárspolgári témakört Balog Rudolf mellett kétségkívül Vadas Ernő »hozta« és honosította meg. Igába fogott emerekről, mezítlábas tanyasi gyerekekről, népszállókról, a kubikos »emberpiacról« mások tudósítottak. Kálmán Kata és Hevesy Iván már érlelte a Tiborc és a Szemtől-szembe albumokat. Bass, Bruck, Bojár, Escher, Gönci, Gyagyovszky, Haár, Langer, Lengyel, Ráth László, Révai, Szélpál, Sugár Kata, Tabák, s Világ Miklós szociofotói láttán a l'art pour l'art képviselői bizonyára csak legyintettek: »... Nem művészi!« A művészi jelzőt a provincializmusnak, a gyöngyösbokrétásoknak tartogatták.

Vadas munkásságában az ötvenes években örvendetes fordulat következett be. Ipari témákhoz nyúlt, eltépett számos szálat, amely korábbi világképéhez kötötte. Az albumbeli 64 képből 13 e szakaszból való (4 ipari reklámkép, 5 munkaábrázolás, 1 munkáspihenőről készült intim ábrázolás, 3 ipari tájkép).

A magyar fotó negatív és pozitív irányú fejlődésének értékelésénél kell beszélnünk Vadas hatásáról. De ha számvetésre szánjuk magunkat a harmincas évek magyar fotójáról, időszerűbb lett volna végre publikálni a szociofotó legjobb alkotóművészeit és munkáikat.

Lelkes István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1987 MÁJ 6.

Vadas Ernő

Fényképkiállítás

Az MTI-foto Madách téri Vadas Ernő kiállítási termében Vízparti tájakon címmel bemutatják Kácsor László legszebb horgászfényképeit. A kiállítás június 10-ig, naponta 12 és 19 óra között tekinthető meg.

a kórházban, akkor kimeni a to-
ra, és együtt csónakázott a halá-

LIDL

lelmiszer üzletel

, mint 1000 minőségi te

Oroszországot is meghódítjuk

Elkezdődött a magyar kulturális évad előfesztiválja Moszkvában

Az október végi londoni vénasszonyok nyara után fázósan húzódik össze a négyfokos moszkvai csúcshőmérsékletben az ember. Az újságíró feladata nagyjából itt is ugyanaz: a nagy-britanniai után hírt adni az oroszországi magyar kulturális évad eseményeiről. Most ugyan csak az előfesztivál zajlik Moszkvában, teljes lendülettel majd február végén indul be a seregszemle.

Metz Katalin (Moszkva)

Az ízelítő, amit a Hungarofest rendezőiroda kínált a múlt héten, komoly reményekre jogosít, ami az eljövendő féléves rendezvény minőségét és fogadtatását illeti. London a Magyar Magic másfél éve során, mint írtuk, megtanulta a „magyar" szót, most Moszkván a sor, ahol nagy hiátusok tátonganak a tőlük nyugatabbra eső, kivált kisebb nemzetek valós arcának, kultúrájának ismeretében. Béketábor ide, Varsói Szerződés, KGST oda, hogy egyéb, finoman szólva, „relációkról" ne is beszéljünk – a magyar kultúra valós értékei korántsem közismertek az egykorvolt Nagy Testvér kollektív tudatában.

Azóta persze itt is óriásit fordult a világ, s a vadkapitalizmus szédületes szakadékának peremén álló tömegek, szűkösen élő értelmiségiek, az újgazdagok hamisan csillogó világának, a nyugati márkás boltok fényűző kirakatainak árnyékában, a mindennapi megélhetés mellett nemigen szoríthatják ki rezsijükből a kultúrára fordítandót. De a szomjúság ott lappang bennük. A nehézkesen cipekedő öregasszonyok, a hatalmas távolságok után estére hazavergődő dolgozók, a főutcákon araszoló, kopott Zsigulik lehangoló látványa mellett ott a

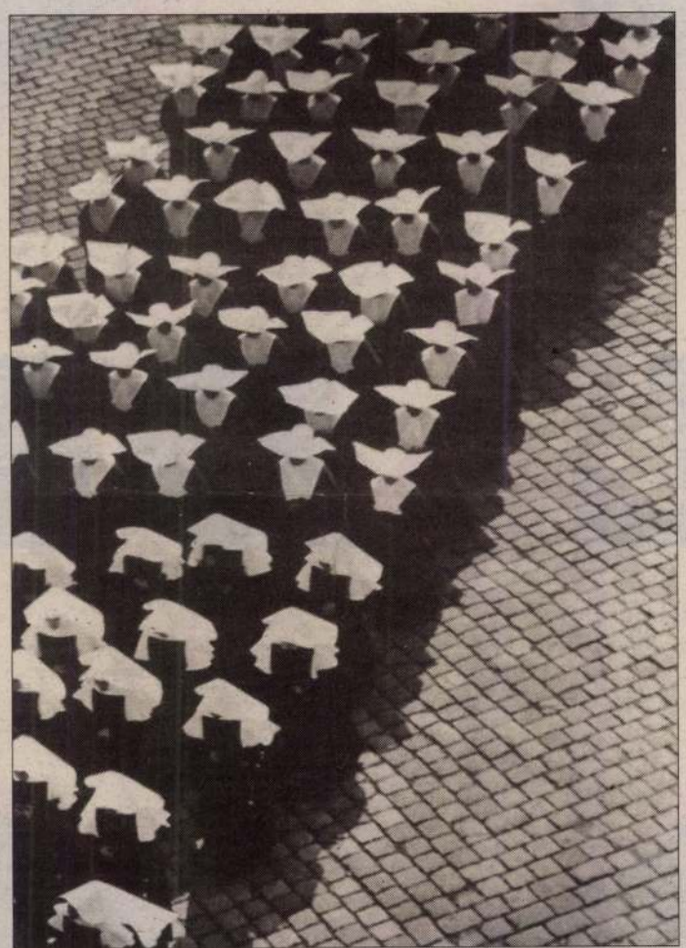

Vadas Ernő: Körmenet (1934)

reményt keltő ellenkép: a magyar évad nyitó kiállításának termében az érdeklődők hatalmas tömege. Tűt sem lehet elejteni a Dom Fotografii galériájában, ahol a Magyar Fotótörténeti Múzeum kiállítását látni 100 híres kép a XX. századból címen.

A kecskeméti múzeum igazgatója, *Kincses Károly* többségében világhírű, emigráns fotóművészeink emblematikus képeit tárta az orosz közönség elé, amelyek már a maguk korában bejárták a világot. Indítékait a katalógusban Milyen a fénykép, ha magyar? címen közzé is teszi. *André Kertész, Brassai, Moholy-Nagy, Robert Capa* és öccse, *Cornell Capa, Munkácsi Márton* és mások nevét albumok sokaságából Patagóniától a tundráig ugyan mindenki ismeri – írja –, de a többi kiválóságot, akiknek soraiból e világítótornyok kiemelkednek, kevésbé. A kecskeméti múzeum egymilliós gyűjteményéből száz fotót választottak ki a kurátorok, hogy a magyar fényképészet világszínvonalát illusztrálják. A moszkvai fotográfiai múzeumba zsúfolódott tömeg hosszú időn át nem képes elszakadni a látottaktól, egyenként szemléli a pillanatot időtlenné tágító-megörökítő, hallatlanul szuggesztív fotókat. Capa megrendítő fotóját a spanyol polgárháborúban fegyverét elejtő milicista haláláról, frontsorozatát, Brassai képeit a végkimerülésig erőltetett menetekről, *Lucien Aigner* portréját az ünnepelt, újraválasztott *Churchillről*, karakterisztikus képét *Einsteinről* s a határainkon túl (vagy azon belül) sem igen ismert nagy fotósaink közül *Vadas Ernő* lenyűgöző Körmenetét felülnézetben a fehér lepkeszárnyfőkötős apácák vonulásáról a kockaköveken, *Escher Károly* impresszionista festményt idéző Havasesőjét a fekete esernyőkön porzó, pilinkéző hópihékkel, *Balogh Rudolf* plasztikus életképét, a Tyúktisztítást és megannyi ihletett magyar tehetség munkáját.

A *Bence Ottó* vezette, Moszkvába kiszállt, kicsiny Hungarofest-csapat szervezésben emberfeletti erőfeszítéseket tett, mert szűkös az anyagi keretük. Érkeztünk előtt, hírlett, átütő sikert aratott a négynapos moszkvai Alternatív zenei fesztiválhoz kapcsolódó magyar program: *David Yengibarjan*, továbbá *Grencsó István* szaxofonos, az instrumentális rockbanda, a Másfél, valamint, az Anima Sound System reggae- és kelet-európai dzsesszegyüttesének műsora. Amikor a szervezők beültettek a Szadovaján lévő, népszerű B2 Klubba, már hűlt helyüket találtuk; mégsem jártunk rosszul, ezúttal egy remek orosz dzsesszegyüttes lopta be magát indulatos muzsikálásával immár a magyarok fülébe-szívébe, miközben a hagyományos savanyú levest, a borscsot kanalaztuk.

Vadász Endre

Magyar Művészet, 1926

47-48.o.

A Mennyeti Szalon.

Vadász Endre festö.

Katol.Szemle.1942.25-26.l.

Vadász Endre festő

Budapesti Szemle CCXLIV. 1937.
106-115. Ybl Ervin: Képzőmű-
vészet

Laccatari Demeter festő

309/

Vadász Endre fotó- és grafikus

Pesti Hírlap. 1932. ápr. 29. 5

f. j. Tavaszi Szalon

Vadász Endre grafikus

Pesti Hírlap. 1932. jan. 31. 12

A Szinyei Társaság Közgyűlése

Vadász

grafikus

Revue de Hongrie

1910. III. am. V. I. 784-785. l.

Humoristák kiállítása Könyves Kálmánnál.

Vadász

grafikus

Revue de Hongrie

1910. III. a. V. f. 784-785. l.

Humoristák kiállítása Kolozsvárt

Kálmánnál.

Vadász Endre festö.

Katol.Szemle.1932.I.132-36.l.

Vadász Endre, festő

Művészet, 1938. III. évf. 15. sz. 39. l.

Kende Béla: Téli tárlat a Műcsarnok-ban.

Vadász Endre festő és grafikus

Pesti Hirlap. 1926. máj. 22. 9

Fóthy János: Pavoszi Szelon

Vadász Lestő

8 órai Vigyap

1925 márc. 15.

Vadám Sestő"

8 órai hytág

1924 dec. 18. 8. L.

Vadán Endre festőművén.

Sórai Ujság.
1929. I. 24., 5.
(:kritika.:)

Vadász Endre

fametszetek

Tér és Forma, 1933, 19

Grafika

A rézkore művészete
Vadász Endre rézkarcai

Szabad Nép 1948 VI. évf. 52. jan. 8. 4. o.

B. Vadász Éva

„A Fémmű központja B. Vadász Éva épülő étteremkomplexa épületével és egy később tervezendő többszintes raktárral válik teljessé."

R.E.: Mechanikai Laboratórium, Csepel Fémmű. - Építész Rácz Endre, statikus Massányi Tibor. /Ismertetés, fotók: Bognár János/

Magy.Ép.müv. 1972.5.sz.

57. l.

B. Vadász Éva belsöépitész M.É.K.
KERTI/

ABC áruház, -Bp. Üllöi ut belsö berendezése

Magyar Épitömüvész t 1968/2. 20 -25.1.

B. Vadász Éva

az alábbi tervpályázaton III. díjban részesült 14. számú terv egyik szerzője.

Girardi Kornélné: Korszerű vendéglátóipari együttes tervpályázata. 1972. - Magy.ép.műv.1972.6.sz.2-8.l.

MDK

Vadász Endre

/gy./: A Paál László Társaság kiállitása. Képzőművészet 1929. 17. sz. 49.l.

M.D.K.

Vadász Éva épitész

KERTI

Székesfehérvár Velence Szálló / votl "Magyar Szálloda " , errdetileg Zichy-palota / felujitása

Tájékoztató

Müemlékvédelem, 1964/2. 109. l.

Vadán Éva

Építésmérnök terveste a székesfehérvári Valence nálló ~~[illegible]~~ megújítását

Tájékoztató

Műemlékvédelem 1964. 2 n. 109 l.

rdőiv

sok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Vadász Endre, festő- és grafikusművész

Az ünnepi könyvhétre az idén frissiben megjelent kiadvány a „Szegedi Grafika" c. mappa, mintegy fél évszázad képzőművészetét fogja át a grafika tükrében és szegedi vonzáskörben. – A kiadványban megtalálható Vadász Endre „Halpiac" című rézkarca. /említve/.

T.L.: Ünnepi könyvhét Szeged 1980.
Dél-Magyarország, 1980. jun. 1.

Vaddász Endre, festő- és grafikusművész

Hortobágyon, a tájjellegű kiállítóteremben megnyílt jún. 30.-án az „Alföld-és pusztaábrázolás a magyar képzőművészetben" című állandó kiállítás. Holló és Káplár művei mellett Benyei Oláh István, Vaddász Endre művei is szerepelnek a kiállításon.

Sz. Kürti Katalin: Megnyílt a Hortobágyi Galéria. Szocialista Művészetért, 1980. júl. hó.

Vadász Endre

A debreceni Déri Múzeum titkai

Alföld 1985/7

Vadász Endre, festő- és grafikusművész (1901–1944)

A hortobágyi táj szépségét csak századunk képzőművészete ismerte fel. – A debreceni Ady Társaság virágzása idején Boromissza Tibor, Vadász Endre – és több művész – járták sűrűn a pásztorszállásokat, a hortobágyi csárdákat, és készítették a képeket, szobrokat a hortobágyi emberekről.

Jó reggelt!

1984. I. 30. Kossuth 4.25

Vadász Endre, festő-grafikusművész (1901-1944).

Magyar tájképekből válogatta a Déri Múzeum azt a kiállítási anyagot, amelyet 1984. ápr.-ban Bagdadban, a Rashid Galériában mutattak be. – Hozló László Gáborjáni Szabó Kálmán, Boromisza Tibor, Boross Géza és Vadász Endre művei szerepeltek a tárlaton.

A közönség tetszését leginkább Vadász Endre alföldi, balatoni témájú rézkarcai nyerték el. (említve).

Sz.K.K.: Magyar tájképek Bagdadban.
Népművelés, 1984. júl.

Vadász Endre

Sz. Kurti Katalin: Új nerzemenyék

Művészet, 1983. marcius

Vadász Endre.

Nagy István Képtár – Baja.

Népszava
1986. II. 14.

Vadász Ernő

festőművész

Paál László Társaság kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Milány vérbarát a fantasztikumba hajló ó-olasz stílus gyermeki

Nemzeti Újság
1929.I.27.

Vadász Endre, festő-grafikus-rézkarcolóművész (1901-1944). 2) folytatás.

Kürti Katalin a Déry Múzeum műnészettörténésze mondja, hogy Vadász Endre működésével a világhírű rézkarcolóval, festőművésszel tizedik éve foglalkozik. Az anyag tulajdonképen meg van írva, hat kiadónál kopogtatott, a válasz mindenütt az volt, hogy nagyon szép az anyag, de hát nincs lehetőségük a kiadásra. Nagy sikere volt annak a kiállításnak a Nagyar Nemzeti Galériában, melyet tavaly előtt rendezhetek Vadász Endre alkotásaiból. Nagyon jó kritikát kapott. Mindezek ellenére, pesszimista, mert úgy érzi, hogy nem lesz kiadója Vadász Endrére, és ott hever továbbra is fiókjában az anyag.

Képek és szobrok között

1984. VII. 5. 3-ik műsor, 20.10 (J. Á.).

1). Folytatás.

Vadász Endre, festő-grafikus-rézkarcolóművész (1901-1944)

Kürti Katalin a Déry Múzeum, művészettörténésze mondja, hogy Vadász Endre működésével a világhírű rézkarcolóval, festőművésszel tizedik éve foglalkozik. Ez a művész csupán 43 évet élt, 44-ben munkatáborban lett öngyilkos Gödöllőn, mert nem talált más utat, nem bízott abban, hogy lehetősége van megmenekülni. Sorsa, működése, művészete nagyon hasonló Radnóti Miklóséra. — Áprilisban Bagdadban a Rashid Galériában rendezett XX. sz.-i magyar festészet kiállításon Vadász Endre művei is szerepeltek.

Képek és szobrok között

1984. VII. 5. 3-ik műsor, 20.10 (J. Á.).

Vadász Endre

Méltatás.

Sz. Kürti Katalin: Képzőművészeti kiállítások...

Művészet, 1981. június - 57. lap.

Vadász Endre

A kiállításon szereplő műveken kicsemelhető ~~op~~ okszorosító grafikai tevékenysége látható. Vadász Endre Európa szerte ismert művész volt.

Sz. Kürti Katalin: Képzőművészeti kiállítások...
Művészet, 1981. június – 57. lap.

Vadász Endre festő-grafikusművész (1901–1944).

Fábry vetítés.

június 1.
15 óra. A művészet szolgálatában c. kiállításhoz. B. ép. előadó.

Vadász Endre, Hollós László.
Önéletrajz, mit lapozni sem kell. (Medgyessy).

Magyar Nemzeti Galéria,
1985. június.

VADÁSZ ENDRE

emlitve ld. Kozma Lajos

P.Szabó Ernő: Magyar exlibrisek.Iparmüvészeti Muezum

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/ 1.sz.3-4.o.

itése mellett komoly szerepet ját-

találmányok, amelyek jelentőségük-

mann ujitásait ill. adaptációit.

ölgyből indul ki a "magasmetszés."

yag jelentőségére, hogy nem kerülhe-

terjedésére, amig a cseh kálium-kré-

ol ólomkristály hozzáférhetővé nem

irich Winter találmánya, aki a szilé-

művet állitott fel, hogy ezáltal

tét nem közönséges magasságra emel-

itt egy vizimalom kerekéhez hason-

műről van szó,amelynek forgómozgá-

Vadász Endre (Szeged, 1901 – Bp. 1944)

„Halmok a Dunán" Tempera 38x49 cm
J. l. középen: Vadász
kiállítási ár: 6000 ft.

—

„Koncolyászók" Tempera 60x50 cm
J. l. l. Vadász
kiállítási ár: 4500 ft

MÁV 59, Képaukció Bp. 1982. december

Vadász Endre, festő-grafikusművész

A Magyar Nemzeti Galéria
és a debreceni Déri Múzeum
meghívja Önt

VADÁSZ ENDRE

(1901–1944)

Emlékkiállításának megnyitására
1982. október 28-án,
csütörtökön délután 5 órára
Budavári Palota C épület, földszint

Megnyitja:
KOVÁCS PÉTER
művészettörténész,
a székesfehérvári
István Király Múzeum
tudományos főmunkatársa

ÉBM-ÁFÉSZ – 82430

Vadász Endre, festő- és grafikusművész

Az alanti címmel indított kiállítássorozatot a Magyar Nemzeti Galéria, elsőként a két világháború közötti sokszorosító grafika rézkarcanyagának bemutatásával. — A művész művei szerepelnek a kiállításon.

Sarkantyú Mihály: A magyar grafika múltja.

Népszava, 1979. jún. 1.

Vadász Endre

p.sz.e: Vadász Endre

Művészet, 1982. szeptember

Vadász Endre

Szerepelt a Magyar Grafika I tárlaton a

Magyar Nemzeti Galériában

Uj tükör 1979/25/3

P.Szabó:Magyar grafika I

Vadáy Endre (1901-1944)

„Duna Mohácsnál" Tempera 30x45 cm

s.l.j.: Vadáy

kiállítási ár: 5000 ft.

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Vadász Endre

„Párisi külváros" Vízfestmény

60 x 50 Jelenve lent jobbra: Vadász Endre

Paris 1938

Kiáltási ár: 4000 ft

BÁV 37.Müvészeti Képaukció 1975 szeptember

Vadász Endre (1901-1944)

„Olasz táj" Vízfestmény 60x84

telepre lent balra: Vadász 941

Kiállási ár: 4000 ft

BÁV.37.Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Vadász Endre grafikus

A XX. századi magyar grafikai kiállítás-
son a magyar rézkarcolok második gene-
ráciáját képviseli. „Falu vége" – „Síkság" c. alföldi
tájelnények. „Római részlet" – „Ponte Vecchio" – „Ha-
lászbárkák" c. (emlitve) a pasztellszínekkel, akva-
rellel alászínezett karcok varázsosan játékosak,
zsúfoltak.

Sz. Kürti Katalin: Kiállítás a Szolnoki
Galériában.
Hajdúlihani Napló, 1975. okt. 15.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

A tehetséges magyar grafikusművész a két világháború között készült rézkarca a Parlamentet épületét a Duna túlsó partjáról nézva állitja elénk.-84.old. 4 58.kép /A szövegben tévesen 54,kép./

RÓZSA GYÖRGY: Vázlat a magyar országgyülései ikonográfiájához 81.old

FOLIA HISTORICA,I. A M.N.M.Évkönyve. Bp, 1972

Vadász Endre (1901–1944) grafikus

A rézkarcban járult hozzá a két világháború közötti magyar ex libris-művészet megújításához. Ex libris-művészetének kezdeti korszakában festői hatásokra törekedett (elsődlegesen festő volt). Később művészete puritán képet öltött és egyre jobban csak a vonalra épített. Szemérmes lirai ságának csak a családi grafikában engedett teret. Ragyogó ötletek egyszerű megfogalmazásban: ez volt művészetének titka. Rézkarcok mellett vannak fa- és lívómetszetei is, ezek inkább elbeszélők, mint drámaiak. Kifejező ereje olyan erős, mint Budáyé.

Galambos Ferenc: A XX. századi ex libris.

Hevesi Szemle, 1976. 3. 16–17. old.

Vadász Endre, festő- és grafikusművész a Magyar Nemzeti Galériában megnyílt a „Magyar grafika 19-től 45-ig" c. kiállítás. Szerepel műveivel Vadász Endre, aki 1944-ben pusztult el és Istokovits Károly, aki még ma is él. Ők valahol a Kondor-féle mai szürrealista expressív grafikának lehetnek az ősei.

Láttuk, hallottuk.

1979. V. 21. URH. 15,35 (MLné).

Vadász Endre, festő- és grafikusművész

Debrecenben legalább kétszáz éves múltra tekint vissza a művészi grafika alkotó művelése. A Déri Múzeum művészettörténésze, ~~az~~ Sz. Kürti Katalin munkája nyomán elfelejtett művészek kaptak már korábban is olyan félig nyilvánosságot, ezért érdeklődést és figyelmet, mint például Vadász Endre.

Bakó Endre: Grafikai műhely Debrecenben. Szocialista Művészetért, 1979. Nov.

Vadász Endre, festő- és grafikusművész

9 IX. ker. i Glazafias Nepfront klubhelyiségében „Legkedvesebb műtárgyam" c. kiállítás látható, melyet műgyűjtők rendeztek. Takács Gyula műszerész, szintén műgyűjtő, Vadász Endre „Korcsula sziget" c. képét hozta a kiállításra. (emlitve).

Művészeti Magazin.

1979. I. 2. T V. 26. 50 (Z.)

Vadász Endre, festő

□ VADÁSZ ENDRE (1901—1944) festő- és grafikusművész kiállítását rendezik meg Debrecenben, a Déri Múzeumban. December 21-én nyitja meg Békés István író. A tárlat január 31-ig látható.

– □ Vadász Endre 2.

Esti Hírlap, Bp. 1976. dec. 20.

Vadász Endre, rézmetsző

Mostanában jelenik meg Tóth Béla könyve a kollégiumi rézmetsző diákokról. A 20-30-as évekből Vadász Endre, Szoboszlai Matta János nevét is említi.

Szabó Ernő: Szabó László műtermében.
Hajdu-Bihari Napló, 1977. jan. 15.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Vadász Endre

1976 DEC 2

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

A DÉRI MÚZEUMBAN rendezett Vadász Endre-emlékkiállításról felvételeket készített a tv-híradó debreceni stábja. A rövid műsor ma, december 28-án, este látható a híradó első kiadásában. A festőművész munkásságáról a tv képzőművészeti osztálya filmet készít januárban.

Vadász Endre grafikus.

Debrecenben a gyűjtők és művészek az Ajtósi Dürer Céhbe-tömörültek 1934-ben. 1935-36-ban kiadták a Magyar Exlibris c. folyóiratot a városgrafikai életének szinvonalát gá-borjáni Szabó Kálmán, Vadász Endre és tá-bek neve fémjelzi.

Szabó Ernő: Ex librisek.
Hajdu-Bihari Napló, 1976. dec. 15.

Vadász Endre, festő- és grafikusművész

Bordás Ferenc 1939-ben az orvosi doktorátust Szegeden szerezte meg, de nem lett hűtlen a művészethez sem. Szeged volt az ex libris alkotók egyik központja. Ott ismerte könyvjegyeit fába Buday György és karcolta rézbe Vadász Endre.

Sennyey Andor: Bordás Ferenc, Könyvtáros, 1979. 1. 58. old.

Vadász Endre grafikus művész

Foglalkozott "ex libris"-ek alkotásával

cikk „Algyai Viktor grafikusművész" címszó alatt

Köves József cikke „Ex libris" címmel

Magyarország 1978. XI. 19

Vadász Endre, grafikus

L. Kozma Lajos

21.

körött

– Magyar ex librisek a két világháború

Nipszabadság, Bp. 1980 okt. 12.

Vadász Endre

Vadász Endre (1901–1944): festő, grafikus, népszerű rézkarcoló és fametsző, aki önálló grafikai albumokat is kiadott a 30-as években.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. 1977. Corvina

Vadáy Endre
(Szeged, 1901 - Bp. 1944)

„Tebegény" o. tempera, 60x70 cm
J. l. 6. Vadáy E. 934. Tebegény
Kiállítási ár: 7000 Ft.

BÁV 57. Képaukció Bp. 1982. május

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

A tehetséges magyar grafikusművész a két világháború között készült rézkarca a Parlament épületét a Duna túlsó partjáról nézve állítja elénk. 84.old. 58.kép. /A szöveg ben tévesen 54.kép./-Fekete repr.

RÓZSA GYÖRGY: Vázlat a magyar országgyülések ikonográfiájához 81.old

FOLIA HISTORICA, I. A.M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

Vadász Endre, grafikus

L.: Szöri József

Apró f.: Véle mé nyak ... [illegible] ... 93-96

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6.

Vadász Endre, [. festő]

L.: köri József

Apró f.: Vélemények ... [2] ... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6.

Vadáy Endre

Müve szerepel Kovács Antal

gyüjteményében, Debrecenben

Mügyüjtő 1975/1

6.old.

Vadász Endre 1

1901 február 28-tól 1944 juniusáig élt. Halálának pontos dátuma ismeretlen. A gödöllői munkaszolgálatos t áborban lett öngyilkos junius 3-án, az egyik budapesti katonakorházba szállitották, nehéz megállapitani, még hány napig élt. Vele egyidőben lett öngyilkos a felesége is.

Alföld 1977-2-91

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

Vadász Endre 2

A Déri Muzeumban rendezett emlékkiállitás mutatja, hogy az életmü nagyságához képest semmitmondó a Müvészeti kislexikon ismertetéss"rézkarcai és fametszetei népszerüek voltak".Az emlékkiállitást Sz. Kürti Katalin rendezte a szegedi születésü művésznek 1971-ben szülővárosában rendeztek kiállitást.

Alföld 1977-2-91

Szabó Ernő:A vonal szerelmese

VADÁSZ ENDRE 3

Debrecenben az Ady Társaság jubileumi Tárlatán, 1947-ben mutatták be az akkor 3 éve halott müvész néhány alkotását. Vadász pályája kapcsolodik Szegedhez és Debrecenhez, de Budapesthez s a külföldhöz,

ALFÖLD 1977/2

elsősorban Olaszországhoz is.

Vadász Endre 4

1922-27 kötött a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkár tanitványa volt, a mester mellett tanársegédként is müködött. Ettől az időtől dezdve igen sok dijat nyer: 1923, Fruchter dij, 1924, A Szinyei Társaságtól kitüntető elismeré

Alföld 1977/2/91 se

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

1927 a Wolfner életkép-dij, 1929 utazási ösztöndij a barcelonai világkiállitás bronzérme, 1931 Zichy dij. 1929-ben érkezett Debrecenbe, akkor már jónevü festő és grafikusmüvész volt, 1933ig a zsidó gimnáziumban tanitott. Tagja lett az Ady Társaság-

Alföld 1977/2/91 nak.

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

Vadász Endre 6

Tagja lett az 1935ben alakult Ajtósi Dürer Céh-nek,már korábbam országos jellegü grafikai egyesületek-a Magyar Rézkarcoló Müvészek Egyesülete, a Magyar Exlibrisgyüjtők és Kisgrafikabarátok Egyesülete, a Munkácsy Céh-tagja.Igy 1929ben 1936 igadebreceni szellemi élet be kapcsolodott

Alföld 1977/2 /91
Szabó Ernő: A vonal szerelmese

Debrecenben bár sokat festett,készitett fa és linoleummetszetet is,mégis mint a rézkarc vezető mesterét tarthatjuk számon.A Déri Muzeumban 1932/ben,1934/ben 1936/ban rendezték meg egyéni kiállizását,1935 jelent m eg Békés István:Vihar az erdőn hét linometszet illusztrációja

Alföld 1977/2/91

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

1935-ben jelent meg Tiz rézkarc ex librise. 1936ban Budapestre költözik,néhány évig a Tamás Galériának dolgozott,1937ben jelent meg Budapest albuma.Haláltánc c albuma Szegeden,1936-ban Hazatlrők c. müve Budapesten,1938-ban jelent mg.

Alföld 1977/2/91

Szabó Ernő: A vonal szerelmese

VADASZ ENDRE, grafikus

A Képzőművészeti Osztály a felszabadulas utan nem képe
zett oly atütő erot, mint 1931-41 között. Ennek oka az a
az érzékeny veszteség, amely Vadász tragikus halalaval,
/1944/ és Gaborjani Szabó Kalman Budapestre távozasa-
val /1945/ történt. Félegyházi Laszlót valasztjak osztal
elnöknek. 759. old. 28. jegyz

SZEKÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-
művészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

Az 1937-es év jubileumi ünnepségeihez az Ady Társaság képzőművészeti Osztalya nagyszabású kiallitással és elő adásokkal kapcsolódott.-Kilenc művész mintegy ötven müve között ott találjuk Vadasz Endre alkotasait is. 758.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-művészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Debreceni művész.-A debreceni sajtóban legtöbbet emlegetett és reprodukált művei,Breughel-i hangulatu temperaképei voltak a 30-as évek elején.Ezek egyike volt: "VIZHORDÓ LÁNY",címü akotása is. 765.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának - II.csoportkiállitása 1933.febr.12-19.között.Rabinovszky Márius kritikájában kiemelte Vadász Endre"fanyarédes szinösszetételeit és ~~akcentusait~~ szeszélyes akcentusait. " 756.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafius,/1901-1944/

Debreceni müvész. Temperaképei elsősorban hazai viszonylatban számithattak érdeklődésre. Rabinovszky Máriust "fanyarédes szinösszetételei és szeszélyes akcentusai" fogták meg, kiemelte formái groteszk és ugyanakkor kecsés voltát. "lágy és egyszerre torz" kifejezésmódját. 765.old. 40.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1982-ben csoportkiállítás helyett egyéni tárlatokat rendezett a Déri Múzeumban.-Március 20-29 között Vadász Endre rézkarcait, metszeteit, temperáit mutatták be és nagy közönségsikert, erkölcsi és anyagi sikert ért el. 756.ol

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, festő

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti Osztályának 1947-es huszéves jubileumi ünnepsége keretében rendezett kiállításon az elhunyt Vadász Endrének két temperajat szerepeltettek. 760.old. 31.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve., 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/.

A Vaszary iskolából kikerült fiatal művész már 1928-29-ben országos,sőt európai hirnévre tett szert rézkarcaival.1929-ben elnyerte a barcelonai grafiakai kiállitás bronzérmét. 765.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/.

A Vaszary iskolából kikerült fiatal művész már 1928-29-ben országos, sőt európai hírnévre tett szert rézkarcaival. 1929-ben az Ernst Múzeumban rendezte meg nagysikerű kiállítását. 765.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti osztályának 1947-es húszéves jubileumi ünnepségeinek keretében avatták a Déri Múzeumban Ady-szobját. Az Ady ünnepségekre megjelent "Vándortűz"-ben láthatjuk Vadásznak grafikáját és temperáját. 760.old. 31.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975

VADÁSZ ENDRE, grafikus

Debrecenben az Ady Társaság 1930.évi őszi tárlatán kiállított művei,valamint Gáborjáni Szabó Kálmán,Senyei Oláh István,Medgyessy Ferenc és Berki Irma művei kiemelkedő kritikát kaptak. 755.old. 12.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, 1901-1944/

Művészmunkatársa a debreceni kiadásu"Magyar Exlibris",c. lapnak,a "Nyugat",a Magyar művészet" és több más művészeti lap és folyóirat állandóan közli grafikáit. 765.o

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /190

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/.

Debreceni művész.A debreceni sajtóban legtöbbet emlegetett és reprodukált művei,Breughel-i hangulatu tempe raképei voltak a 30-sa évek elején.Ezek egyike volt a: "VASÁRNAPI PIHENŐ",cimü akotása is. 765.old

---

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Debreceni müvész. A debreceni sajtóban legtöbbet emlegetett és reprodukált müvei Bruhel-i hangulatu tempere képei voltak a 30-as évek elején. Ezek egyike volt a: "BÁRKÁK A DUNÁN", cimü alkotása is. 765. old

---

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Debreceni művész.-Rajzai,metszetei,karcai és ex librisei eljutottak a skandináv,holland,olasz,amerikai kiéllitásokra,folyóiratokhoz,magángyüjtőkhöz. 765.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei. 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADASZ ENDRE, grafikus

A debreceni Ady ünnepségek idején 1947-ben megjelent "Vándortűz"-ben Berei Soó Aegso emlékezett még Vadasz Endre művészetéről. 760.old. 31.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

Debrecenben az Ady Társaság 1931.évi képzőművészeti kiállitasán a Társaság hat tagja magas szinvonalú anyaggal, 5-8 darabból álló kollekcióval jelentkezett. Vadász Endre grafikákat, temperákat mutatott be. 755.old. 13-14.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

3.kép.-Vadász Endre:Cirkusz, rézkarc.-Fekete repr.
766.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

A zsidóüldözés egyre inkább megfélemliti a halk,finom -közügyekbenjáratlan-művészt.1944-ben -nem találván más utat-az öngyilkosságot választja. 765.old

Sz. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1934 ben Vadász Endre egyéni tárlatát rendezte. 757.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának huszonkét éves működése alatt összesen tizennégy tag ja volt. Ezek egyike volt Vadász Endre grafikus, rendes tag is. 761.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző- művészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

Vadász Endre

Halászbárkák, tempera, 48,7 x 59,5

Vadászati Világkiállítás – Képzőművészeti Kiállítás, Bp. 1971.

Vágási Imre.

a „Tiatal Orosházi Festők Köre" – hex új emberek csatlakoztak, majd elmaradtak:
V. Kovács Ferenc, Bárdos Rezső, Vágási Imre.

Born Miklósné: Jubileumi tárlat Orosházán.
Békés Megyei Népújság. 1983. szept. 24. 8. old.

Vadász Endre

Halászbárkák
Tempera, 48.7 × 59.5 cm

Vadászati Világkiállítás, Bp. 1971.
~~M. M.~~ Gy. Műcsarnok

Vadász Endre, festő- és grafikusművész /1901-1944/

Kopasz Márta annak a szegedi metszőkultúrának továbbvivője, mely a harmincas évek második felében kapott lendületet Buday György, Bordás Ferenc, és Vadász Endre munkássága nyomán.

Dél-Magyarország, 1983. szept. 10. 5. old.

Vadász Endre.
festő

A művész a debreceni Képző-
művészeti osztály tagja volt.

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

- "appel interdental" → "post platéau intérieur"

Vadász Endre
festő

A művész 30-as, 40 es években
készült alkotásait mutatja be
a galéria a Déri Múzeum őrizeti
anyagából

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

Vaday Endre

neve említve

Művészettörténeti Értesítő

1972

307. old.

Vadász Endre

Karca szerepelt a kiállításon.

Horváth Béla: Nagyságyűjtők kiállítása a váci Vak Bottyán Múzeumban: Magyar rajz, műfestmény és grafika a XX. szdban; Művészet, 1973/2. sz. 19. l.

Vadász Endre

Érzékeny vesztességet jelentett az Ady Társaságnak Vadász Endre eltávozása.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 62 old.

Vadász Endre
festő és grafikusművész emlékkiállítását tegnap délután nyitottak meg a szegedi múzeum Horváth Mihály utcai képtárában.

Magyar Hirlap 1971/163 13old.

Vadász Endre (1901-1944) 1.

A Vaszary iskolából kikerülő fiatal mü-
vész már 1928-1929-ben országos, sőt euro-
pai hírnévre tett szert rézkarcaival. 1929-ben
az Ernst Múzeum rendezte meg nagysikerü-
kiállítását, s ugyanez évben elnyerte a bar-
celonai grafikai bronzérmét. Ilyen előzmé-
nyek után, Debrecenbe költözve, az érdeklődés
központjába került a zsidó gimnazium
fiatal rajztanára.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társa-
ság képzőművészei.

Alföld 1974/1 64 old.

Vadász Endre 2

Az Ady Társaság is tagjai sorába hívta. A Műpártoló Egyesület téli tárlatain, majd az Ady Társaság kiállításain egyaránt szerepeltette olaj-, temperaképeit, fa- és linomet szeteit, rézkarcait. Kapcsolatot tartott országos szervezetekkel, haladó csoportokkal, 1929-ben pl. ö üdvözli a KUT debreceni kiállítását. A Munkácsy-céh, a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete stb. tagja.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 64 old.

Vadás Endre. 3

1931-ben ismét az Ernst Múzeumban állít ki és két ízben nyeri el, a Zichy-díjat. 1932-ben, 1934-ben és 1936-ban az Ady Társaság támogatásával egyéni kiállításokat rendez a Déri Múzeumban, amelyek nemcsak erkölcsi-hanem jó szervező munka folytán-anyagi szikerrel is zárultak. Eközben rajzai, metszetei, karcai, ex librisei elju tottak, a skandináv, holland, olasz, amerikai kiállításokra, folyóiratokhoz, mügyütökhöz.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 64 old.

Vadász Endre. 4

Temperaképei elsősorban hazai viszonylatban számíthatnak érdeklődésre. Rabinovszky Máriuszt „fanyarédes szinösszetételei és szeszélyes akcentusai" fogják meg, kiemeli formái „groteszk és ugyanakkor kecses voltát" „lágy és egyszerre torz" kifejezésmódját. Több tanulmányutat tesz Olasz-Franciaországba, útielményeit friss szépségű grafikai lapokon dolgozza fel.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1 64 old.

Vadász Endre 5

Sikerei teljében, 1936-ban elhagyja Debrecent, Budapestre költözik. Az Ady Társaság tízéves jubileumi kiállításán még képviselteti magát pár alkotásával, 1938-tól azonban minden kapcsolata megszakad Debrecennel. A zsidóüldözés egyre inkább megfelémliti a halk finom – közügyekben járatlan művészt. 1944-ben – nem találván más kiutat – az öngyilkosságot választja.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 64 old.

Vadász Endre 6

Vérbeli grafikus volt, a vonalak szerelmese, a legtisztább és legkönnyedebbnek látszó rajz mestere. Szellemesen, de súlyos, értékelő tartalommal vallott karcain, metszetein a világról, az emberről. Invenciózus alkat volt, a tárgynak, vagy-különösen ex libris esetén - a személynek legjellemzőbb tulajdonságait tudta kibontani szeszélyes, kaligráfikusan szép lapjain.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 64 old.

Vadász Endre 4

Festményei – bár Ady-versek színes-vagy fantasztikus világát jelenítik is meg – mindig valóságos tárgyakból, jelenetekből indulnak ki. Ezek a valóságos elemek azonban sohasem önmagukért vannak ott a képen, hanem mindig valamilyen szimbolikus jelentőségük van. Ilyen szimbolikus jelentőségű a kép előterében látható kerítés, a kerítés mögött látható kopár, sivár táj, a kerítés mögött látható kopár, sivár táj, a kerítés mögött látható kopár, sivár táj

Vadász Endre

Az 1947-es hüsszeres jubileumi ünnepség keretében rendezett kiállításon a megholtak közül Vadász Endre két tempera képét szerepeltették.

Lz. Vinki Natalia: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1 62 old.

Vadász Endre
grafikusnak, több sikeres nyílt a Déri Mú-
zeumban társaira, mint az Ady Társaság
ügyesen felvett művészeinek.

Sz. Fürjes Katalin: A debreceni Ady Társaság
képzőművészei.

Alföld 1974/1. 62 old.

Vadány Endre (1881-1927)

„Olay város" Tempera 45x55

J. l. j. Vadány Endre k. ár: 5000 ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976.Szeptember

Vadász Endre (1901-1944)

„Önarckép" o. karton 30×40

J. l. b.: Vadász. Védett.

Kikiáltási ár: 3000 Ft.

BÁV 42.képaukció Budapest,1977.május.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának tagja majd elnöke volt.-1934-ben Féleg házi Lászlóval és Gáborjáni Szabó Kálmánnal közös kiállitáson szerepelt Szegeden,a Fiatalok Művészeti Kollégiuma vendégeként,a kiállitás a Tisza szálló nagytermében volt.773.old.63.j jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1934-ben III.csoportkiállitását rendezte.a Déri Múzeumban. A Juhász Géza beszédével nyiló tárlaton szerepelt többek között Vadásznak:

" TÉLI TÁJ ",cimü alkotása is. 757.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus. /1901-1944/

Debreceni művész. A debreceni sajtóban legtöbbször emlegetett és reprodukált művei a Breughel-i hangulatu temperaképei voltak a 30-as évek elején. Ezek egyike volt a "TÉL", cimü alkotása is. 765. old

---

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmüvészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Invenciózus alkat volt, a tárgynak, vagy-különösen ex libris esetén-a személynek legjellemzőbb tulajdonságait tudta kibontani szeszélyes, kalligrafikusan szép lapjain. 765.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, festő

1972-ben Lázár Bélané a pécsi múzeumra hagyta férje 64 darabból álló képzőművészeti gyüjteményét. Nagy része a 30a-s évek végén került Lázárhoz, a művészek ajándékaként Elsősorban a Római Iskolat reprezentáljak. A gyüjtemény:

53.sz.-VADÁSZ ENDRE: " HAJÓK A VIZEN", cimü müve.
p.gouache, tempera. 50+61 cm. Ltsz: 72.337. 298.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVIIY-XVIII.
1972-73. Pécs. 1975.

Vadász Endre
(1901- 1944

Korcsula sziget
Tempera 60x70
1935

Kikiáltási ár: 5000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Vadász Endre
rézkarc

Olasz városka.

Alföld 1974/1 borító 1 old.

Vadász Endre

Romai részlet (rézkarc).

Alföld 1974/1 84 old.

Vadely Endre (1901- 1974)

„Városrészlet" Tempera 40x50

J. l. balra: Vadely.

K. ár: 3500 Ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976 december

V. ADÁSZ ENDRE

grafikája

ALFÖLD 1977/2 194

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Vérbeli grafikus volt;a vonalak szerelmese,a legtiszta-tább és legkönnyedebbnek látszó rajz mestere.Szellemesen,de súlyos,értékelő tartalommal vallott karcain, metszetein a világról,az emberről. 765.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Az Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya húsz éves jubileumi tárlatán, 1947-ben emlékezett meg Vadász Endréről, néhány alkotása kiállitásával hódolva művészetének. 765. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafius, festő

A Debrebeni Ady Társaság Képzőművészeti Osztalya 1936-ban ,V.Csoportkiállitásán többek között bemutatta vadász Endreének egy temperáját is. 757.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya ~~1936~~
1936-ban Vadász Endre egyéni tárlatát vállalta.
757.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

Vadász Endre MDK

A mészáros

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

Vadász Endre MDK

Szajna csatorna

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

MDK

Vadász Endre

Magyar képzőművészek sikere Amerikában. Pesti Napló 1936. márc. 1.

MDK

Vadász Endre

Vadász Endre rajza, Az Urifiú, aki a paradicsomban jart c. mesegyujteményből. Repr.

Magyar Iparművészet, 1937. 246.lap

MDK

Vadász Endre

-ie.:A mai lakás diszitőművészete.Évadnyitó kiáll. a Tamás Galériában. Pesti Napló 1937.szept.26.

MDK

Vadász Endre

Magyar Művészet 1926. 48.l.

Vadász Endre.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1936-ban

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Vadász Endre.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J.
A képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Vadász Endre

kiáll. Ernst Muz.

Ybl: Képzőművészet. Budapesti Szemle, CCXLIV. 1937, 1o6-115.

MDK

Vadász Endre

Wolfner Gyula magyar életképre kiirt
4oo pengős díját nyerte

A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonjának dijai.
Ujság 1927. márc. 27. 17.l.

MDK

Vadász Endre

A szép magyar könyv. Magyar Kulturszemle. 1942. 174.l.

Vadász Endré

Holló László kendezte meg kiállitását

Alföld 1977/3/46/

Sz Kürti Kalatin: Holló debreceni művészkapcsolatai

MDK

Vadász Endre

kiáll. régi Műcs.

A N.Szal. Magyar Művészet 1926, 47-48.o.

Vadász Endre.

Exlibriseket készít Debrecenben.
Szerepel a oslói, lembergi,
és clevelandi grafikai tárla-
tokon 1935 ben

A „Modern Exlibris" c. folyóirat
munkatársa. (1935
1936-ban Budapestre költözött.

A képzőművészeted Debrecenben, 1961
67 oldal

MDK

Vadász Endre

Dékány E.: Az Ernst-muzeum őszi csoportkiáll. Magyarság 1929. szept. 15.

Vadász Endre

Ex libris (repro)

A Képzőművészetek
Debrecenben 1961

124 kép

Vadász Endre

Szélmalom (metszet, rezpro)
Bárkák a Tiszán " — "

A képzőművészeti Debrecenben
1961

107, 108 kép

Vadász Endre (1901–1944)

Debreceni festő-grafikus
Tempéra festmenyei főleg
tájábrázolások. Fényes Adolfnál
Olgyai Viktornál, Glatz Oszkár-
nál, Zádor Istvánnál tanult a
Főiskolán. Tájakat, s a parasztí
életet festi. Exlibriseket is készít.
A Zichy Mihály díjat megkapta.
Művei kiilföldi mukeumokban is
megtalálhatók. Öngyilkoslett.
A képzőművészetek Debrecenben, 1961
7 Soldal

Vadász Endre.

A 1930-as években bekapcsolódott a Debreceni Ady Társaság munkájába. Rézkarcokat, fametszeteket és litográfiai műveket készített.

A képzőművészetek Debrecenben
1961

MDK

Vadász Endre

Rézkarcai, a Képzőm.Társ.téli tarlatan.

Ferdinándy Mihály: Téli tarlat a Műcsarnok
ban.

Magyar Nemzet,1939.jan.29. 24.1.

MDK

Vadász Endre

v.Szabados B.: A győri képzőm. kiáll. Képzőművészeti Közlöny 1939. jul. 7.l.

MDK

Vadász Endre

Karácsonyi képeslapok. Magyar Iparmüvészet
1940. 132.1.

MDK

Vadász Endre

Falu télen.

Debrecen festőművészetének 200 éve.
Kiállitás a Debreceni Déri Múzeumban 1950-ben.

Vadára Ludre

festőművész

Paul László [illegible] kiállítása - Nemzeti Szalonban .
képével szerepel, finom vérbarcaival.

Magyarság
1929.1.27.

Vadáva Endre.

festőművész

Psál László Társaság kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel, Csak néhány finom vízkorcsal

Pesti Hirlap
1929.I.29.

MDK

Vadász Endre

Szavaló férfi, vf.

Kávéházban, vf.

Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Vadász Endre

festőművész

Pál László Társaság kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel, firenzei rézkarokkal.

Magyar Hirlap
1929.I.27.

Vadász Endre

festőművész

Pál László Társaság kiállitása - Nemzeti Szalonban képével szerepel.

Magyarország
1929.1.27.

Vadász Endre

festőművész

Pál László Párszeg kiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Csak néhány kis-ebb-sényű dolgot küldök

A z E s t .
1929.I.27.

Vadász Endre

Festőnivász

Pál László Társ sig kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Elismerés illet. derűs mesélő részkarcaiért.

Reti Kurir
1929.I.27.

Vadára Endre
festőművész

Paál László Társaság kiállítása – nemzeti szalonban – rendkívül finomak s kitegezőek rézkarai.

Pesti Napló
1929 I. 27

Vadára Endre
festőművész

Paál László Társaság kiállítása – Neuvonti Szalonban –
Bepéval szerepel. –

Ujság
1929 I 27

M.D.K.

Vadász Endre

Rajz a művész vázlatkönyvéből a "Kis notesz" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1929. márc. 3-8. XIX. évf. 10. sz. 52-53. lap.

MDK

Vadász Endre

Öböl, tempera festmény

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 16.1.

Vadász Endre

Szerepelt a lakást diszitő művészetet bemutató kiáll.-on. Tamás Galéria.

Kat.1935.Szept.26.-Okt.10.

Vadász Endre

szerepelt a főiskolások kiállításán a régi

Műcsarnokban.

Est 1924. dec. 18.

MDK

Vadász Endre (szül.1901)

Grafikai munkáit kiállitotta külföldön, a Magy.Rézkarcolóművészek Egyesületével Monzában, Barcelonában - hol bronzérmet is nyer- Newyorkban, Chikágóban és több amerikai városban, hol a múzeumok is vásárolnak tőle.

Rosner Károly: A magyar fametszet...

Magy.Iparművészet,1932.9-10-sz. 198.l.

MDK

Vadász Endre (szül.1901)

Grafikai munkáit kiállitotta: Szegeden, Debrecenben,Bpesten, ismételten az Ernst-Múzeumban és a Nemzeti Szalónban.

Rosner Károly: A magyar fametszet...

Magy.Iparművészet, 1932.9-10.sz. 198.l.

MDK

Vadász Endre

Napos magyar szoba (1930) Repr.
Pihenő. Repr.
Holdfény.(1930) Repr.

Rosner Károly: A magyar fametszet uj mesterei.

Magy.Iparművészet, 1932. 9-10.sz. 195, 196, 197. lap.

MDK

Vadász Endre,

részvett az 1929. szept.15.-i csoport kiállításon.

Ernst Múz. CV.csop.kiállitása.
Magyar Művészet.1929. 6.sz. 364.l.

MDK

Vadász Endre

A Képzőmüv.Akadémia évzáró kiállitásán sikerrel mutatták be rézkarcait

Cikk:Müvészet-zene

Dunántul,1928 május 24. 6 l.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - rézkarcai és fametszetei között minduntalan mesteri darabokra akadunk.-

Az Est
1929.IX.15.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - bámulatosan finom rézkarc-technikája a japánokat idézi, de nekünk még jobban tetszenek fametszetei, ahol a fehér-fekete foltokkal szigorubban, tömörebben komponált.

Magyarország
1929.IX.15.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - mint grafikus szerepel ezen a kiállitáson finom karcaival és fametszeteivel. Inkább érzékeltetni tud dolgokat, hangulatokat, semmint elmondani. Jól ismeri a karcolótü lehetőségeit és ezzel él is.

Esti Kurir
1929.IX.18.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst - Muzeumban - rézkarcokkal és fametszetekkel szerepel. Lehelletfinom rézkarcain és markáns fametszetein emberek és tájak élesszemü megfigyelőjének és emelett derüs humorra és méla borongásra egyaránt hajlamos meleg, lirai kedélynek mutatkozik.

Budapesti Hirlap
1929. IX. 15.

Vadász Endre
festőművész

Ernst-Museum kiállítása - képével szerepel

Pesti Hirlap

1929 IX:17

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - rézkarcait és fametszeteit formában japán emlékek ihletik.Mögöttük gyakran bravuros készség és finom kultura tükröződik elő.

Magyar Hirlap
1929.IX.15.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - rézkarcaival szerepel.Rézkarcait hullámos tükezelés és kitünő formaérzék jellemzi.Közvetlen és nemes törekvéseket árul el.

Magyarság
1929.IX.15.

Vadász Endre
festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Muzeumban - rézkarcokkal szerepel. Rézkarcaiban Varga Nándor Lajoson átszürt rembrandtos fényproblémákat és primitiveskedő ábrázoló motivumokat találni. Ezen teljesen különböző, sőt ellentétes képelemek kombinálása okozza karcainak belső ellentmondásait és kvalitásbeli egyenetlenségeit.

Pesti Napló
1929.IX.15.

Összesen

Bi/..... ügyosztá

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

192 .....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

192 .....

Könyveltetett ..... a könyvben:

192 .....

MDK

Vadász Endre (szül.1901.)

Szegeden született. A Képzőm.Főisk. festő- és grafikai szakát végezte. Tanult Fényes Adolfnál, Rudnaynál,festészetet, mig grafikát Zádor István és Olgyaynál.Később az Akadémián Glatz Oszkárnál dolgozik.

Rosner Károly:A magyar fametszet ...

Magy.Iparművészet, 1932.9-10.sz. 198.lap

MDK

Vadász Endre

F.J.: Téli tárlat a Mücsarnokban. Pesti Hirlap 1939. jan. 31.

MDK

Vadász Endre 1901-44

Aklok, rk.

Ernst Muz. M.Kisplasztikai és Graf. kiáll.1954. szept. 31. l.

M.D.K.

Vadász: Endre:

"Halászbódék" c. művét bemutatja a lap az Ernst-muzeum kiállitásáról.

/A lap keresztneveket nem közöl, viszont a nevek után kettőspontot tesz, igy nem tudni hogy sajtóhiba-e, s Vadász Endre festőművészről van-e szó, vagy Vadász Miklósról és Endre Béla festőművészek közös művéről, ami nem valószinü./

Szinházi Élet, Bp. 1933. márc. 19-25. XXIII. évf. 13. sz. 71. lap.

Va dász Endre M.D.K.

Müve a kiállitáson

M.Á.: Muzeumi jegyzetek
Képzőmüvészeti kiállitás nyilt a Déri Muzeumban
Hajdubihormegyei Népujság 1965. jan. 29.

MDK

Vadász Endre

Ybl S: Iparművészet és szobrászat a Györgyi K. eml. kiállon. MI. 1934, 84-86. l.

MDK

Vadász Endre

A Tamás-galéria karácsonyi kiállitásán, Vadász Endre budapesti szinezett rézkarcai.

Az Est, 1937.dec.17.

MDK

Vadász Endre (szül.1901)

Első lapjaiban a népi motivumok dominálnak "A Rézi", "Napos magyar szoba".

Rosner Károly: A magyar fametszet...

Magy.Iparművészet,1932.9-10.sz. 198.lap

MDK

Vadász Endre (szül.1901)

Lapjait a Szépműv.Múz. és a Főváros is vásárolta. A br.Wolfner népéleti dijat, a Zichy Mihály grafikai díját és a Szinnyei Társaság grafikai dijat nyeri el.

Rosner Károly: A magyar fametszet...

Magy.Iparművészet,1932. 9-10.sz. 198.l.

MDK

Vadász Endre

-io.: Téli tárlat a Mücsarnokban. Pesti Napló 1939. jan. 31.

MDK

Vadász Endre

Cirkusz

Este a Dunán

Képzőművészet 1934. 79. sz. 245.l.

MDK

Vadász Endre

-rp-:"A magyar művészetért" kiállítása. Magyarország 1940. dec. 14. 6.l.

Vaddas Andre

Magyar Müvészet 1927.164 ,iné

Vadász Endre:Nyár.olf.
Wolfner Gyula 4oo pengős díjának nyer-
tese

.erény

Nyugat. 1931. XXIV. é. II. k. 345.

Vadász Endre rézkarca: Keleti város

Nyugat. 1931. XXIV. c. II. k. 360.

Vadász Endre fametszete: „Pihenő"

Vadász Endre

l.

Szépm. Muz. Evk

IX, 274. l.

x/24

Tek.

Községi elöljáróságnak

Buzita

Körlevelére értesítem, hogy a Műemlékek Orsz. Bizottságának emléklapok átvételére fedezete nincsen.

A küldeményt csatoltan vissza küldöm.

Budapest, 1939. okt. 16

Gerevich

1939 x/21.

Vadász Endre

Szabad Művészet

1952. 5. sz. 233. l.

Leipnik L. Nándor

A barbizoni művészek.
Budapest, é. n. Lampel R.
8-r. 144, 2, 64 rövég képpel, 11 mel-
léklettel. Eredeti egész vk.
Művészeti Könyvtár.

I. 5. p. e.

2·50

MDK

Vadász Endre

Magyar Művészet 1930. 58.1.

Vadász Endre MDK

Halárus

Sokác kislány

Mücsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Vadász Endre, [ ] MDh

Gáborjáni Szabó Kálmán
baráti köréhez tartozott.

A.T.: Tóth Ervin: Gáborjáni Szabó
Kálmán 8.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. júl. 11.

Vadész Endre

Kiáhít

Ujság 1937. XII. 19.

Vadász Endre

Kiáhit
1937. XII. 16. – 28-ig

a Fészek Galéria megbízója

Vondisz Endre

Kiállít

NU. 1942. II. 6.

K é r d ő

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 u

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb művei: .

DER Ausschnitt 1 BERLIN 45, Königsberger Str. 37
Telefon 0311/73 85 90 Telex: 1-83 538

1021 Neue Rhein-Zeitung
4000 Düsseldorf

28.10.65 A

Vadán Endre

Aus der Tradition geschöpft

Bilder des ungarischen Malers Endre Vadasz

Vom Zirkusleben, von südlichen Häfen und von Schiffen, nicht zuletzt aber auch von der heimatlichen Landschaft erzählen in der Galerie May die Bilder des ungarischen Malers Endre Vadasz. Der schon mit 43 Jahren verstorbene Künstler, den nach seinem Studium an der Budapester Akademie vor allen Dingen Frankreich und Italien anzogen, war zu Lebzeiten bekannter als heute. Alle nach seinem Tode in Ungarn verbliebenen Bilder sind heute von der Budapester Nationalgalerie registriert und für den Verkauf ins Ausland gesperrt.

Vadasz ist Landschafts- und Milieuschilderer im besten Sinne des Wortes, daneben ein Poetiker. Seine überwiegend in Temperatechnik gemalten Bilder sprechen ebenso beredt von der Weite seiner Heimat wie von der Buntheit und dem Licht des Mittelmeerraums. Sehr stark ist er im Charakterisieren durch Andeutungen; geht es hingegen um die Durchgestaltung des Menschen, scheint er die Folkloristik des Bäuerlichen zu übertreiben. Der Teufel steckt bei ihm im Detail.

Poesie wirken seine Federzeichnungen, die sich durch eine außerordentliche Zartheit der Federführung auszeichnen.

Am eindrucksvollsten und voller Sympathisch berührt die Unbekümmertheit, mit der er zuweilen die Perspektive übertreibt und stürzende Linien als kompositorisches Element verarbeitet. Ein Künstler, der zwar au der Tradition schöpfte, aber sie mit de Schöpferkraft seiner eigenen Gener tion zu bereichern verstand. K. S

Vadász Endre.

A bajai Türr István múzeumban kiállítás nyílik „Duna a festészetben" címmel, melyen a bajai holt Dunaág halászait ábrázoló képe fog szerepelni. (említve.)

Bácskiskunmegyei Népújság, Kecskemét, 1952. Febr. 24

MDK

Vadász Endre

Lyka K.: Művészeti krónika. Magyar Művészet 1929.
51.l.

MDK

Vadász Endre

Grafikákat állitott ki az Ipm.Társ.karácsonyi vásárán.

Pesti Napló 1936.dec.5. 11.1.

MDK

Vadász Endre

1927-ben Wolfner Gyula népéleti díját nyerte

Tavaszi Szalon. 1935.

MDK

Vadász Endre

A képzőművészet 1937-ben. Ujság 1938. jan. 1.

MDK

Vadász Endre

Kisgrafika 1941. 1-2. sz. 6.l.

MDK

Vadász Endre

Vadász Endre rajza Az Urfiú, aki a paradicsomban járt c. mesegyüjteménybol. Repr.

Magyar Iparművészet, 1937. 253.l.

Vadász Endre

1927. Wolfner Gyula
népéleti díja.

Tavaszi Szalon
XIII. 3. t.



ABA-NOVÁK VILMOS
FESTŐMŰVÉSZ
GYÜJTEMÉNYES
KIÁLLÍTÁSA

Vadász Endre

koll. kiáll.

Ibl Ervin: Képző-
művészet. Bogesti Szem-
le. 1933. 67. sz.
107. l.

nete. 1918-21. Zöld.

Piros.

pkori vára. Piros.

. Zöld.

.

mlékezete. Fekete.

izmaeliták és Besszarábia. Sárga.

ntoniter in Drautz.(Zips) Zöld.

ld

öld

. Kék

. Holzkirche in Késmárk. Sárga.

plom. Sárga.

yar történeti szellem, Piros.

prépost családi neve. Lila.

MDK

Vadász Endre

Az Urfiu, aki a paradicsomban járt.
Rajz, repr.

Magyar Iparművészet 1937. 246.l.

Vadász Endre

l.

Szabad Művészet

1957. 32. l.

gett, a tekintetes bizottság vo
fentartván a jogot arra is, mik
tagjait, akik az ügyről közvetl
esetleg bejelenthesse.-

Méltóztassék tehá
ság a tekintetes bizottság irat
kivánni fogja,- továbbá, hogy a
jai esetleg tanuként bejelentet

Már most felkéri
got, hogy ha majd a bíróság az
betekintés végett, előzőleg ide
is ide értesitést adni méltózta
közül kik jelenthetők be tanukn

A tekintetes bizo
na tőkét 10 korona 43 fillér ko
költséget a jogképviselet egyi
60 korona ügyvédi költséget pe
ár. Martos Sándor selmeczbányai

Budapest, 1912. n

Vadász Endre

l. Tamás Galéria

91. ősz.

Vadász Endre

A.

Magyar Exlibris

1936. II. évf. 4. sz.

55. l.

56. l.

58. l.

59. l.

hó 20.

ől:

ságának

Budapest.

Vadász Endre

l.

Kisgrafika

1937. 4-7 29. l.

tisztelettel vissza küldeni

Budapest, 1911 év

Vadász Endre

Tvod

Gáborjáni Szabó Kálmán

A fametszet.

Művészetszemlélet

1949. II. évf. 4-5. sz.

Képpel.

ÜVEGFEST

KRISZTUS AZ OLAJFÁK HEGYÉN (181. kép)
Német munka 1500 körül.
21 × 16 cm.
Vétetett a budapesti műkereskedelemből 1935-ban.



Vadász Endre

rajza a fedőlapon

Csillag. 1943. szept. II.

évf. 10. sz.

gos Bizottsága
ségének
Budapest.

értesítő s rendelkező felhívá
os jelentésemben, a legmélyebb
(máj. 14.) hogy a magas balla
ministerium alsal engedélye-
lomjávítási ösnegnek, letés-
ő kilágyszóhoki ev ref egy-
hivasalához, nem külön

Vadász Endre

becsi magy. Kiáll-

Künstler Wien 1937

eredeti rendeltetésének megfele-
lmerült
, más halaszthatatlan munkák elvég-
szterium utólagos jóváhagyása re-
voltak.
m helyreállitásának befejezése: A
ének viztelenitése.A nyirbátori r.k.
a műemléki kiállitás részére rajzolt
ára, a nyirbátori ref.templom műsza-
rajzai elkészitésére, a beregszászi
sére és felvételi rajzai elkészité-
obornak a dóm déli előcsarnokába va-
mártonhelyi r.k.templom helyreálli-
t fedezésére, műemléki katalogus kli-
csei-ház földalatti részeiben végre-
.

26.

műszaki főtanácsos

Vadász Endre

a szegedi stármarásu grafikus egy ideig Debrecenben élt, az 1930-as években és csatlakozott az alábbi társasághoz, 1935-ben Pestre költözött. Φ

Kardos Pál A debreceni Ady-társaság huszéves története (1927-1947)

Vándortűz (Debrecen) 1947, nov. – 6. sz.

94. l.

99. l. 101. l.

(politikai okokból)

Φ 1938-ban kilépett a társaságból

ABBILDUNGEN ZUM KATALOG

XV

VERSTEIGERUNG

VOM 17.—21. MÄRZ 1930

Vadász Endre

l.

Kisgrafika

1938-2-3. sz.

20 l.

és a hozzávezető út mentén levő ro-
21919 vm. sz. rend. kiutalt 3000 K.-ról
gáltatván, csak akkor lesz elfogadha-
tétele alatt elszámolt 5 K.60 f. és
zerü nyugtával igazoltatik.
ekhez csatolt 2 db. mellékletet visz
an szerencsém megküldeni, méltóztas-
en csakis részletes a szállitás
számlára vezetett s szabályszerüen
enében történhessék kifizetés
s 4,5,9 illetve 22 tételeihez csa-
l az is előfordul, hogy egy korábban
adást, a szállitó egy későbbi nagyobb
e és nyugtázta, a mi a számadás rendje
ontjából meg nem engedhető.

./.

Vadász Endre

Vándorcirkusz, rézk.
ci Olaszikötő, ak-
varell?

repr-

Vándortűz
(Debrecen) 1947.
nov. 6-ik szám.
88. l után

ki baljával a kantár szárat
gja,

Pálffy János hagyom.
Pozsony 70.

II: 66.

8-án. ~~1684 április 18-án.~~
v. 1597-ben. Eltemettek uzanott
~~Spazierritt~~. Sétalovaglás.

b kezében ostort tart Lül
ripa ján ~~ülő hosszú szőke hajú her,~~
~~ben ostort tart, mig~~ és ~~baljával a~~
~~feszitette.~~ Mögötte ~~az őt~~ kisérő
kinek oldalán kürt ~~meg~~ és táska lóg.
p széles karimával, ing lehajtott
akkal, sötét szük nadrág, keztyű
as szárral; a szolgának, a kinél
csokorra kötött nyakkendő, szürke
arisnya és czipő. Az előtérben bal-
háttért lombos erdő foglalja el.

. -- Becsértéke 3500 K.
~~ya 1907. november 14-én (1429-908).~~

árban 90 és annak kivonatában IX:2.

69

rait des Prinzen Nassau von Oranien
gekauft bei H.O. Miethke in Wien 1888.
No.2)

ag 36

3.5

Vadász Endre (1901-)

Medveketrec.
Temp.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Vadász Endre
1901-44

Tempera téli tájak. Rézkarcok.
Főiskolán Fényes Adolfnál, Olgyainál, Glatz Oszkár, Zádor Istvánnál tanult.
Táj, alföldi témák.
Párizsban a Távol Kelet müvészeivel ismerkedett meg.
Firenzei rézkarcai.
1944-ben feleségével öngyilkos.
Előbb Zichy Mihály dijat kapott. Müve külföldi gyüjteményekben is.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961 Debrecen.

77-78.

Vadász Endre

Ex libris /repr./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961. Debrecen **Képjegyzék** 124.

Vadász Endre

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban rézkarca szerepelt.

NU. 929. X. 20.

Vadász

Munkácsy-cèh II. kiállításán az Ernst Muzeumban firenzei rézkarca szere-pelt.

MH. 929. X. 20.

Vadász Endre

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban grafikája szerepel.

BH. 929. X. 20.

Vadász Endre

Művével szerepel az Ernst-Múzeumban rendezett nagy Magyar Kiállítason.
Rendezte a Munkácsy-Céh.

M. O. 934. v. 13.
B. H. 934. v. 13. ujság. 934. v. 13.
P. H. 934. v. 13. N. Ü. 934. v. 13.

Vadász Endre

Művével részben az Ernst-
Múzeum csoportkiállításán

M. H. 936 II. 16
P. N. 936 II. 16
M. 936 II/16
B. H. 936 II/16
Est 936 II. 16

Vadász Endre

Amerikában Clevelandban rendezett nemzetközi grafikai kiállításon szerepelt.

Ujság 936 III. 6.

Vocabulary Exercise

Memorize the following words and sentences.

Vadász Endre

PN. 936. III. 1.

— **Magyar képzőművészek sikere Amerikában.** A Clevelandban rendezett grafikai kiállításon magyar részről *Conrad* Gyula, *Ferenczy* Valér, *Kaveczky* Zoltán, *Komjáthy* Gyula, *Molnár* C. Pál, *Patkó* Károly, *Pohárnok* Zoltán, *Szőnyi* István, *Vadász* Endre, *Varga* Nándor, *Weil* Erzsébet vettek részt, összesen 28 művel. A kiállítás rendezőségétől a Magyar Rézkarcolóművészek egyesülete most levelet kapott. Közlik ebben az egyesülettel, hogy *a magyar anyag színvonalát egyetlen más nemzet kollekciója sem érte el* és azt még az amerikai csoport is csak számarányban múlta felül. A clevelandi grafikusok egyesülete Vadász Endre egyik rézkarcát választotta tagilletményül, mely így *260 amerikai műgyűjtő lakásába kerül.*

PN. 936. III. 1.



Vadász Endre

Amerikában Clevelandban rendezett nemzetközi grafikai kiállításon szerepelt.

BH.936.III.1.

Vodičkova 6

Americkou čerpadlovou soupravu
nemocničních přístrojů Hoffmanova
přís-

Bh.935.II.1.

Vadász Endre

Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának kiállításain szerepelt.

Sz.U.N. 934.IV.1.

Vadász Endre

Balatoni tájképe vezetel a
műcsarnok téli tárlatán

Pesti Napló 1938 II. 6

Vadász Endre

Temperákkal vezeprel a
hűcsarnok tél. tárlatán
(emlitve)

Nemzeti Ujság 1938 II. 6



MDK

Vadász Endre
grafikus

„Halált aúc" sorozatának
egyik lapja fölbféle fotrastól
kap zenei elemeket.

Bartók János: Zenei témák és halások a kisgrafikában
Művészet, 1967. április – 8 lap.

Vadász Endre
grafikus

M.D.K

Exmusicis „Haláltánc"
sorozatból. 1938. (repro)

Bartók János: Lenci tenna és hatások a ...
Művészet, 1967. ~~m~~ április - 8 lap

Vadász Endre

szerepel a Magyar Rézkarcolóművészek Egyesülete londoni kiállításán.

Nyugat 1937 III. 14.

Vadász Endre

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

Ujság 929. X. 20.

Vadász Endre

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

Mo. 929. X. 20.

NDK

Vadász Endre

Tiszapart, rk.

Szépm.Mus. Graf.Oszt. 82.kiáll. Hoffmann E. eml.kiáll. 1948. dec.

Vadász Endre

A Magy.Rézkarcolóművészek Egyesülete Dániában rend.kiállitást. A művész alkotását a dán állami muzeum számára megvásároltók.

N.U.934.VI.15.

Vadász Endre

festőművész

Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Finomak rézkarcai.

Nemzeti Ujság
1935.VI.7.

Nadán Endre

Csoportkiállításon vesz részt a Régi Mű-
csarnokban.

dr. 1926. V. 2.

Vadán Endre

Csoportkiállításon szerepelt a Régi Mű-
csarnokban.

PN 1926. II. 7.

Vadász Endre:

a Szinyei-Merse Pál Társaság a Tavaszi Szalon idei második kiállítására beküldött Wolfner Gyula magyar népéleti díjat nyerte el művével.

Budapest, 1924. márc. 29.

Vadász

Alkotását nyereménytárgynak vásárolták meg, a Munkácsy Céh sorsjátékkal egybekötött kiállitásán.

P.H.932.IV.14.

Vad-ss

M.D.K

Vadász Endre
grafikus

Ex libris hiszitó

Szomraky Sándor: Ex libris
Nők Lapja, 1966. dec. 31 - 6 lap

Vadász Endre

MDK

Kertészek, rézkarc

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Vadász Endre

MDK

Hajóvontatók, rézkarc

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Vadán Endre

szerepelt a Múzsamok Tavasi tárlatán.

MH 1930. III. 15.

Vadász Endre

szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

MO. 1930. III. 15.

Vadán Endre

Szerepelt a Múcsarnok Tavani tárlatán.

BH. 1930. III. 15.

Vadász Endre

szerepelt a műcsarnok Tavaszi tárlatán

Budai Ujság 1930. III. 15.

Vadász Endre

festőművész

Munkácsy-ösh kiállitása - Ernst Múzeumban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1933.III.19.

Vadász Endre.

„Nyár" c. képe szerepel a Szinyei-Társaság Tavaszi Szalón a második kiállításán. (emlitve.)

Az Est, 1927. márc. 25.

Nadán Endre

Szerepelt a debreceni Ady-Társaság képzőművészeinek kiállításán.

Debreceni lijság 1931. II. 8.

Vadász Endre

Alkotásával szerepelt a Nemzeti Szalon tav. kiáll.-án.

M.H.1932.IV.?

Vadász Endre

Alkotásával szerepelt a Nemzeti Szalon tav. tárlatán.

P.H.932.IV.29.

Vadász Endre

Alkotásával szerepel a Szépműv.Múz. grafikai szerzeményeinek kiállitásán.

Ujság, 931.V.30.

Vadász Endre

Vadász Endre MDK

Öböl, tempera

Mücsarnok 1940 A magyar Müvészetért c.kiáll.

Vadász Endre

A Tamás Galériában rendzett "Magyar akvarellek" c. kiállitáson szerepel, emlitve Csónakkikötő c. müve.

esti M.O.1942.X.12.

MDK

Vadász Endre

Kertészek, rk.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Vadász Endre

Hajóvontatók, rk.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

kosár tipusnak, pl. tr
herhordó eszköznél - e
földrajzi környezetet k
egyszer meghatározója i
pl.

Vadász Endre.

Glatz tanár növendéke.

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán képei és rézkarcai szerepelnek.

Budapesti Hírlap, 1928. Máj. 20.

Vadász Endre MDK

Szajnapart, temp.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Vadász Endre MDK

Körmöcbánya, temp.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Vadász Endre

MDK

Halászbárkák, temp.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Vadász Endre

MDK

Csónakkikötő, temp.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Vadász Endre.

Glatz-művendék.

A Műcsarnokban a Képzőművészeti Főiskola művendékeinek kiállításán szerepel munkadja.

Pesti Napló, 1928. Máj. 20.

Vadász Endre

festőművész

Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Tovább folytatja utját a vonalrajz japános emlékei között.

8 órai Ujság
1931.III.22.

Vadász Endre

grafikus

Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének kiállitása - Nemzeti Szalonban - munkáival szerepel.
A mesélés naiv formájában kivánhat egyéni elbirálást.

Esti Kurir
1931.III.24.

Vadász Endre

grafikus

Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete kiállítása - Nemzeti Szalonban - munkáival szerepel.

Karcain a könnyed rajzolás mestere, a Festő,-a Kertész, a Kinai árus,- az Uszoda, mind röpke vázlat-stilusban szólal meg.

Pesti Hirlap
1931.III.22.

Vadász Endre

is szerepel műveivel.

Százkilenc magy. képzőműv. vesz részt a veneziai.
N. U. 932. III. 27.
kiállításon

ötszázötven koronaról,
ttak a moraváni temetői
os Műemlékek Bizottsága
zközölt helyreállitások
rom. kat. hitközségtől
ünk.

HALZL & KRATKY
építőmesterek - Baumeister
PÖSTYÉN (Bad Pistyán)

Halzl & Kratky

Vadász Endre

l.

Kisgrafika

1938. 2-3. sz.

26. l.

A Magyar Nemzeti Galéria
és a debreceni Déri Múzeum
meghívja Önt

VADÁSZ ENDRE

(1901–1944)

Emlékkiállításának megnyitására
1982. október 28-án,
csütörtökön délután 5 órára
Budavári Palota C épület, földszint

Megnyitja:
KOVÁCS PÉTER
művészettörténész,
a székesfehérvári
István Király Múzeum
tudományos főmunkatársa

ÉBM-ÁFÉSZ – 82430

Vadász Endre MDK

Ex librisek, rézkarc

Halászbárkák a Dunán

Budai kis utca, rézkarc

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Vadász Endre MDK

Alkalmi grafikák

Badacsony

Balaton, rézkarc

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Vadász Endre.
Glatz tanítványa.
(tanár)

a Képzőművészeti Főiskola a Műcsarnokban rendezett kiállításán képe szerepelt.

Arlett, 1928. Máj. 20.

Vadász Endre.

a Képzőművészeti Főiskola
kiállításán kapje szerepel.

Budapest, 1928. Máj. 20.

MDK.

Vadász Endre

Debreceni munkásságáról

Hajdúbihar megyei Népujság 1966 márc.2o.

MDK

Vadász Endre

Nyár, of.

M.Iparm. 1927. 163, 164. l. képek

MDK

Vadász Endre: Francia kisváros, tempera
Tengerpart, tempera

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21 - márc. 19.

MDK

Vadász E.

az anyagban grafikával szerepel

Nemzetk. velencei kiáll. Képzőművészet, 1930. 31.sz. 145. l.

MDK

Vadász Endre

Könyvcímlapjait színes reprodukcióban közli

Art & Industry /London/ 1947. jun. szám.

Vadász Endre MDK

Ex librisek, rézkarc
Halászbárkák a Dunán rézkarc
Budai kis utca, rézkarc

Mücsarnok 1939. téli tárlat

Vadász Endre

Alkalmi grafikák
Badacsony
Balaton, rézkarc

Műcsarnok 1939. téli tárlat

mak

Vadász Endre

alig 30 éves s megkapja a Wolfner életkép díjat Nemes Marcell utazási-ösztöndíjat s kétszer neki ítélték a Lichy Mihály grafikai kitüntetést.

Tott Erwin: Debrecenei művészeti mozaik
Alföld 1962. 2. sz 63. l.

MDK

Vadász Endre

A Tamás Galéria karácsonyi kiállitásán kilenc budapesti szines metszete.

Cikk: Két kiállitás.l.Tamás Galéria.

Pesti Napló 1937.dec.16.

Vadász Endre, graf. MNM

java munkáival szerepel a gazdag grafikai anyag bemutatóján.

a Iparművészeti Társulatnak az Iparm.Mus.-ban rendezett
e éves jub.kiáll. -nak résztvevői.

Magyar Iparművészet. 1936. 265.l.

Vadász Endre

grafikus

1901 – 1944

Szabad Művészet

1957. 195. l.

	14		15		16		17
y-	folyó évi téritmény		mult évi téritmény		Kifizetendő összeg		Az átvéte elismerő aláírása
f	P	f	P	f	P	f	
					944,91	cr	
					767,67	cr	
					292,92	cr	

Vadász Endre
grafikus

Művem a szőlős-borosléma
gyakran visszatér.

galambastereuc: Ex libris kiállítások.
~~Körékgyártó István: Halmy Miklós képeiről.~~
Művészet, 1971. március - 34. lap

Vadász Endre

„Halmos-c" c. műve (eml.)

szerepel a bajai Türr István

Múzeum tárlatán

Kósnárky Mária: Baja képzőművészete

Petőfi Népe 1970 VIII. 11

Vadász Endre

Méltatás

Tóth Endre: Szerzői Tóth Sándor emlékkiállítása
Miskolc, 1970. június - 37 lap.

B. Vadász Éva

az alábbi pályázaton 45.000 forintos kiemelt megvételben részesült 38.sz. pályamű egyik szerzője.

Bakos Béla: Gyógyfürdőszállók és gyógyfürdők tervpályázata, 1970. - Magyar Építőművészet, 1970.6.sz. 7-14. l.

Vadász Endre

MDK

Balaton, tempera

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Vadász Endre

MDK

Körmöcbánya, tempera

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Vadász Endre MDK

Főtér, tempera

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

1966.

Vadász Endre

"Madárkalitkái" a Munkácsy-céh VIII.kiáll.-án.

Az Est, 935.III.31.

Vadász Endre

Szerepelt a Munkácsy-céh kiáll.-án.

N.U.935.III.31.

Vadász Endre

Alkotásával szerepel a Munkácsy-céh kiáll.-án.

Ujság, 935.III.30.

Vadász Endre

"Kis cirkusz" , "Madárkalitkák" és "Dunakanyar" c. művei a Munkácsy-céh kiáll.-án.

P.H.935.III.31.

Vadász Endre

Alkotásával szerepel a Munkácsy-céh kiáll.-án.

M.O.935.III.31.

Vadász Endre

A debreceni Déri Múzeum Ady-társaság képzőművészei" sorozatot Vadász Endre festő és grafikus művész kiállításával indította.

-------: Kiállitási naptár.
Művészet, 1977. március - 48.oldal.

Vadász Endre

A 30-as években Buday György indította el a helyi-szegedi-fametsző kultúrát. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának tagjaival, Vadász Endrével-Bordás Ferencel Kopasz Mártának eredményes, gyümölcsöző baráti kapcsolata alakult ki.

Honti Katalin: Kopasz Márta.

Csongrád Megyei Hírlap, 1976. aug. 15.

VADÁSZ ENDRE, festő

Debrecenben a Képzőművészek és Műpartolók Egyesülete, 1927-től az Ady Társaság vívmányai a jelentősek. Egyesitette a város képzőművészeit is. Medgyessy Ferencet, Gaborjani Szabó Kálmánt, Kaplar Miklóst, Vadász Endrét, Senyei Oláh Istvánt, Hrabóczy Ernőt, Holló Lászlót, Félegyházi Lászlót. 91.old

KISS IMRE: Kelet-magyarországi képzőművészek kiállitása a Magyar Nemzeti Galériában 89.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1975. VIII. 1.sz.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti osztálya életében sajnálatos Vadász Endre távozása és Holló László távolmaradása némely csoportkiállításról. Az 1938-as tárlat is nélkülük múlt el, ugyanakkor megkezdődött a felhígulás, mint pl. az 1940-es csoportkiállításon idegenek meghívásával. 758.old. 26. jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/.

Debrecenbe költözve az érdeklődés központjába került a zsidó gimnázium fiatal rajztanára. Az Ady Társaság kiállitasain egyaránt szereltette olaj-tempera, képeit, fa-, linometszeteit, rézkarcait. 765.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-művészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Debrecenben a Zsidó gimnázium rajztanára. Az Ady Társaság tagjai sorába hivta. A Müpártoló Egyesület téli tárlatain szerepeltette olaj-tempera képeit, fa-, linometszeteit, rézkarcait. 765. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Kapcsolatot tartott országos szervezetekkel;haladó csoportokkal,1929-ben ő üdvözölte a Képzőművészek Uj Társasága debreceni kiállitását.A Munkácsy-céh,a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete,stb tagja. 765.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

1935-ben Berei Soó Rezső, a Debreceni Tudomány Egyetem tanara megjelentette "A modern Magyar grafika" cimü tanulmanyat, melyben Gaborjani Szabó Kalman és Vadasz Endre fametsző és rézkarcoló tevékenységéről kiemelten szól. 758.old. 25.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

1931-ben ismét az Ernst Múzeumban állit ki és elnyeri a Zichy dijat. 1932-ben, 1934-ben és 1936-ban az Ady Társaság támogatásával egyéni kiállitásokat rendezett a Déri Múzeumban, melyek erkölcsi és anyagi sikerekkel is záráltak. 765.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

Vadász Endre MDK

Régi város, tempera

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Vaddisz Endre

Berei Soó Rezső: Vaddisz Endre emlékezete /Vándortűz 1947/6. sz./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/ 1961. Debrecen 86. l.

VADÁSZ ENDRE, festő, grafikus

Az 1972-ben elhunyt Lázár Béla felesége a pécsi múzeumra hagyta férje 64 darabból álló képzőművészeti gyüjteményét. Ezek nagyrésze a 30as évek végén a művészek ajándékozása révén kerültek Lázár birtokába. A gyüjtemény anyaga elsősorban a római iskolát reprezentálja. Így Vadász mü is van a gyüjteményben. 288.old. 8.jegyz

BONYHAY ISTVÁNNÉ: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Festményei-bár néha Aba-Novák szin-vagy formavilágát juttatják eszünkbe-utánozhatatlanul lebegőek, keletien varázsosak, szellesek, néhol groteszkek. Rajtuk keleti vagy olasz kisváros, magyar vásár tarka tömege, s gyakran a dolgozó, alkotó ember. /3. kép/. 765. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975

VADÁSZ ENDRE

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

548
Szöveg : 362,

VADÁSZ Endre

OMIKE 1909-1914

219,299,301,539,563

VADÁSZ ENDRE, grafikus, /1901-1944/

Debreceni művész.-Több tanúlmányutat tett Olasz-Franciaországban, ítiélményeit friss szépségü grafikai lapokon dolgozta fel. Sikerei teljében 1936-ban elhagyta Debrecent, Budapestre költözött. Az Ady Társaság tizéves jubileumi kiállitásán még képviselteti magát, pár alkotással. 1938-tól minden kapcsolata megszakadt Debrecennel. 765. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

VADÁSZ ENDRE, grafikus

1929-ben Debrecenbe költözött,akit az ady Társaság Képzőművészeti Osztálya müvésztagúl hivott meg.Ez év őszén ő köszöntötte és mutatta be a városnak a Képzőművészek Uj Társaságát a debreceni kiállitás alkalmából.-754.old. 10.jegyz.

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Dérin Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

Vadász Endre

Berei Soó Rezső

Vadász Endre emlékezete. 1901 — 1944.

Vándortűz (Debrecen) 1947.

nov. 6. 85 — 87. l.

Bő életrajz, tőlek előttem ismeretlen adattal. Életrajza megírásánál felhasználandó. E mű könyvtaramban mincs meg.

Pálffy János hagyom.
Pozsony 69.

-án.)
iették Amsterdamban 1675 november

Π: 34.

tő)
hol)

öbbszörös esést képező patak kanyargó
ében fekvő kövek közt. Partján bal-
melynek feltámasztott eresze ~~kanyu~~ tornácot
rafordultan ábrázolt alak ül. Az épü-
képeznek csoportot. A háttér sik terület

-- Becsértéke 2000 K.
~~ya 1907. november 14-én (1429-908)~~.

és annak kivonatában: IX:1.

68

mit Wasserfall in alten holzge-
men, angekauft zu Stuttgart an einer
om Maler Peter 1868.-- 25 hoch 24 brt.

nag 36

1.6

MDK

Vadász Endre

A Magyar Rézkarcolók Egyesülete kiáll.-án rézkar
cai japán müvészek hatását keltik.

Cikk: A Magyar Rézkarcolók Egyesülete Kiállitása.

Képzőmüvészet,1931. 96.1.

MDK

Vadász Endre

10 fametszetes albumat vásárolta meg a Déri Múzeum.

Debreceni Déri Múzeum Evkönyve 1938. 53.l.

MDK

Vadász Endre

a Szinyei Társaság Nemes Marcell-féle utazási díját nyerte 1929-ben

Tavaszi Szalon. 1935.

MDK

Vadász Endre

A magyar nyomdaművészet, könyv-és reklámművészet prágai kiáll. Magyar Iparművészet 1938. 53.54.l.

szövarch 20.- 201.lap

Vadász Endre.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1933-ban.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Vadász Endre

1934-ben Buday György és Ortutay Gyula rendezésében a Szegedi Fiatalok Művészeti kollégiuma rendez kiállitást az Ady Társaság tagjainak: Vadász Endre, Gáborjáni Szabó Kálmán és Félegyházi László kollektiv kiállitása a Tisza szálló nagytermében.

Alföld 1974/6/60

Sz Kürti K: Félegyházi pályakezdése

VADASZ ENDRE, festő

Nemes Marcell az 1920-ban alakult Szinyei Merse Pal Tarsasag fiatal müvészei részére utazási ösztöndijat alapitott.Lehetőséget teremtve arra,hogy a fiatalok a külföldi remekmüveket megismerhessék.-8 év alatt 11 fiatal müvész tett európai tanulmanyutat.-Többek között Vadász Endre is. 278.old. 13.jegyz

SUMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA,XII.HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Müzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

M.D.K.

Vadász Endre

Némedy Gyula verseskötetéhez készitett fametszetének repr.-ját bemutatja a lap.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. febr. 26. II. évf. 9. sz. 30. lap

MDK

Vadász Endre

Barátok. Rézkarc.
Firenze. "

Az Ernst-Múzeum Kiáll. CVI. A Munkácsy-céh
II. Reprezentativ Kiáll. Bpest. 1929. Okt. hó
Kat. 9.1.

Vadász Endre grafikus.

Debrecenben a gyűjtők és művészek az Ajtósi Dürer Céhbe tömörültek 1934-ben. 1935-36-ban kiadták a Magyar Exlibris c. folyóiratot a városgrafikai életének szinvonalát Gáborjáni Szabó Kálmán, Vadász Endre és többek neve fémjelzi.

Szabó Ernő: Ex libris ek.
Hajdu-Bihari Napló, 1976. dec. 15.

Vadász Endre, festő



● VADÁSZ ENDRE festőművész képeiből nyílik ma délután kiállítás Debrecenben. Az alkotások a Déri Múzeumban láthatók.

—:o Vadász Endre . . . 12.

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 21.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 DEC 22

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Vadász Endre, festő- és grafikusművésznek (1901–1944)

1021

Megnyitották a Vadász Endre emlékkiállítást a Déri Múzeumban

December 21-én, kedden délután nyitották meg a Déri Múzeumban Vadász Endre festő- és grafikusművész (1901—1944) emlékkiállítását. Ezzel a bemutatóval nagyszabású sorozatot indít a Déri Múzeum a következő évi Ady-centenáriumhoz, illetve a későbbi Medgyessy Ferenc-évfordulóhoz kapcsolódva: a Debreceni Ady Társaság képzőművészeti munkásságát mutatják be. Vadász Endre, aki itthoni és külföldi kiállításokon igen sok sikert aratott, nyolc évig (1929—36) élt Debrecenben, az ő munkásságának is köszönhető a debreceni grafika akkori magas színvonala.

A Déri Múzeumban a művész rokonait, barátait, a nagyszámú érdeklődőt *Dankó Imre*, a múzeum igazgatója köszöntötte. A kiállítást *Békés István* író, Vadász Endre régi barátja, művészetének tisztelője nyitotta meg. Beszédében szólt a harmincas évek debreceni művészetéről, az Ady Társaság képzőművészetéről. Méltatta a művész érdemeit; felelevenítette néhány közös emléküket.

A kiállítás, melyet Sz. Kürti Katalin művészettörténész rendezett, a múzeum termeiben Vadász Endre festményeit, grafikáit, a Megyei Könyvtár félemeletén pedig könyvillusztrációit, grafikai mappáit mutatva be, január 31-ig tekinthető meg.

Felvételünk a kiállítás megnyitóján készült



kosítás egyes formáinak
nyezésében, az áruszállít
lesztésében. Az 1976—80-a
ra szóló hosszú lejáratú
forgalmi szerződés az 197
időszakhoz képest az áru
megkétszerezését irányo
kölcsönös áruszállítások
pek és berendezések ará
egy 6 százalék.

A felek egyetértettek abban, hogy a következő időszakban további lehetőségek vannak a gazdasági kapcsolatok gyorsabb fejlesztésére. E célból a látogatás idején sor került a magyar—román határzónában levő szénhirdogénmezők közös kitermeléséről szóló egyezmény, valamint más termelési együttműködési megállapodások és az 1977. évre szóló árucsere-forgalmi jegyzőkönyv aláírására.

A kormányfők kívánatosnak tartják, hogy a két ország minisztériumai és gazdasági szervei erősítsék kapcsolataikat, tegyenek további erőfeszítéseket a kölcsönös áruszállítások növelésére, a hosszú távú gazdasági együttműködés fejlesztésére, beleértve a harmadik piacokat, a termelési együttműködésre és szakosításra, különösen a járműiparban, valamint az elektronika, a szerszámgépek, az ipari berendezések, a vegyipar, a gyógyszergyártás és gyógyászati eszközök, az élelmiszeripar és a mezőgazdaság területén.

Megállapodtak abban, hogy a gazdasági együttműködési vegyes kormánybizottság, továbbá a központi tervező és külkereskedelmi szervek megvizsgálják a gazdasági kapcsolatok 1980 utáni bővítésének lehetőségeit. Szükségesnek tartották a termelési együttműködés és szakosítás részarányának növelését a kölcsönös árucsere-forgalomban.

A felek megerősítették elhatározásukat, hogy további erőfeszítése-

Különös figyelmet szenteltek az európai enyhülés megszilárdításának és továbbfejlesztésének. Hangsúlyozták a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete legutóbbi bukaresti ülésén elfogadott nyilatkozat és a többi dokumentum jelentőségét. Szükségesnek tartják, hogy a helsinki értekezlet valamennyi résztvevő állama járuljon hozzá a katonai szembenállás csökkentését, a leszere-

Újabb kinevezések

**A megválasztott amerikai el
ját nevezte ki: Griffin Bell lesz
mezőgazdasági és Juanita Kreps
ban hivatalba lépő új kabinetb**



Vadász Endre festő

Szöveg említi részvételét a Mattis Művészet Kiállításán 1946

1966. feb. 27 Magyar Nemzet

Vadán Endre

— **A Paál László Társaság jubileumi kiállítása.** Jubiláris, vagy nem jubiláris: *ez a kiállítás szokatlanul érdekes és vonzó összhatású.* A Paál László nevét viselő művésztársaság megujhodott: a fiatal és kevésbé fiatal tehetségeknek egész sorával egészitette ki magát. Olyan művészekkel, mint *Vadász Endre*, *Borbereki Kovács* Zoltán, *Bornemisza* Géza, *Diener Dénes* Rudolf, *Fáy* Dezső. *Förstner* Dénes, *Tornyai* János és mások már lehet jó kiállitást rendezni. Mellettük *Barta* Ernő, *Bertalan* Albert, *Biró* József, *Csabai Ékes* Lajos, bájos Szent Erzsébetjével a finom érzésü *Feszty* Masa, a jóizüen torzitó *Gedő* Lipót, *Jobbágyi* Gaiger Miklós (64.), *Körmendi* Frim Ervin (70.), *Lakatos* Artur (80. sz. kevés szinből összerakott balatoni tája a legszebbik képe), *Nagy* István, *Pólya* Iván (93. és 95.), az Amerikából hazalátogató. rég nem látott *Révész* Ferryman Ferenc, *Rózsaffy* Dezső (105. és 106), *Szigeti* Jenő (110), *Varga* István (122.), *Vesztróczy* Manó (127.) és *Zsotér* Ákos (132. és 135.) a kiállitás legjobb művészei Paál Lászlónak egy sorozatnyi finomabbnál finomabb fontainebleaui tájképe ad ünnepi szinezetet a jubileumi kiállitásnak, amely szombaton délután nyilt meg a Nemzeti Szalon helyiségében. *(e. a.)*

P. H. 934. XI. 11.
Est 934. XI. 11.
m. 934. XI. 11.
Lyság. 934. XI. 11.

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-sz

Utalványszám ...../Bl..... ügyosztály.

Fizetési u

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára á

.....

Pengő

azaz

A ..... Pengő ..... fillérről kiállítandó .....

.....

.....

Budapesten, 193.....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

Vadász Endre

M. 936. III. 1.

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK SIKERE AMERIKÁBAN

A Clevelandben rendezett nemzetközi grafikai kiállításon a *Magyar Rézkarcolóművészek Egyesülete* testületileg vett részt és azon *Conrad* Gyula, *Ferenczy* Valér, *Kaveczky* Zoltán, *Kompáti* Gyula, *Molnár* C. Pál, *Patkó* Károly, *Pohárnok* Zoltán, *Szőnyi* István, *Vadász* Endre, *Varga* Nándor, *Weil* Erzsébet és *Zádor* István, összesen 28 művel szerepelt. Az egyesület most a kiállítást rendező Cleveland Print Makers (a clevelandi grafikusok) titkárától hivatalos levelet kapott, melyben szószerint a következőket írja: „Tudatnom kell önökkel, hogy a nemzetközi grafikai kiállításon a magyar anyag oly magas színvonalu volt, hogy azt *színvonalban egy más nemzet műcsoportja sem érte el* és azt még az amerikai csoport is *csak számarányban* multa fölül. Egyesületünk ez okból tagjainak tagilletményeül egy magyar rézkarcot választott. *Vadász* Endre *Hajók a folyón* cimü rézkarca igy *260 amerikai műgyüjtő lakásába került* s olyan helyen fogja hirdetni a magyarok müvészetét, ahol eddig erről keveset tudtak!"

Vodňas Emil

M. 9 SC. III. 1

Vadász Endre

Ujság, 936. III. 15.

— **Vadász Endre képkiállitása.** Vadász Endre, a Debrecenben élő kitünő festőművész ujabb munkáit kiállitáson mutatja be a debreceni Déri-muzeumban

* **Opera.** Két uj szereplővel került szinre szombaton este az Operaházban Dohnányi Ernő szellemes zenéjü és sok szépséggel ékes vigoperája. A tenor Thekla szerepét *Réthy* Eszter, a birodalmi hercegét pedig *Hámory* Imre énekelte először. *Réthy* Eszter nemes csengésü szép szopránja, fölényes énekkultúrája és izléses, finom alakitókészége most is kiválóan érvényesült. A nagytehetségü fiatal müvésznő ezuttal is megmutatta, hogy minden feladatban pompásan állja meg helyét. Minden részletében bájos és vonzó, a maga egészében pedig kitünő alakitásával megérdemelt nagy sikert aratott. *Hámory* Imre jól énekelt és kifejezően, sok közvetlenséggel játszotta meg szerepét. Ő is rászolgált a közönség zugó tapsaira, amelyekből bőven kijutott minden közreműködőnek a része.

Ujság 936 III/15

1021

MODIGLIANI



Jean Cocteau (1917)

Századunk művészetének nemcsak hagyományromboló óriásai vannak, hanem olyan harmonikusan lírai egyéniségei is, mint amilyen a száz éve, 1884. július 12-én született Amadeo Modigliani volt. A sors furcsa játéka, hogy a festő pályája éppen a nagy rombolás – a kubizmus kibontakozásának – időszakában indult: az olasz művész 1906-ban érkezett Párizsba, 1908-tól szerepel rendszeresen kiállításokon. Modigliani abban a környezetben élt és dolgozott, amely Picassót és Braque-ot adta a világnak, s amelynek magyar tagjai is voltak: Czóbel Béla, Csáky József például. Még az is közös, hogy az ő bájos aktjainak és madonna-portréinak elfogadtatása sem volt könnyebb, mint a kubisták arabeszkjeinek. Modigliani életerejét is őrölte a nyomorúság, csak korai halála után lett ismert és népszerű.

Ha az ember meleg színeit nézi, az egymással vetekedő vörösek és kékek, narancsok és zöldek játékában önfeledten gyönyörködik, el sem hiszi, hogy ez a művész szobrásznak készült és szobrokkal is kezdte a pályáját. Nem is akármilyenekkel. Faragványain az úgynevezett primitív kultúrák művészetének naív előadásmódja, a néger maszkok és a mexikói domborművek hatása érződik. Modigliani, akárcsak kubista kortársai, nagy figyelemmel tanulmányozta a művészet ősi formáit, belőlük azonban nem olyan tanulságokat vont le, amelyek a reneszánsz szépségideál átgyúrásához vezették volna. Épp ellenkezőleg: a csoda mámorát leste el, tőlük tanult meg révülten elmerülni a természet remekműveiben – legyen az női test, emberi arc vagy egy fa a falu szélén. Ezzel a mámorral, amelyet utóbb az életét pusztító ital és kábítószer segített felidézni benne, festette leggyönyörűbb képeit, amelyekben közvetlen környezetének figuráit örökítette meg. Szerelmeit, barátait, gyerekeket, szép nőket.

Ha az ember az elrévedő tekinteteket nézi, akkor hajlamos azt képzelni: Modiglianinak szép élete volt. Csupa bájos lény vette körül. Tudjuk: nem így történt. Éppenséggel szomorúság volt osztályrésze. Külsőre, intellektusra, személyiségre nézve egyaránt ritka vonzó típus, aki azonban felső társaságba illő tulajdonságai ellenére is eltaszította magától társait. Sikertelensége pedig megalázó nyomorral sújtotta. Modiglianinak – a közismert életrajzi regény címével ellentétben – nem annyira szenvedélyes volt az élete, ha ő maga a szenvedély szót írta is képzeletbeli lobogójára, sokkal inkább szenvednie kellett. Talán, mert túl érzékeny volt; s mert – később – már az is csak fokozta keserveit, aminek a segítségével el akart felejtkezni a rossz világról. Ez a belső gyötrelem legalább olyan fontos eleme művészetének, mint az élet mámora, amelyet épp ezért nem érzünk sem könnyednek, sem felületesnek. Modigliani hősei – azt hiszem, ez a helyénvaló szó – megkínlódtak azért, hogy mi gyönyörködhessünk bennük. Átestek a katarzison. Nem törékeny porcelánfigurák, hanem halhatatlanságra kiválasztott bálványok, akik földöntúli mosolygással árasztják magukból az örök bölcsességet.

VADAS JÓZSEF

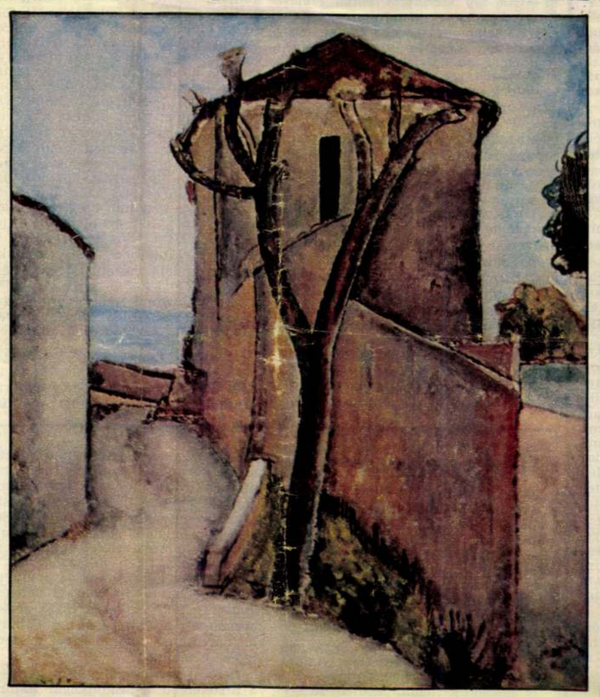

Déli táj (1918)

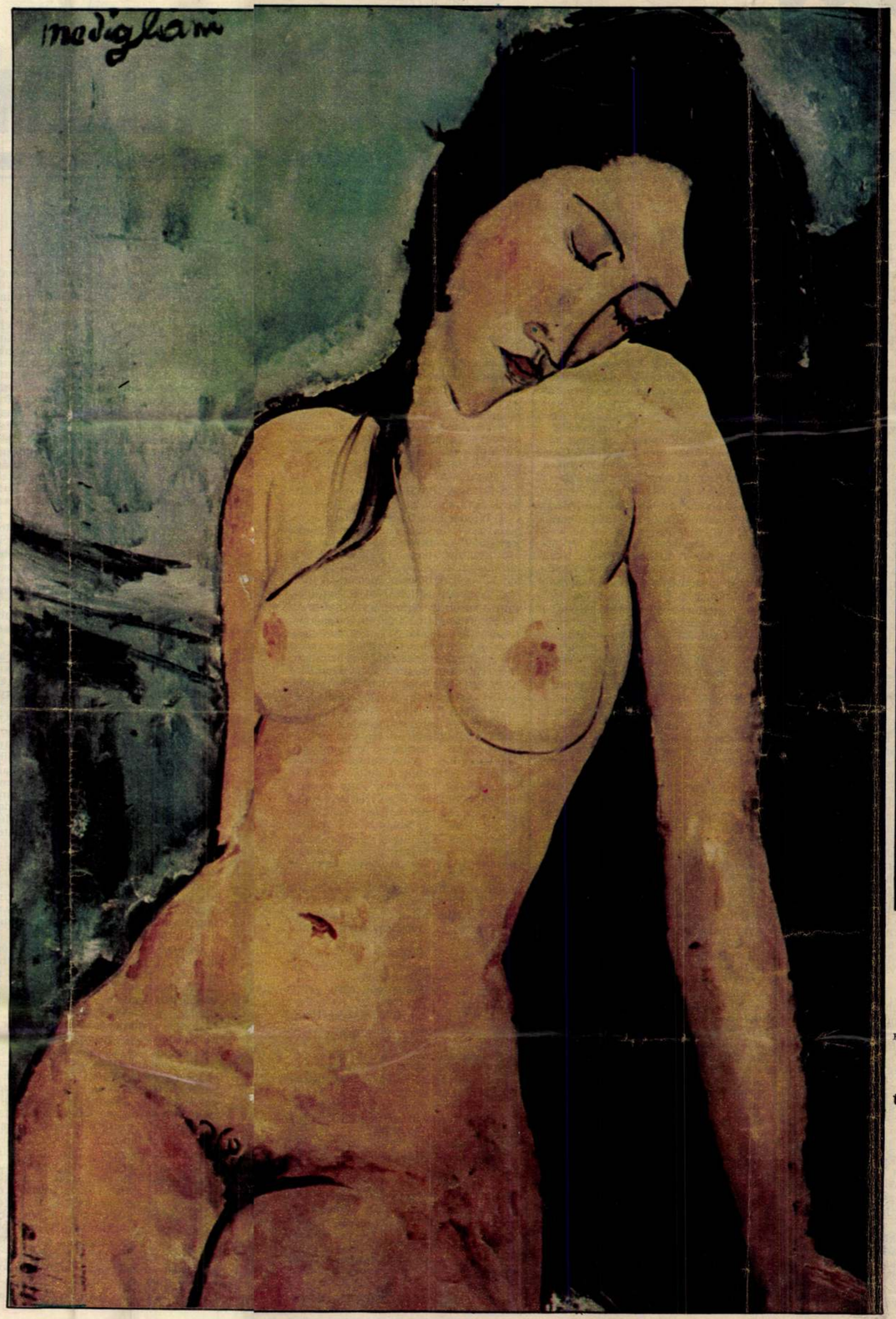

Ülő akt (1914 körül)



Önarckép (1919)

KÉKESDY KÁROLY REPRODUKCIÓI

./. Lobs. h. b

HIJACKING 1999

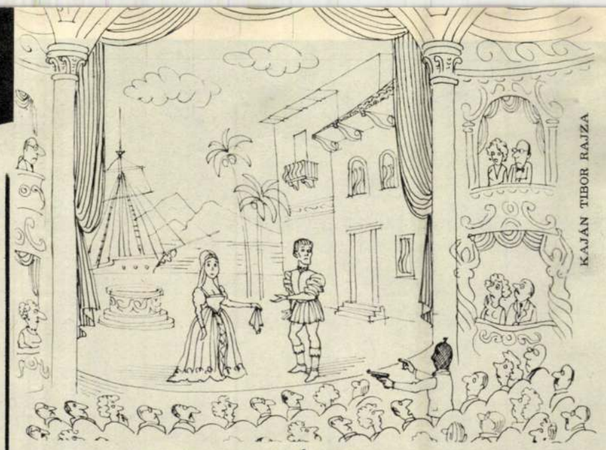

Ide a kendőt!

Zsöllye harmadik sorában álarcos alak áll. Fegyverét Emiliára szögezi, aki éppen Jago kezébe adná az ominózus kendőt. A gesztus megmered.

— A kendőt, különben . . .

A fenyegetett színésznő mit tehet mást? Ledobja neki. A fontos kellék így aznap többé nem kerülhet játékba. És Othello?! Lecsillapul-e a döntő bizonyíték híján? Vagy Jago ellen fordul? Tisztességes játszóknak hiába kínálkozik az olcsó happy end. Parázs leleménnyel rögtönöznek, ásák a játék medrét. Othello kendő nélkül is végez Desdemónával, s a darab, ha némi kerülővel is, céljához ér.

Tán mondani sem kell, hogy az első fegyveres előadás-eltérítést, (1999 őszén) a pécsújhelyi Teátrum közönsége *rendezői leleménynek* tartotta. A vélemények megoszlottak. De egy helybeli kritikus, aki addig szüntelenül csepülte a sablonos előadásokat, dicsérő glosszát eresztett meg az izgalmas dramaturgiai újításról.

A színház Művészeti Vezetője kapcsolt. Az előadáseltérítőt (E. E.-ként jelezték) másnap már egy színművész domborította. Nem sok sikerrel. A kollégák tudták, hogy a pisztoly töltetlen.

Szerencsére Eltérító harmadnap az eltérített előadást is eltérítette.

— Le a kencével! — kiáltott ezúttal a bal kettes páholyból Othellóra, aki éppen Desdemonát várta a Dózse előtt. — Le azzal a fekete suviksszal, különben . . .

— Kérem — mondta Othello, civilben jeles intellektus —, kendő nélkül még csak elboldogultunk valahogy. Az újabb elterelés azonban a darab szellemét sértené . . . szentségtörés!

— Inkább törjünk szentséget a Teátrumban, mint aludjunk! Inkább ingereljük, mint untassuk egymást! Lépjünk át végre a sablon pocsolyáin! Legyen Othello a fehér, és Desdemona fekete, különben . . .

— A hatóság védelmét kérjük! — üvöltötte a nézőtéren a Művészeti Vezető. — Segítség! Megint eltérítik az előadást!

Az őszinte segélyordítozást megtapsolják. Az ügyeletes rendőrtiszt már éppen mozdulna, de eszébe jut, hogy csak valami modern hatásról lehet szó, meghökken, lefékez. Nem óhajt tudatlannak látszani.

A vazelinos, csapzott, immár viaszfehér Othello a Dózse elé vezeti az ébenfekete Desdemonát.

— Atyám: a tartozásom itt megoszlik . . . de ha én fekete vagyok — tör ki a színésznő —, hogyan lehet akkor nekem fehér atyám?

— Nyilván anyai ágról vagy néger — ügyeskedik Brabantio.

— Ilyen nincs! Művészasszony a kérdés elevenére tapintott! — E. E., aki sötét neccharisnyát visel a fején, nehogy felismerjék, ujjong —. Legyen Othello kivételével mindenki fekete. Próbáljuk azt a modern képletet kifejezni, vagy lövök, hogy világos mórok és sötét fehérek . . . és mélyrétegek és roppant kettősség . . . de kendőzzük magunkat tüstént, különben . . .

A társulat nyílt színen sminkel, egy műanyag vödörből. A közönség szenvedélyesebb része velük tart. Extázis, forró siker.

— Minden olyan élő és igaz lett — jegyezte meg később egy szakíró —, mint hajdan, a Nagy Előadások idején.

Idézett szakíró egyébként nem mindenben értett egyet a látottakkal. Mégis elemző cikkben boncalgatta az „újhelyi Othello" frisseségét.

Az előadás operett-sikerrel kezdett futni. Fővárosi autókaravánok érkeztek, bő szakmai terheléssel. Fenntartás, kétkedő hang persze akadt. Még olyan is, miszerint az egész „újhelyi Othello" szemenszedett marhaság. De a többség alaposan *lemaradizta* a kételkedőket, s a színházat kezdték országszerte jegyezni.

Művészeti Vezető vadonat új elektromos autóra cserélte öreg Zsiguliját és fölkereste a rendőrség helyi szervét.

— Doktor! — mondta kesernyésen. — Ön egyetemet, drámakollégiumot végzett személyiség. És csak tűri, hogy szeme láttára terejék reakciós irányba egy halhatatlan remekmű előadását?

— Fekete, fehér, igen, nem — válaszolt Hatósági Közeg —, ezek a maguk színházi játékai a kommunista rend szempontjából úgy-e csöppet sem izgalmasak. Fölgyújtották a színházat? Belelőttek valaki vezető művészbe? Csak nem képzeli, hogy hajtóvadászatba kezdek egy alapjában ötletes dramaturg után? Vegye tudomásul, hogy a kendőmotívum engem már a drámakollégiumon is idegesített. Mit szólna . . . noha én ezt semmiképp se kényszeríteném fegyverrel magukra . . . nem-e lenne . . . vagyis: nem lenne-e korszerű egy se nem fehér, se nem fekete megoldás?

— Se nem fehér, se nem fekete?

— Úgy ám! Egy *pepita* Othello! Jó, mi? De ha nem, hát nem. Volt szerencsém.

Művészeti Vezető néhány kaszkadőrt szerződtetett s helyez el a színház terében. Hogy amennyiben E. E. felbukkan, azonnal vessék rá magukat. Cipeljék az irodába, ahol is ő Shakespeare Vilmos mellszobra előtt pofozza félholtra illetőt, s köszöni meg neki, hogy ilyen váratlan emelkedéshez segítette a színházat.

Az elképzelés sikerrel járt, noha nem egészen úgy, ahogyan eltervezték. Ugyanis minden este akadt felháborodott néző, aki az eltérítések eredményei láttán felpattant helyéről, hogy a nézőteret örökre elhagyja. A kaszkadőrök az ő nyakukba ugrottak. Vad hempergőzés keletkezett. De minthogy az ellenvéleményen lévőket így akaratlanul is terrorizálták, a siker csak egységesebbé és forróbbá vált.

Néhány kukacos drámaíró persze szapulta a pécsújhelyi Teátrumot, amiért ott a mozgalmasság a szent szöveg elébe hág. Ám a *maradiság látszatától* való félelem, mint mindig, hívek tömegét szerezte a társulatnak s minden aggályoskodást elsöpört.

Az agg, de tiszta elméjű Kritikus, elvi cikkben indokolta a nézőtéri bunyót. Agyba-főbe magasztalta a Teátrumot, amiért — ha a színpadon még nem is —, de a nézőtéren már hamisítatlan Erzsébet-kori légkört tud teremteni.

Művészeti Vezető több magas kitüntetést kapott, s egy nagy tekintélyű angol impresszáró is jelezte érkezését.

Aznap este, amikor Mr. Gray tekinti meg az előadást, az Eltérítő megintcsak felbukkan. A kaszkadőrök a zenekari árokba potyognak, s a két mesterlövész, aki hangtompítós, kábító pisztollyal ül lesben, nem jut lövéshez. Az Eltérítő ezúttal ugyanis a színpadon, közvetlenül Desdemona nyomában halad, s jól halhatóan dünnyög a fülébe:

— Eltérítő, aki egyben kissé hittérítő is, újabb játékbeli módosításért esedezik. Következő jelenet során, ha szíveskednék kérelmező Cassióval a levet összeszúrni . . . ne a szöveghez ragaszkodjunk! Inkább az élethez.

Desdemona az eperfa lombjánál sötétebben bólint, s az előadás ezúttal is a kívánt irányba tér.

— Nagyszerű! — kiált E. E. az ölelkező pár fedezékéből. — A mórné pofásodik már . . . most meg valami jó neurózist ennek a sápatag izraelitának . . .

— Othellóra céloz? De hisz ő a velencei mór!

— Mondom! Veneziáner Mór, a lenézett kapitány, csorba törével állandóan egy boxlabdát döföl . . . nem azért, mert én találtam ki, de úgye óriási? Oh, értelmezések tág horizontja! Oh, horizontok tág értelmezése . . . oh, határtalan színházművészet! Hol a boxlabda?

A londoni meghívás az angolok közismert konzervatizmusa miatt elmarad. A színház lengyelországi vendégjátékra utazik.

Tanulmánykötet lát napvilágot: négy ügybuzgó drámatudósnő fejtegeti a szokott leleménnyel, hogy itt alapjában a negyedik fal lebontásáról van szó. A küzdelemben, hogy Publikumot a játékba vonjuk. E. E. nagy találmány. A búcsúzó XX. század Narrátora kutyafüle volt hozzáképest. S Othellot összepengetni Dreyfuss kapitánnyal . . . izgalmas közelítés a mához.

A pécsújhelyi eltérítő személye egyébként sohasem tisztázódott. A szakma egy hajdani Rendezőre gyanakodott, aki a maga idejében hasonló stílusú Shakespeare-előadásokat hozott létre. Két eltérítés között érhette a halál. Így Desdemonának már nem kellett a ciprusi helyőrséggel hálnia, s Othellónak sem a tulajdon nevében rejlő néma „H"-t hallhatóan kimondania.

A pécsújhelyi Teátrum emelkedésére persze több színház felfigyelt. Számos eltérítőt alkalmaztak, de hiába. A kimódolt eltérítések semmit sem értek. A légkör hitelességéhez úgy látszik a rögtönzés eszevesztett bátorsága, a megsemmisülés elleni küzdelem is hozzátartozott.

Más színházak azzal próbálkoztak, hogy előadásaikat a józan várakozástól eleve eltérítsék.

Nagy szerencse, hogy az évezred elejére a spontán eltérítés amúgy is világszerte elterjedt. Az általános megbékélés és jólét a repülőgépek, bankok, pénzszállítmányok környékéről az álcázott gengszterek után a valódiakat is a Kultúrába terelte. Így bőségesen akadt eltérítő s nyugat fegyveres követelés, hogy Claudius dőlje le Hamletet, Romeo keljen egybe Tibalttal, az öreg Lear pedig legyen kleptomániás és szteppeljen a viharban.

A színészek készségeit a váratlan veszélyek a végsőkig kifejlesztették. Példátlan fellendülés volt kialakulóban. (A tévét, mozit nem lehetett eltéríteni.)

E virágzó korszakot súlyos incidens zavarta meg.

A Wieneralstadti Színházban egyazon este két eltérítő jelentkezett. Egyikük az utolsó fordulópontnál azt kívánta, hogy Oidipus mégse nyomozza ki magát. A másik viszont azt követelte, hogy a Jocastéval történt frigyből született öt torzszülöttel énekeljen bűnbánó sextettet. (E. E.-k általában szívesen énekeltettek, táncoltattak.) A két érdekes, de kibékíthetetlen felfogás a szó szoros értelmében összecsapott. Mindkét E. E. súlyosan megsebesült. Kiderült, hogy egyikük meg nem értett drámaíró, a másik gyakorló elmebeteg. Vagy talán fordítva? Mindegy.

A színház iránti tébolyodott érdeklődés következtében, hasonló okból, egyre több nézőtéren robbant ki fegyveres harc. A teátrumok előcsarnokábarr feltűntek a detektoros készülékek. A fegyveres, vagy is legaktívabb nézőket kiszűrték. Az unalom s a színházi válság máról-holnapra ismét megjelent.

És mégis. Mialatt a „curtural hijacking" krónikáját jegyzem, maga a dolog a művészet egyéb ágaira is átterjed. A Berkekben tehát rövidesen általános felvirágzás várható. (Egy fonák reneszánsz.) A Múzsákkal való szakadatlan érintkezésben egyébiránt az alvilág is egyre nemesedik.

— Vissza a melódiákhoz, maestro, vagy maga lesz a klaviatúrán az utolsó disszonáns akkord.

(Fejlődő igények, növekvő szakértelem!)

— Térjünk hamar a természetelvű ábrázolás irányába, piktorkám, vagy részemről a fegyverhasználat.

A művészet végre a szó szoros értelmében közügy és vérre megy.

Író mellényzsebében szól az ultrarövidhullámú vevő:

— Mélyebbre az *irányt*, tollforgató, vagy sírkertben landolsz. Dolgozósobádat aláakníztam.

Meg ilyenek.

Jóságos ég. Hisz ezt nekem mondták!

Ifjú ember . . . mit nyaggat engem? Hogy már úgyis rég eltértem az eredeti céltól? Lehet. De a maga által megjelölt zónába mégsem megyek! Nem akarok . . . talán nem is tudnék. Bizonyos eredményekre . . . egy szépen ívelő pályára így is hivatkozhatom . . .

Bumm.

GOSZTONYI JÁNOS

KELLEMETLEN OLDALUNK

MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Ulői út 81
TÜKÖR
Budapest
Telefon: 136-068, 337-749, 340-726
SAJTÓFIGYELŐ

Ha van szakember,
szakterület,
szaknyelv,
miért ne lehetne
szakállam is?

OPTIMISTA

Holnapra is lesz ebéd,
méghozzá finom falat:
a béka, melynek ma még
ülök feneke alatt.

Kulturális titkaink

Most jelent meg új kiadásban egy új magyar regény, amely 1981 egyik legnagyobb könyvsikere volt. Hamar elfogyott annak idején, három év múltával igazán itt volt már az ideje az újra publikálásnak. A különbség annyi, hogy az első kiadás 49 forintba került, a mostaninak 80 forint az ára. Ezt tudjuk, mert rá van nyomtatva a regény borítójára. Ám az, hogy annak idején hány példányban fogyott el viszonylag oly gyorsan, s hogy most mennyivel kívánják kielégíteni a még fennálló keresletet, az titok. Valamikor minden könyv kolofonjában szerepelt a példányszám, aztán egyik napról a másikra felhagytak ezzel a szokással, bevallottan azért, hogy elkerüljék a sértődéseket. Azaz: X. magyar író ne háborodjék fel — miként ez akkortájt sűrűn előfordult — amiatt, hogy Y. kartársa több példányban jelenik meg, mint ő. Jobb a békesség —, maradjon homályban a tényszám. Így lett a könyvek példányszáma kulturális titkaink egyike.

Csakhogy nem egészen lett az. Mert hogy hány példányban jelenik meg teszem azt Heinrich Heine összes verse, vagy mennyiben adjuk ki mondjuk William Styron regényét, az továbbra is szerepel a kolofonban, mindenki tudomást szerezhet róla. Ez a kulturális titkunk tehát csak egyoldalú, magyar titok, vagyunk mi olyan dacosak, hogy Heine vagy Styron felőlünk akár meg is sértődhet.

Persze nem a magyar írók könyveinek példányszáma az egyedüli kulturális titok ebben az országban. Próbálja meg valaki kinyomozni, hogy különböző színházainkban hány ember vált jegyet a magyar írók darabjaihoz. Aligha fog sikerülni. Még a külföldi szerzők ezzel kapcsolatos adatainak publikálása is reménytelen. Nem mintha a magyar meg a külföldi filmek látogatottságáról pontos eligazítást kapnánk, ha mégis szerepelnek számok, rendszerint olyanok, hogy öt-hat év alatt hányan látták a szóbanforgó filmet (meg hogy hány fesztiválon vetítették).

Valamikor a magyar televíziójátékok, tévéfilmek, s egyéb fontosabb tévéműsorok végén nemcsak az MTV (Magyar Televízió) jelzést olvashattuk, hanem elkészültének évszámát is. Miként rajta van ez — alighanem nemzetközi rendelet írja kötelezően elő — minden mozifilmen. Jó néhány éve azonban az MTV nem közöl évszámot, belső rendelkezés szüntette meg, nehogy rájöjjön a közönség figyelmesebb része, hogy egyik-másik produkció elkészülte után milyen hosszú idővel kerül csak képernyőre. Persze mindig lebuknak, mert a főcímen még f. h.-ként jelzett szereplő azóta már a harmadik színháznál van szerződésben, vagy a másik szereplőnek már régen virágok nyílnak a sírján. Azok a fránya kritikusok ezt mindig meg is írják, de nem számít, a főcímek szerzői folytatják struccpolitikájukat, továbbra sem írják rá az évszámot a műveikre. Kulturális titokként kezelik ezt is.

És nem érdekli őket, hogy a műsort nemcsak struccok nézik.

BARABÁS TAMÁS

FELEKI LÁSZLÓ

Tükröm, tükröm

„Szép Ernő voltam." Századik születésnapján sok emlékező felidézte a költő szavait, az emberi önérzet történelmének legmegrázóbb bemutatkozását. Méltó volt hozzá, aki valaha ezeket a sorokat írta: *„En úgy szerettem volna élni / Minden halandóval beszélni / Mindenkinek nevét kérdezni / Mindenkinek szívét érezni."* És végül: *„És énekszóval összejönni / Az esti csillagnak köszönni / S testvéri csókkal hazatérni / En így szerettem volna élni."* Ehhez azonban ő maga nem volt elegendő. Talán még az esti csillag sem fogadta egy időben a köszönését. Vajon egy mai tizen- és húszéves megérti-e, hogy mi történt a magyar irodalom egyik büszkeségével, Szép Ernővel? Miért tekintette magát halottnak a felszabadulás utáni pezsgő években? Hiszen őt nem kellett megfeddni, megbüntetni, rehabilitálni, megnyerni. Mindenkor az emberi tisztaság példaképe volt. Belepirul az ember, ha arra gondol, hogy milyen esztendőkben írta *Imádságát*: *„A népekkel ha haragod vagyon, / A magyarra ne haragudj nagyon."* Más helyen: *„Édes istenem te tudod magad, / A bárány nála nem ártatlanabb."* Mégis, milyen elgondolásból, kik és miért taposták le ezt a minden költők legártatlanabbját? Talán mert nem írt esztergályos-szonettet, kulák-kesergőt? De a szegények költője volt. Egy alig ismert versében a Dunát énekelte meg: *„O, hogy' cicázik ez a víz, / Ez a Duna, ez a Duna, / Mintha a sok szegény, szegény / Fölösleges leány, legény / Belé nem hullana."* Halála után néhány évvel föl fedezték, s most határozottan divatba jött. Tehát így is bemutatkozhatott volna: *„Szép Ernő leszek"* Csak az a baj, hogy ezt a centenáris újjászületést ő már nem érte meg. Nem is neki van szüksége rá, hiszen valaha megírta: *„En játékot már nem kérek, / A sok gondtól rá sem érek."* Vigyázzunk az élőkre!

*

Azok, akik azt hiszik, hogy egyes országokban, ahol a hitélet orgiákat ül, a házasságtöröket eszeveszett dühtől lángoló felbőszült tömeg kövezi meg, nagyon tévednek. Mi sem áll távolabb az osztó igazság harcosaitól, mint az elvakult szenvedély. Nemrég az éterben (?) kalandozva rádión hallgattam egy figyelemre méltó beszámolót a megkövezés fontos szakmai kérdéseiről. Rendkívül körültekintően kell eljárni a kövek kiválasztásában. Túlságosan apró kődarabok nem jöhetnek számításba, mert ezek alig tesznek kárt az elvetemültekben. Túlságosan nagy kődarabokat sem szabad használni, mert ezek esetleg azonnali halált okoznak, vagyis nincs idő és alkalom a jól megérdemelt kiadós szenvedésre. A minden tekintetben üdvös kínhalál csak megfelelő méretű kövekkel érhető el.

Bizony, bizony! Nem olyan egyszerű az igazságszolgáltatás, ahogyan azt elvadult szeleburdiak elképzelik.

*

Balabán Péter nagyon helyesen rámutatott a magyar nyelvet elcsúfító „kettőzési" divatra: *„Helyesírásunkból talán már kiirthatatlan a maffia meg a torreádor. Talán egyedüliek vagyunk a világon, akik kettőzik az f, illetőleg az r betűt ezekben a szavakban. Az utóbbi még csak magyarázható a Carmen híres indulójának ritmuskövetelményével, de hogy miért lett nálunk maffia, nem tudnám megmondani."* Balabán gondolata nyomában megjelent a „mondolat" is (párhuzam Kosztolányi Dezsőtől), s máris kész a magyarázat: *a maffiá-ról is kiderül, hogy az angol, a német és az olasz is írja, vagy írta két f-fel."* Nem írja. Még a budapesti *Daily News* is mafiát ír, mert nem akarja kinevettetni magát. Ha a kettőzés helyes (így mondják!), akkor szeretettel ajánlom helyesírási szótárunk figyelmébe a következő szavakat: bakkancs, köppeny, Jappán, vikkend, esső . . . (nagyon távoli rokon: cigaretta, hermonika, szaherlin . . .) A nagy német bölcselő, Schopenhauer nem fizette ki azokat a számlákat, amelyeken a neve két p-vel állt (Schoppenhauer). Pedig nagyon becsületes ember volt, nem afféle mafiózó.

Pofonegyszerű

A tömegkommunikációban dolgozó kollégáim között némi kedvetlen mormogást váltott ki a legfelsőbb jogi fórum döntése, mely szerint egyelőre nem kell végrehajtani a 12 ezer forintos pénzbüntetést a pofozkodó mesteredzővel szemben. Figyelembe véve az edző korát, betegségét és „a sportban elért érdemeit", a büntetés végrehajtását egy évi próbaidőre felfüggesztették, amint erről az *Esti Hírlap* beszámolt.

Megértem kollégáimat, nem jó érzés olyan foglalkozást űzni, melynek gyakorlóját munkája végzése miatt csak úgy uk-muk-fuk fel lehet képelni, komolyabb jogi következmények nélkül. Ha azonban megszabadulunk a kollégiális elfogultságtól s magasabb összefüggésben szemlélődünk, tüstént helyeselhetővé válik ez az első pillantásra kérdésesnek látszó jogi döntés.

Mert mi is történt valójában? Egy újságíró megbírálta a mesteredzőt, aki megsértődött. Tegyük szívünkre a kezünket, ki örül annak, ha megbírálják? Senki. (Én sem.) A sértődés tehát érthető. S mit tehet a sértett? Ha véletlenül a tévében dolgozik, visszafeleselhet a kritikának, s az ötvenezer példányban leírt bírálatot 5 millió ember előtt kellően megtorolhatja. De egy mesteredző nem szólalhat meg bármikor a képernyőn, így hát legfeljebb a bírósághoz fordulhat elégtételért. Annyit azonban ma már mindenki tud, hogy az igazságszolgáltatás malmai ily esetekben lassan és költségesen őrölnek. Lám, ebben a pofon-ügyben is három bíróság három különféle ítéletet hozott tíz hónap alatt. Ilyen hosszadalmas és bizonytalan eljárásokra az önérzetes ember — kivált ha idős és betegeskedik — nem szívesen bízza sértett becsületét, s ezért nem csodálható, ha bánatában odaken egyet a szemtelen bírálónak.

Ilyesmi persze eddig is történt, sok a hirtelen kezű állampolgár nálunk. (Csak enyves kezűből és aranylábúból van több.) Korábban azonban nem lehetett számítani arra, hogy a Törvény megbocsátó elnézést tanúsít az elégtételszerzés eme házilagos változata iránt. A mostani eset jogi érdekessége abban áll, hogy mától kezdve tudni lehet, melyek azok a feltételek, melyek szerencsés együttes megléte próbaidős büntetést, vagyis de facto büntetésmentességet biztosít az öntevékeny igazságosztónak: idősebb kor plusz némi betegség plusz sportban vagy egyéb téren szerzett érdemek. Amiből értelemszerűen következik, hogy aki öregebb, vagy betegebb, több pofont is lekenhet bírálójának, s ha éltes korára és egészségi állapota mellé még magasabb érdemek is társulnak, a nyakleveseket nyilván leköpdöséssel, farbarúgással is ki lehet egészíteni — és így tovább, az új jogi lehetőségek szárnyakat adnak a képzeletnek.

Mi tagadás, előttem is új távlatok csillannak meg: ezentúl, ha tollal már nem győzöm, bírálóimnak egy balhorroggal felelek meg — érdemeim meglehet, szerények, de betegségem bőven akad, és évről-évre öregszem, számíthatok tehát a plátói pénzbüntetés próbaidős elhalasztására. Arra kell csak vigyáznom, nehogy egy még idősebb, még betegebb és még érdemdúsabb bírálómat fenyítsem meg, mert ez esetben jogilag túl szövevényes helyzetet teremthetnék, melyen a bíróságok talán még három tárgyalás után sem tudnának eligazodni, amivel akaratlanul is árnyékot vethetnék az igazságszolgáltatásra.

Megkérdezhető persze, hogy a következmény nélküli pofozkodás joga miként fér össze az egyenlőség elvével? Nos, vélelmezhetően kevéssé fér össze. De ezen igen könnyen lehet segíteni, két pofonegyszerű intézkedéssel: 1. a márciusi ifjúság úgynevezett 12 pontjából az oktatás során mellőzendő az a demagóg pont, mely „a törvény előtti egyenlőséget" követeli; 2. az alkotmányt is némileg át kell fésülni, Rousseau elavult tételét Orwell magyar viszonyokra alkalmazott losungjával helyettesítve, imigyen: „Minden ember egyenlő, de vannak idősebb, ennélfogva nem teljesen egészséges, ám érdemes emberek, akik egyenlőbbek a többieknél."

FEKETE SÁNDOR